Aú-aai símai kááísamakain-aai

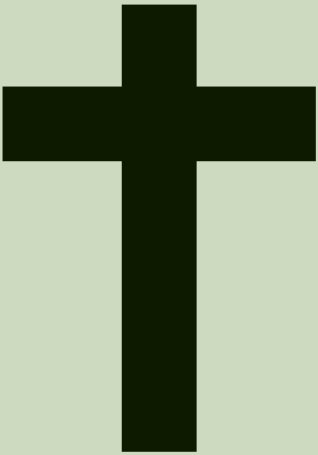

The New Testament in the Awiyaana language of Papua New Guinea

Aú-aai símai kááísamakain-aai
The New Testament in the Awiyaana language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Awiyaana

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Awiyaana

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-08-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source files dated 31 Aug 2023
0dda5aa4-c019-59cf-b9ee-e1fd4762d49c

Contents

FRT 1
Mátíyu 2
Mááka 55
Rúku 85
Yóni 138
Aantá-waasi 173
Rómu 221
1 Kórinti 245
2 Kórinti 269
Kárésíya 285
Éfésási 294
Fírípái 302
Kórósi 308
1 Tésáróníka 314
2 Tésáróníka 319
1 Tímóti 322
2 Tímóti 329
Táítási 334
Fírímóni 337
Ípúru 339
Yémísi 358
1 Pítaa 364
2 Pítaa 371
1 Yóni 375
2 Yóni 381
3 Yóni 382
Yúti 383
Paápé uráin-aai 385
Read the New Testament 409
Tuwímbai-aaigoni áwáu maarán-iye 421

Aú-aai símai kááísamakain-aai
The New Testament in the Awiyaana language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Awiyaana

Aú-aai símai kááísamakain-aai
The New Testament in the Awiyaana language of Papua New Guinea
Translation by Wycliffe Bible Translators
© 1984, Wycliffe Bible Translators, Inc.
Print publication 1984 by Christian Communications Limited, Hong Kong
Print version ISBN 0 86893 137 3
http://www.Wycliffe.org
http://pngscriptures.org
http://www.ScriptureEarth.org
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org.* Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode.*

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Mátíyu

Ísu wíyómpa'a iyówana Mátíyu siyáánkai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Ísun-aai agaimakáiye. Ísuni kísau-waasima sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Mátíyu moórá-awi'a Rífái wemá maanáúfáí agaimakáiye. Maníkó séna sáwí'o úmaimo méraampinkemba faútíyukaiye siyóntemba ááéraan-aai símai kááísamakon-aufai-wandaaifimba agáúmba Ísuntafesa siyáawe. Yúndaa-waasi Ísuntafesa sésa Maníkómó íyáfasinankaiwai Mésíyaan-iye síwae séna maanáúfáífímbá agaiyáiye. Ísu fasi'aémbá tokéna Maníkóní ámútankoni áwáuma simátimena Maníkó wení waási wégarawin-aai simátíma'mae iyáiye. Mátíyu miyán-ááí maanáúfáífímbá agaimakáiye.

Rúku 3:23-28

1 Ísu Káráísitini akúní'o uráan-aai. Ísun-aíwá'ná Téfítin-iye. Téfítin-aíwá'ná Émbaramun-iye.
2 Émbaramu Áísáakimba ma'ankówana
Áísáaki Yékopumba ma'ankówana
Yékopu Yúndaa-iyai afarawainonda matinkówana
3 Yúndaa Pérésinte Sáraante matínkaraimba
tinówa Témaan-iye.
Pérési Éséronimba ma'ankówana
Éséroni Árámumba ma'ankówana
4 Árámu Ámínándapumba ma'ankówana
Ámínándapu Násonimba ma'ankówana
Násoni Sáómonimba ma'ankówana
5 Sáómoni Póásimba ma'ánkaraimba
anówa Ré'apimaniye.
Póási Ópétimba ma'ánkaraimba
anówa Rútimaniye.
Ópéti Yésimba ma'ankówana
6 Yési Téfítimba ma'ankówana
Téfítimo káráwiyaiwai Soromonimbá
ma'ánkaraimba anówani aifaráán-kwánkón-áwí'a
Yúráya úwana ánaaen-kwamba Téfítin-iye.
7 Soromoní Ríyapoamumba ma'ankówana
Ríyapoamu Ápáísaamba ma'ankówana
Ápáísaa Ésaamba ma'ankówana
8 Ésaa Yíósafatimba ma'ankówana
Yíósafati Yórámumba ma'ankówana
Yórámu Ásáyaamba ma'ankówana
9 Ásáyaa Yótámumba ma'ankówana
Yótámu É'ásaamba ma'ankówana
É'ásaa Ésékayaamba ma'ankówana
10 Ésékayaa Mánásaamba ma'ankówana
Mánásaa Émósimba ma'ankówana
Émósi Yósáyaamba ma'ankówana
11 Yósáyaa Yékónaya-iyai afarawainonda matinkówasa
minkánááfímbá Pépíróni-naopakewi Ísareri-waasi tatí'maesa Pépírónifa'a ándáfa'a mátínkaraawe.

12 Pépírónifa'a mátinkon-kanaafimba
Yékónaya Síátiomba ma'ankówana
Síátio Sérápáperimba ma'ankówana
13 Sérápáperi Ápáyatimba ma'ankówana
Ápáyati Éráyakimumba ma'ankówana
Éráyakimu Ésomba ma'ankówana
14 Éso Sétókomba ma'ankówana
Sétóko Ékímumba ma'ankówana
Ékímu Éráyatimba ma'ankówana

15 Éráyati Éríesaamba ma'ankówana
Éríesaa Mátánaamba ma'ankówana
Mátánaa Yékopumba ma'ankówana
16 Yékopu Yósepimba ma'ankówana
Yósepi Máríyaan-awaaikó úwana Máríyaa
Ísun-anówan-iye. Ísuntafesa Maníkó íyáfasinankaraiwaiye sésa Káráísitiye wésewe.

17 Émbaramumo méronka'a sísamaifakemba éíyaimba kumbaimái-waasi 14 waasi agaiyówasa Téfítimo paápé urénamo méronka'a sísamaifakemba éíyaimba kumbaimái-waasi 14 waasi agaiyówasa Pépírónifakewi tatí'maesa Pépírónifa'a ándáfa'a mátínkarowasa méron-kanaafimba sísamaifakemba éíyaimba kumbaimái-waasi 14 waasi agaiyówana minká'á Máríyaa Ísu Káráísitimba ma'ánkaraiye.

Ísumbo ma'ánkarain-aai.
Rúku 2:1-7

18 Ísu Káráísitimba ma'ankómba maará uráiye. Ísun-anówamba Yósepinka'a aaí símakowana Yósepi ímba wesé'a kurónka'a ámú'a paápé uráiye. Ufaen-ámútánkó Máríyaan-arumpi túwana ámú'a paápé úwana
19 awaaikó kawe'á wéuwai séna waási túranka'a ai'máráanana Máríyaa aigaesáféna
ifáímpó'a aúpá'á ai'mátuwanaumne-imayaa uráiye.

20 Miyá imáyáa wéena aún-kwérowana Fasi'aénkó kísau-waasigo wíyómpakewi kaainampá'á simámena séna Yósepiyo Téfítin-andafaken-kwaasi óne. Máríyaamo ámú'o káúfímba Ufaen-ámútánkó aantemba ámú'a kauwánkáímba po wembá úwoi máínompo ímba áá'a íno.
21 Iyámpóímo ma'ankáínda áwí'a Ísuwe simánkaao siyáiye. Mináwíkóní áwáuma wení waási sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinkainiye siyáiye.

22 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi siyónka'a póna miyán-tántáá'á paápé uráiye.
23 Wemá agaimaréna séna
moórá-inaamarugo waaí ímba maiyéna ámú'a
kaumái iyámpói ma'ankáínasa miníyámpóígón-
áwí'a Émániyueriye sénááwe
agaimaréna siyáimba mináwíkóní áwáuma Maníkó keséta méraiye siyáiye.
24 Yósepi aúfínkémbá íyáfasinena Fasi'aénkóní kísau-waasigo wíyómpakewi siyóntemba awaaininkómbá maiyéna
25 ímba wesé'a kúmba úwoi ména káráwiyowana iyámpói ma'ankówana áwí'a Ísuwe simánkaraiye.

2

Aafáúmó íyáúsupaken-kwaasimo taawánaraan-aai.

1 Yúndiyaa-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti méron-kanaafimba Pétaremu-naopa'a Máríyaa Ísumba ma'ánkarowasa némpakemba aafáúmó íyáúsupaken-kwaasi kawe'-ímáyááwárá'-wáási témesa Yérúsaremu-naopa'a tésa
2 sésa Yúndaa-waasiya'a káráwiyiniye sénamo ma'ánkáín-iyampoi nááfara ánkaraao. Aafáúmó íyáúsipa'a méta awánáúndasa moórá-o'a paápé isatá awánéta séta iyámpói ma'ánkaraimba póta awánéta wenáwí'a mósá maránae séta témeta túne siyáawe.
3 Suwaná marará-káwáágó Éroti mináái isówana arunkó sáwí'a úwasa Yérúsaremu-naopakewiwara'a ísówana tirunkó sáwí'a úwana
4 Éroti óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé táántowasa túwaandu uwaná séna Maníkómó ai'maráíndawimba Káráísitimba ma'ankáínda nááfara ma'ankáíníyo súwasa
5 sésa Yúndiyaa-marafa'a Pétaremu-naopa'a ma'ankáíníye. Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna séna
6 Yúndiyaa-marafa'a Pétaremu-naopaken-kwaasisono. Yúndiyaa-marafa'a káráwiyaiwaifimba kentí naaópa'o káráwiyaiwai ímba tínaaempa'a méraawe. Kentí naaópakemba moóráwigo paápé uréna kesí waási Ísareri-waasiya'a kawe'á úmai káráwiyiniye
agaimaréna siyáiye suwaná

7 Éroti iséna aafáúmó íyáúsupaken-kwaasi aúpáˈá táántowasa tuwaná tísai ena séna
nóran-kanaawa minóˈá paápé isará awánaraao súwasa simámúwana
8 Éroti séna Pétaremufaˈa miníyámpóí koayaafáí úmai awáné ˈa tasimásimiyaˈa kesé ˈa
kuré ˈa wenáwíˈa mósá máráano súwasa
9 isésa kumbá aafáúmó íyáúsupaˈo mésamo awánaraan-oˈa awánowana minókó aifaˈá
wéwena miníyámpóímó méronkaˈa kowaúwasa
10 áfááraumai aamoí ésa
11 mindáúmpáˈá iyésa anówane miníyámpóíyé tuwánésa kífaesa miníyámpóígón-áwíˈa
mósá marésa unáámbá óin-tokésa kawe-tántááˈá korí-óntámbá fóimai amésa kaweˈ-
úmúmbó í-tántááˈá fóimai amésa asaa-wiyúm-básáwénkwáráˈá fóimai ámakaawe.
12 Ámatuwesa tún-kwáúwana Maníkó kaainampáˈá simátimena séna Érotimba ímba
kosimáméro súwasa fíˈon-ampakemba kentí naaópaˈa kuráawe.

Ísumba áíˈmaesarai Ísípifaˈo kurááyan-aai.

13 Kúwana wíyómpakemba Fasiˈaénkóní kísau-waasigomba Yósepi kaainampákémbá
awánówana séna Éroti miníyámpói tufuwíndasafena wésaafa-ifo íyáfasine anówane
miníyámpóíyé tíˈmae Ísípi-marafaˈa koménaˈa aánoˈa simámeˈa áíˈmae tiyó sénaumne
súwana
14 mindóˈwáámbá íyáfasinena anówane miníyámpóíyé tíˈmaena Ísípi-marafaˈa wémena
15 mifáˈá komérowana Éroti pukáiye. Naaófáˈá Maníkón-aaimo simátímakowi siyónkaˈa
póna miyá uráiye. Wemá agaimaréna séna Fasiˈaénkó séna
Ísípi-marafakemba kesáánimba
méraina ˈa áántaanana kouweráíníye
siyáiye agaimaréna siyónkaˈa póna miyá uráiye.

Iyámpóímo tínkankaan-aai.

16 Éroti awánómba aafáúmó íyáúsupaken-kwaasi karoˈá simánkesa kóuwana Érotin-
arunko áyámba úwana aafáúmó íyáúsupaken-kwaasimo simámakon-aaisafenawe oˈá paápé
uráiyemo siyón-aaisafenawe imáyáa éna tuwímbai tiˈmaréna séna Pétaremu-naoˈ-aempaˈ-
naopimpaˈa kaeˈ-áátáímó uwásúwén-iyampoiye ímbo kaeˈ-áátáímó uwásúwén-iyampoiye
saafá úmai tínkantuwaaro súwasa miyá uráawe.

17 Naaófáˈá Maníkón-aaimo simátímakowin-awiˈa Yérémaya siyónkaˈa póna miyá uráiye.
Wemá agaimaréna séna
18 Ráma-waasi áfááraumaimo ifiˈó taráamba ísaraawe. Réserin-aísaafitantamba uráan-
kwaasi miwítí iyámpóísafesa ifiˈá taawasá iyámpóímo
pukáantafesa timambá faráátamai tínkaraawasa úwoi ifiˈá támaesa iyáawe
agaimaréna siyáiye.

Ísípifakembo tiyáan-aai.

19 Éroti puwúmba Yósepi Ísípi-marafaˈa ména wíyómpakemba Fasiˈaénkóní kísau-
waasigomba kaainampákémbá awánówana séna
20 miníyámpóígómbá tufuwónaemo sen-kwáásí éˈa púwófo íyáfasine anówane
miníyámpóíyé tíˈmae Ísareri-marafaˈa waaó súwana
21 íyáfasinena awaainínkóné ááninkonte tíˈmaena Ísareri-marafaˈa kúmba
22 Érotin-ááninkon-awiˈa Ákéreasi afowán-ánóndáá Yúndiyaa-aempaˈa kawáá-kísáú
wémauwana Yósepi iséna mináémpáˈó wíndasafena inkaisúwana kaainampáˈá Maníkó
simámuwana Káríri-aempaˈa
23 Násareti-naopaˈa tíˈmaena koméraiye. Naaófáˈá Maníkón-aaimo simátímakowi
siyónkaˈa póna miyá uráiye. Wemá Ísuntafena séna
Násaretifaken-kwaasin-iye sénááwe
agaimaréna siyónkaˈa póna miyá uráiye.

3

Yónimo simátímakain-aai.
Mááka 1:2-8, Rúku 3:1-18, Yóni 1:19-28

1 Minkánááfímbá moóráwigon-awiˈa Yóni ména nombó maitinkówi póna Yúndiyaa-
marafaˈa kúmba máásai-marafaˈa koména simátimena séna
2 Maníkó wení waási kawáánimba ómbaraifo kentí sáwí-imayaa tuwéˈa Maníkómpáˈá
teró simátímaˈmaena iyáiye.

3 Naaófá'á Yóni ímbo méronka'a Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya Yónimo
paápé índasafena imáyáa éna agaimaréna séna
moóráwigo máásai-marafa'a ména aaemáíyakemba séna Fasi'aénkóní aambó
wi'ankáíyamba wení aambá arupíse íyana minámpá'á wíno
Áísáya agaimaréna siyónka'a póna Yóni paápé úwana minááí paápé uráiye.

4 Yóni káámeri-poigoni áyáu-watoi iyéna ásisamba á'wáánkau uréna fa'nóríné wan-
táámíkóní aúwé mintón-aantemba wénena
5 aaí simátíma'maena iyúwasa Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye Yúndiyaa-aempaken-
kwaasiye Yóndani-nonkoni menáípákéné maanáípákén-kwáásíyé miyáumai-waasi tóso ésa
6 miwítí sáwí-awauma kufíyúwana Yóni Yóndani-nompimba nombá maitínkaraiye.

7 Yóni nombá maitinkéna awánómba ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-
waasiye sáwífa'a nombá maisinkáínkwae sésa wempá'á tóso uwaná simátimena séna
iyánkó póígon-araa'an-owe. Maníkó kentí sáwí-meyamba timínífo nááwa simátímísara
iséra inkaiséra wéteo.
8 Kentí sáwí-kisau tuwé'o Maníkómpá'ó té'o é'a kawe-kísáú maíya'a tuwánánaumne.
9 Émbaramu kentáá síwá'ná imbá póta Maníkóní kawe'-wáásísá úne sé'a miyán-
ímáyáá ímba oro. Maníkó Émbaramun-aísaafitantamba ónááwe sénaraantaasi
maanóntámpínkémbá kanaámpó'a waási úráaro sisa'á úráawaisino. Émbaramun-
aísaafitantamba uráundawi póta kawe'-wáásísá úne sé'a miyán-ímáyáá ímba oro.
10 Ímba kawe'-árámbá íyáín-taima áwáufimba wéayaisuwesamo iyafímbó
agaisúwáántemba Maníkó miyáumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siyáiye.

11 Yóni simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'ó tewí nombá
wémaitinkaundanifo kesínaaembo tíndawi Ufaen-ámútánkómbá ai'maráínana kuména
kempímbá óraa'a uwátinkainiye. Iyamó agáéntemba íníye. Wemá óraako kembá
íyáákaraifo wemó aaí síndara'o kemó sendá sáwí'an-iye.
12 Aawinkwínaumo sipetifímbó mósá marésamo mentúwááwanamo anómbo marapá'ó
kúmísanamo ásimo fiyúndágomo tiyútúwáísasamo kámakama'o índai-iyafimbo uwááígomo
agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá máráántemba waási miyáráámbá íníye Yóni
siyáiye.

Ísumba nombó maiyánkarain-aai.
Mááka 1:9-11, Rúku 3:21-22
13 Minkánáá Ísu Káríri-aempakemba Yóndani-nompa'a téna Yóni nombá maisinkáínkwae
séna túwana
14 Yóni séna ímbanifo emó nombó maisinkénda kanaán-ifo kentáfémo sémo nombá
maisinkaaómó séndawe súwana
15 Ísu séna ifátuwe súndantemba miyán-uwo. Miyámó ékaimo ékai Maníkó siyáini'a
óyauye súwana ewé séna
16 nombá maiyankówana nompínkémbá íyáfasinowana kampúaran-tawaai tuwínkaa'-
úwana Yóni awánómba Maníkóní ámútanko mááufu'-numaraamba úmaena Ísu ane'á
kumbérowana
17 aaigó aantemba wíyómpakemba séna maawá kesáánimba isa'á wen-ímáyáá wée'a
áfááraumai aamoí uwánkaumne siyáiye.

4

Waántáwanko Ísumba ma'máímo awánarain-aai.
Mááka 1:12-13, Rúku 4:1-13
1 Súwana waántáwanko Ísumba áísai úmai isáíndasafena Maníkóní ámútanko Ísumba
simámuwana máásai-marafa'a
2 koména tómbá ímba néna ayáátááka'a 40 no'waamba waúwana áfááran-aai tówana
3 waántáwanko Ísu sáwí'o índa awánánae séna Ísumpa'a téna séna emá Maníkón-ááninko
úne wésempo maanóntánkóntáfé tómbá úréna'a naanó siyó súwana
4 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
tómbó náíyawi aantemba waási ímba fasi'átinkainifo Maníkó siyáintemba
seyaafá'á íyana fasi'átinkainiye
siyáifo emó sénda ímba miyá ónaumne súwana
5 waántáwanko Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a wéna óraa'-amaan-dankoni am-
ifa'á móankena

6 séna Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
Maníkó wíyómpakemba wení kísau-waasisomba ti'maráínasa enká'á káráwiyesa pósa
óntanka'a aísamai turaráanafo sésa tiyáántandesa faramónááwe
siyáiye. Mindásafe emá Maníkón-ááninko úne wésempo maankákémbá ásáfenasa
wíyómpakewi farámbaesa marapá'á múankanaawe waántáwanko súwana
7 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífinkemba
é'a miyá siyéna moórá-aaiwara'a séna
kentí Fasi'aénkó Maníkómbá
áísai úmai isánae ímba seró
siyáimba emó séndantembo miyámó ékaa Maníkómbá áísai úmai isáúsino. Mindásafemo
emó sénda ímba miyá ónaumne Ísu súwana
8 waántáwanko Ísumba áí'maena óraa'-omapa'a iyéna móankena seyaafá'-máráfá'á
káráwiyon-kwaasiye miwítí óraa-fasi'aene aráánamena
9 séna kenká'ó kífaemo ken-ímáyáámó mósá máréna'o é'a káráwiyi-kisau áména
káráwiyinone waántáwanko súwana
10 Ísu séna waántáwanko kóuwo. Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
kentí Fasi'aénkó Maníkómpá'á imáyáa é'a wenáwí'-aantemba mósá maré'a wení kísau
aantemba máéro
siyáifo emó sénda ímba miyá ónaumne súwana
11 waántáwanko auwéna kúwasa wíyómpakemba Maníkóní kísau-waasi kumésa Ísumba
áwa'nai uráawe.

Ísu wení kísaumo ómbakain-aai.
Mááka 1:14-15, Rúku 4:14-15

12 Yóni marará-káwáágón-áwí'a Érotintafena séna sáwí'a uráiye siyóntafena ándáfa'a
máankowana méron-aai Ísu iséna Káríri-aempa'a wéna
13 Násareti-naopa'a ímba koména Kápaneamu-naopa'a koméraiye. Mindáópa'a Káríri-
nonkwaaunkoni áwáífa'-naopa'a Sépiyuraaniye Náfataraiye tísaafitantambo uráawiti
marará'ó wéron-daopa'aniye.
14 Ísu Kápaneamu-naopa'a koméromba naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a
Áísáya agaimaréna siyónka'a póna miyá uráiye. Wemá agaimaréna séna
15 Sépiyuraaninte Náfatarainte mindárai tísaafiti marafá'á nonkwaaúnkóní áwáífa'a
Yóndani-nonkoni menáípá'-márágón-áwí'a Káríri-marafa'a méraawi fí'o-fi'on-
kwaasisafe'a súnda
16 minkwáásí túnáín-aempa'a mésa sámo kaipa'á awánánááwe. Maníkóní némpa'o túnáín-
aempa'o méraawi sán-kátinkainiye
agaimaréna siyónka'a póna Ísu paápé éna miyá uráiye.
17 Minkánáá Ísu simátimindasafena ómbarena simátimena séna Maníkó wení waási
kawáánimba ómbaraifo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á
teró siyáiye.

Ísu éíyain-kwaasimo táántarain-aai.
Mááka 1:16-20

18 Ísu Káríri-waaunkoni áwáífakafamba kúmba kae'-wáásíyáí mésarai awaaón-áwí'a
Sáímoni moórá-awi'a Pítaa úwana áfákon-awi'a Énduruwe'a mésarai miwítí kísau pósarai
mófáá'a to-tímapa'a wénesarai mare'mare'-únámbá nompí tukésarai méroyana
19 Ísu simátimena séna kesé'a tekaiyó. Mófáá'o to'máímo tímapa'o wénoyantemba aú-
kisau tíménakai wénekai kesáái simátímapa'a wéniyasa kempá'á teró súwasarai
20 mimbáré'máré'-únámbá tuwésarai wesé'a kurááye.
21 Wesé'a kuyaná Ísu maréna kúmba kae'-wáásíyáí mésarai Sépétin-ááninkai awaaón-
áwí'a Yémísi úwana áfákon-awi'a Yóniye tifowámpín-kwimái nompín-táómpimba méresa
mare'mare'-únámbá to'mayaa wéuwana Ísu minkáé'nárai táántowasarai
22 minúwóíyáámbá tifowámbá mindómpín-táómpimba auwésarai Ísuwe'a kurááye.

Ísu sáwífa'-waasifimba kísaumo maiyáin-aai.
Rúku 6:17-19

23 Ísu Káríri-aempa'a naaó'-nao'a wénena ámáán-daumpimpa'a Maníkó wení waási
kawáánin-aai minásé-ááí kosimátímapa'a wénena fí'o-fi'on-ti'o
ún-kwaasi asófatinkafa'a kúwana
24 wenááigo
Síriyaa-marafa'a naaó'-nao'a wété úwasa fí'o-

fi'on-ti'o ún-kwaasiye sáwí-amutanko tirumpimbó méron-kwaasiye tíyayaambo táúnkon-kwaasiye tíyayaambo pukón-kwaasiye miyámó un-kwáási taawiya'maésa Ísumpa'a mátínkówana asófatinkena
25 aambó wénumba sáwífa'nanka Káríri-aempakene Tékáporisi-aempakene Yérúsaremu-naopakene Yúndiyaa-aempakene Yóndani-nonkoni menáípákén-kwáásíyé miyáumai-naopaken-kwaasi wempá'á tóso uráawe.

5

Ísu omápa'a iménamo simátímakain-aai.
Rúku 6:20-23

1 Ísu mérowasa sáwífa'-waasimo tóso umbá tuwánéna omápa'a imérowasa wení waásisomba túwaandu uwaná
2 simátimena séna
3 Maníkó súwa'nai ínkwae sewí Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkena miwíyá'á wégawaaniye.
4 Miwífímbá sáwí-imayaa wéraisana tirunkó umbaí wétaiwai Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkena fetóí wéuwatinkaiye.
5 Kentúmo ímbo maimaésa wéiyowi Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkaimba pósa siyáim-barama maénááwe.
6 Maníkó siyáintemba miyámó ónaemo wésewi Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkena kawe'ó úmaimo méraiyantafena kawe'-í'a uwátinkainiye.
7 Tirumbó wéuwatinkaawi Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkena arumbá uwátinkainiye.
8 Tirumpinkémbó kawe'-ááí aantemba wésewi Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkaimba pósa Maníkómbá awánánááwe.
9 Waásifimbo farumó uwátinkaiyantafesa kísau wémaewi Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkena kesí iyámpóín-owe síníye.
10 Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo arupíse úmaimo méraantafesa sáwí'a wéuwatinkaawe. Maníkó miwí kawe'á wéuwatinkena miwí wení waási-i'o ombá póna wégawaaniye.
11 Kembiwímó kentáfé'o fasi'ámaimo méraantafesa mindásafesa sáwí-aai simátinkesa sáwí'a uwátinkesa fí'o-fi'on-karo'-aai simátínkáámba Maníkó kembiwí kawe'á wéuwatinkaiye.
12 Naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowimo sáwí'o uwátínkaraantemba káfé'a sáwí'a wéuwatinkaamba tirunkó kawe'á wéina'a aamoí é'a wíyómpakemba kentí kawe'-méyámbá maénááwe Ísu siyáiye.

Ságon-aaiye uwígón-aaiyemo Ísu siyáin-aai.
Mááka 9:50, Rúku 14:34-35

13 Ísu simátimena séna marapá'ó méraan-kwaasifimba mé'a uwígómó ásémo in-tenkáámbá wéowe. Miyá wéombanifo uwímó sáwí'o énamo imbá ímba kawe'á úmai kéna ímba áséma éna sáwísankaamba isasá aampa'á tukésa wénowe.

14 Marapá'ó méraan-kwaasifimba mé'a sámo kaintenkáámbá wéowe. Omápa'o wérain-daopa'o mósá awánaantemba kembiwí méraawini áwáuma wéawanaawe.
15 Iyamá ómbá kúra'maresa ímba aúpá'á maráíyamba afora'á makésa mindáópaken-kwaasi awánánááwe.
16 Miyáumai sámo kaintembá waásifimba mé'a sán-kátinkaiyasa kentí kawe-kísáú tuwánésa kentifo wíyómpa'o méraiwain-awi'a mósá maránááwe Ísu siyáiye.

Ísu ámáámbo siyáin-aai.

17 Ísu mináái simátimena séna ímba kentáfé'a sé'a Mósese siyáin-aine Maníkón-aai simátímakaawi siyáan-aine ifá'á túwáíwaiye ímba seró. Maníkón-aai siyáan-aai ímba tuwánáúmpo siyáanteni'o úmaimo paápé índasafe'a kunkáumne.
18 Simátíménda ísáaro. Wíyómba maramá wéraisana póna Maníkón-aai waé'wae'a wéiye. Maníkón-aaigo seyaafá'á waé'wae'a wéimba póna minááígómó siyáinten-úmai seyaafá-tántáá'á paápé íníye.
19 Miyáumai Maníkón-aaifinkembo karo'-ááímó taraisésamo fí'owantafesamo sésamo wéundantemba miyá índa mindá kanaán-iye síyanamo éna Maníkó séna kesí waási kawáánúnda-waasifinkemba ímba fasi'aén-kwáásín-owe sínífo Maníkón-aaimo taawiyafésamo simátimesamo sésa Maníkón-aai ísáaro wésewisafena Maníkó séna kesí waási kawáánúnda-waasifinkemba óraa'-waasin-owe síníye.

20 Moórá-aai simátíménda ísáaro. Ámáán-kawaa-waasiye ámáámba sen-kwáásíyé sésa
Maníkómó siyáintemba úmai méraumnemo sembá karoˈá wésewe. Miwímó ontembó
kembiwímó éˈa Maníkómó kawáánipaˈa ímba méˈa Maníkómó siyáintemba éraiˈa miyámó
éˈo éˈa Maníkómó kawáánipaˈa ménaawe Ísu siyáiye.

Tínkamon-aaimo siyáin-aai.
Rúku 12:57-59

21 Ísu maarán-ááíwáráˈá siyáiye. Naaófáˈá Mósese kentíwáˈnásafena simátímakain-
aai ísaraamba maará siyáiye. Ímba tínkamiyasa púwóro. Miyámó íyasamo ésa aaifimbá
maitinkánááwe siyáimbanifo
22 simátimeˈa súne. Miwítí waásisafesa aaisambá wétiyiyawi aaifimbá maitinkáíyamba
mindá kanaán-iye. Miwítí waásisafesa sáwí-aai simátínkááwi tíˈmaesa aaimó
ísááwitopaˈa tíyasa aaifimbá maitinkáíyamba mindá kanaán-iye. Miwítí waásisafesa
uwó-wáásíyáˈó úwoi-waasiyaˈo sésa símai sáwíˈa wéiyawi ónkaifaˈo iyamó wégaipaˈa
méraiyamba mindá kanaán-iye.
23 Miyán-ááí imáyáa ombá Maníkóntáféˈo imáyáamo éˈo moórá-tantaaˈo aménaeˈo
óraaˈ-amaan-daumpaˈo koméˈo éˈa kentí waási aaí taˈótokaiyaˈo tááka'o makéˈo éˈa
24 Maníkómbó amíyan-tantaaˈa óntan-taaregoni ewaaˈá mámareˈa minááí koísámai
arupíse uwásuweˈa kouweréˈa Maníkómbá áméro.
25 Aaimó simátinkanae síyawimo tíˈmae wíyasa aampaˈá mósimai paápé uwásuwesa
koró. Óraaˈ-waasimo mátimiyasamo ésa
i-wáási timíyasa ándá-naumpaˈa tinkánááwe.
26 Ímbo miyámó íyasamo ésa ándá-naumpaˈa mótinkaiyasa ímba áááma taiˈánaumne sésa
seyaafáˈ-méyámbá tímatuwaiyasa faútinkanaawe Ísu siyáiye.

Aarakwáˈó tasáén-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 19:9, Mááka 10:11-12, Rúku 16:18

27 Ísu minááí simátimena séna naaófáˈá Mósese simátímakain-aai ísaraamba maará
siyáiye. Fíˈowi tuwaainíntóné tuwaaiˈwainté ímba nóro siyáimbanifo
28 simátimeˈa súne. Moóráwigo moórá-inimbo awánénamo tafisénae sénamo índa ímba
aforaˈá ínífo imáyáa aantemba tafisínana Maníkó séna imáyáafinkemba éˈa wétafisiye
síníye.
29 Túrankomo sáwíˈo ínaˈa misáwí-ámpáˈá kúnafo séˈa moórá-turamba fitúwáaro. Kae-
túrántámbó awánéˈo éˈa ónkaifaˈo wíyamba mindá sáwíˈan-iye. Sáwíˈo uráinda maisuwéˈo
méraiyamba mindá kaweˈán-iye.
30 Tiyáánkomo sáwíˈo ínaˈa misáwí-ámpáˈá kúnafo séˈa moórá-tiyaamba arátúwáaro.
Kae-tíyáámbó wéainaˈo éˈa sáwí-marupaˈo iyamó wégaipaˈa wíyamba mindá sáwíˈan-iye.
Sáwíˈo uráinda maisuwéˈo méraiyamba mindá kaweˈán-iye.

31 Naaófáˈá Mósese maará siyáiye. Moóráwigo awaaininkómbá aiˈmátuwaindawi
aúfáífimba agaimaréna séna kesuwaainímbá aiˈmátuwaumne séna agaimái amíno
siyáimbanifo
32 simátimeˈa súne. Awaaininkó ímba moórá-waasigoe wénisana awaaikó
aiˈmátuwaisana minininkó kówéna moórá-waasi komaiyéna minininkó aú-waasigoe
wénimba sáwí-ankaˈa wéniye. Aifaˈ-áwááíkómó aiˈmátukaintafena miyá wéiye. Moórá-
waasigo aiˈmátukain-inimbo wémaimba wewáráˈá umémbá wémaiye Ísu siyáiye.

Seyaafá-tántáápímbá ímba matuwéˈa seró-ááí.

33 Ísu maarán-ááíwáráˈá siyáiye. Naaófáˈá Mósese simátímakain-aai ísaraamba maará
siyáiye. Fasiˈaénkómpátá miyá ónaumne síyamba karoˈá sefáínifo éraiˈa séˈa miyán-oro
siyáimbanifo
34 simátimeˈa súne. Kemó miyá ónaumnemo síyambo éˈa éraiˈa miyán-oro. Kemó ímbo
miyá ónaumnemo síyambo éˈa éraiˈa ímba miyán-oro. Maníkó káráwiyaiwi wíyómpaˈa
méraifo Maníkón-áwíkaˈa ímba matuwéˈa seró.
35 Maníkó marapáˈá káráwiyaipaˈan-ifo ímba marará'á matuwéˈa seró. Yérúsaremu-
naopaˈa Maníkó káráwiyain-daopaˈan-ifo ímba mindáópaˈa matuwéˈa seró.
36 Fafután-áˈnóntáúráˈá kaantún-aˈnontau ímba kanaán-ureˈa kaantún-aˈnontauraˈa
fafután-áˈnóntáú ímba kanaán-uránááfo tiˈnónkáˈá ímba matuwéˈa seró.
37 Kemó miyá ónaumnemo síyambo éˈa maarán-ááí aantemba seró. Ewé miyá ónaumne
seró. Kemó ímbo miyá ónaumnemo síyambo éˈa maarán-ááí aantemba seró. Aˈáo ímba
miyá ónaumne seró. Simátimunda-aai waántáwankon-imayaafinkeniˈa wéowe Ísu siyáiye.

Anondáámo ímbo tínkamiyan-aai.
Rúku 6:29-30

38 Ísu mináái simátimena séna Mósese simátímakain-aai ísaraamba maará siyáiye. Moóráwigomo moóráwigoni aúrambo fituwáínasamo ésa wen-ánóndáá wenaúramba fituwánááwe. Moóráwigomo moóráwigoni áwááyaamba pótuwainasamo ésa wen-ánóndáá wenáwááyaamba pótuwanaawe siyáimbanifo
39 simátime'a súne. Sáwí'o uwátinkaiya'a ímba anondáá miwí sáwí'a uwátínkáaro. Táá'o tuwaumíya'o é'a ímba anondáá tínkame'a aneka'á waé-timiyasa tuwaumónááwe.
40 Kentí unáánkwátóisafesamo maénae sésamo tí'maesamo aaimó ísáín-waasigompa'a kurésamo síya'o é'a ímba a'áo síyamba paákákén-únánkwátóiwara'a tíméro.
41 Aampa'ó ta'ótoresamo sésa kentáási moparáwímbá kárika'a súwa'nai orómó síya'o é'a ímba a'áo síyamba úwoima ayáátááka'a túwa'nai oro.
42 Moórá-tantaa'a simiyó síya'o é'a úwoi tíméro. Moórá-tantaa'a wááu simiyó síya'o é'a miyán-oro Ísu siyáiye.

Namuro-wáási kawe'á uwátínkáaro-aai.
Rúku 6:27-28,32-36

43 Ísu mináái simátimena séna naaófá'á simátímakain-aai ísaraamba maará siyáiye. Kentí waási-imayaan-oro. Kentí namuro-wáási tíyámba uwátínkáaro siyáimbanifo
44 simátime'a súne. Kentí namuro-wáási imáyáa timé'a sáwí'o uwátínkááwisafe'a túwa'nai úmai Maníkómpá'á inaí seró.
45 Miyámó ombá wíyómpa'o kentifo méraiwaini iyámpói-i'a wéowe. Maníkó miyáumai kawe'á uwátinkena aaí sisaná aa'á kaisaná kawe'-wáásíyá'é sáwí-waasiya'e aa'á kaisaná Maníkó aaí sisaná aa'á tisaná arupísemo on-kwáásíyá'é ímbo arupísemo on-kwáásíyá'é aa'á wétiye.
46 Seyaafá'nánká kentí waási-imayaamo wéowasamo ombá anondáá miwí-ímáyááwárá'á wéowe. Taakisimó máén-umen-kwaasi ímba kawe'-wáási ombánifo miwítí waási-imayaamo owasamó ombá anondáá miwí-ímáyáá wéowe. Miyáumaimo kentí waási-imayaa aantembo íyanamo éna Maníkó ímba kawe'-méyámbá timínífo kentí namuro-wáásíwárá'á imáyáa tíméro.
47 Seyaafá'nánká kentí waási-i'a úmai kawe'á wéuwatinkaawe. Maníkóní ambó ímbo wéaraaiwaewiwara'a miyá wéowe. Miyámó onten-úmai kentí waási aantemba ímbanifo kentí namuro-wáásíwárá'á kawe'á uwátínkáaro.
48 Kentifo wíyómpakewi kawe'-í'a úmai méraimba mindásafe'a imáyáa é'a kawe'-í'a úmai méraaro
Ísu siyáiye.

6

Wétuwa'nai-on-aai.

1 Ísu mináái simátimena séna tuwímbaisafe'a tirumbá uwátinke'a túwa'nai íyamba ímba maarán-ímáyáá é'a waási méraiyanka'a wétuwa'nai-onasa óraa'-waasin-iye síwae-imayaa ímba íyamba úwoi túwa'nai oro. Miyán-ímáyáámó wée'o túwa'nai íyanamo éna kentifo wíyómpakewi kawe'-méyámbá ímba timíníye.
2 Óntamo ímbo makáawimo túwa'nai íyamba waási aamoí uwásinkaiwae-imayaa ímba é'a ímba óraaka'-oraaka'a síyamba úwoi túwa'nai ónááwe. Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáási ámáán-daumpa'e aampa'é toruparésa óraaka'o sembá óntamo ímbo makáawimo tímémba ímba miwí-ímáyáá ombá wétimesa kesúwí'a mósá maráíwae sésa wétimewe. Érai'a simátime'a súne. Mindámo tímén-anondaa miwí túwí'o mósá máráámba é'a mimbéyámbá wémaewe.
3-4 Óntamo ímbo makáawimo túwa'nai íyamba kesí waási suwánaafo sé'a waásimo ímbo méraiyanka'a túwa'nai oro. Miyámó ombá kentifo aúpá'ó wéomba tuwánaiwai póna kawe'-méyámbá timíníye Ísu siyáiye.

Maníkómpá'á inaimó sen-ááí.
Rúku 11:2-4

5 Ísu mináái simátimena séna Maníkómpá'ó inaimó síyamba kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó sentembá ímba miyán-oro. Miwí sésa waási suwánésa aamoí uwásinkaiwae-imayaa ésa ámáán-daumpa'a mésa waásimo tóso on-áémpá'á mésa inaí wésewe. Érai'a simátime'a súne. Miwímó miyámó wéon-anondaa miwí túwí'o mósá wémaraamba mimbéyámbá wémaewe.

6 Miwí miyá wéofo Maníkómpá'á inaí síyamba kentí naaúmpa'a kembiwí aantemba
imé'a kentifombó ímbo ane'ó awánaawimpa'a inaí síyana aúpá'ó wéomba tuwánaiwai
póna iséna kawe'á úmai túwa'nai íníye.
7 Maníkómpá'á inaí síyamba úwoi-aaiyaamba ímba símai tafisénááwe. Maníkóní aambó
ímbo aráááíwáéwi sésa tafisímai-aaisa senanasá súwa'nai íníye sésa úwoi-aaiyaamba símai
wétafisefo
8 ímba miyán-oro. Kentifombó Maníkómpá'ó miyám-baaran-aaisafe'o wéaisai-e'o
súwa'nai íníyemo síyamba é'a awánaraimba póna túwa'nai íníye.
9 Maníkómpá'ó aaimó síyamba maará seró.
Kentáásifowao wíyómpa'o méraandawi enáwí'a íyáákarain-awita mósá wémaraumne.
10 Ení nombaragó seyaafá moórá-mora-waasi tirumpimbá kumíno. Wíyómpakewimo ení
ámáámbo aráááíwáéntemba marapátá méraundawisa miyáumai aráááíwáéno.
11 Káfé-kanaa-tomba kentáá simiyó.
12 Waásimo aoisaambó uwásinkaiyata anondáá ínta miyásá uwátinketa miwítí aoisaambá
maitiyúwáana miyáumaisa kentáásí aoisaambá maisiyuwaaó.
13 Sáwí-yantaakomo kentáá ma'máímo awánáíndasafenamo ínamo e wasiyuwaaó.
Seyaafá'-má'ú-yántáákó kentááfímbá tifó sé maisiyuwaaó. [Ení waási kawáánúmae
wéiyonana ení fasi'aémbá waé'wae'a úmae wéiyisana enáwí'a óraa'a úmae wéiyimba érai'-
aain-iye.] Miyán-ááí Maníkómpá'á seró.
14 Sáwí'o uwátínkaraamba ímbo anondáámo sáwí'o é'o ifátuwaiyanamo éna kentifo
wíyómpakewi kembiwímó sáwí'o wéomba túwa'nai ena maitiyuwáínífo
15 sáwí'o uwátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímbo ifátuwaiyanamo éna
kentifo wíyómpakewi kembiwímó sáwí'o wéomba ímba maitiyuwáíníye Ísu siyáiye.

Tómbó aawentamó on-ááí.
16 Ísu minááí simátimena séna Maníkómpá'ó inaí aantembo sé'a tómbá wéawentan-
omba aasásói'-wáásímó ontembá ímba miyán-oro. Miwí sésa waási suwánésa sésa kawe'á
ésa tómbá wéawentan-owe síwae sésa tómbó ímbo naanten-tói'á matuwésa méraawe.
Érai'a simátime'a súne. Miwítí méyámbá miwí túwí'a mósá wémaraam-beyamba é'a
maiyáawe.
17 Miwí ésa miyá wéofo kembiwí tómbá wéawentan-omba tói'a wisuké'a ti'nóntáu
paasé'a túmai kawe'á úmaraiyasa
18 waási tuwánésa tómbá wéawentan-owe ímba síyana kentifo tuwánéna kawe'-
méyámbá timíníye. Kentifon-ane'ó ímbo awánaawi aúpá'ó ombá awánaiwai kawe'-
méyámbá timíníye Ísu siyáiye.

Wíyómpaken-kawe-tantaakon-aai.
Rúku 12:33-34
19 Ísu minááí simátimena séna marapá'ó méraamba sáwífa'-ontama ímba máráaro.
Maráíyan-ontama ufóíyaraamba ínana waígo náínana táúkaa'a ínasa mindámbá sáwí'a
uwásuwesa umémbá maénááfo sáwífa'-ontama ímba maré'a
20 kawe-kísáú maíyana kentí kawe-tántáá'á wíyómpa'a wéíniye. Wíyómpa'a wéraimba
ufóíyaraamba ímba ínana waígo ímba náínana táúkaa'a ímba ínasa waási ímba umémbá
maíyana úwoi wéíniye.
21 Marapá'ó kentí óntamo wérainanamo éna marapátáféna tinkáínífo wíyómpa'o kentí
óntamo wérainanamo éna wíyómpatafena tinkáíníye Ísu siyáiye.

Túranko kentí imáyáafimbo sámo kain-ááí.
Rúku 11:34-36
22 Ísu minááí simátimena séna túranko kentí imáyáafimbo sámo kain-tántáá'án-iye.
Túrankomo kawe'ó úmaimo awánáínanamo éna seyaafá'-ímáyáá sáma káínífo
23 túrankomo ímbo kawe'ó úmaimo awánáínanamo éna seyaafá'-ímáyáá tuwinkáíníye.
Marapá-tántáá'-ímáyáá aantembo íyanamo éna kempímbó sámo kain-tántáá'ó ímbo
wénamo éna kumeu'ó í-tántáákó óraa'a úmai wéíniye Ísu siyáiye.

Óntantafena Maníkóntáfénamo siyáin-aai.
Rúku 16:13
24 Ísu minááí simátimena séna ímba kanaa'á kae-káwáá-wáásítí kísau wémaewe.
Miyámó ésamo ésa moóráwigomba aamoí ésa moóráwigomba ímba aamoí uwánkanaawe.
Miyámó ésamo ésa moóráwigoni kísau kawe'á úmai maésa moóráwigoni kísau tuwesaraí
óníáwe. Miyáumai Maníkóní kísaumo maé'o é'a sáwífa'-ontamba maénaumne-imayaamo
ímba úmae iyónááwe. Sáwífa'-ontamba maénaumne-imayaamo é'o é'a Maníkóní kísau
ímba maénááwe Ísu siyáiye.

Méraantafe'a ímba óraa'-imayaa oró-ááí.
Rúku 12:22-31

25 Ísu mináái simátimena séna mináái imáyáa é'a simátime'a súne. Méraamba ímba óraa'-imayaa é'a tómbó náíyantafe'a ímba óraa'-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo íyantafe'a ímba óraa'-imayaan-oro. Tómbó náíyamba úwoisambanifo waásimo méraamba óraa-tantaa'an-iye. Unáánkwátói íyamba úwoisambanifo waási túma óraa-tantaa'an-iye.
26 Numagómpá'á imáyáan-oro. Numagó ímba kísau éna tómbá fáká'mai naaúmpa'a makéna wénaifo kentifo wíyómpakewi miwítí tómbá tímísasa wénaawe. Maníkón-aúranka'a kemá waási numagómbá íyáákaraamba póna kentí tómbó éna timíníye.
27 Kembiwímó óraa'-imayaamo
é'o é'a maíyan-kanaa ímba kanaa'á ayáátááka'a méranaawe.

28 Unáánkwátói íyantafe'a ímba óraa'-imayaa é'a waiwandáánká'á imáyáan-oro. Wai-wandáánkó ímba kísau éna ímba wení unáánkwátói makáifo
29 simátime'a súne. Naaófá'á Yúndaa-waasiti óraakon-awi'a Soromoní sáwífa'-unankwatoiye ko'naaririyé makówi úwasa waási awánésa kawe'án-iye sumbánifo wai-wandáán-aramba awánésa óraa-kawe'an-iye wésewe.
30 Ufá'á ko'naaririí-tántáá'é séna waiwandáámbá Maníkó makáiye. Umá ímba waé'wae'a ínífo káfé'a ínasa aafáyáa waási agaisuwáíyamba Maníkó mintántáá'á imáyáa éna ko'naaririí-tántáá'á makáiye. Miyáumai Maníkó waásisafena imáyáa éna kentí unáánkwátói timínífo kembiwí Maníkóntáfé'a ímba kanaa'á wésuwa'nai-iwain-iye ímbo seráámbá wésewe.
31 Maníkó wétuwa'nai-imba pó'a tóné nonémó náíyantafe'a ímba óraa'-imayaa é'a unáánkwátóimo íyantafe'a ímba óraa'-imayaan-oro.
32 Maníkóní aambó ímbo arááíwáéwi tóné nonémó náíyantafesa óraa'-imayaa wéowe. Tómbó nombó ímbo wéne'o é'a púwófo séna kentifo imáyáa éna wétimifo imáyáa ímba óraa'-imayaa wée'a
33 Maníkómó wení waásimo kawáánintafe'a aifa'á imáyáa é'a wembó arááímo tainí'o wéontafe'a imáyáa é'a miyámó owaná mintántáá'á wétimiye.
34 Aúnkáwe aafáyáawe paápé índa-tantaatafe'a ímba óraa'-imayaa íyana tirunkó umbaí táíno. Káfé'a wérain-tantaatafe'a imáyáa é'a aafáyáamo paápé índa-tantaa'a awáné'a imáyáa é'a moórá-kanaa moórá-kanaamo paápé índa-tantaa'o awánaantemba imáyáan-oro Ísu siyáiye.

7

Ímba sáwí-aai simátíméro-aai.
Rúku 6:37-38,41-42

1 Ísu mináái simátimena séna tuwáné'o é'a sáwí-waasiye siyanamó éna Maníkó kentáfénawara'a miyá sínífo tuwáné'o é'a sáwí-waasiye sefó.
2 Kawe'-ááí wésimatime'a sáwí-aai wésimatime'a íyantafena Maníkó kembá miyá íníye. Tíménteni'a úmai Maníkó miyáumai timíníye.
3 Kentúrampimba iya-arumbá wéraisa'o ombá ímba awánaamba kentí waási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá wéraiye wésefo ímba miyá seró.
4 Kentúrampimbo iya-arumbó ímbo awánaamba nóra séra kentí waási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánae wéseo.
5 Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásín-ofo kentúrampinkemba iya-arumbá maisuké'a tuwáné'a kentí waási túrampinkemba tiyaantambá kanaa'á maitiyuwánááwe Ísu siyáiye.

6 Kawe-tántáá'ó iyánkómbó ímbo áméntemba Maníkón-aai taraisíyawi ímba simátíméro. Simátimiyasamo ésa karaánáá'a simátinkanaawe. Kawe-tántáá'ó póígombo ímbo áméntemba Maníkón-aai ímba sínkáíye wésewi ímba simátíméro. Simátimiyanamo éna minááígó fiyúndáraamba to'wíníye.

Maníkómpá'ó inaimó sen-ááí.
Rúku 11:9-13

7 Ísu séna Maníkómpá'ó inaimó wésemba áísai úmae wéiyiyana timíníye. Áántamae'o wéiyiyana kentáái isáíníye. Wésaafa úmae iyíyana Maníkó aráátiminiye.
8 Áísai íyanamo éna Maníkó timíníye. Wéaantewanamo éna Maníkó kentáái isáíníye. Saafámo íyanamo éna Maníkó aráátiminiye.
9 Kemá iyámpóíwara'-waasi kentáánintombo kisaamá simiyómó síya'o é'a ímba óntamba timíyamba kisaamá timénááwe.
10 Mófáá'a simiyómó síya'o é'a ímba iyaankafayaambá timénááwe.

11 Énifo sáwí-waasi ombánifo kentáánintomba kawe-tántáá'á wétimefo wíyómpakemba
kentáásifowa kawe'-aantemba iwái póna áísai íyawimo éna kawe-tántáá'á timíníye.

12 Kembó tirááímo táínda-i'o úmaimo wétuwa'nai-iya'a miwí miyáumai túwa'nai oro.
Minááímó simátimunda Mósese siyáin-aaiye Maníkón-aai simátímakowi siyáan-aaiye
minkáé'-ááígóní áwáuma wésimatimune Ísu siyáiye.

Kári'-ontagon-aai.
Rúku 13:24

13 Ísu séna kae'-óntámá wéraisa'a kári'-ontafimba íyáféráaro. Óraa'-ontama óraa'-
ankoni ontamán-iye. Maníkóní némpa'o maé'mae'o íyan-aempa'a minóráá'-ámpá'á
wéwesa sáwífa'-waasi minóntáfímbá wégowe.
14 Kári'-ontama umbai-ánkóní ontamán-iye. Aúí'o úmaimo maé'mae'o íyan-aempa'a
minúmbáí-ámpá'á wéwesa sesimáí-waasi aantemba minóntámá saafá úmai awánésa
wéiyaferaawe Ísu siyáiye.

Karo'-ááímó sen-kwáási táái.
Rúku 6:43-44, Rúku 13:25-27

15 Ísu minááí simátimena séna tuwímbai karo'á simátimesa sésa Maníkón-aai
simátimunda-waasi úne wésewi miwí káráwimai méraaro. Sipisípi-poigomo aáno úmaimo
máíntemba miwí karo'-ááwéyáá úmai wénombanifo kawe'-ímáyáá sáwí'a wéuwatinkaan-
kwaasin-owe.
16 Miwítí áwáumo awánánae'o é'a miwítí kísau awáné'a miwímó méraawini áwáuma
awánaaro. Fekómó éna ímba áwíyanda-arankaamba iyáínífo fe'-arambá iyáíníye. An-
tirígómá afo'afáá'-arankaamba ímba iyáínífo antirí-aramba iyáíníye.
17 Miyáumai kawe-táígó kawe'-árámbá íyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba wéiyaiye.
18 Kawe-táígó ímba sáwí-aramba íyáísana sáwí-taigo ímba kawe'-árámbá íyáísasa
19 kawe'-árámbó ímbo íyáín-taima ayáímai iyafímbá wéagaisuwaawe.
20 Miyáumai minkáró'-wáásítí kísau awáné'a miwítí áwáuma miyáráán-úmai
awánánááwe.

21 Kentáfésa kesí Fasi'aénkón-iye wésewiwara'a Maníkó ímba seyaafá'nánká káráwinda
póna kesifo wíyómpakewimbo arááímo tainí'o wéowi aantenka'a káráwiyiniye.
22 Maníkó seyaafá'nánká méraawini áwáusafesa tísai índa-kanaa tíndara'a kentáfésa
sáwífa'-waasi sésa Fasi'aénkóo ení fasi'aéntámbá Maníkón-aai simátímakaumne. Ení
fasi'aéntámbá waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyukaumne. Ení fasi'aéntámbá
fí'o-fi'on-kawe-kisau ímbo awánaraan-kisau maiyáumne síyambanifo
23 simátime'a súne. Ímba kesí waási é'a sáwí-kisau wémaen-kwaasin-ofo kóro kemá
sénaumne Ísu siyáiye.

Naambó urááyawi-taai.
Rúku 6:47-49

24 Ísu minááí simátimena séna kesáái isésa wéaraaiwaewi miyán-kwáásímó
simátíméndara'a ísáaro. Kawe'-ímáyááwárá'-wáási fasi'aén-dámbá ónae sésa mai'á
u'maésa kumémesa óntanka'a naamayáámba múfaimai naambá úmaraiyana
25 aa'á téna óraa'-nomba fínana mindámbá ímba tawisínda fasi'ámai wéena óntanka'-
namba póna úwoi wéíniye.
26 Énifo kesááimo isésamo ímbo kawe'ó úmaimo wéisaiyawi miyán-kwáásímó
simátíméndara'a ísáaro. Naambá ónae sésa ímba mai'á ukésa íyamba nonáámááíya'a
paáká'á úmakaiyana
27 óraa'-a'a téna nombá fiyéna mindámbá tawísísuwainana sáwí'a íníye Ísu siyáiye.

28 Ísu minááí simátimuwasa túwaandu urón-kwaasi isésa
29 ámáámba sen-kwáásímó sentembá ímba sifó óraa'-waasigoraamba siyé sésa táátafesa
uráawe.

8

Ísu námombo kón-kwaasi kawe'ó uwánkarain-aai.
Mááka 1:40-44, Rúku 5:12-14

1 Táátafesa uwaná Ísu minómápákémbá kumúwasa sáwífa'nanka ánaaemba
arááíwáúwana
2 moóráwigo námombo kón-kwaasi Ísumpa'a téna óraakon-iye séna aísamaifimba
takífaena séna kentáfénamo ankáínamo e kanaa'á aúí'a uwásinkainone súwana

3 Ísu ayáámba ane'á ta'ótorena séna miyá ónaumpo enáúra'a karefó'a kawáúwiye
súwana minúwóíyáámbá kawáúguwana
4 Ísu séna enáúra'o uwánkaunda-aai simátimenafo enáúra'a kawáúwifo naaófá'ó
Mósesemo siyáintemba ámáán-kisau-waasifa'a wéma enáúma máaraatime póíma tímínasa
Maníkóntáfésa ísámai tufú'mai agaíyasa seyaafá'nánká awánésa áúrakemba kawáúwiye
sénááwe Ísu siyáiye.

Rómu-i-waasigon-aai.
Rúku 7:1-10
5 Ísu minááí simásuwena Kápaneamu-naopa'a kúwana Rómu-i-waasiti kawáágó ména
Ísumpa'a téna óraaka séna
6 óraakoo kesí kísau-waasi naaúmpa'a ména óraa'-ai'a isaná áúwawaako ímba úwaauwa
wéisana méraiye súwana
7 Ísu séna koasófankanaumne súwana
8 wemá séna kemá kári'-waasi úmpo emá óraa'-waasi ómpo kesí naaúmpa'a íyínda
uwófí'a ínompo ifátuwe aaí aantemba sinaná kesí kísau-waasi asófáíno.
9 Kewárá'á kawáá-kísáúgóní áwáuma awánaraunda kesí kawáágó sisa'á wení kísau
wémae'a kesí i-wáásísáfé'a súnasa kesí kísau wémaewe. Moóráwigontafe'a sé'a waaó
súnana wéwisa'a moóráwigontafe'a sé'a tiyó súnana wétisa'a kesí kísau-waasisafe'a miyá
uwómó súndantemba miyá wéofo úwoi aaí aantemba sinaná kesí kísau-waasi asófáíno
súwana
10 Ísu minááí iséna áátafena éna wembó aráááíwa'maesamo kun-kwáásísóntáféna séna
simátime'a súne. Minkwáásí Rómu-waasigo kentáféna súwa'nai í-fásí'áémbá tokáiye
wésifo kesí waási Ísareri-waasifinkene fí'on-kwaasifinkene ímba miyán-ááí wésewe.
11 Simátíménda ísáaro. Aafáúmó íyáúsipakene kúwáféráípakene fí'o-fi'on-aempakene
sáwífa'nanka tóso ésa Maníkó wení waásimo kawáánipa'a mésa kentíwá'ná Émbaramuwe
Áísáakiye Yékopuwe tómbá náíyambanifo
12 mindárau tísaafitantambo uráawi miwí túma maimaé wéiyesa sésa Maníkó
kawáánipata ménaumne wésewi tí'maena kumeu'ó in-áémpá'á tiyuwáínasa ifi'á wétesa
sáwí'a úmai mésa túwááyaamba umpufuwónááwe Ísu simátimena
13 Rómu-i-waasiti kawáágóntáféna séna emó kentáfémo séndantemba miyá onaná
asófainifo ení naaúmpa'a waaó súwana minkánáá wení kísau-waasi asófankaraiye.

Ísu tí'o ún-kwaasimo asófatinkarain-aai.
Mááka 1:29-34, Rúku 4:38-41
14 Ísu Pítaani naaúmpa'a iména awánómba Pítaan-áráandaomba áuiya kówana
mérowana
15 ayáánka'a ta'ótorowana mináúíyá tasí úwana íyáfasinkena
tómbá kúfu'a uwátímakaiye.

16 Úwasa fenómpinka'a sáwí-amutamba tirumpimbó méron-kwaasi tí'maesa Ísumpa'a
túwana aaí séna sáwí-amutamba tirumpinkémbá maitiyuwówasa kóuwana tí'o ún-kwaasi
asófatinkaraiye.
17 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna Ísuntafena séna
sí'o wéimba asófasinkena
sí'o wéimba tasí uwásínkaraiye
agaimaréna siyónka'a póna Ísu miyá uráiye.

Ísumba aráááíwaenaemo siyáan-aai.
Rúku 9:57-60
18 Moórá-kanaa sáwífa'nanka tóso ésa Ísun-amándára'a mérowana tuwánéna wení
waásisafena séna nonkwaaúnkóní menáípátá kónae súwana
19 moóráwigo ámáámba sún-kwaasigo téna séna seyaafá'-náópa'o níndafa'a esé'a
nónaumne súwana
20 Ísu minkwáásígómbá áísai ena séna emó sénda súnda-aai imáyáan-uwo. Waankó
taaiyaifimbá wáísana numagó ánáamba úmarena wéwaifo kemá waási úranko ímba
naambá úmare'a wéwaumne súwana
21 moóráwigo wembó aráááíwauwai séna óraakoo méraanana kesifo puwína utámare'a
embá aráááíwaenaumne súwana
22 Ísu séna ímbanifo kesáái ímbo isésamo pukáan-kwaasiyaamba owí puwíyan-kwaasi
utátinkanaafo emá kembá siráááíwauwo Ísu siyáiye.

Óraa-fiyunda torówanamo Ísu mafaimakáin-aai.
Mááka 4:36-41, Rúku 8:22-25

23 Ísu minááí simámena wení kísau-waasiye nompín-táómpimba íyátesa
nonkwaaúnkóní menáípá'á kumbá
24 Ísu aún-kwaigurówana minkwaaúmpá'á óraa-fiyunda torówana nonkó tufántááfan-
éna nompín-táómpimba ówitowasa kúwáfekunafo sésa
25 inkaisésa Ísumba koaúsésa sésa Fasi'aénkó puwúnafosa súwa'nai uwo suwaná
26 nóintafera wéinkaisoo. Kentimankúnkúmba kári'an-iye séna íyáfasinena fiyúndágonte
nonkóntétafena óraaka séna mafáékaiyo súwasarai fiyúndágoe nonkóe'a mafáúyana
nonkó kará'náguwana
27 táá'a úwasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya'iyo. Fiyúndágoe nonkóe'a wenáái isaíyó
sésa tiyáámba ufakésa táátafesa ésa siyáawe.

Sáwí-amutambo maitíyukain-aai.
Mááka 5:1-17, Rúku 8:26-37

28 Simásuwesa mindómpín-táómpimbo kumbá Káríri-marama tínaaempa'a wérowana
Kégésaa-marama túrampa'a wérowasa mimbáráfá'á kumbá Ísu mindómpín-
táómpinkemba kumúwasarai kae'nárai wempá'á tiyááye. Minkáé'nárai sáwí-amutamba
tirumpimbá mérowasarai waásimo utátínkón-ontan-aifa'a mésarai túwáífiya wéuyasa
waási inkaisésa minkáé'náraimo méroyapa'a ímba kuwasaráí minkáé'nárai Ísumpa'a
tésarai
29 óraaka sésarai Maníkón-áininkoo sínkami-kanaa ímba tiyáisa sínkaminiyerai wétene
suyasá
30 ewaa'á sáwífa-poima mésa umá wénowasa
31 minkáé'nárai tirumpinké-sáwí-ámútántómbá Ísuntafesa sésa si'mátuwesaamo e
mimpói tirumpimbá si'maraaó suwaná
32 miyán-oro súwasa sáwí-amutantomba minkáé'nárai tirumpinkémbá kárúwesa
pói-tirumpimba koférówasa mimpóísómbá seyaafá'á ámémpakemba tuwaantantésa
nonkwaaúmpímbá kúwáférómba putásowasa
33 póíya'o tafíkówi awánésa minúwóíyáán-úmai naaópa'a wésa póígomo úne Ísumo
minkáé'náraimo uwátinkone mósimatim-besimati uwasá
34 isésa koawánánae sésa kumbá koawánésa Ísuntafesa sésa maambáráfá'á ifá
siyuwésa kóuwo siyáawe.

9

Ísu aísamaimo pukówimba kawe'ó uwánkarain-aai.
Mááka 2:1-12, Rúku 5:17-26

1 Suwaná Ísu wení kísau-waasiye nompín-táómpimba íyátesa kumbá wení naaópa'a
marapá'á kúmúwasa
2 tuwímbai aísamaimo pukówimba wandaaifímbá marésa taawiya'maésa tésa Ísumpa'a
máánkówana Ísu tuwánéna taawiya'maésamo tun-kwáásímó érai'a kawe'á uwánkainiye-
imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna kesí waásiyo ení
sáwí-imayaa maiyauwáúmne súwasa
3 ámáámbo sun-kwáási keáímbá sésa Maníkó weyáá sáwí-imayaa maitiyuwáínífo
minkwáásígó Maníkómbá karaánáá'a wéankaiye suwaná
4 Ísu miwítí imáyáa tuwánéna nóra séra miyá-sáwí-ímáyáá wéoo.
5 Moóráwigo aísamaimo pukáindawintafenamo séna ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne
sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sénááwe. Énifo moóráwigomo aísamaimo
pukáindawintafenamo séna íyáfasine eyáárika'a waaó sínasamo ésa éraira sí karorá
síyó sésa awánánááwe.
6 Kemá waási úranko marapá'ó méraunda waásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-
fasi'aemba tokáumpo aráátíménda awánánááwe séna aísamaimo pukón-kwaasigontafena
séna íyáfasinke ení wandaaimá maimaé ení naaópa'a waaó súwana
7 íyáfasinena wení naaópa'a kúwasa
8 mérowi Ísumo úmba awánésa táátafesa ésa Maníkón-áwí'a mósá marésa sésa Maníkó
minkwáásígómbá fasi'aémbá ámísana póna miyá uráiye sésa táátafesa ésa tiyáámba
tóipimba fáákaawe.

Ísu Mátíyumbo áántarain-aai.
Mááka 2:13-17, Rúku 5:27-32

9 Suwaná Ísu tuwéna wéna awánómba moóráwigon-awi'a Mátíyu taakisimó máún-daumpa'a mérowana awánéna séna íyáfasine kesé'a tiyó súwana íyáfasinena wembá aráááwa'maena kúwasa
10 Ísu wení kísau-waasiye Mátíyuni naaúmpa'a imésa tómbá wénowasa sáwífa'nanka taakisimó máún-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé mindáúmpá'á imésa nowasá
11 ámáán-kawaa-waasi awánésa Ísuni kísau-waasisafesa tísai esa sésa kentí óraako nóra sénawa taakisimó máén-umen-kwaasiye sáwí'o on-kwáásísé'a tómbá wénaiyo suwaná
12 Ísu iséna séna tíyofaan-kwaasi kawe'-úmaimo méraan-kwaasi ímba wétuwa'nai-ofo tí'o in-kwáási wétuwa'nai-owe.
13 Mindásafe'a arupíse úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a ímba kunkáumpo sáwí'o úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a kunkáumne. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó séna
póímo tufú'maimo agaimáímo símémba kanaán-ifo tirumbó wéuwatinkaamba óraa'-aamoi wéune
siyáimba mindásafe'a imáyáa é'a miyá wéumpo minááígóní áwáuma isé'a miyán-oro Ísu siyáiye.

Tómbó aawentamó on-ááí.
Mááka 2:18-22, Rúku 5:33-39

14 Súwasa Yóni nombó maitínkáíwaini kísau-waasi Ísumpa'a tésa áísai esa sésa keséta ámáán-kawaa-waasiye moórá-mora-kanaa Maníkóntáféta imáyáa éta tómbá ímbo náúnda inaí aantemba wésumpo ení kísau-waasi ímba miyá ombá tómbá úwoi wénaawe. Nóra sésawa miyá wéoo suwaná
15 Ísu séna moóráwigo aaremó maíndawi amáárasomba tanómbo kautimínda miwísé'a mérainasa aamoí ésa mintómbá ímba a'áo sénááfo úwoi nánááwe. Ánaaemba minkwáásígómbá aí'mae kóíyasa minkánáá amáárasomba tirunkó sáwí'a ínasa tómbá a'áo sénááwe Ísu séna wemó ánaaemba tiyuwénamo iyíndasafena minááí siyáiye.

16 Ísu minááí simátimena séna áááraan-ampantamo afaa'ó wéraisasamo ombá aú-ampanta ímba kárámai wéfaruwowe. Miyámó íyanamo éna aú-ampantago sáwí'a ínana áááraan-ampantago aú-ampantaraamba ímba íníye.
17 Aú-anda-aran-domba áááraa-sipisipi-asi-anafeumpimba ímba wéfatimaraawe. Miyámó íyanamo éna aú-anda-aran-donko óraa'a éna áááraan-anafeumba kafaména sáwí'a ínana mindómbá úwoifa'a fatíwiniye. Mindásafesa aú-anda-aran-domba aú-sipisipi-asi-anafeumpimba wéfatimaraawana minándá-árán-dóné misípísípí-ási-anafeune kawe'á úmai wéraiye Ísu siyáiye.

Inaamarúgóe aaregónté-taai.
Mááka 5:22-43, Rúku 8:41-56

18 Ísu minááí wésimatimuwana moóráwigo ámáán-danka'o káráwiyowi téna Ísu óraakon-iye séna aísamaifimba kífaena séna kesiyáámúmba puwínena wéifo tiyé ane'á kota'ótorenana íyáfasinaino súwana
19 Ísu íyáfasinena wení kísau-waasiye miwá-íyáise'a kumbá
20 moórá-ininkomba áí'a ún-ininko sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai naaeyámba ankówana mininínkó Ísumba aráááwa'maena wéwena wení unáánkwátói áráíya'a kota'ótorena
21 imáyáa éna séna wení unáánkwátói áráíya'a kota'ótóráánanama sí'a ésinkainiye-imayaa éna kota'ótorowana
22 Ísu faé'mai awánéna séna kesímánaako áá'a ímba íno. Kentáfé sé érai'a súwa'nai índawin-iye sénda póna áí'a é'ánkáíye súwana minkánáá kawe'á úmai méraiye.

23 Kawe'á úmai mérowana Ísu wéna ámáán-danka'o káráwiyowini naambó wéronka'a wéna awánómba túwaandu úmaimo méron-kwaasi uwíyemba wétufuwesa óraa'-ifi'a wétowana Ísu tuwánéna
24 séna máápa'a kúmóro. Minárásígó ímba pukáifo úwoi aúmá wéraiye súwasa Ísun-awíyáái uwaná
25 Ísu ti'mátuwowasa máápa'a kúwákárúwowana minárásígó pukópa'a iyéna ayáánka'a ta'ótorowana minárásígó íyáfasinowana
26 Ísumo ún-aai wété uráiye.

Ísu túramba kafíkóndarai kawe'ó uwátínkarain-aai.

27 Minááí wété úwana minkákémbá Ísu aampaˈá kúmba kaeˈnárai túramba kafíkóndarai wembá aráááíwaˈmaesarai wésarai óraaka sésarai Téfítini
akún-ándáfákéwí ómpo arunkáí uwásinkaao suyaná
28 maréna naaúmpaˈa imérowasarai minkáéˈnárai weséˈa iméroyana Ísu tísai ena séna kentáfékai sékai súramba kanaaˈá kaweˈá uwásinkainiyewa wéseyo Ísu súwasarai óraakoo kanaámpó miyá ínone suyaná
29 kentáfékai miyásáfékai éraiˈe séyamba póna túramba kaweˈá íno súwasarai
30 túramba awánamai kaweˈá uyaná Ísu óraaka simátimena séna kemó únda ímba simátímékaiyo súwasarai
31 ifátuwesarai wemó úmba mósimatim-besimatimba uyaná wété uráiye.

Ísu amóíkaratan-kwaasi kaweˈó uwánkarain-aai.
32 Minkáéˈnárai kuyasá tuwímbai moóráwigomba áíˈmaesa Ísumpaˈa tuwaná we-narumpimbá sáwí-amutamba mérontafena minkwáásígó ímba aaí wésuwasa áíˈmaesa Ísumpaˈa máánkówana
33 Ísu maiyauwówana kóúwana minkwáásígó aaí súwasa sáwífaˈnanka awánésa táátafesa ésa sésa Ísareri-waasisa éta naaófáˈá miyán-kísáú ímba awánaraundasa káféˈwarata ímba wéawanaumne sumbánifo
34 ámáán-kawaa-waasi sésa sáwí-amutantonti kawáágó fasiˈaémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiye siyáawe.

Ísumo arumbó uwátínkarain-aai.
35 Ísu naaóˈ-naoˈa óraaˈ-naopaˈe káriˈ-naopaˈe wénena ámáán-daumpimpaˈa iména Maníkó wení waásimo kawáánin-aai ásé-aai simátímaˈmaena iyéna fíˈo-fiˈon-tiˈo ún-kwaasi asófatinkaraiye.

36 Ísu miyá wéuwasa sáwífaˈnankaˈo tóso umbá tuwánéna séna sipisípiyaˈo ímbo káráwiyaawimo ímbo méraisasamo sipisípimo sáwíˈo úmaimo nóntemba miyá owasá ímba túwaˈnai úmae wénowasa sáwíˈa wéowe séna arumbá uwátinkena
37 waásima Maníkómpáˈá tíwae-imayaa éna wení kísau-waasisafena séna kísaufaˈa sáwífa-tomba áfu karáisasa mintómbá fakaráíyan-kwaasi sesimáí-waasi méraamba póˈa
38 kísaugoni afowámpáˈá inaí síyana kísau-waasi tiˈmaráínasa mintómbá fakaránááwe Ísu siyáiye.

10

Ísu wení waási kísauraˈo tiˈmákain-aai.
Mááka 3:13-19, 6:7-13, Rúku 6:12-16, 9:1-5
1 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasi táántowasa tuwaná waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyuˈmaeˈa nóro-fasiˈaemba tiména fíˈo-fiˈon-tiˈo ún-kwaasi
asófatinkai-fasiˈaemba tímakaiye.

2 Fasiˈaémbá tiména wení kísauraˈa tiˈmaréna séna kesí aantá-waasin-owe súwai túwíˈa moóráwigo Sáímoniye séna aú-awiˈa Pítaawe simánkena moóráwigo Pítaan-áfáko Énduruni moóráwigo Sépétin-ááninko Yémísini moóráwigo Yémísin-áfáko Yónini moóráwigo
3 Fírípini moóráwigo Pátóromiyuni moóráwigo Tómaasini moóráwigo Mátíyu wemá taakisimó maúwaini moóráwigo Áráfíásin-ááninko Yémísini moóráwigo Tándiyasini
4 moóráwigo Sáímoni wemá Rómu-kamani-waasi tiˈmátuwanae siyáiwaini moóráwigo Yúndasi-Ísakerioti wemá ánaaemba Ísumba wení namuro-wáásímó aráátímakaiwai miyáumai-waasi Ísuni kísau-waasin-owe.

5 Ísu minkwáásí sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasi tiˈmaréna séna kosimátímaˈmae nóro. Fíˈonkaa-waasiti naaópaˈe Sáméríyaa-waasiti naaópaˈe ímba néˈa
6 kentí waási Ísareri-waasiti naaópimpaˈa nóro. Sipisípiyaˈo ímbo káráwiyaiwaimo ímbo méraisasamo sipisípimo sáwíˈo úmaimo nóntemba Ísareri-waasi miyámó wéomba
7 kosimátimeˈa séˈa Maníkó wení waásimo kawáánimba wéombaraiye kosimátímaˈmaeˈa nóro.
8 Tíˈo in-kwáásí asófatinkeˈa púwón-kwaasi íyáfasintinkeˈa námombo karáin-kwaasi túma kaweˈá uwátinkeˈa sáwí-amutamba tirumpimbá méraan-kwaasi maitiyúwáanasa

kónááwe. Minkísáúgóní fasiˈaémbá úwoi timúnaˈa ímba óntamba méyámbakaafo úwoi kaweˈá uwátínkáaro.
9 Aampaˈó wíyamba ímba moórá-tantaaˈa maimaé koró. Óntamba ímba unáámpímbá fáítumaeˈa wéˈa
10 tón-únámbá ímba maimaé wéˈa tísamai ánáamba ímba maimaé wéˈa táúmba ímba maimaé koró. Moórá-mora unáánkwátói timantentén-úmai kuféˈmaeˈa koró. Túwaˈnai íyawi káráwiyonaafo tuwímbai-tantaaˈa ímba maíyamba úwoi koró.

11 Maníkón-aaimo simátimiyantafeˈa moórá-naopaˈo wíyamba kembiwímó naambó timíndawimba saafá éˈa mindáúmpáˈ-aantemba méˈa kentí kísau maimái taiˈéˈa mindámbá tuwéˈa fíˈon-daopaˈa koró.
12 Moórá-naumpaˈo iyíyamba méraiyan-kwaasisafeˈa séˈa kaweˈá úmai méraaro síyasa
13 kembiwímó káráwiyiyanamo éna Maníkó kaweˈá uwátinkainifo ímbo káráwiyiyanamo éna Maníkó kembiwí aantemba kaweˈá uwátinkainiye.
14 Moórá-naopaˈo wíyambo naambá ímbo timésamo kentáái ímbo isáíyanamo éna Maníkó mindáópaken-kwaasi ímba aamoí uwátinkainifo aaraámbareˈa aiyowáíˈa éˈa tísamaifakembaramo uwáéntenkaaniˈa oro. Mindáúmpáráˈi mindáóparaˈiyo tuwéˈa koró.
15 Simátíménda ísáaro. Maníkó waási méraawini áwáusafenamo tísai índa-kanaa tínda naaófáˈó Sóndómu-naopaˈe Kómóraa-naopaˈe méraan-kwaasi sáwíˈo uráantafena sáwí-meyamba timíníye. Kembiwímó tínaaembo uwátimiyan-kwaasi sáwí-meyamba timíníye. Minkwáásísóntí sáwí-meyanko Sóndómu-naopakewiye Kómóraa-naopakewiyeti sáwí-meyankomba íyáákainiye Ísu siyáiye.

Sáwíˈo uwátinkaiyan-aai.

16 Ísu minááí simátimena séna simátíménda ísáaro. Sipisípimo wisanamó áwáífiyaaseˈo in-íyánkómó intenkáámbó on-kwáásífímbá tiˈmaránaumne. Kaweˈ-ímáyááwáráˈ-wáásíyáámbá úmai méˈa sáwíˈo uwátinkaiyambo éˈa ímba anondáá sáwíˈa íyamba aáno úmai méraaro.
17 Káráwiyoro. Óraaˈ-amaan-kisau-waasi kembiwí tíˈmaesa óraaˈ-waasifaˈa mótinkesa aaifimbá maitinkésa ámáán-daumpaˈa mótinkesa túwiyonkuˈ-nésa
18 kentáféˈo fasiˈámaimo méraantafesa taˈóto ˈmai tíˈmaesa kámáni-oraaˈ-waasifaˈe kawáánon-kwaasifaˈe mátinkesa aaifimbá maitinkáíyaˈa miwí kesáái simátimeˈa fíˈonkaa-waasisonte kesáái simátimenaawe.
19-20 Aaimó simátínkénkaˈa nóran-aaiya sénaumno-imayaa ímba óraaˈa éˈa ímba kentí imáyáafinken-aai sénááfo kentifoní ámútanko
íyan-aai úwoi tááka tinkáínaˈa sénááwe.
21 Tuwímbai tífáˈawaawi tíˈmai fíˈowiyaˈa tinkáíyasa tínkamiyasa puwónááwe. Tifoísáímo ésa tíráámarimba tíˈmai fíˈowiyaˈa tinkáíyasa tínkamiyasa puwónááwe. Iyámpóísombo ésa tinófoima tíˈmai fíˈowiyaˈa tinkáíyasa tínkamiyasa puwónááwe.
22 Kentáféˈo fasiˈámaimo méraantafesa tíyámba uwátinkesa miyámó wéomba ímbo ifátuwesamo kentáfésamo fasiˈámaimo méwi Maníkó kawepáˈá métinkainiye.

23 Moórá-naopaˈo méwasamo sáwíˈo uwátínkéwaˈo éˈa tiyuwéˈa tuwaantantéˈa fíˈon-daopaˈa koró. Simátíménda ísáaro. Ísareri-waasiti naaóˈ-naoˈa simátímaˈmaeˈa wéniyana minkísáú ímba taiˈáraindaraˈa kemá waási úranko anekaˈá kumónaumne.
24 Ifóˈ-wáásígó uwáítáiˈ-iwáímbá ímba wéiyaakaiye. Kísau-waasigo wení óraaˈ-waasi ímba wéiyaakaiye.
25 Ifóˈ-wáásígó uwáítáiˈ-in-kwáásígómó índantemba íníye. Kísau-waasigo wení óraaˈ-waasigomo índantemba íníye. Miyáumai kemá óraako únasa símai sáwíˈa uwásinkesa sésa sáwí-amutantonti kawáágón-áwíˈa Píyésepuri iyémá wésewe. Miyá wésemba pósa kesí waási símai áfááraumai sáwíˈa uwátinkanaawe Ísu siyáiye.

26 Ísu simátimena séna minááí imáyáa éˈa waási táároi ímba inkaiséˈa méraaro. Aúpáˈó wérain-tantaaˈa seyaafáˈá aforaˈá paápé ínasa awánánááwe. Kumeupáˈá wérain-tantaaˈa aforaˈá paápé ínasa awánánááwe. Mindásafeˈa waási táároi ímba inkáísóro.
27 Aúpáˈó simátíménda aforaˈá simátíméro. Kembiwímó simátíménda-aai sáwífaˈ-waasimo túwaandu íyaˈa simátíméro.
28 Tínkamiyaˈo puwíyan-kwaasi táároi ímba inkáísóro. Miwí kentimambá ímba tínkambai taiˈánááfo Maníkón-áároi aantemba inkáísóro. Wemó éna ónkaifaˈa túwaraˈe timankwáráˈé tuwáínasa méranaawe.

29 Maarán-ááí imáyáan-oro. Kári'a téntémpaaran-dumama kae'-númámá kári'-
ontankakemba siyáánkai-toyaaraamba wémeyanofo Maníkó kíyaan-dumama káráwiyena
ímbo kanaán-iyemo sínanamo éna ímba puwéna marapá'á kumínífo
30-31 sáwífa'-numama Maníkón-aúranka'a ímba óraa-tantaa'an-ifo waási óraa-tantaa'a
owaná póna káráwiyena seyaafá-tántáá'á wéawanena kenti'nótáuwara'a wétoraumai
wéawanaifo ímba
táá'a íno Ísu siyáiye.

Ísun-awi'a aforatáámó senda-ááí.
Rúku 12:8-9

32 Ísu mináái simátimena séna seyaafá'-wáási túranka'a kentáfésa sésa kesí óraakon-iye
síyawisafe'a kesifo wíyómpakewin-aúranka'a sé'a kesí waásin-owe sénaumne.
33 Énifo waási túranka'a kembá tínaaemba uwásiyawisafe'a kesifo wíyómpakewin-
aúranka'a sínaaemba uwátinkanaumne Ísu siyáiye.
34 Ísu mináái simátimena séna kentáfé'a maarán-ímáyáá ímba oro. Waási seyaafá'á
aáno úmai méraantafena marapá'á kunkáiye. Ímbanifo marapá'ó kunkáunda maarán-iye.
Waási tuwínkaa'-ésa tuwímbai kesáái isáíyasa tuwímbai aaisambá sénááwe.
35 Káfé'wara aáno'wara'a kesáái safesa maará ónááwe. Afowá moórá-imayaa ínana
áániniko fí'on-imayaa íníye. Anówa moórá-imayaa ínana ayáámúnko fí'on-imayaa íníye.
Anááfúkowe fí'o-fi'on-imayaa óyááye.
36 Moóráwigo wenamáárawi wení namuro-wáásíyáámbá úmai ónááwe. Kesáái safesa
miyáumai miwítí imáyáa tuwínkaa'a ónááwe Ísu siyáiye.
37 Ísu mináái simátimena séna kesí waási-i'a ónae síyawi aifa'á tinófoiye táánine
tiyáámúne tirumbá timésa ánaaemba kembá tirumbá símémba uwófí'an-owe.
38 Kemó púwónda-aaraa-taimo súwaata'mae'o kondantembá kesí waási-i'a íyawi
umbai-tántáá'á timíyasa minúmbái-tántáá'á ímba maimaésa kembó sirááíwaiyamba
uwófí'a ónááwe.
39 Tirááímo táínda-i'o ésa ímba kawe'á úmai méranaafo kentáfésa imáyáa ésamo
tirááímo táínda-tantaa'a tuwésa puwésa aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónááwe Ísu
siyáiye.

40 Ísu mináái simátimena séna ti'máráandawi kentáái isáíyawi kesáái wara'a isánááwe.
Kesáái isáíyawi si'mákaiwain-aaiwara'a isánááwe.
41 Maníkón-aai simátimindawi tuwímbaifa'a wínasa sésa Maníkón-aai wésimatimendawi
ónda pó'a enáái isánaumne síyawi wésimatimiwaimba Maníkó kawe'-méyámbá aména
wéisaiyawiwara'a miyám-béyámbá timíníye. Arupíse úmai méraiwai tuwímbaifa'a wínasa
sésa arupíse úmai méraandawi ónda pó'a enáái isánaumne síyawi arupíse úmai mérainda-
waasigomba Maníkó kawe'-méyámbá aména wéisaiyawiwara'a miyám-béyámbá timíníye.
42 Kesí waási awánésa sésa úwoisan-kwaasi imbánifo Ísuni waási-i'a uráamba pó'a
áwa'nai ónae sésa kári-tantaa'a nombá amíyana Maníkó kawe'-méyámbá timíníye Ísu
siyáiye.

11

Yóni nombó maitínkáíwain-aai.
Rúku 7:18-35

1 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi mináyáátáá'-ááí
simátimena mimbáráfá'á tuwéna fí'o-fi'on-daopa'a wenáái kouwáítáí'-úmae wénena
wenáái simátímakaiye.
2 Simátimuwana Yóni ándá-naumpa'a méronka'a Maníkómó íyáfasinankaiwai Káráísiti
ún-aai iséna wení kísau-waasi ti'marówasarai Ísumpa'a tésarai
3 áísai esarai sésa kumínonemo siyáawiya'o. Fí'owawa ónómpo kumíndawinta
amu'maránaumne suyaná
4 Ísu séna tauwerékai isááyane awánááyane Yónimba kosimámekai sékai
5 túrambo kafíkáiwai túramba awánaawana táá'o káúnkaiwai táá'a ísááwana tísamaimo
pukáiwai kawe'-úmai tín-taawaná námombo kaiwái kawe'á uwátinkena pukáan-kwaasi
íyáfasintinkena úwoi-waasi ásé-aai simátimena séna
6 kentáféna ímba kae'-ímáyáá íyawi tirunkó kawe'á wéiye siyé Yónimba kosimámékaiyo
Ísu súwasarai kurááye.

7 Yónini kísau-waasiyai tauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aai seyaafáˈ-wáásí simátimena
séna Yóni máásai-marafaˈa méraisaˈa koawánéˈa nóran-imayaawa wéera koawánaraao.
Fiyúndá toréna umó móma'mema'o intenkáán-kwáásí Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Yóni
ímba miyán-kwáásín-ifo fasiˈaén-kwáásín-iye.
8 Nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Kaweˈ-únánkwátói úmakain-kwaasi Yóni iyé-
ímáyááwá uráao. Ímbanifo miyán-kwáásí kaweˈ-únánkwátóiwaraˈ-waasi óraaˈ-waasiti
naaúmpaˈa méraawe.
9 Nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Maníkón-aaimo siwáí Yóni iyé-ímáyááwá uráao.
Ewé Maníkón-aaimo siwáín-iye. Éraiˈa simátime súne. Wemá Maníkón-aaimo siyáawai
íyáákaraiye.
10 Maníkón-aai aúfáífimba Yónin-aai símai agaimaréna séna
Maníkó séna isaaó. Moóráwigomba aiˈmáráanana kesáái maimaéna ení aifaˈá
wéna ení aambá wiyíníye siyáiye gaimaréna siyáimba Yónintafena siyáiye.
11 Simátíménda ísáaro. Yóni nombó maitínkáíwaini kísaugo seyaafáˈ-wáásítí kísaugomba
íyáákaisana Maníkó kaweˈá uwánkaraifo Maníkó wení waásiyaˈo kawáánin-kwaasi óraaˈ-
waasiye úwoi-waasiye óraa-kaweˈa uwátinkainiye.
12 Yóni nombó maitínkáíwai Maníkón-aai simátimindasafena ómbakainkemba káféˈwaraˈa
tuwímbai Maníkó kawáánipaˈa íyófo sésa aambá faiyónae sésa óraa-kisau máéwasa
tuwímbai aamoí ésa Maníkó kenkáˈá kawáánínkwae wésewe.
13 Naaófáˈá Maníkón-aai simátímakowiye Mósesewe Maníkó wení waásimo kawáánínda
paápé íníye-aai suwaná ánaaemba Yóni paápé uráiye.
14 Naaófáˈá Íráiyaa maéˈéíwai anekaˈá paápé íníye-aai suwaˈá minááímó siyáan-aaisafeˈa
éraiˈe sewaˈá kemá séˈa Íráiyaantafesamo siyáamba Yónintafesa siyáawe wésunda
minááísáféˈa éraiˈe seró.
15 Ísáán-kwaasi ísámai kaweˈán-oro Ísu siyáiye.

16 Ísu mináái simátimena moórá-aaiwaraˈa simátimena séna káféˈo méraan-kwaasi
nóran-kwaasiyaanewa sénaumno. Miyán-kwáásíyáámbán-owe. Iyámpóísomba naaópaˈa
marupímbá mésa ááféma wétesa moórá-aempaˈo méraan-iyampoi táántesa sésa tiyéˈa imá
seró.
17 Moórá-isa súnaˈa ímba táásái uráawe. Tirumbó in-ísá súnaˈa ímba ifiˈá taráawe
siyáawe. Énifo miníyámpóímó uráantemba maaméraan-kwaasi miyá wéowe.
18 Yóni nombá maitínkáíwai ména ándá-aran-domba ímba wénena Maníkóntáféna
imáyáa éna tónkwáráˈá ímba wénaisasa wentáfésa sésa sáwí-amutamba arumpimbó
méraiwain-iye wésewe.
19 Kemá waási úranko méˈa ándá-aran-donkwara tónkwáráˈá náúnasa kentáfésa
sésa ándá-aran-done tónteˈo naiwáí póna taakisimó máén-umen-kwaasiye sáwíˈo on-
kwáásítí waásin-iye wésewe. Énifo Maníkó simátímakaintembo owí sésa Maníkó kaweˈ-
ímáyááwáráwín-iye wésewe Ísu siyáiye.

Ímba aaimó ísaraan-aai.
Rúku 10:13-15

20 Moórá-mora-kanaa Ísu naaóˈ-naoˈa kawe-kísáú ímbo awánaraan-kisau wémauwasa
awánésa sáwí-awauma ímba tuwésa Maníkómpáˈó ímbo tuntáféna Ísu óraaka séna
21 kembiwí Kórási-naopaken-kwaasiye Pétésáíta-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba
kentópaˈa tíníye. Naaófáˈó Táyaa-naaopaken-kwaasiye Sáíndóni-naopaken-kwaasiye
Maníkón-aaimo ímbo ísaraawifimbo kawe-kísáú ímbo awánaraan-kisaumo maéwándamo
awánarekaa miwítí sáwí-awauma tukáawisino. Sáwí-awaumo tuwésamo úwoi-
unankwatoimo úmaesamo kanamó aˈmakáankakaa Maníkó tuwánaraisino.
22 Mindásafeˈo simátíménda ísáaro. Maarán-ímáyáá wéeˈa Maníkó waási méraawini
áwáusafena tísai índa-kanaamo tínda Maníkó Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáíndóni-
naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba óraaˈa timíníye-imayaa wéowe. Énifo kentí sáwí-
meyanko minkáéˈ-náópakewiti sáwí-meyankomba íyáákamai-sawi-meyamba timíníye.
23 Kápaneamu-naopaken-kwaasisono. Kentúwíˈa mósá maréˈa séˈa wíyómpaˈa
iyónaumne sembánifo púwón-aempaˈa kónááwe. Naaófáˈá Sóndómu-naopaken-
kwaasifimbo kawe-kísáú ímbo awánaraan-kisaumo maéwándamo awánarekaa miwítí
sáwí-awauma túwówana póna Maníkó mindáóˈa ímba taíˈásuwowana káféˈa úwoi
wéraisino.
24 Mindásafeˈo simátíménda ísáaro. Maarán-ímáyáán-oro. Maníkó waási méraawini
áwáusafena tísai índa-kanaamo tínda Maníkó Sóndómu-naopaken-kwaasi sáwí-meyamba

óraa'a timíníye-imayaa wéowe. Énifo kentí sáwí-meyanko Sóndómu-naopakewiti sáwí-meyankomba íyáákamai-sawi-meyamba timíníye Ísu siyáiye.

Kempá'á terómó siyáin-aai.
Rúku 10:21-22

25 Minkánáá Ísu Maníkóntáféna séna kesifóo wíyómpa'wara marará'wárá'ó
káráwiyaandawi óne. Seyaafá-tántáá'á isáúmne sen-kwáási ímba simátime úwoi-waasi
simátime
26 miyámó íyantafena ánkáisa'a pó'a enáwí'a mósá maráúmne Ísu Maníkóntáféna
siyáiye.

27 Ísu mináái simámena séna kesifo seyaafá-tántáká'á káráwiyuwo séna símakaiye.
Seyaafá'nánká kesí áwáuma ímba suwánaraafo kemá kesifoní áwáugo únana póna kesí
áwáuma suwánaraiye. Seyaafá'nánká kesifoní áwáuma ímba awánaraafo kesifombá pó'a
keyáá wení áwáuma awánaraumne. Kesifoní áwáuma simátimenae únda-waasi kanaa'á
kesifoní áwáuma wéawanaawe.

28 Kentí kísau umbai-kísáú wémaewana kentópa'a umbai-tántáá'á wéraiwai kesópa'a
tíya'a kentí imáyáa aúí'a uwátínkáana'a faru úmai méranaawe.
29 Kemá kesúma ímba maimaé iyé'a farumó uwátinkaundawi úna'a pó'a kesí aambá
kawe'-úmai awáné'a kesáái taawiyafíya'a kentí imáyáa aúí'a uwátínkáana'a faru úmai
méranaawe.
30 Kesááimo taawiyafíyamba ímba umbaí táínana tíménda-kisau kawe-kísáún-iye Ísu
siyáiye.

12

Ísu sambaatisáfénamo siyáin-aai.
Mááka 2:23-28, Rúku 6:1-5

1 Minkánááfímbá Yúndaa-waasimo saagaan-kánáárá'á Ísuwe wení kísau-waasiye
kísaufa'a wíti-ton-kisaufa'a wéguwana wení kísau-waasi táái tówasa wíti-aramba kútúmai
ásima pítuwesa nowasá
2 ámáán-kawaa-waasi tuwánésa Ísuntafesa sésa tuwánaao. Saagaan-kánáá aambá
fáí'makaawasa miyá wéowe suwaná
3 Ísu séna naaófá'ó Téfítimo uráimba aúfáífimbo agaimakáin-aaigoni áwáu ímba
ísaraawe. Téfítiye wení waásiye táái tówana
4 Téfíti Maníkóní ámáán-daumpa'a iyéna Maníkón-aúranka'o makón-tomba imaiyéna
wénena wení waási timúwasa naráawe. Mintómbá úwoi-waasi ímbo né'ómbanifo ámáán-
kisau-waasi aantembo né'ómbaniye. Téfíti mintómbá imaiyéna timúwasa nonká'á Maníkó
ímbo aaisambá siyáimbanifo kesí waási miyá owa'á aaisambá ímbo seráámbá wésewe.
5 Naaófá'á Mósese simátímakain-aai aúfáífinkemba awánaraawe. Maníkóntáfésamo
ísámaimo póímo tufú'maimo agáén-kwaasi óraa'-amaan-daumpa'a kísau wémaesa
saagaan-kánááwárá'á kísau máéwasa miyámó ontáfésa ímba aaí simátinkesa sésa sáwí'a
wéowe ímba wésewe.
6 Simátime'a súne. Kempímbá wémaunda-kisaugo óraa'-amaan-daumpa'o wémaen-
kisaugomba íyáákaraifo saagaan-kánáá ámáán-kisau-waasi kísau máéntafe'o ímba sáwí'a
owémó senkákémbá kesí kísau-waasisafe'a sáwí'a wéowe ímba seró.
7 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó séna
póímo tufú'maimo agaimáímo símémba kanaán-ifo tirumbó wéuwatinkaamba óraa'-aamoi
wéune
siyáimba minááígóní áwáumo isé'o arááíwaekaa ímbo sáwí'o uráan-kwaasi aaifimbá
ímba maitínkááwaisino.
8 Wíyómpakemba waási úranko pó'a saagaan-kánáárá'ó káráwiyaundawi úmpo saagaan-
kánáárá'ó waásimo kísau máémba kendén-iye Ísu siyáiye.

Ayáámbo kemporaráin-kwaasigon-aai.
Mááka 3:1-6, Rúku 6:6-11

9 Ísu mifá'á tuwéna ámáán-daumpa'o iyúwana
10 moóráwigo ayáámbo kemporarón-kwaasi mérowasa aaifimbá maenkánae sésa
Ísumba áísai esa sésa saagaan-kánáá kísau aambá fáí'makaan-kanaa póna áí'o in-kwáási
asófankai-kisau maínda ámáámba taraisíni ína taraisíníyo suwaná

11 Ísu tísai ena séna kempínkémbá kentí sipisípi-poraa'o saagaan-kánáárá'ó maipímbó
kúwáfekaina'o é'a ááéma mósá farántuwanaao. Ewé é'a miyá íyamba
12 waásigo sipisípi-poigomba íyáákaraimba póna saagaan-kánáá áí'o índa-waasi
asófankaiyamba kawe'á éna ámáámba ímba taraisíníye simátimena
13 ayáámbo kemporarón-kwaasigontafena séna enayáámba fárútuwaao súwana ayáámba
fárútuwowana kawe'á uwánkowana fí'on-ayaankaamba úwasa
14 ámáán-kawaa-waasi ámáán-daumpakemba kuméśa Ísumba tufuwíyanamo puwínda-
aai siyáawe.

Ísu Maníkóní kísau-waasigon-aai.

15 Tufuwíyanamo puwínda-aaimo sumbá Ísu iséna mimbáráfá'á tuwówasa sáwífa'nanka
wembá arááíwáúwana tí'o ún-kwaasi seyaafá'á asófatinkena
16 óraaka séna kemó uwátinkaunda-aai ímba simátíméro siyáiye.
17 Miyámó úmba naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya siyónka'a póna
Ísu miyá uráiye. Áísáya agaimaréna séna Maníkó séna
18 wembá íyáfasinankaraunana kesí kísau-waasi isa'á wen-ímáyáá wée'a aamoí
wéuwanke'a aaí senaná kesí ámútanko wesé'a mérainana fí'o-fi'on-kwaasi
seyaafá'nánká kesí arupíse-aai simátimena
19 ímba aaisambá tiyéna ímba óraaka séna naaópa'a wénena ímba óraaka séna
20 Maníkómpá'ó ímbo fasi'ámaimo méraan-kwaasi ímba tiyuwéna kawe'á uwátinkainiye.
Miyá úmae iyéna kísau maimaé iyéna ímba ifátuwainana kesí arupíse-aaigo íyáákena
wérainasa
21 fí'onkaa-waasi wenáwí'a isésa sésa
érai'a súwa'nai índawin-iye sénááwe
Maníkó siyáiye siyónka'a póna Ísu miyá uráiye.

Ísunte Píyésepurinte-taai.
Mááka 3:20-30, Rúku 11:14-23, 12:10, Rúku 6:43-45

22 Moóráwigomba wenarumpimbá sáwí-amutamba mérowana póna minkwáásígó ímba
aaí wésuwana aúramba kafíkówasa áí'maesa Ísumpa'a máánkówana Ísu maisuwéna
minkwáásígómbá kawe'á uwánkowana wemá aaí súwana aúramba awánówasa
23 sáwífa'nanka táátafesa ésa sésa miwá Téfítin-andafakemba paápé íníyemo siyáawiya'i
fí'owawa'iyo suwasá
24 ámáán-kawaa-waasi minááí isésa karo'á sésa ímbanifo sáwí-amutantonti kawáágón-
áwí'a Píyésepuri fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiye
siyáawe.

25 Suwaná Ísu miwímó un-ímáyáá iséna simátimena séna moórá-andamo tiyésamo ésa
tuwínkaa'-urésa mésa ímba fasi'ámai méranaawe. Moórá-naopara'i moórá-akuna'i aaimó
tuwíntáán-akumba pósa tuwínkaa'-urésa ímba fasi'ámai méranaawe.
26 Waántáwankoni waásimo tiyésamo tuwínkaa'o ésamo ésa ímba fasi'ámai méranaawe.
Kentáfé'o sembá Píyésepuri fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba
wémaitiyuwaiyemo sembá
27 énifo Píyésepurini fasi'aénká'ó sáwí-amutambo wémaitiyuwaundarakaa kentí
waásiwara'a Píyésepurini fasi'aénká'á sáwí-amutamba maitiyúwáísino. Miyán-ááímó
síyasamo ésa kentí waási karo'á sewé sénááwe.
28 Énifo kemá Maníkóní ámútankoni fasi'aénká'á sáwí-amutambo maitiyuwáúndasafena
Maníkóní fasi'aémbá kempímbá paápé isa'á wéawanaawe.

29 Moórá-aai imáyáan-oro. Moóráwigo moórá-nankoni afowámó fasi'aéwímó
mérainanamo éna mindáúmpákén-úmémbó maíndasafenamo éna ímba úwoi íyáferainifo
miwá mindánkóní afowámbá ándá kárá'umankenamo éna kanaa'á íyáfekena wení
moparáwímbá umémbá máíníye.
30 Kembá ímba súwa'nai esa kesí namuro-wáásíyáámbán-owe. Ímba súwa'nai esa waási
túwaandu úmai símémba moórá-mora uwáguraawe.

31 Mindásafe'o simátíménda ísáaro. Waási sáwí-kisau wémaesa símai sáwí'o
uwátínkáámba mindá Maníkó maitiyuwáínífo Maníkóní ámútankontafesa símai sáwí'o
uwánkaiyamba mindá Maníkó ímba maitiyuwáíníye.

32 Kembá waási úrankomba símai sáwí'o uwásinkaiyamba mindá Maníkó maitiyuwáínífo
Ufaen-ámútánkóntáfésa símai sáwí'o uwánkaiyamba mindá Maníkó ímba maitiyuwéna
káfé'wara ánaaenkwara'a ímba maitiyuwáíníye.
33 Kawe-táígó kawe'-árámbá íyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba wéiyaifo taaéramba
awánésa kawe-táígón-aramban-iye. Sáwí-taigon-aramban-iye wésewe.
34 Iyánkó póígon-araa'an-owe. Sáwí'-aantembo
on-kwáási mé'a pó'a ímba kanaa'á kawe'-ááí wésewe. Tirumpimbá wérain-
imayaasamba wésewe.
35 Kawe'-wáási kawe'-ímáyááfínkémbá kawe-kísáú máéwasa sáwí-waasi sáwí-
imayaafinkemba sáwí-kisau wémaefo sáwí-waasi é'a sáwí-aai wésewe.

36 Simátíménda ísáaro. Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai índa-kanaa tínda
úwoi-aaimo fí'o-fi'on-aaimo siyáantafena tísai íníye.
37 Kawe'-ááímó siyáan-kwaasisafenamo éna arupíse-waasin-owe Maníkó séna sáwí-
aaimo siyáan-kwaasisafenamo éna sáwí-waasin-owe síníye Ísu siyáiye.

Ímbo awánáúnda-kisau mauwómó siyáan-aai.
Mááka 8:12, Rúku 11:29-32
38 Súwasa tuwímbai ámáán-kawaa-waasiye ámáámba sun-kwáásíyé Ísumo sáwí-aaimo
sínda isánae sésa óraakoo éraira Maníkómpákéná kunkáanai ímbo awánáúnda-kisau
máínata awánaano suwaná
39 Ísu séna káfé'o méraan-kwaasi sáwí-waasi é'a Maníkóntáfé'a ímba imáyáa é'a
kentáfé'a wése'a Maníkómó ai'mákainamo e ímba awánáúnda-kisau máínata awánaanomo
sembá naaófá'á Maníkó Yónaambo uráintemba kembá miyá ínífo mináái imáyáan-oro.
40 Naaófá'ó óraa'-mofaako Yónaambo nawíkowanamo kaumbo-kánáámó arumpimbó
méraintemba kemá waási úranko kaumbo-kánáá maipímbá ménaumne.
41 Yónaa kaumbo-kánáá óraa'-mofaako arumpimbá mérowana mín-kwituwówana
minkákémbá Nínéfa-naopa'a Maníkón-aai kosimátimuwasa isésa sáwí-awauma tuwésa
Maníkón-aai ísaraawe. Káfé'a Yónaambo íyáákaraundawi mérauna'a kesáái ímba
wéisaamba póna ánaaemba Maníkó waásimo méraawini áwáusafenamo tísai índa-kanaamo
tínda Nínéfa-naopaken-kwaasi kembiwí aaifimbá maitinkésa sésa Yónaan-aai iséta sáwí-
awauma tukáundasaanifo Yónaamba íyáákaraiwai kentí naaópa'a mérowa'a wenáái ímba
isé'a sáwí-awauma ímba tukáawe Nínéfa-naopaken-kwaasi sénááwe.
42 Naaófá'á kentíwá'nára'a káráwiyowin-awi'a Soromoní kawe'-ímáyááfínkémbá aaí
wésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Soromonin-ááí koisánae séna
wémena kuráiye. Káfé'a kemá Soromonimbá íyáákaraundawi mérauna'a kesáái ímba
ísáámba póna ánaaemba Maníkó waásimo méraawini áwáusafenamo tísai índa-kanaamo
tínda mininínkó kembiwí aaifimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Soromonin-ááí
taísaraumpo Soromonimbó íyáákaraiwai kempá'á mérowa'a wenáái ísómba ímba ísámai
kawe'á uráawe síníye Ísu siyáiye.

Sáwí-amutanko kouwékáin-aai.
Rúku 11:24-26
43 Ísu mináái simátimena séna waási arumpinkémbá sáwí-amutanko auwéna máásai-
marafa'a nombá ímbo wéraipa'a kowénena séna nááfara ménaumno séna saafá uwááena
44 séna tauweré'a kesí naambá waásigon-arumpimba pó'a koménaumne simásuwena
téna taawánaimba mindánkómbá kankambá wiyú'mai kawe'á uwásukaisana taawánéna
45 tauweréna afakaeté-sawi-amutamba miwítí sáwí-kisau óraa'a uráawi tí'maena
minkwáásígón-arumpimba taméraawana moórá-sawi-amutanko arumpimbá méraisana
minkwáásígó sáwí'a úmai méraisasa ánaaemba sáwífa-sawi-amutamba méraawana wemá
óraa-sawi'a úmai méraiye. Miyáumai káfé'o méraan-kwaasi sáwí-kisau wémaesa óraa-
sawi'a úmaesa iyónááwe Ísu siyáiye.

Ísun-anówawe áfárawaisai-taai.
Mááka 3:31-35, Rúku 8:19-21
46 Ísu wésimatimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áfárawaisaiye tésa aaimó simámiyantafesa
máápa'a tamérowana
47 moóráwigo Ísuntafena séna enanówe enáfárawaisaiye aaí simámenaesa máápa'a
taméraawe súwana
48 Ísu séna kesinó nááwa'iyo. Kesífárawaisai nááwiya'o séna
49 ayáántamba wení kísau-waasi aráátimena séna kesinó kesífárawaawi méraawe.
50 Kesifo wíyómpakewi siyáintemba wéowi kesinówe kesúnafaraawinen-owe Ísu siyaíye.

13

Moóráwigo ánáuntumbo tu'makáin-aai.
Mááka 4:1-20, Rúku 8:4-15

1 Minkánáá Ísu naaúmpa'a tuwéna Káríri-nonkwaaunkoni áwáífa'a koména aaimó simátimindasafena kúwasa
2 sáwífa'nanka tóso ésa ewaa'á taméróntafena nompín-táómpimba íyátena imérowasa minkwáásísómbá nonkwaaúnkóní áwáífa'a mérowana fí'o-fi'on-aai waé'mai simátímakaiye.
3 Moórá-aai simátimena séna moóráwigo ánáuntumba maimaéna kísaufa'a wéwena
4 mátu'maraisana tuwímbai-anauntumba aampa'á kuwéraisana numagó fáí'nasukaiye.
5 Tuwímbai-anauntumba óntankwara'-marafimba kuwéna paáká'-máráfímbá póna minúwóíyáán-úmai óraa'a isaná
6 aa'á kaisaná amímá yáátááka'a ímba kunkéna aáénkaguraiye.
7 Tuwímbai-anauntumba karaampa'á kuwéna kárúraisana karaan-tantáákó fandundupásukaiye.
8 Tuwímbai-anauntumba kawe'-máráfímbá kuwéna karuwéna óraa'a éna arambá imái sáwífa'-aramba iyéna tuwímbai íyáákarain-aramba íyáísana tuwímbai imaimái-aramba iyáiye.
9 Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáiye.

10 Ísu súwasa wení kísau-waasi wempá'á tésa taáísai esa sésa wésimatimenda nóra séwa waé'mai-aai wésimatimeno suwaná
11 Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aaigoni áwáumo simátimunda Maníkó kembiwí imáyáa tímísa'a wéisaafo miwí imáyáa ímba tímakaisasa wéisaantafe'a waé'mai-aai wésimatimune.
12 Maníkón-aaimo ísámaimo kawe'ó íyawi Maníkó túwa'nai ínasa moórá-aaiwara'a isésa miyámó wéiyanamo éna Maníkó túwa'nai ínasa seyaafá'-ááíwárá'á isánááwe. Maníkón-aaimo ímbo ísámaimo kawe'ó ésa karo'á sésa kawe'-úmai wéisaumne síyawi tirumpinkémbá minááí maimaínana ímba wérainiye.
13 Ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe. Miyámó ontáfé'a simátimunda waé'mai-aai wésimatimune.
14 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya siyáimba miwí miyá wéowe. Áísáya séna
ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe.
15 Miwítí imáyáago umbaí wétaisana tááko aaimó isáísáféna awesaraí isaná túranko awánaisafena awesaraí ifo ímbo miyámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo
miwítí sáwí-imayaamo tuwésamo kempá'ó tenkakaa sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawe'á uwátinkausino
Maníkó siyáiye Áísáya agaimaréna siyáimba Ísu siyáiye.

16 Ísu minááí simátimena séna simátime'a súne. Kembiwí kawe'-úmaimo awánaamba Maníkó kawe'á wéuwatinkaiye. Kawe'ó úmaimo ísáámba Maníkó kawe'á wéuwatinkaiye.
17 Simátíménda ísáaro. Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowiye arupíse úmai mérowiye sáwífa'-waasi kembiwímó wéunda-kisau awánaanten-úmai awánánae sésa umbá ímba awánaraawe. Miwí kembiwímó wéisaanten-úmai isánae sésa umbá ímba ísaraawe Ísu siyáiye.

18 Ísu wení kísau-waasisafena simátimena séna moóráwigo ánáuntumba tu'makáin-aaigoni áwáuma súnda ísáaro.
19 Maníkó wení waásimo kawáánin-aai isésa ímba ísámai kawe'á owaná waántáwanko téna tirumpinkémbá tamaimái úwoifa'a wétiyuwaiye. Minkwáásí aampa'ó kuwérain-anauntunkaamba wéowe.
20 Ánáuntumbo óntankwara'-marafimbo kúmímba maarán-áwáún-iye. Maníkón-aai isésa aamoí ombánifo
21 ímba tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á owasá Maníkón-aaisafesa umbaí tátínkáíntafesa Maníkón-aai ifátukaawe.
22 Ánáuntumbo karaampimbó kúmímba maarán-áwáún-iye. Maníkón-aai ísáámbanifo marapá'-úmbái-tántáátáfésa imáyáa úmae nésa ónta-imayaa úmae wénesa miyán-ímáyáágó Maníkón-aai faráátasuwaisasa ímba Maníkóní kísau wémaewe.

23 Ánáuntumbo kawe'-máráfímbó kúmímba maarán-áwáún-iye. Maníkón-aai isésa
tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á ésa fasi'ámai mésa Maníkóní kísau maésa wétuwa'nai-
owasa tuwímbai íyáákamai-kisau maésa wétuwa'nai-owe Ísu siyáiye.

Sáwí-anauntumbo u'makáin-aai.
24 Ísu mináái simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-ááín-iye.
Moóráwigo wení kísaufa'a kawe'-ánáúntúmbá áwí'a wíti u'makáisana
25 moórá-no'waamba ánaoraawara'a
tún-kwaiguráawana namuro-wáásígó téna arambó ímbo íyáí-witiyaan-anauntumba
sáwí-anauntumba afufumpimpá'á tu'makáisana
26 wíti óraa'a éna arambá íyáísana wítiyaan-damaiwara'a óraa'a isasá
27 kísau-waasi awánésa kísaugoni afowámpá'á tésa sésa kawe'-ánáúntúmbá
tu'makáandafimba wítiyaan-damai nááfakena mimpímbá wéraiyo sewaná
28 séna namuro-wáásígó mátu'makaiye sisasá áísai esa sésa káúsuwanaumne sewaná
29 séna ímbanifo wíti káúsuwaafainifo ifátúwéwana
30 wérainana ánaaemba wíti aumbákáína'a tómbó fakaráíyawisafe'a senasá misáwí-
wítíyáán-dámáí káúmai asáááúmai iyamá wégaindafa'a tuwésa wíti úramba fáká'mai kesí
tón-dáúmpá'á maránááwe Ísu siyáiye.

Taaérankon-aai.
Mááka 4:30-34, Rúku 13:18-21
31-32 Ísu maarán-ááíwárá'á simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai
maarán-iye. Moórá kári-taerankon-awi'a másítáti mintáígón-aramba ímbo ane'ó
awánaraan-taeramba kísaufa'a u'makáawana óraa'a éna amaimá mófarena wété
uráisana numagó mimpímpá'á ánáamba úmarena wémaiye Ísu siyáiye.
33 Ísu maarán-ááíwárá'á simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-
ááín-iye. Moórá-ininko péréti-tomba agaénae séna kanaráán-tántáákón-áwí'a páráwaa'a
maéna intoráínda-tantaa'a kári-tantaa'a káúmaraisana wéna intoréna óraa'a wéiye
Ísu siyáiye.

34 Ísu waásisomba aaí simátimenae sénamo úmba ímba afora'á siyáifo waé'mai-aai
aantemba simátímakaiye.
35 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi siyónka'a póna Ísu miyá uráiye.
Wemá agaimaréna séna
simátíménda waé'mai-aai simátimenaumne. Maníkó maramá úmaronka'a aúpá'ó wéron-
kisaugon-aai ímbo ísaraan-aai
simátimenaumne siyáiye
agaimaréna siyáimba Ísuntafena siyáiye.

Sáwí-anauntumbo u'makáin-aaigoni áwáu-aai.
36 Ísu mináái simátimena tiyuwéna naaúmpa'a iyúwasa wení kísau-waasi wempá'á tésa
sésa namuro-wáásígómó moóráwigoni kísaufa'o sáwí-anauntumbo tu'máráíwaini áwáuma
simásimiyo suwaná
37 Ísu séna kawe'-ánáúntúmbó tu'makáiwaini áwáuma kemá waási úranko úne.
38 Kísaugoni áwáuma maramán-iye. Kawe'-ánáúntúnkóní áwáuma Maníkó wení
waásimo kawáánin-kwaasin-owe. Sáwí-anauntunkoni áwáuma waántáwankoni waásin-
owe.
39 Namuro-wáásígó sáwí-anauntumba tu'makáiwaini áwáuma waántáwankon-
iye. Tómbó fakaráíyan-kanaagoni áwáuma maramó tai'áínda-kanaan-iye. Tómbó
fakaráíyawaini áwáuma Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewin-owe.
40 Námáímo to'máímo iyafímbó agaisuwáíyantemba ánaaen- kanaamo tínda miyá
ónááwe.
41 Waási úranko kumpaápé uráundawi kesí kísau-waasi wíyómpakemba ti'máráanasa
kesí waásifinkemba sáwí-waasiye fí'owimo sáwí-imayaamo timíyasamo sáwí-ambo
wéaraaiwaiwiye kuntí'mai
42 iyamó wégaipa'a tiyuwáíyasa mésa ifi'á tésa túwááyaamba umpufuwésa méraiyasa
43 arupísemo úmaimo méraawi Maníkó kentifo kawáánipa'a mésa aa'ó wégaintemba
miyá ónááwe. Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáiye.

Maníkó waásimo kawáánin-aai.
44 Ísu maarán-ááíwárá'á simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-
ááín-iye. Fí'onka'ma'mai-ontamba marafímbá utámarena pukáisana moóráwigo téna

taawánéna aamoí éna káátamarena mimbárámá méyámbá índasafena wení óntama maimái tímatuwena óntamba maiyéna mimbárámá koméyánéna mifí'ónká'má'máí-óntámbá kofasímbai maiyáiye.

45 Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-ááín-iye. Moóráwigo akaaroróma méyámbaraindasafena naaó'-nao'a wénena
46 awánáínda moóráwigo fí'onka'ma'mai-akaaroroma makáinana awánéna wení óntama maiyéna wétimena óntamba maiyéna mifí'ónká'má'máí-ákáárórómá koméyánúmai wémaiye.

47 Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-ááín-iye. Mare'mare'-únánkáámbá moóráwigo nompímbá túwáísana fí'o-fi'om-bofaa'a
48 minúnámpímbá ówitawisana fasináíndasafena úmai wéawanaisasa tuwímbai áwa'nai úmai fasímbai áámááífa'a makésa kawe'-mófáá'á unáámpímbá fáítesa sáwí-mofaa'a ifá'á wétuwaawe.
49 Ánaaen-kanaamo tínda miyá íníye. Wíyómpaken-kisau-waasi kawe'-wáásífínkémbá sáwí-waasisomba tí'mai
50 iyamó wégaindafa'a tuwáíyasa ifi'á tésa tí'o índasafesa túwááyaamba umpu-fuwónááwe simásuwena
51 wení kísau-waasisafena tísai ena séna simátimunda-aaigoni áwáuma éra isááo súwasa ewé suwaná
52 Ísu simátimena séna ísáámba simátimunda-aai simátíméro. Moóráwigo naankón-afowá wení naaúmpa'a ááéraan-tantaa'e aú-tantaa'e wéraisana tuwímbai wení waási wétimiye. Miwání afowámó wétimintemba miyáumai ááéraan-amaampinkene Maníkó wení waásimo kawáánin-aaifinkene simátíméro Ísu siyáiye.

Násaretifakewi Ísumba tínaaembo uwánkaraan-aai.
Mááka 6:1-6, Rúku 4:16-30
53 Ísu mináái simátimena mimbáráfá'á tuwéna
54 wenamáápa'a kúmba miwítí ámáán-daumpa'a iyéna aaí simátimuwasa táátafesa ésa sésa nááfakena kawe'-ímáyáá maiyénawa kawe'-ááí wésimasimenasaawa nááwawa fasi'aémbá ámísanawa kawe-kísáú ímbo awánáúnda-kisau wémaiyo.
55 Kesáámó awánáúnda wení kísau taaisambó tuwímbai-tantaa'o wéiwain-aaninkon-iye. Máríyaan-áánimba éna Yémísiye Yósepiye Sáímoniye Yúndasi-iyai tuwaaón-iye.
56 Wenáúnafa'a maanká'á méraawe.
57 Maankákéwí éna úwoi-waasin-ifo nááfakena mináái isénawa mifásí'áémbá maiyénawa wésiyo sésa kaorésa tínaaemba uwámúwana Ísu simátimena séna Maníkón-aai simátímíwai fí'o-fi'on-daopa'a wénisasa wenáwí'a mósá wémaraafo wení naaópa'o koméraimba wenamáára sésa kesáámó úndanten-kwaasin-iye
sésa wenáwí'a ímba mósá makáawe Ísu siyáiye.
58 Kesáámó úndanten-kwaasi éna ímba súwa'nai íníye suntáféna ímbo awánon-kisau moórá-mora-kisau aantemba maiyáiye.

14

Yóni nombó maitínkaraiwai pukáin-aai.
Mááka 6:14-29, Rúku 3:19-20, Rúku 9:7-9
1 Minkánáá Ísuni kísaugon-aai símae íyúwana Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti mináái iséna
2 wení kísau-waasisafena séna minkwáásígó Yóni nombó maitínkaraiwain-iye. Pukáimpinkemba íyáfasinkena póna fasi'aémbá wempímbá wéraisana miyán-kísáú wémaiye siyáiye.
3-4 Ááéma Éroti wenáfákon-awaaininkon-awi'a Érótíyasimba maiyówana Yóni séna enáfákon-awaainimba aambá fáí'makaawa maiyáane símasima'a wéuwana Éroti ti'marówasa Yónimba koái'maesa ándáfa'a máánkarowana
5 Éroti Yónimba tufuwónae súmba waási táároi inkaiséna ímba tufukáiye. Waási Yónintafesa sésa Maníkón-aai simátímíwain-iye suwaná Éroti séna Yónimba tufúwónasa aaisambá siyónááwe séna ímba tufuwéna mérowana
6 wembó ma'ánkaron-kanaamo túwana óraa-tanomba kaumái sáwífa'-waasi tímúwasa nowaná Érótíyasin-ayaamunko téna túranka'a araimá marówana Éroti aamoí uwánkena
7 minárásígóntáféna séna nóin-tantaatafenawa wéankaiya simásímína'a áméno. Érai'a súmpo sísai ina'á áméno súwana

8 anówamba koáísai ena súwana anówama aaí súwana Érotimpaˈa téna séna Yóni nombó
maitínkáíwai anuwarambá kambísámai aˈnómbá táúfapimba maˈmái simiyó súwana
9 iséna arumbá wéumbanifo aifaˈá fasiˈaén-ááí siyáin-aai imáyáa éna tómbó naan-
kwáásíwárá'á ísaraantafenawe séna ímba aˈáo sénae séna
10 moóráwigomba aiˈmarówana ándáfakemba Yónimba anuwarambá kambísámai
aˈnómbá
11 táúfapimba maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba
máamuwasa
12 Yónini kísau-waasi isésa anómba komaimái utánkesa Ísumpaˈa tésa tasimámakaawe.

Ánaaemba Éroti Ísuni kísaugon-aai iséna séna minkwáásígó Yóni nombó maitínkaraiwai
éna pukáimpinkemba íyáfasinkena póna fasiˈaémbá wempímbá wéraisana miyán-kísáú
wémaiye Éroti siyáiye.

Ísu sáwífaˈ-waasi tómbó tímakain-aai.
Mááka 6:31-44, Rúku 9:10-17, Yóni 6:1-13
13 Yóni puwúmba wení kísau-waasi Ísumba simámúwana iséna tuwéna wení kísau-
waasiye nompín-táómpimba íyátena waásimo ímbo méraiyapata kónae séna kúmba naaóˈ-
naokewi mináái isésa marapáˈá tóso uwaná nompín-táómpimba wéna
14 marapáˈá kumúmba misáwífáˈ-wáási tuwánéna arumbá uwátinkena tíˈo ún-kwaasi
asófatinkaraiye.

15 Ísu asófatinkowasa fenómpinkaˈa wení kísau-waasi wempáˈá tésa sésa ímba sáwífaˈ-
waasi méraapaˈan-ifo fenáíndafinkaˈa tiˈmárénasa ewaaˈ-náópimpaˈa wénesa tómbá
méyámbáráaro suwaná
16 Ísu séna tóntááˈa ímba wíyamba tómbá tíméro súwasa
17 miwí sésa kári-tomba séfataase-tonkwara kaeˈ-mófááˈwáráˈá wéraifo sáwífaˈ-
waasifimba ímba kanaán-íníye suwaná
18 Ísu maimaéˈa másíméro séna
19 sáwífaˈ-waasisafena maraˈá méraaro séna séfataase-tonkwara kaeˈ-mófááˈwáráˈá
maisoréna wíyómpaˈa kararéna Maníkóntáféna súwi simásuwena mintómbá tafántafan-
úmai wení kísau-waasi timúwasa misáwífáˈ-wáási tímúwasa
20-21 seyaafáˈnánká nowaná tímúˈa fówasa sáwífaˈa 5,000 waaima uwasá aarewé
iyámpóíwaraˈe miyáumai-waasi nowaná tímúˈa fówasa Ísuni kísau-waasi mintón-ayai
sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-unampimba fáítuwana ówitaraiye.

Ísu non-afóforaˈo kuráin-aai.
Mááka 6:45-52, Yóni 6:16-21
22 Fáítuwana ówitowana minkákémbá Ísu wení kísau-waasi tiˈmaréna séna kesí aifaˈá
nompín-táómpimba íyáteˈa menáípáˈ-náópaˈa koró. Misáwífáˈ-wáási tiˈmaré séˈa kentí
naaóˈ-naoˈa koró simátimenaumne séna
23 misáwífáˈ-wáási tiˈmarówasa miwítí naaóˈ-naoˈa kuwaná Maníkómpáˈó inaimó
síndasafena omápaˈa imérowana nóˈwaamba túnkúwana Ísu weyáá mérowasa
24 wení kísau-waasi nompín-táómpimba non-afufumpá mérowana maramá nénkaˈa
wérowana óraa-fiyunda toˈmaé téna mintáómba tataˈótoˈmarowasa ímba kumbá
25 siyarónkaˈa Ísu non-afóforaˈa maréna wení kísau-waasimo méronkaˈa túwasa
26 non-afóforaˈo wénumba awánésa táátafesa ésa tinekembá tataˈá wéuwasa sésa
waántágo wéniye suwaná
27 Ísu minúwóíyáán-úmai séna tááˈa ifó aánoˈa méraaro. Kemá úne súwana
28 Pítaa simámena séna emó Fasiˈaénkó úrambo éma sinaˈá non-afóforaˈa emó
méraandafaˈa konó súwana
29 Ísu séna kanaán-ifo tiyó súwana nompín-táómpinkemba ásáfena non-afóforaˈa Ísumo
méropaˈa kúmba
30 kaweˈá úmaena kúmba óraa-fiyundamo toróntafena imáyáa éna inkaisúmba
nompímbá kúwáfekoraˈnara wéena óraakaˈa séna Fasiˈaénkóo kembá taˈótoraao súwana
31 Ísu minúwóíyáán-úmai ayáámba fárúˈmai taˈótorena séna óraa-fiyundamo tóráíntafe
sáwí-imayaa e kesí fasiˈaéntáfémo ímbo imáyáamo óndasafe kúwáferaane. Kesí
fasiˈaéntáfé ímba kaeˈ-ímáyáán-uwo séna
32 mindárai nompín-táómpimba íyátoyana óraa-fiyundago mafaúwasa
33 nompín-táómpimba mérowi Ísun-imayaa mósá marésa sésa éraiˈa Maníkón-áániniko
óne siyáawe.

Ísu Kénésárétifa'a tí'o ún-kwaasimo asófatinkarain-aai.
Mááka 6:53-56

34 Érai'a Maníkón-ááninko óne sésa waaúnkóní menáípá'á Kénésáréti-marafa'a kumbá marapá'á kúmúwasa
35 mimbápákén-kwáási Ísumba awíyésa Ísun-iye sésa naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aai isésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa tóso ésa
36 sésa ení unáánkwátóigoni áráíya'a ta'ótoraiyana tí'a étinkainkwae suwasá ta'ótórówana tí'a étínkaraiye.

15

Tíwá'náti ámáámbo siyáan-aai.
Mááka 7:1-13

1 Ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo méropa'a tésa sésa
2 ení kísau-waasi nóra isasawá kentáá síwá'náti ámáámba ímba aráááíwaesawa tiyáámba ímba non-kwiyésawa tómbá wénaao suwaná
3 Ísu séna kentíwá'námo simátímakaan-amaamba aráááíwae'a Maníkóní ámáámba wétaraisomba nóra séra miyá wéoo.
4 Maníkó séna kentinófoi-tuwi'a óraa'an-oro. Énifo anófoimo sáwíkaambo simátinkaindawimba tufuwíyana puwíniye Maníkó siyáifo
5 kembiwímó siyáamba moóráwigo anófoisafena simátimena séna moórá-tantaa'a Maníkóndén-ifo ímba kanaa'á timénaumne siyéna anófoi ímba wétuwa'nai-iye. Miyámó ontáfé'a kanaán-iye wésewe.
6 Miyá-sáwí'ó ontáfé'a Maníkón-aai tuwé'a kentíwá'náti ámáámba wéaraaiwaewe.
7 Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásín-owe. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya kembiwísáféna érai'-aai agaimaréna séna Maníkó séna
8 maawí kesúwí'a tóikaken-aantemba sésa ken-ímáyáá ímba tirumpimbá wéraiye.
9 Waásiti ámáámba símai paápé ombánifo Maníkóní ámáámban-iye karo'ó sembá miyáráán-úmai ken-ímáyáá karo'-ímáyáá mósá wémaraawe

Maníkómó siyáiye Áísáya símai agaimakáiye Ísu siyáiye.

Waásimo sáwí'o uwátínkáín-tantaakon-aai.
Mááka 7:14-23

10 Ísu minááí simátimena waásisafena teró súwasa wempá'á tuwaná séna simátíménda isé'a kawe'án-oro.
11 Máápaken-tantaa'o naawáí ímba waási sáwí'a wéuwatinkaifo tirumpinkén-ááígó aantemba waási sáwí'a wéuwatinkaiye siyáiye.

12 Súwasa Ísuni kísau-waasi wempá'á tésa sésa ámáán-kawaa-waasi emó simátimenda-aai isésa aaisambá aéésa kaóráámba ína isaánó suwaná
13 Ísu séna kesifo wíyómpakewi ímbo u'makáin-anauntumbo éna káúsuwainiye.
14 Ámáán-kawaa-waasi-taaisafe'a ímba óraa'-imayaan-oro. Miwí ímbo aambó awánaankakemba tóikakemba karo'á simátimesa sésa aambá aráátimenaumne wésewe. Moórá aúgafitawi moórá aúgafitawimba ayáán-to'maesarai ímba kanaa'á kóyááfo miyámó ésaraimo ésarai maipímbá kotanaa fáyááye súwana
15 Pítaa séna waé'mai-aaimo simátimenda-aaigoni áwáuma simásimiyo súwana
16 Ísu séna kenkwárá'á ímba tááko péé wésisa'a ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á uráawe.
17 Máápaken-tantaa'o naawí tindáámpá'á kúwátúsúwinifo
18 aaimó wésemba tirumpinkén-ímáyáágó éna mindá waási sáwí'a wéuwatinkaiye.
19 Tirumpin-ímáyááfínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwíyasamo ésa aare-úmémbá ésa waai-úmémbá ésa seyaafá-tántáá'á umémbá ésa karo'-ááí simátinkesa símai sáwí'a uwátinkesa
20 miyá-sáwí'ó wéomba tirumpinkén-ímáyáágó waási sáwí'a wéuwatinkaifo tiyáámbo ímbo non-kwiyésamo tómbó wénaamba miwá ímba waási sáwí'a wéuwatinkaiye Ísu siyáiye.

Kénaani-marafaken-ininkon-aai.
Mááka 7:24-30

21 Ísu minááí simátimena wení kísau-waasi tí'maena Táyaa-naopa'e Sáíndóni-naopa'e mináémpá'ó kúmba

22 mináémpákén-ínínkó ímba Yúndaa-inimba póna Kénaani-ininko Ísumpa'a téna óraaka
séna óraakoo Téfítin-andafakewi arumbá uwásinkaao. Sáwí-amutamba kesiyáámúnkon-
arumpimba méraisana sáwí'a úmai méraiye súwana
23 Ísu iséna ímba aaí súwasa wení kísau-waasi wempá'á tésa óraaka sésa ai'mátuwaao.
Aasiyaasí miyá sifáínifo suwaná
24 Ísu séna Maníkó si'mákaisa'a Ísareri-waasi aantemba túwa'nai e'a Ísareri-waasimo
sipisípi-poiyaan-úmaimo wété wéowi wétuwa'nai-une súwana
25 mininínkó Ísun-amándára'a mara'á kumbaéna séna óraakoo súwa'nai uwo súwana
26 Ísu séna iyámpóíti tómbá maimái iyámbá timúnafo miyáumai Ísareri-waasimo
túwa'nai úndantemba emá fí'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'nai únafo súne súwana
27 mininínkó séna óraakoo érai'a sémpo iyánkón-afowá ewé sínana tón-ayai
tawémandaiye. Miyáumai fí'onkaa-ininkon-iye sínana kanaán-ína súwa'nai ínono súwana
28 Ísu séna kentáfé fasi'ámai méraanda-ininko sénda pó'a miyá ónaumne séna minkánáá
ayáámúnkomba asófankaraiye.

Ísu sáwífa'nanka asófatinkarain-aai.
29 Asófankena kúmba Káríri-waaunkoni áwáífa'a kógáramai omápa'a mara'á imérowasa
30 sáwífa'-waasi wemó méropa'a kumbá tísamaimo táúnkon-kwaasiye tiyáántámbo
káénkuron-kwaasiye túrambo kafíkón-kwaasiye aaimó ímbo sun-kwáásíyé fí'o-fi'on-ti'o
ún-kwaasi tí'maesa wenaísamaifimba mótinkowana asófatinkowasa
31 tísamaimo táúnkon-kwaasi kawe'á uwasá tiyáántámbo káénkuron-kwaasi kawe'á
uwasá túrambo kafíkón-kwaasi kawe'-úmai awánowasa aaimó ímbo sun-kwáási aaí
suwasá misáwífá'nánká awánésa áfááraumai táá'a úwasa Ísareri-waasiti Fasi'aénkón-
áwí'a mósá makáawe.

Ísu aneka'á tómbó tímakain-aai.
Mááka 8:1-10
32 Maníkón-áwí'a mósá marówana Ísu wení kísau-waasi táántowasa tuwaná séna
maankwáásísómbá kaumbo-kánáá kesé'a taméraawana tómbó maimaé tiyáamba
taí'áísa'a sirumbá uwátinkaumne. Ti'máráanasa miwítí naaó'-nao'a kónááfo aampa'ó
wíyamba táái táínasa púwófainiye súwasa
33 wení kísau-waasi sésa máásai-marafa'a sáwífa'-waasin-ofo nááfaken-tona maimáíya
timénaumno suwaná
34 Ísu tísai ena séna nóraumai-tona wéraiyo súwasa afakaeté-tomba wéraisana sesimáí-
mofaa'wara'a wéraiye suwaná
35 minkwáásísóntáféna séna mara'-méraaro séna
36 afakaeté-tone mófáá'e maisoréna Maníkóntáféna súwiyo séna mintómbá tafántafan-
úmai wení kísau-waasi timúwasa minkwáásísómbá tímúwasa
37-38 seyaafá'nánká nowaná tímú'a fówasa sáwífa'-waasi 4,000 waaima uwasá aarewé
iyámpóíwara'e miyáumai-waasi nowaná tímú'a fówasa wení kísau-waasi mintón-ayaimo
túwómba afakaeté-unampimba fáítuwana ówitowana
39 Ísu misáwífá'-wáási ti'maréna wení kísau-waasiye'a nompín-táómpimba íyátesa
Mágátani-aempa'a kuráawe.

16

Ímbo awánáúnda-kisau mauwómó siyáan-aai.
Mááka 8:11-13, Rúku 12:54-56
1 Mifá'á Ísu mérowasa ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasiye Ísumo sáwí-
aaimo sínda isánae sésa Ísumpa'a tésa sésa éraira Maníkómpákéná kunkáanai ímbo
awánáúnda-kisau máínata awánaano suwaná
2 Ísu séna fénáímpinka'o awánaamba aafáúmá naaeríri'a isa'á sé'a aafáyáa aa'á káíníye
sé'a
3 aafáyáara'a awánaamba ainánkó aafáúmá káátasuwaisa'a sé'a káfé'a aa'á tíníye
wésewe. Wíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káíníye. Aa'á tíníye wésemba miyán-
tántáákóní áwáuma awánaambanifo Maníkómó káfé'o wéin-tantaakoni áwáuma ímba
awánaraawe.
4 Káfé'o méraan-kwaasi sáwí-waasi é'a Maníkóntáfé'a ímba imáyáa é'a kentáfé'a
wése'a Maníkómó ai'mákainamo e ímba awánáúnda-kisau máínata awánaanomo wésemba
naaófá'á Maníkó Yónaambo uráintemba kembá miyá ínífo mináái imáyáan-oro. Naaófá'ó
óraa'-mofaako Yónaambo nawíkowanamo kaumbo-kánáámó arumpimbó méraintemba
kemá kaumbo-kánáá maipímbá ménaumne Ísu séna tiyuwéna kuráiye.

Ímba kaumbo-kaeˈ-ááíwáráˈ-wáásí-iˈa orómó siyáin-aai.
Mááka 8:14-21

5 Tiyuwéna kúmba Ísu wení kísau-waasiye nonkwaaúnkóní menáípáˈó kumbá marapáˈá
kuméśa wení kísau-waasi péréti-tomba ímbo máúmba tuwinkésa kuwaná
6 Ísu ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasiye kaumbo-kaeˈ-ááíwáráˈ-wáásí
owé-ímáyáá éna wení kísau-waasi simátimena séna intóráín-tantaaˈa kári-tantaaˈa
moórá-tonkon-awiˈa péréti mimpímbá márááwanamo intoréna óraaˈo intembá ámáán-
kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasisafeˈa imáyáa éˈa kentúma káráwiyoro súwasa
7 keáímbá sésa nóra sénawa miyá wésiyo. Péréti-tomba ímba maimaéta túnanasa miyá
wésiye suwaná
8 Ísu keáímbó wésun-aai iséna nóra séra tómbá ímba wéraiye-aai wéseo. Kári-
timankunkumban-ifo kentáféˈa timankúnkúmba oro.
9 Kanaaˈá tómbá timénaumpo ááémo uráundawini áwáuma ímba tááko péé wésiye.
Séfataase-tombo tafántafan-úmaimo sáwífaˈa 5,000 waasi timéwánasa naráamba mintón-
ayai nóraumai-unampina fáíturaawara kemó uráundawini áwáuma ímba awánaraawe.
10 Afakaeté-tombo tafántafan-úmaimo sáwífaˈa 4,000 waasi timéwánasamo naráamba
mintón-ayai nóraumai-unampina fáíturaawara kemó uráundawini áwáuma ímba
awánaraawe.
11 Ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasisafeˈa imáyáa éˈa pérétimo
intóráín-tantaatafeˈa kentúma káráwiyoro-aaimo súnda ímba péréti-tontafeˈa wésumpo
nóra séra ímba ísaraao súwana
12 tááko péé súwasa minááígóní áwáuma ísówana péréti-tontafena ímba siyáifo ámáán-
kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasiye tááisafena séna káráwiyeˈa méraaro siyáiye.

Pítaa Ísuni áwáumo siyáin-aai.
Mááka 8:27-30, Rúku 9:18-21

13 Ísu Sísááríya Fírípái-naoˈ-aempaˈo kúmba wení kísau-waasi tísai ena séna
seyaafáˈnánká kembá waási úrankontafesa nóran-kwaasiyewa wéseo súwasa
14 miwí tuwímbai sésa emá Yóni nombó maitinkáándawi óne sewasá tuwímbai sésa
naaófáˈá Maníkón-aaimo simátímakaandawin-awiˈa Íráiyaa óne sewasá tuwímbai naaófáˈá
Maníkón-aaimo simátímakaandawin-awiˈa Yérémaya óne sewasá tuwímbai sésa naaófáˈá
Maníkón-aai simátímakaawifinkemba moóráwigo óne wésewe suwaná
15 Ísu séna kembiwí kentáféˈa nóran-kwaasiyewa wéseo súwana
16 Sáímoni Pítaa séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba Yúndaa-waasisa
wéamuˈmaraundawisa óne. Maníkó fasiˈaénkwáráwín-ááninko óne Pítaa súwana
17 Ísu séna Sáímoni Yónaan-ááninko ónana Maníkó kaweˈá wéuwankaiye. Kesí ááinkoni
áwáumo sénda waási ímba simáméfo kesifo wíyómpakewi minááí embá simámísa isáánda
póna Maníkó embá kaweˈá wéuwankaiye.
18 Simátimeˈa súne. Enáwíˈa Pítaawemo wésemba mináwíkóní áwáuma óntamban-
iye. Óraaˈ-ontankaˈa kesí naankáámbá ondá mindánkáámbá kesí waási-iˈa owaná púwó-
fasiˈaenko ímba íyáákainiye.
19 Maníkó wení waásimo wégarawi-fasiˈaemba áména marapáˈó méraanda sáwíˈo
ombá aambó fasiyóndanten-úmai Maníkó wíyómpaˈa ména éˈa aambá fásíˈmakaiye.
Kaweˈó ombá ímbo aambó fasiyóndanten-úmai Maníkó wíyómpaˈa ména éˈa miyá uráiye
simásuwena
20 wení kísau-waasisafena óraaka séna Maníkómó íyáfasisinkaiwai Yúndaa-waasi
wésimuˈmaraawi úne-aai ímba simátíméro Ísu siyáiye.

Ísu pukéˈa íyáfasinanaumnemo siyáin-aai.
Mááka 8:31–9:1, Rúku 9:22-27

21 Minkánáá Ísu wemó puwínda-aai ómbarena wení kísau-waasi simátimena
séna Yérúsaremu-naopaˈa kondá Yúndaa-oraaˈ-waasiye óraaˈ-amaan-kisau-waasiye
ámáámbo sen-kwáásíyé síˈo índa-iˈa uwásinkesa sínkamiyaˈo púwóndanifo kaumbo-kánáá
maisúwáanana Maníkó íyáfasisinkainiye súwana
22 Pítaa áíˈmaena weyááfaˈa máankena séna Fasiˈaénkóo miyán-ááí sénafo Maníkó ímba
ewé sínasa séndantemba ímba uwánkanaawe súwana
23 Ísu waeréna Pítaantafena óraaka séna waántáwanko siyuwé kóuwo. Waásiti
imáyáafinkemba wésempo ímba Maníkóní imáyáafinkemba wésempo kesí aambá ímba
faiyuwó Ísu siyáiye.

24 Ísu minááí simámena wení kísau-waasi simátimena séna kembó siráááíwaenae síyawi
tiráááímo táínda-tantaaˈa ímba taˈótóráaro. Kemó púwónda-aaraa-taimo súwaataˈmae

kondantembá kembó siráááíwaiyawi umbai-tántáá'á timíyasa minúmbáí-tántáá'á úwoi maimaésa siráááíwaenaawe.
25 Tiráááimo táínda-i'o ésa ímba kawe'-úmai méranaafo kentáfésa ísámaimo tiráááimo táínda-tantaa'o tuwésamo puwésa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
26 Mararáké-séyááfá-tántáá'ó maésamo puwíyanamo éna mintántáákó ímba túwa'nai íníye. Puwíyamba marapá'ó makáan-tantaatamba ímba méyámbátuwesa aneka'á ayáátááka méranaawe.
27 Kemá waási úranko kesí kísau-waasi wíyómpakewiye kesifoní fasi'aénkwárá'á kumé'a seyaafá'-wáásímó miyámó úmae wéiyomba imáyáa é'a miwítí méyámbá timénaumne.
28 Érai'a simátime súne. Tuwímbai maanká'ó méraan-kwaasi ímba aifa'á pukénka'a kemá waási úranko kesí waásimo kawáánúnda suwáné'a ánaaemba puwónááwe Ísu siyáiye.

17

Ísu fí'on-kuwawaa'o faúkáin-aai.
Mááka 9:2-13, Rúku 9:28-36

1 Ísu mináái simátimena afa'mórae-no'waamba waéna Pítaane Yémísine wenáfáko Yónine tí'maena omápa'o iyúmba miwí aantemba imésa
2 miwí túranka'a Ísu fí'on-auma faufúwana óipakemba aafáúgómó inten-úwana wení unáánkwátóiyakemba sán-kena waéní'a kówasa
3 awánomba kae'-wáásíyái wíyómpakemba paápé ésarai mindárai-tuwi'a Mósesee Íráiyaae'a Yúndaa-waasi tíwá'nárai Ísuwe'a aaí wésuyana
4 Pítaa Ísuntafena séna Fasi'aénkóo maanká'ó méraundasa kawe'á imbá póta emó sinatáámó éta wááu-namba kaumbosáámó ondasá moórá endé éta moórá Mósesende éta moórá Íráiyaande éta miyásá onó siyáiye.

5 Miyá wésunka'a ainánkó sán-kámaena waéní'a kámae kuména kunkáátowana mináínámpínkémbá aaigó aantemba séna miwá kesáánimba isa'á wen-ímáyáá wée'a óraa'-aamoi uwánkaumne. Wenáái ísáaro súwasa
6 wení kísau-waasiyau mináái isésa táátafesa ésa marapá'á kífaesa tinekembá tata'á úwana
7 Ísu miwímó méropa'a téna tine'á ta'ótorena séna táá'a ifó íyáfasinaaro súwasa
8 awánomba mindárai wíyómpa'a íyúyana Ísu aantemba méraiye.

9 Úwasa omápakemba kúmúmba Ísu óraaka simátimena séna awánaamba ímba simátíméro. Kemá waási úranko púwóndafinkembo íyáfasinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa
10 wení kísau-waasiyau Ísumba áísai esa sésa ámáámba sen-kwáásí Íráiyaa aifa'á paápé ínana Maníkó íyáfasinankaiwai Yúndaa-waasisa amu'makáundawisa ánaaemba paápé íníyemo sembá nóra sésawa mináái wéseo suwaná
11 Ísu séna aifa'á Íráiyaa paápé éna to'mayaa íníye-aai érai'-aain-iye.
12 Simátime'a súne. Íráiyaa é'a paápé úwasa ímba Íráiyaan-iye sésa sáwí'a uwánkanae sésa sáwí'a uwánkesa miyá uráantemba kembá waási úrankomba sáwí'a uwásinkanaawe súwana
13 tááko péé súwasa Íráiyaa siyáimba Yóni nombó maitínkaraiwaintafena siyáiye siyáawe.

Ísu sáwí-amutambo maiyáúkain-aai.
Mááka 9:14-29, Rúku 9:37-42

14 Simátimesa omápakembo kúmúmba sáwífa'-waasi túwaandu urówasa awánomba moóráwigo Ísumpa'a téna aísamaifimba kífaena séna
15 óraakoo kesáánimba arumbá uwánkaao. Sáwí'a uwáwéna ména tanaambá fágufagu isaná aigaregó nonkáání'a isaná aíyayaamba ku'wisaná nompíné iyafíné tanaambá wéfamaena wénisa'a
16 ení kísau-waasi méraapa'a máankaunasa ímba kanaa'á kawe'á uwánkaraawe súwana
17 Ísu séna kentí imáyáa kaentaén-ímáyáá isa'á kentáfé'a ímba imáyáa owaná póna sirunkó umbaí wétaifo nóraumai-kanaarara kesé'a ménaumno. Enáánimba áí'mae tiyó súwana áí'mae túwana
18 Ísu sáwí-amutankontafena séna auwé kóuwo súwana arumpinkémbá auwéna kóúwana miníyámpói kawe'á uwánkowana kawe'á úmai méraiye.

19 Kawe'á uwánkowasa ánaaembo Ísu weyáámo méronka'a wení kísau-waasi tésa sésa
nóra sétaawa misáwí-ámútámbá ímba kanaatá maiyáúkaumno suwaná
20 Ísu séna Maníkóntáfé'o maiyauwáíníyemo sé'o timankúnkúmbo onkakaa
maiyaúwáísino. Érai'a simátime'a súne. Moórá-taigon-awi'a másítáti kári'-aramba
íyáísana áruma wíkéna óraa-tainambo wéintemba kentáfé'a timankúnkúmba kárika'a
uré'a ánaaemba óraaka'a timankúnkúmba é'a omátafe'o sé'o faiwí'mae fí'on-aempa'a
kóuwomo síyanamo éna miyá íníye.
21 Maníkómpá'á inaí síyantafesa tómbá aawentamó ombá minánkó aantemba miyá-
sáwí-ámútámbá maisuwáíníye siyáiye.

Ísu puwínda-aaimo siyáin-aai.
Mááka 9:30-32, Rúku 9:44-45

22 Ísu wení kísau-waasi Káríri-aempa'a túwaandu uwaná Ísu simátimena séna kembá
waási úrankomba fí'on-kwaasi timíyasa
23 sínkamiya puwé'a kaumbo-kánáá maisúwáanana íyáfasisinkainiye simátimuwana
miwí tirunkó umbaí taráiye.

Taakisi-óntámbó tukáan-aai.

24 Tirunkó umbaí tówasa Ísu wení kísau-waasiye Kápaneamu-naopa'a kumbá óraa'-
amaan-dankontafesa taakisi-óntámbá wémauwai Pítaampa'a tésa sésa ení óraako óraa'-
amaan-dankontafena taakisi-óntámbá wétuwai ína wétuwaiyo suwaná
25 Pítaa séna wétuwaiye simátimena naaúmpa'a iyúwana taakisi-ááímó siyónka'a Ísu
Pítaamba áísai ena séna Sáímoniyo marapákén-óráá'-wáási tímááraawifakemba taakisi-
óntámbá maésa fí'onkaafakemba maésawa wéompo nóran-imayaamo wéemo e simásimiyo
súwana
26 Pítaa séna taakisi-óntámbá fí'onkaafakemba wémaewe súwana Ísu séna miyáumai
Maníkóní waásisa póta óraa'-amaan-dankoni taakisi-óntámbá ínta tuwánáúmpo
27 aaisambá sefáímpóta úwoi tuwánáúmpo nonkwaaúmpá'á kuré ándá túwénana
kumína aifa'ó tawáínda-mofaa'a maiyé óipimbo óntambo wéraina maimaé
minóntántámbá esáféwe kendéwe taakisi máuwo Ísu súwana miyá uráiye.

18

Nááwa íyáákaiyomo siyáan-aai.
Mááka 9:33-37, Rúku 9:46-48

1 Minkánáá Ísuni kísau-waasi wempá'á tésa taáísai esa sésa Maníkó wení waásimo
kawáánin-kwaasifinkemba nááwa íyáákesawa óraa'-waasi-i'a wéiyo suwaná
2 Ísu moórá-iyampoi áántowana túwana afufumpimbá íyáfasinankena
3 séna érai'a simátime'a súne. Sen-ímáyáámó ímbo tuwé'o iyámpóímo ímbo íyáákanae-
imayaamo ontembó kembiwí miyán-ímáyáámó ímbo íyanamo éna Maníkó kenká'á ímba
kawáániníye.
4 Miníyámpóígómó tísamaifimbo máíntemba miyámó wéowi Maníkó wení waásimo
kawáánin-kwaasifinkemba wéiyaakaawe.
5 Kentáfésa imáyáa ésa iyámpóímo áwa'nai onten-úmai wésuwa'nai-owe Ísu siyáiye.

Sáwí'o on-aai.
Mááka 9:42-48, Rúku 17:1-2

6 Ísu minááí simátimena séna iyámpóímo kesááisafesamo timankúnkúmbo onten-úmai
tuwímbai timankúnkúmba wéowe. Tuwímbai tésa kesááisafesamo érai'emo wésewi
karo'-ááí tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kóíyasa Maníkó karo'ó síyawi sáwí-meyamba
óraa'a timínífo miwímó tinuwarampimbó óraa'-ontambo fárí'wimaresamo nompímbó
túwááwasamo kumpuwésaraa karo'-ááí ímba simátíméwasa sáwí-ampa'a ímba kowisinó.
Mindá kanaán-iye.
7 Marapá'ó méraanka'a kesááí tuwésa sáwí-ampa'a wíyantafena fí'o-fi'on-tantaako
wétafisiye. Miyá-sáwí-tántáákó waé'wae'a wéimba pósa sáwí-ambo fí'owimo aráátímówi
sáwí-meyamba maénááwe.
8 Tiyáánkowa'i tísamaigowa'i sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-tiyaana'i
moórá-tisamaiya'i kambísásúwáaro. Kae-tíyáená'i kae-tísámáíyá'i wéraina'o é'a sáwí-
marupa'o iyamó wégaipa'o wíyamba mindá sáwí'an-iye. Sáwí'o uráimbo maisuwé'o
méraiyamba mindá kawe'án-iye.
9 Túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-turamba fitúwáaro. Kae-
túrántámbó awáné'o é'a ónkaifa'o iyamó wégaipa'o wíyamba mindá sáwí'an-iye. Sáwí'o
uráimbo maisuwé'o méraiyamba mindá kawe'án-iye Ísu siyáiye.

Sipisípi-poimo áwiyokain-aai.
Rúku 15:3-7
10 Ísu séna úwoi-waasisafe'a sáwísamban-owe
ímba síyamba káráwiyoro. Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi miwíyá'á káráwiyaawai
kesifo wíyómpakewini ewaa'á mésa miwí táái wésimamefo káráwiyoro Ísu siyáiye.

11 Ísu minááí simátimena séna kemá waási úranko Maníkóní aampa'ó ímbo
wéaraaiwaen-kwaasisafe'a saafá úmai sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á
métínkáandasafe'a kunkáumne.
12 Sipisípiya'a káráwiyowi on-ááí ísáaro. Moóráwigo sáwífa'a 100 sipisipiya'a
káráwiyaisana moóra-sipisipi áwiyo'wisana misáwífá-sípísípímó umó wénaamba tiyuwéna
moórámo áwiyo'wimba kosaafá émena
13 awánénamo imbá aamoí éna séna kesí sipisípimo áwiyo'wimba áíkaumne séna
mimbóráwígóntáféna óraa'-aamoi éna sáwífa-sipisipimo ímbo áwiyokombo úwoimo
méraawiti aamoí kárika'a wéiye.
14 Sipisípiya'o káráwiyowimo áwiyo'wi-sipisipisafenamo arunkómó umbaimó taintembá
kentifo wíyómpakewi wení aampa'ó ímbo wéaraaiwaen-kwaasisafena arunkó umbaí
wétaiye Ísu siyáiye.

Kentí waási sáwí'o uwátínkáán-aai.
15 Ísu minááí simátimena séna ení waási Maníkóní waásigomo embó sáwí'o
uwánkainamo e wempá'á minááísáfé kosimámínana we aantemba méraindara'a
kosimámínana enááí isénamo arupísemo uwánkainamo ékai wesé esé'a kawe'á úmai
méraakaiyo.
16 Enááí ímbo isáínamo e moóráwigona'i kaekóná'i kotí'mai wesé'a mé simámuwo.
Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna moóráwigomba aaifimbá maenkánae séna
minááímó ísaraawi kaerá'i kaumbowá'i tí'maena mátinkena áísai úmai isáíníye siyáimba
mindásafena ení waási enááí isáíndasafena moóráwigona'i kaekóná'i kotí'mai wenká'á
mé'a simámiyana kentááí isáíno.
17 Énifo ímbo isáínamo e Maníkóní waási torupátinke enááí simátímínasa mésa
simámiyana wemó miwí tááimo ímbo isáínamo e imáyáa e sé Maníkóní aambó ímbo
arááíwáén-kwaasiyaamba éna taakisi-úmén-kwáásíyáámbá wéiye siyó Ísu siyáiye.

18 Ísu séna érai'a simátime'a súne. Marapá'ó méraanka'a sáwí'o ombá aambó faíyónten-
úmai Maníkó wíyómpa'a ména é'a aambá fáí'makaiye. Kawe'ó ombá ímbo aambó
faíyónten-úmai Maníkó wíyómpa'a ména é'a miyá uráiye Ísu siyáiye.
19 Ísu minááí simátimena séna moóra-aai simátíménda ísáaro. Marapá'ó méraanka'a
kae'-wáásígóráímó moóra-aaisafesaraimo mimbóra-ímáyáámó ésaraimo kesifo
wíyómpakewimo áísai íyanamo éna miyá uwátinkainiye.
20 Kaumbo-kae'-wáási kentáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá túwa'nai ondasáfé'a
miwísé'a ménaumne Ísu siyáiye.

21 Ísu minááí súwana Pítaa Ísumpa'a téna séna Fasi'aénkóo kesí waásimo sáwí'o
uwásínkáfa'o wéiyomba mindásafe'a nóraumai-kanaawa ímba aaifimbá maenkéra ímba
imáyáa éra ifátuwanaumno. Afakaeté-kanaa sáwí'a uwásínkáímba ímba aaifimbá
maenké'a ímba imáyáa é'a ifátuwaunda pó'a moóra-kanaamo sáwí'o uwásinkaindara'a
aaifimbá ína maenkéra ína imáyáa éra ifátuwanaumno súwana
22 Ísu séna ímba afakaeté-kanaa aantembanifo úwoi miyá úmae iyuwó Ísu siyáiye.

Óntambo ámakaintafena ímba ifátuwaaomo siyáin-aai.
23 Ísu séna sáwí'o uwátínkáámba ímba imáyáa é'a ifátúwáaromo súnda maarásáfé'a
súne. Maníkó wení waásimo kawáámó in-ááí maarán-ááín-iye. Moóra óraa'-waasigo wení
kísau-waasi óntamba wááu tímakena
24 tísai ónae wéimba óraa'-ontamba 10,000,000 ontamba wááumo ámakaiwaimba
moóráwigo áí'maena móaminkwae séna íyísana
25 ímba móamintafena óntan-anafo wení kísau-waasisafena séna wembá aiyé'a
awaainínkómbá aiyé'a wení iyámpóíye wení póíye wení óntawe maimaé'a fí'on-kwaasiti
kísaumo maíndasafe'a miwí wétime'a óntamba maimaé'a kemó tukáunda-ontankaamba
úmai másíméro sisaná
26 wení kísau-waasigo aísamaifimba kífaena séna arumbá uwásinkema simu'makéna'a
óntamba saafá é'a seyaafá'á áméno sisaná

27 wení óraa'-waasigo arumbá uwánkena séna kanaán-ifo wááumo ámakaunda-ontamba
ímba imáyáa ónaumpo ifátuwaao sisaná
28 kísau-waasigo máápa'a kuména moórá kísau-waasigomba awánéna kári'-ontamba
100 ontamba ámakaiwaimba awánéna amóísáúmba kuntaraména óraaka séna wááumo
ámakaunda-ontamba minúwóíyáámbá simiyó sisaná
29 wenaísamaifimba kífaena séna arumbá uwásinkema simu'makéna'a óntamba saafá
é'a áméno sisaná
30 ímba iséna áí'maena ándáfa'a móankena séna wááumo ámakaunda-ontamba símínasa
faútúwáaro sisasá
31 kísau-waasisomba awánésa tirumbá uwánkesa miwítí óraa'-waasigomba
kosimáméwana
32 óraa'-waasigo iséna wení kísau-waasigo sáwífa'-ontamba 10,000,000 ontamba
maiyáiwaimba áántaisana tisaná séna sáwí-kisau-waasi óne. Kentáfé arumbá uwásinkaao
séndasafe'a miyá é'a óraa'-ontamba wááu ámakaunda-ontamba ímba imáyáa ónaumpo
ifátuwe ímba simiyó sé'a
33 sirumbó uwánkaraundantemba moórá-kisau-waasigomba arumbá uwánkááraamba
sáwí'a óne séna
34 arumbá óraa-sawi'a uwánkena ándáfa'o káráwiyaiwaika'a móankena séna wááumo
ámakaunda-ontamba seyaafá'á simína faú'auwaao sisaná ándáfa'a ánkaraiye
35 Ísu simátimena wení kísau-waasisafena séna kentí waásimo sáwí'o uwátínkáámbo
ímbo ifátuwe'o imáyáamo úmae'o wéiyiyanamo éna kesifo wíyómpakewi kentí sáwí-imayaa
ímba maitiyuwáíníye. Óntan-anafomo intembá kesifo miyá uwátinkainiye Ísu siyáiye.

19

Aarakwá'ó tuwínáán-aaimo siyáin-aai.
Mááka 10:1-12, Rúku 16:18

1 Ísu mináyáátáá'-ááí simátimena Káríri-aempa'a tuwéna Yúndiyaa-aempa'a Yóndani-
nonkoni menáípá'-áémpá'á komérowasa
2 sáwífa'-waasi tóso uwaná tí'o ún-kwaasi asófatinkaraiye.
3 Asófatinkowasa ámáán-kawaa-waasi sésa Ísumo sáwí-aaimo sínda isánae sésa Ísumpa'a
tésa sésa moórá-waasigo maanááísáfénawa'i fí'o-fi'on-aaisafenawa'i awaaininkómbá
kanaará auwáíníyo. Miyámó énamo éna ámáán-aai taraisíni ína taraisíníyo suwaná
4 Ísu séna naaófá'ó Mósesemo agaimakáin-aai toráumai awánaraawe. Maarán-ááí
agaimaréna séna Maníkó wíyóne marawémó úmaronka'a aarewárá waaiwárá'á úmakaiye.
5 Úmarena séna aarewárá waaiwárá'á úmakaundasafesa tinófoi tiyuwésa awaaikóe
awaaininkóe'a tagááísamai mimbórá-túmá ma'mái méranaawe Maníkó siyáiye.
6 Mindásafesa awaaikóe awaaininkóe'a ímba kae'-wáásíyáámbá ésa mimbórái'a wéowe.
Maníkó aare-waaí mimbórái'a uwátínkaraintafesa ímba tuwínáaro Ísu súwasa
7 miwí sésa naaófá'á Mósese maará siyáiye. Moóráwigo awaaininkómbá
ai'mátuwaindawi aúfáífimba agaimaréna séna kesuwaainímbá ai'mátuwaumne séna
agaimái amíno siyáiye. Nóra sénawa miyán-ááí siyáiyo suwaná
8 Ísu séna kentíwá'ná tirumbó makáamba pósa Maníkón-aai ímbo ísóntafena
mindásafena Mósese minámáámbá siyáimbanifo Maníkó wíyóne marawémó úmaronka'a
ímba miyá siyáiye.
9 Simátime'a súne. Moóráwigomo awaaininkó ímba moórá-waasigoe'a wénisana
awaaikó fí'on-aaisafena ai'mátuwenamo fí'on-inimbo wémaimba umémbá wémaiye Ísu
siyáiye.
10 Ísu mináái simátimena mérowasa wení kísau-waasi sésa aaremó máémba sénda-
aai wérainka'a pósa miyá wéofo ímbo aaremó maésamo úwoimo máémba kawe'á wéowe
suwaná
11 Ísu séna sen-ááí seyaafá'nánká ímba kawe'á úmai ísááwasa aaremó ímbo
maíyantafesa Maníkó fasi'aémbá tímakaiwai mináái wéisaawe.
12 Tuwímbai moórá-mora-aaisafesa ímba aaré máéwasa tuwímbai tinófoi uwó-wáási
matínkaraawi aaré ímba máéwasa tuwímbai túmo sáwí'o uwátínkaraawi aaré ímba
máéwasa tuwímbai Maníkó wení waásimo kawáánin-aai isésa Maníkóntáfésa imáyáa ésa
aaré ímba wémaewe. Kanaa'á miyá ónaumnemo sewí mináái isánááwe
Ísu siyáiye.

Ísu iyámpóímo ayááfúmbo tátínkarain-aai.
Mááka 10:13-16, Rúku 18:15-17

13 Ísu simátimuwasa tuwímbai Ísu ta'ótorena kawe'á uwátinkena Maníkómpá'á inaí
sínkwae sésa iyámpói tí'mae tuwasá wení kísau-waasi sésa tí'mae kóro suwaná
14 Ísu simátimena séna ímba kóro síyamba tiyuwáíyasa kempá'á iyámpói úwoi teró.
Miníyámpóímó kempá'ó tentembá Maníkó wení waásimo kawáánimba miyáráán-úmai
wégawaanimba iyámpóímo kempá'ó tíyan-amba ímba aambá faíyóro séna
15 miníyámpói ta'ótokena ayááfúmba tátinkena tíyukaiye.

Óntawara'-waasigon-aai.
Mááka 10:17-31, Rúku 18:18-30

16 Tiyuwówana moóráwigo ifó'-wáásígó Ísumpa'a téna séna óraakoo nóran-kawera éra
aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónaumno súwana
17 Ísu séna nóra séwa kawe-kísáúsáfé sísai ónó. Mimbóráwígó Maníkó weyáá kawekón-
iye. Aúí'a úmai maé'mae'a ónaemo sémo e Maníkóní ámáámba kawe'á úmai aráááíwauwo
súwana
18 miwá áísai ena séna nóin-amaana aráááíwaenaumno súwana Ísu séna ímba tínkamiyasa
púwóro. Ímba aare-úmémbán-oro. Ímba umémbá máéro. Karo'-ááí ímba simátínkáaro.
19 Kentinófoi-tuwi'a óraa'-i'an-oro. Kesáfé-ímáyáámó onten-úmai kentí waási-
imayaawara'a oro. Miyáumai-amaamba aráááíwauwo Ísu súwana
20 miwá séna minámáámbá aráááíwa'mae'a wéiyumpo nóran-amaankona ímba kawe'á
wéuno súwana
21 Ísu séna seyaafá-tántáá'ó kanaa'ó émo e ení moparáwímbá fí'on-kwaasi wétime
óntamba maiyé ímbo makéwi tímínana ení kawe'-méyámbá Maníkó wíyómpa'a ankáíníye.
Tímatuwemo e kembá siráááíwainone súwana
22 minááí iséna sáwífa'-moparawimbo makóntafena óraa'-imayaa úwana arunkó sáwí'a
úwana kuráiye.

23 Kúwana Ísu wení kísau-waasisafena séna érai'a simátime'a súne. Sáwífa'-ontamo
makén-kwaasi Maníkómó wení waásimo kawáánipa'o wíyamba umbaí táíníye.
24 Moórá-poigon-awi'a káámeri mimpóígó waigóní afaapimbá ímba kanaa'á kóferainiye.
Káámeri-poigomo waigóní afaapimbó kóféráínkakaa sáwífa'-ontamo makén-kwaasi
Maníkómó kawáánipa'a kowisinó Ísu súwasa
25 wení kísau-waasi minááí isésa táátafesa ésa sésa umbaí taifó nóran-kwaasiya
Maníkómó kawáánipa'a ménaao suwaná
26 Ísu tuwánéna séna waási miwítí kísausamba ímba méyámbaresa kónááfo Maníkó
seyaafá-tántáá'á úwoi kanaa'á wéiye súwana
27 Pítaa séna isaaó. Kentáási seyaafá-tántáá'á tuwéta entá wéaraaiwaumpo
nóram-beyana maénaumno súwana
28 Ísu séna érai'a simátime súne. Maníkó seyaafá-tántáá'á aúí'a úmaraindara'a
kemá waási úranko fasi'aénkwárawí mé'a káráwiyona'a kembiwí sísamaifakemba kae'á
kumbaimái-waasi kembó wésiraaiwaewi Ísareri-waasi méraan-aaisafe'a tísai ónááwe.
Ísareri sísamaifakemba kae'á kumbaimái matínkaraiwain-andafakewi méraan-aaisafe'a
tísai ónááwe.
29 Kentáfésa imáyáa ésa Maníkón-aai kosimátimiyantafesa naaópa'a tuwésa
tuwaaísáiye tífá'e tímánaa'e tinófoiye táánine tiyáámúne tiyuwésa miwítí maramó
túwááwin-anondaa túwáán-tantaa'a miyán-tántáá'á sáwífa'a maésa aúí'a úmai
wíyómpa'a maé'mae'a ónááwe.
30 Ánaaemba aifarááwífínkémbá tuwímbai tínaaeni'a íyasa tínaaenkewifinkemba
tuwímbai aifarí'a ónááwe
Ísu siyáiye.

20

Ándá-aran-kisaufa'o kísaumo máéwi-taai.

1 Ísu minááí simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáámó in-ááí maarán-iye.
Moóráwigo ándá-aran-kisaugoni afowá kesí kísau máíwae séna ááéma íyáfasinkena waási
saafá úmai tuwánéna
2 séna kesí kísau wémaiya'a moórá-kanaa-kisaugoni óntamba tíméno sisasá ewé sewaná
tí'maena wení ándá-aran-kisaufa'a mótinkaisasa kísau wémaewana
3 aafáyáara fí'onkwara'a kísau máíwae séna kísaumo maénae sésamo túwaandu opa'á
wéna tuwánéna
4 séna kesí kísau wémaiya'a kanaará'-óntámbá tíméno sisasá

5 ewé sésa minkísáú wémaewana wááwái miyáumai fíˈonkwaraˈa wétiyena
fénáímpinkaˈa fíˈonkwaraˈa wétiyena
6 kísau taíˈén-kanaa kárikaˈa tisaná kísaumo maénae sésamo túwaandu opaˈá wéna
tuwímbai tuwánéna séna nóra séra úwoi méraˈo sisasá
7 sésa ímba moóráwigo kesí kísau máéro siyáawata méraumne sewaná tiyéˈa kesí ándá-
aran-kisaufaˈa kísau máéro sisasá miyá uráawe.

8 Miyá owaná fénáímpinkaˈa kísaugon-afowá kísau-waasiyaˈo káráwiyaiwaintafena séna
kísau-waasi táántare miwítí méyámbá timé ánaaembo tiyáawi aifaˈá timé aifaˈó tiyáawi
ánaaemba timiyó sisaná
9 iséna miyá éna kísau taiˈáíníye wéinkaˈo tiyáawi moórá-kanaa-kisaugoni óntamba
tiména miyáumai tímatuwena
10 áááma aafáyáaraˈo tiyáawiti méyámbá timíne wéisasa miwí imáyáa ésa kentáási
méyámbá óraaˈan-iye wésewana moórá-kanaa-kisaugoni óntamba tímísasa
11 maimaésa kísaugoni afowámbá íˈai simánkesa
12 sésa ánaaembo tiyáan-kwaasi kári-kisau maiyáafo kesáá aifaˈó tiyáundawisa óraaˈ-aˈa
wégaisata umuˈnáán-araaˈa méta óraa-kisau maiyáundasa mimbóráíˈa úmaisa méyámbá
símakaandasa nóra séwa kentáámó siméndantem-beyamba miwí tímakaano sewaná
13 kísaugon-afowá miwífínkémbá moóráwigontafena séna kesí waásiyo kemá séˈa
kesí kísau wémaewaˈa moórá-kanaa-kisaugoni óntamba tíméno súnaˈa ewé séˈa kísau
maiyáawaˈa mindásafeˈa ímba sáwí-meyamba wétimumpo
14 kentí méyámbá maimaéˈa koró. Kembó timúndantem-beyamba ánaaembo tiyáawi
miyám-béyámbá timénaeˈa wéune.
15 Kesí óntambo tuwímbareˈo timúnda mindá kendén-iye. Kári-kisaumo maiyáawi óraaˈ-
ontamba timúnaˈa ímbo kaóráááraamba wégaoraawe kísaugon-afowá siyáiye Ísu siyáiye.
16 Ísu minááí simátimena séna miyáráán-úmai Maníkó wení waásimo kawáánipaˈa aifaˈó
kowí íyasa ánaaembo kowíséˈa mimbóráíˈa úmai aasiyaasí aúíˈa úmai maéˈmaeˈa ónááwe
Ísu siyáiye.

Ísu wemó puwíndasafenamo siyáin-aai.
Mááka 10:32-34, Rúku 18:31-33

17 Ísu séna Yérúsaremu-naopaˈa kónae séna aampaˈá wéwena wení kísau-waasi
sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasi tíˈmaena moórá-aempaˈa tínkarena
18 simátimena séna ísáaro. Yérúsaremu-naopaˈa konanasá moóráwigo kembá waási
úrankomba óraaˈ-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sen-kwáásíyé aráátiminasa kembó
sínkamiyan-aai símai kárá'umaresa
19 síˈmai fíˈonkaa-waasi timíyasa karaánááˈa sinkésa súwiyonkuˈ-nésa aaraa-táíyáˈá
sínkamiyaˈa púwónasa utámaraiyaˈa kaumbo-kánáá maisuwéˈa íyáfasinanaumne Ísu
siyáiye.

Kaeˈnárai tinówamo Ísumbo áísai uráin-aai.
Mááka 10:35-45

20 Minkánáá Sépétin-áánínkai tinówama tíˈmaena Ísumpaˈa téna moórá-tantaatafenamo
áísai índasafena óraakon-iye séna takífauwana
21 Ísu séna nóintafewa sísai íníyewa wéono súwana tinówa séna emó kawáánindafaˈa
kesáánínkai íyáfasintinke séfasefaˈ-arausampaˈa tinkáínone súwana
22 Ísu séna sénda-aaigoni áwáuma ímba ísaraiye. Sáwí-nombo anaféúmpínkémbó
naandantén-úmai síˈo índa-iˈa uwásinkaiyantena keráí kanaará kemó naanda-
ánáfeumpinkemba náyááyo súwasarai keráí kanaámpókai náyauye suyaná
23 Ísu séna éraiˈa séye. Kemó naanda-ánáfeumpinkemba náyááfo kesí séfasefa-
sirausampaˈa kemá ímba íyáfasintinkanaumpo Maníkó kaeˈnárai uwátínkaraimba póna
íyáfasintinkainiye súwasa
24 Ísuni kísau-waasi siyáánkai-waasi minááí isésa mináfáráwáí aaisambá tíyúwana
25 Ísu táántowasa tuwaná séna éˈa ísaraawe. Marapáˈ-órááˈ-wáásísómbá íyáákamai-
fasiˈaen-aai simáti-simati uwasá wenkóyááka-tayaaka uráawe.
26 Óraaˈ-waasimo ontembá kembiwí ímba miyán-oro. Kempínkémbó íyáákanaemo
síyawi fíˈowiti wayóˈá maénááwe.
27 Kempínkémbó aifaríˈa ónaemo síyawi seyaafáˈ-wáásítí kísau túwaˈnai oro.
28 Kemá waási úranko ímba súwaˈnai íwaeˈa kunkáumpo kemá waási túwaˈnai ónaeˈa
kunkáumne. Sáwí-imayaafinkembo faútínkáandasafeˈa puwónaumne Ísu siyáiye.

Ísu túrambo kafíkóndarai kawe'ó uwátínkarain-aai.
Mááka 10:46-52, Rúku 18:35-43

29 Ísuwe wení kísau-waasiye Yéríko-naopakemba kumbá sáwífa'-waasi tínaaemba kumbá
30 kae'nárai túramba kafíkóndarai aanawáísára'a mésarai Ísu wétiye-aai isésarai óraaka sésarai Téfítin-andafakewi ómpo arunkáí uwásinkaao suyasá
31 misáwífá'-wáásí aaisambá tiyésa sésa aaí séyafo suwasaráí minááí ifátuwesarai aneka'á óraaka sésarai óraakoo Téfítin-andafakewi ómpo arunkáí uwásinkaao wésuyana
32 Ísu aampa'ó kúmba minká koména tísai ena séna nóin-tantaara tiráááimo táínda-tantaa'a uwátinkanaumno súwasarai
33 óraakoo súramba kawe'á uwásinkaao suyaná
34 Ísu arumbá uwátinkena ayáámba túranka'a ta'ótorowasarai minúwóíyáámbá túramba kawe'á úmai awánésarai Ísumba arááíwa'mae kurááye.

21

Ísu Yérúsaremufa'o kuráin-aai.
Mááka 11:1-11, Rúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

1 Ísu wení kísau-waasise'o kumbá Yérúsaremu-nao'-ampa'a kumbá Órífi-omaka'-ewaa'-nao'-awi'a Pétífasi-nao'a ewaa'á wésa wení kísau-waasi kae'á máti'marena
2 séna epín-dáópa'a kurékai awáneyamba moórá-poigon-awi'a tónki ándá fárí'wimaraawana áráá'wara'a méraifo koawánékai ándáma faútuwekai áí'mae tekaiyó.
3 Moóráwigo tuwánénamo tísai ínakai óraako ayáá'mae kónae siyé kosimámiyana séna énifo áí'maekai kokaiyó síníye
Ísu siyáiye.
4 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi siyáintemba Ísu miyá uráiye. Maníkón-aai simátímakowi séna
5 Sáíyóni-naopaken-kwaasisafe simátime sé kentí kawáágó kentópa'a wempa'á témena tónki-poigo ayáá'maena téna tónki-poigon-araako ayáá'maena wétiye simátimiyo siyáiye
agaimaréna Sáíyóni-naopa'emo siyáimba Yérúsaremu-naopatafena siyáiye. Minááímó paápé índasafena Ísu kae'nárai ti'marówasarai
6 Ísumo súntemba miyá ésarai
7 tónki-poi áráá'wara'a áí'maesarai Ísumpa'a tuyasá wení kísau-waasi paákákén-únánkwátói faú'mai mimpóígón-arósááunka'a wandaaí uwí'márówana Ísumba ayáá'mae wéguwasa
8 sáwífa'-waasi mésa óraa'-waasin-iye sésa tuwímbai paákákén-únánkwátói faú'mai tuwímbai taaénáma ankáímai aampa'á uwí'ma'mae wéguwana minúnánkwátóiya'e mintáénárafane támae wéguwasa
9 aifa'ó tun-kwáásíyé Ísun-ánaaembo tun-kwáásíyé óraaka'-oraaka'a sésa Téfítin-andafakewin-awi'a mósá wémaraumne. Fasi'aénkó ai'máráísana kunkáiwaimba Maníkó kawe'á uwánkáíye. Wíyómpakewin-awi'a mósá maráúmne óraaka'-oraaka'a suwaná
10 Ísu Yérúsaremufa'a kúwasa tuwaantantésa tóso wéesa nááwawa wétiyo suwasá
11 tuwímbai sésa Ísu Maníkón-aaimo simátímíwai Káríri-aempakemba Násareti-naopakewin-iye siyáawe.

Ísu óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aai.
Mááka 11:15-19, Rúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

12 Suwaná Ísu Yérúsaremu-naopa'a óraa'-amaan-daumpa'a Maníkóní naaúmpa'a iyéna ámáán-daumpa'o méyámbó wéun-kwaasi tuwánéna iti'mátuwena óntambo wéwaeron-kwaasiti taaremá tawísísuwena Maníkóntáfésa imáyáa ésa mááufu'-numamo wéamun-dumama méyámbárón-kwaasiti taaremá tawísísuwena
13 simátimena séna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna kesí naantafésa sésa Maníkómpá'ó inaimó sen-dámbán-iye wésewe agaimaréna siyáiye. Énifo umén-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siyáiye.

14 Ísu minááí simátimena óraa'-amaan-daumpa'a mérowasa túrambo kafíkówiye tíyayaambo táúnkowiye wempá'á tuwaná asófatinkowasa
15 iyámpói mésa óraaka'-óraaka'a sésa Téfítin-andafakewin-awi'a mósá wémaraumne sumbá óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé isésa Ísumo fí'oran-kawe-kisaumo maúmba awánésa tirumbá sáwí'a uwánkesa

16 Ísuntafesa sésa iyámpóímo sáwí-aaimo wésemba ína wéisaano suwaná Ísu séna é'a
wéisaunda Maníkón-aai aúfáífimba agaimakáin-aai awánaraawe. Maarán-ááí siyáiye.
Túwa'nai óndasafesa pósa iyámpóíye umarané enáwí'a mósá wémaraawe agaimaréna
siyáiye Ísu simátimena
17 tiyuwéna máápa'a kuména mindáópa'a tuwéna Pétáni-naopa'a wéna mindó'wáámbá
kowaiyáiye.

Taaigómó aáénkarain-aai.
Mááka 11:12-14,20-24

18 Pétáni-naopa'a kowáúmba íyáfasinesa Yérúsaremu-naopa'a tumbá Ísumba ááí tówana
19 moórá-taigon-awi'a fíkima aankón-awáísáfa'a wérowana mintáéramba nánae séna
áwáufa'a wéna awánómba ána aantemba wérowana mintáígóntáféna séna emá ímba
arambá iyáínone súwana mintáímá aáénkaraiye.
20 Mintáí aáénkówasa Ísuni kísau-waasi awánésa táátafesa ésa tiyáámba tóipimba
faafésa sésa fíki-tai ááéma aáénkaraiye suwaná
21 Ísu séna érai'a simátime súne. Maníkóntáfé'o ímbo kae'-ímáyáámó é'o fasi'aén-
ímáyáámó é'o é'a fíki-taigontafe'o súnanamo aáénkaintemba kanaa'á miyá é'a ímba miyá
aantemba é'a maanómátáfé'o sé'o faiwí'wé nompá'á kumuwómó síyanamo éna miyá
íníye.
22 Maníkómpá'á inaí sé'a fí'o-fi'on-tantaatafe'a áísai e'a timankúnkúmba ombá érai'a
Maníkó kanaa'á súwa'nai uwásinkainiyemo sembá kanaa'á wétuwa'nai-iye Ísu siyáiye.

Nááwawa ai'máráísawa tiyáanomo siyáan-aai.
Mááka 11:27-33, Rúku 20:1-8

23 Ísu mináái simátimena óraa'-amaan-daumpa'a iména Maníkóní ásé-aai
simátimuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye tésa sésa nááwawa
ai'máráísawa tiyéwa nááwampinkena maiyéwa fasi'aén-kísáú wémaeno. Simásimiyo
suwaná
24 Ísu séna aifa'á moórá-aaimo tísai ona'ó anondáámo síya'o é'a sísai on-ááí
simátimenaumne.
25 Áéma Yóni nombó maitínkaraiwai Maníkówá simámakaisanawa nombá maitínkarai
waásiya simámakaawanawa nombá maitínkaraiyo súwasa miwí keáímbá sésa nórasaawa
sénaumno. Maníkó simámakaisana nombá maitínkaraiye senanasáámó éna nóra séra
Yónin-aaisafe'a ímba érai'e siyáao síníye.
26 Waási simámakaawana nombá maitínkaraiye senasasáámó ésa úwoi-waasisa
sínkamonaawe. Úwoi-waasi sáwífa'-waasi Yónintafesa Maníkón-aaimo simásímakaiwai
uráiye wésemba pósa aaisantá siyónááwe miyá keáímbá sésa
27 Ísuntafesa sésa emó sísai ónda-aaisa ímba isáúmne suwaná Ísu séna ímbo simásimiya'a
nááwampinkena maiyéra fasi'aén-kísáúmó maúnda-aai ímba simátimenaumne Ísu siyáiye.

Moóráwigon-áániнkai-taai.

28 Ísu mináái simátimena séna simátíménda-aai imáyáan-oro. Moóráwigo kae'-
íyámpóíwáráwí aifarááwíntáféna séna kesááninkoo kesí ándá-aran-kisaufa'a kísau ko-
mauwó sisaná
29 aifarááwí séna ímba siráái taiyé séna ména moórá-imayaa éna kísau komáísana
30 áfákontafena séna kesí ándá-aran-kisaufa'a kísau komauwó sisaná ewé símai
ifátuwena ímba kísau maiyáiye
31 Ísu simátimena tísai ena séna nááwa tifowán-ááí wéisaiyo súwasa aifarááwí afowán-
ááí wéisaiye suwaná Ísu séna mináái imáyáa é'a simátíménda-aai ísáaro. Taakisi-úmén-
kwáásíyé sáwí-anka'o nón-inine sáwí'o on-kwáásín-owe sembánifo miwí Maníkó wení
waásimo kawáánin-ampa'a ááéma wégofo kembiwíndo.
32 Yóni nombó maitínkaraiwai téna kawe'-ámbá aráátimuwa'a wenááisafe'a ímba érai'e
siyáafo taakisi-úmén-kwáásíyé sáwí-anka'o nón-inine Yónin-aaisafesa érai'e suwa'á kem-
biwí miwí tuwáné'a Yónin-aaisafe'a ímba érai'e sé'a kentí sáwí-imayaa ímba tuwé'a
Maníkómpá'á tiyáawe Ísu siyáiye.

Ándá-aran-kisaura'o káráwiyowi-taai.
Mááka 12:1-12, Rúku 20:9-19

33 Ísu mináái simátimena séna moórá waé'mai-aai simátíménda ísáaro. Moóráwigo
óraa'-marawarawi ména óntan-kusai úmakena ándá-aran-kisau úmarena ándá-arankoni
táúfa'a úmarena ándá-arambo mapamínanamo anombó kumínda-taufa'a úmarena óntan-
damba kísaura'o káráwiyan-damba úmarena ayáátááka fí'om-barafa'a koménae séna

maankísáúrá'ó káráwiyawimo é'a kesáfé'a tuwímbai-aramba wémae'a tuwímbai kembá siyúwáaro simátimena fí'om-barafa'a koméraisana
34 arambó áfumo kain-kánáá tisaná aanáfó kesí ándá-aramba komáéro séna wení kísau-waasi ti'máráísasa minkísáúrá'ó káráwiyowifa'a tewasá
35 ta'óto'mai moóráwigomba tufuwésa moóráwigomba tufú'márááwana púwísasa moóráwigomba óntantamba tufuwésa ándá-aramba ímbo tímémba ti'mátuwaawasa kowaná
36 aanáfó aifa'á wení kísau-waasi tuwímbai ti'maréna ánaaemba sáwífa'nanka ti'máráísasa tewasá minkísáúrá'ó káráwiyowi ta'óto'mai aifa'ó uráantemba miyá ésa sáwí'a uwátinkesa ándá-aramba ímba tímémba ti'mátuwaawasa kowaná
37 aanáfó ména ánaaemba séna kesáánínkomba ai'máráanana wínasa wenáái isánááwe séna ai'máráísana tisasá
38 minkísáúrá'ó káráwiyowi awánésa keáímbá sésa aanáfón-áániniko wétifo tufúwónanasa puwéna maankísáú ímba maínata kesáá maénae sésa
39 ta'óto'mai ándá-aran-kisaufakemba famétuwesa tufúwówana pukáiye.
40 Ísu mináái simátimena séna minkísáúgóní aanáfó tínda kísaura'o káráwiyowi nóra síníyo súwasa
41 miwí sésa misáwí-wáási tínkaminasa puwíyana fí'on-kwaasi kesí kísaura'a káráwiyoro sínasa minkísáúrá'á káráwiyesa arambó áfumo kain-kánáá tíndantemba aanáfómbá minárámbá aménááwe siyáawe.

42 Suwaná Ísu simátimena séna Maníkón-aai aúfáífimba awánaraawe. Maarán-ááí agaimaréna séna
óntan-dambo on-kwáási moóra-ontantafesa sáwí'a wéiye sésa maisukáawe. Ánaaemba minóntánkó áfonkaaamba uráiye. Mindá Fasi'aénkó isatá awánéta séta
fí'oran-kawe'a uráiye súne
agaimaréna siyáiye.
43 Mináái imáyáa é'a simátime'a súne. Maníkó kembiwí Yúndaa-waasisafena maará siyé. Kenká'á ímba kawáánónaumne séna tiyuwéna fí'onkaa-waasisafena kenká'á kawáánónaumne sínasa wení kísau maénááwe.
44 Minóntánká'á tanaambá kofésa sáwí'a úmai ménaafo minóntánkó tufú'mai sáwí'a uwásuwainiye Ísu séna wenááisafesamo ímbo érai'emo síyawi imáyáa éna mináái siyáiye.

45 Ísu súwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáán-kawaa-waasiye isésa tááko péé súwasa sésa moóráwigon-áániniko aaimó simbá kentáásáféna siyé sésa ándá-aran-kisaura'o káráwiyowisafenamo simbá kentáásáféna siyé sésa
46 ta'óto'mai tufuwónae sésamo umbá seyaafá'-wáási Ísuntafesa sésa Maníkón-aai simásímíwain-iye sun-kwáási táároi inkaisésa Ísumba ímba ta'ótoresa ifátukaawe.

22

Óraa-tanombo kauráin-aai.
Rúku 14:16-24

1 Aneka'á Ísu aaí simátimindasafena waé'mai-aai simátimena séna
2 Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-iye. Moóráwigo káráwiyaiwain-áániniko aaré maíndasafena óraa-tanomba kaufónae séna
3 sáwífa'-waasi táántena séna aáno úmai tanómba tamandaaró séna ména tanómba kaumaréna wení kísau-waasi ti'maréna séna tamandaaró kosimátíméro sisasá miyá owasá ifátuwesa ímba tewaná
4 aneka'á kísau-waasi ti'maréna séna táántaraundawi kosimátime'a sé'a tómbó nembá wéto'mayaan-e'a purumakawé óraa-poiye tufú'mai wégaufumpo tamandaaró. Kesáánínkomo aaremó maíndara'a tamandaaró. Kosimátíméro séna ti'máráísasa miyá kosewasá
5 ifátuwesa ímba tembá moóráwigo wení kísaufa'a kóísana moóráwigo óntambo maínda-kisaufa'a kóísasa
6 tuwímbai káráwiyaiwaini kísau-waasisomba ta'óto'mai tínkamowasa púwówana
7 káráwiyaiwai aaisambá séna wení i-wáási ti'máráísasa miwí tínkamowasa púwówasa miwítí naampimpá'á iyamá agáéwana káwisana
8 káráwiyaiwai wení kísau-waasisafena séna tanómba kaufé'a táántaraundawi kesáánínkoni tanómbo tamandáíyawi sáwí'an-owe.

9 Aampaká'ó waásimo túwaandu opa'á kosaafá úmai fí'o-fi'on-kwaasi tuwáné'a
simátimiyasa tanómba tamandaaró sisasá
10 wení kísau-waasi isésa aampa'á wénesa waási saafá úmai tuwánésa sáwí-waasiye
kawe'-wáásíyé torupátinkesa tí'maesa tésa tómbó
naan-dáúmpá'á sisipáá uráawe.

11 Yúndaa-waasi aaremó máénka'o ombá tanómbo nánaesamo ten-kwáásí ontará'ó
tewasá kísau-waasi kawe'-únánkwátói tíméwasa urésa mindáúmpá'á imésa tómbá
wénaafo minúnánkwátóimo ímbo urésamo ésa ímba tómbá imandánááwe. Tómbó naan-
dáúmpá'á sisipáá owaná káráwiyaiwai tuwánaimba moóráwigo ímba kawe'-únánkwátói
uréna méraisana awánéna
12 séna nóra séwa kawe'-únánkwátói ímba uréwa iyáano sisaná ímba aaí sisaná
13 káráwiyaiwai wení kísau-waasisafena simátimena séna aíyayaanka'a kárá'umai
máápa'a kumeu'ó in-áémpá'á aúwéwana ifi'á téna áí'o índasafena áwááyaamba umpu-
fuwíníye siyáiye Ísu siyáiye.
14 Ísu mináái simátimena séna Maníkó sáwífa'-waasi táántain-kwaasifinkemba tuwímbai
aantemba wení waási-i'a wéuwatinkaiye siyáiye.

Taakisi-ááísáfésamo áísai uráan-aai.
Mááka 12:13-17, Rúku 20:20-26

15 Ísu súwasa ámáán-kawaa-waasi máápa'a kumbésa keáímbá sésa nóran-aaisaawa áísai
onanasááwá sáwí-aaimo sínata aaifintá maenkánaumno sésa
16 miwí tínaaenka'o tirááíwáún-kwaasiye Éroti amááraawe ti'márówasa Ísumpa'a tésa
sésa óraakoo érai'-waasi po Maníkóní aambó arááíwáén-aai arupíse úmai simátimendasa
ísaraumne. Waási táároi ímba inkaisé óraa'-waasiye úwoi-waasi táároi ímba inkaisé
tirumbó faiyá'mai-aai ímbo sénda arupíse úmai simátimendasa ísaraumne.
17 Simaménda-aaisa isaaó. Kanaasááwá taakisi-óntámbá Rómu-kamanisa timénaum
íntaawa timénaumno. Tíméndasa Yúndaa-waasisa kentáási ámáámba taraisónaum íntaawa
taraisónaumno. Nóran-imayaamo émo e simásimiyo suwaná
18 Ísu miwítí sáwí-imayaa iséna séna kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáási pó'a kentáfé'a sáwí-
aaimo síndawe sé'a wésisai-owe.
19 Taakisi-óntámbá moórá maimaé máaraasimero súwasa maimaé máaraanamuwana
20 séna nááwan-óikaana uráinkara áwí'a wéraiyo súwasa
21 miwí sésa Rómu-kamani-kawaagon-óikaamba isaná áwí'a wéraiye suwaná Ísu séna
Rómu-kamani-kawaagonde wembá áméro. Maníkóndé Maníkómbá áméro súwasa
22 mináái ísówana táá'a úwasa ímba aaí sésa
auwésa kuráawe.

Pukémpinkembo íyáfasinaiyan-aai.
Mááka 12:18-27, Rúku 20:27-40

23 Kuwasá Sátúsi-amaan-kawaa-waasi púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawe sun-
kwáási pósa minkánáá Ísumpa'a tésa
24 sésa óraakoo naaófá'á Mósese séna moóráwigo aaré maimakéna iyámpói ímbo
ma'ánkáímba puwínana áfáko maimakéna awaaón-anondaa-ware'e séna iyámpói
ma'ankáíníye siyáiye.
25 Moórá-aai isaaó. Moórá-kanaa maanká'á afakaeté-afarawainonda mésa tuwaaó aaré
maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana
26 wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana
wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana miyá émesa
afakaeté-waasi putásaawana
27 mininínkó ánaaemba pukáiye simámesa
28 Ísumba áísai esa sésa miyámó ombá waási puwíyampinkembo íyáfasinaiyan-kanaa
minínímbá afakaeté-waasi tuwaainímbá éna nááwa máíníyo suwaná
29 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakón-aai ímba kawe'-úmai isé'a Maníkóní
fasi'aémbá ímba awáné'a pó'a miyáumai sáwísáwí-aai wésewe.
30 Pukémpinkemba íyáfasinesa wíyómpa'o imaíyan-kanaa aaré ímba maíyasa waaí ímba
maíyamba ésa Maníkóní kísau-waasimo wíyómpa'o méraawimo ontembá mininínákwá'á
miyáumai aaré ímba maíyasa waaí ímba maíyamba ónááwe.
31 Waási pukémpinkembo íyáfasinaiyamba simátíménda ísáaro. Maníkó simátímakomba
aúfáífimba agaimakón-aai toráumai awánaraawe.

32 Maníkó Mósesentafena maarán-áái siyáiye. Maníkó úne. Enaíwá'ná Émbaramune
Áísáakine Yékopune miwítí Maníkó úne siyáiye. Maníkó minááímó siyáimba minkáúmbó-
wáási é'a púwúwasa utaráambanifo mináái siyáimba pósa miwí úwoi méraawe Ísu súwasa
33 wesé'o méron-kwaasi isésa táátafesa ésa sésa aaigóní áwáuma wésimasimiye siyáawe.

Aifaráán-ámáánkón-aai.
Mááka 12:28-31, Rúku 10:25-28

34 Suwaná Ísun-aaigo Sátúsi-amaan-kawaa-waasi-taai íyáákomba ámáán-kawaa-waasi
isésa túwaandu ésa
35 miwífínkémbá moóráwigo ámáámbo kawe'ó úmaimo ísarowi Ísumo sáwí-aaimo sínda
isánae séna áísai ena séna
36 óraakoo Maníkóní ámáámpinkemba nóran-amaana aifaráámbán-iyo súwana
37 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkómpá'á kentí Fasi'aénkómbá kentiruné
kentí imáyáawe kentimané áméro
agaimaréna siyáiye.
38 Minámáámbá aifaráán-ámáámbá isaná
39 miwán-ánaaenken-amaamba óraa'-amaamba maarán-ámáámbán-iye. Maníkón-aai
aúfáífimba agaimaréna séna
kesáfé-ímáyáámó ontembá kentí
waási-imayaawara'a oro
agaimaréna siyáiye.
40 Minkáé'-ámáánkó áfonkaamba uráisana Mósesemo fí'on-amaambo siyáine Maníkón-
aaimo simátímakowi siyáan-amaane me'wi-me'wiyáámbá éna kae'-ámáánkó áfonkaamba
uráinka'a tawéaraapaiye Ísu siyáiye.

Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitin-aai.
Mááka 12:35-37, Rúku 20:41-44

41 Súwasa ámáán-kawaa-waasi túwaandu uwaná Ísu miwí tísai ena séna
42 Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísiti nááwan-andafaken-kwaasiya'iyo súwasa ken-
táásíwá'ná Téfítin-andafaken-kwaasin-iye suwaná
43 Ísu séna naaófá'á Maníkóní ámútanko Téfítimba imáyáa amúwana Téfíti
Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimba
44 Imó agaimakón-aufaifimba Téfíti agaimaréna séna
kesí Fasi'aénkóntáféna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'-ména'a ení
namuro-wáási íyáákaanasa miwí tai'ánááwe
Maníkómó siyáin-aai Téfíti siyáiye.
45 Miyáumai Téfíti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimbanifo nóraumaiya
wemá Téfítin-andafaken-kwaasin-iyo Ísu súmba
46 Káráísiti Téfítini Fasi'aénkó éna Téfítin-andafaken-kwaasigon-iye súmbanifo miwí ímba
kanaa'á aaí sésa táátafesa ésa minkákémbá ímba áísai úmaesa iyáawe.

23

Ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé miwí táái.
Mááka 12:38-40, Rúku 11:39-44,47-52, Rúku 20:45-47

1 Ísu túwaandu urón-kwaasiye wení kísau-waasiye simátimena séna
2 Maníkó íyáfasintinkaraisasa ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye Mósese
agaimakáin-aai toráumaimo wésimatimemba
3 isé'a arááíwáéro. Mósese siyáin-amaamba miwí tóikaken-aantemba sésa ímba
wéaraaiwaefo miwímó ontembá ímba oró.
4 Umbai-tántáá'ó asááúmakesamo túwaata'mae'a korómó sésamo ímbo túwa'nai on-
tembá miwí umbai-áái simátimesa ímba túwa'nai ombá úwoi arááíwáéro wésewe.
5 Miwí sésa waási suwánésa óraa'-waasin-owe síwae sésa Mósese siyáin-amaamba
agaimái anaféúmpímbá makésa túwayaanka'e tiyáánka'e kárá'umaresa miwítí wátói-
araiya'a ayáátááka'a tafétafe úmakesa naaópa'a afufumpa'á wénesa
6 tanómbo kaúfópa'o ombá kawe'-áémpá'á mésa ámáán-daumpa'o ombá óraa'-waasimo
máépa'a imésa
7 waási suwánésa sésa óraa'-waasi ámáán-aai simátíméwin-owe síwae sésa naaópa'a
maru'-afufumpa'á wénesa miyámó ontáfésa aamoí wéowe.

8 Miwí miyá wéombanifo ímba miyán-oro. Kembiwísáfésa óraa'-waasi ámáán-aai
simátímewi owémó síyambo é'a kímborawigo óraa'-waasi isatá wení waásisa mimbóráí'a
úmaisa méraumne seró.
9 Kempínkémbá moóráwigontafe'a óraa'-waasi kesifón-iye sefó. Kentifo wíyómpa'a
méraiye.
10 Kempínkémbá moóráwigontafe'a kentáárá'á káráwiyaiwain-iye sefó. Maníkómó
íyáfasisinkaraiwai keyáá kenká'á káráwiyaundawi kemá úne.
11 Kempínkémbá íyáákanae síyawi kentí wayó'á máéro.
12 Kentúwí'o mósá maráíyawi Maníkó úwoi kentúwí'a múratinkainifo kentúwí'o ímbo
mósá maráíyawi Maníkó mósá tinkáíníye Ísu siyáiye.

13 Ísu mináái simátimena séna ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye
simátíménda ísáaro. Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó é'a káráwiyoro. Maníkó wení
waásimo kawáánin-amba wéfaitinkaawe. Maníkó wení waásimo kawáánin-ampa'a ímba
kónae sembá kónaesamo owítí aambá wéfaitinkaawe.

14 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásí é'a
keto'-íníntí óntawara naankwará'á umémbá wémae'a waási suwánésa súwí'a mósá
maráíwae sé'a tafisímai-inai karo'á wésewe. Mindásafe'a káráwiyoro.

15 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásí é'a
simátimunda ámáán-aai arááíwaiwae sé'a saafá úmae'a óraa'-nomba kofaté'a némpa'a
wéne'a tuwáné'a kentí sáwí-kisau aráátíméwasa miwítí sáwí-kisaugo kentí sáwí-
kisaugomba íyáákaraimba pó'a mindásafe'a káráwiyoro.

16 Aambó ímbo kawe'-úmaimo awánaraawi karo'á sé'a maarán-ámbá arááíwáéromo
sewí káráwiyoro. Kembiwímó ámáán-aaimo sembá karo'á simátime'a sé'a óraa'-amaan-
dankon-aai tika'-marésa sésa miyá ónaumnemo sembá minímáyáámó ifátuwaiyanamo éna
kanaa'á íníye. Énifo kawe'-óntánkón-áwí'a korí-óntánkón-aai tika'-marésa sésa miyá
ónaumnemo sembá minímáyáámó ifátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye wésewe.
17 Minkórí-óntánkó óraa'-amaan-dankomba ímba íyáákaraifo mindáúmpá'ó wérainda
mindá kawe'án-iye. Kembiwí ámáán-aaisafena tááko ímba péé sisa'á wéisaawe. Sáwí-
imayaawara'-waasi simátímén-aai karo'-ááín-iye.
18 Kembiwímó

ámáán-aaimo sembá karo'á simátime'a sé'a Maníkóntáfésamo póímo tufú'maimo
agáén-taaregon-aai tika'-marésa sésa miyá ónaumnemo sembá minímáyáámó
ifátuwaiyanamo éna kanaa'á íníye. Énifo mintáárérá'ó Maníkómbó wéamem-poigon-
aai tika'-marésa sésa miyá ónaumnemo sembá minímáyáámó ifátuwaiyanamo éna sáwí'a
íníye wésewe.
19 Maníkómbó ámém-poigo mintáárégómbá ímba wéiyaakaifo mintáárégó íyáákarena
ámém-poi kawe'á wéiye. Kembiwí ámáán-aaisafena tááko ímba péé sisa'á wéisaawe. Sáwí-
imayaawara'-waasi simátíménaai karo'-ááín-iye.
20 Fasi'aén-ááímó sembá Maníkóntáfésamo póímo tufú'maimo agáén-taaregon-aaimo
tika'ó marésamo sésamo ésa mintáárégón-aaiwara'a Maníkómbó wéamem-poigon-
aaiwara'a wésewe.
21 Fasi'aén-ááímó sembá óraa'-amaan-dankon-aaimo tika'-marésamo sésamo ésa
mindánkón-ááiwara Maníkó mindáúmpá'á méraiwain-aaiwara'a wésewe.
22 Wíyómpa'e simásuwesamo tika'ó marésamo sésamo ésa Maníkó mifá'á
káráwiyaiwain-aaiwara'a wésewe.

23 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó é'a
káráwiyoro. Naaófá'ó Mósesemo siyáintemba kentí kísaufakemba kári-tonkwara'a
tuwínkaa'-úmai siyáánkai maké'a moórá Maníkómbá amé'a kawe'á wée'a miyán-
ámáámbá ísámae wéiyofo Mósesemo siyáin-amaamba óraa'-amaamba ifá'á tuwé'a
pó'a waási ímba arupíse uwátinke'a tirumbá ímba uwátinke'a ímba Maníkóntáfé'a
timankúnkúmba é'a miyámó ontáfé'a pó'a minóráá'-ámáántómbá ifá'á tukáawe.
24 Aambá ímba kawe'-úmai awánaraawi karo'á sé'a maarán-ámbá arááíwáéro wésemba
kári'-amaamba arááíwae'a óraa'-amaamba tukáawe. Miyámó ombá tóipinkaambo
wénaawiyaan-kwaasin-owe.

25 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kaeˈ-ááíwáráˈ-wáásímó éˈa káráwiyoro. Anaféúné táúfaˈe paákáˈ-aantembo wénonkwiyofo andáámpáˈá sáwíˈa uráisaˈa póˈa kempímbá sáwífa-tantaaˈa óraaˈa wéraiye.
26 Ámáán-kawaa-waasisono. Ámáán-aaisafena tááko ímba péé sisaˈá wéisaawe. Anaféúné táúfaˈe andáámpáˈó non-kwíyówanamo andáámpáˈé paákáˈé kaweˈó intembá kentí sáwí-imayaa tuwéˈa kaweˈ-ímáyáá úmai méraaro.
27-28 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kaeˈ-ááíwáráˈ-wáásímó éˈa káráwiyoro. Waásimo maipímbó utámakaawanamo kawááˈisasamo waási ímbo awánaantemba kentirumpimbá miyá isaˈá sáwíˈa wéowasa waási ímba wétuwanaawe. Waásimo maipímbó utámakesamo kawe-tóˈwááímó owasamó awánésamo sésa kaweˈá wéowemo sentembá kembiwí tuwánésa kaweˈ-wáásín-owe sembánifo kentirumpimbá miyá-sáwí-tántááˈá wéraisaˈa kaumbo-kaeˈ-ááíwáráˈ-wáásín-owe.

29 Ámáámbo sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kaeˈ-ááíwáráˈ-wáásímó éˈa káráwiyoro. Kentíwáˈná Maníkón-aaimo simátímakowi tínkamuwasa púwúwaˈa utámakaapaˈa toˈwaaí wéowe. Arupíse úmai méron-kwaasi tínkamuwasa púwúwaˈa utámakaapaˈa toˈwaaí wéeˈa
30 séˈa miwí tísaafitantambo uráawi séˈa minkánáámó mérekaa kentáá síwáˈnámo uráantemba ímba miyásá uráusino wésewe.
31 Miyámó sembá maarán-ááí wéseˈa Maníkón-aai simátímakowi tínkamesa miyá-sáwíˈá uráawi tíráátа úne wéseˈa miwímó uráantemba miyá wéowe.
32 Kentíwáˈnámo uráantembo miyámó wéeˈa taiˈánááwe.

33 Taiˈáíyamba iyánkó póígon-araaˈan-owe. Maníkó kembá aaifimbá matinkáínaˈa sáwí-meyambo maíyapaˈa ónkaifaˈa komésa wété íyan-amba ímba wéraiye.
34 Miyáumai kesáái simátimiyawiye aráátimiyawiye kaweˈ-ímáyááwáráˈ-wáásíyé tiˈmáráanasa kempímbá wéniyaˈa tuwímbai tínkamiyasa puwíyaˈa tuwímbai aaraa-táíyáˈá tínkamiyasa puwíyaˈa tuwímbai kentí ámáán-daumpimpaˈa taántámbá tínkameˈa moórá-mora-naopimpaˈo wéniyaˈo éˈa tiˈmátuˈmaeˈa nónááwe.
35 Miyámó íyana arupíse-waasimo tínkamom-beyamba seyaafáˈ-wáásítí méyámbá kentópaˈa tíníye. Aifaˈó tufúwanamo pukáin-kwaasigon-awiˈa Éperi ánaaemba moóráwigo Pérékáíyaan-ááninkon-awiˈa Sékáráíya óraaˈ-amaan-daumpaˈa mérowana moórá-aempaˈa Maníkóntáfésamo ísámaimo póímo tufúˈmaimo agáún-ontan-taaremo wérowana moóráaempaˈa aifaˈ-ámáán-káwáágó aantemba iyún-ontama wérowana afufumpimbá Sékáráíya imérowasa tufúwana pukáiye.
36 Minkáéˈ-wáásítí afufumpimbó kárúraan-kwaasi tínkamuwasa pukáawiwaraˈa miwítí sáwí-meyamba káféˈo méraan-kwaasi maénááwe Ísu siyáiye.

Ísumo arumbó uwátínkarain-aai.
Rúku 13:34-35

37 Ísu minááí simátimena Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá uwátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasisono. Maníkón-aaimo simátímakaawi tínkambae núwasa pukáawe. Maníkó tiˈmarówasa kuwáí óntantamba tínkambae núwasa pukáawe. Kokórigo áráátombo ayóífáˈó tínkarenamo káátatinkaintemba aasiyaasi-kánáá kemá miyá ónaumne súndanifo tínaaemba wéuwasimewe.
38 Ísáaro. Maníkó tiyuwáínaˈa tuˈnankáámbá ónááwe.
39 Simátimeˈa súne. Ímba úwoi suwánánááfo ánaaembo séˈo Maníkó aiˈmáráísana kunkáiwaimba Maníkó kaweˈá uwánkáíye síyankaˈa anekaˈá suwánánááwe Ísu siyáiye.

24

Óraaˈ-amaan-dambo tawisínda-aaimo siyáin-aai.
Mááka 13:1-2, Rúku 21:5-6

1 Ísu minááí simátimuwasa óraaˈ-amaan-daumpakemba kárúwesa kúmúmba wení kísau-waasi sésa óraaˈ-amaan-damba kaweˈ-námbán-ifo awánaao suwaná
2 Ísu séna káféˈo awánaan-dantafeˈa simátimeˈa súne. Ánaaemba waási tésa mindámbá seyaafá tawísísuwesa seyaafáˈ-óntánkwáráˈé tawísísuwanaawe Ísu siyáiye.

Sáwí-kanaa tíníyemo siyáin-aai.
Mááka 13:3-13, Rúku 21:7-19

3 Ísu mináái simátimena Órífi-omapa'a imérowasa wení kísau-waasi weyáá méropa'a
tésa áísai esa sésa emó sénda nóin-kanaawa paápé íníyo. Nóin-kwaamera ínataawa séta
ampáánká'á emá kúmínana káfé'o wérain-tantaa'a tai'áíníyesa sénaumno suwaná
4 Ísu séna karo'-ááí isé'a érai'e sefó káráwiyoro.
5 Sáwífa'-waasi tésa kesúwí'a máwatesa sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai úne síyasa
sáwífa'nanka minkáró'-ááísáfésa érai'e sénááwe.
6 Tíyááwemo síyan-aai némpakena'i ewaakéná'i isáíyana ímba táá'a íno. Miyán-kánáámó
tínda mindá ímba seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-waame'an-iye.
7 Fí'o-fi'on-aempa'-waasi tiyánááwe. Moórá-kawaa-waasigomo éna moórá-kawaa-
waasigoni amááraasafena íyáfasine tíyáaromo sínasa íyáfasinesa tiyánááwe. Fí'o-fi'om-
barafa'a aawaí táíníye. Fí'o-fi'om-barafa'a óraa'-mari táíníye.
8 Miyán-tántáá'ó paápé ína'a sé'a seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-kanaa ímba tiyáifo
iyámpóímo matinkánae owanamó óraa-ti'o intembá umbai-kánáámó tínda minkánáá
paápé iye seró.
9 Miyán-ááímó síyasa minkákémbá kembiwí ta'óto'mai fí'owi timíyasa sáwí'a
uwátinkesa tínkamiya'a puwónááwe. Kentáfésamo fasi'ámaimo méraiyantafesa fí'o-
fi'on-kwaasi seyaafá'nánká tíyámba uwátinkanaawe.
10 Kesááisafesa érai'emo wésiyawifinkemba sáwífa'nanka kesáái tínaaemba uwámesa
miwítí namuro-wáásí moórá-morawigo aráátimesa tíyámba uwátinkanaawe.
11 Sáwífa'nanka paápé ésa karo'á sésa Maníkón-aai simátimundawi úne sésa
sáwífa'nanka karo'á simátimenaawe.
12 Miyáumai sáwí-kisaugo wété éna óraa'a ínasa fí'owi-imayaamo émémba ifátuwesa
kentáfé-ímáyáá aantemba ónááfo
13 ímbo ifátuwesamo kentáfésamo fasi'ámaimo méraiyawi tai'áínda-kanaara'a Maníkó
tí'mai kawepá'á métinkainiye.
14 Seyaafá'-máráfákén-kwáásí isáíyantafe'a ásé-aai Maníkó wení waásimo kawáánin-aai
simátíma'mae iyíyana ánaaemba seyaafá-tántáá'á tai'áínda-kanaa tíníye Ísu siyáiye.

Sáwí-kanaagon-aai.
Mááka 13:14-23, Rúku 21:20-24

15 Ísu mináái simátimena séna ánaaemba sáwí'a íyan-tantaako paápé íníye. Naaófá'á
Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Tánieri mintántáátáféna siyáiye Ísu siyáiye. Kemá
Mátíyu súne. Maanáúfáímó torausíyawi táako péé sína'a ísáaro wésune. Ísu séna Maníkóní
kawe'-náópa'a misáwí-tántáá'á paápé ínasa awánáíyamba
16 Yúndiyaa-marafa'o méraiyan-kwaasi omápata tuwaantantésa iyónááwe.
17 Ontará'ó méraiyan-kwaasi ímba naaúmpa'o iyíyamba óntama ifátuwesa úwoi tuwaan-
tantésa iyónááwe.
18 Kísaufa'o méraiyan-kwaasi ímba naaópa'o tíyamba unáánkwátói ifátuwesa úwoi
tuwaantantésa iyónááwe.
19 Tímúka'nine káfé'-iyampoiwara'-inine minkánáá sáwí'a ónááwe.
20 Tuwaantambó iyíyamba táwi'o índa-kanaa iyé'a saagaan-kánáá iyé'a únafo sé'a
Maníkómpá'á inaí seró.
21 Minkánáámó tínda óraa'-umbai táíníye. Naaófá'á Maníkó maramó úmaronka'e
káfé'wara'e miyán-úmbái-tántáá'á ímba tiyáiye. Ánaaenkwara'a miyán-úmbái-tántáá'á
ímba tíníye.
22 Miyán-úmbái-tántáá'ó wéin-kanaa Maníkó ampáásé úmakaiye. Miyán-úmbái-
kánáámó ayáátááka'o wérainkakaa seyaafá'-wáásí ímba úwoi túnamai méraawisino.
Maníkó wemparí'o úmakain-kwaasisafena imáyáa éna miyán-úmbái-tántáá'á ampáásé
uráiye.

23 Ampáásémó ínasa tuwímbai simátimesa sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai mifá'-
maafa'a méraiye síya'o é'a ímba ísáaro.
24 Tuwímbai paápé ésa karo'á sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai úne síyasa tuwímbai
karo'á sésa Maníkón-aaimo simátimundawi úne simátíma'maesa níyamba ímbo awánen-
kisau maésa Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi karo'á simátinkanae sésa miyán-óráá-
kísáú maénááwe.
25 Miwísáfé'a érai'-waasin-owe sefó sé'a ímba
paápé uráanka'a aifa'á simátimumpo káráwiyoro.
26 Súnda-aai imáyáa é'a ánaaembo moóráwigomo kentáfénamo sénamo paápé uréna
máásai-marafa'a méraiyemo sína'o é'a ímba koró. Moóráwigomo kentáfénamo aúpá'á
méraiyemo sína'o é'a ímba
érai'e seró.

27 Wíyómpaˈo aafáyáumo tóráísasamo awánaantemba kemá waási úranko miyáumai
aforaˈá anekaˈá kumónaumne.
28 Póímo sawaímó kawááˈipaˈo náíndasafenamo embontaan-dúmágómó
tatorúpaintemba Maníkó sínana súnda-aai
paápé íníye Ísu siyáiye.

Ísumo marapáˈó kumínda-aai.
Mááka 13:24-31, Rúku 21:25-33

29 Ísu minááí simátimena séna miyán-úmbáí-tántááˈó tínda-kanaa taiˈáínana aafáúgó
kumeuˈá ínana wíyónko ímba sán-káínana oˈá wíyómpakemba kaisínana wíyónko úwaauwa
ínasa
30 seyaafáˈ-máráfákén-kwáási wíyómpaˈa awánemba fíˈonkaˈmaˈmai-tantaaˈa awánésa
kentáfésa sésa kumínena toˈmayaa wéiye sésa táátafesa wéesa ifiˈá wétesa suwánemba
kemá waási úranko óraa-fasiˈaenkwara sáwaraˈa ainánká kúmónaˈa suwánánááwe.
31 Uwíyemba wétufuweˈa wíyómpaken-kisau-waasi tiˈmáráanasa Maníkómó wem-
paríˈo úmakain-kwaasi seyaafáˈ-máráfákémbá tíˈmaesa moóráfimba túwaandu ónááwe Ísu
siyáiye.

32 Ísu minááí simátimena séna moórá naan-táígón-áwíˈa fíki-taigontafeˈa imáyáa úmai
ísáaro. Asáómó agaínda awáné séˈa áúˈo sínda-kanaa kárikaˈa tíníye sénááwe.
33 Miyámó intembá kemó súnda-tantaaˈa ínaˈa awáné séˈa kárikaˈa kumíníye sénááwe.
34 Éraiˈa simátime súne. Káféˈo méraan-kwaasi tuwímbai ímbo pukáiyankaˈa kemó
súnda-tantaaˈa paápé íníye.
35 Wíyóne marawé taiˈáínífo kesáái ímbo taiˈáínda
úwoi waéˈwaeˈa íníye Ísu siyáiye.

Kúmónda-kanaa waási ímba ísaraawemo siyáin-aai.
Mááka 13:32-37, Rúku 17:26-30,34-36

36 Ísu minááí simátimena séna kúmónda-kanaa aafáúmá waási ímba ísááwasa
wíyómpaken-kisau-waasiwaraˈa ímba ísááwaˈa kemá Maníkón-áániko ímba wéisaumpo
kesifo weyáá ísaraiye.
37 Naaófáˈá moóráwigon-awiˈa Nówaamo méronkaˈa waási ímbo Maníkón-ímáyáá ésamo
maéˈóntemba ánaaemba kemá waási úranko kúmónda miyá ónááwe.
38 Piriˈ-nónkómó ímbo tínkankonkaˈa noné tóné wénesa tiyáámúmba wétoˈwaai-esa aaré
máúwasa waaí máúwasa wéuwana Nówaa nompín-táómpimba imérowasa
39 piriˈ-nónkó táínda-aai ísaresa ímba imáyáa ésa mérowana óraaˈ-aˈa téna piriˈ-nónkó
seyaafáˈ-wáási tínkamuwasa putásaraawe. Miyámó uráantemba kemá waási úranko
anekaˈó kúmóndaraˈa kentáfésamo ímbo imáyáamo íyawi miyá ónááwe.
40 Minkánáá maará ónááwe. Kaeˈ-wáási kísaufaˈa méreyana Maníkó moóráwigomba
auwéna moóráwigomba aiyáíníye.
41 Minkánáá kaeˈ-ínínkái tómbá wétoˈmayaan-íyana Maníkó moórá-inimba auwéna
moórá-inimba aiyáíníye.
42 Kemá kentí Fasiˈaénkómó kúmónda-kanaa ímba ísaraafo káráwiyoro.
43 Simátíménda-aai imáyáan-oro. Naankón-afowámó umén-kwáásímó tínda-kanaamo
ísarenaraa umén-kwáásímó timbá wétoˈmayaan-ena awánéna watúwáísana wení
naaúmpakemba umémbá ímba máísino.
44 Miyáumai kemá waási úranko kafífímbá kumónaumpo kembiwí wétoˈmayaan-eˈa
simuˈmáráaro Ísu siyáiye.

Sáwíˈa owasá kaweˈá owasamó on-ááí.
Rúku 12:42-46

45 Ísu minááí simátimena séna kawe-kísáúmó máéwi kaweˈ-ímáyááwáráˈ-wáásísáféˈa
súne. Wení óraako séna kesí kísau-waasiyaˈa káráwiye tómbá tuwímbai tímaˈmae iyuwó
síníye.
46 Wení óraako téna wení kísaumo kaweˈ-úmaimo maínda taawánáínana kísaumo
maíndawi arunkó kaweˈá ínana
47 minóráákó séna kesí seyaafáˈ-mópáráwínkáˈá káráwiyuwo síníye.
48 Énifo minkísáú-wáásígómó imáyáamo énamo kesí óraako ayáátáákaˈa ímba tíníye
sénamo
49 kísau-waasi tínkamenamo tómbó nénamo uwóíˈ-nombo wénaan-kwaasiye uwóíˈo
énamo
50 wení óraakomo tínda-kanaa ímbo ísarainanamo kafífímbó téna

51 óraaka'a tatufú'mai ai'mátuwena séna kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó mésamo tí'o
wéisasamo ifi'ó wétesamo túwááyaambo umpufuwésamo méraapa'a kóuwo síníye Ísu
siyáiye.

25

Siyáánkai-inaamaru-taai.

1 Ísu mináái simátimena aaremó máéwini áwáuma imáyáa éna séna ánaaen-kanaamo
tínda Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-iye. Aaremó maíndawi tómbá
náíyanesa siyáánkai-inaamaru ómbá kúra'maesa aampakémbá koáíkaawe.
2 Minárásísómbá séfataase sáwí-imayaawara'a owasá séfataase kawe'-ímáyááwárá'á
owasá
3 sáwí-imayaawara'-arasi ómbá kurarésa fí'on-anafeumpimba iyamó káínda-nomba
ímba fatíyowasa
4 kawe'-ímáyááwárá'-árási ómbá kurarésa fí'on-anafeumpinkwara'a iyamó káínda-
nomba fatiyésa
5 aaremó maíndawimba koamu'makáawana ímba ááéma tisasá túgáfaa'a isasá tún-
kwaiguráawe.

6 Tún-kwéraawana nó'waan-afufuntamba moóráwigo táántena séna wétifo
koaiyánáísaiye sisasá
7 misíyáánkái-árási íyáfasinesa ómbá to'maésa kombá
8 sáwí-imayaawara'-arasi kawe'-ímáyááwárá'-árásísáfésa sésa kentáási iyamá pis-
ináínífo nombá fatísimero sewasá
9 miwí sésa kesááwárá'á miyáumai wétai'aifo nombó fatíyón-daumpakemba
koméyámbáráaro sewasá
10 wégowana aaremó maíndawi tisasá séfataase-arasi to'mayaa úmaimo méraawi wesé'o
tómbó náíyanesa naaúmpa'a íyówana
11 ontá wisúwáísasa miséfátáásé-árási nombó fatiyónaesamo kówai tésa óraaka'a sésa
óraakoo ontá tisinkaaó sewaná
12 ímba awánáúnda-arasi ombá pó'a ímba ontá titinkánaumne siyáiye.
13 Ísu simátimena séna miyáumai kemó kúmónda-kanaa ímba ísarenka'a kumónaumpo
káráwiye'a méraaro Ísu siyáiye.

Kaumbo-kísáú-wáási táái.
Rúku 19:11-27

14 Ísu mináái simátimena séna ánaaen-kanaamo tínda Maníkó wení waásimo kawáánin-
aai maarán-iye. Moórá-oraako némpa'a wááu koménae séna wení kísau-waasi táántena
séna kesí óntanka'a káráwiyoro séna
15 moóráwigo wení kísau kawe-kísáúmó máísanamo awánaiwaintafena séna kesí
óntamba séfataase-unamba káráwiyuwo séna aména moóráwigo wení kísaumo kárika'o
kawe-kísáúmó máíwaintafena séna kesí óntamba kae'-únámbá káráwiyuwo séna aména
moóráwigo wení kísaumo kári-kisaumo máíwaintafena séna kesí óntamba moórá-unamba
káráwiyuwo séna aména tiyuwéna némpa'-marafa'a kóísana
16 séfataase-unan-ontambo maiyáiwai minóntántámbá kísau maimaéna wéwena
fí'omba séfataase-unan-ontamba máísana
17 moóráwigo kae'-únán-óntámbó maiyáiwai minóntántámbá kísau wémaena fí'omba
kae'-únámbá máísana
18 moóráwigo moórá-unan-ontambo maiyáiwai minóntántámbá ímba kísau maéna úwoi
marafímbá utámakaiye.

19 Utámakaisasa miyá wéowana miwítí óraako ayáátááka'a kuróm-bapa'a mifá'á ména
ánaaemba téna wááumo tímakaunda-ontamba torupámai awánánae séna táántaisasa
20 tésa séfataase-unan-ontambo maiyáiwai maimaéna máaraanamena séna séfataase-
unan-ontambo símakaandarakemba kísau wémae'a fí'omba séfataase-unan-ontamba
maiyáumne sisaná
21 óraako séna kesí kísau-waasigo kawe'á óne. Kentáfémo imáyáamo émo kári-
tantaaka'o kawe'ó úmaimo káráwiyaandantemba sáwífa-tantaaka'a káráwiyinone. Ke-
sirunkómó aamoimó intembá kesé'a taménana enarunkó aamoí íno sisaná
22 kae'-únán-óntámbó maiyáiwai maimaéna máaraanamena séna kae'-únán-óntámbó
símakaandarakemba kísau wémae'a fí'omba kae'-únán-óntámbá maiyáumne sisaná

23 óraako séna kesí kísau-waasigo kawe'á óne. Kentáfémo imáyáamo émo kári-
tantaaka'o kawe'ó úmaimo káráwiyaandantemba sáwífa-tantaaka'a káráwiyinone. Ke-
sirunkómó aamoimó intembá kesé'a taménana enarunkó aamoí íno sisaná
24 moórá-unan-ontambo maiyáiwai maimaéna máaraanamena séna emá fasi'aén-kwáásí
éma fí'owiti kísaurakemba tómbá wéne fí'owiti kísaurakemba úwoi wéne wémandaana'a
25 enáároi inkaisé'a ení óntantamba kísau ímba maúnda úwoi aúpá'á makáumpo ení
óntamba máínone sisaná
26 óraako séna sáwí-kisau-waasigo kafóná-waasi po kentáfémo sémo fí'owiti
kísaurakemba tómbá wéne fí'owiti kísaurakemba úwoi wéne wémandaana'a óne sénda po
27 kesí óntambo seyaafá'-wáásítí óntambo máráán-daumpa'o makáandarakaa té'a kesí
óntankwara a'wáá-ontankwara'a máúsino séna
28 wení kísau-waasisafena séna minóntámbá maiyé'a siyáánkai-unan-ontambo
tokáiwaimba áméro.
29 Sáwífa-tantaaka'o kawe'-úmaimo káráwisinkaiwaimba moórá-mora-tantaa'a áménana
káráwisinkainifo ímbo kawe'-úmaimo káráwisinkaindawimpakemba makáimba méraana'a
30 misáwí-kísáú-wáásígómbá áí'mae'a máápa'a múra auwáíyana kumeu'-áémpá'á tí'o
wéisasamo ifi'ó wétesamo túwááyaambo umpufuwésamo méraapa'a wíníye siyáiye Ísu
siyáiye.

Ísu méraawini áwáusafenamo tísai índa-aai.

31 Ísu mináái simátimena séna kemá waási úranko ánaaembo kúmóndara'a ságaenkwara
wíyómpaken-kisau-waasiwara'a káráwiyaundawi pó'a kúmónasa
32 seyaafá'-máráfákén-kwáásí kesúranka'a túwaandu íya'a sipisípi-poiye méme-
poiya'emo káráwiyaiwaimo tuwímbaraintemba minkwáásísómbá miyáumai tuwímbake'a
33 tuwímbai siyáánúrapa'a mótinke'a tuwímbai siyáánaepa'a métinke'a
34 káráwiyaundawi siyáánúrapa'o méraiyan-kwaasisafe'a sé'a kesifo kawe'ó
uwátínkáíwain-owe. Maníkó maramó úmakonka'a ken-ímáyáá éna kentí maru'á to'mayaa
úmakaifo mifá'á taméraaro.
35 Kawe'á uwásinke'a kembó sááimo tówa'o méraawanda tómbá simé'a nombá simé'a
fí'om-bapaken-kwaasimo ówánda aamoí uwásinke'a kentí naaúmpa'a mósá wésinke'a
36 unáánkwátói-iyaimbo ówánda wésime'a sí'o úmba wégarawiye'a ándáfa'o maéwánda
wésuwa'nai-e'a miyá uwásínkaraawe. Miyán-áái senasá
37 arupíse úmaimo méraawi sísai esa sésa Fasi'aénkóo nó'waiya embó ááimo tówamo
méronda tóné noné amétaawa
38 nóin-kanaawa fí'om-bapaken-kwaasiyaambo undá aamoí uwánketa kentáásí
naaúmpa'a mósá ankétaawa nó'waiya unáánkwátói-iyaimbo undá amétaawa
39 nó'waiya áí'o úmba áwa'nai étaawa nó'waiya ándáfa'o maúnda áwa'nai uráumno
síya'a
40 káráwiyaundawi sé'a érai'a simátime súne. Kesí waásimo úwoi-waasimo miyáumaimo
túwa'nai uráamba mindá kembán-iye simátimenaumne.

41 Miyá simátime'a siyáánaepa'o méraiyan-kwaasisafe'a sé'a Maníkó sáwí'a
uwátinkaindawin-ofo siyuwé'a kóro. Maníkó waántáwankone wení kísau-waasiye imáyáa
éna óraa'-iyama to'mayaa uwátínkaraisana kámakama'a wéena ímba pisínáípa'a mifá'á
koméraaro.
42 Kembó sááimo tówa'o méraawanda tóné noné ímba simé'a
43 fí'om-bapaken-kwaasimo ówánda ímba aamoí uwásinke'a kentí naaúmpa'a ímba
mósá sinké'a unáánkwátói-iyaimbo ówánda ímba simé'a sí'o úmba ímba súwa'nai e'a
ándáfa'o maéwánda ímba súwa'nai e'a miyá uwásínkaraawe. Miyán-áái senasá
44 sísai esa sésa Fasi'aénkóo nó'waiya embó ááimo tówamo méronda tóné noné ímba
amétaawa nó'waiya fí'om-bapaken-kwaasiyaambo undá ímba aamoí uwánketa kentáásí
naaúmpa'a ímba mósá ankétaawa nó'waiya unáánkwátói-iyaimbo undá ímba amétaawa
nó'waiya áí'o úmba ímba áwa'nai étaawa nó'waiya ándáfa'o maúnda ímba áwa'nai
uráumno síya'a
45 kemá sé'a érai'a simátime súne. Kesí waásimo úwoi-waasimo ímbo túwa'nai uráamba
mindá kembán-iye simátimenaumne.

46 Miyán-áái simátime'a aaí senasá miwítí sáwí-meyambo ímbo tai'áínanamo waé'wae'o
índa-aempa'a komaé'mae'a ónááfo arupíse úmaimo méraawi aúí'a úmai maé'mae'a
ónááwe Ísu siyáiye.

26

Ísumbo tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.
Mááka 14:1-2, Rúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

1-2 Ísu mifí'ó-fí'ón-ááí wení kísau-waasisafena simátímakaiye. Naaófá'ó Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá imáyáa éna séna kae'-nó'wáámbá waésa tíyótaimo í-tánón-kánáá tínda kembá ta'óto'mai aaraa-táíyá'á sínkamiya'a puwónaumne Ísu wení kísau-waasisafena simátímakaiye.

3 Simátimuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Káyafaasini naaúmpa'a túwaandu urésa
4 sésa nóraumaisaawa aúpá'á Ísumba ta'óto'maisaawa tufuwónaumno.
5 Seyaafá'-wáási tíyáafainifo tanómbo kaufíyan-kanaara'a ínta tufuwónaumne siyáawe.

Ísumbo asaa-wiyúm-básáwémbó a'ánkarain-aai.
Mááka 14:3-9, Yóni 12:1-8

6 Suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwigon-awi'a Sáímonini naaúmpa'a áúmo námombo kón-kwaasigoni naaúmpa'a ména tómbá wénowana
7 moórá-ininko iyéna asaa-wiyúmbó úm-basawemba óraa'-ontankakemba méyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba Ísu a'nómpímbá fatímarowasa
8 wení kísau-waasi awánésa aaisambá sésa nóra sénawa mimbásáwémbá úwoi fatíyankaiyo.
9 Mimbásáwémbó fí'owi timénamo óraa'-ontambo maiyénamo ímbo óntamo makáan-kwaasi tíméraambaniye suwaná
10 Ísu iséna séna ifátuwe'a ímba aaisambá aééro. Kawe'á asínkáíye.
11 Ímbo óntamo máráán-kwaasi kesé'a maé'mae'a wéiya'a túwa'nai ónae sé'a túwa'nai ónááfo kemá kesé'a marapá'á ímba maé'mae'a ónaumne.
12 Púwóndara'a masawémba asinkésa utánáafo mininínkó é'a masawémba asínkáíye.
13 Érai'a súmpo ísáaro. Kesí ásé-aai seyaafá'-mápá'á simátimesa mininínkómó uwásínkáín-aai simátimiyasa tááka'a maránááwe Ísu siyáiye.

Yúndasi Ísuni pintaru'ó maiyáin-aai.
Mááka 14:10-11, Rúku 22:3-6

14 Súwana Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yúndasi moórá-awi'a Ísakerioti óraa'-amaan-kisau-waasifa'a wéna
15 séna Ísumbo ta'ótoraimo aráátíména'o é'a nóraumai-meyana siménaao súwasa moóráwaai úmai siyáánkai-ontamba 30 ontamba toráumai ámúwana Yúndasi maimaéna
16 wéna nóraumaiya Ísumba aráátíménasawa ta'ótoranaao-imayaa ómbarena úmaena kuráiye.

Tíyótaimo í-tánómbó kauráan-aai.
Mááka 14:12-21, Rúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

17 Yúndaa-waasi ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa aifa-kánáá túntemba wení kísau-waasi Ísumba taáísai esa sésa nááfara tíyótaimo í-tánómbá kogaufónaumno suwaná
18 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a wékai moórá-waasigontafe sékai kentáási óraako séna kesí kanaamá tisatá kesí kísau-waasise'a ení naaúmpa'a tíyótaimo í-tánómbá nánaumne wésiye kosimámékaiyo súwasarai
19 Ísumo súntemba miyá ésarai minká'á tanómba kauwánkaraaye.
20 Tanómba kaumakóyasa fenómpinka'a Ísu wení kísau-waasi wésa mindáúmpá'á imésa
21 tómbá wémandesa uwaná Ísu séna kempínkémbá moóráwigo kembá namuro-wáási aráátiminiye súwana
22 tirunkó umbaí tówasa moórá-mora áísai esa sésa Fasi'aénkóo kewá'íyo símaesa kuwaná
23 Ísu séna moóráwigo wení tón-ayai maimaéna kesé'o moórá-taufapimba tú'maimo náíndawi wemá kembó namuro-wáásímó aráátimindawin-iye.
24 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna waási úranko puwíníye siyáintemba pó'a púwónana namuro-wáásímó aráátimindawi sáwí-meyamba máíníye. Wembó ímbo ma'ánkaraankakaa kawe'á isinó Ísu súwana
25 Yúndasi wembó aráátimindawi séna óraakoo kentáféwa sénó súwana Ísu séna é'a séne siyáiye.

Ísu wení kísau-waasi tómbó tímakain-aai.
Mááka 14:22-26, Rúku 22:15-20, 1 Kórinti 11:23-25

26 Súwasa tómbá wénowana Ísu péréti maisoréna Maníkómpá'á súwiyo séna tafámbai
wení kísau-waasi tiména séna mindá kesún-ifo maimái naaró séna
27 ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna Maníkómpá'á súwiyo séna tiména
séna seyaafá'á naaró.
28 Mindá kesí naaén-iye. Kesí naaemá sáwífa'-waasisafena kumínda póna Maníkó
sáwí-imayaa maitiyuwéna séna kesé'a kááísamai méraiwae séna mináú-ááí símai
kááísamakaiye.
29 Simátime súne. Fí'onkwara'a ándá-aran-domba ímba nánaumpo kesifo wení waásimo
kawáánipa'a kesé'o méraiyamba ándá-aran-domba aú-nomba nánaumne Ísu súwasa
30 Maníkóntáfésa ísámai imá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Órífi-omapa'a iyáawe.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aai.
Mááka 14:27-31, Rúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

31 Órífi-omapa'a imérowana Ísu simátimena séna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna
séna Maníkó séna
sipisípiya'o kawáániwaimba tufúwónasa
sipisípisomba wété ónááwe Maníkó siyáiye
siyáimba póna káfé'-no'waamba táá'a ína'a siyuwé'a wété ónááwe.
32 Énifo púwónasa utámaraiya íyáfasine'a kentí aifa'á Káríri-aempa kona'á kesínaaemba
kónááwe Ísu súwana
33 Pítaa séna seyaafá'nánká auwésa wété ónááfo kemá ímba miyá ónaumne súwana
34 Ísu séna érai'a simáme súne. Káfé'-no'waamba kokórigo ímba ááimo siyáindara'a emá
kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasiye sínone Ísu Pítaantafena súwana
35 Pítaa séna enté'o sínkamonae íya'o é'a ímba auwé'a kónaumne súwasa wení kísau-
waasi seyaafá'á miyá simásaraawe.

Ísu Kétésémánifa'a inaimó siyáin-aai.
Mááka 14:32-42, Rúku 22:39-46

36 Seyaafá'á miyá simásuwesa Ísuwe wení kísau-waasiye taaiyámófa'a áwí'a
Kétésémánifa'a komésa Ísu simátimena séna maanká'-méraiya'a Maníkómpá inaí kosenó
séna
37 Pítaane Sépétin-ááninkaiye tí'maena komérowana umbai-tántáákó arumbá sáwí'a
úwana
38 simátimena séna kesirunkó umbaisé'a taisá pó'a púwóraantamba wéune. Maanká'-
mé'a kesé'a káráwiyoro séna
39 tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkó óraakon-iye séna mara'á kumbéna inaifínkémbá séna
kesifóo emó kanaán-iye sémo e maanúmbáí-tántáá'ó kempá'ó tínda maisiyuwé énifo ímba
kesí imáyáan-ifo ení imáyáa aráááíwáéno Ísu siyáiye.
40 Ísu inaí simásuwena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómba tún-kwaigurówana
tatúséna Pítaantafena séna ímba kanaará'á kárika'a kesé'a káráwimai méraane.
41 Waántáwanko tísai úmai isánae-aai kempá'á sifáínifo Maníkómpá'á inaí seró.
Imáyáago ewé sisaná áúgo umbaimó wétaimba mindá aúgáfaa'a wéiye simátimena
42 aneka'á tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkómpá'á inaifínkémbá séna minúmbáí-tántáá'á
empá'á úwoi tíníyemo sina'ó é'a emó sindantembá miyá ónaumne siyáiye.
43 Ísu inaí kosimásuwena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómba tún-kwaigurésa
túgáfaate'a wéuwana
44 aneka'á tiyuwéna ewaa'á wéna súntemba aneka'á inaí kosimásuwena kouweréna
45 minkáúmbónárausafena séna túmó waiguré'o méraamba kembá waási úrankomba
sáwí'o on-kwáásí aráátiminasa ta'ótoraiyan-kanaa wétifo
46 íyáfasinewata wétiyapata konó. Kembó aráátimindawi wétiye Ísu siyáiye.

Ísumbo ta'ótokaan-aai.
Mááka 14:43-50, Rúku 22:47-53, Yóni 18:3-12

47 Ísu mináái wésuwana wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-
waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yúndasi túmba wesé'a sáwífa'-waasi taánáínkwara
paepáé'wara'a maimaé tumbá óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye miwí
ti'márówasa tumbá
48 áááma Yúndasi Ísumbo aráátimindasafena simátimena séna aaweyáámó
uwánkáandawimba ta'ótóráaro siyónka'a

49 póna Yúndasi Ísumpaˈa téna séna óraakoo méraano wésena aaweyáá wéuwankowana
50 Ísu séna kesí waásiyo emó ónaemo sinda-íˈa uwó súwasa weséˈo tuwái Ísumba taˈótórówana
51 Ísuni kísau-waasifinkemba moóráwigo paepáéˈa awáúfínkémbá mósá taútuwena aifaˈ-ámáán-káwáágóní kísau-waasigon-ááˈa fagáúsuwowana
52 Ísu wentáféna séna ení paepáéˈa awáúfáˈá wiyuwó. Paepáétambo tínkamiyan-kwaasi anondáámo ésa paepáétamba tínkamiyasa puwónááwe.
53 Maarásáféˈa imáyáan-oro. Kesifontáféˈo séˈo súwaˈnai uwómó senanamó éna wíyómpaken-kisau-waasisomba sáwífaˈnanka ímbo kanaamó torausónááwi minúwóíyáámbá tiˈmaráínasa súwaˈnai ónááwe.
54 Miyámó súndarakaa Maníkón-aai aúfáífimba agaimakáin-umbai-tantaaˈa kempáˈá ímba tisinó. Énifo siyáintemba miyáumai paápé íníye
Ísu siyáiye.

55 Ísu minááí simátimena tun-kwáásísáféna séna kentáféˈa umén-kwáásín-iye séˈa póˈa taánáínkwara paepáéˈwaraˈa maimaéˈa kembá taˈótoranae séˈa wétewe. Sáwífa-kanaa óraaˈ-amaan-daumpaˈa kesááimo wésimatimundaraˈa ímba kembá taˈótokaawe.
56 Naaófáˈá Maníkón-aaimo simátímakowi aúfáífimbo agaimakáan-aai kembó miyámó uwásínkéneˈa wétewe súwasa wení kísau-waasi seyaafáˈá inkaisésa auwésa wété uráawe.

Óraaˈ-waasi Ísumba aaifimbó ánkaraan-aai.
Mááka 14:53-65, Rúku 22:54-55,63-71, Yóni 18:13-14,19-24
57 Wení kísau-waasi inkaisésa auwésa kóuwasa Ísumbo taˈótórówi áiˈmaesa aifaˈ-ámáán-káwáágón-áwíˈa Káyafaasini naaúmpaˈa móankesa mindáúmpáˈá ámáámbo sun-kwáásíyé Yúndaa-oraaˈ-waasiye túwaandu urón-daumpaˈa móankowana
58 Pítaa tínaaemba nénkaˈo témomba aifaˈ-ámáán-káwáágóní máápaˈ-ontafinkemba iyéna naamaáífa ména Ísun-aneˈó paápé índamo awánáíndasafena i-wáásísé méraiye.

59 Pítaa mérowasa óraaˈ-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraaˈ-waasiye seyaafáˈnánká Ísumba tufuwíyana puwíníye-aaigoni áwáuma saafá uwaná
60 ímba wérowasa Ísuntafesa mósimesi-aai sésa ímba moórá-aai suwasá kaeˈ-wáásígóráí íyáfasinesarai
61 karoˈá sésarai wemó sisatáámó isáúndasa óraaˈ-amaan-damba Maníkóní naambá kanaa tawísísuweˈa kaumbo-kánáá maisuwéˈa ónaumne siyáiye suyaná
62 aifaˈ-ámáán-káwáágó íyáfasinena Ísumba áísai ena séna mindáraimo simánkaayan-aai anondáá ína sínono súwana
63 Ísu iséna ímba aaí súwana aifaˈ-ámáán-káwáágó séna Maníkó fasiˈaénkwáráwín-aúrankaˈa emá méma áísai onda-ááí éraiˈ-aai aantemba simásimiyo. Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísiti Maníkón-ááninkowaˈonompo simásimiyo súwana
64 Ísu séna éˈa sémpo simátimeˈa súne. Ánaaemba suwánáíyaˈa kemá waási úranko Maníkó fasiˈaénkón-ayáánúrapaˈa fasiˈaén-áémpá iméˈa ainánkáˈá kumónaumne Ísu súwana
65 aifaˈ-ámáán-káwáágón-arunko sáwíˈa úwana wení unáánkwátói tafétuwena séna Maníkómbá karaánááˈa ankéna wesáféna sifó mináááísáféta aaifimbá maenkéta fíˈon-aaimo simánkáámba saafá únda póta ifátá tuwéta Maníkómbó símaimo sáwíˈo uwánkáíntafeta
66 nórasaawa ónaumno súwasa sáwíˈan-ifo tufuwíyana puwíno sésa
67 Ísumba tuwiyáái wiˈankésa tufuwésa tiyáántambo tufúwún-kwaasi
68 karaánááˈa sésa esáfé sé Maníkó íyáfasisinkaraiwai únemo séndawi ómpo kemá nááwa tufúnái simásimiyo siyáawe.

Pítaa ímbo awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aai.
Mááka 14:66-72, Rúku 22:56-62, Yóni 18:15-18,25-27
69 Pítaa naamaáífa mérowana aifaˈ-ámáán-káwáágóní kísaumo maún-arasigo awánéna wempáˈá téna séna Káríri-aempakewiseˈo maéndawi óne súwana
70 Pítaa seyaafáˈ-wáásí túrankaˈa séna emó sénda-aai sáako ímba kaweˈán-iye simásuwena
71 máápaˈ-ontafimba komérowana anekaˈá moórá kísaumo maún-inaamarugo awánéna méron-kwaasisafena séna minkwáásígó Ísu Násareti-naopakewiyeˈo máíwain-iye súwana
72 Pítaa aikaˈá maréna séna ímbo awánáúnda-waasin-iye simásuwena mérowasa

73 kárikaˈa mésa Pítaampaˈa tésa sésa Ísuni kísau-waasi miyán-kwáásí méraawataamo
awánemaundantenkaan-kwaasiyaamba éma mináémpákén-kwáásí tááiyaamba wésene
suwaná
74 Pítaa séna karoˈ-ááímó wésenanamo éna Maníkó sínkaminiye. Sewímbá ímbo
awánáúnda-waasin-iye súwana kokórigo ááí súwana
75 Pítaa Ísumo simámakon-aai ááka'-maréna miyá siyónkaˈa kokórigo ááimo ímbo
siyáindaraˈa emá kaumbo-íkáˈá kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasin-iye sínone siyónkaˈa
minááí ááka'-maréna máápaˈa kuména áfááraumai
ifiˈá taráiye.

27

Ísumba Páíratimpaˈo áiˈmae kuráan-aai.
Mááka 15:1, Rúku 23:1-2, Yóni 18:28-32

1 Úwasa aafáúmó íyáúsunkaˈa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye
Ísumbo tufuwíyanamo puwínda-aai símai tarímaresa
2 Ísumba ayáánkaˈa kárá'umaresa áiˈmaesa Rómu-kamani-kawaagon-awiˈa Páíratimpaˈa
kuráawe.

Yúndasi pukáin-aai.
Aantá-waasi 1:18-19

3 Páíratimpaˈa kuwaná Yúndasi Ísuni pintaruˈó maiyówi Ísu puwíníyemo sun-ááí iséna
ímbo miyá oráámbá kemá sáwíˈa uráumne séna pintaruˈó ésamo ámakon-ontamba 30
ontamba maimaéna óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye miwífáˈá wéna
séna
4 ímba sáwíˈa uráin-kwaasi aráátimunaˈa tufuwónaeˈa wéomba kemá mindá sáwíˈa
uráumne súwasa miwí sésa ímba kentáánén-ifo endén-iye suwaná
5 Yúndasi minóntámbá óraa'-amaan-daumpaˈa metuwéna tiyuwéna ándá maimaéna
waandaˈá faráiye.

6 Yúndasi minóntámbá óraa'-amaan-daumpaˈa metuwówasa óraa'-amaan-kisau-waasi
maésa sésa maanóntámbá pintaru'-óntámbá póta seyaafá'-wáásímó Maníkóntáfésamo
imáyáamo ésamo máráán-ontampimbo máráandasa kentáási ámáámba taraisónaumne
simásuwesa
7 minóntánkón-aai sésa mimbórá-ááí sésa minóntántámbá moórá-marama sawemó
om-bárámá méyámbakaanasasa mimbáráfímbá fíˈom-barafaken-kwaasi puwíyan-kwaasi
utánááwe siyáawe.

8 Miyá uráantafesa mimbárásáfésa sésa pintaru'-márámán-iye siyáawasa káféˈwaraˈa
miyá wésewe.
9 Óraa'-amaan-kisau-waasi miyán-ááí wésesa mimbárámá méyámbakaamba Maníkón-
aaimo simátímakowin-awiˈa Yérémayaamo siyáin-aai
paápé uráiye. Yérémaya séna
Ísarerin-aísaafitantambo uráawi tuwímbai mimbórá-ááí sésa moóráwigombo pintaruˈó
íyan-ontamba 30 ontamba maimaésa
10 sawemó wéom-barama méyámbakaamba Fasiˈaénkómó simásímakaintemba miyá
ónááwe
Yérémayaamo siyáintemba pósa miyá uráawe.

Páírati Ísumbo áísai uráin-aai.
Mááka 15:2-5, Rúku 23:3-5, Yóni 18:33-38

11 Ísu Rómu-kamani-kawaagon-aúrankaˈa mérowana áísai ena séna Yúndaa-waasiti
kawáágówá ónó súwana Ísu séna éˈa séne súwasa
12 óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye fíˈo-fiˈon-aaisafesa aaifimbá
maénkówana Ísu iséna ímba aaí súwana
13 Páírati Ísumba áísai ena séna sáwífa'-aai wésimankaafo ína wéisaano súwana
14 Ísu iséna seyaafá'-ááísáféna ímba anondáá súwana kámáni-kawaago Páírati sáwífa'-
imayaa uráimbaniye.

Ísumba tufuwíyana puwínomo siyáin-aai.
Mááka 15:6-15, Rúku 23:13-25, Yóni 18:39–19:16

15 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótai í-tánón-kánáá túntemba Rómu-kamani-
kawaago séna seyaafá'nánká túwaandu urésa aamoí ésa ándáfa'o mérain-kwaasigon-awi'a
síya'a faútuwanaumne séna minkánáá miyáumai ándá-waasi faútínkáiye.
16 minkánáá moóráwigon-awi'a Párápási seyaafá'nánká wenáái ísarowi ándáfa'a
mérowasa
17 sáwífa'-waasi túwaandu urówana Páírati tísai ena séna ándáfa'o méraan-
kwaasifinkemba moóráwigon-awi'a síya'a faú'auwaano. Párápásiya'i Ísu Maníkómó
íyáfasinankaraiwaiye wésewina'iyo séna
18 Páírati imáyáa éna séna óraa'-amaan-kisau-waasi Ísuntafesa ímba óraa'-waasi-i'a
ínkwae sésa ta'óto'maesa ke maúndafa'a áí'maesa tiyáawe séna mináái tísai uráiye.
19 Páírati mináái tísai ena aaimó ísón-daumpa'a mérowana awaaininkó moóráwigomba
ai'marówana wempá'á téna séna enawaaininkó séna nó'waamba kaaimbá awánáúnda
minkwáásígó ímba sáwí'a uráisana sirunkó umbaí wétaifo ímba aaifimbá maenkaaó
enawaaininkó siyé kosimámakaiye.

20 Awaaininkón-áái kosimámuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye
úwoi-waasi sáwífa'nanka wa'wisésa sésa Páíratintafe'a sé'a Párápásimba faú'áúwénasa
Ísumba tufíyana puwíno simáméro simátímúwana
21 Páírati aneka'á tísai ena séna minkáé'-wáásífínkémbá nááwana faú'auwanaumno
súwasa miwí sésa Párápásimba faú'auwaao suwaná
22 Páírati séna Ísumba Maníkómó íyáfasinankaraiwainemo sewímbá nóra ónaumno
súwasa seyaafá sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno suwaná
23 Páírati séna nóra-sawira uráiyo súwasa óraaka sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno
aantemba siyáawe.

24 Miyá aantemba suwaná Páírati miwí táái ímba kanaa'á taraisónaumne-imayaa éna
seyaafá'-wáásí tíyáafo séna táúfapimba nombá fatímarena seyaafá'-wáásí túranka'a aiy-
owáí'a éna ayáámba non-kwiyéna séna miwámó puwínda-umbai-tantaako kesiyáámpimba
ímba wéraifo kentiyáámpimba wéraiye súwasa
25 seyaafá sésa puwínata mimbéyámbá kentáásísaafitantambo íyawiseta maénaumne
suwaná
26 Páírati Párápásimba faú'auwena i-wáásí simátimuwasa Ísumba áwíyandasamba
áwiyonku'-nowana Páírati séna áí'mae aaraa-táíyá'á tufuwíyana puwíno séna Ísumba i-
wáásí tímakaiye.

I-wáásí Ísumba karaánáá'o ánkaraan-aai.
Mááka 15:16-20, Yóni 19:2-3
27 Páírati Ísumba wení i-wáásí timúwasa áí'maesa kámáni-waasiti naaúmpa'a móankesa
seyaafá'-í-wáásí táántowasa tamésa
28 wení unáánkwátói faútuwesa naae-únánkwátói óraa'-waasiti unáánkwátóin-iye sésa
Ísumba uwánkesa
29 óraa'-waasiti kámo'an-iye sésa áwíyandama owepámai Ísu a'nómpímbá kufé'ankesa
táúmba ayáánúrapa'a to'ankésa karaánáá'a ankésa moórá-mora kífaesa sésa Yúndaa-
waasiti kawáágó óne sésa
30 tuwiyáái wi'ankésa ayáámpimbo to'ánkón-taumba maiyésa a'nómbá wétufamesa
31 karaánáá'a ánkásuwesa naae-únánkwátói faútuwesa wení unáánkwátói uwánkesa
tufíyanamo puwíndafa'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba tufúwanamo pukáin-aai.
Mááka 15:21-32, Rúku 23:26-43, Yóni 19:17-27
32 I-wáásí Ísumbo áí'mae kumbá moóráwigo Sáíríni-naopakewin-awi'a Sáímoni aampa'á
túwasa i-wáásí ta'ótoresa Ísumbo tufíyan-aaraa-tai áúwaata'ankesa sésa áwa'nai úmai
tiyó suwaná miyá úwasa
33 marésa moórá-maragon-awi'a Kórígótaafa'a wésa mináwíkóní áwáuma
a'nónayaantapa'emo supa'á wésa
34 ándá-aran-domba maiyésa áí'a tai'áínkwae sésa ikamó
fain-tántáá'á mimpímbá marésa Ísumba ámúwana óika'a ma'mái awánéna ímba naráiye.

35 Ísu ímba nówasa áí'maesa aaraa-táíyá'á aíyayaampimba tufúsúmaresa wení
unáánkwátói maénae sésa ááfésa wétiyaananasa nááwa íyáákaindawiya máíníyo sésa miyá
ésa
36 mara'á mésa Ísunka'a káráwiyesa

37 Ísumbo tufúwanamo puwún-aaigoni áwáuma aúfáífimba agaimarésa sésa Ísu Yúndaa-
waasiti kawáágón-iye agaimarésa aˈnónkáˈ-áárää-táíyáˈá mósá marésa
38 uménté'o uyan-kwáásíyáí tíˈmaesa Ísuni séfasefaˈ-aempaˈa aaraa-táíyáˈá
tufúsúmaresa maraˈá mésa minkwáásíyáˈá káráwiyowasa
39 tuwímbai tésa tiyáámba tóipimba faafésa timántákáí faˈankésa karaánááˈa ankésa sésa
40 úwé emá séma óraaˈ-amaan-damba tawísísuweˈa kaumbo-kánáá maisuwéˈa anekaˈá
ónaumne siyáampo Maníkón-ááninkomo émo e esáfé enáú áwaˈnai ema eyááríkaˈa
taaiyakémbá taútuwe marapáˈá kumuwó siyáawe.

41 Suwasá miyáumai óraaˈ-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Yúndaa-oraaˈ-
waasiye karaánááˈa ankésa
42 sésa fíˈowi túwaˈnai ena wesáféna wenáúma ímba kanaa áwaˈnai iye. Ísareri-waasiti
kawáágó únemo sémáímba póna éraiˈo sémaindamo éna weyááríkaˈa aaraa-táíyákémbá
kumínata awánéta séta éraiˈa Maníkón-áánimban-iyesa sénaumne.
43 Maníkóntáféˈa fasiˈámai méraunda Maníkón-áánimba úne sémáímba Maníkómó
áwaˈnai ónaemo sénaraa káféˈa áwaˈnai isinó suwasá
44 miwímó suntembá uménté'o uyan-kwáásíyáí séfasefaˈ-aempa-taiyaˈo
tufúsúmarowiyai
karaánááˈa Ísumba ánkaraaye.

Ísumo pukáin-aai.
Mááka 15:33-41, Rúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

45 Ísumba karaánááˈa ánkówana wááwái seyaafáˈ-áémpáˈá túnkwéna aafáúmó
taenónkaˈa túnkúmba
46 Ísu óraaka Yúndaa-waasi-taaifinkemba séna eri eri rama sapakataniyemo súmba
maarán-iye. Maníkó kesí Maníkóo nóra séwa siyuwááno súwasa
47 minkáˈó méron-kwaasi isésa tuwímbai sésa naaófáˈá Maníkón-aai simátímakaiwaimba
Íráiyaamba wéaantaiye suwaná
48 moóráwigo awaantanténa faru-táénáma maimaéna ándá-aran-domba ika-nómpímbá
tuˈmaéna ofiyen-táemopimba sinúfaimaena náínkwae séna Ísun-óikaˈa mósá marówasa
49 tuwímbai sésa Íráiyaama kuména áwaˈnai íni ína áwaˈnai íníyo séta amuˈmaréta
méraumne suwaná
50 Ísu anekaˈá óraaka séna afowan-ayáámpimba wení ámútamba toˈmaréna pukáiye.

51 Ísu puwúwana óraaˈ-amaan-daumpaˈa ampanta-óntámó úmakomba sanaan-
áyáíyákémbá itafááˈmaena marapáˈá mútafaatena kaesé uwágúwana póna Maníkómpáˈó
iyíyan-amba wiˈmarówana óraaˈ-marima tówana óraaˈ-ontantomba tufánkaaˈa wéuwana
52 utámárón-ontan-aifimba awááúmaron-ontamba fawákúwasa Maníkóní waási
sáwífaˈnankaˈo pukómpinkemba íyáfasinesa
53 utámakon-ontan-aifinkemba íyáfasinesa mésa Ísu pukéna íyáfasinon-kanaa
Yérúsaremu-naopaˈa paápé úwasa sáwífaˈnanka awánaraawe.

54 Ísu puwúmba i-wáásítí kawáágówé wení i-wáásíyé Ísunkaˈo káráwisuwesamo mérowi
marímo tówanamo seyaafá-tántááˈó paápé úmba awánésa áfááraumai táátafesa ésa sésa
éraiˈa wemá Maníkón-ááninkon-iye siyáawe.

55 Minááímó sumbá sáwífaˈ-inimba awánánae sésa tumbá nénkaˈa tamésa awánaraawe.
Mininíntómbá Káríri-aempakembo Ísumbo arááíwaˈmaesamo áwaˈnai úmaesamo
Yérúsaremufaˈo tiyáan-inintompinkemba
56 moórá-inimba Mágátáraa-naopaken-ininkon-awiˈa Máríyaa úwana moórá-inimba
Yémísinte Yósepinte tinówan-awiˈa Máríyaa úwana moórá-inimba Sépétin-ááninkai tinówa
úwasa tuwímbai-inintonkwaraˈa tamésa awánaraawe.

Ísumbo utaráan-aai.
Mááka 15:42-47, Rúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

57 Mininíntómbá tamérowana fenómpinkaˈa moóráwigo óntawarawin-awiˈa Yósepi
Árímátíyaa-naopakewi Ísun-aaisafena éraiˈe súwai
58 Páíratimpaˈa téna séna Ísun-áúma utánáifo simiyó súwana wení
i-wáásísáféna séna Ísun-áúma mai-áméro súwasa miyá uwaná
59 Yósepi Ísun-áúma tamaimái aú-ampantafimba asááúmaena

60 maimaéna kemó púwónasamo utáíyane sénamo aúsámakon-ontan-aifimba mámarena
óika'a óraa'-ontantamba awááúwasuwena kóúwasa
61 Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáóe'a mara'á mésarai Ísumbo
utámárón-ontan-aifimba karátuwesarai méraaye.

Páírati utámráápa káráwiyoromo siyáin-aai.

62 Minínínkáí kará'matuwesarai méroyasa aafáyáara'a sambaatiyá'á óraa'-amaan-
kisau-waasiye ámáán-kawaa-waasiye Páíratimpa'a túwaandu ésa
63 sésa óraakoo úwoimo aúmó arónka'a karo'-ááísé'o siwáí séna kaumbo-kánáá
maisuwé'a púwóndafinkemba íyáfasinanaumne súwataamo ísaraundasa sáákata
maráúmpo
64 i-wáásí ti'márénasa kaumbo-kánáá utámráán-ontan-aifimba kogáráwiyesa
awánaaro. Wení kísau-waasi wenáúma fasímbaesa aúpá'á utámaresa sésa
pukáimpinkemba íyáfasinkaiye sefáínifo. Miyán-ááímó síyanamo éna minkáró'-ááígó
ááémo siyáin-karo'-aaigomba íyáákaifainiye suwaná
65 Páírati séna kentí i-wáásí ti'máréwasa sentembá minóntán-aifimba kawe'-úmai
káráwiyoro súwasa
66 wésa waási óntan-aifimba íyáférráafo sésa torú maimaésa mókaaisamaranae sésa
kurésa miyá araénáémba úmaresa i-wáásí mátiyuwesa kóuraawe.

28

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai.
Mááka 16:1-10, Rúku 24:1-10, Yóni 20:1-18

1 Yúndaa-waasimo saagon-kánáá tai'ówasarai sondaará'á aafáyáara'a aafáúmó
íyáúsunka'a Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó úwasarai Ísumbo
utámakopa'a koawánánae sésarai kuyambá
2-3 óraa'-marima tówana Fasi'aénkóní kísau-waasigo wíyómpakemba kuména
wenóikakemba aafáúmó íyáúsenamo intembá wéuwana wení unáánkwátóiyakemba
ainánkómó intembá waéní'a kówana kuména óntambo óika'o makón-ontamba
kufankwátuwena minóntánká'á mara'á mérowana
4 utámakopa'o káráwiyuwai áfááraumai táá'a úwasa tinekembá tata'á úwana tímááfomba
waékuraiye.

5 Káráwiyuwai miyá úwasarai minkáé'-ínímbá kuyaná wíyómpakewi minínínkáí
simátimena séna ímba táá'a íno Ísumba aaraa-táíyá'ó tufúwówanamo pukáiwaimba
taawánáyae sékaimo téyamba ísaraumne.
6 Wemó siyáintemba pukáimpinkemba íyáfasinena kówéna ímba maankká'á méraifo
utaráampimba iawánékai
7 tuwaantantékai wení kísau-waasi kosimátimekai
sékai Ísu pukáimpinkemba íyáfasinena kentí aifa'á Káríri-aempa'a wína'a
koawánánááwe. Minááí kosimátímékaiyo siyáiye.
8 Súwasarai minínínkáí minúwóíyáámbá utarópa'a tuwésarai táátafesarai uyaná tirunkó
aamoí úwasarai wení kísau-waasi kosimátimiyantafesarai aampa'á kuyambá
9 Ísu minínínkáí tuwánéna séna nááfara maémayaayana'o súwasarai óraako iyé-ímáyáá
ésarai wenaísamaifimba tamésarai aísamaiya'a ta'ótoresarai wen-ímáyáá mósá máróyana
10 Ísu simátimena séna kesífá'awaawi kosimátimiyasa Káríri-aempa'a komésa
suwánaaro Ísu siyáiye.

Utámakopa'o káráwiyaawi-taai.

11 Ísu minááí súwasarai wemó súntemba minínínkáí aampa'á kuyambá utámárópa'o
káráwiyun-i-waasi tuwímbai Yérúsaremu-naopa'a wésa óraa'-amaan-kisau-waasi paápé
ún-tantaa'a kosimátímúwasa
12 óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye túwaandu urésa aaí símai
mimbórá-ááí tarímaresa utámárópa'o káráwiyun-i-waasi óraa'-ontamba timésa
13 simátimesa sésa maarán-ááí simátíméro. Nó'waamba súsá kwaiguráunasa Ísuni
kísau-waasi tésa wenáúma umémbá maimaésa kóuraawe kosimátíma'mae'a nóro.
14 Páíratimo minááímó isáínataamo éta moórá-aaiwara'a simáménanasa kembiwí ímba
aaifimbá maitinkáíníye suwasá
15 miní-wáásí isésa óntamba maimaésa kurésa sunten-ááí aantemba kosimátíma'maesa
núwana minááígó wété úwasa ísaraamba káfé'wara'a Yúndaa-waasi wéisaawe.

Ísuni waási wembó awánaraan-aai.
Mááka 16:14-18, Rúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

16 Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-waasi Káríri-aempa'a Ísumo minómáká'ó koméraaromo siyón-omaka'a komérowana
17 miwí túranka'a paápé úwasa awánésa wen-ímáyáá mósá márówasa tuwímbai kae'-ímáyáá ésa sésa Ísu pukáimpinkemba íyáfasinkai fí'owawa'iyo suwaná
18 Ísu miwí timándára'a taména séna Maníkó fasi'aémbá siména séna wíyómpa'e marapá'é káráwiyuwo simbá
19 pó'a mindásafe'a seyaafá'-máráfá'á kesáái simátíma'mae'a níyasa kesí waási-i'a ésa kesifowé kemá wenáániinkoe Ufaen-ámútánkóe'a kááísamai méraiya'a kentáásúwíka'a nombá maitinké'a
20 simátímakaunda-aai arááíwaesa fasi'ámai ta'ótoraiwae sé'a simátíma'mae'a íyóro. Maramá wéraindara'a kembiwísé'a mé'a káfé'o wérain-tantaa'o tai'áíndara'a kembiwísé'a méraandasafe'a imáyáa úmae'a íyóro Ísu siyáiye.
Kemá Mátíyu súnda-aai taí'áiye.

Mááka

Ísu wíyómpa'a iyówana Mááka moórá-waai úmai siyáánkai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Ísu Maníkón-áániнkon-aai agaimakáiye. Mááka moórá-awi'a Yóni-Mááka Yérúsaremufa'a wení naaópa'a ména óraa'a éna Pítaante Póronte'a kísau túwa'nai uráiye. Rómu-waasi Ísun-aai isáíwae séna maanáúfáí agaimakáiye. Rómu-waasi fasi'aénkó tiráái tain-kwáásín-owe séna maarán-áái agaiyáiye. Ísu fasi'aémbá tokéna tí'o ún-kwaasi asófatinkena waántáwambo tirunturómba maitiyuwéna sáwí-imayaagomo ta'ótokompinkemba faútínkaraiye. Miyán-áái Mááka agaimakáiye. Mááka agaiyáin-aaigoni ayáíyá'á maarán-táúntámpímbo wérain-aai moórá-waasigo agaimakáiye.

Yóni nombó maitinkówimo simátímakain-aai.
Mátíyu 3:1-12, Rúku 3:1-9, Yóni 1:19-28

1 Maníkón-áániнko Ísu Káráísiti wení ásé-aai maarán-iye.
2 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Yóni ímbo méronka'a Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya Yónin-aai símai agaimaréna séna
Maníkó séna isaaó. Moóráwigomba ai'máráanana kesáái maimaéna ení aifa'á wéna ení aambá wi'ankéna
3 máásai-marafa'a ména aaemáíyakemba séna Fasi'aénkóní aambó wi'ankáíyamba wení aambá arupíse úmai
wi'ankáíyana minámpá'á wíno Maníkó siyáiye
Áísáya agaimaréna siyónka'a Yóni paápé úwana mináái paápé uráiye.

4-5 Yóni nombó maitinkówi máásai-marafa'a komérowasa Yúndiyaa-aempakene Yérúsaremu-naopaken-kwaasi seyaafá'á Yónimpa'a tuwaná simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á tíyana sáwí-imayaa maitiyuwáína'a nombá maitínkáano súwasa miwítí sáwí-awau kufíyúwana Yóni Yóndani-nompimba nombá maitínkaraiye.

6 Yóni káámeri-poigoni áyáu-watoi iyéna ásisandena á'wáánkau uréna fa'nóríné wantáámíkóní aúwé mintón-aantemba wénena
7 simátimena séna moóráwigo kesínaaembo tíndawi wemá óraako kembá íyáákaraifo wemó aaí síndara'o kemó sendá sáwí'an-iye.
8 Kemá nombá maitinkánaumpo wemá Ufaen-ámútánkómbá ai'maráínana kuména kempímbá óraa'a uwátinkainiye siyáiye.

Ísumba nombó maiyánkarain-aai.
Mátíyu 3:13-17, Rúku 3:21-22

9 Minkánáá Káríri-aempa'a Násareti-naopakemba
Ísu túwana Yóndani-nompimba Yóni wembá nombá maiyankówana
10 Ísu nompínkémbá íyáfasinowana kampúaran-tawaai tuwínkaa'-úwana Yóni awánómba Maníkóní ámútanko mááufu'-numaraamba úmaena Ísun-ane'á kumbaúwana
11 wíyómpakemba aaigó aantemba séna emá kesáániнko óna'a en-ímáyáá
é'a óraa'-aamoi uwánkaumne siyáiye.

Waántáwanko Ísumba ma'máímo awánarain-aai.
Mátíyu 4:1-11, Rúku 4:1-13

12 Súwana Maníkóní ámútanko Ísumba simámuwana máásai-marafa'a komérowana
13 ayáátááka'a 40 no'waamba komérowana waántáwanko Ísu sáwí'o índa awánánae séna fí'o-fi'on-aai súwana Ísu ímba sáwí'o úmba afáá'-wáí-wáánkó íyáíse'a mérowasa wíyómpakemba Maníkóní kísau-waasisomba kumésa áwa'nai uwánkaraawe.

Ísu éíyain-kwaasimo táántarain-aai.
Mátíyu 4:12-22, Rúku 4:14-15

14 Ánaaemba Yóni Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a Érotintafena séna sáwí'a uráiye siyóntafena Yónimba ándáfa'a máankowana mérowana Ísu Káríri-aempa'a wéna Maníkóní ásé-aai simátimena séna
15 miwání áwáu paápé isaná Maníkóní nombaragó ewaa'á tifo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkóní ásé-aaisafe'a timankúnkúmba oro siyáiye.

16 Minááí simátimena Káríri-waaunkoni áwáífakafambo kúmba kae'-wáásíyáí awaaón-
áwí'a Sáímoni úwana áfákon-awi'a Énduruwe'a mésarai miwítí kísau pósarai mófáá'a
to'mái tímapa'a wénesarai mare'mare'-únámbá nompí tukésarai méroyana
17 Ísu simátimena séna kesé'a tekaiyó. Mófáá'o to-tímapa'o nóyantemba aú-kisau
tíménakai wénekai kesáái simátímapa'a wéniyasa kempá'á teró súwasarai
18 mimbáré'máré'-únámbá tuwésarai wesé'a kurááye.

19 Wesé'a kuyaná Ísu kárika'a kúmba kae'-wáásíyáí Sépétin-ááninkai awaaón-áwí'a
Yémísi úwana áfákon-awi'a Yóniye'a nompín-táómpimba mésarai mare'mare'-únámbá
to'mayaa wéuyana
20 Ísu tuwánéna táántowasarai mindómpín-táómpimba tifowáné wení kísau-waasiye
tiyuwésarai Ísuwe'a kurááye.

Arumpimbá sáwí-amutambo mérowin-aai.
Rúku 4:31-37
21 Kápaneamu-naopa'a komérowasa Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa túwana Ísu
ámáán-daumpa'a iména wenáái simátimuwasa
22 isésa óraaka súntafesa sésa ámáámbo sentenkáámbá ímba wésifo óraa'-
waasigoraamba wésiye sésa táátafesa uráawe.

23 Táátafesa uwaná minámáán-dáúmpá'á moóráwigo wenarumpimbá sáwí-amutambo
méron-kwaasigo ména
24 óraaka séna Ísu Násaretifakewi óne. Kentáá nórawa ínewa tasínkambaisaawa
tai'áínono. Embá awánáúndawi Maníkóní kawe-kísáú-wáásí óne súwana
25 Ísu sáwí-amutankontafena óraaka séna aseré minkwáásígómbá auwé kóuwo súwana
26 misáwí-ámútánkó minkwáásí famétuwowana aíyayaanko
tata úwana wáá'a túmaena arumpinkémbá kóúwasa
27 awánésa táátafe ésa keáímbá sésa mindórawa'iyo. Aúí'an-iye. Wemá sáwí-
amutantafena óraaka sisasá sintembá wéowe suwaná
28 miyá úwasa Káríri-aempa'a Ísun-aai wété úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasimo asófatinkarain-aai.
Mátíyu 8:14-17, Rúku 4:38-41
29 Ísówasa ámáán-daumpa'a tuwésa Sáímoninte Éndurunteti naaúmpa'o íyúmba Yémísiye
Yóniye Ísuwe úmai íyúmba
30 Sáímonin-áráandaomba áuiya kówana mérowasa Ísumba simámúwana
31 iséna wempá'á téna ayáánka'a ta'óto'mai íyáfasinankowana mináúíyá tai'ówana
íyáfasinkwena tómbá agaimái tímakaiye.
32 Úwasa fenómpinka'a tí'o ún-kwaasisonkwara sáwí-amutamba tirumpimbó méron-
kwaasisonkwara'a tí'maesa Ísumpa'a tuwasá
33 mindáópaken-kwaasisomba seyaafá ontará'á túwaandu uwaná
34 Ísu fí'o-fi'on-ti'o ún-kwaasisomba asófatinkena sáwí-amutamba tirumpinkémbá
maitiyuwówasa misáwí-ámútántómbá Ísuntafesa Maníkón-ááninkon-iye sésa wembá
awánontafena aséráaro Ísu súwasa kóuraawe.

Ísu Kárírifa'o simátímakain-aai.
Rúku 4:42-44
35 Kóuwana siyataró'á Ísu íyáfasinena mindáópa'a tuwéna Maníkómpá'á inaimó
síndasafena ímba waásimo méropa'a koména inaí wésena mérowana
36 Sáímoni wení waásise'a Ísumba ayaafáí úmai
37 awánésa sésa seyaafá'-wáásí embá wéayaafai-owe suwaná
38 Ísu séna fí'on-daopimpa'warata wéneta kesáái simátímapa'a kónaumne. Miyámó
ondasáfé'a túne séna
39 Káríri-aempa'a ámáán-daumpimpa kosimátímapa'a wénena tirumpinkémbá sáwí-
amutamba maitiyuwówasa kóuraawe.

Ísu námombo kón-kwaasi kawe'ó uwánkarain-aai.
Mátíyu 8:1-4, Rúku 5:12-16
40 Moórá-kanaa Ísumpa'a námombo kón-kwaasigo téna óraakon-iye séna aísamaifimba
takífaena séna kentáfénamo ankáínamo e kanaa'á aúí'a uwásinkainono súwana

41 Ísun-arumbá úwana ayáántamba aneˈá taˈótorena séna miyá ónaumpo enáúraˈa
karefóˈa kawáúwiye súwana
42 minúwóíyáámbá kawáúguwana
43-44 Ísu óraaka séna enáúraˈa kawáúwimba po Mósesemo siyáintemba ámáán-kisau-
waasifaˈa wéma enáúma máaraatime póíma tímínasa Maníkóntáfésa ísámai tufúˈmai
agaíyasa seyaafáˈnánká awánésa áúrakemba kawáúwiye sénááwe. Énifo enáúraˈo
uwánkaunda-aai simátimunafo sé waaó Ísu súwana
45 minkwáásígó ifátuwena kaweˈó uwánkon-aai simátímaˈmae iyúwana minááígó wété
úwasa sáwífaˈnanka Ísu tíníye sésa kentí naaópimpaˈa túwaandu urówana mindásafena
Ísu ímba naaóˈ-naoˈo kúmba waási ímbo méronkafamba mérowasa naaóˈ-naoken-kwaasi
wempáˈá tóso uráawe.

2

Ísu aísamaimo pukówimba kaweˈó uwánkarain-aai.
Mátíyu 9:1-8, Rúku 5:17-26

1 Tuwímbai-noˈwaamba waéna Ísu Kápaneamu-naopaˈo kúmba wení naaúmpaˈa
mérowasa sáwífaˈ-waasi isésa
2 túwaandu ésa mindáúmpá sisipáá ésa pááimpaˈwaraˈa sisipáá uwásowana Ísu wenáái
wésimatimuwasa
3 éíyain-kwaasi aísamaimo pukówimba taawiyaˈmaésa tumbá
4 mindáúmpá sáwífaˈ-waasi sisipáá uwasá ímba kanaaˈó íyóraantamba ésa naanamifaˈá
taawiyaˈmaésa imésa afaaˈá aúsámaresa ándára taˈótoresa túwówana kumémena Ísumo
méronka aúrankaˈa kumúwana
5 Ísu taawiyaˈmaé
tun-kwáásímó éraiˈa kaweˈá uwánkainiye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo
pukón-kwaasigontafena séna kesí waásiyo ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne súwasa
6 ámáámbo sun-kwáási mésa
7 imáyáa ésa sésa nóra sénawa miyá síyó. Maníkó weyáá sáwí-imayaa maitiyuwáínífo
waási ímba miyá ónááfo Maníkómbá karaánááˈa ánkáíye-imayaa ésa suwaná
8 Ísu minímáyáámó umbá iséna simátimena séna nóra séra miyán-ímáyáá wéoo.
9 Moóráwigo aísamaimo pukáindawintafenamo séna ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne
sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sénááwe. Énifo moóráwigomo aísamai
pukáindawintafenamo séna eyáárikaˈa íyáfasine ení wandaaí maimaé waaó sínasamo
ésa éraira sí karorá síyó sésa awánánááwe.
10 Kemá waási úranko marapáˈó méraunda waásiti sáwí-imayaamo maitiyuwáúnda-
fasiˈaemba tokáumpo aráátíménda awánánááwe séna aísamaimo pukón-kwaasigontafena
séna
11 isaaó. Íyáfasinke ení wandaaí maimaé naaópaˈa waaó súwana
12 seyaafáˈ-wáási túrankaˈa íyáfasinkwena wení wandaaí maimaéna kúwasa
seyaafáˈnánká táátafesa ésa Maníkón-áwíˈa mósá marésa sésa ímbo awánaraunda-iˈa
isatá awánáúmne sésa táátafesa ésa tiyáámba tóipimba fáákaawe.

Ísu Rífáimbo áántarain-aai.
Mátíyu 9:9-13, Rúku 5:27-32

13 Ísu tuwéna Káríri-nonkwaaunkoni áwáífaˈa kúwasa sáwífaˈ-waasi wempáˈá túwaandu
uwaná wenáái simátimena
14 wéna awánómba Áráfíásin-áániníkon-awiˈa Rífái taakisimó máún-daumpaˈa mérowana
Ísu awánéna séna íyáfasine keséˈa tiyó súwana íyáfasinena wembá aráááíwaˈmaena
kuráiye.

15 Kúwasa Ísuwe wení kísau-waasiye Rífáini naaúmpaˈa imésa tómbá wénowasa
taakisimó máún-kwaasiye sáwíˈo un-kwáásíyé sáwífaˈa Ísumba aráááíwaˈmaesa Rífáini
naaúmpaˈa imésa wénowasa
16 ámáán-kawaa-waasifinkemba ámáámbo sun-kwáási Ísu taakisimó máún-kwaasiye
sáwíˈo un-kwáásíyé tómbó wénomba tuwánésa Ísuni kísau-waasisafesa tísai esa sésa nóra
sénawa taakisimó máén-umen-kwaasiye sáwíˈo on-kwáásíséˈa Ísu tómbá wénaiyo suwaná
17 Ísu iséna séna tíyofaan-kwaasi kaweˈ-úmaimo méraan-kwaasi ímba wétuwaˈnai-ofo tíˈo

in-kwáási wétuwa'nai-owe. Mindásafe'a arupíse úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a ímba kunkáumpo sáwí'o úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a kunkáumne Ísu siyáiye.

Tómbó aawentamó on-áái.
Mátíyu 9:14-17, Rúku 5:33-39

18 Moórá-kanaa Yóni nombó maitínkáíwaini kísau-waasiye ámáán-kawaa-waasiye Maníkóntáfésa imáyáa ésa tómbá ímbo nombá inaí aantemba wésuwasa tuwímbai Ísumba taáísai esa sésa Yónini kísau-waasiye ámáán-kawaa-waasiti kísau-waasiye moórá-morakanaa Maníkóntáfésa imáyáa ésa tómbá ímbo naambá inaí aantemba wésefo ení kísauwaasi ímba miyámó ombá tómbá úwoi wénaawe. Nóra sésawa miyá wéoo suwaná

19 Ísu séna moóráwigo aaremó maíndawi amááraasomba tanómba kautimínda miwísé'a mérainasa aamoí ésa mintómbá ímba a'áo sénááfo úwoi nánááwe.

20 Ánaaemba minkwáásígómbá aí'mae kóíyasa minkánáá amááraasomba tirunkó sáwí'a ínasa tómbá a'áo sénááwe Ísu séna wemó ánaaemba tiyuwénamo iyíndasafena minááí siyáiye.

21 Ísu minááí simátimena séna áááraan-ampantamo afaa'ó wéraisasamo ombá aú-ampanta ímba kárámai wéfaruwowe. Miyámó íyanamo éna aú-ampantago sáwí'a ínana áááraan-ampantago aú-ampantaraamba ímba íníye.

22 Aú-anda-aran-domba áááraa-sipisipi-asi-anafeumpimba ímba wéfatimaraawe. Miyámó íyanamo éna aú-anda-aran-donko óraa'a éna áááraan-anafeumba kafaména sáwí'a ínana mindómbá úwoifa'a fatíwiniye. Mindásafesa aú-anda-aran-domba aú-sipisipi-asi-anafeumpimba wéfatimaraawe Ísu siyáiye.

Ísu sambaatisáfénamo siyáin-aai.
Mátíyu 12:1-8, Rúku 6:1-5

23 Moórá-kanaa Yúndaa-waasimo saagon-kánáárá'á Ísuwe wení kísau-waasiye wíti-tonkisaufa'a wéwesa wení kísau-waasi wíti-aramba kútúmai ásima pítuwesa nowasá

24 ámáán-kawaa-waasi tuwánésa Ísuntafesa sésa isaaó. Ení kísau-waasi saagaankánáámá aambá fáí'makaawasa miyá wéowe suwaná

25-26 Ísu séna naaófá'á Téfítimo uráimba aúfáífimbo agaimakáin-aaigoni áwáu ímba ísaraawe. Aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Ápáyata méronka'a Téfítiye wení waásiye táái tówana Téfíti Maníkóní ámáán-daumpa'a iyéna Maníkón-aúranka'o makón-tomba imaiyéna wénena wení waási timúwasa naráawe. Mintómbá úwoi-waasi ímbo né'ómbanifo ámáán-kisaumo máún-kwaasi aantembo né'ómbaniye. Téfíti mintómbá imaiyéna timúwasa nonká'á Maníkó ímbo aaisambá siyáimbanifo kesí waási miyá owa'á aaisambá ímbo seráámbá wésewe.

27 Maníkó waásisafena imáyáa éna túwa'nai índasafena saagaan-kánáá maréna waási aifa-tántáá'á maréna saagaan-kánáá ánaaen-tantaa'a póna túwa'nai índasafena makáiye.

28 Wíyómpakemba waási úranko pó'a saagaan-kánáárá'ó káráwiyaundawi úmpo saagaankánáámó waási kísaumo máémba kendén-iye Ísu siyáiye.

3

Ayáámbo kemporaráin-kwaasigon-aai.
Mátíyu 12:9-14, Rúku 6:6-11

1 Moórá-kanaa Ísu ámáán-daumpa'o iyúmba moóráwigo ayáámbo kemporarón-kwaasi mérowasa

2 aaifimbá maenkánae suwáí mésa Ísuntafesa sésa saagaanká póna minkwáási kawe'ó uwánkainataamo éta ta'óto'maisa aaifintá maenkánaumne sésa Ísumba awánomba

3 Ísu ayáámbo kemporarón-kwaasisafena séna kemó méraundara tiyó súwana miyá úwana

4 Ísu miwísáféna séna kentáási ámáán-aaifimba nóin-aaiya wéraiyo. Saagaan-kánáárá póta kawe-kísáúsááwá máúm sáwí-kisausaawa wémaumno. Waási túwa'nai onasasááwá kawerá óna tínkamonasasaawa puwónááo tísai ena súwasa ímba aaí suwaná

5 Ísu mótuwana-metuwana éna aaisambá títuwena waásisafesa ímbo imáyáamo ontáféna arumbá úwana ayáámbo kemporarón-kwaasigontafena séna enayáámba fárútuwaao súwana ayáámba fárútuwowana kawe'á uwánkowasa

6 ámáán-kawaa-waasi ámáán-daumpa'a tuwésa minúwóíyáán-úmai Érotini waási
túwaandu ésa Ísumba nóraumaisaawa tufuwónaumno sésa tufuwíyanamo puwínda-aai
siyáawe.

Sáwífa'nanka nonkwaaúnkóní áwáífa'o kuráan-aai.
7 Ísu tiyuwéna wení kísau-waasi tí'maena Káríri-nonkwaaunkoni áwáífa'o kúmba
sáwífa'-waasisomba Kárírífaken-kwaasiye Yúndiyaafaken-kwaasiye
8 Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye Ítúmiyaa-aempaken-kwaasiye Yóndani-nonkoni
menáípákén-kwáásíyé Táyaa-nao'-aempaken-kwaasiye Sáíndóni-nao'-aempaken-
kwaasiye miyáumaifaken-kwaasisomba Ísuni kísau-aai isésa Ísumpa'a tóso uwaná
9-12 sáwífa'-waasi asófatinkowasa mindásafesa tí'o ún-kwaasisomba asófasinkainkwae
sésa Ísun-ane'ó ta'ótoraiyanesa famé'mae íyúwasa tirumpimbó sáwí-amutambo méron-
kwaasi Ísumba awánésa mara'á kífaesa óraaka sésa emá Maníkón-ááninko óne suwaná
Ísu óraaka séna Maníkón-ááninko óne sé'a ímba símai paápé oro séna wení kísau-waasi
simátimena séna sáwífa'-waasi famé'maesa famésiyuwaafo nompín-táómba maimaé
ewaa'á másínkáaro siyáiye.

Ísu wení kísau-waasimo táántarain-aai.
Mátíyu 10:1-4, Rúku 6:12-16
13 Ísu omápa'a iména tuwímbai íyáfasintinkanae séna táántowasa wempá'á íyúwana
14 minkwáásífínkémbá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi íyáfasintinkena séna
kesí aantá-waasi é'a mé'a kesáái kosimátímapa'o wíyantafe ti'maré'a
15 tirumpinkémbó sáwí-amutambo komaitiyuwáíya-fasi'aembo timúnda miyásáfé'a
íyáfasintinkaumne siyáiye.

16 Miwí túwí'a Sáímoniye séna aú-awi'a Pítaawe simánkena
17 Sépétin-ááninkorai túwí'a Yémísini Yóni aú-awi'a Póánésiye súwaiyai mináwíkóní áwáu
wíyónaaimo siwáíní áráákoraiye súwaiyaisafena séna
18 moóráwigo Énduruni moóráwigo Fírípini moóráwigo Pátóromiyuni moóráwigo
Mátíyuni moóráwigo Tómaasini moóráwigo Áráfíásin-ááninko Yémísini moóráwigo
Tándiyasini moóráwigo Sáímoni wemá Rómu-kamani-waasi ti'mátuwanaemo siyáiwaini
19 moóráwigo Yúndasi-Ísakerioti wemá ánaaemba Ísumba wení namuro-wáásímó
aráátímakaiwai miyáumai-waasi Ísu íyáfasintinkena naaópa'a kouwékáiye.

Ísunte Píyésepurinte-taai.
Mátíyu 12:24-32, Rúku 11:14-23, 12:10
20 Ísu naaúmpa'o iyúmba aneká sáwífa'-waasi túwaandu ésa sisipáá untáfésa Ísuwe wení
kísau-waasiye tómbá ímba kanaa'á naráátámba uwasá
21 Ísun-amáára isésa uwóí'a úmae wéniye sésa taaiyánae sésa tiyáawe.
22 Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Maníkóní ámáámbo sun-kwáási tésa sésa sáwí-
amutantonti kawáágón-áwí'a Píyésepuri fasi'aémbá ámísana tokéna sáwí-amutamba
wémaitiyuwaiye suwaná
23 Ísu táántowasa tuwaná waé'mai-aai simátimena séna waántáwankomo éna ímba
waántáwamba maisuwáíníye.
24 Moórá-andamo tiyésamo ésa tuwínkaa'a urésa ímba fasi'ámai méranaawe.
25 Moórá-akumba aaimó tuwíntáán-akumba pósa tuwínkaa'-urésa ímba fasi'ámai
méranaawe.
26 Waántáwankoni waási tiyésamo tuwínkaa'-ésamo
ésa ímba fasi'ámai méranaawe.

27 Moórá-aai imáyáan-oro. Moóráwigo moórá-nankoni afowámó fasi'aéwí mérainanamo
éna mindáúmpákén-úmémbó maíndasafenamo éna ímba úwoi íyáferainifo miwámá
mindánkóní afowámbá ándá kárá'umakenamo éna kanaa'á íyáfekena wení moparáwímbá
umémbá máíníye Ísu siyáiye.

28 Ísu simátimena séna ísáaro. Waási sáwí-kisau wémaesa símai sáwí'o uwátínkáámba
mindá Maníkó maitiyuwáínífo
29 Ufaen-ámútánkóntáfésa símai sáwí'o uwánkaiyamba mindá Maníkó ímba
maitiyuwáínana waé'wae'a íníye Ísu siyáiye.
30 Ísuntafesa sésa
sáwí-amutanko wenarumpimbá méraiyemo suntáféna Ísu mináái simátímakaiye.

Ísun-anówawe áfárawaisai-taai.
Mátíyu 12:46-50, Rúku 8:19-21

31 Mináái simátimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áfárawaisaiye tésa máápa'a tamésa sésa
Ísuntafesa tiyó kosimáméro suwasá
32 naaúmpa'o méron-kwaasi sésa enanówe enáfárawaisaiye máápa'a tamésa
wéaantaawe suwaná
33 Ísu séna kesinó nááwa'iyo. Kesífárawaisai nááwiya'o séna
34 naaúmpa'o méron-kwaasi tuwánéna séna kesinó kesífárawaawi méraawe.
35 Maníkómó sintembó owí kesinówe kesúnafaraawinen-owe Ísu siyáiye.

4

Moóráwigo ánáuntumbo tu'makáin-aai.
Mátíyu 13:1-23, Rúku 8:4-15

1 Aneka'á Ísu Káríri-nonkwaaunkoni áwáífa'a koména aaí wésimatimuwasa sáwífa'nanka
tóso ésa ewaa'á tamérontafena nompín-táómpimba íyátena mérowana nompín-táómba
waaún-afofora'a wérowasa minkwáásísómbá nonkwaaúnkóní áwáífa'a mérowana
2 fí'o-fi'on-aai waé'mai simátimena séna
3 ísáaro. Moóráwigo ánáuntumba maimaéna kísaufa'a wéwena
4 mátu'maraisana tuwímbai-anauntumba aampa'á kunkwéraisana numagó
fáí'nasukaiye.
5 Tuwímbai-anauntumba óntankwara'-marafimba kunkwéna paáká'-máráfímbá éna
minúwóíyáán-úmai óraa'a isaná
6 aa'á kaisaná ánú'a ayáátááka'a ímba kunkéna aáénkaguraiye.
7 Tuwímbai-anauntumba karaampa'á kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó fan-
dundupásúwáísana ímba arambá wéiyaiye.
8 Tuwímbai-anauntumba kawe'-máráfímbá kunkwéna kárúrena óraa'a éna arambá imái
sáwífa'-aramba iyéna tuwímbai íyáákamai-aramba íyáísana tuwímbai imaimái-aramba
wéiyaiye.
9 Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáiye.

10 Ísu súwasa ánaaemba wení kísau-waasiye tuwímbai-waasiye mésa Ísuntafesa sésa
minkwáé'máí-ááígóní áwáuma sinatá ísáano suwaná
11 Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aaigoni áwáumo wésimatimunda Maníkó
kembiwí imáyáa tímísa'a wéisaafo fí'on-kwaasi waé'mai-aai aantemba wésimatimumpo
12 ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe.
Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe.
Isékaa Maníkómpá'á tewaná Maníkó miwítí
sáwí-imayaa maitiyúwáísino.
Mindásafe'a waé'mai-aai simátimune Ísu siyáiye.

13 Ísu simátimena séna maankwáé'máí-ááímó simátimunda ímba ísáafo fí'o-fi'on-
kwaemai-aaimo sendá ímba isánááwe.
14 Minááígóní áwáumo sendá ísáaro. Moóráwigomo ánáuntumbo tu'máráínten-úmai
Maníkón-aai simátímísana
15 tuwímbai-anauntumbo aampa'ó kúmímba waási tirumpintá kúmísasa Maníkón-aai
ísááwana waántáwanko téna tirumpinkémbá maimái úwoifa'a wétiyuwaiye.
16 Tuwímbai-anauntumbo óntankwara'-marafimbo kúmímba waási tirumpintá kúmísasa
minúwóíyáámbá Maníkón-aai isésa aamoí ombánifo
17 ímba tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á owasá Maníkón-aaisafesa umbai-taiyé sésa
Maníkón-aai ifá'á wétuwaawe.
18 Tuwímbai-anauntumbo karaampa'ó kúmímba waási tirumpintá kúmísasa Maníkón-
aai ísáámbanifo
19 marapá'-úmbáí-tántáátáfésa imáyáa úmae nésa ónta-imayaa úmae wénesa fí'o-
fi'on-tantaa'a maénae símae nésa miyán-ímáyáágó Maníkón-aai faráátasuwaisasa ímba
Maníkóní kísau wémaewe.
20 Tuwímbai-anauntumbo kawe'-máráfímbó kúmímba waási tirumpimbá kúmísasa
Maníkón-aai isésa tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á ésa fasi'ámai mésa Maníkóní kísau
maésa wétuwa'nai-owasa tuwímbai íyáákamai-kisau maésa wétuwa'nai-owe Ísu siyáiye.

Ómbó kúrakain-aai.
Rúku 8:16-18

21 Ísu simátimena séna ómbó kúraˈmaraamba ímba aúpáˈá marésa ímba taare-
améndaampaˈa wémaraafo aforaˈá mósá wémaraawe.
22 Miyámó onten-úmai aúpáˈó wérain-tantaaˈa seyaafá aforaˈá paápé ínasa
awánánááwe. Kumeupáˈó wérain-tantaaˈa aforaˈá paápé ínasa awánánááwe.
23 Ísáán-kwaasi ísámai kaweˈán-oro.
24 Tíménten-úmai Maníkó miyáumai tiména anekaˈá timíníye. Mindásafeˈa ísáán-aai
imáyáa úmai kaweˈán-oro.
25 Maníkón-aai ísámaimo kaweˈó owí Maníkó túwaˈnai ínasa moórá-aaiwaraˈa isánááwe.
Maníkón-aai ímbo ísámai kaweˈó owí tirumpinkémbá maimaínana ímba wéíniye.
Mindásafeˈa ísáán-aai imáyáa úmai kaweˈán-oro Ísu siyáiye.

Ánáuntumba tukáisana arambó iyáin-aai.

26 Ísu simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-iye. Moóráwigo
ánáuntumba tuˈmaréna
27 ímbo áwaˈnai imbá waéna siyaréna wéisana ánáuntunko weyáaríkaˈa wéanon-iye.
28 Maragó ánáuntunkomba áwaˈnai isaná áruma wíkéna óraaˈa éna arambá iyéna
29 áfuma kaisaná fákáˈnaiyan-kanaa tisasá fákáˈmai wénaawe Ísu siyáiye.

Taaérankon-aai.
Mátíyu 13:31-35, Rúku 13:18-19

30 Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánimba nóinkara kawáániyómpo maarán-ááí
simátíménaˈa ísáaro.
31 Maníkó wení waásimo kawáánimba maarán-iye. Kári-taerankon-awiˈa másítáti
mintáígón-aramba ímbo aneˈó awánaraan-taeramba marafímbá uˈmakáawana
mimpínkémbá wíkéna
32 óraaˈa éna óraaˈ-amaima mófarena wété uráisana numagó mimpímpáˈá ánáamba
úmarena wémaiye Ísu siyáiye.

33-34 Ísu waásisomba aaí simátimenae sénamo úmba ímba aforá siyáifo waéˈmai-
aai aantemba simátimuwasa tuwímbai súntemba móisasuwowana mináyáíyákémbá
simátimuwasa móisowana miyáumai simátimena énifo wení kísau-waasi weséˈo
méronkaˈa mináááígóní áwáu simátímaˈmaena iyáiye.

Óraa-fiyunda torówana Ísu mafaimakáin-aai.
Mátíyu 8:23-27, Rúku 8:22-25

35 Minkánáá fenómpinka Ísu wení waásisafena séna nonkwaaúnkóní menáípátá kónae
súwasa
36 fíˈon-kwaasi tiyuwésa Ísumba áíˈmaesa nompín-táómpimba íyáte kuwasá tuwímbai-
nompin-taonkwaraˈo kumbá
37-38 Ísu mintáónkoni ayáífáˈá aún-kwaigurówana óraa-fiyunda torówana nonkó
tufántááfan-éna nompín-táómpimba ówitowasa kúwáfekunafo sésa inkaisésa Ísumba
koaúsésa sésa óraakoo ken-ímáyáá ímba inatá puwúnafosa súwaˈnai uwo suwaná
39 íyáfasinena fiyúndágonte nonkóntétafena óraakaˈa séna mafáékaiyo súwasarai
fiyúndágoe nonkóe mafáúyana nonkó karáˈnáguwana
40 Ísu simátimena séna nóintafera wéinkaisoo. Kentáfé nóra séra ímba timankúnkúmba
wéoo súwana
41 tááˈa úwasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya isanawá fiyúndágoe nonkóeˈa wenáái
isaíyó sésa tiyáámba ufakésa táátafesa ésa siyáawe.

5

Sáwí-amutamba arumpinkémbó maiyáúkain-aai.
Mátíyu 8:28-34, Rúku 8:26-39

1 Simásuwesa mindómpín-táómpimbo kumbá Káríri-marama tínaaempa wérowana
Kégésaa-marama túrampaˈa wérowasa mimbáráfáˈó kumbá
2-4 Ísu mindómpín-táómpinkemba mimbáráfáˈá kumúwana moóráwigo sáwí-amutamba
arumpimbó méron-kwaasigo utátínkón-ontan-aifaˈo maúmpakemba Ísumpaˈa tiyái.
Minkwáásí káráˈumarontemba taraˈnaaraˈó úwaima éna ímba waási mésa ímba
káráˈumakowana

5 wááwáiye nóˈwaane omápaˈo utátínkón-ontan-aifaˈa wénena wááˈa wétena
óntantamba wenáúma wékambisena
6-8 nénkakemba Ísumba awánéna awaantanténa Ísun-amándáraˈa taména wen-
ímáyáá éna áwíˈa mósá marówana Ísu minkwáásígó arumpinké-sáwí-ámútánkóntáféna
séna emá sáwí-amutamba ómpo minkwáásígómbá auwé kóuwo súwana óraaka séna
Ísuwo íyáákamai-Fasiˈaenkon-áániniko ómpo Maníkóntáfé ísámai sínkamonafainifo nóra
uwásinkainono súwana
9 Ísu séna enáwíˈa nááwaˈono súwana séna sáwífaˈa méraumpo kesúwíˈa sáwífakoma úne
séna mérowasa
10-13 omápaˈa sáwífa-poima mésa umá wénowasa minkwáásígó arumpinké-sáwí-
ámútántómbá Ísuntafesa óraaka sésa fíˈopaˈa ímba siˈmaraaó. Mimpói tirumpintá
siˈmaraaó suwaná miyán-oro súwasa sáwí-amutantomba minkwáásígón-arumpinkemba
kárúwesa pói-tirumpimba koférówasa mimpóísómbá seyaafáˈá ámémpakemba tuwaan-
tantésa nonkwaaúmpíntáámó kúwáférómba putásowasa
14 póíyaˈo tafíkówi miyámó úmba awánésa minúwóíyáámbá naaópaˈa wésa kísaufimpaˈo
méron-kwaasi mósimatim-besimati uwasá isésa koawánánae sésamo kumbá
15 Ísumpaˈa kotúwaandu ésa awánomba sáwí-amutantombo arumpinkémbó kóun-
kwaasigo unáánkwátói úmarena kaweˈ-úmai mérowasa koawánésa táátaˈa úwasa
16 Ísu minkwáásígómbó kaweˈó uwánkowasamo awánon-aaiye póígomo ún-aaiye
simátímúwasa
17 isésa Ísuntafesa sésa maambáráfáˈá ifá siyuwésa kóuwo suwaná
18 nompín-táómpimba íyátowana sáwí-amutambo maiyauwón-kwaasigo Ísuntafena
óraakaˈa séna eséˈa kónae súwana
19 ímbanifo ení naaópaˈa kuré Fasiˈaénkómó arumbá uwánkenamo kaweˈó uwánkáín-aai
enamááraasomba kosimátimiyo súwana
20 Tékáporisi-aempaˈa mindáópata Ísumo uwánkon-aai simátímaˈmae kúwasa seyaafáˈ-
wáásí sáwífaˈ-imayaa uráawe.

Inaamarúgóe aaregónté-taai.
Mátíyu 9:18-26, Rúku 8:40-56

21 Ísu Káríri-waaunkoni menáípákémbá nompín-táómpimba kouweréna túmba aneká
waaúnkón-áwáífaˈa mérowasa sáwífaˈ-waasi túwaandu uwaná
22 moóráwigo ámáán-dankaˈo káráwiyowin-awiˈa Yáírási téna Ísumba taawánéna Ísu
óraakon-iye séna aísamaifimba kífaena
23 óraaka séna kesiyáámúmba puwíndasafena wéifo tiyéma aneˈá kotaˈótorenana
asóféna kaweˈ-úmai méraino súwana
24 Ísu weséˈo kúmba sáwífaˈ-waasi Ísumba úkúresa aráááwaˈmae kuwaná
25 moóra-ininkomba áíˈo ún-ininkowaraˈa aráááwaˈmae kúmba wembá naaeyámba
ankówana sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-aatai maisuwéna mináíˈá ímba éˈankowasa
26 sáwífaˈ-ika tíyofaan-kwaasi áwaˈnai uwaná óntamba tímaˈmai taíˈásuwowana mináíˈá
ímbo éˈankomba óraaˈ-aiˈa uwágúwana
27-28 mininínkó Ísumo kaweˈó uwátínkaron-aai iséna séna Ísuni unáánkwátóiyaˈa
kotaˈótóráánana síˈa ésinkainiye séna sáwífaˈ-waasimo aráááwaˈmae kumpímbá mininínkó
maréna ánaaempakemba unáánkwátóiyaˈa taˈótorowana
29 mindáááéyánko éˈankowana asófasinkaiye-imayaa úwana
30 Ísu imáyáa éna séna kempínké-fásíˈáénkó moóráwigomba kaweˈá uwánkáíye séna
waéˈmai tuwánéna séna nááwawa kesí unáánkwátóiyaˈa taˈótóráínaˈiyo súwasa
31 wení kísau-waasi Ísumba simámesa sésa úwé sáwífaˈ-waasimo faméˈmae íyómpimba
taˈótokaafo nááwawa kesí unáánkwátóiyaˈa taˈótóráínaˈiyo nóra séwa wéseno suwaná
32 taˈótorowintafena móawana-meawana úwana
33 mininínkó asófasinkaiye-imayaa úwana anekembá tataˈá úwana Ísun-aísamaifimba
kífaena asófankon-aai simámuwana
34 Ísu séna kesímánaako kentáfé sé éraiˈa súwaˈnai índawin-iye sénda póna áíˈa éˈánkáífo
kaweˈ-úmai waaó Ísu siyáiye.

35 Ísu mináái wésuwasa ámáán-dankaˈo káráwiyowini naaópaken-kwaasi tésa
Yáírásintafesa sésa enayáámúnko pukáifo óraakontafe ténafo siyó suwaná
36 Ísu mináái iséna ifátuwena Yáírásintafena séna minááísáfé ímba áákauraumo indá
kentáfé amankúnkúmba uwo séna
37 aráááwaˈmae kun-kwáásísóntáféna maankáˈ-méraaro séna Pítaane Yémísine
wenáfákon-awiˈa Yónine tíˈmaena kúmba

38 sáwífaˈ-waasi ámáán-dankaˈo káráwiyowini naaúmpaˈa túwaandu urésa óraaˈ-ifiˈa
wétowana Ísu iséna
39 naaúmpaˈa íyáferena séna ímba ifiˈá taaró. Minárásígó ímba pukáifo úwoi aúmá
wéraiye súwasa
40 Ísun-awíyáái uwaná tiˈmátuwowasa máápaˈa kúwákárúwowana minárásígón-
anófoiye wení kísau-waasiyauwe tíˈmaena minárásígó pukópaˈa iyéna
41 ayáánkaˈa taˈótorena wenááifinkemba simámena séna tarita kumi miyámó súmba
waéˈmai séna inaamarúgóo íyáfasinaao súwana
42 íyáfasinkwena sífákémba kaeˈá kumbaimái-aataimo maisukáin-inaamaru
íyáfasinowasa awánésa táátafesa uwaná
43 Ísu óraaka séna kemó únda-aai ímba simátíméro séna minárásígómbá tómbá áméro
siyáiye.

6

Násaretifakewi Ísumba tínaaeniˈo uwánkaraan-aai.
Mátíyu 13:53-58, Rúku 4:16-30

1 Minkákémbá Ísu wenamáápaˈa wéena wení kísau-waasiseˈo kúmba
2 Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaaraˈa ámáán-daumpaˈa iyéna aaí simátimuwasa
sáwífaˈ-waasi isésa táátafesa ésa sésa nááfakena kaweˈ-ímáyáá maiyénawa kaweˈ-ááí
wésimasimenasaawa nááwawa fasiˈaémbá ámísanawa kawe-kísáú ímbo awánáúnda-kisau
wémaiyo.
3 Wentáámó awánáúnda wení kísau taaisambó tuwímbai-tantaaˈo wéiwain-
iye. Máríyaan-ááninko éna Yémísiye Yósisiye Yúndasiye Sáímoni-iyai tuwaaón-iye.
Wenáúnafaraawimba maankáˈá méraawe. Maankákéwí éna úwoi-waasin-ifo nááfakena
minááí isénawa mifásíˈáémbá maiyénawa wésiyo sésa kaorésa tínaaemba uwámúwana
4 Ísu simátimena séna Maníkón-aaimo simátímíwai fíˈo-fiˈon-daopaˈa
wénisasa wenáwíˈa mósá wémaraafo wení naaópaˈo koméraimba wenamáára sésa
kesáámó úndanten-kwaasin-iye sésa wenáwíˈa ímba mósá makáawe Ísu siyáiye.

5 Kesáámó úndanten-kwaasi éna ímba súwaˈnai íníyemo suntáféna ímbo awánon-kisau
moórá-mora-kisau aantemba maiyáiye. Moórá-mora tíˈo ún-kwaasi tineˈá ayáántamba
taˈótorena asófatinkena
6 wenamáápaken-kwaasi sésa ínta súwaˈnai íníye
sun-ááísáféna imáyáa uwááena naaóˈ-naoˈa
Maníkón-aai simátímapaˈa kuráiye.

Ísu wení waási kísauraˈo tiˈmákain-aai.
Mátíyu 10:5-15, Rúku 9:1-6

7 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasi táántowasa tuwaná
waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyuˈmae nóro-fasiˈaemba tiména séna kaesá
uwásuweˈa nóro séna
8 óraaka simátimena séna aampaˈó wíyamba ímba moórá-tantaaˈa maimaéˈa koró.
Tómbá ímba maimaé wéˈa tón-únámbá ímba maimaé wéˈa óntamba ímba maimaéˈa koró.
Táúmba faimaéˈa
9 tísamai ánáamba wimaéˈa moórá-mora unáánkwátói timantentén-úmai kuféˈmaeˈa
koró.
10 Maníkón-aaimo simátimiyantafe moórá-naopaˈo wíyasamo naambó timíyaˈa
mindáúmpáˈ-aantemba méˈa kentí kísau maimái taiˈéˈa mindámbá tuwéˈa fíˈon-daopaˈa
koró.
11 Moórá-naopaˈo wíyambo naambá ímbo timésamo kentáái ímbo isáíyanamo éna
Maníkó mindáópaken-kwaasi ímba aamoí uwátinkainifo aiyowáíˈa éˈa tísamaifakem-
baramo uwáéntemba uwáˈmare koró Ísu simátimuwasa
12 wení kísau-waasi isésa naaóˈ-naoˈa wénesa kosimátimesa sésa sáwí-imayaa
tínaaemba uwámeˈa Maníkómpá teró sésa
13 sáwí-amutantomba waási tirumpinkémbá komaitiyuwésa tíˈo ún-kwaasi
taaéraampinken-domba atínkáfaˈa kuwasá asófaraawe.

Yóni nombó maitínkaraiwai pukáin-aai.
Mátíyu 14:1-12, Rúku 3:19-20, 9:7-9

14 Ísuni kísaugon-aai símae íyúwana Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti minááí ísaraiye. Ísuntafesa tuwímbai sésa Yóni nombó maitínkaraiwai pukáimpinkemba íyáfasinkena póna wempímbá fasi'aémbá wéraisana miyán-kísáú wémaiye suwasá
15 tuwímbai sésa wemá Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Íráiyaa pukáimpinkemba íyáfasinena méraiye suwasá tuwímbai sésa wemá naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowiyaamba méraiye suwaná
16 Éroti iséna séna wemá Yóni nombó maitínkaraiwain-iye. Kemó séwánasamo Yónin-anuwarambó kambísówanamo pukáimba íyáfasinankaraisana méraiye Éroti siyáiye.

17-19 Áááma Éroti wenáfákon-awaaininkon-awi'a Érótíyasimba maiyówana Yóni séna enáfákon-awaainimba aambá fáí'makaawa maiyáane símasima'a wéuwana Éroti ti'marówasa Yónimba koáí'maesa ándáfa'a máánkarowana Érótíyasi Yónin-aaisafena aaisambá séna tufuwónae súwana
20 Éroti séna ímbaniye séna Yóni kawe'-ímáyááwárá'-wáásí úntafena Éroti wenáároi inkaiséna wenká'á káráwiyena Érótíyasi tufífo séna wenká'á káráwiyena wenáái iséna sáwífa'-imayaa uwánkena aasiyaasí koísaraiye.
21 Énifo ánaaemba Érótíyasini kanaamó túmba Éroti óraa-tanomba kaumái wení kawáá-wáásíyé i-wáásíyé Káríri-aempaken-oraa'-waasiye tímúwasa nowaná
22 Érótíyasin-ayaamunko téna araimá marówasa Érotiye tómbó non-kwáásíyé aamoí uwánkówana Éroti minárásígóntáféna séna nóin-tantaatafenawa aráái taiyó. Simásímína áméno.
23 Érai'a súmpo sísai ina'á áméno. Kesí maragó aráái táínamo e sísai ina'á tuwín-ameno súwana
24 anówamba koáísai ena séna nóin-tantaara komaénaumno súwana séna Yóni nombó maitínkaraiwaini a'nómbá koáísai e mauwó súwana
25 minúwóíyáámbá Érotimpa'a téna taáísai ena séna káfé'a Yóni nombó maitínkaraiwai anuwarambá kambísámai a'nómbá táúfapimba ma'mái simiyó súwana
26 iséna arumbá úmbanifo aifa'á fasi'aén-ááímó siyáin-aai imáyáa éna tómbó non-kwáásíwárá'á ísaraantafenawe séna ímba a'áo sénae séna
27 moórá-i-waasi ai'marówana ándáfakemba Yónin-anuwarambá kambísámai a'nómbá
28 táúfapimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa
29 Yónini kísau-waasi isésa wenáúma komaimái utaráawe.

Ánaaemba Éroti Ísuni kísaugon-aai iséna séna minkwáásí Yóni nombó maitínkaraiwai éna pukáimpinkemba íyáfasinankaisana méraiye

Éroti siyáiye.

Ísu sáwífa'-waasi tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 14:13-21, Rúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

30 Ísu kísaura'o ti'mákain-kwaasi minkísáú maisuwésa Ísumpa'a tésa seyaafá-kísáúmó máún-aaiye aaimó sun-ááíyé simámúwasa
31 Ísumpa'a sáwífa'-waasi kuré-tiyesa untáfésa tómbá ímba kawe'-úmai nowaná mindásafena wení kísau-waasisafena séna waásimo ímbo mérepata kométa saagaanó súwasa
32 nompín-táómpimba íyátesa waási ímbo mérepataawe sésa kuwasá
33 sáwífa'-waasi tuwánésa embí miwín-owe sésa naaó'-naokembo marapá'á tóso uwasá Ísu-iyai nompín-táómpimbo kumbá
34 marapá'á kuména misáwífá'-wáásí tuwánéna arumbá uwátinkena sipisípi-poimo miwímó káráyiyon-kwaasi ímba mérowasa keyáá aantemba mérontafena Ísu arumbá uwátinkena ayáátáá'-aai wésimatimuwasa
35 fenómpinka'a wení kísau-waasi wempá'á tésa sésa ímbo sáwífa'-waasi méraapa'an-ifo fenáíndara
36 ti'márénasa ewaa'-náópimpa'a wénesa tómbá méyámbáráaro suwaná
37 Ísu simátimena séna kemá tómbá tíméro súwasa sáwífa'-ontankakemba 200 kinaaraken-tomba méyámba'maisa timúsina. Óntamba ímba wéraiye suwaná
38 nóraumai-tona makáawai koawánaaro súwasa koawáné tésa sésa kári-tomba séfataase-tonkwara kae'-mófáá'wárá'á wéraiye suwaná
39 Ísu wení kísau-waasisafena séna unkwima'mái mara'á méraaro súwasa

40 moóráfaˈa 50 waasi máúwasa moóráfaˈa 100 waasi máúwasa miyáumai-waasi
túwaandu urówana
41 Ísu séfataase-tonkwara kaeˈ-mófááˈwáráˈá maisoréna wíyómpaˈa kararéna
Maníkóntáféna súwiyo simásuwena mintómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi
timúwasa misáwífáˈ-wáási tímúwasa mófááˈa tafántafan-úmai timúwasa misáwífáˈ-wáási
tímúwasa
42-44 seyaafáˈnánká nowaná tímúˈa fówasa sáwífaˈa 5,000 waasi nowaná tímúˈa fówasa
wení kísau-waasi mintón-ayai sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-unampimba fáítuwana
ówitaraiye.

Ísu non-afóforaˈo kuráin-aai.
Mátíyu 14:22-33, Yóni 6:16-21

45 Fáítuwana ówitowana minkákémbá Ísu wení kísau-waasi tiˈmaréna séna aifaˈá
nompín-táómpimba íyáteˈa menáípáˈ-náópaˈa Pétésáítafa koró. Misáwífáˈ-wáási tiˈmaré
séˈa kentí naaóˈ-naoˈa koró simátimenaumne séna
46 misáwífáˈ-wáási tiˈmarówasa miwítí naaóˈ-naoˈa kuwaná Maníkómpáˈó inaimó
síndasafena omápaˈa imérowana
47 nóˈwaamba túnkúwana Ísu weyáá marapáˈá mérowasa wení kísau-waasi nompín-
táómpimba non-afufumpá mérowana maramá nénkaˈa wérowana
48 Ísu awánómba óraa-fiyunda toˈmaé téna mintáómba tataˈótoˈmarowasa nombó
tuwíntámae kun-táámbá nonkó maimaúwasa ímbo kumbá siyarónkaˈa Ísu non-afóforaˈa
maréna wení kísau-waasimo méronkaˈa táyáákaguwasa
49-50 awánésa táátafesa ésa tinekembá tataˈá uwasá sésa waántágo wéniye suwaná Ísu
minúwóíyáán-úmai séna tááˈa ifó aánoˈa méraaro. Kemá úne séna
51 nompín-táómpimba íyátena wewáráˈá imérowana óraa-fiyundago mafaúwasa
áfááraumai táátafesa uráawe.
52 Kári-tombo sáwífaˈ-waasimo tafámbai timúwasamo nowíní áwáu ímba mindásafesa
imáyáa unkákémbá táátafesa uráawe.

Ísu Kénésárétifaˈa tíˈo ún-kwaasimo asófatinkarain-aai.
Mátíyu 14:34-36

53 Táátafesa áfááraumai ésa waaúnkóní menáípáˈá Kénésáréti-marafaˈo kumbá
nonáwáífaˈa nompín-táómba ándá káráˈumaresa
54 marapátá kúmúwasa mimpápákén-kwáási Ísumba awíyésa Ísun-iye sésa
55 naaóˈ-naoˈa simátimesa Ísumo tamaún-aai isésa tíˈo ún-kwaasi taareráˈá taawiyaˈmaé
tóso uwaná
56 Ísu káriˈ-naoˈe óraaˈ-naoˈe wénuwasa tíˈo úwai tíˈmai marupáˈá marésa sésa
ení unáánkwátói áráíyaˈa taˈótoraiyana tíˈa étinkainkwae suwasá taˈótórówana tíˈa
étínkaraiye.

7

Tíwáˈnáti ámáámbo siyáan-aai.
Mátíyu 15:1-9

1 Ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo
méropaˈa tésa
2 tuwánomba Ísuni kísau-waasi tuwímbai tiyáámba ímba non-kwisuwésa tómbá nowasá
3 Yúndaa-waasi ámáán-kawaa-waasiye úwoi-waasiye tíwáˈnáti ámáámbo
arááíwáúntafesa tiyáámba non-kwisukésa tómbá nésa
4 maaketifákémbá naaópaˈa iyésa tiyáámba non-kwisukésa tómbá nésa tíwáˈnáti
ámáámba fíˈo-fiˈon-amaamba arááíwaesa táúfaˈe nonánáwé anaféúné non-kwiyáawe.
5 Ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Ísumpaˈa túwaandu ésa sésa ení kísau-
waasi nóra sésawa kentáá síwáˈnáti ámáámba ímba arááíwaesawa tiyáámba ímbo non-
kwíyómba tómbá wénaao suwaná
6 Ísu séna kaumbo-kaeˈ-ááíwáráˈ-wáásín-owe. Naaófáˈá Maníkón-aaimo
simátímakowin-awiˈa Áísáya kembiwísáféna éraiˈ-aai agaimaréna
séna Maníkó séna
maawí kesúwíˈa tóikaken-aantemba sésa ken-ímáyáá ímba tirumpimbá wéraiye.
7 Waásiti ámáámba símai paápé ombánifo Maníkóní ámáámban-iye karoˈó sembá
miyáráán-úmai ken-ímáyáá karoˈ-ímáyáá mósá wémaraawe
Maníkómó siyáimba aúfáífimba agaimakáiye.

8 Maníkóní ámáámba tuwé'a tíwá'náti ámáámba wétoraawe.
9 Maníkón-aai túwáántafe'a miwán-ánóndáá kentááisafe'a aamoí wéowe.
10 Naaófá'á Mósese séna kentinófoi-tuwi'a óraa'an-oro. Énifo tinófoimo sáwíkaambo
simátinkaindawimba tufuwíyana puwíníye Mósese siyáifo
11 kembiwímó siyáamba tinófoisafesa simátimesa sésa moórá-tantaa'a Maníkóndén-ifo
ímba kanaa'á timénaumne siyésa
12 tinófoi ímba wétuwa'nai-owe. Miyámó ontáfé'a kanaán-iye wésewe.
13 Miyá-sáwí'ó ontáfé'a Maníkón-aai tuwé'a kentíwá'náti ámáámba wéaraaiwae'a ken-
táái wésimatimewe. Miyáráámbá wéowe Ísu siyáiye.

Waásimo sáwí'o uwátínkáín-tantaakon-aai.
Mátíyu 15:10-20

14 Ísu minááí simátimena waásisafena teró súwasa wempá'á tuwaná séna simátíménda
isé'a kawe'án-oro.
15 Máápaken-tantaa'o naawí ímba waási sáwí'a wéuwatinkaifo tirumpinkén-ááígó
aantemba waási sáwí'a wéuwatinkaiye.
16 Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáiye.

17 Ísu simásuwena minkwáásísómbá tiyuwéna naaúmpa'a imérowasa wení kísau-waasi
sésa minááígóní áwáusa simásimiyo suwaná
18 Ísu séna kenkwárá'á ímba táako péé wésisa'a ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á uráawe.
Máápaken-tantaa'o naawí waási ímba sáwí'a wéuwatinkaiye.
19 Mindá ímba imáyáa kuwérainifo tindáámpá'á kúwátúsúwinifo
20 aaimó wésemba tirumpinkén-ímáyáágó éna mindá waási sáwí'a wéuwatinkaiye.
21 Tirumpin-ímáyááfínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasa puwíyasamo ésa aare-úméné
waai-úméné ésa seyaafá-tántáá'á umémbá ésa
22 túraniyamba ésa miyá-miya- sawi'a ésa karo'-ááí sésa aoisaambá wimaé nésa kawe-
kísáúmó máéntafesa tirunkó símai sáwí'a wéuwatinkesa tuwesarai-í'a ésa uwó-ímáyáá ésa
23 miyá-sáwí'ó ombá tirumpinkén-ímáyáágó waási sáwí'a wéuwatinkaifo tiyáámbo ímbo
non-kwíyómbo tómbó wénaamba miwá waási ímba sáwí'a wéuwatinkaiye Ísu siyáiye. Énifo
Ísu wemó siyáimba seyaafá-tómbá kawe'-úmai wénaawe siyáiye.

Kénaani-marafaken-ininkon-aai.
Mátíyu 15:21-28

24 Ísu minááí simátimena wení kísau-waasise'a mifá'á tuwéna Táyaa-naopa'e Sáíndóni-
naopa'e mináémpá'ó kúmba moórá-naumpa'a iména séna kemó tamaúnda ímba
simátíméro súwasa énifo tuwímbai-waasi tamaún-aai ísówana
25 moórá-ininkon-ayáámúnko arumpimbá sáwí-amutamba mérowana mininínkó Ísumo
tamaún-aai iséna minúwóíyáán-úmai wempá'á iyéna mara'á kífaena
26 wemá ímba Yúndaa-inimba póna Síriyaa-marafa'a Fínísiyaa-naopaken-ininko Ísumpa'a
iyéna mara'á kífaena óraaka séna kesiyáámúnkon-arumpinkemba sáwí-amutamba
maiyauwaaó súwana
27 Ísu simámena séna aifa'á iyámpói tómbá timénaumne. Iyámpóíti tómbá maimái iyámbá
timúnafo miyáumai Ísareri-waasimo túwa'nai úndantemba emá fí'onkaa-inimba ónda pó'a
áwa'nai únafo súne súwana
28 mininínkó séna óraako érai'a sémpo iyámpóíti tón-ayai iyánkó tamandáíníye.
Miyáumai fí'onkaa-ininkon-iye sinaná kanaán-ína súwa'nai ínono súwana
29 Ísu séna kawe'-ááímó séndasafe'a enayáámúnkon-arumpinkemba sáwí-amutamba
maiyauwáúmpo ení naaópa'a waaó súwana
30 wení naaópa'a wénamo koawánómba sáwí-amutamba kóúrowana ayáámúnko kawe'-
úmai taarerá'á méraiye.

Ísu sáwífa'nanka'o asófatinkarain-aai.

31 Ísu Táyaa-naopa'-aempakemba Sáíndóni-naopa'-aempa'a táyáákena Tékáporisi-
aempa'a táyáákena Káríri-nonkwaaumpa'o kúmba
32 tuwímbai uwó-wáásígómbá áí'mae tésa sésa enayáántamba ta'óto'mai asófankaao
suwaná
33 waásifinkemba áí'mai weyááfa'a ankéna ayáánaufitamba áápimba wimaréna awiyáái
wi'maréna anááfíya'a ta'ótorena
34 wíyómpa'a awánéna sirumbá iyé séna wenááifinkemba séna epaata minááí waé'mai
séna áá'o káúnkaimba intísuwaumne súwana

35 ááko kawe'á úwana anááfígo fetóí úwana aaí kawe'-úmai súwana
36 Ísu óraaka séna ímba simátíméro súwasa ímbo ísónkakemba simátímapa'a kuwasá
37 ísówana áfááraumai táá'a úwasa sésa seyaafá-tántáá'á kawe'á úmai wéiyena táá'o
káúnkain-kwaasi kawe'á wéuwatinkena aaimó ímbo kawe'-úmaimo sen-kwáási kawe'á
wéuwatinkaiye siyáawe.

8

Ísu aneka'á tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 15:32-39

1 Moórá-kanaa sáwífa'-waasi túwaandu uwaná miwítí tómbá tai'ówana Ísu wení kísau-
waasi táántowasa tuwaná
2 séna kaumbo-kánáá kesé'a taméraawana tómbó maimaé tiyáamba taí'áísa'a sirumbá
uwátinkaumne.
3 Ti'máráanasa kentí naaó'-nao'a kónááfo némpaken-kwaasi aampa'ó wíyamba tááimo
táínka'a pósa púwófainifo súwasa
4 wení kísau-waasi sésa máásai-marafa'an-ifo nááfakentaawa tómbá maimáísaawa
timénaumno suwaná
5 tísai ena séna nóraumai-tona makáao súwasa afakaeté-tomba makáawe suwaná
6 minkwáásísóntáféna séna mara'-méraaro séna afakaeté-tomba maisoréna
Maníkóntáféna súwiyo séna tómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi timúwasa
minkwáásísómbá tímúwana
7 sesimáí-mofaa'a wérowana Ísu maisoréna Maníkóntáféna súwiyo séna wení kísau-
waasi timúwasa minkwáásísómbá tímúwasa
8-9 nowaná tímú'a fówasa sáwífa'-waasi 4,000 waasi nowaná tímú'a fówasa wení kísau-
waasi mintón-ayaimo túwómba afakaeté-unampimba fáítumai ówitowana
10 Ísu misáwífá'-wáási ti'maréna wení kísau-waasise'a nompín-táómpimba íyátesa
Tárímánúta-aempa'a kuráawe.

Ímbo awánáúnda-kisau mauwómó siyáan-aai.
Mátíyu 16:1-4, Rúku 12:54-56

11 Mifá'á Ísu mérowasa ámáán-kawaa-waasi sáwí-aaimo sínda isánae sésa Ísumpa'a tésa
sésa éraira Maníkómpákéná kunkáanai ímbo awánáúnda-kisau máínata awánaano suwaná
12 Ísun-arunko umbaí wétopakemba séna káfé'o méraan-kwaasi nóra séra ímbo
awánáúnda-kisau máínata awánaano wéseo. Érai'a simátime súne. Káfé'o méraan-kwaasi
ímba aráátimenaumne séna
13 ifátiyuwena nompín-táómpimba íyátena nonkwaaúnkóní menáípá'á kuráiye.

Ímba kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáási orómó siyáin-aai.
Mátíyu 16:5-12

14 Ísu wení kísau-waasise'a nonkwaaúnkóní menáípá'ó kumbá wení waási péréti-tomba
ímbo máúmba tuwinkésa kuwaná kímbora-tomba nompín-táómpimba wérowana
15 Ísu ámáán-kawaa-waasiye Érotiye kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáási owé-ímáyáá éna wení
kísau-waasi simátimena séna intóráín-tantaa'a kári-tantaa'a moórá-tonkon-awi'a péréti
mimpímbá márááwanamo intoréna óraa'o intembá ámáán-kawaa-waasiye Érotiye miwí
tááisafe'a kentúra'a káráwiyoro súwasa
16 keáímbá sésa nóra sénawa miyá wésiyo. Péréti-tomba ímba makáunanasa miyá wésiye
suwaná
17 Ísu keáímbó wésun-aai iséna nóra séra tómbá ímba wéraiye-aai wéseo. Kanaa'á
tómbá timénaumpo ááémo uráundawini áwáuma ímba tááko péé wésiye. Kentí imáyáagowe
kentirunkówé faráátaraisa'a wéowe.
18 Túramba wéraimbanifo ímba awánamai kawe'á wéowe. Táá'a wéraimbanifo ímba
ísámai kawe'á wéowe.
19 Séfataase-tombo tafántafan-úmaimo sáwífa'a 5,000 waasi timéwánasamo naráamba
mintón-ayai nóraumai-unampina fáíturaao séna tísai úwasa sísamaifakemba kae'á kum-
baimái-unampinta ówitaraumne suwaná
20 afakaeté-tombo tafántafan-úmaimo sáwífa'a 4,000 waasi timéwánasamo naráamba
mintón-ayai nóraumai-unampina fáíturaao séna tísai úwasa afakaeté-unampinta
ówitaraumne suwaná
21 Ísu séna nóra sénawa ímba tááko péé sisa'á ísaraao Ísu siyáiye.

Ísu aúrambo kafíkówimba kawe'ó uwánkarain-aai.

22 Ísu simátimena wení kísau-waasise'a Pétésáíta-naopa'o kumbá tuwímbai aúrambo
kafíkówimba áí'maesa Ísumpa'a tésa sésa ta'óto'mai asófankaao suwaná
23 Ísu ayáán-to'maena mindáókoni ayáífá'á wéna aúrampimba awiyáái wi'ankéna
aúranka'a ta'ótorena séna éra awánááno súwana
24 awánéna séna wéawanaumne. Taaiyaán-kwáási marapá'á wénowa'a awánáúmne
súwana
25 aneka'á Ísu aúranka'a ta'ótorena kawe'á uwánkowana aúramba kararéna kawe'-úmai
awánówana
26 Ísu séna mindáópa'a kónafo ení naaópa'a tauweré waaó siyáiye.

Pítaa Ísuni áwáumo siyáin-aai.
Mátíyu 16:13-20, Rúku 9:18-21

27 Ísu simámena wení kísau-waasise'a Sísááríya Fírípái-nao'-aempa'o kúmba aampa'á
wéwena wení waási tísai ena séna kentáfésа seyaafá'nánká nóran-kwaasin-iyewa wéseo
súwasa
28 miwí tuwímbai sésa emá Yóni nombó maitinkáándawi óne sewasá tuwímbai sésa
naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawin-awi'a Íráiyaa óne sewasá tuwímbai sésa
naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaawifinkemba moóráwigo óne wésewe suwaná
29 Ísu séna kembiwí kentáfé'a nóran-kwaasiyewa wéseo súwana Sáímoni Pítaa séna
Maníkó íyáfasinankaraiwai Yúndaa-waasisa wéamu'maraundawisa óne súwana
30 minááí ímba simátíméro Ísu óraaka siyáiye.

Ísu puké'a íyáfasinanaumnemo siyáin-aai.
Mátíyu 16:21-28, Rúku 9:22-27

31 Ísu wemó puwínda-aai ómbarena wení kísau-waasi simátimena séna sí'o índa-
i'a uwásinkesa Yúndaa-oraa'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sen-
kwáásíyé tínaaeni'a uwásinkesa sínkamiya'o púwóndanifo kaumbo-kánáá tai'áína'a
púwóndafinkemba íyáfasinanaumne séna
32 miyáumai afora'á simátimuwana Pítaa Ísumba áí'maena weyááfa'a máankena séna
miyán-ááí sénafo súwana
33 Ísu waeréna wení kísau-waasi tuwánéna Pítaantafena óraaka séna waántáwanko
siyuwé kóuwo. Waásiti imáyáafinkemba wésempo ímba Maníkóní imáyáafinkemba wésene
Ísu siyáiye.

34 Ísu minááí simámena waásisone wení kísau-waasiye táántena séna kembó
siráááíwaenae síyawi tiráááimo táínda-tantaa'a ímba ta'ótóráaro. Kemá púwónda-
aaraa-taimo súwaata'mae kondantembá kembó siráááíwaiyawi umbai-tántáá'á timíyasa
minúmbáí-tántáá'á úwoi maimaésa siráááíwaenaawe.
35 Tiráááimo táínda-i'o ésa ímba kawe'-úmai méranaafo kentáfésa ísámai Maníkóní áié-
aaisafesa ísámai tiráááimo táínda-tantaa'o tuwésa puwésa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
36 Mararáké-séyááfá-tántáá'ó maésamo puwíyambo éna mintántáákó ímba túwa'nai
íníye.
37 Puwíyamba marapá'ó makáan-tantaatamba ímba méyámbátuwesa aneka'á ayáátááka
méranaawe.
38 Káfé'a Maníkóntáfésa ímba imáyáa ésa méraanka'a kenkwárá kesááiwara'o tigaemó
uwásínkáámba pó'a ánaaemba kemó marapá'ó kúmónda miwí sigaé uwátinkanaumne.
Kemá waási úranko ánaaembo kesifoní sáwara wíyómpakembo Maníkóní kísau-waasiti
sáwara'o marapá'ó kúmónda miwí sigaé uwátinkanaumne.

9

1 Érai'a simátime súne. Tuwímbai maanká'ó méraan-kwaasi ímba aifa'á puwé'a Maníkó
wení fasi'aéntámbó wégawaanimba awáné'a ánaaemba puwónááwe Ísu siyáiye.

Ísu fí'on-kuwawaa'o faúkáin-aai.
Mátíyu 17:1-13, Rúku 9:28-36

2 Ísu minááí simátimena afa'mórae-no'waamba waéna Pítaane Yémísine Yónine
tí'maena óraa'-omapa'o iyúmba miwí aantemba iméسa miwí túranka Ísu fí'oran-auma
faufúwana
3 wení unáánkwátóiyakemba sán-kena aafáúmó íyáúsenamo intembá úwasa
4 awánomba kae'-wáásíyái wíyómpakemba paápé ésarai mindárai-tuwi'a Íráiyaae
Mósesee'a Yúndaa-waasi tíwá'nárai Ísuwe'a aaí wésuyana

5 Pítaa Ísuntafena séna óraakoo maanká'ó méraundasa kawe'á imbá póta wáá-
namba kaumbosáámó ondasá moórá endé éta moórá Mósesende éta moórá Íráiyaande
miyáumaisa onó súwana
6 áfááraumai táá'a úwana nóin-aaiya
sínenawa íyómpo miyán-ááí Pítaa siyáiye.

7 Miyá wésunka'a ainánkó kuména káátaguwana mináínámpínkémbá aaigó aantemba
séna miwá kesáánimba isa'á wen-ímáyáá wéune. Wenáái ísáaro súwasa
8 wení kísau-waasiyau awánomba mindárai wíyómpa'a íyúyana Ísu aantemba méraiye.

9 Úwasa omápakembo kúmúmba Ísu óraaka simátimena séna awánaamba ímba
simátíméro. Kemá waási úranko púwóndafinkembo íyáfasinaandara'a maami awíyaamba
kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa
10 isésa ímba simátimesa mináái úwoi faráátesa keáímbá sésa púwóndafinkemba
íyáfasinanaumne simbá nóran-aaiya'iyo siyáawe.

11 Simásuwesa Ísumba áísai esa sésa ámáámbo sen-kwáásí sésa Íráiyaa aifa'á paápé ínana
Maníkó íyáfasinankaraiwai Yúndaa-waasisa amu'makáundawisa ánaaemba paápé íníyemo
sembá nóra sésawa mináái wéseo suwaná
12 Ísu séna aifa'á Íráiyaa paápé éna to'mayaa íníye-aai érai'-aain-iye. Moórá-aai
waási úranko kumpaápé uráiwaintafena agaimaréna séna wembá áí'o índa-i'a uwánkesa
tínaaeni'a uwánkanaawe agaimaréna siyáiye.
13 Simátime'a súne. Íráiyaa é'a tiyáiye. Agaimakóntemba úmai wembá sáwí'a
uwánkanae sésa sáwí'a uwánkaraawe. Miyán-ááí wentáfésa agaimakóntemba kemá waási
úrankontafesa agaimakáawe Ísu siyáiye.

Ísu sáwí-amutambo maiyáúkain-aai.
Mátíyu 17:14-21, Rúku 9:37-43

14 Ísu simátimena omápakembo kúmúmba wení kísau-waasifa'a kúmúwasa sáwífa'-
waasi túwaandu ésa ámáámbo sun-kwáásíyé Ísuni kísau-waasiye iyafákén-ááí sésa
15 Ísu túntafesa ifátuwesa aaweyáá uwánkówana
16 Ísu séna nóintafera iyafákén-ááí wéseo séna tísai úwana
17 miwífínkémbá moóráwigo séna óraakoo kesáánimba áí'mae túne. Wenarumpimbá
sáwí-amutamba méraisana ímba aaí wésisana
18 misáwí-ámútánkó ta'óto'mai fame'naame'-isaná tanaambá fágufagu wéena
áwááyaamba umpufuwéna aigaregó nonkáánéna aíyayaamba ku'wisaná miyá úmae
wéiyisa'a ení kísau-waasisafe sé'a sáwí-amutamba arumpinkémbá maiyaúwáaro súnasa
ímba kanaa'á maiyáúkaawe súwana
19 Ísu séna kentáfé'a ímba imáyáa owaná póna sirumbá umbaí wétaifo nóraumai-
kanaarara kesé'a méranaumno simásuwena séna énifo enáánimba áí'mae tiyó súwasa
20 áí'maesa tuwaná misáwí-ámútánkó Ísumba awánéna miníyámpói famé'auwowana
tanaambá féna wárere'-úwana aigaregó nonkáánúwana
21 Ísu afowántaféna séna nóin-kanaawa ánkaraiyo súwana umaranká'á ánkaraiye.
22 Tufuwíndasafena póna sáwífa'-i'a famé'mai iyafíné nompínémó túwááraantamba
wéiye. Emó kanaamó e aruntá uwásinkesa súwa'nai uwo súwana
23 Ísu séna nóra séwa emó kanaamó e súwa'nai uwo wéseno. Maníkómpá
timankúnkúmbo íyawimo ésa seyaafá-tántáá'á kanaa'á ónááwe súwana
24 miníyámpóígón-afowá minúwóíyáán-úmai óraaka séna kemá Maníkómpá'á
simankúnkúmba úmpo kemá Maníkómpá'á ímba fasi'aráumpo súwa'nai uwo súwana
25 Ísu awánómba sáwífa'-waasi sisipáá uwaná sáwí-amutankontafena séna uwó-sáwí-
ámútánkóo auwé kóuwo. Ímbo kouwérénda éka'a kóuwo súwana
26 wáá'a téna miníyámpói famé'auwowana tanaambá fówana arumpinkémbá kóúwana
miníyámpói púwóraantan-éna mérowasa tuwímbai sésa é'a púwíye suwaná
27 Ísu ayáánkwanda to'mái íyáfasinakowana koku'á méraiye.

28 Koku'á mérowana Ísu naaúmpa'a imérowasa Ísu weyáámo méronka'a wení kísau-
waasi iméśa sésa nóra sétaawa misáwí-ámútámbá ímba kanaatá maiyáúkaumno suwaná
29 séna inaigó aantemba miyáumai miyá-sáwí-ámútámbá maiyauwáínífo fí'on-tantaako
ímba kanaa'á maiyauwáíníye Ísu siyáiye.

Ísu puwínda-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 17:22-23, Rúku 9:43-45

30-31 Ísu simátimena tuwéna Káríri-aempaˈ-aampaˈa wéwena sáwífaˈ-waasi túwaandu
ofó séna kesí kísau-waasi aantemba aaí simátimenae séna aampaˈá wéwena séna kembá
waási úrankomba fíˈon-kwaasi timíyasa sínkamiya puwéˈa kaumbo-kánáá maisuwéˈa
íyáfasinanaumne súwasa
32 wemó sún-aaigoni áwáuma ímba isésa áísai ónae sésamo umbá tááˈa úwasa ímba áísai
uráawe.

Nááwa íyáákaiyomo siyáan-aai.
Mátíyu 18:1-5, Rúku 9:46-48

33 Ímba áísai esa Kápaneamu-naopaˈo kumbá naaúmpaˈa imáúwana Ísu tísai ena séna
aampaˈ-wéteˈa nóin-aaiya siyáao súwasa
34 aampaˈ-wéwesa sésa kentááfínkémbá nááwa íyáákaiyo sésa keáímbá símae wéwesa
pósa ímba aaí suwaná
35 Ísu maraˈ-maéna wení waási sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasisafena séna
ísáaro. Íyáákanaemo síyawi tínaaeniˈa ésa seyaafáˈ-wáásítí wayóˈá máéro simásuwena
36 moórá-iyampoi áíˈmai afufumpimbá isáúwankena taparéna simátimena séna
37 kentáfésa imáyáa wéesa iyámpóímo túwaˈnai onten-úmai wésuwaˈnai-owe. Súwaˈnai
onten-úmai Maníkó siˈmákaiwaimba wéawaˈnai-owe Ísu siyáiye.

Kentí kísaugomba ímba sáwíˈo on-aai.
Rúku 9:49-50

38 Súwana Yóni Ísuntafena séna óraakoo moóráwigo wénena sáwí-amutantontafena
séna Ísuni fasiˈaémbó wéraintafe auwé kóuwo simátímapaˈa wisasá misáwí-ámútámbá
kóuraawe. Minkwáásígó ímba kentááfínkén-kwáásí ómpo ímba miyámó indá étuwaaosa
siyáumne Yóni súwana
39 Ísu séna ímba tufínankaaro. Ímbo awánaan-kisaumo wémaewi úwoi kesúwíˈa ímba
sáwíˈa uwásinkanaawe.
40 Kentáásí kísaugomba ímba sáwíˈo owí úwoi wésuwaˈnai-owe.
41 Éraiˈa simátime súne. Kembiwí tuwánésa sésa Ísu Káráísitini waási ombá pósa
túwaˈnai ónae sésa kári-tantaaˈa nombó timíyawi Maníkó kaweˈ-méyámbá timíníye Ísu
siyáiye.

Sáwíˈo on-aai.
Mátíyu 18:6-9, Rúku 17:1-2

42 Ísu mináái simátimena séna iyámpóímo kesááisafesa timankúnkúmbo ontenkáán-
úmai tuwímbai timankúnkúmba wéowe. Tuwímbai tésa kesááisafesa timankúnkúmbo
owímá karoˈ-áái tasimátimiyasa isésa sáwí-ampaˈa kóíyasa Maníkó karoˈó síyawi
sáwí-meyamba óraaˈa timínífo miwímó tinuwarampimbó óraaˈ-ontamba fáríˈwimaresa
nompímbó túwááwasamo kumpuwésaraa karoˈ-áái ímba simátíméwasa sáwí-ampaˈa ímba
kowisinó. Mindá kanaán-iye.
43 Tiyáánkomo sáwíˈo ínaˈa misáwí-ámpáˈá kúnafo séˈa moórá-tiyaamba
kambísásúwáaro. Kae-tíyáámbó wérainaˈo éˈa ónkaifaˈo iyamó kámakamaˈo wéipaˈo
wíyamba mindá sáwíˈan-iye. Sáwíˈo uráimbo maisuwéˈo méraiyamba mindá kaweˈán-iye.
44 (-)
45 Tísamaigomo sáwíˈo ínaˈa misáwí-ámpáˈá kúnafo séˈa moórá-tisamai
kambísásúwáaro. Kae-tísámáímó wérainaˈo éˈa ónkaifaˈo iyamó kámakamaˈo wéipaˈo
wíyamba mindá sáwíˈan-iye. Sáwíˈo uráimbo maisuwéˈo méraiyamba mindá kaweˈán-iye.
46 (-)
47 Túrankomo sáwíˈo ínaˈa misáwí-ámpáˈá kúnafo séˈa moórá-turamba fitúwáaro. Kae-
túrántámbó awánéˈo éˈa ónkaifaˈo iyamó wégaipaˈo wíyamba mindá sáwíˈan-iye. Sáwíˈo
uráimbo maisuwéˈo méraiyamba Maníkó wení waásimo kawáánipaˈo méraiyamba mindá
kaweˈán-iye.
48 Ónkaifaˈa marinkómó éna waéˈwaeˈa wéinana iyamó éna ímbo pisínáímba
kámakamaˈa wéiye Ísu siyáiye.
49 Ísu simátimena séna uwímó tónkáˈó toˈmáráawanamo kaweˈó intembá Maníkó
waásiyaˈa iyamó kaintenkáán-úmai maráínasa kaweˈ-úmai méranaawe.
50 Uwímá kawe-tántááˈán-ifo óraaˈa taíˈáísana ayáántámba wéraifo ímba aneka ˈá uwímó
káínaˈo éˈa toˈmaránáawe. Uwígó ásémo intenkáámbá wéeˈa aáno úmai méranaawe Ísu
siyáiye.

10

Aarakwá'ó tuwínáán-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 19:1-12, Rúku 16:18

1 Ísu minká'á tuwéna Yúndiyaa-aempa'a Yóndani-nonkoni menáípá'á komérowasa
aneka'á sáwífa'-waasi túwaandu úwana sún-aai wésimatimuwasa
2 ámáán-kawaa-waasi sésa sáwí-aaimo sínda isánae sésa Ísumpa'a tésa sésa moóráwaasigo awaaininkómbá kanaará auwáíníyo. Miyámó énamo éna ámáán-aai taraisíni ína
taraisíníyo suwaná
3 séna naaófá'á Mósese nóra-amaana simátímakaiyo séna tísai úwasa
4 miwí sésa Mósese maará siyáiye. Moóráwigo awaaininkómbó ai'mátuwaindawi
aúfáífimba agaimaréna séna kesuwaainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amíno siyáiye
suwaná
5 Ísu séna kentíwá'ná tirumbó makáamba pósa Maníkón-aai ímbo ísóntafena
mindásafena Mósese minámáámbá siyáimbanifo
6 Maníkó wíyóne marawémó úmaronka'a ímba miyá siyáifo Maníkó aarewárá
waaiwárá'á úmakaiye.
7 Miyámó uráintafesa tinófoi tiyuwésa awaaikóe awaaininkóe'a takááísamai
8 mimbórá-túmá ma'mái méraawe. Mindásafesa awaaikóe awaaininkóe'a ímba kae'-
wáásíyáámbó ombá mimbóráí'a wéowe
9 Maníkó aare-waaí moóra-i'o uwátínkaraintafesa ímba tuwínáaro Ísu siyáiye.

10 Ísu simátimena naaúmpa'a imésa wení kísau-waasi Ísumo sún-aaisafesa áísai uwaná
11 séna moóráwigo awaaininkómbá ai'mátuwenamo fí'on-inimbo wémaimba umémbá
wéiye.
12 Moóra-ininko awaaikómbá auwénamo fí'onkwambo wémaimba umémbá wéiye Ísu
siyáiye.

Ísu iyámpóímo ayáafúmbo tátínkarain-aai.
Mátíyu 19:13-15, Rúku 18:15-17

13 Ísu simátimuwasa tuwímbai Ísu ta'ótorena ayáafúmba tátinkainkwae sésa iyámpói
tí'mae tuwasá wení kísau-waasi sésa tí'mae kóro suwaná
14 Ísu tuwánéna aaisambá tiyéna séna ímba kóro síyamba tiyuwáíyasa kempá'á iyámpói
úwoi teró. Miníyámpóí kempá'ó tentembá Maníkó wení waásimo kawáánimba miyáráán-
úmai wégawaanimba iyámpói kempá'ó tíyan-amba ímba faítinkaaro.
15 Érai'a simátime súne. Maníkóntáfésamo sésa iyámpóíyaan-úmai kenkátá
wégawaanonemo síyanamo éna miwíyá'á kawáání́ífo ímbo miyámó síyawimo éna ímba
kawáání́níye Ísu séna
16 miníyámpóísómbá taparéna tine'á ta'ótorena ayáafúmba tátínkaraiye.

Óntawara'-waasigon-aai.
Mátíyu 19:16-30, Rúku 18:18-30

17 Ísu simátimena kúwana moóráwigo awaantanténa Ísu óraakon-iye séna takífaena séna
kawekó óne. Nóra úmaiya aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónaumno súwana
18 Ísu séna kentáfé nóra séwa kawekó óne wéseno. Mimbóráwígó Maníkó weyáá
kawekón-iye.
19 Maníkóní ámáámba é'a ísaraane. Minámáámbá aúfáífimba agaimaréna séna waási
ímba tínkamiyasa púwóro. Ímba aare-úmémbán-oro. Ímba umémbá máéro. Ímba karo'-áái
simátínkáaro. Ímba karo'á sé'a fí'owiti moparáwímbá máéro. Kentinófoi-tuwi'a óraa'-
i'an-oro siyáiye súwana
20 miwá séna minámáámbá kemá iyámpóíyakemba ísare'a kawe'á úmae wéiyune súwana
21 Ísu awánéna aamoí éna séna kawe'á éma moóra-tantaa'a ímba kawe'á uráampo
ení moparáwímbá fí'on-kwaasi wétime óntamba maiyé ímbo makéwi tuwín-timinanaení
kawe'-méyámbá Maníkó wíyómpa'a ankáíníye. Tuwín-timemo e kembá siráááíwainone
súwana
22 minááí iséna sáwífa'-moparawimbo makóntafena ai'á kaoréna óraa'-imayaa úwana
arunkó sáwí'a úwana kuráiye.

23 Kúwana Ísu waeréna wení kísau-waasisafena séna sáwífa'-ontamo makén-kwaasi
Maníkó wení waásimo kawáánipa'o wíyamba umbaí táíníye súwana

24 wení kísau-waasi minááísáféna táá'a úwana séna kesí iyámpóísono. Ónta-imayaamo
émaiyawi Maníkómó kawáánipa'o wíyamba umbaí táíníye.
25 Moórá-poigon-awi'a káámeri mimpóígó waigóní afaapimbá ímba kanaa'á kóferainiye.
Káámeri-poigomo waigóní afaapimbó kóféráínkakaa sáwífa'-ontamo makáan-kwaasi
Maníkómó kawáánipa'a kowisinó súwasa
26 mináái isésa táátafesa ésa sésa umbaí taifó nóran-kwaasiya Maníkómó kawáánipa'a
méranaao suwaná
27 Ísu tuwánéna séna waási miwítí kísausamba ímba méyámbaresa kónáafo Maníkó
seyaafá-tántáá'á úwoi kanaa'á wéiye súwana
28 Pítaa séna isaaó. Kentáási seyaafá-tántáá'á tuwéta entá wéaraaiwaumne súwana
29 Ísu séna érai'a simátime súne. Kentáfésa imáyáa ésa Maníkóní ásé-aaimo
kosimátimiyantafesa naaópa'a tuwésa tuwaaísáiye tífátone tímánaatone tinófoiye táánine
tiyáámúne tiyuwésa miwítí maramó túwááwin-anondaa
30 marapá'ó méraanka'o túwáán-tantaa'a miyán-tántáá'á sáwífa'a maésa tuwaaísái-
i'a ésa tímánaari'a ésa tinóisai-i'a ésa kentí iyámpóí-i'a ésa naané marawémó maíyamba
miwífímbá umbaimó tátinkaiyambo ésa ánaaen-kanaa aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a
ónááwe.
31 Ánaaemba aifarááwífínkémbá tuwímbai tínaaeni'a íyasa tínaaenkewifinkemba
tuwímbai aifarí'a ónááwe
Ísu siyáiye.

Ísu wemó puwíndasafenamo siyáin-aai.
Mátíyu 20:17-19, Rúku 18:31-34

32 Ísu simásuwena Yérúsaremu-naopa'a kónae sésa aampa'á wéwesa Ísu aifa'á kúwasa
wení kísau-waasi táátafesa uwasá tínaaembo kun-kwáásíwárá'á táátafesa uwaná Ísu
wení waási sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi tí'maena moórá-aempa'a tínkarena
wempá'ó tínda-tantaakontafena mósimatimena
33 séna ísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanasá moóráwigo kembá waási úrankomba
óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sen-kwáásíyé aráátiminasa kembó sínkamiyan-aai
símaresa sí'mai fí'onkaa-waasi timíyasa
34 karaánáá'a sinkésa tuwiyáái wisinkésa súwiyonku'-wénesa sínkamiya'a púwónasa
utámaraiya'a kaumbo-kánáá maisuwé'a íyáfasinanaumne Ísu siyáiye.

Yémísiye Yóniye'a Ísumbo áísai urááyan-aai.
Mátíyu 20:20-28

35 Minkánáá Sépétin-áánínkorai Yémísiye Yóniye'a Ísumpa'a tésarai sésa óraakoo áísai
oyantembá uwásinkaao suyaná
36 nóintafenawa wétinkaina uwátinkanaumno súwasarai
37 Sésarai ení sámo kaim-bárúpá'ó imémo e kenkáí íyáfasisinke séfasefa'-arausampa'a
sinkaaó suyaná
38 Ísu séna séyan-aaigoni áwáu ímba ísaraaye. Sáwí-nombo anaféúmpínkémbó naan-
dantén-úmai sí'o índa-i'o uwásinkaiyamba keráí kanaará kemó naanda-ánáfeumpinkemba
náyááyo. Sí'o índa-i'o uwásinkaiyantemba kanaará kenkáí miyá uwátinkanaao súwasarai
39 Sésarai keráí kanaa'á pókai máéyauye suwaná Ísu séna érai'a séye. Kemó naanda-
ánáfeumpinkemba náyááye. Sí'o índa-i'o uwásinkaiyantemba kenkáí miyá uwátinkanaafo
40 kesí séfasefa-sirausampa'a kemá ímba íyáfasintinkanaumpo Maníkó kae'nárai
uwátínkaraimba póna íyáfasintinkainiye súwasa
41 Ísuni kísau-waasi siyáánkainarau mináái isésa Yémísinte Yóninte aaisambá tíyúwana
42 Ísu táántowasa tuwaná séna é'a ísaraawe. Marapá'-óráá'-wáásísómbá íyáákamai-
fasi'aen-aai simáti-simati uwasá wenkóyááka-tayaaka uráawe.
43 Óraa'-waasimo ontembá kembiwíwárá'á ímba miyán-oro. Kempínkémbó
íyáákanaemo síyawi fí'owiti wayó'á ónááwe.
44 Kempínkémbó aifarí'a ónaemo síyawi seyaafá'-wáásítí kísau túwa'nai oro.
45 Kemá waási úranko ímba súwa'nai íwae'a kunkáumpo kemá waási túwa'nai ónae'a
kunkáumne. Sáwí-imayaafinkembo faútínkáandasafe puwónaumne Ísu siyáiye.

Ísu aúrambo kafíkówimba kawe'ó uwánkarain-aai.
Mátíyu 20:29-34, Rúku 18:35-43

46 Ísuwe wení kísau-waasiye Yéríko-naopa'o kumbá sáwífa'-waasiwara'a mindáópa
tuwésa aampa'á kuwaná Tímiyasin-ááninkon-awi'a Páátímiyasi aúrambo kafíkówi
óntamba inaí símai maénae séna aanawáísára'a kumbéna wéinai súwasa

47 tuwímbai sésa Ísu Násaretifakewi wétiye suwaná iséna óraaka séna Ísuwo Téfítin-andafakewi ómpo arumbá uwásinkaao súwasa
48 sáwífaˈnanka aaisambá aéésa sésa aseraaó suwaná minááí ifátuwena anekaˈá óraaka séna Ísuwo Téfítin-andafakewi ómpo arumbá uwásinkaao súwana
49 Ísu aampaˈó wémomba wení ewaaˈá koíyáfasinena séna áántaaro súwasa aúrambo kafíkówimba áántesa sésa enarunkó kaweˈá íno. Wéaantaifo íyáfasinaao suwaná
50 atuwénamo méron-ampanta faúmarena íyáfasinena Ísuni ewaaˈá túwana
51 Ísu séna nóina embó arááimo táínda-iˈa uwánkanaumno súwana séna óraakoo súramba kaweˈá uwásinkainkwaeˈa úne súwana
52 Ísu séna kentáfé kanaaˈá súwaˈnai índawin-iye sémpo kaweˈá uwánkaumpo waaó súwana minúwóíyáámbá aúramba awánéna Ísun-ánaaemba kuráiye.

11

Ísu Yérúsaremufaˈo kuráin-aai.
Mátíyu 21:1-11, Rúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

1 Ísu wení kísau-waasiseˈo kumbá Yérúsaremu-naoˈ-ampaˈo kumbá Órífi-omapaˈ-ewaaˈ-naokai moórá Pétéfasi-naoˈa úwana moórá Pétáni-naoˈa úwana minkáéˈ-náókoni ewaaˈó kumbá wení kísau-waasi kaeˈá mátiˈmarena
2 séna epín-dáópaˈa kurékai moórá-poigon-awiˈa tónki koawáneyambo waásimo ímbo ayáákainda-poi ándá faútuwekai áiˈmae tekaiyó.
3 Moóráwigo tuwánénamo nóra óyaekaiya óyómo sínakai óraako ayááˈmaeˈa konasá áiˈmaesa kouweránááwe siyé simámékaiyo súwasarai
4 kuyaná mimpóí ontaráˈá ándá anuwarampimbá fáríˈwimarowana mérowasa koawánésarai minándá kofaútúwóyana
5 minkáˈó méron-kwaasi sésa nóra sékaiya mimpóígóní ándá wéfautuwaayo suwasaráí
6 Ísumo sún-aai simátímúyasa kanaán-ifo miyá okaiyó suwasaráí
7 áiˈmaesarai Ísumpaˈa tuyasá wení kísau-waasi paákákén-únánkwátói faúˈmai mimpóígón-arósááunkaˈa wandaaí uwíˈmárówana Ísumba ayááˈmae wéguwasa
8 sáwífaˈ-waasi mésa óraaˈ-waasin-iye sésa tuwímbai paákákén-únánkwátói faúˈmai tuwímbai taaénáma ankáímai aampaˈá uwíˈmaˈmae wéguwana minúnánkwátóiyaˈe mintáénárafane támae wéguwasa
9 aifaˈó tun-kwáásíyé Ísun-ánaaembo
tun-kwáásíyé óraakaˈ-oraakaˈa sésa Fasiˈaénkó aiˈmáráísana kunkáiwaimba Maníkó kaweˈá uwánkáíye.
10 Kentáá síwáˈná Téfítimo kawáán-uráintemba miyáráámbá íníye. Wenáwíˈa mósá maráúmne óraakaˈ-oraakaˈa suwaná
11 Ísu Yérúsaremufaˈo kúmba óraaˈ-amaan-daumpaˈa iména seyaafá-tántááˈá awánéna fenómpinkaˈa wení kísau-waasi sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasi tíˈmaena Pétáni-naopaˈa kuráiye.

Taaigón-aai.
Mátíyu 21:18-19

12 Pétáni-naopaˈa kowaiyómba aafáyáaraˈa mindáópaˈa tuwésa aampaˈó kumbá Ísumba áái tówana
13 moórá-taigon-awiˈa fíkima wérowana mintáéramba nánae séna áwáufaˈa wéna awánómba arambó iyáí-kánáámó ímbo túmba ímba iyéna ená aantemba wérowana saafá uwááena
14 mintáígóntáféna séna emá arambá ímba iyáínone. Anekaˈá waási ení arambá ímba nánááwe súwasa wení kísau-waasi minááí ísaraawe.

Ísu óraaˈ-amaan-daumpaˈo iyáin-aai.
Mátíyu 21:12-17, Rúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

15 Ísumo sún-aai isésa Yérúsaremu-naopaˈo kumbá Ísu óraaˈ-amaan-daumpaˈa iyéna ámáán-daumpaˈo méyámbó wéun-kwaasi tuwánéna itiˈmátuwena ámáán-dankoni óntambo méyámbárón-kwaasiti taaremá tawísísuwena Maníkóntáfésa imáyáa ésa mááufuˈ-numamo wéamun-dumamo méyámbárón-kwaasiti taaremá tawísísuwena
16 simátimena séna anekaˈá ímba ámáán-daumpaˈa miyán-tántááˈá maimaéˈa iyé-kunke oro.

17 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna kesí naantafésa sésa Maníkómpá'ó inaimó
sen-dámbá isasá fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi tésa inaí wésewe agaimaréna siyáiye. Énifo
umén-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siyáiye.

18 Ísu súwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Ísumbo tufuwíyan-aai
wésesa sáwífa'-waasi Ísun-aaimo ísámae wéiyuntafesa táátafe ésa Ísumbo tufíyan-amba
wésaafa-uwasa
19 fenómpinka'a Ísu wení kísau-waasise'a Yérúsaremu-naopa'a tuwésa kuráawe.

Taaigómó aáénkarain-aai.
Mátíyu 21:20-22

20 Ísu wení kísau-waasise'a kowaiyómba íyáfasinesa aampa'ó kumbá fíki-taimo
awánomba ánúka to'mái seyaafá'á móaenkagurowana
21 Pítaa Ísumo séwiyon-aai ááka'a maréna séna awánaao. Aaimó séwiyaanda-taima é'a
aáénkaraiye súwana
22 Ísu séna Maníkómpá'á timankúnkúmba oro.
23 Érai'a simátime súne. Maanómátáfé sé'o iyé faiwí'wé nompá'á kumuwómó síyawi
ímbo kae'-ímáyáá tokésamo súndantemba érai'a íníye síyanamo éna érai'a miyá íníye.
24 Mindásafe'a Maníkómpá'á inaí sé'a fí'o-fi'on-tantaatafe'a áísai e'o sembá érai'a
Maníkó kanaa'á súwa'nai uwásínkáíye sembá kanaa'á wétuwa'nai-iye.
25 Maníkómpá'á inaimó sembá sáwí'o uwátinkaiyamba anondáá sáwí'a ónaumne-imayaa
ímbo íyamba ifátúwáaro. Miyámó íyanamo éna kentifo wíyómpakewi kembiwí sáwí'o ombá
maitiyuwáíníye.
26 Énifo sáwí'o uwátinkaiyamba úwoimo imáyáamo úmae wéiye'o ímbo ifátuwaiyanamo
éna kentifo wíyómpakewi sáwí'o ombá ímba maitiyuwáíníye Ísu siyáiye.

Nááwawa ai'máráísawa tiyáanomo siyáan-aai.
Mátíyu 21:23-27, Rúku 20:1-8

27 Ísu wení kísau-waasise'a aneka'á Yérúsaremu-naopa'o kumbá óraa'-amaan-
daumpa'a wénuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye ámáámbo
sun-kwáásíyé Ísumpa'a tésa
28 sésa nááwawa ai'máráísa tiyéwa nááwampinkena maiyéwa fasi'aén-kísáú wémaeno.
Simásimiyo suwaná
29 Ísu séna aifa'á moórá-aaimo tísai ona'ó anondáámo síya'o é'a sísai on-ááí
simátimenaumne.
30 Áááma Yóni nombó maitínkaraiwai Maníkówá simámakaisanawa nombá maitínkarai
waásiya simámakaawanawa nombá maitínkaraiyo súwasa
31 miwí keáímbá sésa nórasaawa sénaumno. Maníkó simámakaisana nombá
maitínkaraiye senanasáámó éna nóra séra Yónin-aaisafe'a ímba érai'e siyáao síníye.
32 Waási simámakaawana nombá maitínkaraiye senasasáámó ésa úwoi-waasisa
sínkamonaawe. Úwoi-waasi sáwífa'-waasi Yónintafesa sésa Maníkón-aai simásímakaiwai
uráiye wésemba pósa aaisantá siyónááwe miyá keáímbá sésa
33 Ísuntafesa sésa emó sísai ónda-aaisa ímba isáúmne suwaná Ísu séna ímbo simásimiya'a
nááwampinkena maiyéra fasi'aén-kísáúmó wémaunda-aai ímba simátimenaumne Ísu
siyáiye.

12

Ándá-aran-kisaura'o káráwiyowi-taai.
Mátíyu 21:33-46, Rúku 20:9-19

1 Ísu waé'mai-aai simátimena séna moóráwigo óntan-kusai úmakena ándá-aran-kisau
úmarena ándá-arankoni táúfa'a úmarena ándá-arambo mapamínanamo anombó kumínda-
taufa'a úmarena óntan-damba kísaura'o káráwiyiyan-damba úmarena ayáátááka fí'om-
barafa'a koménae séna maankísáúrá'ó káráwiyawimo é'a kesáfé'a tuwímbai-aramba
wémae'a tuwímbai kembá siyúwáaro simátimena fí'om-barafa'a koméraisana
2 arambó áfumo kain-kánáá tisaná aanáfó kesí ándá-aramba komáéro séna wení kísau-
waasi ai'máráísana minkísáúrá'ó káráwiyowifa'a tisasá
3 ta'óto'mai tufú'maresa ándá-aramba ímbo ámémba ai'mátuwaawana kóísana
4 aanáfó moóráwigomba ai'máráísana tisasá minkísáúrá'ó káráwiyowi ta'óto'mai
a'nómbá tufámbai sáwí'a uwánkááwana kóísana

5 aanáfó moóráwigomba ai'máráísana tisasá ta'óto'mai tufú'márááwana púwísana
aanáfó moórá-mora ti'máráintemba tewasá tínkamba tinkamba wéowasa tuwímbai
púwówasa tuwímbai tauwérááwana
6 aanáfó kímborama wenááninkomba póna wen-ímáyáámó wéuwaimba ayáátááka'a
imáyáa émena kesááninkon-aai isánááwe séna ai'máráísana
7 tisasá minkísáúrá'ó káráwiyowi awánésa keáímbá sésa aanáfón-ááninko wétifo
tufúwónanasa puwéna maankísáú ímba maínata kesáá maénae sésa
8 ta'óto'mai tufúwówana púwísasa maimái aumépa'a métukaawe.
9 Ísu minááí simátimena séna minkísáú-áánáfó miyá íníye. Téna kísaura'o káráwiyowi
tínkaminasa puwíyana fí'onkaa-waasi kesí kísaura'a káráwiyoro síníye.
10 Maníkón-aai aúfái toráumai awánaraawe. Maarán-ááí agaimaréna séna
óntan-dambo on-kwáásí moórá-ontantafesa sáwí'a wéiye sésa maisukáawe. Ánaaemba
minóntánkó áfonkaamba uráiye.
11 Mindá Fasi'aénkó isatá awánéta séta
fí'oran-kawe'a uráiye súne
agaimaréna siyáiye Ísu súwasa
12 Yúndaa-kawaa-waasi minááí isésa kentáásáféna siyé sésa ta'óto'mai tufuwónae
sésamo umbá seyaafá'-wáásísáféna táá'a úwasa ifátuwesa kuráawe.

Taakisi-ááísáfésamo áísai uráan-aai.
Mátíyu 22:15-22, Rúku 20:20-26

13 Óraa'-amaan-kisau-waasi wésa Ísumba áísai íyana sáwí-aaimo sínasa aaifimbó
maiyankáíyantafesa ámáán-kawaa-waasifinkemba tuwímbaiye Éroti amááraawifinkemba
tuwímbaiye ti'márówasa
14 Ísumpa'a tésa sésa óraakoo érai'-waasi po waási táároi ímba inkaisé óraa'-waasiye
úwoi-waasi táároi ímba inkaisé tirumbó faiyá'mai-aai ímbo sénda Maníkóní aambó
arááíwáén-aai arupíse úmai simátimendasa wéisaumne. Emá nóra séwa wéisaano.
Kanaasááwá taakisi-óntámbá Rómu-kamanisa timénaum íntaawa timénaumno. Tíméndasa
Yúndaa-waasisa kentáásí ámáána taraisónaum íntaawa taraisónaumno.
15 Timénaum íntaawa timénaumno suwaná Ísu miwítí imáyáa iséna kaumbo-kae'-
ááíwárá'-wáásín-owe séna kentáfé'a sáwí-aaimo síndawe sé'a wésisai-owe. Moórá-
ontamba maimaé máaraasimero súwasa
16 maimaé máaraanamuwana séna nááwan-óikaana uráinkara áwí'a wéraiyo súwasa
miwí sésa Rómu-kamani-kawaagon-óikaamba isaná áwí'a wéraiye suwaná
17 Ísu séna Rómu-kamani-kawaagonde wembá áméro. Maníkóndé Maníkómbá áméro
súwasa minááí ísówana táá'a úwasa ímba aaí siyáawe.

Pukémpinkembo íyáfasinaiyan-aai.
Mátíyu 22:23-33, Rúku 20:27-40

18 Suwasá Sátúsi-amaan-kawaa-waasi púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawemo sun-
kwáásí pósa Ísumpa'a tésa sésa
19 óraakoo naaófá'á Mósese séna moóráwigo aaré maimakéna iyámpói ímbo
ma'ánkáímba puwínana áfáko maimakéna awaaón-anondaa-ware'e séna iyámpói
ma'ankáíníye siyáiye.
20 Moórá-aai isaaó. Moórá-kanaa afakaeté-afarawainonda mésa tuwaaó aaré
maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana
21 wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana
wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana miyá émesa
22 afakaeté-waasi putásaawana minínínkó ánaaemba pukáiye simámesa
23 Ísumba áísai esa sésa miyámó ombá waási puwíyampinkembo íyáfasinaiyan-kanaa
minínímbá afakaeté-waasi tuwaainímbá éna nááwa máíníyo suwaná
24 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakón-aai ímba kawe'-úmai isé'a Maníkóní
fasi'aémbá ímba awáné'a pó'a miyáumai sáwísáwí-aai wésewe.
25 Pukémpinkemba íyáfasinesa wíyómpa'o imaíyan-kanaa aaré ímba maíyasa waaí ímba
maíyamba ésa Maníkóní kísau-waasimo wíyómpa'o méraawimo ontembá minínínákwá'á
miyáumai aaré ímba
maíyasa waaí ímba maíyamba ónááwe.
26 Waási pukémpinkembo íyáfasinaiyamba Mósese minááísáféna agaimakáiye.
Aúfáífimba agaimaréna séna kári-taiya'a iyamó kaimbá ímba mintáí káwisana
mintáífínkémbá Maníkó Mósesentafena séna Maníkó úne. Enaíwá'ná Émbaramuwe

Áísáakiye Yékopuwe miwítí Maníkó úne siyáiye. Maníkó minááímó siyáimba minkáúmbó-
wáásí é'a púwúwasa utaráambanifo
27 mináái siyáimba pósa miwí úwoi méraawe. Énifo kentáái sáwísáwí-aai siyáawe Ísu
siyáiye.

Aifaráán-ámáánkón-aai.
Mátíyu 22:34-40

28 Súwana ámáámbo sún-kwaasigo ména seyaafá'-wáásímó sumbá iséna Ísuni íyáákamai-
aai iséna Ísumba áísai ena séna Maníkóní ámáámpinkemba nóran-amaana aifaráámbán-iyo
súwana
29 Ísu séna aifaráán-ámáámbá sénaumne. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Ísareri-waasi ísáaro. Maníkó kentáási Fasi'aénkó éna mimbórá-Fási'áénkón-iye.
30 Maníkómpá'á
kentí Fasi'aénkómbá kentiruné kentí imáyáawe kentimané kentí fasi'aéné áméro
agaimaréna siyáiye.
31 Miwán-ánaaenken-amaamba sénaumpo ísáaro. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna
séna
kesáfé-ímáyáámó ontembá kentí
waási-imayaawara'a oro
agaimaréna siyáiye. Minkáé'-ámáánkó seyaafá'-ámáámbá íyáákaraiye Ísu simámuwana
32 minkwáásígó séna óraakoo érai'a sénda Maníkó weyáá Fasi'aénkón-ifo fí'o-fi'o-
fasi'aemba ímba méraawe.
33 Kesáámá Maníkómpátá kesiruné imáyáawe kesí fasi'aénésá wempá'á tuwéta miyásá
onó. Kesáfé-ímáyáámó úndantenta kesí waási-imayaawarata onó. Minkáé'-ámáánkó
seyaafá'-ámáámbá íyáákaraiye. Tóné sipisípiye iyafímbá agaimái Maníkómbá amúndanifo
mindáwara'a íyáákaraiye séna
34 miwámó súmba kawe'-ímáyáafínkémbá súwana póna Ísu iséna séna Maníkómó
kawáánimba wení ewaa'á méraane súwasa ísómba Ísun-aaisafesa táá'a úwasa ímba áísai
uráawe.

Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitin-aai.
Mátíyu 22:41-46, Rúku 20:41-44

35 Ímba áísai uwaná Ísu óraa'-amaan-daumpa'a iména simátimena séna ámáámbo sen-
kwáási sésa Káráísiti Téfítin-andafaken-kwaasin-iye wésefo
36 naaófá'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó Téfítimba imáyáa amúwana Téfíti
Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimba imó agaimakón-aufaifimba Téfíti
agaimaréna séna
kesí Fasi'aénkóntáféna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'-ména'a ení
namuro-wáási íyáákaanasa miwí tai'ánááwe Maníkómó siyáin-aai Téfíti siyáiye.
37 Miyáumai Téfíti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimbanifo nóraumaiya
wemá Téfítin-andafaken-kwaasin-iye Ísu súmba Káráísiti Téfítini Fasi'aénkó éna Téfítin-
andafaken-kwaasigon-iye. Úwoi-waasi seyaafá'á
Ísun-aai isésa aamoí uráawe.

Ámáámbo sen-kwáásítí aambá arááíwáéfomo siyáin-aai.
Mátíyu 23:1-36, Rúku 11:37-54, Rúku 20:45-47

38 Úwoi-waasi seyaafá'á Ísun-aai isésa aamoí wéuwana Ísu simátimena séna tuwímbaimo
ámáámbo sen-kwáásítí aambá arááíwáéfo. Minkwáási ayáátáá-kuferai wiyésa naaópa'a
afufumpa'á wénowasa pósa waási tuwánésa sésa óraa'-waasin-owe wésewe.
39 Minkwáási ámáán-daumpa'o ombá óraa'-waasimo máén-aempa'a imésa tanómbo
kaúfópa'o ombá kawe'-áémpá'á mésa kawe-tómbá wénaawe.
40 Minkwáási keto'-íníntí óntawara naankwará'á umembá wémaesa waási suwánésa
súwí'a mósá maráíwae sésa karo'-ááí tafisímai inaí wésewe. Miyámó on-ánóndáá óraa'-
umbai maénááwe Ísu siyáiye.

Keto'-íníinkó Maníkómpá'á óntambo tukáin-aai.
Rúku 21:1-4

41 Simátimena Ísu óraa'-amaan-daumpa'a ména óntambo túwón-anafeunkoni ewaa'á
ména tuwánómba waásisomba tésa óntambo túwómba sáwífa'-ontawara'-waasi sáwífa'-
ontamba túwówana
42 moórá-keto'-ininko ímba óntamo makón-ininko téna kári'-ontamba kae-tóyáráámbá
tuwówana

43 Ísu wení kísau-waasi táántena séna érai'a simátime súne. Minkétó'-ínínkómó túwáín-
ontanko seyaafá'-wáásímó túwáán-ontamba íyáákaiye.
44 Miwí sáwífa'-ontafinkemba tuwímbai túwáafo wemá kári'-ontafinkemba mútú'a
túwáímba póna ónta-iyaimba méíniye Ísu siyáiye.

13

Óraa'-amaan-dambo tawisínda-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 24:1-2, Rúku 21:5-6

1 Ísu mináái simátimuwasa óraa'-amaan-daumpakemba kárúwesa kúmúmba wení
kísau-waasifinkemba moóráwigo óraa'-amaan-dantafena séna úwé awánaao. Maanóntán-
dámbá kawe'á uráisana minóntámbá óraa'-ontamba wéraiye súwana
2 Ísu séna maanóráá'-námbá awánaaro. Ánaaemba waási tésa mindámbá seyaafá'á
tawísísuwesa seyaafá'-óntánkwárá'á tawísísuwanaawe Ísu siyáiye.

Sáwí-kanaa tíníyemo siyáin-aai.
Mátíyu 24:3-14, Rúku 21:7-19

3 Ísu mináái simátimena Órífi-omapa'a iména óraa'-amaan-damba awánómba Pítaawe
Yémísiye Yóniye Énduruwe miyáumai-waasi Ísumo weyáá mérompa'a tésa áísai esa sésa
4 emó sénda nóin-kanaawa paápé íníyo. Nóran-kwaamera ínataawa séta ampáánká'á
Ísumo siyáimba miyá íníyesa sénaumno suwaná
5 Ísu séna karo'-ááí isé'a érai'e sefó káráwiyoro.
6 Sáwífa'-waasi tésa kesúwí'a másesa sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai úne síyasa
sáwífa'nanka minkáró'-ááísáfésa érai'e sénááwe.
7 Tíyááwemo siyáan-aai némpakena'i ewaakéná'i isáíyana ímba táá'a íno. Miyán-
kánáámó tínda mindá ímba seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-waame'an-iye.
8 Fí'o-fi'on-aempa'-waasi tiyánááwe. Moórá-kawaa-waasimo ésa moórá-kawaa-waasi
timááraasafesa íyáfasine tíyáaro síyasamo ésa íyáfasinesa tiyánááwe. Fí'o-fi'om-barafa'a
óraa'-marima táíníye. Fí'o-fi'om-barafa'a aawaí táíníye. Miyán-tántáá'ó paápé ína'a sé'a
seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-kanaa ímba tiyáifo iyámpóímo matinkánae owanamó óraa-ti'o
intembá umbai-kánáámó tínda minkánáá paápé iye seró.

9 Miyán-ááísáfé'a káráwiyoro. Kawáá-wáási kembiwí tí'maesa óraa'-waasifa'a
mótinkesa aaifimbá maitinkésa ámáán-daumpa'a mótinkamesa kentáfésamo fasi'ámaimo
méraiyantafesa ta'óto'mai tí'maesa kámáni-oraa'-waasifa'e kawáá-wáásífá'é mótinkesa
aaí simátinkaiya'a minóráá'-wáási kesáái simátimenaawe.
10 Aifa'á ásé-aai seyaafá'-máráfákén-kwáási simátímapa'a wéniyana ánaaemba seyaafá-
tántáá'ó tai'áínda-kanaa ímba tiyáifo iyámpóímo matinkánae owanamó óraa-ti'o
intembá umbai-kánáámó tínda minkánáá paápé iye seró.
11 Ta'óto'mai aaimó simátínkénka'a nóran-aaiya sénaumno-imayaa ímba óraa'a é'a
ímba kentí imáyáafinken-aai sénááfo Maníkóní Ufaen-ámútánkó síyan-aai tááka tinkáína'a
mináái sénááwe.

12 Tuwímbai tífárawaawi tí'mai fí'owi timíyasa tínkamiyasa puwónááwe. Tifoísáímo ésa
tíráámarimba tí'mai fí'owi timíyasa tínkamiyasa puwónááwe. Iyámpóísombo ésa tinófoi
tí'mai fí'owi timíyasa tínkamiyasa puwónááwe.
13 Kentáfé'o fasi'ámaimo méraiyantafesa seyaafá'nánká tíyámba uwátinkanaawe.
Ímbo ifátuwesamo kentáfésa fasi'ámaimo méraiyawi tai'áínda-kanaara'a Maníkó tí'mai
kawepá'á métinkainiye.

Sáwí-kanaagon-aai.
Mátíyu 24:15-28, Rúku 21:20-24

14 Ísu mináái simátimena séna ánaaemba sáwí'o íyan-tantaako uwófí'a íyam-baruka'a
paápé íníye Ísu siyáiye. Kemá Mááka súne. Maanáúfáímó torausíyawi tááko péé sína'a
ísáaro súne. Ísu séna uwófí'o
í-márúká'á paápé ínasa awánáíyamba Yúndiyaa-marafa'o méraiyan-kwaasi omápata
tuwaantantésa iyónááwe.
15 Ontará'ó méraiyan-kwaasi ímba naaúmpa'o iyíyamba óntama ifátuwesa úwoi tuwaan-
tantésa iyónááwe.
16 Kísaufa'o méraiyan-kwaasi ímba naaópa'o tíyamba unáánkwátói ifátuwesa úwoi
tuwaantantésa iyónááwe.
17 Tímúka'-inine umaran-íyámpóíwárá'-íníné minkánáá sáwí'a ónááwe.
18 Tuwaantanté'o iyíyamba táwi'o índa-kanaa miyá únafo sé'a Maníkómpá'á inaí seró.

19 Minkánáámó tínda óraa'-umbai táíníye. Naaófá'á Maníkó maramó úmaronka'e
káfé'wara'e miyán-úmbáí-tántáá'á ímba tiyáiye. Ánaaenkwara'a miyán-úmbáí-tántáá'á
ímba tíníye.
20 Miyán-úmbáí-tántáá'ó índa-kanaa Fasi'aénkó ampáásé úmakaiye. Miyán-úmbáí-
kánáámó ayáátááka'o ínínkakaa seyaafá'-wáásí ímba úwoi túnamai méraawisino. Maníkó
wemparí'o úmakain-kwaasisafena imáyáa éna miyán-úmbáí-tántáá'á ampáásé uráiye.
21 Ampáásémó ínasa tuwímbai simátimesa sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai mifá'-
maafa'a méraiye síya'o é'a ímba ísáaro.
22 Tuwímbai paápé ésa karo'á sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai úne síyasa tuwímbai
karo'á sésa Maníkón-aaimo simátimundawi úne simátíma'maesa níyamba ímbo awánen-
kisau maésa Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi karo'á simátinkanae sésa miyán-óráá-
kísáú maénááwe.
23 Miwísáfé'a érai'-waasin-owe sefó sé'a ímbo paápé uráanka'a aifa'á simátimumpo
káráwiyoro Ísu siyáiye.

Ísumo marapá'ó kumínda-aai.
Mátíyu 24:29-35, Rúku 21:25-33

24 Ísu mináái simátimena séna miyán-úmbáí-tántáá'ó tínda-kanaa tai'áínana aafáúgó
kumeu'á ínana wíyónko ímba sán-káínana
25 o'á wíyómpakemba kuntínana wíyónko tora'náára'a ína'a
26 kemá waási úranko óraa-fasi'aenkwara sáwara'a ainánká kúmóna'a suwánánááwe.
27 Wíyómpaken-kisau-waasi ti'máráanasa Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi
seyaafá'-máráfákémbá tí'maesa moóráfimba túwaandu ónááwe Ísu siyáiye.
28 Ísu mináái simátimena séna moórá naan-táígón-áwí'a fíki-taigontafe'a imáyáa úmai
ísáaro. Asáómó agaínda awáné sé'a áú'o sínda-kanaa kárika'a tíníye sénááwe.
29 Miyámó intembá kemó súnda-tantaa'a ína'a awáné sé'a kárika'a kumíníye sénááwe.
30 Érai'a simátime súne. Káfé'o méraan-kwaasi tuwímbai ímbo pukáiyanka'a kemó
súnda-tantaa'a paápé íníye.
31 Wíyóne marawé tai'áínana kesáái ímbo tai'áínda úwoi waé'wae'a íníye Ísu siyáiye.

Kúmónda-kanaa waási ímba ísaraawemo siyáin-aai.
Mátíyu 24:36-44, Rúku 17:26-30,34-36

32 Ísu mináái simátimena séna kúmónda-kanaa aafáúmá waási ímba ísááwasa
wíyómpaken-kisau-waasiwara'a ímba ísááwa'a kemá Maníkón-áániniko ímba isáúnana
kesifo weyáá ísaraiye.
33 Kemó kúmónda-kanaa ímbo ísaraiyanka'a kumónaumpo káráwiyoro.
34 Miyámó intenkáán-úmai maarán-ááín-iye. Moórá-oraako némpa'a wáau
koméranae séna wení kísau-waasisafena kísau máéro séna ti'má'mae wéwena ontará'ó
kawáániwaintafena séna káráwiyuwo séna kóuraiye.
35 Naankóní aanáfómó tínda-kanaa ímbo ísáántemba kemó kúmónda-kanaama ímba
ísaraafo káráwiyoro. Siyatarórá'í wááwáiya'i fenáíndarara'i nó'waana'i kumónaumno
minkánáá ímba ísaraafo
36 kentáfé'a ímba imáyáamo wéiyanka'a kumúnafainifo wéto'mayaan-e'a
simu'máráaro.
37 Kemó simátimunda seyaafá'-wáásísáfé'a súmpo káráwiye'a méraaro

Ísu siyáiye.

14

Ísumbo tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.
Mátíyu 26:1-5, Rúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

1 Ísu mináái simátimena naaófá'ó Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánómbá ímbo
intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa aúnkáraamba úwasa kae-kánáá úwoi mésa
óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé sésa nóraumaisaawa Ísumba aúpá'á
ta'óto'maisaawa tufuwónaumno.
2 Seyaafá'-wáási tíyááfainifo tanómbo kaufíyan-kanaarata ímba tufuwónaumne siyáawe.

Ísumbo asaa-wiyúm-básáwémbó a'ánkarain-aai.
Mátíyu 26:6-13, Yóni 12:1-8

3 Suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwigon-awi'a Sáímonini naaúmpa'a áúmo
námombo kón-kwaasigoni naaúmpa'a ména tómbá wénowana moórá-ininko iyéna asaa-
wiyúmbó úm-basawemba óraa'-ontankakembo méyámbakaim-basawemba maimaéna
iyúmba minánáféúmbá tafántuwena Ísu a'nómpímbá fatímarowasa
4 tuwímbai keáímbá sésa aaisambá aéésa nóra sénawa mimbásáwémbá úwoi
fatíyankaiyo.
5 Mimbásáwémbó fí'owi timénamo óraa'-ontamba maiyénamo ímbo óntamo makáan-
kwaasi tíméraambaniye sésa minininkómbá aaisambá áúwana
6 Ísu séna ifátuwe'a ímba aaisambá aééro. Kawe'á asínkáíye.
7 Ímbo óntamo máráán-kwaasi kesé'a maé'mae'a íya'a túwa'nai ónae sé'a túwa'nai
ónááfo kemá kesé'a marapá'á ímba maé'mae'a ónaumne.
8 Minininkó wení imáyáafinkemba kawe'á asínkáíye. Púwóndara'a masawémba asinkésa
utánáafo minininkó é'a masawémba asínkáíye.
9 Érai'a súmpo ísáaro. Kesí ásé-aai seyaafá'-mápá'á simátimesa minininkómó
uwásínkáín-aai simátimiyasa tááka'a maránááwe Ísu siyáiye.

Yúndasi Ísuni pintaru'ó maiyáin-aai.
Mátíyu 26:14-16, Rúku 22:3-6

10 Súwana Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba
moóráwigon-awi'a Yúndasi moórá-awi'a Ísakerioti óraa'-amaan-kisau-waasifa'a wéna
séna túwa'nai ona'á Ísumba ta'ótoranaawe súwasa
11 isésa aamoí ésa sésa miyámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná nóraumaiya
Ísumba aráátíménasawa ta'ótoranaao-imayaa ómbarena úmaena kuráiye.

Tíyótaimo í-tánómbó kauráan-aai.
Mátíyu 26:17-25, Rúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

12 Yúndaa-waasi ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa túntemba tíyótaimo í-
tánón-kánáá sipisípi-araa'a tufú'mai káúfúnka'a wení kísau-waasi Ísumba taáísai esa sésa
tíyótaimo í-tánómbá nááfataawa kaufónaumno suwaná
13 kae'á ti'maréna séna Yérúsaremu-naopa'a wíyana moóráwigo nonánámó maimaé
wíndawimba aráááwáékaiyo.
14 Wemó naaúmpa'o iyíndafa'o naankón-afowámó mérainakai kosimámekai óraako
áísai ena séna kesí kísau-waasise'a náán-aempara tíyótaimo í-tánómbá nánaumno wésiye
kosimámékaiyo.
15 Wemá afófumayaa'-nankoni óraa'-aempa'a aráátiminiye. Kúfu'o uwándáíyan-
tantaa'a mimpímbá wéraiye. Seyaafá-tántáá'á to'mayaa úmarekai minká'á
kausínkáakaiyo súwasarai
16 mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a wésarai Ísumo sún-tantaa'a wérowasarai
minká'á tanómba kauwánkaraaye.
17 Tanómba kaumakóyasa fenómpinka'a Ísu wení kísau-waasise mindáúmpá'á imésa
18 tómbá wémandesa uwaná Ísu séna kempínkémbá moóráwigo kesé'a tómbó wénaiwai
kembá namuro-wáásí aráátiminiye súwana
19 tirunkó umbaí tówasa moórá-mora áísai esa sésa kewá'íyo símaesa kuwaná
20 Ísu séna moóráwigo wení tón-ayai maimaéna kesé'o moórá-taufapimba tú'maimo
náíndawi wemá kembó namuro-wáásímó aráátimindawin-iye.
21 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna waási úranko puwíníye
siyáintemba pó'a púwónana namuro-wáásímó aráátimindawi sáwí-meyamba máíníye.
Wembó ímbo ma'ánkaraankakaa kawe'á isinó Ísu siyáiye.

Ísu wení kísau-waasi tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 26:26-30, 1 Kórinti 11:23-25

22 Súwasa tómbá wénowana Ísu péréti maisoréna Maníkómpá'á súwiyo séna tafámbai
tiména séna mindá kesún-ifo maimái naaró séna
23 ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna Maníkómpá'á súwiyo séna timúwasa
seyaafá'á nowaná séna mindá kesí naaén-iye.
24 Kesí naaemá sáwí-waasisafena kumínda póna Maníkó kesé'a kááísamai méraiwae
séna mináú-ááí símai kááísamakaiye.
25 Simátime'a súne. Aneka'á ándá-aran-domba ímba nánaumpo Maníkó wení waásimo
kawáánipa'a mé'a ándá-aran-domba aú-nomba nánaumne Ísu súwasa
26 Maníkóntáfésa ísámai imá simásuwesa
mindáúmpá'á tuwésa Órífi-omapa'a iyáawe.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:31-35, Rúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

27 Órífi-omapa'a imérowana Ísu simátimena séna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna
séna Maníkó séna
sipisípiya'o kawáániwaimba tufúwónasa
sipisípisomba wété ónááwe Maníkó siyáiye
siyáimba póna táá'a ína'a siyuwé'a wété ónááwe.
28 Énifo púwónasa utámaraiya íyáfasine'a kentí aifa'á Káríri-aemapa kona'á
kesínaaemba kónááwe Ísu súwana
29 Pítaa séna seyaafá'nánká auwésa wété ónááfo kemá ímba miyá ónaumne súwana
30 Ísu séna érai'a simáme súne. Káfé'-no'waamba kokórigo ímba kae'-í'a ááimo
siyáindara'a emá kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasin-iye sínone Ísu
Pítaantafena súwana
31 Pítaa óraaka'a séna enté'o sínkamonae íya'o é'a ímba auwé'a kónaumne súwasa wení
kísau-waasi seyaafá'á miyá simásaraawe.

Ísu Kétésémánifa'a inaimó siyáin-aai.
Mátíyu 26:36-46, Rúku 22:39-46

32 Seyaafá'á miyá simásuwesa Ísuwe wení kísau-waasiye taaiyámófa'a áwí'a
Kétésémánifa'a komésa Ísu simátimena séna maanká'-méraiya'a Maníkómpá inaí kosenó
séna
33 Pítaane Yémísine Yónine tí'maena komérowana umbai-tántáákó arumbá sáwí'a úwana
34 simátimena séna kesirunkó umbaisé'a taisá pó'a púwóraantamba wéune. Maanká'-
mé'a káráwiyoro séna
35-36 tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkó óraakon-iye séna mara'á kumbéna inaifínkémbá
séna kesifóo seyaafá-tántáá'á kanaa'á wéonda po kanaán-iye. Ewé sémo e maanúmbáí-
tántáá'ó kempá'ó tínda maisiyuwé énifo ímba kesí imáyáan-ifo ení imáyáa aráááíwáéno Ísu
siyáiye.

37 Ísu inaí simásuwena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómba tún-kwaigurówana
tatúséna Pítaantafena séna Sáímoniyo aún-kwaiguré ímba kanaa kárika'a káráwiye
méraane.
38 Waántáwanko tísai úmai isánae-aai kempá'á sifónifo Maníkómpá'á inaí seró.
Imáyáago ewé sisaná áúgo umbaimó wétaimba mindá aúgáfaa'a wéiye simátimena
39 aneka'á tiyuwéna ewaa'á wéna súntemba Maníkómpá'á inaí kosimásuwena
40 wení kísau-waasifa'a téna tatuwánómba tún-kwaigurówana tatúsúwana túgáfaate'a
úwasa nóran-aaiya anondáá ímba simámuwana
41 tiyuwéna inaí kosimásuwena kouweréna minkáúmbóráúsáféna séna túmó waig-
uráamba é'anifo kembá waási úrankomba sáwí'o on-kwáási aráátiminasa ta'ótoraiyan-
kanaa wétifo
42 íyáfasinewata wétiyapata konó. Kembó aráátimindawi wétiye Ísu siyáiye.

Ísumbo ta'ótokaan-aai.
Mátíyu 26:47-56, Rúku 22:47-53, Yóni 18:2-12

43 Ísu mináái wésuwana wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-
waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yúndasi túmba wesé'a sáwífa'-waasi taánáínkwara
paepáénkwara'a maimaé tumbá óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé
Yúndaa-oraa'-waasiye miwí ti'márówasa tumbá
44 ááéma Yúndasi Ísumbo aráátimindasafena simátimena séna aaweyáámó
uwánkáandawimba ta'óto'mae'a káráwimae'a koró siyónka'a
45 póna Yúndasi Ísumpa'a téna séna óraakoo méraano wésena aaweyáá wéuwankowasa
46 wesé'o tuwáí Ísumba ta'ótórówana
47 Ísuni kísau-waasifinkemba moóráwigo paepáé'a maimaéna aifa'-ámáán-káwáágóní
kísau-waasigon-áá'a fagáúsuwowana
48 tun-kwáásísáféna séna kentáfé'a umén-kwáásín-iye sé'a pó'a taánáínkwara
paepáé'wara'a maimaé'a kembá ta'ótoranae sé'a wétewe.
49 Sáwífa-kanaa óraa'-amaan-daumpa kesé'a mé'a kesááimo wésimatimundara'a ímba
kembá ta'ótokaawe. Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakáan-aai kembó miyámó
uwásínkéne'a wétewe súwasa
50 wení kísau-waasi seyaafá'á inkaisésa auwésa wété uwasá tun-kwáási Ísumba
áí'maesa kuwaná

51 moórá-ifoˈ-waasigo ampanta aantemba káráˈumaena Ísun-ánaaemba wéguwasa
wembá taˈótórówana
52 ampantá awátuwena wátói-iyaimba kóuraiye.

Óraaˈ-waasi Ísumba aaifimbó ánkaraan-aai.
Mátíyu 26:57-68, Rúku 22:54-71, Yóni 18:13-24

53 Kóúwasa Ísumbo taˈótórówi áíˈmaesa aifaˈ-ámáán-káwáágóní naaúmpaˈa móankesa
mindáúmpáˈá óraaˈ-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraaˈ-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé
túwaandu urón-daumpaˈa móankowana
54 Pítaa tínaaemba nénkaˈo témomba aifaˈ-ámáán-káwáágóní máápaˈ-ontafinkemba
iyéna naamaáífa iména i-wáásísé iyaráˈá koména iyá wégaufiye.

55 Pítaa iyá wégaufuwasa óraaˈ-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraaˈ-waasiye
seyaafáˈnánká Ísumba tufuwíyana puwínda-aaigoni áwáu saafá uwaná ímba wérowasa
56 Ísuntafesa mósimesi-aai sésa ímba moórá-aai suwasá
57 tuwímbai íyáfasinesa karoˈá sésa
58 wemó sisatáámó isáúndasa óraaˈ-amaan-damba waásimo uráan-damba tawísísuweˈa
kaumbo-kánáá maisuwéˈa waásimo ímbo íyan-damba ónaumne siyáiye suwasá
59 minkwáásí ímba moórá-aai suwaná
60 aifaˈ-ámáán-káwáágó íyáfasinena Ísumba áísai ena séna simánkáán-aai anondáá ína
sínono súwana
61 Ísu iséna ímba aaí súwana aifaˈ-ámáán-káwáágó áísai ena séna kesáámó áwíˈo
mósá maráúndawin-ááninko e Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitiyaˈonai simásimiyo
súwana
62 Ísu séna kemá úne. Suwánenaˈa kemá waási úranko Maníkó fasiˈaénkón-
ayáánúrapaˈa fasiˈaén-áémpá iméˈa ainánkáˈá kumónaumne Ísu súwana
63 aifaˈ-ámáán-káwáágón-arunko sáwíˈa úwana wení unáánkwátói tafétuwena séna
Maníkómbá karaánááˈa ankéna wesáféna simbá póta minááísáféta aaifimbá maenkéta
fíˈon-aaimo simánkáámba saafá únda póta ifátá tuwéta
64 Maníkómbó símaimo sáwíˈo uwánkáíntafeta nórasaawa ónaumno súwasa sáwíˈan-ifo
tufuwíyana puwíno sésa
65 Ísumba tuwiyáái wiˈankésa aúrankaˈa ampantasámbá káátamakesa wétufuwesa sésa
esáfé sé Maníkó íyáfasisinkaraiwai únemo séndawi ómpo kemá nááwa tufúnái simásimiyo
suwasá i-wáásí áíˈmai tiyáántamba tufúkáawe.

Pítaa ímbo awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:69-75, Rúku 22:56-62, Yóni 18:15-27

66-67 Pítaa naamaáífa ména iyá wégaufuwana aifaˈ-ámáán-káwáágóní kísaumo maún-
arasigo téna Pítaamba taawánéna séna Ísu Násaretifakewiyeˈo maéndawi óne súwana
68 emó sénda-aai sáako ímba kaweˈán-iye simásuwena máápaˈ-ontafimba komérowana
69 minárásígó anekaˈá awánéna méron-kwaasisafena séna efíwáni waásifinkewin-iye
súwana
70 anekaˈá Pítaa séna ímbaniye simásuwena mérowasa kárikaˈa maémómba Pítaantafesa
sésa éraita súne. Kárírífakewi po wení kísau-waasifinkewi óne suwaná
71 Pítaa aikaˈ-maréna séna karoˈ-ááímó wésenanamo éna Maníkó sínkaminiye. Sewímbá
ímbo awánáúnda-waasin-iye súwana
72 kokórigo anekaˈá ááí súwana Pítaa Ísumo simámakon-aai áákaˈ-maréna miyá
siyónkaˈa kokórigomo kaeˈ-íˈo ááimo ímbo siyáindaraˈa emá kaumbo-íkáˈá kentáfé sé ímbo
awánáúnda-waasin-iye sínone siyónkaˈa minááí
áákaˈ-maréna áfááraumai ifiˈá taráiye.

15

Ísumba Páíratimpaˈo áíˈmae kuráan-aai.
Mátíyu 27:1-2,11-14, Rúku 23:1-5, Yóni 18:28-38

1 Úwasa aafáúmó íyáúsunkaˈa óraaˈ-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraaˈ-waasiye
ámáámbo sun-kwáásíyé mimbórá-ááí símai tarímaresa Ísumba ayáánkaˈa káráˈumaresa
áíˈmaesa Rómu-kamani-kawaagon-awiˈa Páíratimpaˈa kuwaná
2 Páírati Ísumba áísai ena séna Yúndaa-waasiti kawáágówá ónó súwana Ísu séna éˈa séne
súwasa
3 óraaˈ-amaan-kisau-waasi fíˈo-fiˈon-aaisafesa aaifimbá maénkówana

4 Páírati Ísumba áísai ena séna sáwífa'-aai wésimankaafo anondáá ína moórá-aai sínono súwana
5 Ísu iséna ímba anondáá súwana Páírati sáwífa'-imayaa uráiye.

Ísumba tufuwíyana puwínomo siyáin-aai.
Mátíyu 27:15-26, Rúku 23:13-25, Yóni 18:39–19:16

6 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá túntemba Rómu-kamani-kawaago séna seyaafá'nánká túwaandu urésa aamoí ésa ándáfa'o mérain-kwaasigon-awi'a síya'a faú'auwaano séna minkánáá miyáumai ándáfaken-kwaasi faútínkáíye.
7 Minkánáá moóráwigon-awi'a Párápási ándáfa'o maúmba ááéma tuwímbai kámáni-waasise tíyónka'a wemá moóráwigomba tufúwana puwúwasa ándáfa'a ánkarowana mérowasa
8 sáwífa'-waasi túwaandu urésa Páíratintafesa sésa moóráwigomba faú'ankaao suwaná
9-10 Páírati imáyáa éna séna óraa'-amaan-kisau-waasi Ísuntafesa ímba óraa'-waasi-i'a ínkwae sésa ta'óto'maesa kempá'á tiyáawe séna tísai ena séna Yúndaa-waasiti kawáágóná faú'ankanaumno súwasa
11 óraa'-amaan-kisau-waasi úwoi-waasi sáwífa'nanka wa'wisésa sésa Ísumba ímba faú'ankainompo Párápásimba faú'ankaao simáméro suwasá isésa minááí simámúwana
12 Páírati séna Ísumba Yúndaa-waasiti kawáágó iyémó sewímbá nóra ónaumno súwasa
13 óraaka sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno suwaná
14 Páírati séna nóra-sawira uráiyo súwasa óraaka'-oraaka'a sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno aantemba suwaná
15 Páírati miwí táái ewé senasá aamoí uwásinkaiwae séna Párápásimba faú'ankena
i-wáásí simátimuwasa Ísumba áwíyandasamba áwiyonku'-nowana Páírati séna áí'mae aaraa-táíyá'á mátufiyana puwíno séna Ísumba i-wáásí tímakaiye.

I-wáásí Ísumba karaánáá'o ánkaraan-aai.
Mátíyu 27:27-31, Yóni 19:2-3

16 Ísumba i-wáásí timúwasa áí'maesa kámáni-waasiti naaúmpa'a móankesa seyaafá'-í-wáásí táántowasa tamésa
17 naae-únánkwátói óraa'-waasiti unáánkwátóin-iye sésa Ísumba uwánkesa óraa'-waasiti kámo'an-iye sésa áwíyanda owepámai Ísu a'nómpímbá wiyankésa
18-19 karaánáá'a ankésa moórá-mora kífaesa sésa Yúndaa-waasiti kawáágó óne sésa táúntamba a'nómbá wétufamesa tuwiyáái wi'ankésa
20 karaánáá'a ánkásuwesa naae-únánkwátói faútuwesa wení unáánkwátói uwánkesa tufíyanamo puwíndafa'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba tufúwanamo pukáin-aai.
Mátíyu 27:32-44, Rúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

21 I-wáásí Ísumbo áí'mae kumbá moóráwigo Sáíríni-naopakewin-awi'a Sáímoni wemá Árékísándaae Rúfaasinteti tifowá Yérúsaremu-nao'-ampa'a túwasa
i-wáásí ta'ótoresa Ísumbo tufíyan-aaraa-tai áúwaata'ankesa sésa áwa'nai úmae tiyó suwaná miyá úwasa
22 marésa moórá-maragon-awi'a Kórígótaafa'a wésa mináwíkóní áwáu a'nónayaantapa'emo supa'á wésa
23 ándá-aran-domba maiyésa áí'a tai'áínkwae sésa ikamó fain-tántáá'á mimpímbá marésa Ísumba ámúwana ímba naráiye.

24 Ísu ímba nówasa áí'maesa aaraa-táíyá'á aíyayaampimba mátufusumaresa wení unáánkwátói maénae sésa ááfésa tíyáananasa nááwamo íyáákaindawi máíníye sésa miyá ésa
25 aafáúgómó áyana'o kain-kánáárá'á tufúmba
26 Ísumbo tufúwanamo puwún-aaigoni áwáu aúfáífimba agaimarésa sésa Ísu Yúndaa-waasiti kawáágón-iye agaimarésa aaraa-táíyá'á mósá marésa
27 uménté'o uyan-kwáásíyáí tí'maesa Ísuni séfasefa'-arausampa'a aaraa-táíyá'á tufúsúmarowana
28 naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna wemá sáwí'o on-kwáásímo máépa'a méraisasa awánaraawe agaimaréna siyónka pósa miyá uráawe.
29 Aaraa-táíyá'á tufúsúmarowasa tuwímbai tésa tiyáámba tóipimba fáákesa timántákáí fa'ankésa karaánáá'a ankésa sésa úwé emá séma óraa'-amaan-damba tawísísuwe'a kaumbo-kánáá maisuwé aneka'á ónaumne siyáampo

30 esáfé enáú áwaˈnai ema eyáárikaˈa taaiyakémbá taútuwe marapáˈá kumuwó suwasá
31 miyáumai óraaˈ-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé sésa fíˈowi túwaˈnai
ena wesáféna wenáú ímba kanaaˈá áwaˈnai íníye.
32 Maníkómó íyáfasisinkaraiwai éˈa Ísareri-waasiti kawáágó únemo séˈéímba póna
éraiˈo séˈéíndamo éna weyáárikaˈa taaiyakémbá kumínata awáné séta éraiˈa Maníkón-
áánimban-iye sénaumne suwasá miwímó suntembá uménté'o uyan-kwáásíyáí séfasefaˈ-
arausampaˈo aaraa-táíyáˈó tufúsúmarowiyai Ísumba karaánááˈa ánkaraaye.

Ísumo pukáin-aai.
Mátíyu 27:45-56, Rúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

33 Ísumba karaánááˈa ánkówana wááwái seyaafáˈ-áémpáˈá túnkwéna aafáúmó
taenónkaˈa túnkúmba
34 Ísu óraaka Yúndaa-waasi-taaifinkemba séna eri eri rama sapakataniyemo súmba
maará siyáiye. Maníkó kesí Maníkóo nóra séwa siyuwááno súwasa
35 minkáˈó méron-kwaasi isésa tuwímbai sésa naaófáˈó Maníkón-aaimo
simátímakaiwaimba Íráiyaamba wéaantaiye suwaná
36 moóráwigo awaantanténa faru-táéná maimaéna ándá-aran-domba ika-nómpímbá
tuˈmaéna ofiyen-táemopimba sinúfaimaena náínkwae séna Ísun-óikaˈa mósá maréna séna
Íráiyaa kuména taaiyakémbá kutaútuwaini ína taútuwainiyo séta amuˈmaréta méraumne
súwana
37 Ísu óraaka séna puwúwana
38 óraaˈ-amaan-daumpaˈo ampanta-óntámó úmakomba sanaan-áyáíyákémbá
itaféˈmaena marapáˈá mútafetena kaesé uwágúwana póna Maníkómpáˈó iyíyan-amba
wiˈmakáiye.
39 Ísu óraakaˈo sénamo puwúmba i-wáásítí kawáágó awánéna séna éraiˈa wemá
Maníkón-áániníkon-iye siyáiye.

40 Minááímó súmba sáwífaˈ-inimba awánánae sésa tumbá némpaˈa tamésa awánaraawe.
Mininíntómpínkémbá moóra-inimba Mágátáraa-naopaken-ininkon-awiˈa Máríyaa úwana
moóra-inimba ifóˈ-Yémísinte Yósisinte tinówan-awiˈa Máríyaa úwana moóra-ininkon-awiˈa
Sárómi
41 miyáumai-inimba Ísumo Káríri-aempaˈa núpaˈo wembó aráááwaˈmaesamo áwaˈnai
úmae kuráan-inimba Ísu Yérúsaremufaˈo túmba mininíntómbá tésa aaraa-táíyáˈó
tufúsúmaronka némpaˈa tamésa awánaraawe.

Ísumbo utaráan-aai.
Mátíyu 27:57-61, Rúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

42 Mininíntómbá tamérowana Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa aafáyáaraamba
úwana káfékaamba fenómpinkaˈa moóráwigon-awiˈa Yósepi Árímátíyaa-naopakewi
43 wemá óraaˈ-waasi éna kaweˈ-wáási éna Maníkó wení waási kawáání́níye séna
amuˈmakówi ímba áátafena úmba Páíratimpaˈa téna Ísun-áúma utánáifo simiyó súwana
44 Páírati imáyáa éna éra pukáiyo séna i-wáásítí kawáágómbá áántena séna Ísu éra
pukáiyo súwana
45 ewé éˈa pukáiye simámuwana Páírati séna kanaámpó Ísun-áúma máínone súwana
46 Yósepi aú-ampanta komaimaé tiyéna Ísun-áúma aaraa-táíyákémbá tataúˈmai
minámpántáfímbá asááúmaena maimaéna aúsámakon-ontan-aifimba mámarena óikaˈa
óraaˈ-ontantamba awááúwasuwena kúwana
47 Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yósisin-anówaeˈa mésarai
Ísumbo utámaromba taawánésarai kurááye.

16

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai.
Mátíyu 28:1-8, Rúku 24:1-12, Yóni 20:1-10

1 Yúndaa-waasimo saagon-kánáá taiˈówasa kaumbo-ínímbá Máríyaa Mágátáraa-
naopaken-ininko úwana araámáó Yémísin-anówa úwana Sárómi úwasa miyáumai-inimba
Ísun-áúraˈa asaa-wiyúm-básáwémbá máaˈankanae sésa
2 ááéma aafáúmó íyáúsunkaˈa mimbásáwémbá maimaésa Ísumbo utámakopaˈa kumbá
3-4 aampaˈá wéwesa sésa óikaˈo awááúwasukaan-ontamba óraaˈ-ontamba póna nááwa
súwaˈnai énasaawa óikaken-ontamba waétuwainiyo sésa awánomba minóntámbá éˈa
fawátukowasa awánésa

5 minóntán-aifimbo íyúmba moórá-ifoˈ-waasi waén-únánkwátóiwaraˈ-waasigo minkáˈá
mérowasa awánomba tááˈa úwana
6 simátimena séna ímba tááˈa íno. Ísumba Násaretifakewimba aaraa-táíyáˈá
tufúwówanamo pukáiwaimba taawánánae séˈo wétemba pukáimpinkemba íyáfasinena
kówéna ímba maankáˈá méraifo utámakaampimba iawáněˈa
7 wení kísau-waasiye Pítaane kosimátime séˈa Ísu siyáintemba pukáimpinkemba
íyáfasinena kentí aifaˈá Káríri-aempaˈa wínaˈa koawánánááwe. Minááí kosimátíméro
súwasa
8 minóntán-aima tuwésa tááˈa éna tinekembá tataˈá úwasa tuwaantantésa wésa tááˈa
úntafesa minááí ímba kosimátímakaawe.
Mááka kemó súnda-aai taíˈáiye.

Ísu paápé úwana Máríyaamo awánarain-aai.
Yóni 20:11-18
9 Sondaaráˈá áááma Ísu pukáimpinkemba íyáfasinena aifaˈá Máríyaa Mágátáraa-
naopaken-ininkon-aúrankaˈo paápé úmba áááma Ísu mininínkón-arumpinkemba afakaeté-
sawi-amutambo maiyáúkain-ininkon-aúrankaˈa paápé úwana
10 awánéna wení waási ifiˈó wétopaˈa kosimátimuwasa
11 Ísumo aúnarowana mininínkómó awánón-aai simátimumba isésa ímba ísámai kaweˈá
uráawe.

Éméyási-naoˈ-ampaˈa Ísumbo awánaraayan-aai.
Rúku 24:13-35
12 Minkákémbá kaeˈ-wáásí némpaˈ-ampaˈa wéguyana Ísu fíˈon-kwaasiyaamba úmaena
minkáéˈnárai túrankaˈa paápé úwasarai awánésarai
13 kouwerésarai Ísuni waási tasimátímúwasa ímba ísámai kaweˈá uráawe.

Ísuni waási wembó awánaraan-aai.
Mátíyu 28:16-20, Rúku 24:36-49, Yóni 20:19-23
14 Minkákémbá Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-waasi
tómbá wénowana Ísu paápé úwasa awánowana Ísu aaisambá tiyéna séna kemá
pukáundafinkembo íyáfasinkaunda suwánaresa simátíméwaˈa iséˈa sirumbá wéfaiyaraawe
séˈa tuwarónaawaro wéowe. Simátímén-aaisafeˈa éraiˈemo seráámbá ímba éraiˈe siyáawe
simásuwena
15 séna kesí ásé-aai seyaafáˈ-máráfáˈá simátímapaˈa koró.
16 Kesááisafesa éraiˈe sésa kenkáˈá timankúnkúmba ésa nombó maíyana Maníkó
miwí sáwíˈo úmaimo mérempinkemba faútinkainifo kesááisafesa ímba éraiˈe sésa
timankúnkúmbo íyawi Maníkó aaifimbá maitinkáíníye.
17 Kesááisafesa éraiˈe sésa kenkáˈá timankúnkúmbo íyawi ímbo awánaan-kisau maésa
kesí fasiˈaéntámbá waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitiyuwésa fíˈon-aaifinkemba
sésa
18 waaifaimbó taˈótoraiyana unkutíndamo ésa ímba puwésa puwíyan-dombo náíyambo
ésa ímba puwésa tíˈo índa-waasimo tiyáámbo taˈótoraiyamba asófatinkanaawe Ísu siyáiye.

Maníkó Ísumba aiyówanamo iyáin-aai.
Rúku 24:50-53, Aantá-waasi 1:9-11
19 Fasiˈaénkó Ísu minááí simásuwowana Maníkó Ísumba áíˈmaena wíyómpaˈa
móankowana Maníkón-ayáánúrapaˈa fasiˈaén-áémpáˈá mérowasa
20 Ísuni kísau-waasi seyaafáˈ-máráfáˈá ásé-aai simátímapaˈa kuwaná Fasiˈaénkó
túwaˈnai úwasa waási ímbo awánaraan-kisau maúwasa awánésa sésa maanááímó
simásíménta éraiˈ-aain-iye siyáawe.
Minááí taíˈáiye.

Rúku

Ísu wíyómpaˈa iyówana Rúku tuwímbai-aatai maisuwéna Ísun-aai agaimakáiye. Rúku ímba Yúndaa-waasin-ifo fíˈonkaa-waasigo éna tíyofaan-kisau maiyáiye. Kíríki-waasi Ísun-aai isáíwae séna maanáúfái agaiyáiye. Kíríki-waasi arupíse úmaimo méraamba tiráái tain-kwáásín-owe séna maanáái agaiyáiye. Ísu éraiˈa arupíse-waasi póna arumbó wéuwatinkaiwain-iye. Maníkómpáˈá inaimó sen-ááíyé Maníkóní ámútankon-aaiye sáwíˈo um-béyámbá Maníkó maisíyúwáín-aaiye miyán-ááí Rúku agaimakáiye.

1-4 Óraako Tíofíráasiyo moórá-aai sénaumpo isaaó. Maníkó kentááfímbá paápé uráimba aifaˈó awánaraan-kwaasi mintántáákón-aai simátímaˈmaesa iyáamba isasá kentáá wésimasimewe. Sáwífaˈnanka mináái éraiˈ-aai agaimakáamba minááígóní áwáu kaweˈ-úmai iséˈa aifakén-ááíyé afufumpinkén-ááíyé ánaaenken-aaiye agai-amúne. Ísaraanda-aai éraiˈ-aaiyaˈi karoˈ-ááíyáˈiyompo mindásafeˈa maanáúfái agai-amúmpo toráumai isaaó.

Yónimbo maˈankáínda-aaimo simámakain-aai.

5 Yúndiyaa-marafaken-kawaagon-awiˈa Éroti méron-kanaafimba moóráwigon-awiˈa Sékáráíya Ápáísaani akún-ándáfákén-kwáásí ména Maníkóní ámáán-daumpaˈa kísaumo maúwai mérowana awaaininkón-áwíˈa Írísápéti Éronini akún-ándáfákén-íníníkó Maníkóní ámáán-daumpaˈa kísaumo máún-kwaasiti akún-ándáfákén-íníníkó úwasarai

6 Maníkón-aúrankaˈa minákwáˈá kaweˈ-úmai mésarai Fasiˈaénkón-aráái waésarai wení ámáámba kaweˈ-úmai isésarai

7 age-ínímbá ména iyámpóí-íyaimba mésarai wauránáráámba káguraaye.

8-9 Wauránáráámba káguyasa Sékáráíyaani akúmbá Maníkóní ámáán-daumpaˈa kísau maésa miyá úmae iyésa miwítí kísau tuwínkaaˈ-ésa Sékáráíyaamba íyáfasinankowana asaa-wiyúmbó índa-tantaaˈo agaíndasafena Fasiˈaénkóní óraaˈ-amaan-daumpaˈa iyúwasa

10 asaa-wiyúmbó índa-tantaaˈo agáí-kánáá seyaafáˈá Yúndaa-waasi máápaˈa mésa Maníkómpáˈá inaí wésuwana

11 Sékáráíya Fasiˈaénkóní óraaˈ-amaan-daumpaˈa iyúwana asaa-wiyúmbó í-tántááˈó agáí-táárégóní ayáánúrapaˈa wíyómpaken-kisau-waasigo paápé úwana

12 Sékáráíya awánéna kantúmba maréna inkaisúwana

13 wíyómpakewi séna Sékáráíyaao ímba inkaisuwó. Maníkómpáˈó inaimó sénda ísáíntafena enawaaininkó Írísápéti iyámpói máínífo miníyámpóígón-áwíˈa Yóniye siyó.

14 Maˈankáínana enarunkó aamoí ínasa fíˈon-kwaasiwaraˈa aamoí ónááwe.

15 Maˈankáíndaraˈa Maníkóní Ufaen-ámútánkó miníyámpóígón-arumpimba óraaˈa ínana ándá-aran-done uwóíˈo on-dóné ímba náíno. Maníkón-aúrankaˈa wenáwíˈa óraaˈa íníye.

16 Wemá óraaˈa éna Ísareri-waasisomba tafisínasa miwítí Fasiˈaénkó Maníkómpáˈá aanekaˈá ténááwe.

17 Wemá Maníkón-aaimo simátímakowin-awiˈa Íráiyaa uráintemba fasiˈámai ména Fasiˈaénkóní aifaˈá wéna tifoísáíye tíráámarine tafisínasa taankarotámai méranaawe. Aaimó ímbo isáíyan-kwaasi tafisínasa arupísemo on-kwáásímó íyantemba ésa kaweˈ-ímáyáá ónááwe. Miyáumai Fasiˈaénkómó kumíndasafena wení waási toˈmayaa uwátinkainiye wíyómpakewi súwana

18 Sékáráíya séna kesuwaaininkóekai wauránáráámba káguraufo nóra séra mináááísáféˈa éraiˈe sénaumno súwana

19 wíyómpakewi séna kemá Képarieri méˈa Maníkón-aúrankaˈa méraunana kaweˈ-ááí siména siˈmáráísaˈa músimamundasafe

20 ímba éraiˈe sémpo emá ímba aaimó sindá mérenana ánaaen-kanaa kemó súnda-tantaaˈa paápé ína kaweˈ-úmai aaí sínone súwasa

21 máápaˈo méron-kwaasi Sékáráíyaamba amuˈmatuwé mésa sésa óraaˈ-amaan-daumpaˈa nóintafenawa ayáátáákaˈa méraiyo wésuwana

22 máápaˈa kuména ímba aaí súwasa óraaˈ-amaan-daumpaˈa kaainkáámbá awánaraiye suwaná ayáán-kwaameˈnaameˈa wéena ímba aaimó súmba ména

23 wení kísau-kanaa taiˈówana wení naaópaˈa kuráiye.

24 Komérowana awaaininkó Írísápéti ámúˈa paápé éna aúpáˈá séfataase-wiyomba maéna

25 séna Fasiˈaénkó kaweˈá uwásinkena miyámó uráintafeˈa aamoí éˈa ayáátáákaˈa iyámpói ímbo matinkáúnda misígáémó imbá taíˈáiye Írísápéti siyáiye.

Ísumbo ma'ankáínda-aaimo simámakain-aai.
26 Írísápéti ámúka'a ména afa'mórae-wiyomba maisuwówana Maníkó wení kísau-waasigon-awi'a Képarierimba wíyómpakemba ai'marówana Káríri-marafa'a Násareti-naopa'a kuména
27 moórá-arasigon-awi'a Máríyaambo simámindasafena kunkáiye. Minárásígó ímba waaí maiyón-arasigo Téfítin-andafaken-kwaasiya'a áwí'a Yósepinka'a aaí tarímarowana
28 wíyómpakewi Máríyaampa'a kuména séna méwa'ono. Maníkó aamoí uwánkena esé'a méraiye simámuwana
29 óraa'-imayaa éna séna minááígóní áwáu nóran-aaisafenawa síyó súwana
30 miwá séna Máríyaao Maníkó aamoí uwánkáífo ímba áá'a íno.
31 Ámú'o kaumáímo iyámpóímo ma'anké áwí'a Ísuwe simánkainone.
32 Wemá óraa'a éna óraa'-waasi-i'a ínasa íyáákamai-Fasi'aenkon-áániniko-iye sénááwe. Aíwá'nágon-awi'a Téfítimo kawáá-kísáúmó maiyáintemba Maníkó kawáá-kísáú amínana
33 Yékopun-andafaken-kwaasi kawáá-kísáú waé'wae'a ínana minkáwáá-áwí'á ímbo tai'áínda waé'wae'a íníye Képarieri súwana
34 Máríyaa séna nóra séwa sénó. Kemá ímba waaí maiyé'a úwoi méraumne súwana
35 wíyómpakewi séna Maníkóní Ufaen-ámútánkó esé'a mérainana íyáákamai-Fasi'aenkoni fasi'aémbá embá amína po ma'ánkénasa áfááran-iyampoi Maníkón-áánimban-iye sénááwe.
36 Enamáára-ininkon-awi'a Írísápéti áráamba kéna ámú'a kauráiye. Age-ínímbán-iye wésewana ámú'a kauréna afa'mórae-wiyomba maisúwáíye.
37 Maníkó seyaafá-tántáá'á fetói wéena wenkwárá'á miyá wéuwankaiye súwana
38 Máríyaa séna Maníkóní kísau-arasi úmpo simásimendantemba Maníkó kembá miyá íníye súwana Maníkó ai'mákowi auwéna iyáiye.

Máríyaa Írísápétini namu'ó kuráin-aai.
39 Iyúwana kárika'a Máríyaa ména íyáfasinena minúwóíyáán-úmai Yúndiyaa-marafa'a omápa'-aempa'a moórá-naopa'a wéna
40 Sékáráíyaani naaúmpa'a iyéna Írísápétin-awi'a mó tówana
41 Írísápéti Máríyaa amóísáúmba isówana iyámpóígo anówan-arumpimba ména úwaauwa úwana Maníkóní Ufaen-ámútánkó Írísápéti arumpimbá óraa'a úwana
42 óraaka séna Maníkó kawe'á uwánkena fí'on-inimba kárika kawe'á uwátinkena embá óraaka kawe'á uwánkaraiye. Ma'ánkénda-iyampoigonkwara'a kawe'á wéuwankaiye.
43 Ímba súwí'wara'-inimba úndanifo kesí Fasi'aénkómbá ma'ánkénda-ininko éma kesí namu'á wétene.
44 Enamóísáúmba isáúnana sirumpimbó mérain-iyampoigo aamoí éna úwaauwa uráiye.
45 Maníkó simámakain-aai érai'a paápé íníye séndasafena Maníkó kawe'á uwánkáíye Írísápéti siyáiye.

Máríyaa Maníkón-áámóí éna imó siyáin-aai.
46 Súwana Máríyaa séna kesí imáyáago Fasi'aénkón-áwí'a mósá wémaraisa'a
47-49 Maníkóní kísau-arasi úwoi-arasi únana ken-ímáyáá isaná sirunkó kawe'á isa'á Maníkó kawe'-ámpá'ó mésínkáíwaimba aamoí uwánkaumne. Maníkó óraa-fasi'aenkwarawi óraa'a uwásínkáímba pósa kentáfésa sésa Maníkó kawe'á uwánkaraiye sénááwe. Káfé'o méraan-kwaasiye ánaaembo paápé íyan-kwaasiye mináái símaesa kónááwe. Maníkó áfáá'orawi éna
50 wenaísamaifimbo méraan-kwaasisafena ááémo maé'ón-kwaasiye káfé'o méraan-kwaasiye ánaaembo paápé íyan-kwaasiye arumbá uwátínkámaena iyíníye.
51 Maníkó fasi'aréna fasi'aén-kísáú maéna kentúwí'o mósá máráán-kwaasi ti'mátu'makaiye.
52 Maníkó túwí'o wérain-kwaasi kárika'a múra tinkéna ímbo túwí'o wérain-kwaasi óraaka'a mósá wétinkaiye.
53 Tááimo wétain-kwaasi kawe-tántáá'á tiména sáwífa-tantaa'o makáan-kwaasi ímba tiména ti'mátukaiye.
54-55 Maníkó kentáá síwá'náwara Émbaramuntafenawara'a óraaka séna enkwárá enaísaafitantambo íyawiwara'a sirumbá uwátínkámae'a iyónaumne siyáin-aai ááka'a makéna kentáá Ísareri-waasisa wení kísau-waasisa wésuwa'nai-iye Máríyaa séna
56 Írísápétiye ména kaumbo-wíyómbá maisuwéna wení naaópa'a kunkáiye.

Írísápéti Yónimbo ma'ánkarain-aai.
57 Kumúwana Írísápétini kanaa túwana iyámpói ma'ankówasa

58 Fasiˈaénkó arumbó uwánkarain-aai isésa wenamááraawe wení naaópakewiye isésa
anówankwaraˈa aamoí uwánkaraawe.

59 Aamoí uwaná miníyámpóígó afakaumboé-noˈwaamba waúwasa áúma kárámai
araénáémba ónae sésa afowán-áwíˈa Sékáráíyaawe simánkanae uwaná
60 anówa séna ímbanifo wenáwíˈa Yóniye seró súwasa
61 miwí sésa ímba ení waásifaˈa miyán-áwíˈá wéraiye suwaná
62 afowámbá ááˈa káúnkowasa tiyáán-kwaameˈnaameˈ-esa nóran-awira simánkainono
suwaná
63 afowá aúfáí-wandaai síméro séna waaméˈnaame úwasa máámúwana agaimaréna
wenáwíˈa Yóniye séna timúwasa awánésa óraaˈ-imayaa uwaná
64 Sékáráíya agaimaréna óiˈa fetói úwana aaí séna Maníkón-áwíˈa mósá marówasa
65 mindáópaken-kwaasi tááˈa úwana Yúndiyaa-marafaˈa omápaˈ-aempaˈa minááí wété
úwasa
66 ísówi óraaˈ-imayaa ésa sésa miníyámpóígó ánaaemba nóran-kwaasiya mérainiyo sésa
Fasiˈaénkóní fasiˈaémbá weséˈa méraiye siyáawe.

Sékáráíyaamo siyáin-aai.

67 Miníyámpóígó afowámbá Sékáráíyaamba Maníkóní Ufaen-ámútánkó óraaˈa
uwánkowana Maníkón-aai simátimena séna
68 Maníkó kentáásí Fasiˈaénkó éna wení waásisa Ísareri-waasisa súwaˈnai ena
sáwí-imayaago taˈótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasa wéimba póta wenáwíta mósá
maránaumne.
69 Maníkó wení kísau-waasi Téfítin-andafakewimba fasiˈaén-kwáásí íyáfasinankaraimba
póna sáwíˈo úmaisaamo méraundafinkemba kaweˈ-ámpátá mésinkainiye.
70 Naaófáˈá Maníkó minááí wení kaweˈ-wáásí simátimuwasa agaimakáawe.
71 Naaófáˈá Maníkó kentáásáféna óraaka séna tíyámbo kembó uwátínkén-kwaasi
namuro-wáásí taˈótokempinkemba métiyanaumne siyáiye.
72 Áááma Maníkó kentáá síwáˈnásafena arumbó uwátinkainda-aai séna wení fasiˈaén-
ááí ááka ˈo maráínda-aai siyáiye.
73-74 Maníkó Émbaramu kentáá síwáˈnásafena kentáásí namuro-wáásífákémbá
mésinkainata ímba sááˈa ínata wení kísau maéta
75 wenaúrankaˈa kaweˈ-úmai arupíse úmai maéˈmaeˈo onda-ááísá óraakaˈa siyáiye.
Sékáráíya simásuwena séna
76 kesáániniko entáfésa íyáákarai-Fasiˈaenkon-aaimo simátímíndawi óne sénááwe.
Aifaˈá emá Fasiˈaénkóní aambá wiyínone.
77 Fasiˈaénkó wení waásiti sáwí-imayaa maitiyuwéna kaweˈ-ámpáˈó métinkainda-aai
wésimatime Fasiˈaénkóní aambá wiyínone.
78 Kentáásí Fasiˈaénkó áfááraumai arumbá uwásinkenasa aafáúmó íyáúsenamo sámo
kaintembá kaweˈ-ámpátá mésinkenasa sása kásinkainiye.
79 Kumeuˈó in-áémpáˈó méraawi puwíyantafena tááˈo iwáí sáma kátinkena kaweˈ-
ámpáˈá métinkainiye Sékáráíya siyáiye.

80 Súwana miníyámpóígó óraaˈa éna kaweˈ-ímáyáá wéena máásai-marafaˈa ména
Ísareri-waasi túrankaˈa paápé índa-kanaa túwana máásai-marafaˈa méraiye.

2

Máríyaa Ísumbo maˈánkarain-aai.
Mátíyu 1:18-25

1 Minkánááfímbá Rómu-kamani-oraakon-awiˈa Ógásitasi simátimena séna seyaafáˈ-
máráfákén-kwáásí túwíˈa agaénááwe siyáiye.
2 Aifaˈá túwíˈo agáún-kanaafimba Sáíriniyasi Síriyaa-waasiti kawáágómó méron-
kanaafimba
3 namupaˈó maifáˈo kuráawi kouwerésa kentí akúmbó méropaˈa túwíˈo agáíyantafesa
tiyáawe.
4 Yósepi Téfítin-andafaken-kwaasi póna Káríri-marafaˈa Násareti-naopaˈa tuwéna
Yúndiyaa-marafaˈa Téfítini naaópaˈa téna mindáópaˈ-awiˈa Pétaremufaˈa túwana
5 awaainín-árásígó Máríyaa ámúˈa kaufúwana áwíˈo maíndasafena áíˈmaena túwana
6 mindáópaˈa ména iyámpóímo maˈankáí-kánáá túwana

7 aifaráán-íyámpói maˈankéna iyámpóígoni unáánkwátói úsúrena purumakagóní
táúfapimba ánkaraiye. Túwíˈa wéagauwasa sáwífaˈ-waasi wíyómpimba waásimo wááumo
wáén-daumpaˈa ówiˈa tarówana purumakagóní naaúmpaˈa mérena maˈánkaraiye.

Sipisípiyaˈo káráwiyowi simátímakain-aai.

8 Minaémpáˈó sipisípiyaˈo káráwiyowi nóˈwaamba ufáˈá wégawaanuwana
9 Fasiˈaénkó wení kísau-waasi wíyómpakemba aiˈmarówana sipisípiyaˈo káráwiyowifaˈa
paápé úwana Maníkóní sáma tuwówana kumúwasa awánésa áfááraumai táátafesa uwaná
10 wíyómpakewi séna ímba tááˈa íno. Ásé-aai kusimátimunda pósa sáwífaˈ-waasi isésa
áfááraumai aamoí uwánkanaawe.
11 Káféˈa Téfítini naaópaˈa iyámpói maˈánkáísana miníyámpóígóntáfésa Maníkó
íyáfasinankaraiwai Fasiˈaénkón-iye sénááwe. Miníyámpóígó kenkwáráˈé fíˈon-kwaasiye
sáwíˈo úmaimo méraampinkemba kaweˈ-ámpáˈá métinkainiye.
12 Miníyámpói ampantasámbá úsúmai purumakagóní táúfapimba máráísaˈa koawáné
séˈa simásímakain-aai érai-aai kentáá kaweˈ-ámpáˈá mésinkaindawimba maˈánkaraiye
sénááwe súwasa
13 minúwóíyáámbá wíyómpakewi sáwífaˈa paápé ésa Maníkón-áwíˈa mósá marésa sésa
14 wíyómpaˈa Maníkón-áwíˈa mósá maráúmne. Marapáˈá Maníkó aamoimó uwátínkáín-
kwaasi aaweyáá úmai méraawe siyáawe.

Sipisípiyaˈo káráwiyowi Ísumbo koawánaraan-aai.

15 Wíyómpaken-kisau-waasi wíyómpaˈa kunuwerésa íyúwasa sipisípiyaˈo káráwiyowi
sésa Fasiˈaénkómó simásímakain-aaisafeta Pétaremufaˈa koawánanaisaiye sésa
16 minúwóíyáán-úmai kumbá Máríyaae Yósepiye mésarai purumakagóní táúfapimba
Ísumba ánkaroyasa taawánésa
17 wíyómpakewimo siyón-aai miníyámpóígón-áái tasimátimesa
18-20 kouwerésa simásímakain-aaisa érai-aaiye sésa ísaron-aaisafesa koawánontafesa
Maníkón-áwíˈa mósá makáawe. Sipisípiyaˈo káráwiyowi simátimun-aai ísówi imáyáa
uwaná Máríyaa minááí áákaraakaˈa éna imáyáa uráiye.

Ísun-awiˈo simánkarain-aai.

21 Iyámpói maˈankéna afakaumboé-noˈwaamba waúwasa miníyámpóígón-áúma
kárámai araénáémba uwaná áwíˈa simánkena anówamo ímbo ámúˈo kaurónkaˈa
wíyómpakewimo siyón-awiˈa simánkena Ísuwe siyáiye.

Símiyoniye Ánaaeˈa Ísumbo awánaraayan-aai.

22 Naaófáˈó Mósese aaremó iyámpóímo matinkésa nombó pétuwesa miwítí
naaópaˈo iyíyan-aaimo siyáin-kanaa túwasarai Yósepiye Máríyaaeˈa Ísumba áíˈmesarai
Fasiˈaénkómbó amíyanesarai Yérúsaremu-naopaˈa kurááye.
23 Fasiˈaénkóní ámáámba Mósese agaimaréna séna Fasiˈaénkó séna kentí iyámpói aifaˈá
waai-iyámpóísómbá tíˈmaeˈa kempáˈá mátinkeˈa ení iyámpóíye sénááwe Fasiˈaénkó siyáiye
Mósese agaimaréna siyáiye.
24 Moóráfaˈa Fasiˈaénkóní ámáámba agaimaréna séna Maníkóntáfékai ísámai mááufuˈ-
numa kaeˈá fámai agáékaiyo. Ímbo mááufuˈo makékai mááufukaan-dumagon-árááˈa kaeˈá
maimái agáékaiyo siyáiye. Minááí miyá íyantafesarai Ísumba áíˈmesarai Yérúsaremu-
naopaˈa kurááye.
25 Kuyaná moóráwigon-awiˈa Símiyoni Yérúsaremufaˈa ména kaweˈ-wáásí éna Maníkón-
aaisafena fasiˈámai ména Ísareri-waasi kaweˈó uwátinkaindawimba amuˈmaréna
mérowana Maníkóní Ufaen-ámútánkó weséˈa ména
26 ááéma simámena séna ímba ááéma puwínompo Fasiˈaénkóní Káráísitimba awáné
puwínone simámakaimba
27 Maníkóní ámútanko imáyáa amúwana óraaˈ-amaan-daumpaˈa imérowasarai Ísun-
anófoiyai ámáámba miyá siyóntafesarai Ísumba áíˈmaesarai óraaˈ-amaan-daumpaˈa
íyúyana
28 Símiyoni miníyámpói tapéna Maníkóntáféna súwi simásuwena séna
29 Fasiˈaénkóo simásímakaanda-aai káféˈa paápé isaná sirunkó kaweˈá wéimba póˈa úwoi
puwónaumne.
30-31 Seyaafáˈ-wáásísáféna ísámai kaweˈ-ámpáˈó métinkaindawimbo
íyáfasinankaandawimba éˈa awánáúmne.
32 Fíˈonkaa-waasi sáma kátinkena kaweˈ-ámbá aráátiminana póna Ísareri-waasi súwíta
sanaambá iyíníye Símiyoni
siyáiye.

33 Símiyoni miníyámpóígóntáféna súwasarai anófoiyai isésarai óraa'-imayaa uyaná
34 Símiyoni séna Maníkó kawe'á uwátinkainiye simásuwena miníyámpóígón-anówantafena séna Maníkó maaníyámpói íyáfasinankaiye. Wentáfésa Ísareri-waasi tuwímbai Maníkóntáfésa kawe'-úmai méwasa tuwímbai tínaaemba uwámenaawe. Maníkó wembá waamékáámbá uwánkáísasa sáwí-aaimo simánkaiyawiti
35 sáwí-imayaa seyaafá'-wáási túranka'a paápé íníye. Ááiwara-tantaako faiyáráísanamo áí'o intenkáámbá umbai-tántáákó enarumpimbá tíníye Símiyoni Máríyaantafena siyáiye.
36-37 Moórá-ininkon-awi'a Ánaa Maníkón-aaimo simátimun-ininko ména Ásan-andafaken-inimba Fániyuerin-ayáámúnko éna waaí maiyéna afakaeté-aatai maisuwówana awaaikó puwúwana ayáátááka'a 84 aatai maisuwéna áráamba kéna aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-daumpa'a iména aafáyáara'e fénáímpinka'e nó'waane Maníkón-áwí'a mósá wémarena inaí aantembo síndasafena ímba tómbá wénena
38 Símiyoni sún-kanaa wewárá'á ewaa'á taména Maníkóntáféna súwi séna miníyámpóígón-aai simátimena Maníkó Yérúsaremufaken-kwaasi sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasa siyáíndawimba wéamu'maraundawintafena miníyámpóígón-aai simátímakaiye.

Yósepiye Máríyaae'a Násareti-naopa'o kurááyan-aai.

39 Yósepiye Máríyaae'a Fasi'aénkómó siyáin-amaamba taí'ásuwesarai Káríri-marafa'a mindáraiti naaópa'a Násaretifa'a koméroyana
40 mindáraiti iyámpóígo óraa'a uwáwéna fasi'ámai ména kawe'-ímáyáá úwana Maníkó kawe'á uwánkaraiye.

Ísu iyámpóíya'a óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aai.

41 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá túntemba Ísun-anófoi Yérúsaremu-naopa'a kógo urááye.
42 Ísu sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai maisukónka'a Yúndaa-waasiti áwáu arááíwaesarai mintánómbó náíyantafesarai Ísumba áí'maesarai Yérúsaremufa'a koméroyana
43 mintánón-kánáá tai'ówasa miwítí naaópa'a wété uwaná Ísu Yérúsaremufa'a mérowasarai anófoi ímba awánésarai
44 imáyáa ésarai wenamáárаase'a aampa'á wéwiye-imayaa ésarai aampa'á wéwesarai fenómpinka'a wétoso uwasaráí mindárai miwítí naaóraafine timáárаafinemo tíndawe sésarai ayaafáí uyambá
45 ímba awánésarai ayaafáí uwááesarai aneka'á tauwerésarai Yérúsaremufa'a koayaafáí úmaesarai kuyambá
46 kaumbo-kánáá maisúwóyana óraa'-amaan-daumpa'a mérowasarai anófoiyai awánaraaye. Yúndaa-waasi aaimó simátímún-kwaasiti afufumpimbá Ísu ména miwí táái wéisena minááísáféna tísai úwasa
47 anondáá wembá áísai uwaná wení kawe'-ímáyááfínkémbá simátimuwasa isésa táátafesa uwasá
48 anófoi taawánésarai táátafesarai ésarai tiyáámba píkinesarai anówa séna kesááninkoo enafoékai ayaafáí úmaekai wénuyana sirunkó umbaí wétaifo nóra séwa miyá wéono súwana
49 Ísu séna nóra sékaiya siyaafáí wéoyo. Kesifoní naaúmpa'a méraumpo nóra sékaiya ímba ísaraayo súwasarai
50 minááígóní áwáu ímba kawe'-úmai ísaraaye.
51 Ímba ísóyana Ísu anófoise'a Yérúsaremufakemba Násareti-naopa'a téna miwí tááisafena ewé símaena wéiyena tamérowana anówa Ísumo urómba imáyáa wéena mérowana
52 Ísu óraa'a uwáwéna kawe'-ímáyáá wéuwasa Maníkówé waásiye aamoí uwánkaraawe.

3

Yónimo simátímakain-aai.
Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:2-8, Yóni 1:19-28

1 Rómu-waasiti óraakon-awi'a Táípíríyasi ména kawáá-kísáú maiyéna sísamaifakemba séfataase-aatai maisuwónka'a Yúndiyaa-marafaken-kawaagon-awi'a Póntiyasi-Páírati maúwana Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti maúwana áfákon-awi'a Fírípi wemá Ítúríya-marafa'e Térékónaitisi-marafa'e káráwiyuwana Ráíseniyaasi Ápíríni-marafa'a káráwiyuwasa

2 miyáumai-waasi káráwiyonkaˈa Ánásiye Káyafaasiye aifaˈ-ámáán-káwáágóráí
méroyankaˈa Sékáráíyaan-ááninkon-awiˈa Yóni máásai-marafaˈa mérowana Maníkó
aaí simámuwana
3 Yóni Yóndani-nonkoni arúfáˈá wénena simátimena séna sáwí-imayaa tuwéˈa
Maníkómpáˈá tíyaˈa nombá maitínkáanana Maníkó kentí sáwí-imayaa maitiyuwáíníye
Yóni siyáiye.
4 Miyá súntafena naaófáˈá Maníkón-aaimo simátímakowin-awiˈa Áísáya agaimaréna
séna
moóráwigo máásai-marafaˈa ména aaemáíyakemba séna Fasiˈaénkóní aambó
wiˈankáíyamba wení aambá arupíse íyana minámpáˈá wíno.
5 Omáˈa kárámai ukwítuˈmae koró. Kaentaén-ámbá arupíse oro. Kumpékaape ˈo uráin-
amba maimái kaweˈán-oro.
6 Maníkó sáwíˈo úmaimo méraampinkemba
kaweˈ-ámpáˈó métinkaindawimba aiˈmaráínana kumínda seyaafáˈnánká awánánááwe
Áísáya agaimaréna siyónkaˈa póna Yónintafena mináái siyáiye.

7 Súwasa Yóni nombá maisinkáínkwae sésa sáwífaˈ-waasi wempáˈá tóso uwaná Yóni
simátimena séna iyánkó póígon-araaˈan-owe. Maníkó kentí sáwí-meyamba timínífo nááwa
sisará iséra inkaisé wéteo.
8 Kentí sáwí-kisau tuwéˈo Maníkómpáˈó téˈo éˈa kawe-kísáú maíyaˈa tuwánánaumne.
Émbaramu kentáá síwáˈná imbá póta Maníkóní kaweˈ-wáásísá úne séˈa miyán-ímáyáá
ímba oro. Maníkó Émbaramun-aísaafitantamba ónááwemo sénaraa maanóntámpínkémbá
kanaámpóˈa waási úráaro sisaˈá úráawisino. Émbaramun-aísaafitantambo uráundawi póta
kaweˈ-wáásísá úne séˈa miyán-ímáyáá ímba oro.
9 Ímbo kaweˈ-árámbó íyáín-taimo áwáufimbo ayáímai iyafímbó agaisúwáántemba Maníkó
miyáumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siyáiye.

10 Súwasa isésa sésa simásimenda-aaisa nórasaawa ónaumno suwaná
11 Yóni séna kaeˈ-únánkwátóimo makéwi ímbo makéwi moórá-mora tíméro. Tómbá
makéwi ímbo makéwi moórá-mora tíméro Yóni súwasa
12 taakisi-óntámbó máún-umen-kwaasi Yóni nombá maisinkáínkwae sésa wempáˈá tésa
sésa óraako ómpo nórasaawa ónaumno suwaná
13 Yóni séna ímba karoˈá símai óraaˈ-ontambo maíyamba taakisi-óntán-aantemba máéro
súwasa
14 i-wáásí sésa kesáá nórasaawa ónaumno suwaná Yóni séna tínkantukeˈa miwítí óntama
maénae ímba seró. Karoˈ-ááí simátimeˈa miwítí óntama maénae ímba seró. Kentí
kísaugoni méyántáféˈa ímbo kaórémba tirunkó kaweˈá ínaˈa méraaro Yóni siyáiye.

15 Yúndaa-waasi Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba amuˈmarésa mésa Yónin-aai isésa
óraaˈ-imayaa ésa sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai wemá Yóniyaˈi fíˈowawaˈiyo suwaná
16 Yóni séna kesínaaembo tíndawi wemá óraako kembá íyáákaraifo wemó aaí síndaraˈo
kemó sendá sáwíˈan-iye. Kemá nombá maitinkánaumpo wemá Maníkóní Ufaen-
ámútánkómbá aiˈmaráínana kuména kempímbá óraaˈa uwátinkena iyamó agáéntemba
íníye.
17 Aawinkwínaumo sipetifímbó mósá makésamo mentúwááwanamo anómba marapáˈó
kúmísanamo ásimo fiyúndágo aútúwáísasamo kámakamaˈo in-íyáfímbó wiyúˈmaimo
agaisuwésamo anómbo naaúmpaˈo mósá máráántemba waási miyáráámbá íníye Yóni séna
18 Maníkóní ásé-aai ísámai kaweˈá íwae séna miyán-ááí simátímaˈmaena iyáiye.

Ísumba nombó maiyánkarain-aai.
Mátíyu 3:13-17, Mááka 1:9-11

19-22 Yóni simátímaˈmae wéiyena sáwífaˈ-waasi nombá maitinkéna ánaaemba Ísumba
maiyankówana inaí súwana kampúaran-tawaai tuwínkaaˈ-úwana Maníkóní Ufaen-
ámútánkó mááufuˈ-numaraamba úmaena aneˈá kumbérowana aaigó aantemba
wíyómpakemba séna emá kesáániko óna'a en-ímáyáá wéeˈa áfááraumai aamoí
uwánkaumne siyáiye.

Yóni Maníkóní ásé-aai simátimumbanifo Káríri-marafaken-kawaagon-awiˈa Éroti áfákon-
awaaininkón-áwíˈa Érótíyasimba maiyówana mindásafena fíˈo-fiˈon-tantaaˈo sáwíˈo
úntafena Yóni séna sáwíˈa óne súwana Éroti Yónimba áíˈmai ándáfaˈa ankéna mindásafena
sáwí-kisau maimaéna iyáiye.

Ísun-aíwá'náti túwíkon-aai.
Mátíyu 1:1-17

23 Ísu marapá'á kumbéna moórá-waai úmai siyáánkai-aatai maisuwéna wénena
Maníkón-aaimo simátiminda ómbarena úwasa waási imáyáa ésa sésa Yósepin-ááninkon-
iye siyáawe.
Yósepi afowán-áwí'a Írai úwana
24 Írai afowán-áwí'a Mátáti úwana
Mátáti afowán-áwí'a Rífái úwana
Rífái afowán-áwí'a Méríkai úwana
Méríkai afowán-áwí'a Yánai úwana
Yánai afowán-áwí'a Yósepi úwana
25 Yósepi afowán-áwí'a Mátátayasi úwana
Mátátayasi afowán-áwí'a Émósi úwana
Émósi afowán-áwí'a Néamu úwana
Néamu afowán-áwí'a Ésírai úwana
Ésírai afowán-áwí'a Nágai úwana
26 Nágai afowán-áwí'a Méati úwana
Méati afowán-áwí'a Mátátayasi úwana
Mátátayasi afowán-áwí'a Sémeni úwana
Sémeni afowán-áwí'a Yóséki úwana
Yóséki afowán-áwí'a Yónda úwana
27 Yónda afowán-áwí'a Yóánani úwana
Yóánani afowán-áwí'a Résa úwana
Résa afowán-áwí'a Sérápáperi úwana
Sérápáperi afowán-áwí'a Síáritiyeri úwana
Síáritiyeri afowán-áwí'a Nérai úwana
28 Nérai afowán-áwí'a Méríkai úwana
Méríkai afowán-áwí'a Éndai úwana
Éndai afowán-áwí'a Kósamu úwana
Kósamu afowán-áwí'a Érímendamu úwana
Érímendamu afowán-áwí'a Éya úwana
29 Éya afowán-áwí'a Yósúwa úwana
Yósúwa afowán-áwí'a Éríyesa úwana
Éríyesa afowán-áwí'a Yórimu úwana
Yórimu afowán-áwí'a Mátáti úwana
Mátáti afowán-áwí'a Rífái úwana
30 Rífái afowán-áwí'a Símiyoni úwana
Símiyoni afowán-áwí'a Yúndaa úwana
Yúndaa afowán-áwí'a Yósepi úwana
Yósepi afowán-áwí'a Yónamu úwana
Yónamu afowán-áwí'a Éráyakimu úwana
31 Éráyakimu afowán-áwí'a Méríya úwana
Méríya afowán-áwí'a Ména úwana
Ména afowán-áwí'a Mátáta úwana
Mátáta afowán-áwí'a Nétáani úwana
Nétáani afowán-áwí'a Téfíti úwana
32 Téfíti afowán-áwí'a Yési úwana
Yési afowán-áwí'a Ópéti úwana
Ópéti afowán-áwí'a Póási úwana
Póási afowán-áwí'a Sárimoni úwana
Sárimoni afowán-áwí'a Násoni úwana
33 Násoni afowán-áwí'a Ámínándapu úwana
Ámínándapu afowán-áwí'a Ándimini úwana
Ándimini afowán-áwí'a Ánái úwana
Ánái afowán-áwí'a Ésíroni úwana
Ésíroni afowán-áwí'a Pérési úwana
Pérési afowán-áwí'a Yúndaa úwana
34 Yúndaa afowán-áwí'a Yékopu úwana
Yékopu afowán-áwí'a Áísáaki úwana

Áísáaki afowán-áwí'a Émbaramu úwana
Émbaramu afowán-áwí'a Téra úwana
Téra afowán-áwí'a Né'o úwana
35 Né'o afowán-áwí'a Séráki úwana
Séráki afowán-áwí'a Ríyu úwana
Ríyu afowán-áwí'a Péréki úwana
Péréki afowán-áwí'a Ípa úwana
Ípa afowán-áwí'a Síra úwana
36 Síra afowán-áwí'a Kénaani úwana
Kénaani afowán-áwí'a Áfákisati úwana
Áfákisati afowán-áwí'a Sému úwana
Sému afowán-áwí'a Nówaa úwana
Nówaa afowán-áwí'a Rémeki úwana
37 Rémeki afowán-áwí'a Métúsara úwana
Métúsara afowán-áwí'a Ínóki úwana
Ínóki afowán-áwí'a Yéréti úwana
Yéréti afowán-áwí'a Má'árariri úwana
Má'árariri afowán-áwí'a Kénaani úwana
38 Kénaani afowán-áwí'a Ínosi úwana
Ínosi afowán-áwí'a Séti úwana
Séti afowán-áwí'a Ándámu wemá
Maníkón-áánimban-iye.

Miwí Ísun-aíwá'ná owé-ímáyáá uráawe.

4

Waántáwanko Ísumba ma'máímo awánarain-aai.
Mátíyu 4:1-11, Mááka 1:12-13

1 Yóni Ísumba nombá maiyankónka'a Maníkóní Ufaen-ámútánkó Ísumba óraa'a uwánkena simámuwana Ísu Yóndani-nomba tuwéna máásai-marafa'a komérowana
2 waántáwanko Ísu sáwí'o índa awánánae súwana Ísu ímba tómbó nómba ména ayáátááka'a 40 no'waamba waúwana áfááran-aai tówana
3 waántáwanko séna emá Maníkón-áániniko úne wésempo maanóntánkóntáfé tómbá úréna'a naanó siyó súwana
4 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
tómbó náíyawi aantemba waási ímba fasi'átinkainifo Maníkómó siyáintemba
seyaafá'á íyana fasi'átinkainiye
siyáimba pó'a emó sénda ímba miyá ónaumne súwana
5 waántáwanko Ísumba áí'maena iyéna minúwóíyáán-úmai seyaafá'-máráfá'ó káráwiyon-kwaasi aráánamena
6 séna seyaafá'-máráfá'á káráwiyuwo sénamo símakaimba moóráwigomba kesí imáyáafinkemba kanaa'á tíménda isa'á embá áménana enáwíko iyíníye.
7 Ken-ímáyáámó mósá máréna'o é'a káráwiyi-kisau áména káráwiyuwo waántáwanko súwana
8 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
kentí Fasi'aénkó Maníkómpá'á imáyáa
é'a wenáwí'-aantemba mósá maré'a wení
kísau aantemba máéro
siyáifo emó sénda ímba miyá ónaumne súwana
9-11 waántáwanko Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a wéna óraa'-amaan-dankoni amifa'á móankena séna Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
Maníkó wíyómpakemba wení kísau-waasisomba
ti'maráínasa enká'á káráwiyonaawe.
Moóráfimba séna
óntanka'a aísamai turaráanafo
sésa tiyáántandesa faramónááwe
siyáiye. Mindásafe emá Maníkón-áániniko úne wésempo maankákémbá ásáfenasa wíyómpakewi farámbaesa marapá'á múankaaro waántáwanko súwana
12 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífinkemba é'a miyá siyéna moórá-aaiwara'a séna
kentí Fasi'aénkó Maníkómbá
áísai úmai isánae ímba seró

siyáimba emó séndantembo miyámó ékaa Maníkómbá
áísai úmai isáúsino. Mindásafemo emó sénda ímba miyá ónaumne Ísu súwana
13 waántáwanko seyaafá-tántáátáféna Ísumba áísai uwásuwena séna kárika aneka'á
taáísai ónaumne séna auwéna kóuraiye.

Ísu wení kísaumo ómbakain-aai.
Mátíyu 4:12-17, Mááka 1:14-15

14 Kúwana Maníkóní Ufaen-ámútánkóní fasi'aénkó Ísumpimba wérowana Ísu máásai-
marafa'a tuwéna Káríri-marafa'a komérowana wenááigo seyaafá'-máráfá'á wété úwana
15 miwítí ámáán-daumpimpa'a
Ísu simátimuwasa seyaafá'nánká wenáwí'a mósá makáawe.

Násaretifakewi Ísumba tínaaembo uwánkaraan-aai.
Mátíyu 13:53-58, Mááka 6:1-6

16 Minkákémbá Ísu kárikomo maé'éún-daopa'a Násaretifa'a koména Yúndaa-waasi
ámáán-aaimo ísón-kanaa aasiyaasi-kánáá ámáán-daumpa'a imáéntemba miyáumai iména
Maníkón-aai aúfáífinkembo simátimindasafena íyáfasinowasa
17 naaófá'á Maníkón-aaimo siyówi Áísáya agaimakón-kwandaai ámúwana maiyéna
fariyéna moórá-aai awánéna séna
18 Fasi'aénkóní ámútanko kesé'a méraiye. Úwoi-waasisafe kesí ásé-aai kosimátimiyo
séna si'mákaifo Fasi'aénkóní ámútanko kesé'a méraiye. Ta'ótokaan-kwaasisafe'a
kemá faútínkáana'a méraaro siyé-ááí kosimátimiyo. Túrambo kafíkáin-kwaasisafe
aneka'á túrambo awánáíyan-aai kosimátimiyo. Tirumbó umbaimó táínda-
waasisafena minúmbáí-tántáá'á tai'áíníye siyé-ááí kosimátimiyo.
19 Fasi'aénkó wení waási
kawe'ó uwátinkainda-kanaagon-aai kosimátimiyo séna si'mákaiye
agaimaréna siyáiye Ísu simásuwena
20 mináúfáí-wándááí owepámai káráwiyowimba aména aaí simátimindasafena mara'á
mérowasa mindáúmpá'ó méron-kwaasi aaí sínena úwasa aúrampimba karákówana
21 Ísu séna mináááímó súna'o isérón-aai afora'á paápé iye súwasa
22 isésa aifa'á kawe'-ááí siyé sésa aamoí uwánkesa ánaaemba óraa'-imayaa ésa sésa
Yósepin-ááninko éna maankákéwí éna kesáámó úndanten-kwaasin-ifo nóra sénawa miyán-
ááí síyó suwaná
23 Ísu séna waási waé'mai-aai sésa emá tíyofaan-waasi ómpo enáúra'a eyáárika
kawe'án-uwo wésewe. Mináái kentáfé'a simásuwe sé'a Kápaneamu-naopa'a kawe-
kísáú maiyáanata ísaraumpo maanká'á ení naaópa'wara'a miyán-kísáú mauwó kentáfé'a
síyambanifo
24 érai'a simátime súne. Maníkón-aaimo simátímíwai wení waásifa'a Maníkón-
aai kosimátiminenamo wimbá wenamáára sésa kesáámó úndanten-kwaasin-iye sésa
wenáwí'a ímba mósá wémaraawe.
25 Érai'-aai sénaumpo ísáaro. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Íráiyaa
méronka'a kaumbo-áátáí úmai afa'mórae-wiyomba maisuwéna ímba aa'á téna aawaí
tówana minkánáá Ísareri-waasiti marafá'á keto'-ínímbá sáwífa'a mérowana
26 Maníkó ímba minkétó'-ínímbá kotúwa'nai ínone séna fí'om-barafaken-keto'-inimba
Sáíndóni-marafa'a Sáréfati-naopaken-ininkomba koáwa'nai uwó séna Maníkó Íráiyaamba
ai'marówana kuráiye.
27 Naaófá'á moóráwigo Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Íráisa méronka'a Ísareri-
waasiti marafá'á túmo námombo kón-kwaasi sáwífa'a mérowana Maníkó minkwáásísómbá
ímbo asófatinkaraimbanifo fí'om-barafa'a Síriyaa-marafaken-kwaasi áúmo námombo kón-
kwaasigon-awi'a Néamanimba asófankaraiye Ísu súwasa
28 minámáán-dáúmpá'ó mérowi isésa imáyáa ésa kentáásáféna Maníkó ímba túwa'nai
íníye Ísu wésiye sésa tirunkó ika fówasa
29 íyáfasinesa Ísumba ta'ótokesa tafisímaesa máápa'a kúwákárúwesa miwítí naaó'-
omapa ámémpa'a famétuwanaesa uwaná
30 énifo Ísu tufíntuwena kóuraiye.

Arumpimbá sáwí-amutambo mérowin-aai.
Mááka 1:21-28

31 Ísu Káríri-marafa'a Kápaneamu-naopa'a koména Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-
kanaara'a ámáán-daumpa'a iména aaí simátimuwasa
32 isésa óraaka'o súntafesa óraa'-waasigoraamba siyé sésa táátafesa uráawe.

33 Táátafesa uwaná minámáán-dáúmpá'á moóráwigo sáwí-amutamba wenarumpimbó
méron-kwaasigo óraaka séna
34 Ísu Násaretifakewi óne. Kentáá nórawa ínewa'ono tasínkambaisaawa tai'áínono.
Embá awánáúndawi Maníkóní kawe-kísáú-wáásígó óne súwana
35 Ísu sáwí-amutankontafena óraaka séna aseré minkwáási auwé kóuwo súwana misáwí-
ámútánkó minkwáási famé'auwowana túranka'a tanaa fówana ímba sáwí'o uwánkomba
úwoi kóúwasa
36 awánésa táátafesa ésa keáímbá sésa nóran-aaiya wésiyo. Fasi'aén-ááí sáwí-
amutantafena óraaka simátímísasa tirumpinkémbá wégowe suwaná
37 miyán-ááí Ísun-aai mináémpá'á wété úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasimo asófatinkarain-aai.
Mátíyu 8:14-17, Mááka 1:29-34

38 Ísówana Ísu minámáán-dáúmpá'á tuwéna Sáímonini naaúmpa'o iyúmba Sáímonin-
áráandaomba áuiya kówana mérowasa Ísumba simámúwana
39 iséna wempá'á téna áuiyagontafena séna tai'aaó súwana mináúíyá tai'ówana
íyáfasinkwena tómbá agaimái tímakaiye.

40 Úwasa fenómpinka'a fí'o-fi'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa Ísumpa'a tuwaná ayáámba
ta'ótorowasa asófaraawe.
41 Miyá úwasa sáwí-amutantomba sáwífa'-waasi tirumpinkémbá tiyuwésa óraaka sésa
Maníkón-ááninko óne simásuwesa kóuraawe. Sáwí-amutamba imáyáa ésa Ísuntafesa
Maníkómó íyáfasinankaraiwai iyé-ímáyáá untáféna Ísu aséráaro súwasa tiyuwésa
kóuraawe.

Yúndiyaa-aempa'o Ísu simátímakain-aai.
Mááka 1:35-39

42 Kóuwana aafáúmó íyáúsunka'a Ísu mindáópa'a tuwéna Maníkómpá'á inaimó
síndasafena ímba waásimo méropa'a komérowasa ayaafáí úmai awánésa sésa kónafo
keséta méraao suwaná
43 Ísu séna fí'on-daopimpa'wara'a ásé-aai Maníkó wení waásimo kawáánin-aai
kosimátimenaumne. Miyámó ondasáféna Maníkó si'mákaisa'a kunkáumne séna
44 tiyuwéna Yúndiyaa-aempa'a koména ámáán-daumpimpa'a simátíma'maena iyáiye.

5

Ísu wení kísau-waasimo táántarain-aai.
Mátíyu 4:18-22, Mááka 1:16-20

1 Moórá-kanaa Ísu nonkwaaúnkóní áwáífa'-awi'a Kénésárétifa'a mérowasa Maníkón-aai
isánae sésa tóso ésa famé'maesa tuwaná
2-3 kae'á kári'-nompin-taomba nonáámááífa'a wérowana moórá Sáímoninde wérowana
awánówasa mófáá'o tóróyan-kwaasi mindómpín-táómba tuwésa mare'mare'-únámbá
wénonkwiyuwana mintáómba úwoi wérowana awánéna Sáímonini nompín-táómpimba
íyátena Sáímonintafena séna ewaa'á maimaé waaó súwana ewaa'á fafúsúmaena
nonáwáífa'a kúwana Ísu mimpímbá mara'-ména seyaafá'-wáási simátímakaiye.

4 Simátimena Sáímonintafena séna nompín-táómba fafúsúmae nonafufumpá'á kuré
ewé ení waásiye mare'mare'-únámbá túwéwana nompímbá kumína'a mófáá'a fasínáaro
súwana
5 Sáímoni séna óraakoo káfé'-no'waamba miyámó úmae iyúndasa ínta mófááta
toráúndasa úwoisa méraumpo emó séndantemba ónaumne séna
6 nonafufumpá'á wésa mare'mare'-únámbá túwówana nompímbá kumúwana sáwífa'-
mofaa'a minúnámpímbá ówitena taráráárráántamba úwasa
7 moórá-nompin-taompimba miwítí waási mérowasa awánésa tiyáán-tuwaa'a ésa
tasúwa'nai oro suwasá tésa minkáé-táómpimba mófáá'a mósá márówana ówitena umbaí
téna nompímbó kúwáférááraantamba úwana
8 Sáímoni Pítaa miyámó úmba awánéna Ísu óraakon-iye séna aísamaifimba kífaena séna
Fasi'aénkóo sáwí-waasi úmpo siyuwé waaó siyáiye.
9 Sáwífa'-mofaa'o tóróntafena Pítaawe wesé'o méron-kwaasiye táátafesa uwasá
10 Sáímoniye mófáá'o to'maésarai núyawi Sépétin-ááninkai-tuwi'a moóráwigo Yémísi
úwana moóráwigo Yóni mindáraiye táátafesarai uyaná Sáímoni Pítaa Ísuntafena séna

Fasiˈaénkóo sáwí-waasi úmpo siyuwé waaó súwana Ísu séna ímba ááˈa íno. Mófááˈo toˈmaé wénomba minkísáú ifátuweˈa káféˈa waási tafisíyasa kesiráái wáéro súwasa
11 mindómpín-táómba tafisímaesa nonáámááifaˈa mámaresa miwítí kísau ifátuwesa Ísumba arááíwakaawe.

Ísu námombo kón-kwaasi kaweˈó uwánkarain-aai.
Mátíyu 8:1-4, Mááka 1:40-45

12 Moórá-kanaa Ísu moórá-naopaˈa mérowana moóráwigo seyaafáˈ-áúfáˈó námombo kón-kwaasi Ísumba awánéna óraakon-iye séna aísamaifimba takífaena séna kentáfénamo ankáínamo e kanaaˈá aúíˈa uwásinkainone súwana
13 Ísu ayáámba aneˈá taˈótorena séna miyá ónaumpo enáúraˈa karefóˈa kawáúwiye súwana minúwóíyáámbá kawáúguwana
14 Ísu óraaka séna enáúraˈa kawáúwifo naaófáˈó Mósesemo siyáintemba ámáán-kisau-waasifaˈa wéma enáú máaraatime póíma tímínasa Maníkóntáfésa ísámai tufúˈmai agaíyasa seyaafáˈnánká awánésa áúrakemba kawáúwiye sénááwe. Énifo enáúraˈo uwánkaunda-aai simátimunafo sé waaó Ísu súwana
15 ifátuwena kaweˈó uwánkon-aai simátímaˈmaena iyúwana minááígó naaóˈ-naoˈa wété úwasa sáwífaˈnanka tóso ésa wenáái wéiseˈa onaná tíˈo
in-kwáásí asófatinkainkwae sésa tóso uwaná
16 énifo Ísu Maníkómpáˈá inaimó síndasafena máásai-marafaˈa kógo uráiye.

Ísu aísamaimo pukówaimba kaweˈó uwánkarain-aai.
Mátíyu 9:1-8, Mááka 2:1-12

17 Moórá-kanaa tuwímbai ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakene Káríri-aempakene Yúndiyaa-aempakene tóso ésa Ísu moórá-naumpaˈa aaimó wésimatimumba taísaraawe. Maníkó Ísumba asófatinkainda-fasiˈaemba amúwana mérowasa
18 tuwímbai aísamaimo pukówimba wandaaifímbá marésa taawiyaˈmaé tésa Ísumpaˈa máánkáananasa kaweˈá ínkwae sésa tumbá
19 mindáúmpáˈá sáwífaˈ-waasi sisipáá uwasá ímba kanaaˈó íyóraantamba ésa naanam-ifaˈá taawiyaˈmaé imésa afaaˈá aúsámaresa ándára taˈótoresa túwówana kumémena waásifimbo Ísumo mérompimba aúrankaˈa kumúwana
20 Ísu taawiyaˈmaésamo tun-kwáásímó éraiˈa kaweˈá uwánkainiye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna kesí waásiyo ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne súwasa
21 ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé keáímbá sésa Maníkó weyáá sáwí-imayaa maitiyuwáínífo waási ímba miyá ónááfo Maníkómbá karaánááˈá ánkáíye suwaná
22 Ísu minímáyáámó umbá iséna séna nóra séra miyán-ímáyáá wéoo.
23 Moóráwigo aísamaimo pukáindawintafena sénamo ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sénááwe. Énifo moóráwigomo aísamaimo pukáindawintafena sénamo eyáárikaˈa íyáfasine waaó sínasamo ésa éraira sí karorá síyó awánánááwe.
24 Kemá waási úranko marapáˈó méraunda waásiti sáwí-imayaa maitiyúwáanda-fasiˈaemba tokáumpo aráátíménda awánánááwe séna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna isaaó. Íyáfasine ení wandaaí maimaé ení naaópaˈa waaó súwana
25 túrankaˈa íyáfasinkwena wení wandaaí wémaena Maníkón-áwíˈa mósá maréna wení naaópaˈa kúwasa
26 seyaafáˈnánká táátafesa ésa Maníkón-áwíˈa mósá marésa sésa ímbo awánáúnda-iˈa isatá awánáúmne sésa táátafesa ésa tiyáámba tóipimba fáákaawe.

Ísu Rífáimbo áántarain-aai.
Mátíyu 9:9-13, Mááka 2:13-17

27 Ánaaemba Ísu aampaˈá wéwena awánómba taakisi-kísáúmó maúwain-awiˈa Rífái taakisimó máún-daumpaˈa mérowana Ísu awánéna séna íyáfasine keséˈa tiyó súwana
28 íyáfasinena seyaafá-tántááˈá tuwéna wembá arááíwaˈmae wéna
29 Ísuweˈo náíndasafena wení naaúmpaˈa óraa-tomba agaúwasa taakisimó máún-kwaasiye fíˈo-fiˈon-kwaasiye Rífáini naaúmpaˈa taméesa mindáraiseˈa taméesa tawémandowasa

30 ámáán-kawaa-waasiye miwítí ámáámbo sun-kwáásíyé Ísuni kísau-waasisafesa
aaisambá tiyésa tísai esa sésa taakisimó máén-umen-kwaasiye sáwí'o on-kwáásísé'a tómbá
wénaao suwaná
31 Ísu iséna séna tíyofaan-kwaasi kawe'-úmaimo méraan-kwaasi ímba wétuwa'nai-ofo tí'o
in-kwáási wétuwa'nai-owe.
32 Mindásafe'a arupíse úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a
ímba kunkáumpo sáwí'o úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a
kunkáumne
Ísu siyáiye.

Tómbó aawentamó on-ááí.
Mátíyu 9:14-17, Mááka 2:18-22

33 Suwasá tuwímbai Ísuntafesa sésa Yóni nombó maitínkáíwaini kísau-waasi moóra-
mora-kanaa Maníkóntáfésa imáyáa ésa tómbá ímba wénesa inaí aantemba wésewasa
ámáán-kawaa-waasiti kísau-waasiwara'a miyá wéofo ení kísau-waasi ímba miyá ombá
tóné noné úwoi wénaawe. Nóra sésawa miyá wéoo suwaná
34 Ísu séna moóráwigo aaremó maíndawi amááraasomba tanómbo kautimínda miwísé'a
mérainasa aamoí ésa mintómbá ímba a'áo sénááfo úwoi nánááwe.
35 Ánaaemba minkwáásígómbá áí'mae kóíyana minkánáá amááraasomba tirunkó sáwí'a
ínasa tómbá a'áo sénááwe Ísu séna wemó ánaaemba tiyuwénamo iyíndasafena minááí
siyáiye.

36 Ísu minááí simátimena maarán-ááí waé'mai-aai séna ááéraan-ampantamo afaa'ó
wéraisasamo ombá aú-ampanta ímba kárámai wéfaruwowe. Miyámó íyana aú-ampantago
sáwí'a ínana ááéraan-ampantago aú-ampantaraamba ímba íníye.
37 Aú-anda-aran-domba ááéraa-sipisipi-asi-anafeumpimba ímba wéfatimaraawe.
Miyámó íyanamo éna aú-anda-aran-donko óraa'a éna ááéraan-anafeumba kafaména
sáwí'a ínana mindómbá úwoifa'a fatíwiniye.
38 Mindásafesa aú-anda-aran-domba aú-sipisipi-asi-anafeumpimba wéfatimaraawe.
39 Ááéraan-anda-aran-dombo naawímó ombá sésa ááéraan-anda-aran-donko ásé wéiye
sésa aú-anda-aran-domba ímba sínkáíye wésewe.

6

Ísu sambaatisáfénamo siyáin-aai.
Mátíyu 12:1-8, Mááka 2:23-28

1 Moóra-kanaa Yúndaa-waasimo saagon-kánáárá'á Ísuwe wení kísau-waasiye kísaufa'a
wíti-ton-kisaufa'a wéwesa wení kísau-waasi wíti-aramba kútúmai ási pítuwesa nowasá
2 ámáán-kawaa-waasi tuwímbai tuwánésa sésa saagaan-kánáá aambá fáí'makaawa'a
nóra séra miyá wéoo suwaná
3 Ísu séna naaófá'á Téfítimo uráimba aúfáífimbo agaimakáin-aaigoni áwáu ímba
ísaraawe. Téfítiye wení waásiye táái tówana
4 Téfíti Maníkóní ámáán-daumpa'a iyéna Maníkón-aúranka'o makón-tomba imaiyéna
wénena wení waási timúwasa naráawe. Mintómbá úwoi-waasi ímbo né'ómbanifo ámáán-
kisau-waasi aantembo né'ómbaniye. Téfíti mintómbá imaiyéna timúwasa nonká'á Maníkó
ímbo aaisambá siyáimbanifo kesí waási miyá owa'á aaisambá ímbo seráámbá wésewe.
5 Wíyómpakemba waási úranko pó'a saagaan-kánáárá'ó káráwiyaundawi úmpo saagaan-
kánáárá'ó waásimo kísau máémba kendén-iye Ísu siyáiye.

Ayáámbo kemporaráin-kwaasigon-aai.
Mátíyu 12:9-14, Mááka 3:1-6

6 Moóra-kanaa Yúndaa-waasimo saagon-kánáárá'á Ísu ámáán-daumpa'a iyéna
wésimatimuwana moóráwigo ayáánúrapa'-ayaambo kemporarón-kwaasi mérowasa
7 ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé mésa Ísuntafesa saagáíyá póna
minkwáásímó kawe'ó uwánkainataamo éta ta'óto'maisa aaifintá maiyankánaumne sésa
Ísumba awánomba
8 Ísu minímáyáámó umbá iséna ayáámbo kemporarón-kwaasisafena séna íyáfasine kemó
méraundara'a imauwó súwana íyáfasinena Ísumpa'a túranka imaúwana
9 Ísu miwísáféna séna moóra-aaisafe'a tísai ónae'a súne. Kentáási ámáán-aaifimba
nóin-aaiya wéraiyo. Saagaan-kánáárá póta kawe-kísáúsááwá máúm sáwí-kisausaawa

wémaumno. Waási túwa'nai onasasááwá kawerá óna tínkamonasasaawa puwónááo tísai ena súwasa ímba aaí suwaná
10 Ísu mótuwana-metuwana éna ayáámbo kemporarón-kwaasisafena séna enayáámba fárútuwaao súwana ayáámba fárútuwowana kawe'á uwánkowana
11 miwí tirumbá áfááraumai sáwí'a úwasa nóra úmaisaawa tufuwónaumno sésa kemó mérompimba keáímbá siyáawe.

Ísu wení kísau-waasimo táántarain-aai.
Mátíyu 10:1-4, Mááka 3:13-19

12 Minkánáárá'á Ísu fenómpinka omápa'a iména ímba aúmá waéna Maníkómpá'á inaí símae wéiyuwana
13 siyarówana Ísumbo arááíwa'mae kun-kwáási táántowasa íyúwana minkwáásífínkémbá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi toráumai séna kesí aantá-waasin-owe séna túwí'a siyáiye.

14 Miwí túwí'a séna moóráwigo Sáímoniye séna
aú-awi'a Pítaawe simánkena moóráwigo Pítaan-áfáko Énduruni moóráwigo Yémísini moóráwigo Yónini moóráwigo Fírípini moóráwigo Pátóromiyuni
15 moóráwigo Mátíyuni moóráwigo Tómaasini moóráwigo Áráfíásin-ááninko Yémísini moóráwigo Sáímoni wemá Rómu-kamani-waasi ti'mátuwanae siyáiwaini
16 moóráwigo Yémísin-ááninko Yúndasini moóráwigo Yúndasi-Ísakerioti wemá ánaaemba Ísumba wení namuro-wáásímó aráátímakaiwai miyáumai-waasi Ísu táántaraiye.

Ísu sáwífa'-waasifimba kísaumo maiyáin-aai.
Mátíyu 4:23-25

17 Omápakemba Ísu miwísé'a arúfá'á kumbérowasa wembó arááíwáún-kwaasi sáwífa'nanka Yúndiyaa-aempakene Yérúsaremu-naopakene Táyaa-naopa'e Sáíndóni-naopa'-non-awaifakene sáwífa'-waasisomba tamésa
18 Ísun-aai isánae sésa tí'o ún-kwaasiwara'a asófatinkainkwae sésa tóso ésa sáwí-amutamba tirumpimbó méron-kwaasiwara'a tóso uwaná Ísu sáwí-amutamba tirumpinkémbá maitiyuwówasa
19 tí'o ún-kwaasi Ísun-ane'á ta'ótoraanana sí'a tai'áínkwae sésa miyá uwaná fasi'aémbá tokéna póna mintí'á asófatinkaraiye.

Tirunkó kawe'á éna sáwí'a énamo índa-aai.
Mátíyu 5:1-12

20 Ísu miyá uwátinkena wení kísau-waasi tuwánéna séna kembiwí Maníkó súwa'nai ínkwaemo sewí Maníkó miwí kawe'á uwátinkena miwíyá'á wégawaaniye.
21 Káfé'a tááimo wétaiwai tirunkó fetóí ína'a méraaro. Maníkó kanaá uwátinkainiye. Káfé'a tirunkó sáwí'a isa'á ifi'ó wétaawi tirunkó fetóí ína'a méraaro. Tirunkó kawe'á ína'a wíyáái ónááwe.
22 Kembiwí kemá waási úranko kumpaápé uráundawintafe'a fasi'ámaimo méraawi waási tínaaembo uwátinkesa tíyámbo uwátinkesa sáwí-aaimo simátinkesa sáwí-waasin-owemo síyamba tirunkó fetóí ína'a méraaro.
23 Miyá íya'a tirunkó kawe'á ína'a imá wéte'a wíyómpakemba kentí kawe'-méyámbá maénááwe. Naaófá'á miwí tíwá'ná miyá ésa Maníkón-aaimo simátímakaawi sáwí'a uwátínkaraawe.
24 Énifo marapákén-tántáá'ó makáawi káráwiyoro. Tirunkó kawe'ó wéin-tantaa'a é'a makáamba pó'a ímba moórá kawe'-méyámbá maénááwe.
25 Káfé'a tímú'o faiwái káráwiyoro. Ánaaemba táái táíníye. Káfé'a wíyááimo owí káráwiyoro. Ánaaemba ifi'á tánááwe.
26 Naaófá'á kentíwá'ná karo'-ááímó simátímakaawi-tuwi'a mósá makáamba pósa miyámó sésamo kentúwí'o mósá máréwa'o é'a káráwiyoro Ísu siyáiye.

Namuro-wáási kawe'á uwátínkáaro-aai.
Mátíyu 5:38-48

27 Ísu simátimena séna kemó simátíménda-aai ísáaro. Kesááimo isé'o é'a kentí namuro-wáási tirumbá kawe'á uwátinke'a tíyámbo uwátínkéwi kawe'á uwátínkáaro.
28 Sáwí-aaimo simátínkéwi kawe'á uwátínkáaro. Sáwí'o uwátínkéwimo é'a Maníkómpá'á inaí símai miwí túwa'nai oro.
29 Tááo tuwaumíya'o é'a ímba anondáá tínkame'a aneka'á waé-tíméro. Kentí unáánkwátói maiyésa sésa aneka'á maénae síya'o é'a ímba a'áo seró.

30 Moórá-tantaa'a simiyó síya'o é'a úwoi tíméro. Kendémó moórá-tantaa'o maíya'o é'a
ímba fuwafí sé'a síméro seró.
31 Kembó tirááímo táínda-i'o úmaimo túwa'nai íya'a miwí miyáumai túwa'nai oro Ísu
siyáiye.

32 Ísu simátimena séna seyaafá'nánká kentí waási-imayaamo owasamó ombá anondáá
miwí-ímáyáá wéowe. Sáwí'o on-kwáási ímba kawe'-wáási ombánifo miwítí waási-
imayaamo owasamó ombá anondáá miwí-ímáyáá wéowe. Miyáumaimo kentí waási-
imayaa aantembo íyanamo éna Maníkó ímba kawe'-méyámbá timínífo kentí namuro-
wáásíwárá'á imáyáa tíméro.
33 Seyaafá'nánká kawe'ó uwátínkáán-kwaasi kawe'á wéuwatinkaawe. Sáwí-
waasiwara'a miyá wéowe. Miyámó onten-úmai kawe'ó uwátínkáán-kwaasi aantembo
kawe'ó uwátínkéwanamo éna Maníkó ímba kawe'án-owe síníye. Kentí namuro-wáásíwárá
kawe'á uwátínkáaro.
34 Sáwí-waasi ánaaemba siménááwe-imayaa ésa wétimewe. Ánaaembo timíyan-kwaasi
aantembo timíyanamo éna Maníkó ímba kawe'án-owe síníye. Ánaaemba siménááwe-
imayaa ímbo íyamba úwoi tíméro.
35 Kentí namuro-wáási kawe'á uwátinke'a imáyáa tíméro. Anondáá simíwae-imayaa
ímbo íyamba úwoi tíméro. Miyámó íyambo é'a Maníkómpákémbá kawe'-méyámbá
maénááwe. Maníkó wentáfésa ímba súwimo sen-kwáási úwoi túwa'nai ena sáwí-
waasiwara'a miyá isasá pósa waási kembiwí miyámó ombá tuwánésa sésa Maníkó
wíyómpakewin-áánintomban-owe sénááwe.
36 Kentifo arumbó uwátínkáíntemba miyán-oro Ísu siyáiye.

Ímba sáwí-aai simátíméromo siyáin-aai.
Mátíyu 7:1-5

37 Tuwáné'o é'a sáwí-waasiye síyanamo éna Maníkó kentáfénawara'a miyá sínífo
tuwáné'o é'a sáwí-waasiye sefó. Umbai-tántáá'ó timíyanamo éna Maníkó kenkwárá'á
miyá ínífo umbai-tántáá'á tíméfo. Sáwí'o uwátinkaiya'o é'a mintántáá'á ímba imáyáamo
íyamba ifátúwáaro. Miyámó íyanamo éna Maníkó kemó sáwí'o ombá maitiyuwáíníye.
38 Timíyantemba Maníkó anondáá kembá timíníye. Tómbó tíméwasamo nawááesa
aráá'o máráántemba Maníkó miyá úmai sáwífa-tantaa'a timíníye. Miyáumaimo
tíméntemba Maníkó miyá íníye Ísu siyáiye.
39 Ísu simátimena waé'mai-aai séna moórá aúgafitawi moórá aúgafitawimba ayáán-
to'maesarai ímba kanaa'á kóyááfo miyámó ésaraimo ésarai maipímbá tanaambá fáyááye.
40 Iyámpóímo ésa uwáítáí'-on-kwáási ímba íyáákanaafo miwí táái ísámaesa íyantemba
ónááwe Ísu siyáiye.
41 Ísu simátimena séna kentúrampimba iya-arumbó wéraisa'o ombá ímbo awánaamba
kentí waási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá wéraiye wésefo ímba miyá seró.
42 Kentúrampimbo iya-arumbó ímbo awánaamba nóra séra kentí waási
túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánae wéseo. Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásín-
ofo kentúrampinkemba iya-arumbá maisuké'a tuwáné'a kentí waási túrampinkemba
tiyaantambá kanaa'á maitiyuwánááwe Ísu siyáiye.

Taaigó arambó íyáín-aai.
Mátíyu 7:16-20, Mátíyu 12:33-35

43 Ísu simátimena séna kawe-táígó ímba sáwí-aramba íyáísana sáwí-taigo ímba kawe'-
árámbá wéiyaifo
44 mintáígón-aramba awánésa sáwí-taiye
kawe-táíyé wésewe. Fekómó éna ímba áwíyanda-arankaamba iyáínífo fe'-arambá
iyáíníye. Antirígó afo'afáá'-arankaamba ímba iyáínífo antirí-aramba iyáíníye.
45 Miyáumai kawe'-wáási kawe'-ímáyááfínkémbá kawe-kísáú máéwasa sáwí-waasi
sáwí-imayaafinkemba sáwí-kisau wémaewe. Tirumpin-ímáyááfínkémbá wésewe Ísu
siyáiye.

Naambó urááyawi-taai.
Mátíyu 7:24-27

46 Ísu simátimena séna kentáfésa óraako óne sembánifo kemó simátimunda-aai ímba
aráááíwa'mai kawe'á wéowe.
47 Kempá'ó tésa kesáái isésa
kawe'-úmaimo aráááíwaiyawi miyán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro.

48 Naambá ónae sésa marafímbá maiˈá uˈmaé kumémesa óntamba kusaafá ésa minkáˈá naamayáámba múfaimai naambá úmaraiyana aaˈá téna óraaˈ-nomba fínana mindámbá ímbo tawisínda fasiˈámai wéena óntankaˈ-namba póna úwoi wéíniye. Miyáráán-úmai waásimo kempáˈó tésa kesáái isésa kaweˈ-úmaimo aráááwáéwi fasiˈámai ménaawe.

49 Énifo kesáái isésamo ímbo kaweˈ-úmaimo isáíyawi miyán-kwáásímó simátíméndaraˈa ísáaro. Naambá ónae sésa ímba maiˈó ukésamo íyamba paákáˈá úmakaiyana óraaˈ-aˈa téna nombá fiyéna mindámbá tawísísuwainana sáwíˈa íníye. Miyáráán-úmai ímbo kesáái ísámaimo kaweˈó íyawi ímba fasiˈámai ménaawe Ísu siyáiye.

7

Rómu-i-waasigon-aai.
Mátíyu 8:5-13

1 Ísu mináyáátááˈ-ááí simátimena Kápaneamu-naopaˈa kúwana

2 Rómu-i-waasiti kawáágó wení kísau-waasi aráái tówimba áíˈa úwana puwíndasafena wéuwana

3 minkáwáágó Ísumo taméron-aai iséna Yúndaa-oraaˈ-waasisafena séna Ísumba koáíˈmae tíyana taasófankaino séna tiˈmarówasa

4-5 Ísumpaˈa óraaka kosésa minkáwáágó Yúndaa-waasisa súwaˈnai ena kentáási ámáán-damba úmakaifo kaweˈ-wáási po kaweˈ-úmai koáwaˈnai ínone suwaná

6 Ísu iséna miwíséˈa wéna minkáwáágóní naambá ewaaˈó wéronkaˈa kúwana minkáwáágó wení waási simátimena séna Ísumba kosimámeˈa maará seró. Óraakoo kentáási kawáágó séna kemá káriˈ-waasi úmpo emá óraaˈ-waasi ómpo ifátuwe kesí naaúmpaˈa ímba iyínone.

7 Mindásafeˈa ímba empáˈá kosimámakaumpo ímba kesí naaúmpaˈo íyínda úwoi aaí aantemba sinaná kesí kísau-waasi asófáíno.

8 Kewáráˈá kawáá-kísáúgóní áwáuma awánáúnda kesí kawáágó sisaˈá wení kísau maéˈa kesí i-wáásísáféˈa súnasa kesí kísau wémaewe. Moóráwigontafe séˈa waaó súnana wisaˈá moóráwigontafe séˈa tiyó súnana tisaˈá kesí kísau-waasisafeˈa miyá uwómó súndantemba miyá wéiye siyé. Ísumba kosimáméro súwasa tiˈmarówi tésa tasimámúwana

9 Ísu mináái iséna áátafena éna kowaeréna wembó aráááwaˈmae kun-kwáásísóntáféna séna simátime séˈa minkwáási Rómu-waasigo kentáféna súwaˈnai índa-fasiˈaemba tokáiye wésifo kesí waási Ísareri-waasifinkene fíˈon-kwaasifinkene ímba miyán-ááí wésewe Ísu súwasa

10 tiˈmarón-kwaasi kouweré tésa taawánomba kísau-waasigo kaweˈ-úmai mérowasa taawánaraawe.

Ísu moóráwigombo íyáfasinankarain-aai.

11 Ísu kárikaˈa ména tiyuwéna wení kísau-waasiye sáwífaˈ-waasiye kúmba Néni-naopaˈa wéna

12 mindáókoni óntan-kusaigoni ontaráˈó kúnkaˈa moórá-ketoˈ-ininkon-áániko puwúwasa taawiyaˈmaésa sáwífaˈ-waasi anówae wétuwana

13 Fasiˈaénkó anówambo awánómba arumbá uwánkena séna ímba ifiˈá taaó séna

14 makón-taareraˈa kotaˈótorowasa taawiyaˈmaé tun-kwáási tamáúwana Ísu séna ifóˈ-wáásígóo íyáfasinaao súwana

15 pukómpinkemba íyáfasinena aaí súwana Ísu anówantafena áíˈmae waaó súwasa

16 seyaafáˈnánká táátafesa ésa Maníkón-áwíˈa mósá marésa sésa káféˈa Maníkón-aaimo sin-kwáási óraaˈ-waasi kentááfímbá paápé iye. Maníkó aiˈmáráísana wení waásisaamo súwaˈnai índa-waasisa kúmíye suwaná

17 mináái Ísuntafesamo sun-ááígó Yúndiyaa-aempaˈa seyaafáˈ-áémpá wété uráiye.

Yóni nombó maitínkáíwain-aai.
Mátíyu 11:2-19

18 Minááígó wété úwasa Yónini kísau-waasi isésa Yónimba kosimámúwana wení kísau-waasiyai táántowasarai tuyaná

19 simátimena séna Ísumba maanáái koáísai okaiyó. Emá kumínonemo siyáawiyaˈo fíˈowawa ónómpo kemá kumíndawimba amuˈmaránaumno siyé. Kosekaiyó Yóni súwasarai isésarai

20 Ísumpaˈa tasimámesarai Yóni nombó maitínkáíwai siˈmáráísakai empáˈá túye. Yónimo simbá kumínonemo siyáawiyaˈo fíˈowawa ónómpo kemá kumíndawimba amuˈmaránaumno siyé. Ísumba tasimámúyana

21 minkánááfímbá Ísu sáwífaˈ-waasi fíˈo-fiˈon-tiˈa ún-kwaasi kaweˈá uwátinkena sáwí-amutamba tirumpinkémbá wémaitiyuwena túrambo kafíkón-kwaasi túramba awánamai kaweˈá uwaná
22 Ísu Yónimo tiˈmarón-kwaasisafena séna tauwerékai awánááyane isááyane Yónimba kosimáme sékai túrambo kafíkáiwai túramba awánamai kaweˈá owaná tááˈo káúnkaiwai tááˈa ísááwana tísamaimo pukáiwai kaweˈ-úmai tín-taawaná námombo kaiwáí kaweˈá uwátinkena pukáan-kwaasi íyáfasintinkena úwoi-waasi ásé-aai simátimena séna
23 kentáfésa ímba kaeˈ-ímáyáá íyawi tirunkó kaweˈá wéiye siyé. Yónimba kosimámékaiyo Ísu súwasarai kurááye.

24 Yónini kísau-waasiyai tauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aai seyaafáˈ-wáási simátimena séna Yóni máásai-marafaˈa méraisaˈa koawáné nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Fiyúndá toréna umó móma'mema'o intenkáán-kwáási Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Ímbanifo Yóni ímba miyán-kwáásín-ifo fasiˈaén-kwáásín-iye.
25 Nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Kaweˈ-únánkwátói úmakain-kwaasi Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Ímbanifo miyán-kwáási kaweˈ-únánkwátóiwara óntawaraˈ-waasi óraaˈ-waasiti naaúmpaˈa méraawe.
26 Nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Maníkón-aaimo siwáí Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Ewé Maníkón-aaimo siwáín-iye. Éraiˈa simátime súne. Wemá Maníkón-aaimo siyáawi íyáákaraiye.
27 Maníkón-aai aúfáífimba Yónin-aai símai agaimaréna séna
Maníkó séna isaaó. Moóráwigomba aiˈmáráanana kesáái maimaéna ení aifaˈá
wéna ení aambá wiyíníye siyáiye
agaimaréna siyáimba Yónintafena siyáiye.
28 Simátime séˈa Yónini kísaugo seyaafáˈ-wáásití kísaugomba íyáákaisana Maníkó kaweˈá uwánkaraifo Maníkó wení waásiyaˈo kawáánin-kwaasi óraaˈ-waasiye úwoi-waasiye óraa-kaweˈa uwátinkainiye Ísu siyáiye.

29 Taakisimó máún-kwaasiye úwoi-waasiye minááí isésa Maníkómó siyáin-aai éraiˈ-aai póta konanasá nombá maisinkáínkwae sésa Yónimpaˈa kuráawe.
30 Énifo Yóni Maníkóní aambó aráátímakaimba ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé minámbá tínaaemba uwámesa ímba nombó máúmba kóuraawe.

31 Ísu moórá-aaiwaraˈa simátimena séna káféˈo méraan-kwaasi nóran-kwaasiyaanewa sénaumno.
32 Miyán-kwáásíyáámbán-owe. Iyámpóísomba naaópaˈa marupímbá mésa ááféma wétesa moórá-aempaˈo méraan-iyampoi táántesa sésa tiyéˈa imá seró. Moórá-isa súnaˈa ímba táásái uráawe. Tirumbó in-ísá súnaˈa ímba ifiˈá taráawe siyáawe. Énifo miníyámpóímó uráantemba maaméraan-kwaasi miyá wéowe.
33 Yóni nombó maitínkáíwai ména ándá-aran-domba ímba wénena Maníkóntáféna imáyáa éna tónkwáráˈá ímba wénaisaˈa wentáfé séˈa sáwí-amutamba arumpimbó méraiwain-iye wésewe.
34 Kemá waási úranko méˈa ándá-aran-donkwara tónkwáráˈá náúnaˈa kentáfé séˈa ándá-aran-done tónteˈo námae íyíwai póna taakisimó máén-umen-kwaasiye sáwíˈo on-kwáásítí waásin-iye wésewe.
35 Énifo Maníkó simátímakaintembo owí sésa Maníkó kaweˈ-ímáyááwáráwín-iye wésewe Ísu siyáiye.

Ísun-aísamaiyaˈa masawémbo fatíyain-aai.

36 Moórá-kanaa ámáán-kawaa-waasigon-awiˈa Sáímoni Ísuntafena séna kesí naaúmpaˈa tómbá tamandaaó súwana wení naaúmpaˈa iyéna tómbá iwénowana
37 mindáópaken-aankaroˈ-ininko Ísu ámáán-kawaa-waasigoni naaúmpaˈa ména tómbá wénaiye-aai mininínkó iséna óntan-anafeumpimba asaa-wiyúmbó úm-basawembo wéromba maimaéna
38 mindáúmpáˈá iyéna Ísun-ánaaempaˈa aísamaifimba iména ifiˈá wétowana aˈní kaˈmaéna Ísun-aísamaiyaˈa kumúwana mininínkó ayáátááˈ-aˈnontausamba aísamaiyakemba wéuwaena aísamai wéamoˈnena asaa-wiyúmbó úm-basawemba aísamaiyaˈa fatímarowana
39 ámáán-kawaa-waasigo Ísumbo áántowi awánéna imáyáa éna séna minkwáásígó Maníkón-aaimo siwáímó inkakaa aísamaiyaˈo itaˈótokain-ininko aankaróˈ-ínínkó

iyé-ímáyáá isinó séna miyán-ímáyáá úwana
40 Ísu minkwáásígóntáféna séna Sáímoniyo moórá-aai simámenae súwana minkwáásígó
séna óraako siyó súwana
41 Ísu séna moóráwigo óntambo tímíwai ména moóráwigomba sáwífa'-ontamba
siyáánkai-taemo'-ontamba aména moóráwigomba kári'-ontamba moórá-taemo'-ontamba
ámísana
42 aanáfómbó amí-kánáá tisasaráí óntamba ímba wéraisasarai saafá uwááesarai
wempá'á tíyana séna kanaán-ifo ímba méyámbá maénaumpo kenkáití méyán-túwí'a
tuwígaufatuwaumpo kokaiyó siyáiye-aai Ísu Sáímonimba simámena séna mindásafena
miyámó sintáféna minkáé'-wáásígóráí tirunkó aamoí wéuwankaaye. Moóráwigo
áfááraumai aamoí wéuwankaimba nááwa'iyo Ísu áísai ena súwana
43 Sáímoni séna sáwífa'-ontambo maiyénamo aanáfómbó ímbo máamisanamo méyán-
áwí'a tuwígáúfatuwaiwai óraa'-aamoi wéuwankaiye Sáímoni súwana Ísu séna mindásafe'o
súnda é'a séne simásuwena
44 koutauséna mininínkómbá awánéna Sáímonintafena séna mininínkómbá awánaao.
Ení naaúmpa'o iyúnda kentáásí áwáu sísamaimo non-kwiyí-nómbá ímba siménana
mininínkó ifi'á taisaná a'nimá sísamaiya'a kúmísana wení a'nóntáusamba uwákáiye.
45 Ímba aaweyáá uwásinkaanana mininínkó sísamai taamó'na-amo'na uráiye.
46 Kentáásí áwáu ímba si'nómpá'á masawémba asinkáánana mininínkó sísamaiya'a asaa-
wiyúmbó im-básáwémbá fatímai asínkáíye.
47 Minááí simáme súne. Mininínkóní seyaafá-sáwí-ímáyáá maisuwáúnda póna kembá
óraa'-aamoi uwásinkena miyán-tántáá'á kawe'á uwásínkáíye. Énifo moóráwigombo kári-
sawi-tantaa'o maisuwáúnda kári'-aamoi uwásínkáíye Ísu Sáímonintafena simásuwena
48 mininínkóntáféna séna ení sáwí-imayaa maisuwáúmne súwasa
49 wesé'o tómbó wénon-kwaasi keáímbá sésa waásiti sáwí-imayaa wémaitiyuwaiwai
mindá nóran-kwaasiya'iyo suwaná
50 Ísu mininínkóntáféna séna kentáfé amankúnkúmba óna'a ení sáwí-imayaa maisuwé'a
kawe'á uwánkaumpo aáno úmai enarunkó kawe'á ína waaó Ísu siyáiye.

8

Tuwímbai-inimba Ísumbo aráááíwakaan-aai.

1 Minkákémbá Ísu naaó'-nao'a óraa'-naopimpa'e kári'-naopimpa'e wénena Maníkó
wení waásimo kawáánin-aai ásé-aai simátíma'maena iyáiye. Ísuwe wení kísau-waasi
sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi wénuwasa
2 tuwímbai-ininte wénesa mininíntómbá tuwímbai tí'a úwana Ísu kawe'ó uwátínkaron-
inimba uwasá tuwímbai tirumpinkémbá sáwí-amutambo maitíyukain-inimba uwaná
moórá-inimba Mágátáraa-naopakemba áwí'a Máríyaa Ísu wenarumpinkémbá afakaeté-
sawi-amutambo maiyáúkon-ininko úwana
3 moórá-ininkon-awi'a Yóána awaaikón-áwí'a Súsa wemá Érotini naanka'ó káráwiyowi
úwana moórá-ininkon-awi'a Súsáana úwasa tuwímbai-ininkwara'a uwasá miyáumai-
inimba ésa kentí moparáwímpínkémbá Ísune wení kísau-waasiye túwa'nai úmaesa
kuráawe.

Moóráwigo ánáuntumbo tu'makáin-aai.
Mátíyu 13:1-23, Mááka 4:1-20

4 Naaó'-naoken-kwaasi sáwífa'a Ísumpa'a tóso uwaná Ísu simátimena séna
5 moóráwigo ánáuntumba maimaéna kísaufa'a wéwena mátu'maraisana tuwímbai-
anauntumba aampa'á kuwéraisasa waási tasasámpasukaawana numagó fáí'nasukaiye.
6 Tuwímbai-anauntumba óntankwara'-marafimba kuwéna karuwéna anoníyaim-
barafa'a póna aáénkaraiye.
7 Tuwímbai-anauntumba karaampa'á kuwéna kárúraisana karaan-tantáákó fan-
dundupásukaiye.
8 Tuwímbai-anauntumba kawe'-máráfímbá kuwéna karuwéna óraa'a éna arambá imái
sáwífa'-aramba iyáiye. Ísáán-kwaasi ísámai
kawe'án-oro Ísu siyáiye.

9 Súwasa Ísuni kísau-waasi Ísuntafesa minkwáé'máí-ááígóní áwáu sinatá ísáano suwaná
10 Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aaigoni áwáumo simátimunda Maníkó
kembiwí imáyáa tímísa'a wéisaafo fí'on-kwaasi waé'mai-aai aantemba wésimatimumpo

ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe Ísu siyáiye.

11 Ísu simátimena séna minááígóní áwáumo sendá ísáaro. Moóráwigo ánáuntumbo
tu'máráínten-úmai Maníkón-aai simátímísana
12 tuwímbai-anauntumbo aampa'ó kúmímba waási tirumpintá kúmísasa Maníkón-
aai ísááwana waántáwanko imáyáa éna Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba íyana
sáwí-ampakemba kawe'-ámpá'á métínkáífo séna tirumpinkémbá tamaimái úwoifa'a
wétiyuwaiye.
13 Tuwímbai-anauntumbo óntankwara'-marafimbo kúmímba waási tirumpintá kúmísasa
Maníkón-aai isésa aamoí ombánifo ímba tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á ontáfésa
kárika'a timankúnkúmba owaná fí'o-fi'on-tantaako tisasá miwán-ímáyáá ésa Maníkón-aai
ifátukaawe.
14 Tuwímbai-anauntumbo karaampimbó kúmímba waási tirumpintá kúmísasa
Maníkón-aai ísáámbanifo marapá'-úmbáí-tántáátáfésa imáyáa úmae nésa ónta-imayaa
úmae wénesa fí'o-fi'on-tantaa'a maénae símae nésa miyán-ímáyáágó Maníkón-aai
faráátasuwaisasa ímba Maníkóní kísau wémaewe.
15 Tuwímbai-anauntumbo kawe'-máráfímbó kúmímba waási tirumpintá kúmísasa
Maníkón-aai isésa kawe'-ímáyááwárá'-wáásí isésa tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á ésa
fasi'ámai mésa Maníkóní kísau maésa fí'owi wétuwa'nai-owe Ísu siyáiye.

Ómbó kúrakain-aai.
Mááka 4:21-25

16 Ísu simátimena séna ómbó kúra'maraamba ímba aúpá'á marésa ímba taare-
améndaampa'a maránááfo afora'á mósá makéwasa seyaafá'nánká naaúmpa'o iyíyamba
awánánááwe.
17 Miyámó onten-úmai aúpá'ó wérain-tantaa'a seyaafá'á aforá paápé ínasa
awánánááwe. Kumeupá'ó wérain-tantaa'a aforá paápé ínasa awánánááwe.
18 Ísáán-aai imáyáa úmai kawe'án-oro. Maníkón-aaimo ísámaimo kawe'ó owí Maníkó
túwa'nai ínasa moórá-aaiwara'a isánááwe. Maníkón-aaimo ímbo ísámai kawe'ó ésa karo'á
sésa kawe'-úmai wéisaumne sewí tirumpinkémbá maimaínana ímba wéíniye. Mindásafe'a
ísáán-aai imáyáa úmai kawe'án-oro Ísu siyáiye.

Ísun-anówawe áfárawaisai-taai.
Mátíyu 12:46-50, Mááka 3:31-35

19 Súwasa Ísun-anówawe Ísun-áfárawaisaiye tésa sáwífa'-waasi Ísuwe mésa sisipáá
uróntafesa ímba naaúmpa'o íyúmba máápata tamérowasa
20 mindáúmpá'ó méron-kwaasi Ísuntafesa sésa enanówe enáfárawaisaiye embá
awánánae sésa máápa'a taméraawe suwaná
21 Ísu seyaafá'-wáásísáféna séna Maníkón-aaimo isésa kawe'ó íyawi kesinówe
kesífárawaawin-owe Ísu siyáiye.

Óraa-fiyunda torówanamo Ísu mafaimakáin-aai.
Mátíyu 8:23-27, Mááka 4:35-41

22 Moórá-kanaa Ísu wení kísau-waasise'a nompín-táómpimba íyátena nonkwaaúnkóní
menáípá'á kónae séna miwísé'a kúmba
23 Ísu aún-kwaigurówana minkwaaúmpá'á óraa-fiyunda torówana nonkó tufántááfan-
éna nompín-táómpimba ówitowasa kúwáfekunafo sésa
24 inkaisésa Ísumba koaúsésa sésa óraakoo puwúnafosaawe suwaná Ísu íyáfasinena
fiyúndágonte nonkóntétafena óraaka séna mafáékaiyo súwasarai fiyúndágoe nonkóe'a
mafáúyana nonkó étuwowana
25 Ísu simátimena séna kentáfé'a nóra séra ímba timankúnkúmbo onkákéná wéseo
súwasa táátafesa ésa keáímbá sésa nóran-kwaasiya isanawá fiyúndágoe nonkóe'a wenáái
isaíyó sésa tiyáámba ufakésa táátafesa ésa siyáawe.

Sáwí-amutamba arumpinkémbó maisukáin-aai.
Mátíyu 8:28-34, Mááka 5:1-20

26 Simásuwesa mindómpín-táómpimbo kumbá Káríri-marama tínaaempa'a wérowana
Kégésaa-marama túrampa'a wérowasa
27 mimbáráfá'ó kumbá Ísu mindómpín-táómpinkemba mimbáráfá'á kumúwana
moóráwigo mindáópakewi Ísumpa'a téna wenarumpimbá sáwí-amutamba mérowana

póna ayáátááka'a unáánkwátói-iyaimba ména ímba wení naaúmpa'o maúmba waásimo utátínkón-ontan-aifa'a mérowana
28-29 sáwífa-kanaa misáwí-ámútánkó sáwí'a uwánkowasa waási káráwiyesa aíyayaanka'a
kárá'umarowana minándá tarátuwena misáwí-ámútánkó áí'maena máásai-marafa'a
máánkarowana Ísumo túmba awánéna wáá'a túwana Ísu sáwí-amutankontafena séna auwé
kóuwo súwana Ísu óraakon-iye séna aísamaifimba kífaena óraaka séna Ísuwo íyáákamai-
Fasi'aenkon-ááninko ómpo sínkamonafonifo nóra uwásinkainono súwana
30 Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana minkwáásígó sáwífa-sawi-amutamba we-
narumpimbó mérontafena séna kesúwí'a sáwífa'nanka úne séna mérowasa
31-32 omápa'a sáwífa-poi mésa umá wénowasa minkwáásígó arumpinké-sáwí-
ámútántómbá Ísuntafesa óraaka sésa waántáfa'a ímba si'maraaó. Mimpói tirumpintá
si'maraaó suwaná miyán-oro súwasa
33 sáwí-amutantomba minkwáásígón-arumpinkemba kárúwesa pói-tirumpimba
koférówasa mimpóísómbá seyaafá'á ámémpakemba tuwaantantésa nonkwaaúmpímbó
kúwáférómba putásowasa
34 póíya'o káráwiyowi awánésa minúwóíyáán-úmai naaópa'a wésa kísaufaka'o méron-
kwaasi mósimatim-besimati uwasá
35 isésa koawánánae sésamo kumbá Ísumpa'a kotúwaandu ésa awánomba sáwí-
amutamba arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena Ísun-aísamaifimba
kawe'-úmai mérowasa koawánésa táátafesa uwasá
36 Ísu minkwáásígómbó kawe'ó uwánkowasamo awánon-aai simátímúwasa
37 isésa áfááraumai táátafesa ésa pósa Kégésaa-marafaken-kwaasi seyaafá'nánká
Ísuntafesa sésa maambáráfá'á ifá siyuwésa kóuwo suwaná nompín-táómpimba íyátowana
38 sáwí-amutambo maisuwón-kwaasigo Ísuntafena óraaka séna esé'a kónae súwana
ímbanifo
39 ení naaópa'a kuré Maníkómó embó kawe'ó uwánkáín-aai kosimátimiyo súwana Ísumo
uwánkon-aai mindáópa'a simátíma'maena kuráiye.

Inaamarúgóe aaregónté-taai.
Mátíyu 9:18-26, Mááka 5:21-43

40 Ísu Káríri-waaunkoni menáípákémbá nompín-táómpimba kouweréna túmba sáwífa'-
waasi amu'makówana túwasa aamoí uwaná
41-42 moóráwigo ámáán-danka'o káráwiyowin-awi'a Yáírási téna Ísu óraakon-iye séna
aísamaifimba kífaena óraaka séna kímbora kesiyáámúmba puwíndasafena wéifo tiyé
ane'á kota'ótorenana asófáíno súwana mininááámárúgó sísamaifakemba kae'á kumbaimái-
aatai maisukáin-arasigontafena afowá tasúwana Ísu wesé'o kúmba sáwífa'-waasi Ísumba
úkúresa aráááwa'mae kuwaná
43 moórá-ininkomba áí'a ún-ininko sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai naaeyámba
ankówasa ímba kanaa'á asófankowana mináí'á úwoi wérowana
44 mininínkó sáwífa'-waasifimba Ísumba aráááwa'mae wéwena wení unáánkwátói-
araiya'a kota'ótorowana mindáááyánko é'ankowana
45 Ísu séna nááwawa kesí unáánkwátóiya'a ta'ótóráína'iyo súwasa seyaafá'nánká
sésa ímbaniye suwaná Pítaa séna óraakoo sáwífa'-waasi famé'maesamo íyómpimba
ta'ótokaawe súwana
46 Ísu séna kempínké-fásí'áénkó moóráwigomba kawe'ó uwánkáímba awáné'a sé'a
moóráwigo kesí unáánkwátóiya'a ta'ótokaiye súne súwana
47 mininínkó imáyáa éna ímba aúpá'á úmpo é'a suwánaraiye-imayaa éna anekembá
tata'á úwana Ísun-aísamaifimba kífaena seyaafá'-wáásí túranka'a wení unáánkwátóiya'o
ta'ótorowanamo asófankon-aai simátimuwana
48 Ísu séna kesímánaako kentáfé sé érai'a súwa'nai índawin-iye sénda póna áí'a
é'ánkáífo kawe'-úmai waaó Ísu siyáiye.
49 Ísu mináái wésuwasa ámáán-danka'o káráwiyowini naaópaken-kwaasi tésa
Yáírásintafesa sésa enayáámúnko pukáifo óraakontafe ténafo simámuwo suwaná
50 Ísu mináái iséna Yáírásintafena séna minááísáfé ímba áákauraumo indá kentáfé
amankúnkúmba inaná enayáámúnko kawe'-úmai méíniye Ísu séna kúmba
51 Yáírásini naankóní ewaa'á wéna aráááwa'mae kun-kwáásísóntáféna maanká'-
méwaro séna Pítaane Yónine Yémísine minárásígón-anófoiye tí'maena naaúmpa'o iyúmba
52 mindáúmpá'ó méron-kwaasi óraa'-ifi'a wétowana Ísu séna ímba ifi'á taaró.
Minárásígó ímba pukáifo úwoi aúmá wéraiye súwasa
53 minkwáásísómbá é'a pukuráiye-imayaa ésa Ísun-awíyáái uwaná

54 Ísu minárásígón-ayáánkaˈa taˈótorena séna inaamarúgóo íyáfasinaao súwana
55 minárásígón-amanko arupimbá túwana minúwóíyáámbá íyáfasinowana Ísu séna
tómbá amíyana náíno súwasarai
56 anófoi táátafesarai uyaná Ísu óraaka séna kemó únda-aai ímba simátímékaiyo siyáiye.

9

Ísu wení waási kísauraˈo tiˈmákain-aai.
Mátíyu 10:5-15, Mááka 6:7-13

1 Ánaaemba Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasi táántowasa
tuwaná waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyuˈmaeˈa nóro-fasiˈaemba tiména tíˈo
índa-waasi asófatinkai-fasiˈaemba tiména
2 séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai kowésimatimeˈa tíˈo índa-waasi
wéasofatinkeˈa oro séna
3 aampaˈó wíyamba ímba moórá-tantaaˈa maimaé koró. Táúmba ímba maimaé wéˈa
tón-únámbá ímba maimaé wéˈa tómbá ímba maimaé wéˈa óntamba ímba maimaé koró.
Moórá-mora unáánkwátói timantentén-úmai kuféˈmae koró.
4 Maníkón-aaimo simátimiyantafeˈa moórá-naopaˈo wíyamba naambó timíyaˈa
mindáúmpáˈ-aantemba méˈa kentí kísau maimái taiˈéˈa mindámbá tuwéˈa fíˈon-daopaˈa
koró.
5 Moórá-naopaˈo wíyasamo ímbo naambó timíyana Maníkó mindáópaken-kwaasi ímba
aamoí uwátinkainifo aiyowáiˈa éˈa tísamaifakem-baramo uwáéntemba uwáˈmareˈa koró
Ísu simátimuwasa
6 wení kísau-waasi tuwésa naaóˈ-naoˈa wénesa Maníkóní ásé-aai simátímaˈmae wéwesa
tíˈo ún-kwaasi asófatinkafaˈa kuráawe.

Éroti Ísun-aaimo ísarain-aai.
Mátíyu 14:1-2, Mááka 6:14-16

7 Ísuni kísaugon-aai símae íyúwana Káríri-marafaken-kawaagon-awiˈa Éroti minááí
iséna óraaˈ-imayaa uráiye. Ísuntafesa tuwímbai sésa wemá Yóni nombó maitínkaraiwai
pukáimpinkemba íyáfasinkaiye suwasá
8 tuwímbai sésa wemá Maníkón-aaimo simátímakaiwain-awiˈa Íráiyaa pukáimpinkemba
íyáfasinena méraiye suwasá tuwímbai sésa wemá naaófáˈá Maníkón-aaimo
simátímakaawifinkemba moóráwigo pukáimpinkemba íyáfasinkaiye suwaná
9 Éroti miséyááfáˈ-ááí iséna séna kemá séwánasamo Yónimba anuwarambá
kambísówanamo pukáimbanifo minááímó wésemba nááwaˈiyompo awánánaumne Éroti
símae iyáiye.

Sáwífaˈ-waasi tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Yóni 6:1-13

10 Ísuni aantá-waasi Ísumo timún-kisau maisuwésa wempáˈá tésa seyaafá-kísáúmó
máún-aai simámúwana Ísu miwí aantemba tíˈmaena Pétésáíta-naopaˈa komérowasa
11 énifo sáwífaˈ-waasi isésa arááíwaˈmae kuwaná Ísu tuwánéna aamoí éna Maníkó wení
waásimo kawáánin-aai simátimena tíˈo ún-kwaasi asófatinkaraiye.

12 Asófatinkowasa fenómpinkaˈa wení kísau-waasi sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-
waasi Ísumpaˈa tésa sésa ímbo sáwífaˈ-waasi méraapaˈan-ifo fenáíndaraˈa tiˈmárénasa
ewaaˈ-náópimpaˈa wénesa tóné naané saafá oro suwaná
13 Ísu simátimena séna kemá tómbá tíméro súwasa miwí sésa kári-tomba séfataasewara
kaeˈ-mófááˈwáráˈá wéraifo sáwífaˈ-waasifimba ímba kanaan-ínífo tómbá koméyánorowa
wéseno áísai esa suwasá
14 sáwífaˈ-waasi 5,000 waai uwasá aarewé iyámpóiye mérowana Ísu wení kísau-
waasisafena séna unkwimaˈmái tuwínkaa tuwinkaaˈ-úmai 50 50 maraˈá méraaro
simátíméro súwasa
15 isésa miyá uwátínkówana
16 Ísu séfataase-tonkwara kaeˈ-mófááˈwáráˈá maisoréna wíyómpaˈa kararéna
Maníkóntáféna súwi simásuwena mintómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi timúwasa
misáwífáˈ-wáási tímúwasa
17 seyaafáˈnánká nowaná tímúˈa fówasa Ísuni kísau-waasi mintón-ayai sísamaifakemba
kaeˈá kumbaimái-unampimba fáítuwana ówitaraiye.

Pítaa Ísuni áwáumo siyáin-aai.
Mátíyu 16:13-19, Mááka 8:27-29

18 Moórá-kanaa Ísuwe wení kísau-waasiye mérowana Ísu aantemba Maníkómpá'á inaí
simásuwena tísai ena séna kentáfésa seyaafá'nánká nóran-kwaasiyewa wéseo súwasa
19 miwí tuwímbai sésa emá Yóni nombó maitinkáándawi óne sewasá tuwímbai sésa
naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawin-awi'a Íráiyaa óne sewasá tuwímbai sésa
naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawi pukáandafinkembo íyáfasinkaandawi óne
wésewe suwaná
20 Ísu séna kembiwí kentáfé'a nóran-kwaasiyewa wéseo súwana Pítaa séna Maníkó
íyáfasinankaraiwaimba Yúndaa-waasisa wéamu'maraundawisa óne súwana mináái ímba
simátíméro Ísu óraaka siyáiye.

Ísu puké'a íyáfasinanaumnemo siyáin-aai.
Mátíyu 16:21-28, Mááka 8:31–9:1

21 Ísu séna mináái ímba simátíméro simásuwena
22 séna kembá waási úrankomba sí'o índa-i'a uwásinkesa Yúndaa-oraa'-waasiye
óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sen-kwáásíyé tínaaemba uwásimesa sínkamiya'a
púwóndanifo kaumbo-kánáá maisuwéna Maníkó íyáfasisinkainiye Ísu siyáiye.

23 Ísu seyaafá'nánká simátimena séna kembó sirááíwaenae síyawi tirááímo táínda-
tantaa'a ímba ta'ótóráaro. Kemó púwónda-aaraa-taimo súwaata'mae'o kondantembá
kembó sirááíwaiyawi umbai-tántáá'á aasiyaasi-kánáá timíyasa minúmbái-tántáá'á úwoi
maimaésa sirááíwaenaawe.
24 Tirááímo táínda-i'o ésa ímba kawe'-úmai ménaafo kentáfésa ísámai tirááímo táínda-
tantaa'o tuwésamo puwésa aúí'a úmai maé'mae'a ónááíwe.
25 Mararáké-séyááfá-tántáá'ó wémaesamo puwíyambo éna mintántáákó ímba túwa'nai
íníye.
26 Kesááíwara kenkwárá'ó tigaemó uwásínkáámba pó'a ánaaemba kemó marapá'ó
kúmónda miwí sigaé uwátinkanaumne. Kemá waási úranko ánaaembo kesí sáwara kesifoní
sáwara wíyómpakembo Maníkóní kísau-waasiti sáwara'o marapá'ó kúmónda miwí sigaé
uwátinkanaumne.
27 Érai'a simátime'a súne. Tuwímbai maanká'ó
méraan-kwaasi ímbo pukénka'a Maníkó wení waásimo kawáánimba awáné'a ánaaemba
puwónááwe Ísu siyáiye.

Ísu fí'on-kuwawaa'o faúkáin-aai.
Mátíyu 17:1-13, Mááka 9:2-13

28 Ísu simátimena afakaumboé-no'waana'i miyáumai waéna Pítaane Yónine Yémísine
tí'maena inaimó síndasafena omápa'a iména
29 inaí wésuwana ói'a fí'on-oi'a faufúwana wení unáánkwátóiyakemba waéní'a kéna
túgáyáagaya úwasa
30-31 awánomba kae'-wáásíyáí wíyómpakemba paápé ésarai mindárai-tuwi'a Mósesee
Íráiyaae'a Yúndaa-waasi tíwá'nárai Ísuwe'a aaí wésuyana wíyómpake-sawara'a
wérowarasarai naaófá'á Maníkó Ísuntafena séna Yérúsaremufa'a puwíníye siyáimba
ampáánká'á miyá íníye-aai wésuyasa
32 Pítaae'o méroyan-kwaasi tún-kwaémomba íyáfasinesa Ísuni sámo kaimbá Ísuwe'a
méroyan-kwaasi tuwánomba
33 mindárai Ísumba ímba auwésarai iyóyanka'a Pítaa Ísuntafena séna óraakoo maanká'ó
méraundasa kawe'á imbá póta wááu-namba kaumbosáámó ondasá moórá endé éta
moórá Mósesende éta moórá Íráiyaande éta miyásá ónaumne Pítaa ímba imáyáamo úmba
úwoi siyáiye.

34 Miyá wésunka'a ainánkó kuména káátaguwasa táátafesa uwaná
35 ainámpínkémbá aaigó aantemba séna miwá kesáánimba éna kemó
íyáfasinankaundawin-ifo wenáái ísáaro
36 súwasa awánomba mindárai wíyómpa'a íyúyana Ísu aantemba mérowasa awánomba
minkánáá ímba simátimesa mináái úwoi ta'ótokaawe.

Ísu sáwí-amutambo maiyáúkain-aai.
Mátíyu 17:14-21, Mááka 9:14-29

37 Aafáyáaraamba omápakembo kúmúmba Ísumpa'a sáwífa'nanka tóso uwaná

38 miwífínkémbá moóráwigo óraaka séna óraakoo maawá kímbora kesáánimban-ifo
arumbá uwánkaao.
39 Sáwí-amutanko arumpimbá taména wáá'a téna fame'naame'á isaná tanaambá
fágufagu wéena áwááyaamba umpufuwéna aigaregó nonkáánéna aíyayaamba ku'wisaná
miyá úmae wéiyena sáwí'a wéuwankaisa'a
40 ení kísau-waasisafe sé'a sáwí-amutamba arumpinkémbá maiyaúwáaro súnasa ímba
kanaa'á maiyáúkaawe súwana
41 Ísu séna kentí imáyáa kaentaén-ímáyáá isa'á kentáfé'a ímba imáyáa owaná
póna sirunkó umbaí wétaifo nóraumai-kanaarara kesé'a ménaumno simátimena
miníyámpóígón-afowantafena séna enáánimba áí'mae tiyó Ísu súwana
42 áí'mae túwana misáwí-ámútánkó miníyámpói famé'auwowana tanaambá fówana
aíyayaamba ku'wisaná aigaregó nonkáánúwana Ísu awánéna misáwí-ámútánkóntáféna
séna auwé kóuwo séna miníyámpói kawe'á uwánkena afowántáféna séna áí'mae waaó
súwasa
43 Ísumo miyámó úmba Maníkóní óraa-fasi'aemba awánésa seyaafá'nánká táátafesa
ésa tiyáámba tóipimba fáákaawe.

Ísu puwínda-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 17:22-23, Mááka 9:30-32

44 Ísu seyaafá-kísáúmó maúmba awánésa táátafesa uwaná wení kísau-waasisafena séna
simátíménda tááka'a máráaro. Kembá waási úrankomba fí'on-kwaasi timíyasa sínkamiya
puwónaumne súwasa
45 wemó sún-aaigoni áwáu ímba isésa miwítí imáyáa umbaí tówana minááígóní áwáu
aúpá'á wérowasa ímba ísámai kawe'á ésa áísai ónae sésamo umbá táá'a úwasa ímba áísai
uráawe.

Nááwa íyáákaiyomo siyáan-aai.
Mátíyu 18:1-5, Mááka 9:33-37

46 Ísuni kísau-waasi mósimesi-aai sésa kentááfínkémbá nááwa íyáákaiyo sésa keáímbá
símae kuwaná
47 Ísu miwítí imáyáa iséna moórá-iyampoi áí'mai amándára'a ankéna
48 simátimena séna kentáfésa imáyáa ésa iyámpóímo áwa'nai onten-úmai wésuwa'nai-
owe. Súwa'nai onten-úmai Maníkó si'mákaiwaimba wéawa'nai-owe. Kempínkémbá
tuwímbai sé'a kemá kári'-waasi únemo síyawi Maníkó minkwáásísáféna wéiyaakaawe
wésiye Ísu siyáiye.

Kentí kísaugomba ímba sáwí'o on-aai.
Mááka 9:38-40

49 Súwana Yóni Ísuntafena séna óraakoo moóráwigo wénena sáwí-amutantontafena
séna Ísuni fasi'aémbó wéraintafe auwé kóuwo simátímapa'a wisasá misáwí-ámútámbá
kóuraawe. Minkwáásígó ímba kentááfínkén-kwáásín-ifo ímba miyámó indá étuwaaosa
siyáumne Yóni súwana
50 Ísu séna ímba tufínankaaro. Kentáási kísaugomba ímba sáwí'o owí úwoisa wésuwa'nai-
owe Ísu siyáiye.

Sáméríyaa-waasi Ísumba ímba naambó ámakaan-aai.

51 Maníkó Ísumba aiyáínana wíyómpa'o iyínda-kanaa ampáánká tínena úwana Ísu
wenarumpin-ímáyáá éna óraaka séna Yérúsaremu-naopa'a kónae séna wéna
52 wení waásisafena kowaíyan-damba kosaafá wéiyaro séna ti'marówasa aifa'á
Sáméríyaa-waasiti naaópa'a kuwasá
53 Ísu Yérúsaremu-naopa'o wínda-aai isésa tirunkó sáwí'a úwasa ímba naambá
tímúwasarai
54 wení kísau-waasifinkemba kae'-wáásíyáí Yémísiye Yóniye'a minááí isésarai sésarai
Fasi'aénkóo Maníkó wíyómpakemba iyamá tuwáínana kuména minkwáási kafúkoro-
aaimo suyambá wéankaiyo suyaná
55 Ísu méfaerena óraaka séna ímba miyá sekaiyó súwasa
56 mindáópa'a tuwésa fí'on-daopa'a kuráawe.

Ísumba arááíwaenaemo siyáan-aai.
Mátíyu 8:19-22

57 Aampa'á wéguwana moóráwigo Ísuntafena séna seyaafá'-náópa'o níndafa'a esé'a
nónaumne súwana

58 Ísu minkwáásígómbá simámena séna waankó taaiyaifimbá wáísana numagó ánáamba
úmarena wéwaifo kemá waási úranko kumpaápé uráundawi ímba naambá úmake'a
wéwaumne séna
59 minkákémbá moóráwigontafena séna siráááíwa'mae tiyó súwana séna óraakoo kemá
méraanana kesifo puwína utámare'a embá arááíwaenaumne súwana
60 Ísu séna ímbanifo kesáái ímbo isésamo pukáan-kwaasiyaambo owí puwíyan-kwaasi
utátinkanaafo emá Maníkómó wení waásimo kawáánin-aai simátíma'mae wínone súwana
61 moóráwigo Ísuntafena séna óraakoo embá arááíwaenaumpo aifa'á kesimáára
siyáámba timé'a embó taarááíwaenda kanaawá'íyo súwana
62 Ísu séna Maníkóní kísaumo ómbaresa maiyésamo ifátuwesa fí'on-imayaamo owí
Maníkó wení waásimo kawáánipa'a ímba kanaa'á kísau maénááwe Ísu siyáiye.

10

Ísu 70 waasi kísaumo tímakain-aai.

1 Ánaaemba Fasi'aénkó sáwífa'-waasi 70 waasi íyáfasintinkena kaekae'á uwásuwe wemó
wínda-naopimpa'a aifa'á kónááwe séna
2 Maníkómpá'ó tíyantafesa wenáái kosimátíma'mae koró-ááí simátimena séna kísaufa'a
sáwífa-tomba áfu karáisasa mintómbó fakaráíyan-kwaasi sesimáí-waasi méraafo
kísaugoni afowámpá'á inaí síyana kísau-waasi ti'maráínasa mintómbá fakaránááfo
koró.
3 Sipisípi-araa'a wínana áwáífiyaamo in-íyánkómó intenkáámbó on-kwáásífá'á
ti'maránaumne.
4 Óntambo inai-inaimó sí-únámbá ímba maimaé wé'a tón-únámbá ímba maimaé wé'a
tísamai ánáamba ímba maimaé wé'a aampa'ó wéwe'a ayáátááka'a ímba úwoi-aai símae
wé'a
5 moórá-naumpa'o iyé sé'a faru úmai méraiyataao seró.
6 Síyana faru úmaimo méraindawimo éna mifárú-ááí wempímbá wéínifo ímba faru úmai
méraindawimo éna mifárú-ááígó kouweréna kembiwífá'á tíníye.
7 Kísaumo maíyawi méyámbó máéntafe'a timínda-naumpa'a imé'a timíyan-tomba
nánááwe. Ímba fí'on-daumpimpa'o níyamba timíyan-daumpa'-aantemba iméraaro.
8 Moórá-naopa'o wíyamba naambá timésa tómbá timésa íya'o wéne'a
9 mindáópa'o tí'o índa-waasi asófatinke'a simátime sé'a Maníkó wení waásimo
kawáánínda-kanaa kempá'á kárika'a tíníye simátíméro.
10 Moórá-naopa'o wíyambo naambá ímbo timíya'a aampa'á wéwe'a afora'á simátime
sé'a
11 kentí naaópakem-bara sísamaifakenta uwátuwaundasa Maníkó kembiwí ímba aamoí
uwátínkáíntafeta aiyowáí'a úmai aráátimune. Ísáaro. Maníkó wení waási kawáámó índa-
kanaa ampáánká'á tínena isa'á tínaaemba uwámewe simátíméro.
12 Simátime súne. Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai índa-kanaa tínda
naaófá'á Sóndómu-naopa'o méron-kwaasi sáwí-waasi sáwí-meyamba timínífo kembiwímó
tínaaembo uwátimiyan-kwaasi sáwí-meyamba áfááraumai timíníye Ísu siyáiye.

Ímba aaimó ísaraan-aai.
Mátíyu 11:20-24

13 Ísu simátimena séna Kórási-naopaken-kwaasiye Pétésáíta-naopaken-kwaasiye
káráwiyoro. Naaófá'á Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáíndóni-naopaken-kwaasiye Maníkón-
aaimo ímbo ísaraawifimbo fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaraan-kisaumo maéwándamo
awánarekaa kentí sáwí-awau tukáawisino. Sáwí-awau tuwésamo úwoi-unankwatoimo
úmaesamo kanamó a'makáankakaa Maníkó tuwánaraisino.
14 Mindásafe'o simátíménda ísáaro. Maarán-ímáyáá wée'a Maníkó waási méraawini
áwáusafena tísai índa-kanaamo tínda Maníkó Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáíndóni-
naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba óraa'a timíníye-imayaa wéowe. Énifo kentí sáwí-
meyanko minkáé'-náópakewiti sáwí-meyankomba íyáákamai-sawi-meyamba timíníye.
15 Kápaneamu-naopaken-kwaasisono. Kentúwí'a mósá maré sé'a wíyómpa'a iyónaumne
sembánifo púwón-aempa'a kónááwe Ísu simásuwena
16 wení kísau-waasisafena simátimena séna kentáái ísámai kawe'ó owí miyámó ombá
kesáái ísámai kawe'á wéofo tínaaembo uwátínkááwi kenkwárá'á miyá wéowe. Tínaaembo
uwásínkááwi miyámó ombá si'mákaiwainkwara'a miyá wéowe Ísu siyáiye.

70 waasimo kouwékáan-aai.

17 Ísu súwasa minkwáási 70 waasi isésa wété urésa Ísumpa'a tóso ésa aamoí tauwánkesa
sésa Fasi'aénkóo sáwí-amutantontafe séta Ísun-awika'a súmpo tiyuwé kóro súnasasa isésa
kóuraawe suwaná
18 Ísu séna miyá owaná wíyómpakembo aafáyáumo tóráíntemba wíyómpakemba
waántáwankombo maisukáimba awánaraumne.
19 Simátíménda ísáaro. Fasi'aémbá timúna pó'a waaifainkómó fáíndamo é'a ímba
puwíyana áwáífiyaamo índa-ufonkwankomo fáíndamo é'a ímba puwónááwe. Tímakaunda-
fasi'aenko waántáwankoni fasi'aénkómbá íyáákaimba póna ímba seyaafá-tántáákó sáwí'a
uwátinkainiye.
20 Sáwí-amutantomba kentáái isésa kóuraantafe'a ímba aamoín-ofo Maníkó wíyómpa'a
aúfáífimba kentúwí'o agaimakáintafe'a aamoín-oro Ísu siyáiye.

Ísu Maníkón-áwí'o mósá makáin-aai.
Mátíyu 11:25-27, Mátíyu 13:16-17

21 Minkánáá Maníkóní Ufaen-ámútánkó Ísumba imáyáa amúwana arunkó kawe'á
úwana séna kesifóo wíyómpa'wara marará'wará'ó káráwiyaandawi óne. Seyaafá-tántáá'á
isáúmne sen-kwáási ímba simátime úwoi-waasi simátime miyámó íyantafena ánkáísa'a
pó'a enáwí'a mósá maráúmne Ísu Maníkóntáféna simásuwena
22 simátimena séna kesifo seyaafá-tántááká'á káráwiyuwo séna símakaiye.
Seyaafá'nánká kesí áwáu ímba suwánaraafo kemá kesifoní áwáugo únana póna kesí
áwáu suwánaraiye. Seyaafá'nánká kesifoní áwáu ímba awánaraafo kesifombá pó'a keyáá
wení áwáu awánaraumne. Kesifoní áwáumo aráátimundawi wéawanaawe Ísu siyáiye.

23 Ísu simátimena méwaerena wení kísau-waasisafena aantemba séna awánaafo tirunkó
kawe'á ína'a méraaro.
24 Simátime súne. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowiye óraa'-waasiye kembiwímó
wéunda-kisau awánaanten-úmai awánánae sésa umbá ímba awánaraawe. Miwí kem-
biwímó wéisaanten-úmai isánae sésa umbá ímba ísaraawe Ísu wení kísau-waasisafena
siyáiye.

Sáméríyaafakewi namuro-wáásímó áwa'nai uráin-aai.

25 Moórá-kanaa Ísu wenáái wésimatimuwana moóráwigo ámáámbo kawe'-úmaimo isówi
Ísumpa'a téna áísai úmai Ísumba isánae séna óraakoo nóra úmaiya aúí'a úmai wíyómpa'a
maé'mae'a ónaumno súwana
26 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífimbo awánáánda minááísáfé nóran-imayaawa ónó súwana
27 minkwáásígó séna Maníkón-aai aúfáífinken-aaigo séna kentiruné kentí imáyáawe
kentí fasi'aéné Maníkómpá'á kentí Fasi'aénkómbá áméro séna kesáfé-ímáyáámó ontembá
kentí waási-imayaawara'a oro siyáiye súwana
28 Ísu séna érai'a sémpo miyámó é aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ínone Ísu siyáiye.

29 Súwana minkwáásígó imáyáa éna fí'on-kwaasi suwánésa kawe'-wáásín-iye síwae
séna Ísuntafena séna kesí waási nááwa'iyo súwana
30 Ísu séna simátíménda isaaó. Moóráwigo Yúndaa-waasi Yérúsaremu-naopakemba
Yériko-naopa'a kónae séna aampa'ó wimbá umén-kwáási ta'ótokesa wení unáánkwátói
awá'maesa tufú'máráawana puwíndasafena aampa'á méraisana
31 moóráwigo Maníkóntáfénamo ísámai póímo tufú'mai agáíwai minámpá'ó wimbá
aanawáísáfa'a méraisana kóawanena moórá-aanawaisafa'a kóyáákaisana
32 moóráwigo Rífáin-anaankakewi ámáán-daumpa'a kísaumo máíwai minámpá'ó wimbá
aanawáísáfa'a méraisana wení ewaa'á wéna kóawanena moórá-aanawaisafa'a úwoi
kóyáákaisana
33 moóráwigo Sáméríyaafaken-kwaasi miwí Yúndaa-waasiti namuro-wáásífínkémbá
moóráwigo minámpá'ó wimbá koawánéna arumbá uwánkena
34 wení ewaa'á koména masawémba ándá-aran-donkwara úmai afifimbá a'ankéna asáá
uwánkena mósá farámbai wení tónki-poifimba ankéna áí'maena wááumo ten-kwáásímó
wáén-daumpa'a móankarena káráwiyena
35 íyáfasinena aafáyáara'a mindánkón-afowámbá kae-kánáá-kísáúgóní óntamba aména
séna kawe'-úmai káráwiye wenane'ó túwénda-ontambo é'a ke té'a anondáá embá
máámeno simásuwena kóuraiye Ísu simásuwena
36-37 nóra úmaisaawa aúí'a úmaisa maé'mae'a ónaumno súwaintafena Ísu áísai ena séna
umén-kwáásímó tufúkáan-kwaasigoni waási minkáúmbó-wáásífínkémbá nááwa'iyo Ísu

súwana minkwáásígó séna arumbá uwánkena áwa'nai uráiwai wení waásin-iye súwana
Ísu séna wemó intembá komé miyá ínone Ísu siyáiye.

Máátaante Máríyaante-taai.

38 Ísu wení kísau-waasise'a aampa'ó kúmba moórá-ininkon-awi'a Máátaamo méron-
daopa'a kúwana Ísuntafena séna kesí naaúmpa'a tómbá imandaaó súwana
39 iména aaí wésuwana minínínkón-áúnkon-awi'a Máríyaa Ísuntafena óraa'-waasin-iye-
imayaa éna aísamaifimba taména wenáái wéisowana
40 Mááta seyaafá-tómbá wéagaena óraa-kisau wémaena óraa'-imayaa éna Ísumpa'a téna
séna Fasi'aénkóo kesúnko ímba súwa'nai isa'á keyáá óraa-kisau wémaumpo kentáfé ína
imáyáa ónó. Simámínana tasúwa'nai íno súwana
41 Ísu arumbá uwánkena séna Máátaao sáwífa-tantaa'a óraa'-imayaa ónana enarunkó
umbaí wétaifo
42 kesááimo ísáámba mindá óraa-tantaa'a póna mindásafena Máríyaa méraifo ímba
ifátuwe'a ai'máráanana wíníye Ísu siyáiye.

11

Maníkómpá'ó inaimó sen-ááí.
Mátíyu 6:9-15, Mátíyu 7:7-11

1 Ísu moórá-kanaa Maníkómpá'á inaí wésuwasa wení kísau-waasi mérowana
Ísu simásuwowana wení waásifinkemba moóráwigo séna Fasi'aénkóo Yóni nombó
maitínkáíwai wení kísau-waasi simátímísasa Maníkómpá'ó inaimó sentembá kentáá
simásímínata Maníkómpátá inaí senó súwana
2 Ísu séna Maníkómpá'ó inaimó síyamba maará seró.
Kentáásifowao enáwí'o íyáákarain-awita mósá maráúmne. Ení nombaragó seyaafá
moórá-mora-waasi tirumpimbá kumíno.
3 Káfé-kanaa-tomba kentáá simiyó.
4 Waásimo aoisaambó uwásinkaiyata anondáá ínta miyásá uwátinketa miwítí aoisaambá
maitiyúwáana miyáumaisa kentáásí aoisaambá maisiyuwaaó.
Sáwí-yantaapinkembo kentáá ma'máímo awánáíndasafenamo ínamo e wasiyuwaaó.
Miyán-ááí Maníkómpá'á seró Ísu siyáiye.

5-6 Ísu simásuwena simátimena séna moórá ení waásigo némpakemba nó'waan-
afufumba tína ímba tómbá maké ení waásigoni ontafá'á wée áísai e sé kesí waásigo
némpakembo timbá ímba tómbá makáunana úwoi méraifo tómbá símína'a mááméno sínana
7 wení naaúmpakemba séna ontá wisuwéta kesí aare-iyámpóíseta súsá waiguráumpo
ímba íyáfasine'a aménaumpo kóuwo síníye.
8 Kesí waási pó'a aménaumne-imayaamo ímbo ínanamo éna ayáátááka'a mináái
wésinana ímba aigaé ínana mináái wésindasafena íyáfasinena amíníye.
9 Miyáráán-úmai simátime súne. Maníkómpá'ó inaimó sembá áísai úmae iyíyana
timíníye. Áántamae iyíyana kentáái isáíníye. Saafá úmae iyíyana Maníkó aráátiminiye.
10 Áísai íyanamo éna Maníkó timíníye. Áántewanamo éna Maníkó kentáái isáíníye. Saafá
íyanamo éna Maníkó aráátiminiye.
11 Kembiwí iyámpóíwara'-waasi kentáánintombo mófáá'a simiyómó síya'o é'a ímba
iyaankafayaambá timénááwe.
12 Kokóri-auma simiyómó síya'o é'a ímba íyoiyoimba timénááwe.
13 Énifo sáwí-waasin-ofo kentáánintomba kawe-tántáá'á wétimefo wíyómpakemba ken-
táásifowa kawe'-aantembo iwái póna ení Ufaen-ámútámbá simiyómó síyawi Maníkó wení
Ufaen-ámútámbá timíníye Ísu siyáiye.

Ísunte Píyésepurinte-taai.
Mátíyu 12:22-30, Mááka 3:20-27

14 Moóráwigo wenarumpimbá sáwí-amutamba mérowana póna minkwáásígó ímba aaí
wésuwana Ísu maiyauwówana kóúwana minkwáásígó aaí súwasa sáwífa'nanka awánésa
táátafesa uwasá
15 tuwímbai sésa sáwí-amutantonti kawáágón-áwí'a Píyésepuri fasi'aémbá ámísana
tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiye suwasá
16 tuwímbai Ísumo sáwí-aaimo sínda isánae sésa éraira Maníkómpákéná kunkáanai ímbo
awánáúnda-kisau maínata awánaano suwaná

17 Ísu miwímó un-ímáyáá iséna simátimena séna moórá-andamo tiyésamo ésa tuwínkaa'-urésa ímba fasi'ámai méranaawe. Moórá-akumba aaimó tuwíntáán-akumba pósa tuwínkaa'-urésa ímba fasi'ámai méranaawe.
18 Waántáwankoni waásimo tiyésamo tuwínkaa'-ésamo ésa ímba fasi'ámai méranaawe. Kentáfé'o sembá Píyésepuri fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiyemo sembá
19 énifo Píyésepurini fasi'aénká'ó sáwí-amutambo wémaitiyuwaundarakaa kentí waásiwara'a Píyésepurini fasi'aénká'á sáwí-amutamba maitiyúwáísino. Miyán-ááímó síyasamo ésa kentí waási karo'á sewé sénááwe.
20 Énifo kemá Maníkóní fasi'aénká'á sáwí-amutambo maitiyuwáúndasafena Maníkóní fasi'aémbá kempímbá paápé isa'á wéawanaawe.
21 Moórá-aai imáyáan-oro. Fasi'aén-kwáásígó
paroí tokéna wení naaka'á káráwiyaisana wení moparáwímbá kawe'-úmai wéraifo
22 moóráwigo wení fasi'aémbó íyáákaraiwai téna tatufú'mai wení paroí fasi'ámaimo ta'ótokaim-paroi tatafiyéna wení moparáwímbá tatafíyena tuwín-timakaiye.

23 Kembá ímba súwa'nai esa kesí namuro-wáásíyáámbá owe. Ímba súwa'nai esa waási túwaandu úmai símémba wété uwáguraawe
Ísu siyáiye.

Sáwí-amutanko kouwékáin-aai.
Mátíyu 12:43-45

24 Ísu simátimena moórá-aai séna waási arumpinkémbá sáwí-amutanko auwéna máásai-marafa'a nombá ímbo wéraipa'a kowénena séna nááfara ménaumno séna saafá uwááena séna tauweré'a kesí naambá waásigon-arumpimba pó'a koménaumne simásuwena
25 téna taawánaimba mindánkómbá kankambá wiyú'mai kawe'á uwásukaisana taawánéna
26 tauweréna afakaeté-sawi-amutamba miwítí sáwí-kisau óraa'o uráawi tí'maena minkwáásígón-arumpimba taméraawana moórá-sawi-amutanko arumpimbá méraisana minkwáásígó sáwí'a úmai méraisasa ánaaemba sáwífa-sawi-amutamba méraawana wemá óraa-sawi'a úmai méraiye Ísu siyáiye.

Érai'a tirunkó kawe'á wéin-aai.
27 Ísu mináái simátimuwana sáwífa'-waasifinkemba moórá-ininko Ísuntafena óraaka séna enanó embá ma'ánkarena náámbo ámakaiwaimba Maníkó kawe'á uwánkaraiye súwana
28 Ísu séna érai'a sémpo Maníkó wenáái ísámai kawe'ó owímá óraa-kawe'a wéuwatinkaiye Ísu siyáiye.

Ímbo awánáúnda-kisau mauwó siyáan-aai.
Mátíyu 12:38-42, Mááka 8:12

29 Súwasa sáwífa'-waasi Ísumpa'a tóso uwaná simátimena séna káfé'o méraan-kwaasi sáwí-waasin-owe kentáfé'a wésemba Maníkómó ai'mákainamo e ímbo awánáúnda-kisau maínata awánaanomo sembá naaófá'á Maníkó Yónaambo uráintemba kembá miyá ínífo mináái imáyáan-oro.
30 Naaófá'á Nínéfa-naopaken-kwaasi Yónaa uráintafesa Maníkó ai'mákaiyemo siyáantemba kemó ondá awáné'a Maníkó ai'mákaiye sénááwe.
31 Naaófá'á Yúndaa-waasiya'a káráwiyowin-awi'a Soromoní kawe'-ímáyáafínkémbá aaí wésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Soromonin-ááí koisánae séna wémena kuráiye. Káfé'a kemá Soromonimbó íyáákaraundawi mérauna'a kesáái ímba ísáámba póna ánaaemba Maníkó waásimo méraawini áwáusafenamo tísai índa-kanaamo tínda mininínkó kembiwí aaifimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Soromonin-ááí taísaraumpo Soromonimbó íyáákaraiwai kempá'á mérowa'a wenáái mo ísááraamba ímba ísaraawe síníye.
32 Naaófá'á Yónaa Nínéfa-naopa'a Maníkón-aai kosimátimuwasa isésa sáwí-awau tuwésa Maníkón-aai ísaraawe. Káfé'a Yónaambo íyáákaraundawi mérauna'a kesáái ímba ísáámba póna ánaaemba Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai índa-kanaamo tínda Nínéfa-naopaken-kwaasi kembiwí aaifimbá maitinkésa sésa Yónaa-aai iséta sáwí-awausa tukáundasaanifo Yónaambo íyáákaraiwai kentí naaópa'a mérowa'a wenáái isé'o sáwí-awau túwááraamba ímba tukáawe Nínéfa-naopaken-kwaasi sénááwe Ísu siyáiye.

Túranko kentí imáyáafimbo sámo kain-áái.
Mátíyu 5:15, Mátíyu 6:22-23

33 Ómbó kúraˈmaresa ímba aúpáˈó maráíyamba aforaˈá makéwasa naaúmpaˈo iyíyawi
awánánááwe.
34 Miyáumai túranko kentí imáyáafimbo sámo kain-tántááˈán-iye. Túrankomo kaweˈ-
úmaimo awánáínanamo éna seyaafáˈ-ímáyáá sáma káínífo túrankomo ímbo kaweˈ-úmaimo
awánáínanamo éna seyaafáˈ-ímáyáá tuwinkáíníye.
35 Kentí sámo kain-tántááˈá túnkwifainifo kentúraˈa káráwimai kaweˈán-oro.
36 Kentí imáyáago ímba kumeuˈó índa seyaafáˈá sámo wégaimba ónkómó sámo
kátínkáíntemba póna kentí imáyáago kentúraˈa sáma kátinkainiye

Ísu siyáiye.

Ámáán-kawaa-waasi sáwíˈa owémó siyáin-aai.
Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Rúku 20:45-47

37 Ísu minááí simátimuwana moóráwigo ámáán-kawaa-waasigo Ísumpaˈa téna séna kesí
naaúmpaˈa tómbá imandaaó súwana tómbó náíndasafena iména
38 ímba ayáámba non-kwiyéna tómbá nówana minkwáásígó awánéna áátafena éna
imáyáa úwana
39 Fasiˈaénkó awánéna simámena séna kemá ámáán-kawaa-waasi anaféúné táúfaˈe
paákáˈ-aantemba wénon-kwiyofo andáámpáˈá sáwíˈa uráisaˈa túraniyamba éˈa sáwíˈa
wéowe.
40 Sáwí-imayaawaraˈ-waasi méraawe. Maníkó paáká-tántááˈá éna andáámpá-tántááˈé
imáyáawe mindáwaraˈa uráiye.
41 Kentí imáyáamo arupíse éˈo kemó makén-tantaaˈo ímbo makén-kwaasi timéˈo éˈa
kentí imáyáago

kaweˈá íníye.

42 Kemá ámáán-kawaa-waasi kentí kísaufakemba kári-tonkwaraˈa tuwínkaaˈ-úmai
siyáánkai makéˈa moórá Maníkómbá améˈa kaweˈá éˈa miyán-ámáámbá ísámae wéiyofo
óraaˈ-amaamba ifáˈá tuwé póˈa Maníkómbá ímba imáyáa wéameˈa óntan-iyain-kwaasi
sáwíˈo uwátínkáántafeˈa káráwiyoro.
43 Kemá ámáán-kawaa-waasi ámáán-daumpaˈa iméˈa kaweˈ-áémpáˈá waási túrankaˈo
iméraamba tiráái wétaiye. Marupáˈó iméraawasa waási tuwánésa kaweˈ-ááímó sembá
tiráái wétaifo kentúraˈa káráwiyoro.
44 Waásimo maipímbó utámakaawanamo kawááˈisasamo waási ímbo awánaantemba
kentirumpimbá miyá isaˈá sáwíˈa owasá waási ímba wétuwanaafo káráwiyoro Ísu siyáiye.

45 Ísu simátimuwana moóráwigo ámáámbo sún-kwaasigo Ísuntafena séna miyámó sénda
kentááwáráˈá símai sáwíta uwásinkaane súwana
46 Ísu séna kemá ámáámbo sen-kwáásí kemó ámáámbo simátímén-aaigo umbaí tíyáísaˈa
minááí ímba wétuwaˈnai-ofo káráwiyoro.
47-48 Kentíwáˈná Maníkón-aaimo simátímakowi tínkamuwasa púwúwaˈa utámakaapaˈa
toˈwaaí wéowe. Naaófáˈá kentíwáˈnámo uráantafeˈa kaweˈá uráawe séˈa utámakaapaˈa
toˈwaaí wéofo káráwiyoro.
49 Naaófáˈá Maníkó kaweˈ-ímáyáafínkémbá séna kesááimo simátimiyawiye
aráátimiyawiye tiˈmáráanasa miwífímbá wéniyasa tuwímbai sáwíˈa uwátinkesa tuwímbai
tínkamiyasa puwónááwe Maníkómó siyáimba minááí paápé uráiye.
50 Naaófáˈwárá afufumpinkwárá ánaaenkwaraˈa Maníkón-aaimo simátímakowi
tínkamuwasa pukáantafena póna misáwíˈó uráawin-anondaa-meyamba káféˈo méraan-
kwaasifaˈa tíníye.
51 Aifaˈó tufúwanamo pukáin-kwaasigon-awiˈa Éperi ánaaemba moóráwigon-awiˈa
Sékáráíya óraaˈ-amaan-daumpaˈa mérowana moórá-aempaˈa Maníkóntáfésa ísámaimo
póí tufúˈmaimo agáún-ontan-taare wérowana moórá-aempaˈa aifaˈ-ámáán-káwáágó aan-
tembo iyún-onta wérowana afufumpimbá Sékáráíya imérowasa tufúwana pukáiye.
Minkáéˈ-wáásítí afufumpimbó kárúraan-kwaasi tínkamuwasa pukáawiwaraˈa miwítí
sáwí-meyamba káféˈo méraan-kwaasi maénááwe.
52 Kemó ámáámbo sen-kwáásí éraiˈ-aai ímbo aúpáˈó tukáankakaa minááí ísámai kaweˈá
owisinó. Kemá ímba ísámai kaweˈá ombá fíˈon-kwaasiti aambá fáíkaafo káráwiyoro Ísu
siyáiye.

53 Ísu mináái simátimena máápa'a kumúwasa ámáámbo sun-kwáásíyé ámáán-kawaa-
waasiye tirumpimbá aaisambá aéésa fí'o-fi'on-tantaatafesa
áísai úmai ísáananamo
54 aaimó kaentaén-ááímó sína'o é'a aaifimbá maenkánae sésa áísai uráawe.

12

Ímba kaumbo-kae'-ááí serómó siyáin-aai.
Mátíyu 10:26-27

1 Minkánáá áfáára umai sáwífa'-waasi túwaandu ésa sisipáá uwaná Ísu wení kísau-
waasi simátimena séna ámáán-kawaa-waasi kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásíyáámbá ofó
ímba miyáumai méraaro. Intóráín-tantaa'a kári-tantaa'a moórá-tonkon-awi'a péréti
mimpímbá márááwana intoréna óraa'o intembá ámáán-kawaa-waasiti sáwí-aai miyá
wéifo kempímbá misáwí-ááígó óraa'a tifáínifo kentúra'a káráwiyoro.
2 Aúpá'ó wérain-tantaa'a seyaafá'á afora'á paápé ínasa awánánááwe. Kumeupá'ó
wérain-tantaa'a afora'á paápé ínasa awánánááwe.
3 Nó'waambo siyáan-aai sán-káíndara'a síyasa isánááwe. Aúpá'ó siyáan-aai seyaafá'-
wáásí túranka'a síyasa isánááwe Ísu siyáiye.

Moóráwigon-aaroi inkáísóromo siyáin-aai.
Mátíyu 10:28-31

4 Ísu simátimena séna kesí waási simátíménda ísáaro. Tuwímbai tínkamiya'a puwónááfo
moórá sáwí'o uwátinkai-tantaa'a ímba wéraifo ímba miwísáfé'a inkáísóro.
5 Kemá simátime súne. Maníkó méraifo wenáároi inkáísóro. Wemó tínkamina'o
puwíyambo éna kanaa'á ónkaifa'a mátiyuwainiye. Mináái Maníkóntáfé'a inkáísóro-aai
súne Ísu siyáiye.

6 Ísu simátimena séna kári'a téntémpaaran-dumama séfataase-numama kári'-
ontankakemba kae-tóyáráán-óntánkákémbá wémeyanofo Maníkó kíyaan-dumama ímbo
awinkaiwái póna awánaraiye.
7 Numamá kári-tantaa'o awánaiwai póna waási óraa-tantaa'an-ofo ímba táá'a íno.
Kenti'nóntáu toráúsíwain-ifo ímba táá'a íno Ísu siyáiye.

Ísun-awi'a aforatáámó senda-ááí.
Mátíyu 10:32-33, Mátíyu 12:32, Mátíyu 10:19-20

8 Ísu simátimena séna simátime súne. Seyaafá'-wáásí túranka'a kentáfésa sésa Maníkó
ai'máráísana kunkáiwai kesí óraakon-iye síyawisafe'a kemá waási úranko Maníkóní kísau-
waasi wíyómpakewi túranka sé'a kesí waásin-owe sénaumne.
9 Énifo waási túranka'a kembá tínaaembo uwásimiyawisafe'a kemá Maníkóní kísau-
waasi túranka'a sínaaemba uwátimenaumne.
10 Kembá waási úrankomba símai sáwí'o uwásinkaiyamba mindá Maníkó maitiyuwáínífo
Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá símai sáwí'o uwánkaiyamba mindá Maníkó ímba
maitiyuwáínana miwísé'a waé'wae'a íníye.
11 Kesí waási-i'o ontáfésa ta'óto'mai tí'maesamo óraa'-waasiye ámáán-kawaa-waasiye
túranka'o mátínkaresamo aaifimbá maitínkéwa'o é'a nóran-aaimo síyamba ímba táá'a
ínana
12 Maníkóní ámútanko síyan-aai úwoi tááka tinkáína'a sénááwe Ísu siyáiye.

Óntawara'-waasigo sáwí-imayaamo uráin-aai.

13 Súwana sáwífa'-waasifinkemba moóráwigo Ísuntafena séna óraakoo kesifo púwísana
kesuwaá seyaafá-tántáá'á maiyéna ímba tuwímbai wésimifo emá sinaná tuwímbai
násimino súwana
14 Ísu séna kesí waásiyo mináái ímba kosénaumpo keáfáráwáíti moparáwímbá ímba
tuwín-timenaumne simámena
15 seyaafá'-wáásísáféna séna waási kawe'-úmaimo méraawiti áwáu ímba sáwífa'-
moparawimba makáafo moparáwímbá maénae séme'a máéfainifo kentúra'a káráwiyoro
Ísu siyáiye.

16 Simásuwena moórá-aai simátimena séna moóráwigo sáwífa'-moparawimbo
makáindawi wení kísaufa'a sáwífa-tomba wéraisana
17 wenarumpin-ímáyáá éna sáwífa-tombo fáká'maimo máráanda-namba ímba wéraifo
nóra ónaumno.

18 Miyámó é'a tómbó makáunda-namba tawísíye'a óraa'-namba úmare'a mimpímbá
seyaafá-tómbá fáká'mare'a kesí moparáwínkwárá'á maránaumne.
19 Miyámó é'o é'a kesáfé sé'a seyaafá-tántáá'á ímbo aáfáán-túwáanda tóné noné námae
iyé'a ayáátááka'a úwoi mé'a onaná sirunkó kawe'á ína'a ménaumne sisaná
20 Maníkó simámena séna sáwí'o úmaemo iyónda-waasigo óne. Káfé'-no'waamba
puwéma esáfémo makáanda-moparawimba túwénana nááwa máíníyo Maníkó siyáiye.
21 Marapá'á kesáfé-mópáráwín-aantembo makáiyawi miyán-kwáásín-ofo marapá-
tántáá'-aantemba marésa Maníkómpákén-tántáá'á ímba makáawe Ísu siyáiye.

Maníkómpá'á imáyáa áméron-aai.
Mátíyu 6:25-34

22 Ísu mináái simátimena wení kísau-waasisafena séna simátime'a súne. Miyáráán-úmai
méraamba ímba óraa'-imayaa é'a tómbó náíyantafe'a ímba óraa'-imayaa é'a kentúra'o
unáánkwátóimo íyantafe'a ímba óraa'-imayaan-oro.
23 Tómbó náíyamba úwoisambanifo waásimo méraamba óraa-tantaa'an-iye.
Unáánkwátóimo íyamba úwoisambanifo waási túma óraa-tantaa'an-iye.
24 Numagómpá'á imáyáan-oro. Numagó ímba kísau éna tómbá fáká'mai naaúmpa'a
makéna wénaifo Maníkó miwítí tómbá tímísasa wénaawe. Maníkón-aúranka'a numamá
kári-tantaa'an-ifo waási óraa-tantaa'a póna kentí tómbó éna timíníye.
25 Kembiwímó óraa'-imayaamo é'o é'a kemó maíyan-kanaa ímba kanaa'á ayáátááka'a
méranaawe.
26 Mindá kári-tantaa'a isa'á ímba kanaa'ó íyamba pó'a fí'o-fi'on-tantaatafe'a ímba óraa'-
imayaan-oro.
27 Waiwandáánká'á imáyáan-oro. Waiwandáánkó ímba kísau éna ímba wení
unáánkwátói makáifo simátime'a súne. Naaófá'á Yúndaa-waasiti óraakon-awi'a Soromoní
sáwífa'-unankwatoiye ko'naaririyé makówi úwasa waási awánésa kawe'án-iye sumbánifo
waiwandáán-aramba awánésa óraa-kawe'an-iye wésewe.
28 Ufá'á ko'naarirí-tántáá'é séna waiwandáámbá Maníkó makáiye. Umá ímba
waé'wae'a ínífo káfé'a ínasa aafáyáa waási agaisuwáíyamba Maníkó mintántáá'á
imáyáa éna ko'naarirí-tántáá'á makáiye. Miyáumai Maníkó waásisafena imáyáa éna
kentí unáánkwátói timínífo kembiwí maarán-ááí ímbo seráámbá Maníkó ímba kanaa'á
wésuwa'nai-iwain-iye wésewe.
29 Maníkó wétuwa'nai-imba pó'a tóné nonémó náíyantafe'a ímba óraa'-imayaan-oro.
30 Moórá-mora-marafaken-kwaasi Maníkón-aai ímbo ísáán-kwaasi tóné nonémó
náíyantafesa óraa'-imayaa wéowe. Tóné nonémó ímbo né'o é'a púwófo séna kentifo
imáyáa éna wétimifo ímba óraa'-imayaa é'a
31 Maníkó wení waásimo kawáánintafe'a imáyáa íyana mintántáá'á timíníye Ísu siyáiye.

Wíyómpaken-kawe-tantaakon-aai.
Mátíyu 6:19-21

32 Ísu simátimena wení kísau-waasisafena séna kembó sirááíwáéwi káráwiyaumne.
Kentáásifowamo simbá kesí waásimo kawáánonda kembiwíwárá'á kawáánónááwe. Miyá
íyana kesirunkó kawe'á íníye simbá póna ímba táá'a íno.
33 Kentí moparáwímbá wétime'a méyámbá maiyé'a ímbo makén-kwaasi tíméro. Miyámó
íyana kentí kawe'-méyámbá wíyómpa'a wérainasa waási ímba umémbá íyana ímba
ufóíyaraamba ínana kawe'-úmai aasiyaasí waé'wae'a ína'a minkáwé'-méyántáfé'a imáyáa
é'a
34 marapá'ó kentí óntamo wérainanamo éna marapátáféna tinkáínífo wíyómpa'o kentí
óntamo wérainanamo éna wíyómpatafena tinkáíníye Ísu siyáiye.

Kísau-waasimo to'mayaa on-ááí.

35-36 Ísu simátimena séna óraa'-waasigo aaremó to'waai on-tánómbá komandánae
séna wínasa wení kísau-waasi unáánkwátói úmaresa ómbá kúra'makesa amu'matuwé
mérewana téna táántainasa minúwóíyáámbá ontá tiyankánááwe. Miwí to'mayaambó
ontembá kembiwíwárá'á to'mayaa é'a amu'maré'a méraaro.
37 Minóráá'-wáásígómó tínda wení kísau-waasi koku'á mésa amu'matuwésa ménka'a
tínasa aamoí ónááwe. Érai'a simátime'a súne. Minóráá'-wáásígó kísaumo maíndasafena
unáánkwátói faú'mai múra maréna minkwáásísóntáféna maanká'-méwa'a tómbá tíméro
síníye.
38 Minóráá'-wáásígó nó'waan-afufuna'i siyatarórá'íyo tínda wení kísau-waasi koku'á
mésa amu'matuwésa ménka'a tínana tirunkó kawe'á íníye.

39 Simátíménda-aai imáyáan-oro. Naankón-afowámó umén-kwáásímó tínda-kanaamo
isénaraa umén-kwáásímó timbá wéto'mayaan-ena awánéna watúwáísana wení
naaúmpakemba umémbá ímba máísino.
40 Miyáumai kemá waási úranko kúmóndasafe'a kembiwíwárá'á ímba imáyáa íyanka'a
kumúnafainifo wéto'mayaan-e'a simu'maré méraaro Ísu siyáiye.

Sáwí'a owasá kawe'á owasamó on-ááí.
Mátíyu 24:45-51

41 Súwana Pítaa séna Fasi'aénkóo emó sénda-aai kentáásáfé aantena wése seyaafá'-
wáásísáféwarara wéseno súwana
42 Fasi'aénkó séna kawe-kísáúmó máéwi kawe'-ímáyááwárá'-wáásísáfé'a súne. Wení
óraako séna kesí kísau-waasiya'a káráwiye tómbá tuwímbai tíma'mae iyuwó síníye.
43 Wení óraako téna kísaumo kawe'-úmaimo maínda taawánáínana kísaumo maíndawi
arunkó kawe'á ínana
44 minóráákó séna kesí moparáwíné seyaafá-tántááká'é káráwiyuwo síníye.
45 Énifo minkísáú-wáásígómó imáyáa énamo kesí óraako ayáátááka'a ímba tíníye sénamo
kísau-ininakwa'o tínkamenamo tóné uwóí'-none wénenamo uwóí'o énamo
46 wení óraakomo tínda-kanaa ímbo ísarenamo ímbo imáyáa wéindara'a téna óraaka'a
tatufú'mai Maníkón-aai ímbo wéisaan-kwaasimo méraapa'a móankainiye Ísu siyáiye.

47 Ísu simátimena séna kísau-waasi miwítí óraa'-waasigon-aai isésa wemó síndantemba
ímbo íyamba mérewana óraa'-waasigo téna óraaka'a tatínkaminiye.
48 Énifo kísau-waasi miwítí óraa'-waasigon-aai ímba isésamo ombá sáwí'a ésa
méraawana óraa'-waasigo téna kárika'a tatínkaminiye. Maníkó kawe'-ímáyáá óraa'o
tímakaiyawi óraa-kisau máéro. Kawe'-ímáyáá óraa'o tokáiyawi waási túwa'nai oro Ísu
siyáiye.

Ísu waásimo tuwináínda-aai.
Mátíyu 10:34-36

49 Ísu simátimena séna iyamó kaintembá kísaumo máéndasafe'a marapá'á
kumbéraunda minkísáú tai'áínana kawe'á íníye-imayaa wéune.
50 Kárika'a kembá sí'o índa-i'a íyantafena sirunkó umbaí taisaná sí'o índa-i'o íyamba
tai'áínana sirunkó kawe'á íníye.
51 Kentáfé'a maarán-ímáyáá ímba oro. Waási seyaafá'á aáno úmai méraantafena
marapá'á kunkáiye. Ímbanifo marapá'ó kunkáunda maarán-iye. Waási tuwínkaa'-ésa
tuwímbai kesáái isáíyasa tuwímbai ímba isánááwe.
52 Káfé'wara ánaaenkwara'a moórá-naumpa'a séfataase-waasi mésa kesááisafesa
miwítí imáyáa tuwínkaa'-urésa kaumbonárau moórá-imayaa íyasa kae'nárai fí'on-
imayaa óyááye.
53 Afowá moórá-imayaa ínana ááninko fí'on-imayaa íníye. Anówa moórá-imayaa ínana
ayáámúnko fí'on-imayaa íníye. Anááfúkowe fí'o-fi'on-imayaa óyááye. Kesááisafesa
miyáumai miwítí imáyáa tuwínkaa'a ónááwe Ísu siyáiye.

Tuwímbai-tantaakoni áwáumo ísáán-aai.
Mátíyu 16:2-3, Mááka 8:11-13

54 Ísu sáwífa'-waasisafena séna ainámbó wéraina'o é'a sé'a aa'á tíníye síyana aa'á tíníye.
55 Fiyúndá to'mái tai'áína'o é'a sé'a aa'á káíníye síyana aa'á káíníye.
56 Wíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káíníye. Aa'á tíníyemo sembá mintántáá'á
awánaraawe. Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáási pó'a miyán-tántáákóní áwáu awánaambanifo
Maníkó káfé'o wéin-tantaakoni áwáu ímba awánaraawe Ísu siyáiye.

Aaimó arupísemo íyan-aai.
Mátíyu 5:25-26

57 Ísu séna simátíménda-aai ísásuwe'a minkáé'-ámpá'á tuwínkaa'a uré'a moórá-ampa'-
aantemba koró.
58 Moórá-aai ísáaro. Aaimó simátinkanae síyawimo tí'mae wíyasa aampa'á mósimai
paápé uwásuwesa koró. Óraa'-waasimo mátimiyasamo ésa i-wáási timíyasa ándá-
naumpa'a tinkánááwe.
59 Ímbo miyá íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa ímba ááéma tai'ánaumne sésa
seyaafá'-méyámbá tímatuwaiyasa faútinkanaawe Ísu siyáiye.

13

Sáwí-imayaa ímbo tuwáíyawimo puwíyan-aai.

1 Ísu wésimatimuwasa tuwímbai tasimámesa sésa Káríri-marafaken-kwaasi tuwímbai
Maníkóntáfésa ísámai póímo tufúˈmaimo agáémba kámáni-waasiti óraakon-awiˈa Páírati
tuwímbai tiˈmáráísasa tínkamisasa pukáawe suwaná
2 Ísu séna minKárírífákémbá pukáan-kwaasisafeˈo sembá miwítí sáwí-awaugo
Kárírífakemba seyaafáˈ-wáásítí sáwí-awaugomba íyáákaraintafesa pukáawewa wéseo.
3 Ímba miyá wéofo simátimeˈa súne. Kentí sáwí-awaumo ímbo tuwéˈo Maníkómpá téˈo
éˈa kembiwíwáráˈá puwónááwe.
4 Imáyáan-oro. Síróámufaˈa ayáátááˈ-namba tawiséna sáwífaˈ-waasi 18 waasi
tínkamisasa pukáawe. Mindásafeˈo sembá miwítí sáwí-awaugo Yérúsaremufakemba
seyaafáˈ-wáásítí sáwí-awaugomba íyáákaraintafena pukáawewa wéseo.
5 Ímba miyá wéofo simátimeˈa súne. Kentí sáwí-awaumo ímbo tuwéˈo Maníkómpá téˈo
éˈa kembiwíwáráˈá puwónááwe Ísu siyáiye.

Taaigó ímba arambó iyáin-aai.

6 Ísu waéˈmai-aai simátimena séna moóráwigo wení ándá-aran-kisaufaˈa arambó naan-
táímá áwíˈa fígi uˈmakáisana áruma wíkáísana arambá komaénae séna koawánaimba ímba
iyáisana
7 minkísáúráˈó
káráwiyain-kwaasisafena séna kaumboráˈá áúˈo simbá mintáéramba komaénaeˈa
koawánáúnda ímba arambá íyáísaˈa úmpo mintáí ayáísuwaao. Maragóní anombá
nasúwáífainifo ayáísuwaao sisaná
8 miwá séna
óraakoo ímbanifo mintáí áwáufaˈa óˈá túmakeˈa
agamoˈá makéˈa
9 moórá-auˈo sínda awánaanana arambó iyéna kaweˈá ínífo miyámó ímbo ínaˈa
ayáísuwanaumne siyáiye Ísu siyáiye.

Ísu sambaatiyáˈá moórá-inimbo asófamankarain-aai.

10 Moórá-kanaa Yúndaa-waasi ámáán-aaimo
ísón-kanaaraˈa Ísu ámáán-daumpaˈa iména aaí wésimatimuwana
11 moórá-ininko sáwí-amutamba arumpimbó méron-ininko ayáátáákaˈa sáwíˈa úmai
ména 18 aatai maisuwéna miyáumai sáwíˈa úmai mérowana arósááumba kaénkówana ímba
kanaaˈá kokuˈá mérowana
12 Ísu mininínkómbá awánéna séna enáíˈa taiˈáíno séna
13 aneˈá taˈótorowana minúwóíyáámbá arósááumba arupíse úwana kokuˈá íyáfasinena
Maníkón-áwíˈa mósá marówana
14 Ísu saagon-kánááráˈá mininínkómbá asófankontafena ámáán-dankaˈo káráwiyowin-
arunko sáwíˈa úwana sáwífaˈ-waasisafena séna afaˈmórae-kanaa kísaumo máénkaˈa síˈa
asófasinkainkwae séˈo éˈa téˈa saagaan-kánáámó éˈa ímba teró súwana
15 Fasiˈaénkó séna kaumbo-kaeˈ-ááíwáráˈ-wáásín-owe. Saagaan-kánááráˈá kentí puru-
makawáráˈá tónki-poiwaraˈa naaúmpakemba faúˈankeˈa áíˈmae nompáˈá kowaná nombá
wénaiye.
16 Mininínkó Émbaramun-aísaafitantambo uráin-inimba isaná waántáwanko ayáátáákaˈa
18 aatai taˈótokaisaˈa saagaan-kánááráˈá faúˈankauna ˈa sáwíˈa óne wésewe Ísu súwasa
17 símaimo sáwíˈo uwánkówi mináái isésa tigaemá uwaná kawe-kísáú wémauntafesa
úwoi-waasi aamoí uráawe.

Taaérankon-aai.
Mátíyu 13:31-33, Mááka 4:30-32

18 Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánimba nóinkara kawáániyómpo maarán-ááí
simátíménaˈa ísáaro.
19 Maníkó wení waásimo kawáánimba maarán-iye. Kári-taerankon-awiˈa másítáti
mintáéramba moóráwigo kísaufaˈa uˈmakáisana óraaˈa éna amaimá mófarena wété
uráisana numagó mimpímpáˈá ánáamba úmarena wémaiye Ísu siyáiye.

20 Simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánimba nóinkara kawáániyómpo
maarán-ááí simátíménaˈa ísáaro.

21 Moórá-ininko péréti-tomba agaénae séna kanaráán-tántáákón-áwí'a páráwaa'a
maimaéna intoráínda-tantaa'a kári-tantaa'a káúmaraisana wéna intoréna óraa'a wéiye
Ísu siyáiye.

Kári'-ontagon-aai.
Mátíyu 7:13-14, Mátíyu 7:21-23

22 Ísu mináái simátimena Yérúsaremu-nao'-ampa'o kúmba naaó'-nao'a wenáái
simátíma'mae kúwana
23 moóráwigo séna óraakoo Maníkó moórá-mora-waasi aantena kawe'-ámpá'á
métinkainiyo súwana Ísu séna
24 tiyáántán-kwiyé'a kári'-ontafimba íyáféráaro. Simátime'a súne. Sáwífa'nanka
íyáferanae sésa íyambanifo ímba kanaa'á íyáferanaawe.
25 Naankón-afowá íyáfasinena ontá úmaraina'a ontará'á imé'a áánte sé'a óraakoo ontasá
tisinkaaó síyana séna ímbo tuwánáúnda-waasi nááfakewiya'o sína'a
26 kentáási naaópa'a té enáái tasimásimenata eséta tóné nonésá naráumne síyana
27 wemá séna nááfakewiya'o. Ímbo tuwánáúnda-waasin-ofo kóro naankón-afowá síníye
Ísu simásuwena séna
28 Maníkó wení waásimo kawáánipa'a ti'maráína'a máápakembo awánáíyamba
kentíwá'ná Émbaramuwe Áísáakiye Yékopuwe Maníkón-aaimo simátímakaawiye
Maníkómó kawáánipa'a méwa'a tuwáné tíyántafe'a é'a ifi'á tánááwe.
29 Seyaafá'-áémpákén-kwáási Maníkómó kawáánipa'a tésa tamésa tómbá nánááwe.
30 Minkánáárá'á ánaaemba aifarááwí tínaaeni'a
íyasa tínaaenkewi aifarí'a ónááwe Ísu Maníkómó kawáánintafena mináái siyáiye.

Ísumo arumbó uwátínkarain-aai.
Mátíyu 23:37-39

31 Minkánáá ámáán-kawaa-waasi tuwímbai Ísumpa'a tésa sésa óraa'-waasigon-awi'a
Éroti séna Ísumba tufúwónana puwíníye wésifo maanká'á tuwé fí'on-daopa'a kóuwo
suwaná
32 Ísu séna Érotimba áwáífiyaamo in-áfá'-íyánkáán-kwáási kosimáme sé'a sáwí-
amutamba waási tirumpinkémbá wémaitiyuwe'a tí'a on-wáási asófatinkaunda-kisau káfé'e
aafáyáawe maé'a aúnká kesí kísau tai'ánaumne.
33 Maníkón-aaimo simátímakaawi Yérúsaremu-naopa'-aantemba tínkamowasa
wépuwontafe'a káfé'e aafáyáawe aúnkáwe aampa'á wéwe'a kísau maifá kónaumne
siyé Érotimba kosimáméro Ísu simásuwena
34 Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá uwátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-
kwaasisono. Maníkón-aaimo simátímakaawi tínkambae íyúwasa pukáawe. Maníkó
ti'marówasa kuwái óntantamba tínkambae íyúwasa pukáawe. Kokórigo áráátombo
ayóífá'ó tínkarenamo káátatinkaintemba aasiyaasi-kánáá kemá miyá ónaumne súndanifo
tínaaemba wéuwasimewe.
35 Ísáaro. Maníkó tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááwe. Simátime'a súne. Ímba
úwoi suwánánááfo ánaaembo sé'o Maníkó ai'máráísana kunkáiwaimba Maníkó kawe'á
uwánkáíye síyanka'a aneka'á suwánánááwe Ísu siyáiye.

14

Ísu aíyayaambo intorón-kwaasimo asófankarain-aai.

1 Moórá-kanaa saagon-kánáárá'á Ísu ámáán-kawaa-waasi óraa'-waasigoni naaúmpa'a
tómbó náíndasafena imérowasa saagaan-kánáárá'ó Ísu nóramo índa awánánae sésa imésa
awánowana
2 moóráwigo aíyayaambo intorón-kwaasigo wení ewaa'á mérowana
3 Ísu minkwáásígómbá awánéna ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé tísai
ena séna saagaan-kánáárá'á kanaará áí'o in-kwáási asófankanaumno súwasa
4 isésa ímba aaí suwaná minkwáásígómbá áíkena kawe'á uwánkena séna énifo waaó
súwana kóúwana
5 tísai ena séna kempínkémbá kentí iyámpóíya'i kentí póráára'iyo maipímbó
kúwáfekaina'o é'a saagaan-kánáárá'á ááéwa mósá fasinánááo Ísu súwasa
6 mináái ímba kanaa'á
anondáá siyáawe.

Waási ímba kentúmo maimaé iyíyan-aai.

7 Aaí ímba anondáá suwasá tómbó nánaesamo

tun-kwáási aifaˈá iménaemo sumbá Ísu tuwánéna waéˈmai-aai séna
8 moóráwigo séna aaremó toˈwaai on-tánómbá tamandaaó sína ímba aifaˈá imauwó. Aifaˈó iménanamo enáwíˈo íyáákaraindawimo tínanamo éna
9 táántaindawi entáféna séna íyáfasinenana maankwáásígó maankáˈá tamáíno sínana aigaé uwásuwe tínaaempaˈa kumbéínone.
10 Énifo táántainamo tínaaempaˈo iménanamo táántainda-waasigomo weyáárikaˈo entáféna séna kesí waásiyo íyáfasine aifaˈá imauwó sínamo iménasa awánésa enáwíˈa mósá maránááwe.
11 Óraaˈ-waasi úne síyawi Maníkó miwí túwíˈa múra tiyuwáínífo káriˈ-waasi únemo síyawi Maníkó miwí túwíˈa maimaé iyíníye Ísu siyáiye.
12 Ísu simátimena áántarowaisafena séna óraa-tanombo kaufónae sínda-kanaa óntawaraˈ-waasiye enamááraawe ení akúné ení waási aantemba ímba táántao. Miyámó inasamó ésa ánaaemba áántewa tómbó komandendá mindá ení tónkóní anondáán-iye.
13 Énifo óraa-tanombo kaufónae sínda-kanaa ímbo óntamo makén-kwaasiye tíyayaamba sáwíˈo urén-kwaasiye túgafitan-kwaasiye táántenasa tamandáíyambanifo
14 ení tónkón-ánóndáá ímba amíyambanifo enarunkó kaweˈá ínana Maníkó ení tónkón-ánóndáá amíníye. Ánaaemba arupíse úmai mén-kwaasi pukémpinkembo íyáfasinaiyan-kanaa Maníkó amíníye Ísu siyáiye.

Óraa-tanombo kauráin-aai.
Mátíyu 22:1-10

15 Minááí súwasa Ísuwe tómbó wénowi isésa uwaná moóráwigo séna Maníkó wení waásimo kawáánipaˈa tómbó náíyawi tirunkó aamoí íníye súwana
16 Ísu séna érai'a simbánifo simátíménda imáyáan-oro. Moóráwigo óraa-tanomba kaufónae séna sáwífaˈ-waasi táántarena méraisana
17 mintánómbó náíyan-kanaa kárikaˈa tínana wení kísau-waasigomba aiˈmáráísana táántaraiwaisafena séna tómbó nembá wétoˈmayaan-ifo teró sisasá
18 miwí ímbo tíyan-aai sewaná moóráwigo séna maramá méyánureˈa koawánanaumpo ímba tanómbo kaúfópaˈa kónaumne siyé kosimámuwo sisaná
19 moóráwigo séna siyáánkai-poima méyánureˈa koawánanaumpo ímba tanómbo kaúfópaˈa kónaumne siyé kosimámuwo sisaná
20 moóráwigo séna káféˈa aaré maiyáunda póˈa tanómbo kaúfópaˈa ímba kónaumne siyé kosimámuwo sisaná
21 minkísáú-wáásígó wení óraakompaˈa téna miyá sewé tasimámísana arunkó sáwíˈa isaná séna minúwóíyáámbá naaóˈ-naoˈa wéne tíyayaamba sáwíˈo uráinda-waasiye túrambo kafíkáinda-waasiye óntama ímbo makén-kwaasiye tiyaafáí úmai tíˈmae tiyó séna aiˈmáráísana
22 minkísáú-wáásígó miyá kosímai kouweréna taséna simásimendantemba kosímai tíˈmaeˈo túnda ení naaúmpaˈa paaí tuˈmaˈá wéraiye sisaná
23 wení óraako séna seyaafáˈ-wáásí kesí naaúmpata sisipáá oro. Seyaafáˈ-ámpáˈá wéne waásimo tiyaafáí e óraakaˈa símai tíˈmae tiyó siyáiye.
24 Ísu séna simátime séˈa aifaˈó táántaraiwai ímba
tésa wení tómbá ímba tamandánááwe Ísu minááí
waéˈmai-aai siyáiye.

Imáyáa kaweˈá urésa Ísu-ánaaembo aráááíwaiyan-aai.
Mátíyu 10:37-38

25 Súwasa Ísuwe aampaˈá kuwaná méwaerena simátimena séna
26 kembó siráááíwaenae síyawi aifaˈá kembá imáyáa simésa ánaaemba tinófoiye tuwaainíné iyámpóíye tífárawaawiye túnafaraawine kesáfésawe imáyáan-oro. Ímbo miyámó íyamba uwófíˈa ónááfo miyámó ésamo ésa kembá siráááíwaesa kesí kísau-waasi-iˈa ónááwe.
27 Kemó púwónda-aaraa-taimo súwaataˈmae kondantembá kembó siráááíwaiyawi umbai-tántááˈá timíyasa minúmbáí-tántááˈó ímbo maimaésamo siráááíwáémba uwófíˈa ombá pósa ímba kesí kísau-waasi-iˈa ónááwe.
28 Moóráˈ-aai ísáaro. Ayáátááˈ-nambo ónae síyawi aifaˈá óntambo tuwésamo íyan-imayaa ésa óntamba toráumai awánáíyambo kanaamó ínasamo ésa mináyáátááˈ-námbá ónááwe.
29-30 Ímbo toráumai awánaresamo mindámbó íyamba minóntámbá taíˈáwinana mindámbá úwoi wérainasa waási awánésa ímba ásawimai uwásukaawe sésa tuwíyáái ónááwe.

31 Moórá-aai ísáaro. Moórá tiyáífín-óráá'-wáásígó tiyánae séna aifa'á wení i-wáásímó
torausínda sáwífa'-waasi 10,000 waasi ínana fí'on-i-waasiti óraako wení i-wáásímó
torausínda áfááraumai sáwífa'-waasi 20,000 waasi ínana imáyáa éna kembá íyáákanaa ína
íyáákanaao séna
32 ímba kanaa'á íyáákanaumne-imayaa énamo éna óraa'-waasi némpa'a mérainana
aantá-waasi ti'maréna séna mintíyáísá ifátá tuwánae siyé kosimáméro síníye.
33 Ísu mináái simásuwena séna aifa'á íyan-imayaa urésa ánaaemba síyantemba
ónááwe. Miyáumai kembá sirááíwaenae síyawi aifa'á makáan-tantaatafesa imáyáa urésa
ímba mintántáá'á tuwánáúmne sésamo ésa kembá ímba sirááíwaenaafo mintántáá'á
tuwánáúmne sésamo ésa kembá sirááíwaesa kesí kísau-waasi-i'a ónááwe Ísu siyáiye.

Uwígón-áái.
Mátíyu 5:13, Mááka 9:50

34 Ísu simátimena séna uwímá kawe-tántáá'án-ifo óraa'a taí'áísana ayáántámba wéraifo
ímba aneka'á uwímó káína'o é'a to'maránááwe.
35 Ayáántámba ímba agamopá'á maráíyana kawe'á ínífo úwoifa'a tuwánááwe. Ísáán-
kwaasi ísámai kawe'án-oro
Ísu siyáiye.

15

Sipisípi-poimo áwiyokain-aai.
Mátíyu 18:12-14

1 Taakisi-óntámbó máún-umen-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé Ísumpa'a wenáái isánae
sésa tuwasá
2 ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa
keáímbá sésa sáwí-waasise'a tómbá wénena aaimó simbá sáwí'a wéiye suwaná
3 Ísu mináái iséna waé'mai-aai séna
4 sipisípiya'o káráwiyowimo on-áái ísáaro. Moóráwigo sáwífa'a 100 sipisipiya'a
káráwiyaisana moórá-sipisipi áwiyo'wisasa misáwífá-sípísípí ufá'á méraawana moórámo
áwiyo'wimba kosaafá émena awánéna
5 aamoí éna áúwaata'maena
6 naaópa'a téna wenamááraawe wení naaópaken-kwaasiye táántaisasa túwaandu owaná
séna kesí sipisípi áwiyo'wisa'a kosaafá éme'a áí'mae túmpo aamoisá ónae sisasá aamoí
uráawe.
7 Simátime súne. Miyáumai wíyómpa'o méraawi marapá'ó tuwánaamba arupíse
úmaimo méraan-kwaasi kawe'-úmaimo méraamba tuwánésa aamoí owasá sáwí'a
úmaimo méraampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Maníkómpá'á tíyasa Maníkóní kísau-waasi
wíyómpa'o méraawi óraa'-aamoi wéowe Ísu siyáiye.

Óntambo áwiyokain-aai.

8 Ísu séna moórá-aai imáyáan-oro. Moórá-ininko siyáánkai-ontan-arumba makáisana
moórá
áwiyowisana ómbá kúra'makena wení naaúmpa'a kankambá wéwiyufena kawe'á
uwámai saafá éna
9 awánéna wenamááraawe wení naaópaken-kwaasiye táántaisasa túwaandu owaná
simátimena séna kesí óntamba áwiyowisa'a saafá éme'a maiyáumpo aamoí íyataao sisasá
aamoí uráawe.
10 Simátime'a súne. Miyáumai sáwí'o úmaimo méraampinkemba sáwí-imayaa tuwésa
Maníkómpá'á tíyasa Maníkóní kísau-waasi wíyómpa'o méraawi óraa'-aamoi wéowe Ísu
siyáiye.

Moórá-ifoko afowámbá auwénamo kóurain-aai.

11 Ísu séna moórá-aai imáyáan-oro. Moóráwigo kae'-íyámpóíwáráwí méraisana
12 ánaaenkewi afowántáféna séna ení seyaafá-tántáá'á ímbo pukéndara káfé'a tuwí-
simiyo sisaná tuwímbai ááninkai tímísana
13 ánaaenkewi kárika'a ména wembó ámakaim-boparawimba tiména óntan-aantemba
maimaéna némpa'-marafa'a koména sáwí'a úmaena wéiyena wení óntamba tu'mái
14 taí'ásuwaisana
óraa'-aawaima taisaná tóntáféna saafá uwááena
15 mimbáráfákén-kwáásígómpá'á wéna kísau maénae kosimámísana kesí marafá'á
komé kesí póíya'a káráwiyuwo sisaná

16 póíyaˈa káráwiyena ááisafena úmae wéiyena póíti tómpínkémbá nánae séna sisasá ímba
ámévwana
17 ánaaemba kaweˈ-ímáyáá éna séna kesifoní kísau-waasi sáwífa-tomba wénesa tímúˈa
faisasá arááˈwaraˈa wémaraafo maankáˈá méˈa sáái táínaˈa puwúnafaimpoˈa
18 maankáˈá tuwéˈa kesifompáˈá wéˈa séˈa kesifóo Maníkón-aúrankaˈe enaúrankaˈe
sáwíˈa úmpo
19 kentáfé kesáininkowe sénda uwófíˈa ómpo kesí kísau-waasiye siyó kosénaumne séna
20 mifáˈá tuwéna témena aampaˈá tisaná némpakemba afowá awánéna aruntaféna
uwánkena aínténa kotaparéna ifiˈá wétaisana
21 áininko séna kesifóo Maníkón-aúrankaˈe enaúrankaˈe sáwíˈa uráumpo kentáfé
kesáininkowe sénda uwófíˈa óne sisaná
22 afowá minááí ifátuwena wení kísau-waasi táántaisasa tewaná séna minúwóíyáámbá
kaweˈ-únánkwátói maimaé máuwankeˈa kesáánimba intáféˈa waiyambá wéuwankeˈa
aísamai ánáamba wéuwankeˈa
23 ánóíwara-purumaka-araaˈa maimaéˈa mátufuˈmai aamoi-tánómbá kaufíyata wéneta
aamoisá uwánkáano.
24 Kesáininko áwiyokurai pukurái súnana úwoi ména timbá póta aamoisá ónaumne
sisasá aamoí uráawe.

25 Aamoí owaná aifakéwí kísaufakembo timbá naankóní ewaaˈá téna aamoimó on-ááí
taiséna
26 kísau-waasigomba áántena séna nóinkaˈ-aamoiya wéoo sisaná
27 enáfáˈa kaweˈ-úmai tiyáisana enafo séna ánóíwara-purumaka-araaˈa tufúˈmai kaúfóro
sisasá miyá wéesa méraawe sisaná
28 minááí ísáísana arunkó sáwíˈa isaná kaoréna ímba naaúmpaˈa íyísana afowá máápaˈa
kuména aifakéwín-arumbá kusímai íyáísana
29 afowántáféna séna ayáátáákaˈa esé méˈa sáwífaˈ-aatai wémaisuweˈa enááí ímbo
taraisúnda emó séndantemba miyá wéuna óraa-poiye kári-poiye méme-araaˈe ímba tufú-
simenaˈa kesí waásiseˈa naráumne.
30 Enáininko ení óraaˈ-ontamba maimaé koména aare tineˈá minóntámbá mátuˈmai
taíˈásuwena tisá ánóíwara-purumaka-araaˈa tufúˈmai kau-améne sisaná
31 afowá séna ayáátáákaˈa kesé'o méraanda kesí seyaafá-tántááˈá endén-iye.
32 Enáfáko áwiyokurai pukurái súnana úwoi ména tintáféta aamoisá uwánkaumne siyáiye
Ísu siyáiye.

16

Moóráwigo kísau sáwí'o uráin-aai.

1 Ísu wení kísau-waasisafena séna moórá-aai ísáaro. Moóráwigo moparáwínkwáráˈ-
wáásígó kísau-waasisafena séna kesí moparáwínkáˈá káráwiyuwo sisaná miyá isasá
tuwímbai tésa sésa ení moparáwínkáˈá ímba kaweˈ-úmai káráwiyaisana ení óntamba
áwiyokaiye sewaná
2 miwá iséna káráwiyaiwaimba áántaisana tisaná séna enááí sewaˈá isáúmpo kesí
moparáwínkáˈá ímba káráwinompo kesí moparáwínkáˈá káráwinda-aufai agai-símínaˈa ení
kísaugoni áwáu awánaano sisaná
3 wéwena imáyáa éna kesí óraakomo siˈmátuwainaˈa nóra ónaumno. Kemá ímba
fasiˈaénkó póˈa maramó ufí-kísáú ímba kanaaˈá maénaumpo inaimó sísáféna sigaé ínífo
4 miyá éˈa aasásóíˈá úmae wénonana siˈmátuwainasa miwítí naaúmpaˈa sínkaresa tómbá
siménááwe-imayaa uwásuwena
5 wení óraakompakembo ánaaemba méyánónaumne sésa úwoimo maiyáan-kwaasi
táántaisana moóráwigo tisaná séna kesí óraakomba nóraumai-meyana amínono sisaná
6 séna sáwífaˈ-masawemba 100 masawemba ówitamai aménaumne sisaná miwá séna
ení aúfáífimba ímba 100 iye sindá 50 iye símai agai-simiyó sisaná miyá isaná
7 moóráwigo tisaná séna kesí óraakomba nóraumai-meyana amínono sisaná séna sáwífa-
ton-unamba 100 unamba aménaumne sisaná miwá séna ení aúfáífimba ímba 100 iye sindá
80 iye símai agauwó sisaná
8 minááímó simbá óraakomba simámévwana iséna wení moparáwínká sáwíˈa úmai
káráwiyaiwaintafena séna kaweˈ-ímáyááwáráˈ-wáásímó ontembá miyá óne siyáiye.
Marapáˈ-wáásí kentí imáyáarakemba ásawimai miyámó ondawí kaweˈá íníye símai
wémaefo sámo kain-áémpáˈó méraan-kwaasi ímba miyá wéowe. Miyáumai óraako wení
moparáwínkáˈó káráwiyaiwaintafena séna kaweˈ-ímáyááwáráˈ-wáásímó ontembá miyá
óne siyáiye Ísu siyáiye.

9 Ísu simásuwena minááísáféna séna ísáaro. Marapá'á kentí óntantamba túwa'nai íyasa
kentí waási-i'a íya'a kentí óntambo tai'áíndara'a wíyómpa'o ésa iyíyan-kanaa wíyómpa'a
minkwáási tuwánésa aamoí uwátinkanaawe.
10 Kári-tantaaka'a kawe'-úmaimo káráwiyowi óraa-tantaaka'wara'a kawe'-úmai
káráwiyonaawe. Kári-tantaaka'a sáwí'a úmaimo káráwiyowi óraa-tantaaka'a sáwí'a
úmai káráwiyonaawe.
11 Marapá-tántááká'ó ímbo kawe'-úmaimo káráwiyaiyawimo éna Maníkó wíyómpaken-
tantaa'a ímba tiména káráwiyoro síníye.
12 Marapá'ó Maníkómpákén-tántááká'ó ímbo kawe'-úmaimo káráwiyaiyawimo éna
Maníkó wíyómpaken-tantaa'a ímba tiména kendén-iye síníye.
13 Ímba kanaa'á kae-káwáá-wáásítí kísau wémaewe. Miyámó ésamo ésa moóráwigomba
aamoí ésa moóráwigomba ímba aamoí uwánkanaawe. Miyámó ésamo ésa moóráwigoni
kísau kawe'-úmai maésa moóráwigoni kísau tuwesaraí ónááwe. Miyáumai Maníkóní
kísaumo maé'o é'a sáwífa'-ontamba maénaumne-imayaa ímba úmae iyónááwe. Sáwífa'-
ontamba maénaumne-imayaamo é'o é'a Maníkóní kísau ímba maénááwe Ísu siyáiye.

14 Ísu minááí súwasa ámáán-kawaa-waasi isésa óntantafesa aamoí wéesa pósa Ísun-
awíyáái uwaná
15 Ísu simátimena séna kembiwí waási túranka'a kawe-kísáú wémaewasa tuwánésa sésa
kawe'-wáásín-owe wésefo Maníkó kentí imáyáa wétuwanaiye. Seyaafá-tántáákón-áúmo
mósá máráán-tantaatafena Maníkó sáwísamban-iye wésiye Ísu siyáiye.

16 Ísu simátimena séna Mósese Maníkóní ámáámbo simátímakain-aaiye Maníkón-aaimo
simátímakaawimo agaimakáan-aaiye mindá aambó usukáín-ááímó éna Yónimo nombó
maitínkarainka'a minááí tiyáiye. Káfé'a ásé-aai Maníkó wení waásimo kawáánin-
aai wésimatimemba pósa waási Maníkómó kawáánipa'a tiyáántámba fasi'ámaesa
wéiyaferaawe.
17 Marawé wíyóne tai'áínífo Maníkóní ámáámba kári'-amaane óraa'-amaane ímbo
tai'áínda aasiyaasí waé'wae'a íníye.

18 Moóráwigo awaainímbá ai'mátuwenamo fí'on-inimbo máímba umémbá wémaiye.
Moórá-waasigo ai'mátukain-inimbo máímba wewárá'á umémbá wémaiye Ísu siyáiye.

Óntawara'-waasigoe Rásarasite-taai.

19 Ísu séna moórá-aai ísáaro. Óntawara'-waasigo ména kawe'-únánkwátói sáwífa'a
makéna kawe-tómbá náma'nama'-isaná
20-21 moóráwigon-awi'a Rásarasi ímba óntamo makáiwai óraa'-namomba kaisaná
méraisasa ayáí-tómbá amínana náíníye sésa óntawara'-waasigoni ontará'á
móankaraawana méraisana iyánkó téna mindámómbá tauwá'naraiye.
22 Ánaaemba ímbo óntamo makáin-kwaasigo púwísasa Maníkóní kísau-waasi
wíyómpakewi kunáí'maesa Émbaramumo kawe'-mápá'ó méraipa'a móankaraawana
óntawara'-waasigo púwísasa utámakaawana
23 púwón-aempa'o iyamó wégaipa'a óraa'-ai'a isaná ména mósá awánaimba némpa'a
Émbaramuwe Rásarasiye'a méraayana tuwánéna
24 aaemáífinkemba séna kesifóo Émbaramuwo iyamó wégaipa'a óraa-si'a isa'á méraumpo
arumbá uwásinke Rásarasimba ai'márénana kunkéna ayáámba nompí támai sinááfíya'a
maráínana tasíyasi íno sisaná
25 Émbaramu séna kesááninko marapá'ó méraandara'a seyaafá-káwé-tántáá'á
makáampo Rásarasi sáwí'a úmai méraifo mindásafe imáyáan-uwo. Káfé'a wemá kawe'-
úmai méraifo embá áí'o ipa'á méraane.
26 Senda-ááíwárá'á imáyáan-uwo. Afufumpimbá óraa-tunai wéraifo ímba wété ónááfo
sisaná
27 óntawara'-waasigo séna kesifó Émbaramuwo emó sénda-aaisafe'a simáme'úne.
Rásarasimba ai'márénana kesifoní naaópa'a
28 séfataase kesífárawaisai méraafo kusimátimena sáwí-marupa'o iyamó kaipa'á tefó
simátimino sisaná
29 Émbaramu séna Mósesemo siyáin-aaiye Maníkón-aaimo simátímakaawi siyáan-aaiye
aúfáífimbo agaimakáamba pósa toráumai isánááwe sisaná
30 kesifó Émbaramuwo ímbanifo moóráwigo pukáimpinkemba íyáfasinena
kusimátiminasa sáwí-imayaa tuwésa Maníkómpá'á kónááwe sisaná

31 Émbaramu séna Mósesemo siyáin-aaiye Maníkón-aaimo simátímakaawi siyáan-aaiye
ímbo isésamo ésa pukáimpinkembo íyáfasinkaiwain-aai ímba isánááwe Émbaramu siyáiye
Ísu siyáiye.

17

Sáwí'o on-aai.
Mátíyu 18:6-7, Mátíyu 18:21-22, Mááka 9:42-48

1 Ísu wení kísau-waasisafena séna fí'o-fi'on-tantaa'a waásifa'a tínasa kesáái tuwánááwe.
Tuwímbai tésa kesááimo wéisaawi karo'-ááí tasimátimiyasa kesáái tuwésa kóíyasa karo'ó
síyawifa'a sáwí-meyamba tíníye.
2 Miwímó tinuwarampimbó óraa'-ontamba fárí'wimaresamo nompímbó túwááwasamo
kumpuwésaraa karo'-ááí ímba simátíméwasa kesááimo ísaraan-iyampoi kesáái ímba
tuwésa sáwí'a owisinó.
3 Mindásafe'a kentúra'a káráwiyoro.

Kentí waásimo kembó sáwí'o uwátinkaiya'o é'a kembiwífá'á mindásafe simátimiyasa
sáwí'a únemo síya'o é'a ímba aneka'á imáyáa é'a ifá'á túwáaro.
4 Kentí waásigomo kembó sáwí'o uwántínkáfa'o iyésamo kempá'ó tésamo sáwí'a únemo
símae iyíya'o é'a ímba aneka'á imáyáa é'a ifá'á túwáaro. Mimbórá-kánáámó afakaetéra'o
miyámó íya'o é'a ímba imáyáa é'a ifá'á túwáaro Ísu siyáiye.

Ísumpa'o timankúnkúmbo on-ááí.

5 Suwasá Fasi'aénkóní aantá-waasi wentáfésa sésa entáféta simankúnkúntaamo úndasa
súwa'nai inatá entáféta simankúnkúntaamo úndasa fasi'ámaisa méraano suwaná
6 Fasi'aénkó séna moórá-taigon-awi'a másítáti kári'-aramba tu'makáawana áruma
wíkéna óraa-tainambo intembá miyáumai kentáfé'a timankúnkúmba íyambo é'a óraa-
taisafe sé'o taawí'wé óraa'-nompimba kunkaruwuwó síyanamo éna miyá íníye Ísu siyaíye.

Kísau-waasiti kísaugon-aai.

7 Ísu wení kísau-waasisafena séna moórá-aai ísáaro. Kísau-waasigomba ai'márááwana
kísau wémaena kísaufakena'i póíya'o káráwiyaindafakena'i timbá ení tómbá emá agaimái
naaó ímbo síyamba
8 kafegafé úmai kawe'-únánkwátói uré tómbá agai-símína'a nasúwáana ánaaemba ení
tómbá agaimái náínone miyán-ááí wésewe.
9 Sintembá kísau-waasi miyá ésa úwoi miwítí kísau isasá miyá ombá pósa ímba túwí'a
mósá wémaraawe.
10 Miyáumai kembiwí miyá é'a simátíméndantemba é'a tai'áíyanka'a sé'a úwoi wení
kísau-waasisa úndasa póta úwoi kentáásí kísausa maiyáumne sé'a ímba kentú maimaé'a
íyóro Ísu siyáiye.

Ísu námombo kón-kwaasi kawe'ó uwátínkarain-aai.

11 Ísu Yérúsaremu-nao'-ampa'o kúmba Sáméríyaa-marawe Káríri-marawe afufumpin-
ámpá'á wéna
12 moórá-naopa'a kúwasa námombo kón-kwaasi siyáánkai-waasi wétesa némpa'o Ísumo
túmba awánésa
13 aaemái sésa óraako Ísuwo kentáá arumbá uwásinkaao suwaná
14 Ísu tuwánéna séna ámáán-kisau-waasifa'a wé'a kentú máaraatimiyasa tuwánésa
námomba kawáúwiye sénááwe súwasa aampa'ó kumbá túma kawe'á uwátinkowana
15 miwífínkémbá moóráwigo áúma kawe'ó uwánkomba awánéna kouweréna óraaka
tasiyéna Maníkón-áwí'a mósá maréna
16 Ísu óraakon-iye séna aísamaifimba takífaena súwi séna minkwáásí ímba Yúndaa-
waasin-ifo Sáméríyaa-marafaken-kwaasigo súwi súwana
17 Ísu séna siyáánkai-waasi túma kawe'ó uwátinkaunda afa'éíyain-kwaasi ímba
kouwérááwana
18 kímborawigo fí'om-barafaken-kwaasigo kouweréna Maníkón-áwí'a mósá máráíye
simásuwena
19 minkwáásígóntáféna séna kentáfé súwa'nai índawin-iye sénda póna enáú kawe'án-ifo
waaó Ísu siyáiye.

Maníkó wení waásimo kawáánin-aai.
Mátíyu 24:23-28, Mátíyu 24:37-41

20 Súwasa ámáán-kawaa-waasi Ísumba áísai esa sésa Maníkó wení waásimo kawáánin-
kanaa nóin-kanaawa tíníyo suwaná Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánimba ímba
kanaaˈá túrantamba awánánááfo
21 Maníkó wení waásimo kawáánimba waási túraˈa ómbaraimba pósa mifáráˈi maafá
káráwiyaiye ímba kanaaˈá sénááwe Ísu siyáiye.
22 Ísu simátimena wení kísau-waasisafena séna ánaaemba kemá waási úranko kúmónda-
kanaa awánánae síyambanifo ímba miyán-kánáá suwánánááwe.
23 Tuwímbai sésa maafáˈá ímbaifo taawánaaromo síyasa fíˈowi sésa maafáˈá méraifo
taawánaaromo síyaˈo éˈa ímba éraiˈe séˈa wété oro.
24 Wíyómpaˈo aafáyáumo tóráísasamo awánaantemba kemá waási úranko miyáumai
aforaˈá anekaˈá kumónaumne.
25 Misúnda-aai ímba paápé uráinasa aifaˈá káféˈo méraan-kwaasi tínaaemba uwásinkesa
síˈo índa-iˈa uwásinkanaawe.
26 Naaófáˈá moóráwigon-awiˈa Nówaamo méronkaˈa waási ímba Maníkón-ímáyáá ésamo
maéˈóntemba ánaaemba kemá waási úranko kúmónda miyá ónááwe.
27 Nówaamo méronkaˈa noné tóné wénesa tiyáámúmba wétoˈwaai-esa aaré máúwasa
waaí máúwasa wéuwana Nówaa nompín-táómpimba imérowana piriˈ-nónkó seyaafáˈ-
wáásí tínkamuwasa putásaraawe.
28 Naaófáˈá moóráwigon-awiˈa Rótimo méronkaˈa ímba Maníkón-ímáyáá ésa noné tóné
wénesa méyánúmae wénesa kísauwe naané úmae néˈómba
29 Róti Sóndómu-naopaˈo tiyuwónkaˈa Maníkó óntankwara iyaronkwáráˈá
wíyómpakemba tuwówana kuména tínkamuwasa putásaraawe.
30 Rótimo méronkaˈa waási ímba Maníkón-ímáyáá ésamo maéˈóntemba kemá waási
úranko anekaˈó kumpaápé ondaráˈá miyá ónááwe.

31 Anekaˈó kúmóndaraˈa ontaráˈó méraiyan-kwaasi ímba naaúmpaˈo iyíyamba
moparáwímbá ifátuwanaawe. Kísaufaˈo méraiyan-kwaasi ímba naaúmpaˈo tíyamba
moparáwímbá ifátuwanaawe.
32 Róti awaainínkón-áái imáyáan-oro. Wení moparáwímbó tuwón-imayaa éna
mówaerowana óntankwara iyaronkwáráˈá kuména tufúwana pukáiye.
33 Tiráááimo táínda-iˈo ésa ímba kaweˈ-úmai ménaafo kentáfésa imáyáa ésa tiráááimo
táínda-tantaaˈo tuwésamo puwésa aúíˈa úmai maéˈmaeˈa ónááwe.
34 Simátimeˈa súne. Anekaˈó kúmóndaraˈa mindóˈwáámbá kaeˈ-wáásí mimbóráfáˈá
túmá wéreyana Maníkó moóráwigomba auwéna moóráwigomba aiyáíníye.
35 Minkánáá kaeˈ-ínínkáí tómbó wétoˈmayaan-íyana Maníkó moórá-inimba auwéna
moórá-inimba aiyáíníye.
36 Kaeˈ-wáásí kísaufaˈo méreyana Maníkó moóráwigomba auwéna moóráwigomba
aiyáíníye Ísu súwasa
37 wení kísau-waasi sésa Fasiˈaénkóo emó sénda-aai nááfatafewa sénó suwaná póíye
sawaíyémó kawááˈipaˈo náíndasafenamo embontaan-dúmágómó tatorúpaintemba Maníkó
sínana súnda-aai
paápé íníye Ísu siyáiye.

18

Moóráwigo ketoˈ-ínínkón-aaimo ísarain-aai.

1 Ísu séna aasiyaasí Maníkómpáˈá inaí wésesa túwáafo séna waéˈmai-aai simátimena
séna
2 moórá-naopaˈa aaimó ísáín-kwaasigo ména ímba Maníkón-áároi inkaiséna ímba waási-
imayaa éna méraisana
3 mindáópaˈa ketoˈ-ínínkó ména aasiyaasí aaimó ísáín-kwaasigompaˈa tóso éna séna
sáwíˈa uwásinkanaesa wéofo aaí súwaˈnai uwásinkaao sisaná
4 ayáátáákaˈa wenáái ímba ísarena ánaaemba imáyáa éna séna Maníkón-áároi ímba
inkaiséˈa waási-imayaa ímba éˈa wéumpo
5 mininínkó kempáˈó timbá suwesaraí ifáímpóˈa áwaˈnai ónaumne siyáiye.
6 Fasiˈaénkó simásuwena séna aaimó ísáí-sawi-waasigon-aai imáyáan-oro.
7 Maníkóní waási wempáˈó inaimó símae íyómba túwáafo séna ímba ayáátáákaˈa úwoi
ména miwí táái iséna
8 sáwíˈo uwátínkénkaˈa ááéma túwaˈnai íníye. Ánaaemba kemá waási úranko anekaˈó
kúmóndaraˈa méraiyan-kwaasifinkemba kesááisafesa timankúnkúmba ónaa ína ónaao
tuwánánaumne Ísu séna Maníkómpáˈó inaimó símae íyómba túwáafo séna mináái siyáiye.

Ámáán-kawaa-waasigonte taakisimó maún-kwaasigonte-taai.

9 Tuwímbai kawe'-wáásí úne sésa kentúma maimaé iyésa fí'on-kwaasi túma símai sáwí'o
uwátínkén-kwaasisafena waé'mai-aai Ísu simátimena séna
10 kae'-wáásígóráí moóráwigo ámáán-kawaa-waasigon-ifo moóráwigo taakisi-óntámbó
máín-kwaasigo ésarai óraa'-amaan-daumpa'a inaí séyae sésarai iyóyamba
11 ámáán-kawaa-waasigo koku'á ména wenáú maimaé iyéna séna Maníkóo kemá
tuwímbaimo ontembá ímba wéumpo entáfé'a súwi súne. Umémbó maésamo karo'ó sésamo
aare-úmémbá ésamo ontembá kemá ímba miyá wéune. Maaméraiwai taakisimó máín-
umen-kwaasigomo intembá kemá ímba miyá wéune.
12 Aasiyaasi-sóndáárá'á kae-kae-kánáá ámáántafe'a imáyáa é'a ímba tómbá wénaumne.
Aasiyaasi-kísáúgóní sondaará'ó maúnda-tantaa'a tuwínke'a kemá afa'éíyaimba maé'a
moórá embá áma'mae'a wéiyune sisaná
13 taakisimó máín-kwaasigo moóráfa koku'á ména aigaé éna kífaena séna Maníkóo
kempímbá sáwí-imayaa wéraifo arumbá uwásinkaao siyáiye.
14 Ísu mináái simátimena séna ísáaro. Maníkó taakisimó máíwaini sáwí-imayaa
maiyaúwáísana Maníkóe taankarotámai maéna wení naaópa'a wisaná ámáán-kawaa-
waasigo wempímbá sáwí-imayaa úwoi wéraisana wení naaópa'a kuráiye. Óraa'-waasi
únemo síyawi Maníkó túwí'a múra tuwáínífo Maníkón-aísamaifimbo méraawi Maníkó
túwí'a maimaé iyíníye Ísu siyáiye.

Ísu iyámpóímo ayááfúmbo tátínkarain-aai.
Mátíyu 19:13-15, Mááka 10:13-16

15 Simátimuwasa tuwímbai Ísu ta'ótorena kawe'á uwátinkainkwae sésa iyámpói tí'mae
tuwasá wení kísau-waasi tuwánésa kóro suwaná
16 Ísu miníyámpóísáféna táántena séna teró. Ímba kóro síyamba tiyuwáíyasa kempá'á
iyámpói úwoi teró. Miníyámpóímó kempá'ó tentembá Maníkó wení waásimo kawáánimba
miyáráán-úmai wégawaanimba iyámpóímo kempá'ó tíyan-amba ímba aambá faíyóro.
17 Éraí'a simátime súne. Maníkóntáfésa sésamo iyámpóíyaan-úmai kenká'á
wégawaanonemo síyanamo éna miwíyá'á kawáání́nífo ímbo miyá síyawimo éna ímba
kawáání́níye Ísu siyáiye.

Óntawara'-waasigon-aai.
Mátíyu 19:16-30, Mááka 10:17-31

18 Súwana moóráwigo Yúndaa-waasiti óraako Ísumpa'a téna séna óraakoo kawekó óne.
Nóra úmaiya aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónaumno súwana
19 Ísu séna kentáfé nóra séwa kawekó óne wéseno. Mimbóráwígó Maníkó weyáá
kawekón-iye.
20 Maníkóní ámáámba é'a ísaraane. Minámáámbá aúfáífimba agaimaréna séna ímba
aare-úmémbán-oro. Ímba waási tínkamiyasa púwóro. Ímba umémbá máéro. Ímba karo'-
ááí simátínkáaro. Kentinófoi-tuwi'a óraa'-i'an-oro siyáiye súwana
21 miwá séna minámáámbá kemá iyámpóíyakemba ísare'a kawe'á úmae wéiyune súwana
22 Ísu iséna séna kawe'á éma moórá-tantaa'a ímba kawe'á uráampoení moparáwímbá
fí'on-kwaasi wétime óntamba maiyé ímbo makéwi tímínana ení kawe'-méyámbá Maníkó
wíyómpa'a ankáíníye. Tímatuwemo e kembá siráááíwainone súwana
23 mináái iséna sáwífa'-moparawimbo makóntafena óraa'-imayaa úwana arunkó sáwí'a
uráiye.

24 Arunkó sáwí'a úwana Ísu awánéna séna sáwífa'-ontamo makén-kwaasi Maníkómó
wení waásimo kawáánipa'o wíyamba umbaí táíníye.
25 Moórá-poigon-awi'a káámeri mimpóígó waigóní afaapimbá ímba kanaa'á kóferainiye.
Káámeri-poigomo waigóní afaapimbó kóféráínkakaa sáwífa'-ontamo makáan-kwaasi
Maníkómó kawáánipa'a kowisinó súwasa
26 mináái isésa áísai esa sésa umbaí taifó nóran-kwaasiya Maníkómó kawáánipa'a
méranaao suwaná
27 Ísu séna waási miwítí kísausamba ímba méyámbaresa kónááfo Maníkó úwoi kanaa'á
wéiye súwana
28 Pítaa séna isaaó. Kentáásí naaópa'a tuwéta entá wéaraaiwaumne súwana
29 Ísu séna érai'a simátime súne. Maníkó wení waásimo kawáánintafesa imáyáa
ombá naaópa'a tuwésa tuwaainíné tuwaaísáiye tinófoiye táánine tiyáámúne tiyuwésa
miyáumaimo túwááwin-anondaa

30 marapá'ó méraanka'o túwáán-tantaa'a miyán-tántáá'á sáwífa'a mémaesa ánaaen-kanaa aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónááwe Ísu siyáiye.

Ísu wemó puwíndasafenamo siyáin-aai.
Mátíyu 20:17-19, Mááka 10:32-34

31 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi tí'maena moóra-aempa'a tínkarena simátimena séna ísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanasá naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowimo waási úrankon-aai agaimakáan-aai paápé íníye.
32 Kembá sí'mai fí'onkaa-waasi timíyasa karaánáá'a sinkésa símai sáwí'a uwásinkesa tuwiyáái wisinkésa
33 súwiyonku'-nésa sínkamiya'a púwónasa utámaraiya'a kaumbo-kánáá maisuwé'a íyáfasinanaumne Ísu súwasa
34 wení kísau-waasi nóin-aaisafenawa síyó sésa minááígóní áwáumo aúpá'ó wérontafesa ímba ísámai kawe'á ésa Yérúsaremu-nao'-ampa'a kuráawe.

Ísu aúrambo kafíkówimba kawe'ó uwánkarain-aai.
Mátíyu 20:29-34, Mááka 10:46-52

35 Ísu aampa'ó kúmba Yéríko-nao'-ewaa'a kúwana moóráwigo aúrambo kafíkówi óntamba inaí símai maénae séna aanawáísára'a kumbéna wéinai séna
36 sáwífa'-waasimo tésamo kínkimbo sumbá iséna nááwiya'o súwasa
37 Ísu Násaretifakewi wétiye suwaná
38 óraaka séna Ísuwo Téfítin-andafakewi ómpo arumbá uwásinkaao súwasa
39 aifa'ó tun-kwáásí aaisambá aéésa sésa aseraaó suwaná minááí ifátuwena aneka'á óraaka séna Ísuwo Téfítin-andafakewi ómpo arumbá uwásinkaao súwana
40 Ísu aampa'ó wémomba wení ewaa'á koíyáfasinena séna áí'mae teró súwasa áí'maesa ewaa'á tuwaná Ísu áísai ena séna
41 nóin-tantaara embá arááímo táínda-tantaa'a uwánkanaumno súwana séna óraakoo súramba kawe'á uwásinkaao súwana
42 Ísu séna kentáfé kanaa'á súwa'nai índawin-iye sémpo aúramba kawe'á íno súwana
43 minúwóíyáámbá aúramba kawe'-úmai awánéna Ísumba arááíwa'mae wéwena Maníkón-áwí'a mósá marówasa sáwífa'-waasi awánésa Maníkón-áwí'a mósá makáawe.

19

Sákíyasin-aai.

1 Maníkón-áwí'a mósá márówana Ísu Yéríko-naopa'a kóyáákanae séna kúmba
2 moóráwigon-awi'a Sákíyasi taakisi-óntámbó máún-kwaasiti óraa'-waasigo éna sáwífa'-ontamba makéna
3 Ísumba awánánae séna úmba sáwífa'-waasi fáítukowana ampáán-kwáásígó éna ímba kanaa'á awánéna
4 maanámpá'á tíníye séna minkwáási tínaaempakemba aifa'á íyáákena moóra-taifa'a íyátena mérowana
5 Ísu mintáígóní áwáufa'a wéna mósá awánéna séna Sákíyasiyo ení naaúmpa'a kónaumpo minúwóíyáámbá marapá'á kumuwó súwana
6 aamoí uwásuwena minúwóíyáámbá marapá'á múra tuwéna kúwáái'maena wení naaúmpa'a kúwasa
7 minkwáásísómbá awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa sáwí'o in-kwáásígóní naaúmpa'a wéwiye suwaná
8 Sákíyasi wení naaúmpa'a mósá ankéna Fasi'aénkóntáféna séna óraakoo kesí ónta afufuntambá tuwínke'a tuwímbai ímbo makén-kwaasi timé'a tuwímbai karo'á simátinke'a óntamba umémbó maiyáunda pó'a éíyain-eiyain-úmai tíma'mae'a kónaumne súwana
9 Ísu séna káfé'a maandáúmpá'ó méraan-kwaasi kawe'-ámpá'á métinkaumne. Émbaramun-aísaafitantambo uráandasafe'a miyá úne.
10 Kemá waási úranko kumpaápé uráundawi enkáán-kwáásí saafá úmai sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'ó métínkáandasafe'a kunkáumne Ísu siyáiye.

Siyáánkai-waasi-taai.

11 Minááí ísówana Ísu Yérúsaremu-naokoni ewaa'á kúwasa wesé'o kun-kwáásí imáyáa ésa sésa Maníkó wení waásimo kawáánimba kárika'a paápé íníye suntáféna waé'mai-aai simátimena
12 séna moóra-oraakon-aai ísáaro. Kámáni-waasi némpa'-marafa'a méraawana kotísai onasamó kanaán-iyemo síya'o é'a kesí waásiya'a takáráwiyonae séna

13 wení kísau-waasi siyáánkai-waasi táántaisasa tewaná óntamba kae-táémo kae-
táémoˈa tiména séna koméraanaˈa minóntánkákémbá kísau wémaiyaˈa téˈa tuwímbai-
ontankwaraˈa tamáéno séna kóísasa
14 wenamáára tíyántafesa uwánkesa kámáni-waasi kosimátime séˈa kentááráˈá ímba
takáráwiyiniye kosimátíméro sewasá kuráawe.
15 Énifo minóráákómbá káráwiyi-kisau ámówana kouweré téna ááémo óntambo tímakain-
kwaasi táántaisasa tewaná séna tímakaunda-ontankakemba nóraumai-ontana maiyáao
sisaná
16 aifaˈó ámakaiwai téna séna óraakoo símakaanda-ontankakemba kísau wémaeˈa moórá
kae-táémoˈa maiyáumne sisaná
17 óraako séna kesí kísau-waasigo kaweˈá óne. Kári-tantaakaˈa kaweˈ-úmai
káráwiyaampo siyáánkai-naoraaraˈa káráwiyuwo sisaná
18 moórá-kisau-waasigo téna séna óraakoo símakaanda-ontankakemba kísau wémaeˈa
siyáánkai-taemoˈ-ontamba maiyáumne sisaná
19 énifo séfataase-naoraaraˈa káráwiyuwo sisaná
20 moórá-kisau-waasigo téna séna óraakoo símakaanda-ontamba ampantafímbá
múˈmúmai aúpáˈá makáumpo máínone.
21 Emá fasiˈaén-kwáásí éma ímbo makáanda-tantaaˈa wémae úwoi wéne fíˈowiti
kísaufaken-tomba wénaana póˈa enáároi inkaiséˈa úwoi aúpáˈá makáumpo máínone sisaná
22 óraako séna sáwí-kisau-waasigo ónda póˈa kentáfémo séndantemba aaí
simánkanaumne. Kentáfé sé fasiˈaén-kwáásí éma ímbo makáanda-tantaaˈa wémae
úwoi wéne fíˈowiti kísaufaken-tomba wénaane sémpo
23 kesí óntamba seyaafáˈ-wáásítí óntambo máráán-daumpaˈo makáandarakaa tiyéˈa kesí
óntankwara aˈwáá-ontankwaraˈa máúsino séna
24 méraan-kwaasisafena séna maanóntámbá maiyéˈa kae-táémoˈ-ontambo tokáiwaimba
áméro sisasá
25 miwí sésa ímbanifo kae-táémoˈ-ontamba éˈa tokáiye sewaná
26 óraako séna simátime súne. Sáwífa-tantaakaˈo kaweˈ-úmaimo káráwisinkaawi moórá-
mora-tantaaˈa tíménasa káráwisinkanaafo ímbo kaweˈ-úmaimo káráwisinkaawifinkemba
makáan-tantaaˈa máénaˈa
27 kesí namuro-wáásí kentááráˈá ímba káráwinone siyáawi tíˈmaeˈa kempáˈá tiyéˈa
tínkamiyasa
púwóro siyáiye Ísu siyáiye.

Ísu Yérúsaremufaˈo kuráin-aai.
Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Yóni 12:12-19

28 Ísu minááí simátimena aifaˈá Yérúsaremu-naoˈ-ampaˈo kúmba
29 Órífi-omapaˈ-ewaaˈ-naokai moórá Pétífasi-naoˈa úwana moórá Pétáni-naoˈa úwana
minkáéˈ-náóˈ-ewaaˈa wéna wení kísau-waasiyai kaeˈá mátiˈmarena séna
30 epín-dáópaˈa kurékai moórá-poigon-awiˈa tónki koawáneyambo waásimo ímbo
ayáákainda-poi ándá awátuwekai áiˈmae tekaiyó.
31 Moóráwigo tuwánénamo nóra óyaekaiya óyómo sínakai óraako ayááˈmaeˈa kónae siyé
simámékaiyo súwasarai
32 kuyaná súntemba mimpói mérowasarai koawánésarai
33 ándá koawátúwóyana mimpóígón-afowá awánéna séna nóra sékaiya mimpóígóní
ándá wéawaaeyo súwasarai
34 mindárai sésarai óraako ayááˈmaena wínkwae simásuwesarai
35 áiˈmaesarai Ísumpaˈa tuyasá wení kísau-waasi paákákén-únánkwátói faúˈmai mim-
póígón-arósááunkaˈa wandaaí uwíˈmárówana Ísumba ayááˈmae wéguwasa
36 sáwífaˈ-waasi mésa óraaˈ-waasin-iye sésa paákákén-únánkwátói faúˈmai aampaˈá
uwíˈmaˈmae wéguwana minúnánkwátóiyaˈa auwétamaena wéwena
37 Órífi-omapaken-ampaˈo kumúmba Yérúsaremu-naoˈ-ewaaˈa kúwasa Ísumba sáwífaˈ-
waasi arááíwaˈmae wéwesa aamoí ésa fíˈo-fiˈon-kisau kawe-kísáú maúmba awánontafesa
Maníkón-áwíˈa mósá marésa óraakaˈ-oraakaˈa sésa
38 Fasiˈaénkó aiˈmáráísana kunkáiwaimba Maníkó minkáwáágómbá kaweˈá
wéuwankaiye. Maníkó kentáásáféna séna aáno úmai méraaro wésimba póna wenáwíˈa
óraaˈa wéiye óraakaˈa suwasá
39 misáwífáˈ-wáásífínkémbá tuwímbai ámáán-kawaa-waasi sésa óraakoo embó
arááíwaˈmae wénon-kwaasisafe sé aséráaro siyó suwaná
40 Ísu séna simátime súne. Miwí ímba aaimó senkakaa maanóntánkó kentáfénawe séna
aaí sisinó Ísu siyáiye.

Ísun-arumbó uwátínkarain-aai.
41 Ísu Yérúsaremu-naoˈ-ewaaˈa wéna awánéna waási tífiˈa téna séna
42 aáno úmaimo máéwini áwáu ímba ísámai kaweˈá uráawe. Isékaa aáno úmai
méraawisino. Káféˈa ímba kanaaˈá wéisaawe.
43 Kentí namuro-wáásí tésa kentí naaópaˈa taúkúresa maramá uˈmái ontafímbá agariˈá
tásuwesa
44 kentí aare-iyámpóíwaraˈa tínkamesa kentí naambá tawísísuwanaawe. Maníkó kaweˈ-
ámpáˈá métinkanae séna tisaˈá tínaaemba uwánkáámba pósa kentí namuro-wáásí tésa
miyá ónááwe Ísu siyáiye.

Ísu óraaˈ-amaan-daumpaˈo iyáin-aai.
Mátíyu 21:12-17, Mááka 11:15-19, Yóni 2:13-22
45 Ísu mináái simásuwena Yérúsaremu-naopaˈa óraaˈ-amaan-daumpaˈa iyéna ámáán-
daumpaˈo méyámbó un-kwáásí itiˈmátuwena
46 simátimena séna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna mindá kesí naambá
Maníkómpáˈó inaimó sen-dámbán-iye agaimaréna siyáiye. Énifo umén-dáúmpáˈó on-
tenkáámbá uráawe Ísu siyáiye.

47 Aasiyaasí óraaˈ-amaan-daumpaˈa Ísu simátímaˈmaena iyúwasa óraaˈ-amaan-kisau-
waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé óraaˈ-waasiye Ísumbo tufíyan-aai suwasá
48 úwoi-waasi sáwífaˈa Ísun-aai ísámae wéiyuwasa tufuwíyan-amba ímba kanaaˈá saafá
uráawe.

20

Nááwawa aiˈmáráísawa tiyáanomo siyáan-aai.
Mátíyu 21:23-27, Mááka 11:27-33
1 Moórá-kanaa Ísu óraaˈ-amaan-daumpaˈa iména Maníkóní ásé-aai simátimuwasa óraaˈ-
amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Yúndaa-oraaˈ-waasiye tésa
2 sésa nááwawa aiˈmáráísawa tiyéwa nááwampinkena maiyéwa fasiˈaén-kísáú wémaeno.
Simásimiyo suwaná
3 Ísu séna aifaˈá moórá-aai tísai onaˈá simásíméro.
4 Ááéma Yóni nombó maitínkaraiwai Maníkówá simámakaisanawa nombá maitínkarai
waásiya simámakaawanawa nombá maitínkaraiyo súwasa
5 miwí keáímbá sésa nórasaawa sénaumno. Maníkó simámakaisana nombá
maitínkaraiye senanasáámó éna nóra séra Yónin-aaisafeˈa ímba éraiˈe siyáao síníye.
6 Waási simámakaawana nombá maitínkaraiye senasasáámó ésa úwoi-waasisa
sínkamonaawe. Úwoi-waasi sáwífaˈ-waasi Yónintafesa sésa Maníkón-aaimo
simásímakaiwai uráiye wésemba pósa óntamba maiyésa sínkamonaawe.
7 Ísuntafesa sésa emó sísai ónda-aaisa ímba isáúmne suwaná
8 Ísu séna ímbo simásimiyaˈa nááwampinkena maiyéra fasiˈaén-kísáúmó maúnda-aai
ímba simátimenaumne Ísu siyáiye.

Ándá-aran-kisauraˈo káráwiyowi-taai.
Mátíyu 21:33-46, Mááka 12:1-12
9 Ísu waéˈmai-aai simátimena séna moóráwigo ándá-aran-kisau úmarena ayáátááka
fíˈom-barafaˈa koménae séna maankísáúráˈó káráwiyaawimo éˈa kesáféˈa tuwímbai-
aramba wémaeˈa tuwímbai kembá siyúwáaro simátimena fíˈom-barafaˈa koméraisana
10 arambó áfumo kain-kánáá tisaná aanáfó kesí
ándá-aramba komauwó séna wení kísau-waasigomba aiˈmáráísana minkísáúráˈó
káráwiyowifaˈa tisasá taˈótoˈmai tufúˈmaresa ándá-aramba ímbo ámémba
aiˈmátuwaawana kóísana
11 aanáfó moóráwigomba aiˈmáráísana tisasá minkísáúráˈó káráwiyowi taˈótoˈmai
tufúˈmaresa sáwíˈa uwánkesa ándá-aramba ímba ámémba aiˈmátuwaawana kóísana
12 aanáfó moóráwigomba aiˈmáráísana tisasá taˈótoˈmai tufúˈmárááwana naaemá
kúmísasa famétuwaawana kóísana
13 aanáfó séna nóra ónaumno. Kesáániko imáyáamo ámakaundawimba aiˈmáráanana
wínasa wenáái isánááwe séna aiˈmáráísana tisasá
14 minkísáúráˈó káráwiyowi awánésa keáímbá sésa aanáfón-ááninko tifo tufúwónanasa
puwéna maankísáú ímba maínata kesáá maénae sésa

15 ta'óto'mai ándá-aran-kisaufakemba famétuwesa tufúwówana pukáiye. Ísu mináái simátimena séna minkísáú-áánáfó miyá íníye.
16 Téna kísaura'o káráwiyowi tínkaminasa puwíyana fí'onkaa-waasi kesí kísaura'a káráwiyoro síníye Ísu súwasa mináái isésa sésa ímba miyán-oro suwaná
17 Ísu árimba tuwánéna tísai úmai isánae séna imáyáan-oro séna Maníkón-aai aúfáífimba maarán-áái agaimaréna séna
óntan-dambo on-kwáási moórá-ontantafesa sáwí'a wéiye sésa maisukáawe. Ánaaemba minóntánkó áfonkaamba uráiye
agaimaréna siyáimba mináásáfé'a imáyáan-oro.
18 Wíyamba minóntánká'á tanaambá kofésa sáwí'a ónááfo minóntánkó tufú'mai sáwí'a uwásuwainiye Ísu súwasa
19 óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé simbá kentáásáféna siyé sésa ta'óto'mai tufuwónae sésamo umbá seyaafá'-wáásísáféna táá'a úwasa ifátukaawe.

Taakisi-ááísáfésamo áísai uráan-aai.
Mátíyu 22:15-22, Mááka 12:13-17

20 Ifátuwesa ta'ótoraiyan-kanaa káráwiyesa tuwímbai ti'marésa sésa Ísun-aaimo ísáán-kwaasimo ontembá té'a áísai íyana sáwí-aaimo sínata ta'óto'mai kámáni-kawaagompa'a móankanaumne sésa ti'márówasa Ísumpa'a tésa
21 sésa óraakoo érai'-aai wése waási táároi ímba inkaisé óraa'-waasiye úwoi-waasi táároi ímba inkaisé tirumbó faiyá'mai-aai ímbo sénda Maníkóní aambó arááíwáén-aai arupíse úmai simátimendasa ísaraumne.
22 Emá nóran-imayaawa ónó. Kanaasááwá taakisi-óntámbá Rómu-kamanisa timénaum íntaawa timénaumno. Tíméndasa Yúndaa-waasisa kentáási ámáána taraisónaum íntaawa taraisónaumno. Timénaum íntaawa timénaumno suwaná
23 Ísu miwítí imáyáa iséna séna
24 moórá-ontamba maimaé máaraasimero súwasa maimaé máaraanamuwana séna nááwan-óikaana uráinkara áwí'a wéraiyo súwasa Rómu-kamani-kawaagon-óikaamba isaná áwí'a wéraiye suwaná
25 Rómu-kamani-kawaagonde wembá áméro. Maníkóndé Maníkómbá áméro súwasa
26 mináái ísówana táá'a úwasa ímba aaí siyáawe. Ísu waási túranka'a ména ímba sáwí-aai súwasa pósa ímba aaí sésa ta'ótokaawe.

Pukémpinkembo íyáfasinaiyan-aai.
Mátíyu 22:23-33, Mááka 12:18-27

27 Ímba ta'ótórówasa Sátúsi-amaan-kawaa-waasi púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawe sun-kwáási pósa Ísumpa'a tésa
28 sésa óraakoo naaófá'á Mósese séna moóráwigo aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba puwínana áfáko maimakéna awaaón-anondaa-ware'e séna iyámpói ma'ankáíníye siyáiye.
29 Moórá-aai isaaó. Moórá-kanaa afakaeté-afarawainonda mésa tuwaaó aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana
30 wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana
31 wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana miyá émesa afakaeté-waasi putásaawana
32 mininínkó ánaaemba pukáiye simámesa
33 Ísumba áísai esa sésa miyámó ombá waási puwíyampinkembo íyáfasinaiyan-kanaa mininímbá afakaeté-waasi tuwaainímbá éna nááwa máíníyo suwaná
34 Ísu séna marapá'ó méraan-kwaasi aaré maíyasa waaí maíyasa tiyáámúmba to'waaí ésa wéowe.
35 Maníkó táántena séna pukémpinkemba íyáfasine'a wíyómpa'a iménaawe siyáimba mininínákwá'á wíyómpa'o iméraiyamba aaré ímba maíyasa waaí ímba maíyamba ónááwe.
36 Maníkóní kísau-waasimo wíyómpa'o mésamo ímbo púwóntemba minkwáási miyá ésa ímba aneka'á puwónááwe. Pukémpinkembo íyáfasinaiyamba Maníkóní waásin-owe.
37 Waási pukémpinkembo íyáfasinaiyamba Mósese mináásáféna agaimakáiye. Aúfáífimba agaimaréna séna áru-taiya'a iyamó kaimbá ímba mintáí káwisana mintáífínkémbá Maníkó Mósesentafena séna Maníkó úne. Enaíwá'ná Émbaramune Áísáakine Yékopune miwítí Maníkó úne siyáiye. Maníkó minááímó siyáimba minkáúmbó-wáási é'a púwúwasa utaráambanifo
38 mináái siyáimba pósa miwí úwoi méraawe. Maníkón-aúranka'a seyaafá'nánká méraawe Ísu súwasa

39 ámáámbo sun-kwáási sésa óraakoo kawe'-áái simásímakaane suwaná
40 Ísun-aaigo táá'a úntafesa ímba áísai uráawe.

Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitin-aai.
Mátíyu 22:41-46, Mááka 12:35-37

41 Ímba áísai uwaná Ísu séna Káráísiti Téfítin-andafaken-kwaasin-iye wésefo
42 naaófá'á Téfíti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimba imó agaimakón-aufaifimba Téfíti agaimaréna séna
kesí Fasi'aénkóntáféna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á
43 mara'-ménа'a ení namuro-wáási íyáákaanasa miwí tai'ánááwe
Maníkómó siyáin-aai Téfíti siyáiye.
44 Miyáumai Téfíti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimbanifo nóraumaiya wemá Téfítin-andafaken-kwaasin-iye Ísu súmba Káráísiti Téfítini Fasi'aénkó éna Téfítin-andafaken-kwaasigon-iye.

Ámáámbo sen-kwáásítí aambá arááíwáéfomo siyáin-aai.
Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Rúku 11:37-54

45 Sáwífa'-waasi mináái ísówana Ísu wení kísau-waasisafena séna
46 ámáámbo sen-kwáásítí aambá arááíwáéfo. Minkwáási ayáátáá-kuferai wiyésa naaópa'a afufumpa'á nówasa pósa waási tuwánésa sésa óraa'-waasin-owe wésewe. Minkwáási ámáán-daumpa'o ombá óraa'-waasimo máépa'a imésa tanómbo kaúfópa'o ombá kawe'-áémpá'á mésa kawe-tómbá wénaawe.
47 Minkwáási keto'-ínintí óntawara naankwará'á umémbá maésa waási suwánésa súwí'a mósá maráíwae sésa karokómbá tafisímai inaí wésewe. Miyámó on-ánóndáá óraa'-umbai maénááwe Ísu siyáiye.

21

Keto'-ínínkó Maníkómpá'á óntambo tukáin-aai.
Mááka 12:41-44

1 Simátimena Ísu óraa'-amaan-daumpa'a ména tuwánómba óntambo túwón-anafeumpimba sáwífa'-ontawara'-waasi sáwífa'-ontamba túwówana
2 moórá-keto'-ininko ímba óntamo makón-ininko téna kári'-ontamba kae-tóyáráámbá tuwómba Ísu awánéna
3 wení kísau-waasisafena séna érai'a simátime súne. Minkétó'-ínínkómó túwáín-ontanko seyaafá'-wáásímó túwáán-ontamba íyáákaiye.
4 Miwí sáwífa'-ontafinkemba tuwímbai túwáafo wemá kári'-ontafinkemba mútú'a túwáímba póna ónta-iyaimba méíniye Ísu siyáiye.

Óraa'-amaan-dambo tawisínda-aaimo siyáin-aai.
Mátíyu 24:1-2, Mááka 13:1-2

5 Súwasa tuwímbai óraa'-amaan-dantafesa sésa kawe'-óntánkákémbá úmakaawe. Maníkómbá ámakaan-tantaa'a ko'naarirí úmakaawata awánéta aamoisá úne suwaná
6 Ísu séna ánaaemba waási tésa awánaan-tantaa'a seyaafá tawísísuwesa seyaafá'-óntánkwárá'é tawísísuwanaawe Ísu siyáiye.

Sáwí-kanaa tíníyemo siyáin-aai.
Mátíyu 24:3-14, Mááka 13:3-13

7 Ísu mináái súwasa áísai esa sésa óraakoo emó sénda nóin-kanaawa paápé íníyo. Nóin-kwaamera ínataawa séta ampáánká'á Ísumo siyáimba miyá íníyesa sénaumno suwaná
8 Ísu séna karo'-áái isé'a érai'e sefó káráwiyoro. Sáwífa'-waasi tésa kesúwí'a máwatesa sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai únda póna minkánáá ampáánká'á tíníye sénááwe. Miyán-áái síyawi ímba tirááíwáéro.
9 Tíyááwemo síyan-aai némpakena'i ewaakéná'i isáíyana ímba táá'a íno. Miyán-kánáámó tínda mindá ímba seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-waame'an-iye.
10 Fí'o-fi'on-aempa'-waasi tiyánááwe. Moórá-kawaa-waasigomo éna moórá-kawaa-waasigoni amááraasafena íyáfasine tíyáaromo sínasa íyáfasinesa tiyánááwe.
11 Fí'o-fi'om-barafa'a óraa'-mari táíníye. Fí'o-fi'om-barafa'a aawaí táíníye. Sáwífa'-waasi tí'a íníye. Wíyómpa'a fí'o-fi'on-tantaa'a paápé ína'a awáné táátafe'a ónááwe.
12 Mintántáá'ó ímbo paápé ínasa kembiwí ta'óto'mai sáwí'a uwátinkesa ámáán-daumpa'a kawáá-wáási aaifimbá maitinkésa ándáfa'a mótinkanaawe. Kentáfé'o fasi'ámaimo méraiyantafesa ta'óto'mai óraa'-waasifa'e kámáni-kawaa-waasifa'e mótinkesa aaí simátinkaiya'a

13 minóráá'-wáásí kesáái simátimenaawe.
14 Aaimó simátínkénka'a nóran-aaiya sénaumno-imayaa ímba óraa'a íyana tirunkó umbaí táíno.
15 Minkánáá kawe'-ímáyáá timé'a aaí tááka tínkáana'a síyasa kentí namuro-wáásí ímba kanaa'á kentáái taraisésa íyáákanaawe.

16 Kentinófoiye kentífá'awaawiye kentimááraawe kentí waásiye tí'maesa óraa'-waasiya'a iyésa aaí simátinkaiyasa kempínkémbá tuwímbai tínkamiya'a puwónááwe.
17 Kentáfé fasi'ámaimo méraiyantafesa seyaafá'nánká tíyámba uwátinkanaawe.
18 Miyá ésa ímba timambá tínkambai tai'ánááwe.
19 Fasi'ámaimo mé'o é'a kawe'-úmai méranaawe Ísu siyáiye.

Sáwí-kanaagon-aai.
Mátíyu 24:15-21, Mááka 13:14-19

20 Ísu minááí simátimena séna Yérúsaremu-naopa'a namuro-wáásí taúkúmaraiya sé'a seyaafá-tántáá'á tawísísuwaiyan-kanaa tiyé sénááwe.
21 Yúndiyaa-marafa'o méraiyan-kwaasi omápata tuwaantantésa iyónááwe. Naaópa'o méraiyan-kwaasi mindáópa'a tuwésa wété ónááwe. Kísaufa'o méraiyan-kwaasi ímba naaópa'a iyónááwe.
22 Minkánáá Maníkó sáwí-meyamba timínana Maníkón-aai aúfáífinken-aai paápé íníye.
23 Tímúka'-inine káfé'-iyampoiwara'-inine minkánáá sáwí'a ónááwe. Maníkó maankwáásísáféna aaisambá tiyínana óraa'-umbai táíníye.
24 Fí'om-barafakewi tuwímbai paepáétamba tínkamesa tuwímbai tí'maesa fí'o-fi'on-kwaasiti marafá'á mótinkesa fí'onkaa-waasi Yérúsaremu-naopa'a káráwiyesa sáwí'a íyana Maníkó séna kentí kanaa taí'áiye síníye Ísu siyáiye.

Ísumo marapá'ó kumínda-aai.
Mátíyu 24:29-35, Mááka 13:24-31

25 Ísu minááí simátimena séna aafáúrá'é wíyónka'e oká'é fí'o-fi'on-tantaa'a paápé íníye. Marapá'á fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi tirunkó umbaí táíníye. Uwí-nónkó óraaka'a ááí wésena tufántááfan-ínasa waási inkaisónááwe.
26 Wíyónko tora'náára'a ínasa waási sésa nórawa'iyo sésa tinekembá tata'á ínasa táátafesa ésa óraa'-imayaa ónááwe.
27 Kemá waási úranko óraa-fasi'aenkwara sámo kainkwárá'á ainánká kúmóna'a suwánánááwe.
28 Kemó súnda-tantaa'a áwáu ómbarena paápé ína'a mósá awánánááwe. Maníkó kawe'-ámpá'á métinkainda-kanaa kárika'o tínda pó'a to'mayaa é'a mósá awánaaro Ísu siyáiye.

29 Ísu minááí simátimena séna moórá naan-táígón-áwí'a fíki mindáwara fí'on-taiwara'a imáyáan-oro.
30 Asáómó agaínda awáné sé'a áú'o sínda-kanaa kárika'a tíníye sénááwe.
31 Miyámó intembá kemó súnda-tantaa'a ína'a awáné sé'a Maníkó wení waási kawáánimba kárika'a tíníye sénááwe.
32 Érai'a simátime súne. Káfé'o méraan-kwaasi tuwímbai ímbo pukáiyanka'a kemó súnda-tantaa'a paápé íníye.
33 Wíyóne marawé tai'áínífo kesáái ímbo tai'áínda
úwoi waé'wae'a íníye Ísu siyáiye.

34 Ísu simátimena séna kentúra'a káráwiyoro. Uwóí'o on-dómbá né'a kafóná mé'a marapá-tántáá'á óraa'-imayaa ofáínifo. Miyá é'o é'a ímba imáyáamo wéiyanka'a kumúnafainifo káráwiyoro.
35 Kífo'o aumakáawanamo waígo ímbo imáyáa imbó tafááfíntemba fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi ímbo wéisenka'a kumúnafainifo
36 káráwiyoro. Inaí símae wéiyiyana kemó súnda-tantaa'a kempá'ó tína'o é'a fasi'ámai mé'a waási úranko súranka'a méranaawe Ísu siyáiye.

37 Minkánááfímbá aasiyaasi-kánáá Ísu óraa'-amaan-daumpa'a iména wenáái simátíma'mae wéiyena fenómpinka máápa'a kumbéna Órífi-omapa'a nó'waamba imaé'mae úwasa
38 sáwífa'-waasi aafáyáara'a ááéma Ísun-aai isánae sésa
óraa'-amaan-daumpa'a imaé'mae'a úmae iyáawe.

22

Yúndasi Ísuni pintaru'ó maiyáin-aai.
Mátíyu 26:1-5,14-16, Mááka 14:1-2,10-11, Yóni 11:45-53

1 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo
í-tánómbá ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa kárika'a túwasa
2 óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé Ísumbo tufíyan-aai suwaná úwoi-
waasisafena táá'a úwasa ímba aforatá ta'ótoranaumne siyáawe.
3 Suwaná Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba
moóráwigon-awi'a Yúndasi moórá-awi'a Ísakerioti éna waántáwanko wenarumpimbá
koména imáyáa amúwana
4 óraa'-amaan-kisau-waasifa'e ámáán-daka'o káráwirowifa'e wéna séna túwa'nai ona'á
Ísumba ta'ótoranaawe súwasa
5 isésa aamoí ésa sésa miyámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná
6 Yúndasi ewé séna ímbo waásimo mépa'o é'a nóraumaiya Ísumba aráátíménasawa
ta'ótoranaao-imayaa ómbarena
úmae kuráiye.

Tíyótaimo í-tánómbó kauráan-aai.
Mátíyu 26:17-25, Mááka 14:12-21, Yóni 13:21-30

7 Yúndaa-waasi ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa túntemba tíyótaimo í-
tánón-kánáá sipisípi-araa'a tufú'mai káúfúnka'a
8 Ísu Pítaante Yóninte'a ti'maréna séna tíyótaimo í-tánómbá kowégaufiyata komandaanó
súwasarai
9 mindárai sésarai nááfara kogaufóyauyo suyaná
10 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a wíyana moóráwigo nonánámó maimaé wíndawimba
aráááwáékaiyo. Wemó naaúmpa'o iyíndafa'o
11 naankón-afowámó mérainakai kosimámekai óraako áísai ena séna kesí kísau-
waasise'a náán-aempara tíyótaimo í-tánómbá nánaumno wésiye kosimámékaiyo.
12 Wemá afófumayaa'-nankoni óraa'-aempa'a aráátiminiye. Kúfu'o uwándáíyan-
tantaa'a mimpímbá wéraiye. Seyaafá-tántáá'á to'mayaa úmarekai minká'á
kausínkáakaiyo súwasarai
13 mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a wésarai Ísumo sún-tantaa'a wérowasarai
minká'á tanómba kauwánkaraaye.

Ísu wení kísau-waasi tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 26:26-30, Mááka 14:22-26, 1 Kórinti 11:23-25

14 Tanómbo náíyan-kanaa túwasa Ísuwe wení aantá-waasiye tómbó náíyapa'a
komérowana
15 Ísu simátimena séna kárika'a sí'o índa-i'a uwásinkaiyan-kanaa ímbo tiyáina'a ááéma
tíyótaimo í-tánómbá kembiwísé'a nánaumne-imayaa úmae iyáunda káfé'a minkánáá
paápé imbá póta nánaumne.
16 Simátime súne. Marapá'á maantánómbá ímba aneka'á nánaumpo Maníkó wení
waásimo kawáánipa'a maantánónkóní áwáuma afora'á wéraina'a nánaumne séna
17 ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna Maníkómpá súwiyo séna maimái
moórá-mora úmai naaró.
18 Simátime súne. Ándá-aran-domba ímba nánaumpo Maníkó wení waásimo
kawáánipa'a mé'a aneka'á nánaumne séna
19 péréti maisoréna Maníkómpá súwiyo séna tafánkena tiména séna mindá kesún-ifo
kembiwísáfé'a ísámai kesú tuwánáúmne. Miyáumai kentáfé'a imáyáa é'a námae íyóro
súwasa
20 tómbá násúwówana ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna pérétimo
timúntemba miyáumai ándá-aran-domba tiména séna mindá kesí naaén-iye kesí naaemá
kembiwísáféna kumínda póna Maníkó séna kesé'a kááísamai méraiwae séna mináú-ááí
símai kááísamakaisa'a miyáumai kentáfé'a imáyáa é'a námae íyóro.
21 Kembá namuro-wáásímó aráátimindawi keséta ména tómbá wénaiye.
22 Naaófá'á Maníkó séna waási úranko puwíníyemo siyáintemba pó'a púwónana namuro-
wáásímó aráátimindawi sáwí-meyamba máíníye Ísu súwasa
23 wení kísau-waasi keáímbá sésa nááwa miyá ínísanawa síyó siyáawe.

Nááwa íyáákaiyomo siyáan-aai.

24 Ísuni kísau-waasi mósimesi-aai sésa kentááfínkémbá nááwa wéiyaakaiyo suwaná

25 Ísu séna marapá'-óráá'-wáásísómbá íyáákamai fasi'aén-ááí simáti-simati uwasá
wenkóyááka-tayaaka ésa sésa kentáási óraa'-waasi kawe'á wéowe siyáawe.
26 Kembiwí miyáumaimo óraa'-waasimo ontembá ímba miyán-oro. Kempínkémbá
óraa'o ménae síyawi seyaafá'-wáásítí kísau túwa'nai oro. Íyáákanaemo síyawi fí'owiti
wayó'á maénááwe.
27 Marapá'-wáásífínkémbá tómbó ménamo wénaiwai óraa'-waasin-ifo kúfu'o uwámíwai
kári'-waasi imbánifo kemá kentí óraako ímba miyá é'a kentí wayókóráámbá wéune.

28 Miyá úna'a kembó sáwí'o uwásínkáanka kesé'a mé'a ímba síyukaawe.
29 Kesifo kentáféna séna waási kawáánuwo siyáintemba kembiwísáfé'a miyán-ááí
simátimenaumne.
30 Waási kawáámó ondará'á mé'a tómbá wéne'a kawáámó ondará'á mé'a Ísarerin-
áánintomba sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aanintonti minándáfákén-kwáásí-taai isé'a
tuwínkaa'a ónááwe Ísu siyáiye.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Yóni 13:36-38

31 Ísu Sáímonimba arumbá uwánkena séna Sáímoniyo isaaó. Owáí to'máímo tufimpí
owanamó arú'ó marapá kúmísasamo anónka'o mósá máéntemba kawe-tántáá'á mósá
maé'a sáwí-tantaa'a úwoimo wéraindasafena waántáwanko tísai úmai isánae sína'a
32 mindásafe Maníkómpá'á inaí sé'a kesé'o kááísamaimo méraanda siyuwáánafo sé'a
inaí siyáumne. Emá siyuwé kouweré kesí waási fasi'átinkaao Ísu súwana
33 Pítaa séna Fasi'aénkóo ándáfa'o áí'mae wíya'o é'a kesé'a kóyauye. Tufuwíyamo
puwína'o é'a kesé'a puwóyauye Pítaa súwana
34 Ísu séna Pítaao simáme súne. Káfé'a kokórigo ímbo ááí siyáindara'a emá kaumbo-íká'á
kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasiye sínone Ísu Pítaantafena siyáiye.

35 Ísu simásuwena wení kísau-waasisafena séna áááma ti'maré sé'a óntambo inai-inaimó
sí-únámbá ímba maé'a tón-únámbá ímba maimaé wé'a tísamai ánáamba ímba maimaé
koró. Mináái áááma sé'a ti'mákaunda moórá-tantaatafe'a aáfáán-tukáana'iyo súwasa
miwí sésa ímbaniye suwaná
36 Ísu séna káfé'a óntan-unambo makáiyawi minúnámbá maimaésa koró. Tón-únámbó
makáiyawi minúnámbá maimaésa koró. Paepáé'a ímbo makáiyawi miwítí paákákén-
únánkwátói fí'owi timésa óntamba maiyésa paepáé'a méyánuresa koró.
37 Simátime súne. Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba Áísáya agaimaréna séna
áí'maesa sáwí'a uráan-kwaasimo
mépa'a móankaraawe agaimaréna siyáimba kentáfénamo siyáimba póna paápé íníye Ísu
súwasa
38 wení kísau-waasi sésa Fasi'aénkóo kae-páépáé'a makáumne suwaná wemó sún-aaigoni
áwáu ímba ísóntafena séna é'aniye
Ísu siyáiye.

Ísu Kétésémánifa'a inaimó siyáin-aai.
Mátíyu 26:36-46, Mááka 14:32-42

39 Ísu simátimena máápa'a kuména Órífi-omapa'a imaé'mae úntemba iyúwasa wení
kísau-waasi aráááíwa'maesa
40 íyúwana Ísu simátimena séna waántáwanko tísai úmai isánae-aai kempá'á sifáínifo
Maníkómpá inaí seró séna
41 tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkó óraakon-iye séna mara'á kumbéna inaifínkémbá
42 séna kesifóo emó kanaán-iye sémo e maanúmbái-tántáá'ó kempá'ó tínda maisiyuwé
énifo ímba kesí imáyáan-ifo ení imáyáa arááíwáéno súwana
43 Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi paápé éna fasi'ánkowana
44 arunkó óraa'-umbai tówana Maníkómpá'á inaí fasi'ámai súwana umu'náámba
naaeráámbá marapá'á kumúwana
45 inaí simásuwena íyáfasinena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómba tirunkó
umbaí tówasa tún-kwaigurówana
46 tatúséna tasimátimena séna túmó wéraamba íyáfasine'a inaí seró. Waántáwanko tísai
úmai isánae-aai kempá'á sifáínifo Maníkómpá'á inaí seró Ísu siyáiye.

Ísumbo ta'ótokaan-aai.
Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Yóni 18:3-12

47 Ísu mináái wésuwana sáwífaˈ-waasi wétuwana Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasifinkemba moóráwigon-awiˈa Yúndasi misáwífáˈ-wáásífímbá aifaˈá téna Ísumba aaweyáámó uwánkaindasafena Ísuni ewaaˈá téna
48 aasásóíˈá úntafena Ísu séna Yúndasiyo kemá waási úrankomba kesí namuro-wáásímó aráátímíndasafe aaweyáá uwásinkaane súwasa
49 Ísuweˈo mérowi moórá-tantaaˈo paápé índa-imayaa ésa sésa Fasiˈaénkóo paepáétanta karánaumno suwaná
50 Ísuni kísau-waasifinkemba moóráwigo paepáéˈa maimaéna aifaˈ-ámáán-káwáágóní kísau-waasigon-ááˈa fagáúsuwowana
51 Ísu étuwaao séna minkwáásígón-ááka ˈa taˈótorena ááˈa kaweˈá uwánkaraiye.

52 Kaweˈá uwánkowasa óraaˈ-amaan-kisau-waasiye ámáán-danka-kawaa-waasiye óraaˈ-waasiye Ísumbo taˈótoraiyanesa tamérowana Ísu simátimena séna kentáféˈa umén-kwáásín-iye séˈa póˈa taánáínkwara paepáéˈwaraˈa maimaé kembá taˈótoranae séˈa wétewe.
53 Sáwífa-kanaa óraaˈ-amaan-daumpaˈa keséˈo méraundaraˈa ímba kembá taˈótokaawe. Káféˈa kentí kanaamá isaˈá kumeukóní fasiˈaémbá íyáákaisaˈa kembá taˈótórááwe Ísu siyáiye.

Pítaa ímba awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:57-58,69-75, Mááka 14:53-54,66-72, Yóni 18:12-18,25-27

54 Súwasa Ísumba taˈótoˈmaesa aifaˈ-ámáán-káwáágóní naaúmpaˈa móankowana Pítaa tínaaemba nénkaˈo témomba
55 mindánkóní naamaáífa iyamá agaimarésa mérowana Pítaa miwísé maraˈá tamérowana
56 iyamó wégonkaˈa moórá-kisau-arasigo téna Pítaamba takarákéna séna minkwáásígó weséˈo máíwain-iye súwana
57 Pítaa séna ímbanifo kemá ímbo awánáúnda-waasin-iye súwana
58 kárikaˈa moóráwigo Pítaamba taawánéna séna wení waásifinkewi óne súwana Pítaa séna kemá ímbaniye súwana
59 kárikaˈa moóráwigo Pítaantafena óraaka séna éraiˈa súne. Kárírifakewi éna wení kísau-waasifinkewin-iye súwana
60 Pítaa séna emó sénda-aai ímba isáúmne súwana kokórigo ááí súwana
61 Fasiˈaénkó waeréna Pítaamba awánówana Pítaa Fasiˈaénkó simámakon-aai ááka ˈ-maréna miyá siyónkaˈa káféˈo kokórigo ááimo ímbo siyáindaraˈa emá kaumbo-íkáˈá kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasin-iye sínone siyónkaˈa mináái ááka ˈ-maréna
62 máápaˈa kuména áfááraumai ifiˈá taráiye.

Ísumba karaánááˈo ánkaraan-aai.
Mátíyu 26:67-68, Mááka 14:65

63 Pítaa ifiˈá tówasa Ísunkaˈo káráwirowi karaánááˈa ankésa tufuwésa
64 aúrampaˈa ampantasámbá káátamakesa wétufuwesa sésa esáfé sé Maníkómó íyáfasisinkaraiwai únemo séndawi ómpo kemá nááwa tufúnái simásimiyo wésesa
65 fíˈo-fiˈon-aai símai
sáwíˈa uwánkaraawe.

Ámáán-oraaˈ-waasifaˈa Ísumbo áíˈmae kuráan-aai.
Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Yóni 18:19-24

66 Aafáúmó íyáúsunkaˈa Yúndaa-waasiti óraaˈ-waasiye óraaˈ-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé túwaandu urówasa Ísumba áíˈmaesa íyúwasa
67 sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitiyaˈonai simásimiyo suwaná séna simátíménaˈo éˈa ímba kaweˈ-úmai isánááwe.
68 Moórá-aaimo tísai onaˈó éˈa ímba simásimenaawe.
69 Kemá waási úranko Maníkó fasiˈaénkón-ayáánúrapaˈa fasiˈaén-áémpáˈá iménaumne súwasa
70 seyaafáˈnánká sésa ewá séwa Maníkón-ááninko úne sénó suwaná Ísu séna éˈa sewé súwasa
71 miwí sésa wesáféna sifó mináásáféta aaifintá maenkéta fíˈon-aaimo simánkáámba saafá únda póta ifátá tuwánáúmne siyáawe.

23

Ísumba Páíratimpa'o áí'mae kuráan-aai.
Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Yóni 18:28-38

1 Minááísáfésa misáwífá'á íyáfasinesa Ísumba áí'maesa Rómu-kamani-kawaagon-awi'a Páíratimpa'a wésa
2 aaí simánkesa sésa minkwáásígó Yúndaa-waasi karo'-ááí simátimena miwítí imáyáa símai sáwí'a éna séna Rómu-kamani-aifa-kawaagomba taakisi-óntámbá ímba áméro séna wesáféna séna Yúndaa-waasiti kawáágó é'a Maníkómó íyáfasisinkaraiwai úne siyáiye suwaná
3 Páírati Ísumba áísai ena séna Yúndaa-waasiti kawáágówá ónó súwana Ísu séna é'a séne súwana
4 Páírati óraa'-amaan-kisau-waasisafenawe úwoi-waasisafenawe séna minkwáásígó ímba sáwí'a uráisa'a awánáúmne súwasa
5 óraaka sésa Káríri-aempaken-kwaasi tirumbá totuwéna minkákémbá Yúndiyaa-aempa'a taména miyá wéiye siyáawe.

Ísumba Érotimpa'a áí'mae kuráan-aai.
6 Suwaná Páírati minááí iséna séna Káríri-aempakewiya'iyo súwasa
7 ewé mináémpákéwín-iye suwaná imáyáa éna séna Éroti mináémpákén-káwáágó káfé'a maanká'á Yérúsaremu-naopa'a taméraifo ai'máráanana wempá'á wínana wemá isáíníye Páírati simásuwena ai'marówasa áí'maesa Érotimpa'a kuráawe.
8 Ayáátááka'a Éroti Ísuntafesamo sun-ááí iséna Ísumba awánaanana ímbo awánáúnda-kisau maína'a awánánae súwasa Ísumba Érotimpa'a kuwaná awánéna aamoí éna
9 fí'o-fi'on-tantaatafena áísai úwana Ísu iséna ímba aaimó súmba úwoi mérowasa
10 óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé mésa Ísumbo simánkón-aai óraaka suwasá
11 Érotiye wení i-wáásíyé Ísumba símai sáwí'a uwánkesa karaánáá'a ankésa óraa'-waasiti unáánkwátói uwánkesa áí'maesa Páíratimpa'a aneká kuráawe.
12 Ááéma Érotiye Páíratiye aaisambó siyááyamba pósarai minkánáá kawe'-úmai méroyasa Ísumba áí'maesa aneká Páíratimpa'a kuráawe.

Ísumba tufíyana puwínomo siyáin-aai.
Mátíyu 27:15-26, Mááka 15:6-15, Yóni 18:39–19:16

13 Kuwaná Páírati óraa'-amaan-kisau-waasiye óraa'-waasiye úwoi-waasiye táántena
14 séna minkwáásí kempá'á té'a sé'a waásiti imáyáa símai sáwí'a wéiye wésewe. Kentúranka'a áísai únana simánkáán-aaigoni áwáu ímba wéraisa'a awánáúmne.
15 Érotiye áísai úyamba minááígóní áwáu saafá uwáákekai úyana ai'máráísasa áí'maesa kempá'á tiyáawe. Tufíyanamo puwínda-i'a ímba uráifo
16 i-wáásí senasá áwiyonku'-násúwéwa'a faú'ankanaumne súwasa
17 Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá tóso úntemba moórá-waasi táántowana Páírati minkwáásí faú'ankowana miwífá'á kúwana Páírati séna Ísumba faú'ankanae súwasa
18 seyaafá'-wáásí óraaka sésa ímbanifo tufíyana puwínífo Párápásimba faú'ankaao siyáawe.
19 Ááéma tuwímbai kámáni-waasiye tíyómba moóráwigon-awi'a Párápási moóráwigomba tufúwana puwúwasa ándáfa'a ánkarowasa sésa Párápásimba faú'ankaao suwaná
20 Páírati Ísumba faú'ankanae-imayaa éna simátimuwasanifo
21 óraaka'-oraaka sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno suwaná
22 Páírati aneka'á séna nóra-sawira uráiyo. Tufíyanamo puwínda-i'a ímba uráifo i-wáásí senasá áwiyonku'-násúwéwa'a faú'ankanaumne súwasa
23 óraaka sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno símae íyún-aaigo Páíratin-aaigomba íyáákowana
24 Páírati miwí táái iséna ewé séna kemó sentembá oro séna
25 moóráwigomba faú'ankena kámáni-waasi tíyómbo moóráwigomba tufuwúwana puwúwasa ándáfa'o ánkarowaimba táántowaimba Páírati faú'ankena aaraa-táíyá'á tufíyana puwíníye-imayaa untáféna Ísumba i-wáásí tímakaiye.

Ísumba aaraa-táíyá'ó tufúkáan-aai.
Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Yóni 19:17-27

26 Timúwasa i-wáásí Ísumbo áíˈmae kumbá moóráwigo Sáíríni-naopakewin-awiˈa
Sáímoni Yérúsaremu-naoˈ-ampaˈa túwasa i-wáásí taˈótoresa Ísumbo tufíyan-aaraa-tai
áúwaataˈankesa sésa Ísun-ánaaemba tiyó suwaná miyá úwasa
27 sáwífaˈ-waasi Ísumba aráááíwaˈmae wéguwasa aaresómbá tirumbá uwánkesa imá
siyésa ifiˈá támaesa aráááíwaˈmae kuwaná
28 Ísu waeréna séna Yérúsaremu-naopaken-inintono. Ímba kesífiˈo tembá kentí
iyámpóísafeˈe kesáfé-ífíˈá taaró.
29 Yérúsaremu-naopaˈa sáwí-kanaamo tínda age-íníné ímbo iyámpóímo matinkésamo
náámbo tímakaan-inine aamoí ésa iyámpói-íyaimba póˈa inkaiséˈa kónaumne sésa aamoí
wéowe sénááwe.
30 Minkánáámó tínda káriˈ-omakowe óraaˈ-omakontafesawe sésa ááéma pukónáífo
faiwíˈmae kufaráátaao sénááwe.
31 Kemá aú-taiyaamba únda pósa sáwíˈa wéuwasinkaafo kembiwí aáénkaen-taiyaamba
ombá pósa óraa-sawiˈa uwátinkanaawe Ísu siyáiye.

32 Ísu súwasa kaeˈ-wáásí sáwíˈo urááyan-kwaasiwaraˈa tíˈmaesa Ísunkwaraˈ-úmai
tínkamonae sésa tíˈmaesa
33 mimbárágón-áwíˈa aˈnónayaantapaˈemo supaˈá kurésa Ísumba aaraa-táíyáˈá tufusésa
séfasefaˈ-arausampaˈa kaeˈ-wáásí aaraa-táíyáˈá tufúsúmarowana
34 Ísu séna kesifóo maami owíní áwáu ímba awánaresa kembá sáwíˈo uwásínkáámba
ímba imáyáa e sáwí-meyamba ímbo tímínda sáwí-imayaa maitiyuwaaó súwasa i-wáásí sésa
wení unáánkwátói maénae sésa ááfé tíyáananasa nááwamo íyáákaindawi máíníye sésa
miyá uwasá
35 waásisomba kááˈa karátuwesa mésa Yúndaa-oraaˈ-waasi karaánááˈa ankésa sésa
fíˈowi túwaˈnai ena Maníkómó íyáfasinankaraiwaimo énamo éna wesáféna wenáú áwaˈnai
íníye suwasá
36 i-wáásíyé karaánááˈa ankésa ikamó fón-domba maimaésa wempáˈá tésa sésa naaó.
37 Yúndaa-waasiti kawáágómó émo e
esáfé enáúma áwaˈnai uwo suwasá
38 ááéma aúfái agaimakésa sésa Yúndaa-waasiti kawáágón-iye sésa agaimái Ísun-
aˈnónká-táíyáˈá mósá makáawe.

39 Mósá márówana sáwíˈo uyan-kwáásímó tufúsúmaroyan-kwaasigorai moóráwigo
Ísumba karaánááˈa ankéna séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimo émo e enáú áwaˈnai e
kenkáíwáráˈá súwaˈnai uwo súwana
40 moóráwigo
séna ímba miyá siyó. Maníkón-áároimo inkaiséra
miyá ímba sésino. Wembó sáwí-meyambo áméntemba kenkáíwáráˈá miyá wéowe.
41 Wemá ímba sáwíˈo uráiwaimba sáwí-meyamba wéamefo keráí sáwíˈo uráuyawinkai
sáwí-meyamba uwásínkááwe séna
42 Ísuntafena séna Ísuwo ení waásimo kawáá indaráˈá ken-ímáyááwáráˈá uwo súwana
43 Ísu séna éraiˈa simáme súne. Káféˈa keséˈa kaweˈ-mápáˈá iméínone Ísu siyáiye.

Ísumo pukáin-aai.
Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Yóni 19:28-30
44 Súwana wááwái seyaafáˈ-áémpáˈá túnkwéna aafáúmó taenónkaˈa túnkúmba
45 óraaˈ-amaan-daumpaˈa ampanta-óntámó úmakomba tafááténa kaesé uwágúwana
póna Maníkómpáˈó iyíyan-amba wiˈmarówana
46 Ísu óraaka séna kesifóo kesimambá enayáámpimba toˈmaráúmne simásuwena
puwúwana
47 i-wáásítí kawáágó Ísumo puwúmba awánéna Maníkón-áwíˈa mósá maréna séna éraiˈa
arupíse-waasin-iye súwasa
48 sáwífaˈ-waasi koawánanaumne sésa túwaandu urón-kwaasi Ísumo puwúmba awánésa
tirunkó umbaí tówasa miwítí naaópaˈa wété uwasá
49 Ísuweˈo nún-kwaasiye Káríri-aemapakemba Ísumba aráááíwaˈmaesa Yérúsaremufaˈo
tiyón-inine nénkaˈa tamésa seyaafá-tántááˈá awánaraawe.

Ísumbo utaráan-aai.
Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Yóni 19:38-42

50-51 Awánowana moóráwigon-awi'a Yósepi Yúndiyaa-marafa'a Árímátíyaa-naopakewi
kawe'-wáási arupíse úmaimo mérowi Maníkó wení waási kawáániníye séna amu'maréna
póna Ísumbo tufuwónae sun-kwáási tááisafena ímba ewé siyáiwai wemá
52 Páíratimpa'a téna Ísun-áúma utánáifo simiyó súwana ewé súwana
53 Ísun-áúma aaraa-táíyákémbá tamaimái aú-ampantafimba asááúmaena maimaéna
waásimo aúsámakon-ontan-aifimba mámarena waási ímbo makón-aifimba mámarena
54 tómbó fáká'maimo to'mayaa un-kánáá Yúndaa-waasi saagon-kánáá kárika'a tíne
úntafesa Ísumba utámarowasa
55 Kárírífakembo Ísumbo aráááíwa'mae tiyón-inimba Yósepimba aráááíwa'mae tésa Ísumbo
utámarómba taawánésa
56 tauwerésa áúra'a máa'ankanae sésa asaa-wiyúm-básáwémbá to'mayaa unká'á
saagon-kánáá túwana ámáámbo sunten-úmai úwoi méraawe.

24

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai.
Mátíyu 28:1-10, Mááka 16:1-8, Yóni 20:1-10

1 Saagon-kánáá úwoi mérowana tai'ówasa aafáúmó íyáúsunka'a áúra'a máa'ankanae
sésa asaa-wiyúm-básáwémbá to'mayaa úmakom-basawemba maimaésa Ísumbo
utámaropa'a wésa
2 awánomba óraa'-ontamba óikakemba é'a fawátukowasa awánésa
3 minóntán-aifa'o íyúmba Fasi'aénkó Ísun-áúma ímba wérowasa awánésa
4 óraa'-imayaa ésa awánomba kae'-wáásíyái túgáyáagayaamo ún-unankwatoi urésarai
ewaa'á méroyasa tuwánésa
5-6 táátafesa ésa kífaiyowasarai sésarai púwísa'o máánkaraan-ontan-aifimba ímba
méraifo íyáfasinena kóuraifo ímba maampímbá ayaafái oro. Wemá Kárírífa'a úwoimo
méronka'a simátímakain-aai imáyáan-oro.
7 Maará siyáiye. Kembá waási úrankomba sáwí-waasi timíyasa sínkamiya'a puwé'a
kaumbo-kánáá maisuwé'a íyáfasinanaumne siyáiye suyasá
8 isésa simátímakain-aai tááka'a marésa
9 minóntán-aima tuwésa wésa Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-
waasiye fí'on-kwaasiye mináái kosimátimesa
10 minínímbá moórá Mágátáraa-naopaken-ininkon-awi'a Máríyaa úwana moórá
araámáó Yémísin-anówa úwana moórá Yóána úwasa miwísé'o méron-inimba Ísuni
aantá-waasi mináái kosimátímúwasa
11 isésa sésa úwoi karo'-áái sewé simásuwesa úwoi mérowananifo
12 Pítaa íyáfasinena awaantanténa utámakon-ontan-aifimba kogífaena awánómba am-
pantasámbó kárá'umae máutamankon-ampanta aantemba wérowana awánéna kouw-
eréna mindásafena óraa'-imayaa uráiye.

Éméyási-nao'-ampa'a Ísumbo awánaraayan-aai.
Mááka 16:12-13

13 Minkánáá Ísuni waásifinkemba kae'nárai Éméyási-naopa'a kóyae siyááye. Mindáópa
Yérúsaremufa'a ayáátáákakaamba wérowasarai Éméyási-naopa'a kóyae sésarai
Yérúsaremufa'a tuwésarai aampa'á wéwesarai
14 Ísumbo éwiyon-aai símaesarai wéguyana
15 Ísu ewaa'á téna minkáé'náraise'a kúwasarai
16 awánoyana Maníkó túramba kumeu'á uwátinkowasarai ímba awíyéraaseraamba
uyaná
17 Ísu séna nóin-aaiya aampa'á símae wégoyo súwasarai minká'á komésarai tirunkó
sáwí'a úwasarai
18 moóráwigon-awi'a Kíríyópási séna káfé-kanaa Yérúsaremu-naopa'a tóso ésa paápé
uráin-tantaa'a awánaraafo eyáá ína awánaraano áísai ena súwana
19 Ísu séna nóina'iyo súwasarai mindárai sésarai Ísu Násaretifakewintafekai súye.
Maníkón-aai siyáiwai Maníkón-aúranka'a fasi'aén-kísáú maéna fasi'aén-ááí simásímísata
ísaraumne.
20 Kentáási
óraa'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye Ísumba tufuwíyanesa Rómu-kamani-
waasigomba ámówana ewé sisasá aaraa-táíyá'á tufúwówana pukáiye.

21 Kesáá Ísareri-waasisa séta kentáásí kawáá-í'a éna Rómu-kamani-waasi íyáákainiye
siyáundasa tufúwówana pukáiye. Moórá-aaiwara'a wéraiye. Tufúwówana pukáimba
kaumbo-kánáá maisukáiye.
22 Tuwímbai-inimbo simásímén-aaisa sáátafeta úne. Káfé'-aafayaara'a áááma
utaráapa'o kombá
23 wenáú ímba wéraisasa koawánésa kouweré tésa sésa wíyómpakendarai
tuwánáúnasarai sésarai pukáimpinkemba íyáfasinkaiye séye tasewatá
24 kentááfínkémbá tuwímbai utámakaapa koawánaawana mininímbó sentembá miyá éna
ímba wéraisasa awánaawe suyaná
25 Ísu séna sáwí-imayaawara'a óye. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaawi
agaimarésa siyáan-aaisafekai ímba áááma érai'e séye.
26 Maníkó íyáfasinankaraiwaimba áí'o índa-i'a uwánkaiyambanifo sámo kain-áémpá'á
iméíniye miyám-biyan-aai Maníkó siyáiye.
27 Maníkón-aai aúfáífinkemba wentáfésa siyáan-aaigoni áwáu simátímakaiye.
Minááí Mósese agaimaréna siyáin-aaiwara minkákémbá Maníkón-aaimo siyón-kwaasi
agaimarésa siyáan-aaiwara'a simátímakaiye.
28 Simátimuwasarai kuyan-dáókoni ewaa'á kuyaná Ísu kóyáákowasarai
29 mindárai ta'ótoresarai óraaka sésarai kumeupá nó'waamban-ifo kesékai méraao
suyaná mindáraise'a naaúmpa'a iména
30 tómbá náíyanesa uwaná tómbá maisoréna Maníkómpá súwi séna tafámbai
timúwasarai
31 awánésarai Ísumba awíyéraase uyaná áwiyokuwasarai
32 sésarai aampa'ó túyanamo Maníkón-aai aúfáífinkemba simásímísanarai sirunkó óraa'-
aamoin-iye siyááye.

33 Minááí simásuwesarai íyáfasinesarai kouwerésarai Yérúsaremu-naopa'o tuyambá
Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-waasiye fí'on-kwaasiye túwaandu
urómba tuwánoyasa
34 miwí sésa érai'a Fasi'aénkó pukáimpinkemba íyáfasinena Sáímonimpa'a paápé isaná
awánaraiye suwasaráí
35 mindárai aampa'ó kuyan-ááí simátimesarai sésarai tómbá tafámbai símísakai
Fasi'aénkómbá awíyéraase uráuye siyááye.

Ísuni waási wembó awánaraan-aai.
Mátíyu 28:16-20, Mááka 16:14-18, Yóni 20:19-23

36 Minááí suyaná Ísu paápé éna miwítí afufumpimbá ména aáno úmai méraaro súwasa
37 inkaisésa waántá sewé sésa táátafesa uwaná
38 Ísu séna ímba táá'a íno. Ímba kae'-ímáyáámó íyamba
39 siyáánarumpin-afiye sísamaifin-afiye awáné'a kentáfé'a wén-iye seró. Waántá-waasi
ama'wárá ayáántánkwara'a ímba wéraifo kembá úwoi wéraifo suwáné'a sine'á ta'ótóráaro
40 Ísu simásuwena ayáánarumpin-afiye aísamaifin-afiye aráátimuwasa
41 óraa'-aamoi ésa táátafesa ésa óraa'-imayaa uwaná waántán-iye sefó séna Ísu náíyan-
tomba makáao tísai ena súwasa
42 agaimakóm-bofaa'a ámúwana
43 maimái túranka'a naráiye.
44 Násuwena simátimena séna kesé'o úwoimo maéwándara'a maará siyáumne.
Kentáféna Mósese agaimaréna siyáin-aaiye Maníkón-aaimo siyón-kwaasi agaimarésa
siyáan-aaiye imá agaimarésa siyáan-aaiye érai'a paápé íníye simátímakaumne.
45 Maníkón-aai aúfáífinkemba kawe'-úmaimo isáíyantafena miwítí imáyáa kawe'á
uwátínkaraiye.
46 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba áí'o índa-
i'a uwánkaiyana puwíndanifo kaumbo-kánáá maisuwéna íyáfasinainasa
47 wení fasi'aénkwárá'á mésa aifa'á Yérúsaremu-naopa'a simátimesa minkákémbá
fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi mósimatim-besimatin-esa sésa kentí sáwí-imayaa tuwé'a
Maníkómpá tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwáíníye agaimaréna siyáiye.
48 Awánaan-aai simátíma'mae koró.
49 Kesifo óraaka'a séna tíméndawimba ai'máráanana kembiwísé'a kumbéíniye.
Yérúsaremu-naopa'a méraiyana kempímbá kumbéna wíyómpake-fasi'aemba timína'a
awánaan-aai simátíma'mae koró Ísu siyáiye.

Maníkó Ísumba aiyówanamo iyáin-aai.
Mááka 16:19-20, Aantá-waasi 1:9-12

50 Simásuwena Ísu tí'maena Yérúsaremufa'a tuwéna Pétáni-nao'-ewaa'a koména
ayáántamba aasumí'a uwátínkaraiye.
51 Uwátinkowana Maníkó aiyówana wíyómpa'a iyúwasa
52 Ísun-imayaa ésa áwí'a mósá marésa tirunkó óraa'-aamoi úwasa kouwerésa
Yérúsaremu-naopa'a tésa
53 aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-daumpa'a iyésa Maníkón-áwí'a mósá makáawe.
Rúku kemó súnda-aai taí'áiye.

Yóni

Ísu wíyómpa'a iyówana kaumbo-wáái-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna Yóni Ísun-aai agaimakái. Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yóni séna Ísun-aaisafesa érai'e síwae séna maarán-ááí agaimakáiye. Maníkón-ímáyáámá aráátimindawi marapá'á ma'ánkaraimba wemá Ísun-iye. Yóni séna wemá Maníkón-aaigon-iye siyái. Ísu Maníkón-áániniko sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba awásiyukaiwain-iye síyantafena Ísu kawe-kísáú ímbo awánaron-kisau maiyái. Tuwímbai wenááisafesa érai'e sésa wení aampa'á arááíwáéwasa tuwímbai karo'é sésa símai sáwí'a uwánkaraawe. Ísu Maníkómpá'ó iyíyan-amba éna éraikoni áwáuma éna maé'mae'o íyawini áwáuman-iye-aaisafesa érai'e sewí Ísu aúí'a úmai maé'mae'a íyani'a wéuwatinkaiye. Aúí'a úmai maé'mae'o wéowini áwáuma ísáaro. Miyán-ááí Yóni agaimakáiye.

1 Áwáura'a maramá ímbo wéronka'a Maníkóní imáyáama aráátímíwaima wenáwí'a Maníkón-aaigon-iye. Maníkón-aaigo aasiyaasí ména Maníkóe ména wemá Maníkó póna
2 áwáura'a Maníkón-aaigo Maníkóe ména
3 seyaafá-tántáá'á úmarowana Maníkó imáyáa amúwana seyaafá-tántáá'á minkánáá paápé uráin-tantaa'a úmakaiye.
4 Maníkón-aaigo waásimo maé'mae'o íyawini áwáuman-iye. Miyáumai wemá waásifimba sáma kátinkena
5 kumeu'ó in-áémpá'á sáma kaisaná kumeu'ó í-tántáákómá sámo kain-tántáákómbá ímba íyáákena kumeu'á uwánkaraiye.
6 Moóráwigon-awi'a Yóni mérowana Maníkó ai'maréna
7 sámo kain-ááí maimaé seyaafá'-wáásífá'á winasá minááí isésa sésa érai'a Ísu Káráísitima waási sáma kátínkáíwain-iye síwae súwana
8 Yóni wemá ímba sámo kátínkáíwai póna sámo kátinkaindawin-aai maimaéna kuráiye.
9 Maníkón-aaigoma seyaafá'-wáásífímbá sáma kátínkáíwain-iye. Yóni simátímakonka'a Maníkón-aaigo marapá'-wáásífímbá kumpaápé uráiye.

10 Maníkón-aaigo maramá úmakena marapá'á kumbérowasa marapá'-wáásí wení áwáuma ímba kawe'-úmai awánaraawe.
11 Wenamáápa'a kumbérowasa wenamáára ímba aaweyáá uwánkówasa
12 tuwímbai aaweyáá uwánkesa wenááisafesa timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáiye suwaná póna miwísáféna séna Maníkóní iyámpóísomban-owe siyáiye.
13 Waási kentí imáyáafinkeni'a úmai wématinkaafo Maníkóní iyámpói ímba miyáumai Maníkóní iyámpóíyaani'a wéowe. Maníkó wení imáyáafinkembo uwátínkáímba pósa Maníkóní iyámpóíyaani'a wéowe.

14 Maníkón-aaigo waási úkéna marapá'á ména kentááfímbá mérowata awánaraumne. Farumó
í-tántáá'wárá arupísemo í-tántáá'wárá'á wempímbá sáwífa'a wéron-kwaasi póna sámo kainkwárá'-wáásí úwata awánaraumne. Afowámá ááninkomba kímborawigomba póna sáma amúwana misáwárá'á mérowata awánaraumne.
15 Yóni wentáféna seyaafá'-wáásí simátimena séna kembá ímbo masínkaronka'a kesínaaembo tíndawi wenónkáámbá paápé uréna ména póna kembá íyáákaraiye siyáunda-aai minkwáásísáfé'a
siyáumne siyáiye.

16 Farumó í-tántáá'á wempímbá sáwífa'o wéraiwai póna kentáá kawe'á wéuwasinkamaena wéwiye.
17 Naaófá'á Maníkó Mósesemba ai'maréna séna kesí ámáámba simátimiyo siyéna ánaaemba Ísu Káráísitimba ai'maréna séna farumó í-tántáá'é arupísemo í-tántáá'é mútimiyo siyáiye.
18 Naaófá'-naofa'e káfé'e marapá'-wáásí Maníkón-ane'á ímba awánaraambanifo kímborawigo ááninkoma wesé'a ména mimbóráí'a úmai ména póna kentáá wéaraasimiye.

Yóni nombó maitínkaraiwain-aai.
Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:7-9, Rúku 3:15-17

19 Yérúsaremu-naopakemba Yúndaa-kawaa-waasi ámáán-kisau-waasiye Rífáin-andafaken-kwaasiye ti'márówasa Yónimpa'a tésa áísai esa sésa emá nááwa'ono suwaná

20 Yóni ímba umémpa'a tuwómba afora'á séna Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísiti ímba kemá úne súwasa
21 sésa emá nááwa'o. Íráiyaa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaiwaiya'ono suwaná Yóni séna ímbaniye súwasa miwí sésa naaófá'á Maníkó séna kesáái simátimindawi Móseseraan-kwaasi ai'máráanana kumíníyemo siyáimba wemá ewá'ónó suwaná Yóni séna ímbaniye súwasa
22 miwí sésa nááwa'ono simásimiyo. Simásímínda-aai si'mákaawisa kosimátimeno suwaná
23 Yóni simátimena séna Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Áísáya naaófá'á agaimaréna séna
máásai-marafa'a moóráwigo ména aaemáíyakemba séna Fasi'aénkóní aambá wi'ankáíyamba wení aambá arupíse
íyana minámpá'á wíno
siyáimba mindá kemá úne Yóni súwasa
24 taáísai-un-kwaasifinkemba tuwímbai ámáán-kawaa-waasi miwí
25 Yónimba áísai esa sésa emó sémo Maníkómó íyáfasinankaiwai ímba kemá úne. Ímba kemá Íráiyaa úne. Maníkón-aaimo simátimindawi Móseseraan-kwaasi ímba kemá úne. Emó siyáandanifo nóintafewa nombá wémaitinkaano suwaná
26 Yóni séna kemá non-aantemba wémaitinkaunana kentí afufumpimbó moóráwigomo méraimba ímba wéawanaamba póna
27 ánaaembo kesínaaenka'o tíndawi wemó aaimó síndara'o kemó sendá sáwí'an-iye. Wení kísaumo wémaundasafe'a kemá úwoi-waasi úne Yóni siyáiye.
28 Yóndani-nonkoni menáípá'á Pétáni-naopa'a Yóni nombá wémaitinkowasa áísai uwaná Yóni mináái simátímakaiye.

Ísun-aai Yóni simátímakain-aai.

29 Simátimena aafáyáaraamba Ísumo túmba Yóni awánéna simátimena séna kentí sáwí-imayaasafesa ísámai sipisípi-araa'o tufú'maimo Maníkómbó áméntemba wétin-kwaasi seyaafá'-wáásítí sáwí-imayaasafena ísámai maitiyuwáíndasafena póna puwíníye. Mindásafena Maníkó ai'máráísana kúmímba póna puwíníye.
30 Kembá ímbo masínkaronka'a kesínaaembo tíndawi wendónkáámbá ména kembá íyáákaraiyemo siyáunda-aai minkwáásísáfé'a siyáumne.
31 Maníkómó íyáfasinankaiwain-aai isé'a nááwantafesawa séo siyáunda isa'á nombá wémaitinkaunda pósa Ísareri-waasi wembá
kawe'-úmai awánánááwe Yóni siyáiye.

32-34 Yóni awánaron-aai simátimena séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaintafe'a sé'a nááwa'iyomo siyáunda wíyómpakemba Maníkóní ámútanko mááufu'-numagoraamba úmaena wenane'á kumbéraisa'a awáné'a sááka'a makáunda póna Maníkó si'mákaiwai séna nombá wémaitinkenana kesí ámútanko moórá-waasigon-ane'á kumbaína emá awáné sé Ufaen-ámútánkó tirumpimbá óraa'o uwátinkaindawin-iye siyáin-aai sááka'o makáundara'a póna miyámó
imbá awáné'a simátime'a súne. Wemá
Maníkón-áániníkon-iye Yóni siyáiye.

Énduruwe Pítaae'a Ísumbo aráááíwakaayan-aai.

35 Simátimena aafáyáaraamba Yóniye wení kísau-waasiyaiye méresa
36 Ísumo kúmba awánésa uwaná Yóni séna minkwáásí Maníkó ai'mákain-kwaasi póna seyaafá'-wáásítí sáwí-imayaasafena ísámai puwíníye. Kentí sáwí-imayaasafesa ísámai sipisípi-araa'o tufú'maimo Maníkómbó áméntemba seyaafá'-wáásítí sáwí-imayaasafena ísámai puwíníye súwasarai
37 mindárai isésarai Ísun-ánaaemba aráááíwáúyana
38 Ísu faé'mai métuwanena séna nóintafekaiya'oyo súwasarai miwí tááifinkemba sésarai Raapaiyo nááfara méraano waé'mai sésarai óraakoo nááfara méraano suyaná
39 Ísu séna taawánaakaiyo súwasarai wesé'a kuyambá mindáúmpá'á koméresa aafáúmó taenónka'a koméraawe.
40 Yónimo siyáin-aai iséna Ísumbo aráááíwakon-kwaasi moóráwigon-awi'a Énduru wemá Sáímoni Pítaan-áfáko
41 aifa'á awaaó ayaafáí úmai awánéna séna Maníkómó íyáfasinankaraiwai Mésíyaa méraisa'a awánaraumne siyáiye. Mésíyaawe-awi'a waé'mai Kíríki-waasi-taaifinkemba Káráísitiye sembá mináwíkóní áwáuma Maníkómó íyáfasinankaraiwain-iye wésewe.

42 Sáímonimba áíˈmaena Ísumpaˈa tuyaná Ísu awánéna séna Yónin-áániniko óne. Enáwíˈa
Sáímoniye. Moórá-awiˈa Pítaawe simánkaumne Ísu siyáiye. Miwí tááifinkemba Pítaawemo
sembá óraaˈ-ontankowe wésewe.

Fírípiye Nátániyeriye Ísumbo aráááíwakaayan-aai.

43 Aafáyáaraamba Ísu séna Káríri-aempaˈa kónae séna Fírípimba ayaafáí úmai awánéna
séna kembá siráááíwauwo siyáiye.

44 Wemá Pétésáítafakemba Éndurunte Pítaanteti naaópaken-kwaasin-iye.

45 Fírípi Nátániyerimba ayaafáí éna séna Mósese Maníkón-aai aúfáífimba
agaimarówasa Maníkón-aai simátímakowiye aúfáífimba agaimarésamo siyáan-
kwaasigonta awánaraumne. Wemá Násareti-naopakemba Yósepin-áániniko-awiˈa Ísun-iye
súwana

46 Nátániyeri séna kesáámó súndasa Násareti-naopakemba ímba kaweˈ-wáásín-iye
wésune súwana Fírípi séna taawánaao súwasarai

47 kuyambá Ísu Nátániyerimba awánéna séna maandá éraiˈa Ísareri-waasigo éna ímbo
karoˈ-ímáyáámó wéraiwai wétiye súwana

48 Nátániyeri áísai ena séna nóra úmaiya kesí imáyáa suwánéwa sénó súwana Ísu séna
Fírípi ímbo áántarainkaˈa ení naaópaˈa piyáí-áwáuraˈa méraanaˈa kesí imáyáafinkemba
awánaraumne súwana

49 Nátániyeri séna óraakoo emá Maníkón-áániniko e Ísareri-waasi kentáási kawáágó óne
súwana

50 Ísu séna piyáí-áwáuraˈa méraanaˈa kesí imáyáafinkemba awánaraumne súndasafe
kentáfé sé éraiˈe Maníkón-áániniko óne wésene. Ení naaópaˈa méraanaˈa imáyáafinkembo
awánaraundasafe sénda po mintántáákómbó íyáákainda-tantaaˈa ánaaemba awánáínone.

51 Éraiˈa simátimeˈa súne. Wíyómpaˈa kampúaran-tawaai tuwínkaaˈa ínasa
wíyómpakemba waási úranko kumpaápé uráundawifaˈa wíyómpaken-kisau-waasi iyé-
kunke íyaˈa tuwánánááwe Ísu siyáiye.

2

Ísu non-úramba wáíni-nombo waéˈmakain-aai.

1 Aúnkáraamba Káríri-aempaˈa Kéna-naopaˈa túwaandu urésa aaré wétoˈwaai-esa Ísun-
anówa komérowasa

2 Ísune wení kísau-waasiye táántowasa komérowasa

3 ándá-aran-domba nowaná taiˈówana Ísun-anówa Ísuntafena séna ándá-aran-domba
taíˈáiye súwana

4 Ísu séna kesí kísausafe ímba simásimiyo. Seyaafáˈnánkáˈó kesí áwáumo suwánáíyan-
kanaa ímba tiyáiye súwana

5 Ísun-anówa kísau-waasisafena séna simátimindantemban-oro siyáiye.

6 Yúndaa-waasi tiyáámbo non-kwíyúmba mindásafena afaˈmóráe óraa-sawema
wérowana

7 Ísu kísau-waasisafena séna misáwéfímbá nombá fatímai ówitaaro súwasa fatímai
ówitamarowana

8 Ísu séna tuwímbai-nomba umaéˈa tónkáˈó káráwiyaiwaimba máámérо súwasa miyá
uwaná

9 mindómbá ándá-aran-domba urówana tónkáˈó káráwiyowi néna séna nááfaken-
donaˈiyomo súmba kísau-waasi Ísun-aai isésa awánaraawe. Nááfaken-donaˈiyo séna
aaremó maún-kwaasigomba áántowana túwana séna

10 seyaafáˈ-wáási aifaˈá kaweˈ-ándá-árán-dómbá tíméwasa násúwááwasa úwoi-anda-
aran-domba wétimewe. Emá ímba miyá óndarakemba ánaaemba kaweˈ-ándá-árán-dómbá
wésimene siyáiye.

11 Káríri-aempaˈa Kéna-naopaˈa Ísu minkísáú-wáámeˈá úmba wení fasiˈaémbá
aráátimuwasa wení kísau-waasi awánésa timankúnkúmba ésa sésa Maníkómpákémbá
kunkáiye siyáawe.

12 Minkákémbá Ísuwe anówawe mináfáráwáínóndaawe wení kísau-waasiye miyáumai-
waasi Kápaneamu-naopaˈa kárikaˈa kumbéraawe.

Ísu óraaˈ-amaan-daumpaˈo iyáin-aai.
Mátíyu 21:12-13, Mááka 11:15-19, Rúku 19:45-46

13 Naaófáˈó Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá tóso ún-kanaama ampáámbá
wéunkaˈa Ísu Yérúsaremu-naopaˈa wéna

14 óraa'-amaan-daumpa'a iyúmba mifá'á waásisomba mésa Maníkómbó amíyantafesa
purumakawé sipisípiye mááufu'-numawe wémeyambaresa ámáán-dankoni óntamba
wémeyanesa mérowana Ísu tuwanéna
15 ándásamba ufántuwena mindásamba purumakawé sipisípiye tusú uwásuwena
ámáán-dankoni óntambo méyámbárón-kwaasiti taaremá tawísísuwena
16 mááufu'-numamo méyámbárón-kwaasisafena séna maimaé'a kóro. Kesifoní
naaúmpa'a ímba maaketí márémba maimaé'a kóro Ísu súwasa
17 wení kísau-waasi awánésa sésa naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkóo ení naambá sáwí'a ofó sé'a óraa'-imayaa wéune agaimaréna siyónka'a pósa
mináái wení
kísau-waasi tááka'a makáawe.

18 Yúndaa-kawaa-waasi Ísuntafesa sésa nóin-kwaamera inatááwá awánéta séta Maníkó
fasi'aémbá ámakaintafema óraa'-amaan-daumpa'a miyá ónesa sénaumne suwaná
19 Ísu séna maanámáán-dámbá tawísísuwewa'a kaumbo-kánáárá'á úmaranaumne
súwasa
20 sésa maanámáán-dámbá ayáátááka'a 46 aatai maisuwésa úmakaan-damba isamá emá
sé kaumbo-kánáá úmaranaumne wésene sumbánifo
21 mindá ámáán-dantafenamo siyáimba wení áúsafena siyáiye.
22 Ánaaemba pukáimpinkemba Maníkó Ísumba íyáfasinankonka'a wení kísau-waasi
mináái tááka'a marésa sésa Ísu siyáin-aai érai'-aai siyáimbaniye sésa Maníkón-aai
aúfáífinken-aai érai'-aain-iye siyáawe.

23 Naaófá'ó Maníkómó Yúndaa-waasi tíyótaimo
í-tánón-kánáárá'á Yérúsaremufa'a Ísu fí'o-fi'on-kisau kawe-kísáú maúwasa waásisomba
awánésa Ísuntafesa sésa érai'a Maníkómpákémbá kunkáiye sumbánifo
24 Ísu waási tirumpimbá awánéna séna mináái kentáfésa ímba tirumpinkémbá wésefo
tuwesaraí kembá uwásinkanaawe séna
25 waási ímba simámun-aaifinkenban-ifo wemá waási tirumpimbá awánarontafena Ísu
mináái siyáiye.

3

Níkótímási Ísumbo áísai uráin-aai.

1 Moóráwigo ámáán-kawaa-waasi Yúndaa-waasiti kawáágón-áwí'a Níkótímási
2 moórá-no'waamba Ísumpa'a téna séna óraakoo Maníkón-aai simásímíndasafena
embá ai'máráísama taméraanata awánaraumne. Maníkómó embó fasi'aémbó ímbo
ámakainkakaa fí'o-fi'on-kawe-kisau ímba kanaa'á maésino súwana
3 Ísu séna érai'a simáme'a súne. Ímbo aneka'ó aúraan-úmaimo matinkáíyawimo ésa
Maníkóní nombara ímba maénááwe súwana
4 Níkótímási séna óraa'a uwáguraafo nóraumaiya
aúí'a ónaao séna tinóisai tirumpimbá ímba aneká komaíyasa matinkánááwe súwana
5-6 Ísu séna érai'a simáme'a súne. Waásimo matínkáámba mindá waásin-ofo
Maníkóní ámútankomo uwátínkáímba mindá Maníkóní ámútankowara'a aúí'a wéowe.
Ímbo nonkwárá Maníkóní ámútankowara'o aúraani'o úmaimo méraiyani'o uwátínkááwi
Maníkómó kawáánipa'a ímba méranaawe.
7 Aneka'á aúraan-úmai matinkáíníyemo súnda-aaisafena ímba áá'a íno.
8 Maarán-ááí imáyáan-uwo. Fiyúndágo wení imáyáafinkemba wéwisasa ane'á ímba
wéawanesa sésa nááfakena nááfara wéwiyo wésewe. Miyámó intembá Maníkóní
ámútanko miyáráán-úmai waási wéuwatinkaiye súwana
9 Níkótímási séna nóra énawa miyá íníyo súwana
10 Ísu séna Ísareri-waasifimba aaí wésimatimendawi óndanifo mináái ímba isááne.
11 Érai'a simáme'a súne. Kesáámó awánaraunda-tantaa'e ísaraunda-tantaatafeta
wésimatimunda isa'á ímba wéisaawe.
12 Miyá wéon-tantaa'e marapá'ó wéon-tantaatafe'o wésimamunda ímba érai'e séndanifo
wíyómpaken-tantaatafe'o simáméndamo e nóra séwa érai'e sínono.
13 Ímba wíyómpa'a iyésa kunkáafo keyáá wíyómpakemba kunké'a kumpaápé uráundawi
wíyómpaken-tantaa'a kanaa'á aráátimune.
14 Naaófá'á Mósese óntamba iyaankafayaambá úmai taaiya'ó mósá marówasa
puwónaesamo un-kwáási awánésa ímba pukáawe. Miyámó uráintemba kembá waási
úranko kumpaápé uráundawimba sínkambai aaraa-táíyá'á mósá maráíyamba pósa

15 kesááisafesamo timankúnkúmbo íyawimo ésa aúíˈa úmai aasiyaasí maéˈmaeˈa ónááwe
Ísu siyáiye.

16 Maníkó marapáˈó méraan-kwaasisafena áfááraumai aruntaféna éna póna
wenáánimba kímborawigomba aiˈmarówana kunkáimba pósa wenááisafesamo
timankúnkúmbo íyawi waásimo méraawini áwáuma Maníkóní némpaˈa ímba maéˈmaeˈa
ónááfo wení ewaaˈá aúíˈa úmai maéˈmaeˈa ónááwe.
17 Marapáˈ-wáásí aaifimbá maitinkaaó séna Maníkó ááninkomba ímba aiˈmarówana
kunkáifo marapáˈ-wáásí sáwí-imayaafimbo méraawi kuntíˈmai kaweˈ-ámpáˈá métinkaao
séna Maníkó ááninkomba aiˈmarówana kunkáiye.
18 Maníkó ááninkon-aaisafesa timankúnkúmbo íyawi ímba aaifimbá maitinkáínífo ímbo
timankúnkúmbo íyawi éˈa aaifimbá maitínkaraiye. Maníkóní kímbora-aaninkon-aaisafesa
ímbo timankúnkúmbo wéiyawisafena éˈa aaifimbá maitínkaraiye.
19 Sámo kátínkáíwai marapáˈá kunkáimbanifo waási sáwíˈa wéesa pósa kumeuˈó
in-áémpátáfésa imáyáa ésa sámo kátínkáíwaifaˈo ímbo tentáféna aaifimbá
maitinkáíníye.
20 Sáwíˈo wéowi sámo kátínkáíwaintafesa ímba wétinkaisasa kesí kísau paápé ifo sésa
ímba sámo kátínkáíwaifaˈa tawémaewe. Sáwíˈo owí miyá wéofo
21 arupísemo owí sámo kátínkáíwaifaˈa taméraamba pósa Maníkómó sintembó ombá
wétuwanaawe.

Yóni Ísun-aaimo simátímakain-aai.
22 Minkákémbá Yúndiyaa-aempaˈa Ísuwe wení
kísau-waasiye komésa nombá wémaitinkowana
23-24 minkánáárá'á Yónimba ándáfaˈa ímba máánkaronkaˈa Ínóni-aempaˈa Sérími-naokoni
ewaaˈ-nónaumpaˈa Yóni ména sáwífaˈ-nomba wéropaˈa mérowasa waásisomba tóso
uwaná Yóni nombá wémaitinkowasa
25 Yónini kísau-waasisonte moórá Yúndaa-waasigo-iyaise mésa nombó maitínkón-
aaisafesa wesimán-kwesiman-esa
26 Yónini kísau-waasisomba wembá tasimámesa sésa óraakoo Yóndani-nonkoni
menáípáˈó eséˈo máíwaimba wenáwíˈo mósá maráándawimba wemá nombá
wémaitinkaisasa sáwífaˈ-waasi wétoso owe suwaná
27 Yóni séna Maníkómó tímísasamo ombá mindá miwínén-iye.
28 Kemó siyáunda Maníkómó íyáfasinankaraiwai ímba kemá úmpo siˈmarówaˈa wení
aifaˈá tiyáumnemo siyáunda-aai ísaraawe.
29 Maarán-ááí imáyáan-oro. Aú-ininkomo awaaikómpáˈó tisanamá awaaikó
amááraasombo aamoimó onten-úmai Ísumpaˈa tewaˈá aamoí wéune.
30 Wemá óraaˈ-waasi imbá póna wenáwíko íyáákainifo kemá káriˈ-waasi únda póna
kesúwíko kumíníye Yóni siyáiye.

31 Wíyómpakewi seyaafáˈnánká íyáákaraiye. Maankákén-kwáásí marapáˈ-wáásí pósa
marapáˈó wéon-tantaatafesa wésefo wíyómpaken-kwaasi íyáákarain-kwaasi póna
32 awánarain-tantaa ísarain-tantaatafena sisasá ímba ísáámbanifo
33 wenááisafesa éraiˈe sewí sésa Maníkó éraiˈ-aaigoni áwáun-iye sisasá tuwánésa sésa
Maníkó éraiˈ-aaigoni áwáun-iye wésewe.
34 Maníkó aiˈmákaiwaimba wení ámútamba ámakaimba póna Maníkón-aai wésisasa
mináááisáfésamo éraiˈemo sewí sésa Maníkó éraiˈ-aaigoni áwáun-iye wésewe.
35 Maníkó afowámá éna ááninkomba arumbá aména séna seyaafá-tántááˈá kawáánúmai
káráwiyuwo siyáiye.
36 Ááninkon-aaisafesamo timankúnkúmbo ésamo weséˈo kááísamaimo méraiyawi aúíˈa
úmai maéˈmaeˈa ónááfo wenááimo ímbo ísámaimo kaweˈó íyawi ímba aúíˈa úmai mérewana
Maníkóní áyánko miwíséˈa aasiyaasí waéˈwaeˈa isasá méraawe.

4

Sáméríyaafaken-ininkon-aai.
1-3 Yóni nombó maitínkáín-kwaasi Ísumo maitínkáíwai kóyáákaraiye. Énifo Ísu
ímba maitínkaraifo wení kísau-waasi maitínkaraawe. Yónimo maitínkáín-kwaasi Ísumo
maitínkáímba kóyáákamai-waasi maitínkáín-aai ámáán-kawaa-waasimo ísón-aai Ísu iséna
Yúndiyaa-aempaˈa tuwéna anekaˈá Káríri-aempaˈa kónae séna
4 Sáméríyaa-ampaˈa kónae séna

5 kúmba Sámériyaa-aempa'a Sáíkaa-naopa'a naaófá'ó Yékopumo ááninko Yósepimbo
ámakom-barama ewaa'á wéron-daopa'a kúmba
6 Yékopu nombó uwínenamo u'makóm-bai'a wérowana aampa'á kúwana Ísumba awe-
saraí úwana mimbáíká'á wááwái komérowasa
7-8 wení kísau-waasi tómbá méyánónae sésa naaópa'a kuwaná Sámériyaa-ininko nombá
uwínena túwana Ísu séna nombá usimiyó súwana
9 minínínkó séna emá Yúndaa-waasi ómpo kemá Sámériyaa-inimba úmpo ímba nombá
usimiyó siyó siyáiye. Yúndaa-waasiye Sámériyaa-waasiye ímba moórá-anafinkemba
wénaafo ímba nombá usimiyó siyó súwana
10 Ísu séna Maníkómó kanaán-úmaimo amínda-tantaa'a ímba awánaraane. Nombá
usimiyómó súnda-waasigosi áwáuma ímba suwánáánda-waasi úne. Kesí áwáumo
suwánáándawiyaantasi aasiyaasimó maé'mae'o on-dómbá simiyó séna'a amúsino súwana
11 minínínkó séna maandómbá káúnkáúmpá'ó kunkwéraimba náán-anafina aasiyaasimó
maé'mae'o on-dómbá uwínono.
12 Kentáá síwá'nágo Yékopu maandóm-báí'á u'maréna wení sipisípiye wení akúnté'o
tímakaimba isasá maandómbá wénaawe. Kemó súnda emá tímínda-nonko Yékopumo
tímakain-donkomba ímba íyáákainiye wésune súwana
13 Ísu séna maandómbó wénaiyawimo éna aneka'á nontáféna tinkáínífo
14 kemó tíménda-nombo náíyawimo éna ímba aneka'á nontáféna tinkáíníye. Kemó
tíménda-nombo náíyawimo éna tirumpimbá nonaumpinkémbó íyáúsenamo intenkáámbá
ínasa pósa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe súwana
15 minínínkó séna emó sénda-nomba símína'a naananá nontáféna ímba sinkáína'a ímba
maampínkémbá tauwóno súwana
16 Ísu séna enawaaikómbá koáántamae tiyó súwana
17 séna kesuwaai'íyaimba úne súwana Ísu séna emá érai'a séndamanifo
18 séfataase-wamba maiyé miwísé'o maénda isamá káfé'o minkwáásígóe'o emó
méraanda ímba enawaai'á isamá pó érai'-aai simásimene súwana
19 minínínkó séna kemó imáyáamo únda Maníkón-aai simátimendawi óne.
20 Sámériyaa-waasi kentáá síwá'ná sésa maanómáká'á Maníkón-ímáyáá mósá máráaro
siyáawa'a kembiwí Yúndaa-waasi sé'a Yérúsaremu-naopa'a Maníkón-ímáyáá mósá
máráaro wésewe súwana
21 Ísu séna kemó sendamá érai'e siyó. Moórá-kanaamo tínda ímba maanómáká'wárá
Yérúsaremu-naopa'wara'-aantembanifo seyaafá'-náópá'wárá'á kesifon-ímáyáá mósá
maránááwe.
22 Kembiwí Sámériyaa-waasi wen-ímáyáá máráámbanifo wení áwáuma ímba awánare'a
wéowe. Yúndaa-waasisa wen-ímáyáá mósá maréta wení áwáusa awánaraumne. Maníkó
séna moóráwigo sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkanae síndawi
Yúndaa-waasifinkemba paápé íníye siyáiye.
23 Kesifo séna ken-ímáyáámó mósá maráíyamba ímba tóikakemba sé'a érai'a
tirumpinkémbá ken-ímáyáá mósá máráaro siyáimba miyáumai moórá-kanaa wétisasamo
érai'o kesifon-ímáyáámó mósá wémaraiyawi tirumpinkémbá arupíse úmai kesifon-ímáyáá
mósá maránááwe.
24 Maníkómbá áúma ímba wéraisana ámútanko méraisasa pósa ímba túrantamba ane'á
wéawanaafo miyáráán-úmai Maníkón-ímáyáámó mósá máráámbo ombá wení ámútanko
túwa'nai isasá tirumpinkémbá wen-ímáyáá mósá máráaro súwana
25 minínínkó séna Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitiyemo sewí kumíníye.
Kumíndara'a seyaafá-tántáátáféna simátiminiye sewa'á ísaraumne súwana
26 Ísu séna minááímó séndawi maandá kemá úne Ísu siyáiye.
27 Ísu minááí wésuwasa wení kísau-waasi kouwerésa Ísumo Sámériyaa-ininkontafenamo
súmba Yúndaa-waasiti namuro-ínínkóntáféna wésuwana póna táá'a úwasa tirumpin-
ímáyáá ésa minínínkóntáféna nóintafenawa wéankaisanawa íyó-imayaa ésa Ísuntafesa
nóra sénawa minínínkóe'a wésiyo-imayaa ésa ímba taáísai uwaná
28 minínínkó wení sawe-kúrámá tuwéna naaópa'a wéna simátimena séna
29 seyaafá'ó uráunda-tantaa'a wépaape in-kwaasi méraiye. Maníkómó
íyáfasinankaiwaiya'iyo taawánaaro súwasa
30 naaópa'a tuwésa Ísumpa'a tumbá
31 Ísuni kísau-waasi Ísuntafesa sésa óraakoo tómbá naaó suwaná
32 Ísu séna kemá ímbo awánaan-tomba makáumne súwasa
33 wení kísau-waasi keáímbá sésa nááwa tómbá maimaénawa máámakaiyo suwaná

34 Ísu séna tóntáfénamo tááimo taintembá siˈmákaiwain-aai iséˈa wení kísau maimaé
wéweˈa taíˈáandasafena wésinkaiye.
35 Kísaufaˈa wérain-tontafeˈa éíyain-kwiyomba kóínana áfuma káínata fákáˈmai
túwaandu ónaumne wésefo kemá súne. Awánaaro. Káféˈa maankánáá tómbó áfumo
kaintembá miyáráán-úmai waásisomba tíˈmai Maníkómpáˈá túwaandu ónááwe.
36-37 Waásisombo tíˈmai Maníkómpáˈó túwaandu uwátinkaiyan-kwaasimo ésa miwí
kaweˈ-méyámbá maíyasa Maníkómpáˈó tíyan-kwaasi aúíˈa úmai maéˈmaeˈa ónááwe súne.
Tuwímbai kísau úmaraiyasa fíˈowi fakaránááwe wésewe. Miyáumai kísau íyawiwaraˈe
fakaráíyawiwaraˈe aamoí ónááwe.
38 Fíˈowi kísaumo úmakaamba isaˈá kemá tiˈmaráúnaˈa fíˈowiti kísaufaken-tomba
wéfakaraawe Ísu waéˈmai-aai simátímakaiye.
39 Énifo minininkó séna seyaafáˈó uráunda-tantaaˈa paápé uráiye siyáin-aai
isésa pósa Sáméríyaa-waasi mindáópaken-kwaasi Ísuntafesa sésa éraiˈa Maníkómó
íyáfasinankaraiwain-iye sésa
40 Ísumpaˈa tésa sésa kentáásí naaópaˈa taméraao suwaná Ísu kae-kánáá koména
41 aaí simátimuwasa isésa sáwífaˈ-waasiwaraˈa sésa éraiˈa sáwíˈo úmaimo
méraundafinkenta kaweˈ-ámpátáámó mésinkaindawin-iye sésa
42 minininkómbá simámesa sésa ímba enááisafeta aantembanifo wenááimo
ísaraundasafeta séta marapáˈ-wáásí sáwíˈo úmaimo méraundafinkemba kaweˈ-ámpátá
mésinkaindawin-iye siyáawe.

Ísu moórá-iyampoimo asófankarain-aai.

43 Ísu kaeˈ-nóˈwáámbá waéna mindáópaˈa tuwéna Káríri-aempaˈa kónae séna wéna
44 séna Maníkón-aai simátímíwain-awiˈa wenamááraa ímba mósá máráafo fíˈon-
daopaken-kwaasi wenáwíˈa mósá wémaraawe súwana
45 miyáumai Káríri-aempaˈa kúwasa mináémpákén-kwáásí aamoí uwánkaraawe. Ááéma
tíyótaimo í-tánón-kánáárá'á miwí Yérúsaremu-naopaˈa komésa Ísumo kísaumo maiyáimba
awánaraamba pósa aamoí uwánkaraawe.

46 Aamoí uwánkówana Ísu Káríri-aempaˈa wénena Kéna-naopaˈa non-úranko ándá-aran-
dombo úkáin-daopaˈo kúmba kámáni-waasi Kápaneamu-naopaken-kwaasigo ááninkomba
áíˈa wéuwana
47 Ísu Yúndiyaa-aempakemba Káríri-aempaˈa tiyáin-aai iséna Ísumpaˈa téna séna
kesáánínko puwíndasafena wéisaˈa úmpo kesí naaópaˈa kuré koasófankainono súwana
48 Ísu séna ímbo fíˈo-fiˈon-kisau-waameˈo awánéˈo éˈa
ímba kesááisafeˈa timankúnkúmba ónááwe súwana
49 óraakoo kesáánimba puwíndasafena wéimba minúwóíyáán-úmai tiyó súwana
50 Ísu séna enáánimba asófawifo waaó súwana Ísun-aaisafena éraiˈe séna kúmba
51 aampaˈá kúmba wení kísau-waasi tésa sésa enáánimba áíˈa éˈánkaraiye suwaná
52 tísai ena séna kesáánimba nóin-kanaarara áíˈa éˈánkaraiyo súwasa miwí sésa fénáímba
wááwái áúiyamo kaimbá éˈánkaraiye suwaná
53 afowámá imáyáa éna séna minkánáá enáánimba asófawiyemo siyáimba éraiˈa siyáiye
súwasa wení akúmpákén-kwáásí seyaafáˈá Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uráawe.
54 Yúndiyaa-aempakemba Káríri-aempaˈa koména moóráma kawe-kísáú-wáámé'á uréna
minkáˈá miníyámpóígómbá asófankowasa wení akúmbá timankúnkúmba uráawe.

5

Nonkwaaúmpá'á Ísu moóráwigombo asófankarain-aai.

1 Ánaaemba Yúndaa-waasi ámáántafesa tanómba kaumakónkaˈa Ísu Yérúsaremu-
naopaˈa kurái.
2 Yérúsaremu-naokoni óntan-kusaifaˈa ontamá wéromba áwíˈa sipisípigoni ontamá
miwání ewaaˈá nonkwaaúnkón-áwíˈa Pétésíta-nonkwaaumba wérowana
3 mindónkón-áwáífaˈa wááu-namba séfataase-namba wérowasa mindáúmpátá tíˈo
ún-kwaasisomba tuwímbai túgafitan-kwaasisone tíyayaambo kararón-kwaasisone mésa
nonkómó úwaauwaamo índa amuˈmakówana
4 moórá-mora-kanaa wíyómpakewi nompímbá kumúwana nonkó úwaauwa úwana aifaˈó
nompímbó kumúwaimba áíˈa éˈánkaraiye.
5 Tíˈo ún-kwaasisompimba moóráwigo ména ayáátáákaˈa 38 aatai áíˈa ún-kwaasi
mérowana

6 Ísu awánéna ayáátááka'a áí'a wéiye-imayaa éna áísai ena séna embá asófendasafena
wéankaiyo súwana
7 we séna nonkómó úwaauwaamo índara'o sí'maenamo nompímbó sinkáíndawi ímba
méraiye. Kemá kumónae'o úndanifo moóráwigo kembá kúwáákena nompímbá aifa'á
kúmísana kesí'a úwoi wéraiye súwana
8 Ísu séna íyáfasinaao. Ení tuwaai'á maimaé waaó súwana
9 minúwóíyáán-úmai áí'a é'ankowana wení tuwaai'á maimaéna kuráiye.

Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaara'a miyá úwasa
10 Yúndaa-kawaa-waasi asófankon-kwaasisafesa sésa káfé'a saagaan-kánáá isa ení
tuwaai'á maimaé wégonda aaraamá makáawe suwaná
11 we séna asófasinkaraiwai séna ení tuwaai'á maimaé waaó siyáiye súwasa
12 miwí áísai esa sésa ení tuwaai'á maimaé waaómó siyáiwai nááwa'iyo suwaná
13 sáwífa'-waasifimba Ísu áwiyokuwana póna asófankowi séna áwí'a ímbo isáúnda-
waasin-iye siyáiye.

14 Simásuwena ánaaemba óraa'-amaan-daumpa'a iyúwana Ísu ayaafáí úmai awánéna
séna áí'a é'ánkaraimba po sáwíyamba sínkáífo sé sáwí-imayaa aneka'á ímba uwó súwana
15 iséna Yúndaa-kawaa-waasi kosimátimena séna asófasinkaraiwai Ísun-iye súwasa
16 Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaara'a Ísu asófankarontafesa Yúndaa-kawaa-
waasi Ísumba sáwí'a uwánkámae íyúwana
17 Ísu séna kesifo aasiyaasi-kánáá kísau wémaimba pó'a miyáráán-úmai kísau
maénaumne súwasa
18 saagon-kánáárá'á asófankarontafenawara Maníkó kesifomán-iyemo
siyóntafenawara'a pósa Yúndaa-kawaa-waasi sésa tufuwónae símasima'a umbá Maníkó
kesifomán-iyemo siyónten-úmai Maníkóe kesé'a mimbóráí'a úmai mérauye siyóntafesa
Yúndaa-kawaa-waasi sésa tufuwónae siyáawe.

Afowán-ááimo Ísumo siyáin-aai.

19 Suwaná Ísu simátimena séna érai'a simátime'a súne. Áániniko pó'a ímba kesí
imáyáafinkemba únda kesifomó imbá awáné'a miyá wéune. Kesifomó intembá áániniko
wéune.
20 Kesifo áániniko mba arumbá siména seyaafá-tántáá'ó wéimba wéaraasimiye.
Íyáákainda-kisaumo aráásimina'a minkísáú máéna'a táátafe'a ónááwe.
21 Kesifomá pukáampinkembo íyáfasintinkaintemba áániniko kesí imáyáafinkemba
íyáfasintinkanae'a wéune.
22 Kesifo séna ímba aaifimbá maitinkánaumpo aaifimbó maitinkáínda-kisau
kesáániniko mba ámakaumne siyáiye.
23 Aaifimbó maitínkáanda-kisau símakaimba pósa kesifon-áwí'o mósá máráántemba
áániniko súwí'a mósá maránááwe. Kesúwí'o ímbo mósá maráíyawimo ésa kesifo
si'mákaiwain-awi'wara'a ímba mósá maránááwe.

24 Érai'a simátime'a súne. Kesááimo isésamo érai'a ai'mákaiwai Maníkómá iyémó
síyawi é'a áwáuma ómbaresa aúí'a úmai maé'mae'a owe. Waási méraawini áwáuma
Maníkóní némpa'o maé'ómbanifo Maníkóní ewaa'á taméraamba pó'a ímba aaifimbá
maitinkánaumne.
25 Érai'a simátime'a súne. Moórá-kanaa tínasa pukáiyan-kwaasi Maníkón-áániniko-saai
isánááwe. Isáíyawi íyáfasinesa maé'mae'a ónááwe.
26 Kesifomá waásimo méraawini áwáun-iye. Fasi'aémbá siména séna miyámó
úndantemba waásimo méraawini áwáuma óne siyáiye.
27 Kemá wíyómpakemba waási úranko kumpaápé uráundawi únana póna kesifo
kentáféna séna aaifimbó maitínkénda-kisau amúne siyáiye.
28 Mináááisáféna ímba táá'a íno. Moórá-kanaamo tínda utaráan-kwaasi seyaafá'á kesáái
isésa
29 utarémpinkemba íyáfasinanaawe. Kawe'ó uréwimo íyáfasinesa aúí'a úmai maé'mae'a
ónááfo sáwí'o uréwimo íyáfasinaiya'a aaifimbá maitinkánaumne. Mináááisáféna ímba táá'a
íno Ísu siyáiye.

Ísu wení áwáumo siyáin-aai.

30 Ísu simátimena séna ímba kesí imáyáafinkemba wéumpo siˈmákaiwai
simásímakaintemba miyá wéune. Ímba kesí imáyáafinkembo ondasáféˈa arupíse úmai
aaifimbá maitinkánaumpo kesifo simásímakainten-úmai aaifimbá maitinkánaumne.
31 Kemó kesáféˈo súndarakaa karoˈé sewaisinó.
32 Moóráwigowaraˈo kentáfénamo simbá éraiˈa wésiye.
33 Kembiwí tuwímbai tiˈmárówasa Yóni nombó maitínkáíwaimba koáísai uwaná Yóni
kentáféna séna éraiˈ-waasin-iye. Kosimátíméro siyáiye.
34 Kesí áwáumo síyantafeˈa ímba óraaˈ-imayaa úndanifo Yóni kentáfénamo siyáin-
aaisafeˈa éraiˈe síyaˈa sáwíˈo úmaimo méraampinkemba kaweˈ-ámpáˈá métinkanae-imayaa
wéeˈa minááí simátimune.
35 Ómbó aampaˈó kúraˈmae konten-úmai Yóni kentí aampaˈó kúratinkowaˈa kárikaˈa
aamoí uráawe.
36 Moórá-tantaako Yóni kentáféna siyáin-aaigomba íyáákaraiye. Kesifomó
simásímakain-kisau wémaunana minkísáúgó kesí áwáuma wépaape-iye. Kesifomó
siménamo siˈmákain-kisau wémaunasa kesí áwáuma wéawanaawe. Mintántáákó Yóni
kentáfénamo siyáin-aaigomba íyáákaraiye.
37 Kesifo siˈmákaiwai wewáráˈá kentáféna simbánifo wenáái ísámai ímba kaweˈá éˈa
wenaneˈá ímba awánaraawe.
38 Siˈmarówaˈo kunkáundasafeˈa ímba timankúnkúmba ombá póna Maníkón-aai ímba
tirumpimbá wéraiye.
39 Kembiwí séˈa aúíˈa úmai maéˈmaeˈa ónaumne séˈa Maníkón-aai aúfáífimba toráumai
awána-awana wéowe. Mináúfáífímbá kesí áwáuma agaimárówaˈanifo ímba kaweˈ-úmai
ísaraawe.
40 Kaweˈó úmaimo iséˈo kempáˈó tenkakaa aúíˈa úmai maéˈmaeˈa owaisinó.

41 Waási kesúwíˈa óraaˈa uwásinkanaawe-imayaa ímba wéune.
42 Maníkómbó ímbo tirumbó áménkaˈa wétuwanaumne.
43 Kesifomá simásímakaintafeˈa kunkáundanifo ímba kaweˈá wéuwasinkaawe. Énifo
moóráwigombo kesifomó ímbo simámakaindawimo tínaˈo éˈa kaweˈá uwánkanaawe.
44 Kembiwí séˈa waási kentáá súwíˈa óraaˈa uwásinkanaawe séˈa póˈa kesáái ímba
éraiˈe wésewe. Maníkómá kentáá súwíˈa óraaˈa uwásinkainiye senkakaa kentáféˈa éraiˈe
sewaisinó.
45 Kesifon-aúrankaˈa ímba aaifimbá maitinkánaumpo Mósese naaófáˈó ámáán-aaimo
agaimakáiwai aaifimbá maitinkáíníye. Mósese súwaˈnai iyémó sewímó éna wemá
aaifimbá maitinkáíníye.
46 Mósese kesáái agaimakáimba póˈa Mósesen-aaisafeˈo timankúnkúmbo onkakaa
kesááisafeˈa timankúnkúmba owisinó.
47 Mósesemo agaimakáin-aaisafeˈa ímba éraiˈe sembá póˈa kesááisafeˈa ímba éraiˈe sewé
Ísu siyáiye.

6

Ísu sáwífaˈ-waasi tómbó tímakain-aai.
Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Rúku 9:10-17

1-4 Naaófáˈá Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo
í-tánón-kánáá ampáámbá úwana Káríri-waaunkoni menáípáˈá Ísu nompín-táómpimba
wéna minkwaaúnkóní moórá-awiˈa Táípíriyasi nompáˈá kúmba tíˈo ún-kwaasisomba
asófatinkowasa awánésa pósa wenánaaemba aráááíwáúwasa Ísuwe wení kísau-waasiye
nompín-táómpinkemba marapáˈá kuméśa omápaˈa imérowasa
5-6 sáwífaˈ-waasi Ísumpaˈa íyúwana tuwánéna imáyáa éna séna ánaaemba miyá ónaumpo
aifaˈá Fírípimba áísai úmai isánae séna áísai ena séna nááfakena tómbá méyámbaˈmaiya
tíménara nánaao súwana
7 Fírípi séna sáwífaˈ-ontankakemba 200 kinaaraken-tomba méyámbaˈmaisa timúnasasa
naawaisinó súwana
8 moórá-kisau-waasigo Sáímoni Pítaan-áfákon-awiˈa Énduru
9 séna moórá-iyampoigo séfataase-tonkwara kaeˈ-mófááˈwáráˈá makáifo sáwífaˈ-waasi
méraawe súwana
10 Ísu wení kísau-waasisafena séna maraˈá méraaro simátíméro súwasa simátímúwasa
maraˈá mérowana minkwáásísómbá sáwífaˈa 5,000 waaima mérowana
11 Ísu mintómbá maisoréna Maníkóntáféna súwiyo simásuwena tómbá tafántafan-úmai
wení kísau-waasi timúwasa miwí tímúwana tómbó nontenkáán-úmai mófááˈa miyáumai
nowaná tímúˈa fówasa miwítí imáyáagomo úniˈa uwaná

12 wení kísau-waasisafena séna mintón-ayai ímba úwoifaˈa túwáaro súwasa
13 séfataase-tompinkemba nésamo túwón-ayaisomba sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-
unampimba fáituwana ówitowasa
14 Ísumo úmba awánésa sésa Maníkón-aaimo simátímíwai íntaamo awánáúnda-waameˈa
isatá awánáúmne sésa amuˈmaráúndawin-iye sésa
15 kentáási kawáá-íta íníyemo sumbá Ísu miwí tirumpimbó un-ímáyáá iséna ímba miyá
ónaunasa sewé séna tiyuwéna omápaˈa iyáiye.

Ísu non-afóforaˈo kuráin-aai.
Mátíyu 14:22-23, Mááka 6:45-52

16 Ísu omápaˈa imérowasa fenómpinkaˈa wení
kísau-waasi nonkwaaúnkóní áwáífaˈa kumésa
17 Kápaneamufaˈa kónae sésa nompín-táómpimba íyátesa kuwaná Ísu ímba túwana
nóˈwaamba fénkúwana
18 óraa-fiyunda toréna nonkó tufántááfan-úwasa
19 taántámbá nombá tuwíntámaesa ayáátáákaˈa kuwaná Ísu non-afóforaˈa maréna
nompín-táónkoni ewaaˈá túwasa awánésa táátafesa uwaná
20 Ísu séna kemá úmpo ímba táátafe oro. Aánoˈa méraaro súwasa
21 aamoí ésa sésa nompín-táómpimba íyátaao suwaná minúwóíyáámbá nompín-táónko
nonáwáífaˈa kúpaˈa kuráiye.

Ísumba ayaafáí uráan-aai.

22 Aafáyáama menáípáˈó koméron-kwaasi sésa fénáímba nompín-táómba kímbora
wéraisana Ísu ímba mimpímbá wisasá wení kísau-waasi miwí aantemba kuráafo Ísu
nááfara méraiyo siyáawe.
23 Tuwímbai-waasi nompín-táómpimba Táípíriyasifakemba tóso ésa fénáínkaambo Ísumo
Maníkóntáfénamo súwiyo súwasamo waásisombo tómbó néwiyopaˈa tésa
24 Ísuwe wení kísau-waasiye ímba mérontafesa
tiyaafáí ónae sésa mindómpín-táómpimba íyátesa Kápaneamufaˈa kuráawe.

Ísu maéˈmaeˈo íyan-tomba únemo siyáin-aai.

25 Kápaneamu-naopaˈo kumbá Ísumba awánésa sésa kesí óraakoo emá nóin-kanaawa
maafáˈá tiyáano suwaná
26 Ísu séna ísáaro. Ímba kaweˈ-wáámé'ó aráátimundasafeˈa wésiyaafai-ofo tómbó
naráantafeˈa wésiyaafai-owe.
27 Tómbó ímbo aasiyaasimó waéˈwaeˈo índa-tontafeˈo éˈa ímba kísau maéˈa waásimo
aasiyaasimó maéˈmaeˈo íyan-tontafeˈo éˈa kísau máéro. Mintómbó tíménda kemá waási
úranko mintómbá timénaumne. Maníkó kesifomá kentáféna séna aamoí uwánkaumne.
Kesí kísau mauwó simbá póˈa mintómbá timénaumne súwasa
28 áísai esa sésa nóraumaisaawa Maníkóní kísau maénaumno suwaná
29 Ísu séna kentáféˈo séˈo éraiˈa Maníkó aiˈmákaisana kunkáiwai iyémó sembá mindá
Maníkóní kísau maéˈa sewé súwasa
30 nóran-kwaameraˈini ímbo awánáúnda-waameˈo inatáámó éta awánéta séta éraiˈa
Maníkó embá aiˈmáráísama kunkáandawi ónesa sénaumne. Nóin-kisau-waamera ínono
sésa
31 kentáá síwáˈná máásai-marafaˈa mésa wíyómpaken-tonkon-awiˈa máána-tomba
néˈómbanifo emó uráandawimo éna ímba mindá íyáákaraiye. Naaófáˈá Maníkón-aai
aúfáífimba agaimaréna séna wíyómpaken-tomba timúwasa naráawe agaimaréna siyáiye
suwaná
32 Ísu séna ísáaro. Mósesemo tímakain-tomba ímba wíyómpaken-tomban-ifo kesifomá
wíyómpaken-tomba kawe-tómbá wétimiye.
33 Wíyómpakembo marapáˈó kunkáiwai wemá Maníkómó tímín-tomban-iye. Wentáféˈo
wéeˈa maéˈmaeˈa ónááwe súwasa
34 miwí sésa sénda-tomba aasiyaasi-kánáá simiyó suwaná
35 Ísu séna kemá aasiyaasí maéˈmaeˈo íyan-tomba úne. Kempáˈó wétiyawi ímba tááima
táíníye. Kenkáˈó timankúnkúmbo wéiyawi ímba nontáféna tinkáíníye.
36 ÉˈA simátímakaumne. Kesí kísau-waameˈa awánaambanifo kesááisafeˈa ímba éraiˈe
sésa ímba kenkáˈá timankúnkúmba wéowe.
37 Énifo kesifomó símín-kwaasimo éˈa kempáˈá ténááwe. Kempáˈó tíyan-kwaasisafeˈo éˈa
ímba kóro sénaumne.

38 Kesí imáyáamo aráááíwáéndasafeˈa wíyómpakemba ímba kunkáumpo siˈmákaiwaini
imáyáamo aráááíwáéndasafeˈa kunkáumne.
39 Siˈmákaiwai simásimena séna amúnda-waasi sáwí-ampaˈa aráááíwáéfo sé kawáánuwo.
Ánaaen-kanaa pukémpinkemba íyáfasintinkaano.
40 Kesifomá simásimena séna kesáániнkoo embá awánésa sésa Maníkón-ááninkoman-
iyemo síyawi aúíˈa úmai maéˈmaeˈa ónááwe siyáiye. Ánaaen-kanaama pukémpinkemba
íyáfasintinkanaumne Ísu siyáiye.

41 Kemá wíyómpaken-tomba úne Ísu súntafesa Yúndaa-oraaˈ-waasi tirunkó sáwíˈa úwasa
42 miwí sésa wemá Ísuma Yósepin-ááninkoman-iye. Anófoi étaamo tuwánáúndanifo nóra
sénawa wíyómpakemba kunkáumne wésiyo suwaná
43 Ísu simátimena séna ímba miyá mósimesin-oro séna
44 kesópaˈa ímba úwoima ténááfo kesifo kembá siˈmákaiwaima táántainaˈa kesópaˈa
tíyaˈa ánaaen-kanaama pukémpinkemba íyáfasintinkanaumne.
45 Mindásafesa naaófáˈá Maníkón-aaimo simátímakowi agaimarésa sésa Maníkó
seyaafáˈ-wáási símai aráátiminiye siyáawe. Kesifon-aaimo ísámai kaweˈó íyawi kesópaˈa
ténááwe.
46 Kesifombá ímba awánaraafo kemá Maníkónópakemba kunkáundawi keyááma kesi-
fombá awánaraumpo kesifon-aaimo ísámai kaweˈó íyawi kesópaˈa ténááwe.
47 Éraiˈa simátimeˈa súne. Kesááisafesa éraiˈe sésa kenkáˈá timankúnkúmbo íyawi
áwáuma ómbaresa aúíˈa úmai maéˈmaeˈa wéowe.
48 Kemá maéˈmaeˈo íyan-tomba úne.
49 Kentíwáˈnáma máásai-marafaˈa mésa máána-tomba némesa úwoi putáráawe.
50 Énifo wíyómpaken-tomba miyán-tómbó náíyawima úwoi maéˈmaeˈa ónááwe.
51 Kemá wíyómpaken-tomba maéˈmaeˈo íyan-tomba úne. Mintómbó nésamo ésa
aasiyaasí maéˈmaeˈa ónááwe. Kesúma timúnaˈo naantaféˈa póˈa aasiyaasí maéˈmaeˈa
ónááwe Ísu siyáiye.

52 Ísu súwasa Yúndaa-oraaˈ-waasi tirunkó sáwíˈa úwasa keáímbá sésa nóra sénawa miwá
wenáúma simínataawa nánaumno suwaná
53 Ísu simátimena séna éraiˈa súne. Kemá waási úranko póˈa kesúmo ímbo néˈo kesí
naaemó ímbo néˈo éˈa ímba maéˈmaeˈa ónááwe.
54 Énifo kesúwe kesí naaewémó naawí áwáuma ómbaresa aúíˈa úmai maéˈmaeˈa ombá
póˈa ánaaen-kanaama pukémpinkemba íyáfasintinkanaumne.
55 Kesúma kawe-tómbán-iye. Kesí naaemá kaweˈ-nómbán-iye.
56 Kesúwe kesí naaewémó naawí keséˈa kááísamai méraawaˈa kemá miwíséˈa kááísamai
méraumne.
57 Kesifo siˈmákaiwai aasiyaasí maéˈmaeˈa iwáí isaˈá póˈa kewáráˈá aasiyaasí maéˈmaeˈa
wéune. Kemá maéˈmaeˈa úndasafeˈa póˈa kesúmo newí aasiyaasí maéˈmaeˈa ónááwe.
58 Kentíwáˈná tómbá némesa úwoi putáráawe. Kemó súnda-tomba wíyómpaken-tomba
ímba miyán-tómbán-iye. Kemó súnda-tomba mintómbó newí aasiyaasí maéˈmaeˈa
ónááwe Ísu miyámá
59 Kápaneamu-naopaˈa ámáán-daumpaˈa simátímakaiye.

60-61 Ísu simátimuwasa wembó aráááíwáún-kwaasi tirunkó sáwíˈa úwasa imáyáa ésa sésa
wemó sin-ááígó ínta sínkáín-aai póna umbaí wétaiye suwaná Ísu arumpin-ímáyáá éna
simátimena séna mináááísáféˈa wégaoraawe.
62 Kemó wíyómpaken-waasi úrankomo kumpaápé uráundawimo kunuweréˈo íyónaˈo
suwánéˈo éˈa nóran-imayaawa ónaao.
63 Waásiti fasiˈaénkó ímba túwaˈnai ínífo Maníkóní ámútankoni fasiˈaénkó túwaˈnai ínaˈa
aúíˈa úmai maéˈmaeˈa ónááwe. Miyámó intembá kemó súnda-aai mindá ámútankon-aai
aúíˈa úmai maéˈmaeˈo íyan-aain-ifo
64 tuwímbai kentáféˈa séˈa karoˈá siyé wésewe Ísu súmba Ísu karoˈá siyémó sun-kwáásíyé
wení pintaruˈó índawiwaraˈa naaófáˈá ísaronkaˈa póna séna tuwímbai kentáféˈa séˈa
karoˈá siyé wésewe Ísu simátimena
65 séna mindásafeˈa éˈa simátimeˈa súne. Kempáˈá ímba úwoi ténááfo kesifomó
táántainaˈo éˈa ténááwe simátímakaiye.

66 Ísu simátimuwasa wembó aráááíwáún-kwaasisomba Ísumba ifáˈauwesa weséˈa ímba
wénuwana

67 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasisafena tísai ena séna
kewárárá kembá siyuwaaó séna tísai úwana
68 Sáímoni Pítaa séna óraakoo kesáá nááfataawa kónaunawa sénó. Enááigo aúíˈa
uwátinkainasa aasiyaasí maéˈmaeˈa ónááwe wésendawi óne.
69 Káféˈa entáféta simankúnkúmba éta séta Maníkómpákémbá kawekó ónesa wésune
súwana
70 Ísu simátimena séna kemá sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasimo kemparíˈa
uráundanifo kempínkémbá moórá sáwí-waasigo paápé íníye súmba
71 Sáímoni-Ísakeriotin-áánínkon-awiˈa Yúndasintafena séna Yúndasi wení kísau-
waasi sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasifinkemba Ísuni pintaruˈá maíndawin-iye.
Wentáféna minááí siyáiye.

7

Ísun-áfárawaisai-taai.

1 Minkákémbá Yúndiyaa-aempaken-kwaasi Ísumba tufuwónae suntáféna Ísu Yúndiyaa-
aempaˈa ímba númba Káríri-aempaˈa wénuwana
2 Yúndaa-waasimo wáau-nambo ésamo tanómbo kaúfún-kanaa ampáámbá úwasa
3 Ísun-áfárawaisai karaánááˈa ankésa sésa maanáémpáˈá tuwéma Yúndiyaa-aempaˈa
waásimo túwaandu íyapaˈa ení kísau komáínasa pósa ení waási ení kawe-kísáú awánaaro.
4 Seyaafáˈ-wáásí suwánáíwae síyawi ímba aúpáˈá kísau maénááfo seyaafáˈ-wáásí
túrankaˈa kísau komauwó sésa
5 Ísun-áfárawaisai wentáfésa ímba imáyáa ésa sésa Maníkómpákémbá kunkáiye sumbá
minááí simámúwana
6 Ísu simátimena séna seyaafáˈnánká kesí áwáumo suwánáíyan-kanaa ímba tiyáifo
kembiwí úwoi wíyasa tuwánésa
7 marapáˈ-wáásí kembá ímba aaisambá tíkaafo miwímó on-áwáúsáféˈo súndasafesa
kembá aaisambá síkaawe.
8 Tanómbo opaˈá ke koró. Seyaafáˈnánká kesí áwáumo suwánáíyan-kanaa ímba tiyáifo
káféˈa ímba tanómbo opaˈá kúmpo kemá koró séna
9 Káríri-aempaˈa méraiye.

Ísu Yérúsaremufaˈo kuráin-aai.

10 Ísu mérowasa áfárawaisai tanómbo upaˈá kuwaná ánaaemba wemá aúpáˈá kúwasa
11 Yúndaa-oraaˈ-waasi Ísumba ayaafái ésa sésa nááfara méraiyo sésa tísai uwasá
12 Ísuntafesa úwoi-waasi sáwífaˈ-aai sésa tuwímbai sésa kaweˈ-wáásín-iye suwasá
tuwímbai sésa ímbanifo karoˈ-wáásín-iye sésa
13 Yúndaa-oraaˈ-waasi sáwíˈa uwásínkáafo sésa ímba aforaˈá sumbá umémpaˈa tukáawe.

14 Yúndaa-waasimo wáau-nambo úmakesamo tanómbo kaúfún-kanaa séfasefa úwana
afufuntan-kánáá Ísu óraaˈ-amaan-daumpaˈa iména wenáái simátimuwasa
15 Yúndaa-oraaˈ-waasi isésa táátafesa ésa tóipimba tiyáámba faaféSa sésa ámáán-aaimo
uwáítáíˈ-opaˈá ímba koména ísaraimbanifo nááfakena ísaraiyo suwaná
16 Ísu minímáyáámó umbá iséna séna kesí imáyáafinkemba ímba simátimumpo Maníkó
siˈmákaiwaini imáyáafinkemba simátimune.
17 Kembiwí imáyáama éˈa séˈa nááfaken-aaiya simásímakaiyo. Wení imáyáafinkenaˈi
Maníkóní imáyáafinkenaˈiyo-imayaa wéowe. Maníkómó siyáintemba ónaemo síyawi
miwímó ésa simátimunda-aaigoni áwáuma isánááwe.
18 Kentí imáyáafinken-aaimo síyawi kesúwíˈa mósá maráíwae sésa kentí imáyáafinkemba
wésefo tiˈmákaiwain-awiˈa mósá maránae síyawi ímba
karoˈá sembá éraiˈ-aai wésewe.
19 Mósese ámáámba simátímakombanifo ímba ísámai kaweˈá uréˈe sembá sínkamonae
wésewe súwasa
20 úwoi-waasisomba sésa ímba tufuwónae-imayaasa wéumpo enarumpimbá sáwí-
amutamba méraisa miyán-ááí séne suwaná
21 Ísu séna ámáán-aai ísáán-kanaaraˈa ímba awánaraan-kwaameˈa uráunda póˈa kemá
sáwífaˈ-imayaan-owe.
22 Kentíwáˈnárakemba sésa iyámpói matínkaraawasa afakaumboé-noˈwaamba waésa
túma kárámai araénáémba ónááwe suwaná ánaaemba Mósese minááí agaimakómba pósa
tuwímbai-kanaa ámáán-aai ísáán-kanaaraˈa miyá wéowe.

23 Móseseni ámáámba ímba taráíyaamba pó'a saagaan-kánáárá'á miyán-kísáú iyámpói
túra'a wéowe. Énifo saagaan-kánáárá'á moóráwigomba asófankaraunda pó'a kísau
maénafo sé'a aaisambá wésiyowe.
24 Ímba awánéraase aaisáfé'a ímba simátínkáaro. Érai'a awánáíyan-aaisafe'a
simátínkáaro Ísu siyáiye.

25 Ísu simátimuwasa tuwímbai Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sésa minkwáásísáfésawa
tufuwónae wéseo sésa
26 wemá afora'á wenáái simátímísa'anifo ímba aaifimbá maiyánkaraawe. Óraa'-
waasisomba sésawa wemá Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitin-iye miyáwá wése ína
wéseo.
27 Maankwáásígóní naaópa'a awánáúndanifo Maníkómó íyáfasinankaraiwaini naaópa'a
ímbo awánáúndafakemba tíníye siyáawe.
28 Minkákémbá Ísu óraa'-amaan-daumpa'a simátimena séna kembá éra suwánéra kesi
máápa'a éra awánéra miyáwá uráao. Ímba kesí imáyáafinkemba kunkáumpo moóráwigo
si'máráísa'a kunkáumne. Wemá éraite'o siwáín-iye. Wembá ímba awánaraafo
29 kemá é'a awánáúndawi si'mákaisa'a wempákémbá kunkáumne súwasa
30 minááímó súnkakemba wembá ta'ótoranae sésa umbánifo wení kanaamá ímba
tiyóntafesa ímba ta'ótorowasa
31 úwoi-waasifinkemba tuwímbai sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwaimo tíndara'a wení
kísau-waameko seyaafá-kísáúgómbá íyáákainiye-imayaa wéeta Ísuni kísaugo miyán-
kísáúgó póna Ísu Maníkómó íyáfasinankaraiwain-iye wésune siyáawe.

Ísumba kota'ótoraaro sésamo ti'mákaan-aai.
32 Úwoi-waasisomba mináái sumbá ámáán-kawaa-waasi isésa miwíyé óraa'-amaan-
kisau-waasiye
i-wáásísáfésa sésa Ísumba kota'ótoraaro sésa ti'márówasa kuwaná
33 Ísu séna kárika'a kembiwísé'a mé'a si'mákaiwaimpa'a íyóna'a
34 siyaafáí uwááe'a ímba suwáné'a iméraandafa'a ímba kanaa'á iyónááwe súwasa
35 Yúndaa-oraa'-waasi keáímbá sésa nááfara wíndasafenawa síyómpo ayaafáí uwááeta
ínta awánánaumne. Kíríki-aempara Yúndaa-waasimo méraapara wénawa wenáái
simátiminiyo sésa
36 wemá séna siyaafáí uwááe'o é'a ímba suwáné'a iméraandafa'a ímba iyónááwemo
simbá minááígóní áwáuma ínta ísaraumne siyáawe.

Maé'mae'o íyan-donkon-aai.
37 Yúndaa-waasi wááu-nambo úmakesamo tanómbo kaúfún-kanaara'a tai'ón-kanaa
óraa-kanaa úwana minkánáárá'á Ísu íyáfasinena óraaka séna nontáfénamo tinkáíndawi
kempákémbá tamandaaró.
38 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna siyáintemba nonaumpinkémbó íyáúsenamo
intenkáámbá kesááisafesa timankúnkúmbo íyawi tirumpinkémbá nonaumpinkémbó in-
tembá íníye Ísu súmba
39 Maníkóní ámútankontafena siyáiye. Ísu ímba wíyómpa'o kunuwékáintafena
Maníkóní ámútanko ímba kunkáiye. Ísu imáyáa éna séna kemá púwóndafinkemba
íyáfasine'o kesifompá'ó iyé'a Maníkóní ámútankomba ai'máráanana kuména kesááisafesa
timankúnkúmbo íyawi tirumpimbá kumbéíniye-imayaa éna Ísu mináái simátímakaiye.

Ísuntafesa imáyáa tuwínkaa'o uráan-aai.
40 Ísumo simátimumba waásisomba isésa tuwímbai sésa érai'a wemá Maníkón-aaimo
simátímíwain-iye suwasá
41 tuwímbai sésa wemá Maníkómó íyáfasinankaraiwai wéamu'maraundawin-iye suwasá
tuwímbai sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai ímba Kárírifakemba paápé íníye.
42 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkómó íyáfasinankaiwai
Téfítin-andafakemba Téfítini naaópa'a Pétaremufa'a ma'ankáíníye agaimaréna siyáiye
sésa umbá
43 Ísuntafesa imáyáa tuwínkaa'a ésa
44 tuwímbai sésa ta'ótoranae sumbánifo ímba Ísumba ta'ótokaawe.

45 Ímba ta'ótoresa i-wáásí óraa'-amaan-kisau-waasifa'e ámáán-kawaa-waasifa'e
kouwérówasa nóra séra ímba ta'óto'mai áí'mae'a téo suwasá
46 i-wáásí sésa wenááigo seyaafá'-wáásí tááigomba íyáákaraiye suwasá

47 ámáán-kawaa-waasi tísai esa sésa kenkwárárá karo'á simátínkáísara wéseo.
48 Óraa'-waasiye kesáá ámáán-kawaa-waasisaawe ímba érai'a wíyómpakemba
kunkáiyesa wésumpo kewárá'á miyá seró.
49 Úwoi-waasi aantemba érai'e wésewe. Miwí Móseseni ámáámba ímba wéisaamba póna
Maníkó tínkaminiye suwaná
50 ámáán-kawaa-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Níkótímási ááéma Ísumpa'a iyáiwai
simátimena séna
51 kentáási ámáánko séna ímba úwoi sé'a sáwí'a uráiye síyamba wenáái ísare'a wení
kísau awáné'a aaifimbá maénkáaro kentáási ámáánko siyáiye súwasa
52 Níkótímásimba karaánáá'a ankésa sésa Kárírífakewimba aráááíwaino. Maníkón-
aai aúfáífimba toráumai awánamai kawe'á uréo. Maníkón-aai simátímíwai ímba
Kárírífakewin-ifo wemá ímba Maníkón-aai simátímíwain-iye sésa
53 kentí naaó'-nao'a wété uwaná Ísu Órífi-ompa'a iyáiye.

8

Moórá-ininko fí'on-kwaasise'o nín-aai.

1 Órífi-omapa'a Ísu iména
2 aafáyáara'a kuména óraa'-amaan-daumpa'a imérowasa waásisomba wempá'á
túwaandu uwaná mara'á ména wenáái simátimuwasa
3 ámáámbo sun-kwáásíyé ámáán-kawaa-waasiye aaregómbá áí'maesa mininínkó fí'on-
kwaasise'o nímba pósa áí'mai seyaafá'-wáásití túranka'a ankésa
4 Ísuntafesa sésa óraakoo mininímbá fí'on-kwaasise'a nísata awánéta ta'óto'maeta
áí'maeta túne.
5 Ámáán-aufaifimba Mósese agaimaréna séna miyámó índawimba óntantamba
tufúwónanasa puwíníye agaimaréna siyáiye. Nóran-imayaawa ónó sésa
6 Ísumba ma'mái awánánae sésa miyá senanasá paápé ínata wembá aaifimbá
maiyankánae sésa suwaná Ísu kífaena ayáánaufitamba marará'á aúfái agaimarówasa
7 áísai aisai uwaná íyáfasinena simátimena séna ímbo aoisaambó uráindawi aifarí'ena
óntamba maiyé tufuwó simátimena
8 aneka'á kífaena ayáánaufitamba marará'á aúfái agaimarówasa
9 isésa moórá-mora-waasi kúwákárúwasowana óraa'-waasi aifa'á kumúwasa miwán-
ánaaemba aráááíwa'maesa kúmúwana mininínkó aantemba Ísuwe'a mérowana
10 íyáfasinena áísai ena séna nááfara seyaafá'á méraao. Seyaafá'nánká ína aaifimbá
maenkánaao súwana
11 séna ewé ímba aaifimbá maisinkánááwe súwana we séna kewárá'á ímba aaifimbá
maiyankáúna kómpo aneka'á ímba aoisaambá
uwó Ísu siyáiye.

Waási sáma kátínkáandawi únemo Ísu siyáin-aai.

12 Aneka'á Ísu wenáái simátimena séna waási sámo kátínkáandawi úne. Kembó
siráááíwaiyawi ímba kumeu'á ínífo sáma kátinkaina'a maé'mae'a ónááwe súwasa
13 ámáán-kawaa-waasi sésa eyáárika'a ení áwáuma séndamanifo ímba érai'a wésene
suwaná
14 Ísu séna ímbanifo kesáái gonі áwáuma érai'a súne. É'a awánáúndafakemba
kunkáundasafe'a é'a awánáúndafa'a íyónda pó'a kemó súnda-aai érai'a súne. Kesí
áwáuma ímba suwánaraawe.
15 Marapá'-wáásí kentí imáyáafinkemba aaimá maisínkáafo kemá ímba aaimá
wémaitinkaumne.
16 Kemó aaimó maitinkáúndarakaa arupíse úsino. Ímba ke aantemba aaifimbá
maitinkánaumpo kesé kesifoé'a aaifinkáí maitinkáyauye. Miyáumai kemó aaimó
maitinkáúndarakaa arupíse úsino.
17 Kentí ámáán-aufaifimba agaimaréna séna kae'-wáásíyái moórá-aaimo séyambo ékai
mináái érai'a wéseye agaimaréna siyáiye.
18 Miyáumai kemá kesáfé'a simátimunana kesifoé kesé'a mimbórá-ááí
wésimatimuyamba póna érai'-aain-iye súwasa
19 enafomá nááfara méraiyo áísai esa suwaná séna kesí áwáumo ímbo suwánaantafe'a
kesifombá ímba awánaraawe. Kesí áwáumo suwánaankakaa kesifombá awánaawaisino Ísu
súmba
20 óraa'-amaan-daumpa'a óntambo túwón-daumpa'a mináái simátimuwasa ta'ótoranae
sésa uwááesa wení kanaamá ímba tiyóntafesa ímba ta'ótokaawe.

21 Minkákémbá Ísu simátimena séna tiyuwé'o íyóna'a siyaafái uwááe'a ímba suwánánááwe. Puwíyamba kentí sáwí-imayaa wéraina'a puwónááwe. Íyóndafa'a ímba kanaa'á iyónááwe súwasa
22 Yúndaa-oraa'-waasi sésa wemó séna íyóndafa'a ímba kanaa'á iyónááwe simbá póna weyáárikara puwíndasafenawa síyó suwaná
23 Ísu séna kembiwí maankákén-kwáásín-ofo kemá sanaankéwí úne. Kembiwí marapákén-kwáásín-ofo kemá wíyómpakewi úne.
24 Simátime'a súne. Puwíyamba kentí sáwí-imayaa wéraina'a puwónááwe. Kemá wíyómpakewi úmpo kentáfé'o ímbo timankúnkúmbo é'o é'a kentí sáwí-imayaa wéraina'a puwónááwe súwasa
25 minááígóní áwáuma ímba isésa sésa emá nááwawa ónó suwaná Ísu séna aasiyaasi-kánáá é'a simátímakaumne.
26 Kembiwísáfé'a sáwífa'-aai kanaa'á sé'a aaifimbá maitínkáandanifo si'mákaiwain-aai aantemba seyaafá'-wáásísáfé'a wésimatimune. Wemó arupísemo iwáín-áái wésimatimune súwasa
27 Maníkón-aai súmbanifo ímba ísówana
28 mindásafena Ísu séna kemá waási úranko kumpaápé uráundawimba sí'mae'a aaraa-táíyá'á mósinkamiyamba suwáné sé'a wemó siwáí wení imáyáafinkemba ímba sifó afowamá simámakain-aaifinkemba siyáiye miyá sénááwe.
29 Si'mákaiwai aamoí ínkwae-i'a úmae'a wéiyunda póna ímba siyuwéna kesé'a mérainiye súwasa
30 sáwífa'-waasi isésa wentáfésa timankúnkúmba ésa wíyómpakewin-iye siyáawe.

Ta'ótokaawanamo Ísu awátínkáín-aai.

31 Ísu Yúndaa-oraa'-waasi wentáfésa timankúnkúmba ésa wíyómpakewi iyémó siyówisafena séna kesááimo ísámaimo kawe'ó é'o é'a kesí waási-i'a úmai méranaawe.
32 Érai'-aai ísé́wana ta'ótokaiyampinkemba minéráí'-ááígó awátinkainasa méranaawe súwasa
33 Émbaramun-andafaken-kwaasi únda póta ímba fí'on-kwaasi ta'ótokaawe. Nóra séwa awátinkainiye sénó suwaná
34 Ísu séna érai'a simátime'a súne. Aoisaambó owí mináóísáámbó owí kembá wéta'otoraiye. Kesí kísau úwoi máíwae sésa méyámba'mai tíkaantenkaan-kwaasin-owe.
35 Miyán-kwáásí kawáágóní naaúmpa'a ímba maé'mae'a ónááfo wenáánintomba maé'mae'a ónááwe.
36 Kemó Maníkón-áání́nkomo awátínkáana'o é'a awátuwe'a méranaawe.
37 Émbaramun-andafaken-kwaasi ombánifo kesáái ímba tirumpimbá wéraintafe'a tu-fuwónae wésewe.
38 Kesifomó aráásímín-aai wésumpo kentifomó simátímín-aai wésewe súwasa
39 Émbaramu kentáásifowan-iye suwaná Émbaramun-andafakewimo ékaa Émbaramumo uráintemba miyá owaisinó.
40 Maníkó érai'-aaimo simásímakaimba simátimuna'a tufuwónae wésewe. Émbaramu ímba miyá uráifo
41 kentifomó uráintemba miyá wéowe súwasa miwí sésa ímba kesinó aankaró'ó únkakemba kentáá masínkaraiye. Kentáásifowa mimbóráwígó Maníkón-iye suwaná Ísu séna
42 Maníkómpákémbá kunkáunda pó'a Maníkón-áráá'o ékaa kentirumbá símé́waisino. Ímba kesí imáyáafinkemba kunkáumpo Maníkó si'máráísa'a kunkáumne.
43 Kemó súnda nóra séra ímba wéisaao. Kesááígo umbaí wétiyaiye.
44 Kemá waántáwankon-araa'a pó'a wenarááíma waénae wésewe. Wemá áwáurakemba tínkamisasa waási puwé'ówin-iye. Érai'o sí-tántáá'á ímba wempímbá wéraisana karokaro'-ááígóní afowáí'a wéiwain-iye.
45 Miyáumai érai'-aaimo simátimundasafe'a érai'-aain-iye ímba wésewe.
46 Kemá ímba sáwí'a uráunda wéisaawe. Arupíse-aai simátimuna'a ímba érai'e wésewe.
47 Maníkón-áráá'a pósa wenáái isésa méraafo kembiwí ímba Maníkón-áráá'maarini'a uré'a pó'a wenáái ímba ísaraawe Ísu siyáiye.

48 Ísu simátimuwasa Yúndaa-oraa'-waasi karaánáá'a ankésa sésa éraita súne. Sáméríyaa-waasi ónana sáwí-amutanko enarumpimbá méraisampo minááí siyáane suwaná

49 Ísu séna sáwí-amutanko ímba kesirumpimbá méraiye. Kesifon-áwí'a óraa'a úndanifo
kesúwí'a sáwí'a uwásínkááwe.
50 Kesúwí'a ímba óraa'-i'a ónae. Maníkó kentáféna séna kawe-kísáú máénda pó'a
enáwí'a mósá óraa'a uwánkanaumne siyáiye.
51 Érai'o senda-ááí kesááí ísámai kawe'ó íyawi ímba puwónááwe súwasa
52 Yúndaa-oraa'-waasi sésa sénda-aai sáwí-amutambo enarumpimbó méraimba éta
ísaraumne. Émbaramu puwúwasa Maníkón-aai simátímakowi púwúmbanifo emá sé kesááí
ísámai kawe'á íyawi ímba puwónááwe wésene.
53 Kentáásifowa Émbaramu puwúwasa Maníkón-aai simátímakowi pukáambanifo miwí
íyáákainono. Emó sénda nááfakewiya'ono suwaná
54 Ísu séna kesúwí'o mósá maráúndarakaa úwoisambanifo kesúwí'o mósá maráínda
kesifomán-iye. Wentáfé'a sé'a kentáásí Fasi'aénkón-iye wésewe.
55 Kemá wembá wéawanaumpo kembiwí ímba wéawanaawe. Kemó sé'o ímba
wéawanaumnemo súndarakaa kembiwímó ontembá karo'-wáásí mérausino. É'a
wéawane'a pó'a wenáái mósá wémaraumne.
56 Kentifo Émbaramu kemó marapá'ó kúmónda-aai iséna aamoí éna kembá suwánéna
wenarunkó kawe'á uráiye súwasa
57 Yúndaa-oraa'-waasi sésa emá ifó'-wáásígó éma ímba kae'-wáái úmai siyáánkai-aatai
maisukáampo emá séma Émbaramumba awánaraumne wésene suwaná
58 Ísu séna érai'a simátime'a súne. Émbaramumbo ímbo ma'ánkaronka'a kemá
maé'éúndaniye súwasa
59 mináááísáfésa tufuwónae sésa óntamba máúwana Ísu aúpá'á óraa'-amaan-
daumpakemba kárúwaguraiye.

9

Ísu aúramba kafíkówimba kawe'ó uwánkarain-aai.

1 Ísu kúmba moóráwigomba anówama aúgafitamba ma'ánkarowimba awánésa
2 wení kísau-waasi áísai esa sésa óraakoo nááwani aoisaankóní anondááwa aúramba
kafíkáiyo. Wendégówá'í anófoinegowa'iyo suwaná
3 Ísu séna ímba wení aoisaankówé anófoiti aoisaankówén-ifo Maníkóní kawe-kísáú
wenane'á paápé ínasa awánáíyantafena aúramba kafíkáiye.
4 Si'mákaiwaini kísausa máéno. Sámo kainká'ó kísaumo wémaewanamo nó'waambo
isanamó kísaumo máén-kanaamo taí'áíntemba miyáumai kísau maúnda-kanaa tai'áínda
póta káfé'a Maníkóní kísausa maénaumne.
5 Marapá'ó méraunda waási sáma kátinkaundawi úne séna
6 marará'á awiyáááma wi'maréna mindásamba toiyaambá úmarena aúranka'a a'maréna
7 simámena séna nonkwaaúnkón-áwí'a Síróámu-waaumpimba máperaao súwana miyá
uráiye. Síróámuwemo súmba wenááifinkemba waé'mai séna ai'máráín-kwaune súwana
mápetuwena aúramba awánamai kawe'á éna túwasa
8 wení naaópaken-kwaasiye fí'on-kwaasiye awánésa sésa wemá aampa'ó ménamo
óntantafenamo inaimó símasima'o iwáíyá'iyo suwasá
9 tuwímbai sésa ewé wemán-iye suwasá tuwímbai sésa ímbanifo wen-ói'maisan-
kwaasin-iye suwaná wemá séna ímbanifo kemá úne súwasa
10 áísai esa sésa nóra ónanawa aúramba kawe'á uráiyo suwaná
11 moóráwigon-awi'a Ísu wemá awiyáái wi'maréna mindásamba toiyaan-úmarena
súranka'a a'maréna simásimena séna Síróámu-waaumpimba máperaao sisa'á isé'a kop-
eráúnana súramba kawe'án-iye súwasa
12 áísai esa sésa nááfara kuráiyo suwaná ímba awánaraumne siyáiye.

13-14 Simátimuwasa áí'maesa ámáán-kawaa-waasifa'a máánkówana Ísu toimá aúranka'a
a'maréna aúrambo kawe'ó uwánkon-kanaa Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa kísau
aaraamó makón-kanaa úwasa aúramba kawe'ó uwánkarowimba áí'maesa ámáán-kawaa-
waasifa'a máánkówasa
15 áísai esa sésa nóra ónanawa aúramba kawe'á uráiyo suwaná séna toimá súranka'a
asínkáísa'a máperaunana súramba kawe'á uwásínkaraiye súwasa
16 ámáán-kawaa-waasi tuwímbai sésa saagaan-kánáárá'ó miyámó uráimba ímba
Maníkómpákémbá kunkáiye suwasá tuwímbai sésa sáwí-imayaawara'-waasigomo
énaraantasi ímba kanaa'á kawe-kísáú-wáámé'á isinó suwasá imáyáa tuwínkaa'a ésa

17 sésa enaúramba kawe'á uwánkaraifo wentáfé nóin-imayaawa ónó áísai esa suwaná
Maníkón-aai simátímíwain-iye súwasa
18 énifo minYúndáá-óráá'-wáási aúrambo kawe'ó uwánkontafesa ímba imáyáa umbá
anófoi táántowasa
19 tuyasá tísai esa sésa kenkáití táánina'iyo. Énifo aúgafitana ma'ánkaraayana'iyo. Nóra
énawa aúramba wéawanaiyo suwasaráí
20 sésarai kesáánimban-iye. Ma'ankááwayamba aúgafitamban-iye.
21 Énifo káfé'a nóra isanawá aúramba kawe'-úmai awánáíyómpo wemá óraakon-ifo áísai
íyana weyáárika'a simátimino siyááye.
22 Áááma Yúndaa-oraa'-waasi sésa Ísuntafesa Maníkómó íyáfasinankaraiwai
wéamu'maraundawin-iye síyawi ámáán-daumpa'a ímba iyónááwe sumbá póna minánófói
Yúndaa-oraa'-waasisafena táá'a úwasarai
23 sésarai óraakon-ifo wembá áísai oro siyááye.

24 Simátímúyasa aneka'á aúramba kawe'ó uwánkarowimba áántowana túwasa sésa
minkwáásígó sáwí-imayaa wéiye sewatá ísaraunda po Maníkón-aúranka'a arupíse úmaisa
simásimiyo suwaná
25 séna sáwí-waasiya'i kawe'-wáásíyá'íyo kemá ímba isáúmne. Moórá-tantaatafe'a
isáúnda súramba kafíkuraimbanifo káfé'a súramba wéawanaumne súwasa
26 nóraumaiya aúramba kawe'á uwánkaraiyo áísai esa suwaná
27 séna é'a simátímakaumpo ímba ísaraawe. Anekará simátimenara isánááo. Wenaráái
waénaemo sé'a wení kísau-waasi-i'a ónááwe súwasa
28 karaánáá'a ankésa sésa emá wenaráái wéwaempo kesáá Mósese arááísa
wéwaraumne.
29 Maníkó Mósesemba aaí simámakaifo minkwáási nááfaken-kwaasiya'iyo suwaná
30 miwá séna fí'onka'ma'mai-tantaa'an-iye. Súramba kawe'á uwásínkaraifo kembiwí
sé'a nááfaken-kwaasiya'iyo wésewe. Mindá fí'onka'ma'mai-tantaa'an-iye wésune.
31-33 Wemó ímbo Maníkómpákémbó kunkénaraa ímba miyá uráisino. Maníkó sáwí-
imayaamo owí táái ímba wéisaifo wení kísaumo wémaewi-taai wéisaiye. Maníkón-áwí'o
mósá márááwi-taai wéisaiye. Maambárámó úmaronkakemba ímba moórá aúgafitan-
kwaasi méraisana kawe'á uwánkaraiye sewa'á ísaraumne súwasa
34 enanó aampa'á ma'ánkaraisa po úwoifaken-kwaasi éma enáái kentáá kawe'-wáásísá
wésimasimendasaanifo ámáán-daumpakemba kárúwaao suwaná kárúwaguraiye.

35 Minkákémbá ai'mátukon-aai Ísu iséna ayaafáí úmai awánéna áísai ena séna
wíyómpakemba waási úrankonka'a amankúnkúmba wéono súwana
36 Ísuntafena séna óraakoo emó sénda nááwawa'iyo. Simásímína'a simankúnkúmba onó
súwana
37 Ísu séna é'o suwánáánda kemá úne súwana we séna
38 Fasi'aénkóo enká'á simankúnkúmba úne
séna kífaena wen-ímáyáá mósá makáiye.

39 Wen-ímáyáá mósá marówana Ísu séna marapá'á kunkáunda pósa waási afufuntambá
tuwínkaa'a ónááwe. Túrambo kafíkáindawi túramba kawe'-úmai awánáíyasa túrambo
awánaawi túramba kafiyíníye súwasa
40 ámáán-kawaa-waasi tuwímbaimo mérowi isésa áísai esa sésa ewá kentáásáféwa
túramba kafíkáiwai owéwá wéseno suwaná
41 Ísu séna túrambo kafíkáiwaimo méraankakaa kentí sáwí-imayaagoni méyámbá ímba
máéwaisino. Éta awánáúmnemo sentáféna kentí sáwí-imayaagoni méyámbá wéraiye
Ísu siyáiye.

10

Sipisípigoni kusaifá'ó káráwiyaan-aai.

1 Ísu séna érai'a simátime'a súmpo ísáaro. Sipisípi kusaifá'ó kónae síyawi ímbo
sipisípigoni ontafímbó íyáférémbo kusaiyákémbó íyámaatesamo ésa miwí umén-kwáásíyé
sénááwe.
2 Sipisípiya'o káráwiyaiwai ontafímbá wéiyaferaiye.
3 Miyáumai ontarákén-káwáágó ontá tiyánkáísana íyáferena wení sipisípi túwí'a
itáántaisasa wenáái isésa wempá'á kowaná
4 sipisípi kusaifákémbá tí'maena aifa'á wisasá wenáái isésa wéaraaiwaewe.

5 Énifo fí'on-kwaasi-taai ímba isésa aráááíwaiyamba inkaisésa wété wéowe
6 Ísu miyá simátimuwasa mináááígóní áwáuma ímba ísaraawe.

Ísu sipisípiya'o káráwiyain-aai.

7 Mináááígóní áwáuma ímba ísóntafena Ísu séna érai'a simátime'a súne. Sipisípigoni ontamá kemá úne.
8 Ímbo kunkáundara'o tuwímbaimo tiyáawi umén-kwáásín-owe. Miwí táái sipisípisonko ímba ísaraawe.
9 Kemá ontamá úne. Kempá'ó tíya'o é'a íyáféráaro senasá íyáferaiya'a káráwiyonaumne. Tómbó náíyantafesamo ésa kúwákárúwaresa násuwesa aneka'á íyáferanaawe.
10 Umén-kwáásímó tíyawimo ésa waási tínkambai sáwí'a uwátinkaiyambanifo kemá kunkáunda pósa fí'onka'ma'mai kawe'á úmai maé'mae'a ónááwe.
11 Sipisípiya'a kawe'-úmaimo káráwiyaundawi úne. Sipisípiya'o kawe'-úmaimo káráwiyaiwai séna kesí sipisípi túwa'nai ónaumne séna puwíníye.
12 Énifo óntantafesawe sésa sipisípiya'a káráwiyaawi áwáífiyaa in-íyánkómbá awánésa sipisípi ifátiyuwesa kówana sipisípisomba fámai watúwáísasa kóítawaa'a uwáguraawe.
13 Miwí sipisípiya'o káráwiyi-imayaa tuwésa óntamo maíyan-imayaa wéowe.
14-15 Sipisípiya'a kawe'-úmaimo káráwiyaundawi úne. Kesifo kembá suwíyaisa'a kemá kesifombá awíyáúnana miyámó úndantemba kesí sipisípi seyaafá'á tuwíyáúnasa kembá wésuwiyaawe. Kesí sipisípi túwa'nai ondasáfé'a pó'a kemá puwónaumne.
16 Kesí sipisípi tuwímbai fí'on-kusaifa'a méraamba pó'a kotíyáanasa kesáái isésa tésa mimbóráí'a úmai méraiya'a seyaafá-sípísípíyá'á káráwiyonaumne.
17-18 Púwóndafinkemba íyáfasinaanda-imayaa kesifomá símísa'a kemá ewé súndasafena wenarumbá wésimiye. Kemó ímbo ewémó súndarakaa ímba kanaa'á sínkamowisino. Kesí imáyáafinkemba pó'a kanaa'á puwónaumne. Púwóndafinkemba kanaa'á íyáfasinanaumne. Kesifomá simásimena séna miyán-uwo séna miyámó onda-fásí'áémbá símakaiye Ísu siyáiye.

19 Ísu mináááímó súntafesa Yúndaa-oraa'-waasi imáyáa ésa tuwínkaa'-uwasá
20 tuwímbai sésa sáwí-amutamba arumpimbá méraintafena uwó-í'a wéena siyé. Ke nóra séra wenáái wéisaao suwasá
21 tuwímbai sésa sáwí-amutambo arumpimbó mérainkakaa ímba miyán-ááí sisinó. Sáwí-amutambo arumpimbó mérainkakaa ímba aúgafitan-kwaasi aúramba
kawe'-úmai awánéna méraisino siyáawe.

Yúndaa-oraa'-waasi tínaaembo uwánkaraan-aai.

22 Yúndaa-waasi óraa'-amaan-dambo uráan-kanaamo túntemba Yérúsaremu-naopa'a tanómba kaúfúnka'a minkánáá táwi-kanaa póna túwana
23 Ísu óraa'-amaan-daumpa'a ména Soromoní áúwimai úmakopa'a kúwasa
24 Yúndaa-oraa'-waasi túwaandu ésa taúkúmaresa áísai esa sésa entáféta sáwífa'-imayaasa wéune. Maníkómó íyáfasinankaraiwai wéamu'maraundawisaama ewá ónómpo arupíse úmai sinatá ísáano suwaná
25 Ísu séna simátimuna'anifo ímba ísaraawe. Kesifo simásímakain-kisau wémaunda póna kesí áwáuma afora'á wépaa'iye.
26 Kembiwí ímba kesí sipisípisomba pó'a kesáái safe'a ímba timankúnkúmba wéowe.
27 Kesí sipisípi tuwíyáúnasa kesáái isésa wésiraaiwaewa'a
28 imáyáa timúnasa aúí'a úmai maé'mae'a ombá pósa ímba tai'ánááwe. Kawáánúndafinkemba ímba kanaa'á tatafisénááwe.
29 Kesifomá símakaimba wení fasi'aénkó seyaafá-fásí'áénkómbá íyáákaisasa kesifomá kawáánimpakemba ímba kanaa'á tatafisénááwe.
30 Kesé kesifoé'a mimbóráí'a wéuye Ísu siyáiye.

31 Súwasa Ísumo sún-aaisafesa Yúndaa-oraa'-waasi aneka'á tufuwónae sésa óntamba máúwana
32 Ísu simátimena séna kesifomá simásímakain-kisau kawe-kísáú wémauna'a wéawanaafo nóin-kisauwa maúndasafera sínkamonaao súwasa
33 ímba kawe-kísáúsáféta tufumónaeta wéumpo Maníkómbá karaánáá'o ankáándasafeta tufuwónaumne. Marapá'-wáásígó séma Maníkó únemo séndasafeta tufuwónaumne suwaná

34-35 Ísu séna Maníkón-aai aúfáífimba ímbo karoˈ-ááimó wérain-aufai agaimaréna séna Maníkó séna kembiwí maníkón-owe siyáiye moóráwigo agaimaréna siyáiye. Maníkón-aai simátímakowisafena séna maníkón-owe siyáiye.
36 Kesifomá simásinkena siˈmákaisaˈa marapáˈá kunkáumpo Maníkón-ááninko úne súndasafeˈa Maníkómbá ímba karaánááˈa wéankaumne.
37 Kesifoní kísaumo ímbo wémaundarakaa kentáféˈa wíyómpakemba ímba kunkáiye sewaisinó.
38 Kesifoní kísau wémaumpo kentáféˈa wíyómpakemba ímba kunkáiye séˈa ímba timankúnkúmba ombánifo kesí kísausafeˈa Maníkóní kísau wémaiye séˈo éˈa mindásafeˈa séˈa wesé afowáeˈa mimbóráíˈa wéoye sénááwe Ísu súwasa
39 anekaˈá taˈótoranae sésa umbá taˈótoˈmai tofíyántuwowana kóuraiye.
40 Ísu miwí tiyuwéna Yóndani-nomba kofaténa ááéma Yónimo nombó maitínkaropaˈa komérowasa
41 waásisomba túwaandu ésa sésa Yóni ímbo awánáúnda-kisau maiyáimbanifo minkwáásísáféna simásímakain-aai éraiˈ-aai siyáiye suwasá
42 sáwífaˈ-waasi Ísuntafesa timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáiye siyáawe.

11

Rásarasimo pukáin-aai.
1 Moóráwigon-awiˈa Rásarasi Pétáni-naopaˈa mérowana áíˈa úwasarai ámánaakai túwíˈa Máríyaae Máátaaeˈa mimbóráfáˈá mésa
2 Máríyaa ááéma ásé-wiyumbo úm-basawemba Ísun-aísamaiyaˈa fatíyena wenaˈnóntáusamba uwátukain-ininko éna tuwaawisáwágómbá áíˈa wéuwasarai
3 minámánáákáí moóráwigontafesarai sésarai Ísumba kosimáme sé óraakoo emó arumbó ámakaandawimba áíˈa wéiye kosimámuwo suyaná kosimámuwana
4 Ísu iséna séna Rásarasimbo áíˈo wéimba ímba ékaˈa puwíndasafena áíˈa wéifo Maníkón-áwíˈwara ááninko súwíˈwaraˈo mósá maráíyantafena áíˈa wéiye Ísu súmba
5 Máátaane Máríyaane Rásarasine wenarumbá tímakomba póna
6 áíˈo wéun-aai iséna kae-kánáá aánoˈa maéna
7 minkáˈá wení kísau-waasisafena séna anekaˈá Yúndiyaa-aempata kónaumne súwasa
8 sésa óraakoo Yúndaa-oraaˈ-waasi óntantamba tufuwónae sésa wéopaˈa isa anekaˈá mináémpáˈá kónae wésene suwaná
9-10 Ísu miwí simátimena séna kumeuˈó isasamó kombá ímba sáma kaisasá pósa tanaambá wéfaafo sámo kaisasamó kombá ímba tanaambá wéfaawe. Miyámó ontembá isaˈá káfé-kanaa kaweˈ-úmai kísau maénaumne Ísu simátimena séna
11 kentáásí waásigo Rásarasi aúmá wéraimba póˈa íyáfasinankaandasafeˈa kónaumne súmba
12-13 Rásarasi pukóntafena Ísu súmbanifo wení kísau-waasi imáyáa ésa aún-kwéraimba póna íyáfasinainiye-imayaa ésa sésa óraakoo kaweˈá imbá póna áíˈa éˈankainiye suwaná
14 Ísu aforaˈá séna Rásarasi pukáiye.
15 Áíˈo ipaˈá ímba weséˈo méraunda kaweˈá imbá póta wempátáámó kondá suwánéˈa kentáféˈa timankúnkúmba éˈa Maníkómpákémbá kunkáiye simásinkanaawe súwana
16 wení kísau-waasifinkemba moóráwigon-awiˈa Tómaasi moórá-awiˈa Títímási mináwíkóní áwáuma amáántágaeˈa wemá simátimena séna Yúndaa-oraaˈ-waasi Ísumba tufuwónáámba póta weséta puwónaeta mifátá kónaumne Tómaasi siyáiye.

Ísu puwíyampinkemba íyáfasinaiyawini áwáuma únemo siyáin-aai.
17 Súwana Ísu Pétáni-naopaˈo kúmba Rásarasi puwúwasa utámárówana éíyaimba waúnkaˈa Ísu koísaraiye.
18 Pétáni-naoˈa Yérúsaremufaˈa ewaaˈá pósa
19 Máátaante Máríyaante tuwaawisáwágó pukóntafesa Yúndaa-waasisomba ifiˈá kowétesa mérowana
20 Ísu wétiyemo sumbá Máátá iséna wétupaˈa kúwana Máríyaa naaúmpaˈa mérowana
21 Máátá Ísuntafena koséna óraakoo emó maankáˈó méraandarakaa kesuwaawisáwágó ímba púwísino.
22 Káféˈo Maníkómpáˈó inaimó sinanamó éna miyá íníye-imayaa wéune súwana
23 Ísu séna enawaawisáwágó pukáimpinkemba íyáfasinainiye súwana
24 Máátá séna ánaaen-kanaa tínda pukáindafinkemba íyáfasinainiye-imayaa wéune súwana

25 Ísu séna puwíyampinkembo wéiyafasinaawemo sewíní áwáuma kemá úne. Aúíˈa
úmai maéˈmaeˈo íyawini áwáuma kemá úne. Kesááisafesamo éraiˈemo sésa kenkáˈá
timankúnkúmbo íyawimo ésa puwíyambanifo íyáfasinanaawe.
26 Mésa kesááisafesa éraiˈe sésa kenkáˈá timankúnkúmbo íyawimo ésa ímba puwónááwe.
Mindásafe emá éraiˈewa wéseno Ísu Máátaantafena súwana
27 séna Fasiˈaénkóo emá Maníkómó íyáfasinankaraiwai wéamuˈmaraundawi óne.
Maníkón-ááninko óne. Marapáˈá kúmíndawi emá óne Mááta siyáiye.
28 Mááta simásuwena wéna áúnkontafena ukutóípínkémbá simámena séna óraako
wétena wéaantaiye súwana
29 Máríyaa iséna minúwóíyáán-úmai íyáfasinena wétupaˈa kúmba
30 Ísu Máátaamo taawánónkaˈa ména ímba naaópaˈo túmba
31 Máríyaa íyáfasinenamo kúmba Yúndaa-waasi ifiˈó wéton-kwaasi awánésa imáyáa ésa
sésa Rásarasimbo utámakaapaˈo ifiˈó táíndasafena wiyé sésa aráááwaˈmaesa kumbá
32 Ísumo méronkaˈa Máríyaa wéna óraakon-iye séna aísamaifimba kífaena séna
Fasiˈaénkóo emó maankáˈó méraandarakaa kesuwaawisáwágó ímba púwísino súwasa
33 Máríyaawe wenánaaenkaˈo aráááwáún-kwaasiye ifiˈó tombá Ísu tuwánówana arumbá
éna umbai-tántáákó arumbá sáwíˈa úwana
34 tísai ena séna náánkara utámakaao súwasa óraakoo taawánaao suwaná
35 Ísu ifiˈá tówasa
36 Yúndaa-waasi awánésa sésa pukáiwaimba aruntaféna uwánkáíye suwasá
37 tuwímbai sésa aúgafitan-kwaasi aúramba kaweˈó uwánkaraimbanifo nóra sénawa
ímba asófankaisanawa pukáiyo siyáawe.

Ísu Rásarasimbo pukómpinkembo íyáfasinankarain-aai.

38 Suwaná Ísu áfááraumai arumbá úwana utánkaropaˈa kúmba óntan-aifimba mámakesa
óikaˈa óntantamba awáá uwásukowana Ísu koawánéna
39 séna óntamba maisúwáaro súwana Mááta pukówin-ámánaako séna Fasiˈaénkóo éíyain-
kanaaraˈo wáímba póna ánkúteˈa íníye súwana
40 Ísu séna éˈa simámakaumne. Kesááisafemo éraiˈemo sémo kenkáˈó amankúnkúmbo
émo e Maníkóní kawe-kísáú awánáínone súwasa
41 óntamba maisúwówana Ísu wíyómpaˈa awánéna séna kesifóo kesáái isáándasafeˈa
súwiyo súne.
42 Kesáái isáámpo maanáái súnda pósa maankáˈó méraan-kwaasi kentáfésa éraiˈa
Maníkó aiˈmákaisana kunkáiye sénááwe simásuwena
43 óraakaˈa séna Rásarasiyo tiyó súwana
44 pukówi íyáfasinenamo túmba ampantasámbá úsúmai ánáan-kwisuwesa aíyayaankaˈa
káráˈumaresa óikaˈa káátamaresa miyá úmakon-ampantawaraˈa túwana

Ísu séna awátúwéwana méraino siyáiye.

Óraaˈ-waasi Ísumba tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.
Mátíyu 26:1-5, Mááka 14:1-2, Rúku 22:1-2

45 Yúndaa-waasisomba Máríyaampaˈo kun-kwáásí Ísumo úmba awánésa
timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáiye suwasá
46 tuwímbai ímbaniye sésa ámáán-kawaa-waasifaˈa kosésa Ísumo ún-aai simátímúwasa
47 mináái isésa ámáán-kawaa-waasiye óraaˈ-amaan-kisau-waasiye aaimó ísón-kwaasi
táántesa sésa ímbo awánáúnda-kisau wémaimba póta nórasaawa ónaumno.
48 Úwoimo túwáananasaamo éna miyán-kísáú wémainasa pósa seyaafáˈnánká
wenááisafesa timankúnkúmba ónááwe. Minkáˈá Rómu-kamani-waasi tésa óraaˈ-amaan-
damba tatawísísuwesa kentáá seyaafáˈnánká sáwíˈa uwásínkáafonifo nórasaawa ónaumno
suwaná
49 moóráwigon-awiˈa Káyafaasi minkánáá aifaˈ-ámáán-káwáágó póna wemá séna ímba
kaweˈ-úmai wéisaawe.
50 Yúndaa-waasi seyaafáˈá púwófo séna moóráwigo puwíníye

Káyafaasi siyáiye.

51 Minááímó súmba ímba wení imáyáafinkemba siyáifo minkánáá aifaˈ-ámáán-káwáágó
mérontafena póna Maníkó imáyáa amúwana paápé úmai séna Yúndaa-waasi seyaafáˈ-
wáásísáféna ísámai Ísu puwíníye.
52 Ímba Yúndaa-waasi aantemba Maníkón-árááˈan-ofo fíˈo-fiˈom-barafaken-kwaasi
mimbóráíˈa úmai méraiwae séna Ísu puwíníye.

53 Káyafaasi minááí súwasa minkákémbá Yúndaa-oraa'-waasi Ísumbo tufuwíyan-aai suwaná
54 mindásafena Ísu ímba Yúndaa-oraa'-waasi túranka'o númba tiyuwéna máásai-maragoni awáífá'á Éfáráímu-naopa'a kúmba
wení kísau-waasise'a koméraawe.

55 Komérowana tíyótaimo í-tánón-kánáá ampáámbá úwasa pósa tirumbó kawe'ó íyanesa naaó'-naokemba Yérúsaremu-naopa'a kotúwaandu ésa
56 Ísuntafesa móawana-meawana ésa óraa'-amaan-daumpa'a túwaandu ésa sésa tanómbo opa'á tíní ína tíníyo siyáawe.
57 Óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáán-kawaa-waasiye sésa Ísumbo awánésamo ésa simásimiyata ta'ótóráano sumbá mindásafesa úwoi-waasi sésa tanómbo opa'á tíní ína tíníyo siyáawe.

12

Máríyaa Ísun-aísamaiya'a asaa-wiyúm-básáwémbó a'ánkarain-aai.
Mátíyu 26:6-13, Mááka 14:3-9

1 Tíyótaimo í-tánón-kánáá kárika'a túwana afa'mórae-kanaa úwoi wérowana Ísu Pétáni-naopa'a wéna pukómpinkemba íyáfasinankaraiwain-awi'a Rásarasini naaópa'a kúwasa
2 Ísuni tómbá kúfu'umarowana Ísuwe Rásarasiye'a tómbó náíyapa'a méroyana Mááta mintómbá maimái tíma'maena kúwana
3 Máríyaa asaa-wiyúmbó úm-basawemba óraa'-ontankakemba méyámbakena Ísun-aísamaiya'a sáwífa'a fatímarena wena'nóntáusamba uwátuwowana mimbásáwén-kwíyúnkó óraa'-wiyumba naaúmpa'a iyúwana
4-5 moóráwigon-awi'a Yúndasi-Ísakerioti séna nóra sénawa mimbásáwémbá timénamo óraa'-ontamba 300 kina maiyénamo ímbo óntamo makáan-kwaasi tuwín-timeraane séna mináámó siyáimba Ísuni pintaru'ó maíndawi siyáiye.
6 Ímba ónta-iyain-kwaasi-imayaa éna siyáifo wemá Ísuni waásiti óntanka'a káráwiyowi uménté'o úwai póna minóntámpínkémbá maénae séna mináái súwana
7 Ísu séna mininínkómbá étúwéwana úwoi miyá íno. Púwónanamo asinkáíndasafena miyá wéiye.
8 Ímbo óntamo makáan-kwaasi kesé'a aasiyaasí maé'mae'a íya'a túwa'nai ónááfo kemá kesé'a marapá'á ímba maé'mae'a ónaumne Ísu siyáiye.

Rásarasimba tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.

9 Súwasa Pétáni-naopa'a Ísu méraiye sumbá sáwífa'-waasi Yúndaa-waasi isésa Rásarasi pukówana íyáfasinankarowinte'a kotuwánánae sésa kuráa.
10-11 Rásarasimba íyáfasinankarontafesa pósa Yúndaa-waasi miwítí óraa'-waasi tiyuwésa Maníkómpákémbá kunkáiwaimpata kónae sésa suntáfésa óraa'-amaan-kisau-waasi Rásarasimba tufuwíyan-aaiwara'a siyáawe.

Ísu Yérúsaremufa'o kuráin-aai.
Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Rúku 19:28-40

12 Fénáíkaamba ásé-masawemba a'ánkaraifo káfékaamba Yérúsaremufa'a Ísu tíníye sumbá waásisomba mináái isésa
13 taaénáma tará'maesa aampakémbá koaiyésa óraaka'-oraaka'a sésa Fasi'aénkó ai'máráísana kunkáiwaimba Maníkó kawe'á wéuwankaiye. Wení Ísareri-waasiti kawáágón-iye wenáwíta mósá maráúmne suwaná
14 moórá-poigon-awi'a tónkigo Ísumba ayáá'maena túmba
15 naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Sáíyóni-naopaken-kwaasi táá'a ifó
kentí kawáágó wétiye. Tónki-araako
ayáá'maena wétiye
agaimarénamo siyóntemba miyáumai Ísu tiyáiye.
16 Minkánáá wení kísau-waasi ímba imáyáa úmai tááka'a makónka'a pósa Ísu pukómpinkemba wíyómpa'o iyúnka'a tááka'a marésa sésa aúfáífimba wérainka'a póna miyán-iye siyáawe.
17 Ísuma Rásarasi pukómpinkembo íyáfasinankomba awánésa tuwímbai-waasi simátímúwasa
18 isésa mindásafesa pósa aampakémbá koaíyówasa

19 óraa'-amaan-kisau-waasi keáímbá sésa seyaafá'nánká kentáá siyuwésa wenaráái-
aantemba wéwaefo nórasaawa ónaumno siyáawe.

Kíríki-aempaken-kwaasi Ísumba awánánaemo siyáan-aai.

20 Yérúsaremu-naopa'a ámáán-aai isánae sésa Yúndaa-waasi kuwasá Kíríki-waasise'a
wésa
21 Fírípi Káríri-aempa'a Pétésáíta-naopaken-kwaasigompa'a tésa sésa Ísumba
awánánaeta wétune suwaná
22 Fírípi Éndurumba kosimámena ái'maesarai Ísumba kosimámúyana
23 Ísu séna kemá waási úrankomba kesúwíko óraa'o índasafena káfé'a wépaa'iye.
24 Érai'a simátime'a súne. Ánáuntumbo úwoimo wérenamo éna ímba arambá iyáínífo
ánáuntumba u'márááwana aáénkarena áruma wiyéna sáwífa'-aramba imái áfu káíníye.
25 Miyámó ontembá tiráááimo táínda-i'o ésa ímba kawe'-úmai méranaafo
maambárárákén-ímáyáámó tuwáíyawi aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
26 Kentáfésa ení kísaumo maénae síyawi kembá siráááwáéro. Miyámó íyawi kesé'a
méranaawe. Kesí kísaumo maíyawi kesifo kentúwí'a mósá maráíníye
Ísu siyáiye.

Ísu wemó puwíndasafena siyáin-aai.

27 Ísu simátimena séna kesirunkó umbaisé'a wétaimba pó'a nóra sénaumno. Ke-
sifóo maanúmbáí-tántáá'ó kempá'ó tínda maisiyuwaaó ímba miyá sénaumpo kemá
mindásafe'a kunkáumne.
28 Kesifóo enáwíko óraa'a íníye súwana wíyómpakemba aaí séna é'a kesúwí'a óraa'a
uráunda pó'a aneka'á ónaumne súwasa
29 méron-kwaasisomba isésa tuwímbai sésa wíyónaai siyé suwasá tuwímbai sésa
Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi aaí wésimamiye suwaná
30 Ísu simátimena séna minááímó ísáámba ímba kembó súwa'nai índanifo kembó
túwa'nai índaniye.
31 Marapá'-wáásímó aaifimbó maitinkáínda-kanaa wétiye. Marapá'-wáásítí sáwí-
kawaagombo watiyuwáínda-kanaa wétiye.
32 Aaraa-táíyá'ó mó tufusíyan-kanaa seyaafá'á imáyáa tíménasa kempátá ténááwe Ísu
siyáiye.
33 Miyámó siyáimba aaraa-táíyá'á tufíyana puwíndasafena súwasa
34 waásisomba isésa sésa Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkómó
íyáfasinankaraiwai aasiyaasí maé'mae'a íníye siyáifo emó sénda kemá waási úrankomba
aaraa-táíyá'á mó tufusíya'a puwónaumne wésempo emá nááwawa sé ewá sénó suwaná
35 Ísu séna waási sáma kátinkaundawi úndanifo kárika'a kesé'a méranaumne. Waásimo
kumeu'ó in-áémpá'ó kombá nááfara'i wégowasa pósa ímba wéawanaawe. Kumeu'ó in-
tántáákó kempá'á tifó sé'a sámo kátínkáípa'a méraaro.
36 Sáma kaimbá pó'a kentáfé'a sé'a kentáási ságoma óne sembá pó'a ságoni
áráá'marimba ú'mai méranaawe Ísu siyáiye.

Yúndaa-oraa'-waasi Ísuntafesa ímba timankúnkúmbo uráan-aai.

Ísu simátimena tiyuwéna aúpá'á méraiye.
37 Túranka'a kawe-kísáú ímba awánaraan-kwaame'o uráimbanifo wentáfésa ímba
timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáiye siyáawe.
38 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya siyáin-aai érai'a
siyáiye.
Fasi'aénkóo kawe'-ááí kosimátimunasa mináááísáfésa ímba érai'e wésewe. Ení fasi'aémbá
aráátimendanifo ímba awánaraawe
Áísáya agaimaréna siyáiye.
39 Ísun-aaisafesa ímba timankúnkúmba untáféna naaófá'á Áísáya agaimaréna séna
40 Maníkó túramba kafítúwáísasa pósa túramba ímba awánaraawe. Maníkó táá'a
káúntuwaisasa pósa ímba ísaraawe. Maníkómó simbá miyá uráunda pósa kempá'á
ímba tíya'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawe'á uwátinkanaumne
Maníkó siyáiye Áísáya agaimaréna séna
41 Ísuni sáma awánaraimba póna mináái agaimaréna siyáiye.

42 Yúndaa-oraa'-waasi tuwímbai Ísuntafesa timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá
kunkáiye sésa ámáán-kawaa-waasi ámáán-daumpa'a íyófo sésa aambá fái'maraafoniye
sésa ímba afora'á sumbá

43 Maníkó kesúwí'a mósá maráínkwae-imayaa ímbanofo waási tuwímbai kesúwíta mósá
maráíwae-imayaa ésa miyán-íméyáá umbá pósa Ísuntafesa érai'e ímba afora'á siyáawe.

Ísu simátimuwasa tuwínkaa'o uráan-aai.
44 Ímba afora'á suwaná Ísu óraaka séna kesáái safesa érai'e sésa kenká'á timankúnkúmbo
íyawi ímba kentáfésa aantemba ofo si'mákaiwaintafesawara'a timankúnkúmba wéowe.
45 Kesí áwáumo suwánaawimo ombá ímba ken-aantemba wésuwanaafo
si'mákaiwainkwara'a wéawanaawe.
46 Marapá'ó kumúnda waási sáma kátinkaundawi únda pósa kenká'á timankúnkúmbo
íyawi ímba kumeu'ó in-áémpá'á méranaawe.
47 Kesááimo ímbo ísámai kawe'ó owí aaifimbó maitinkáí ímba kemá úne. Marapá'-wáási
ímba aaifimbó maitínkáandasafe'a kumúndanifo sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-
ámpá'á métinkanae'a kunkáumne.
48 Ánaaen-kanaara'a kesáái isésa tínaaembo uwásinkaiyawi sésa kawe'-ááí sínaaemba
uwámakaundaniye sénááwe.
49 Ímba kesí imáyáafinkemba súmpo kesifo si'mákaiwai simásímakain-aai súnda pó'a
ánaaen-kanaa tínasa sésa kawe'-ááí sínaaemba uwámakaunda ímbo oráámbá uráundaniye
sénááwe.
50 Kesifon-aai aúí'a úmai maé'mae'o íyan-aain-iye. Súnda-aai kesifo simásímakain-aai
simátimune Ísu siyáiye.

13

Ísu wení waási tísamaimo non-kwitínkarain-aai.
1 Tíyótaimo í-tánón-kánáá aafáyáaraamba úwana káfékaamba Ísu imáyáa éna séna
marapá'á tuwé'a kesifompá'ó kunuweré'o íyónda-kanaa tiyé séna marapá'-wáási
wenááimo ísón-kwaasi áfáráumai imáyáa tiména miwísáfénawe séna puwíníye súwana
2 waántáwanko Sáímonin-ááninkomba áwí'a Yúndasi-Ísakeriotimba Ísuni pintaru'á uwó-
ímáyáá ámakowasa Ísuwe wení kísau-waasiye tómbá wénowana
3 afowámá seyaafá-fási'áémbá ámakowana póna Maníkómpákémbá kunkáunda pó'a
kunuweré'a iyónaumne-imayaa Ísu éna póna
4 tómbá wénowana íyáfasinena paákákén-únánkwátói faú'marena táúri kárá'umaena
5 táúfapimba nombá fatímarena wení kísau-waasi tísamai non-kwitinkéna táúrisamba
uwátuwena
6 Ísuma Sáímoni Pítaampa'a túwana séna Fasi'aénkóo ímba kesísamai non-kwisinkaaó
súwana
7 Ísu séna kemó úndama káfé'a ímba wéisaanda po ánaaemba isáínone súwana
8 Pítaa séna kesísamaimo non-kwisínkéndasafe'a a'áo símasima'a ónaumne súwana Ísu
séna enaísamaimo ímbo non-kwiyánkáanamo éma kesí waási-i'a ímba ínone súwana
9 Pítaa séna Fasi'aénkóo ení waási-i'a ónae súmpo ímbo sísamai aantemba non-kwínda
síyayaankwara si'nónkwárá'á non-kwiyuwó súwana
10 Ísu séna nombó pékáawimo ésa ímba seyaafá-túfá'á non-kwiyónááfo tísamai aan-
temba non-kwiyónááwe. Kembiwí non-kwisaawaná kímborawigo ímba non-kwiyáiyemo
súmba
11 Ísu wení pintaru'-wáásígómbá ísarontafena séna kembiwí non-kwisaawaná
kímborawigo ímba non-kwiyáiye siyáiye.

12 Ísu simátimena tísamai non-kwitiyuwéna paákákén-únánkwátóimo faú'maromba
maimái úmaena ménamo tómbó némopa'a wéna tísai ena séna kemó úndawini áwáuma
éra isaaó.
13 Kentáfé'a sé'a uwáítáí'-iwáí Fasi'aénkó ónemo sembá érai'a miyán-kwáási úne.
14 Kemá kembó uwáítáí'-úndawi kentí Fasi'aénkó pó'a tísamaimo non-
kwitinkáúndasafe'a kemá moórá-mora non-kwitínkáaro.
15 Kemó kembó aráátimundantemba kembiwíwárá'á miyán-oro.
16 Érai'a simátime'a súne. Kísau-waasimo ésa miwítí óraa'-waasigomba ímba
íyáákanaawe. Ti'mákaiwain-aai maimaésa kosimátímakaawimo ésa ti'mákaiwaimba ímba
íyáákanaawe.
17 Miyáumai kemó únda é'a awánaafo miyámó íyambo íyana tirunkó kawe'á íníye.
18 Kempínkémbá ímba seyaafátáfé'a súmpo kendé-í'o uwátinkaunda-waasi é'a
tuwánaraumne. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna kesé'a moóráfinkembo tómbó
naráiwai kesí pintaru'-wáásín-iye agaimarénamo siyáimba érai'a siyáiye.

19 Ímba paápé uráisa'a simátimunda póna ánaaemba paápé ína'a kentáfé'a
timankúnkúmba é'a Maníkómpákémbá kunkáiye sénááwe.
20 Érai'a simátime'a súne. Ti'máráanasa wíyawi-taai ísámai kawe'ó íyanten-úmai kesáái
ísámai kawe'á ónááwe. Kesááimo isáíyanten-úmai si'mákaiwain-aai isánááwe Ísu siyáiye.

Moóráwigo kesí pintaru'á máíníyemo Ísu siyáin-aai.
Mátíyu 26:20-25, Mááka 14:17-21, Rúku 22:21-23

21 Ísu simátimena wenarunkó umbaí tówana séna érai'a simátime'a súne. Kempínkémbá
moóráwigo kembá namuro-wáásímá aráátiminiye súwata
22 wení kísau-waasi moórá-mora wenaúfínayaafimba éta nááwantafenawa síyó séta
23 wení kísau-waasigo Ísu kembá arumbá símakowi Ísuni ewaa'á méraawanana
24 Sáímoni Pítaa kentáféna aúwá'náán-kwaame'a éna séna nááwantafewa sénó sé áísai
uwo súwa'a
25 wení ewaa'á kífae'a áísai e'a sé'a Fasi'aénkóo emó sénda nááwa'iyo séwánana
26 Ísu séna kemó tómbó nompín-tu'maimo áménda-waasi wemán-iye séna tómbá
maimaéna nompín-tu'mai miwámbá Sáímoni-Ísakeriotin-ááninkon-awi'a Yúndasimba
amúwana
27 mintómbá maúwana waántáwanko wenarumpimbá iyúwana Ísu simámena séna emó
ónae sinda-í'a maaránka'a uwó Ísu súwasa
28 tómbó wénesamo méron-kwaasi Ísumo sún-aaigoni áwáuma ímba ísámai kawe'á umbá
29 sésa Yúndasi óntanka'o káráwiyowintafena Ísu séna ímbo óntamo makáan-kwaasi
tuwímbai timiyó Ísu siyémá sésa tanómbo káúfón-kanaaratafesa sésa tómbá méyánuwo
Ísu siyémá suwaná
30 Yúndasi Ísumo amún-tomba maimaéna minúwóíyáán-úmai máápa'a kumúwana
kumeu'á uráiye.

Aú-amaambo simátímakain-aai.

31 Yúndasi máápa'a kumúwana Ísu séna káfé'a waási úranko súwí'a óraa'a isaná kesí
kísaugo Maníkón-áwí'a óraa'a íníye.
32 Kesí kísaugo Maníkón-áwí'a óraa'o intembá káfé'a Maníkó kesúwí'a óraa'a
uwásinkainiye.
33 Kesí iyámpóísono. Kárika'a kesé'a mé'a tiyúwáana'a siyaafáí ónááwe. Yúndaa-
waasisafe'o é'o simátime'o súndantemba kentáfé'a sé'a íyóndara'a ímba kanaa'á
iyónááwe.
34 Aú-amaamba simátíména'a kesirumbó timúndanten-úmai moórá-mora-waasi ken-
tirumbá tíméro.
35 Moórá-mora kentirumbó timíyasamo ésa tuwánésa sésa Ísuni kísau-waasin-owe
sénááwe Ísu siyáiye.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Rúku 22:31-34

36 Ísu simátimuwana Sáímoni Pítaa áísai ena séna Fasi'aénkóo nááfara iyínono súwana
séna íyóndara'a káfé'a ímba sirááíwainompo ánaaemba sirááíwainone súwana
37 Pítaa séna Fasi'aénkóo nóra séra káfé'a ímba embá arááíwaenaumno. Ímba pó'a
áwa'nai e'a púwónana kawe'á íníye súwana
38 Ísu séna áwa'nai e'a puwónaumnemo sénda kemá érai'a simáme'a súne. Kokórigomo
ímbo ááimo siyáindara'a kaumbo-íká'á kentáfé séma ímba awánáúnda-waasin-iye
sínone Ísu siyáiye.

14

Maníkómpá'ó íyan-amba kemá únemo Ísu siyáin-aai.

1 Ísu simátimena séna kentirunkó ímba sáwí'a ína'a ímba óraa'-imayaan-oro.
Maníkómbá timankúnkúmba é'a kenkwárá'á miyán-oro.
2 Kesifoní naaópa'a sáwífa'-maru'a wéraiye. Ímbo miyámó uráinkakaa ímba
simátimusino.
3 Kemó iyúnda kentí maru'á ito'mayaa uwátinkanae'a iyúne. Iyuweré'o kuntí'mae'o
íyónda kemó méraundara'a iméranaawe. Miyá ona'á kesé'a méranaawe.
4 Kemó iyúnda-amba é'a awánaraawe súwana
5 Tómaasi simámena séna óraakoo emó iyónda-naopa'a ínta awánaraumne.
Nóraumaisaawa aantá awíyánaumno súwana

6 Ísu séna Maníkómpá'ó iyíyan-amba kemá úne. Kemá éraikoni áwáuma úne. Kemá
maé'mae'o íyawini áwáuma úne. Kesifoní naaópa'a ímba úwoi iyónááfo kemá minámbá
únda pósa iyónááwe.
7 Kesí áwáumo suwánékaa kesifombá awíyaawisino. Káfé'a wéawanaawe súwana
8 Fírípi séna óraakoo enafombá aráásímínanasa kentáá kanaa'á íno súwana
9 Ísu séna ayáátááka'a kesé'a méraundanifo emá kesí áwáuma ímba suwánaraane. Kesí
áwáumo suwánaawi kesifombá é'a wéawanaafo nóra isawá enafombá aráásimiyo wéseno.
10 Kemá kesifoé'a kááísamai méraunana kesifomá kesé'a kááísamai méraiye.
Minááísáfé'a érai'e seró. Ímba kesí imáyáafinkemba súmpo kesifomá kesé'a ména
wení kísau isa'á súne.
11 Kemá kesifoé'a kááísamai méraunana kesifomá kesé'a kááísamai méraimba pó'a
minááísáfé'a érai'e seró. Ímbo miyámó sé'o é'a kesí kísau awáné'a sé'a érai'a
wíyómpakemba Maníkómpákémbá kunkáiye seró.
12 Érai'a simátime'a súne. Kentáfé'a timankúnkúmba é'a Maníkómpákémbá kunkáiye
síyawi kemó úndanten-kisau miwíwárá'á maénááwe. Kesifompá'á iyé'a Maníkóní
ámútankomba ai'máráandasafena miwítí kísaugo kesí kísaugomba íyáákainiye.
13 Ken-ímáyáámó é'o sísai íya'o é'a miyá ónaumpo kentáfé'a ísámai kesifon-áwí'a mósá
maránááwe.
14 Ken-ímáyáámó é'o sísai íya'o é'a
kemá miyá ónaumne Ísu siyáiye.

Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá ai'máráanana kumíníyemo siyáin-aai.

15 Ísu mináái simátimena séna kentirumbó simé'o é'a kesáái ísámai kawe'á ónááwe.
16 Kesifombá áísai onaná karáá'á tutinkáíndawimba ai'maráínana kumbéna kesé'a
aasiyaasí maé'mae'a íníye. Wemá éraikoni áwáun-iye.
17 Marapá'-wáásí wembá ímba awánésa wenáái ímba wéisaamba pósa ímba kanaa'á
sésa kesé'a tamauwó wésefo kesé'a ména kentirumpimbá maé'mae'a imbá pó'a wembá
wéawanaawe.
18 Kárika'a tiyúwáandanifo ímba áwíyaraa'-iyampoimo ontembá ónááfo
iyuweránaumne.
19 Kári-kanaa marapá'-wáásí kembá ímba suwánánááfo kembiwí aneka'á
suwánánááwe. Kesé'a méraunda pó'a kemá aúí'a úmai méranaawe.
20 Minkánáá tína'a sé'a érai'a afowáe'a ména keséta méraisata weséta méraumne miyá
sénááwe.
21 Kesááimo taawiyafésamo kawe'ó owí tirumbá siménááwe. Tirumbó simíyawi
kesifoé kesé'a sirunkáí timéyauye. Kesirumbó timúndawisafe'a símai afora'á paápé úmai
méranaumne súwana
22 Yúndasi-Ísakerioti araámáón-awi'a Yúndasi séna Fasi'aénkóo nóintafewe séwa úwoi-
waasisafemase símai ímba afora'á paápé úmai méranaumnewa sénó. Kentáásáfémase símai
afora'á paápé úmai méranaumnewa sénó súwana
23 Ísu séna tirumbá simíyawi kesáái ísámai kawe'á íyana kesifomá arumbá miwí
timínakai kewé kesifoé miwísé'a kumbéyauye.
24 Kesáái ísámai ímba kawe'ó owí tirumbá ímba símakaawe. Súnda-aai ímba kesí
imáyáafinken-aain-ifo kesifo si'mákaiwaini imáyáafinken-aain-iye.

25 Kesé'o méraundara'a mináái simátimune.
26 Énifo kesifomá wení Ufaen-ámútánkómbá kentí karáákómbá ai'maráínana kumbéna
ken-ánóndáá éna seyaafá-tántáá'á aráátimena súnda-aai timína'a tááka'a maránááwe.
27 Tiyuwé'a faru uwátinke'a kentirumbó aáno'o uwátínkáandate úmai méraaro.
Marapá'-wáásí ímba miyá wéuwatinkaafo kesirumbó aáno'o maráúndantemba miyáumai
timúne. Mindásafena kentirunkó ímba sáwí'a éna ímba táá'a íno.
28 Tiyúwáandanifo kentópa'a iyuweránaumnemo súnda é'a wéisaawe. Kentirumbó
simé'o é'a kesifompá'á íyóndasafe'a aamoí ónááwe. Kesifomá kembá íyáákaraintafe'a
símai aamoí ónááwe.
29 Ímba paápé uráisa'a simátimunda póna paápé ína'a kentáfé'a sé'a érai'a siyáiye
sénááwe.
30 Waántáwanko maambáráráké-sáwí-káwáágó wétimba pó'a ímba aaimá ayáátááka'a
simátimumpo wení fasi'aénkó ímba kembá ta'ótorainiye.
31 Kesifomó simásímakaimba miyámó únda suwánésa sésa afowámbá arumbá ámakaiye
sénááwe. Íyáfasinaiyata konó Ísu siyáiye.

15

Érai'a ándáma kemá únemo Ísu siyáin-aai.

1-5 Ísu simátimena séna érai'a ándáma kemá úne. Kesifomá minándárá'ó káráwiyaiwain-
iye. Ándáma kemá úne. Ándágoni amaimá kemán-owe. Ímbo arambó iyáínda-amaimo éna
ayááisuwainiye. Arambó iyáínda-amaimo éna ayááimarainana arágásáó agaimái arambá
iyáíníye. Ayááímáráíntemba simátímakaunda-aaigo miyá éna tirunkó arupíse wéiye.
Kesé'a kááísamai méraiya'a kemá kempá'á kááísamai méraano. Amai aantenkomo éna
ímba arambá iyáíníye. Miyámó intembá kesé'o ímbo kááísamaimo méraiyanamo éna ímba
arambá iyáíníye. Kemá kesé'a kááísamai méwa'a pó'a kesé'o kááísamaimo méraiyawimo
é'a sáwífa'-aramba imái méranaawe. Kembó ifá'ó siyuwésamo ésa ímba arambá imái
méranaawe.
6 Amaimó ayááisuwainda-amaimo aáénkáíndamo éna ayáímai agaisuwáíníye. Kesé'o
ímbo kááísaiyawi miyá íníye.
7 Kesé'o kááísamaimo méraiyawi kesááimo kentirumpimbó ta'óto'maraiyawi áísai íyana
póna miyá uwátinkainiye.
8 Sáwífa'-arambo imáímo méraiyan-kwaasimo tuwánésamo ésa sésa Ísumbo arááíwáén-
kwaasin-owe síyana kesifon-áwíkomo éna óraa'a íníye.
9 Kesifomó arumbó símakainten-úmai kesirumbá kembá timúne. Kemó é'a
misírúntáfé'e símai méraaro.
10 Kesifoní ámáámba ísámai wenaruntafé'o símaimo méraundantemba kesí ámáámbo
isé'o é'a kesiruntafé'a símai méranaawe.
11 Minááí simátímakaunda pó'a kesí aamoigó kentirumpimbá óraa'a wéraina'a aamoí
é'a méraaro.
12 Kesirumbó timúndantemba moórá-mora-waasi tirumbá tíméro. Mindá kesí ámáámba
timúne.
13 Kentí waásisafesawe símai wétuwa'nai-e'o puwónae sésamo puwíyamba ímba moóra-
aai símai íyáákamai tirumbá timénááwe.
14 Kesááimo isémaiyawimo é'a kesí waási-i'a ónááwe.
15 Óraa'-waasigoni kísau-waasi óraakoni kísau ímba awánaraambanifo wenáfárawaisai
wení kísau wéawanaraawe. Miyámó ontáfé'a pó'a kesifomó seyaafá'-ááímó
simásímakaimba simátimunda pó'a ímba kesí kísau-waasiye sendá kesífárawaisaiye
sénaumne.
16 Kembiwí ímba kembá kendé-í'a uwásínkááwa'a kemá kembiwí kendé-í'a
uwátinkaunda pó'a wé'a fasi'aén-árámbá koimái sáwífase úmai méraaro. Ken-ímáyáámó
é'o kesifompá'ó áísai íyanamo éna miyá uwátinkainiye.
17 Moórá-mora-waasi tirumbá tíméro sé'a miyán-ámáámbá simátimune Ísu siyáiye.

Marapá'-wáási tíyámbo uwátínkaraan-aai.

18 Ísu minááí simátimena séna marapá'-wáásímó kembiwísáfésamo tíyámbo
uwátinkaiya'o é'a tááka'a maré'a sé'a aifa'á kentáási Fasi'aénkómbá tíyámba
uwánkaraawe sénááwe.
19 Kemá marapá'-wáásífínkémbá kembá kendé-í'a uwátinkaunda pósa marapá'-wáási
tíyámba wéuwatinkaawe. Kembó úwoimo marapá'-wáásímó onkakaa kentáfésa sésa
kenkáán-kwáásín-owe sésa tirumbá tíméwisino.
20 Kísau-waasi miwítí óraa'-waasigomba ímba íyáákaraawemo súnda imáyáan-oro.
Kentí óraako únasa pósa marapá'-wáási karaánáá'a sinkésa sáwí'o uwásínkáanten-úmai
kembiwí karaánáá'a tinkésa sáwí'a uwátinkanaafo kesááimo ísámaimo kawe'ó íyawi
kentáái isánááwe.
21 Kembiwí kesí waási-i'a ombá pósa marapá'-wáási karaánáá'a tinkésa sáwí'a
uwátinkanaawe. Si'mákaiwaimba ímba awánaraamba pósa sáwí'a ésa miyá ónááwe.
22 Kemó ímbo kusimátimundarakaa marapá'-wáásíti sáwí-imayaa úwoi aúpá'á
wéraisino. Kusimátimunasa miwítí sáwí-imayaa ifá'ó túwááraamba ímba ifá'á túwááwana
úwoi wéraiye.
23 Tíyámbo uwásinkewi kesifonkwárá'á tíyámba wéuwankaawe.
24 Kemó fí'owimo íyáákamaimo ímbo fí'o-fi'on-kisaumo maúndarakaa marapá'-wáásíti
sáwí-imayaa úwoi aúpá'á wéraisino. Kesí kísau awánésa kené kesifoné tíyánkai
wéuwasinkaawe.
25 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna úwoisafesa kembá tíyámba wéuwasinkaawe
siyáinka'a póna minááí káfé'a wépaape-iye.

26 Kesifompá'á iyé'a kentí karáá'ó tutinkáíndawimba ai'máráanana kesifompákémbá
wenámútanko kembiwísé'a kumbéna wemá éraikoni áwáugo póna kentáféna seyaafá-
tántáá'á kusimátiminiye.
27 Kemó kísaumo ómbaraawandarakemba é'a suwánaraamba pó'a kentáfé'wara kesí
kísausafe'wara'a
simátímapa'a kónááwe.

16

1 Ánaaemba kesááisafe'a ímba fasi'ámai mé'a siyúwáafo sé'a mináái simátimunda
imáyáan-oro.
2 Ánaaemba marapá'-wáásímó kembiwísáfésamo ámáán-daumpakemba watuwánaemo
síyamba mindásafesa sésa Ísuni kísau-waasi tínkamiyawi Maníkóní kísau wémaewe karo'á
sénááwe.
3 Kenté kesifonté'a ímba suwánaraamba pósa miyáumai sáwí'a uwátinkanaawe.
4 Káfé'a mináái simátimunda póna mindá paápé ína'a imáyáa é'a sé'a simásímakaimba
wépaape-iye sénááwe. Mindásafe'a simátimune Ísu siyáiye.

Maníkóní Ufaen-ámútánkó kísaumo wémain-aai.

Ísu simátimena séna kesé'a méraunda pó'a mináái ímba simátímake'a
5 si'mákaiwaimpa'o íyóndasafe'a káfé'a simátímakaana'a náafara iyónó sé'a ímba sísai
owe.
6 Iyónaumne súnda-aai ísááwana tirunkó umbaí taisa'á pó'a náafara iyónó sé'a ímba
sísai owe.
7 Érai'a simátime'a súne. Ímbo iyúndarakaa kentí karáá'ó tutinkáíndawi ímba kúmísino.
Iyé'a wembá ai'máráanana kembiwísé'a kumbéna kawe'á uwátinkainiye.
8 Kumbéna marapá'ó méraan-kwaasi kentí sáwí-imayaagoni áwáuma aráátiminiye.
Arupísemo úmaimo méraiyawini áwáuma aráátiminiye. Maníkómó aaifimbó
maitinkáíndawini áwáuma aráátiminiye.
9 Kesááisafesamo ímbo timankúnkúmbo íyawisafena simátimena séna kentí sáwí-imayaa
úwoi wéraiye síníye.
10 Kesifompá'ó iyúnda ímba suwánánááfo kentí karáá'ó tutinkáíndawi arupíse úmaimo
méraiyamba kunaráátiminiye.
11 Maambáráráké-sáwí-káwáágómbá é'a aaifimbá maiyánkaraimba póna Maníkó
aaifimbá maitinkáíníyema simátiminiye.
12 Sáwífa'-aai simátimusina umbai-ááí pó'a káfé'a ímba kanaa'á isánááfo ánaaemba
isánááwe.
13 Maníkóní ámútanko kumbéna érai'-amba kawe'-ámbá aráátiminiye. Ímba wení
imáyáafinkemba simátiminifo simámakain-aai simátimena aáno'o paápé índa-tantaa'a
simátiminiye.
14 Súnda-aai simátiminana kesúwíko óraa'a íníye.
15 Seyaafá'-ááísómbá kesifondé mindá kendén-iye. Miyáumai sé'a simámakaunda-aai
Maníkóní ámútanko simátiminiye Ísu siyáiye.

Tirunkó umbaí taréna ánaaemba kawe'á íníyemo siyáin-aai.

16 Ísu simátimena séna kárika'a ímba suwáné'a ánaaenka'a suwánanaawe súwasa
17 wení kísau-waasifinkemba tuwímbai sésa kesifompá'á iyúnda pó'a kárika'a ímba
suwáné'a ánaaenka'a suwánanaawemo simbá nóintafenawa síyó.
18 Kárika'emo simbá minááígóní áwáuma ínta isáúmne. Nóintafenawa síyó suwaná
19 Ísu áísai ónaesamo umbá iséna simátimena séna kárika'a ímba suwáné'a ánaaenka'a
suwánanaawemo súnda-aaisafe'a kembiwí áfááraumai kemó súnda-aaisafe'a símae
wénowe.
20 Érai'a simátime'a súne. Kembiwí ifi'á táíyasa marapá'-wáásí aamoí íyambanifo
kentirunkó umbaí taréna ánaaemba kentirunkó fetóí íníye.
21 Moórá-ininkomo iyámpóímo ma'ankáínda-kanaa tínanamo éna áí'a ínana arunkó
umbaí táínana ánaaemba miníyámpóí ma'ankéna áíkomba ímba imáyáa éna aamoí íníye.
22 Miyámó ontembá kentirunkó umbaí táína'a ánaaemba suwáné'a aamoí ónááwe.
Aamoimó í-tántáá'á ímba maitiyuwánááwe.
23 Minkánáámó tína'a ímba sísai ónááfo kesifompá'ó inaimó síyamba kentáfé'a ísámai
áísai íyantafena póna miyá uwátinkainiye.
24 Kesifompá'á ímba inaí siyáafo káfé'a kentáfé'a ísámai inaimó síyamba miyá
uwátinkainana kentirunkó óraa'-aamoi ína'a méraaro Ísu siyáiye.

Marapá-tántáá'á Ísu íyáákaraiyemo siyáin-aai.

25 Ísu simátimena séna waé'mai-aai simátimunda pó'a ánaaen-kanaa tína'a kesifon-aai
afora'á simátimenaumne.
26 Minkánáámó tína'a ken-ímáyáámó ontáfé'a kesifompá'á inaí síya'a kemá ímba inaí
senaná
27 wemá úwoi tiména wenarumbó tímakaintafena póna úwoi timíníye. Kentáfé'a
sé'a Maníkómpákémbá kunkáiye sé'a tirumbá símakaantafena kesifomá arumbá
tímakaiye.
28 Kesifompákémbá marapá'á kumbéraunda pó'a káfé'a marapá'á tuwé'a kesifompá'á
iyónaumne Ísu súwasa
29 wení kísau-waasi sésa káfé'a ímba waé'mai-aaifinkemba sémpo aforatá simásimene.
30 Kesáá séta áísai ónáísaiye ímba súnasaama emá ísaraandawi po afora'á wésene.
Miyásá séta Maníkómpákémbá kunkáanesa súne suwaná
31 Ísu séna kentáfé'a Maníkómpákémbá kunkáiye sembánifo
32 kárika'a siyuwé'a kentí naaó'-nao'a wété owa'á keyáá mérausina kesifomá kesé'a
méraiye.
33 Minááí simátimunda pó'a kesé'a kááísamai mé'a aáno úmai wempa'á méraaro.
Marapá'-wáásí karaánáá'a tinkésa sáwí'a uwátinkanaafo marapá-tántáá'wárá
waásiwara'a íyáákaraunda pó'a kentirunkó aamoí ína'a méranaawe Ísu siyáiye.

17

Ísu wení waásisafena ísámai Maníkómpá'á inaimó siyáin-aai.

1 Ísu simátimena wíyómpa'a awánéna séna kesifóo minkánáá wétiye. Kesúwí'a óraa'a
ina'á enáwí'a óraa'-i'a uwánkáano.
2 Seyaafá'-wáásí káráwiyaundasafe fasi'aémbá símakaanda pó'a símakaanda-waasi aúí'a
úmai maé'mae'a uwátinkaunda mindásafe kesúwí'a óraa'-i'a ina'á enáwí'a óraa'-i'a
uwánkáano.
3 Eyáá érai-Fasi'aenko óne. Kembá si'mákaandawi úne. Empá'é kempá'é tésa
kenkáísááimo ísááwi aúí'a úmai maé'mae'a wéowe.
4 Marapá'á enáwí'a óraa'a úmai símakaanda-kisau tai'áúmne.
5 Kesifóo maramó ímbo úmakondara'a esé'a méraawanana kesúwíko óraa'-i'o uráinka'a
po aneka'á miyá ínkwae'a súne.
6 Marapá'-wáásífínkémbá ení waási-i'a uwátinke símakaana'a entáfé'a miyámó iwáí
méraiye símai paápé uwátinkaunasa enáái wéisaawe.
7 Símakaandasafesa sésa mintántáá'á Maníkómó ámakain-tantaa'e wésewe.
8 Símakaanda-aaimo simátimunda wéisaawe. Empákémbá kunkáunda-aai isésa sésa
Maníkó ai'mákaisana kunkáiye wésewe.
9 Miwísáfé'a ísámai inaí súne. Marapákén-úwóí-wáásísáfé'a ímba inaí súmpo
símakaanda-waasi ení waásisafe'a ísámai inaí súne.
10 Ení waási kesí waásin-owe. Kesí waási ení waási ésa kesúwí'a óraa'-i'a wéowe.
11 Marapá'ó ímbo méraanda empá'á iyónaumpo miwí marapá'á méranaawe.
Kawe-késífóo miwíyá'á emá káráwiyinasa pósa Maníkómbó áántaan-kwaasi-i'a úmai
méranaawe. Esé kesé'o kááísamaimo mérauyantemba miwí kááísamai méranaawe.
12 Miwísé'a mé'a káráwiyaunasa Maníkómbó áántaan-kwaasi-i'a úmai mésa ímba sáwí-
amba aráááwakaawe. Énifo moóráwigo sáwí-amba aráááwainda póna minááí Maníkón-aai
aúfáífimba agaimaréna siyáin-aai paápé íníye.
13 Empá'á ímbo iyúnda marapá'á mé'a miwí tirumpimbá kesí aamoigó óraa'o intáfé'a
minááí simátimune.
14 Enáái simátímakaumne. Kemó ímbo érai'o marapá'-wáásímó úndantemba miwí ímba
érai'a marapá'-wáásí ombá pósa marapá'-wáásí úwoi-waasi tíyámba wéuwatinkaawe.
15 Ímba sé'a miwí marapákémbá kuntiyaaó súmpo waántáwanko sáwí'a uwátínkáífo
séma káráwiyuwo súne.
16 Kemó ímbo érai'o marapá'-wáásímó úndantemba miwí ímba érai'a marapá'-wáásín-
owe.
17 Enáái érai'-aai póna tirumpimbá wérainasa ení waási-i'a úmai méranaawe.
18 Kembó si'maróna'o marapá'ó kunkáundantemba miwí ti'máráanasa marapá'-
wáásífímbá méranaawe.
19 Miwísáfé'e sé'a enaráái aantemba wáúnda pósa enaráái aantemba waránááwe.

20 Ímba maankwáásísáfé'-aantemba inaí súmpo miwí táái isésa kentáfésa timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáiye síyawisafe'wara'a inaí súne.
21 Kesifóo inaí sé'a esé kesé'o kááísamaimo mérauyantemba miwí enté kenká'é kááísamai méranaawe. Miwí kááísamai méraamba pósa marapá'-wáási tuwánésa sésa érai'a Maníkó Ísumba ai'mákaisana kunkáiye sénááwe. Mindásafe'a inaifínkémbá simámune.
22 Esé kesé'o mimbóráí'o úmaimo mérauyantemba símakaanda-fasi'aemba tímakaunda pósa mimbóráí'a úmai méranaawe.
23 Emá kesé'a kááísamai méraana'a kemá miwísé'a kááísamai méraunda pósa miwí kááísamai méranaawe. Marapá'-wáási mindá tuwánésa sésa Maníkó Ísumba ai'mákaisana kunkáiye sénááwe. Enarumbó símakaandantemba miwíwárá'á tímakaanda pósa marapá'-wáási tuwánésa sésa érai'e sénááwe.
24 Kesifóo maramó ímbo úmakondara'a enarumbá siméma fasi'aémbá símakaane. Símakaanda-waasi kesé'a méraiwae sé'a súnda pósa kesí fasi'aémbá awánánááwe.
25 Kesifóo usukáéwi óne. Marapá'-wáási embá ímba wéawanaafo kemó awánáúnda símakaanda-waasi kentáfésa sésa Maníkó ai'mákaisana kunkáiwaiye wésewe.
26 Entáfé'a miyámó iwáí méraiye símai paápé uwátimunasa enarumbó símakaandantemba miwí tirumbá simíya'a miwísé'a méranaumne. Entáfé'a miyámó iwáí méraiye símai paápé uwátínkare'a paápé úmai kónaumne Ísu inaifínkémbá miyá siyáiye.

18

Ísumbo ta'ótokaan-aai.
Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Rúku 22:47-53

1 Ísu simátimena wení kísau-waasise'a Kíndáróni-nomba kofatésa taai-kanáágúnéfímbá komérowana
2 Ísu wení kísau-waasise'a mintáí-kánáágúnéfá'á kógo upa'á Yúndasi Ísuni pintaru'-wáásígó mintáí-kánáágúnéfá'á awánópa'a
3 mifá'á kúmba ámáán-kawaa-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye i-wáásíwárá ámáán-danka'-i-waasiwara'a ti'márówana Yúndasi tí'maena taánáínkwara paepáé'wara'a maimaésa ómbá to'maésa mintáí-kánáágúnéfá'á kumbá
4 Ísu wempá'ó tínda-tantaakomba iséna wení waásifinkemba íyáfasinena miwí túranka'a koména tísai ena séna nááwani ayaafáíya wéoo súwasa sésa
5 Ísu Násaretifakewintafeta wéayaafai-une suwaná séna miwántáfé'o sembá kemá úne súwasa Yúndasi Ísuni pintaru'-wáásígó póna miwísé'a méraiye.
6 Kemá úne Ísu súwasa miwí tauwérópa'a tanaambá fowaná
7 Ísu aneka'á tísai ena séna nááwani ayaafáíya wéoo súwasa Ísu Násaretifakewintafeta wéayaafai-une suwaná
8 Ísu séna é'a simátímakaumne. Maandá kemá úne. Kembó siyaafáí ontáfé'a maankwáásí étinkaiyasa koró Ísu súmba
9 Maníkóntáféna siyáimba símakaanda-waasi ímba sáwí-amba aráááwakaawe siyónka'a póna paápé úmai mináái súwana
10 Sáímoni Pítaa paepáé'a awáúfínkémbá taútuwena aifa'-ámáán-káwáágóní kísau-waasigon-áá'a fagáúsuwomba minkísáú-wáásígón-áwí'a Márákáasi wenáá'a fagáúsuwowana
11 Ísu Pítaantafena séna ení paepáé'a awáúfímbá wiyuwó. Sí'o índa-i'a uwásinkaiyambanifo
kesifoní kísau ímba tuwánáúmpo miyá ónaumne Ísu siyáiye.

Ísumba áí'maesa Ánásimpa'o kuráan-aai.

12 Ísu súwasa i-wáásíyé miwítí óraa'-waasiye
ámáán-danka'-i-waasiye Ísumba ta'óto'mai ayáánka'a kárá'umaesa
13 áí'maesa aifa'á moórá-kawaagon-awi'a Ánásimpa'a tuwaná wemá Káyafaasin-ásáánko éna minkánáá Káyafaasi aifa'-ámáán-káwáágó póna
14 ááéma simátimena séna Yúndaa-waasi seyaafá'á púwófo séna moóráwigo puwíníye siyáiwain-ásáánkompa'a kuráawe.

Pítaa ímba awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aai.

15 Kuwasaráí Ísuni kísau-waasiyai moóráwigo Sáímoni Pítaae moóráwigoe'a Ísumba
arááíwa'maesarai kuyambá aifa'-ámáán-káwáágó moóráwigomba awánasuwowana aaimó
ísópa'a Ísumbo máánkaropa'a imérowana
16 Pítaa máápa'-ontafimba mérowana aifa'-ámáán-káwáágó awánówi iyuweréna
ontará'ó káráwiyon-arasigomba simámuwana ontá tiyankówana Pítaamba áí'maena
íyáferowana
17 minárásígó Pítaamba awánéna áísai ena séna minkwáásígóní kísau-waasiya'ono
súwana Pítaa séna ímbanifo kemá fí'on-kwaasi úne súwasa
18 táwitafesa ésa kísau-waasiye i-wáásíyé iyamá agaimakésa tiyáámba wégaufuwana
Pítaa mináái simásuwena iyará'á koména ayáámba kauráiye.

Aifa'-ámáán-káwáágó Ísumbo áísai uráin-aai.
Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Rúku 22:66-71

19 Pítaa iyamá wégaufuwana aifa'-ámáán-káwáágó Ísuntafena séna simátímakaanda-aai
simásimiyo. Ení kísau-waasisafewara'a simásimiyo súwana
20 Ísu séna Yúndaa-waasiti óraa'-amaan-daumpa'e kári'-amaan-daumpa'e simáti-
simatimbo émaunda afora'ó sémaunda ímba aúpá'á simátímakaumpo
21 nóintafewa wésisai-ono. Kesááimo ísaraawi tísai inasá simátímakaunda-aai ísaraamba
pósa sénááwe súwana
22 ámáán-danka'-i-waasigo Ísumba tufuwéna séna aifa'-ámáán-káwáágómó sinká'á ímba
miyá siyó súwana
23 Ísu séna sáwí-aaimo súndarakaa misáwí-ááí ááéma afora'á isinó. Kawe'-ááímó
súndasafe nóintafewa sínkamono súwana
24 Ánási ai'marówasa ayáámpinken- anda ímba awátuwesa minándáwárá'á áí'maesa
Káyafaasi aifa'-ámáán-káwáágómpá'á kuráawe.

Pítaa ímbo awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aai.
Mátíyu 26:71-75, Mááka 14:69-72, Rúku 22:58-62

25 Aifa'-ámáán-káwáágómpá'á Ísumba kuwaná Pítaa iyará'á ména ayáámba
wégaufuwasa iyará'ó máún-kwaasi áísai esa sésa ewárárá minkwáásígóní kísau-
waasiya'ono suwaná mináái umémpa'a tuwéna séna ken-ímbaniye súwana
26 aifa'-ámáán-káwáágóní kísau-waasigo Pítaantafena séna emá minkwáásígóe'a taai-
kanáágúnéfá'á méraaya'a tuwánérúnda éraira súno séna Pítaamo áá'o fagáúsuwowini
akún-ándáfákéwí súwana
27 Pítaa aneka'á séna ken-ímbaniye súwana kokórigo áái siyáiye.

Ísumba Páíratimpa'o áí'mae kuráan-aai.
Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Rúku 23:1-5

28 Kokórigo áái súwasa siyarónka'a Káyafaasini naaúmpakemba Ísumba áí'maesa
kámáni-oraakoni pááimpa'a máankesa sésa ímba Yúndaa-waasiti naaúmpa'an-ifo fí'on-
kwaasiti naaúmpa'a iyéta tíyótaimo í-tánómbá ínta náúnafo sésa ímba íyúwana
29 Rómu-kamani-kawaagon-awi'a Páírati kúwákárúwena kuntísai ena séna minkwáásí
nóra inkakena aaifimbá maenkánaera séo súwasa
30 sésa ímbo sáwí'o uráinkakaa ínta áí'maeta túsino suwaná
31 Páírati séna keyáárika'a áí'mae'a kentí ámáámbo makénten-úmai simánkáaro
súwasa minYúndáá-óráá'-wáásí sésa Rómu-kamani-waasi moóráwigombo tufú'maimo
utáíyantafesa aambá fáí'makaawe sumbá
32 ááéma Ísu simátimena séna aaraa-táíyá'á sínkamiya'a uwónaumne siyáin-aai paápé
úwasa áí'maesamo kumbá mináááísáfésa uwaná
33 Páírati naaúmpa'a kunuweréna iyéna Ísumba áántena séna emá Yúndaa-waasiti
kawáágówá ónó súwana
34 Ísu séna ení imáyáafinkena sísai ó waásiya simámakaawawa sísai ónó súwana
35 Páírati séna kemá ímba Yúndaa-waasi úne. Ení waásiye óraa'-amaan-kisau-waasiye
áí'maesa kempá'á tiyáafo nóra ónasawa'iyo súwana
36 Ísu séna kemó kawáá-í'o úndama ímba marapá'á wéraiye. Kemó kawáá-í'o úndamo
marapá'ó wérainkakaa kesí kísau-waasi tíyááwaisino. Yúndaa-waasi kembá ta'ótoraafo
sésa tíyááwaisino sésa ta'ótokaawe. Kemó kawáá-í'o úndama ímba marapá'á wéraiye
súwana
37 Páírati áísai ena séna kawáágówá ónó súwana Ísu séna é'a séne. Mindásafe'a
marapá'á kumúnana masínkaraimba pó'a arupíse-aai wésimatimune. Arupíse-
aaisafesamo aamoimó owí kesááima wéisaawe súwana
38 Páírati séna nóin-aaiya arupíse-aain-iyo siyáiye.

Ísumba tufuwíyana puwínomo siyáin-aai.
Mátíyu 27:15-31, Mááka 15:6-20, Rúku 23:13-25

Páírati simásuwena kúwákárúwena Yúndaa-waasisafena séna wemó sáwí'o uráimbo simásímakaamba saafá únana ímbanifo
39 tíyótaimo
í-tánón-kánáá tintembá moórá-waasi áántaawa'a ándáfakembo awá'ankaundantemba minkánáámó tinká'á Yúndaa-waasiti kawáágóná awá'ankanaumno tísai ena súwasa
40 óraaka sésa ímbanifo wembá ímba awá'ánkénda Párápásimba awá'ankaao suwaná Párápási tiyéna uménté'a in-kwáásín-iye sésa
wembá awá'ankaao siyáawe.

19

1 Suwaná Páírati i-wáási simátimuwasa Ísumba áwíyandasamba áwiyonku'-nésa
2 óraa'-waasiti kámo'an-iye sésa áwíyandama owepámai Ísu a'nómpímbá kufé'ankesa naae-únánkwátói óraa'-waasiti unáánkwátóin-iye sésa uwánkesa
3 karaánáá'a ankésa moórá-mora wempá'á tésa sésa Yúndaa-waasiti kawáágó óne sésa tiyáántamba
tufúto'naamai uráawe.

4 Tufúto'naamai uwaná aneka'á Páírati kúwákárúwena seyaafá'-wáásísáféna séna ísáaro. Ímba sáwí'o uráintafe'a áí'mae'a túranka'a máánkaraana'a awánaaro. Ímba sáwí'a uráiye súwana
5 Ísu kúwákárúwena a'nómpímbá áwíyandawara naae-únánkwátóiwara'a kúwákárúwowana Páírati simátimena séna minkwáásígómbá awánaaro súwasa
6 óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáán-danka'-i-waasiye awánésa óraaka'-oraaka'a sésa aaraa-táíyá'á tufíyana puwíno suwaná Páírati séna wemá ímba sáwí'a uráimba pó'a kemá ímba tufuwónaumpo kembiwí áí'mae'a aaraa-táíyá'á mátufuworo súwasa
7 Yúndaa-waasi sésa wemá séna Maníkón-áánimba úne sémáyáímbanifo kentáási ámáánko séna miyámó síndawimba tufuwíyana puwíno símakaampimba póta tu-fuwónaumne suwaná
8 Maníkón-áániniko úne siyáin-aai Páírati isówana áfááraumai áá'a úwana
9 naaúmpa'a kunuweréna imaéna Ísumba áísai ena séna nááfakewiya'ono súwana Ísu iséna ímba aaí súwana
10 Páírati séna kemó áísai únda nóra séwa ímba aaí wéseno. Kemó aaimó senasamó ésa awá'ankanaawe. Kemó senasamó ésa aaraa-táíyá'á tufuwíyama puwínone. Mifásí'áémbá tokáumne súwana
11 Ísu séna Maníkómó mifásí'áémbó ímbo ámakainkakaa ímba toráásino. Maníkó ámakaifo sí'maenamo enká'ó másinkaiwaini sáwí-kisaugo ení sáwí-kisaugomba íyáákaraiye siyáiye.

12 Ísu súwana Páírati mináái iséna séna nóra'iyo ke minkwáási awá'ankanae'a wéune súwasa Yúndaa-waasi óraaka sésa emó awá'ankemo éma ímba Rómu-kamani-aifa-kawaagoni waási-i'a wéone. Ísu séna kemá kawáágó úne siyáintafena Rómu-kamani-aifa-kawaagomba íyáákanaemo siyáintafe mindásafewe séma ímba awá'ankaao suwaná
13-14 Páírati mináái iséna Ísumba áí'maena máápa'a óntan-arumbo akwítukom-barupa'a Yúndaa-waasi-taaifinken-awi'a Kápata-marupa'a kumbéna aaifimbó maitínkáám-barupa'a kumbéna Yúndaa-waasisafena séna kentí kawáágón-iye súwana tíyótaimo í-tánón-kánáá aafáyáaraamba úwana káfékaamba wááwái kárika'a tínena úwana Páírati Yúndaa-waasisafena séna kentí kawáágón-iye súwasa
15 ímbaniye sésa óraaka'-oraaka'a sésa aaraa-táíyá'á tufuwíyana puwíno suwaná Páírati tísai ena séna kentí kawáágómbá aaraa-táíyá'á tufuwónaumno. Mindá tirááíya taíyó súwasa óraa'-amaan-kisau-waasi sésa Rómu-kamani-aifa-kawaago weyáá kentáási kawáágón-iye suwaná
16 Yúndaa-waasi-taaigo íyáákontafena Páírati séna Ísumba aaraa-táíyá'á tufúwóro séna tímakaiye.

Ísumba aaraa-táíyá'ó tufúkáan-aai.
Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Rúku 23:26-43

17 Páírati timúwasa i-wáási Ísumba áí'maesa tufuwíyan-aaraa-taima wembá ámúwana áúwaata'maena tufuwíyan-aempa'o kúmba mináémpá'-áwí'a a'nónayaantapa Yúndaa-waasi-taaifinkemba Kórígótaafa mináémpá'á kuwasá

18 aaraa-táíyá'á aíyayaanka'a tufúsúmaresa kae'-wáásíyáí Ísuni séfasefa'-arausampa'a
aaraa-táíyá'á tufúsúmaresa Ísumba afufumpimbá tufúsúmarowana
19 Páírati wení kísau-waasisafena séna Ísu Násaretifakewi Yúndaa-waasiti kawáágón-iye
sé'a agaimái a'nónká-táíyá'á máráaro súwasa
20 kaumbo-wáásí tááifinkemba Yúndaa-waasi-taaifinkene Rómu-waasi-taaifinkene
Kíríki-waasi-taaifinkene agaimárówasa sáwífa'-waasi awánomba tufúwún-aempa'a óraa'-
naopa'a ewaa'á wérowasa sáwífa'-waasi mináúfáímá awánésa toráumai ísówasa
21 Yúndaa-oraa'-amaan-kisau-waasi Páíratintafesa sésa Yúndaa-waasiti kawáágón-iye
ímba miyá símai agáínda wemá séna Yúndaa-waasiti kawáágó úne miyá símai agauwó
suwaná
22 Páírati séna é'a agaimakáumne siyáiye.

23 I-wáásí Ísumba aaraa-táíyá'á aíyayaanka'a tufúsúmaresa wení unáánkwátói
maimaésa éíyainka'a tuwímbaresa moórá-mora-i-waasi éíyain-kwaasi minúnánkwátói
maimaésa moórá-ampanta paákákén-únánkwátói ímbo farúmakon-ampanta maimaésa
sésa
24 ínta tafeónaumpo sésa ááfésa tíyáananasa nááwa íyáákenawa máíníyo sumbá
Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
kesí unáánkwátói tuwímbai maimaésa moórá
kesí ampantarátáfésa ááféma tiyaráawe
siyónka'a pósa i-wáásí miyá uráawe.
25 I-wáásí miyá uwasá Ísuni waási aaraa-táíyá'ó tufún-taigoni áwáufimba mésa Ísun-
anówa úwana wenáúnko Kórópasi awaaininkón-áwí'a Máríyaa úwana Mágátáraa-
naopaken-ininkon-awi'a Máríyaa úwasa miyáumai-inimba aaraa-táígóní áwáufimba
mérowana
26 Ísu wenanówamba awánéna kembá Yónimba suwánéna anówantafena séna miwá
enáánimban-iye séna
27 kentáféna séna miwá enanón-iye súwa'a
isé'a kesí naaúmpa'a móankare'a káráwiyaumne.

Ísumo pukáin-aai.
Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Rúku 23:44-49

28 Minkákémbá Ísu imáyáa éna séna seyaafá-kísáú tai'áúmne súmba sáwí-imayaagomo
ta'ótokaimpinkemba awátinkaunda-kisau seyaafá-kísáú taí'ásuwaumne séna Ísun-aai
Maníkóní aúfáífinkemba paápé índasafena Ísu séna nontáféna sínkáíye súwana
29 ándá-aran-domba ika-nómbá anaféúmpímbá wérowasa faru-táénáma mindómpímbá
tu'maésa ofiyen-táemopimba sinúfaimaesa náínkwae sésa Ísun-óika'a mósá márówana
30 Ísu néna séna seyaafá-kísáú taí'ásuwaumne séna a'nómbá kífaena afowan-
ayáámpimba wenámútamba to'maréna pukáiye.

Ísuni awáúfímbá waantáámbó faiyáin-aai.

31 Ísu weyáárika'a puwúwasa Yúndaa-waasimo saagon-kánáá tíyótaimo í-tánón-kánáá
aafáyáaraamba úwasa pósa sésa saagaan-kánáárá'á puwíyan-kwaasi aaraa-táíyá'á máéfo
sésa Páíratimpa'a tésa sésa puwíyan-kwaasi ímba úwoi tiyúwéwasa aaraa-táíyá'á méraaro.
Tísamai ankaisíyasa ááéma puwíyasa taaiyakémbá marapá'á múratuwaaro suwaná
32 Páírati ewé súwasa i-wáásí Ísuni séfasefa'-arausampa'o tufúsúmaron-kwaasi tísamai
koankaisésa
33 Ísumba taawánomba é'a pukóntafesa wenaísamai ímba ankáísúwana
34 moórá-i-waasigo Ísuni awáúfímbá waantáántámbá faúwana naaewárá nonkwárá'á
kunkáiye.
35 Mindámo awánáúndawi simátímakaumne. Awáné'a érai'-aai súnda pó'a isé'a sé'a
érai'e sénááwe.
36 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna wenayáátámba ímba ankaisónááwe
agaimaréna siyónka'a pósa i-wáásí miyá uráawe.
37 Moórafa'a agaimaréna séna waantáántámbó fáíyamba afuwónááwe agaimaréna
siyónka'a póna paápé uráiye.

Ísumbo utaráan-aai.
Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Rúku 23:50-56

38 Yósepi Árímátíyaa-naopakewi Ísun-aai isówi éna Yúndaa-oraa'-waasi táároi inkaiséna
wenáwí'a áwiyotuwena Ísumo puwúnka'a Páíratimpa'a téna séna Ísun-áúma utánáifo
simiyó súwana Páírati séna kanaámpó máínone súwana Yósepi Ísun-áúma komaúwana
39 Níkótímási ááéma Ísumpa'o nó'waambo tiyáiwai asaa-wiyúmbó úm-basawemba óraa'-
masawemba kae'á maimaéna Yósepimba kóái'maesarai
40 Ísun-áúma komaimaésarai ampantafímbá minásáá-wíyúm-básáwénkwárá'á
kárá'umaesarai tésarai Yúndaa-waasi miyáumaimo utaantembá pósarai miyáumai
utarááye.
41 Ísumbo tufúkáan-aempa'a taai-kisáú wérowana utaráan-ontan-aima ímbo waási
utarón-ontan-aima wérowasarai
42 saagaan-kánáámá ampáámbán-iye sésarai minóntán-aima ewaa'á wérontafesarai
Ísumba mimpímbá máutaraaye.

20

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai.
Mátíyu 28:1-8, Mááka 16:1-8, Rúku 24:1-12

1 Sondaará'á siyarónka'a ímba sán-karowana Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko
utámakopa'a wéna koawánómba óntan-aigoni óikaken-ontamba maisukówana koawánéna
2 awaantanténa Sáímoni Pítaante kenté'a tasimásimena séna kentáási óraakon-áúma
óntan-aifinkemba maimaésa nááfara makáao súwakai
3 Pítaae kesé'a utámakon-ontan-aifa'a kónae sékai
4 suwaantantékai kówáyamba kemá Pítaamba kóyááke'a aifa'á óntan-aifimba kówánda
5 kífae'a ampanta aantemba wéromba awáné'a ímba óntan-aifimba íyáferaawanana
6 Sáímoni Pítaa téna óntan-aifimba íyáferena awánómba ampanta aantemba wérowana
7 Ísun-a'nónkákén-ámpántá moórá-aempa'a wérowana awánówa'a
8 óntan-aifimba aifa'ó kówándawi íyáfere'a awáné'a sé'a érai'a pukáimpinkemba
íyáfasinkaiye séwándanifo
9 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna pukáindafinkemba íyáfasinainiye siyáimba
ímba ísámai kawe'á ówáyamba
10 kenkáísí naaópakai kuráuye.

Ísu paápé úwana Máríyaamo awánarain-aai.
Mááka 16:9-11

11 Naaópa'a kówáyana Máríyaa óntan-aigoni óika'a ména ifi'á wétena kífaena óntan-
aifimba awánómba
12 kae'-wáási waén-únánkwátóiwara'a Ísumbo utámakom-barupimba mésarai
moóráwigo a'nómpá'á maúwana moóráwigo aísamaifa'a méroyana Máríyaa
tuwánówasarai
13 sésarai menínínkóo nóintafewa ifi'á wétaano suyaná Máríyaa séna kesí Fasi'aénkómbá
maimaésa nááfara makáao sé'a ímba wéraisa'a wéawanaumne
14 simásuwena waeréna awánómba Ísu úmbanifo ímba awánéraase úwana
15 Ísu séna menínínkóo nóin-ifira wétewa nááwan-ayaafaawa wéono súwana Máríyaa
séna taai-kisáúrá'ó káráwiyaiwai iyé-ímáyáá éna séna emó maimaémo nááfa'o maké
simásimiyo. Komaénae súwana
16 Ísu séna Máríyaao súwana méwaerena wenááifinkemba séna Raaponai súmba
maanááífínkémbá waé'mai séna kesí Fasi'aénkóo súwana
17 Ísu séna kesifompá'ó íyóndasafe'a úmpo ímba ta'ótoraao. Kesífárawaisai kosimátime
sé kesifoné kentifompá'á iyúne. Kesí Maníkóné kentí Maníkómpá'á iyúne súwana
18 Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko Ísuni kísau-waasi kosimátimena séna
Fasi'aénkómbá awánáúmne séna Fasi'aénkómó sún-aai simátímakaiye.

Ísuni waási wembó awánaraan-aai.
Mááka 16:14-18, Rúku 24:36-49

19 Misóndáágóní fenómpinka'a Ísuni kísau-waasi Yúndaa-oraa'-waasisafena táá'a úwasa
naaúmpa'a imésa ontá wisukówana Ísu túranka'a paápé éna séna aáno úmai méraaro séna
20 ayáánarumpin-afiwara awáúfín-áfíwárá'á aráátimuwasa miwítí Fasi'aénkómbá
awánésa pósa áfááran-aamoi uwánkówana
21 Ísu aneka'á séna aáno úmai méraaro. Kesifomó si'mákaintemba miyáumai kembiwí
ti'máráana'a kesí kísau komáéro séna
22 wenááma áútimena séna Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá tíménana kesé'a mérainiye.

23 Sáwí-imayaamo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáá taiˈáíníye. Ímbo
maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáá úwoi waéˈwaeˈa íníye Ísu siyáiye.

Tómaasi Ísumbo awánarain-aai.

24 Ísu paápé úwasa wení kísau-waasi awánasuwonkaˈa Tómaasi moórá-awiˈa Títímási
mináwíkóní áwáuma amáántágaeˈa wemá fíˈopaˈo maémomba
25 túwasa simámesa sésa Fasiˈaénkó paápé isatá awánáúmne suwaná Tómaasi séna
ayáánarumpin-afiwara awáúfín-áfíwáráˈó awánéˈo taˈótorekaa séˈa pukáimpinkemba
íyáfasinkaiye súsino súwasa
26 afakaeté-noˈwaamba maisuwésa Tómaasiwaraˈ-úmai anekaˈá wení kísau-waasiye
naaúmpaˈa imésa ontá wisukówana Ísu túrankaˈa paápé éna séna aáno úmai méraaro séna
27 Tómaasintafena séna siyáánarumpimba taˈótoˈmai awáné suwáúfímbá taˈótoˈmai
awáné sé kentáfé karoˈé sénafainifo éraiˈe siyó súwana
28 Tómaasi séna kesí Fasiˈaénkóo emá kesí Maníkó óne súwana
29 Ísu séna áááma ímba suwánarempo karoˈé siyáandaniye. Káféˈa suwánáánda po
éraiˈe wésene. Ímbo suwánaawimo ésa éraiˈemo sésamo timankúnkúmbo ésa aamoí isaná
tirunkó kaweˈá íníye Ísu siyáiye.

30 Ísu wení kísau-waasi súrankata fíˈo-fiˈon-kisau-waameˈa aráásimuwata tuwímbai
maankwándááífímbá ímba agaimakáundanifo tuwímbai agaimakáumne.
31 Ísu Maníkón-áániinko póna wemó íyáfasinankaraiwain-iye séˈa maanáúfáí
agaimakáumpo Ísun-aaisafesa timankúnkúmba ónááwe. Miyámó timankúnkúmbo ésa
Ísuweˈa kááísamai maéˈmaeˈa ónááwe séˈa maanáúfáí agaimaráúmne.

21

Afakaeté-waasi Ísumbo awánaraan-aai.

1 Ánaaemba Táípíriyasi-waaunkoni áwáífaˈa Ísu miyáumai paápé úwasa wení kísau-waasi
awánaraawe.
2 Wení kísau-waasi túwaandu uwáí miwí túwíˈa Sáímoni Pítaawe Tómaasi moórá-awiˈa
Títímásiye moóráwigo Káríri-aempakemba Kéna-naopaken-kwaasigon-awiˈa Nátániyeriye
Sépétin-áániinkaiye fíˈon-kaeˈ-waasiye miyáumai-waasi túwaandu uwaná
3 Sáímoni Pítaa simátimena séna mófááˈa kotoránaeˈa kúne súwasa kesááwáráˈá montá
kónáisaiye sésa nompín-táómpimba íyátesa kumbá nóˈwaamba mófááˈamai wimaˈwimaˈ-
umbá ímba mófááˈa torówana
4 siyarónkaˈa Ísu nonáwáífaˈa mérowasa ímba awánéraase uwaná
5 Ísu séna iyámpóísono. Mófááˈa tokáao súwasa ímbaniye suwaná
6 Ísu séna mareˈmareˈ-únámbá tiyáánúrapaˈ-aempaˈa nompímbá túwéwana kumínaˈa
mófááˈa tóráaro súwasa wemó súnten-umba sáwífaˈ-mofaaˈa tórówana mindómpín-
táómpimba ímba kanaaˈá márááraantamba éna ówitowaˈa
7 kemá Pítaantafeˈa séˈa epínda Fasiˈaénkón-iye séwánana Pítaa mináái iséna kísaumo
maíndasafena paákákén-únánkwátóimo faúˈmaromba minúnánkwátói maimái úmaena
nompín-táómba tuwéna nompímbá ásáfena nonáwáífaˈa kúwana
8 nonáwái ewaaˈá wérowata fíˈon-kwaasisa mindómpín-táómba maimaéta mareˈmareˈ-
únámbá tafisímaeta kówándasa
9 nonáwáífaˈo ásáfaawandasa iyamá wégowana mófááˈwara tónkwáráˈá wéagauwata
awánááwánanasa
10 Ísu séna tóráám-bofaaˈa tuwímbai maimaéˈa teró súwana
11 Sáímoni Pítaa nompín-táómpimba íyátena mareˈmareˈ-únámbá tafisímaena
nonáwáífaˈa mámarowana óraaˈ-mofaaˈa 153 mofaaˈa wéna sáwífaˈ-mofaaˈa wérombanifo
mareˈmareˈ-únámbá ímba tararówana tafisímaena nonáwáífaˈa mámarowana
12 Ísu simásimenasa séna tamandaaró súwata nááwaˈono séta áísai ónae séta ówándasa
ímba áísai eta Fasiˈaénkó iyé-ímáyáá ówánanasa
13 Ísu mófááˈwara tónkwáráˈá maimáísa símakaiye.
14 Ísu pukáimpinkemba íyáfasinkena kaeˈ-íˈa paápé uréna kaumbogóntá aneká
awánaraumne.

Ísu Pítaantafena kesí waásiyaˈa káráwiyuwomo siyáin-aai.

15 Tómbá násúwówana Ísuma Sáímoni Pítaantafena séna Yónin-áániinko Sáímoniyo. Miwí
íyáákewa enarumbá wésimeno súwana séna ewé Fasiˈaénkóo en-ímáyáámó únda éˈa
suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípi-araakaˈa káráwiyuwo séna

16 aneka'á Ísu áísai ena séna Yónin-ááninko Sáímoniyo. Ken-ímáyáá wéono súwana séna
ewé Fasi'aénkóo en-ímáyáámó únda é'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípiya'a
káráwiyuwo séna
17 kaumbo-í'a Ísu
áísai ena séna Yónin-ááninko Sáímoniyo. Ken-ímáyáá wéono súwana kaumbo-í'a
áísai ena súntafena Pítaan-arunko umbaí tówana séna Fasi'aénkóo seyaafá-tántáá'á
é'a awánaraandasafe en-ímáyáámó úndawara'a é'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí
sipisípiya'a káráwiyuwo.
18 Érai'a simáme'a súne. Emá aú-waasi méraanda po ení unáánkwátói ane'maké ení
imáyáafinkemba úwoi wénompo waurámbó kéma enayáámba fárútuwenasa ímbo embó
arááímo táíndafa'a máankanaawe Ísu séna
19 minááímó súmba Pítaamo miyáumai puwéna mindá Maníkón-áwí'a mósá maráínone
séna Pítaantafena séna kesiráááíma wauwó siyáiye.

Ísunte Yóninte-taai.
20 Ísu Pítaantafena súwana Pítaa kowaeréna moóráwigomba awánarai. Ááéma tómbó
nopa'á Ísuni ewaa'á ména séna Fasi'aénkóo nááwa ení pintaru'-wáási íníyo siyáiwaimba
21 Pítaa kowaeréna awánéna Ísumba áísai ena séna Fasi'aénkóo minkwáásíndó súwana
22 Ísu séna kemó sé'o wemá úwoi maambárárá'á méraina'a kemá kumónaumnemo
sendamá ímba endén-ifo kendén-iye. Emá kesiráááíma wauwó Ísu súwasa
23 wení kísau-waasi ímba kawe'-úmai ísónkakemba sésa wemá ímba puwíníye sésa
simátíma'mae kuwaná Ísu miyán-ááí ímba siyáimbanifo wemá úwoi méraina'a kemó
kumónaumnemo sendamá ímba endén-iye Ísu siyáiye.

24 Ímba puwíníyemo siyáan-kwaasi kemá Yóni úne. Minááí simátime'a aúfáífimba
agaisuwaúnda minááí érai'-aain-iye.
25 Ísumo maiyáin-kisau tuwímbai agaé'a tuwímbai ímba agaiyáunda pó'a seyaafá'ó
agaisuwé'o é'a seyaafá'-márámá faráátasuwaunafo sé'a súne.
Kemá Yóni súnda-aai taí'áiye.

Aantá-waasi

Ísu wíyómpa'a iyówana Rúku kae'-wáái-áátáiyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimakáiye. Maníkómpá'ó iyíyan-amba Yúndaa-waasiti ámáán-aai isaná Ísuma marapá'ó kunkáinka'a wenáái sáfesa timankúnkúmba ésa wenká'á kááísamai méraan-amban-iye. Maníkóní ámútanko Ísuni kísau-waasiye wení aampa'ó kun-kwáásíyé fasi'aémbá timúwasa Ísun-aai aifa'á Yúndaa-waasi Yérúsaremufa'o mérowi simátímúwasa minááísáfésa timankúnkúmba ésa wenká'á kááísamai mérowi Yúndaa-waasiti marafá'á fí'on-daopimpa'a kosimátímakaawe. Minkákémbá tuwímbai fí'om-barafaka'a Yúndaa-waasiye fí'o-fí'on-kwaasiye kosimátin-tasimatin-uraawe. Rúku miyán-áái agaimakáiye.

Aantá-waasiti kísaumo maiyáan-aai.

1 Tíófíráasiyo maankwándááífímbá moórá-aai sénaumpo isaaó. Aifa'-wándááífímbá Maníkó Ísumba ai'marówana marapá'ó kunkáin-aaiwara kísau kumbaiyáin-aaiwara aaimó siyáin-aaiwara afufumpimbá seyaafá-kísáúmó maiyáinkwara'a komaé tamae úmai wení kísau marapá'á tai'ówana

2 Maníkó kunaiyówana wíyómpa'o iyáin-aaiwara'a aifa'-wándááífímbó agaimakáunda isa'á maankwándááífínkwárá'a agaimaráúmpo isaaó. Ísu kesí aantá-waasiye séna wemparí'a úmakaiye. Ísu ímba wíyómpa'o iyónka'a Maníkóní Ufaen-ámútánkóní fasi'aénkwárá'á ména aantá-waasi wení ámáámba simátímakaiye.

3 Ísu pukómpinkemba íyáfasinena kae'-wáái-kánáá 40 kanaa moórá-mora-kanaa paápé uréna wenáúma kawe'-úmai aráátimuwasa awánésa sésa érai'a Ísu pukáimpinkemba íyáfasinena méraiye suwaná paápé urónka'a Maníkó wení waásimo kawáánin-aai simátíma'maena iyáiye.

4 Moórá-kanaa túwaandu urésa tómbá wénowana Ísu paápé éna séna maanká'á Yérúsaremufa'a ímbo túwémba aáno mé'a kesifo kesí ámútamba timénaumnemo óraaka siyáimba wéamu'mare'o méraanana úwoi timíno. Mináái é'a simátime'a súne.

5 Yóni nombá maitínkaraimbanifo kárika'a Maníkóní Ufaen-ámútánkó kumbéna óraa'a uwátinkainifo amu'maré'a méraaro Ísu siyáiye.

Maníkó Ísumba kunaiyówana iyáin-aai.

6 Órífi-omapa'a Ísuwe aantá-waasiye túwaandu ésa Ísumba áísai esa sésa Fasi'aénkóo káféra Rómu-kamani-waasi ti'mátuwewa Ísareri-waasisa kawáánínono suwaná

7 Ísu séna moórá-kanaamo tínda káféra'i aánora'iyo Maníkó wení imáyáafinkemba miyá íníye. Kawe-kánááwé sáwí-kanaawemo paápé índa Maníkó wení imáyáafinkemba miyá íníye. Miyán-kánáámó tínda kári'-aain-ifo

8 kemó sendá óraa'-aain-ifo ísáaro. Maníkóní Ufaen-ámútánkó kempá'ó kumínda wení fasi'aénkó tirumpimbá óraa'a uwátinkaina'a kesááiwara kentáfé'wara'a simátime'a Yérúsaremu-naopa'e Yúndiyaa-aempa'e Sáméríyaa-aempa'e seyaafá'-áémpá'á kosimátíma'mae'a nóro

9 Ísu simásuwowasa awánomba Maníkó Ísumba kunaiyówana ainánkó Ísumba káátaguwasa ímba awánowana

10 Ísumo iyúmba wíyómpa'a karátuwesa mérowasa minúwóíyáán-úmai kae'-wáási waén-únánkwátói úmaesarai ewaa'á mésarai

11 sésa Káríri-aempaken-kwaasisono. Ímba wíyómpa'a karátuwe'a méraaro. Awánaawanamo Maníkó kunáíyáísanamo wíyómpa'o íyínten-úmai aneka'á miyáumai kumíníye siyááye.

Yúndasini kísaura'o íyámaiyain-aai.

12 Mindárai simásúwóyasa aantá-waasi Órífi-omapa Yérúsaremu-nao'-ewaa'-omapa'a tuwésa Yérúsaremu-naopa'a kouwerésa

13 méron-daumpa'a afófumayaatanaan-daumpa'a imésa miwí Ísuni aantá-waasi moórá-mora-waasi-tuwi'a Pítaawe Yóniye Yémísiye Énduruwe Fírípiye Tómaasiye Pátóromiyuwe Mátíyuwe Áráfíásin-ááninkon-awi'a Yémísiye moóráwigo wemá Rómu-kamani-waasi ti'mátuwanae siyáiwain-awi'a Sáímoniye moóráwigo fí'on-Yemisin-aaninkon-awi'a Yúndasiye miyáumai-aanta-waasi

14 tatúwaandu untembá inaí sé'ómbani. Minkwáásísóné tuwímbai-inintone Ísun-anówawe Ísun-áfá'awaawiye tatúwaandu urésa inaí sé'ómbani.

15 Inaí símasima'a wéesa moórá-kanaa sáwífa'-waasi 120 waasi Ísuni waási tatúwaandu
urówana Pítaa íyáfasinena simátimena séna
16-17 kesí waásisono. Naaófá'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó kentáá síwá'nágon-awi'a
Téfítimba simámena Yúndasi-aai súwana agaimakáimba póna mináái paápé íníye.
Ááéma kentáásáfénawe Yúndasintafenawe Ísu kesí kísau máéro séna sáántowata aantá-
kisausa maiyáumne. Ánaaemba Yúndasi tí'maena túwasa Ísumba ta'óto'maesa ándáfa'a
ánkaraawe.
18 Yúndasi misáwí-kísáúgóní méyámbá óntamba maiyéna maramá méyánuwasuwena
mimbáráfá'á ándáma maiyéna weyáaríka'a waanda'á faréna ámú'a tufánkuwana
ayánaruntomba marapátá kunturáiye.
19 Yérúsaremufaken-kwaasi isésa miwí tááifinkemba mimbárágón-áwí'a
Akendamafa'an-iye sésa waé'mai-awi'a naae-máráfá'án-iye siyáawe.
20 Énifo imó agaimakón-aufaifimba Téfíti agaimaréna séna
wení naambá tu'nambá ínasa
mimpímbá ímba waási wéwaewe
agaimaréna séna moóráfa'a agaimaréna séna
wení kísaura'a moóráwigo íyámainiye
agaimaréna siyónka'a póta
21-22 moóráwigo Yúndasini kísaura'o íyámaindawimba saafá úmaisa aiyánaumne.
Ísu Káráísiti pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai weséta táásái úmai simátíma'maeta
kondasá póta Yóni nombá wémaitinkowana Ísu kísaumo ómbarena maiyówata
kuré-tiyeta úmae wénowananasa Maníkó Ísumba kunaiyówana wíyómpa'a iyúwasa
awánaraawifinkemba moóráwigomba aíyáananasa wemá Yúndasimo tukáin-kisau
íyámainiye Pítaa simásuwowasa
23 isésa kae'-wáási túwí'a tésa moóráwigo kaumbo-áwí'ó simánkaraawi moórá-
awi'a Yósepini moórá-awi'a Pásapasini moórá-awi'a Yásítasi úwana moóráwigon-awi'a
Mátáyáasi mindárai-tuwi'a tásuwesa
24 inaí sésa Fasi'aénkóo seyaafá'-wáásítí imáyáa awáné tirumbá tuwáné minkáé'-
wáásífínkémbá nááwa Yúndasini kísau aantá-kisau íyámainiyo aráásímínata awánaano.
25 Yúndasi wení kísau ifátuwena puwéna wení kísaugoni méyámbá sáwí-marupa'a
kunkáiye sésa
26 inaí simásuwesa kae'-wáási túwí'a kae'-wándááífímbá agaimái anaféúmpímbá
ufé'mároówana moóráwigo moórá-wandaai mósá maiyéna awánómba Mátáyáasiye
sésa agaimárówana aantá-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-waasifimba kogísau
maiyáiye.

2

Maníkóní Ufaen-ámútánkó kunkáin-aai.

1 Ánaaemba tómbá fáká'mai Maníkóntáfésa ísámai kaundánae sésa túwaandu un-kánáá
túwasa Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uwái seyaafá'á mimbórá-náúmpá'á túwaandu
urówana
2 minúwóíyáán-úwana wíyómpakemba óraa-fiyundaraamba torówasa wéisowana
méron-daumpa'a kuména ówitowana
3 iyaronkáán-tántáá'á paápé uréna tafántafan-ena moórá-mora-waasi tinepimpá'á
wété úwana
4 Maníkóní Ufaen-ámútánkó tirumpimbá óraa'a uwátinkowasa mérowana Maníkóní
ámútanko fasi'aémbá timúwasa fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkemba siyáawe.

5 Tómbá fáká'mai Maníkóntáfésa ísámai kaundánae sésa túwaandu un-kánáá túntafesa
Yúndaa-waasi Maníkón-ímáyáá mósá márówi fí'o-fi'om-barafakemba Yérúsaremu-
naopa'a tatúwaandu urówana
6 fiyúndáraambo torónka'a isésa mindámbó wéropa'a tatúwaandu uwasá miwí
tááifinkemba wésuwasa isésa táátafesa ésa
7 áfááraumai imáyáa ésa sésa wésewi seyaafá'á Kárírifakewi mináái wésewin-owe sésa
8 moórá-mora-waasi sésa kesááifinken-aaiye simásaraawe.
9 Kesáámá tuwímbai Páátiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Míndiyaa-marafakewisa
únasa tuwímbai Írámu-marafakewisa únasa tuwímbai Másépótemiyaa-marafakewisa
únasa tuwímbai Yúndiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Kápándósiyaa-marafakewisa
únasa tuwímbai Póntási-marafakewisa únasa tuwímbai Ésiyaa-marafakewisa únasa

10 tuwímbai Fírísiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Pámpíriyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Ísípi-marafakewisa únasa tuwímbai Rípíyaa-marafakewisa Sáíríni-maragoni ewaakéwísá únasa tuwímbai Rómu-naopakewisa miyáumai-naopakemba tatúwaandu éta
11 Rómu-naopakewisa tuwímbai Yúndaa-waasisa únasa tuwímbai fí'on-ampa'a tuwéta Yúndaa-amaan-ampata wéaraaiwaeta énifo tuwímbai Kíríti-marafakewisa únasa tuwímbai Árépiyaa-marafakewisa tatúwaandu uráunasasa Maníkó kawe-kísáú maiyáin-aai wésesa moórá-mora-waasi kesááifinkenta sewatá wéisaumne sésa
12 táátafesa ésa áfááran-imayaa ésa isaisa ésa sésa mintántáákóní áwáuma nóra íníyo suwasá
13 tuwímbai wíyáái ésa sésa miwí uwóí'o on-dómbá nésa uwóí'a ésa fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkemba
wésewe siyáawe.

Pítaamo simátímakain-aai.
14 Simásúwówana aantá-waasi 11 waasi íyáfasinompimba Pítaa íyáfasinena túwaandu urón-kwaasisafena óraaka'a simátimena séna kesí Yúndaa-waasisono. Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye fí'om-barafaken-Yundaa-waasiye ísáaro. Kárírifakewi fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkembo wésewini áwáuma simátimumpo ísáaro.
15 Uwóí'o on-dómbá nésa uwóí'a owémó sembá minkwáási ímba uwóí'a wéowe. Waási nó'waamba uwóí'o on-dómbá nésa uwóí'a wéofo káfé'a aafáyáara'-aantembanifo minkwáási ímba uwóí'a wéowe. Mintántáákóní áwáu maarán-iye.
16 Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Yóweri agaimaréna siyáin-aai wépaape-iye. Maarán-ááí agaimaréna séna
17 Maníkó séna ánaaen-kanaa maará ónaumne. Kesí ámútambo seyaafá'-wáásímó tíménda kentáánintone kentiyáámúntone kesáái afora'á simátimenaawe. Kentí ifó'-wáásíyé waurán-kwáásíyé kaaimbá awánánááwe.
18 Érai'a minkánáárá'á kesí ámútamba kesí kísau-ininakwa'o tíménda kesáái afora'á simátimenaawe.
19 Wíyómpa'e marapá'é fí'o-fi'on-kisau-waame'o ondá naaewárá iyawárá óraa'-umunkwara'a paápé íníye.
20 Aafáúgó kumeu'á ínana wíyónko naaerírí'a ína'a miyámó ondá kesí fí'o-fi'on-kanaa sámo kain-kánáámó paápé índa
21 kentáfésamo Fasi'aénkówémó síyawi sáwí'o úmaimo mérempinkemba kawe'-ámpá'á métinkanaumne Maníkó siyáiye
Yóweri agaimaréna siyáiye Pítaa mináái simátimena
22 séna Ísareri-waasisono. Senda-ááí ísáaro. Maníkó Ísumba Násaretifakewimba fasi'aémbá amúwana simámakain-kisau maéna kawe-kísáú fí'o-fi'on-kisau-waame'o uráimba kempímbó úmba awánaraawe.
23 Naaófá'á Maníkó imáyáamo éna miyám-biya ónaumnemo siyáinka'a pósa tuwímbai Ísumba áí'mai kembiwí tímúwa'a tufuwónae sé'a sáwí-waasi tímúwasa áí'maesa aaraa-táíyá'á tufúwana puwúmbanifo
24 Maníkó pukómpinkemba íyáfasinankaraiye. Pukéna puwí-áwáúgómá ímba kanaa'á ta'ótorowana Maníkó Ísumba faú'ankowana pukómpinkemba íyáfasinkaiye.
25 Mindásafena naaófá'á kentáá síwá'nágon-awi'a Téfíti Ísun-aai agaimaréna séna aasiyaasí Fasi'aénkó kesé'a méraisa'a awánaraumne. Wemá áfomba faiyáísa'a pó'a ímba sáwí-imayaa wéune.
26-27 Mindásafe'a kesirumbá kawe'á uré'a Maníkón-áwí'a mósá wémaraumne. Púwón-aempa'a kesimambá ímba mósiyuwainone. Kesirumbá ámakaundawi ení kísau-waasi únda po pukémpa'a ímba másiyuwenana súma kawáá'a íníye. Mindásafe'a méraunda pó'a imáyáa é'a púwóndafinkemba íyáfasisinkainiye.
28 Púwíndafinkemba íyáfasine maé'mae'a ínone séma kesé'a méraanda póna kesirunkó kawe'-úmai óraa'a ína'a ménaumne
Téfíti agaimaréna siyáiye Pítaa mináái simátimena séna
29 kesí waásisono. Kentáá síwá'nágon-awi'a Téfítin-aai afora'ó simátimunda wemó agaimakáimba ímba wesáféna siyáiye. Wemá puwúwasa utámakowa'a wení mararaambá é'a awánaraamba póna agaimakáimba ímba wesáféna siyáiye.
30 Naaófá'á Maníkó séna Téfítimo kawáá ménamo uráintemba moóráwigo minákúmpákéwí anondáára'a kawáámá méíniye Maníkó siyáimba Téfíti Maníkón-aai simátímakaiwai póna wemá séna Maníkómó siyáin-aai érai'a paápé íníye Téfíti siyáiye.
31 Téfíti Maníkómó ánaaembo índa-imayaa éna séna Maníkómó íyáfasinankaiwai Káráísiti puwíndafinkemba íyáfasinainiye súntafena séna

pukén-aempa'a ímba móauwainana
áúma kawáá'a íníyemo
Téfíti súmba
32 mindá Ísuntafena siyáiye. Énifo Maníkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankowata éta
awánaraumne.
33 Maníkó kunáí'maena óraa'-waasi póna ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á móankena
wení Ufaen-ámútámbá ámakaiye. Afowámó séna érai'a kesí ámútamba aménaumnemo
siyáintemba ámakaisana wení ámútamba kembá símakaimba wéise'a suwáné'a wéowe
Pítaa minááí simátimena séna
34 Téfíti ímba wíyómpa'o iyáiwai séna
kesí Fasi'aénkóntáféna séna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á
ména'a
35 ení namuro-wáásí íyáákaanasa miwí tai'ánááwe
Téfíti siyáiye. Wemá ímba wíyómpa'o iyáiwai póna wesáféna ímba siyáiye.
36 Énifo kembiwí aaraa-táíyá'á tufúkáawintafena Maníkó séna kemá íyáfasinankaundawi
Káráísiti éna Fasi'aénkón-iyemo Maníkó siyáimba pósa Ísareri-waasi kawe'-úmai ísáaro
Pítaa simátimuwasa
37 ísómba tirunkó umbaí tówasa Pítaane aantá-waasisafesawe sésa sáwíta uráumpo nóra
ondasáfénawa síyó suwaná
38 Pítaa séna kembiwí misáwí-ímáyáá tínaaemba uwáme'a Maníkómpá'á té'a Ísu
Káráísitintafe'a ísámai nombá máéro. Mindásafena kentí sáwí-imayaa maitiyuwéna
Maníkóní Ufaen-ámútámbá úwoi timíníye.
39 Maníkó kempá'á terómó sindawí kesí ámútamba timénaumne Maníkó siyáimba pósa
kembiwíyé kentíráátone fí'o-fi'om-barafakewiye fasi'aén-ááí
siyáiye Pítaa siyáiye.
40 Pítaa simátimena fí'o-fi'on-aai kawe'-ááíwárá'á simátimena óraaka'a séna káfé'o
sáwí-waasi méraawimo é'a sáwí-meyamba maénááwe. Kemá káfé'a sáwí-ampa'a tuwé'o
é'a ímba sáwí-meyamba maénááwe Pítaa súwasa
41 sáwífa'-waasi isésa wenááisafesa érai'e sésa nombá wémaesa minkánáá sáwífa'-
waasi 3,000 waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwasá Ísuni waási sáwífa'-waasi-i'a ésa
42 túwaandu uwáfa'a iyésa aantá-waasi Ísun-aai simátíma'maesa waafán-kwáásí
wéiyesa moórá-mora-waasi wétuwa'nai-esa Ísuntafesa ísámai aráá-tomba wénesa inaí
símae iyáawe.

43 Inaí símaesa wéiyesa miyámó umbá aantá-waasi kawe-kísáú fí'o-fi'on-kisau máúwasa
pósa seyaafá'nánká táátafesa uwasá
44 Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uwáí mimbórá-ímáyáá wéesa túwaandu wéesa
imáyáa ésa kentáásí moparáwímbá waafání'an-iye sésa
45 miwítí marawé miwítí moparáwíné fí'on-kwaasi timésa óntamba maiyésa tuwínkaa'-
úmai ímbo makón-kwaasi timésa
46 aasiyaasi-kánáá Yúndaa-waasiti óraa'-amaan-daumpa'a Maníkóntáfésa ísámai
túwaandu wéesa fí'owiti naaúmpimpa'a komésa Ísuntafesa ísámai aráá-tomba wénesa
tirumbá kawe'-úmai mésa tómbá tuwínkaa'-úmai tíma'mai wénesa
47 Maníkón-áwí'a mósá márówasa seyaafá'nánká tuwánésa miwísáfésa kawe'á
wéowe suwaná sáwí'o urómpinkemba aasiyaasi-kánáá Fasi'aénkó tuwímbai kawe'-ámpá'á
métinkowasa Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uwáíyé túwaandu uráawe.

3

Pítaa aísamai kawe'ó uwánkarain-aai.

1-2 Moórá-waasi anówa ma'ánkarompinkemba aísamai pukón-kwaasigo mérowasa
aasiyaasi-kánáá áí'maesa óraa'-amaan-dankoni ontará'á áwí'a sásá'-óntárá'á
móankarowana ména óraa'-amaan-daumpa'o íyún-kwaasisafena óntantafena inaimó
sún-kwaasi méronka'a óraa'-amaan-daumpa'a Pítaae Yóniye'a íyúyana aafáúmó an-
deiyónka'a Maníkómpá'á inaimó sen-kánáárá'á íyúyana
3 tuwánéna séna óntamba símékaiyo súwasarai
4 túramba afuwésarai Pítaa séna kenkáí suwánaao suyaná
5 siméyááye-imayaa éna tuwánówana
6 Pítaa séna óntamba ímba tokáumpo Ísuni fasi'aéntámbá kawe'á uwánkanaumne. Ísu
Káráísiti Násaretifakewin-awika'a súne. Íyáfasine aíntaao súne Pítaa simásuwena
7 ayáánúrapa'a ta'óto'mai íyáfasinankowana aísaune aísarune kawe'á úwana

8 íyáfasinkwena ásáfaraa táúfaraa'a éna aamoí éna Maníkón-áwí'a mósá wémarena
mindáraise'a óraa'-amaan-daumpa'a
9 weyáaríka'a marapá'á iyéna Maníkón-áwí'a mósá marówasa seyaafá'-wáási awánésa
10 sésa miwá aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-dankoni sásá'-óntárá'á ména óntan-inai
símasima'o iwáín-iye sésa táátafesa ésa weyáaríka'a marapá'ó iyúntafesa tiyáámba
píkinesa táátafesa uráawe.

Pítaa simátímakain-aai.

11 Weyáaríka'a iyéna aamoí éna Pítaante Yóninte tine'á ta'ótorowasa seyaafá'-wáási
táátafesa ésa miwífá'á tóso ésa óraa'-amaan-daumpa'a Soromoní áúwimaimo úmakopa'a
tóso uwaná
12 Pítaa tuwánéna séna Ísareri-waasisono. Mintántáátáféna ímba táá'a íno. Ímba kenkáí
káá'a súfífáero. Ímba kenkáísí fasi'aénkó kawe'-úmai arupíse úmai mékai wéufo
13 Maníkóní fasi'aénkó miyá wéisana minkwáásígó weyáaríka'a wéniye. Miyá
uráintafena Maníkó Ísun-awi'a mósá maréna kentáá síwá'ná Émbaramuwe Áísáakiye
Yékopuwe miwíti Fasi'aénkó wení kísau-waasigon-awi'a Ísumba póna mósá makáiye.
Énifo Ísumba áí'mae'a Rómu-kamani-kawaagon-awi'a Páíratimpa'a kuwaná Páírati séna
faú'ankanae súwa'a a'áo siyáawe.
14 Kawe'-wáási arupíse úmai méron-kwaasigontafe'a a'áo sé'a moórá-waasi tufúwana
puwúwasa ándáfa'a áúkon-kwaasigontafe'a faú'ankaao siyáawe.
15 Miyá uráantafe'a aúí'a úmai maé'mae'o íyawini áwáu-waasi kemá tufúwana
pukáimpinkemba Maníkó íyáfasinankowakai awánarauye.
16 Awánarauyawi Ísun-awikoni fasi'aénkó aísamaimo pukáin-kwaasi fasi'ánkáísa'a
wéawaraawe. Ísu kenkáísí simankúnkúmba wéuwasinkaisana minkwáási kawe'-úmai
wénisa'a wéawanaawe Pítaa siyáiye.

17 Pítaa minááí simátimena séna kembiwíyé kentí kawáá-wáásísé ímba awánamai
Ísumba kawe'á uré'a tufúkáawe.
18 Naaófá'á Maníkó wenáái simátímakowisafena séna simátime'a súne. Kemó
íyáfasinankaandawimba sáwí'a uwánkanaawe Maníkó siyónka'a póna kembiwí Ísumbo
uráamba minááí paápé uráiye.
19 Mindásafe'a kentí sáwí-imayaa tínaaemba uwáme'a Maníkómpá'á tíyana Maníkó kentí
sáwí-imayaa maitiyuwáíníye.
20 Moórá-mora-kanaa Fasi'aénkó wení fasi'aémbá timína'a wesé'o méraiyantafe'a kentí
sáwí-imayaa tuwé'a

Maníkómpá'á teró. Maníkó túwa'nai ínkwae séna íyáfasinankaraiwaimba Ísumba
ai'maráínana kumíndasafe'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á teró.
21 Ísu wíyómpa'a iméraimba póna ánaaen-kanaamo éna seyaafá-tántáá'á aúí'o índa-
kanaa aneka'á marapá'á kumíníye. Naaófá'á Maníkó minááí simátimuwasa Maníkón-
aaimo ísón-kwaasi kawe'-wáási isésa simátímakaawe.
22 Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Mósese séna Maníkó kentí Fasi'aénkó kembá kesí
kísau mauwó séna si'mákainten-úmai Maníkón-aaimo simátimindawimba keándáfakemba
moóráwigomba ai'maráínana wenáái simátiminasa isánááwe.
23 Ímbo isáíyawimo éna Maníkó wení waásifinkemba ti'mátuwena tínkaminasa
puwónááwe Mósese siyáiye.
24 Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Sámúwéri simátímakonka'a ánaaen-kwaasi
simátime'ontemba maami kífé-kanaa wépaape-iye.
25 Naaófá'á Maníkó kentáá síwá'nán-awi'a Émbaramuntafena séna enándáfákén-
kwáásísáféna seyaafá'-máráfákén-kwáási kawe'á uwátinkanaumne Maníkó óraaka siyáiye.
Émbaramun-andafaken-kwaasi owaná póna kembiwísáféna Maníkó minááí óraaka
siyáiye.
26 Miyáumai Maníkó Ísuntafena kesí kísau mauwó séna ai'marówana kempímbá
kunkáiye. Seyaafá'á kentí sáwí-imayaa tínaaemba uwámiyana aifa'á kembiwí kawe'á
uwátinkaindasafena kempímbá kunkáiye Pítaa Ísareri-waasisafena siyáiye.

4

Pítaante Yóninte aaifimbó maitínkaraan-aai.

1 Óraa'-amaan-daumpa'a Pítaae Yóniye wésimatimuyasa ámáán-kisau-waasiye ámáán-
danka'o káráwiyowiye Sátúsi-amaan-aaimo sun-kwáásíyé tóso ésa

2 miwí táái taisésa aaisambá suwasaráí mindárai Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-
aai simátímúyasa úwoi-waasi isésa sésa Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkaintafesa seyaafá'-
wáásí pukémpinkemba íyáfasinanaawe suwasá mináái isésa karo'é sésa aaisambá sésa
3 mindárai ta'ótoresa sésa fénáímba póta aafáyáarata aaifintá maitinkánaumne sésa
kawáá-wáásí ándáfa'a tínkómbanifo
4 úwoi-waasi sáwífa'a 5,000 waasi mindárai-taaisafesa timankúnkúmba uráawe.
5 Aafáyáara'a aaifimbá maitinkánaumne sésa waiyómba aafáyáara'a Yérúsaremu-
naopa'a Yúndaa-kawaa-waasiye óraa'-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé miyáumai-waasi
miwí táái isánae sésa túwaandu ésa
6 aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Ánásiye wení akún-ándá-wáásíyé Káyafaasiye Yóniye
Árékísandaawe túwaandu ésa
7 Pítaante Yóninte táántowasarai tuyasá tísai esa sésa aísamaimo pukáin-kwaasi nóra
uráayo. Nááwani fasi'aéná kenkáífímbá wéraisakaiya kawe'á uwánkaraayo. Nááwan-
awira sékaiya kawe'á uwánkaraayo suwaná
8 Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwánkowana Pítaa séna Ísareri-kawaa-
waasiye óraa'-waasiye ísáaro.
9 Aísamaimo pukáin-kwaasi kawe'ó uwánkaraundasafe'a wésisai-owe. Nóra séra kawe'ó
uwánkaraundasafe'a wésisai-o.
10 Afora'ó simátíménda kembiwíyé seyaafá'-Ísárérí-wáásíyé ísáaro. Ísu Káráísiti
Násaretifakewimba
aaraa-táíyá'á tufúwówana Maníkó pukómpinkemba íyáfasinankaraiwaimba wenáwíka'a
súyana wení fasi'aénkó minkwáásí kawe'á uwánkáísana kempímbá kawe'-úmai méraisa'a
wéawanaawe.
11 Maníkón-aai aúfáífimba Ísun-aai agaimaréna séna
óntan-dambo on-kwáásí moórá-ontantafesa sáwí'an-iye sésa maisukáawe. Ánaaemba
minóntánkó áfonkaamba uráiye
mináái Ísuntafena agaimaréna siyáiye.
12 We aantemba sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpátá méwésinkaiye.
Maníkó séna wenáwíka'-aantemba wení fasi'aénkó aantemba waási sáwí'o úmaimo
méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkainiye
Pítaa siyáiye.
13 Pítaa mináái simátimena mindárai ímba táá'a úwasarai óraaka simátímúyasa
minkáwáá-wáásí tuwánésa táátafesa ésa mindárai úwoi-waasiyai ímbo uwáítáí'-urááyan-
kwaasin-oye sésa táátafesa ésa sésa Ísuwe'o núyantafesarai miyá wéoye sésa
14 awánomba Pítaante Yónintepa'a aísamai kawe'ó uwánkaroyan-kwaasi mérowasa
awánésa mindáraimo simátimiyan-aaisafesa saafá uwááesa ifátuwesa
15 sésa máápa'a kúmókaiyo suwasaráí kúmúyasa minkáwáá-wáásí keáímbá sésa
16 mindárai nórasaawa ónaumno.
Fí'on-kisau kawe-kísáú maiyááyamba pósa Yérúsaremufaken-kwaasi seyaafá'á ísáámba
póta ímba karo'ésá sénaumpo
17 fí'o-fi'on-daopaken-kwaasi ímba isáíyantafeta mindáraisafeta simátimeta séta Ísun-
awika'a ímba simátímékaiyosa sénaumne sésa
18 táántowasarai íyúyasa sésa Ísun-aai ímba simátímékaiyo. Ísun-awi'a ímba sekaiyó
suwasaráí
19 Pítaae Yóniye sésarai kemó miyá simásinkaiyakaimo Maníkón-aaimo tuwékai
Maníkón-aúranka'a kawerá íníyai ke mináái aneka'á ísáaro.
20 Keráímó awánarauyan-tantaa'e ísarauyan-tantaa'e ímba tuwáyaufo úwoi
simátimeyauye suyasá
21-22 kawáá-wáásí aneka'á óraaka simátimesa sésa énifo úwoi kárúwaakaiyo siyáawe.
Aísamai kawe'ó uwánkaron-kwaasi kae'-wáái-áátáíyá'á ímba weyáárika'a wénuwasarai
kawe'á uwánkóyasa úwoi-waasi isésa Maníkón-áwí'a mósá maróntafesa mindárai ímbo
tínkamuyamba úwoi kárúwaakaiyo siyáawe.

Fasi'ámai ménaumne sésa inaimó siyáan-aai.

23 Kárúwaakaiyo suwasaráí Pítaae Yóniye kentí waásifa'a tésarai óraa'-amaan-kisau-
waasiye
óraa'-waasiyemo sun-áái másimátímúyasa
24 isésa Maníkómpá'á inaí sésa Fasi'aénkóo wíyóne marawé uwí-nóné úmare miwán-
arumpimbo úmakaanda-tantaa'waraka'a wégawaanone.
25 Naaófá'á emá sunaná ení Ufaen-ámútánkó ení kísau-waasi kentáá síwá'nágomba
Téfítimba kusimámuwana agaimaréna séna

nóintafesawa fí'om-barafakewi aaisambá sésawa nóintafesawa tufuwíyan-aai siyáaesa
áúkaawe.
26 Fí'om-barafaken-kawaa-waasi to'mayaa úmae tatúwaandu ésa Fasi'aénkónté wemó
íyáfasinankaiwainte tiyátinkanae siyáawe
minááí Téfíti agaimaréna siyáiye.
27 Minááí paápé úwasa Yérúsaremu-naopa'a Érotiye Póntiyasi-Páíratiye
fí'onkaa-waasiye Ísareri-waasiye túwaandu ésa Ísumbo tufuwíyan-aai sésa emó
íyáfasinankaandawimba ení kawe-kísáú-wáási Ísuntafesa tufuwíyan-aai siyáawe.
28 Naaófá'ó emó miyá ónááwemo siyáanda pósa túwaandu ésa miyá uráawe. Emó ímba
miyá ónááwemo siyáandarakaa ímba Ísumba tufúkáawisino.
29 Fasi'aénkóo óraa'-amaan-kisau-waasi tááimo símaimo taráíyaamba ísaraanda po
súwa'nai ínonda póta ímba inkaiséta enááí úwoi óraakata simátimenaumne.
30 Ení fasi'aémbá símínata tí'o índa-waasisa asófatinkafata konó. Ení kawe-kísáú-
wáásígón-áwí'a Ísuwe súnanasa wení fasi'aénkó fí'o-fi'on-kisau kawe-kísáú paápé íníye
31 inaí simásúwówana túwaandu urón-daumpa'a tora'náára'a úwana Maníkóní Ufaen-
ámútánkó miwífímbá óraa'a uwátinkowasa Maníkón-aai óraaka simátíma'mae kuráawe.

Moparáwímbó moórá-mora uwátímakaan-aai.

32 Ísumpa'a timankúnkúmbo uwáí mimbórá-ímáyáá wéesa mésa kentí moparáwíntáfésa
ímba kendé aantembaniye wésesa úwoi moórá-mora tíma'maesa kuwasá
33 aantá-waasi áfááraumai fasi'aénkwárá'á mésa Ísu pukómpinkembo íyáfasinkain-aai
óraaka simátíma'mae wéwesa Maníkó aantá-waasi túwa'nai úntafesa kawe-kísáú maimaé
wéguwasa
34-35 Ísuni aampa'ó kuwáí marawé naanémó makówi fí'on-kwaasi timésa óntamba
maiyésa aantá-waasi tímúwasa tuwínkaa'-úmai ímbo makón-kwaasi tímakaafo Ísuni
aampa'ó kuwáí seyaafá-tántáá'á ímba aáfáán-túwówana
36-37 moóráwigon-awi'a Yósepiwara'a miyá éna moórá-marama fí'on-kwaasigomba
aména óntamba maiyéna aantá-waasi tiména wemá Rífáin-andafakewi Sáíparasi-
aempakemba tamérowasa aantá-waasi moórá-awi'a simánkesa Kíríki-taaifinkemba
Páánápáasiye sésa waé'mai-awi'a tiráfaiyaiwain-iyemo suwáí minóntámbá tímakaiye.

5

Ánánáyasinte Sáfáíraante-taai.

1 Páánápáasi minóntámbá tímúwasarai moóráwigon-awi'a Ánánáyasi úwana
awaaainínkón-áwí'a Sáfáíraae'a mésarai moórá-marama fí'on-kwaasi timésarai óntamba
maiyésarai
2 tuwináyauyo awaaainínkómbá simámuwana miyá ínone súwana minóntámbá tuwínkaa'-
uréna tuwímbai wesáféna maéna tuwímbai maimaéna aantá-waasi mótimena karo'á séna
seyaafá'á timúne súwana
3 Pítaa séna Ánánáyasiyo waántáwanko áísai úmai isánae sintáfé ewé sé mararákén-
óntámbá seyaafá'á timúnemo sénda Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá karo'á simánkaane.
4 Mimbárámá ení maramá isa tuwé óntamba maiyé ení óntamba isa tuwímbai timé ímba
sáwí'a éma mararákén-óntámbá tuwímbai timúne ímbo sénda seyaafá'á timúne séndama
sáwí'a ómpo ímba waási aantemba karo'á simátinkaampo Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá
karo'á simánkaane Pítaa súwana
5 Ánánáyasi iséna pu'maéna kuntúwasa minááímó ísón-kwaasi áfááraumai táátafesa
uwasá
6 ifó'-wáási tésa puwúmba taasááúmaesa maimaésa máutaraawe.

7 Máwautowana awaaainínkó kárika'a ména awaaikómó puwún-aai ímba ísarena Pítaa-
iyaifa'a túwana
8 Pítaa séna kenkáítí mararákén-óntámbá seyaafárá símakaayo súwana minininkó séna
ewé seyaafá'án-iye karo'á súwana
9 Pítaa séna enawaaikóe esé'a mimbórá-ímáyáá ékai Fasi'aénkóní ámútankomba karo'á
simánkámai awánáyae siyááye. Enawaai'ó máwautaan-kwaasi tésa embá tamaimaésa
máutanaawe Pítaa súwana
10 pu'maéna Pítaan-aísamaifimba kuntúwasa ifó'-wáási tésa puwúmba taawánésa
maimaésa awaaikómbó utopa'á máutowasa
11 Fasi'aénkóní waásiye fí'on-kwaasiye isésa
táátafesa uráawe.

Fíˈo-fiˈon-kisau kawe-kísáúgón-aai.

12 Aantá-waasi waási túrankaˈa fíˈo-fiˈon-kisau
kawe-kísáú maimaésa íyúwasa Ísumpaˈa timankúnkúmbo uwái óraaˈ-amaan-damba
Soromoní áúwimai úmakopaˈa aasiyaasí túwaandu uwasá
13-14 fíˈo-fiˈon-akwaˈa sáwífaˈa Fasiˈaénkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa miwísé'a
túwaandu é'ómbanifo fíˈon-kwaasi tuwánésa sésa kaweˈ-wáásín-owe sésa táátafesa ésa
ímba miwísé'a túwaandu uwasá
15 aantá-waasimo uráamba isésa tíˈo ún-kwaasi taawiyaˈmaésa marupá'á mátinkesa
sésa Pítaa wéninana amankókonko taauwétáínasa asófáíwae suwasá
16 fíˈo-fiˈon-daopakemba tíˈo ún-kwaasiwara tirumpimbá sáwí-amutambo méron-
kwaasiwaraˈa tíˈmaesa Yérúsaremu-naopaˈa mátínkówana Maníkó Pítaamba áwaˈnai
úwasa seyaafá'á asófasaraawe.

Kawáá-wáási aantá-waasi sáwíˈo uwátínkaraan-aai.

17 Miyá wéuwana aifaˈ-ámáán-káwáágóe wení waási Sátúsi-amaan-aaimo sun-kwáásíyé
sésa seyaafá'á ímba kentáásiraaima wáéfo aantá-waasi tirááíma wáéwe sésa tíyántafesa
ésa
18 taˈótoˈmai ándáfaˈa tiyúwówana
19 mindóˈwáámbó waúnkaˈa Fasiˈaénkóní kísau-waasigo wíyómpakewi ontamá tisuwéna
tíˈmaena máápaˈa mútinkena séna
20 óraaˈ-amaan-daumpaˈa imé'a
aú-amba waási kaweˈ-úmai maé'maeˈo íyan-ankoni áwáuma isimátíméro súwasa
21 isésa siyarónkaˈa
óraaˈ-amaan-daumpaˈa imésa mináái simátímakaawe.

Óraaˈ-amaan-daumpaˈa moórafaˈa wésimatimuwasa moórafaˈa aifaˈ-ámáán-
káwáágówé wení waásiye tésa ándá-waasi-taai isánae sésa Ísareri-oraaˈ-waasi táántowasa
tésa ámáán-dankaˈ-i-waasisafesa sésa aantá-waasi ándáfaˈa méraafo kotíˈmaeˈa teró
suwasá
22 kumbá ímba mérowasa kouwerésa tésa sésa
23 ándá-namba ontamá wisuwésa i-wáási ontará'á méraawata ontá tisuwéta
awánáúndasa ímba méraawata úne suwasá
24 ámáán-kawaa-waasiye ámáán-dankaˈo káráwiyowiye isésa táátafesa ésa sésa mindá
nórasaawa ónaumno simásuwesa sáwífaˈ-imayaa wéuwana
25 moóráwigo téna séna ándáfaˈo mátíyukaan-kwaasi óraaˈ-amaan-daumpaˈa mésa
wésimatimewaˈa tuwánáúmne súwasa
26 ámáán-dankaˈo káráwiyowiye wembó áwaˈnai un-kwáásíyé kotíˈmaesa aáno úmai tésa
sésa úwoi-waasi miwí táái isésa sínkamofo sésa aáno úmai
27 tíˈmaesa aaimó isái-wáásífá'á mátínkówana aifaˈ-ámáán-káwáágó
28 séna é'a simátime séta minkwáásígón-aai wenáwíkaˈa ímba simátímaˈmaeˈa korósá
siyáundasa isaˈá é'a simátímáwasa Yérúsaremufaken-kwaasi seyaafá'á ísásaraawaˈa ke
karo-súfímbá sinkéta minkwáási tufúkáawe sewé aifaˈ-ámáán-káwáágó súwasa
29 Pítaawe aantá-waasiye sésa Maníkón-aai aifaráán-ááígó póna waási-taaigomba
íyáákaraimba póta kentááisa ínta iséta Maníkón-aaisa iséta miyásá ónaumne.
30 Kembiwí Ísumba aaraa-táíyá'á tufúwana puwúwana kentáá síwáˈnáti Maníkó Ísumba
pukáimpinkemba íyáfasinankena
31 séna óraaˈ-waasi póna sáwíˈo úmaimo méraampinkemba kaweˈ-ámpá'á métinkainiye
séna ayáánúrapaˈa fasiˈaén-áémpá'á móankena Ísareri-waasi kentí sáwí-imayaa
tuwéˈa Maníkómpá'á tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwáíníye séna Maníkó Ísumba
pukómpinkemba íyáfasinankena ayáánúrapaˈa fasiˈaén-áémpá'á móankaraiye.
32 Mináái iséta kaweˈ-úmaisa simátimunanasa Maníkóní Ufaen-ámútánkó mináái kaweˈ-
úmai wésimatimiye. Maníkó wenáái ísámai kaweˈó owí wení ámútamba wétimisana
Maníkóní Ufaen-ámútánkó mináái wésimatimiye aantá-waasi siyáawe.

33 Simásúwówasa aaimó ísáán-kwaasi isésa
tirunkó sáwíteˈa úwasa tínkamonae-imayaa uwaná
34 miwífínkémbá moóráwigo íyáfasinena ámáán-kawaa-waasigon-awiˈa Kámérieri
íyáfasinena miwí táái taráísuwena wemá Maníkón-aai aúfáífinkemba aasiyaasí
simátimuwasa wenáwíˈa mósá wémarowi íyáfasinena aantá-waasisafena séna kárikaˈa
máápaˈa kumónááwe súwasa máápaˈa kúmúwana

35 séna Ísareri-waasisono. Maaminkwáásísáfé'a miyá ónaemo síyamba éka'a imáyáa
uré'a miyán-oro.
36 Áéma moóráwigon-awi'a Tíútasi íyáfasinena séna óraa'-waasi únda pó'a ke-
siráái aantemba waénááwe súwasa sáwífa'-waasi 400 waasi arááíwáúwana moóráwigo
Tíútasimba tufúwana puwúwasa wembó arááíwa'maesamo nún-kwaasi wété ésa wení
kísau ifátukaawe.
37 Minkákémbá túwí'o faríyón-kanaa moóráwigo Kárírifakewin-awi'a Yúndasi
íyáfasinena táántowasa sáwífa'-waasi wenarááíma wa'maésa wéguwana moóráwigo
tufúwana puwúwasa wembó arááíwa'maesamo nún-kwaasi wété uwáguraawe.
38 Mindásafe'a imáyáa é'a maaminkwáásísómbá ímba ándáfa'a mátiyuwe'a
ifátúwéwasa méraaro. Miwítí kísaugoni áwáumo marará'-wáásítí imáyáafinkembo
énamo éna tai'áíníye.
39 Miwítí kísaugoni áwáumo Maníkóní imáyáafinkembo ína'o é'a ímba kanaa'á
taraisónááfo úwoi waé'wae'a íníye. Maníkómpákémbó ína'o é'a minkwáásí sáwí'o
uwátinke'o é'a Maníkónkwárá'á sáwí'a uwánkanaawe Kámérieri súwasa aaimó ísáán-
kwaasi isésa wenááísafesa ewé sésa
40 aantá-waasi táántowasa íyúwasa túwiyonku'-nésa óraaka sésa Ísun-aai wení
fasi'aémbá ímba simátíméro sésa ti'mákaawe.

41 Ti'márówasa wéesa tigaesáfésa uráawisina Maníkó imáyáa timúwana tirunkó kawe'á
úwasa sésa Maníkó fasi'aémbá símakaisata Ísuntafeta fasi'ámaisa méraundasa pósa sí'o
índa-i'o uwásínkéntaanifo sirunkó kawe'á ínata méranaumne aantá-waasi simásuwesa
42 aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-daumpa'e waásiti naúmpimpa'e Ísuni ásé-
aai simátíma'mae wénesa Maníkómó íyáfasinankaraiwai Yúndaa-waasisa
wéamu'maraundawisa wemá Ísun-iye sésa simátíma'maesa kuráawe.

6

Afakaeté-waasimo túwa'nai uráan-aai.

1 Simátíma'mae kuwasá Ísun-aai isésa sáwífa'-waasi wení aampa'á wéwesa
méronka'a Yúndaa-waasi fí'om-barafaken-kwaasi Kíríki-taaifinken-aaimo sun-kwáásí
Yérúsaremufa'a méron-Yundaa-waasisafesa í'ai tinkésa óntamba tuwínkesa Kíríki-keto'-
inimba ímbo tímúnkakemba í'ai tínkówasa
2 mindásafesa aantá-waasi Ísuni aampa'ó kuwáí seyaafá'nánká táántowasa tuwasá
sésa Maníkón-aaimo simátimunda-kisau tuwéta óntamba tuwínkaa'-úmai timúnda-kisau
maúnafo sésa
3 kempínkémbá afakaeté-waasi túwí'o síyata óntambo tuwináí-kísáú timénaumne.
Miwí kawe'-ímáyááwárá'-wáásí Maníkóní Ufaen-ámútánkó miwífímbá óraa'o uwátínkáín-
kwaasi túwí'a síyata óntambo tuwináí-kísáúsá timéta
4 kesáá Maníkómpátá inaí wéseta Maníkón-aai simátíma'maeta konó aantá-waasi
suwasá
5 ísówana tirunkó kawe'á úwasa afakaeté-waasi túwí'o sumbá moóráwigon-awi'a
Sítífeni wemá Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwánkowana Ísuntafena
imáyáa éna fasi'ówi úwana moóráwigo Fírípi úwana moóráwigo Pórókórasi úwana
moóráwigo Náíkéna úwana moóráwigo Táímóni úwana moóráwigo Páménasi úwana
moóráwigo Níkóráasi wemá Ántíoku-naopaken-kwaasi éna fí'on-ampakemba Yúndaa-
amaan-ampa'a kuréna minkákémbá Ísuni aampa'ó túwai úwasa
6 miyáumai-waasi tí'maesa aantá-waasifa'a tuwasá Fasi'aénkóní kísaumo maíyantafesa
tine'á ta'ótokesa Maníkómpá'á
inaí siyáawe.
7 Maníkón-aai simátíma'mae kuwasá Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sáwífa'a Ísuni
aampa'á kuwasá Maníkóní ámáán-daumpa'a kísaumo máún-kwaasi sáwífa'a Ísun-aai isésa
wení aampa'á kuwasá
miyá úmae wéwesa sáwífa'-waasi-i'a uráawe.

Sítífenimbo ta'ótokaan-aai.

8 Fasi'aénkó Sítífenimba áwa'nai úwana fasi'aénkwárá'á ména seyaafá'-wáásí túranka'a
fí'o-fi'on-kisau kawe-kísáú wémauwasa
9 moórá-kanaa tuwímbai Sítífenimpa'a tésa karo'-ááíyé-ímáyáá ésa wesimán-
kwesiman-esa miwí Yúndaa-waasi ésa tuwímbai Sáíríni-marafakewi uwasá tuwímbai
Árékísándiriyaa-marafakewi uwasá tuwímbai Sírísiyaa-marafakewi uwasá tuwímbai

Ésiyaa-marafakewi miyáumai-marafaken-kwaasi mimbórá-ámáán-dáúmpá'á mésa Sítífenimpa'a tésa karo'-ááíyé-ímáyáá ésa wesimán-kwesiman-umbanifo
10 Maníkóní ámútanko Sítífenimba kawe'-ímáyáá amúwana póna Sítífenin-aaigo miwí táái íyáákowasa
11 ifátuwesa wésa aúpá'á óntamba túwaandu úmai tuwímbai-waasi timésa sésa Sítífeni Mósesemba símai sáwí'a uwánkena Maníkómbá símai sáwí'a uwánkaraisata ísaraumne. Kosimátíméro suwasá
12 minkáró'-ááí tasimátímúwasa úwoi-waasiye óraa'-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé ísówana tirunkó sáwí'a úwasa Sítífenimo úpa'a tésa tata'óto'mai áí'maesa ámáán-oraa'-waasifa'a máankesa
13 karo'-ááímó sun-kwáási kotí'maesa mátínkówasa karo'á sésa minkwáásígó óraa'-amaan-damba símai sáwí'a úmae iyéna Móseseni ámáámba símai sáwí'a úmae iyéna
14 séna naaófá'á Mósesemo ámáámbo simátímakain-amaamba Ísu Násaretifakewi ifátuwena fí'on-amaamba wésena Yúndaa-waasiti óraa'- amaan-damba tawísísuwainiye Sítífeni siyáiye. Miyán-káró'-ááí suwasá
15 seyaafá'-wáási Sítífenimbo awánomba wíyómpakemba Maníkóní kísau-waasi tóikaamba úkówasa awánaraawe.

7

Sítífeni ámáán-oraa'-waasimo simátímakain-aai.

1 Miyá simásúwówana aifa'-ámáán-káwáágó Sítífenimba áísai ena séna sen-ááí érai'-aaiya'i karo'-ááíyá'iyo súwana
2 Sítífeni séna kesifoísáí kesuwaaísáíyo simátíménda ísáaro. Naaófá'á kentáá síwá'nágo Émbaramu ímba Éraanifa'a koméronka'a Mésópótemiyaa-marafa'o méronka'a Maníkó fasi'aénkwáráwí kuména
3 Émbaramuntafena séna ení marawárá enamááraawara'a tiyuwé wina'á moórá-maramo aráánáméndafa'a koméínone súwana
4 iséna mimbárámá Kárindiyaa-waasiti marafá'á tuwéna témena Éraanifa'a tamérowana afowá puwúwana Maníkó ai'marówana témena maafá'ó méraundafa'a túwana
5 minkánáá Maníkó ímba maramó amúmba óraaka séna ánaaemba maambárámá enkwárá enaísaafitantambo íyawiwara'a timénaumne. Maníkómó súmba Émbaramu iyámpói ímbo ma'ánkaronka'a mináái simámena
6 moórá-aaiwara'a séna enaísaafitantambo íyawi fí'on-kwaasiti marafá'á koméwasa umbai-kísáú timésa sáwí'a uwátínkéwana sáwífa'-aatai 400 aatai tai'áína'a
7 sáwí'o uwátinkaiyawi sáwí-meyamba tíménda pósa enaísaafitantambo íyawi mimbárámá tuwésa maafá'á tésa ken-ímáyáá mósá maránááwe séna
8 mináái naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena séna ánaaemba maambárámá enkwárá enaísaafitantambo íyawiwara'a timénaumne siyáimba mináái símai kááísamarena póna túma kárámai araénáémba uwo Maníkó siyáiye.

Súwana Émbaramu ména Áísáakimba ma'ankéna afakaumboé-kanaa maisuwéna áúma kárámai araénáémba uwánkowana Áísáaki óraa'a éna Yékopumba ma'ankéna áúma kárámai araénáémba uwánkowana Yékopu óraa'a éna sísamaifakemba kae'á kumbaimái-iyampoi matinkéna túma kárámai araénáémba uwátínkáfa'a kuráiye.

9 Miyá uwátínkáfa'a kúwasa mináfáráwáínónda tífákon-awi'a Yósepintafesa sésa sínaaenkewi ímba kentáárá'á káráwiniye sésa tirumbá sáwí'a uwánkesa áí'maesa fí'on-kwaasiya'a mátinkesa óntamba máúwasa miwí Yósepimba áí'maesa wémesa Ísípi-marafa'a máánkówana Maníkó wesé'a mérowasa
10 umbai-kísáú amésa sáwí'o uwánkómbanifo Maníkó wesé'a ména áwa'nai ena kawe'-ímáyáá uwánkena wení umbai-tántáá'á taí'ánkowana mimbárámá Ísípi-marafaken-kawaago Yósepini kawe'-ímáyáá awánéna séna Ísípi-marafa'a seyaafá'-wáásíyá'á kawe'-úmai káráwiye kesí moparáwínká'á miyán-uwo súwana wemó súntemba úwana
11 ánaaemba aawaimá téna Ísípi-marafa'e Kénaani-marafa'e seyaafá'-áémpá'á aawaimá tówasa tááisafe uwaná kentáá síwá'násomba tómbá ímba miwífímbá wérowana
12 Yékopu séna Ísípi-marafa'a tómbá wéraiye-aai isáúmpo koméyánoro séna áánintomba ti'marówasa koméyánúmaesa
13 tifowámpá'á tamérowana mintómbá tai'ówasa aneka'á kuwaná Yósepi miwísé'a tamaéna séna kemá Yósepi kentífáko úne súwasa pukáanesa siyáumne suwaná Ísípi-marafaken-kawaago Yósepini áwáuma iséna awaaísái tuwánówana

14-15 Yósepi awaaísái simátimena séna kesifombá kosimámiyana wení akúmbá tí'maena
Ísípifa'a tiyó Yósepi siyé. Kosimáméro Yósepi súwana afowámá iséna wení akúmbá 75
waasi tí'maena Ísípifa'a kawe'-úmai koméśa púwúwasa
16 ánaaemba miwí tísaafitomba tiyáántámba maimaésa témesa Síkémufa'o máutomba
naaófá'ó Émbaramu Émon-anaankaken-kwaasi óntambo tímakom-barafa'a máutaraawe.

17 Énifo kentáá síwá'násomba Ísípi-marafa'a koméśa sáwífa'-waasi agaiyáawe.
Maníkó Émbaramuntafena fasi'aén-ááí séna Kénaani-marama enaísaafitantambo íyawi
timénaumne siyóntemba tímínda-kanaa ampáámbó únka'a
18 moóráwigo Ísípi-marafaken-kawaago Yósepimo naaófá'ó pukóntafena wení kísau-aai
ímba ísarowi póna
19 kentáá síwá'násа umbai-kísáú tiména maimái sáwí'a wéuwatinkowasa iyámpói
máápa'a tiyúwówasa pukáawe.

20 Iyámpóísomba púwúwana minkánááfímbá Mósesemba kawe'-ói'wárá'-íyámpói
ma'ánkarena anówama aúpá'á naaúmpa'a ánkarowana kaumbo-wíyómbá maisuwéna
21 máápa'a áí'maena múankarowana Ísípifaken-kawaagon-ayáámúnko awánómba aráái
tówana kesáánine séna káráwiyowana óraa'a úwasa
22 Ísípifaken-kwaasi
miwítí áwáuma simáma'maesa íyúwana Mósese wéisena óraa'a éna wení kísaugowe
wenáái gowe kawe'á uráiye.
23 Mósese miyá éna kae'-wáái-áátái maisuwéna kesí waási Ísareri-waasi kotuwánánae
séna kúmba
24 Ísípi-waasigo Ísareri-waasigomba sáwí'a uwánkowana Mósese tuwánéna Ísareri-waasi
áwa'nai ena Ísípi-waasigomba tufúwana puwúwana
25 Mósese imáyáa éna séna Maníkó minkísáúrátáféna íyáfasisinkaraimba pó'a
Ísípifakemba Ísareri-waasi tí'mae'o kondá minkísáúsáfésa ewé sénááwe siyáimbanifo
Ísareri-waasi ímba miyán-ímáyáá uwaná
26 Mósese kowaiyómba íyáfasinena kúmba Ísareri-waasi kaekó tíyóyana tuwánéna
tíyótainda-imayaa éna séna kae'náraiyo mimbórá-náóraan-ofo tiyááyafo súwana
27 aifa'ó ómbarenamo tiyón-kwaasigo Mósesemba famétuwena séna nááwa embá
íyáfasinankaraisawa kentáási kawáái'a éwa aaisá wésimasimeno.
28 Fénáímbo Ísípi-waasimo tufuwónanamo puwéwiyaintena kembá miyáwá ínono súwana
29 Mósese iséna inkaiséna wéme wémena Míndiyaani-marafa'a fí'on-kwaasiti marafá'á
koména
kae'-íyámpói matínkaraiye.

30 Mósese koména kae'-íyámpói matinkéna ména kae'-wáái-áátái maisuwéna moóra-
kanaa máásai-marafa'a wéwena Sáínai-omapa'a ewaa'ó wéronka'a kúwana kári-
taiyakemba iyá kéna ímba mintáí kówana Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi
mimpímbá mérowana mintáí ímba kówana
31-32 Mósese awánéna óraa'-imayaa éna ewaa'á koména awánówana Maníkó séna
enaíwá'ná Émbaramune Áísáakine Yékopune miwítí Maníkó úne súwana Mósese minááí
iséna aíyayaankakemba tata'á úwana úwoifa'a kararówana
33 Fasi'aénkó séna méraandafa'a ufaem-bárámá wéraipa'an-ifo kawe'-máráfá'ó
méraapa'an-ifo maambárámá sáwí'a ónafainifo aísamai ánáamba faútuwaao.
34 Ísípifa'a kesí waási sáwí'o wéuwatinkaawasamo ifi'ó wétaamba tuwánáúnda pó'a
túwa'nai ónaumpo íyáfasinena'a ai'máráana wéme wéme Ísípifa'a kuré kesí waási Ísareri-
waasi kótí'mae Kénaani-marafa'a waaó Maníkó Mósesentafena siyáiye.
35 Wembá Mósesemba Ísareri-waasi tínaaemba uwámesa sésa nááwa embá
íyáfasinankaraisawa kentáási kawáái'a éwa aaisá wésimasimeno siyáawe. Siyáan-
kwaasisafena Maníkó minááí siyáiye. Wembá Mósesentafena Maníkóní kísau-waasi
wíyómpakewi kári-taiyakemba aaí simámakaiye. Wembá Mósesemba Maníkó kawáá-
kísáú aména ai'marówana Ísípifakemba Ísareri-waasi kótí'maena Kénaani-marafa'a
kuráiye.
36 Wemá Mósesema Ísípifa'a ímbo awánon-kisau fí'on-kisau maúwasa sésa úwoi tí'mae
kóuwo suwaná tí'maena kúmba nonkón-áwí'a naae-nóné supa'á wéna ímbo awánon-kisau
kawe-kísáú komaéna tí'maena kúmba máásai-marafa'a kae'-wáái-áátái komérowana
ímbo awánon-kisau kawe-kísáú maimaéna iyáiye.

37 Wemá Mósesema simátimena séna Maníkó kembó íyáfasisinkarainten-úmai ánaaemba
moóráwigomba kentísaafitantambo íyawifinkemba íyáfasinankainiye. Maníkón-aaimo
simátimindawimba íyáfasinankainiye.
38 Wemá Mósesema máásai-marafa'o Maníkóní waási Ísareri-waasimo méropa'a
miwísé'a maéna kentáá síwá'násonte'a maéna Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi
wesé'a maéna Sáínai-omapa'a imérowana Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi
Maníkóní ámáámba simámuwana ímbo taí'áín-aai simámuwasa simátíma'maesa kuráanta
wéisaumne.

39 Mósese aaimó simátimumba kentáá síwá'ná ímba isésa tínaaemba uwámesa Ísípifa'a
tauweránae-imayaa uwaná
40 ánaaemba Maníkó Mósesemba áántowana omápa'a imérowasa Mósese awaaón-áwí'a
Éronintafesa sésa Mósese Ísípifakembo síkaiwaisa nááfara kóuraiyo. Ímbo awánáúndafata
kóuraifo moórá-manikomba uwámakewata wenarááísa wáéno sésa
41 óntantamba purumaka-áráákaamba úmaresa minkáró'-máníkóní aamoimá uwánkesa
póíma tufú'mai wénesa úmárón-tantaatafesa aamoí ésa tóní'a úmai wénowana
42 mindásafena Maníkó ánaaemba uwátiyuwowasa wíyóne aafáúwé otáfésa kesí
maníkón-iye siyáawe. Mindásafena naaófá'á
Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna séna
Ísareri-waasisono. Máásai-marafa'a kae'-wáái-áátái mé'a póíma tufú'mai wéne'a ímba
kentáfé'a ísámae wé'ómbanifo
43 kentí karo'-máníkóntáfé'a ísámai wení ampanta-námbá maimaé'a wénowe. Minkáró'-
máníkón-áwí'a Mórókiye siyáawe. Okáán-tántáá'á úmake'a áwí'a Réfáániye wése'a
to'maé'a wénowe. Minkáró-káé'-máníkái úmare'a kesí maníkówé karo'á sé'a áwí'a
maimaé wéiyowe. Miyámó uráantafe'a kentí marafákémbá ti'máráana'a wéme'a moóra-
marafa'a áwí'a Pépíróni-marafa'a koméranaawe
Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna siyáiye.

44 Naaófá'á máásai-marafa'a Maníkó Mósesemba aráánamena Maníkóní naambó am-
pantasámbó íyamba maará ónááwe séna aráánamuwasa Maníkómó súntemba miyán-
dámbá úmai maimaésa máásai-marafa'a né'ómbaniye.
45 Ánaaemba miwí táánintomba kentáá síwá'násomba mindámbá taawiyáfúwana
Yósúwa tí'maena Kénaani-marafa'o kúmba Maníkó túwa'nai ena mimbáráfá'ó méron-
kwaasi watuwówasa kóuwasa kotafíyesa mindámbá minká'á mámaresa mérowana
ánaaemba Téfíti Ísareri-waasiti kawáámó mérompimba mindámbá úwoi wérowana
46 Téfíti kawe'-úmai mérowana Maníkó aamoí uwánkowana Téfíti Maníkómbá áísai ena
séna ení naambá ónaum ína ónaumno. Emá Yékopuni Maníkómá po ewé sina'ó é'a ení
naambá ónaumne súwana
47 Maníkó séna emá ímba ínompo enáániniko Soromoní kesí naambá íníye siyáimbanifo
48 Maníkó wíyómpa'o méraimba waásimo úmakaan-daumpa'a ímba méraiye.
Mindásafena naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna séna
49 Fasi'aénkó séna wíyómpa'a káráwiye'a marará'á káráwiyumpo úmárénda-naumpa'a
ímba úwoi marapá'á kumbénaumne.
50 Kesáfé'a mintántáá'á seyaafá'á
úmakaumne Fasi'aénkó siyáiye
agaimaréna siyáiye Sítífeni siyáiye.

Sítífeni mináái simátimena aaimó ísón-kwaasisafena simátimena séna
51 kembiwí tirunté'a wémare'a pó'a Maníkóní aampa'ó ímbo arááíwáén-kwaasiyaamba
é'a Maníkón-aai ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. Kentíwá'násomba Maníkóní
Ufaen-ámútánkómbá tínaaembo uwáme'ontemba kemá miyá wéowe.
52 Kentíwá'násomba Maníkón-aai simátíma'maesa wéguwai seyaafá'-wáási sáwí'a
uwátinkesa Maníkóní kawe-kísáú-wáási kumíníye-aaimo simátímakowi tínkamuwasa
pukáawe. Ánaaemba wemá kumúwa'a pintaru'á úmai tufúwana pukáiye.
53 Énifo wíyómpakewi Maníkóní ámáámba simátímakowa'a kembiwí ísaraambanifo ímba
ísámai kawe'á
uráawe Sítífeni siyáiye.

Sítífenimba óntantambo tufúkáan-aai.
54 Sítífeni minááímó simátimumba aaimó ísón-kwaasi áfááraumai tirunkó kási'a úwasa
tíyántafesa uwaná

55 Sítífenimba Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwánkowana wíyómpa'o
awánómba Maníkóní sámo kaimbá wérowana Ísu Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-
áémpá'á mérowana Sítífeni awánéna
56 séna awánaaro. Wíyómba tuwínkaa'-isaná Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á
Ísu waási úranko méraimba wéawiyaumne súwasa
57 miwí wenáái ímba isánae sésa tááka'a awáááésa óraaka'a aaí sésa Sítífenimba
tuwaantantésa
58 ta'ótokesa taawiya'maésa naaókoni awáífá'á mátuwesa óntamba maiyésa tufúkáawe.
Sítífenintafesa karo'-ááímó siyáawi paákákén-únánkwátói faútúwówana ifó'-wáásígón-
áwí'a Sóro minúnánkwátói káráwiyowasa
59 Sítífenimba óntantamba tufúwana Fasi'aénkónká'á inaifínkémbá séna Ísu Fasi'aénkóo
kesimambá kumbáína'a púwóno séna
60 arauntaúmbá faiyéna óraaka'a séna Fasi'aénkóo sáwí'a wéuwasinkaafo miwí ímba
anondáá sáwí'a uwátinkaao Sítífeni simásuwena pukáiye.

8

Sóro Ísuni waási sáwí'o uwátínkarain-aai.

1-3 Sítífenimbo tufúmba Sóron-arunko aamoí uráifo tuwímbai Maníkón-aaisafesa
fasi'owí Sítífenin-áúma maimaésa máutesa óraa'-ifi'a towaná Sóro Ísuni aampa'ó kuwái
tínkantanae séna kúmba naaúmpimpakemba aarakwá'á kotafisímai ándáfa'a tíyupa'a
kúwasa Yérúsaremufa'a Ísuni aampa'ó kuwái aifarí'ena sáwí'a uwátinkowasa wété uwasá
aantá-waasi aantemba Yérúsaremufa'a mérowasa fí'on-kwaasi Ísuni aampa'ó kun-kwáási
Yúndiyaa-aempa'e Sáméríyaa-aempa'e wété uráawe.

Sáméríyaafa'a ásé-aaimo kosimátímakaan-aai.

4 Ísuni aampa'ó kuwái wété ésa Ísuni ásé-aai kosimátíma'maesa kuráawe.
5 Fírípi Sáméríyaa-naopa'o kúmba kosimátimena séna Maníkómó íyáfasinankaraiwai
amu'maráúndawisaamo é'o kunkáimba wemá Ísun-iye
6 Fírípi simátimuwasa
kawe'-úmai ísówana ímbo awánaron-kisau maúwasa awánowana
7 sáwí-amutamba tirumpimbó mérowisafena aaí súwasa sáwí-amutamba wáá'a túmaesa
kóuwasa waási kawe'-úmai mérowana tíyayaambo pukón-kwaasi asófatinkowasa kawe'-
úmai mérowana
8 Sáméríyaafaken-kwaasi áfááraumai tirunkó
kawe'á uráiye.
9 Sáméríyaa-naopa'a moóráwigon-awi'a Sáímoni óraa'-waasi úne séna aitambá éna fintó
úmaena wéiyuwasa táátafesa ésa
10 óraa'-waasiye úwoi-waasiye wemó úmba awánésa wenaráái waésa sésa Maníkóní
fasi'aénkóe wení fasi'aénkóe'a awaiyarí'a uráiye karo'á suwaná
11 ayáátááka'a aitambá éna fintó úmaena wéguwasa wenaráái waésa táátafesa uráafo
12 ánaaemba Fírípi Maníkóní ásé-aai kosimátimena Maníkó wení waásimo kawáánin-
kanaa kosimátimena Ísu Káráísitin-aai kosimátimuwasa isésa érai'e sésa timankúnkúmba
uwaná Fírípi minákwá'á nombá maitinkówana
13 Sáímoniwara'a amankúnkúmba úntafena Fírípi nombá maiyankówana Fírípiye
wénuwana ímbo awánón-kisau maúwana awánéna áátafena uráiye.

14 Miyámó Sáméríyaafa'o úmba Yérúsaremufa'a aantá-waasi mésa Sáméríyaafaken-
kwaasi Maníkóní ásé-aai isésa minááímó méta'otokaan-aai isésa Pítaante Yóninte
ti'mároówasarai wémesarai
15 Sáméríyaafa'a komésarai Ísuni aampa'ó kuwáísáfésarai inaifínkémbá sésarai
Maníkóní
Ufaen-ámútámbá maénááwe siyááye.
16 Fírípi nombó maitinkónka'a Fasi'aénkó Ísuntafena ísámai nombá maitinkówana
Maníkóní Ufaen-ámútámbá ímbo maiyónka'a pósarai Pítaae Yóniye inaifínkémbá sésarai
17 tiyáámba ta'ótóróyana Maníkóní Ufaen-ámútánkó tirumpimbá kumúwasa maiyáawe.

18 Aantá-waasiyai tiyáámba ta'ótóróyana Maníkóní Ufaen-ámútánkó tirumpimbá
kumbaúwasa máúmba Sáímoni awánéna fasi'aémbá méyámbaranae séna Pítaante
Yónintetafena séna óntamba maékai
19 mifásí'áémbá símékaiyo. Kemá fí'on-kwaasi siyáámba ta'ótóráanana Maníkóní Ufaen-
ámútánkó tirumpimbá kumbaínkwae súwana

20 Pítaa séna Maníkó úwoimo wétimin-tantaatafe óntantamba méyánónae sénda po ení
óntankwara ewárá'á iyafímbá tai'áyááye.
21 Maníkón-aúranka'a ení imáyáa ímba arupíse imbá pó maankísáú kenkáísí kísau ímba
súwa'nai ínone.
22 Ení sáwí-imayaagomba ánaaemba uwáme Fasi'aénkómbá áísai inaná ení sáwí-
imayaagon-anondaa maiyauwáíníye.
23 Maníkó ímba fasi'aémbá ámakaintafe enarumbá sáwí'a uwásinkaanana ení sáwí-
imayaago óraa'a éna embá ta'ótokaiye Pítaa súwana
24 Sáímoni Pítaante Yónintetafena séna súwa'nai ekai Fasi'aénkómbá inaifínkémbá áísai
íyana emó sénda misáwí-tántáákó ímba kempá'á tíno Sáímoni siyáiye.

25 Súwasarai Pítaae Yóniye Fasi'aénkón-aai simátimesarai Ísuwe'o né'óyan-aai
simátimesarai Yérúsaremufa'a kónae sésarai aampa'á wéwesarai Sáméri yaa-aempa'a
naaó'-nao'a Maníkóní ásé-aai simátíma'maesarai kurááye.

Fírípinte Ítíópíyaafaken-kwaasigonte-taai.
26-28 Mindárai Yérúsaremufa'a kuyaná Fírípi Sáméri yaafa'a mérowana óraa'-waasigo
Ítíópíyaa-marafakewi éna Ítíópíyaa-waasiti kawáá-ínínkón-áwí'a Káándésini óntanka'o
káráwiyowi Maníkón-ímáyáá éna Yérúsaremufa'a wémena Maníkón-áwí'a mósá maréna
kouweréna wení táómpimba óraa-poigo tafisímaena nún-taompimba kúmba Fasi'aénkóní
kísau-waasigo wíyómpakewi Fírípintafena séna íyáfasine Yérúsaremufakemba Késaafa'o
kon-ámpá'á waaó súwana iséna íyáfasinena minámpá'á wémena máásai-marafa'o kúmba
Ítíópíyaa-marafaken-oraa'-waasi wení táómpimba wéwena aúfáífimba toráumai awánéna
naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya agaimakón-aai toráumai awánómba
29 Maníkóní Ufaen-ámútánkó Fírípintafena séna wení táónkoni ewaa'á waaó súwana
30 awaantanténa kúmba Áísáya agaimakón-aai toráumai wéawanowana Fírípi iséna áísai
ena séna minááígóní áwáuma ísaraano súwana
31 séna é'a moóráwigo simásimina'a isánaumpo kesí táómpimba íyátaao súwana Fírípi
mintáómpimba íyátena imaúwana
32 mináúfáífínkén-ááí torauséna séna
sipisípi áyáumo karánae owanamó ímbo wáá'o tintembá minkwáásígó ímba aaí siyáiye.
Sipisípi tufuwónae owanamó ímbo wáá'o tintembá minkwáásígó ímba aaí siyáiye.
33 Wenáwí'a múra tuwésa sáwí'a úmai aaifimbá maiyánkaraawe. Wení waási sáwí-kisau
maiyésa tufúwówana marapá'ó mérain-kanaa taí'áraiye. Mindásafesa miwítí sáwí-kisau
ímba kanaa'á aforá simátimenaawe
agaimaréna siyáiye.
34 Ítíópíyaafaken-kwaasigo minááí toráusuwena Fírípimba áísai ena séna Maníkón-
aaimo simátímakowi nááwantafenawa minááí siyáiyo. Wesáfénawa siyái fí'owantafenawa
siyáiyo súwana
35 Fírípi Maníkón-aai aúfáífinkembo toráumaimo simámakainten-úmai Ísuni ásé-aai
wésimamena
36 aampa'á kuyambá nombó wéroka'a wésarai uyaná Ítíópíyaafaken-kwaasigo séna
nombó wérainka'a maisinkáínkwae sé'a únana nóinkowa aambá fasiyíyo súwana
37 Fírípi séna Ísumpa'o arumbó amé wenááisafe amankúnkúmbo ina'ó é'a nombá
maiyánkáano súwana séna Ísu Káráísitintafe'a érai'a Maníkón-áánimban-iye súne séna
38 táómbo to'maé kúwaintafena séna táómba ta'ótoraao súwana ta'ótorowasarai Fírípiye
Ítíópíyaafaken-kwaasigoe nompímbá kunkésarai Fírípi nombá maiyankéna
39 íyúyana Fasi'aénkóní ámútanko Fírípimba kunái'maena kóúwana Ítíópíyaafaken-
kwaasigo awánómba ímba mérowana wení naaópa'a wéna aamoí uráiye.
40 Fasi'aénkóní ámútanko Fírípimba kunái'maena Ásítóti-naopa'a máankowana Fírípi
minaémpá'-náópa'a Maníkóní ásé-aai simátíma'maena Sísááríyaa-naopa'a kuráiye.

9

Sóro Ísun-aaisafena amankúnkúmbo uráin-aai.
1 Minkánáá Sóro Fasi'aénkóní aampa'ó kuwáísáféna arumbá sáwí'a éna tínkamonae
símasima'a éna aifa'-ámáán-káwáágómpá'á
2 koáísai ena séna aúfái agai-símína'a maimaé'a Támásikasi-naopa'o Yúndaa-
amaan-daumpimpa'o méraan-kwaasiti óraa'-waasi mátimeno súwana ewé séna
minááí agaimaréna séna Sóro Ísuni aampa'ó wíyawi saafá éna ta'óto'maena témena
Yérúsaremufa'a ándáfa'a mátiyuwainiye séna agaimaréna súwana

3 Sóro mináúfáí maimaé wémena Támásikasi-naopaˈa ewaaˈó kúmba wíyómpakemba
sámo kaimbá aafáyáuraan-tantaaˈa tuwówana kuména aúgáyáagaya úwana
4 tanaa fówana aaigó aantemba séna Sóroo nóra séwa kembá sáwíˈa wéono súwana
5 séna emá nááwa sénó súwana kemá Ísu súmpo kembá sáwíˈa uwásinkaampo
6 íyáfasine Támásikasi-naopaˈa koménana moóráwigomo síndantemba miyán-uwo
súwasa
7 Sóroeˈo kun-kwáási ímba aaí sumbá mésa ímba waási aneˈá awánésa aaimó sún-
aantemba ísówana
8 Sóro íyáfasinomba aúramba ímba kaweˈ-úmai awánówasa waási ayáán-toˈmaesa
Támásikasi-naopaˈa máánkarowana
9 kaumbo-nóˈwáámbá waéna ímba aúramba awánéna tóné noné ímba naráiye.

10 Sóro kaumbo waúwana moóráwigo Támásikasifaˈa ména Ísuni aampaˈó kúwain-
awiˈa Ánánáyasi aúramba aréna kaainkáámbá awánómba Fasiˈaénkó simámena séna
Ánánáyasiyo súwana oó Fasiˈaénkóo kemá úne súwana
11 íyáfasinema aampaˈá waaó. Minánkón-áwíˈa arupísemo uráin-ampaˈa kuré Yúndasini
naaúmpaˈa wée moóráwigo Táásási-naopakewin-awiˈa Sóromba koawánaao. We inaí
wésiye.
12 Kaainkáámbá awánarainkaˈa moóráwigon-awiˈa Ánánáyasi téna aneˈá taˈótóráísana
aúramba kaweˈ-úmai awánaraiye Fasiˈaénkó súwana
13 Ánánáyasi séna Fasiˈaénkóo sáwífaˈ-waasi wenáái simásímakaawe. Yérúsaremufaˈa
ení waási sáwíˈo uwátínkarain-aai simásímakaawe.
14 Aifaˈ-ámáán-káwáágó aúfái agaimái ámísana en-ímáyáámó mósá máráán-kwaasi
ándáfaˈo tiyuwáíndasafena Támásikasifaˈa tiyáiye súwana
15 Fasiˈaénkó séna kesí kísau áménana kesáái kosimátin-tasimatimba fíˈon-daopaken-
kwaasiye kawáá-wáásíyé kesí waási Ísareri-waasiye kosimátin-tasimatimba ínífo íyáfasine
wempáˈá winaná
16 kesí kísau Sóro wémainasa waási sáwíˈa uwánkanaawe. Mindásafeˈa ke
aráánamenaumne Fasiˈaénkó siyáiye.

17 Súwana Ánánáyasi iséna wéna sún-daumpaˈa iyéna Sóro aneˈá ayáámba taˈótorena
séna Sóroo kesí waásiyo. Aampaˈá wéte Fasiˈaénkó Ísumba awánaraandawi siˈmáráísaˈa
túne. Aúramba kaweˈ-úmai awánenana Maníkóní Ufaen-ámútánkó arumpimbá óraaˈo
uwánkaindasafena siˈmáráísaˈa túne súwana
18 Sóron-aúrampinkemba aerambá tákúwana aúramba kaweˈ-úmai awánéna
íyáfasinowana Ánánáyasi nombá maiyankówana
19 tómbá násuwena áúgoma kaweˈá uráiye.

Sóro Támásikasifaˈo simátímakain-aai.

Sóro Támásikasifaˈa tuwímbai-noˈwaamba waéna Ísuni aampaˈó kuwáíséˈa ména
20 minúwóíyáán-úwana ámáán-daumpaˈa iména Ísun-aai simátimena séna éraiˈa Ísu
Maníkón-áánimban-iye súwasa
21 wenáái ísón-kwaasi táátafesa ésa moórá-mora-waasi tísai-isai esa sésa
Yérúsaremufaˈa Ísun-imayaamo mósá máráán-kwaasi tínkamemayain-kwaasin-iye. Ísun-
imayaamo mósá máráán-kwaasi tíˈmae ándáfaˈa ámáán-kawaa-waasiyaˈo mátinkanae
séna maankáˈó tiyáin-kwaasin-iye. Ísumpaˈa téna méraiye sésa táátafesa uráawe.

22 Suwaná Sóro óraaka simátímaˈmae iyéna séna éraiˈa Maníkómó
íyáfasinankaraiwaimba amuˈmaráúndawisa Ísun-iye séna wenááigo iyúwasa
Támásikasifaken-Yundaa-waasi isésa wembá ímba anondáá simámakaawe.

23 Ímba anondáá sumbá sáwífaˈ-noˈwaamba
waésa túwaandu ésa Sóromba tufuwónae sésa
24 tufuwíyanesa nóˈwaane wááwáiye Támásikasi-naokoni óntan-kusaigoni aumépaˈa
mésa ontaráˈá takáráwi-karawi wéuwana moóráwigo iséna tufuwónae-aaimo sumbá
kosimámuwasa
25 moórá-noˈwaamba Ísuni aampaˈó kuwáí Sóromba áíˈmaesa pofafímbá fáítumaresa
óntan-kusaigoni afaapimbá túsúsuwesa ándáraˈa taˈótoresa túwówana kumémena
marapáˈá múra tuwéna kóuraiye.

Sóro Yérúsaremufaˈo komérain-aai.

26 Sóro Yérúsaremu-naopaˈa wémena wéna séna Ísuni aampaˈó kowíséˈa méranaeˈa túne
súwasa miwí sésa Ísun-aai ímba ísaraiwai karoˈá siyé sésa wenáároi inkáísúwana
27 moóráwigon-awiˈa Páánápáasi Sóron-aai iséna kaweˈá úwana áiˈmaena aantá-
waasifaˈa wéna Sóron-aai kosimátimena séna Sóro Támásikasi-ampaˈo wéwenamo
Fasiˈaénkómbó awánówana aaimó simámakain-aai simátimena Sóro Támásikasi-naopaˈo
Ísun-aaimo óraakaˈo simátímaˈmaenamo kuráin-aai simátimuwasa
28 isésa éraiˈe suwaná Sóro miwíséˈa ména Ísuni fasiˈaémbá wérowana Yérúsaremu-
naopaˈo Ísun-aai óraaka kosimátin-tasimatin-ena
29 fiˈon-Yundaa-waasi Kíríki-waasi-taaifinkembo sun-kwáási simátimuwasa aaí wes-
imán-kwesiman-esa tufuwónae sésa
30 sumbá Ísuni aampaˈó kuwái isésa Sóromba áiˈmaesa wémesa Sísááríyaa-naopaˈa
máankesa sésa Táásási-naopaˈa waaó sésa aiˈmárówana mindáópaˈa kóuraiye.

31 Kóúwasa Ísuni aampaˈó kun-kwáásímó tínkamumba étínkówasa aáno úmai wempaˈá
mésa Yúndiyaa-aempaˈe Káríri-aempaˈe Sáméríyaa-aempaˈe Ísuni aampaˈó kuwái aáno
úmai wempaˈá mérowana Maníkóní Ufaen-ámútánkó túwaˈnai úwasa fasiˈámai mésa Ísun-
aai simátímúwasa isésa éraiˈe sésa sáwífaˈ-waasi-iˈa ésa Fasiˈaénkón-áwíˈa mósá marésa
wenaísamaifimba méraawe.

Pítaa Ríndaa-naopaˈo kuráin-aai.
32 Pítaa naaóˈ-naoˈa wénena Maníkóní waási tuwánáíndasafena Ríndaa-naopaˈo kúmba
33 moóráwigon-awiˈa Íniyasi ímba aíntamai wénena afakaumboé-aatai naaúmpaˈ-
aantemba maéˈmaeˈa wéuwana
34 Pítaa awánéna séna Íniyasiyo Ísu Káráísiti asófankaifo íyáfasinke ení wandaaí
fawasaaó súwana íyáfasinkwena kúwasa
35 Ríndaa-naopaken-kwaasiye Séróni-naopaken-kwaasiye seyaafáˈá awánésa
Fasiˈaénkómpáˈá tiyáawe.

Pítaa Yópaa-naopaˈo kuráin-aai.
36 Yópaa-naopaˈa moórá-ininkon-awiˈa Tápítaa Kíríki-waasi-taaifinkemba mináwíˈá
Tókáasiye wésewe. Wemá Ísuni aampaˈó kún-inimba aasiyaasí kawe-kísáú wémaena
moparáwímbá ímbo makón-kwaasi túwaˈnai úwaimba
37 áiˈa úwana puwúwasa wenáúma nombá péˈankesa maimaésa afófumayaatanaan-
daumpaˈa móankaraawe.
38 Yópaa-naopakemba Ríndaa-naopaˈa ewaaˈá pósa Yópaafaken-kwaasi Ísuni waási Pítaa
Ríndaafaˈo taméron-aai isésa kaeˈ-wáási tiˈmárówasarai Pítaamba kosimámesarai sésa
awaantanté kempátá tiyó sésa siˈmárááwakai túye suyaná
39 Pítaa íyáfasinena mindáraise kúwasa áiˈmaesa minínímbá puwúwasa matuwé
méron-daumpaˈa afófumayaatanaan-daumpaˈa íyúwasa Pítaampaˈa ketoˈ-ínintómbá
tatúwaandu urésa ifiˈá tésa sésa Tókáasi ímba pukáinkaˈo farú-simakain-unankwatoiye
sésa aráánámúwana
40 awánéna séna máápa kárúwaaro súwasa kúmúwana Pítaa kífaena Fasiˈaénkómpáˈá
inaí simásuwena méwaeˈmai minínímbá awánéna séna Tápítaao íyáfasinaao súwana
aúramba éna Pítaamba awánéna íyáfasinena mérowana
41 Pítaa koisáúwankena Ísuni aampaˈó kun-kwáásíyé ketoˈ-íníné táántowasa aúmó
arómba iawánésa
42 Yópaa-naopaˈa kosimátímaˈmaesa kuwasá isésa sáwífaˈ-waasi Fasiˈaénkón-aaisafesa
timankúnkúmba uwaná
43 Pítaa Yópaa-naopaˈa sáwífaˈ-noˈwaamba waéna moóráwigon-awiˈa Sáímoni wení
naaúmpaˈa mérowana minkwáásígó waan-ásisambo wení kísaumo maún-kwaasigoni
naaúmpaˈa méraiye.

10

Pítaa Kóníríyasini naaúmpaˈo iyáin-aai.
1 Sísááríyaa-naopaˈa moóráwigon-awiˈa Kóníríyasi ména Rómufakemba sáwífaˈa 100 i-
waasiyaˈo káráwiyowi mérowasa miní-wáási túwíˈa Ítáári-i-waasiye sésa uwaná
2 Kóníríyasi Maníkón-aaisafena fasiˈámai ména wení akúnté'a Maníkón-ímáyáá éna
áwíˈa mósá maréna Yúndaa-waasimo ímbo moparáwímbó makón-kwaasi túwaˈnai ena
Maníkómpáˈá inaí símaena iyúmba
3 moórá-kanaa fenómpinkaˈa inaí wésuwana Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi
aúrankaˈa paápé úwana kaweˈ-úmai awánówana séna Kóníríyasiyo súwana

4 áá'a úwana aúramba afuwéna séna Fasi'aénkóo nóran-aaiya simásiminewa sénó
súwana emó inaimó séndawiye waásimo túwa'nai óndawiye Maníkón-aúranka'a kawe'ó
óndasafena Maníkó en-ímáyáá imbá pó
5 ení waási ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwigon-awi'a Sáímoni Pítaamba koaíyáaro.
6 Wení araámáó Sáímonini naaúmpa'a ména minkwáásígó waan-ási-kisaumo máín-
kwaasigoni naaúmpa'a uwí-nónkóní áwáífa'-naumpakemba koaíyáaro
7 simásuwena áwiyokuwana Kóníríyasi wení kísaumo máún-kwaasifinkemba kae'-
wáásíyáíyé moórá-i-waasi Maníkón-ímáyáá mósá marówinte'a miyáumai-waasiyau
táántowasa
8 tuwaná wíyómpakewimo simámakon-aai simátimena séna miyáumai Yópaa-
naopakemba koaíyáaro séna ti'mákaiye.

9 Ti'marówasa aampa'á kówaesa wémesa Yópaa-naopa'a ewaa'ó kumbá wááwái Pítaa
naan-afóforа'a iména Maníkómpá'á inaí wésuwana
10 áái tówana tómbá nánae súwasa tómbá wéagauwana kaainkáámbá awánómba
11 wíyómba tuwínkaa'-úwana mimpínkémbá óraa'-ampanta éíyain-araiya'a ta'ótoresa
túwówana kuménama marapá'á kumúwana awánómba
12 minámpántáfímbá waí-waane póíye iyaankafayaané numawé fí'o-fi'on-kwai-waane
mérowana
13 aaigó aantemba séna Pítaao íyáfasinke tufú'mai agandaaó súwana
14 Pítaa séna Fasi'aénkóo ímbanifo kentáásí ámáámba Yúndaa-waasisa miyán-tántáá'á
aambá fáí'makaawata póta ínta wénaumne súwana
15 minááígó aantemba aneka'á séna Maníkó kawe-tántáá'émó siyáin-tantaatafe ímba
aambá fáí'makaawe siyó súwana
16 kaumbo-í'a kaainkáámbá awánówana wíyómpa'a minámpántá iyáiye.

17 Iyúwana Pítaa minkááínkáán-ááígóní áwáuma nórawa'iyo súmba Kóníríyasimo
ti'marón-kwaasi Sáímonini naambá taawánésa ontará'á tamésa
18 táántesa sésa Sáímoni Pítaa maandáúmpárá méraiyo suwaná
19 Pítaa minkááínkáán-ááígóní áwáuma saafá úwana Maníkóní ámútanko séna kaumbo-
wáási embá ayaafáí úmaesa tefo
20 íyáfasine kumuwó. Kemá ti'maráúnasa tefo ímba kae'-ímáyáán-uwo. Úwoi miwísé'a
waaó súwana
21 Pítaa kuména minkwáásísáféna séna wésiyaafaa-on-kwaasi úmpo nóintafera
wésiyaafaao súwasa
22 kentáási kawáágón-áwí'a Kóníríyasi si'máráísata empátá túne. Wemá kawe'-wáási
Maníkón-ímáyáá éna áwí'a mósá máráísasa pósa Yúndaa-waasi seyaafá'á wentáfésa
kawe'-wáásíyé wésewe. Moóráwigo Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi kusimámena
séna ti'márénasa Pítaamba Yópaa-naopakemba koaíyéwana empá'á téna aaí tasína isaaó
sisatá túne suwaná
23 Pítaa tí'maena naaúmpa'a tinkówasa wáúmba aafáyáara'a Pítaa íyáfasinena miwísé'a
kuráiye.

Miwísé'a kúwasa Yópaa-naopakemba Ísuni aampa'ó kun-kwáási tuwímbai awíyo'maesa
24 aampa'á kówaesa wémesa Sísááríyaa-naopa'o kumbá Kóníríyasi wenamááraawe
wení waásiye táántowasa tatúwaandu urésa Pítaamba amu'makówana
25 Pítaa Kóníríyasini naambó wéronka'a ontará'á kúwana Kóníríyasi aamoí éna óraakon-
iye séna aísamaifimba kífauwana
26 Pítaa séna emó óndanten-kwaasi úmpo íyáfasinaao séna íyáfasinakena
27 aaí simáma'maena Kóníríyasiye'a naaúmpa'o iyúmba sáwífa'-waasi túwaandu urómba
ituwánéna
28 séna kentáási ámáámba ísaraawe. Yúndaa-waasisa fí'onkaa-waasise ímba moórárata
taankarotámaisa wémaumne. Miwítí naaúmpata ínta wégundarata Maníkó aráásimena
seyaafá'-wáási ímba sáwí-waasin-owe siyáisa'a awánaraunda póta ímba sáwí-waasiyemo
sendá úwoi kawe'-úmai ménaumne.
29 Mindásafesa sáántaamba ímba a'áo súnda túmpo nóintafera sáántaraao Pítaa súwana
30 Kóníríyasi séna éíyain-do'waamba waé'a káfékaamba fénáímpinka'a kesí naaúmpa'a
inaí súnana minúwóíyáámbá moóráwigo sámo kain-únánkwátói uréna súranka'a kumbéna
31 séna Kóníríyasiyo emó inaimó sémo waási túwa'nai ema Maníkón-aúranka'a kawe'ó
óndasafena Maníkó en-ímáyáá imbá pó

32 ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwigon-awi'a Sáímoni Pítaamba koaíyáaro. Araámáó
Sáímonini naaúmpa'a méraiye. Waan-ási-kisaumo máín-kwaasigoni naaúmpakemba uwí-
nónkóní áwáífa'-naumpakemba koaíyáaro súwa'a
33 minúwóíyáán-úmai ti'maráúnasa embá koaíyáawa kawe'-úmai téne. Kesáá Maníkón-
aúranka'a túwaandu éta Fasi'aénkó simámakain-aai simásiminkwae séta amu'makáunasa
téne Kóníríyasi siyáiye.

Pítaamo simátímakain-aai.

34 Kóníríyasi súwana Pítaa séna káfé'a wéisaumne. Érai'a Maníkó ímba Yúndaa-waasi
aantemba wégarawifo
35 seyaafá'-áémpákén-kwáási Maníkón-aúranka'a arupíse úmai kawe'-úmai méraawi
Maníkó miwí aamoí wéuwatinkaiye.
36 Maníkó Ísu Káráísitimba ai'marówana Ísareri-waasisafena ásé-aai simátímakaimba
é'a ísaraawe. Ísu Káráísiti seyaafá'-wáásíti Fasi'aénkón-iye. Minásé-ááísáfésа érai'emo
síyawi tirumbá kawe'-úmai wempa'ó méraiyamba
37 kemá ísaraawe. Yóni simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á té'a
nombá maénááwe siyáimba Ísun-aai aifa'á Káríri-aempakemba tiyéna Yúndiyaa-marafa'a
wété uráiye.
38 Ísu Násaretifakewin-aai ísaraawe. Maníkó wení Ufaen-ámútámbá Ísumba ámakowana
wempímbá óraa'a uwánkowana Maníkó fasi'aémbá aména wesé'a mérontafena naaó'-
nao'a kawe-kísáú wété éna waántáwankomo ta'ótoron-kwaasi kawe'á uwátínkáfa'a
kuráiye.
39 Yúndiyaa-marafa'a Yérúsaremu-naopa'a kísau maiyáimba awánaraumne. Wembá
aaraa-táíyá'á aíyayaampimba tufúsúmarowana puwéna
40 kaumbo-kánáá maisuwówana Maníkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankowana
paápé únta kesúrandesa awáraumpo
41 ímba seyaafá'-wáási awánaraawe. Maníkó simátíméromo siyáinta Ísunta awánéta
pukómpinkembo íyáfasinonka'a tóné noné weséta naráumne.
42 Ísu óraaka'a simásimena séna Maníkó imáyáa siména pukén-kwaasiye túmó arén-
kwaasiye aaifimbá maitinkáínone siyé simátíméro Ísu siyáiye.
43 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi Ísun-aai simátimesa sésa wenááisafesa
timankúnkúmbo íyawi Ísuni fasi'aénká'á Maníkó miwítí sáwí-imayaa maitiyuwáíníye
naaófá'á siyáawe Pítaa siyáiye.

44 Pítaa minááí simátimuwana wéison-kwaasifimba Maníkóní Ufaen-ámútánkó
miséyááfápímbá kumbéna
45-46 Maníkóní Ufaen-ámútánkó kumúwasa fí'o-fi'on-aaifinkemba Maníkón-áwí'a mósá
márówasa Yúndaa-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáási Pítaa-iyaise'a Yópaafakembo tuwáíyé
táátafesa ésa sésa Maníkó fí'onkaa-waasiwara'a wení ámútamba úwoi wétimiye sésa
táátafesa uwaná Pítaa séna
47 Maníkó wení Ufaen-ámútántáámó símakaintenta miwíwárá'á wétimimba póta nombó
maíyamba ímba aambá faiyónaumpo úwoi nombá maénááfo
48 maitínkáaro súwasa Ísu Káráísitintafesa ísámai nombá maitínkówasa Pítaantafesa
sésa tuwímbai-no'waamba keséta waínone suwaná miyá uráiye.

11

Yérúsaremufa'a Pítaamo simátímakain-aai.

1 Fí'onkaa-waasi Ísun-aai isésa ta'ótokaawemo sumbá aantá-waasiye Ísuni aampa'ó
kuwáí Yúndiyaa-marafaken-kwaasiye minááí isésa mérowana
2 Pítaa Yérúsaremu-naopa'a kúwasa tuwímbai-waasi aaisambá aéésa Yúndaa-waasi
túma kárámai araénáémbo wéontemba fí'onkaa-waasiwara'a miyá orómó siyón-kwaasi
Pítaamba aaisambá aéésa
3 sésa emá fí'onkaa-waasiti naaúmpa'a iwaé ímbo túmo kárámai araénáémbo úmakaan-
kwaasiti naaúmpakemba tómbá imandaráane suwaná
4 Pítaa seyaafá-tántáá'ó uráimba simátimena
5 séna Yópaa-naopa'a mé'a Maníkómpá'á inaimó séwándara'a kaainkáámbá
awánááwánana wíyómpakemba óraa'-ampanta éíyain-araiya'a ta'ótoresa túwówana
kuména méraawandara'a kumúwa'a
6 mimpímbá afuwé'a awánááwánda póíye waí-waane iyaankafayaané numawé
mérowa'a awánááwánana
7 aaigó aantemba séna Pítaao íyáfasinke tufú'mai agandaaó súwa'a isé'a

8 sé'a Fasi'aénkóo ímbanifo kentáási ámáámba miyán-tántáá'á aambá fái'makaawata
póta ímba wénaumne séwánana
9 minááígo aantemba aneka'á séna Maníkó kawe-tántáá'é siyáin-tantaatafe ímba
aambá fái'makaawe siyó súwa'a
10 kaumbo-í'a kaainkáámbá awánááwánana wíyómpa'a minámpántá iyáiye.
11 Minúwóíyáámbá Sísááríyaafakemba kaumbo-wáási kentáá'a ti'marówi tumbá
12 Maníkóní ámútanko simásimena séna ímba kae'-ímáyáá indá miwísé'a waaó súwa'a
kówánasa Yópaafakemba maankwáási afa'mórae-waasi Ísun-aaimo ísááwi suwíyórówata
Sísááríyaa-naopata Kóníríyasini naaúmpata kówánana
13 simásimena séna Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi kesí naaúmpa'a kumbéraisa'a
awánáúnana séna ti'márénasa Yópaa-naopakemba moóráwigon-awi'a Sáímoni Pítaamba
koaíyéwana
14 téna aaí tawésimatimina'a ewárá ení akúnkwárá'á seyaafá'á wéisewana Maníkó sáwí'o
úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkainiye wíyómpakewi siyáiye Kóníríyasi
súwa'a
15 aaí wésewanana Maníkóní Ufaen-ámútánkó aifa'ó kentááfímbó kunkáintemba
miwífímbá miyá úwa'a
16 awáné'a moórá-aai sááka'a makáumne. Ááéma Fasi'aénkó séna Yóni nombó
maitínkaraimbanifo Maníkóní Ufaen-ámútánkó kuména kempímbá óraa'a uwátinkainiye
Fasi'aénkó siyáin-aai sááka'a makáumne.
17 Énifo kesáá Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúnta ówánananasa Maníkó
wení ámútambo símakaintenta fí'onkaa-waasi miwí miyá owa'á awánaraumpo kemá Ísuni
kísau-waasi pó'a nombó máúmba ímba aambá faiyówánasa úwoi nombá maiyáawe Pítaa
súwasa
18 mináái isésa aaisambó áúmba ifátuwesa Maníkón-áwí'a mósá marésa sésa Maníkó
miyá éna ímba Yúndaa-waasi aantemba aaisá wésimasimifo fí'onkaa-waasiwara'a
wésimatimisasawara'a miwítí sáwí-imayaa tínaaemba uwámesa Maníkómpá'á tésa aúí'a
úmai maé'mae'a ónááwe siyáawe.

Ántíokufakemba Ísuni waási-taai.

19 Ááéma Sítífenimba tufúwana puwúwasa fí'on-kwaasi Ísuni aampa'ó kun-kwáási
sáwí'a uwátínkówasa wété uráamba tuwímbai Fínísiyaa-marafa'a kuwasá tuwímbai
Sáíparasi-marafa'a kuwasá tuwímbai Ántíoku-naopa'a kuwasá miwí minkáúmbó-
máráfá'ó méron-kwaasi Yúndaa-waasi aantemba Ísun-aai kosimátimesa
20 miwífínkémbá tuwímbai Sáíparasi-marafakewi tuwímbai Sáíríni-marafakewi miwí
Ántíoku-naopa'o koméronka'a Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiyewara'a Fasi'aénkó Ísuni
ásé-aai kosimátimuwana
21 Fasi'aénkóní fasi'aémbá miwísé'a wérowasa sáwífa'-waasi Fasi'aénkón-aaisafesa
timankúnkúmba ésa wempá'á tiyáawe.
22 Ántíokufaken-kwaasi Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa wempá'ó tiyáan-aai
suwasá Fasi'aénkóní waási Yérúsaremufa'o méron-kwaasi mináái isésa Páánápáasimba
ai'márówana Ántíoku-naopa'a wémena
23 koména Maníkó kawe'ó uwátínkaromba tuwánéna aamoí éna óraaka simátimena séna
kentirumbá fasi'ámai Fasi'aénkóntáfé'a méraaro séna
24 Páánápáasi kawe'-wáási úwana Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a
uwánkowana Fasi'aénkómpá'á amankúnkúmba fasi'ámai éna aaí simátíma'maena iyúwasa
sáwífa'-waasi isésa Fasi'aénkómpá'á tiyáawe.

25 Uwaná Páánápáasi Sóromba ayaafáí úmaena Táásási-naopa'o kúmba
26 koawánéna koái'maena Ántíokufa'a tésarai moórá-aatai tamaisuwésarai Fasi'aénkóní
waásise'a mésarai sáwífa'-waasi tatúwaandu untembá Ísun-aai simátíma'maesarai
íyúyasa Ísuni aampa'ó kuwáísáfésa sésa Káráísitini waásiye suwaná aifa'á Ántíokufa'a
mináái paápé uráiye.

27 Mináái paápé úwana minkánáá tuwímbai Maníkón-aaimo simátímakowi
Yérúsaremufa'a tuwésa wémesa Ántíokufa'a kuwaná
28 miwífínkémbá moóráwigon-awi'a Ákápáasi íyáfasinena Maníkóní ámútanko wesé'a
mérowana séna óraa'-aawai seyaafá'-áémpá'á táíníye siyónka'a póna ánaaemba Rómu-
kamaniti kawáágón-áwí'a Kíróndíyasi méronka'a minááwái paápé uráiye. Ákápáasi
mináái súwasa

29 isésa Ísuni aampaˈó kuwáí moórá-mora sésa óntamba túwaandu úmai Ísun-aaimo
ísááwi Yúndiyaa-marafaˈo méraan-kwaasi timénae sésa
30 miyá ésa minóntámbá Páánápáasinte Sóronte tímúwasarai maimaésarai wémesarai
Fasiˈaénkóní waásiti
óraaˈ-waasi mátímakaaye.

12

Anekaˈá sáwíˈo uwátínkaraan-aai.

1 Minkánáá Érotin-anáwainko araámáó Éroti Yúndaa-waasiti kawáágó ména Ísuni
aampaˈó kuwáí tuwímbai sáwíˈa uwátinkena
2 moóráwigomba aiˈmarówana Yóni awaaón-áwíˈa Yémísimba kotaˈótokena
anuwarambá kambísásuwowana puwúwasa
3 Yúndaa-waasi aamoí uwaná Éroti awánéna aamoí uwásinkaiwae séna moóráwigomba
aiˈmarówana Pítaamba kotaˈótokaiye. Yúndaa-waasi ímbo intóráín-tantaaˈwara-pereti
agáún-kanaa Pítaamba kotaˈóto ˈmaena
4 ándáfaˈa máánkowasa siyáánkain-úmai afaˈmórae-i-waasi wenkáˈá káráwiyowasa
éíyain-eiyain-kwaasi kóyááka-tayaaka úmai káráwiyuwasa Éroti séna Maníkó Yúndaa-
waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá taiˈáínaˈa Pítaamba áíˈmaeˈa Yúndaa-waasi túrankaˈa
aaifimbá maenkéˈa tufuwónaumnemo súmba
5 Pítaa ándáfaˈa mérowasa Fasiˈaénkóní waási Fasiˈaénkómpáˈá inaí símai Pítaamba
áwaˈnai uráawe.

Pítaamba ándáfakembo faúˈánkarain-aai.

6 Inaí sésa Pítaantafesa ísámai áísai uwaná aafáyáaraamba Éroti Yúndaa-waasi
túrankaˈa Pítaamba aaifimbá maiyankánaumne súwana káféˈ-noˈwaankaamba Pítaamba
aíyayaankaˈa káráˈumakesa kaeˈ-í-wáásí séfasefaˈa méroyana Pítaa aún-kwaigúwasarai
kaeˈ-í-wáásí ontaráˈá káráwiyoyana
7 minúwóíyáámbá Fasiˈaénkóní kísau-waasigo wíyómpakewi kumúwana ándá-naumpaˈa
sán-kówana Pítaan-ayóíyáˈá tufuwéna aúsúwana íyáfasinowana séna úwoiya íyáfasinaao
súwana Pítaa ayáámpinken-anda weyáárikaˈa faúˈwena marapáˈá kumúwana
8 wíyómpakewi séna ení áˈwáánkau uré enaísamai ánáamba maimái uwó súwana miyá
úwana ení paákákén-únánkwátói kuférénakai kesékai koyó súwana
9 Pítaa ándá-naumpakemba wenánaaemba kuména ímba waásin-iye-imayaa uráifo
kaaimbá awánáúmne-imayaa éna
10 i-wáásímó méron-ontaraˈa kúwáákesarai minkákémbá moórá-ontaraˈa i-
wáásímó méron-ontaraˈa kúwáákesarai minkákémbá ándáfakembo naaópaˈo kónae
owasamó titinkáán-ontaraˈa fasiˈaén-óntáráˈá kúmúyana weyáárikaˈa tigúwasarai
kuwákárúwesarai aampaˈá kuyaná minúwóíyáámbá wíyómpakewi Pítaamba auwéna
áwiyokuwana
11 Pítaa imáyáa éna séna ímba kaaimbá awánáúmpo éraiˈa Fasiˈaénkó wení kísau-
waasigomba aiˈmáráísana kuména Éroti sínkamine isaná ayáámpinkemba kuntafísuwaisaˈa
túne. Yúndaa-waasiwaraˈa sínkamonaesamo ombá kuntafísuwaisaˈa túne Pítaa siyáiye.

12 Pítaa minímáyáá uwásuwena Máríyaani naambó wéropaˈa wéna Yóni-Máákaani
anówani naambó wéropaˈa kúwasa sáwífaˈ-waasi mindáúmpáˈá túwaandu ésa
Pítaantafesa ísámai Fasiˈaénkómpáˈá inaí wésuwana
13 mindánkóní ontamá paupau súwana moórá-arasi mindáúmpáˈó kísaumo maún-
arasigon-awiˈa Róta ontaráˈá kuména
14 séna nááwaˈono súwana Pítaa séna kemá úne súwana Pítaan-amóísáúmba iséna
kunaamoí éna ímbo ontamó tiyankómba awaantanténa sáwífaˈ-waasi isimátimena séna
Pítaa ontaráˈá méraiye súwasa
15 miwí sésa emá uwóíˈa éma karoˈá séne suwaná minárásígó anekaˈá séna éraiˈa Pítaa
ontaráˈá méraiye súwasa miwí sésa Pítaan-amankon-iye
16 suwaná Pítaa ontamá óraakaˈa paupau súwasa isésa ontá kuntiyésa awánomba wemá
Pítaa úwasa táátafesa uwaná
17 káíkarewaˈa simátíméno simásuwena séna Fasiˈaénkó ándáfakemba kembá
síˈmaena aampaˈá másiyuwaifo Yémísine Ísun-aaimo ísáán-kwaasiye kosimátíméro
Pítaa simátimena tiyuwéna fíˈon-daopaˈa kuráiye.

18 Kúwasa aafáyáaraˈa i-wáásí Pítaambo káráwiyowi awánomba ímba mérowasa
kantúmba marésa Pítaa nááfara kóuraiyo suwaná

19 Éroti iséna Pítaamba ayaafáí oró súwasa ayaafáí uwááesa ifátuwowana Éroti miní-wáásí aaifimbá maitinkéna séna tínkamoro séna tuwímbai tiˈmarówasa tínkamuwasa púwúwana Éroti miyá uwásuwena Yúndiyaa-marafaˈa tuwéna kumémena Sísááríyaa-naopaˈa kumbéraiye.

Érotimo pukáin-aai.

20 Éroti Sáíndóni-naopaken-kwaasiye Táyaa-naopaken-kwaasiye áfááraumai aaisambá tiyúwasa minkáéˈ-náópaken-kwaasi tatúwaandu ésa sésa Érotimo káráwiyai-marafakemba kentáásí tómbá wémaumne sésa mináái símai kaweˈá ónae sésa Érotimpaˈo tumbá wení naakaˈó káráwiyowin-awiˈa Párásitasimba másimamuwana isówasa mináásámbá másimai tukáawe.

21 Minkákémbá Éroti óraa-kanaa úwana wenkáˈó káráwiyowini unáánkwátói úmaena káráwiyowi maéˈmaeˈo úpaˈa iména ayáátááˈ-aai wésuwasa

22 Érotimba símai arumbá torésa sésa ímba waásigo sifó maníkó siyé óraaka suwaná

23 Éroti mináásáféna ímba Fasiˈaénkó úmpo úwoi-waasi úne séna aúpáˈá tuwówana maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi tufúwana ufónkwanko arumbá unkutúwana pukáiye.

24 Puwúwasa Fasiˈaénkóní waási Maníkón-aai kosimátin-tasimatin-uwasá isésa éraiˈe sésa Fasiˈaénkómpáˈá tiyáawe.

25 Ántíokufaken-kwaasi Yérúsaremufaken-kwaasisafesa óntamba timénaumne siyómba pósarai Páánápáasiye Sóroe wétimuyana minkísáú taiˈówasarai ifóˈ-wáásígón-áwíˈa Yóni-Máákaamba áíˈmaesarai Yérúsaremufaˈa tuwésarai wémesarai Ántíokufaˈa kurááye.

13

Maníkó Páánápáasinte Sóronte kísaumo tímakain-aai.

1 Ántíoku-naopaˈa Fasiˈaénkóní waásifinkemba Maníkón-aai wésimatimen-kwaasiye uwáítáíˈo un-kwáásíyé mésa moóráwigon-awiˈa Páánápáasi úwana moóráwigo fafután-kwáásígón-áwíˈa Símiyoni úwana moóráwigo Sáíríni-marafaken-kwaasigon-awiˈa Rúsiyasi úwana moóráwigon-awiˈa Mánéyeni wemá Éroti kawáágóní naaúmpaˈo maéˈéíwai úwana moóráwigo Sóro úwana úmai mésa

2 moórá-kanaa Fasiˈaénkóní waási Maníkón-ímáyáá mósá marésa tómbá ímba nésa inaí aantembo sunkáˈá Maníkóní Ufaen-ámútánkó simátimena séna Páánápáasinte Sóronte kesí kísauraˈa íyáfasintinkaraumpo mindárai tiyúwáaro súwasa

3 tómbá ímbo nombá inaí aantemba sésa Maníkóní kísaurai máíwae sésa tineˈá tiyáántamba taˈótoresa tiˈmárówasarai kurááye.

Sáíparasi-marafaˈo kosimátímakaayan-aai.

4 Maníkóní Ufaen-ámútánkó Páánápáasinte Sóronte tiˈmarówasarai Yóni-Máákaamba áíˈmaesarai Ántíoku-naopaˈa tuwésarai Sérúsiyaa-naopaˈa kuméśarai uwí-nónkóní afufumpim-báráfáˈá áwíˈa Sáíparasi-marafaˈa kónae sésarai nompín-táómba taˈótoresarai íyátesarai wémesarai

5 Sáíparasi-marafaˈa Sárámisi-naopaˈa mindómpín-táómpinkemba kuméśarai Yúndaa-waasiti ámáán-daumpimpaˈa Maníkón-aai simátímaˈmaesarai kuyaná Yóni-Mááka túwaˈnai úmaena kúwasarai

6 kaweˈ-áái simátímaˈmaesa marapáˈá wémesa Péfosi-naopaˈa kuwaná moóráwigo mindáópaˈa Yúndaa-waasigo ména wenáwíˈa Pááyísási Kíríki-taafinken-awiˈa Érímasi aitambá éna fintómó ún-kwaasi póna karoˈá séna Maníkón-aai simátimundawi úne súwana

7 moóráwigo kámáni-kawaagon-awiˈa Sésiasi-Porasi ména kaweˈ-ímáyááwáráˈ-wáási póna Maníkón-aai isánae séna Páánápáasinte Sóronte táántowana Érímasi aitambá éna fintómó ún-kwaasigo kámáni-kawaagoe aasiyaasí maéˈmaeˈo úwai mérowana kámáni-kawaago Páánápáasinte Sóronte táántowasarai tuyaná Érímasiwaraˈa téna

8 mindárai-taai tasímai taráísuwena kámáni-kawaago Ísun-aaisafena amankúnkúmba ifó séna mindárai-taai tasímai taráísuwowana

9 Sóro moórá-awiˈa Póro Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraaˈa uwánkowana Póro fintómó ún-kwaasigomba kááˈa afuwéna

10 séna waántáwankon-árááˈa po kaweˈ-ánkóní namuro-wáási éma seyaafá-sáwí-ímáyáágó empímbá óraaˈa uwánkáímba po Fasiˈaénkóní kaweˈ-ámbá sáwíˈo úmae iyóndasafena

11 káfé'a Fasi'aénkó ení méyámbá amína aúramba kafí'wína tuwímbai-kanaa sámo
káínda ímba awánáínone Póro súwana minúwóíyáámbá Érímasin-aúrampa'a kumeu'á
uwágúwana siyáán-to'maesamo níyane séna waási tiyaafáí úmae wénuwana
12 kámáni-kawaago Fasi'aénkón-aai iséna áátafena éna Fasi'aénkómó úmba awánéna
séna Fasi'aénkón-aai érai'-aain-iye séna amankúnkúmba uráiye.

Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'o kurááyan-aai.
13 Póro wesé'o wénuwaise Péfosi-naopa'a tuwésa nompín-táómba ta'ótoresa íyátesa
wémesa Pámpíriyaa-marafa'a Pékaa-naopa'a mindómpín-táómpinkemba kúmúwana Yóni-
Mááka tiyuwéna Yérúsaremufa'a kóúwasarai
14 mindárai marapá'á wémesarai Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a wésarai Yúndaa-
waasi ámáán-aaimo ísón-kanaara'a Yúndaa-amaan-daumpa'a mara'á iméroyasa
15 aúfáífinkemba Maníkóní ámáámba Mósese agaimakómba simátimesa Maníkón-aaimo
simátímakowi agaimakón-aai simátímúwasa Yúndaa-amaan-kawaa-waasi moóráwigomba
ai'márówana mindáraifa'a téna séna kentáási waásiyaiyo aaimó wérainakaimo ékai
kentáási imáyáa símai asésinkaakaiyo súwana
16 Póro íyáfasinena séna ísáaro. Kesí Ísareri-waasiye fí'onkaa-waasi Maníkón-ímáyáámó
mósá márááwiye ísáaro.
17 Naaófá'á Ísareri-waasiti Maníkó kentáá síwá'násafena séna kesí waásin-owe súwasa
fí'on-kwaasiti marafá'á Ísípi-marafa'a mésa sáwífa'-waasi agáúwana Maníkó wení óraa-
fasi'aemba wérontafena Ísípifakemba tí'maena
18 máásai-marafa'a mátinkowasa sáwífa'-aatai 40 aatai wénesa aasiyaasí Maníkóntáfésa
sáwí-imayaa umbánifo Maníkó miwíyá'á káráwiyena ímba tiyuwówasa
19 Kénaani-marafa'a afakaeté-marafaken-kwaasi moórá-mora úmai mérowana Maníkó
tínkambaena wéiyuwasa tuwímbai putásowana miwítí maramá maimaéna wení waási
Ísareri-waasi mátimuwasa
20 mimbáráfá'á
mésa sáwífa'-aatai 450 aatai maiyáawe.

450 aatai máúwana Maníkó moórá-mora-waasi kawáá-kísáúrá'á íyáfasintinkafa'a
kúwana Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Sámúwéri íyámauwasa miyán-káwáá-wáási
taí'ásowasa
21 Ísareri-waasi Maníkó ímba kentáárá'á káráwiyinkwae sésa kentááfínkémbá
moóráwigomo éna kentáárá'á káráwiniye suwaná Maníkó séna Pénisaminin-andafakewi
Kísin-áánínkon-awi'a Sóro káráwiyi-kisau máíníye súwana minkísáú wémaena 40 aatai
maisuwówana
22 Maníkó minkísáú Sórompakemba Yésin-áánínkon-awi'a Téfítimba amúwana maúwana
séna Téfíti kemó súndantemba wéifo aamoí uwánkaumne Maníkó siyáiye.
23 Naaófá'á Maníkó séna Téfítin-andafakembo ánaaembo íyáfasinankaandawi wemó
éna Ísareri-waasi sáwí'o úmaimo mérempinkemba kawe'-ámpá'á métinkainiye siyáimba
Ísuntafena minéráí'-áái siyáiye.
24 Ísu ímba seyaafá'-wáási túranka'o paápé urónka'a Yóni nombó maitinkówi seyaafá'-
Ísáréri-wáásísáféna simátimena séna kentí sáwí-imayaa tínaaembo uwáme'o Maníkómpá'ó
tíya'o é'a nombá maitinkánaumne súwasa miyá uwaná nombá maitinkéna
25 wení kísau ampáánká'á tai'áíne úwana simátimena séna kentí imáyáagomo kentáfé'o
nááwa'iyomo sembá wéamu'maraawi ímba kemá úmpo kesínaaembo tíndawi wemá
óraako kembá íyáákaraifo wemó aaimó síndara'o kemó sendá sáwí'an-iye Yóni siyáiye
Póro siyáiye.
26 Póro simátimena séna kesí waási Émbaramun-andafaken-kwaasiye fí'onkaa-waasi
Maníkón-ímáyáá mósá márááwiye ísáaro. Sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'ó
métínkáímba kentáásáféna Maníkó siyáiye.
27 Yérúsaremufaken-kwaasiye miwítí kawáá-wáásíyé sáwí'o úmaimo méraampinkemba
kawe'-ámpá'á métinkainiyemo siyáin-aai Ísuntafesamo siyáamba ímba imáyáa uráawe.
Aasiyaasi-kánáá ámáán-aaimo ísón-kanaa Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakón-
aai aúfáífinkemba toráumai suwasá isésa Ísuntafesamo siyáamba ímba imáyáa uráafo
tufúwana pukáifo mináúfáífínkén-ááí paápé uráiye.
28 Tufuwíyan-ambo saafá umbá ímba sáwí'a uróntafesa Páíratintafesa úwoi sésa tu-
fuwínone siyáawe.
29 Maníkón-aai aúfáífimba Ísun-aai agaimakómba seyaafá'á miyá uwasá aaraa-
táíyákémbá maimái óntan-aifimba máutamakowana

30 Maníkó pukómpinkemba íyáfasinankowana
31 ayáátááka'a moórá-mora-kanaa wení waási túranka'a paápé uráiye. Ímbo tufúkónka'a
Kárírifakemba Yérúsaremufa'a wesé'o kuráawi pukómpinkemba íyáfasinenamo moórá-
mora-kanaamo paápé urómba minkwáási awánésa sésa awánáúndasaawe isáúndasaawe
Ísareri-waasi kosimátíma'maeta kónae sésa kuráamba minkísáú paaí wémaewe.
32-33 Páánápáasiyekai minásé-ááí simátíméyanekai túye. Maníkó kentáá síwá'násafena
miyá ónaumnemo siyáimba kesáámó méraunda-kanaafinta miyá éna Ísumba
pukómpinkemba íyáfasinankaraiye. Minááí imó agaimakón-aufaifimba kaepímbá
agaimaréna séna
emá kesáánimba óna'a
kesí kísaura'a ánkaraumne
agaimaréna siyáiye.
34 Maníkó wembá pukómpinkemba íyáfasinankaraimba póna ímba aneka'á puwínana
áúma kawáá'índasafena Maníkó séna
Téfítintafe sé'a érai'a kawe'á uwánkanaumne siyáundantemba embá kawe'á
uwánkanaumne
Maníkó siyáiye.
35 Moórá fa'a imó agaimakón-aufaifimba agaimaréna séna
Maníkó wení kawe-kísáú-wáásígómbá
ímba auwáínana áúma kawáá'íníye
agaimaréna siyáiye.
36 Minááí ímba Téfítintafena siyáifo Téfíti Maníkóní kísau wémaena puwúwasa
maimaésa aíwá'námo utámakompimba máutamarowana áúma kawáá'uraifo
37 Maníkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankarowimba wenáúma ímba kawáá'uraiye
Póro siyáiye.

38 Póro simátimena séna kesí waásisono.
Ísámai kawe'án-oro. Ísu pukómpinkemba íyáfasinankaraiwaintafena waásiti aoisaambá
maitiyuwáíníye Maníkó siyáiye. Minááímó simátimunda ísámai kawe'án-oro.
39 Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo aráááíwáéwimo ombá minámáánkó kentí
aoisaambá ímba maitiyuwáínana arupíse úmai méraawin-owe Maníkó ímba sínífo
Ísumo éna wenááisafesa timankúnkúmbo íyawiti aoisaambá maitiyuwáínana miwísáféna
arupíse úmai méraawin-owe Maníkó síníye.
40 Miyáumai Maníkón-aaimo simátímakowi siyáan-aaigo kempá'á tifó sé'a káráwimai
kawe'án-oro.
41 Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi agaimarésa sésa
érai'-aaisafe'a símai sáwí'o on-kwáási ísáaro.
Kembiwímó méraiyan-kanaa kísau máénda minkísáúmó awáné'o ímbo kempá'ó té'o
é'a úwoi puwónááwe. Minkísáúsáfésamo simátimiya'a minááísáfésa ímba
timankúnkúmba ónááwe
sésa agaimarésa siyáawe. Minááí kempá'á tifó sé'a káráwimai kawe'án-oro Póro siyáiye.

42 Minááí simátimena Póroe Páánápáasiye ámáán-daumpakemba máápa'a kumónae
uyasá waási sésa aneka'á ámáán-aaimo ísáán-kanaa tínakai minááí másíyata ísáano
43 simásuwesa máápa'a kúmúwasa sáwífa'-waasi Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasi
Yúndaa-amaan-ampa'o kuwáíyé Póronte Páánápáasinte tiráááíwa'maesa kuwasaráí
sésarai Maníkó úwoi kawe'á uwátinkainifo fasi'ámai wení aampa'á koró siyááye.

44 Suyaná Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa túwasa mindáópaken-kwaasi
seyaafá'á Fasi'aénkón-aai isánae sésa Yúndaa-amaan-daumpa'a imérowasa
45 Yúndaa-waasi tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa minááí aráááíwáéfo sésa Póronte
Páánápáasinte karaánáá'a tinkésa karo'-ááí séye sésa símai taráísúwasarai
46 miwí táároi ímbo inkáísúyamba óraaka sésarai aifa'á érai'a Maníkón-aai
simátimuyamba minááí tínaaemba uwáme'a ímba sínkáíye sembá pó'a aúí'o úmaimo
maé'mae'o ondá uwófí'a ónaumne-imayaa ombá pókai tauwerékai fí'onkaa-waasi
Maníkón-aai kosimátimeyauye.
47 Ááéma Fasi'aénkó simásimenasa séna
emá fí'onkaa-waasi sáma kátinke kesáái simátímínasa kesí aambá awánáíya'a
seyaafá'-máráfákén-kwáási sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á
métinkanaumne

Maníkó minááí simásímakaimba pókai fí'onkaa-waasi wenáái kosimátimeyauye Póro siyáiye.

48 Póro súwasa fí'onkaa-waasi isésa Fasi'aénkón-aaisafesa aamoí ésa tirunkó kawe'á úwana Maníkó séna kesí waási é'a aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe súwasa miwí Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba uráawe.

49 Fasi'aénkómpá'á timankúnkúmba ésa mimbáráfá'á Fasi'aénkón-aai kosimátin-tasimatin-uwasá sáwífa'-waasi ísówasa
50 Yúndaa-waasi Póronte Páánápáasinte tirumbá sáwí'a uwátinkesa aare túwí'o wéron-inimba Yúndaa-amaan-aaimo fasi'ámaimo méron-inine mindáópaken-oraa'-waasiye tirumbá tórówasa Póronte Páánápáasinte sáwí'a uwátinkesa aaisambá tiyésa miwítí marafákémbá ti'mátuwowasarai
51 Maníkó minkwáási ímba aamoí uwátinkainiye-aiyowai'a ésarai tísamaifakem-barama uwá'maresarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Áíkóníyamu-naopa'a kuyasá
52 Ántíoku-naopa'a Ísuni aampa'ó kun-kwáási mérowana Maníkóní Ufaen-ámútánkó miwífímbá óraa'a uwátinkowana tirunkó kawe'á uráiye.

14

Póroe Páánápáasiye Áíkóníyamu-naopa'o kurááyan-aai.

1 Póroe Páánápáasiye Áíkóníyamu-naopa'a wésarai ááémo urááyantemba Yúndaa-amaan-daumpa'a imésarai ásé-aai óraaka simátímúyasa isésa sáwífa'-waasi Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwasá
2 tuwímbai-Yundaa-waasi Ísun-aaisafesa tínaaemba uwámesa ímbo timankúnkúmbo uwáí Póronte Páánápáasinte sáwí-aai simátínkówasa fí'onkaa-waasi isésa mindáraiye Ísun-aaimo ísówiye tirumbá sáwí'a uwátínkówasa
3 mindárai ayáátááka'a mindáópa'a mésarai miwí táároi ímbo inkáísúyamba Fasi'aénkón-aai óraaka simátímúyana Fasi'aénkó waási úwoi kawe'ó uwátínkáímba awánáíwae séna mindárai wení fasi'aémbá timúwasarai ímbo awánaron-kisau kawe-kísáú máúyasa
4 mindáópakewi kaeká tuwínkaa'-ésa tuwímbai Yúndaa-waasi-taaisafesa érai'e suwasá tuwímbai aantá-waasi-taaisafesa érai'e siyáawe.

5 Suwasá fí'onkaa-waasiye Yúndaa-waasiye miwítí óraa'-waasiye túwaandu ésa tínkamonae-aai sésa óntantamba Póronte Páánápáasinte tínkamonae suwasaráí
6 minááí isésarai kawe'ó íyapa'e sésarai Ríkióniyaa-marafa'a wésarai Rísítara-naopa'e Tépi-naopa'e fí'o-fi'on-daopa'e
7 ásé-aai simátíma'maesarai kurááye.

Rísítarafa'e Tépifa'emo kurááyan-aai.

8 Moóráwigo Rísítara-naopa'a anówan-arumpinkemba aísamai sáwí'o uwáguromba ma'ánkarowana ímba aíntómba ááémo maúnka'a ména
9 Póro wésimatimun-aai iséna érai'-aai wésimba póna kawe'á uwásinkainiye-imayaa úwana Póro minímáyáámó úmba awánéna aráá'a afuwéna
10 óraaka séna koku'á íyáfasinaao súwana íyáfasinkwena aamoí éna weyááríka'a marapá'ó kúmba
11 sáwífa'-waasi Póromo úmba awánésa miwí tááifinkemba Ríkióniyaa-taaifinkemba sésa kentáási maníkóráí waásiyaan-úmai marapá'á kentááfímbá kumbéraaye sésa
12 miwítí maníkón-áwí'a mindárai simátinkesa sésa Pháánápáasintafesa Súsiye sésa Pórontafesa aaisé'o simátímíwaiye sésa Émísiye siyáawe.
13 Marukón-awáífá'á minkáró'-máníkón-áwí'a Súsi wení ámáán-damba wérowana minkáró'-máníkóntáféna ísámai póí'o uwándon-kwaasigo purumakamá wémaena mowáán-aramba wétarare úmaena mindáókoni kusai-óntárá'á mó marówasa sáwífa'-waasi miwítí maníkóntáfésamo póí'o uwándaantemba miyáumai Ísuni aantá-waasiyaiya'a póí'a uwándánaemo
14 sun-ááí isésarai sáwí'an-iye sésarai kentí unáánkwátói tafétuwesarai tuwaan-tantésarai sáwífa'-waasifimba koménsarai óraaka sésarai
15 kenkáí nóra ónaera wéoo. Keráí kemó onten-kwáási úye. Ásé-aai tasimátimuyamba miyán-káró'ó ombá tuwé'a érai'-Manikompa'a teró. Érai'-Maniko wíyóne marawé uwí-nóné mimpímbó wérain-tantaa'e úmarena fasi'aénkwáráwí méraiye.

16 Áááma Maníkó úwoi tíyukowa'a kentí imáyáafinkemba seyaafá'-áémpákén-kwáásí wénesa
17 miyá é'éímbanifo Maníkó méraiye síwae séna aaí sisaná aa'á téna tónkó kawe'á isa'á wéne'a tirumpin-áámói wéowe. Miyáumai awáné'a miyámó im-báníkó méraiye síwae séna Maníkó kawe'-í'a wéiye
18 mindárai mináái suyasá seyaafá'-wáásí fasiyésa mindáraiya'a pói'a uwándánae suwasaráí ímba miyán-oro símai tufímbaesarai íyúyasa ifátukaawe.

19 Ifátuwowasa tuwímbai-Yundaa-waasi Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopakene tuwímbai Áíkóníyamu- naopakene tésa seyaafá'-wáásí tirumbá tórówasa isésa Póromba óntantamba tufuwésa é'a púwíye-imayaa ésa tafisímaesa mindáókoni awáífá'á mátúwówasa
20 Ísuni aampa'ó kuwái taúkúresa awánowana íyáfasinena mindáópa'a wéna kowaúmba aafáyáara'a íyáfasinesarai Póroe Páápápáasiye mindáópa'a tuwésarai Tépi-naopa'a kurááye.

Síriyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a aneka'ó kurááyan-aai.
21 Póroe Páánápáasiye Tépi-naopa'a ásé-aai kosimátímúyasa isésa érai'e sésa Ísuni aampa'á kuwasaráí mindárai Rísítara-naopa'a aneka'á kurésarai minkákémbá Áíkóníyamu-naopa'a kurésarai minkákémbá Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a aneka'á kurésarai
22 miyá úmae wénesarai Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmbo uwái miwítí imáyáa fasi'átinkesarai sésarai Ísuni aampa'á fasi'ámai koró sésarai Maníkó wení waásimo kawáánipa'o kónae sé'o é'a minámpá'á umbaimó tain-ámpá'á kónááwe sésarai
23 miyáumai mindáópaka'a wénesarai Fasi'aénkóní waásifinkemba miwítí óraa'-waasi íyáfasintinkafa'a kuyasá Maníkón-ímáyáá ésa ímba tómbá nésa inaí aantemba wésesa mindárai Fasi'aénkómpá'á timankúnkúmbo uwáísáfésarai Fasi'aénkó káráwitinkamae iyíníye simátímakaaye.

24 Simátimesarai Písíndiyaa-marafa'a kóyáákesarai Pámpíriyaa-marafa'a wésarai
25 Pékaa-naopa'a komésarai ásé-aai kosimátimesarai minkákémbá Átériyaa-naopa'a kumésarai
26 nompín-táómba ta'ótoresarai íyátesarai témesarai Síriyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a aneká tiyááye. Áááma mindáópa'a Fasi'aénkóní waási mindáraisafesa Maníkó túwa'nai úmaena iyínífo wení kísau komáékaiyo siyówasarai minkísáú komaisuwésarai tiyááye.

27 Ántíokufa'a tuyasá Fasi'aénkóní waási tatúwaandu uwasaráí Maníkómó simátimuntembo urááyan-aai sésarai Ísuni aampa'ó fí'onkaa-waasi aráátímúyasa mináái sáfésa timankúnkúmba ésa minámpá'á kowé-áái tasimátimesarai
28 mindáópa'a Ísun-aaimo ísówi ayáátááka'a méraaye.

15

Yérúsaremufa'a túwaandu ésamo siyáan-aai.
1 Ántíoku-naopa'a méroyasa tuwímbai Yúndiyaa-marafakemba Ántíoku-naopa'a komésa Ísun-aaimo ísówisafesa sésa Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo ímbo isé'o túmo kárámai araénáémbo íyanamo éna Fasi'aénkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á ímba métinkainiye suwasaráí
2 Póroe Páánápáasiye mináái sáfésarai aaisambá tiyésarai wesimán-kwesiman-esa Ántíokufakewi Ísun-aaimo ísówi sésa Yérúsaremufa'a aantá-waasiye Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasiye mináái sáfé'a kotísai oro sésa Póroe Páánápáasiye tuwímbai-waasiye ti'márówasa kuráawe.

3 Fasi'aénkóní waási ti'márówasa wémesa Fínísiyaa-marafa'e Sáméríyaa-marafa'e naaó'-nao'a komérowasa Ísun-aaimo ísówi túwaandu urówi simátimesa sésa fí'onkaa-waasi Ísun-aai isésa timankúnkúmba ésa méraawe suwasá isésa tirunkó kawe'á úwasa
4 naaó'-nao'a simátimesa wémesa Yérúsaremu-naopa'a komérowasa aantá-waasiye Fasi'aénkóní waásiye miwítí óraa'-waasiye tiyáámba timésa aamoí uwasá Maníkó kísaumo tímakain-kisaumo maiyáan-aai másimatimuwasa
5 isésa tuwímbai Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo umbánifo ámáán-kawaa-waasiti aampa'ó kuwái íyáfasinesa sésa fí'onkaa-waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owí

Mósese simátímakon-amaamba isésa túma kárámai araénáémba orómá kosimátíméro suwasá
6 aantá-waasiye óraa'-waasiye sésa mináái túwaandu uréta imáyáa úmaisa senó siyáawe.

7 Uwasá túwaandu urésa ayáátááka'a mináái suwaná Pítaa íyáfasinena séna kesí waásisono. Fí'onkaa-waasi ásé-aai isésa Ísun-aaisafesa timankúnkúmba íwae séna áááma Maníkó kempínkémbá íyáfasisinkena si'marówa'a kosimátimewanasa isésa érai'e siyáawe. Kemá mináái é'a ísaraawe.
8 Maníkó seyaafá'-wáásítí imáyáa tuwánéna fí'onkaa-waasisafena séna kesí waásin-owe séna Ufaen-ámútámbó símakainten-úmai miwíwárá'ó tímakaimba awánaraumne.
9 Maníkó Yúndaa-waasisa fí'on-amba ímba aráásimenasa fí'onkaa-waasi ínta fí'on-amba aráátimena wéifo Maníkó seyaafá'-wáásísá mimbórá-ántá wéaraasimiye. Miwí Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo ontáféna miwítí sáwí-imayaa maitiyuwéna kawe'-ímáyáá uwátínkaraiye.
10 Mósesen-aaigo kentáá síwá'nása umbaí tiyówasa ímba kanaa'á aráááwakaawe. Kentááwárá'á miyá isatá ínta kanaatá wéaraaiwaumne. Mindásafesa fí'onkaa-waasi Ísuni aampa'ó kowísáfésamo Mósesen-aai aráááwáéro síyasamo ésa umbai-ámbá aráááwaenaawe. Miyámó íyanamo éna Maníkó aaisambá sína'a ímba miyá ónáawe.
11 Fasi'aénkó Ísu úwoi súwa'nai enasa
sáwí'o úmaimo méraundafinkenta kawe'-ámpátá méwésinkaiye. Mináááísáféta érai'esa sénáísaiye miyámó wéintenta fí'onkaa-waasiwara'a miyá wéiye Pítaa siyáiye.

12 Pítaa súwasa isésa seyaafá'nánká érai'a siyé sésa ímba aaí suwasaráí Póroe Páánápáasiye Maníkó tímakain-kisau fí'onkaa-waasifimbo minkísáú maiyááyan-aai simátimesarai Maníkóní kísau ímbo awánaraan-kisau kawe-kísáúmó maiyááyan-aai
13 simátímúyana Yémísi séna kesí waásisono. Kesáái ísáaro.
14 Áááma Maníkó fí'onkaa-waasisafena imáyáa éna minkwáásífínkémbá tuwímbai íyáfasintinkena séna kesí waásin-owemo siyáin-aai Pítaa káfé'a simásímakaiye.
15 Maníkón-aai simátímakowi mináái aúfáífimba agaimarésa sésa
16 Fasi'aénkó séna ánaaemba kumé'a Téfítini naambó tawísísukaamba kunuwásuwanaumne. Sáwí-tantaa'wara'a kawe'ó kunuwásúwáanda pósa
17 fí'onkaa-waasi kempá'á ténááwe. Kesí waásin-owe sendawí kempá'á ténááwe séna
18 Fasi'aénkó mináái naaófá'á siyáimba isaná káfé'wara'a miyá wésiye Yémísi siyáiye.

19 Yémísi simátimena séna Fasi'aénkó siyáin-aaisafe'a imáyáa é'a sé'a fí'onkaa-waasi Maníkómpá'ó ten-kwáási umbai-kísáú ímba timénaumpo
20 aúfái agaimái timéta séta karo'-máníkóntáfésа imáyáa ésa pói'o uwándaamba mimpói ímba naaró. Aare-úméné waai-úméné ímba oró. Póíma tufú'newana wení naaemá ímbo kumíndamo úwoimo wéraina'a mimpói ímba naaró. Naaewárá'á ímba naaró. Mináái aúfáífimba agaimaráúmpo toráumai ísáaro.
21 Áááemo maé'ón-kwaasiye káfé'o méraan-kwaasiye ayáátááka'a aasiyaasí ámáán-aaimo ísáán-kanaa mináái Mósesen-aai simátíma'maesa kuráawe. Mindásafeta aúfáífimba agaimaráúmpo toráumai ísáaro Yémísi siyáiye.

Aúfái agaimái fí'onkaa-waasimo tímakaan-aai.
22 Súwasa aantá-waasiye Fasi'aénkóní waásiye miwítí óraa'-waasiye sésa kanaámpóta kentááfímbá tuwímbai ti'máráanasasa Póroe Páánápáasiye Ántíokufa'o wíyapa'a miwísé'a wíwae sésa miwífínkémbá kae'-wáási túwí'a mósá makáan-kwaasiyai-tuwi'o sumbá moóráwigo Sáírási úwana moóráwigo kae'-áwí'á Yúndasi Pásapasiye úmai
23 aúfái timésa ti'márówasa kuráawe. Mináúfáífímbá agaimarésa maará siyáawe. Kesáá kentí waásisa úne. Aantá-waasiye óraa'-waasiye moórá-aai sénaumpo kentáási waási ísáaro. Fí'onkaa-waasi Ántíoku-naopa'e Síriyaa-marafa'e Sírísiyaa-marafa'o méraan-kwaasi ísáaro.
24 Kentááfínkémbá tuwímbai kempá'á wésa ímbo simátímakaunda-aai miwítí imáyáafinkemba kosimátímúwa'a isé'a tirunkó sáwí'a úwa'a umbaimó taráanta iséta
25-26 túwaandu uréta imáyáa éta mimbórá-ááí símai kae'-wáási íyáfasintinketa ti'maráúnasasa Páánápáasiye Póroe'a migóye. Mindárai kesí waásisa siruntá tímakaundanaraiye sínkamiyakai puwúyafo-imayaa ímba ésarai Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau wémauye-imayaa ésarai fasi'ámai wémaeye.

27 Yúndasinte Sáírásinte ti'maráúnasarai migóyamba pósarai aúfáífinken-aaiwara simátimiyan-aaiwara'a mimbórá-ááí pósarai kosimátimeyaaye.
28 Maníkóní Ufaen-ámútánkówé kesááwé mimbórá-ááí símaisa ímba umbai-ááísá simátimumpo maanáúfáífínkén-ááí simátimundasa ísáaro.
29 Karo'-mánikóntáfésa imáyáa ésa pói'o uwándaamba mimpói ímba naaró. Naaemá ímba naaró. Póímo tufú'newana wení naaemó ímbo kumíndamo úwoimo wéraina'a mimpói ímba naaró. Aare-úméné waai-úméné ímba oró. Kesáámó súnda-aaimo isé'o é'a kawe'á ónááwe. Minááí taí'áiye. Aúfái agaimái timésa siyáawe.

30 Suwasá mináúfáí timésa ti'márówasa maimaé wémesa Ántíoku-naopa'a kuwasá Fasi'aénkóní waási túwaandu urówasa mátímúwasa
31 mináúfáífínkémbá toráumai simátímúwasa kawe'-ááí isésa tirunkó kawe'á úwasarai
32 Yúndasiye Sáírásiye Maníkón-aai simátímakoyan-kwaasi ésa ayáátááka'a simátimesarai miwítí imáyáa arupíse uwátímúyasa isésa fasi'owasaráí
33 tuwímbai-no'waamba miwísé'a méroyasa Ísun-aaimo ísówi sésa é'a kanaán-ifo ti'mákaan-kwaasifa'a kawe'-ááí kosimátímékaiyo suwaná
34 Sáírási fí'on-imayaa éna mindáópa'a mérowasarai
35 Póroe Páánápáasiye ayáátááka'a Ántíokufa mésarai mindáraise'a tuwímbai-waasi mésa Fasi'aénkón-aai simátíma'maesa kuráawe.

Póroe Páánápáasiye'a tuwínkaa'o urááyan-aai.

36 Ánaaemba Póro Páánápáasintafena séna naaó'-nao'a Fasi'aénkón-aaimo simátímakauyamba Ísun-aaimo ísaraawi kawerá úmaiya méraawai tuwánamaekai kóyae Póro súwana
37 Páánápáasi séna Yóni-Máákaamba áí'mekai kóyae súwana
38 Póro séna weséta téwáyana Pámpíriyaa-marafa'a kenkáí másiyuwena wení naaópa'a tauwékáimba pókai ímba áí'mekai kóyauye Póro súwana
39 mináásáféna kaorésarai aaisa simásuwesarai mindárai tuwínkaa'-uyaná Páánápáasi Yóni-Máákaamba áí'maena nompín-táómba ta'ótoresarai íyátesarai wémesarai Sáíparasi-marafa'a kuyaná
40 Póro Sáírásimba aiyówasa Ísun-aaimo ísówi inaí simásuwesa sésa Fasi'aénkó úwoi kawe'á uwátinkainifo kokaiyó suwaná Sáírásimba áí'maena kúmba
41 Síriyaa-marafa'e Sírísiyaa-marafa'e naaó'-nao'a wénesarai Fasi'aénkóní waási túwa'nai úmaesarai kuyasá kawe'á uráawe.

16

Tímóti mindáraise'o kuráin-aai.

1 Póroe Sáírásiye miyá úmaesa Tépi-naopa'e Rísítara-naopa'e kuyaná moóráwigon-awi'a Tímóti mindáópa'a ména Ísuni aampa'ó kúwai úwana anówa Ísuni aampa'ó kún-ininko Yúndaa-ininko úwana afowá Kíríki-waasi úwasa
2 Rísítara-naopakene Áíkóníyamu-naopakene Ísun-aaimo ísówi Tímótin-awi'a mósá makáawe.
3 Afowá Kíríki-waasi éna áúma ímba kárámai araénáémba urómba pósa Yúndaa-waasi mináémpá'ó méraan-kwaasi miyán-ááí ísówana Póro séna Fasi'aénkóní kísaura'a Tímótimba aiyánae séna Yúndaa-waasi aamoí íwae séna Tímótimba áúma karéna
4 áí'maena naaó'-nao'a wénesa aantá-waasiye Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasiye Yérúsaremufa'o siyáan-aai Fasi'aénkóní waásisafesa simátíma'mae wésa sésa mináái ísáaro suwasá
5 Fasi'aénkóní waási Ísumpa'a fasi'ámai mésa fí'on-kwaasi simátíma'maesa kuwasá isésa aasiyaasi-kánáá tuwímbai Ísun-aaisafesa timankúnkúmba úmae wéwesa sáwífa'-waasi-i'a uráawe.

Póro kaainkáámbó awánarain-aai.

6 Pórowe Sáírásiye Tímótiye Fírísiyaa-marafa'e Kárésíyaa-marafa'e wénesa Ésiyaa-marafa'a ásé-aai kosimátimenae sumbá Maníkóní Ufaen-ámútánkó ímba kónááwe súwasa
7 isésa wémesa Mísiyaa-maragoni ófímbá kurésa Pítíníyaa-marafa'a kónae sésa uwaná Ísuni ámútanko ímba kónááwe súwasa
8 isésa wémesa Mísiyaa-marafa'a kóyáákesa wémesa Tóróasi-naopa'a kúmúwana
9 nó'waamba Póro kaainkáámbá awánówana Máséndóniyaa-marafaken-kwaasigo koku'á taména séna Máséndóniyaafa'a tasúwa'nai uwo óraaka súwana

10 Póro awánéna simásimuwata íyáfasineta séta Máséndóniyaa-waasisa ásé-aaisa
kosimátíméndasafena Maníkó wésaantaisata Máséndóniyaafa'a kónaesa siyáumne.

Ríndíyaa Ísumpa'o tiyáin-aai.

11 Miyá séta Tóróasi-naopa'a nompín-táómba ta'ótoreta íyáteta kówánanasa
mindómpín-táónko arupíya'a kúwata Sámóteresi-marafa'a kowaéwándasa aafáyáara'a
wémeta Níápórisi-naopa'a marapá kúwateta
12 minkákémbá Fírípái-naopa'a marapátá kuráumne. Mindá Máséndóniyaa-marafa'a
óraa'-naopa'a Rómu-kamani-waasimo káráwiyon-daopa'a tuwímbai-no'waamba kówaeta
13 Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa úwata imáyáa éta Yúndaa-waasi nonáwáífa'a
túwaandu ésa inaí wésesa owé séta naaópa'a tuwéta nonáwáífa'o kumówándasa
aaresómbá túwaandu urópata kumbéta simátimewanasasa
14 isésa uwaná moórá-ininko Táyátáira-naopaken-ininkon-awi'a Ríndíyaa wení
kísau óraan-tantaa'a ampantará'á tásuwena wétimena óntamba wémaena wemá
Maníkón-ímáyáá éna wenáwí'o mósá marón-ininko Fasi'aénkó imáyáa amúwana Póron-
aai kawe'-úmai isówana
15 mininínkówárá wení akúnkwárá'á nombá maitinkówana mininínkó séna kentáfé sé'a
Fasi'aénkón-aaisafena amankúnkúmba éna Ísumpa'a fasi'ámai mérain-ininkon-iye sé'a kesí
naaúmpa'a taméranaawe óraaka súwata wení naaúmpata kuráumne.

Póroe Sáírásiye ándáfa'o méraayan-aai.

16 Moórá-arasi kísaumo maún-arasigomba tuwímbai-waasi óntamba tuwésa
méyánuraan-arasigomba sáwí-amutanko wenarumpimbá mérowana tuwímbai-waasifa'o
ánaaembo paápé índa-aai simátimuwasa óntambo ámúmba wembó méyámbakaan-kwaasi
timúwasa maé'ómbaniye. Moórá-kanaa inaí wésupa'a kumówánanasa minárásígó
suwánénasa
17 Póronte kenté sirááíwa'mae wéwena óraaka séna Maníkó wíyómpa'o méraiwaini
kísaumo máén-kwaasin-owe. Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á
métínkáín-aaimo simátíméwin-owe minárásígó séna
18 sáwífa-kanaa arááíwa'mae wénena miyá súwana Póron-arunko umbaí tówana
méutausena wenarumpimbó méro-sawi-amutankontafena séna Ísu Káráísitini fasi'aémbó
wéraintafe'a óraaka súne. Minárásí auwé kóuwo súwana minúwóíyáámbá auwéna
kóúwasa
19 minárásímó méyánuraawi awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa ímba óraa'-ontamba
maénaumne sésa Póronte Sáírásinte tiyáánkwanda tafisímaesa marupá'á kawáá-wáásíyá'á
tiyésa
20 Rómu-kamani-waasiya'a tésa sésa maandárai Yúndaa-waasiyai kentáásí naaópa'a
sáwí-kisau wémaeye.
21 Kentáásí ámáámba taraisésarai fí'on-ampa'-amaamba wéseye. Maandáraimo séyan-
amaamba ínta arááíwaenaumpo Rómu-waasiti ámáánta arááíwaenaumne suwasá
22 sáwífa'-waasi taúkúresa óraaka sésa érai'e suwasá kawáá-wáásí mindáraiti
unáánkwátói tafétuwesa sésa kunánaantamba tínkamoro suwasá
23 áfááraumai tínkambaresa tafisímaesa ándáfa'a fafúsúsuwesa ándáfa'o káráwiyon-
kwaasigontafesa sésa ontará'á káráwimai mindárai kawe'án-uwo suwaná
24 afufumpin-dáúmpá'á mófafususuwena tísamaiyai taaí imaiyéna faráátamai
ándásamba kárá'umarowasarai méraaye.

25 Mésarai nó'waan-afufuntamba Póroe Sáírásiye inaí wésesarai Maníkómpá'á imá
wésuyasa ándáfa'o méron-kwaasi ísówana
26 minúwóíyáámbá óraa'-marima tówana naamayáámba korekááre uwágúwana
seyaafá'-óntá tigúwana ándáfa'o méron-kwaasi tíyayaampimpaken-anda weyáárika'a
awákúwasa
27 ándá-naumpa'o káráwiyowi aúmá waiguréna íyáfasinena awánómba ontá tigurówana
íyáawanena séna ándá-waasi kóuraawe-imayaa éna óraa'-waasigon-aaroi inkaiséna wení
paepáé'a mósá taúkéna wenáúfimba fagaifáíndasafena úwana
28 Póro awánéna óraaka séna ímba miyán-uwo. Kesáá seyaafátá úwoisa méraumne
súwana
29 ándá-naumpa'o káráwiyowi wení waásisafena séna ómbá kúra-simero súwasa kúra'-
amuwana minúwóíyáán-úmai ándá-naumpa'o iyúmba aíyayaankakemba tata'á úwana
óraakorai óye séna Póronte Sáírásinte tísamaifimba kífaena
30 íyáfasinena tí'maena máápa'a kumbéna séna nóra onanawá sáwí'o úmaimo
méraundafinkemba Maníkó kawe'-ámpá'á mésinkainiyo súwasarai

31 mindárai sésarai Fasiˈaénkó Ísu Maníkómpákémbó kunkáiwaintafe amankúnkúmba
inaná ewé ení akúné sáwíˈo úmaimo mérempinkemba kaweˈ-ámpáˈá métinkainiye
simámesarai
32 minkwáásísómbá Fasiˈaénkón-aai simátímúyasa isésa
33 mindóˈwáán-afufuntamba ándá-naumpaˈo káráwiyowi tíˈmaena tirósááumpaˈ-afima
wénon-kwitiyuwena minkánáá wewé wení waásiye nombá maiyáawe.

34 Nombá maéna Póronte Sáírásinte tíˈmaena wení naaúmpaˈa mátínkarena tómbá
timúwasarai wénoyasa wewé wení akúné Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwaná tirunkó
kaweˈá uráiye.

35 Mérowasa aafáyáaraˈa Rómu-kawaa-waasi i-wáásí tiˈmárówasa ándá-naumpaˈa wésa
sésa mindárai faútínkénasarai kókaiyo suwaná
36 ándá-naumpaˈo káráwiyowi Pórontafena séna Rómu-kawaa-waasi
i-wáásí tiˈmárááwasa tésa sésa Póronte Sáírásinte faútinkaao sefó faútínkáanakai
tirunkó kaweˈá ínakai kokaiyó súwana
37 Póro i-wáásísáféna séna ímba kaweˈ-ááí sésa kempímbá ímba wérain-aai símai
kunánaantamba sínkamesa ándáfaˈa fafúsúsukaawe. Rómu-waasiti aúfái tokáuyan-kwaasi
úyasa sínkamomba sáwíˈa ésa minámáámbá taráíyaawe. Káféˈa aúpáˈá faúsínkéyan-
imayaa owakáí ímba miyá óyauye-imayaa ékai Rómu-kawaa-waasi kempáˈá tésa ontá
tatisúwéwakai kóyauye Póro súwasa
38 i-wáásí isésa kouwerésa Póron-aai tasimátimesa Rómu-waasiti aúfái tokááyan-
kwaasin-oye simátímúwasa isésa táátafesa ésa
39 ándá-naumpaˈa koméesa sésa keráí Rómu-waasiti aúfáíma tokááyan-kwaasi óyata
ímba ísareta úwoisa tínkankaunda mindá sáwíta éta tínkankaumne sésa tíˈmaesa máápaˈa
kumésa aáno úmai sésa kentáási naaópaˈa tuwékai kokaiyó suwasaráí
40 Póroe Sáírásiye ándáfaˈa tuwésarai Rítiyaani naaúmpaˈa kuyasá Ísun-aaimo ísówi
túwaandu urówasarai miwítí imáyáa kaweˈá uwátinkesarai tiyuwésarai kurááye.

17

Tésáróníkaa-naopaˈo koméraayan-aai.

1 Póroe Sáírásiye wésarai Ámpíporisi-naopaˈe Ápóróniyaa-naopaˈe kóyáákesarai
Tésáróníkaa-naopaˈa kuyaná mindáópaˈa Yúndaa-waasiti ámáán-damba wérowana
2 Póro úntemba Yúndaa-waasi ámáán-aaimo sunkáˈá ámáán-daumpaˈa iména Maníkón-
aai aúfáífinken-aai simátimumba ámáán-aaimo ísón-kanaaraˈa kaumbo-íká simátimena
3 séna aúfáífinkemba séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba áíˈo índa-iˈa uwánkaiyana
puwéna íyáfasinainiye siyáimba minááígóní áwáuma aforaˈá simátimune. Mináái
Ísuntafesa siyáawe Póro súwasa
4 isésa Yúndaa-waasi tuwímbai minááísáfésa timankúnkúmba ésa Póronte Sáírásinte
tiráááwaesa Kíriki-waasi Maníkón-ímáyáá mósá márówiye sáwífaˈ-inimba túwíˈo wéron-
ininte miyáumai-sawifaˈ-waasi aráááwakaawe.

5 Aráááwáúwasa Yúndaa-waasi tuwánésa tirunkó sáwíˈa úwasa sésa mináái aráááwáéfo
sésa sáwí-waasi kafóná-waasi táántowasa tamésa tiyánae-aai simátímúwasa Yésónini
naambá taúkúmaresa Póronte Sáírásinte tataˈótoˈmaeta seyaafáˈ-wáásí túrankaˈa aaifintá
maitinkánae sésa tiyaafái umbá
6 ímba méroyasa Yésóniye Ísun-aaimo ísówi tuwímbai tafisímaesa mindáópaken-kawaa-
waasiyaˈa mátinkesa óraaka sésa Póroe Sáírásiye sáwí-aai wémaresarai seyaafáˈ-máráfáˈá
wétesarai káféˈa maankáˈwáráˈá kentáási naaópaˈa taméraayana
7 Yésóni wení naaúmpaˈa mátínkaraiye. Rómu-aifa-kawaagoni ámáámba taraisésa sésa
kentáárá'ó káráwiyaiwai Ísun-iye wésewe suwasá
8 seyaafáˈ-wáásíyé kámáni-kawaa-waasiye isésa tirunkó sáwíˈa úwasa tiyái-ímáyáá
uwasá
9 kawáá-wáási Yésónimpin-kwimái tuwímbai-waasisafesa sésa óntamba simíyata
faútínkáanaˈa tiˈmátuwaaro suwasá óntamba tímúwasa faútínkówasarai kurááye.

Périya-naopaˈo kuráan-aai.

10 Faútínkówasarai kuyasá mindóˈwáámbá Ísun-aaimo ísówi Póronte Sáírásinte
tínkamofo sésa tiˈmárówasarai Périya-naopaˈa wémesarai kuyambá Yúndaa-waasiti
ámáán-daumpaˈa iméesarai Ísun-aai simátímúyasa

11 minkwáásísómbá ímba Tésáróníkaa-waasiyaamba ésa kaweˈ-ímáyáá ésa Póron-aai kaweˈ-úmai isésa aasiyaasi-kánáá Maníkón-aai aúfáífimba toráumai isésa sésa Póro éraira wési karorá síyó sésa aasiyaasi-kánáá Maníkón-aai aúfáífimba toráumai awánomba

12 Yúndaa-waasi sáwífa Ísun-aaisafesa éraiˈe sésa timankúnkúmba uwasá Kíríki-inimba túwíˈo wéron-inimba sáwífa Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwasá Kíríki-waasi sáwífa Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwasá

13 Póro Périya-naopaˈa Maníkón-aai simátímíyemo sun-áái Yúndaa-waasi Tésáróníkaafaken-kwaasi isésa Périya-naopaˈa tésa miwí tirumbá torésa suwasá isésa Póromba aaisambá aéésa tufuwónae suwasá

14 minúwóíyáámbá Ísun-aaimo ísówi Pórontafesa tufúwófo sésa uwí-nómpáˈá kumuwó suwaná kumúwasarainifo Sáírásiye Tímótiye mindáópaˈa méroyasa

15 Póromba áíˈmaesa kumémesa Áténisi-naopaˈa múauwesa kunuwerésa miwítí naaópaˈa iyésa Sáírásinte Tímótinte isimátimesa
sésa minúwóíyáán-úmai kúmókaiyo Póro siyé isimátímakaawe.

Póro Áténisi-naopaˈo mérain-aai.

16 Póro Áténisi-naopaˈa kuména Sáírásinte Tímótinte wétimuˈmarena awánómba mindáópaken-kwaasi sáwífaˈa karoˈ-mániкómbá úmakesa miwán-áwíˈa mósá wémarowana Póro tuwánéna arunkó umbaí tówana

17 Yúndaa-waasiti ámáán-daumpaˈa iména Yúndaa-waasiye fíˈonkaa-waasi Maníkón-ímáyáámó mósá márówiye isimátimena Maníkóní ásé-aai isimátimena aasiyaasi-kánáá mimbárúpáˈó méron-kwaasi Maníkón-aai simátímaˈmaena iyúwasa

18 Épíkúriyaan-aai ísámaesa kuwáíyé Sítóikin-aai ísámaesa kuwáíyé Pórompaˈa tésa wesimán-kwesiman-esa tuwímbai sésa aaiséˈo símae nín-kwaasi nóintafenawa síyó suwasá tuwímbai sésa fíˈom-barafakem-banikontafena siyé sumbá Póro Ísun-aai séna pukáimpinkemba íyáfasinkaiye simátímakaintafesa mináái suwasá

19 Póromba áíˈmaesa kawáá-wáásímó túwaandu ésamo tuwímbai-aaimo símaimo kaweˈ-un-áémpáˈá áwíˈa Áríópagasi-aempaˈa Póromba áíˈmaesa máankesa sésa aú-aaimo simátimenda-aai simásímínata ísáano.

20 Kesáá minááísá isáúnda minááígó fíˈoran-ifo anekaˈá minááígóní áwáuma simásímínata ísáano sésa

21 Áténisi-naopaken-kwaasiye fíˈom-barafaken-kwaasi mindáópaˈo taméron-kwaasiye aasiyaasi-kánáá túwaandu ésa aú-aai aantemba wésewe. Mindásafesa minááígóní áwáuma simásímínata ísáano siyáawe.

22 Suwaná Póro íyáfasinena Áríópagasifaˈa túwaandu un-kwáásísáféna séna Áténisi-naopaken- kwaasi ísáaro. Monotáféˈo fasiˈámaimo méraawi éˈa tuwánaraumne.

23 Kentí naaópaˈa wéneˈa tuwánáúnaˈa tuwímbai-tantaaˈa úmakeˈa miwán-áwíˈo mósá wémaraamba tuwánaraumne. Óntan-taarereˈa aúfái agaimaréna séna ímbo awánáúnda-manikontafeˈa maanóntán-tááré úmakaumne agaimarénamo siyáimba úwaˈa awánaraumne. Mimbáníkómbá ímbo awánaam-banikon-aai simátimune.

24 Wemá wíyóne marawé mimpímbó wérain-tantaaˈe úmarena seyaafá-tántááká'á káráwiyena ímba waásimo úmakaan-daumpaˈa méraiye.

25 Weyáá waásimo méraawini áwáugo éna tááma tiména seyaafáˈ-wáásíyáˈá káráwiyena wempímbá ímbo aawaimó taiwái éna ímbo waási wembá áwaˈnai owín-iye.

26 Maníkó aifaˈá moórá-waasi úmakowasa wempínkémbá fíˈo-fiˈon-kwaasi sáwífaˈa paápé urésa seyaafáˈ-máráfáˈá wété uráawe. Maníkó wení imáyáafinkemba seyaafáˈ-márámá tuwín-timena seyaafáˈ-wáásítí kanaamá makáiye.

27 Kembá siyaafáí úmai suwánáíwae séna Maníkó miyá uráiye. Wemá ímba némpaˈa méraifo ewaaˈá méraimba póta awánánaumne.

28 Moóráwigo séna wemá méraisata póta kesáá méraumne siyáiye. Kempínkémbá moóráwigo agaimaréna séna éraiˈa wení iyámpóísa úne agaimaréna siyáiye.

29 Maníkóní iyámpóísa póta waásimo kentí imáyáafinkembo óntambo úmaken-tantaatafetaamo éta kesifowésá ímba sénaumne.

30 Ááémo miwí mésamo sáwíˈo umbá Maníkó miwísáféna ímba sáwífaˈ-aai siyáifo káféˈa seyaafáˈ-máráfákén-kwáásísáféna séna sáwí-amba tuwéˈa kempáˈá teró Maníkó wésiye.

31 Wení imáyáafinkemba seyaafáˈ-wáási aaifimbó maitinkáínda-kanaa tíníye. Aaifimbó maisinkáínda-waasisa éˈa íyáfasinankaraiye. Pukáimpinkemba íyáfasinankaraimba pósa éraiˈa wemá aaifimbá maisinkáíníye sénááwe Póro siyáiye.

32 Pukáimpinkemba íyáfasinankaraiye súmba isésa tuwímbai karaánááˈa suwasá tuwímbai sésa moórá-kanaamo índa simásímínata ísáano suwaná

33 Póro tiyuwéna kóúwasa

34 tuwímbai arááíwa'maesa wésa wenáái isésa Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo umbá miwífínkémbá moóráwigon-awi'a Táyónisiyasi Áríópagasi kánísórugo úwana moóráininkon-awi'a Támárisi-iyai minkáé'náraise úmai tuwímbaifin-kwimái Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uráawe.

18

Póro Kórinti-naopa'o komérain-aai.

1 Póro Áténisi-naopa'a simátimena tiyuwéna Kórinti-naopa'a komérowana

2 moórá Yúndaa-waasigon-awi'a Ákwíra mérowana wembá anówa Póntási-marafa'a ména ma'ánkarowana ména óraa'a éna Ítáári-marafa'a Rómu-naopa'a koména awaainínkón-áwí'a Pírísiraae méroyana mimbáráfá'ó káráwiyon-kawaagon-awi'a Kóróndíyasi Yúndaa-waasi aaisambá tí'mai Rómufakemba ti'mátuwowasa kuwasaráí Ákwíraae Pírísiraae Kórinti-naopa'a koméroyana Póro mindáraifa'a wéna

3 wení moórá-kisau-waasifa'a póna mindáraise koména ampanta-námbá ésa óntamba wémaesa

4 Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaa túntemba Póro Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa iména Yúndaa-waasiye Kíríki-waasiye Ísun-aaisafesa érai'e sésa wempá'á tíwae séna

Ísun-aai simátíma'maena iyáiye.

5 Simátimunka'a Sáírásiye Tímótiye Máséndóniyaa-marafa'a tuwésarai Kórinti-naopa'a kúmúyana Póro aasiyaasi-kánáá kawe'-ááí simátíma'mae wéiyena Yúndaa-waasisafena séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba Yúndaa-waasisa amu'maráúndawisa wemá Ísun-iye súwasa

6 wenáái taraisésa sáwí-aai simánkówana wení unáánkwátóiyakemba kankambá fapifí éna séna Maníkó sáwí'o íyampinkembo kawe'-ámpá'ó ímbo métinkainda kentí áwáugo ína'a sáwí'a ónááwe. Kemá ímba sáwí'a uwátinkaumpo keyááríka'a sáwí'o ontáfé tiyuwé'a fí'onkaa-waasifa'a kosimátíma'mae'a kónaumne Póro simátimena

7 tiyuwéna moórá-waasigoni naaúmpa'a komérowana mindáúmpákén-kwáásígón-áwí'a Tísíyasi-Yásítasi wemá fí'onkaa-waasigo éna Maníkón-ímáyáá mósá marówi úwana wení naambá Yúndaa-waasiti ámáán-dankoni ewaa'á wérowana Póro mindáúmpá'á koména kawe'-ááí kosimátíma'maena iyúwana

8 moóráwigon-awi'a Kírísipasi Yúndaa-waasiti ámáán-danka'-oraa'-waasigo Fasi'aénkón-aaisafena amankúnkúmba úwasa wení akúnkwárá'á timankúnkúmba uwasá Kórinti-naopaken-kwaasi sáwífa'nanka Póron-aai isésa Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa nombá maiyáawe.

9-10 Nombá máúwana moórá-no'waamba Póro kaainkáámbá awánówana Fasi'aénkó séna ímba áá'a íno. Kemá esé'a méraumpo ímbo ifátúwénda kesáái úwoi simátíma'mae waaó. Mindáópakemba sáwífa'nanka kesáái isésa kesí waási-i'a íyamba

pósa ímba sáwí'a uwánkanaawe Fasi'aénkó súwana

11 Póro mindáópa moórá-aatai úmai afa'mórae-wiyomba ména Maníkón-aai simátíma'maena iyáiye.

12 Simátimuwana ánaaemba Rómu-kamanigon-awi'a Káriyo Ákáyaa-marafa'o káráwiyonka'a Yúndaa-waasi Póromba ta'óto'maesa Káriyompa'a wésa

13 sésa maankwáásígó tuwímbai-aai simátimena Maníkómpá'ó iyíyan-amba moóráankwara'a wéaraatimiye. Minááígó kentáási ámáámba wétaraisiye suwaná

14 Póro sénae súwana Káriyo Yúndaa-waasisafena séna minkwáásígó kámáni-waasitaaimo sáwí'o énamo sáwí-kisaumo máínkakaa kentáái káfé'a kawe'-úmai isáúsina.

15 Énifo kentááiye kentúwí'e kentí ámáán-aantentafe'a tasísai ontáfé'a ifátuwe'a keyááríka minááí másimai kawe'án-oro. Kemá ímba miyán-ááí isánaumne séna

16 aaimó sí-náúmpákémbá ti'mátuwowasa

17 moóráwigon-awi'a Sósíténisi Yúndaa-waasiti ámáán-danka'-oraa'-waasigomba ta'ótokesa aaimó ísón-dankoni ewaa'á tufúwana Káriyo mindásafena ímbo imáyáamo úmba ifátukaiye.

Póro Ántíokufa'a aneka'ó kuráin-aai.

18 Póro Kórinti-naopa'a ayáátááka'a Ísun-aaimo ísówise'a ména tiyuwéna séna Pírísiraante Ákwíraante'a tí'maena Síriyaa-marafa'a kónae séna Sénkíriyaa-naopa'a

kumbéna Maníkóntáféna érai'-aai séna a'nóntáu seyaafá'á kárásuwena mindárai tí'maena nompín-táómba ta'ótoresa íyátesa wémesa
19 Éfésási-naopa'a mindómpín-táómpinkemba marapá'á kumésa Póro Pírísiraante Ákwíraante minká tiyuwéna Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa'a iména aaí wesimán-kwesiman-uwasa
20 miwí sésa ayáátááka'a keséta mérainone suwaná a'áo kanaán-ifo méwaro
21 séna Maníkómó ewé sénamo si'maráína'o é'a kouweránaumne séna nompín-táómba ta'ótorena íyátena Éfésási-naopa'a tuwéna wémena
22 Sísááríyaa-naopa'a mindómpín-táómpinkemba marapá'á kunkéna Yérúsaremufa'a marapá'á iyéna Fasi'aénkóní waásisafena kawe'-ááí simátimena Síriyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a koména
23 tuwímbai-no'waamba waitinkéna tiyuwéna Kárésíyaa-aempa'a Fírísiyaa-aempa'a naaó'-nao'a wénena Ísun-aaimo ísówisafena simátíma'maena iyúwasa fasi'ámai méraawe.

Moóráwigon-awi'a Ápórósin-aai.
24 Moórá Yúndaa-waasigon-awi'a Ápórósi wemá Árékísándiriyaafaken-kwaasi Éfésási-naopa'a taméraiye. Wemá Maníkón-aai kawe'-úmai iséna aúfáífinken-aai kawe'-úmai simátíma'maena iyúwana
25 moóráwigo Fasi'aénkóní aampa'ó kun-ááí simámakowana aamoí éna óraaka simátimena Ísun-aai arupíse úmai simátíma'mae iyéna Yóni nombó maitinkón-aai aantemba iséna Ísuni waási nombó maitínkón-aai ímbo isómba
26 Éfésási-naopa'a taména Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa'a óraaka simátimuwasarai Pírísiraae Ákwíraae'a isésarai áí'maesarai kentí naaúmpa'a máankesarai Maníkóní aampa'ó kun-ááí seyaafá'-ááí kawe'-úmai simámakaaye.

27 Simámuyana Ápórósi iséna séna Ákáyaa-marafa'a kónae súwasa Éfésási-naopaken-kwaasi Ísun-aaimo ísówi áwa'nai ónaumne sésa aúfái agai-áménasa Ísun-aaimo ísááwi Ákáyaa-marafa'o méraawi mátímínasa kawe'á uwánkáaro suwaná mináúfáí maimaéna wémena kúmba Maníkó úwoi áwa'nai úwana Ísuni aampa'ó kuwáí túwa'nai ena
28 afora'á Yúndaa-waasise aaí wesimán-kwesiman-ena Maníkón-aai aúfáífinken-aai simátimena séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba wéamu'maraundawisa wemá Ísun-iye súmba wenááigo miwí tááigomba íyáákowana miyáumai Ísuni aampa'ó kuwáí túwa'nai uráiye.

19

Póro Éfésási-naopa'o kuráin-aai.
1 Ápórósi Kórinti-naopa'a mérowana Póro afufumpim-báráfá'á wémena Éfésási-naopa'o kúmba Ísuni aampa'ó kun-kwáásí mérowana
2 Póro tuwánéna tísai ena séna Ísun-aaisafe'a timankúnkúmbo uráan-kanaa éra Maníkóní Ufaen-ámútánkó kentirumpimbá kumbéraiyo súwasa miwí sésa ímbaniye. Maníkóní Ufaen-ámútánkón-aaisa ínta ísaraumne suwaná
3 Póro séna nóran-aaiya wésesawa nombá maitínkaraao súwasa miwí sésa Yónimo simátímakain-aai simásimesasa nombá maisínkaraawe suwaná
4 Póro séna Yóni séna sáwí-imayaa tínaaemba uwásuwe'a Maníkómpá'á teró súwasa miyá uwaná nombá maitinkéna séna moóráwigo kesínaaembo tíndawin-aaisafe'a timankúnkúmba oro Yóni siyáiye. Miwántáféna Ísuwe siyáiye Póro súwasa
5 miwí isésa Fasi'aénkó Ísuntafesa ísámai nombá máúwana
6 Póro tine'á ayáámba ta'ótorowana Maníkóní Ufaen-ámútánkó miwífímbá óraa'a uwátinkowasa fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkemba sésa Maníkón-aai simátimesa
7 sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi miyá uráawe.

8 Miyá uwaná Póro miwísé'a ména kaumbo-wíyónká'á Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa'a iyéna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai óraaka simátíma'maena iyúwasa
9 tuwímbai tirunté'a marésa mináááísáfésa ímba érai'e sésa seyaafá'-wáásí túranka'a Fasi'aénkóní aantafésa símai sáwí'a uwaná Póro tiyuwéna Ísuni aampa'ó kun-kwáásí tí'maena moóráwigon-awi'a Tíránasi túwaandu un-dámbó úmakopa'a mótínkarena aasiyaasi-kánáá Fasi'aénkón-aai simátíma'mae iyéna
10 kae'-áátái maisuwówasa Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Ésiyaa-marafa'o méron-kwaasi seyaafá'á Fasi'aénkón-aai ísaraawe.

Sífan-ááninton-taai.

11 Fasiˈaénkón-aai ísówana Maníkó Póromba fasiˈaémbá amúwana ímbo awáron-kisau
fíˈon-kisau maúwasa
12 tuwímbai-waasisomba ampantasámbá Póron-aneˈá toˈmaésa miwítí waásimo tíˈo úwai
tineˈá mátoˈmarowasa asófowasa miwítí waási tirumpimbó sáwí-amutambo mérowi miyá
máuwatinkowasa sáwí-amutamba kóuwasa
13 tuwímbai-Yundaa-waasi wénesa waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyuˈmae
wénesa sáwí-amutantafeta óraaka séta Ísun-awikaˈo Póro sin-áwíkáˈá kórosa súne suwaná
14 moóráwigon-awiˈa Sífa Yúndaa-amaan-kawaa-waasigon-áánintomba afakaeté mésa
miyán-kísáú wémauwana
15 sáwí-amutanko simátimena séna kemá Ísune Pórone wétuwanaumpo kemá nááwiyaˈo
súwana
16 sáwí-amutanko arumpimbó méron-kwaasigo tínkamuwana naaemá kumúwana
unáánkwátói tarátiyuwena mináfákáété-waasi íyáákena famétuwowasa unáánkwátói-
iyaimba máápaˈa kúmúwasa
17 Yúndaa-waasiye fíˈonkaa-waasiye seyaafáˈá Éfésási-naopaken-kwaasi minááí isésa
táátafesa ésa Fasiˈaénkó
Ísun-awiˈa mósá makáawe.

18 Sáwífaˈ-waasi méronkaˈa Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uwáí tésa waási túrankaˈa
paápé ésa sésa sáwíˈa uráumne sésa
19 miwífínkémbá titambá ésa fintómó non-kwáási miwítí aúfáí-wandaai tamaiyésa
titambá ésa fintómó non-ááí wérontafesa tamaimái iyafímbá agaisuwésa mináúfáí-
wándááímó méyánuraamba sáwífaˈ-waasi tíyayaamba faikámai minóntámbá 50,000 kina
tuwésa
20 miyá óraa-fasiˈaembo umbá pósa Fasiˈaénkón-aai simátímaˈmaesa kuwaná wété éna
íyáákaraiye.

Éfésásifaˈa óraakaˈ-oraakaˈo siyáan-aai.

21 Miyá uwaná Póro séna Máséndóniyaa-marafaˈe Ákáyaa-marafaˈe wéneˈa Fasiˈaénkón-
aai simátímaˈmae nónaeˈe séna minkákémbá Yérúsaremufaˈa kuréˈa Rómu-naopaˈa
kónaumne séna
22 Tímótinte Érásítasinte áwaˈnai íyan-kwaasiyai tiˈmarówasarai Máséndóniyaa-
marafaˈa kuyaná Ésiyaa-marafaˈa weyáá méraiye.

23 Mérowasa minkánáá Éfésási-naopaken-kwaasi Fasiˈaénkóní aampaˈó kuwáísáfésa
tirumbá sáwíˈa uwátinkesa mindáópakemba óraakaˈ-oraakaˈa suwaná
24 moóráwigon-awiˈa Témítiriyasi minkwáásígó óntantamba úmakena miwítí karoˈ-
máníkóní káriˈ-amaan-dane séna minkáróˈ-mání-ínínkón-áwíˈa Átémísiye sésa wení kísau-
waasisomba úmakowasa sáwífaˈ-waasi óntamba mátimesa minkáróˈ-máníkóní naambá
méyánuwana
25 Témítiriyasi mimbórá-kísáú wémaun-kwaasi táántowasa tatúwaandu uwaná
simátimena séna kesáá óraaˈ-ontamba minkísáúrákéntá wémaumne.
26 Énifo Póro séna waásimo úmáráámba karoˈ-mániˈá wéumaraawemo sin-ááí Ésiyaa-
marafaˈa Éfésási-naopaken-kwaasiye fíˈo-fiˈon-daopaken-kwaasiye isésa éraiˈe wésewe.
Kemá Póron-aai éˈa ísaraawe.
27 Póron-aaigo kentáási kísaumo sáwíˈo índasafena wéiye. Ímba miyá aantembanifo
Ésiyaa-marafaken-kwaasiye seyaafáˈ-máráfákén-kwáásíyé kentáási maníˈ-ínínkón-áwíˈa
Átémísi mósá wémaraamba Póron-aaigo Átémísini ámáán-damba sáwísankaamba símai
uwásukaimba póna wenáwíko kumíníye siyáiye.

28 Súwasa minááí isésa tirunkó sáwíˈa úwasa aaisambá sésa óraakaˈ-oraakaˈa sésa
Éfésási-naopaken-kwaasi kentáási Átémísin-awiˈa óraaˈa
wéiye sésa
29 aaemái suwasá mindáópaˈa tésa óraakaˈ-oraakaˈa sésa Póroeˈo núyan-kwaasi
Máséndóniyaafaken-kwaasiyai moóráwigon-awiˈa Káyási úwana moóráwigon-awiˈa
Árísítakasi mindárai tafisímaesa túwaandu urópaˈa mátínkówana
30 Póro seyaafáˈ-wáásímó túwaandu íyapaˈa iyónae súwasa Ísuni aampaˈó kuwáí ímba
waaó sésa taˈótórówasa
31 mimbáráfákén-órááˈ-wáási tuwímbai Póroni waási pósa aaí tuwésa sáwífaˈ-waasimo
túwaandu íyapaˈa ímba iyuwó Pórontafesa siyáawe.

32 Suwasá túwaandu un-kwáásísómbá miwítí imáyáa aupiri ésa fí'o-fi'on-aai sésa tuwímbai sésa nóran-aaisafetaawa tatúwaandu uráumno-imayaa uwasá
33 Yúndaa-waasi miwífínkémbá moóráwigon-awi'a Árékísandaamba túranka'a máánkówasa tuwímbai óraaka sésa emá aaí siyó suwaná miwí táái taraisónae séna ayáámba mósá tuwówasa
34 awánomba Yúndaa-waasi úntafesa mimbórá-ááí ayáátááka'a tafisímai óraaka sésa Éfésási-
naopaken-kwaasi kentáásí Átémísin-awi'a óraa'a wéiye siyáawe.

35 Óraaka suwaná mindáópaken-oraa'-waasigo aúfáímo agaúwai tuwááwí éna séna Éfésási-waasisono. Seyaafá'nánkátá awánáúnda Átémísini ámáán-damba kawáánéta fí'onka'ma'mai-ontambo wíyómpakemba marapá'ó kunkáin-ontamba kawáánúne.
36 Minááí ímba kanaa'á taraisónááfo seyaafá aseré'a ímba sáwí'an-oro.
37 Mindárai ámáán-daumpakemba ímba umémbá ésarai kentáásí maní'-ínintáfésarai ímba símai sáwí'a urááya'a úwoi tí'mae'a maanká'á tiyáawe.
38 Témítiriyasiye wení kísau-waasiye aaí simátinkanae sésamo ésa aaimó simátinkai-kanaa úwoi wéraiye. Óraa'-waasi méraamba pósa aaí símai kawe'á uwátinkanaawe.
39 Énifo kembiwímó fí'on-aaimo wéraina'o é'a seyaafá'-wáásímó túwaandu ompímbá símai kawe'á uwásuwanaawe.
40 Kesáámó aaifintáámó méraandasa káfé'o tíyáananasaamo Rómu-kamani-waasi tésamo tasísai ésasaamo nóin-aaiyakena tiyáóomo síyata kesáámó senda-ááísá ímba wéraiye.
41 Aúfáímo agaún-kwaasigo simátimena túwaandu urón-kwaasi ti'mátuwowasa kóuraawe.

20

Póro Máséndóniyaa-marafa'e Kíríki-marafa'emo kuráin-aai.

1 Miwí táái tai'ówana Póro Ísuni aampa'ó kun-kwáásí táántowasa tuwaná miwítí imáyáa símai kawe'á uwátinkena séna Ísun-aai aantemba maimái tirumpimbá máráaro séna énifo méwaro séna tiyuwéna Máséndóniyaa-marafa'a wémena
2 mifá'á naaó'-nao'a wénena Ísuni aampa'ó kun-kwáásísáféna áfááraumai simátíma'maena núwasa tirunkó kawe'á úwana tiyuwéna Kíríki-marafa'a wémena
3 koména kaumbo-wíyómbá maisuwéna nompín-táómpimba Síriyaa-marafa'a kónae séna úwasa Yúndaa-waasi wembó tufuwónae sumbá iséna ifátuwena Máséndóniyaa-marafa'a marapá'á kónaumne súwasa
4 maaráumai-waasi moóráwigo Périya-naopakewi Pírasin-ááninkon-awi'a Sópata úwana Tésárónikaa-naopakendarai túwí'a Árísítakasiye Sékandasiye uyaná Tépi-naopakewin-awi'a Káyási úwana Ésiyaa-marafakendarai túwí'a Tíkíkaasiye Tárófímasiye uyaná Tímóti úwasa úmai Póroe'a wésa
5 aifa'á Tóróasi-naopa'a komésa kentáásimu'a makówata
6 Yúndaa-waasimo ímbo intóráín-tantaa'wara-peretimo agáún-kanaamo tai'ónka'a Fírípái-naopakemba nompín-táómba ta'ótoreta íyáteta wémeta séfataase-no'waamba mindómpín-táómpimba kówaeta Tóróasi-naopa'a marapá kúwateta aifa'ó komésamo kentáásimu'o makón-kwaasiseta kométa
moórá-sondaasa maiyáumne.

Yútíkásimba pukáimpinkembo íyáfasinankarain-aai.

7 Sondaará'á Ísuntafeta ísámai tómbá néta aráá-tombo naandasáféta túwaandu uráawananasa Póro aafáyáa kónae séna simátíma'maena nó'waan-afufuntambo iyúmba
8 afófumayaatanaan-daumpa'a méta sáwífa'-omba kúra'maketa méraawananasa
9 moórá-ifokon-awi'a Yútíkási naan-afaapimbá imérowana Póro Ísun-aai simátíma'mae wéiyuwana Yútíkásimba aúgáfaa'a úwana aún-kwéna meminkákémbá tanaa féna marapá'á kuntufamúwasa kunkésa awánomba puwúwasa uwaná
10 Póro kuména kunkífaena tapéna awánéna séna ímba imáyáan-oro. Pukéna aúnaraiye simátimena
11 mindáúmpá'á iyéna Ísuntafena ísámai tómbá tafámbai timúwasa nowaná Póro simátíma'mae wéiyuwana siyarówana tiyuwéna kúwasa
12 puwúwanamo íyáfasinankon-kwaasigomba áí'maesa wení naaúmpa'a máankesa tirunkó kawe'á uráiye.

Póro Máíritasi-naopa'o kuráin-aai.

13 Úwana Póro simásimenasa séna kembiwí nompín-táómpimba Ásosi-naopa'a wéwiya'a
kemá marapá'á wéme'a Ásosi-naopakemba nompín-táómba ta'ótore'a íyáte'a konó
súwata aifa'á kunkéta nompín-táómba ta'ótoreta íyáteta wémeta Ásosi-naopa'a
kówánanasa
14 Póro marapá'á wémena Ásosi-naopa'a kuréna nompín-táómba ta'ótorowata
kóai'maeta wémeta Mítíríni-naopa'a kówaeta
15 siyarówata wémeta Káyosi-marafa'a kóyáákaawananasa fenówata kówaeta
aafáyáarata wémeta Sémósi-marafa'a kóyáákaawananasa fenówata kówaeta aafáyáara'a
wémeta Máíritasi-naopa'a kówánanasa
16 tómbá fáká'mai Maníkóntáfésa ísámai kaundánae sésamo túwaandu un-kánáá am-
páánká'á tíne úwana Póro séna minúwóíyáámbá Yérúsaremu-naopa'a kuré'a mintánómbá
komandánae séna nompín-táómpimba Éfésási-naopa'a kóyáákanaumpo Ésiyaa-marafa'a
ímba ayáátááka'a ménaumne súwata Máíritasi-naopata kuráumne.

Póro Éfésásifaken-kwaasisafena méwaromo siyáin-aai.

17 Máíritasi-naopata kówánanasa Póro moóráwigomba ai'marówana Éfésási-naopa'a
wémena Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasi kosimátimena séna Póro wétaantaifo teró
siyáiye súwasa
18 tuwaná simátimena séna kesáái ísáaro. Kesí aifa-kánáá Ésiyaa-marafa'a kesé'a
komé'a kemó ówánda suwánaraawe.
19 Yúndaa-waasi sínkamiyanesa suwaná sirunkó umbaí tówa'a ímba imáyáa é'a
Fasi'aénkóní kísau-waasigo úne sé'a wenaísamaifimba mé'a wení kísau maiyáumne.
20 Ímba aúpá'á tuwé'a seyaafá'-áái úwoi simátime'a kembó túwa'nai í-áái túwaandu
umpíné kentí naaúmpa'e simátíma'mae'o iyáunda é'a ísaraawe.
21 Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye áfááraumai simátime sé'a sáwí-imayaa tuwé'a
Maníkómpá'á té'a Fasi'aénkó Ísun-aaisafe'a timankúnkúmba oro simátíma'mae'a
iyáumne.
22 Énifo Maníkóní Ufaen-ámútánkó Yérúsaremufa'a waaó simásímakaimba pó'a miyá
ónaumne. Kesine'ó paápé índasafe'a ímbo isáúnda úwoi kúne.
23 Seyaafá'-náópa'o kúnda Maníkóní Ufaen-ámútánkó óraaka simásimena séna umbai-
tántáá'á uwánkesa ándáfa'a máankanaawemo simásímímba mindá aantemba ísaraumne.
24 Sínkamiya'o púwóndara'a ímba káráwiyaumpo Fasi'aénkó Ísumo símakain-kisau
maimái taí'ásuwanaumne. Maníkó úwoi súwa'nai
in-áái ásé-aai simátíma'mae'o iyúnda-kisau maimái taí'ásuwanaumne.
25 Minkísáúmó maiyáunda kembiwífímbá wéne'a Maníkó wení waásimo kawáánin-aai
simátímakaumpo ánaaembo é'a kembó ímbo suwánáíyamba ken-ísaraumne.
26-27 Ímbo inkaisówánda Maníkón-aai seyaafá'-áái simátímakaunda pósa
kembíwífínkémbó tuwímbaimo kesááimo ímbo isésamo Maníkómpá'ó ímbo tésamo
ombá ímba kesí áwáugon-ifo kentí áwáugo ína'a miyá íyantafe'a mináái káfé'a óraaka
simátimune.
28 Maníkó áánínkomba ai'marówana kuména kumpuwéna wení naaesámbó
méyánuwasukaimba Fasi'aénkóní waásin-ofo káráwiyoro. Maníkóní Ufaen-ámútánkó
kembá íyáfasintinkaraifo kentúwawaa'wara Fasi'aénkóní waásiya'wara'a kawe'-úmai
káráwiyoro. Sipisípiya'o káráwiyonten-úmai káráwiyoro.
29 Áwáífiyaamo índa-iyamba téna sipisípi tafámaimo wáráíntemba kemá kónasa waási
tésa tasáwí'a ónááwe.
30 Moórá-kanaa tínasa kembiwífínkémbá tuwímbai íyáfasinesa Ísuni aampa'ó kon-
kwáásítí imáyáa tafisénae sésa karo'-áái síyasa tuwímbai érai'e sésa arááíwaenaawe.
31 Mindásafe'a káráwimai kawe'án-oro. Kaumbo-áátáí kesé'a méré'a moóra-
mora sirumbá uwátinke'a aafáyáara'e fenómpinka'e nó'waane aasiyaasí simátínkáfa'a
iyáumne. Mináásáfé'a imáyáa
úmai kawe'án-oro.

32 Kawe'á íyana Maníkó káráwitinkamae iyína'a méraaro. Wenááigo fasi'átinkainiye.
Wení waásimo kawe'ó uwátínkáíntemba kembiwíwárá'á kawe'á uwátinkainiye.
33 Óntantafe'e unáánkwátóisafe'e
fí'owiti moparáwíntáfé'e ímba súraniyamba úne.
34 Kísau wémae'a minóntántámbá ímbo makáunda-tantaa'a méwémae'a kembó
súwa'nai on-kwáásítí tóné unáánkwátóiye maitimé'a úne. Miyámó ówánda é'a
suwánaraawe.

35 Fasiˈaén-kísáúmó maéwánda suwánaraafo miyá éˈa aamoisaén-kwáási túwaˈnai
ónááwe. Fasiˈaénkó Ísumo siyáin-aai imáyáan-oro. Wemá séna wémaewi tirunkó kaweˈá
imbánifo tímatuwaawi tirunkó kaweté'a wéiye Ísu
siyáin-aai Póro siyáiye.

36 Póro simásuwena kífaena minóráá'-wáásíyé Fasiˈaénkómpáˈá inaí simásuwowasa
37 seyaafá'-wáási áfááran-ifiˈa tésa Póromba tataparésa aaweyáá uwánkesa uwaná
38 Póro séna ánaaembo éˈa ímba suwánánááwe sún-aaisafena tirunkó umbaí tówasa
nompín-táómpimba múaukaawe.

21

Póro Yérúsaremufaˈo kuráin-aai.

1 Múauwowata minkwáásísáféta méwaro séta tiyuwéta nompín-táómpimba íyáteta
arupíse úmaisa wémeta Kósi-naopaˈa kóyááketa wémeta kówaeta aafáyáaraˈa Rósi-
naopaˈa kóyááketa wémeta Pátaraa-naopaˈa kuréta marapáˈá kuméta
2 awánááwándasa Fínísiyaa-marafaˈo wínda-nompin-taomba wérowata mimpímbá
íyáteta wémeta
3 Sáíparasi-marama siyáánaepaˈa wérowata kóyááketa wémeta Síriyaa-marafaˈo
kówándasa Táyaa-naopaˈa moparáwímbá mówétuwowata marapáˈá kumówánasasa
4 Ísuni aampaˈó kuwáí mérowata tuwánéta moórá-sondaa miwísé'a méraawanasasa
sésa Maníkóní ámútanko simátímakain-aai Póromba simámesa sésa tufúwófo
Yérúsaremufaˈa ímba waaó simámaˈmae íyúwata
5 miwísé'o méraawanda-kanaa taiˈówata mindáópaˈa tuwéta kówánasasa
minkwáásísómbá miwítí aare-iyámpóiseˈa síˈmaesasa naaópaˈa tuwésa uwí-nómpáˈá
kúmúwata kífaeta Maníkómpáˈá inaí simásuweta ówánasasa
6 kentáásáfésa énifo koró suwatá miwísáféta énifo méwataao simásuweta nompín-
táómpimba íyátaawanasasa miwí kunuwerésa miwítí
naaópaˈa iyáawe.

7 Miwítí naaópaˈa íyúwata nompín-táómpimba Táyaa-naopata tuwéta Tórémesi-naopata
marapáˈó kondasáféta Ísun-aaimo ísówi tuwánéta siyáánta timéta moórá-noˈwaamba
miwísé'a waéta
8 íyáfasineta marapáˈá wémeta Sísááríyaa-naopaˈo kówándasa ááéma aantá-waasi
afakaeté-waasi Ísuni kísaumo tímakowifinkemba moóráwigon-awiˈa Fírípini naaúmpata
iméraawananasa wemá Ísun-aaimo simátimuwai mérowasa
9 éíyain-ayaamumba mésa ímba waaí maiyésa úwoi mésa Maníkón-aai wésimatimesa
tifowáeˈa mérowata
10 tuwímbai-noˈwaamba mindáúmpátá waéwánanasa moóráwigo Maníkón-aaimo
simátimuwain-awiˈa Ákápáasi Yúndiyaa-marafakemba
11 kuména Póroni áˈwáánkau kumbaiyéna wení aíyayaankaˈa káráˈumai aiyowáíˈa
úmai aráánamena séna Maníkóní Ufaen-ámútánkó séna maanáˈwáánkáúgóní afowámó
Yérúsaremufaˈo iyínasamo ésa Yúndaa-waasi taˈótoˈmai miyáumai káráˈuwankesa
áíˈmaesa fíˈonkaa-waasi mátimenaawe Maníkóní Ufaen-ámútánkó siyáiye Ákápáasi
kusúwata
12 iséta kesétaamo méron-kwaasiseˈa Pórontafeta séta Yérúsaremufaˈa ímba iyuwó
óraaka séwánanasa
13 Póro séna nóintafera ifiˈá téra kaeˈ-ímáyáá uwásínkááwanawa kesirunkó umbaí
wétaiyo. Yérúsaremufaˈo íyónasamo kembó taˈótoraiyamba ímba sááˈa wéiye. Fasiˈaénkó
Ísun-aai simátimudasafesamo sínkamonaesamo ésa úwoi sínkamonaawe Póro súwata
14 wenááisa ímba kanaasá taraisónaumne séta ifátuweta séta Fasiˈaénkóní imáyáaraˈa
miyá ónááwe siyáumne.

15 Miyá simásuweta tuwímbai-noˈwaamba miwíséta waéta kentáási moparáwímbá
toˈmayaa úmaeta mindáópaˈa tuwéta Yérúsaremufaˈa iyówánasasa
16 Sísááríyaafaken-kwaasi Ísuni aampaˈó kuwáí tuwímbai keséta Yérúsaremufaˈa iyésa
moóráwigon-awiˈa Nésonini naaúmpata mósinkowana minkwáásígó Sáíparasi-marafaken-
kwaasigo ayáátáákaˈa Ísuni aampaˈó kúwai séna kesí naaúmpaˈa méranaawe súwasa wení
naaúmpata mósinkaraawe.

Póroe Yémísiye aaimó simátímakaayan-aai.

17 Mósinkesasa kentí naaópa'a kúmúwata Yérúsaremufa'a méraawanasasa Ísun-aaimo
ísówi aamoí umpínkémbá siyówata
18 iwaéwándasa aafáyáara'a Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasi Yémísi túwaandu
uwátinkowasa méropata Póro sí'mae kúwata koméraawananasa
19 Póro ayáámba tíma'mai aaweyáá éna séna Maníkó ámakain-kisaumo fí'onkaa-
waasifimbo maiyáin-aai seyaafá'-ááí simátimuwasa
20 isésa Maníkón-áwí'a mósá marésa Fasi'aénkóntáfésa sésa kesí waásiyo. Sáwífa'-
waasi Yúndaa-waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmba ésa Móseseni ámáámba ímba tuwésa
fasi'ámai isésamo méraamba é'a ísaraane.
21 Tuwímbai miwísáfésa sésa Póro fí'onkaa-waasiti naaó'-nao'a wénena Yúndaa-
waasi mindáópaka'o méraan-kwaasi simátimena séna Móseseni ámáámba ifátuwe'a
kentí iyámpói túma ímba kárámai araénáémba uwátinke'a Yúndaa-waasiti aambá ímba
aráááwáéro Póro wésiye sewasá isésa
22 emó tiyáanda-aai isésa aaisambá wésefo
23 simáméndantenta uwo. Maanká'á éíyain-kwaasi mésa Maníkómpá'á érai'-aai
símakaamba po
24 ewárá'á miyán-uwo. Yúndaa-waasiti ámáámba ísámai kawe'ó í-tántáá'á e
minéíyáín-kwáásití pói'o méyánuwatiyuwe ámáán-kawaa-waasi timé miwísé'a a'nóntáu
kárásuwenasa awánésa Yúndaa-waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owí sésa emá
Móseseni ámáámba isé méraanasa entáfésa karo'-ááí simánkaraawe seró.
25 Énifo fí'onkaa-waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uráawisafeta ááéma moórá-aai
séta agaimaréta séta karo'-máníkóntáfésa imáyáa ésa pói'o uwándaamba mimpói ímba
naaró. Naaemá ímba naaró. Póímo tufú'newana wení naaemá ímbo kumínda úwoimo
wéraina'a mimpói ímba naaró. Aare-úméné waai-úméné ímba oró. Ááéma mináái
agaimaréta tukáumne suwaná Póro iséna
26 aafáyáara'a minkwáási tí'maena Yúndaa-waasiti ámáámba ísámai kawe'ó í-
tántáá'á uwásuwena Póro óraa'-amaan-daumpa'a iyéna ámáán-kawaa-waasisafena séna
afakaeté-no'waamba maisuwéta Yúndaa-waasiti ámáámba ísámai kawe'ó í-tántáá'á úmai
taí'ásuweta moórá-mora-waasi pói'a úmaeta Maníkómpá'á máamenaumne simátímakaiye.

Óraa'-amaan-daumpa'a Pórombo ta'ótokaan-aai.

27 Simátimena mérowana mináfákáété-no'waamba tai'ówana Póro óraa'-amaan-
daumpa'o iméromba tuwímbai Yúndaa-waasi Ésiyaa-marafakewi iawánésa Pórontafesa
sáwí-aai simánkesa tufuwíyan-imayaa ésa ta'ótokesa óraaka sésa
28 Ísareri-waasi súwa'nai oro. Maankwáásígó naaó'-nao'a wénena Ísareri-waasisafena
sáwí-aai simátinkena Móseseni ámáámba símai sáwí'a uwánkena maanóráá'-ámáán-
dámbá símai sáwí'a wéiye. Káfé'a fí'onkaa-waasi tí'maena maanóráá'-ámáán-dáúmpá'á
Yúndaa-waasi aantembo íyón-daumpa'a mótinkaisana póna maankáwé'-námbá sáwí'a
wéiye sumbá
29 Éfésási-naopaken-kwaasigon-awi'a Tárófímasi Póroe'a Yérúsaremufa'a núwasa
awánonka'a pósa imáyáa ésa Póro áí'maena óraa'-amaan-daumpa'a móankaraiye-imayaa
karo'-ímáyáá ésa mindásafesa mináái siyáawe.

30 Mináái óraaka simátimuwasa mindáópaken-kwaasi mimbóráfímbá tawiyésa Póromba
tata'óto'mai ámáán-daumpakemba tafisímaesa máá'arifa'a múra auwésa ámáán-dankoni
ontá wimarésa
31 sáwífa'-waasi Póromba tufú'naafu'-uwaná moóráwigo Rómu-i-waasiti óraakomba
isimámena séna Yérúsaremufa'a seyaafá'-wáási wétiyaawe súwana
32 minúwóíyáán-úmai i-wáásíyé miwítí kawáá-wáásíyé tí'maena awaantanténa kuména
waási túwaandu urómpimba tafákáraa'a úmaena kumúwasa i-wáásíyé miwítí óraakone
tuwánésa tufuwémómba úwoi mérowana
33 óraako Póromba tata'ótorena i-wáásísáféna séna kae'-ándásámbá kárá'oro
simásuwena tísai ena séna maankwáási nááwa'iyo. We nóra uráiyo súwasa
34 tuwímbai fí'o-fi'on-aaisafesa suwasá tuwímbai miyá suwasá uwaná óraako
minááígóní áwáu ímba iséna
i-wáásísáféna séna miwámbá áí'mae'a i-wáásíti naaúmpa'a íyóro súwasa
35 áí'maesa ontafín-kárááká'ó íyúmba tufuwónaesa untáfésa i-wáási tiyáánka'a
farámbaesa íyúwasa
36 tínaaemba tiráááwa'mae iyésa tufuwíyana puwíno símaesa óraaka'a iyáawe.

Póromo simátímakain-aai.

37 I-wáásí Póromba áíˈmaesa miwítí naaúmpaˈa iyónae suwaná Póro miwítí óraakomba
simámena séna moórá-aai simámenae súwana óraako séna Kíríki-waasi-taaifinkemba
wésempo
38 emá ímba Ísípi-marafaken-kwaasi óne. Minkwáásígó Rómu-kamani-waasisafena
aaisambá tiyéna sáwífaˈ-waasi 4,000 waasi símai tíˈmaena tiyáí-tántááˈá maimaésa
máásai-marafaˈo kuráamba ímba wemá óne súwana
39 Póro séna Yúndaa-waasi úne. Kesinó kembá Sírísiyaa-marafaˈa Táásási-naopaˈa óraaˈ-
naopaˈa masínkaraiye simásuwena séna moórá-aai simátimenae súwana
40 óraako séna énifo miyán-uwo súwana Póro ontará-káráákáˈá ména aseráíyantafena
ayáámba mósá tuwéna séna kemó senda-ááí ísáaro súwasa asérówana Yúndaa-waasi-
taaifinkemba
Ípúru-taaifinkemba simátímakaiye.

22

1 Póro simátimena séna kesífárawaisai kesifoísáíyo maanááímó simásínkáámba anondáá
sénaumpo ísáaro séna
2 Ípúru-taaifinkemba súwasa miwí tááifinken-aai pósa isésa asékésa wenáái kaweˈ-úmai
ísówana Póro séna
3 kemá Yúndaa-waasi úne. Kesinó Sírísiyaa-marafaˈa Táásási-naopaˈa masinkówaˈa
óraaˈa éˈa Yérúsaremufaˈa Kámérierimo úpaˈa taméraawanana kentáá síwáˈnáti ámáámba
fasiˈámai simásímaˈmaena iyáiye. Maankáˈó méraan-kwaasimo Maníkóntáfésamo
fasiˈámai méraantemba Maníkón-aai fasiˈámai métaˈotokaumne.
4 Ísuni aampaˈó kun-kwáásí sáwíˈa uwátinkeˈa tafisímaeˈa ándáfaˈa aare-waaí
mátínkaraumne.
5 Ááéma aifaˈ-ámáán-káwáágówé ámáán-oraaˈ-waasiye aúfái simésa Támásikasi-
naopaˈa Yúndaa-waasi maimaé mátimuwo suwaˈá Ísuni aampaˈó kun-kwáásí kotíˈmaeˈa
Yérúsaremufa ándáfaˈa mátinkanae séˈa Támásikasi-naopaˈa kuráumne. Ááémo
mináúfáímó símakaan-kwaasi kotísai eˈo éˈa kentáfésa éraiˈa siyé seró.

6 Énifo aampaˈá wémeˈa Támásikasi-naopaˈa ewaaˈá kówánana wááwái wíyómpakemba
sáma aafáyáuraan-tantaaˈa tuwówana kuména súgáyáagaya úwaˈa
7 marapáˈá tanaa fááwánana aaigó aantemba isááwánana sáántena séna Sóroo nóra
séwa kembá sáwíˈa ónó súwaˈa
8 emá nááwa sénó séwánana kemá Násaretifakewi Ísu únama sáwíˈa wéuwasinkaane
súwasa
9 keséˈo méron-kwaasi sáma awánésa simásimun-aai ímba kaweˈ-úmai ísówaˈa
10 áísai eˈa séˈa Fasiˈaénkóo kemá nóra ónaumno séwánana Fasiˈaénkó séna íyáfasine
Támásikasi-naopaˈa winaná moóráwigo Maníkómó embó ámakain-kisau-aai simámino
súwana
11 ságo súgáyáagaya úwaˈa ímba awánááwánasa keséˈo nún-kwaasi siyáán-toˈmaesa
Támásikasi-naopaˈa kuráawe.

12 Kuwaná moóráwigon-awiˈa Ánánáyasi Maníkón-aaisafena fasiˈámai ména kentáásí
ámáámba isówasa Yúndaa-waasi Támásikasi-naopakewi wenáwíˈo mósá márówi
13 kempáˈá téna ewaaˈá taména séna Sóroo kesí waásiyo. Anekaˈá kaweˈ-úmai aúramba
awánáínone súwaˈa minúwóíyáámbá súramba awánamai kaweˈá ówánana
14 séna kentáá síwáˈnási Fasiˈaénkó embó íyáfasinankaintafe wení imáyáa aráááíwáínone.
Wení kawe-kísáú-wáásí awáné wenáái iséma ónda po wenáái aráááíwáínone.
15 Awánáánda-tantaaˈe isáándawe seyaafáˈ-wáásí simátímaˈmae nínone.
16 Ímba úwoimo máínda íyáfasine Fasiˈaénkó Ísumba áántenana ení sáwí-imayaa
maiyauwáína Ísuntafe ísámai nombá mauwó Ánánáyasi simásimuwaˈa miyá uráumne.

17 Miyá éˈa kouweréˈa Yérúsaremufa taméˈa
óraaˈ-amaan-daumpaˈa Maníkómpáˈá inaí wéseˈa kaainkáámbá awánááwánana
18 Fasiˈaénkó simásimena séna Yérúsaremufaˈo méraan-kwaasi kesáái simátímínasa ímba
kaweˈ-úmai isánááfo minúwóíyáámbá íyáfasine maankáˈá tuwaaó Fasiˈaénkó súwaˈa
19 Fasiˈaénkóo ámáán-daumpimpaˈa wéneˈa enááisafesa timankúnkúmbo on-kwáásí
taˈótoˈmai tínkambai tafisímaeˈa ándáfaˈo mátíyukaunda éˈa suwánaraawe.
20 Sítífeni enááimo simátímakaiwaimba tufúnkaˈa kemá méˈa sirunkó kaweˈá úwaˈa
tufún-kwaasiti paákákén-únánkwátóiyaˈa káráwiyaawanasa tufúwana pukáiye séwánana

21 Fasiˈaénkó séna aiˈmáráana íyáfasine némpaˈa fíˈonkaa-waasi kesáái simátímaˈmae núwo
Fasiˈaénkó siyáiye Póro siyáiye.

22 Póro súwasa ánaaembo sún-aaisafesa aaisambá sésa óraakaˈ-oraakaˈa sésa tufuwíyana puwíno. Miyán-kwáási ímba maambáráfáˈá mérainiye
23 óraakaˈ-oraakaˈa sésa miwítí unáánkwátói faúkésa oférófé ésa ofaí káúresa óipaˈa tuwésa uwaná
24 Rómu-oraako
i-wáásísáféna séna áíˈmaeˈa kentí naaúmpaˈa íyóro súwasa miyá uwaná séna Póromba áwiyonkuˈ-newana Yúndaa-waasi-taaigoni áwáu sínata ísáano súwasa
25 Póromba ándásamba kárá'uwankesa áwiyonkuˈ-nánae sésa uwaná i-wáásítí kawáágó mérowana Póro wentáféna séna kemá Rómu-waasiti aúfáí-wandaai tokáundawi úmpo ímbo sísai ombá aaifimbó maisinkésamo súwiyonkuˈ-nánae-imayaamo ombá ámáámba taraisésa uwófíˈa ónááfo ímba úwoi súwiyonkuˈ-nánááwe Póro súwana
26 iséna wení óraakomba kosimámena séna minkwáásígó Rómu-waasiti aúfáí-wandaai tokáiwaimban-ifo nóra ónaumno súwana
27 óraako iséna Pórompaˈa téna séna Rómu-waasiti aúfáí-wandaai tokáano súwana ewé súwana
28 óraako séna kemá óraaˈ-ontamba tuwéˈa mináúfáí-wándááí maimái tokáumne súwana Póro séna kesifo tokáimba póˈa kewáráˈá úwoi tokáumne súwasa
29 áwiyonkuˈ-nánaemo sun-kwáási minááí isésa némpaˈa kuwaná óraakowaraˈa áátafena éna séna Rómu-waasiti aúfáí-wandaai tokáiwaimbo kárá'umankaunda sáwíˈa úne séna áátafena uráiye.

Póromba áíˈmaena ámáán-oraaˈ-waasifaˈo kuráin-aai.

30 Áátafena éna aafáyáaraˈa óraako séna Yúndaa-waasi Pórombo simánkáán-aaigoni áwáu síyaˈa isánae séna óraaˈ-amaan-kisau-waasiye ámáán-oraaˈ-waasisafena séna túwaandu oro séna i-wáásísáféna Póro ayáámpinken-anda faútúwáaro súwasa faútúwówana áíˈmaena túwaandu urónkaˈa máánkaraiye.

23

1 Máankowana Póro ámáán-oraaˈ-waasi kááˈa túfífaena séna kesí waásisono. Kemá ááéwara káféˈwaraˈa Maníkón-aúrankaˈa kaweˈ-úmai méˈa moórá-tantaaˈa sirunkó ímba umbaí wétaiye súwana
2 aifaˈ-ámáán-káwáágón-áwíˈa Ánánáyasi wemá Póroni ewaaˈó mérowisafena séna óiˈa turáráaro súwasa miyá uwaná
3 Póro wentáféna séna empímbá sáwí-imayaa wéraimba póna Maníkó embá tufuwíníye. Emá méma imáyáa éma ámáámba arááíwaˈmai aaifimbá ankáúmne sémpo minámáámbá taraisé óiˈa turáráaro sénasa sóiˈo turáráámba ámáámba taraisóne Póro súwasa
4 wení ewaaˈó mérowi sésa Maníkóní aifaˈ-ámáán-káwáágómbá símai sáwíˈa wéuwankaane suwaná
5 Póro séna aifaˈ-ámáán-káwáágó iyémó sewaˈó isékaa ímba minááí súsino. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna kentí waásiyaˈo káráwiyewi ímba símai sáwíˈa uwánkáaro agaimaréna siyáimba isaˈá sáwíˈa úne Póro siyáiye.

6 Póro simásuwena ámáán-oraaˈ-waasi tuwánéna imáyáa éna tuwímbai Sátúsi-amaamba sésa púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawe-aai sen-kwáási owasá tuwímbai ámáán-kawaa-waasi owé-ímáyáá éna óraaka séna kesí waásisono. Kesifomá ámáán-kawaa-waasigo éna kembó masínkaraimba kemá ámáán-kawaa-waasi úne. Maníkó pukén-kwaasi íyáfasintinkainiyemo siyáunda-aaisafeˈa káféˈa aaifimbá maisínkááwe Póro simátimuwasa
7 isésa ámáán-kawaa-waasi Sátúsi-amaambo sun-kwáási keíyái aaisambá símai tuwínkaaˈ-uráawe.
8 Sátúsi-amaambo sun-kwáási Maníkó pukén-kwaasimo íyáfasintinkainda-aaisafesa karoˈ-ááín-iye sésa Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi ímba méraawe sésa waási timambá ímba wéraiye suwasá ámáán-kawaa-waasi sésa Maníkó pukén-kwaasi íyáfasintinkainiye. Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi méraawe. Waási timambá wéraiye suwasá mináásísáfésa tuwínkaaˈ-ésa
9 aaisambá sésa ámáán-kawaa-waasifinkemba ámáámbo sun-kwáási íyáfasinesa óraaka sésa kesáámó awánáúndasa Póro ímba sáwíˈa wéifo Maníkóní kísau-waasigowa wembá simámakai moóráwigo wíyómpakewiya wembá simámakaiyo. Ínta isáúmne suwasá
10 aaisambá óraakaˈ-oraakaˈa siyáawe.

Aaisambá óraaka'a suwaná i-wáásítí óraako séna Póromba aaisambá aéésa tafisíyapa'a aíyayaamba tawíyófainifo i-wáásísáféna séna waásiti afufumpimbá komé'a koái'mae'a kentí naaúmpa'a íyóro súwasa miwítí naaúmpa'a móankaraawe.

11 Móankowana mindó'wáámbá Fasi'aénkó Póroni ewaa'á kumbaéna séna fasi'ámai mé kentáfé Yérúsaremufa'a simátímakaantemba Rómu-naopa'a kosimátiminone Fasi'aénkó siyáiye.

Póromba tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.
12 Súwasa aafáyáara'a Yúndaa-waasi tuwímbai túwaandu ésa Póromba tufuwíyan-aai sésa tufútuweta tóné nonésá nánaumpo ímbo tufuwéta tóné nonésá ínta nánaumnemo óraaka'o
13 sun-kwáásí kae'-wáái-wáásí mésa sésa
14 óraa'-amaan-kisau-waasiye óraa'-waasiye kosimátimesa sésa túwaandu éta óraaka séta Póromba tufútuweta tóné nonésá nánaumpo ímbo tufuwéta tóné nonésá ínta nánaumne.
15 Miyáumai ámáán-oraa'-waasiye Rómu-oraakontafe'a karo'á kosimáme sé'a Póromba ái'mae kempátá tinatá áísai úmai minááígóní áwáusa isánae sewé kosimáme'a seró. Minááí isésamo aampa'ó ái'maesamo tíyata tufuwónáísaiye siyáawe.

16 Suwaná Póroni ámánaakon-áániniko tufuwíyan-aaimo sumbá iséna awaantanténa i-wáásítí naaúmpa'a iyéna Póromba minááí isimámuwana
17 iséna i-wáásítí kawáágómbá áántena séna miwámbá ái'mae óraakompa'a winaná moórá-aai kosimámino súwana
18 ái'maena óraakompa'a wéna séna ándáfa'o imérain-kwaasigon-awi'a Póro sáántena séna minífó'á ái'mae óraakompa'a winaná moórá-aai simámino sisa'á empá'á ái'mae túne súwana
19 óraako miwámbá ayáán-to'maena ímbo waásimo méron-aempa'a ánkarena áísai ena séna nóran-aaiya'iyo sina'á ísáano súwana
20 miwá simámena séna Yúndaa-oraa'-waasiye ámáán-oraa'-waasiye moórá-aai sésa aafáyáara'a empá'á iyésa karo'á isésa Póromba ái'mae kempátá kumínata áísai úmai minááígóní áwáusa isánae karo'á isénááwe.
21 Miwí táái ímba isaaó. Kae'-wáái-wáásí óraaka sésa Póromba tufútuweta tóné nonésá nánaumpo ímbo tufuwéta tóné nonésá ínta nánaumne sésa aúpá'á aampa'á káráwiyesa miwí tááísafe ewé sínono sésa káráwiyaawe. Mindásafe miwí táái ímba isaaó. Minífókó óraakomba miyá simámuwana
22 iséna séna simásimenda-aai ímba fí'on-kwaasi simátime óraakomba simámakaumne ímba siyó séna ai'mákaiye.

Póromba ái'maesa óraakompa'o kunkáan-aai.
23-24 Minífókómbá ai'maréna i-wáásítí kawáágónkái táántowasarai tuyaná séna káfé'-no'waamba Póromba ái'maekai Sísááríyaa-naopa'o kámáni-oraakompa'a múauwaakaiyo. Sáwífa'-i-waasi 200 i-waasi to'mayaa íyasa tuwímbai-waasi ósifinka'o nón-kwaasi 70 waasi to'mayaa íyasa sáwífa'a 200 waasi paepáé'o tokáan-kwaasi to'mayaa íya'a Pórombo ayáá'maenamo wínda-osi to'mayaa uwánke'a káfé'-no'waamba Póromba kawe'-úmai káráwimai ái'mae'a kámáni-oraakon-awi'a Fíríkísimpa'a múauwaaro séna
25 aúfái agaéna maará simámena séna
26 kentáásí óraa'-waasi Fíríkísiyo isaaó. Kemá Kóróndíyasi-Rísíyaasi kári'-aai simámenaumpo isaaó. Kawe'-úmaiya méraano.
27 Yúndaa-waasi minkwáásígón-áwí'a Póromba ta'ótokesa tufuwíyanesa owa'á Rómu-waasiti aúfáímo tokáin-kwaasigo isa'á isé'a Yúndaa-waasi tiyáámpinkemba tafisímai kesí
i-wáásí tiyáámpimba tinkáúnasa ái'maesa migowé.
28 Minkwáásígómbó simánkén-aai isánae sé'a ái'mae'a miwítí óraa'-waasifa'a kunkáumne.
29 Ímba sáwí'a uráifo miwítí ámáán-aaigomo intáfésa simánkaraawe. Kemó ándáfa'o auwé'o tufúwónanamo puwínda ímba moórá-tantaa'a uráiye.
30 Yúndaa-waasi tuwímbai tufuwíyan-aai sewa'á isé'a empá'á ai'máráanasa ái'maesa kumónááwe. Wembó simánkaraan-kwaasisafe'a simátime sé'a wembó aaifimbó maénkáán-aai enaúranka'a símai kawe'án-oro. Mináúfáífímbá agaimaréna siyáiye.
31 Agaimaréna súwasa i-wáásí simátimuntemba miyá ésa mindó'wáámbá Póromba ái'maesa wémesa Ántípátirisi-naopa'a kunkwaésa
32 aafáyáara'a i-wáásí marapá'ó kun-kwáásí kunuwerésa miwítí naaópa'a íyúwasa ósifimbo nún-kwaasi Póromba ái'maesa

33 wémesa Sísááríyaa-naopa'a ósifinkemba marapá'á kumbaésa mináúfáí óraakomba
múamesa Póromba aúranka'a múankowana
34 mináúfáí toráumai iséna Pórontafena séna emá náám-barafaken-kwaasiya'ono
súwana Póro séna kemá Sírísiyaa-marafaken-kwaasi úne súwana iséna
35 énifo aaimó simánkaraan-kwaasi kumíya'a isánaumne séna wení waásisafena séna
Érotimo uráin-daumpa máánkare'a kawe'-úmai káráwiyoro súwasa miyá uráawe.

24

Yúndaa-waasi Pórombo simánkaraan-aai.

1 Káráwiyuwasa séfataase-no'waamba waésa aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Ánánáyasiye
óraa'-waasiye Póromba aaimó simánkénesa Sísááríyaa-naopa'a Fíríkísimpa'o kúmúmba
moóráwigo ámáámba kawe'-úmaimo isón-kwaasigon-awi'a Tétárasi wesé'a Fíríkísimpa'a
kumbésa
2 Póromba áántowana túwana Tétárasi aaí simánkena óraakomba símai arumbá fai-
yaréna séna kentáási óraakoo kawe'-ímáyááwárá'-wáási po kawe'-úmai káráwiyonata
ayáátááka'a aáno úmaisa méraumne. Ení imáyáafinkemba kawe'-úmai súwa'nai ónata
maé'éúndasaaniye.
3 Kesáá naaó'-nao'o méraunda-waasisa aasiyaasi-kánáá entáféta aamoisá wéune.
4 Ímba ayáátáá'-aai sénaumpo embá awesaraí ifáínifo ampáán-ááí sénaumpo usúká'mai
isaaó.
5 Maankwáásígó aoisaambá wimái seyaafá'-máráfá'á wénena Yúndaa-waasi símai
tirumbá faiyáráísasa Násaretifakewini aampa'á arááíwaesa owaná miyámó on-kwáásítí
aifarááwí éna miyá wéiye.
6 Miyá éna fí'onkaa-waasi áí'maena óraa'-amaan-daumpa'a móankaraisana ména
sáwí'o uráintafeta maankwáásísá ta'ótoketa kentáási ámáán-oraa'-waasifa'a aaí
simánkanae únansa
7 i-wáásítí óraakon-awi'a Rísíya kuména kusínkambaisa siyáámpinkemba Póromba
kunáí'maena iména
8 simásimenasa séna empá'á máséná́awe sisatá wégumune. Maankwáásígómbó áísai
inanamó éna aaifimbó maénkaraunda-aai wemá sína seyaafá'-ááí isaaó Tétárasi súwasa
9 Yúndaa-waasi wembá áwa'nai esa minááímó simbá érai'-aai siyé siyáawe.

Póro Fíríkísimbo mósimamakain-aai.

10 Suwaná kámáni-oraako aúwáámé'a éna Pórontafena e siyó súwana Póro séna emó
káráwiyonda ayáátááka'a aatáí maisu'maé iyáanda pó'a enaúranka'a anondáá ke aaimó
sendasáféna sirunkó aamoí wéiye.
11 Maníkóntáfé'a imáyáa é'a wenáwí'o mósá maráúndasafe'a Yérúsaremufa imé'a
siyáánkai úmai kae'-nó'wáámbá taí'áraifo tuwímbaimo tísai inasá érai'a siyé sénááwe.
12 Óraa'-amaan-daumpa'e kári'-amaan-daumpimpa'e máápa'e ímba aaisankáámbá sé'a
ímba waási símai tiyáí-ááímó siyáunda Yúndaa-waasi suwánaraawe.
13 Kembó simásínkáámba karo'á sefó minááígóní áwáu ímba wéraiye.
14 Afora'á ke simámenaumne. Ísuni aampa'á wéwe'a kentáá síwá'náti Maníkón-ímáyáá
é'a áwí'a mósá maráúnasa Ísuni aantafésa maankwáásísómbá sésa karo'-ámbán-iye
wésewe. Móseseni ámáámba isé'a Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakáan-aai isé'a
érai'e súne.
15 Miwí sésa Maníkó seyaafá'nánká sáwí-waasiye kawe'-wáásíyé pukémpinkemba
íyáfasintinkainiye sésamo amu'máráántemba kemá miyá wéune.
16 Mindásafe'a kesí imáyáafimba sáwí'an-ifo sé'a Maníkón-aúranka'e waási túranka'e
kawe'-úmai méraumne.

17 Énifo fí'o-fi'om-barafa'a wéne'a tuwímbai-aatai maisuwé'a Yérúsaremufa'a kesí
waási ímbo tómbó makáan-kwaasi óntamba timé'a Maníkóntáfé'a ísámai pói'o ondasáfé'a
iyáumne.
18 Minkísáú wémae'a Yúndaa-waasiti ámáámba ísámai kawe'ó í-tántáá'á uwásuwe'a
Maníkóntáfé'a ísámai pói'o ondasáfé'a óraa'-amaan-daumpa'a iméraawanasa kempá'á
sáwífa'-waasi ímba taméresa aaimó símae kumbá Yúndaa-waasi suwánowasa
19 tuwímbai Yúndaa-waasi Ésiyaa-marafaken-kwaasi mésa suwánaraawe. Sáwí'o
uráanasamo suwánaresa enaúranka'a simásínkáaro.
20 Ámáán-oraa'-waasifa'o méraawandara'o sáwí'o uráanasamo suwánaresaraa moórá-
aai aantemba sewisinó. Moórá-aai aantembo senkakaa isáásino.

21 Ámáán-oraa'-waasifa'o méraawandara'a óraaka sé'a Maníkó pukén-kwaasimo
íyáfasintinkainiyemo siyáunda-aaisafesa káfé'a aaifimbá maisínkááwe séwánasa kemó
siyáunda-aaisafesa simásínkááwe
Póro siyáiye.

22 Súwana Fíríkísi Ísuni aampa'ó kun-ááí é'a ísarena séna i-wáásítí óraakon-awi'a Rísíya
kumína'a maanááí ísámai kawe'á ónáífo koró simásuwena
23 Póromba káráwiyowintafena séna ándáfa'a kawe'-úmai káráwiye ímba aíyayaanka'o
kárá'umarenda ímbo wemó makáinda-tantaa'a wení waásimo áwa'nai ónae síyamo e úwoi
ewé sinasá áwa'nai oro
Fíríkísi siyáiye.

Póro Fíríkísinte Túrúsíraante'o simátímakain-aai.
24 Fíríkísi simásuwena ména tuwímbai-kanaa maisuwéna awaainímbá Yúndaa-ininkon-
awi'a Túrúsíraamba ái'maena taména Póromba áántowana téna séna Ísu Káráísitin-
aaisafesa timankúnkúmbo un-ááígóní áwáu simátimuwasarai ísóyana
25 Póro kawe'-ááígóní áwáu séna miwí túra'o káráwiyiyan-aai séna Maníkó waásimo
méraawini áwáumo tísai índa-aai súwana Fíríkísi áá'a úwana séna énifo waaó. Ánaaemba
ímbo kísaumo wéraindara'a áántanaiye séna
26 imáyáa éna Póro ándáfa'a méyán-onaná faúsinkainkwae séna óntamba simína'a
faú'ankanae-imayaa éna mindásafena aasiyaasi-kánáá Póromba áántowana túwasarai aaí
símaesarai iyáaye.

27 Aaí símae íyúyana kae'-áátáí maisuwéna moóráwigon-awi'a Pósíyasi-Fésítasi
Fíríkísin-anondaa kámáni-kisau íyámainda ampáámbá úwana Fíríkísi Yúndaa-waasi
tirunkó kawe'á ínkwae séna Póromba ímba faú'ánkaraifo úwoi ándáfa'a méraiye.

25

Póro aifa-káwáágómpá'á kónaumnemo siyáin-aai.
1 Póro ándáfa'a mérowana Fésítasi mináémpá'á Sísááríyaa-naopa'a taména kaumbo-
nó'wáámbó tawaúmba minkákémbá Yérúsaremufa'a imérowasa
2 Yúndaa-oraa'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye wempá'á tésa sésa Pórombo
simánkaraundantenta anekatá simánkanae sésa
3 súwa'nai esa Póromba kuai'márénana Yérúsaremufa'a iyíno. Minááímó sumbá
tuwímbai aampa'á káráwiyesa tufíyan-imayaa ésa mináái suwaná
4 Fésítasi séna Póro Sísááríyaa-naopa ándáfa'a méraiye. Kemá ampáánká'á
kumónaumpo
5 kempínkémbá óraa'-waasi kesé'a kuméśa Póro sáwí'o uráinda-aai síya'a ísáano
simásuwena Fésítasi
6 afakaumboé-no'waana'i siyáánkai-no'waana'iyo waéna Sísááríyaa-naopa'a kumbéna
aafáyáara'a aaimó ísón-daumpa'a iména Póromba koái'mae teró súwasa koái'maesa
tuwasá
7 Yúndaa-waasi Yérúsaremufakembo kúmúwai Póromba úkúresa mésa áúiyain-aai
simánkówana
8 Póro miwí táái anondáá simátimena séna kemá ímba Yúndaa-waasiti ámáámba
taráíye'a óraa'-amaan-damba ímba sáwí'a é'a Rómu-kamani-waasiti ámáámba ímba
taráíyaumne Póro súwana
9 Fésítasi Yúndaa-waasi tirunkó kawe'á ínkwae séna Póromba áísai ena séna
Yérúsaremufara íyínara simánkaraan-aai ísámai kawe'á ónaumno súwana
10 Póro séna ímbaniye. Rómu-kamani-aifa-kawaagoni waási ómpo kesáái ísámai kawe'án-
uwo. Yúndaa-waasiti ámáámba ímbo taráíyaunda é'a suwánaraane.
11 Ámáámbo taráíye'o sáwí'o úndarakaa tufuwónaemo sembá ímba a'áo súsino. Úwoi
sínkamowisino. Simásínkáán-aai ímba érai'-aai pó'a ímba iyónaumpo Rómu-kamani-aifa-
kawaagompa'a konaná kesáái ísámai kawe'á íníye Póro súwana
12 Fésítasi iséna wení kawe'-ímáyááwárá'-wáásíyé aaí simásuwena Pórontafena séna
Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a kónae sénda pó'a ai'máráana wínone Fésítasi siyáiye.

Póro Ágírípaante Pénáisinte'o simátímakain-aai.
13 Fésítasi simásuwena mérowana ánaaemba moóráwigo Yúndaa-oraa'-waasigon-awi'a
Ágírípa úwana ámánaankon-awi'a Pénáisiye'a mindárai Sísááríyaa-naopa'a kuméśarai
Fésítasi kámáni-kawaa-kisau maiyóntafesarai wempá'á kuméśarai ayáámba amésarai

14 tuwímbai-noˈwaamba wáúyana Fésítasi Ágírípaamba Póron-aai simámena séna
Fíríkísi moóráwigomba ímbo faúˈánkáímba úwoi ándáfaˈa ánkáísana méraiye.
15 Yérúsaremufaˈo iméraawandaraˈa Yúndaa-waasiti óraaˈ-waasiye óraaˈ-amaan-kisau-
waasiye kempáˈá tésa wembó simánkaraan-aai sésa tufuwó suwaˈá
16 simátime séˈa Rómu-waasi ímba úwoisa tínkamonaumne. Aoisaankwáráˈ-wáásímó éna
wemá aaimó simánkéwiseˈa mérainata éfo simánkén-aai anondáá siyómó senaná síníye.
Rómu-waasiti áwáuma miyán-iye. Simátimewanasa
17 kúmúwaˈa ímba úwoi maéwánda aafáyáaraˈa aaimó sen-dáúmpáˈá iméˈa Póromba
áántaawanasa áíˈmae íyúwasa
18 wembó simánkaraan-kwaasi íyáfasinowaˈa sáwíˈo uráinda-aai sénááwe-imayaa
ówánasa
19 kentáái aantemba sésa moóráwigon-awiˈa Ísu pukáiwaintafesa sésa Póro séna wemá
íyáfasinena úwoi méraiye siyáin-aaisafesa aaisambá siyáawe.
20 Kemá séˈa nóraumaiya mináááígóní áwáu isánaumno séˈa Póromba áísai eˈa séˈa
Yérúsaremufara íyínara simánkaraan-aai ísámai kaweˈá ónaumno séwánana
21 Póro séna ímbaniye. Ándáfaˈa méraunasa káráwiyaamba póˈa Rómu-kamani-aifa-
kawaagompaˈa konaná kesáái ísámai kaweˈá íníye súwaˈa káráwiyaan-kwaasisafe séˈa
káráwimai kaweˈá uréwana aambá paápé ínaˈa aiˈmáráanana wíníye siyáumne
22 Fésítasi súwana Ágírípa séna miwán-ááí isánae súwana séna énifo aafáyáa isaaó
Fésítasi siyáiye.

23 Úwasarai Ágírípaae Pénáisiye waiyóyamba aafáyáaraˈa íyáfasinesarai kaweˈ-
únánkwátói úmaesarai i-wáásítí óraaˈ-waasiye mindáópaken-oraaˈ-waasiye aáno úmai
íyúyasa seyaafáˈnánká tuwánowasarai aaimó sí-náúmpáˈá íyúyana Fésítasi Póromba
áántowasa áíˈmae íyúwana
24 Fésítasi séna óraako Ágírípaaeˈo méraan-kwaasiye ísáaro. Yérúsaremu-naopakewiye
maafákéwíyé Yúndaa-waasi aaimó maankwáásímó simánkaraamba awánaaro. Tu-
fuwíyana puwínomo óraakaˈo símaeˈo iyáamba
25 saafá úmaeˈo iyúnda ímba sáwíˈa uráifo ímba puwíníye. Rómu-kamani-aifa-
kawaagompaˈa kónaumne siyáintafeˈa aiˈmáráanana wínda
26 kemó aúfái agaimáímo áménda ímba wéraiye. Mindásafe maaméraan-kwaasifimba
Ágírípaan-aúrankaˈa máankaunda po wemó sínda-aai isé simásímínaˈa aúfái agaénaumne.
27 Ándáfaˈo mérain-kwaasi úwoimo aiˈmaréˈo simánkaraan-aaimo ímbo aúfáífimbo
agaimáímo áménda uwófíˈa ónaumne Fésítasi siyáiye.

26

Póro anondáámo simátímakain-aai.

1 Súwana Ágírípa Pórontafena séna énifo simánkaraan-aai anondáá simátimiyo súwana
Póro ayáámba mósá tuwéna simánkaron-aaigomba anondáámo síndasafena séna
2 kentáási óraako Ágírípaao Yúndaa-waasi simásínkaraan-aai enaúrankaˈa anondáámo
sendasáféna sirunkó aamoí wéiye.
3 Yúndaa-waasiti áwáuwara ámáánkwaraˈa kaweˈ-úmai isáándasafena sirunkó kaweˈá
intáféna ímba suwesaraí iyé sé kesáái kaweˈ-úmai isáínone.
4 Kemá iyámpóíyakemba kesí Yúndaa-waasifimba méˈa Yérúsaremufaˈa koméˈa kemó
ówándawini áwáu Yúndaa-waasi seyaafáˈá suwánaraawe.
5 Ámáán-kawaa-waasiti aampaˈá arupíse úmae kuráumne. Ámáán-kawaa-waasi
Maníkón-ímáyáásá éta fasiˈaén-ámpátá aráááíwaeta minámpáˈá arupíse úmae kuráumne.
Yúndaa-waasi ayáátááka suwánaraamba pósa sésáínasamo ésa kentáfésa éraiˈa siyé
sénááwe.
6 Naaófáˈá Maníkó kentáá síwáˈnásafena éraiˈ-aai simátímakomba paápé índasafeˈa
amuˈmakáumnemo siyáunda-aaisafesa aaifimbá maisínkaraawe.
7 Kentáá síwáˈná sísamaifakemba kaeˈá kumbaimái-waasifinkemba Yúndaa-waasi
aafáyáaraˈe fénáímpinkaˈe nóˈwaane Maníkón-ímáyáá mósá marésa minéráíˈ-ááí
amuˈmáráántemba miyámó úndasafesa aaifimbá maisínkaraawe.
8 Yúndaa-waasisono. Maníkó waási pukémpinkemba kanaaˈó íyáfasintinkainda-aaisafeˈa
nóra isará ímba
éraiˈe wéseo.

9 Áááma kemá imáyáa éˈa Ísu Násaretifakewini aampaˈó kuwáí sáwíˈo uwátínkáanda-
imayaa uráumne.

10 Yérúsaremufa'a miyá ówánana óraa'-amaan-kisau-waasi si'márówa'a Maníkóní waási
sáwífa'nanka tí'mai ándáfa'a tinkááwánasa tínkamiyasa púwóro sumbá kewárá'á miyán-
oro siyáumne.
11 Aasiyaasi-kánáá ámáán-daumpimpa'a wéne'a Ísun-aai símai sáwí'a íwae sé'a
tínkambae iyáumne. Sirunkó ika fówa'a némpa'-naopa'wara'a wéne'a tínkambae
kuráumne.
12 Óraako Ágírípaao mindásafesa óraa'-amaan-kisau-waasi aúfái agaimái simúwa'a
Támásikasi-naopa'a maimaé'o kówánda
13 wááwái sáma aafáúgóní sáwara'o íyáákaro-sama tuwówana wíyómpakemba kuména
kesinepakéné kesé'o kun-kwáási tinepakéné sán-kówata
14 marapátá tanaa fááwánanasa aaigó aantemba súwa'a isááwánana simásimena
Yúndaa-waasi-taaifinkemba séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a wéono. Póímo ándámo
wímakaawanamo ayáámbo naráráíntemba emá miyá wéone súwa'a
15 Fasi'aénkóo nááwa'ono séwánana Fasi'aénkó séna kembá Ísumba sáwí'o
wéuwasinkaandawi úne.
16 Íyáfasinaao. Kesí kísau maínkwae sé'a íyáfasinanke'a enaúranka'o paápé ónda káfé'o
suwánáándarakemba aráánáménda-aai simátíma'mae iyínone.
17 Ai'máráana Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye simátímínasa tuwímbai aaisambó
aíya'a miwí tiyáámpinkemba aiyánaumne.
18 Simátímínasa kumeu'ó índa-ampa'a ifátuwesa sámo káínda-ampa'a teró.
Waántáwankoni fasi'aémbá tuwésa Maníkóní fasi'aémbá tamáéro. Simátímínasa
kesááisafesa timankúnkúmba íya'a miwítí sáwí-imayaa maitiyuwé'a Maníkóndé-i'o
uwátínkaraunda-waasifimba mótínkáano Ísu simásímakaiye.

19 Óraako Ágírípaao wíyómpakembo simásímakain-aai ímbo tuwáúnda úwoi miyá wéune.
20 Aifa'á Támásikasi-naopa simátime'a ánaaemba Yérúsaremufa simátime'a minkákémbá
Yúndaa-waasiti marafá simátime'a fí'onkaa-waasiti marafá simátime sé'a
kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá té'a kawe-kísáú maíyasa tuwánésa sésa
Maníkómpá'ó tiyáawin-owe síwae sé'a simátíma'mae'a kuráumne.
21 Mindásafe'a óraa'-amaan-daumpa méraawandara'a Yúndaa-waasi kembá ta'ótokesa
sínkamonae siyáambanifo
22 Maníkó súwa'nai úmaena káfé'wara'a íyísa'a maanká'á mé'a óraa'-waasiye
úwoi-waasiye kesáái simátime'a Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakáan-aai Mósese
agaimakáin-aai simátimunda-aai mimbórá-ááí wésimatimune.
23 Maará siyáawe. Maníkómó íyáfasinankaiwaintafesa agaimarésa sésa áí'o índa-
i'a íyana aifarááwí pukáimpinkemba íyáfasinankainda-aai agaimakáamba pósa Yúndaa-
waasiye fí'onkaa-waasiye pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai isésa sámo kain-ámpá'á wíwae
sésa agaimarésamo siyáan-aai kemá wésimatimune Póro siyáiye.

24 Pórombo simánkaraan-aai anondáá simátimuwana Fésítasi óraaka séna Póroo uwói'a
wéone. Aúfáífinkemba sáwífa'-imayaa uwáítái'-uráanana ení imáyáago embá uwói'a
wéiye Fésítasi súwana
25 Póro séna óraakoo ímba uwói'a úmpo súnda-aai érai'-aai arupíse-aain-iye.
26 Súnda-tantaa'a ímba aúpá'á uráafo seyaafá'-wáási tááka'o siyáamba ewárá'á minááí
ísaraampo kemá ímbo inkaisúnda úwoi wésimamune.
27 Maníkón-aaimo simátímakowi-taaisafe érai'e wéseno. Érai'emo sembá é'a ísaraumne
Póro súwana
28 Ágírípa séna kári'-aaimo simásimenda-imayaa e Ísuni waási-i'a úne-imayaa ónó
súwana
29 Póro séna ímba kári'-aaisafe'a ímba ayáátáá'-aaisafe'a súne. Maníkómpá'á maará
súne. Kemó úndantemba kesááimo Ísáán-kwaasiye ewé miyá íwae súmpo kembó
kárá'uraan-andagoma ímba kempímbá wérainkwae súne Póro siyáiye.

30 Súwasa Ágírípaawe Fésítasiye Pénáisiye seyaafá'-wáásíyé íyáfasinesa
31 máápa'a kumbésa keáímbá sésa ímba sáwí'o uráintafesa ándáfa'a ankésa tufuwíyana
puwíno siyáawe suwaná
32 Ágírípa Fésítasintafena séna Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a kónaumne ímbo
siyáinkakaa faú'áúwáanana kóísina minááí siyáimba po ai'márénana Rómu-kamani-aifa-
kawaagompa'a wíno Ágírípa siyáiye.

27

Póro Rómu-naopa'o kuráin-aai.

1 Súwana Fésítasi to'mayaa éna séna Ítáári-marafa Rómu-naopa'a nompín-táómpimba
wíwae séna Póronkwara tuwímbai-anda-waasiwara'a moórá-waasigontafena káráwimae
wínkwae séna méankowana minkwáásígón-áwí'a Yúríyasi wemá Rómu-aifa'-waasigoni i-
wáásítí kawáágómbá méankowana
2 moórá-nompin-taomba Ándámítiyamufakemba wérowana Ésiyaa-maragoni awáífáká'-
náópa'a kónae súwata mindómpín-táómpimba íyáteta Máséndóniyaa-marafa'a
Tésárónikaa-naopaken-kwaasigon-awi'a Árísítakasi weséta íyáteta wémeta
3 aafáyáara'a Sáíndóni-naopa marapá'á kúwátaawananasa Yúríyasi Póromba arumbá
uwánkena séna úwoi ení waási kotuwánenasa ímbo tokénda-tantaa'a áméro súwana miyá
úwata kouweréta
4 mindómpín-táómpimba íyáteta kówánanasa fiyúndá toréna nompín-táómba
ta'óto'marowana ímba kúwata nonafufumpa'ó wérom-baragon-awi'a Sáíparasi-marama
wéropa'a mináémpá'á fiyúndá ímba torówata mifátá wémeta
5 Sírísiyaa-marafa'a Pámpíriyaa-marafa'a kóyááketa Rísíyaa-marafa'a Máíraa-naopa'a
marapá kúwátaawananasa
6 moórá-nompin-taonko Árékísándiriyaafaken-taonko Ítáári-marafa'a kónae sún-taonko
wérowana i-wáásítí kawáágó awánéna mindómpín-táómpinta mósinkaraiye.

7 Mósinkowata kówándasa kári-fiyunda toréna mindómpín-táónko ímba aíntówata
tuwímbai-no'waamba waéta miyá úmaeta Náíndási-nao'-ewaata kówándasa óraa-fiyunda
toréna nompín-táómba ai'á tosétuwowata sínaaempakenta kouweréta nonafufumpa'-
márágón-áwí'a Kíríti-marafa'a fiyúndá ímbo torópa'a wémeta ayáífá'-márágón-áwí'a
Sárímoni-marafa'a kóyááketa
8 uwí-nónáwáífakafamba suwesaraisáféta úmaeta wémeta Rásíya-naokoni ewaa'á
kawe'-wáúné supa'á
9 ayáátááka'a koméraawananasa aifa'-ámáán-káwáágó Yúndaa-waasiti óraa'-amaan-
daumpa'a afufumpin-dáúmpá'ó iyún-kanaa tai'ówana minkánáá fiyúndá torón-kanaa
uwí-nónkó tufántááfan-úwasa inkaisésa ímba nompín-táómpimbo nún-kanaa túwana Póro
imáyáa éna simátimena séna
10 káfétaamo nompín-táómpimbo kondasá sáwí-tantaa'a kesinetá paápé íníye. Ímba
moparáwín-aantembanifo nompín-táóne waásiye áwiyoranaawe. Minááí kemá é'a
ísaraunda póta aánota ménaumne Póro súwana
11 i-wáásítí kawáágó Póron-aai ímba iséna nompín-táómbo to'maé núwain-aaiye
mintáónkoni afowán-ááí aantemba iséna Póron-aaisafena ímba érai'e-imayaamo úmba
12 mintáómbo wérompa'a fiyúndámo tóráín-kanaa ímba kawe'ó ún-aempa'a mésa
sáwífa'-waasi sésa tuwéta Fíníkisi-naopata koméraananasa fiyúndámo toráínda-kanaa
tai'áínata kónaumne sumbá Fíníkisi-naopa'a Kíríti-marafa'o wéron-daopa'a kawe'-
nónkwaaumpa'a ímbo fiyúndámo torón-kwaumba wérowasa minááí siyáawe.

Óraa-fiyunda torówana uwí-nónkó tufántááfambo uráin-aai.

13 Suwaná tiyáánaepakemba kári-fiyunda torówasa awánésa sésa Fíníkisi-naopata kónae
sésa nompímbó túwówanamo ta'ótokon-anda mósá tafisímai márówata Kíríti-maragoni
uwí-nónáwáífata kówándasa
14 Kíríti-marafakemba óraa-fiyunda toréna
15 mindómpín-táómba ta'ótorowana ímba aíntówana tuwíntámae nún-taamba
tuwówana fiyúndágo weyáárika'a fafúsúmaena kúwana
16 nonafufumpa'á kári'-maragon-awi'a Kónda-mara wérowana ímba fiyúndá
wétoropata kówándasa tínaaempa'o kárá'umakesamo tafisímae íyún-taomba tafisímai
17 óraa-taompimba marésa óraa-taomba tawísífo sésa ándásamba kárá'umai kawe'á
úmárówana Rípíyaa-marafa'-aempa'a uwí-nómpímbá nonáámáái-oma'a wérowasa
minómáká'á aikó tawífo sésa fiyúndágo fafúsúmaenamo kún-ampanta awá'mai múra
márówana wempa'á kúwana
18 aafáyáara'a mifíyúndá paaí wétorowasa moparáwímbá tuwímbai uwí-nómpá'á
tuwésa
19 aafáyáara'a mintáómpimbo kísaumo máún-kwaasi kísaumo máún-tantaa'a nompá'á
túwówana
20 óraa-fiyunda paaí wétorowata ayáátááka'a aafáúwé o'é ímba awánéta táónkomo
wínda-amba ímba awánéta imáyáa éta kentáási marasá ímbo awánaandasa maafátá
tai'ánaumne-imayaasa uráumne.

21 Imáyáa ówándasa ayáátááka'a tómbá ímba wénowana Póro túranka'a taména séna
Kíríti-marafa'a téta séwánda ímba kesáái ísaraawe. Isékaa sáwí'o
í-tántáá'ó moparáwímbó tuwáí ínta úsino.
22 Énifo tirumbá fasi'ámai méraaro. Nompín-táón-aantemba sáwí'a ínífo waási ínta
puwónaumne.
23 Maníkón-ímáyáámó mósá maráúnda káfé'-no'waamba wemá wení kísau-waasigomba
ai'máráísana wíyómpakemba kempá'á kuména
24 séna Póroo fasi'ámai méraao. Emá Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a winaná enáái
isáíníye. Maníkó embá kawe'á uwánkáímba póna esé'o wégon-kwaasi káráwiyinasa ímba
puwónááwe siyáiye.
25 Mindásafe'a fasi'ámai méraaro. Simásímíntemba Maníkó miyámó índa é'a isáúmne.
26 Fiyúndágo nompín-táómba fafúsúsuwainata nonafufumpa'á maragóní awáífátá
kónaumne
Póro siyáiye.

27 Súwana uwí-nónkón-áwí'a Éndíriyaa-nompimba sísamaifakemba éíyaimba
kumbaimái-no'waamba fiyúndá toréna fafúsúmaena kúwasa nó'waan-afufuntamba
táómpinken-kisau-waasi sésa maragóní ewaatá kúne sésa
28 ándá-ayaiya'a umbaimó tón-tantaa'a fárí'wiyesa nompímbá tu'mái tafisímai
awánomba mindónkwááúmbá ayáátááka'a 120-ya'a úwasa wéwesa aneka'á mótu'mai
awánomba kárika'a 90-ya'a úwasa
29 maragóní awáífá'á óntambo wéraindara'a tanaa fáúnafo sésa táátafesa ésa
éíyain-anda faútúwówana ánaaempakemba nompímbá kuména ta'ótorowasa
minúwóíyáámbá siyaráínata nóin-tantaara wéraiya awánánae sésa
30 nompín-táómpinken-kisau-waasi imáyáa ésa aúpá'á kónaumne-imayaa ésa karo'á sésa
aikakén-ándá faútuwanae sésa kári-taomba nompá'á múra túwówana
31 Póro
i-wáásíyé miwítí kawáágóntáfénawe séna táómpinken-kisau-waasimo ímbo óraa-
taompimbo méresamo ésa seyaafá'á tai'ánááwe Póro súwasa
32 i-wáásí
kári-taonkoni ándá kárásuwowana kóuraiye.
33 Kóúwana siyarónka'a Póro séna sísamaifakemba éíyaimba kumbaimái-no'waamba
úwoi mé'a ímba tómbá náráafo káfé'a tómbá naaró.
34 Kemá óraaka simátime sé'a tómbá newaná túgo kawe'á ína'a mé'a ímba tai'ánááwe
35 Póro simásuwena seyaafá'-wáásí túranka'a tómbá maiyéna Maníkóntáféna súwi séna
tómbá tafámbai nówasa
36 awánowana tirunkó kawe'á úwata tómbá nááwándasa
37 mindómpín-táómpimba sáwífa'-waasi 276 waasi méraawanda-waasisa tómbá
nááwánanasa
38 símú'a fówanasa mintáómba umbaí tówasa mimpímbó wéron-tonkon-awi'a wíti
nompímbá maisu'márówana fetóí uráiye.

Nonkó tufántááfan-éna mintáómbo tawísísukain-aai.

39 Úwasa siyarónka'a awánomba ímba awánom-barama wérowasa awánomba mifá'á
nonkó iyówana kawe'-áámáái wérowasa awánésa sésa mefátá íyónanasa kawe'-
áámááífá'á póna táónko úwoi iyíníye sésa
40 táómbo ta'ótóráín-anda kárásuwowana nompá'á kumúwasa fafúsúmaesa nún-
taanka'o kárá'umaron-anda awátuwesa aipa'á ampantá fárí'wimaresa fiyúndágo
weyáárika'a fafusínata áámááífa'a kónae sésa
41 kuwaná nompímbá nonáámáái-oma'a wérowana mimpímbá mintáónkon-ai'a
tawiyúwana nonkó ayámifa'a tufántááfan-émena tawísísukaiye.

42 Tawísísuwowasa i-wáásí sésa ándá-waasi nombá tufámbaesa kófainifo tínkamonae
suwaná
43 i-wáásítí kawáágó Póromba áwa'nai ena séna ímba tínkamoro simásuwena séna
nombó tufámbaimo kawe'ó íyawi nompímbá ásáfe'a tufámbae'a aápá'á koró.
44 Tuwímbai ímbo nombó tufámbaimo awánewi nompín-táónkoni taaimá maiyé'a minká
ta'ótoke'a fafúsúmae aápá'á koró súwata miyá éta seyaafá'-wáásísá kawe'á úmaisa
aápátá kógosa uráumne.

28

Mórita-marafata kógo uráunda-aai.

1 Aápátá kawe'á úmaisa koméraawanasasa mindónáfúfúmpá'-márágón-áwí'a Mórita-marawe suwatá ísaraumne.
2 Aa'á téna táwi'a wéuwasa mimbáráfákén-kwáásí kawe'á uwásinkesasa iyamá agaisínkówata siyáánta wégaufowananasa
3 Póro iyáárí'a komaimaéna mimpímbá máagaimarowana koko'á úwana waaifainkó téna Póron-ayáámba taunkutúwasa
4 waási awánésa keáímbá sésa moórá-waasi tufúwísana púwísana nompín-táómpimbo timbá nonkómá ímba tufúkáimba póna káfé'a wen-ánóndáá maéna waaifainkó fáínana puwíníye keáímbá suwaná
5 Póron-ayáámba tufimpín-úwana minkwáífáínkó tará'maena iyafímbá ánkúfowana ímba Póromba áí'a úwasa
6 minkwáásí Pórontafesa imáyáa ésa intoráínana puwíníyo. Marapá'á kunténa puwíníyo-imayaa ésa ayáátááka'a aúrampimba karákésa amu'matuwésa mérowana ímba ááéma puwúwasa imáyáa ésa sésa minkwáásí maníkón-iye siyáawe.

7 Suwaná mimbáráfákén-óráá'-wáásígón-áwí'a Pápíríyasi wení maramá ewaa'á wérowi kawe'á uwásinkenasa másinkowata wení naaúmpata kaumbo-nó'wáámbá kowaéwánanasa
8 Pápíríyasi afowámbá áúiyankena ayánómbá naaewárá'á wéuwana mérowana Póro wempá'á wéna awánéna Maníkómpá'á inaí séna ayáántamba ane'á ta'ótorowana mináí'á tai'águwasa
9 awánésa tí'o
ún-kwaasi tí'maesa Pórompa'a tuwaná miyáumai asófatinkafa'a kúwasa
10 aamoí ésa tuwímbai-tantaa'a símúwata méraawanasasa nompín-táómpimba kónae séwánda-kanaasa ímbo makáawanda-tantaa'a símúwata kuráumne.

Rómu-naopa'o kuráunda-aai.

11 Árékísándiriyaafakemba moórá-nompin-taonkon-awi'a keáfáráwáí-káró'-máníkó éna fiyúndámo torái-kánáá mimbárágóní nonkwaaúmpímbá wérowata kaumbo-wíyómbá maisuwéta mindómpín-táómpimba íyáteta wémeta
12 Sísari-marafa'a Sáírákiusi-naopa'a wéta marapátá kuméta kaumbo-nó'wáámbá waéta
13 nompín-táómpimba íyáteta wéta Rísíyamu-naopa'a kówaeta aafáyáara'a sínaaempakenta fiyúndá toréna fafúsúmaenasa kúwata kae'-nó'wáámbá kówaeta Ítáári-marafa'a Piútíyorai-naopa'a marapá'á kumówánasasa
14 Ísun-aaimo ísówi mérowata kotuwánááwánasasa simásimesasa sésa moórá-sondaa keséta méranaawe suwatá miyáumaisa moórá-sondaa miwíséta maéta Rómu-naopata marapátá kówándasa
15 Rómu-naopakemba Ísun-aaimo ísówi kówánda-aaisa isésa aampakémbá kotiyánae sésa Ápíyasi-naopa'a maaketi-márúpá'á seyaafá'-wáásí wááumo waí-námbá kaumbo wéropa'a tuwaná Póro tuwánéna Maníkómpá'á aamoí úwana arunkó kawe'á uráiye.

Póro Rómu-naopa'o mérain-aai.

16 Póron-arunko kawe'á úwata Rómu-naopa'a kówánananasa mindáópaken-kamani-waasigo Pórontafena séna ímba ándá-naumpa'o máínda úwoi-naumpa'a ménana i-wáásígó enká'á káráwiyiniye súwana
17 kaumbo-nó'wáámbá maisuwéna Póro mindáópakemba Yúndaa-waasiti óraa'-waasi táántowasa wení naaúmpa'a tuwaná simátimena séna kesí waásisono. Yúndaa-waasi ímba símai sáwí'a uráumpo kentáá síwá'náti ámáámba ímba taráíyaundanifo Yérúsaremu-naopa'a kembá ta'óto'mai Rómu-kamani-i-waasi tíméwasa ándáfa'a sínkaraawe.
18 Sínkaresa sínkamiyanesa kesí áwáumo saafá ombá ímba isasá faú'ankanae sewasá
19 Yúndaa-waasi mináái taráísúwa'a kesí áwáuma ímba sáwí'a uróntafe sé'a Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a konaná kesáái isáíníye. Kesí Yúndaa-waasi aaí simátinkanae ímbo súnda kesáái isáínkwae sé'a Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a tiyáumne.
20 Yúndaa-waasisa Maníkómó íyáfasinankaraiwaimbo amu'makáundawin-aai séwánasa ta'ótokesa siyáánka'a kárá'uraamba pó'a táántamai tuwáné'a simátimenae Póro súwasa
21 isésa miwí sésa Yúndiyaafakemba Yúndaa-waasi ímba entáfésa aúfái agaimái túwááwana tiyáiye. Ímba tuwímbai aaí másimasimesasa entáfésa sáwí-aai ímba wésimankaawe siyáawe.

22 Seyaafá'-áémpá'á Ísuni aampa'ó kontáfésa sáwí'o uwátínkáámba wéisaumpo mináái simásímínata ísáano siyáawe.

23 Simásuwesa moórá-kanaa Póro simátiminda-kanaa marésa komésa minkánáá túwasa sáwífa'-waasi Póromo méropa'a tuwaná aafáyáarakemba ómbakena Maníkó wení waásimo kawáámó in-ááí simátíma'maena nó'waamba taí'áraiye. Naaófá'á Mósesemo agaimakáin-aaifinkene Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakáan-aaifinkene Ísun-aaimo simátíma'maena tirumbá toréna iyéna Ísun-aaisafesa timankúnkúmba íwae séna simátimuwasa

24 isésa tuwímbai sésa érai'-aaiye suwasá tuwímbai sésa karo'-ááíyé suwasá

25 miyáumai aaisankáámbá sésa tuwínkaa'-uwaná Póro séna naaófá'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó moóráwigomba Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáyaamba simámuwana kentíwá'násomba simátímakomba mináái érai'-aain-iye.

26 Áísáya agaimaréna séna
Maníkó séna minkwáásísáfé kosimátime sé ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe.

27 Miwítí imáyáago umbaí taisaná tááko aaimó isáísáféna tuwesaraí isaná túranko awánaisafena túgáfaa'a wéifo ímbo miyámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaamo tuwésamo kempá'ó tenkakaa sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawe'á uwátinkausino Maníkó siyáiye

Áísáya agaimaréna siyáiye. Póro simásuwena

28 séna kemá miyá owa'á pó'a simátime sé'a Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métínkáín-aai fí'onkaa-waasi kosimátímakaundasa Maníkón-aai wéisaawe

29 Póro mináái simásuwowasa Yúndaa-waasi wesimán-kwesiman-esa aaisambá símaesa kóuraawe.

30 kóuwana Póro mindáópa'a ména kae'-áátáí maisuwéna wení óntamba naanka'á wétuwena méromba sáwífa'-waasi wempá'á tuwaná aamoí éna

31 Maníkó wení waásimo kawáámó in-ááí Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-aai simátíma'maena iyáiye. Kámáni-waasi minááísáfésa ímba aambá faiyúwana óraaka simátíma'maena iyáiye.

Kemá Rúku súnda-aai taí'áiye.

Rómu

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai afakaeté-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Kórinti-naopa'a ména maanááí agaimái Rómu-naopa'o méron-kwaasi agaimái moórá-ininkon-awi'a Fípimba amúwana mátímakaiye. Rómu-naopa'a kámáni-waasiti aifa'-náópa'a Ítáári-marafa'a wéron-daopa'an-iye. Póro Rómu-naopa'a wínena póna Ísuni aampa'ó kun-kwáásífímbá kísau máínena póna miwí túwa'nai e'a to'mayaa uwátinkanae séna maarán-ááí agaimái Fípimba amúwana mátímakaiye. Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye seyaafá'nánká sáwí'o úmaesamo

nú-fasi'aenko ta'ótokowana Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owí aantentafena arupíse úmai méraawe Maníkó siyáiye. Sáwí'o úmaesamo nú-fasi'aenko ta'ótokaimpinkemba Maníkóní ámútankoma faútínkáísasa Ísuwe'a kááísamai aúí'a úmai méraawe. Maníkóní ámáánkoni kísau-aaiwara'a agaimái amúwana mátímakaiye.

1 Kemá Póro Ísu Káráísitini kísau-waasigo é'a maanááí agai-timúmpo ísáaro. Maníkó kembá aantá-waasi sí'marena séna kesí ásé-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaiye.
2 Naaófá'á Maníkó wenáái simátímakowisafena minásé-ááí símai fasi'ámakain-aai súwasa aúfáí-wandaaifimba agaimakáawe.
3 Minásé-ááí Maníkón-ááninko kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísitintafesa símai agaimakáawe. Wemá waásimo kunúkáimba óraakon-awi'a Téfítin-aísaafitantambo uráiwain-iye.
4 Wení ámútanko Maníkómpákémbá póna Maníkó wembá pukáimpinkemba íyáfasinankaraintafeta minóráá-fásí'áémbá awánéta séta Maníkón-ááninkon-iye súne.
5 Fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi wenááisafesa timankúnkúmba ésa taawiyafíyantafena Maníkó Káráísitimba imáyáa amúwana kentáféna séna kesáái kosimátíma'mae núwo séna kawe-kísáú símakaiye.
6 Ísu Káráísitini waási-i'a íyantafena Maníkó táántena kembiwí Rómu-naopa'o méraawiwara'a táántaraiye.
7 Minááísáfé'a imáyáa é'a maanáúfáí agaimaráúmpo ísáaro. Kembiwí Rómu-naopa'o méraawi Maníkó wenarumbá tiména wení waási-i'a íyantafena táántaraiwai ísáaro. Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai farumó uwátinkaayantafe'a inaí súne.

Rómu-naopa'a kónaemo siyáin-aai.

8 Kembiwí Ísu Káráísitimpa'a timankúnkúmbo on-ááígó seyaafá'-áémpá'-wáásífá'á wété isasá ísááwa'a Ísu Káráísitini kísausafe'a imáyáa é'a Maníkómpá'á súwi súne.
9 Maníkóní kísau fasi'ámai maé'a ááninkoni ásé-aai simátime'a kembiwísáfé'a inaí símae'o iyúnda Maníkó wéisaiye.
10 Kempá'ó ímbo kúndasafe'a sé'a Maníkómpá'á áísai úmae iyé'a aráááímo táínamo e aambá wisínkéna'a Rómu-naopaken-kwaasise'a koméraano súne.
11 Maníkóní ámútanko súwa'nai isa'á kotúwa'nai ona'á wenááisafe'a fasi'ámai imáyáa íyantafe'a kempá'á kónae sé'a úne.
12 Miyámó ína'o é'a kembiwí túwa'nai ona'á kembá súwa'nai ónááwe. Ísu Káráísitintafe'a imáyáa é'a túwa'nai ona'á kembá miyá ónááwe.
13 Kesí waásisono. Kempá'ó ímbo kúndasafe'a sáwí-imayaa ofáínifo maanááí ísáaro. Sáwífa-kanaa kónae sé'o únda moórá-tantaako ta'ótóráísa'a méraumne. Fí'onkaa-waasifimbo Maníkóní aambó aráátimewanasamo aráááíwáéntemba kembiwí fí'onkaa-waasi owa'á miyá ónae sé'a úne.
14 Maníkó súwa'nai uráintafe'a sáwífa'-waasi óraa'-naopa'e kári'-naopa'e seyaafá'-ááímó ísaraawiye ímbo ísaraawiye túwa'nai onó.
15 Miyámó únda Rómu-naopa'o méraan-kwaasi ásé-aai kosimátimenae sé'a úne.

Ásé-aaigoni fasi'aén-ááí.

16 Ásé-aaisafe'o ímbo sigaesáfé'o únda maarán-ááín-iye. Ásé-aaisafesa timankúnkúmbo owí Maníkó wení fasi'aéntámbá miwítí sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba wéfautinkaiye. Aifa'á Yúndaa-waasi ísaraawasa ánaaemba fí'onkaa-waasi wéisaawe.
17 Ísu Káráísitin-aaisafetaamo érai'emo séta simankúnkúmbo úndasafenasa mindásafena aantemba Maníkó séna arupíse úmai méraawe sisatá wenaúranka'a arupíse úmaisa méraumne. Ásé-aaifinkemba miyán-ááísá ísaraumne. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

Maníkón-aaisafesa érai'emo sésamo timankúnkúmbo owísáféna Maníkó séna
arupíse úmai méraawe simbá pósa
aúí'a úmai méranaawe
agaimaréna siyáiye.

Maníkómbá tínaaembo uwámakaan-aai.

18 Maníkó maanááí aráásímakaiye. Marapákén-kwáási sáwí-imayaa ésa sáwí'a ésa miyámó ombá Maníkóní érai'-aaigoni aambá fáí'makaamba póna Maníkó áyámba éna wíyómpakemba sáwí-meyamba timíníye.

19 Maníkóní áwáuma ímba aúpá'á wéraifo afora'á aráátímakaimba marapákén-kwáási awánésa ímba imáyáa uráamba póna sáwí-meyamba timíníye.

20 Maníkó maramó úmaron-kanaarakemba kífé'wara'a Maníkóní áwáuma awánésa wení fasi'aémbó waé'wae'o i-fásí'áémbá kawe'-úmai awánésa Maníkón-ane'á túrantamba ímba wéawanaafo wení áwáuma é'a wéisaawe. Maníkó úmakain-tantaa'a awánésa pósa wemó mérain-aai kanaa'á wéisaawe. Mindásafesa sáwí'o ombá miwítí áwáugo isasá sáwí'a wéowe.

21 Maníkó mérain-aai ísaraambanifo ifátuwesa wenáwí'o mósá marésamo érai'a méraiyemo seráámbá ímba mósá marésa súwi ímba sésa ifátuwesa kaentaén-ímáyáá ésa kumeu'ó in-áémpá'-ímáyáá ésa

22 karo'á sésa kawe'-ímáyááwárá'-wáásísá úne sembánifo sáwí-imayaawara'-waasi ésa

23 Maníkó maé'mae'o iwáín-ímáyáá ímba mósá marésa waási áúwawaakaamba numamá waí-waamba iyaankafayaambá úmakesa mintántáákóntáfésa imáyáa mósá wémaraawe.

24 Waási miyá-sáwí'ó ontáféna Maníkó ánaaemba uwátimena séna sáwí-imayaasafe'o tiráásafe'o íyamba úwoi miyán-oro siyáisasa miwí keyáárika'a miwí túma sáwí'a wéowe.

25 Maníkón-aai érai'-aai taraisésa
karo'-ááí aráá́íwaesa Maníkó seyaafá-tántáá'ó úmakaiwaintafesa ímba imáyáa mósá marésa wení kísau ímbo máémba wemó uráin-tantaakontafesa imáyáa mósá marésa mintántáákóní kísau wémaewe. Maníkón-áwí'-aantembo mósá márááráamba érai'a mindá ímba mósá wémaraawe.

26 Waási miyá-sáwí'ó ontáféna Maníkó ánaaeni'a uwátimena séna sáwí-imayaasafe'o tiráásafe'o íyamba úwoi miyán-oro siyáisasa aaré tuwaai'waimbá tiyuwésa keíyái kesuwaainíné sisaná kesuwaai'é sésa sáwí'a úmae nówasa

27 waaí miyáumai tuwaaainíntómbá tiyuwésa keíyái kesuwaainí kesuwaainíné símaesa wénesa miyá-sáwí'á úmae wénontafena Maníkó miwí túra'a sáwí-meyamba arupíse úmai wétimiye.

28 Maníkó wenáái érai'-aai taráísóntafenawe séna ánaaemba uwátímísana miwítí sáwí-imayaago táái téna isasá kentí imáyáafinkeni'o ombá uwófí'a wéowe.

29 Fí'o-fi'o-sawi-imayaago miwífímbá óraa'a isasá sáwí'o ombá ímba saagésa túraniyamba ésa sáwí'a uwátinkesa kawe-kísáúmó máéntafesa tirunkó símai sáwí'a uwátinkesa tínkamowasa púwówasa aaisambá sésa karo'á simátiyuwesa símai sáwí'a uwátinkesa tíyo-aai símae nésa

30 túwí'a kumínkwae sésa karo'-ááí sésa Maníkómbá tíyámba uwánkesa sáwí-aai simátinkesa karo'á sé'a óraa'-waasisa úne sésa túma maimaé iyésa aú-sawi-kisau maénae sésa miyá ésa tinófoi-taai taraisésa

31 tirumpimbá kawe'-ááí ímba wéraisasa símaimo fasi'ámakaini'a ímba ésa miwítí waási-imayaa ímba ésa tirumbá ímba uwátinkesa miyámó ombá

32 Maníkó ámáámba símarena séna miyá-sáwí'ó owí puwónááwe siyáimba isésa ímba ifátúwáámba miyá úmae iyésa ímba saagésa miyámó owísáfésa aamoín-owe.

2

Maníkó aaifimbó wémaitinkain-aai.

1 Tuwímbai tuwánésa sésa sáwí'o owí sáwí-meyamba maénááwe sewí simátíménda ísáaro. Miyámó sembá kembiwíwárá'á miyá-sáwí'ó ombá póna aaifimbá maitinkáína'a sáwí-meyamba maénááwe.

2 Miyá-sáwí'ó owí Maníkó aaifimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímímba wemó arupíse úmaimo miyámó in-ááísá ísaraumne.

3 Tuwímbai tuwáné'a sé'a sáwí'o owí sáwí-meyamba maénááwe sembá miyá-sáwí'á ombá pó'a Maníkó aaifimbá ímba maisinkéna sáwí-meyamba simíníye ímba seró.

4 Sáwíˈa owaná Maníkó arumbá uwátinkena ímba áááema sáwí-meyamba tímímba timuˈmaréna méraiye. Mindásafeˈa sáwísamban-iye ímba seró. Sáwíˈo ombá tuwéˈa Maníkómpáˈá tíyantafena arumbá uwátinkena timuˈmaréna méraiye.
5 Énifo kemá tirunteˈa maréˈa sáwíˈo ombá ímba tuwéˈa Maníkómpáˈá ímba wétewe. Miyá-sáwíˈó úmae íyóntafena Maníkómó aaisambó sénamo arupíse-sawi-meyambo timínda-kanaa tínana Maníkó áfááraumai sáwí-meyamba timínana óraaˈa íníye.
6 Minkánáá tínana seyaafáˈnánká miwítí kísausafena kaweˈ-méyáné sáwí-meyane anondáá timíníye.
7 Kaweˈá úmae iyésa sésa Maníkó kentáá súwíˈa mósá maréna sánkasinkenasa maéˈmaeˈo onda-íta uwásinkainiye sewí Maníkó aúíˈa úmai maéˈmaeˈo íyaniˈa uwátinkainiye.
8 Kesáfé-ímáyáá aantemba ésa kaweˈ-ááí tínaaeniˈa uwámesa sáwí-aai aráááíwáéwi Maníkó áfááraumai aaisambá tiyéna sáwí-meyamba timíníye.
9 Sáwíˈo owí Maníkó tíˈa índa-iˈa uwátinkena umbai-tántááˈá tiména Yúndaa-waasiye fíˈonkaa-waasiye miyá éna
10 kaweˈó owí Maníkó sánkatinkena túwíˈa mósá maréna aáno uwátinkena Yúndaa-waasiye fíˈonkaa-waasiye miyá éna
11 ímba tuwínkaaˈ-úmai-meyamba timínífo arupíse úmai-meyamba timíníye.
12 Fíˈonkaa-waasi Maníkó naaófáˈó Mósesembo simámakain-amaamba ímba isésa sáwíˈo ontáféna méraawini áwáuma Maníkóní némpaˈa maéˈmaeˈa ónááwe. Yúndaa-waasi Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo isésamo taráísóntafena Maníkó minámáánkóní áwáuwaraˈa aaifimbá maitinkáíníye.
13 Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo isésamo ímbo aráááíwaiyanamo éna Maníkó arupíse úmai méraawe ímba síníye.
14 Maníkó fíˈonkaa-waasi
wení ámáámba ímba simátímakowasa miwítí imáyáafinkembo minámáámbó aráááíwaesamo ombá minámáámbó ísaraan-kwaasiyaamba wéowe.
15 Miyámó ombá Maníkóní ámáámba miwítí imáyáafimba wéraisasaraamba méraawana tirumpimbá aaí wéna kaweˈó ontáféna minááígó séna kaweˈán-owe séna sáwíˈo ontáféna sáwíˈan-owe wésiye.
16 Moórá-kanaamo tínanamo éna Maníkó Ísu Káráísitintafena sínana wemá waásiti imáyáa aúpáˈ-ímáyáá tuwímbarena aaifimbá maitinkáíníye. Ásé-aaimo simátimunda mináááíwáráˈá simátimune.

Yúndaa-waasi Maníkóní ámáámba tokáundasa póna súwaˈnai iyemo siyáan-aai.
17 Yúndaa-waasisa únemo sewí ísáaro. Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba ísaraundasa póta kaweˈ-úmaisaamo méraundasa Maníkóní waásisa úne séˈa kentúma mósá wémaraawe.
18 Minámáámbá ísaraantafeˈa Maníkómbó aráááimo tainíˈo on-ááí iséˈa kaweˈó on-tántááˈé sáwíˈo on-tántááˈé kanaaˈá tuwímbareˈa
19 óraaka séˈa kaweˈ-ámbó ímbo awánaraan-kwaasi kanaaˈá aráátimeta kumeuˈ-áémpáˈó méraan-kwaasi kanaaˈá sáma kátinketa
20 tááˈo ímbo ísáán-kwaasi aráátimeta iyámpóíyaambo on-kwáásí aráátimune wésewe. Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba ísaraantafeˈa imáyáa éˈa séˈa seyaafáˈ-ááí iséta éraiˈ-aaisa súne-imayaa éˈa póˈa miyán-ááí wésewe.

21 Tuwímbaimo aráátimemba kembiwíwáráˈá mináái aráááíwáéro. Umémbá ímba orómó sembá kembiwíwáráˈá ímba miyán-oro.
22 Aare-úméné waai-úméné ímba orómó sembá kembiwíwáráˈá ímba miyán-oro. Karoˈ-máníkó sáwí-tantaaˈa iyémó sembá kembiwíwáráˈá sáwíˈa éˈa minkáróˈ-máníkóní naaúmpaˈo sáwíˈo ombá mindá ifáˈá túwáaro.
23 Maníkó Mósesembo simámakain-amaanta ísaraumne séˈa kentúma mósá máráámbanifo minámáámbá taraiséˈa sáwíˈo ombá waási tuwánésa sésa Maníkón-áwíˈa sáwíˈa uwánkááwe wésewe.
24 Mindásafena naaófáˈá Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Yúndaa-waasi sáwíˈo ontáfésa
fíˈonkaa-waasi tuwánésa Maníkómbá
símai sáwíˈa wéuwankaawe
agaimaréna siyáiye.

25 Yúndaa-waasi ontáféˈa túma kárámai araénáémba wéeˈa séˈa Maníkóní waásisa únemo sewí Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba aráááíwáémba Yúndaa-waasi ombá mindá

kawe'á uwátínkáífo minámáámbá ímba aráááíwáémba Yúndaa-waasi é'a túma kárámai araénáémba uráamba mindá ímba kawe'á uwátínkáísa'a úwoi-waasiyaamban-owe.
26 Fí'onkaa-waasi ímba túma kárámai araénáémbo
owí Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba aráááíwáéwanamo imbá Maníkó séna Yúndaa-waasiyaamba é'a túmo kárámaimo araénáémbo owíyáámbá é'a kesí waásiyaamban-owe wésiye.
27 Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba agaimarówa'a Yúndaa-waasi isé'a túma kárámai araénáémba uráambanifo minámáámbá taráíyaamba pósa fí'onkaa-waasi ímba túmo kárámaimo araénáémbo owí minámáámbá aráááíwáéwimo ésa aaifimbá maitinkánááwe.
28-29 Túmo kárámaimo araénáémbo owí mindásafena aantemba ímba Yúndaa-waasi Maníkóní waási-úramban-ofo Maníkóní ámútanko miwítí sáwí-imayaa maitíyukaiwai Yúndaa-waasi Maníkóní waási-úramban-owe. Agaimakáin-amaanko ímba miyá uwátínkáífo Maníkóní ámútanko miyá wéuwatinkaiye. Miyámó on-kwáásísáfésa fí'on-kwaasi ímba aamoí wéuwatinkaafo Maníkó aantemba aamoí wéuwatinkaiye.

3

1 Ímba fí'onkaafimban-ifo Yúndaa-waasifimba nóran-kawe-tantaara paápé uráiyo. Túmo kárámaimo araénáémbo uráamba mindá nóran-kawe-tantaara paápé uráiyo sembó
2 sísai íya'o é'a anondáá sé'a kawe-tántáá'á paápé éna aifa'á Yúndaa-waasi Maníkón-aaimo ta'ótoraiyantafena simátímakaiye sénaumne.
3 Simátímakaimbanifo tuwímbai Maníkóntáfésa ímba imáyáa ésa wenáái ímba wétaawiyafowe. Miyán-ofo Maníkó ímba miyá éna wemó siyáintemba éna símai fasi'ámakaintemba wéiye.
4 Waási karo'-ááí wésefo Maníkó érai'-aai aantemba wésiye. Maníkóntáféna símai aúfáífimba agaimaréna séna
enááigo érai'-aai aantemba isasá waási ísaraawe. Ímba kanaa'á aaifimbá maenkánááfo enááigo seyaafá'-wáási táái wéiyaakaiye
agaimaréna siyáiye.
5 Kesáámó sáwítaamo úndafinkemba Maníkóní kawe-kísáú afora'á wéraintafeta sáwíta únanasa Maníkó sáwí-meyamba símímba sáwí'a iyésá ímba senó. Miyán-ááí waásiti imáyáafinkemban-ifo ímba miyásá senó.
6 Maníkómó ímbo arupíse úmaimo mérainkakaa ánaaemba seyaafá'nánká'ó méraawini áwáusafena ímba tísai isinó.

7 Moórá-aai ísáaro. Kesáámó karo'-ááímó súndafinkemba Maníkóní érai'-aai afora'á paápé isaná wenáwí'a mósá óraa'o intáféta kesáámó sáwí'o úndasafenasa Maníkó aaifimbá maisínkáímba sáwí'a iyésá ímba senó.
8 Miyán-káró'-ááímó sembá mimpínkémbá sésa kesáámó sáwí'o úndasa mimpínkémbá kawe-tántáá'á paápé ínana Maníkón-áwí'a iyíníye ímba miyán-ááí seró. Tuwímbai kesúwí'a sáwí'a uwásinkaiyantafesa kentáfésa karo'á sésa miyán-ááí siyé wésefo Maníkó miwí aaifimbá maitinkéna arupíse úmai sáwí-meyamba timíníye.

Seyaafá'-wáási ímba arupíse úmaimo méraan-aai.
9 Kemá Póro mináái imáyáa é'a súne. Maníkón-aúranka'a ímba maarán-iye. Yúndaa-waasiya kawe'-wáásísá únasasa fí'onkaa-waasi sáwí-waasi owémá ímba miyán-ifo é'a siyáumne. Sáwí-imayaago seyaafá'nánká ta'ótokaiye súne.
10 Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkón-aúranka'a seyaafá'nánká ímba arupíse úmai méraawe.
11 Énifo seyaafá'nánká'ó arupísemo í-tántáá'á ímba kawe'-úmai
awánésa Maníkóe'a méranae ímba wésewe.
12 Seyaafá'nánká Maníkómbá tínaaemba uwámesa sáwí-amba aráááíwaesa kosaambaí ésa ímba kawe'á wéowe.
13 Waási puwésamo kawáá'o ontembá miwí tááigo miyá isasá karo'á simátiyuwaawana miwí tááigo waaifainkómó waásimo ukútíntemba isasá
14 óraa'a símai sáwí'a uwátinkesa
15 ááéma tínkamowasa púwówi mésa
16 nópa'o tí'o úni'a úmai
umbai-tántáá'á timésa
17 ímba faru uwátinkesa
18 Maníkón-áároi ímba inkaisésa ifátuwesa méraawe
agaimaréna siyáiye.

19 Maníkó seyaafá'-máráfákén-kwáásísáféna ámáámba séna mináái aráááíwáéro
siyáimbanifo taraiséta seyaafá'nánká Maníkón-aúranka'a sáwí'a éta súnda arupíse
úmaisa méraumnesa ímba érai'a súne.
20 Maníkómó siyáin-amaamba wéraisata seyaafá'nánká ímba érai'e séta seyaafá'-
ámáámbá aráááíwaundasa póna Maníkó kentáásáféna séna arupíse úmai méraawe síníye
súndasa karo'-ááísá súne.
Ámáámba iséta sáwí'a uráumnesa súne.

Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owí Maníkó arupísemo uwátínkáín-aai.

21 Maníkó aú-amba aráásimenasa Maníkón-aúranka'o waásimo arupísemo uwátínkáín-
amba aráásimenasa wemó siyáin-amaamba ímba imáyáa éna minámbá aráásímakaiye.
Mináááísáfésa naaófá'á Mósesee Maníkón-aai simátímakowiye minámbá paápé índa-aai
simátimesa agaimakáawe.
22 Waási Ísu Káráísitafesa sésa érai'a kentáási sáwí-imayaafinkemba awásíyukaiye
sewaná miwísáféna Maníkó séna arupíse úmai méraawe wésiye. Ísu Káráísitin-aaisafesa
timankúnkúmbo owí Maníkó arupíse uwátínkáímba mimbórá-ámbá wéraiye.
23 Seyaafá'nánká sáwí'a ésa Maníkómbó aráááímo táínda-i'o úmaimo ménaesamo ombá
káfé'a ímba miyáumai méraawana póna
24 Maníkó úwoi túwa'nai ena arumbá uwátínkáísana Ísu Káráísiti miwítí
sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkembo awátinkena Maníkón-aúranka'a arupíse
uwátinkaindasafena pukáiye.
25 Maníkó séna sáwí'o om-béyámbá maitiyuwáíndasafena Ísu Káráísiti puwínana wení
naaemá kumíníye siyáimba mináááísáféta séta érai'a miyán-iye súndasafenasa kentáási
sáwí-meyamba wémaisiyuwaiye. Ááémo sáwí'o uráamba Maníkó ímba ááéma sáwí-
meyamba tiména wemá arupíse imbá awánáíyantafena séna ánaaemba Ísu Káráísiti
puwéna miwítí sáwí-meyamba maitiyuwáíníye siyáiye.
26 Káfé'a Maníkó arupísemo imbá awánáíyantafena waásimo sáwí'o ontáféna
imáyáa éna maará wéiye. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-meyamba maitiyúwáín-aaisafesa
timankúnkúmbo owí Maníkó wenaúranka'a arupíse wéuwatinkaiye.

27 Miyáumai kesúsa maimaétaamo íyóndasa kentááfímbá ímba wéraiye. Ímba
kentáási kawe-kísáúsáfénan-ifo Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúnta úndasafena
mindásafena aantemba Maníkó wenaúranka'a arupíse wéuwasinkaiye. Miyáumai kesúsa
maimaétaamo íyóndasa kentááfímbá ímba wéraiye.
28 Simátimunda érai'-aain-iye. Maníkóní ámáánta ímba aráááíwaundasafenasaan-
ifo wenáááisafeta simankúnkúnta úndasafenasa Maníkó wenaúranka'a arupísesa
wéuwasinkaiye.
29 Ímba Yúndaa-waasi aantembanifo fí'onkaa-waasiwara'o túwa'nai índasafena Maníkó
méraiye.
30 Mimbóráwígó Maníkó ména Yúndaa-waasisa wenaúranka'a arupíse uwásinkenasa
fí'onkaa-waasiwara'a miyá wéuwatinkaiye.
31 Wenáááisafeta simankúnkúmbo úndasafenasa Maníkó arupíse uwásínkáísata
miyáumai Maníkóní ámáámba ímba tuwéta minámáánkóní áwáuma awánéta
wéaraaiwaumne.

4

Émbaramu Maníkón-aaisafena amankúnkúmba úntafena arupíse úmai méraanemo Maníkó siyáin-aai.

1 Émbaramu Yúndaa-waasisa síwá'náma wenááimo simátíménda ísáaro.
2-3 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'emo sénamo amankúnkúmbo uráintafena Maníkó séna
arupíse úmai méraane siyáiye
agaimaréna siyáiye. Émbaramuni kawe-kísáúsáfénamo Maníkómó sénamo arupíse
úmai méraane siyáinkakaa Émbaramumo wení kísausafenamo áúma maimaéna iyúmba
wéraisino. Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'e siyóntafena Maníkó séna arupíse úmai
méraane siyáimba mindásafena Maníkón-aúranka'a Émbaramu áúma maimaéna iyúmba
ímba wérombaniye.

4 Moórá-aai ísáaro. Moóráwigoni kísau wémaewana méyámbó tímímba ímba úwoi
wétimifo miwítí kísau awánéna méyámbá wétimiye.

5 Maarán-ááí érai'-aain-iye. Kawe-kísáúmó maúndasafena arupíse úmai méraawe-aai Maníkó ímba wésifo Maníkón-aaisafeta simankúnkúmbo úndasafenasa Maníkó séna arupíse úmai méraawe wésiye. Sáwí'o uráundasaamo arupísemo uwásínkáinta Maníkón-iye.
6 Kawe-kísáúmó máéntafena Maníkó ímba imáyáa wéifo Maníkón-aaisafesamo érai'emo sentáféna imáyáa éna arupísemo uwátínkáíwain-iye Maníkó sisaná miwí tirunkó kawe'á wéiye. Minááísáféna naaófá'á Téfíti aúfáífimba agaimaréna séna
7 Maníkó sáwí'o owítí sáwí-imayaa maitiyuwéna ímba imáyáa úmae íyísana tirunkó kawe'á wéiye.
8 Sáwí'o owí Maníkó ímba imáyáa
úmae íyísana tirunkó kawe'á wéiye
agaimaréna siyáiye.

9 Minááí túmo kárámaimo araénáémbo uráawi Yúndaa-waasisafena aantemba ímba siyáifo ímbo túmo kárámaimo araénáémbo uráawisafenawara'a Téfíti séna miwítí sáwí-imayaawara'a maitiyúwáísana tirunkó kawe'á wéiye-aai siyáiye. Fí'omba minááí
sé'a Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'emo sénamo amankúnkúmbo uráintafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáiye
agaimaréna siyáiye.
10 Émbaramu áúma ímba kárámai araénáémbo urónka'a Maníkó wentáféna séna arupíse úmai méraane séna
11 Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmba úntafena arupíse úmai méraandawi ómpo enáúma kárámai araénáémba uwó súwana miyá uráiye. Miyáumai túmo ímbo kárámaimo araénáémbo uráawiwara'a Maníkón-aaisafesa érai'e sésa timankúnkúmba ontáféna Maníkó séna arupíse úmai méraawe wésiye. Miwí Émbaramumo miyámó uráintemba Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa pósa Émbaramuntafesa kentáá síwá'náraamban-iye wésewe.
12 Súmo kárámaimo araénáémbo úndawisa wemá kentáá síwá'náma iyésá súne. Ímbo súmo kárámaimo araénáémbo úndasafeta aantembanifo Émbaramumo miyámó uráintemba Maníkón-aaisafeta simankúnkúmba úndasafetaawe Émbaramuntafeta kentáá síwá'náma iyésá súne. Émbaramu áúmo ímbo kárámaimo araénáémbo urónka'a Maníkón-aaisafena amankúnkúmba éna ména póna Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba owí tíwá'nán-iye.

Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owí Maníkó símai fasi'ámakaimbo timínda-aai.

13 Naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena símai fasi'ámakon-aai séna ewé enaísaafitantambo íyawiye seyaafá'-márámá kentí maramá wéraiye siyáiye. Ímba Émbaramu Maníkóní ámáámba aráááwakontafenan-ifo amankúnkúmbo úntafena aantemba Maníkó séna arupíse úmai méraane súmbanifo Maníkó Émbaramuntafena símai fasi'ámakon-aai siyáiye.
14 Maníkó símai fasi'ámakon-aai Mósesembo simámakain-amaambo aráááwáéwisafena ímba siyáifo Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owísáféna siyáiye. Miyámó ímbo uráinkakaa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owí úwoisafesa owisinó. Maníkó símai fasi'ámakaimba úwoisafena sisinó.
15 Ámáán-aai wéraisasa taráíyaantafena moórá-amba Maníkómó aaisambó sénamo sáwí-meyambo timínda-amba paápé uráiye. Ámáán-aaimo ímbo wérainkakaa ímba taráísísina ámáán-aai wéraiye.

16 Émbaramu Maníkón-aaisafena amankúnkúmba úntafena símai fasi'ámakon-aai siyáiye. Miyáumai Émbaramun-aísaafitantambo íyawi Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba íyawi Maníkó úwoi túwa'nai ena símai fasi'átínkáímba timíníye. Ímba Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo ísaraawi aantembanifo Émbaramumo amankúnkúmbo uráintemba timankúnkúmbo owí wemá úwoi túwa'nai iye. Maníkón-aaisafeta simankúnkúmba úndawisa Émbaramu kentáá síwá'náraamban-iye.
17 Maníkón-aúranka'a Émbaramu mérowana maarán-ááí símai agaimaréna séna
fí'o-fi'on-kwaasi tíwá'náma
óne Maníkó siyáiye

agaimaréna siyáiye. Maníkó púwómpinkembo íyáfasintinkaiwai éna wemó aaimó sisanamó ímbo wérain-tantaakomo paápé iwáín-ááisafena Émbaramu amankúnkúmba uráiye.
18 Waási ímbo paápé íyan-tantaatafena Maníkó Émbaramuntafena súwana Émbaramu érai'a miyá ínena siyé siyáimba póna fí'o-fi'on-kwaasi tíwá'nán-iye. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
enaísaafitantambo íyawi
sáwífa'-waasi paápé ónááwe
agaimaréna siyáinka'a pósa paápé uráawe.
19 Áááma Émbaramu waurámbá kéna sáwífa'-aatai 100 aatai maisuwéna mérowana awaaininkó Séraa age-ínímbá mérowana póna ímba imáyáa éna Maníkóntáféna fasi'ámai imáyáa éna
20 Maníkó símaimo fasi'ámakon-aaisafena érai'e séna ímba kae'-ímáyáá éna fasi'ámai ména Maníkón-áwí'a mósá maréna
21 séna Maníkómó símaimo fasi'ámakainten-úmai kanaa'á iyámpói simíníye séna
22 miyáumai Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmba úntafena séna arupíse úmai méraane siyáiye.

23 Arupíse úmai méraane siyáimba ímba Émbaramuntafena aantemba siyáifo
24 kentáásáfénawara'a miyán-ááí siyáiye. Fasi'aénkó Ísumba pukáimpinkemba Maníkó íyáfasinankaraiwain-aaisafeta érai'e séta simankúnkúmbo úndasafenasa séna arupíse úmai méraawe wésiye.
25 Kesáámó sáwí'o uráundasafenasa kentáási sáwí-meyambo maisiyuwáíndasafenasa Maníkó Ísu Káráísitimba ai'marówana kuména kumpuwúwana Maníkó wenaúranka'a arupíse uwásinkaindasafenasa pukáimpinkemba íyáfasinankaraiye.

5

Maníkó arupísesaamo uwásínkáín-aai.

1 Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúmbo úndasafenasa Maníkó wenaúranka'a arupísesa uwásínkarenasa Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau-imayaa éna faru uwásínkáísata mimbóráí'a úmaisa méraumne.
2 Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúmbo úndasafenasa Maníkó úwoi wésuwa'nai-ipata mósinkaraisata méta Maníkóe'a sámo kain-áémpátá méraandasafeta amu'maréta méraunanasa sirunkósá aamoí wéiye.
3 Umbai-tántáá'ó kempátáámó wéraimba sirunkósá aamoí isatá minúmbái-tántáá'ó wéraintafeta fasi'ámai méta ímba suwesaraí ínta
4 mindásafena Maníkó séna kawe'-úmai méraawe sisatá mindásafeta weséta méraandasafeta amu'maréta méraunana sirunkósá aamoí wéiye.
5 Weséta méraandasafeta amu'marétaamo méraundasa kentáásáféna ímba awinkáínda póna ímba sigaesá íníye. Maníkó wení Ufaen-ámútánkómbá ai'marówana keséta kumbéna Maníkómó kentáásáfénamo óraa'-imayaamo imbá aráásímímba póta wesé'o méraandasafeta amu'maréta méraunanasa póna ímba sigaesá wéiye.

6 Kesáá ímba fasi'ámai méraawananasa Maníkómó siyáin-kanaamo tiyáimba kesáámó sáwí'o úmaisaamo méraundafinkembo kusúwa'nai índasafenasa Ísu Káráísiti kumpukáiye.
7 Arupíse-waasigombo áwa'nai ondasáfé'a puwónaemo senkakaa umbaí taisinó. Kawe'-wáásígómbó áwa'nai ondasáfé'a wen-ánóndáá puwónae sésa púwówaisi ína púwówaisino ímba isáúmne.
8 Énifo kesáámó sáwítaamo úmaisaamo méraundasa súwa'nai índasafenasa Ísu Káráísiti kumpukáiye. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba Maníkó arumbó símínta mindása wéaraasimiye.
9 Ísu Káráísiti kentáá-ímáyáá énamo pukáintafena Maníkón-aúranka'a arupíse uwásínkarainta pónasa Káráísiti érai'a kentáási sáwí-meyamba maisíyukaintafenasa Maníkó ímba aaisambá síníye.
10 Kesáá Maníkómbó síyámba uwánkaraundasa wenáániniko kentáá-ímáyáá éna pukáimba póta Maníkóe'a mimbórá-ímáyáárátá méraundasa miyáumai Ísu Káráísiti úwoi ména póna érai'a kawe'-ámpá'ó kúndasafenasa wégarawiyiye.
11 Ímba mináái aantembanifo maarán-ááíwárá'án-iye. Fasi'aénkó Ísu Káráísiti Maníkónté mimbóráí'a uwásínkáísanasa póna Maníkóntáféna kesirunkósá aamoí wéiye.

Ándámunte Ísunte-taai.

12 Maarán-ááí ísáaro. Aifaráán-kwáásígó Maníkón-aai taráíyaimba póna sáwí'o on-ámbá
paápé uráiye. Sáwí'a uráimba póna púwón-amba paápé uráiye. Seyaafá'nánká sáwí'a
ombá pósa púwón-ampa'a wégowe.
13 Maníkómó Mósesembo ámáámbo ímbo simámakonka'a waási sáwí'a uráamba isaná
Maníkó misáwí'ó uráan-aai ímba agaimakáiye.
14 Aifa'á Ándámu mérowasa matinka-matinka úmaesa tunka'á Mósesemo íyámaunka'-
waasisomba pukáawe. Ándámu Maníkón-aai taráíyowasa wempákén-kwáásí tuwímbai
ímba miyá umbá sáwí'a ésa pósa pukáawe.

Ándámu ánaaembo paápé índawimo índanteni'a éna Káráísitimo tuwímbai-tantaa'o
índanteni'a ímba uráifo
15 sáwí'a uráimbanifo Maníkó úwoisa wésuwa'nai-iye. Ándámu Maníkón-aai taráíyaimba
pósa seyaafá'nánká pu'maésamo íyómba érai'-aain-ifo Maníkó seyaafá'nánká úwoi
túwa'nai índasafena moóráwigomba Ísu Káráísitimba ai'marówana kuména kawe'á
uwátínkáfa'a íyímba minánkó íyáákaraiye.
16 Ándámu aifaráán-kwáásígó sáwí'o uráinkakemba seyaafá'nánkátá sáwí'a úmaeta
iyúnanasa Maníkó ímba miyámó imbá kawetá uwásínkáíye. Aifa-kánáá aifaráán-kwáásígó
Maníkón-aai taráíyowana Maníkó séna sáwí'a ónda po puwínone séna ánaaemba sáwífa'-
waasi sáwí'a uwaná séna úwoi túwa'nai e'a kesúranka'a arupíse uwátinkanaumne siyáiye.
17 Ándámu aifaráán-kwáásígó sáwí'o uráinkakemba seyaafá'nánká puwí-ámpá'á
aráááíwáéwana minánkó ta'ótokaifo moóráwigo Ísu Káráísiti maarán-óráá-káwé-kísáú
maiyáiye. Maníkóntáfésа súwa'nai uwómó sewí úwoi kawe'-úmai túwa'nai ena
wenaúranka'a arupíse uwátínkáísana Káráísiti túwa'nai isasá fasi'ámai mésa sáwí-
kisaugomba wéiyaakaawe.

18 Énifo minááígóní áwáuma maarán-ááín-iye. Aifaráán-kwáásígó sáwí'o urónkakemba
Maníkó seyaafá'nánkátáféna séna sáwí'a ésa puwónááwe siyáimba póna moóráwigo Ísu
Káráísiti kawe'á urónkakemba sáwí'o uráampinkemba faútinkena aúí'o úmaimo maé'mae'o
íyani'a wéuwatinkaiye.
19 Aifaráán-kwáásígó Maníkón-aai taráíyonkakemba seyaafá'nánká sáwí'a uráambanifo
moóráwigo Ísu Káráísiti Maníkó siyáintemba urónkakemba Maníkó wenaúranka'a
sáwífa'nanka arupíse wéuwatinkaiye.

20 Sáwí'o umbá Maníkó wení ámáámba Mósesemba simámakomba mindásafena miwítí
sáwí-imayaago óraa'a uráiye. Miyá umbánifo Maníkó arumbá uwátínkámaena iyúwana
óraa'a uráiye.
21 Ááéma sáwí'o urón-imayaago ta'ótokowasa pósa puwí-ámbá aráááíwakaawe. Miyá
uráambanifo káfé'a Maníkómó arumbó uwásínkáíwaisa ta'ótóráísata wenaúranka'a
arupíse úmaisaamo méraundasa kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti aúítaamo úmaisa
maé'mae'o onda-íta wéuwasinkaiye.

6

Ísuwe'a kááísamaisaamo méraunda-aai.

1 Simátíménda ísáaro. Maarán-ááí ímba seró. Maníkó úwoi súwa'nai úmae iyínana
óraa'a índasafeta sáwí'a úmae iyéta méranae ímba seró.
2 Púwón-kwaasimo miwítí sáwí-imayaagomo ímbo aneka'ó ta'ótotuwenamo wéraintemba
kentááfímbá sáwí-imayaago ímba ta'ótotuwena wéraisata póta ímba sáwíta úmaeta iyéta
ménaumne.
3 Maarán-ááí é'a ísaraawe. Nombó maisínkáanta Ísu Káráísiti weséta kááísasinkaisata
weséta pukétaaraamba úmaisa méraunanasa kentáási sáwí-imayaago ímba ta'óto'maena
íyísata méraumne.
4 Nombó maisínkáanta kesáá Ísu Káráísitiyeta puwúnasasa utarááwataaraa
únanasa kentáási sáwí-imayaago ímba ta'óto'maena wéiyiye. Maníkó kentáásifowa
fí'onka'ma'mai-fasi'aentambo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba kentáá
íyáfasisinkenaaraamba uráisata aúí'a úmaisa méraumne.
5 Ísu Káráísiti pukáimba wemó waásiti sáwí-imayaagomba íyáákaraintemba weséta
kááísamai méraundasafenasa sáwí-imayaago kentáá ímba ta'ótokaiye. Miyáumai Ísu

Káráísitimo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba weséta kááísamai méraundasafeta aúíˈa úmaisa méraumne.
6-7 Maarán-ááí ísaraawe. Púwówanamo imbá sáwí-imayaago ímba taˈótotuwena wéraisana kentáásí sáwí-imayaagoni fasiˈaémbá taiˈáínana kesáámó sáwíˈo úmae iyúndawisa ímba taˈótoˈmae iyíndasafena Ísu Káráísiti aaraa-táíyáˈá pukáisana kentáásí sáwí-imayaago kentáá ímba taˈótokaiye.
8 Ísu Káráísitiyeˈa pukétaaraanta úmaisa méraundasa póta minááí éraiˈ-aai isatá weséta méraumne.
9 Maarán-ááísá ísaraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba íyáfasinkaisana puwí-fásíˈáénkó ímba taˈótoraisana anekaˈá ímba wépuwiye.
10 Aoisaambó ombó taiˈáíndasafena mimbórá-kánáá pukáimba póna mindásafena ímba anekaˈá puwéna íyáfasinena ména Maníkóntáféna imáyáa éna méraiye.
11 Miyáumai imáyáa éˈa séˈa pukétaaraanta úmaisa méraunanasa sáwíˈo úndawisa ímba taˈótotuwena wéraisata méta Ísu Káráísitiyeˈa kááísamaisa méraundasa Maníkó aamoí ínkwae-iˈa úmaisa méraumne.

12 Kentí sáwí-imayaasafeˈa tiráááísafeˈa ofáínifo sáwíˈo owí kembiwí ímba taˈótoraino.
13 Kentúsane kentiyáánamaisane ímba ewé símai sáwíˈa éˈa pukékaan-úmai méraawanamo íyáfasintinkaisaˈo méraawi Maníkómpáˈá kentúwawaaˈa améˈa wentáféˈa ewé éˈa kentúsane kentiyáánamaisane wení kawe-kísáú aantemba máéro.
14 Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko ímba káráwiyisana Maníkó úwoimo túwaˈnai iwáí káráwiyisana póna kentí
sáwí-imayaago kentúma ímba taˈótoraino.

Maníkó wení kísau-waasi-iˈo uwátínkáín-aai.
15 Minááí imáyáa éˈa simátíménda ísáaro. Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáárá'á ímba káráwiyisana Maníkó úwoimo súwaˈnai iwáísá káráwiyisata mindásafeta ímba úwoi sáwíˈa úmaeta íyóno.
16 Wení kísau maénaumnemo sembá wemá káráwiyisasa wení kísau-waasi méraawe-aai ísaraawe. Miyáumai sáwíˈo íyanamo éna misáwí-ímáyáágó taˈótokainaˈa misáwí-kísáú maimaé iyéˈa méraawini áwáuma Maníkóní némpaˈa maéˈmaeˈa ónááfo Maníkón-aaimo isáíyanamo éna wemá káráwiyainaˈa wení kísau maimaéˈa iyíyana wenaúrankaˈa arupíse uwátinkainiye.
17 Ááémo sáwíˈo uráawi taˈótokowasa ánaaemba éraiˈ-aai simátímaˈmaesa íyówaˈa iséˈa kentirumpimbá fasiˈámai taˈótokaawaˈa mindásafeˈa Maníkómpáˈá súwi súne.
18 Sáwíˈo uwáí taˈótokompinkemba Maníkó faútinkowaˈa arupíse-imayaa uwaná minárúpísé-ímáyáágó taˈótokaiye.
19 Ímba fasiˈámai méraantafeˈa kesáái isáíyan-aai simátimune. Ááéma sáwíˈa ónae séˈa fíˈo-fiˈon-tantaaˈwaraˈa sáwíˈa uwaná taˈótokaimbanifo káféˈa kaweˈá ónae séˈa kawe-ímáyáá aantemba éˈa Maníkóndé-iˈa oro.

20 Ááémo sáwíˈo uwáí taˈótokonkaˈa kaweˈ-ímáyáá ímbo umbá
21 sáwíˈo uráamba káféˈa tigaemá wéiye. Sáwíˈo untáféna ímba kawe-tántááˈá kentópaˈa tiyáiye. Miyá-sáwíˈó úmae íyómpinkemba méraawini áwáuma Maníkóní némpaˈa maéˈmaeˈa wéowe.
22 Maníkó sáwíˈo umpínkémbá faútinkena wení kísau-waasi-iˈa uwátínkaraimba póˈa Maníkóndé-iˈa úmai méˈa aúíˈa úmai maéˈmaeˈa ónááwe.
23 Sáwíˈo owí-ánóndáá puwíyambanifo Maníkó kentáásí Fasiˈaénkó Ísu Káráísitini kísau-imayaa éna aúítaamo úmaisaamo maéˈmaeˈo onda-íta wéuwasinkaiye.

7

Maníkóní ámútanko aráásímakain-antaamo arááíwaunda-aai.
1 Kesí waásisono. Seyaafáˈnánká ámáán-aai ísaraafo simátíménda ísáaro. Úwoimo méraankaˈa ámáán-aaigo káráwiyaimba póna puwíyamba minááígó ímba káráwiyiniye.
2 Ámáánkomo siyáintemba aarakwáˈó ombá awaaikómó aúmó aráínkaˈa awaaininkó weséˈa kááísamai méraisana awaaikómó púwísanamo imbá kááísamaimo méreyamba wétaiˈaiye.
3 Awaaikómó mérainkaˈo aaregómó fíˈon-kwaasigonkaˈo wimbá mindá sáwí-inimban-iye sefó awaaikómó puwínanamo éna ámáánkomo sintembá fíˈon-kwaasimo maíndamo éna kanaán-iye.

4 Kesí waásisono. Miyáumai kentáfénawe séna

Ísu Káráísiti pukáimba Maníkómó Mósesembo simámakain-amaamba imáyáa é'a Ísu Káráísitiye'a kááísamaimo méraantafe'a pukékaambo úmaimo méraamba minámáánkó ímba ta'ótokaifo Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawe. Maníkó Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankaraiwai Ísunde-i'a uré'a pó'a Maníkóní kísau wémaewe.

5 Ááéma sáwí-imayaasafeta siráááísafetaamo uráundarata ímba miyán-oro siyáin-amaamba iséta imáyáa éta ifátuweta sáwí-imayaasafeta siráááísafeta éta sáwí'a

éta púwónda-amba aráááíwaeta

6 miyásáámó uráunda káfé'a Maníkó sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkenta faúsínkáísanasa Maníkómó Mósesembo simámakain-amaanko ímba ta'ótokaisata ááéraan-amba Mósesemo agaimakáin-amaankoni aambá ímba aráááíwaeta

aú-amba Maníkóní ámútanko aráásímakain-anta wéaraaiwaumne.

Maníkóní ámáámbo ímbo wérainkakaa sáwí-imayaagoni áwáuma ímba isáúsino siyáin-aai.

7 Minááímó imáyáamo é'a simátíménda ísáaro. Maníkómó Mósesembo simámakain-amaantafe'a sáwí-amaamban-iye ímba seró. Minámáán-ááímó ímbo wérainkakaa sáwí-imayaagoni áwáuma ímba isáúsino. Túraniyamba ímba oro. Minámáánkómó ímbo miyámó siyáinkakaa súraniyambo úndasafe'a sáwí'a úne ímba súsino.

8 Minámáánkó séna túraniyamba ímba orómó siyáimba kempímbá sáwí-imayaa wéraimba pó'a minámáámbá taraisónae sé'a súraniyamba áfááraumai uráumne. Minámáánkómó ímbo wérainkakaa sáwí'o únda ímba imáyáa é'a sáwí'a úne súsino.

9 Ámáánko ímba miyán-oro siyáimba ímba isé'a kawe'-úmai méraumne-imayaa é'a mé'a ánaaemba minámáámbá ísaraunda taraisónae sé'a taráíyaunda

10 mindá púwóndawi úne. Minámáámbó aráááíwakaundarakaa kawe'-úmai mérausino. Minámáámbó taráíyaundawi pó'a púwóndawi úne-aai ísaraumne.

11 Minámáánkó séna ímba miyán-oromo siyáimba kempímbá sáwí-imayaago wéna póna karo'á simásínkáísa'a minááí taraisónae sé'a taráíyaunda pó'a púwóndawi úne.

12 Miyáumai Maníkómó Mósesembo simámakain-amaan-aai ímba miyá oró-ááí Maníkón-aai arupíse-aai kawe'-ááín-iye.

13 Minkáwé'-ááígó ímba púwónda-i'a uwásínkaraifo kesí sáwí-imayaago aantemba púwónda-i'a uwásínkaraiye. Sáwí-imayaasafe'a siráái wétaifo minámáámbó taraisónae sé'o taráíyaunda púwóndawi é'a kesí sáwí-imayaagoni áwáuma áfááraumai sáwí'a úwa'a awánaraumne. Minámáánkó séna ímba sáwí'an-oro siyáifo kemó sáwí'o uráunda kesí sáwí-imayaago aantemba óraa-sawi'a úwa'a awánaraumne.

Sáwí'o úndawisaamo ta'ótokain-aai.

14 Ámáámba Maníkómpákémbá kunkáifo kemá marapákén-kwáásí únana sáwí'o úndawi ta'ótokaisa'a minímáyáágóní kísau wémaumne.

15 Kawe'ó úndasafena siráái taisa'á miyá ónae súndanifo ímba miyá wéune. Sáwí'o úndasafena ímba siráái taisa'á ímba miyá ónae súndanifo miyá wéune. Miyámó únda ímba kawe'-ímáyáá wéune.

16 Ímba sáwí'a ónae súndanifo miyá-sáwí'ó úndasafe'a sé'a Maníkó siyáin-amaamba kawe'-ámáámbán-iye súne.

17 Sáwí'o únda ímba kemá miyá úmpo sáwí-imayaago kempímbá wéraisa'a sáwí'a wéune.

18 Marapákén-kwáásí únda kanaa'ó kawe'ó únda kempímbá ímba wéraisa'a awánaraumne. Kawe'ó úndasafena siráái taisa'á ímba kanaa'á kawe'á wéune.

19 Kawe'á ónae sé'a úndanifo ímba miyá é'a ímba sáwí'a ónae sé'a úndanifo úwoi sáwí'a wéune.

20 Ímba sáwí'a ónae súndanifo miyá-sáwí'ó únda ímba kemá miyá úmpo sáwí-imayaago kempímbá wéraisa'a sáwí'a wéune.

21 Áwáuma maarán-iye. Kawe'á ónae sé'o úndanifo sáwí-imayaago tafisímaena íyísa'a

22 kesirumpimbá Maníkóní ámáántafe'a aamoí úndanifo

23 moórá-awauma kempímbá wéraisana sáwí'o ónae súndawi kembá tafisisaná Maníkóní ámáámba kawe'-ámáámbá pó'a aráááíwaenae súndawi tafisisaná sáwí'o ónaemo súndawi tafisímai ta'ótokaiye.

24 Sésé'á únana sirunkó sáwí'a isa'á méraundasafe'a sé'a sáwí'a é'a púwóraantambo úndafinkemba nááwa siyáíniyo súnana

25 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti síyáísa'a Maníkóntáfé'a súwi súne.

Miyáumai kesirumpin-ímáyáá é'a sé'a Maníkóní ámáámba aráááíwaenae súndanifo kesúgoma sáwí-imayaafinkemba sáwí'a wéiye.

8

Maníkóní ámútankomba aráááimo tainí'o on-ááí.

1 Miyáumai Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraawi miwítí sáwí-meyamba maitíyukaintafena Maníkó ímba aaifimbá maitinkéna sáwí-meyamba ímba timíníye.

2 Áááma sáwítaamo uráundawi ta'ótokowata púwóndasafeta ówánanasa Ísu Káráísiti faúsínkaraisata weséta aúí'a úmaisa méraunanasa Maníkóní ámútanko káráwiyisana Maníkó aaifimbá ímba maisinkénasa ímba sáwí-meyanta simíníye.

3 Maníkó wení ámáámba siyáimbanifo sáwí'a ónae séta minámáámbá ímba kanaatá aráááwakaunda póna minámáánkó sáwíta úmaisa méraundafinkemba ímba síkaisata méraunanasa ánaaemba Maníkó wenáániníkontafena séna sáwí'a ombá po miwísáféwe sé kumpuwínone séna ai'marówana kesáámó sáwí'o úndawisaamo úndanten-auwarawi maimaéna kentáási sáwí-imayaamo maisiyuwáíndasafenasa kumpukáiye.

4 Maníkó miyá uráimba póta sáwí-imayaasafetaamo siráááísafetaamo úndasa ímbo miyá étaamo Maníkóní ámútankomo siyáintembo étaamo éta Maníkóní ámáánko siyáintemba miyásá úmaisa arupísesa ónaumne.

5 Sáwí-imayaasafesamo tiráááísafesamo owí miwítí sáwí-imayaago ta'ótokaifo Maníkóní ámútankombo aráááimo táínda-i'o owí wení kawe'-ímáyáágó wégarawiyiye.

6 Miwítí sáwí-imayaasafesamo tiráááimo tain-ímáyáá aantembo owí méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a maé'mae'a ónááfo Maníkóní ámútankombo aráááimo tain-ímáyáá aantembo owí aáno úmai aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.

7 Sáwí-imayaasafesa tiráááísafesa on-ímáyáá aantembo owí Maníkóní ámáámba ímba kanaa'á taawiyafésa Maníkóní namuro-wáásíyáámbán-owe.

8 Sáwí-imayaasafesamo tiráááimo táínda-i'o íyawi Maníkó ímba aamoí wéuwatinkaiye.

9 Maníkóní ámútankomo kentirumpimbó méraimbo é'a sáwí-imayaasafe'o tiráááimo táínda-i'a ímba é'a Maníkóní ámútankomo siyáintemba é'a méraawe. Ísu Káráísitini ámútanko tirumpimbó ímbo méraiwai ímba wení waásin-owe.

10 Ísu Káráísitini ámútanko kentirumpimbó méraimbo éna Maníkó wenaúranka'a arupíse uwátínkaraimba pó'a kentí ámútanko maé'mae'a índawi é'a sáwí'o uráantafe'a kentúgoma puwíndawin-owe.

11 Maníkó Ísumba pukáimpinkemba íyáfasinankowana wení ámútankomo kentirumpimbó méraimbo éna kenkwárá'ó éna puwíyampinkemba íyáfasintinkainiye. Wení ámútanko kentirumpimbá méraintafena Maníkó miyá íníye.

12 Kesí waásisono. Mináái imáyáa íyata ímba kentáási imáyáafinkeni'a éta Maníkóní ámútankombo aráááimo táínda-ita úmaisa méraano.

13 Sáwí-imayaasafe'o tiráááísafe'o ombó éna Maníkó séna méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a méraaro siyáifo Maníkóní ámútankomo túwa'nai ína'o sáwí-imayaamo tuwé'o é'a aúí'a úmai ménaawe.

14 Maníkóní ámútankomo sintembó owí Maníkón-áánintomban-owe.

15 Maníkó wení ámútankomba ai'marówana kentirumpimbá méraiwai ímba inkáítinkaisana inkaisí-ímáyáágó ímba ta'ótokaisa'a méraafo Maníkó wenáánintoni'a uwátínkáísa'a Maníkómbá áánte'a sé'a kesifóo sé'a méraawe.

16 Kesáá séta Maníkón-áánintonta únesaamo súnda Maníkóní Ufaen-ámútánkó kentáásirumpimba ména séna mindá érai'-aain-iye wésiye.

17 Maníkón-áráá'a úndasa póta Maníkómó kentáásáfénawe sénamo to'mayaa úmakaimba maimaéta Ísu Káráísitimo maíndanten-úmaisa maénaumne. Umbai-tántáákómó wembó uráintemba kentááfímbá umbai-tántáá'á wéraimba póta ánaaemba weséta sámo kain-áémpátá ménaumne.

Maníkó wení fí'onka'ma'mai-sasaamo aráásiminda-aai.

18 Maarán-ááí imáyáa é'a sé'a érai'a Maníkó wení fí'onka'ma'mai-sama aráásiminata mindásafeta imáyáa éta kentááfímbó wérain-umbai-tantaatafeta ímba óraa'-imayaasa wéune.

19 Maníkón-áánintone ayáámúntonesa únasasa Maníkómó úmakain-tantaako waí-waankowe taaigówé seyaafá-káráán-tántáákówé kentáámó suwánáíyantafesa mósá titaawiyésa simu'marésasa méraawe.

20 Naaófá'á Maníkó uwámakain-tantaatafena séna kawáá'a uwáwíníye wení
imáyáafinkemba séna ímba miwítí imáyáafinkemba siyáimba maarán-ímáyáá éna séna
21 ánaaemba kawáá'índa-tantaa'a aambá fáítinkaanana uwámakaunda-tantaa'a
aneka'á ímba kawáá'a íníye. Kesí iyámpóímo faútínkáanasamo kawe'ó úmaimo
méraiyantemba mintántáákó miyáumai kawe'-úmai wéíniye Maníkó minímáyáá uráiye.
22 Maarán-ááísá ísaraumne. Aaremó iyámpóímo matinkánaesamo sésé'ó ontembá
Maníkómó seyaafá-tántáá'ó úmakain-tantaako sésé'á éna Maníkómó úmakain-tantaa'a
paápé ínana awánánae séna amu'maréna méraiye.
23 Ímba Maníkómó úmakain-tantaako aantembanifo kesááwárá'á miyásá éta
Maníkómó to'mayaa úmakain-tantaa'o simíndasafeta imáyáa ondasáfénasa Maníkó
wení ámútankomba ai'marówana kesirumpintá kumbéraisata sésétá éta amu'maréta
méraunanasa Maníkó wenayáámúntone wenáánintone síkenasa aú-suwawaa'a
uwásinkaindasafeta amu'maréta méraumne.
24 Maníkó kawe'-ámpá'ó mésinkonkata séta érai'a Maníkóní iyámpóíya éta weséta
méraumne séta amu'maréta méraumne. Awánasuwaunda-tantaatafeta ínta amu'maréta
ímbo awánáúnda-tantaatafeta amu'maréta ménaumpo
25 ímbo awánáúnda-tantaatafeta amu'maréta méta séta érai'a paápé íníye séta ímba
suwesaraí ínata fasi'ámai amu'maréta ménaumne.

26 Ímba fasi'ámai-waasi méta kawe'-ámpátá kúnanasa umbai-tántáákó ta'ótóráísana
póna Maníkóní ámútanko súwa'nai isatá nóraumaisaawa Maníkómbá áísai onanasááwá
súwa'nai íníyo séta sirumpintá sésé'-aantemba éta ímba kanaa'á aaí súnanasa Maníkóní
ámútanko kentáásáféna imáyáa éna Maníkómpá'á áísai isaná
27 Maníkóní ámútanko Maníkómbó aráámo tain-ááí séna wení waási-imayaa éna miyán-
ááí simbá póna Maníkó kentáási imáyáa awánaiwai póna wení ámútankomo sin-ááí
wéisaiye.

28 Maarán-ááí isáúmne. Wení waási-i'a ondasáfénasa wemparí'a úmakaisata wen-
ímáyáá éta méraunanasa sáwí-tantaa'e kawe-tántáá'é kempátáámó timbá Maníkó
mintántáá'á kawe'á wéuwasinkaiye.
29 Naaófá'á Maníkó wendé-í'a úmai wemparí'a úmakowaisafena séna kesááninkaamba
ónááwe siyáimba póna wenáániniko Ísu kentáásuwaao-i'a isatá wenáúnafaraawinta úne.
30 Naaófá'á wemparí'a úmakowisafenasa sáántenasa wenaúranka'a arupíse
uwásinkenasa wenáánínkaani'a wéuwasinkaiye.

Maníkó arumbá siménasa Ísumba ai'marówanamo kumpukáin-aai.
31 Maníkó miyáumai súwa'nai uráifo imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Sáwí'a
uwátinkanae sésamo miyámó íyamba ímba kanaa'á kentáá íyáákanaawe.
32 Maníkó wenáánínkomba ímba ta'ótorena kentáási sáwí-imayaa maisiyuwáínkwae
sénasa ai'marówana kumpukáiye. Miyá uráifo súwa'nai índa-tantaa'a úwoisa simíníye.
33 Maníkó kentáá wemparí'a úmakaiwaisa wenaúranka'a arupísesa uwásínkarainta
pósa tuwímbai-waasi ímba kanaa'á aaifintá maisinkánááwe.
34 Tuwímbai-waasi kentáásáféśa puwíwae sésa ímba aaifimbá maisinkánááwe. Ísu
Káráísiti kentáásáfénasaawe séna puwéna íyáfasinena Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-
áémpá'á ména kentáá súwa'nai ena Maníkómpá'á inaí wésiye.
35 Miyá intáfésa tuwímbai-waasi ímba kanaa'á Káráísitiyetaamo méraundafakenta
síyááwanasa Káráísiti kentáásáfénasa ímba awinkéna kentáá-ímáyáá ímba wétuwaiye.
Umbai-tántáá'ó kempátáámó tíndawe aoisaambó wisínkétaawe sáwí'o uwásínkéntaawe
sááimo táíndasaawe unáánkwátói-iyaintaamo ondasááwé tuwímbaimo sínkamiyantaawe
púwóndasaawe miyán-tántáá'ó kempátáámó tínda Káráísitiyetaamo méraundafakenta
ímba kanaatá síyááwanasa Káráísiti kentáásáfénasa ímba awinkéna kentáá-ímáyáá ímba
wétuwaiye.
36 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
ení waási-ita úndarakemba tuwímbai-waasi kentáásáfésa sésa tínkamonasa puwíwae-
imayaa úmaesa wéiyowe. Sipisípimo tufúwówanamo púwíntemba kentáásáfésa
tínkamonasa
puwíwae símae íyówe
agaimaréna siyáiye.
37 Miyá-sáwí'ó uwásínkáanta ímba imáyáa únanasa Ísu Káráísiti arumbá símímba póna
fasi'ásínkáísata miwísá wéiyaakaumne.
38-39 Maarán-ááí érai'-aai isa'á ísaraumne. Maníkó arumbá siménasa Fasi'aénkó
Ísu Káráísitimba ai'marówana kentáásáfénawe séna kumpukáimba pósa Maníkómpá'ó

méraundafakenta ímba kanaatá siyánááwe. Púwóndasaawe úwoimo méraundasaawe Maníkómpá'ó méraundafakenta ímba kanaatá siyánááwe. Wíyómpaken-kisau-waasiye sáwí-amutane ífé'o wérain-tantaa'e ánaaembo paápé índa-tantaa'e wíyómpakewiye waántá-waasiti marupákéwíyé Maníkómó úmakain-tantaa'e miyán-tántáátónkó ímba kanaatá Maníkómpá'ó méraundafakenta síyááwanasa Maníkó kentáásáfénasa ímba awinkéna kentáá-ímáyáá ímba wétuwaiye.

9

Póro Ísareri-waasi arumbó uwátínkarain-aai.

1 Kemá Póro Ísu Káráísitini waási é'a érai'-aai aantemba súnana Maníkóní Ufaen-ámútánkó kesirumpimbá ména káráwiyisa'a maarán-ááí érai'-aai wésimatimune.

2 Kesí waási Ísareri-waasifinkembo kemá tiyáunda isa'á imáyáa únana sirumbá isaná sirunkó umbaí támae íyíye.

3 Miwí Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba érai'e sembá pósa érai'emo sésamo ken-ánóndáámó íyámaiyanamo Maníkómó siyuwáínanamo Ísu Káráísitimo ánaaembo uwásiyuwainda mindá kanaán-iye súne.

4 Miwí kesí waási Ísarerin-andafakewi Maníkó wenáánintoni'a úmai wemparí'a úmakena wení sáma aráátimena aaimá símai kááísatinkena wení ámáámba simátimena símai fasi'ámakain-aai simátimena Maníkón-ímáyáámó mósá máráán-amba aráátimuwasa

5 ááéraan-oraa'-waasi miwí tíwá'náma uwaná Ísu Káráísiti iyámpói ú'mai minándáfá'á kumbéna seyaafá'-wáásíyá'á káráwiyisata wenáwíta mósá ma'maéta iyúnda mindá érai'-aain-iye.

6 Maníkó Ísarerin-andafaken-kwaasifinkemba ímba seyaafá'á wemparí'a úmakaifo tuwímbai wemparí'a úmakaimba Maníkó fasi'ámakain-aai taráíyaiye ímba sénáísaiye.

7 Émbaramun-aísaafitantambo uráawi ímba seyaafá'án-ofo tuwímbai Maníkóní iyámpói owaná naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena séna enáániníkon-awi'a Áísáaki wenaísaafitantambo íyawi aantentafena séna enaísaafitantamba wéowe sénááwe Maníkó siyáiye.

8 Minááígóní áwáuma maarán-iye. Émbaramun-aísaafitantambo uráawifinkemba ímba seyaafá'án-ofo Maníkó kesí waásin-owemo óraaka'o siyáiwai aantemba Maníkóní waásin-owe.

9 Naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena símai fasi'ámakain-aai séna súnda-kanaa tína'a méraanana Séraa waaíyámpói ma'ankáíníye siyómba

10 minááí kentáá síwá'náma Áísáakintafena siyáiye. Wemá óraa'a éna aaré maiyówana awaainínkón-áwí'a Répéka amáántágae'-iyampoi

11 ímba matínkaroyasarai miníyámpóíyáí ímba kísau maiyóyanka'a

12 Maníkó mininínkóntáféna séna ení iyámpóíyaimo ésarai aifarááwí ánaaenkewini kísau máíníye siyáiye. Maníkó wení imáyáafinkemba wení waási-i'a úmai wemparí'a úmarena táántaraifo miwítí kísau ímba awánarena táántaraiye. Miyáumai naaófá'á séna ení iyámpóíyaimo ésarai aifarááwí ánaaenkewini kísau máíníye siyáiye.

13 Maníkón-aai aúfáífimba miníyámpóíyáísáféna agaimaréna séna

Yékopumba kemparí'a úmare'a Ísomba
sínaaeni'a úmaraune Maníkó siyáiye
agaimaréna siyáiye.

14 Tuwímbai mindásafesa imáyáa ésa karo'á sésa Maníkó ímba arupíse iyémó sembá mindá karo'-ááín-iye.

15 Naaófá'á Maníkó Mósesentafena séna
sirumbó uwátinkanae súndawisafe'a
sirumbá uwátinkaumne. Kawe'ó
uwátinkanae súndawisafe'a miyá wéune
siyáiye.

16 Miyáumai ímba waási tirááímo taintáfénawe waási kawe-kísáúmó maíyantafenawenifo Maníkó wení imáyáafinkemba séna sirumbá uwátinkanae siyáintafena wení waási-i'a úmakaiye.

17 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

Mósese méronka'a Ísípi-marafa'o káráwiyowi wentáféna Maníkó séna seyaafá'-máráfákén-kwáási kesí fasi'aéntámbó enane'ó úndama awánésa kesúwí'a isáíwae sé'a embá káráwiyi-kisaura'a íyáfasinankaraumne Maníkó siyáiye

agaimaréna siyáiye.
18 Miyáumai Maníkó wení imáyáafinkemba wembó arááímo tainí'o énamo sirumbá uwátinkanaemo simbá arumbá uwátinkena wembó arááímo tainí'o énamo tirumbó máráántembo imbá tirumbá máráántemba wéuwatinkaiye.

Maníkó aaisambá tiyéna arumbá uwátinkenamo in-ááí.
19 Mindásafe'a imáyáa é'a maarán-ááí ímba seró. Sáwítaamo úndasa nóra sénawa Maníkó aaifintá maisinkáíyo. Maníkó imáyáa éna séna sáwí'a ónááwemo siyáimba mindása sáwíta wéune. Miyáumai aaifimbó maisínkáínta mindá sáwí'an-iye minááí ímba seró.
20 Kembiwí úwoi-waasi méraafo Maníkómó siyáin-aai anondáá ímba seró. Maarán-ááí imáyáan-oro. Sawe-ánáfeumbo ombá agari'-márámá maiyésa sawe-ánáfeumba úmárááwana misáwé-ánáfeunko ímba maarán-ááí wésiye. Nóra séra kembá miyá uwásinkaao ímba wésiye.
21 Sawe-ánáfeumbo ombá mimbórá-ágárí'-márámá maiyésa kae'-ánáfeumba úmaresa moóráfimba úwoi-kisau maésa moóráfimba kawe-kísáúmó máémba mindá miwínén-iye.

22 Maníkó miyáráámbá wéiye. Maníkóní fasi'aéné aaisambó siné awánáíyantafena sáwí'o uráan-kwaasimo tínkaminda miwítí méyámbá póna ááéma ímbo tínkamimba timu'maréna ména ánaaemba tínkaminiye.
23 Kentáá wemparí'a úmarenasa arumbá uwásínkáínta póta weséta sámo kaipatá méta wení fí'oran-kawe-kisau awánaandasafenasa Maníkó sáwí'o uráan-kwaasi ímba ááéma tínkamimba timu'maréna méraiye.
24 Ímba Yúndaa-waasifinken-aantenta sáántaraifo fí'onkaa-waasiwara'a táántaraiye.
25 Miyáumai naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Ósíya agaimaréna séna
Maníkó séna ímba kesí waási-i'a uráan-kwaasisafe'a kesí waásin-owe sé'a ímbo sirumbó tímakaundasafe'a sirumbá timúne sénaumne.
26 Ímba kesí waásin-owe siyáundafa'o méraawisafe'a ánaaemba kesáánintomban-owe sénaumne Maníkó fasi'aénkwáráwí síníye
Ósíya agaimaréna siyáiye.
27 Naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna séna
Ísarerin-andafaken-kwaasi sáwífa'a ésa nonáámááíyaamba úmai sáwífa'-waasi ménaafo Maníkó ímba seyaafá'á tiyáínífo tuwímbai sáwí'o úmaimo méraampinkemba tiyáíníye.
28 Fasi'aénkó seyaafá'nánká minúwóíyáán-úmai aaifimbá maitinkéna sáwí-meyamba timíníye
agaimaréna siyáiye.
29 Moóráfa'a Áísáya agaimaréna séna
Fasi'aénkó seyaafá-fásí'áémbó tokáiwaimo sénamo tuwímbai ímba tínkamonda tiyúwáanasa mésa iyámpói matinkánááwe siyáinkakaa Sóndómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiyemo putásaraantemba kesááwárá'á miyásá úsino
agaimaréna siyáiye.

Ísareri-waasi Ísun-aaisafesa ímba timankúnkúmbo uráan-aai.
30 Minááígóní áwáuma maarán-iye. Fí'onkaa-waasi Maníkón-aúranka'a arupíse úmaimo méraan-ambo ímbo saafá uráawi Ísu Káráísitin-aai isésa timankúnkúmba ombá póna Maníkó wenaúranka'a arupíse uwátínkaraiye.
31 Miwí miyá uráafo Yúndaa-waasi Maníkó wemparí'o úmakaiwai sésa Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba arááíwáénanasa wenaúranka'a arupísesa uwásinkainiye siyáafo Maníkó Mósesembo simámakain-amaankoni áwáuma ímba isésa wenaúranka'a ímba arupíse úmai méraawe.
32-33 Maníkóní ámáámba arááíwáénanasa wenaúranka'a arupísesa uwásinkainiye siyáafo wenááisafesa ímba timankúnkúmbo uráantafena ímba arupíse uwátínkaraiye
Maníkón-aai aúfáífimba Ísuntafena
símai agaimaréna séna
Maníkó séna ísáaro. Sáíyóni-naopa'a moóra-ontamba maráúnda pósa minóntánká'á tísamaima turarésa tanaambá fánááwe. Óntantafenamo siyáintembo índawimpa'o timankúnkúmbo íyawi ímba tigaesáfésa
ónááwe siyáiye

mináái agaimaréna siyáiye. Óntanemo siyáimba Ísuntafena siyáiye. Óntanka'o tanaambó faantembá Ísu Káráísitin-aaimo taraisésa miyáumai tanaankáámbá fánááwe.

10

1 Maanááímó simátíménda ísáaro. Kesí waási Yúndaa-waasi sáwí'o úmaimo méraampinkemba Maníkó faútinkaindasafena áfááraumai siráááíma wétaisa'a Maníkómpá'á inaí símae'a iyúne.
2 Yúndaa-waasi Maníkóní kísau maénae sésa fasi'aambánifo Maníkón-aaigoni áwáuma ímba ísaraamba tuwánaraumne.
3 Maníkómó wenaúranka'o arupísemo uwátínkáín-amba ímba awánésa karo'-ántáfésa érai'-amban-iye sésa pósa Maníkóní érai'-amba ímba wéaraaiwaewe.
4 Ámáámba aráááíwaundasafena Maníkó wenaúranka'a arupíse uwásinkainiye sésa Yúndaa-waasi aráááíwáén-amba Ísu Káráísiti séna minámbá taí'áífo kesááisafesa timankúnkúmba owísáféna Maníkó wenaúranka'a arupíse uwátínkáímbanifo Yúndaa-waasi minámbá ímba wéaraaiwaewe.
5 Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba aráááíwáénanasa Maníkó arupísesa uwásinkainiye
sen-ááísáféna naaófá'á Mósese agaimaréna séna
minámáámbó seyaafá'ó aráááíwaiyawi
kawe'-úmai ménaawe
siyáiye.
6 Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owímó arupíse uwátínkáín-aaisafena agaimaréna séna
maarán-ááí ímba seró. Nááwa wíyómpa'a iyénawa Káráísitimba áí'maenawa kumíníyo.
7 Nááwa pukáan-kwaasimo méraapa'a kuréwa Káráísitimba áí'maenawa tíníyo. Miyán-ááí ímba seró.
8 Maníkón-aai kentirumpimbá
ewaa'á wéraisa'a wésewe
agaimaréna siyáiye. Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba oró-ááí simátimunda
9 mináái maarán-iye. Ísu kentáási Fasi'aénkón-iye afora'ó simátime'o kentirumpinkémbó sé'o Ísu pukáimpinkemba Maníkó íyáfasinankaraiyemo síyanamo éna sáwí'o úmaimo méraampinkemba Maníkó faútinkainiye.
10 Maníkón-aaisafeta kesirumpintá simankúnkúnta úndasa wenaúranka'a arupísesa uwásínkáísata afora'ó minááímó simátimundasa sáwí'o úmaisaamo méraundafinkenta wéfausinkaiye.
11 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
siyáintembo índawimpa'o timankúnkúmbo
íyawi ímba tigaesáfésa ónááwe siyáiye.
12 Mináái seyaafá'-wáási Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Maníkón-aúranka'a mimbóráí'a ontáféna siyáiye. Maníkó seyaafá'nánká'ó káráwiyaiwai éna súwa'nai ínkwae sésamo simámén-kwaasi óraa-kawe'a wéuwatinkaiye.
13 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasi'aénkóntáfésa sésa sáwí'o úmaimo
méraundafinkemba siyáínonemo sewí seyaafá'nánká miyá íníye
agaimaréna siyáiye.
14 Maníkó ímba méraiye-aaimo sewímó ombá súwa'nai uwo ímba kanaa'á wésewe. Maníkón-aaimo ímbo ísááwimo ombá mináááísáfésa timankúnkúmba ímba kanaa'á wéowe. Maníkón-aaimo ímbo kosimátíméwasamo ombá mináái ímba kanaa'á ísááwe.
15 Ímbo ti'márááwasamo ombá ímba kanaa'á kowásimatimewe. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
ásé-aaimo kosimátíméwi
aamoí wéuwatinkaawe
agaimaréna siyáiye.
16 Minásé-ááí isésamanifo tuwímbai taráíyaawe. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna séna
Fasi'aénkóo kawe'-ááí kosimátimunasasa
mináááísáfésa ímba timankúnkúmba owe
agaimaréna siyáiye.
17 Ísu Káráísitin-aaimo simátíméwasamo isésamo ombá kanaa'á timankúnkúmba wéowe.
18 Yúndaa-waasi Ísu Káráísitin-aai érai'a é'a ísaraawe súne. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

seyaafá'-máráfá'á wénesa simátímúwana
minááígó wété uráiye
agaimaréna siyáiye.
19 Yúndaa-waasi mindá Ísareri-waasi minááígóní áwáuma é'a ísaraamba mindá érai'-
aain-iye. Naaófá'á Mósese Maníkómó siyáin-aai agaimaréna séna
Yúndaa-waasi fí'onkaa-waasisafe'a sé'a
úwoi-waasin-owe siyáamba miwísáfé'a kesí
waásin-owe sendasáfé'a aaisambá tiyé'a
tirunkó sáwí'a uwátinkainiye
Maníkó siyáiye Mósese agaimaréna siyówana
20 ánaaemba Áísáya ímba áá'a úwana agaimaréna
séna Maníkó séna
nóra símaisaawa Maníkómpá'á ténaumno-aai ímba sewífá'á paápé uráumne. Maníkómbá
aráásíméro-aai ímba sewífá'á paápé uráumne séna
21 Ísareri-waasisafena séna túwa'nai ónaumne sé'a kempá'á teró símae'a iyúnasa kesáái
taraisésa kembá tínaaeni'a wéowe
Maníkó siyáiye Áísáya agaimaréna siyáiye.

11

Maníkó Ísareri-waasi arumbó uwátínkáín-aai.

1 Simátíménda ísáaro. Érai'a Maníkó wení waási Yúndaa-waasi ímba ánaaemba
tímakaiye. Kemá Yúndaa-waasifinkemba é'a Ísareri-waasi é'a Émbaramun-aísaafitantambo
úndawi é'a Pénisaminin-andafakewi úne.
2 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi wemparí'a úmarena ánaaemba ímba ti'mátukaiye.
Íráiyaan-aai agaimakáimba ísaraawe. Naaófá'á Íráiyaa Ísareri-waasisafena í'ai séna
Maníkóntáféna séna
3 Fasi'aénkóo enáái simátímakaawifinkemba sáwífa'nanka tínkamuwasa púwúwasa
óntan-taarema tawísísuwesa entáfésamo imáyáamo ésamo póímo tufú'maimo
agaimáráán-taarema tawísísukaawe. Enááimo simátímakaawifinkemba keyáá
méraunda pósa kenkwárá'á sínkamonaawe
Íráiyaa súwana
4 Maníkó simámena séna
ímbanifo kesí waási méraiyantafena sáwífa'nanka 7,000 waasi ta'ótokaunasa
karo'-máníkón-áwí'o Péárimba wenáwí'a
ímba mósá makáawe Maníkó simámakaiye.
5 Miyámó uráintemba kífé'wara'a Maníkó arumbá uwátínkáíwaisafena Yúndaa-
waasifinkemba tuwímbai wemparí'a úmakaisasa méraawe.
6 Miwítí kísausafena ímba wemparí'a úmakaifo arumbá uwátinkenasafena wemparí'a
úmakaiye. Miwímó kawe-kísáúmó maiyáawin-anondaa ímba wemparí'a úmakaifo wemá
arumbá uwátinkenasafena wemparí'a úmakaiye.

7 Miyáumai Ísareri-waasi Yúndaa-waasi Maníkómó wenaúranka'o arupísemo
uwátínkáín-amba saafá uwááesa owasá seyaafá'nánká ímba awánaraafo Maníkómó
wemparí'o úmakaiwai tuwímbai awánaraawe. Maníkó táántaraimba táá-kautan-
kwaasiyaamba ésa ímba ísááwasa tuwímbai ísaraawe.
8 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó séna tuwesaraí uwátinkaumne súwana tuwesaraí úwasa ímba kanaa'á aaí
ísaraamba miyámó uráantemba ífé'wara'a miyá wéowe
agaimaréna siyáisana
9 Téfíti agaimaréna séna
tóntáfésa aantemba óraa'-imayaa ésa sésa kawe'-úmaisa méraumne síyambanifo
minímáyáágó karo'á simátinkainasa sáwí'a úmai mésa sáwí-meyamba maénááwe.
10 Miwí túramba kafíkurainasaraamba ímba awánánááwe. Miwítí umbai-tántáákó
waé'wae'a éna ímba tai'áíníye
Téfíti siyáiye.
11 Mináái imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Yúndaa-waasi karo'-ámbá arááíwáémbanifo
ánaaemba ímba miyá ónááwe. Yúndaa-waasi Maníkón-aai taráíyaanka'a fí'onkaa-
waasi Maníkómó sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'ó métínkáín-aai isésa
érai'e sembá Yúndaa-waasi isésa tirunkó sáwí'a ínasa kewárátá miyáumai arááíwaenae
sénááwe.

12 Yúndaa-waasi sáwíˈa ésa sáwí-amba aráááíwáémba mindásafesa fíˈonkaa-waasi kaweˈ-ámbá aráááíwaesa kaweˈ-úmai méraawe. Miyáumai ánaaemba Yúndaa-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa éraiˈe sésa kaweˈ-ámbó aráááíwaiyamba sáwífaˈnanka tuwánésa áfááraumai kaweˈ-úmai ménaawe.

Fíˈonkaa-waasi kaweˈ-ámpáˈó métínkáín-aai.

13 Ímba Yúndaa-waasin-ofo fíˈonkaa-waasisafeˈa imáyáa éˈo simátíménda ísáaro. Maníkó kentáféna séna fíˈonkaa-waasi kesáái kosimátímaˈmae núwo séna siˈmákaimba minkísáú óraa-kisaun-iye súne.

14 Fíˈonkaa-waasi simátimunda imáyáa éˈa kesí waási Yúndaa-waasi isáíyana tirunkó sáwíˈa ínasa kewárátá miyáumai aráááíwaenae sénááwe-imayaa úne. Yúndaa-waasi miyá íyana Maníkó kaweˈ-ámpáˈá métinkaindasafeˈa fíˈonkaa-waasi simátímaˈmaeˈa iyúne.

15 Maníkó Yúndaa-waasi ánaaemba uwátímakainkaˈa fíˈonkaa-waasi sáwífaˈnanka wení waási-iˈa uwátínkaraisasa miyáumai ánaaemba Yúndaa-waasi Maníkómpáˈá tíyana Ísu Káráísitini waási-iˈa uwátinkainda pukésa íyáfasinesaraamba ónááwe.

16 Yúndaa-waasisafeˈa imáyáa éˈo simátíménda ísáaro. Tuwímbaimo tómbó ayááímó tafámbaimo Maníkómbó ámémba mintómbá mútúˈa Maníkóndén-iye. Tuwímbaimo sésa mintáí-ánúˈá Maníkóndén-iye sembá mintáímá seyaafáˈá wendén-iye.

17 Moórá-taigon-awiˈa órífima kísaufaˈa wérain-taima mintáíyáámbá Yúndaa-waasin-owe. Maníkó minórífí-táígó ayáánamai anaiˈuwásuwena amoˈnáfakemba afááˈ-órífé-táígó ayáánamai anaiˈúmai máafusuˈmaraisana áfóíyaken-anomba tafiséna óraaˈa uráiye. Afááˈ-órífí-táígó ayáánamaiyaamba kemá fíˈonkaa-waasin-owe.

18 Mindásafeˈa kentúwíˈa ímba maimaé iyéˈa anaiˈuwásukain-ayaanamaisafeˈa sáwísamba owatá kesáá óraaˈa úne ímba seró. Mintáígó fasiˈaémbá wétimifo kembiwí mintáígómbá ímba fasiˈaémbá wéamefo kentúwíˈa ímba maimaé íyóro.

19 Kentúwíˈa ímba mósá maréˈa séˈa Maníkó kentáá máafusuˈmaraindasafena ayáánamai anaiˈuwásukaiye ímba seró.

20 Maarán-ááí éraiˈ-aain-iye. Yúndaa-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba timankúnkúmba untáféna anaiˈuwásukaisaˈa kembiwí timankúnkúmba uráantafena miwí-tínóndáá méraawe. Mindásafeˈa ímba kentúwíˈa mósá máréwana tááˈa ínaˈa káráwiyoro.

21 Yúndaa-waasi ayáánamai-úramban-ofo Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba timankúnkúmba ontáféna anaiˈuwásúwáísasa méraamba póˈa kembiwímó miyámó íyanamo éna Maníkó miyá íníye.

22 Maníkó tuwímbai arumbá uwátinkena tuwímbai sáwí-meyambo timínda imáyáan-oro. Sáwíˈo uráawi sáwí-meyamba tiména kembá kaweˈá uwátínkáíye. Kaweˈó uwátínkáípaˈo ímbo maéˈmaeˈo íyanamo éna ayáánamaimo anaiˈuwásukaintemba kembiwí miyá íníye.

23 Yúndaa-waasimo sáwí-ambo tuwésamo Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba íyanamo éna Maníkó fasiˈaémbó tokáiwai tiyéna ááémo maéˈópaˈa mótinkainiye.

24 Fíˈonkaa-waasi afááˈ-órífí-táígó ayáánamaiyaamba owaná Maníkó anaiˈuwásuwena kaweˈ-órífí-táífímbá máafusuˈmakaimba mindá umbaí taráiye. Yúndaa-waasi kaweˈ-órífí-táíyáámbá owaná Maníkó minkáwé-táígó ayáánamai anaiˈuwásukaifo anekaˈá maimái Yúndaa-waasi máafusuˈmarainda mindá ímba umbaí táínda kanaaˈá íníye.

Maníkó seyaafáˈnánká arumbó uwátínkáín-aai.

25 Kesí waásisono. Kesáá óraaˈ-waasisa úne súnafo séˈa aforaˈó simátíménda ísáaro. Ísareri-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba timankúnkúmba ombánifo ímba miyá úmae iyésa ánaaembo fíˈonkaa-waasimo Maníkómó wemparíˈo úmakaiwaimo Maníkómpáˈó tíyankaˈa Ísareri-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba ónááwe.

26 Miyáumai Maníkó Ísareri-waasi sáwíˈo úmaimo méraampinkemba kaweˈ-ámpáˈá métinkainiye. Mindásafena naaófáˈá Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna sáwíˈo úmaimo méraampinkemba kaweˈ-ámpáˈó métínkáíwai Sáíyóni-naopaˈa paápé éna Yékopun-aísaafitantamba uráawiti sáwí-imayaa maitiyuwáíníye.

27 Sáwí-imayaa maitiyúwáandaraˈa símaimo kááísamakaunda-aai paápé íníye Maníkó siyáiye agaimaréna Ísareri-waasi Yékopun-aísaafitantambo uráawisafenawe miwítí óraaˈ-naopaˈ-awiˈa Sáíyóni-naopatafenawe agaimaréna siyáiye.

28 Yúndaa-waasifinkemba sáwífaˈnanka Ísu Káráísitin-aai taráíyaamba pósa Maníkóní
namuro-wáásíyáámbá ompínkémbá fíˈonkaa-waasi wenáái iséˈa éraiˈe siyáawe. Yúndaa-
waasi tíwáˈnáma Maníkó símai kááísamakaintafena miwí tísaafitantambo uráawi wení
waási-iˈa úmakaiye.
29 Maníkó wení waási-iˈa úmakena kaweˈá uwátínkaraimba ímba ifátuwena fíˈon-imayaa
íníye.

30 Ááéma kemá fíˈonkaa-waasi Maníkón-aai taráíyaawasa ánaaemba Yúndaa-waasi miyá
uráamba póna káféˈa Maníkó kembiwí arumbá wéuwatinkaiye.
31 Yúndaa-waasi Maníkón-aai taráíyaawana kembiwímó arumbó uwátínkáíntemba
ánaaemba miwí arumbá uwátinkainiye.
32 Seyaafáˈnánká Maníkón-aai taráísúwana Maníkó séna sáwíˈo ombá miwá taˈótokaiye
séna arumbó uwátinkaindasafena
minááí siyáiye.

Maníkón-áwíˈa óraataamo úmae iyúnda-aai.
33 Maníkó áfááraumai arumbá uwátinkena kaweˈ-ímáyáá éna seyaafá-tántáátáféna
imáyáa isaná miyám-baaran-aaimo Maníkómpáˈó wéraimba ímba kanaatá isáúnanasa
miyám-baaran-kisaumo máímba ímba kanaatá wéawanaumne.
34 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasiˈaénkómó imáyáamo imbá ímba kanaaˈá wéisaawe. Fasiˈaénkómó máín-kisau ímba
kanaaˈá táísáí úmai wémaewe.
35 Moórá-tantaaˈa simíyaˈa kemá anondáá tíménoma ímbo siwáí póna wemá ísarena
tímíwain-iye
agaimaréna siyáiye.
36 Maníkó seyaafá-tántááˈá úmáráísana wení fasiˈaémbá wéraintafena seyaafá-
tántááˈá wéraimba pósa wenáwíˈo mósá maráíyantafena seyaafá-tántááˈá wéraiye.
Mindásafeta Maníkómó kísaumo máímba ímba kanaatá seyaafáˈá wéawanaumpo kárikata
wéawanaumne. Wenáwíˈo óraaˈo úmae íyímba éraiˈ-aain-iye.

12

Maníkóní kísaumo máén-aai.
1 Kesí waásisono. Maníkó áfááraumai arumbó uwátínkáíntafeˈa maarán-ááí óraaka
simátimune. Kembiwí kentúma Maníkómbá améˈa wentáféˈa imáyáa éˈa wení kísau aan-
temba maíyana aamoí uwátinkaino. Miyámó éˈo éˈa wen-ímáyáá éraiˈa mósá maránááwe.
2 Marapáˈ-wáásímó sáwíˈo ontembá ímba miyámó íyamba Maníkómó sin-ááísáféˈa ewé
síyana kentí imáyáa aúíˈa uwátinkainaˈa aú-waasiyaamba ónááwe. Miyámó éˈo éˈa
Maníkómbó aráááímo tain-ááí iséˈa Maníkómó aamoimó in-ááí iséˈa kawe-kísáú-ááí iséˈa
wení sásáˈ-ímáyáámó imbá isánááwe.

3 Maníkó úwoimo súwaˈnai uráintafeˈa maarán-ááí simátimune. Kentúma ímba maimaé
iyéˈa óraaˈ-waasisa úne ímba seró. Maníkó túwaˈnai isaˈá ímba waásiti fasiˈaénkáˈán-
ifo Maníkóní fasiˈaénkáˈá wení kísaumo máémba mindásafeˈa imáyáa éˈa kentúma ímba
maimaé íyóro.
4 Kentúwawaaˈa imáyáan-oro. Tíyayaanko wení kísau máísana moórá-mora-tantaako
miyá isatá
5 miyáumai kesáá sáwífaˈ-waasi méta Ísu Káráísitiyeta kááísamaisa mimbóra-
súwawaaˈa maˈmáísa méraunanasa
6 Maníkó úwoi súwaˈnai isatá moórá-mora-waasisa kentáásí kísausa máéndasafenasa
Maníkó fasiˈaémbá siménasa Maníkó fasiˈaémbó timénamo kesáái simátímaˈmae nóromo
siyáinda éraiˈ-aain-iye séˈa miyán-oro.
7 Fasiˈaémbó timénamo túwaˈnai orómó siyáindawi miyán-oro. Fasiˈaémbó timénamo
kesí aambó aráátíméromo siyáindawi miyán-oro.
8 Fasiˈaémbó timénamo fasiˈátínkáaromo siyáindawi miyán-oro. Kentí óntamo
tuwímbaimo tímewi kaweˈán-ofo miyán-oro. Káráwiyaawi kaweˈán-ofo miyán-oro.
Kaweˈó uwátínkááwi aamoimó íyapakemba miyán-oro.

9 Moórá-moramo tirumbó tímémba ímba karoˈó síyamba éraikaˈa tirumbá tíméro. Sáwí-
kisau tínaaemba uwámeˈa kawe-kísáú taˈótóráaro.
10 Ísu Káráísitini waási ontáféˈa mimbórá-ákúnkáániˈa éˈa póˈa moórá-mora-waasi
tirumbá timéˈa moórá-mora-waasi túwíˈa mósá máráámba aamoí éˈa méraaro.

11 Fasiˈaénkómpáˈá imáyáa éˈa ímba tuwesaraí ínaˈa tiyáántán-kwimái Fasiˈaénkóní kísau
kaweˈán-oro.
12 Ísu Káráísitimo kumíndasafeˈo amuˈmaréˈo méraamba tirunkó aamoí ínana umbai-
tántááˈó kentópaˈo wéraimba ímba imáyáamo íyamba fasiˈámai méˈa Maníkómpáˈá inaí
símae iyéˈa ímba saagaaró.
13 Maníkóní waási ímbo tómbó makéwi túwaˈnai eˈa namuˈ-waasímó tíyaˈo éˈa tóné
naané tíméro.
14 Sáwíˈo uwátínkááwisafeˈa Maníkóntáféˈa sáwíˈa uwátinkaao ímba síyamba kaweˈá
uwátinkaao seró.
15 Aamoimó owíséˈa kewáráˈá aamoín-oro. IfiˈÍ taawíséˈa kewáráˈá ifiˈá taaró.
16 Mimbórá-ímáyáá éˈa óraaˈ-waasisa úne ímba síyamba moórá-mora-waasi túwaˈnai eˈa
úwoi-kisauwaraˈa máéro. Kesáfé-ímáyáámó ombá keyáása kaweˈ-ímáyááwáráˈ-wáásísá
úne ímba seró.

17 Sáwíˈo uwátínkarewaˈo éˈa anondáá ímba miyá uwátínkáaro. Waási túrankaˈa kaweˈ-
aantemba úmai méraaro.
18 Seyaafáˈ-wáásífímbá faru úmai ménae séˈa tiyáántán-kwimái miyáumai méraaro.
19 Sáwíˈo uwátinkaiyaˈo éˈa anondáá ímba miyá íyamba méwana Maníkó anondáá sáwí-
meyamba timíníye. Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasiˈaénkó séna sáwíˈo íyawini anondáá-meyambo tíménda mindá kendén-iye. Sáwí-
kisausafeˈa méyámbá timénaumne siyáiye
agaimaréna siyáiye.
20 Minááí imáyáa éˈa maarán-oro. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
namuro-wáásímó tááimo taimbó éˈa tómbá tíméro. Namuro-wáásímó nontáfénamo
tínkáímbo éˈa tíméro. Miyámó íyasamo ésa sáwíˈo uwátínkáántafesa tigaemá íníye
agaimaréna siyáiye.
21 Sáwíˈo owíní áwáuma ímba íyáákainifo kentí kawe-kísáúgó sáwí-kisaugomba
íyáákaino.

13

Káráwiyaan-kwaasi tísamaifimba kífaero-aai.

1 Seyaafáˈnánká marapáˈó káráwiyaan-oraaˈ-waasi tísamaifimba kífaero. Maníkómó
fasiˈaémbó ímbo tímakainkakaa ímba káráwiyon-kisau máéwaisino. Maníkó miyáumaimo
káráwiyaawi íyáfasintinkaraiye.
2 Marapáˈó káráwiyaan-oraaˈ-waasi Maníkó íyáfasintinkaimba póˈa miwí tááí iséˈa ímba
taráísóro. Taraisíyambo éˈa Maníkón-aúrankaˈa sáwíˈa éˈa sáwí-meyamba maénááwe.
3 Kaweˈó owí káráwiyaan-oraaˈ-waasisafena ímba tááˈa wéifo sáwíˈo owí káráwiyaan-
oraaˈ-waasi táároi wéinkaisowe. Káráwiyaan-oraaˈ-waasi táároi ímba inkaisónaemo séˈo
éˈa kaweˈ-aantemba íyasa aamoí uwátinkanaawe.
4 Káráwiyaan-oraaˈ-waasi túwaˈnai íyaˈa kaweˈ-úmaimo méraiyantafena Maníkó miwí
íyáfasintinkaraiye. Sáwíˈo éˈo éˈa miwí táároi inkáísóro. Fasiˈaémbá tokáamba pósa sáwíˈo
íyawi sáwí-meyamba timénááfo inkáísóro. Maníkó íyáfasintinkaraimba pósa sáwíˈo owí
sáwí-meyamba timénááwe.
5 Mindásafeˈa marapáˈó káráwiyaan-oraaˈ-waasi tísamaifimba kífaero. Maníkó
aaisambá sífo séˈa káráwiyaan-oraaˈ-waasi tísamaifimba kífaero. Ímba mindásafe aan-
tembanifo kentirumpinkén-árúpísé-ímáyáásáféˈa káráwiyaan-oraaˈ-waasi tísamaifimba
kífaero.
6 Miwí miyán-kísáúmó máémba miyán-kísáú maíyantafena Maníkó íyáfasintinkaraimba
póˈa taakisí
7 fíˈo-fiˈon-takisi
orómó síyaˈa arupíse úmai miyá éˈa óraaˈ-waasi-tuwiˈa mósá máráaro.

Moórá-mora-waasifimba tirumbó tímén-aai.

8 Óntambo tímakaiyaˈa ayáátááka ímba méˈa áááma tíméro. Moórá-mora-waasi
tirumbá timéˈa miyámó ombá Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba wéaraaiwaewe.
9 Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko séna aare-úméné waai-úméné fíˈo-fiˈon-
tantaaˈe ímba oró. Ímba tínkamiyasa púwóro. Túraniyamba ímba oró. Miyám-baaran-
amaankoni áwáuma maarán-iye.
Kesáfé-ímáyáámó ontembá
kentí waási-imayaawaraˈa oró.
10 Miwítí waási-imayaamo owí ímba sáwíˈa uwátinkanaawe. Miwítí waásifimba tirumbó
tímewi Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba wéaraaiwaewe.

11 Ísu Káráísitimo kumínda-kanaa kárikaˈa tínaˈa Ísumo kumínda-kanaamo ímbo imáyáamo ontembá ímba éˈa káráwiyoro. Ísu Káráísitin-aaisafeta éraiˈe séta simankúnkúmba uráundarata Maníkómó siyáínda-kanaa kárikaˈa tínda póta méraundasa káféˈa minkánáá kárikaˈa tíniye.
12 Marapáˈó kumeuˈ-áémpáˈó méraamba taíˈáímba póˈa kárikaˈa wíyómpaˈo sámo kaipaˈá ménaafo mindásafeˈa sáwí-kisau tínaaemba uwámeˈa tiyáántán-kwimái kawe-kísáú maéˈa méraaro.
13 Sámo kain-áémpátáámó méraunda-waasisaamo úndantenta miyá éˈa kaweˈ-úmai méraaro. Ímba túwaandu uréˈa uwóíˈo on-dómbá wéneˈa uwóíˈa oró. Aare-úméné waai-úméné ímba éˈa aaisané ímba séˈa kawe-kísáúmó maíyantafeˈa kentirunkó ímba símai sáwíˈa uwátínkáaro.
14 Sáwí-imayaasafeˈo tirááísafeˈo ombá ímba ewé síyamba tínaaemba uwámeˈa Fasiˈaénkó Ísu Káráísitintafeˈa séˈa kentááráˈá káráwiyuwo seró.

14

Waásiti kísaugomba ímba símai sáwíˈa oró-áái.

1 Ísáaro. Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba ésamo ímbo fasiˈámaimo aráááwáéwisafeˈa ímba tiyuwéˈa keséta méraaro síyamba miwítí fíˈo-fiˈon-imayaasafeˈa ímba aaisambá símai tuwínáaro.
2 Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba owífínkémbá tuwímbai sésa seyaafá-tómbó náúndasa kanaán-iye sewasá tuwímbai Maníkóní aampaˈó ímbo fasiˈámaimo aráááwáéwi sésa kísaufaken-ton-aantemba néta pói-amaˈa ínta nánaumne sewasá
3 seyaafá-tómbó naawí pói-amaˈo ímbo naawísáfésa ímba símai sáwíˈa uwátínkáaro. Wenááisafesa timankúnkúmba ésa pói-amaˈo naawísáféna Maníkó séna kesí waásin-owe siyáimba pósa kísaufaken-ton-aantembo naawí pói-amaˈo naawísáfésa sáwíˈa wéowe ímba seró.
4 Moóráwigoni kísau-waasigontafeˈa sáwíˈa óne ímba seró. Ímba kendén-ifo wení óraaˈ-waasigonde póna weyáárikaˈa séna kawe-kísáú maé sáwí-kisau maé óne wení óraaˈ-waasigo wésiye. Fasiˈaénkó kanaaˈá áwaˈnai índa póna kawe-kísáú maéna fasiˈámai méíniye.

5 Tuwímbai moórá-mora-kanaasafesa sésa óraa-kanaan-ifo seyaafá-kánáá úwoi-kanaan-iye sewasá tuwímbai sésa seyaafá-kánáá mimbórá-kánáárááníˈan-iye wésewe. Seyaafáˈnánká imáyáa ésa moórá-aaimo arupíse-aaimo sésamo ésa mináái miyán-oro. Tuwímbai moórá-aaimo arupíse-aaimo sésamo ésa mináái miyán-oro.
6 Tuwímbai Fasiˈaénkón-áwíˈa mósá maránae sésa moórá-kanaasafesa óraa-kanaan-iye sewasá tuwímbai Fasiˈaénkón-áwíˈa mósá maránae sésa tómbá Maníkómpáˈá súwi sésa wénaawe. Tuwímbai Fasiˈaénkón-áwíˈa mósá maránae sésa tuwímbai-tontafesa ímba nánaumne sésa naan-tóntáfésa Maníkómpáˈá súwi wésewe.
7 Métaamo púwóndasaawe ímba kendésáánifo Maníkóndén-iye.
8 Méraundasa Fasiˈaénkóntáféta imáyáa éta méraunda póta púwóndasa Fasiˈaénkóntáféta imáyáa éta puwónaumne. Méraundasaawe púwóndasaawe Fasiˈaénkóndé-ita wéune.
9 Ísu Káráísiti pukáan-kwaasiyaˈe úwoimo túmó aráan-kwaasiyaˈe káráwiyindasafena pukéna íyáfasinkaiye.
10 Mindásafeˈa imáyáa éˈa Ísu Káráísitini waási ontáféˈa moórá-mora-waasiti kísau ímba tuwinéˈa sáwíˈa uwátínkáaro. Maníkó seyaafáˈnánká méraawini áwáuma tísai índaraˈa Maníkón-aúrankaˈa seyaafáˈnánkátá méraundasafenasa póna sísai índasafeˈa mindásafeˈa waásiti kísaugomba ímba símai sáwíˈan-oro.
11 Mináááísáféna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasiˈaénkó séna méraundasafeˈa séˈa kesúrankaˈa seyaafáˈnánká kífaesa ken-ímáyáá mósá
marésa aforaˈá sésa éraiˈa emá Maníkó óne sénááwe Maníkó siyáiye
agaimaréna siyáiye.
12 Miyáumai minkánáámó tínda Maníkón-aúrankaˈa seyaafáˈnánkátá kesáámó méraundawini áwáusa simámenaumne.

Kentáási kísaugoni aambá kaweˈ-án-aantemba awánésa ímba sáwí-ambo aráááwaiwae siyáin-aai.

13 Mindásafeta imáyáa éta moórá-mora-waasiti kísau ímba tuwinéta sáwíˈa uwátínkáafo maarán-ímáyáá éta séta kesí waási kesí kísau awánésa sáwíˈa óne sefáínifo kaweˈ-aantemba ónae séta miyásá ónaumne.

14 Fasiˈaénkó Ísuweˈa kááísamai méraunda póˈa maarán-ááí éraiˈ-aain-iye ísaraumne.
Seyaafá-tómbá wéraimba ímba sáwíˈa isasá náíyanamo éna ímba sáwíˈa uwátinkainifo
karoˈó sésamo naananá sáwíˈa uwásinkainiye sésamo náíyanamo éna sáwíˈa uwátinkainiye.
15 Tuwímbaimo mintómbá ímba nánaumnemo sen-tómbó náíyasamo ésa minááímó sewí
tuwánésa mintómbó náíyantafesa sáwí-amba aráááíwaenaawe. Miyámó ombá sáwíˈa éˈa
tirumbá ímba wétimewe. Miyán-tómbó naambá miwísáfénawe séna Káráísiti pukáiwai
tuwánésa sáwí-amba aráááíwáéfo séˈa káráwiyoro.
16 Kawe-tántááˈán-iye séˈo ombá tuwímbai tuwánésa símai sáwíˈa uwásínkááfo séˈa
káráwiyoro.
17 Miyám-baaran-tone noné naawasá ímba naawasamó ombá ímba Maníkó kentááráˈó
káráwiyain-awaun-ifo Maníkó kentááráˈó káráwiyaimba maarán-iye. Wenaúrankaˈa
arupíse úmai aáno úmai méraunanasa Maníkóní Ufaen-ámútánkó súwaˈnai isaná
sirunkósá aamoí wéiye.
18 Miyámó ombá Ísu Káráísitini kísau máéwana Maníkó aamoí uwátínkáísasa tuwánésa
sésa kaweˈán-owe wésewe.

19 Mindásafeta imáyáa éta aáno úmaisa méta moórá-mora-waasi fasiˈaémbá timénae
séta siyáántán-kwimáísa kísausa máéno.
20 Tuwímbaimo karoˈó sésamo mintómbá naananasá sáwíˈa uwásinkainiye sewaˈó
ombá mintómbá nánae séˈo néˈo ombá tuwánésa sáwí-amba aráááíwáéfainifo káráwiyoro.
Maníkómó kentirumpimbó máín-kisaugomba sáwíˈa ifáínifo káráwiyoro. Seyaafá-tómbó
naambá mindá kanaán-ifo tuwímbai-tombo naambó tuwánésa sáwí-amba aráááíwáémba
sáwíˈa uwátínkáámba mindá sáwíˈan-iye.
21 Póí-amaˈe ándá-aran-done fíˈo-fiˈon-tone náúndamo suwánésa sáwí-amba aráááíwáéfo
séˈa miwísáféˈa imáyáa éˈa mintómbó naambá ifátiyuweˈa miyámó ombá kaweˈán-owe.
22 Mintántáátáféˈo imáyáamo ombá Maníkó aantemba simáméro. Kentirumpinkén-
ímáyáásámbó ombá ímba sáwíˈa úne sefó kentirunkó kaweˈó iníˈa wéowe.
23 Tuwímbai-tontafeˈa kaeˈ-ímáyáá tokéˈa nánaum ína nánaumno sewí kentirumpinkén-
ímáyáágó ímba naaó sínaˈo néˈo éˈa Maníkón-aúrankaˈa sáwíˈa ónááwe. Kentirumpinkén-
ímáyáágó kaweˈán-iye ímbo
sisasamó miyámó ombá sáwíˈa wéowe.

15

Ísumo ímbo wesáfé-ímáyáámó uráintemba miyán-oro-aai.

1 Kesáá Maníkómpáˈó simankúnkúmbo fasiˈámaisaamo úndawisa Maníkómpáˈó
timankúnkúmbo ímbo fasiˈámaimo owí túwaˈnaisa onó. Siráááimo taintembó úndasa
aantemba ímba imáyáa éta
2 kentáásí ewaaˈó méraawi Maníkómpáˈá timankúnkúmba fasiˈámae íyantafeta
miwísáféˈwáráˈá imáyáa éta túwaˈnaisa onó.
3 Ísu Káráísiti ímba wesáfé-ímáyáá úmba waásisafena imáyáa uráiye. Mindásafena
naaófáˈá Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Káráísiti Maníkóntáféna séna
símai sáwíˈo uwánkaraawi pósa kembá
sáwíˈa uwásínkaraawe siyáiye
agaimaréna siyáiye.
4 Naaófáˈá Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakáamba maarán-ááísáfésa agaimakáawe.
Súwaˈnai ínanasa ímba ááéma suwesaraí ínata Maníkón-aaisafeta fasiˈámai imáyáa éta
weséˈa ménaandasafeta amuˈmaréta méraumne. Mindásafesa aúfái agaimakáawe.

5 Ímba tuwesaraí ínaˈa fasiˈámai méraaro séna Maníkó túwaˈnai iye. Ísu Káráísitimo
méraintemba miyáumai méˈa kempímbá mimbórá-ímáyáán-oro séna Maníkó túwaˈnai
isaˈá
6 póˈa mimbórá-ímáyáá éˈa mimbórá-ááí séˈa Maníkón-áwíˈa Fasiˈaénkó Ísu Káráísitin-
afowán-áwíˈa mósá máráámba mindásafeˈa inaí súne.

Ísu Ísareri-waasiye fíˈonkaa-waasiyemo túwaˈnai uráin-aai.

7 Ísu Káráísitimo kentáfénamo aamoimó intembá kempímbá moórá-mora-waasisafeˈa
aamoí éˈa miyá owaná Maníkón-áwíˈa óraaˈa wéiye.
8 Naaófáˈá Maníkó Yúndaa-waasisa síwáˈnásafenasa símai fasiˈámarowana Maníkómó
siyáintembo índasafena mifásíˈáén-ááímó paápé índasafena Ísu Káráísiti kumbéna
Yúndaa-waasi túwaˈnai úwasa

9 fí'onkaa-waasi sésa Maníkó arumbá uwásínkáísata wenáwí'a mósá maráúmne
síyantafena Ísu Káráísiti kunkáiye. Minááísáféna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna
séna
fí'onkaa-waasifimbo méraunda enáwí'a mósá maré'a imó súnda enáwí'a mósá maráúmne
agaimaréna súwana
10 moóráfa'a agaimaréna séna
fí'onkaa-waasisono. Maníkómó wemparí'o úmakaiwai tirunkó aamoí ína'a
kentirunkówárá'á aamoí íno
agaimaréna súwana
11 moóráfa'a agaimaréna séna
fí'onkaa-waasisono. Fasi'aénkón-áwí'a
mósá máráaro. Seyaafá'-wáásísé'a
wenáwí'a mósá máráaro
agaimaréna súwana
12 Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna séna
Téfítin-afowan-awi'a Yési wenándáfakemba moóráwigo paápé ínana fí'onkaa-waasiya'o
káráwiyindasafena Maníkó íyáfasinankainasa wembá amu'marésa ménaawe
agaimaréna Ísu Káráísitintafena siyáiye.
13 Wesé'o méraiyamba amu'maré'a méraaro séna Maníkó wétuwa'nai-iye. Wesé'a
kááísamai méraantafena aáno uwátinkena tirumbá kawe'á uwátínkáísana wení Ufaen-
ámútánkó fasi'átínkáfa'a íyísa'a wesé'o méraiyamba amu'maré'a méraamba mindásafe'a
inaí súne.

Maníkóní kísaumo maúndasafe'a aamoí únemo siyáin-aai.

14 Kesí waásisono. Imáyáamo únda-aaimo simátíménda ísáaro. Kawe'-wáásí-úramba
pó'a kawe'-ámbó aráááíwáén-aai seyaafá'nánká isé'a kanaa'á wéaraatimewe. Kentáfé'a
miyán-ímáyáá úne.
15-16 Maanáúfáífímbá tuwímbai-aai fasi'ámaimo simátimunda minááí imáyáa íyantafena
ímba sáá'a isa'á súne. Fí'onkaa-waasifimba Ísu Káráísitini kísau máéndasafena Maníkó
si'mákaimba póna ímba sáá'a isa'á fasi'ámai maanáúfáífímbá simátimune. Maníkóntáfé'a
sé'a maafí'ónkáá-wáásí ení waási owaná ení Ufaen-ámútánkó ení waási-i'a uwátínkaraiye
senaná Maníkó aamoimó índasafe'a wení ásé-aai simátimune.
17 Ísu Káráísitiye'a kááísamai mé'a Maníkóní kísau maúndasafe'a aamoí úne.
18 Ísu Káráísiti fasi'aén-ímáyáá símísa'a fí'onkaa-waasi Maníkón-aaisafesa érai'e
síyantafe'a kísau miwífímbá maiyáunda minááí ímba sáá'a ína'a pó'a simátíménda ísáaro.
Aaí simátime'a kísaumo maiyáunda
19 Maníkóní ámútanko fasi'aémbá símísa'a fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaraan-kisau
maimaé'a kuráumne. Yérúsaremu-naopakemba fí'o-fi'on-daopa'a wéne'a Káráísitini áse-
aai simátíma'mae'a iyé'a Íririkamu-marafa'a kuráumne.
20 Kemá sé'a naaó'-nao'a Ísu Káráísitin-aaimo ímbo ísaraan-daopa'a ásé-aai
kosimátimenae. Kosimátímakaan-kwaasifimba ímba kosimátimenaumpo fí'on-
daopimpa'a kosimátíma'mae'a nónaumne sé'a minásé-ááí ímbo ísaraan-kwaasifimba
kosimátímakaumne.
21 Naaófá'á Maníkón-aai
aúfáífimba miyán-ááí agaimaréna séna
ímbo simátímúwasamo ísaraawi ánaaemba Maníkóní aambá awánánááwe. Ímbo ísaraawi
ánaaemba Maníkón-aai isánááwe
agaimaréna siyáimba pó'a Ísu Káráísitin-aaimo ímbo ísaraan-kwaasifimba
kosimátímakaumne.

Rómu-naopa'a kónaemo siyáin-aai.

22 Ímbo ísaraan-kwaasi ásé-aai simátimundara'a kempá'á kónae sé'a únda simátimunda-
kisaugo sáwífa-kanaa kembá ta'ótokaiye.
23 Kempá'á kónae sé'a únda sáwífa'-aatai maisuwé'a ímba kanaa'á kúndasafe'a káfé'a
maandáópimpa'a kesí kísau taí'ásuwe'a
24 kempá'á kónae-imayaa úne. Sípéni-marafa'e sé'a wéme'a kentí naaópa'a kotuwáné'a
koméraana'a súwa'nai íya'a Sípéni-marafa'a kónaumne.
25 Aifa'á Yérúsaremu-naopa'a Maníkóní waási kotúwa'nai ónaumne.
26 Maníkóní waási Máséndóniyaa-marafakewiye Ákáyaa-marafakewiye sésa aawaí
taisasá Maníkóní waási Yérúsaremu-naopakewi tómbá ímbo makáawi túwa'nai ónae

sésa miwítí óntamba torupámakaamba pósa simíyaˈa maimaéˈa Yérúsaremufaˈa wéˈa mátimenaumne.
27 Miwítí imáyáafinkembo miyámó ombá mindá kaweˈán-iye. Yúndaa-waasi fíˈonkaa-waasi Ísu Káráísitin-aai kosimátímakaamba pósa imáyáa ésa miwítí óntamba Yúndaa-waasi tómbá ímbo makáawimo tímémba mindá kaweˈán-ofo miyán-oro.
28 Torupámakaan-ontamba maimaéˈa wémeˈa seyaafáˈnánká mátimeˈa Sípéni-marafaˈe séˈa wémeˈa kentí naaóˈa kóméˈa minkákémbá Sípéni-marafaˈa kónaumne.
29 Kentí naaópaˈa koméraanana Ísu Káráísiti áfááraumai kaweˈá uwátinkainiye-imayaa úne.

30 Kesí waásisono. Kentáásí Fasiˈaénkó Ísu Káráísitintafeˈa imáyáa éˈa Maníkóní ámútanko arumbá uwásínkáíntafeˈa imáyáa éˈa óraaka simátimeˈa súne. Maníkómpáˈá inaí súmpo kewáráˈá súwaˈnai úmai fasiˈámai inaí seró súne.
31 Yérúsaremu-naopaˈo kondá Yúndiyaa-aempaken-Yundaa-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba éraiˈemo sewí sínkamofo séˈa súwaˈnai úmai inaí seró. Mifáˈá Maníkóní waásimo méraawi túwaˈnai on-óntántáfésa aamoí íyantafeˈa inaí seró.
32 Minkísáú taíˈásuwaanana Maníkómó ewémó sínaˈo éˈa aamoí éˈa kentópaˈa wémeˈa kotuwánéˈa aúíˈa úmai ménaumne.
33 Maníkó aánoˈo uwásínkáíwaisa keséˈa méraiye séˈa inaí súnda éraiˈ-aain-iye.

16

Kaweˈ-úmai méraaromo siyáin-aai.
1 Moórá-ininkon-awiˈa Fípi kesímánaakaanta éna Maníkóní waási Sénkíriyaa-naopakewi túwaˈnai isaˈá wenáái simátimune.
2 Kesé weséˈa Fasiˈaénkóní waási ontáféˈa kentópaˈo wínda aamoí uwánkeˈa keséta méraao séˈa tuwímbai-tantaaˈo wempímbó ímbo wérainda áwaˈnai oro. Sáwífaˈnanka túwaˈnai ena kenkwáráˈó súwaˈnai intáféˈa póˈa áwaˈnai oro.

3 Moórá-ininkon-awiˈa Pírísiraawe awaaikón-áwíˈa Ákwíraanteˈa kaweˈ-úmai méraakaiyo súne. Mindáraiye kewé Ísu Káráísitini kísausa wémaumne.
4 Áááma sínkamiyakai puwúyafo-imayaa ímba ésarai súwaˈnai uráayaˈa aamoí uwátinkaumne. Ímba ke aantemba aamoí uwátinkaumpo fíˈonkaa-waasi fíˈo-fiˈom-barafakewi Maníkóní waásiwaraˈa aamoí wéuwatinkaawe.
5 Mindáraiti naaúmpaˈa Maníkón-ímáyáá ésa túwaandu owísáféˈa kaweˈ-úmai méraaro súne.

Moóráwigon-awiˈa Épinitasi kesí waási-iˈa intáféˈa kaweˈ-úmai méraao súne. Wemá Ésiyaa-marafakewi aifaˈá Ísu Káráísitin-aaisafena amankúnkúmba uráiwain-iye.
6 Moórá-ininkon-awiˈa Máríyaantafeˈa kaweˈ-úmai méraao súne. Wemá kentáféna imáyáa éna óraa-kisau wémaiye.
7 Kaeˈ-Yúndáá-wáásí túwíˈa Ándónaikasiye Yúníyasintetafeˈa kaweˈ-úmai méraakaiyo súne. Kemá Ísu Káráísitiyeˈa ímba kááísamai méraawandaraˈa mindárai-nonkaamba kááísamai maéˈóyambani. Ísuni aantá-waasisomba minkáéˈnárai tuwánaraan-kwaasiyai ésarai áááma keséˈa ándáfaˈa kuráaye.

8 Moóráwigo Ámpíríyetasintafeˈa kaweˈ-úmai méraao súne. Wemá kesí waási-iˈa éna Fasiˈaénkóeˈa kááísamai méraiye.
9 Moórá Épáanintafeˈa kaweˈ-úmai méraao súne. Wemá keséˈa Ísu Káráísitini kísaurai wémauye. Moóráwigo kesí waási-iˈa iwáín-áwíˈa Sítékisintafeˈa kaweˈ-úmai méraao súne.
10 Moóráwigo Ápérísi Ísu Káráísitini aampaˈá fasiˈámai aráááwáíwaintafeˈa kaweˈ-úmai méraao súne. Árísítopurasini akúntáféˈa kaweˈ-úmai méraaro súne.
11 Moórá Yúndaa-waasigon-awiˈa Érotiyonintafeˈa Násísáasini akúmbá Ísu Káráísitini waásisafeˈa
kaweˈ-úmai méraaro súne.

12 Moóráwigo Táráífinae moóráwigo Táráífosaye mindárai Fasiˈaénkóní kísau wémaeyawisafeˈa kaweˈ- úmai méraakaiyo súne. Moóráwigo Pésísi Fasiˈaénkó Ísuntafena imáyáa éna óraa-kisau wémaiwaintafeˈa kaweˈ-úmai méraao súne.

13 Moóráwigo Rúfaasi Ísu Káráísitini kísaumo maénamo íyáákaraiwainte anówa
kesinóraamba uráin-ininkontafe'a kawe'-úmai méraakaiyo súne.
14 Tuwímbai-tuwi'a Ásínkiritasiye Fírígoniye Émísiye Pátáropasiye Émásiye miwísé'a
Fasi'aénkóní waási méraawisafe'a kawe'-úmai méraaro súne.
15 Tuwímbai-tuwi'a Fíróróga siye Yúriyaawe Néríyasiye wenámáánaakowe Órímpasiye
miwísé'a Maníkóní waási méraawisafe'a kawe'-úmai méraaro súne.

16 Kempínkémbá moórá-mora-waasi imáyáa é'a tiyáámba tíméro. Ísu Káráísitini waási
seyaafá'nánká kentáfésa sésa kawe'-úmai méraaro sewé.

17 Kesí waásisono. Maarán-ááí óraaka simátimune. Tuwímbai simátímakaunda-aai
ímba aráááwaesa sésa karo'-ááí simátíméwasa isésa tuwínkaa'-ésa tuwímbai kawe'-ámbá
tuwésa sáwí-ampa'a wégowe. Káráwiye'a miyán-kwáási tínaaemba uwátíméro.
18 Miyán-kwáási kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau ímba maésa sáwí-imayaasafesa
tiráááisafesamo on-kísáú maésa karo'á simátinkanae sésa aaí simátimesa símai tirumbá
faiyárááwasa ímbo kawe'ó úmaimo aaimó ísááwi minkáró'-ááísáfésa érai'e wésewe.
19 Kembiwímó ásé-aaimo fasi'ámaimo taawiyáfón-aai seyaafá'nánká ísáántafe'a imáyáa
é'a aamoí uwátinkaumne. Kawe-kísáúsáfé'a imáyáa úmae iyé'a sáwí-kisausafe'a ímba
imáyáa ombá mindá siráááíma wétaiye.
20 Maníkó aáno'o uwásínkáíwaisa túwa'nai ína'a kárika'a waántáwankomba
íyáákanaawe. Kentáási Fasi'aénkó Ísu úwoi túwa'nai úmae íyíntafe'a inaí súne.

21 Kesé'a kísaumo máíwain-awi'a Tímóti kawe'-úmai méraaro siyé. Tuwímbai-Yundaa-
waasi-tuwi'a Rúsiyasiye Yésóniye Sósipataawe kawe'-úmai
méraaro sewé.

22 Kemá Tétíyasi Póro sin-ááí maanáúfáí agaé'a kembiwísé kesé'a Fasi'aénkóní waási
úndasafe'a kawe'-úmai méraaro súne.

23 Moóráwigon-awi'a Káyási kawe'-úmai méraaro siyé. Wení naaúmpa'a wéwaunasa
Maníkóntáfésa imáyáa on-kwáási mindáúmpá'á túwaandu wéowe. Moóráwigon-
awi'a Érásítasi wení naaópakewiti óntanka'a káráwiyaiwai kawe'-úmai méraaro siyé.
Moóráwigon-awi'a Kótasi Maníkóní waásigo kawe'-úmai méraaro siyé.

24 Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti úwoi túwa'nai úmaena íyímba érai'-aain-iye sé'a inaí
súne.

25 Maníkón-áwí'a óraa'a úmae íyóno. Ísu Káráísitin-aai ásé-aai simátimun-aai ísare'a
érai'e sembá póna Maníkó kanaa'á fasi'átínkáímba pó'a wenáááisafe'a fasi'aén-ímáyáá
wéowe. Naaófá'á Maníkó minásé-ááísá aúpá'á makówasa kentáá síwá'náwe miwí
tísaafitantamba uráawiye minááígóní áwáuma ímba ísaraawe.
26 Maníkón-aai simátímakaawi minááí agaimakáawe. Maníkó maé'mae'o iwáí káfé'a
paápé íníye simbá pósa seyaafá'-máráfákén-kwáási minááígóní áwáuma isánááwe.
Minááísáfésa timankúnkúmba ésa taawiyafíyantafena minááígóní áwáuma paápé uráiye.
27 Ísu Káráísitimo uráintafeta Maníkón-áwí'a óraa'a úmaeta wéiyune. Maníkó mimbórá-
Máníkó ména weyáá seyaafá-tántáátáféna ísaraiwai wenáwí'a óraa'a úmaeta iyúndasa
érai'-aain-iye.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

1 Kórinti

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai afa'mórae-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Éfésási-naopa'a ména maanáái agaimái Kórinti-naoraa-waasi mátímakaiye. Kórinti-naopa'a óraa'-naopa'a Ákáyaa-marafa'a wéron-daopa'a Kíríki-waasi sáwífa'a mérowasa tuwímbai-Yundaa-waasiwara'a máúpa'an-iye. Ááéma Póro Ísun-aai kosimátíma'maena iyúwasa Ísuni aampa'á wéwesa ánaaemba tuwínkaa'a ésa sáwí'a urówana Póro minááí iséna maanáái agaimái tuwówasa mátímakaawe.

1 Kemá Póro maanáái agai-timúmpo ísáaro. Maníkó wení imáyáafinkemba kembá aantá-waasi-i'a uwásinkena séna Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaiye. Kentáási waásigon-awi'a Sósénisintafe'a súnana maanáúfái wéagaiye.

2 Maníkóní waási Kórinti-naopa'o méraawi ísáaro. Maníkó wendé-í'a uwátínkaraisa'a Ísu Káráísitiye kááísamaimo méraawi ísáaro. Seyaafá'-máráfákéwí Fasi'aénkó Ísu Káráísitimpa'a inaimó sewíyé kembiwíyé Maníkó wemparí'a uwátínkaraiye. Káráísiti miwíyá'á káráwiyaiwai éna kentáárá'wárá'á káráwiyaiye.

3 Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai faru wéuwatinkaayantafe'a inaí súne.

4 Kembiwísáfé'a ísámai aasiyaasí Maníkómpá'á súwi súne. Maníkó Ísu Káráísitini kísausafena imáyáa éna wétuwa'nai-imba mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne.

5 Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraantafena Maníkó kawe'ó uwátínkáímba kempímbá óraa'o uráintafe'a pó'a wenáái isé'a kawe'-úmai wésimatimewe.

6 Ísu Káráísitin-aai simátímakaunata tirumpimbá ta'ótoke'a fasi'ámai mé'a pó'a wenáái kawe'-úmai simátime'a

7 Fasi'aénkó Ísu Káráísitimo marapá'ó kumínda amu'maré'o méraamba Ufaen-ámútánkó tímí-fasi'aemba maimái ta'ótokaawe.

8 Fasi'átínkáfa'a iyínana póna ánaaen-kanaamo Fasi'aénkó Ísu Káráísitimo kumínda-kanaa kempímbá sáwí-aai ímba wéíniye.

9 Maníkó sintembó wéena wenáánínko kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitinte'o kááísatinkaindasafena táántaraimba sintení'o

iwái póna miyá íníye.

Tuwín-tuwimbo uráan-aai.

10 Kesí waásisono. Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitini fasi'aémbá símakaintafe'a óraaka wésimatimune. Mimbórá-ááí wése'a ímba tuwínkaa'-é'a mimbóráfímbá mé'a mimbóráímáyáá wée'a mimbórá-kísáú máéro.

11 Kempínkémbá moórá-ininkon-awi'a Kórówini akúmpákén-kwáási tuwímbai tasimásimesa sésa keíyái aaisambá sésa tuwínkaa'-úmai méraawe tasimásímakaawe.

12 Mináísánkóní áwáuma maarán-iye. Tuwímbai sé'a Póro kentáási óraakon-iye sewa'á tuwímbai sé'a Ápórosi kentáási óraakon-iye sewa'á tuwímbai sé'a Pítaa kentáási óraakon-iye sewa'á tuwímbai sé'a Ísu Káráísiti kentáási óraakon-iye wésewe.

13 Ísu Káráísiti mimbóráwígó óraako méraifo ímba tuwínáaro. Kemá Póro ímba kem-biwísáfé'a imáyáa é'a aaraa-táíyá'á pukáumne. Ímba kentáfé'a ísámai nombá maiyáafo Ísuntafe'a ísámai nombá maiyáawe.

14-15 Tuwímbai sé'a Póro kentáási óraa'-i'o índasafena nombá maisínkaraiye sefó sé'a sáwífa'nanka ímba nombá maitínkaraunda mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne. Kempínkémbá ímba sáwífa'an-ofo kae'-wáási túwí'a Kírísipasinte Káyásinte minkáé'nárai aantemba nombá maitinké'a sáwífa'-waasi ímbo nombó maitínkaraundasafe'a Maníkómpá'á súwi súne.

16 Énifo moóráwigon-awi'a Sétefanasiye wení akúné nombá maitinké'a imáyáa é'a fí'owima ímba maitínkaraumne.

17 Ísu Káráísiti ímba simásimena séna nombá maitínkámae núwo simásímakaifo ásé-aai simátíma'mae núwo séna si'mákaiye. Ísu Káráísiti aaraa-táíyá'ó pukáin-aaigoni áwáuma ímba ísáafo sé'a Káráísitin-aai afora'á simátime'a waásiti kawe'-ímáyááfínkén-ááí ímba sé'a tafisúnda-aai ímba simátimumpo afora'á Káráísitin-aai wésimatimune.

Ísumo pukáimba Maníkóní fasi'aénkón-iye-aai.

18 Sáwíˈo úmaimo méraawini aambó aráááíwáéwi Ísu Káráísiti waásisafenamo imáyáa énamo aaraa-táíyáˈó pukáin-aaisafesa sésa úwoi-aain-iye wésefo Maníkómpáˈó kon-ámbó aráááíwaundawisa mináááísáféta séta Maníkó súwaˈnai í-fásíˈáémbá iyésá wésune.
19 Sáwíˈo úmaimo méraawini aambó wéaraaiwaewisafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
marapáˈ-wáásí kaweˈ-ímáyáán-iye sen-ímáyáá taíˈásuweˈa fíˈo-fiˈon-imayaawaraˈ-waasiti imáyáa maitiyuwánaumne
agaimaréna siyáiye.
20 Marapá-tántáátáfésa kaweˈ-ímáyáámó owísáféna Maníkó séna minímáyáá sáwísamban-iye siyáiye. Kaweˈ-ímáyááwáráwí ímba aifaˈá wíyasa pósa ámáámbo ísaraawi ímba aifaˈá wíyasa pósa marapá-tántáátáfésamo aaimó símae wénowi ímba aifaˈá kónááwe.

21 Maníkó kaweˈ-ímáyáá éna séna marapáˈ-wáásí miwítí kaweˈ-ímáyááfínkémbá ímba kanaaˈá kesí áwáuma suwánánááwe súmbanifo imáyáa éna séna kesááisafesa timankúnkúmbo íyawi sáwíˈo úmaimo méraampinkemba faútinkanaumne Maníkó súwata minásé-ááí simátimunasasa tuwímbai úwoi-aain-iye wésewe.
22 Yúndaa-waasi sésa ímbo awánaanda-iˈo inatá Ísu Káráísitin-aaisafeta éraiˈesa sénaumne sewasá Kíríki-waasi kaweˈ-ímáyáán-iye sen-ímáyáá saafá ombánifo
23 kesáá Ísu Káráísitimo kentáásáféna imáyáa énamo pukáin-aaisa simátimunasasa Yúndaa-waasi mináái isésa Ísu Káráísitin-aai tínaaemba uwáméwasa Kíríki-waasi mináái Maníkóní kaweˈ-ímáyááfínkén-ááí isésa úwoi-aain-iye sewatá
24 Yúndaa-waasifinkene fíˈonkaa-waasifinkene Maníkó wemparíˈo uwásinkaraiwaisa séta Maníkóní kaweˈ-ímáyááfínkémbá Ísu Káráísiti pukáisana Maníkóní fasiˈaénkó sáwíˈo úmaisaamo méraundafinkenta wéfausinkaiye.
25 Marapáˈ-wáásí sésa Maníkóní imáyáa úwoi-imayaan-iye sen-ímáyáágó kaweˈ-ímáyáágó póna waásiti kaweˈ-ímáyáágómbá íyáákaraiye. Waási sésa Maníkó aamoisaémbá iyémó sen-áámóísáénkó waásiti fasiˈaémbá íyáákaraiye.

26 Kesí waásisono. Maníkómó wení waási-iˈo uwátinkonkaˈo máúwaini áwáuma imáyáan-oro. Kempímbá marapáˈ-wáásí túrankaˈa kaweˈ-ímáyááwáráˈ-wáásí ímba sáwífaˈa méraafo moórá-mora méˈa marapáˈ-wáásí túrankaˈa fasiˈaén-kwáásí ímba sáwífaˈa méraafo moórá-mora méˈa marapáˈ-wáásí túrankaˈa túwíˈo wéron-kwaasi sáwífaˈa ímba méraafo moórá-mora méraawe.
27 Marapáˈ-wáásí sésa úwoi-waasin-owe sen-kwáásífínkémbá Maníkó wení waási-iˈa uwátinkena marapákén-káwéˈ-ímáyááwáráˈ-wáásí Maníkóní waási tuwánésa sésa kentáásí kaweˈ-ímáyáá sáwísamban-iye síyantafena Maníkó miyán-kwáásí wemparíˈa uwátinkaraiye. Marapáˈ-wáásí sésa aamoisaén-kwáásín-owe sen-kwáásífínkémbá Maníkó wení waási-iˈa uwátinkena marapáké-fásíˈáénkwáráˈ-wáásí Maníkóní waási tuwánésa sésa kentáásí fasiˈaémbá sáwísamban-iye síyantafena Maníkó miyán-kwáásí wemparíˈa uwátinkaraiye.
28 Marapáˈ-wáásí sésa úwoi-waasin-owe sésa símai sáwíˈo uwátínkááwiye ímbo méraawiye Maníkó wení waási-iˈa uwátinkaraiye. Marapáˈ-wáásí sésa óraaˈ-waasin-owe sen-kwáásí taiˈáíyantafena úwoi-waasifinkemba Maníkó wemparíˈa uwátinkaraiye.
29 Maníkón-aúrankaˈa miwí kentúwíˈa ímba mósá maráíyantafena úwoi-waasifinkemba Maníkó wemparíˈa uwátinkaraiye.
30 Maníkó Ísu Káráísitinteˈa kááísatinkaraisaˈa méraawana póna Ísu Káráísiti kentáásí kaweˈ-ímáyáágóní áwáu-ita Maníkó uwánkaraiye. Ísu Káráísiti pukáintafena Maníkó wenaúrankaˈa arupísesa uwásinkenasa wení waási-iˈa uwásinkenasa sáwíˈo úmaisaamo méraundafinkenta maisiyuwéna siyáisata méraumne.
31 Mináááísáféna naaófáˈá Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
moóráwigomo kesúwíˈo mósá maránae sénamo éna ímba miyá éna Fasiˈaénkón-áwíˈa mósá maráíno
agaimaréna siyáiye.

2

Ísu aaraa-táíyáˈó pukáin-aai.
1 Kesí waásisono. Kentópaˈo komaéwánda Maníkón-aai paápé uráin-aai kosimátimewandaraˈa kesúwíˈa maimaé iyíwae-aai ímbo simátimewanda Maníkón-aai aforaˈá simátímakaumne.

2 Ááéma imáyáa é'a sé'a kentópa'o komáénda ímba miyám-baaran-tantaakoni imáyáa
é'a simátíménda Ísu Káráísitintafe'a imáyáa é'a kentáásáfénawe séna aaraa-táíyá'ó
pukáin-aai aantemba imáyáa é'a kosimátimenaumne sé'a
3 kentópa'o komaéwándara'a sáá'a úwana tata'á úwa'a aamoisaén-kwáási mé'a
4-5 aaimó simátimewandara'a Maníkón-aaisafesamo érai'emo síyawini áwáuma ímba
waásiti kawe'-ímáyááfínkémbán-ifo Maníkóní fasi'aémpínkémbán-iye sé'a simátime'a
Ufaen-ámúntánkóní kísauwe fasi'aéné aráátimewana'a awánaraawe.

Maníkóní kawe'-ímáyáágón-aai.
6 Maníkóntáfé'o fasi'ámaimo méraawisafe'a kawe'-ímáyááfínkémbá kawe'-ááí
simátimune. Minkáwé'-ímáyáágó ímba marapá'-wáásífínkéné marapá'ó káráwiyaawimo
tai'áíyawifinkemban-ifo
7 minkáwé'-ímáyáágó Maníkómpákémbán-iye. Maníkó maramó ímbo úmakonka'a séna
to'mayaa é'a ánaaemba paápé onaná miwá kawe'á uwátinkainasa ságaen-aempa'a
ménaawemo siyáimba kentáásáféna séna minkáwé'-ímáyáá aúpá'á makáimba póna
wérowasa
8 marapá'ó káráwiyaawi ímba kawe'-úmai ísaraawe. Ísaresaraa Fasi'aénkó fí'ora-
fasi'aenkwarawimba aaraa-táíyá'á ímba tufúwana pukáisino.
9 Minááísáféna naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó to'mayaa úmai wembó tirumbó ámén-
kwaasi timíníye. Túrantamba ímba awánésa táá'a ímba isésa ímba imáyáa uráan-tantaa'a
Maníkómó to'mayaa úmakaimba timíníye
agaimaréna siyáiye.
10 Énifo Maníkó wení ámútankomba ai'marówana keséta ména Maníkómó to'mayaa
úmakainta aráásímakaiye. Maníkóní ámútanko seyaafá-tántáá'á awánéna Maníkómó
wenarumpin-ímáyáá énamo to'mayaa úmakaimba awánaraiye.
11 Waásimo ombá moóráwigoni imáyáa ímba wéawanaafo wení ámútanko aantemba
wéawanaiye. Miyáumai Maníkóní imáyáa ímba wéawanaafo wení ámútanko aantemba
wéawanaiye.
12 Maníkó marapáké-fásí'áémbá ímba siménasa wení ámútankomba ai'marówana keséta
ména fasi'aéntá símakaiye. Maníkómó to'mayaa úmaimo símínta awánáúndasafenasa
wení ámútankomba ai'marówana keséta kumbéraiye.

13 Minááísáámó wésimatimunda ímba waásiti
kawe'-ímáyááfínkén-ááín-ifo Maníkóní ámútanko simásímakain-aaisa wésimatimune.
Maníkóní ámútankomo tirumpimbó mérain-kwaasisafeta Maníkóní érai'-aaisa
wésimatimune.
14 Maníkóní ámútankomo tirumpimbó ímbo méraiwai wemó wétimin-tantaa'a ímba
kanaa'á maésa mintántáátáfésa sésa sáwísamban-iye sésa marapá'-wáási Maníkóní
ámútankomo wétimin-tantaa'a ímba kanaa'á wéisaafo Maníkóní ámútankomo tirumpimbó
méraiwai aantemba mintántáá'á isésa kawe-tántáá'án-iye wésewe.
15 Maníkóní ámútankomo tirumpimbó méraiwai kanaa'á seyaafá-tántáákóní áwáuma
tuwínkaa'-úmai sáwí-aaiye kawe'-ááíyé wéisaafo marapá'-wáási Maníkóní ámútankomo
tirumpimbó méraiwai tuwánésa miwítí kísaugoni áwáuma ímba wéawanaawe.
16 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasi'aénkómó imáyáamo wéimba ímba wéisaamba pósa ímba kanaa'á wení
imáyáa arupíse wéuwankaawe
agaimaréna siyáimbanifo Maníkóní ámútankomo sirumpimbó méraiwaisa Ísu Káráísitini
imáyáasa wéisaumpo marapá'-wáási kentáási kísaugoni
áwáuma ímba wéawanaawe.

3

Maníkóní kísau-waasi-taai.
1 Kesí waásisono. Maníkóní ámútanko tirumpimbó óraa'o úmaimo mérain-kwaasimo
simátimundantemba kentópa'o koméraawandara'a kembiwí ímba miyá simátime'a
Ísu Káráísitintafe'o ímbo fasi'ámaimo méron-kwaasi untáfé'a tuwíntuwe-tuwintuwe'a
simátímakaumne.
2 Umarambó fasi'aén-tómbá ímba timé'o náámbo tíméntemba Káráísitin-aai ímba
fasi'aén-ááífímbán-ifo fetóímó in-ááífínkémbá simátímakaumne. Ááéma ímba kanaa'á
ísáántafe'a miyán-ááífínkémbá Káráísitin-aai simátímakaumne. Káfé'wara'a miyá uré'a
mé'a pó'a ímba kanaa'á wéisaawe.

3 Ísu Káráísitintafeˈa ímba fasiˈámai imáyáa éˈa marapá-tántáátáféˈa imáyáa éˈa méˈa
tirumbó sáwíˈo wéuwatinkeˈo aaisambó sembá marapá-tántáátáféˈa imáyáa éˈa marapáˈ-
wáásímó méraanten-úmai miyá uráawe.
4 Tuwímbai Póro kentáásí óraakon-iye sewasá tuwímbai Ápórosi kentáásí óraakon-iye
sembá marapáˈ-wáásímó méraanten-úmai miyá uráawe.

5 Kenkáí súwíˈa mósá maréˈa tuwínkaaˈ-úmai méraambanifo Maníkóní kísau-waasiyai
aantemba úye. Fasiˈaénkó Ápórosintafena séna kesí kísau mauwó séna kentáféna kesí
kísau mauwó súwakai wení kísau maéwáyaˈa Fasiˈaénkón-aaisafeˈa timankúnkúmbo
uráamba wení kísau-waasiyai úye.
6 Kísaufaˈo ánáuntumbo ontembá Fasiˈaénkón-aai simátimewanana námáimo úmaimo
fiyútúwáantemba Ápórosi miyáumai túwaˈnai úwana Maníkómó ánáuntumbo óraaˈo
uwátínkáíntemba wemá imáyáa timúwaˈa wenáái tirumpimbá taˈótokaawe.
7 Ánáuntumbo kísau fiwáíyé námáimo uwátínkáíwaiye mindárai ímba óraaˈ-waasiyai ofo
Maníkó óraaˈo uwátínkáíwai wemá óraakon-iye.
8 Ánáuntumbo kísau fiwáíyé námáimo iwáíyé mimbóráíˈa úmai méraayamba póna
Maníkó miwítí kísaugoni méyámbá timíníye.
9 Kesé Ápórosiyeˈa Maníkóní kísau-waasi úyaˈa kembiwí Maníkóní kísauraamba owatá
miyásáámó úndasa Maníkóndésa úmpo miyán-ímáyáá kenkáísáféˈa ímba ombá kembiwí
wétuwinaawe. Ímbo tuwínkaaˈ-oráámbá isaˈá wétuwinaawe. Ísáaro. Kembiwí Maníkómó
in-dánkáániˈa wéowe.

10 Maníkó súwaˈnai úwaˈa kempímbá kísau maiyáumne. Naambó on-kwáásíyáˈó
káráwiyaiwaimo kaweˈ-ímáyáámó énamo áfombo fáíntemba Ísu Káráísitin-aaimo
simátímakaunda áfonkaamba faitínkáfaˈa kówánasa mináfónkáˈó naambó owí minkísáú
káráwiyoro.
11 Fíˈon-afomba ímba faénááfo mimbórá-áfómbó Maníkómó éˈo faimakáimba
mináfómbá Ísu Káráísitin-iye.
12 Mináfónkáˈá naambá ónááfo tuwímbaimo ésa Ísuntafesa ímbo fasiˈámaimo
imáyáamo owí wááu-tantaaˈa taaisané owáísáné íyasa tuwímbaimo ésa Maníkóntáfésa
fasiˈámaimo imáyáamo owí fasiˈámaimo waéˈwaeˈo índa-tantaaˈa korí-óntántáné fíˈo-
fiˈon-ontantamba ónááwe.
13 Waásiti kísau ánaaemba paápé índaraˈa iyamó tuwímbai-tantaaˈo kénamo
tuwímbaimo ímbo kaintembá Ísu Káráísitimo kumíndaraˈa waásiti kísau paápé ínana
tuwímbai-kisau taiˈáínana tuwímbai-kisau úwoi wéíniye.
14 Mináfónkáˈó naambó ombá fasiˈámaimo waéˈwaeˈo índa-tantaatamba owí miwítí
kísau wérainasa miwítí kaweˈ-méyámbá maénááfo
15 wááu-tantaatambo owí miwítí kísau taiˈáínasa minkísáúgóní méyámbá ímba maésa
miwí aantemba kaweˈ-úmai ménaawe. Waásiti moparáwímbó káwisasamo miwí aan-
tembo kaweˈ-úmaimo méraantemba miwí miyá ónááwe.

16 Kembiwí ímbo tuwínkaaˈ-oráámbá tuwínkaaˈ-uráafo Maníkóní ámúntanko ken-
tirumpimbá méraimba Maníkóní ámáán-dankaamba ombá imáyáan-oro.
17 Maníkóní ámáán-damba ufaen-dámbá isaˈá kembiwí mindánkáámbá owasá
tuwímbaimo kembó sáwíˈo uwátínkááwaˈo méraambo éna Maníkó miwí taíˈásuwainifo
ímbo tuwínkaaˈ-oráámbá
wétuwinkaaˈ-owe.

18 Kentí imáyáago karoˈá simátínkáífo séˈa káráwiyoro súne. Marapáˈ-wáásí túrankaˈa
kaweˈ-ímáyááwáráˈ-wáásísá únemo sewí Maníkón-aúrankaˈa kaweˈ-ímáyáá íyantafesa
marapákén-káwéˈ-ímáyáá ímba aifaráámbán-iye seró súne.
19 Marapáˈ-wáásí kaweˈ-ímáyááwémó sen-ímáyáásáféna Maníkó séna sáwí-imayaan-iye
wésiye. Mináásáféna naaófáˈá Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
marapáˈ-wáásí miwítí imáyáa mósá
márááwana Maníkó sisaná miwítí
imáyáago karoˈá wésimatinkaiye
agaimaréna súwana
20 moóráfaˈa agaimaréna séna
kaweˈ-ímáyááwémó sen-ímáyáásáféna
úwoi-imayaawe Fasiˈaénkó siyáiye
agaimaréna siyáimba

21 mindásafeˈa ímba waási-tuwiˈa sanaambá maˈmaé íyóro. Seyaafá-tántááˈó túwaˈnai
índa wéraiye.
22 Kemá Pórowe Ápórosiye Pítaawe túwaˈnai ondawísá méraumne. Marawé seyaafá-
tántááˈó wéraine puwíyanaˈi úwoimo méraiyanaˈi mindámo túwaˈnai índa wéraiye. Káféˈo
wérain-tantaaˈe ánaaembo paápé índa-tantaaˈwaraˈe mindá túwaˈnai índa wéraiye.
23 Kembiwí Káráísitini waási owaná Káráísiti Maníkóndén-iye.

4

Fasiˈaénkóní aantá-waasi-taai.

1 Kembiwí kentáásáféˈa imáyáa éˈa séˈa Káráísitini kísau-waasi ésa Maníkómó aúpáˈó
makáimba aráátimena séna mináái simátímaˈmae nóro. Minkísáúráˈá káráwiyoro siyáiwai
owé-ímáyáán-oro.
2 Moóráwigoni kísauraˈo káráwiyaiwaimo sisasamó ontembá miyán-oro.
3 Maníkóní kísauraˈa káráwiyaundawisafeˈa kembiwíyáˈó fíˈowiyaˈo séˈa kawe-kísáúwáˈi
sáwí-kisauwaˈiyo séˈo sembá ímba óraaˈ-imayaa éˈa kesí kísausafeˈa ímba awáné'a kawe-
kísáúwáˈi sáwí-kisauwaˈiyo súne.
4 Kesirumpinkén-ímáyáágómó séna kaweˈ-aantemba uráanemo sínda kawe-kísáúwáˈi
sáwí-kisauwaˈiyo-aai ímba kendén-ifo Fasiˈaénkóndé póna wésuwanaiye.
5 Mindásafeˈa Fasiˈaénkómó siyáin-kanaamo ímbo tiyáindaraˈa ímba tuwínáaro.
Fasiˈaénkómbó amuˈmakéwana kumíndaraˈa kumeupáˈó áwiyokaimba sáraˈa maréna
waásiti imáyáa aforaˈá makéna seyaafáˈ-wáásí miwítí kísausafena tuwinéna túwíˈa mósá
maráíníye.
6 Kesí waásisono. Arupíse íyantafeˈa simátímakaunda-aai Ápórosiye kesé'o siyáunda
ímba keráí aantembanifo seyaafáˈ-wáásísáféˈwaraˈa siyáumne. Maníkón-aai aúfáí-
wandaaifimba agaimarésa siyáantemba miyán-oro. Moórá-oraakon-awiˈa maimaé iyéˈa
moórá-oraakon-awiˈa símai sáwíˈa ombá kentúma maimaéˈo wéiyomba miyá ímbo
oráámbá wéowe.
7 Kembiwí ímbo íyáákaraawin-ofo miyámó
on-kwáásí-íˈa Maníkó uwátínkaraiye. Maníkó miyán-kwáásí-íˈa uwátínkaraifo kentúma
ímba maimaé iyéˈa séˈa kesáá keyáárikata miyán-kwáásísá méraumne ímba seró.

8 Kembiwímó maarán-ááímó sembá karoˈá séˈa kaweˈ-wáásí-íˈa úmaisa méraumne.
Ímba Ápórosiye Póroeˈa simásímakaayan-imayaafinkemban-ifo kentáásí imáyáafinkenta
Maníkóní imáyáa iséta mindáraisa íyáákaraumne karoˈá wésewe. Kembiwímó
íyáákaraankakaa keráíwáráˈá miyáumaiyai íyáákauyaisino. Sáwí-tantaakomba íyáákaiwae
séˈo súnda ímba íyáákaraawe.
9 Imáyáamo únda Maníkó wení aantá-waasisa seyaafáˈ-wáásí tínaaempata sínkarainta
tínkamowasamo púwón-kwaasimo waási túrankaˈo mótinkesamo tínkamontemba
wíyómpaken-kisau-waasi túrankaˈe waási túrankaˈe Maníkó kentáá miyá uwásínkaraiye-
imayaa wéune.
10 Ísu Káráísitin-aaimo simátimundasafesasa sésa sáwí-imayaawaraˈ-waasin-owe wésefo
kembiwí kesáféˈa séˈa Ísu Káráísitiye kááísamaisa méta kaweˈ-ímáyááwáráˈ-wáásísá úne
wésewe. Kesáá aamoisaén-kwáásísá únaˈa kembiwí kesáfé séˈa fasiˈaén-kwáásísá úne-
imayaa owí póˈa kentúwíˈa maimaé iyéˈa kesúwíta wétuwaawe.
11 Maníkóní kísau maimaéta wénundasa ááéwe káféˈe nontáfénawe tóntáfénawe sáái
taisatá ímba naambá makéta ímba kaweˈ-únánkwátói makáunasasa sínkamowata
12 tómbá ímba úwoi máéndasafeta óraa-kisau maéta óntamba máúnasasa símaimo sáwíˈo
uwásínkáanta Maníkó kaweˈá uwátinkainiye-aai simátimunasasa sáwíˈo uwásínkáanta
fasiˈámai méta ímba ifátuwaunasasa
13 kentáá súwíˈa kumínkwae sésa karoˈ-ááímó sembá anondáá kaweˈ-ááí
simátimunasasa ááéwe káféˈe kentáásáfésa sésa ofaiyáán-kwáásín-ofo miwí táái ímba
ísáaro wésewe.

14 Kesí iyámpóísone séˈo imáyáamo úndawi tááko péé sínaˈa iséˈa kaweˈó íyantafeˈa
maanáúfáí wéagaumne.
15 Káráísitini waási owasá sáwífaˈnanka Ísu Káráísintin-aai simátímémba ímba
sáwífaˈnanka kentifoísái méraafo aifaˈá Káráísitin-aai simátimewanaˈa Káráísitiyeˈo
kááísamai méraantafeˈa keyáá kentifomá úne.
16 Mindásafeˈa waˈwisé séˈa kemó úndantemba miyán-oro súne.
17 Mindásafeˈa moóráwigomba Tímótimba aiˈmáráanana kentópaˈa wémena wíníye.
Wemá Fasiˈaénkóeˈa kááísamai méraiwai ímba siyuwéna fasiˈámai ména kesáánínkaambo

uráiwai wen-ímáyáá úndawi kempáˈá wéna Ísu Káráísitin-aúrankaˈo méraunda-aaiye Maníkóní waási naaóˈ-naoˈo méraawi simátimunda-aaiye kosimátimena kemó méraundanten-úmai méraaro-aai kosimátiminiye.

18 Kempínkémbá tuwímbai sésa Póro úwoi aúfáífinken-aai wésifo kentáá aaimó
simásimindasafenasa ímba tíníye sembá kentúma maimaé wéiyowe.
19 Énifo Fasiˈaénkómó ewémó sínaˈo éˈa kárikaˈa kentópaˈa wéˈa túmo maimaé
íyówi siyáan-aai aantentafeˈa ímba kónaumpo miwítí fasiˈaémbá Maníkómpákénáˈíyo
awánaandasafeˈa kónaumne.
20 Maníkómó kentááráˈó káráwiyaimba maarán-iye. Ímba aaisáféna aantemba
káráwiyaifo Maníkóní fasiˈaénkáˈó méraawi miwíyáˈá káráwiyaiye. Mindásafeˈa Maníkóní
fasiˈaénkárá méraa ína Maníkóní fasiˈaénkáˈá méraao séˈa kotuwánánaumne.
21 Imáyáan-oro. Kembiwífáˈó ímbo kuráandaraˈo sáwí-imayaamo tuwéˈo kaweˈ-úmaimo
méwaˈa ken-ímáyáá éˈa faru úmaisa koménaumne. Ímbo miyámó uréwaˈo éˈa fasiˈámai
arupíse kouwátinkanaumne. Mindásafeˈa imáyáan-oro.

5

Afowán-awaainimbo maiyáin-aai.

1 Kempínkémbá moóráwigo óraa-sawiˈa éna afowán-awaainimba maiyáiye sewaˈá
isáúmne. Kembiwí Maníkóní waási miyá-sáwíˈó uráiwaintafeˈa étuwaao ímba sewaná
úwoi miyá imbánifo waántáwankoni aambó aráááíwáéwi ímba miyá ésa miyámó owísáfésa
sáwí-meyamba maénááwe wésewe.
2 Kempímbá moóráwigo ména óraa-sawiˈa wéisaˈa kaweˈá úmaisa méraumne karoˈá
séˈa kentúma maimaé wéiyofo sáwíˈo uráin-kwaasisafena kentirunkómó umbaimó táínaˈa
minkwáási aiˈmátuwaaro.
3 Kemó kentópaˈo komékaa minóráá-sáwíˈó uráiwaimba aaifimbá maenkéˈa sáwíˈa
wéiye súsina. Kemá némpaˈa méˈa kesí imáyáago kentópaˈa wéraisaˈa misáwíˈó
uráiwaimba éˈa aaifimbá maiyánkaraumne.
4 Túwaandu íyampimba kesí imáyáago kentópaˈa wérainana Fasiˈaénkó Ísuni fasiˈaémbá
kembiwíséˈo wéraintafeˈa misáwíˈó uráiwaimba aaifimbá maénkáaro.
5 Maníkóní waási káráwiyaampinkemba aiˈmátuwenana waántáwanko umbai-tántááˈá
amínana sáwí-amba tuwáínana Fasiˈaénkó Ísumo kumíndaraˈa wembá aiyáíndasafeˈa
miyá éˈa aaifimbá maenkéˈa aúwáaro.

6 Kaweˈá úmaisa méraumne séˈa makáawanamo moórá-kisaamo kawááˈénamo imbá
seyaafá-kísááfáˈó wété intembá kempímbá moóráwigo miyáumai sáwíˈo índawi kempímbá
tifó séˈa aiˈmátuwaaro.
7 Tíyótaimo
í-tánón-kánáámó tóso ésa Yúndaa-waasi tómbó intóráín-tantaaˈa tuwésa aú-tomba
marésa sipisípi-araaˈa tufúˈmai wénaawe. Miyáumai Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna
pukáimba póˈa aúíˈa úmai méˈa mindásafeˈa misáwíˈó uráimba tuwéˈa kaweˈ-úmai
méraaro.
8 Sáwíˈo éˈa sáwí-tantaatafeˈa ímba aamoí éˈa kawe-tántáátáféˈa érai-aaisafe aantemba
aamoín-oro.

9 Áááma moórá-aufai agaimái simátimeˈa séˈa
aare-úméné waai-úménémó owíséˈa ímba méraaro siyáunda
10 mináámó siyáunda Maníkóní waásifinkembo miyámó owíséˈa ímba méraaro
siyáumne. Waántáwankon-imayaamo on-kwáási aare-úméné waai-úméné fíˈo-fiˈon-
tantaaˈ-umene túrande-urande ésa marapá-tántáátáfésa aamoí ésa ímba Maníkóntáfésa
aamoí ésa miyámó on-kwáásísáféˈa ímba séˈa Maníkóní waásifakewimo miyámó ísáféˈa
siyáumne. Waántáwankon-imayaamo on-kwáási seyaafáˈ-máráfáˈó méraamba ímba
tiyuwéˈa miwíséˈa úwoi méraaro.
11 Énifo agaimakáunda-aaigoni áwáuma maarán-iye. Moóráwigo Ísuni waási úne siwáí
aare-úméné fíˈo-fiˈon-tantaaˈ-umene aúrande-urande éna marapá-tántáátáféna aamoí
éna Maníkóntáféna ímba aamoí éna símai túwíˈa sáwíˈo uwátinkena uwóíˈo on-dómbá néna
uwóíˈo owíséˈa ímba méˈa weséˈa ímba tómbá naaró. Agaimakáunda-aaigoni áwáuma
miyán-ááísáféˈa siyáumne.
12-13 Ímbo Maníkómpáˈó tiyáawi kemá ímba aaifimbá maitinkánaumpo Maníkó aaifimbó
maitinkáínda mindá wendén-iye. Kempínkémbá Maníkóní waási sáwíˈo uráawi aaifimbá
maitínkáaro. Kempínkémbá moóráwigo misáwíˈó uráindawimba aiˈmátuwaaro.

6

Fasi'aénkóní waásifimbo umbai-tántáá'ó wérainda arupíse uwátínkáaromo siyáin-aai.

1 Moórá-aaimo sáwí'o ombá simátíménda ísáaro. Kempínkémbá tuwímbai sáwí'o ombá
ímbo waántáwankon-imayaamo on-kwáásífá'á mátinkare'a aaifimbó maitínkáámba sáwí'a
wéofo Maníkóní waásiti óraa'-waasiya'a mátinkare'a símai arupíse oro.
2 Ánaaemba Maníkóní waási óraa'-waasi-i'a ésa seyaafá'-máráfákén-kwáási tááí isésa
kawe-kísáúwé sáwí-kisauwe sésa tuwínkaa'-ésa ánaaemba miyá ónááfo káfé'a kári'-aai
kanaa'á símai arupíse oro.
3 Ánaaemba wíyómpaken-kisau-waasi-taaimo isáíyamba mindá óraa-tantaa'an-ifo
marapá'ó méraan-kwaasi-taaimo arupísemo íyamba mindá kári-tantaa'an-iye.
4 Moórá-tantaa'o arupísemo ónae sé'o é'a Maníkóní waásifimbo túwí'o ímbo wérainda-
waasisafe'a arupíse uwásínkáaro ímba sé'a túwí'o wéraindawisafe'a arupíse uwásínkáaro
seró.
5 Sáwí'a úne sé'a misáwí'ó ombá ifátuwe'a kawe'ó íyantafe'a maanááí agáúmne.
Kembiwí sé'a kawe'-ímáyááwárá'-wáásísá úne sembánifo ímba aaí ísámai arupíse
wéuwatinkaafo
6 Ísu Káráísitin-aaisafesamo ímbo timankúnkúmbo íyawiya'a mátinke'a sé'a moórá-aai
arupíse uwásínkáaro sé'o ombá mindá sáwí'an-iye.
7 Waántáwankon-imayaamo on-kwáásíyá'ó mátinke'a aaifimbá maitínkáámba sáwí'a
é'a Maníkóní aambá ímba kawe'-úmai wéaraaiwaewe súne. Kentí óraa'-waasimo
ísátinkaiyan-aaigomo éna ayááímó úwoimo wéínda mindá kárika'a sáwí'an-ifo Maníkó
waántáwankon-imayaamo on-kwáásífá'ó aaifimbó maitínkáámba mindá óraa-sawi'an-iye.
8 Miyámó ombá Maníkóní waási kentífá'awaawi sáwí'a uwátinke'a kentúwí'wara'a
sáwí'a wéowe.

9 Sáwí'o owímó Maníkómó káráwiyaipa'o ímbo wíyantemba wéowe. Karo'-ímáyáá ímba
é'a simátimunda-aai ísáaro. Aare-úméné waai-úméné ésa marapá-tántáátáfésa aamoí
wéesa Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa waaí keíyái kesuwaainíné sewasá kesuwaai'é sésa
sáwí'a úmae nówasa aaré miyáumai keíyái sáwí'a úmae wénesa
10 umémbó ombá túraniyamba ésa uwóí'o on-dómbá nésa uwóí'a ésa símai túwí'a sáwí'a
uwátinkesa wétinkamesa umémbá ésa miyámó on-kwáási Maníkómó káráwiyaipa'a ímba
kónááwe.
11 Kempínkémbá tuwímbai miyámó uráan-kwaasiyaani'a wéofo kentáási Maníkóní
ámútanko Fasi'aénkó Ísu Káráísitini fasi'aéntámbá misáwí-tántáá'á maitiyuwéna
Maníkóndé-i'a uwátinkena wenaúranka'a arupíse uwátínkaraiye.

Túsamba Fasi'aénkóní kísaumo maíyan-aai.

12 Kempínkémbá tuwímbai sé'a seyaafá-tántáá'ó úndasa kanaán-iye sefó kemá sé'a
tuwímbai-tantaa'o ombá ímba kawe'á wéuwatinkaiye sé'a moórá-aai seyaafá-tántáá'ó
únda kanaán-ifo tuwímbai-tantaa'o únda miwá kembá ta'ótoraindasafe'a a'áo súne.
13 Tónkó tirumpimbó kumíndasafena isaná tirunkó tómbó náíndasafena imbá póna
Maníkó minkáé-tántáá'á taí'ásuwainiye. Miyá ínífo túwawaatafesamo imáyáamo
ombá maarán-iye. Túwawaatamba ímba aare-úmémbó íyambanifo mintúwáwáátámbá
Fasi'aénkóní kísau máéro. Miyámó íyantafena Fasi'aénkó túwawaaka'a wétuwa'nai-iye.
14 Maníkó Ísumbo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba wení fasi'aéntámbá kentáá
súwawaa'a íyáfasisinkainiye.

15 Kentúwawaa'a Káráísiti aíyayaankaamba imbá pó'a sáwí-anka'o nínda-inimba ímba
maiyé'a mimbórá-túmá ma'mái méraaro.
16 Moóráwigo sáwí-anka'o nínda-ininkoe'a méraimba mimbórá-túmá ma'mái méraaye.
Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
minkáé'nárai mimbórá-túmá
ma'mái méraaye
agaimaréna siyáiye.
17 Énifo Fasi'aénkóe'o kááísamaimo méraiwai wení ámútanko wesé'a méraisana
mimbóráí'a úmai méraiye.

18 Aare-úméné waai-úménémó ombá tínaaemba uwáméro. Fí'o-fi'on-tantaa'o sáwí'o
wéomba túgo ímba sáwí'a wéifo aare-úmémbó wéomba túgo sáwí'a wéiye.

19 Maníkó wení ámútankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbéraimba póna
kentúma Ufaen-ámútánkóní naambó wéraimba é'a ísaraawe. Kentúma Maníkóndé isa'á
kesúma kendésáámá póta siráámo táínda-i'a úwoi ónaumne ímba seró.
20 Ísu Káráísiti kembiwísáfénawe sénamo pukáimba mimbéyámbá kembiwí wendén-ofo
marapá'ó méraamba Maníkón-áwí'a óraa'a úmae íyóro.

7

Aaremó máén-aai.

1 Tuwímbai-aaimo agaimáímo sísai uráan-aaisafe'a simátimune. Awá'-wáásí aaré ímba
maésa úwoimo méraiyamba mindá kawe'án-iye.
2 Énifo kembiwí úwoi waásifimbo méraawi aare-úméné waai-úméné óraa'o ompímbá
méraantafe'a umémbá únafo sé'a aaré maíyasa waaí maíyambo íyamba mindá kawe'án-
iye.
3 Waaigó wenáúma ímba ta'ótorainifo mindá awaaininkóndé isaná awaaininkó
wenáúma ímba ta'ótorainifo awaaikóndé isaná miyáumai wenawá'nai wenawá'nai úmai
méyaaye.
4 Awaaininkó wenáúma ímba we káráwiyaifo awaaikó káráwisana awaaikó wenáúma
awaaininkó káráwiyaiye.
5 Ímba aambá faiyésarai énifo kanaán-iye sésarai Maníkóntáfésarai imáyáa ésarai inaí
símaesarai íyantafesarai kári-kanaa saagáyááye. Minkánáá tai'áínasarai mimbóráfímbá
kouwé'mai méyaaye. Ímba kanaa'á kentúra'a káráwiyewana ayáátááka'a nénka'a méyana
kawe'ó úmaimo méraiya-fasi'aemba tai'áínana waántáwanko sáwí'a íwae séna tafisifó sé'a
simátimundantemba miyán-oro.

6 Minááísáfé'a ímba fasi'ámai simátime'a sé'a miyán-oro sé'a miyán-ááísáfé'o sísai
omba simátime'a sé'a miyámó íyamba kawe'án-iye súne.
7 Kemó aaré ímbo makáundantemba seyaafá'nánká miyámó íyamba siráái wétaiye. Énifo
ímbo miyámó íyamba Maníkó miyám-baaran-tantaakoni fasi'aémbá wétimiye.

8 Simátíménda awá'-wáásíyé keto'-íníné ísáaro. Kemó úndantemba miyámó íyamba
kawe'án-iye.
9 Énifo ímbo kanaa'ó kentúra'o káráwiye'o é'a aaré maíyasa waaí maíyamba ónááwe.
Aaré maíyasa waaí maíyambo íyamba mindá ímba sáwí'an-ifo úwoimo mésamo aaré
maénae-imayaamo óraa'a únafo sé'a aaré maíyasa waaí maíyambo íyamba kanaán-iye.

10 Aaré máéwasa waaí máémbo owí simátime'a súne. Ímba kesí imáyáafinkemban-ifo
Fasi'aénkóní imáyáafinkemba simátimune. Aaregó awaaikómbá ímba auwéna kóíno.
11 Énifo awaaikómbó auwénamo éna fí'omba ímba waaí máíno. Ímbo miyámó énamo éna
kouweréna awaaikómpá'á tíno. Waaí ímba kentuwaainintómbá ti'mátuwaaro.

12 Moórá-aaimo simátíménda Fasi'aénkó simátimiyo ímba siyáifo kemá simátimune.
Keákwákómó ékai awaaikó Maníkón-aaisafena amankúnkúmba isaná awaaininkó ímba
miyá in-íníníkó awaaikóntáféna esé'a mérayae sínanamo éna ímba ai'mátuwaino.
13 Énifo awaaininkó Maníkón-aaisafena amankúnkúmba isaná awaaikó ímba miyá iwáí
awaaininkóntáféna esé'a mérayae sínanamo éna ímba ai'mátuwaino.
14 Waaigó Maníkón-aaisafena ímba amankúnkúmba iwáí awaaininkó Maníkón-
aaisafena amankúnkúmba in-íníníkóe'a taankarotámai méraintafena Maníkó séna awaaikó
isaná póna kanaán-iye wésiye. Aaregó Maníkón-aaisafena ímba amankúnkúmba in-
íníníkó awaaikó Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo iwáíye'a taankarotámai méraintafena
Maníkó séna awaaininkó isaná póna kanaán-iye wésiye. Ímbo miyámó inkakaa miwítí
iyámpói Maníkóní waásiti iyámpóíyaamba ímba owaisinó. Énifo miwísáféna Maníkó séna
kesí waásiti iyámpóíyaamban-owe séna kanaán-iye wésiye.
15 Keákwákómó ombá awaaikó Maníkón-aaisafena amankúnkúmba isaná awaaininkó
ímba miyá isaná awaaininkó amankúnkúmba isaná awaaikó ímba miyámó ombá auwé'a
kónae sésa miyá íyamba kanaa'á wété ónááwe. Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba owí
owasá ímba miyámó owíyé ímba kááísamai méraamba pósa wété íyamba kanaán-iye.
Maníkó faru úmai méraiyantafena táántaraimba pósa auwé'a kónae sésamo ésa kanaán-
iye.
16 Aaré ísáaro. Enawaaikómbá áwa'nai inanawá Maníkón-aaisafena amankúnkúna íni
ína íníyo. Minááí ímba ísaraawe. Énifo waaí ísáaro. Enawaaininkómbá áwa'nai inanawá

Maníkón-aaisafena amankúnkúna íni ína íníyo. Ímba ísaraawe. Mindásafeˈa ímba ááéma tuwéˈa wété oro.

Maníkó wení waási-iˈo uwátínkarainkaˈo méraanten-úmai méraaromo siyáin-aai.

17 Maníkó seyaafáˈ-wáási tínkámae kuráimba wení waási-iˈo uwátínkarainkaˈo méraanten-úmai miyáumai méraaro. Maníkóní waási naaóˈ-naoˈa méraan-kwaasi mináái simátimune.

18 Maníkómó wení waási-iˈo uwátínkarainkaˈo méˈo Yúndaa-waasi kentúmo kárámai araénáémbo owasamó fíˈonkaa-waasi kentúmo ímbo kárámai araénáémbo owasamó ombá mindá kanaán-ifo úwoi miyá éˈa fíˈon-kwaasi-iˈa ónae ímba séˈa méraaro.

19 Túmo kárámaimo araénáémbo owasá ímbo túmo kárámaimo araénáémbo owasá ombá ímba óraa-tantaaˈan-ifo Maníkón-aaimo taawiyafésamo méraamba óraa-tantaaˈan-iye.

20 Maníkómó wení waási-iˈo uwátínkarainkaˈa méraanten-úmai miyáumai méraaro.

21 Maníkómó wení waási-iˈo uwátínkarainkaˈa kembiwí méyámbakaawiti wayó-kísáúmó maiyáawimo ombá ímba óraaˈ-imayaa ombánifo minkísáúmó túwén-ambo wérainaˈo éˈa tuwánááwe.

22 Fasiˈaénkómó wení waási-iˈo uwátínkarainkaˈa kembiwí méyámbakaawiti wayó-kísáúmó maiyáawimo éˈa Fasiˈaénkóeˈa kááísamai méreˈa tuˈmakákáámbá méraawe. Énifo Fasiˈaénkómó wení waási-iˈo uwátínkarainkaˈa úwoimo tuˈmakáˈó méraawimo éˈa Ísu Káráísiti méyámbakaisaˈa wení wayóˈ-wáásín-owe.

23 Ísu Káráísiti pukáimba kentáféna mimbéyámbá uráisaˈa wení waási-iˈa uráamba póˈa kentí imáyáa taˈótoranae síyaˈo éˈa aˈáo seró.

24 Maníkómó wení waási-iˈo uwátínkarainkaˈo méraanten-úmai Maníkóeˈa kááísamai méraaro.

Awáˈ-wáási táái.

25 Awáˈ-wáásísáféna Fasiˈaénkó ímba fasiˈaén-ááí simásímakaisaˈa kesí imáyáafinkemba súne. Fasiˈaénkó arumbá uwásínkáíntafeˈa súnda-aai póˈa kaweˈ-ááíyémó síyantafeˈa simátimune.

26 Umbai-tántááˈó wéraintafeˈa imáyáa éˈa súmpo méraantemba miyáumai méraaro. Miyámó íyamba kaweˈán-iye.

27 Aaremó makáawi tiˈmátuwanae ímba síyasa aaremó ímbo makáawi aaré maénae ímba seró.

28 Énifo aaremó maíyambo éˈa ímba aoisaambá ónááwe. Inaamarúmó waaimó maíyambo éˈa ímba aoisaambá ónááwe. Aaré maíyasa waaí maíyambo íyamba marapáˈó méraan-umbai-tantaaˈa wéraimba mindá imáyáa éˈa miyán-ofo séˈa aaré ímba maíyasa waaí ímba maíyambo íyamba kaweˈán-iye súne.

29 Kesí waásisono ísáaro. Maníkómó siyáin-kanaa ampáánkáˈá taiˈáínífo aaremó makáawi miwítí umbai-tántáátáfésa ímba óraaˈ-imayaa ésa aaremó ímbo makáawimo mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro.

30 Tirunkómó umbaimó taiwáí mindásafe aantemba ímba imáyáa ésa tirunkómó ímbo umbaimó taiwáí mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro. Tirunkómó aamoimó iwáí mindásafe aantemba ímba imáyáa ésa tirunkómó ímbo aamoimó iwáí mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro. Óntamo méyánowi mindásafe aantemba ímba imáyáa ésa óntamo ímbo méyánowi mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro.

31 Marapá-tántááˈó méyánowi mindásafe aantemba ímba imáyáa ésa miyán-kísáúmó ímbo máéwi mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro. Marapáˈó méraan-kwaasimo máén-kisau taiˈáínda póˈa súnda-aai marapáˈó wéraintantaatafena ímba aifaráán-
tántááˈán-iye seró.

32 Marapá-tántáátáféˈo ímbo óraaˈ-imayaamo ombá siráái wétaiye. Awáˈ-wáási Fasiˈaénkóní kísausafesa imáyáa ésa Fasiˈaénkómó aamoimó intembá wéofo

33 aarewáráwí marapá-tántáátáféesa imáyáa ésa tuwaainintómbó aamoimó íyan-kisau máéwana

34 kaeˈ-ímáyáágó wétafisiye. Ímbo waaimó maiyéwiye awáˈ-ínáámárúwé Fasiˈaénkóní kísausafesa imáyáa ésa sésa súwawaaˈe imáyáawe Fasiˈaénkómbá aménae sefó waaiwáráˈ-ínímbá marapá-tántáátáfésa imáyáa ésa tuwaaiˈwaimbá aamoí íwae sésa miyán-kísáú wémaewe.

35 Aaré ímba maíyasa waaí ímba maíyamba oró-ááí ímba súmpo túwa'nai onda-ááí
simátime'a kawe'-úmai méraiyantafe'a mináái simátime'a Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a
wení kísau aantembo maíyantafe'a mináái wésimatimune.
36 Moóráwigomo aaré maénae sénamo aaimó tarímakenamo éna ánaaemba wentáfénamo
maénae-imayaa óraa'a énamo séna ímba kawe'-úmai méraumpo maénaemo síndamo
seyaafá-tántáá'ó kanaamó ínanamo éna úwoi máíníye. Maíndamo éna kanaán-iye.
37 Moóráwigomo aaremó maénae sénamo aaimó tarímakenamo éna wení imáyáamo
fasi'ámaimo énamo wenáúra'o káráwiyenamo séna ímba maénaumpo úwoi méíniye
sínanamo seyaafá-tántáá'ó kanaamó ínanamo éna miyámó énamo ímbo maínda kawe'án-
iye.
38 Miyáumai moóráwigo aaremó aaí tarímakaindawimo maínda kawe'án-ifo
moóráwigomo aaremó aaí tarímakenamo ímbo maínda áfááraumai kawe'án-iye.

39 Ámáánko séna keákwákómó ésarai awaaikómó méraindara'a kááísamai méraiyana
awaaikó puwínana waaisáfénamo ankáínana Fasi'aénkóní waásiya'-aantemba wíno.
40 Énifo imáyáa é'a ímbo waaimó maénamo úwoimo mérainda arunkó kawe'á ínana
mérainiye. Maníkóní ámúntanko mináááísáféna mimbórá-ááí wésiye-imayaa úne.

8

Pói tufú'mai karo-fási'áénkómbó ámén-aai.

1 Agaimái sísai e'a sé'a póímo wétufu'nesamo tuwímbai-ama'o kárámaimo waántá-
taarera'o marésamo tuwímbaimo maaketimó máráámba minámá'á méyámba'maimo
naandasá kanaawá'íyó-aaimo sísai e'o sen-ááí simátíménda ísáaro.
Miyám-baarankoni áwáuma awánasaraundasa póta miyásá ónae-aai ááéma ímba seró.
Miyámó ombó é'a kentúma maimaé íyófo waásimo tirumbó tímémbo wétuwa'nai-omba
mindá kawe'án-iye.
2 Tuwímbaimo moórá-tantaatafesa imáyáamo ésamo sésamo é'a awánasaraumnemo
síyawi ímba kanaa'á awánasaraafo
3 Maníkómbó tirumbó ámẽwanamo imbá Maníkó miwí tuwánasaraiye.

4 Mináái imáyáa é'a aneka'-ááí póímo tufú'nésamo tuwímbai-ama'o kárámaimo waántá-
taarera'o marésamo tuwímbaimo maaketimó wémaraamba minámá'á méyámba'maimo
náíyan-aaimo sendá ísáaro. Waántá-waasi ímba fasi'aénkwárá'-wáásín-ofo mimbóráwígó
fasi'aénkwáráwí Maníkó iyé-ááísá ísaraumne.
5 Wíyómpa'e marapá'é sáwífa-tantaa'a wéraisasa tuwímbai sésa kentáásí
fasi'aénkwáráwí ména kenká'á káráwiyaiye sewaná miyámó sen-tántáá'á sáwífa'a wéraifo
6 kesáá mimbóráwígóntáféta séta kentáásí Maníkó éna kentáásifowa iyésá súne.
Seyaafá-tántáá'á úmakaimba póta wenáwí'a mósá maréta wení waási-i'o úndasafeta
méraumne. Mimbórá-Fási'áénkó méraimba Ísu Káráísiti póna Maníkómó siyáintemba
seyaafá-tántáá'ó uráimba wení fasi'aénkátá méraumne. Miyáumai waántá-waasi ímba
fasi'aénkwárá'-wáási owé-ááí ísaraumne.

7 Mináááísá ísaraumpo seyaafá'nánká ímba ísaraawe. Tuwímbai pói tufú'mai wénesa
waántá-waasi-imayaa ésa timé'ómbanifo Maníkómpá'ó tiyáanka'a ááéraan-imayaa paaí
ésa waántá-waasi tímém-poiman-iye sésa mimpóímó wénaamba tirumpin-ímáyáágómó
sáwí'a owémó sintembá ésa sésa mimpóímá ímbo naaráámbá náúmne wésewe.
8 Mintómbó ímbo néta nétaamo úndasa Maníkó ímba imáyáa éna náúndasafenasa aamoí
uwásinkenasa ímbo náúndasafenasa aamoí uwásinkenasa ímba miyá wéiye.
9 Waántá-waasi tímém-poimo né'o ímbo né'o ombá mindá kanaán-ifo Maníkóntáfésa
ímbo fasi'ámaimo méraawi tuwánésa kembiwímó ontembá miyá ésa miwí tirumpin-
ímáyáágómó sáwí'a owémó sintembá miyá ofó sé'a káráwiyoro.
10 Kembiwí sé'a waántá-waasi ímba fasi'aénkwáráwí ombá pó'a tímém-poimo úwoimo
wénaunda kanaán-iyemo sen-kwáásí waántá-waasiti ámáán-daumpa'o tómbó naambó ésa
Maníkóntáfésamo ímbo fasi'aawí tuwánésa sésa keséta mintómbá nánaumnemo sésamo
wénaamba tirumpinkén-ímáyáágómó sáwí'a owémó sintembá wéowe.
11 Miyáumai mintómbó náúnda kanaán-iye wésemba mindá Maníkóntáfésamo ímbo
fasi'ámaimo méraawi sáwí'a wéuwatinkaawe. Ísu Káráísiti miwísáfénawe séna pukáiwai
kentífá'awaawi sáwí'a uwátínkááwasa sáwí-amba wéaraaiwaewe.
12 Kentífá'awaawi sáwí'a uwátinke'a miwímó ímbo fasi'ámaimo méraan-imayaa sáwí'o
uwátínkáámba Káráísitimba sáwí'a wéuwankaawe.

13 Kemá Póro súne. Waántá-waasi tímém-poimo naanasá kesífá'awaisai suwánésa sáwí-amba aráááwáéfo sé'o ama'ó ímbo naanasá suwánésa misáwí-ámbá ímba aráááwaenaawe.

9

Póro aantá-kisau wémaena méyámbá ímbo maiyáin-aai.

1 Waási kembá ímba wéta'otoraafo Maníkó kesáái simátiminkwae séna aantá-waasi-i'a uwásínkaraiwai é'a súrantamba kentáási Fasi'aénkó Ísumba awáné'a wení kísau kempímbá komaéwánda suwáné'a Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba uráamba mindá kesí kísaugoni áwáuma paápé uráiye.

2 Tuwímbai kentáfésa sésa ímba Fasi'aénkóní aantá-waasin-ifo úwoi-waasin-iye sewa'á kembiwí ímba kanaa'á miyán-ááí wésewe. Fasi'aénkó si'marówa'a kembiwí wenáái kosimátimewana'a timankúnkúmba uráafo mindásafe'a imáyáa é'a kentáfé'a sé'a
érai'a Fasi'aénkóní aantá-waasin-iye seró.

3 Tuwímbai kempínkémbá kentáfé'a sé'a Fasi'aénkón-aai simátiminkwae séna ímba ai'mákaiwain-iye sembá maarán-ááí anondáá simátimune.

4 Ásé-aai kosimátimewandara'a tómbó ímbo méyámbare'o úwoimo naráundarakaa kanaán-uráisino.

5 Fasi'aénkóní aantá-waasiye Fasi'aénkón-áfá'awaawiye Pítaawe tuwaaináintómbó tí'maesamo ásé-aaimo kosimátíma'mae nóntemba kemó kesuwaainímbó áí'mae'o ásé-aaimo kosimátime'o kentí tómbó úwoimo naráundarakaa kanaán-uráisino.

6 Tuwímbai ásé-aai kosimátímakaamba tómbó méyámba'mai náíyantafesa ímba kísau wémauwa'a tómbá úwoi tímúwasa naráafo Páánápáasiye kenkáísáfé aantemba imáyáa é'a sé'a tómbó náíyantafesarai kísau wémaesarai óntamba maiyésarai tómbá wémandaaye-imayaamo ombá mindá sáwí-imayaa wéowe.

7 Maarán-ááí imáyáan-oro. I-wáási miwímó kísaumo máénkakemba ímba tómbá méyámba'mai wénaafo miwítí óraakomo tímín-tomba wénaawe. Kísaumo owí minkísáúfákén-tómbá wénaawe. Póímo awíyówi mimpóímá tufú'mai úwoi wénaawe. Miyáumai kísaumo wémaewi méyámbá wémaewe.

8 Minááí waásiti imáyáafinken-aai simátimumpo Maníkón-aai aúfáí-wandaaifimba miyán-ááímó wéraimba simátíménda ísáaro.

9 Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba agaimaréna séna
waásiti tómbá wíti-aramba ásima piyíndasafena purumakagón-aísamai támai mapándáampa úmai ásima fitúwáínka'a purumakagón-óika'a ímba kárá'umakewana úwoi ména tuwímbai náíníye
siyáimba minkísáúgóní méyámbá póna mintómbá tuwímbai úwoi náíníye. Maníkó ímba purumakasáfénawe séna minááí agauwó siyáifo

10 kentáásáfénawara'a minááí siyáiye. Kísaumo owí mifákén-tómbá nánaumne-imayaa ésa wémaewe. Námáimo owí minkísáúfákén-tómbá nánaumne-imayaa ésa wéowe.

11 Miyáumai kempímbá Maníkón-aai kosimátímakaundasa pó'a tóné tuwímbai-tantaa'emo úwoimo simíyanta kawe'án-iye.

12 Kentáásínaaemba tuwímbai kempímbá Maníkóní kísau kowémaesa sésa tómbá síméro suwa'á úwoi tímúwasa naráawe. Miwímó tóné tuwímbai-tantaa'e úwoimo maiyáantemba kesááwárá'ó úwoimo méraandasa kanaán-iye. Kentópakemba tóné tuwímbai-tantaa'e máénda-amba wéraifo kemó simíyan-tomba siyáán-umai máénata Ísu Káráísitin-aai ímba ísáafo séta kemó kísaumo maúndarakemba óntamba maimái tómbá méyámba'mai néta óraa-kisau wémaeta ímba
ifátuweta óraa-kisau maiyáumne.

13 Maarán-ááísáfé'a imáyáan-oro. Yérúsaremu-naopa'a óraa'-amaan-daumpa'a kísaumo máéwi mindáúmpákén-tómbá úwoi wénaawasa óntan-taarera'o Maníkóntáfésa pói tufú'mai wéagaewi mimpínkén-tómbá úwoi wénaan-aai ísaraawe.

14 Miyáumai Fasi'aénkó Ísu óraaka séna ásé-aai kosimátimiyawifakemba tómbá úwoi timíyasa
nánááwe siyáiye.

15 Kempímbá komé'a Ísu Káráísitini ásé-aai kosimátimewandara'a kentópakemba tóné tuwímbai-tantaa'e máénda-amba wérombanifo tómbá síméro ímba siyé'a maéta káfé'wara'a simíwae sé'a ímba maanáúfáí agáúmne. Áfááraumaimo sááimo táína'o

puwónaeˈo éˈa tómbá síméro ímba sénaumne. Miyáumai kesí kísauraken-tombo wénaandasafeˈo éˈa ímba aambá fáísinkaaro.
16 Maníkó óraaka simásímakaisaˈa ásé-aai simátimeˈa minásé-ááímó ímbo wésimatimekaa kesópaˈa umbai-tántááˈá paápé isinó. Mindásafeˈa minásé-ááí wésimatimundasafeˈa ímba kesúma maimaé wéiyune.
17 Kesí imáyáafinkembo ásé-aaimo wésimatimekaa méyámbá maénae súsina. Ímba miyá éˈa Maníkó simásímakaintafeˈa wésimatimune.
18 Mindá éraiˈ-aai póna kesí méyámbá maarám-béyámbán-iye. Ásé-aai wésimatimunda tómbó úwoimo wémaundarakaa kanaán-isinó. Tómbá ímba úwoi maiyáunda pósa ímba maarán-ááí sénááwe. Ásé-aaimo ísaraundarata tóntá ámakaumne ímba seró. Ásé-aaimo úwoimo wésimatimeˈo aamoimó wéunda mindá kesí méyámbániye.

19 Kembiwí kembá ímba taˈótoˈmakaawaˈa kemó sentembá ímba únana tóné tuwímbai-tantaaˈe máénda-amba wéraifo ímba maéta miyán-tántááˈó maiyáundarakaa sesimái-waasi Maníkómpáˈá tewaisinó. Ímba maiyáundasafeˈa sáwífaˈnanka túwaˈnai únasa Maníkómpáˈá wétewe.
20 Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyantafeˈa Yúndaa-waasifimba méˈa miwímó onten-kísáú wémaunana Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko ímba kembá taˈótokaifo minámáánkómó taˈótokain-kwaasifimba méˈa miwímó ontembá miyáumai méˈa Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyantafeˈa miyá uráumne.
21 Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyantafeˈa fíˈonkaa-waasi Maníkóní ámáámbo ímbo ísaraan-kwaasifimba méˈa miwímó onten-kísáú maéˈa Maníkóní ámáámba Ísu Káráísiti siyáin-amaamba ímba taraiséˈa úwoi wétaawiyafune.
22 Tuwímbai-tomba aawentamó on-kwáási túwaˈnai únasa Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyantafeˈa miyán-tómbá ímba néˈa méraumne. Tuwímbai Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyana sáwíˈo úmaimo méraampinkemba Maníkó faútinkaindasafeˈa miyám-baaran-kwaasifimba méˈa miwímó ontembá wéune.
23 Ásé-aai wété ínana Maníkó kaweˈá uwátinkena kenkwáráˈá miyámó uwásinkaindasafeˈa miyá wéune.

24 Maarán-ááí imáyáan-oro. Seyaafáˈnánká tuwaantantésa kowaná moóráwigo kóyáákena méyámbá kowémaena aamoí uráiye sen-ááí wéisaawe. Miyáumai Maníkómó aamoimó uwátinkaindasafeˈa imáyáa éˈa Maníkóní aampaˈá miyáumai koró.
25 Kesúma fasiˈáínkwae sésa tuwaantantésamo nómba tiyáántán-kwimái wéwesa miwí túraˈa wégarawiyesa taiˈáínda-meyambo maíyantafesa miyá wéofo waéˈwaeˈo índa-meyambo máéndasafeta Maníkóní aampatá wégune.
26 Miyáumai ímba úwoi wégumpo némpaˈo wéraim-beyantafeˈa imáyáa éˈa Maníkóní aampaˈá wégune.
27 Ímba kesúraˈo siráááimo taintembánifo Maníkómbó aráááimo taintembá aráááwáéndasafeˈa kesúraˈa káráwiyeˈa ásé-aai simátimunana ánaaemba Maníkó ímba aamoí uwásínkáífo séˈa kesúma wégarawiyune.

10

Waántá-waasi-imayaa ímba mósá máráaromo siyáin-aai.

1 Kesí waásisono. Maarán-ááí imáyáan-oro. Naaófáˈá Yúndaa-waasi síwáˈnása Ísípi-marafaˈa ándáfakemba Maníkó faútinkowasa miwí túma ímba káráwiyesa sáwíˈo uráamba imáyáan-oro. Maníkó faútinkowasa Ísípi-marafaˈa tuwésa wéguwana aambá aráátimena ainámbá seyaafáˈ-wáási túrampaˈa makówasa mináínánkó kún-aempaˈa wéguwana Maníkó óraaˈ-nomba tuwínkaaˈa úmarowasa seyaafáˈnánká mimpímbá kofatésa máásai-marafaˈa wéwesa
2 miwítí óraako Móseseeˈa kááísamai mérowana Mósese mináínámbá aráááíwaˈmaena wéguwasa kentáá síwáˈnáma miyá uwaná Maníkó nombá tuwínkaaˈa úmarowana mimpímbá Mósese kofatowasá miwíwáráˈá mimpímbá kofatésa
3-4 noné tóné ímbo wéropaˈa wéguwana Maníkó tóné noné timúwasa seyaafáˈnánká nowaná Maníkó óraaˈ-ontamba faimarówana minóntámpínkémbá nombá kumúwasa nésa wénuwana minóntámbá miwítí ewaaˈá wérowasa naráawe. Minóntántáféta séta Ísu Káráísitin-iye súne.
5 Máásai-marafaˈa wéme wémesa Maníkón-aaimo aráááíwáéraamba sáwífaˈnanka ímba aráááíwaesa sáwíˈa uwaná mindásafena Maníkó ímba aamoí uwátinkena máásai-marafaˈa tínkámaena wénuwasa pukáawe.

6 Sáwí-imayaa aantemba ésa sáwí'o untáfésa aamoí uráafo kesáá miyásá únafo séta
miwímó uráantafeta imáyáa éta kentáásúra'a káráwiyono.
7 Miwífínkémbá tuwímbai karo'-mánikómbá úmakesa wen-ímáyáá mósá makáafo kesáá
ímba miyá ónáisaiye. Minááísáféna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
waási mara'á mésa tóné noné
násuwesa íyáfasinesa tiraimá makáawe.
Karo'-mánikóntáfésa imáyáa ésa miyá uráawe agaimaréna siyáiye.
8 Miwífínkémbá tuwímbai
aare-úméné waai-úméné uráafo kesáá ímba miyá ónáisaiye. Miyámó untáféna
mimbórá-kánááfímbá Maníkó sáwífa'-waasi 23,000 waasi tínkamuwasa pukáawe.
9 Miwífínkémbá tuwímbai Fasi'aénkómbá ma'mái awánésa sésa Maníkó kentáárá'á ímba
kawe'-úmai káráwiyaiye karo'á sésa sáwí'a uráafo kesáá ínta miyá ónáisaiye. Miyá
untáféna Maníkó iyaankafayaantómbá ti'marówasa fowasá pukáawe.
10 Miwífínkémbá tuwímbai Maníkómbá í'ai ánkaraafo kesáá ímba miyá síyataao. Miyámó
untáféna Maníkómó wíyómpakembo ai'marówai tínkamuwasa pukáawe.

11 Miwífímbá miyán-tántáá'á paápé úwana Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakáimba
kesáá tai'áínda-kanaafinta méraundawisa minááí iséta imáyáa éta ímba miyá éta
káráwiyono.

12 Miyáumai kesáfé'a sé'a fasi'ámai méraundawi únemo sewí moórá-tantaako tafisína'a
sáwí'a únafo sé'a káráwiyoro.
13 Sáwí'o íyan-umbai-tantaa'o kempá'ó tiyáimba mindá seyaafá'-wáásífá'á tiyáiye.
Maníkó áfombo faiyáíwai séna sáwí-fasi'aen-tantaako kempá'á téna tafisína'a sáwí'a ofó
séna miyán-tántáá'ó tuwáíyan-amba áámáá-ontama aráátimina'a kanaa fasi'ámai mé'a
ímba sáwí'a ónááwe.

14 Kesí waásisono. Yúndaa-waasisa síwá'námo uráantemba miyá únafo sé'a karo-
fásí'áénkwáráwí-ímáyáámó mósá máráámba tínaaemba uwáméro.
15 Kawe'-ímáyáámó on-kwáásí owa'á óraaka simátime sé'a simátimunda-aai kawe'-úmai
imáyáan-oro.
16 Ísu Káráísitimo kentáásáfénawe sénamo wení naaemó kumúwanamo pukáintafeta
imáyáa éta aráá-tombo náúndasa ándá-aran-domba Maníkómpá'á súwi séta mindómbó
náúndasa maará séta Ísu Káráísitini naaemá isatá kááísamaisa méraumne. Minárá-
tómbá tafámbaisa náúndasa maará séta Ísu Káráísiti áúma isatá kááísamaisa méraundasa
17 minárá-tómbá mimbórá-tómbá wéraisata mimpínkéntáámó seyaafá'nánkátá
náúndasafeta mimbórá-wáásí-í'a úmaisa méta sáwífa'nankata úndanifo mimbórá-
wáásíyáántá úmaisa méraumne.

18 Ísarerin-andafakewi Yúndaa-waasimo ombá imáyáan-oro. Maníkóntáfésa imáyáa ésa
óntan-taarera'a pói tufú'mai agaimái amésamo ombá Maníkóe'a kááísamai méraawe.
19-20 Súnda-aaigoni áwáumo simátíménda ísáaro. Waántá-waasimo tómbó tímémba
ímba túwa'nai índa-tantaa'an-iye. Waántá-waasimo tímén-tomba ímba túwa'nai índa-
tantaa'an-iye. Súnda-aaigoni áwáuma maarán-iye. Póímo tufú'nésamo tuwímbai-ama'o
waántá-waasimo timésamo méraamba ímba Maníkómbá amésa méraawe. Waántá-waasi
timé'o miwísé'o kááísamaimo méraamba miyáumai méraantafena ímba siráái wétaiye.
21 Fasi'aénkóe'a kááísamai mésa waántá-waasise'a kááísamai mésamo ombá ímba
kawe'á uwásuwesa méraawe. Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a ándá-aran-done tóné wénaafo
waántá-waasisafesamo imáyáa ésamo mintómbó naapa'á ímba komé'a naaró.
22 Miyámó é'o sé'o Fasi'aénkó ímba aifarááwín-iye síyanamo éna aaisambá tiyíníye.
Maníkóní fasi'aénkó kentáási fasi'aémbá íyáákaraifo ímba miyán-oro.

23 Kempínkémbá tuwímbai sé'a seyaafá-tántáá'ó úndasa kanaán-iye sefó kemá Póro
súne. Tuwímbai-tantaa'o ombá ímba kawe'á uwátínkáísana tuwímbai-tantaa'o ombá
ímba túwa'nai iye súne.
24 Miyáumai kesáfé'o túwa'nai íyan-kisau aantemba ímbo maíyamba fí'owiwara'o
túwa'nai íyan-kisauwara'a máéro.
25-26 Maarán-ááí imáyáan-oro. Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
marawé minká'ó wérain-tantaa'e
seyaafá'á Fasi'aénkóndén-iye

agaimaréna siyáimba Maníkó kentáásáféna imáyáa éna makáimba pó'a maaketiyákém-
pói-ámá'á úwoi méyánure'a ímba óraa'-imayaa é'a sé'a sáwíra'u kawerá'únó ímba sé'a
úwoi naaró.
27 Moóráwigomo Maníkón-aaisafenamo ímbo amankúnkúmbo índawi táántena séna kesí
naaúmpa'a tómbá naarómó sína'o ewémó sé'o é'a komé'a ímba áísai e'a nááfaken-tona'iyo
ímba síyamba úwoi né'a sáwíra'u kawerá'únó ímba síyamba úwoi naaró.
28-29 Énifo moóráwigomo sénamo waántá-waasimo tímén-tomba iyémó síndamo é'a
kanaámpó úwoi nánaumne-imayaa ombánifo minááímó sin-kwáásígó imáyáa éna séna Ísu
Káráísitini waási waántá-waasimo póímo tímémba kanaán-iye sifó ímba naaró.

Kempínkémbá tuwímbai sé'a waántá-waasimo tímén-tombo náúndasa mindá kanaán-
iye. Énifo moóráwigomo wesáfénamo séna waántá-waasimo tímén-tomba náúnafo siwáí
wemá kentáásáféna naafó ímba sisinó.
30 Tóntáféta Maníkómpá'á súwi séta náúnanasa moóráwigo séna ímba naaró ímbo
seráámbá wésiye kembiwí sentáfé'a
31 kemá Póro súne. Maníkón-áwí'a mósá máráán-kisau aantemba maé'a tóné noné né'a
kísaumo máémba Maníkóntáfé'a imáyáa é'a wenáwí'a mósá máráaro.
32 Yúndaa-waasisafe'e fí'onkaa-waasisafe'e Maníkóní waásisafe'e imáyáa é'a kawe'án-
oro. Tuwánésa aoisaan-ámbá arááíwáéfo sé'a káráwiyoro súne.
33 Imáyáa é'a sé'a suwánésa aamoí uwásinkaiwae sé'a méraumne. Kesáfé aan-
temba kawe'ó í-kísáú ímba wémaumpo seyaafá'-wáásíwárá'ó kawe'ó uwátínkáín-kisau
wémaunda póna Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba tiyáínasa kawe'-úmaimo

11

méraiyan-kisau wémaumne.
1 Ísu Káráísitimo uráintemba miyá wéumpo kemó úndantemba kewárá'á miyán-oro.

Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá aare ti'nónká'ó káátaraan-aai.
2 Kentáfé'a imáyáa úmae iyé'a simásímakain-aaimo simátímakaunda-aaimo
taawiyáfóntafe'a aamoí uwátinkaumne.
3 Simátíménda ísáaro. Káráísiti seyaafáká'á káráwisasa waaimó ombá
tuwaainíntónká'á káráwiyowana Maníkó Káráísitinka'a káráwiyaiye.
4 Miyáumai Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá waaimá inaí wésesa Maníkón-
aai simátímémba ti'nónká'ó káátaresamo ésa Káráísitin-awi'a sáwí'a ónááwe.
5 Túwaandu ombá aaremá inaí sésa Maníkón-aaimo simátímémba ti'nónká'ó ímbo
káátaresamo ésa tuwaai'wai túwí'a sáwí'a ónááfo aare ti'nónká'ó káátaraamba tuwánésa
tuwaai'waimbá káráwiyaawe sembá mindásafesa ti'nónká'ó ímbo káátaresamo ésa
tuwaai'wai túwí'a sáwí'a ónááwe. Sáwí'o on-ínímbó tigaesáfésa íwae sésamo ti'nóntáumo
kárásuwaantemba ti'nónká'á ímba káátaraan-inimba sáwí-ininkaamba ésa pósa tigaesáfésa
wéowe.
6 Aaremó ti'nónká'ó ímbo káátaresamo ésa ti'nóntáu kárásuwaaro súne. Énifo
ti'nóntáumo kárásuwaamba tigaesáfésa ésa pósa ti'nónká'á káátaaro.
7 Maníkó fasi'aénkwáráwí seyaafá-tántááká'ó káráwiyaiwaimo intembá waaí miyá
ésa pósa túwaandu ombá ti'nónká'á ímba káátaraawe. Maníkó tuwaai'wainká'á
káráwiyaisasa tuwaai'waimbó ontembá aaré ésa pósa túwaandu ombá ti'nónká'á
káátaraawe.
8 Maníkó aifaráán-ínímbá awaaikó arausantámbá úmakaifo waaí ímba aaregó arau-
santámbá úmakaiye.
9 Waaigó aaregónká'ó méraindasafena ímba úmakaifo aaregómá waaigónká'ó
méraindasafena Maníkó úmakaiye.
10 Mindásafesawe wíyómpaken-kisau-waasi túranka'a méraantafesawe aare ti'nónká'á
káátaaro. Tuwánésa sésa tuwaai'waimbá káráwiyaawe sénááwe.
11 Énifo Fasi'aénkón-aúranka'o méraamba aaré waaí áfomba faiyááwasa pósa ímba
keyáá méraawe.
12 Maníkó aifaráán-ínímbá waaigó arausantámbá úmakaisasa aaré mésa waaí
matínkááwasa méraamba Maníkó seyaafá-tántáákóní áwáugon-iye.

13 Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá aare ti'nónká'ó ímbo káátaresa inaimó
sembá kanaawá'i ína kanaán-iyo imáyáan-oro.
14 Waásiti áwáuma imáyáa é'a sé'a waaí miwí ti'nóntáu ayáátááka'o wéraintafesa
tigaesáfésa owasá

15 aaré kentí ayáátáá-tiˈnontausafesa aamoimó ombá Maníkó tímakaisana tiˈnóntáugo
tiˈnónkáˈá káátaraiye wésewe.
16 Kempínkémbó tuwímbai tiˈnónkáˈó káátamakaantafesamo narúˈnárúˈ-ááímó síyaˈo
éˈa séˈa kesáá Maníkóní waásisa túwaandu uráunasasa fíˈo-fiˈon-daopaˈa Maníkóní waási
túwaandu ombá miyá úndasaanifo fíˈon-awauma ímba wéraiye sénaumne.

Fasiˈaénkóntáfésa imáyáa ésa aráá-tombo naan-ááí.

17 Sáwíˈo on-ááísáféˈa simátíménda ísáaro. Maníkóntáféˈa imáyáa éˈa túwaandu ombá
moórá-mora ímba kaweˈá umátinkeˈa sáwíˈa wéuwatinkaawe.
18 Túwaandu ompínkémbó tuwínkaaˈ-úmaimo méraan-aaimo sewaˈó isáúnda éraiˈ-aain-
iye.
19 Tuwínkaaˈ-úmai méˈa tuwímbai fíˈon-imayaa owasá tuwímbai fíˈon-imayaa owaˈá
éraiˈ-aaimo sen-kwáási wéisaawe.
20 Túwaandu ombá séˈa aráá-tomba nánaumne sembánifo Fasiˈaénkóntáféˈa ímba
imáyáa éˈa
aráá-tomba néˈa
21 tuwímbai kentí naaúmpakembo maimaéˈo tiyáan-tontafeˈa imáyáa éˈa naawasá tómbó
ímbo makáawi táái taisasá tuwímbai uwóíˈo on-dómbá nésa uwóíˈa owaˈá miyámó ombá
aráá-tomba sáwíˈa úmai wénaawe.
22 Miyámó ombá tómbá ímba tuwínkaaˈ-éˈa tómbó ímbo makáawi timéˈa sáwíˈa
uwátínkááwasa tigaesáfésa ombá mindásafeˈa ímba aamoí uwátinkaumpo sáwíˈan-owe.
Kentí naaúmpaˈa tóné noné násuweˈa túwaandu éˈa Fasiˈaénkóntáféˈa imáyáa éˈa aráá-
tomba naaró.

23 Fasiˈaénkó simásímakaimbo simátímakaunda maarán-ááín-iye. Moóráwigo Yúndasi
Fasiˈaénkó Ísumba wení namuro-wáási ímbo aráátímakonkaˈa mindóˈwáámbá Ísu Káráísiti
péréti maisoréna
24 Maníkómpáˈá súwi séna tafaména séna mindá kesúman-ifo kembiwísáféˈa ísámai
kesúma tinkánaumne. Miyáumai kentáféˈa imáyáa éˈa námae íyóro súwasa
25 tómbá násúwówana pérétimo maúntemba ándá-aran-dombo wéron-anafeumba
maisoréna séna mindá kesí naaemán-iye. Kesí naaemá kembiwísáféna kumínda póna
Maníkó keséˈa káásamai méraawe séna mináú-ááí símai káásamakaiye. Maandómbó
naambá kentáféˈa imáyáa éˈa námae íyóro Ísu Káráísiti siyáiye.
26 Mimpérétíyé mindónémó naambá kentáásáféna Fasiˈaénkó pukáiye-aai
wésimatimewe. Miyá úmae iyíyana Fasiˈaénkó marapáˈá kumíníye.
27 Miyáumai Fasiˈaénkóntáfésa imáyáa ésa aráá-tomba nánae sésamo ombá aifaˈó
ímbo kaweˈ-ímáyáámó ésamo úwoimo aráá-tone ándá-aran-done nésamo imáyáa ésamo
sáwísamba iyémó sésamo ésa Fasiˈaénkón-áúwe naaewé sáwíˈa íyana sáwí-meyamba
tinkáíníye.
28 Mindásafesa méraawini áwáuma kaweˈ-ímáyáá ésa tuwímbai ísásuwesa sáwíˈo
úmaimo méraamba kaweˈ-ímáyáá ésa aráá-tomba nánááwe.
29 Ísu Káráísiti kentáásáféna we séna pukáin-aaigoni áwáumo ímbo imáyáa urésamo
úwoimo mintóné mindóné naambó éˈa kesáfésa aaifimbá wíyana Maníkó sáwí-meyamba
timíníye.
30 Kempínkémbá tuwímbai miyámó éˈa Ísu Káráísiti kentáásáféna we séna pukáimba ímba
imáyáa éˈa aráá-tomba sáwísamba iyé-ímáyáá ombá póˈa tuwímbai aamoisaén-kwáási
méraawasa tuwímbai tíˈo iwái méraawasa tuwímbai pukáawe.
31 Énifo méraundawini áwáumo imáyáa kaweˈó étaamo tuwinétaamo sáwíˈo únda
arupíse úndarakaanta Fasiˈaénkó sáwí-meyamba ínta símísino.
32 Énifo Fasiˈaénkó arupíse uwásinkaindasafenasa sáwí-meyamba símínta póna marapáˈ-
wáásímó sáwí-meyambo waéˈwaeˈo índa-meyambo timíndaraˈa miwíséˈa sáwí-meyanta
ínta simíníye.

33 Kesí waásisono. Minááísáféˈa imáyáa éˈa tómbá néˈa Fasiˈaénkóntáféˈa imáyáa éˈa
aráá-tombo náíyantafeˈa túwaandu uráamba timuˈmaréˈa méˈa seyaafá téˈa aráá-tomba
naaró.
34 Tááímo táínaˈo
éˈa kentí naaúmpaˈa tómbá násuweˈa túwaandu uréˈa tómbá nánááwe. Miyámó íyanamo
éna Maníkó sáwí-meyamba ímba timíníye. Fíˈon-aaisafeˈwaraˈo agaimáímo sísai uráan-aai
kempáˈá wémeˈa kosimátimenaumne.

12

Maníkóní ámútanko fasi'aémbó wétimin-aai.

1 Kesí waásisono. Fí'o-fi'on-kisaumo maíyantafena Maníkóní ámútanko fasi'aémbó
tímímba ímba ísámai usúkáafo sé'a simátíménda ísáaro.
2 Waántáwankoni aambó aráááíwáúnka'a waántáwanko ta'ótorena tafisúwa'a sáwí-amba
arááíwae'a waántá-waasi karo-fásí'áénkwáráwí ímba aaí sewí-ímáyáá mósá makáamba
ísaraawe.
3 Maníkóní ámútanko kesé'a ímba mérowa'a sáwí-ambo arááíwakaantafe'a imáyáa é'a
maarán-ááímó simátíménda ísáaro. Tuwímbai sésamo Ísu káráwiyaiwai iyémó sembá
Ufaen-ámútánkó miwí tirumpimbó méraiwai wésefo tuwímbai sésamo Maníkó Ísumba
sáwí'a uwánkainiyemo sembá
Ufaen-ámútánkó miwí tirumpimbá ímba méraiye.

4 Maníkóní waási-i'o owí wení kísaumo máéntafena Maníkóní ámútankoma fí'o-fi'o-
fasi'aembo tímímba mimbóráwígómá wétimiye.
5 Maníkóní kísau fí'o-fi'on-kisaumo máéntafesa Fasi'aénkó Ísuntafesa ísámai minkísáú
wémaewe.
6 Maníkóní kísaumo máéntafena wemá fí'o-fi'o-fasi'aemba tímísasa minkísáú wémaewe.
7 Seyaafá'nánká kawe'á uwátinkaiyantafena Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi
tirumpimbá ména Maníkóní fasi'aémbá wéaraatimiye.
8 Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi kawe'-ímáyáá tímísasa minááí wésimatimewe.
Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi ímbo ísaraan-aai simátímísasa wésimatimewe.
9 Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa Maníkóntáfésa
timankúnkúmba ésa sésa érai'a Maníkó siyáintemba íníye wésewe. Maníkóní ámútanko
moórá-mora-waasi fasi'aémbá tímísasa tí'o imbá wéasofatinkaawe.
10 Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi fasi'aémbá tímísasa
ímbo awánaraan-kisauwara'a kawe'-úmai wémaewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-
waasi imáyáa tímísasa Maníkó simátímakain-aai wésimatimewe. Maníkóní ámútanko
moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa fasi'aénkómbá tuwinésa sésa moórá Maníkóní
ámútankompinke-fasi'aemban-iye sésa moórá waántá-waasiti fasi'aémbán-iye wésewe.
Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa ímbo ísáán-aaifinkemba wésewe.
Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa miwímó siyáan-aai miwíwárá'á
ímbo ísáán-aaifinkemba pósa waé'mai wésewe.
11 Maníkóní ámútanko weyáá wení imáyáafinkemba miyá éna moórá-mora-waasi
fí'o-fi'o-fasi'aemba wétimiye.

Fasi'aénkón-áúraantaamo uráunda-aai.

12 Moórá-aai sénaumpo ísáaro. Waási túfimba sáwífa-tantaa'o wéraimba mimbóráá-
áúmán-iye. Miyámó intembá kesáá Ísu Káráísitini waásisa sáwífa'-waasimo méraundasa
weséta kááísamai mimbórá-wáásíyáántá uráumne.
13 Tuwímbaisa Yúndaa-waasisa únasasa tuwímbai fí'onkaa-waasi owasá tuwímbai
wayó-kísáúmó máén-kwaasi owasá tuwímbai úwoimo tu'maká'ó méraan-kwaasi owaná
Maníkó wení ámútamba ai'marówana kentáásirumpimba kumbéna kááísasinkenasa
mimbórá-wáásíyáántá uwásínkaraiye.

14 Kesáá mimbórá-wáásíyáántá úndasa imáyáa éta maarán-ááímó simátíménda ísáaro.
Mimbórá súwawaapimba sáwífa-tantaa'a wéraimba
15 aísamaigomo séna kemá ímba ayáámba úmpo ímba mimbórá áúrakemba úne sínífo
mimbórá áúra'a wéraiye.
16 Áákomo séna kemá ímba aúramba úmpo ímba mimbórá áúrakemba úne sínífo mimbórá
áúra'a wéraiye.
17 Seyaafá'-áúfá'ó aúran-aantembo wérainkakaa ímba áá'a ísáísino. Seyaafá'-áúfá'ó
áá'-aantembo wérainkakaa seyaafá'-wíyúmbá ímba ísáísino.
18 Énifo Maníkó wení imáyáafinkemba seyaafá'-áúwawaa'a úmakena seyaafá-tántáá'á
wenamáá'-aantemba ma'maéna kuráiye.
19 Áúwawaapinkembo mimbórá-tántáá'ó wérainkakaa áúwawaa'a ímba wéraisino.
20 Seyaafá-tántáá'á wéraimbanifo mimbórá kúwawaa'a wéraiye.

21 Miyáumai aúranko ayáánkontafena ímba kanaa séna emó ímbo méraandarakaa
úwoi mérausino ímba sínana a'nónkó aísamaigontafena ímba kanaa séna emó ímbo
méraandarakaa úwoi mérausino ímba síníye.

22 Miyáumai túwawaapinken-tantaatafeta séta aamoisaémbán-iyemo súndasa ímbo
wérainkakaa áúwawaa'a ímba kawe'-úmai wéraisino.
23 Túwawaapinken-tantaatafetaamo séta sáwísamban-iyemo súndasa kawe'-úmaisa
wégarawiyune. Afora'á ímbo aráátíménda-tantaa'a aúpá'á makéta wégarawiyune.
24-25 Afora'ó wérain-tantaa'a ímba wégarawiyune. Áúwawaapinken-tantaako seyaafá'á
kawe'-úmai kísau maéna moórá-mora-tantaako wenáúra'-wenaura'a káráwiyaintafena
Maníkó wenamáá'amaa'a maréna sáwísamban-iye súnda-tantaa'a wégarawiyiye.
26 Áúwawaapinkembo moórá-tantaakomo áí'o ínana seyaafá'-áúfínkénkwárá'á áí'a
uwásáíníye. Áúwawaapinkembo moórá-tantaako kawe'ó ínana seyaafá'-áúfínkénkwárá'á
kawe'á uwásáíníye.

27 Túwawaatafe'o súnda-aaigoni áwáuma maarán-iye. Kembiwí Ísu Káráísiti
áúwawaakaamba uré'a moórá-mora-waasigo wenaíyayaankaane wenaúrankaane
miyáráámbá uráawe.
28 Maníkó wení waási moórá-mora-waasigomba kísau tiména miyán-kísáúmó
maíyantafena fasi'aémbá wétimena wení aantá-waasi aifa'á íyáfasintinkena miwí
tínaaemba simátímakain-aaimo simátimiyawi íyáfasintinkena miwí tínaaemba uwáítáí'-
íyawi íyáfasintinkena miwí tínaaemba ímbo awánaraan-kisaumo maíyawi íyáfasintinkena
tí'o índa-waasimo asófatinkaiyawi íyáfasintinkena miwí tínaaemba túwa'nai íyawi
íyáfasintinkena miwí tínaaemba fí'o-fi'on-kisaura'o káráwiyiyawi íyáfasintinkena miwí
tínaaemba fí'o-fi'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo síyawi íyáfasintinkena miyámó íyawi
íyáfasintinkafa'a kuráiye.

29 Maníkó aantá-kisaumo tímakaimba seyaafá'nánká ímba miyán-kísáú máéwasa
tuwímbai wémaewe. Maníkó simátímakain-aaimo simátímémba seyaafá'nánká ímba
miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. Uwáítáí'o ombá seyaafá'nánká ímba miyán-
kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. Ímbo awánaraan-kisaumo máémba seyaafá'nánká
ímba miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe.
30 Maníkóní fasi'aéntámbá tí'o imbó asófatinkaamba seyaafá'nánká ímba miyán-
kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. Fí'o-fi'on-aai ímbo ísáán-aaifinkembo sembá
seyaafá'nánká ímba miyá sewasá tuwímbai wésewe. Minááígóní áwáumo waé'maimo
sembá seyaafá'nánká ímba miyá owasá tuwímbai wéofo Maníkó wení imáyáafinkemba
miyá-fási'áémbá wétimiye.
31 Maníkómó tímí-fasi'aemba maénaemo sembá imáyáa é'a sé'a Maníkóní kísau
íyáákamai-kisau maénaemo sé'a tiyáántán-kwiyé'a kísau máéro.
Minááí kemá imáyáa é'a sé'a kawe'-ááín-ifo waásimo tirumbó tímémba minánkó
seyaafá'-ánkómbá íyáákaraimba minánkóní áwáumo simátíménda ísáaro.

13

Waásimo tirumbó tímewini áwáuman-iyemo siyáin-aai.

1 Maníkóní ámútankomo fasi'aémbá simínataamo fí'o-fi'on-aaimo ímbo isáúnda-
aaifinkembo séta wíyómpaken-kisau-waasi-taaifinkenkwara'o sétaamo miyá aantembo éta
ímbo waási-imayaamo ondasáámó éta minááí úwoi-aai séta kámene peró'emo úwoimo
tufúwóntemba miyá ondasáánifo waási-imayaamo étaamo éta kawe'á uwátinkanaumne.
2 Maníkó fasi'aémbó simínata simásímakain-aaimo simátimetaamo Maníkó
aúpá'ó makáin-aai isétaamo ímbo ísaraunda-aai Maníkó simásímakain-aai isétaamo
Maníkóntáféta fasi'ámaimo métaamo séta érai'a Maníkó siyáintemba íníye sétaamo
Maníkómó siyáintemba umbai-kísáúmó maétaamo miyá aantembo éta ímbo waási-
imayaamo éta úwoi-waasisa úne.
3 Makáunda-tantaa'o seyaafá'ó tuwín-timetaamo Maníkóní kísau wémaundasafesasa
sáwí'o uwásínkénta aamoí éta kanaán-iye sétaamo miyámó éta ímbo waási-imayaamo
ondasáámó éna siyáunda-aaigo ínta súwa'nai íníye.

4 Waásimo tirumbó tímewini áwáuma maarán-iye. Waásimo tirumbó tímewi sáwí'o
wéuwatinkaamba anondáá ímba miyámó ombá túwa'nai esa waásimo tirumbó tímewi
túwí'o wérain-kwaasisafesa tirumbá ímba sáwí'a uwátinkesa waásimo tirumbó tímewi
miwí túwí'a ímba maimaé iyésa
5 waásimo tirumbó tímewi kesáfésa seyaafá-tántáá'á kawe'á wéune ímba sésa sáwí-
aai ímba sésa waásimo tirumbó tímewi kesáái íyáákainkwae ímba sésa waásimo tirumbó
tímewi ímba úwoiyaamba aaisambá sésa waásimo tirumbó tímewi sáwí'o uwátínkáámba
ímba imáyáa úmae iyésa

6 waásimo tirumbó tímévi sáwí'o ontáfésa ímba aamoí ésa kawe'ó ontáfésa aamoí ésa
7 waásimo tirumbó tímévi umbai-tántáá'ó ombá úwoi wémaesa waásimo tirumbó tímévi
seyaafá'-wáásísáfésa ímba inkaisíyan-imayaa ésa seyaafá'nánkátá kawe'ó íyantafesa
timu'marésa mésa waásimo tirumbó tímévi seyaafá'-úmbáí-tántáápímbá fasi'ámai mésa
ímbo ifá'ó túwáámba miyáumai méraawe.

8 Waásimo tirumbó tímén-anko waé'wae'a éna ímba tai'áínana Maníkó simátímakain-
aaimo simátímén-kisau tai'áínana fí'o-fi'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo
sen-kísáú tai'áínana ímbo ísaraan-aaimo Maníkó simátímakain-aai simátímén-kisau
tai'áíníye.
9 Ímbo isáúnda-aaimo Maníkó simásímakain-aai ínta kanaatá ísásaraumne. Maníkómó
simásímakain-aaimo simátímakaunda ínta kanaatá simátímataraumne.
10 Maníkó kawe'-úramba ónaumnemo siyáimba ánaaemba paápé índa póta ímbo
ísásaraunda-aaiwarata tai'áwinata seyaafá'á áwáusa awánánaumne.

11 Iyámpóímo méraawandara'a iyámpóímo sentembá miyán-ááí wése'a iyámpóímo
ontembá miyá wée'a iyámpóímo ontembá miyán-ímáyáá uráumpo waási-úramba íyáé'a
iyámpóíya'o uráunda-tantaa'a tukáumne.
12 Iyámpóímo ímbo kawe'-úmaimo ísáántemba Maníkóní waásisa ímba kawe'-úmaisa
Maníkóní áwáuma wéawanaumne. Nompímbó waási tói'o ímbo awánamaimo kawe'ó
úndantenta káfé'a miyáráántá wéundasa Maníkóní áwáuma ímba kawe'-úmaisa
wéawanaumpo waási tói'o aforatáámó awánáúndantemba ánaaemba miyásáámó ondasá
Maníkóní áwáuma kawe'-úmaisa awánánaumne.
Káfé'a ímba awánasaraundasa Maníkó kentáámó suwánasaraintemba ánaaemba
Maníkóní áwáusa awánánaumne.
13 Miyá ínífo káfé'a Maníkómpá'á simankúnkúnta únda-amba isaná érai'a Maníkóeta
maé'mae'a ónaumnemo súnda-amba isaná Maníkómbó tirumbó áméne waásimo tirumbó
tímén-amba isaná úmai minkáúmbó-ámbá wéraifo íyáákarain-amba Maníkómbó tirumbó
áméne waásimo tirumbó tímén-amban-iye.

14

Maníkómó simátímakain-aaimo wésimatimen-aai.

1 Waásimo tirumbó tímén-amba fasi'ámai arááíwae'a Maníkómó wétuwin-timi-
fasi'aemba maénae sé'o Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba óraa-tantaa'an-ifo
mifásí'áémbá maénae seró.
2 Maníkóní ámútanko fasi'aémbó tímísasamo fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo
sembá ímba waásisafesa wésefo Maníkóntáfésa sésa waásimo minááígóní áwáumo ímbo
ísáántafesa waásisafesa ímba wésewe. Maníkóní ámútanko fasi'aémbá tímísasa aúpá'-ááí
wésefo
3 tuwímbai Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba fasi'ámai arupíse úmai kawe'ó
uwátínkáámba mindásafe'a sé'a Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba óraa-
tantaa'an-ifo mifásí'áémbá maénae seró wésune.
4 Fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sewí kesáfésa símai wéfasi'aafo Maníkómó
simátímakain-aaimo simátímévi Maníkóní waási seyaafá'á fasi'aémbá wétimewe.

5 Maníkóní ámútanko fasi'aémbó tímísa'o fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo síyamba
siráái wétaifo Maníkómó simátímakain-aaimo simátímé-fasi'aemba maé'a simátimiyamba
áfááraumai siráái wétaiye. Túwaandu ombá fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sembá
minááímó waé'mai síndawi ímbo ménamo simátiminasamo ésa minááígóní áwáuma ímba
kawe'-úmai íséwana minááígó ímba túwa'nai íníye. Miwí tááigo ímba túwa'nai índasafesa
Maníkómó simátímakain-aaimo simátímévasa afora'á simátíméntafesa miwí fí'on-aaimo
ímbo
ísáán-aaifinkembo sewí íyáákaraawe.

6 Kesí waásisono. Kentópa komé'a fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkembo sendamó é'a
ímba isáíyana kesááigo ímba túwa'nai ínífo Maníkómó paápé uráin-aaiya'i ímbo isáúnda-
aaimo Maníkó simásímakain-aaiya'i Maníkómó simásímakain-aaiya'i Maníkóní aambó
arááíwáén-aaiya'i miyán-áwáúmó afora'ó simátíméndamo é'a isáíyana kesááigo túwa'nai
íníye.
7 Fontóímó ímbo kawe'-úmaimo ááí sínasamo ésa ímba ísámai kawe'á ónááfo kawe'-
úmaimo sínasamo ésa ísámai kawe'á ónááwe.

8 Moóráwigo ímbo kawe'-úmaimo aaemáímo sínasamo ésa ímba isésa tatúwaandu
ónááwe.
9 Miyáumai túwaandu uráiyampimba fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo síya'o é'a
minááígóní áwáuma ímba isáíyamba keáínkáámbá sénááwe.
10 Seyaafá'-máráfá'á sáwífa'-waasi mésa fí'o-fi'on-aaimo sembá minááígóní áwáuma
wéraifo
11 moóráwigo wenááifinken-aaimo sína'a sé'a imáyáa é'a fí'on-daopaken-kwaasiye
senaná kentáféna imáyáa éna fí'on-daopaken-kwaasiye síníye. Miyámó sen-ááígó ímba
túwa'nai íníye. Miyáumai túwaandu uráamba fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sembá
minááígó ímba túwa'nai íníye.
12 Maníkóní ámútankomo tuwín-timi-fasi'aembo maíyamba aamoí é'a pó'a Maníkóní
waási kawe'ó uwátínkáí-fasi'aemba tiráái wétaina'a maiyé'a
Maníkóní waási kawe'á uwátínkáaro.

13 Mindásafe'a fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sewí Maníkómpá'á áísai íyana
minááímó waé'maimo simátimiyantafena fasi'aémbá timíníye.
14 Maníkóní ámútankomo fasi'aéntáámó símakaisataamo fí'on-aaimo ímbo isáúnda-
aaifinkembo Maníkóntáféta inaimó súndasa sóikakenta súmpo kentáási imáyáago
sáwísankaamba uráiye.
15 Mindásafeta maarásá ónaumne. Maníkóní ámútankomo fasi'aéntáámó símakaimba
fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkenta Maníkómpátá inaí séta kentáá sááifinkenkwarata
sénaumne. Fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinken-ima séta kentáá sááifinken-iwarata
sénaumne.
16 Fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo Maníkómpá'á inaí sé'a wenáwí'a mósá
máráámba moóráwigomo úwoi-waasimo minááígóní áwáumo ímbo ísaraiwaimo kem-
biwímó túwaandu uráampimbo ménamo éna sen-ááígóní áwáuma ímba ísarena póna ímba
kanaa'á érai'e síníye.
17 Fío'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo Maníkómpá'ó inaimó sembá kawe'án-ifo
minááígóní áwáuma ímbo ísaraindawimba minááígó ímba áwa'nai íníye.
18 Fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sembá tuwímbai-kanaa wésefo kemá fí'on-aaimo
ímbo isáúnda-aaifinkembo súnda sáwífa-kanaa mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne.
19 Énifo Maníkóní waási túwaandu uráamba fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkembo
ayáátáá'-aaimo súnda kári-tantaa'an-ifo ísáán-aaifinkembo fasi'aémbá timínda-aaimo
ampáán-ááímó súnda mindá óraa-tantaa'an-iye.

20 Kesí waásisono. Iyámpóímo ímbo kawe'-ímáyáámó ontembá ímba miyá é'a
táákaefaen-kwaasimo onten-ímáyáán-oro. Umarambó ímbo sáwí-imayaamo ontembá
miyán-oro.
21 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Fasi'aénkó séna kesí waási kesáái ímba
ísáafo simátimenaumne. Fí'on-aaimo sewí simátíménasa miwí tááifinkemba simátimesa
sáwí'a uwátinkaiyasa pósa kentáfésa ímba imáyáa ésa kesáái ímba isánááwe
agaimaréna siyáiye.
22 Naaófá'á Maníkó miyá éna
wení waási wenáái ímbo ísarowi wení fasi'aémbá aráátimumba awánaraantemba
Maníkón-aaisafesa ímba timankúnkúmba íyawi fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo
sen-ááí isésa sésa Maníkóní fasi'aémpínkémbá wésewe sénááwe. Énifo Maníkó
simátímakain-aai simátímémba Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba íyawi isésa sésa
Maníkóní fasi'aémpínkémbá miyá wésewe sénááwe. Énifo Maníkón-aaisafesa ímba
timankúnkúmba íyawi isésa ímba miyán-ááí wésewe.

23 Maníkóní waási túwaandu urémpimba seyaafá'nánká'ó fí'o-fi'on-aaimo ímbo ísáán-
aaifinkembo síyasamo úwoi-waasimo Maníkón-aaisafesa ímbo timankúnkúmba íyan-
kwaasimo íyáferesamo isésamo ésa maawí uwó-waasin-owe sénááwe.
24 Énifo seyaafá'nánká'ó Maníkómó simátímakain-aaimo afora'ó síyasamo úwoi-waasimo
Maníkón-aaisafesa ímbo timankúnkúmba íyan-kwaasimo íyáferesamo isáíyanamo éna
minááígó tirumbá faiyaráínasa sáwí-waasi úne sésa
25 miwítí aúpá-sáwí-ímáyáá afora'á mégufiyesa Maníkón-aúranka'a kífaesa wen-ímáyáá
mósá marésa sésa érai'a kempímbá Maníkó méraiye sénááwe.

Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu urénka'a arupíse úmai méraaromo siyáin-aai.

26 Kesí waásisono. Kemó súnda-aaigoni áwáuma maarán-iye. Maníkóntáfé'a imáyáa é'a túwaandu urénka'a moóráwigo maarán-ímá sénaumne sínana moóráwigo Maníkón-aaifinken-aai simátiminana moóráwigo Maníkómó aráánaminda simátiminana moóráwigo fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkemba sínana moóráwigo mináái waé'mai sína'a miyáumai Maníkóní waási fasi'aémbó tíméntafe'a miyá úmae'a íyóro.
27 Fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo síyambo é'a kaumbo-kae'-wáási aantemba sé'a aifa'á moóráwigo sínda waé'mai simásuwainana wenánaaemba moóráwigomo sínda waé'mai simásuwainana wenánaaemba moóráwigomo sínda waé'mai simásuwaina'a miyá sénááfo
28 minááimó waé'mai síndawimo ímbo méraina'o é'o fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sewí seyaafá'-wáási túranka'a ímbo síyamba imáyáafinkemba Maníkóntáfé'a seró.
29 Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba kaumbo-kae'-wáásímó íyáfasinkesamo simátímémba tuwímbai isé'a mináái tuwímbai ísáaro.
30 Minááimó ísáán-kwaasifinkembo Maníkó moóráwigombo simáminanamo éna simátiminda-waasigo wenáái tai'áínana moóráwigo íyáfasinena simátiminiye.
31 Maníkómó aaimó simátímakaiwai seyaafá sé'a moórá-morawigo moórá-mora-kanaa símae iyé'a pó'a seyaafá'nánká isé'a fasi'aémbá maénááwe.
32 Maníkómó simátímakain-aaimo simátíméwi sembá kentí imáyáara'-aantemba káráwiyaafo miyán-oro.
33 Kawe'-ímáyáámó é'o faru úmaimo méraamba Maníkómbá aráái taifó simátímén-aai káráwiyoro.

Maníkóní waási seyaafá'-náópa'o túwaandu uráamba maarán-owe.
34 Túwaandu urémpinkemba aaré ímba aaí seró. Maníkón-aai aúfáífinkembo siyáintemba aaré ímba káráwiyonaawe.
35 Mindásafe'a túwaandu urémpinkemba aaré aaí sefó sésa moórá-aaigoni áwáumo tísai ónae sésamo ésa miwítí naaúmpa'a tuwaai'waimbá tísai ónááwe.
36 Kentí imáyáafinkembo miyámó ombá Maníkón-aai kempínkén-aantemba ímba paápé isa'á ímba kembiwí aantembanifo fí'o-fi'om-barafaken-kwaasiwara'a ísaraafo miwímó túwaandu urésamo ontembá
miyán-oro.
37 Kempínkémbá tuwímbai kesáfésa sésa Maníkómó siyáin-aai ísaraundawi únemo síyawiye tuwímbai kesáfésa sésa Maníkó fasi'aémbá símakaiwai únemo síyawiye miyámó sewí maanáúfáímó agaimáímo timúndafimba toráumai awáné'a sé'a mináái Fasi'aénkó ámáámba siyáin-aain-iye sénááfo
38 maanáúfáímó agai-timúndamo ímbo íséwa'o é'a miwísáfé'a sé'a ímba Maníkóní ámáánko kentirumpimbá wéraiye seró.
39 Kesí waásisono. Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba fasi'aén-ímáyáá é'a simátíma'mae'a iyé'a fí'o-fi'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sembá ímba aiyowáí'a úmáráaro.
40 Énifo seyaafá'-ááímó sembá ímba sáwífa'-aaimo síyamba aáno úmai arupíse úmai méraaro.

15

Ísumba pukómpinkembo íyáfasinankarain-aai.

1 Kesí waásisono. Ásé-aai kosimátímakaunda-aai aneka'ó simátíménda ísáaro. Minásé-ááísáfé'a érai'e sé'a ta'ótoke'a fasi'ámai méraawe.
2 Fasi'ámaimo ta'óto'mae iyé'o é'a kawe'-ámbá aráááíwa'mae iyónááfo tóikaken-aantemba érai'emo síyambo é'a kawe'-ámbá ímba aráááíwa'mae iyónááwe.

3 Aifa'á Maníkó mináái simásimuwa'a kembó simátímakaunda óraa'-aai póna Maníkón-aai aúfáífimba agaimarésa siyáantemba sáwí-imayaasa maisiyuwáíndasafena Ísu Káráísiti puwúwasa
4 utámárówana kaumbo-kánáá maisuwówana Maníkó pukómpinkemba íyáfasinankaraiye. Mináái Maníkón-aai aúfáífimba agaimarésa siyáawe.
5 Ísu Káráísiti pukómpinkemba íyáfasinena Pítaan-aúranka'a paápé éna wení kísau-waasi túranka'a paápé éna
6 moórá-kanaa sáwífa'-waasi wesé'o núwai 500 waasi túranka'a paápé uráiye. Minkwáásífínkémbá sáwífa'nanka úwoi túnaraawasa tuwímbai pukáamba minkwáási túranka'a paápé éna
7 Yémísin-aúranka'a paápé éna wení aantá-waasisonti túranka'a paápé éna

8 ánaaemba kemá Póro súranka'a paápé éna Ísu Káráísiti wení waási-i'a
uwásinkainkwae-imayaa ímba uráunda kembá wení waási-i'o uwásínkaraiwai súranka'a
paápé uráiye.
9 Ááéma Ísu Káráísitini waási sáwí'a uwátínkaraumpo Fasi'aénkóní aantá-waasifinkemba
kemá kári'-waasi úne. Ímba kanaán-uráunda pósa kentáfé'a Fasi'aénkóní aantá-waasi
ónemo sembá uwó-ááí sewé-ímáyáá wéune.
10 Énifo Maníkó úwoi súwa'nai uráimba pó'a Maníkómó kesáái simátiminkwae séna
si'mákaiwai ówánana wemá úwoi súwa'nai úwa'a ímba úwoi mé'a fasi'aén-kísáú
wémaewanana kesí kísaugo fí'owiti kísaugomba íyáákaraifo keyáá minkísáú ímba
maéwánana Maníkó súwa'nai ena kesé'a mérowa'a minkísáú maiyáumne.
11 Kemó ásé-aaimo simátimewanda-aai isé'a miwímó simátímún-aai mimbórá-ááí pó'a
isé'a timankúnkúmba uráawe.

Púwón-kwaasimo íyáfasinaiyan-aai.

12 Maníkó Ísu Káráísitimba pukómpinkemba íyáfasinankarain-aaisa simátimundasa
kempínkémbá tuwímbai sé'a púwón-kwaasi ímba íyáfasinanaawe sembá nóra séra wéseo.
13 Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa Maníkó Ísu Káráísitimba pukómpinkemba
ímba íyáfasinankaraisino.
14 Maníkó Káráísitimbo pukómpinkembo ímbo íyáfasinankarainkakaa simátimunda-aaisa
sáwísankaamba uwáwisa'a misáwísánkáán-ááísáfé'a timankúnkúmba owisinó.
15 Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa Maníkó Káráísitimba pukómpinkemba
ímba íyáfasinankaraisino. Maníkó Káráísitimba pukómpinkemba íyáfasinankaraiyemo
simátimundasa énifo minááímó karo'-ááímó inkakaa Maníkómó uráintafeta karo'-ááíyésá
simátimusino.
16 Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa Maníkó Káráísitimba pukómpinkemba ímba
íyáfasinankaraisino.
17 Maníkómó Káráísitimbo pukómpinkembo ímbo íyáfasinankarainkakaa úwoi-aaisafe'a
timankúnkúmba owaná aoisaambá kempímbá úwoi wéraisino.

18 Moórá-aaiwara'a simátimenaumne.
Maníkómó Káráísitimba pukómpinkembo ímbo íyáfasinankarainkakaa Káráísitinka'o
timankúnkúmba ésamo pukáawi pukáampinkemba ímba íyáfasinesa Maníkóní ewaa'á ímba
mésa sáwí-aempa'a méraawisino.
19 Marapá'ó méraundara'a séta púwóndafinkemba íyáfasineta wíyómpa'a Ísu
Káráísitiye'a méraandasa amu'maréta méraumne-aaimo karo'-ááímó súndarakaata
marapá'-wáási kentáá suwíyáái ésa tirumbá uwásínkááwisino.

20 Érai'-aai maarán-ááín-iye. Maníkó Ísu
Káráísitimba pukómpinkemba íyáfasinankaraiye. Púwón-kwaasifinkemba aifa'á wemá
íyáfasinkaimba pósa ánaaembo puwíyan-kwaasi íyáfasinanaawe.
21 Aifa'-wáásígón-áwí'a Ándámu sáwí'a uráimba pósa púwón-amba seyaafá'nánká
wéaraaiwaefo moórá-waasigon-awi'a Káráísiti kawe'á uráimba póna seyaafá'nánká
puwíyampinkemba íyáfasintinkainiye.
22 Seyaafá'nánká Ándámun-aísaafitantambo uráundawi póta púwóndasaanifo Ísu
Káráísitini waásisa póta púwóndafinkenta íyáfasinanaumne.
23 Maníkó siyáin-kanaa tínata púwóndafinkenta íyáfasinanaumne.
Aifa'á Maníkó Káráísitimba pukómpinkemba íyáfasinankaraimba póna Káráísiti
marapá'ó kumíndara'a Maníkó Káráísitini waásisa púwóndafinkenta íyáfasisinkainanasa
24-26 mindá tai'áínda-kanaa Ísu Káráísiti káráwiyinana Maníkó sínana Káráísiti
wení namuro-wáási íyáákena fí'owimo sáwí-kisaura'o káráwiyaan-kisauwe fí'o-fi'o-sawi-
fasi'aene taí'ásuwena puwíyan-amba taí'ásuwena miyámó índa wení namuro-wáásítí
fasi'aémbá taí'ásuwena Maníkóntáféna séna kesifóo seyaafá-tántááká'á káráwiyuwo
síníye.
27 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó wembá seyaafá-tántáá'á
íyáákamai-i'a uwánkaraiye
agaimaréna siyáifo Káráísiti Maníkómbá ímba íyáákainiye. Maníkó sínana Káráísiti
seyaafá-tántáá'á íyáákainiye.
28 Maníkó Káráísitimba seyaafá-tántáá'á íyáákamai-i'o uwánkaraindara'a
Káráísiti Maníkón-ááninko Maníkóntáféna séna emá seyaafá-tántáá'á íyáákamai-i'a
uwásinkaandawi po kenká'á káráwiyinone sínana Maníkó seyaafá-tántáá'á káráwiyiniye.

29 Tuwímbai sésa puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe sembánifo pukáan-kwaasisafesa imáyáa ésa nombá maiyáawe. Puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe-aaimo érai'-aaimo inkakaa pukáan-kwaasisafesa ímba imáyáa ésa nombá máéwaisino.
30 Púwóndafinkembo íntaamo íyáfasinanaetara moórá-mora-naopa'a sínkamonae wéopa'a ásé-aai ímba kosimátíma'mae'a núsino.
31 Kesí waásisono. Kembiwíyé kewé kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'a kááísamai méta kentáfé'a aamoimó únda miyámó érai'o úndantemba aasiyaasi-kánáá imáyáa é'a sé'a káfékaamba sínkamiya'a púwóno-imayaa únda mindáwara'a érai'-aain-iye.
32 Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa kemá úwoi-waasi é'a kesí imáyáafinkemba súne. Afáá-póígómó waási fándaifo sésamo aráááíwáéntemba kembá miyáráámbó uwásínkáámba maanká'á Éfésási-naopa'o méraunda óraa'-umbai-tantaa'a kempá'á tisa'á óraa-kisaumo maúnda úwoisafe'a wéune súsino. Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa waásiti imáyáafinkembo sentembá miyá séta aafáyáasa puwónaumpo káfé'a kawe-tómbá néta siráááimo taintentá ónaumnesa súsino.

33 Puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawemo sembá minkáró'-ááísáfé'a érai'e sefó sé'a simátíménda-aai isé'a káráwiyoro. Tuwímbai érai'a sésa sáwí'o on-kwáásísé'o méraambo é'a kawe'-ámbá ifátuwe'a sáwí-amba aráááíwaenaawe sefó
34 puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe minkáró'-ááísáfé'a sáwí-imayaawe
sáwí-awauwe ifátuwe'a kawe'-ímáyáán-oro. Miyámó íyantafe'a sé'a kempínkémbá tuwímbai Maníkómpá'á ímba tiyáawe súne.

Puwíyampinkembo íyáfasinaiyamba wíyómpa'o méraiyan-tuman-iye-aai.
35 Puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe-imayaa é'a sísai e'a sé'a púwón-kwaasi nóra úmaiya íyáfasinesawa nóran-tuwa ma'máíya íyáfasinanaao-aaimo
36 sísai omba sáwí-imayaafinken-aain-iye. Puwíyampinkembo íyáfasinaiyamba maaráráámbá uráifo isé'a kísau-anauntunka'a imáyáan-oro. Ánáuntumba u'márááwana minánáúntúnkó ímba úwoi áruma wéwiyaifo u'márááwana ánaaemba mapánkena áruma wéwiyaiye.
37 Tómbá fákákesamo nempínkémbá ímba aneka'á wéu'maraafo ánáuntumba maiyésa kísau fúmáráawana aneka'á áruma wíkéna wéanon-iye.
38 Maníkó sisaná moórá-mora-anauntumpinkemba áruma wíkéna óraa'o imbá Maníkó wení imáyáafinkemba seyaafá-tómbá fí'o-fi'on-auwara-tomba makáifo
39 seyaafá'ó méraamba mimbórá túwawaa'a ímba maréna waási fí'on-tuwawaa'wara'a tinkéna waí-waamba fí'on-tuwawaa'wara'a maréna numamá fí'on-tuwawaa'wara'a maréna mófáá'a fí'on-tuwawaa'wara'a makáiye.
40 Wíyómpa'a fí'on-tantaa'a wéraisana marapá'á fí'on-tantaa'a wéraiye. Wíyómpa'o wéraimpimba fí'on-to'waai wéraisana marapá'ó wérainka'a fí'on-to'waai wéraiye.
41 Aafáúfímbá fí'o-sama wéraisana wíyómpimba fí'o-sama wéraisana okómpímbá fí'o-fi'o-sama wéraisana miyá uwásaraiye.

42 Miyámó intembá puwíyampinkembo íyáfasinaiyamba maará ónááwe. Púwómbo utámáráán-tuwawaa'a tai'áínífo mimpínkémbó íyáfasinaiyan-tuwawaa'a waé'wae'a íníye.
43 Utámáráán-tuwawaa'a aamoisaén-túwawaa'a sáwí-tuwawaa'an-ifo puwíyampinkemba íyáfasinaiyan-tuwawaa'a fasi'aén-túwawaa'a kawe-túwawaa'an-ifo
44 utámáráán-tuwawaa'a marapá'ó méraan-tuwawaa'an-ifo púwómpinkembo íyáfasinaiyamba wíyómpa'o méraiyan-tuwawaa'an-iye. Marapá'ó méraan-tuwawaa'o intembá wíyómpa'o méraiyan-tuwawaa'a wéraiye.
45 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó aifaráán-kwáásígón-áwí'a Ándámumbo úmakaimba úwaauwa éna waásin-iye
agaimaréna siyáiye. Ánaaen-kwaasigon-awi'a Ísu Káráísiti waásimo aúí'o úmaimo maé'mae'o íyan-amba wikáiwai paápé uráiye.
46 Wíyómpa'o méraiyan-tuwawaa'a ímba aifa'á paápé uráifo marapá'ó méraan-tuwawaa'a aifa'á paápé uráiye.
47 Maníkó
aifa'-wáásígómbá marasámbá úmakaifo ánaaen-kwaasigo Ísu Káráísiti wíyómpakemba kunkáiye.
48 Ándámumbo marasámbó úmakain-auwawaa'o wéraintemba seyaafá'-wáási miyán-túwawaa'a wéraifo Káráísiti wíyómpaken-auwawaa'o wéraintemba wení waási miyán-túwawaa'a wéíniye.

49 Maníkómó marasámbó úmakain-kwaasiyaambo úndantenta Káráísiti wíyómpakewimo
intentá ónaumne.

50 Kesí waásisono. Simátime'a súne. Maníkómó wíyómpa'o káráwiyaipa'a marapáken-
túwawaawara'a ímba méraiyana waé'wae'o índa-tantaa'o wéraindafa'a tai'áínda-
tantaako ímba mimpímbá wéíniye súne.

51 Maníkómó aúpá'-makénamo aráátímakain-aaimo simátíménda ísáaro. Seyaafá ímba
puwéta úwoi méta súwawaata fí'o-suwawaata faufínata
52 mimbórá-kánáá wíyómpakemba uwíyemba sínana minúwóíyáámbó aafáyáumo
tawáíntemba minúwóíyáámbá pukén-kwaasi íyáfasintinkainasa maé'mae'a íyata
súwawaata fí'o-suwawaata faufíníye.
53 Marapá'ó méraunda-suwawaata púwónda-suwawaatan-ifo wíyómpa'o méraanda-
suwawaata ímba púwónda-suwawaata faufíníye.
54 Marapá'ó méraan-tuwawaa'a púwón-tuwawaa'an-ifo wíyómpa'o méraiyan-
tuwawaa'a ímba puwí-túwawaa'o faufíndara'a Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna
siyáin-aai paápé íníye. Maará siyáiye.
Púwón-amba tai'áínana maé'mae'o íyan-anko
púwón-ankomba íyáákainiye
agaimaréna súwana
55 moóráwigo séna
púwón-anko ímba íyáákaraimba póna púwón-ambo sáwí'o uwátinkainda-fasi'aenko
tai'áíníye
agaimaréna siyáiye.
56 Maníkóní ámáámbo ísámaimo túwáán-imayaago ta'ótokaiye. Miyámó ontáféna púwón-
ambo sáwí'o uwátinkainda-fasi'aenko ta'ótokaifo
57 Maníkó púwón-amba kentáá íyáákamai-ita wéuwasinkaiye. Kentáásí Fasi'aénkó
Ísu Káráísiti púwón-ankoni fasi'aémbá tai'éna íyáákaraimba póna Maníkó miyá
wéuwasinkaisata súwisa súne.

58 Mindásafe'a kesí waási fasi'ámai mé'a ímba tuwesaraí ína'a Fasi'aénkóní kísau
maimaé wéiye'a ímba ifátúwáaro. Fasi'aénkóní kísaumo wémaemba ímba úwoi-kisaun-ifo
áúwara-kisau wémaefo maimaé íyóro.

16

Fasi'aénkóní waási túwa'nai on-óntánkón-aai.

1 Maníkóní waási Yérúsaremu-naopa'a méraawi tómbá ímbo makáawi túwa'nai
íyamba óntamba torupé'a maarán-oro. Kárésíyaa-marafa'a Maníkóní waásimo méraawi
simátímakaundantemba miyán-ááí simátimumpo miyán-oro.
2 Moórá-mora-sondaara'a moórá-kisaufin-ontamba tuwímbai Maníkóní waási túwa'nai
íyapa'a maré'a kentí naaúmpimpa'o maráíyamba óraa'a ína'a ánaaemba kempá'á
komáéna'a Maníkóní waási Yérúsaremu-naopa'o méraawi timíyan-ontamba ímbo saafá
íyamba úwoi maitiménááwe.
3 Kempínkémbá tuwímbai íyáfasintewa'a kempá'á komé'a aúfái agaimái timé'a
ti'máráanasa Maníkóní waási Yérúsaremu-naopa'o méraawi mináúfáíyé torupámaraiyan-
ontane maimaésa mátimenaawe.
4 Minkánáá kemó komáénda-kisaumo wéraina'o é'a konasá miwí kesé'a kónááwe.

Kórinti-naopa'a kónae siyáin-aai.

5 Máséndóniyaa-marafa'a Maníkóní ásé-aai simátíma'mae'a nónae únda pó'a miyá
kósimatime'a kempá'ó kondá
6 ampáánkárá koménaum ayáátáákara koménaumno. Ímbo aampa'ó wénon-kanaa
uwí-nómpáké-fíyúndámó mafaiyáíndarara fí'on-daopa'a kónaumno. Fí'on-daopa'o kónae
ona'ó é'a súwa'nai íya'a kónaumne.
7 Kempá'ó ayáátááka'o koménae'o súnda Maníkómó ewé sína'o é'a ayáátááka'a
koménaumne.

8-9 Maanká'á Éfésási-naopa'a ásé-aaimo simátíménda-waasi sáwífa'a méraamba pósa
isésa érai'e sésa fasi'ámai ménaawi máéwasa kesí kísausafesa aambó faiyíyan-kwaasi
sáwífa'a méraawe. Minkísáúmó maúnda tómbá fáká'mai Maníkóntáfésa ísámai
kaundánae sésa túwaandu ombá minkánáá ímba tiyáisa'a mé'a minkísáú maúnda póna
mintánón-kánáá tai'áína'a kónaumne.

10 Moóráwigo Tímótimo kentópa'o komérainda aamoí é'a áwa'nai oro. Kemó
úndantemba Fasi'aénkóní kísau wémaifo
11 wentáfé'a úwoi-waasin-iye ímba sé'a tínaaemba uwáméro. Kembiwí tiyuwénamo
kempá'ó tínda áwa'nai íyana kempá'á kawe'-úmai tíno. Wesé'o Maníkóní waási kentáási
waási kempá'ó tíyantafe'a timu'maré'a méraumne.

12 Kentáási waásigon-awi'a Ápórosimba óraaka simáme'a sé'a Kórinti-naopa'a kentáási waásimo wíyan-kanaa esé'a waaó súnda póna káfé'a ímba kanaa'á wínífo aambó wérainanamo éna wíníye.

13 Kentúra'a káráwiye'a Maníkómpá'á timankúnkúmba úmae iyé'a ímba táá'a ína'a
fasi'ámai méraaro.
14 Kísaumo máémba waási-imayaa úmai kísau máéro.
15 Kesí waási ísáaro. Ákáyaa-marafaken-kwaasi Sétefanasini akúmbá aifa'á
Maníkómpá'ó tiyáawi Maníkóní waási fasi'ámaimo túwa'nai on-ááí ísaraawe. Óraaka
simátime'a sé'a
16 miyán-kwáásímó sen-ááí taawiyafé'a miwísé'a Maníkóní kísau fasi'aén-kísáúmó
wémaewi-taai ísáaro.

17 Kempínkémbá kaumboráú-tuwi'a Sétefanasiye Fótíyúnetasiye Ákáíkasiye mindárau
kempá'á tewa'á aamoí úmpo kembiwí ímba seyaafá'nánká kanaa'á kempá'á tewasá
mindárau kempá'ó tembá aamoí úne.
18 Mindárau kesí imáyáa aúí'a uwásinkesa kentí imáyáawara'a miyá uráawe. Miyán-
kwáási túwí'a
mósá máráaro.

19 Ésiyaa-marafa'a naaó'-naokemba Maníkóní waási kentáfésa kawe'-úmai méraaro
wésewe. Moóráwigon-awi'a Ákwíra awaainínkó Párísiraawe mindáraiti naaúmpa'a
túwaandu owí Fasi'aénkóe'o kááísamai méraawi aamoí ésa kentáfésa kawe'-úmai méraaro
wésewe.
20 Maanká'ó méraawi Maníkóní waási seyaafá'nánká kentáfésa kawe'-úmai méraaro
wésewe. Moórá-mora tiyáámba tíméro.

21 Ayáíyá'á kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a wenayáánaufi'a isaná wenááin-iye sé'a
ísáaro.
Kemá Póro súne. Kawe'-úmai méraaro súne.
22 Fasi'aénkómpá'ó ímbo tirumbó ámówi Maníkó sáwí'a uwátinkainiye. Kentáási
Fasi'aénkó kumíníye súne.
23 Fasi'aénkó Ísu úwoi wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
24 Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawa'a kembá sirumbá timúne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

2 Kórinti

Ísu wíyómpa'a ỉyówana Póro moórá-waai úmai afakaeté-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Kórinti-naoraa-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáási tímakaiye. Póro Máséndóniyaa-marafa'a mérowana Táítási Kórinti-nao'a tuwéna Pórompa'a wémena Kórinti-waasi-taai kosimámuwana Póro iséna séna aúfáíma agaimái tímakaunda isasá isésa tuwímbai sáwí'o ombá tínaaemba uwásukaawasa tuwímbai ímba miyá ésa kentáfésa sésa ímba érai'a Ísuni aantá-waasin-iye wésewe séna érai'a Ísuni aantá-waasin-iye síwae séna maanáúfái agaimarówasa mátímakaawe.

1 Kemá Póro maanáái agai-timúmpo ísáaro. Moóráwigon-awi'a Tímóti kentáási waásigo kesé'a méraisa'a agaimaráúmpo ísáaro. Maníkó wení imáyáafinkemba kentáféna séna aantá-waasi éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaifo ísáaro. Kórinti-naopakewi Maníkón-aaisafe'a érai'emo sewí ísáaro. Ákáyaa-marafa'a Kórinti-naopakewiye fí'o-fi'on-daopakewiye méraawi Fasi'aénkóní waási ísáaro.

2 Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai aáno'o uwátinkaayantafe'a inaí súne.

3 Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-afowa Maníkón-áwí'a mósá maráúmne. Wemá kentáásifowama arumbó uwásínkáíwai siráfaenasa súwa'nai iwáín-áwíta mósá maráúmne.

4 Fí'o-fi'on-umbai-tantaa'a seyaafá'á kentááfá'ó timbá Maníkó siráfaiyaimba póna fí'o-fi'on-umbai-tantaa'o tuwímbaifa'o tínda Maníkómó siráfaiyaintenta úmai kesáá miwí kanaa'á arásáfaitinkanaumne.

5 Káráísitimba áí'o úni'a uwánkówasa Káráísitini waási-i'o úndarakemba sí'a índa-i'o uwásínkáámba miyáumai Maníkómó Káráísitimbo aráfaiyaintemba miyáumaisa óraata siráfaiyaiye.

6 Kembiwísé'a méta túwa'nai ówánanasa sáwí'o urómpinkemba Maníkó tí'maena kawepá'á métínkaraiye. Miyá ówándarakemba sí'o únita uwásínkónta Maníkó siráfaiyaiye. Keséta méraawanasasa sí'o únita uwásínkónta ímba ifátuwaundasa fasi'ámaisa méraumne. Miyáumai tí'a índa-i'o uwátinkaiyamba kesáámó uráundantembo miyá é'o ímbo ifátuwe'o fasi'ámaimo méraiyambo éna Maníkó kenkwárá'á tiráfaitinkainiye.

7 Sí'o úni'o uwásínkaraantenta tí'a índa-i'o uwátínkáámba miyáumai Maníkómó siráfaiyaintemba tiráfaitinkaiyamba séta mindásafe'a fasi'ámai

ménaawe óraaka séta timu'maréta méraumne.

8 Kesí waásisono. Ésiyaa-marafataamo maéwánda fí'o-fi'on-umbai-tantaa'a kentááfá'ó túmba mináái isáíwae séta simátimumpo ísáaro. Minúmbái-tántáá'ó fí'oran-oraa'-umbai-tantaa'a úwata kentááfá'ó túmba póta puwónaumne séta súnareta

9 sínkamiyata púwónda-kanaan-iye séta súnareta ímba kentáási fasi'aéntámbán-ifo Maníkóní fasi'aéntámbá kísausa wémaeta méraumne. Maníkó pukáampinkembo íyáfasintinkaiwaini fasi'aéntámbá kísausa wémaeta méraumne súndasafenasa minóráá'-úmbái-tántáá'á kentááfá'á tiyáiye.

10 Umbai-tántáápímbá puwónae ówándafinkemba Maníkó síyótaisa uwásinkowata súnaraundasa póna miyámó uráintemba íníye. Sáwísampinkemba síyótaisa úmaena iyíníye séta méraumne.

11 Kewárá'á kentáásáfé'a Maníkómpá'á súwa'nai e'a inaí seró. Sáwífa'nanka inaí síyana Maníkó súwa'nai índa mindásafesa Maníkómpá'á súwi sénááwe.

Póro karo'-áái ímbo simátímakain-aai.

12 Waási túranka'o méraundasafeta imáyáa úndasa sirumpinkén-ímáyáágó séna kawe'-úmaisa méraumne sisatá aamoisá wéune. Marapá'-ááígóní áwáuma ímba imáyáa éta Maníkó úwoisaamo súwa'nai intáféta imáyáa éta Maníkóní kísau aantemba maéta ímba kae'-ááíwárá'-wáásíyáán-úmaisa méraundantemba kentúranka'a érai'a miyá úmaisa méraumne.

13-14 Agaimái timúnda-aufaifimba ímba kaumbo-kae'-ááí simátimumpo toráumaimo awáné'o ísaraan-aai aantemba tafisímai súne. Kentáási áwáuma kárika'a suwánaafo suwánamai kawe'á íwae sé'a únda miyámó é'o é'a Fasi'aénkó Ísu kumíndara'a kentáfétaamo aamoimó ondantembá kentáásáfé'a aamoí ónááwe.

15-16 Kembiwí kentáásáféˈa aamoí uwásínkááwe-aai imáyáa uráundasafeˈa séˈa kae-
kánáá kentópaˈa kóméˈa Máséndóniyaa-marafaˈa kónae únda kentópaˈa kuréˈa tiyuwéˈa
wémeˈa Máséndóniyaa-marafaˈa kuréˈa kouwéréˈa anekaˈá kentópaˈa tiyéˈa tiyuwéˈa
Yúndiyaa-marafaˈa ténaumne siyáumne. Kae-kánáámó kaweˈó uwátínkáanaˈa súwaˈnai
íyaˈa Yúndiyaa-marafaˈa ténaumne-imayaamo uráundasafeˈa mináái siyáumne.
17 Miyámó ónae uráunda ímba miyá uráundasafesa kempínkémbá tuwímbai kentáfésa
sésa kaeˈ-ááíwáráˈ-wáásín-iye siyáafo kentópaˈa kónaumne siyáunda marapáˈ-
wáásímó ontembá ímba miyámó únda mimbórá-ímáyáá úmai mimbórá-ááí aforaˈá
simátímakaumne.
18 Maníkó éraiˈ-aai aantembo siyáintemba simátímakaunda-aai ímba kaeˈ-
ímáyááfínkémbán-ifo mimbórá-ímáyáá úmai mimbórá-ááí aforaˈá simátímakaumne.
19 Sáírásiye Tímótiye kewé kentópaˈo maéwánda Maníkón-ááninko Ísu Káráísitin-aaisa
simátímakaunda wemá moórá-aai aforaˈá séna moórá-aai aúpáˈá tuwéna miyá ímbo iwáí
póna seyaafáˈ-ááí aforaˈ-aantemba siwáín-aai simátímakaumne.
20 Maníkó seyaafáˈ-ááí símai fasiˈámakaimba Ísu Káráísitintafena siyáimba póna paápé
uráiye. Ísu Káráísiti miyá-séyááfá-kísáúmó maiyáintafeta Maníkó siyáin-aaisafeta éraiˈ-
aaiye súnanasa Maníkón-áwíˈa óraaˈa wéraiye.
21 Maníkó Ísu Káráísitimba kentááwé kembiwíyé kááísasinkaraisata fasiˈámaisa
méraumne. Kentáá wemparíˈa úmarena
22 kesí waásin-owe séna éraiˈa wení waásisa úne sendasáfénasa wení ámútankomba
aiˈmarówana kentáásirumpimba kumbéraimba mindásafeta séta toˈmayaa
uwásínkarainta miyá íníyesa súne. Miyámó uráintafeˈa ímba kaeˈ-ááíwáráˈ-wáásíyáámbá
úne.

23 Maníkó kesí kísaugomba awánaraiwain-aúrankaˈo simátimunda-aai éraiˈ-aain-iye.
Kórinti-naopaˈa kentópaˈa kónae séwánda óraaka simátíménana tirunkó umbaí taifó séˈa
ifátuweˈa ímba kuráumne.
24 Maníkón-aaisafeˈa éraiˈe fasiˈámai séˈa wempáˈá timankúnkúmbo uráamba póta
kentópaˈo kondasá Maníkón-aaisafeˈa timankúnkúmba oró-ááísá ímba anekaˈá sénaumpo
tirunkó aamoí índasafeta kempímbá taankarotámai méta kísausa komaénaumne.

2

1 Imáyáa éˈa séˈa aneká kentópaˈa wéˈa sáwíˈo ontáféˈa óraaka simátíménana tirunkó
umbaí taifó séˈa káféˈa ímba kónaumne siyáumne.
2 Kentirumbó umbaí tátínkáanasamo ésa kesirumbó kaweˈó uwásinkaiyawi ímba
ménaawe.
3 Kentópaˈa ímbo kuráundaraˈa séˈa aúfáífimba toráumai awánéˈa sáwíˈo ombá kaweˈá
uwátinkaiwae séˈa kentópaˈo kondá ímba sirunkó umbaí táíníye séˈa mináúfáí agai-
timéˈa kaweˈ-úmaimo méraantafena kesirunkó kaweˈó índawi mináúfáí agai-tímakaumne.
Kesirunkómó kaweˈó ínanamo éna kentirunkówáráˈá kaweˈó índa mindá éraiˈ-aain-iye.
4 Mináúfáí agai-timéwánda sirunkó umbaí tówaˈa kentáféˈa óraaˈ-imayaa éˈa
áfááraumai ifiˈá tátinkeˈa tirunkó umbaí táíndasafeˈa ímba mináúfáí agai-tímakaumpo
Póro wenaruntá áfááraumai símakaiye síyantafeˈa mináúfáí agai-tímakaumne.

Sáwíˈo uráin-kwaasisafeˈa enáái taíˈáiye serómó siyáin-aai.
5 Kempínkémbá moórá-waasigo sáwíˈo uráintafena ímba kempín-aantembanifo kem-
biwífínkémbá tuwímbaifimba umbai-tántááˈá wéraiye. Seyaafápímbá umbai-tántááˈá
wéraiye-aai miyán-órááˈ-ááí ímba sénae séˈa tuwímbaifimba umbai-tántááˈá wéraiye-aai
súne.
6 Tímakaunda-aufai toráumai awánéˈa símai moórá-aaiyaˈ-moréˈa fasiˈaén-ááí
minkwáásígómbá simánkeˈa wení ewaaˈá ímba méˈa sáwíˈo uráintafeˈa mimbéyámbá
améˈa ímba fíˈom-beyamba áméro.
7 Káféˈa wentáfé séˈa enáái taíˈáiye séˈa ímba anekaˈá imáyáa úmae iyéˈa aráfáéro.
Kemó ámé-sawi-meyamba waéˈwaeˈa ínana séna ímba kanaa kaweˈ-ámpáˈá kónaumne
séna ifátúwáífainifo
8 wentáfé séˈa embá siruntá amúmpo kaweˈ-úmai méraao seró-ááí óraaka súne.
9 Ááéma kentáfé séˈa simátimunda-aai isánaa Ína isánááo séˈa kentópaˈa ímba wéˈa
mináúfáífímbá agai-tímakeˈa timuˈmakáumne.
10 Sáwíˈo uráin-kwaasigontafe séˈa wenáái taíˈáiye séˈa ímbo anekaˈó imáyáamo ontembá
kewáráˈá miyá úne. Sáwíˈo uráintafe séˈa wenáái taíˈáiye séˈa ímba anekaˈá imáyáa éˈa
Ísu Káráísitin-aúrankaˈa kentáféˈa imáyáa éˈa miyá úne.

11 Waántáwankoni sáwí-kisaugoni áwáuma awánéta kentáá íyáákaifo séta sáwí'o
uráintafeta aneka'á ímba imáyáa úmae iyéta séta wenááima taí'áiye súne.

Tóróasifa'a ména Póro óraa'-imayaamo uráin-aai.

12 Ísu Káráísitin-aai ásé-aai kosimátimenae sé'a Tóróasi-naopa'a komaéwánda minááímó
isáíyantafena Fasi'aénkómó to'mayaa úmba awáné'a ásé-aai simátimenae sé'o ówánda
13 kesí waásigon-awi'a Táítási kentí naaópakemba Tóróasi-naopa'a ímba téna kentáái tasimásímíntafe'a ayaafáí uwááe'a ímba awáné'a óraa'-imayaa é'a sé'a tiyuwé'a
kónaumne sé'a Máséndóniyaa-marafa'a tiyáumne.

Ísuni fasi'aéntámbá siyáántán-kwimái áfontaamo fáúnda-aai.

14 Maarán-ááísáféta Maníkómpá'á súwisa súne.

Ísu Káráísiti íyáákaraintafena Maníkó wentéta kááísasinkenasa óraaka sisatá
siyáántán-kwimái áfonta fáúne. Maníkó si'marówata Káráísitin-aai seyaafá'-máráfá'á
kosimátimunasasa ísááwana wenááigo asaa-wiyúnkáámbá úmaena seyaafá'-máráfá'á
wété wéiye.

15 Maníkó séna Ísu Káráísiti kentáféna imáyáa éna kesí kísaumo máímba asaa-wiyún-
kánámó agáéntemba wéiye simbá miyámó intembá Ísu Káráísitin-aai simátimunanasa
Maníkó kentáásáféna séna Ísu Káráísitimo intembá asaa-wiyún-kánámó agáéntemba owé
wésiye. Maníkón-arááímo wáéwi minkwíyúmbá ísááwasa waántáwankon-arááímo wáéwi
minkwíyúmbá ísáámba wéowe.

16 Waántáwankon-arááímo wáéwi puwésa Maníkóní némpa'a maé'mae'o íyawi Ísu
Káráísitin-aai simátimunda-aaisafesa ánkúkaamban-iye sewasá Maníkón-arááímo wáéwi
minááísáféesa sésa asaa-wiyúnkáámbá wéiye sésa maé'mae'a ónááwe. Maníkón-aai
simátímén-aai óraa-kisaun-ifo waási aantemba ímba kanaa'á wémaewe.

17 Maníkó si'marówata Káráísitini kísau-waasi méta wenaúranka'a Maníkón-aai érai'-
aai simátimeta ímba kae'-ááíwárá'-wáásíyáántá únasasa méyámbáréwa'a óraa'-ontamba
maénae sésamo ontembá tuwímbai Maníkón-aai simátíménasasa méyámbá simíwae
sésamo ontembá kesáá ímba miyásá éta Káráísitini kísau-waasi
méta Maníkón-aai érai'-aaisa simátimune.

3

Aú-aai símaimo kááísamakain-aai.

1 Minááímó simátimundasafeta ímba kentáá súwí'a maéta wéiyune. Tuwímbai aúfái
agai-tímúwasa maimaésa mátímúwa'a toráumai awáné'a kawe'án-owe siyáafo kesáá ímba
miyá éta kentáásí kísaura'-aufai agai-tíménata toráumai awáné'a aamoí uwásinkaiwae-ita
ímba éta ímba kentáásí kísaura'-aufai agáéro súmpo Maníkó si'máráísata wení kísausa
wémaumne.

2-3 Tuwímbaimo fí'owiti kísaugoni aúfái awánésamo aamoimó uwátínkáántemba
tuwímbai-waasi kembiwí tuwánésa sésa érai'a Ísu Káráísiti Póroe'a kísau máén-
kwaasiye wenté'a ti'marówasa wenááí tasimátímúwasa isésa érai'e suwaná Káráísiti wení
waási-i'a uwátinkowana Maníkó fasi'aénkwáráwíní ámútanko miwítirumpimba méraisasa
méraawe wésewe. Mindásafe'a kembiwí Káráísiti agaiyáin-aufaiyaamba owe. Ísu
Káráísitini kísaugoni aúfái ímba óntanka'o agaiyáin-aufaiyaan-ifo kempá'á wérain-kisau
tuwánaantafeta aamoisá uwátinkaumne.

4 Ísu Káráísiti kentáá fasi'aémbá símísata Maníkón-aúranka'a fasi'ámai méta minááísá
súne.

5 Kentááfímbá fasi'aémbá ímba wéraisata minkísáúsá wémaumpo Maníkóní
fasi'aéntántá minkísáúsá wémaumne.

6 Maníkó aú-aai símaimo kááísamakain-aai kosimátimewananasa wenaúranka'a arupíse
uwátinkainasa méraiyantafena fasi'aéntá símakaiye. Mináú-ááí símaimo kááísamakain-aai
maarán-iye.

Ímba Maníkó Mósesembo simámakain-amaamban-ifo Maníkóní ámútanko
kentáásirumpimba méraisata wemó siyáintenta únda-aain-iye. Maníkó Mósesembo
simámakain-amaamba ímba kanaa'á arááíwáéntafesa Maníkón-aúranka'a ímba arupíse
úmai mésa puwí-ámpá'á wégofo Maníkóní ámútanko imáyáasa símísata Káráísitin-
aaisafeta érai'e séta aúí'a úmaisa maé'maeta wéune.

7 Naaófá'á Maníkó Mósesemba óntan-kwandaaiya'a siyáánkai-amaamba agai-ámakaimba
minámáámbá arááíwaenae sésa umbá ímba kanaa'á arááíwaesa taráímae iyésa

mindásafesa puwí-ámpá'á wégowe. Maníkó Mósesembo ámáámbo simámakonka'a Maníkómpákémbá sáma paápé éna Mósesen-óika'a sáma paápé úwana óntan-kwandaaiya'o siyáánkai-amaambo agaimarómba maimaéna Ísareri-waasifa'a kumúwasa Mósesen-óika'a sáma wéna póna túgáyáagaya úwasa ímba kanaa'á awánowana ánaaemba uwákuraiye.

8 Naaófá'á Maníkó Mósesemba siyáánkai-amaambo simámakonka'a Maníkóní sáma paápé uráifo káfé'a Maníkó wení ámútankomba ai'máráísana wení waási tirumpimbá méraiye-aai paápé imbá póna Maníkóní sáma óraa'an-iye.

9 Maníkó Mósesemba siyáánkai-amaamba simámakaimba pósa ímba kanaa'ó aráááíwáéntafesa puwí-ámpá'á wégowe. Maníkó minámáán-ááímó paápé únka'a wení sáma wérowana káfé'a Maníkó wení ámútanko wenaúranka'o arupíse uwátínkáín-aai paápé isaná póna wení ságoni fasi'aémbá óraa'a wéraiye.

10 Káfé'a aú-aai símaimo kááísamakain-aai wéraisana íyáákarai-sagoni fasi'aémbá wéraimba póta séta Maníkó Mósesembo siyáánkai-amaambo simámakai-sagoni fasi'aémbá sáwísamba iyésá súne.

11 Maníkó Mósesembo simámakain-aai wááu-aain-ifo aú-aai símaimo kááísamakain-aai waé'wae'o índa óraa'-aain-iye. Wááu-aai simámakonka'a ságoni fasi'aémbá wérombanifo káfé'a waé'wae'a índa-aai paápé isaná póna óraa-sama fasi'aémbá wéraiye.

12 Mináái fasi'aén-ááí waé'wae'o índa-aai
ísaraunda póta ímba sáá'a isatá óraaka'a mináááísá wésimatimune.

13 Mósesemo uráintemba ímba miyásá wéune. Mósese Ísareri-waasisafena séna kesóipa'o wérai-sama uwá'wimba awánaafo séna ampantasámbá óika'a káátaraiye.

14 Ísareri-waasi táá'-aantemba
isésa tirunté'a marésa maé'ómba pósa káfé'o méraan-kwaasi Maníkó símaimo kááísamakon-aai aúfáífinkemba toráumai isésa mináááígóní áwáuma ímba kawe'-úmai wéisaawe. Mósesemo óipa'o ampantasámbá káátamakowasa sámo ímbo awánaraantemba káfé'a Maníkón-aai aúfáífimbo toráúsómba miwítí imáyáago fáíkuraisana kumeu'á isasá pósa minaúfáígóní áwáuma ímba awánamai kawe'á wéowe. Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawi Maníkón-aai-aufai torausésa mináááígóní áwáuma kawe'-úmai wéisaawe.

15 Káfé'o méraan-Isareri-waasiwara'a Maníkón-aai Mósesemo agaimakáin-aaimo toráúsómba miwítí imáyáago fáíkuraisana kumeu'á isasá pósa mináááígóní áwáuma ímba ísáafo

16 Fasi'aénkó Ísu Káráísitimpa'o tembá minkúméú'á taí'áínkakemba mináááígóní áwáuma kawe'-úmai wéisaawe.

17 Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'o súnda wení ámútankontafe'a súne. Fasi'aénkóní ámútanko tirumpimbó méraiwai sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútínkáísasa kawe'-úmai méraawe.

18 Ísareri-waasiti imáyáago ímbo kawe'-úmaimo ísaraantemba kentáási imáyáago ímba miyá isanasá Fasi'aénkóní ságo kentáá sása wégasinkaiye. Fasi'aénkó Ísu Káráísitini ámútanko kentáásirumpimba ména wenkáání'a uwásinkenasa wení sáma siménasa miyá úmae wéiyiye.

4

Sawefímbó wímakaawanamo ááémo kará'wintemba miyáráántáámó únda-aai.

1 Maníkó aruntá uwásinkenasa mindásafena kesí kísau máéro séna símakaisata wenáái simátimundasa ímba suwesaraín-iye séta wétuwaumpo

2 wenáái simátíméndasafeta aúpá'ó tigaesáfésamo ombá sínaaemba uwámeta ímba karo'á simátiyuweta Maníkón-aaigomba waé'mai-aai ímba simátimeta Maníkón-aúranka afora'á érai'-aai simátimunasasa suwánésasa érai'-aai aantemba wésewe tirumpinkémbó síyantafeta Maníkón-aúranka'a miyásá súne.

3 Ásé-aai afora'ó simátimundasa mináááígóní áwáu ímbo isésamo ésa miwí Maníkóní némpa'a mésa puwí-ámpá'ó wégowin-owe.

4 Waántáwanko marapá'ó káráwiyaiwai miwítí imáyáa kumeu'á uwátínkáísasa Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba timankúnkúmba wéowe. Waántáwanko séna Káráísitin-aaigo sáma kátínkáífo séna miwítí imáyáa kumeu'á uwátínkáísasa Káráísitini sáma ímba wéawanaawe. Maníkómó méraintemba Káráísiti miyá isaná waántáwanko séna Káráísiti sáma kátínkáífo séna miwítí imáyáa kumeu'á wéuwatinkaiye.

5 Kesáá ímba óraa'-waasi úmpo Ísu Káráísitintafe'a kentáási óraakon-iye síyantafeta wenáái kosimátimeta wení kísau-waasisa méraunda póta wétuwa'nai-une.

6 Áwáura'a kumeu'á úwana Maníkó sáma kaaó súwana sámo karáimba wemá
sámo kásínkáíwaisaan-iye. Ísu Káráísiti ói'-imayaa úndasa Maníkóní fí'oran-awaumo
awánaandasafena sása wégasinkaiye.

7 Kesáá ímba fasi'aréta ásé-aaisa ta'ótokaumpo sawefímbó wímakaawanamo ááémo
kará'wintemba miyá éta ásé-aaisa ta'ótokaumne. Suwánésa minááígómó íyáákarai-
fasi'aenkomba awánésa sésa ímba miwífínkémbán-ifo Maníkómpáké-fásí'áémbán-iye
síyantafeta ímba fasi'éta mifásí'áéntá ta'ótokaumne.
8 Namuro-wáásímó tínkamiyantafesamo úkóntemba fí'o-fi'on-umbai-tantaako kentáá
úkúraa isatá tu'ma'ó wéraimpinkenta mótuweta wégune. Tuwímbai-kanaa séta nóra
sétaawa Maníkóní kísau wémaumno séta ímba ifátá tukáumne.
9 Sáwíta uwásínkáámbanifo Maníkó ímba siyúwáísata méraumne. Sínkamomba ímba
taí'ásuwaawata úwoisa súnaraumne.
10 Ísumbo sáwí'o uwánkesamo tufúwanamo pukáin-ampata kúndasa pósa Ísu maé'mae'a
isaná wení fasi'aémbá kentááfímbó wérain-aai wéisaawe.
11 Méraundasa aasiyaasi-kánáá séta Ísuni waási-i'a úndarakemba káféra sínkamiyata
puwónaumno súndasa pósa kesáá méraundawini áwáuma Ísu póna kentáá súma tai'áínda-
sufimba méraiye-aai wéisaawe.
12 Ásé-aai simátimundasa sáwíta uwásinkesa sínkamiyata púwónda-ampata kúndasa
mindásafe'a ásé-aai isé'a aúí'a úmai méraan-ampa'a wégowe.

13 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkón-aaisafe'a simankúnkúmba
é'a pó'a wenáái wésimatimune
siyáintemba Maníkón-aaisafeta simankúnkúmba éta wésimatimune.
14 Fasi'aénkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankaraiwai Ísunte'a kááísasinkenasa
púwóndafinkenta íyáfasisinkenasa kentááwé kembiwíyé sí'maisa wenaúrankata
sinkáíníye.
15 Kísausa wémaundasa sáwíta uwásínkáámbanifo túwa'nai eta ímba ifátuwaunasasa
fí'o-fi'on-kwaasi Maníkó úwoimo túwa'nai in-ááí isésa sáwífa'nanka Maníkómpá'á súwi
símae iyésa wenáwí'a óraa'a úmae wéiyowe.

Maníkóní fasi'aénkátáámó méraunda-aai.
16 Minááí imáyáa úndasa ímba suwesaraín-iye séta ifátukaumne. Kentáá súma sáwí'a
úmae íyísana Maníkó kentáási imáyáa aúíta wéuwasinkaiye.
17 Kentááfá'ó wérain-umbai-tantaatafeta séta kári'-umbai-tantaa'a wááu wéraiye
súnanasa ánaaemba minúmbáífínkémbá fí'oran-kawe-tantaa'a íyáákaimba waé'wae'o
índa-kawe-tantaa'a paápé íníye.
18 Mindásafeta marapá'ó awánáúnda-tantaa'a ímba óraa'-imayaasa éta wíyómpa'o
ímbo awánáúnda-tantaatafeta imáyáa úmae wéiyune. Awánáúnda-tantaa'a wááu-
tantaa'an-ifo wíyómpa'a ímbo awánáúnda-tantaa'a waé'wae'a íníye. Mindásafeta umbai-
tántáátáféta séta sáwísamban-iye súne.

5

1 Kentáásúma wááu-nankaanta isatá misúwawaa'warata marapátá méta maarán-
ááí súne. Maankwááú-námbá tawisínata Maníkómó wíyómpa'o úmakain-daumpata
ménaumne. Mindámbá waási ímbo úmakaan-damban-ifo Maníkó wení imáyáafinkemba
úmakaimba waé'wae'o índa-namba mindá wíyómpa'o méraanda-suwawaa'an-iye.
2 Marapá'ó méraundasa óraa'-imayaa éta wíyómpa'o méraanda-suwawaata
simínkwaesa séta
3 maarán-ááí ínta séta puwéta súwawaa'-íyainkaanta úmaisa méraumne ímba súmpo
maarán-ááí séta wíyómpa'o méraanda-suwawaata naankáántá ónaesa súne.
4 Kentáá súma wááu-nankaamba isatá méraundasa umbai-tántáá'ó wéraintafeta óraa'-
imayaa éta marapáké-súwawaataamo túwáanda-aai ímba séta wíyómpa'o méraanda-
suwawaata máénda-aaisa súne. Miyásáámó ondá marapáké-súwawaakaanta faú'wínata
maé'maeta ónaumne.
5 Miyásáámó ondasáfénasa Maníkó kentáá to'mayaa éna wení Ufaen-ámútámbá
ai'marówana kentáásirumpimba kumbéraisata mindásafeta to'mayaa uwásínkarainta
miyá
íníyesa súne.

6 Maníkó wení ámútamba ai'marówana kentáásirumpinta kumbéraintafeta kentáásí
imáyáa fasi'ámaisa méraumne. Marapá'ó méraundasa Fasi'aénkó Ísu Káráísitiyeta ímba
wíyómpakaani'a úmaisa méraumne.
7 Káféta marapá'ó méraundasa wenane'á ímba awánéta wenááisafeta simankúnkúmba
éta
8 kentáásí imáyáasa fasi'éta puwétaamo wíyómpa'o Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'o métaara
aamoí úsino.
9 Maanká'ó méraundasaawe wíyómpa'o iméraandasaawe Maníkómbó aráááimo tainí'a
ónae súndasa póna aamoisá uwásinkainiye.
10 Seyaafá'nánkátá Ísu Káráísitin-aúranka'a méraananasa kesáámó méraundawini
áwáusafena sísai ena marapá'ó méraamba kawe'ó owí kawe'-méyámbá tiména sáwí'o owí
sáwí-meyambo timínda póta wembó aráááimo wétaini'a ónaesa súne.

Ísuwe kááísamaimo méraundasa aúí'a úmaisaamo méraunda-aai.

11 Fasi'aénkó méraundawini áwáuma sísai índasafeta wentáféna sáá'a wéisata wempá'á
tíwae séta waásisa wétafisune. Maníkó méraundawini áwáusa suwánaisa'a kembiwísé'o
méraundawini áwáusa suwánaamba kawe'á wéiye súne.
12 Kentáá súwí'a ímba maimaé wéiyumpo méraundawini áwáusafe'a aamoí íyantafeta
méraundawini áwáusa wésimatimune. Aamoí é'a kentáásáfésamo sáwí-aaimo sen-
kwáási táái kanaa'á anondáá simátimiyantafeta méraundawini áwáusa wésimatimune.
Minkwáási paáká-túwawaa'-aantemba tuwánésa kawe'-wáásín-owe sésa tirumpin-
ímáyáá ímba awáresa kawe'-wáásín-owe wésewe.
13 Tuwímbai kentáásáfésa uwói'a wéowe sewatá kanaán-iye séta Maníkóntáféta imáyáa
éta miyásá únasasa tuwímbai kentáásáfésa kawe'-ímáyááwárá'-wáásín-owe sewatá
kanaán-iye séta kembiwísáféta imáyáa éta miyásá wéune.
14 Seyaafá'nánká sáwí'o ombá mimbéyámbá maésa púwófo séna Ísu Káráísiti
mimbóráwígó kentáásáfénawe séna pukáimba póta Káráísiti
arumbó símíwaini kísau aantenta wémaumne.
15 Seyaafá'nánkátá sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafena Ísu Káráísiti
pukáimba póta
kentáá siráááimo táínda-i'a ímba éta wembó aráááimo táínda-i'a éta méraano. Miyámó
ondasáfénasa kentáásáfénawe séna puwúwana Maníkó íyáfasinankaraiye.

16 Ááéma marapá'ó méraan-kwaasiti áwáuma aráááíwaeta tuwímbaisafeta kawe'-
wáásín-owe séta tuwímbaisafeta sáwí-waasin-owe siyáumpo káfé'a ímba miyásá séta
ááéma marapá'ó méraan-kwaasiti áwáuma aráááíwakaunda Káráísitintafeta úwoi-waasin-
iye siyáundasa káfé'a ímba miyásá súne.
17 Mindásafeta Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraundasa aúí'a úmaisa méta ááémo
uráundanten-imayaa ímba éta káfé'a aú-imayaa úmaisa méraano.
18 Maníkó miyá wéifo ááéma Maníkóní namuro-wáásíyáámbá úmaisa méraawananasa
Maníkó kesí waási-i'a íwae séna Ísu Káráísitimba ai'marówana kentáásáfénawe séna
kumpuwúwana wení waási-i'a uwásinkenasa séna kesí waási-i'a íwae-aai kosimátíméro
séna si'mákaisata minkísáúsá wémaumne.
19 Minááígóní áwáuma maarán-iye. Ísu Káráísiti seyaafá'-wáásísáfénasa imáyáa
éna pukáimba mindásafena Maníkó imáyáa éna waásimo sáwí'o ombá ímba aaifimbá
wémaitinkaifo wení waási-i'a uwátinkena kentáásáfénawe séna kesí waási-i'a íwae-aai
kosimátíméro séna si'mákaisata wésimatimune.
20 Kesáá Ísu Káráísitini aantá-waasisa únanasa simásímísata kembiwísá wésimatimune.
Maníkó kembiwísáféna óraaka siyáisata siyáin-aaisa wésimatimune. Káráísiti
pukáintafena Maníkóní namuro-wáásíyáámbá uráampinkemba wení waási-i'a
wéuwatinkaifo wenááisafe'a ewé seró.
21 Ísu Káráísitimpimba sáwí'o í-ááí ímba wérowana
Maníkó kesáámó sáwí'o únda-aai wembá ámakaiye. Káráísitiye'a kááísamai méta
Maníkón-aúranka'a arupíse ondasáfénasa Maníkó miyá úwana Káráísiti kesáámó
sáwí'o únda-aai maimaéna mindánankwara'a pukáimba póna Maníkó wení namuro-
wáásíyáání'a uráundawi wení waási-i'a wéuwasinkaiye.

6

1 Maníkóe'a taankarotámai méta kísau wémaeta óraaka simátime séta Maníkó úwoi
wétuwa'nai-ifo ímba úwoi mé'a wembó aráááimo tainí'a oro súne.
2 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba Maníkómó siyáin-aai agaimaréna séna

úwoi túwaˈnai uráunda-kanaa kentáái
iséˈa sáwíˈo urómpinkembo
tíkaunda-kanaa túwaˈnai uráumne
Maníkó siyáiye agaimaréna siyáimba mindásafeˈa ísáaro. Káféˈa Maníkó úwoi túwaˈnai in-kanaa éna sáwíˈo uráampinkemba tíyáín-kanaa imbá póˈa ímba úwoi méˈa wembó aráááimo tainíˈa oro.

3 Kentáási kísaugomba awánésa sáwí-amba aráááwáéfo séta kawe-kísáú aantembo maúndasa pósa ímba éraiˈa sésa sáwí-kisau máéwe wésewe.
4 Seyaafá-kísáúmó maúndasafeta séta suwánésasa éraiˈa Maníkóní kísau-waasin-owe síwae séta minkísáú wémaeta méraumne. Umbai-tántááˈó kentááfáˈó tisasamó síˈo índa-iˈo uwásinkesasa sáwíˈo uwásínkáanta ímba ifátuweta fasiˈámaisa méraumne.
5 Maníkóní kísausa maúndarakemba sínkambai ándáfaˈo mósinkesasaamo úkúresamo sáwí-aai simásinkesa miyámó ontá óraa-kisau maéta nóˈwaamba ímba súsá waúnda úwoi kísau maéta sááimo taintá ímba ifátuwaunda fasiˈámaisa méraumne.
6 Kentáásáfésa Maníkóní kísau-waasin-owe síyantafeta kawe-kísáú aantemba maéta kaweˈ-ímáyáá éta faru úmaisa méta kaweˈá uwátinkaunanasa Maníkóní Ufaen-ámútánkó keséta méraisata éraiˈa miwí-ímáyáá éta
7 éraiˈ-aai simátimunanasa Maníkó fasiˈaémbá símísata miyán-kísáú maéta Maníkón-aúrankaˈa arupíse úndasa mindá wenónkáámbá faféríyaunanasa sáwí-aaigo kentááfímbá ímba
tisatá Maníkón-aúrankaˈa arupíse úndasa mindá paroiyáámbá uwásoketa umbai-tántááˈó kempátáámó tintá wéiyaakaumne.
8 Tuwímbai kentáá súwíˈa mósá márááwasa tuwímbai kentáá súwíˈa símai sáwíˈa owasá tuwímbai kaweˈ-ááísá simásíméwasa tuwímbai sáwí-aaisa simásíméwasa éraiˈ-aaimo simátimundasafesasa tuwímbai kentáásáfésa karoˈá sewé sewasá
9 tuwímbai kaweˈ-úmai suwánésasa karoˈá sésa úwoi-waasin-owe sewasá tuwímbai kentáásáfésamo puwónaesa owémó sembá ímba puwúndasa úwoisa súnaraumpo suwánaaro. Maníkó arupísesa uwásínkáímba ímba sínkamisata wépuwune.
10 Sáwífa-tantaako kentáásirumba umbaí wétasinkainta kentáásirunko kaweˈá wéiye. Kesáá óntama ímbo makáundawisa éta Maníkón-aai sáwífaˈ-waasisa simátimunasasa kaweˈ-úmai méraawe. Óntaiyaiwai éta Maníkón-aai taˈótokaundasafeta kaweˈ-úmaisa méraumne.
11 Kórinti-naopaken-kwaasi ísáaro. Ken-ímáyáá éta kentáásirumpinken-aai aforaˈá simátímakaundasa
12 kembiwísáféta ímba kaoráúnaˈa kentáásáféˈa kaókaawe.
13 Kesí iyámpóímo simátimundantenkaamba simátimumpo ken-ímáyáámó úndantemba kentáá-ímáyáá éˈa kentirumpinkén-ááí simásíméro.

Maníkóní naankaantáán-únemo siyáin-aai.

14 Ísáaro. óˈó tombá moórá óraa-purumakawara moórá kári-purumakawaraˈa ímba fátóto úmai wégaraˈofo awaiya-púrúmákáráí tinuwarampimbá káráˈumakaawasarai óˈá wétoye. Miyámó ontembá kembiwí Maníkón-aaisafeˈa timankúnkúmbo owíyé ímbo timankúnkúmbo owíyé ímba taankarotaréˈa kísau máéro. Arupíse owísé Maníkón-aai taráíyaawise ímba kanaaˈá taankarotámai mésa kísau wémaewe. Sáwara kumeuˈwáráˈá ímba mimbóráfímbá wéraiye.
15 Ísu Káráísitiye waántáwankoe ímba mimbórá-ímáyáá óyasa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owíyé ímbo timankúnkúmbo owíyé ímba mimbórá-ímáyáá wéowe.
16 Maníkóní naaúmpaˈa waántá-waasi mimbóráfímbá ímba méranaawe. Maníkó fasiˈaénkwáráwí kentáásirumpimba méraisata wení naankaantáán-úne. Minááísáféna naaófáˈá Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó séna
kesí waásise méˈa miwífímbá wéneˈa
miwítí Maníkó onasá kesí waási-iˈa ónááwe
Maníkó siyáiye.
17 Mindásafena Fasiˈaénkó séna
úwoi-waasifinkemba tiyuwéˈa moórá-aempaˈa
méˈa sáwí-awaugomba tínaaemba uwátimiyaˈa
tíkeˈa
18 kentifo-íˈa onaˈá kesáánintone
kesiyáámúntoniˈa ónááwe.
Fasiˈaénkó seyaafá-fásíˈáémbó tokáiwai siyáiye agaimaréna siyáiye.

7

1 Kesí waási ísáaro. Maníkó kentáásáféna imáyáa éna mináái símai kááísamakaintafeta
kesúrake-sawi-tantaa'e kentáási imáyáafinke-sawi-tantaa'e sínaaemba uwámeta kawe'-
úmaisa méta Maníkón-aúranka'a sáá'a isatá Maníkóndé-i'a éta kawe'-aantenta éta miyásá
onó.

Póron-arunko aamoimó uráin-aai.

2 Kentáásáfé'a ímba kaórémba kentáá-ímáyáá úwoin-oro. Ímba sáwí'a
uwátinkaawanasasa sáwí-amba arááíwakaawe. Ímba karo'á simátinketa miwítí óntasa
mémaiyaumne.

3 Minááímó simátimunda ímba aaifimbá maitinké'a súne. Ken-ímáyáámó úndasa
simátimeta aneka'á miyásá úne séta úwoimo méraundasa ken-ímáyáá éta púwónda-kanaa
tínda úwoi ken-ímáyáásá ónaumne.

4 Érai'a kawe'-úmai méraawe óraaka sé'a kentúwí'a mósá wémaraumne. Óraa'-umbai-
tantaa'a kentááfá'ó timbá mindásafe'a ímba imáyáa é'a ken-ímáyáá únana kentááigo
fasi'ásínkáísana sirunkó áfááraumai aamoí wéiye.

5 Tóróasi-naopa'a tuwéta Máséndóniyaa-marafa'o tamaéwánda ímba kawe-kánáá úwata
méraawanasasa seyaafá'-náópimpa'a kaentónáántón-ésa aaisambá suwaná kentáási
kísausafena kentáásirunko umbaí tówana

6 Maníkó tirunkó umbaimó tain-kwáási tiráfayaiwai wesá siráfaindasafena Táításimba
ai'marówana kembiwí tiyuwéna kentááfá'á téna

7 maafá'ó túntafeta aamoí éta kembiwísé'o maún-kawe'-aai simásimuntafetaawara'a
aamoí ówánanasa kembiwí kentáá suwánánaemo siyáamba tasimásimenasa sáwí'o
uráantafenamo kentirunkó umbaimó taráímba tasimásimenasa kentáfésamo karo'-
ááímó sen-kwáási táái anondáá simátímakaamba tasimásimenasa miyán-ááísómbó
tasimásimuwata isááwánanasa kentáásirunko aamoí uráiye.

8 Aúfái agai-timé'a óraaka sé'a aneka'á ímba miyán-oro siyáunda mináúfái toráúsúwana
kárika'a kentirunkó umbaí tówa'a mináái isé'a mináúfái agaiyáundasafena sirumbá
uwátinke'a káfé'a sirunkó ímba umbaí téna

9 kawe'á wéiye. Kentirunkó umbaí tóntafe'a ímba aamoí é'a kentirunkó umbaí
tówa'a sáwí'o ombó tínaaembo uwámakaantafe'a aamoí úne. Sáwí'o ontáféna tirunkó
umbaí táíno Maníkó wésiye. Mindásafe'a mináúfái agai-tímakaunda ímba sáwí'a
uwátínkaraumne.

10 Maníkó tirumbá umbaí tátínkáíwai sáwí'o ombá tínaaemba uwáméwana sáwí'o
úmaimo méraampinkemba Maníkó tiyéna kawepá'á mówétinkaisana mindásafena tirunkó
ímba sáwí'a wéifo marapá'-wáási Maníkóntáfésa ímba imáyáamo owí tirunkó umbaí
tainká'á sáwí'o ombá ímba tínaaemba uwámesa úwoi sáwí'a ésa Maníkóní némpa'a
maé'mae'a ónááwe.

11 Sáwí'o uráantafena Maníkó kentirumbá umbaí tátínkaraimba pó'a kawe'ó uráamba
imáyáan-oro. Kembiwífínkémbá moóráwigo sáwí'o uráimba ímba óraaka simánke'a
tímakaunda-aufai isé'a sé'a arupíse uwátinketa kawe'-ámbá arááíwáéno sé'a sáwí'o
uráantafe'a tigaesáfé é'a sáwí-meyambo kentópa'o tíndasafe'a táátafe é'a sé'a arupíse
uwátínkáanana Póromo ménamo éna súwa'nai íníye sé'a sáwí'o uráiwaimba ááéma
sáwí-meyamba amé'a kembiwífínké-sáwí-ímáyáá arupíse uwátinke'a miyámó uráamba
taí'áraiye-aai ísaraumne.

12 Mináúfái agai-tímakaunda sáwí'o uráin-kwaasigontafe'a ímba aifa'á imáyáa é'a sáwí'o
uwánkarain-ininkontafe'a ímba aifa'á imáyáa é'a miyá uráumpo Maníkón-aúranka'a
kentáásáfé'a óraa'-imayaa é'a kentáásáfé'a sé'a miwísáféta óraa'-imayaasa úne sénááwe
sé'a mináúfái agai-tímakaumne.

13 Mináúfáímó tímakaundantembo uráamba kentáási imáyáa kawe'á uwásínkaraawe.
Táításimba ai'marááwánanasa kempá'á koména wenarunkó umbaí tówana
túwa'nai úwa'a kawe'á uwaná aamoí éna wenarunkó kawe'á úwana kentááfá'á téna
tasimásimuwata iséta mindásafetaawara'a aamoisá úne.

14 Ááéma Táításin-aúranka'a kentúma maimaé iyáunana simátímakaunda-aai érai'-
aaimo siyáundantemba Táításimbo kentááimo simámakaunda-aai érai'an-iye. Táítási
kembiwísé'a koména kemó kentááimo simámakaunda-aaisafena érai'-aai siyáiye siyáimba
mindásafe'a ímba sigaesáfé'a úne.

15 Táítási kembiwísé'a komérowa'a wentáfé'a aamoí é'a táátafe'a é'a tinekembá tata'á
é'a wenáái isé'a miyá uwaná mindásafena Táítási imáyáa éna arumbá wétimiye.

16 Kembiwísáfé sé'a seyaafá-kísáúmó ésa kawe'á ónááwe súnana sirunkó kawe'á wéiye.

8

Fasi'aénkóní waásimo túwa'nai uráan-aai.

1 Kesí waásisono. Máséndóniyaa-marafa'o naaó'-nao'o méraawi Maníkóní waási wemó túwa'nai
in-aai simátimenaumpo ísáaro.
2 Óraa'-umbai-tantaa'a miwífá'á téna tafisisasá ímba ifátuwesa Maníkóntáféna tirunkó kawe'á úmae íyísasa miwí kesáfésa óntaiyain-kwaasi méraantafesa ímba imáyáamo ombá Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní waási méraawisafesa imáyáa ésa kári'-ontamo makáampinkemba sáwífa-tantaa'a túwaandu úmai túwa'nai uráawe.
3 Érai'-aai simátimune. Miwí sésa maarán-tántáá'á kanaa'á timénaumpo fí'omba túwaandu úmai timénae sésa miwítí imáyáafinkemba miyá ésa sáwífa'a tímakaawe.
4 Kentáásáfésa óraaka símae iyésa sésa Yúndiyaa-marafa'o Fasi'aénkóní waási méraawi timénae sétaamo únda aamoí úne siyáawe.
5 Imáyáa aantembo únda-tantaa'-aantemba ímba tímakaafo fí'o-fi'on-tantaakwara'a timésa aifa'á Fasi'aénkóntáfésa sésa ení waási-i'a éta ení kísausa wémaumne siyésa Maníkón-ímáyáafínkémbá kentáásáfésa sésa Maníkóní kísau simásimiyata kembiwísé'a méraano sésa
6 maanká'á Máséndóniyaa-marafa'o méraawi miyán-ááí siyáamba póta Táításimba simámeta séta Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní waási túwa'nai íyan-kisau Kórinti-naopa'a ko-ómbare tauweré kuré túwa'nai inasá túwaandu íyana tai'áíno Táításimba simámakaumne.
7 Fí'o-fi'on-kisau kawe'-úmai maé'a Maníkón-aaisafe'a fasi'ámai timankúnkúmba é'a wenáái kawe'-úmai simátime'a wenááigoni áwáuma kawe'-úmai isé'a aaweyáá é'a túwa'nai e'a kentirumbá simé'a miyámó on-kwáásí ontáféta simátime séta Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní waásimo méraawi túwa'nai íyamba kawe'-úmai timénááwe súne.

8 Maanká'á Máséndóniyaa-marafakewi Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní waásimo méraawisafesa imáyáa ésa kawe'-úmai tímakaan-aai tíménda miyán-oro ímba súmpo timénáá ína timénááo sé'a kentirunkómbá tísai úmai isáúmne.
9 Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti úwoi túwa'nai imbá ísaraawe. Wíyómpa'a fí'oran-kawe'a úmai ména kembiwísáféna imáyáa éna wíyómpa'a tuwéna kawe'-úmaimo méraiyantafena úwoi-waasiyaan-úmai marapá'á kumbaé'éímbaniye.

10 Kesí imáyáafinkemba súmpo ísáaro. Áááma Maníkóní waásifinkemba kembiwí aifa sé'a túwaandu úmai timénae sé'a ómbare'a moórá-aatai maisukáafo káfé'a minkísáú taí'ásuwaaro.
11 Áááma aamoí é'a to'mayaa é'a káfé'a miyá é'a sáwífa-tantaa'o makéwi sáwífa'a maráíyasa kári'o makéwi miyáumai maráíyasa miyá íyana tai'áíno.
12 Sáwífa-tantaa'o máréne kári'o máréne Maníkó tuwánáínifo timénaemo síyan-tantaa'a sáwífa-tantaapinkemba sáwífa'a maré'a káripinkemba kári'a maré'o timíyamba Maníkó awánéna kanaán-iye síníye.

13 Túwa'nai íyamba ímba seyaafá'ó túwémba kesáfé'a wémare'a oro.
14 Énifo káfé'a makáan-tantaa'o wéraintafe'a mimpínkémbá timé'a ánaaembo ímbo makémba miwí kembá túwa'nai íya'a awaiyarí'a ónááwe.
15 Miyáumai naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna moórá-tonkon-awi'a máána mintóntáféna séna
tóntáféna séna sáwífa'a tú'maimo nowí tímú'a fówasa ímba aráá'a márówasa kári'a tú'maimo nowí tímú'a fówana ímba táái taráiye
agaimaréna siyáiye. Miyáumai káfé'o makén-tantaatafe'a mimpínkémbá timé'a ánaaembo ímbo maráíyamba miwí kembá túwa'nai ónááwe.

Táítási Kórinti-naopa'o kuráin-aai.

16 Maníkó Táításimba imáyáa ámísana kemó túwa'nai úndantemba wewárá'á túwa'nai ónae sisatá mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne.
17 Táításimba simámeta séta kotúwa'nai inasá Yúndiyaa-marafaken-kwaasimo túwa'nai íyantafesa tuwímbai-tantaa'a túwaandu úmai maránááwe súndasafenasa aamoí éna wení imáyáafinkenkwara'a séna aneka'á miwísé'a koménaumne Táítási siyáiye.

18 Táításimbo aiˈmáráandaraˈa moórá-waasiwaraˈa aiˈmáráanana weséˈa wíníye. Wemá
ásé-aai simátímaˈmae nísasa naaóˈ-naokemba Fasiˈaénkóní waási wenáwíˈo mósá
márááwi wemá Táításiyeˈa wíníye.
19 Fasiˈaénkóní waási naaóˈ-naokemba wembá íyáfasinankesa sésa eséˈa minkísáú
mauwó sewaná keséta wénena túwaˈnai únda-kisausa máísasa kentáási kísaugomba
awánésa sésa tómbá ímbo makáan-kwaasi túwaˈnai owe sésa Fasiˈaénkón-áwíˈa mósá
wémaraawe.

20 Minkísáúmó maúndasa sáwíˈan-owe sefó séta
21 Fasiˈaénkón-aúrankaˈe waási túrankaˈe minkísáú kaweˈá ónae séta naaóˈ-naoˈa
wéneta túwaandu úmáráán-ontantomba maimaéta ímbo makáan-kwaasimo túwaˈnai
ondasáféta úne.

22 Minkáéˈnáraimo tiˈmáráandarata moóráwigonkwaraˈa aiˈmáráanana wéna kaumbosé
kóínda wembá sáwífa-kanaa áísai úmai awánánae súndasa túwaˈnai in-kwáásígó isatá
awánaraumne. Kembiwí kaweˈó on-ááí iséna póna kotúwaˈnai ónae siyáiye.
23 Táításin-aai súnda keséˈa taankarotámai ména túwaˈnai índasafena keséˈa kísau
wémaiye. Weséˈo wíyan-kwaasi-taaimo súnda minkísáú maíyantafesa naaóˈ-naokemba
Fasiˈaénkóní waási keráí íyáfasintinkaraayasarai Ísu Káráísitin-awiˈa mósá wémaraaye.
24 Mindárau kempáˈá koméraiyaˈa tirumbá tíméro. Kentúmo maimaé iyúndasafesamo
sésa éraiˈa kaweˈ-úmai méraawe sésa ánaaemba naaóˈ-naoˈa Fasiˈaénkóní waási
kosimátímaˈmae níyasa kentáái isánááwe.

9

Fasiˈaénkóní waási túwaˈnai ónaemo siyáan-aai.

1 Tuwímbai-tantaaˈo túwaandu úmaimo Yúndiyaa-marafaˈo Fasiˈaénkóní waásimo
timíyan-aai éˈo ísaraantafeˈa maanáúfáífímbá ímba ayáátáákaˈa simátimenaumne.
2 Túwaˈnai ónaemo siyáan-aai ísaraumne. Máséndóniyaa-marafaken-kwaasi kentááimo simátimewanda kentúma maimaé iyéˈa kembiwísé séˈa Ákáyaa-marafaken-kwaasi
minkísáú wétoˈmayaan-esa moórá-aatai maisukáawe séwánasa isésa sésa kesááwárá'á
túwaˈnai ónae sésa tuwímbai-tantaaˈa túwaandu uráawe.
3 Kentúma maimaé iyéta séta minkísáú toˈmayaa úmakaawesa súnda-aai úwoi-aain-iye
sefó séta kaumboráú tiˈmáráanasa kempáˈá kónááwe. Kemó siyáundantemba toˈmayaa
úmaraiyantafeta minkáúmbóráú tiˈmáráanasasa kotúwaˈnai ónááwe.
4 Ánaaemba kempáˈá konasá Máséndóniyaa-marafakembo tuwímbai keséˈo wésamo
ésa ímbo toˈmayaa úmakembo kotuwánaiyamba tigaesáféˈa íyaˈa toˈmayaa úmakaawemo
siyáunda-aaisafeˈa sigaesáféˈa ónaumne.
5 Mindásafeˈa imáyáa éˈa mindárausafeˈa óraaka simátime séˈa kemó ímbo
kuráandaraˈa miwífáˈá komówasa símaimo fasiˈámakaantemba tuwímbai-tantaaˈa
túwaandu úmáráaro simátímakaumne. Ánaaemba kempáˈá konaˈá kentí imáyáafinkembo
túwaandu úmárémba úwoi maisiménááfo ímba tísai ónaumne.

6 Maarán-ááí imáyáan-oro. Kísaumo ombá moórá kári-kisau úmakesa kári-tomba fákáˈ-
naawasá moórá óraa-kisau úmakesa óraa-tomba wéfakaˈ-naawe. Miyáumaimo tímémba
ánaaemba miyáráán-úmai maénááwe.
7 Miyáumai moórá-mora-waasimo timíyan-tantaatafeˈa imáyáa uréˈa miyáumai tíméro.
Ímba timénae-imayaa éˈa tíméfainifo. Óraaˈ-aaimo simásímakaine séˈa tíméfainifo.
Imáyáa úmai kaweˈ-uréˈa tíméro. Timíyantafesamo aamoimó íyawi miwí Maníkó aamoí
uwátínkáífo timíyantafeˈa aamoín-oro.
8 Maníkó kanaaˈá áfááraumai kaweˈó uwátínkáímba seyaafá-tántáátáféˈa kaweˈ-úmai
méˈa fíˈo-fiˈon-
kawe-kisau maíyantafena Maníkó áfááraumai kaweˈá uwátínkáífo miyán-káwé-kísáú
kanaaˈá maénááwe.
9 Mindásafena naaófáˈá Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
ímbo makáawi túwaˈnai esamo tímatuwaawi
miwítí kawe-kísáú waéˈwaeˈa íníye
agaimaréna siyáiye.

10 Maníkó seyaafáˈ-ánáúntúmbá tímísasa maiyésa wégisau-fuwandaawe. Maníkó
minánáúntúnkómbá óraaˈa úmáráísasa wéfakaˈ-naawe. Miyáumai Maníkó kaweˈá
uwátinkainaˈa túwaˈnai íyana mimpínkémbá kawe-kísáú óraaˈa paápé íníye.

11 Maníkó kawe'á uwátinkaina'a aasiyaasí kanaa'á túwa'nai íyasa simíyataamo tíméndatantaatafesa Maníkómpá'á súwi sénááwe.
12 Miyáumaimo túwa'nai íyamba Fasi'aénkóní waási ímbo makáawi túwa'nai íyana sáwífa'-waasi tirunkó kawe'á ínasa Maníkómpá'á súwi símae iyónááwe.
13 Kembiwísáfésa sésa Ísu Káráísitin-aaisafesa érai'e sésa fasi'ámai imáyáa ésa pósa súwa'nai uráawe sésa Maníkón-áwí'a mósá marésa miwíyé seyaafá'-wáásíyé úwoi timíyantafesa Maníkón-áwí'a mósá marésa
14 Maníkómó kembiwí óraa'o túwa'nai intáfésa kembiwísáfésa imáyáa ésa túwa'nai esa Maníkómpá'á inaí sénááwe.
15 Maníkó seyaafá'-wáásísá fí'oran-kawe'a uwásínkáísata póta wenáwíta mósá wémaraumne.

10

Póro wení kísausafenamo simátímakain-aai.

1 Kempínkémbá tuwímbai kentáfésa sésa Póro keséta taména faru úmai aaí siyáifo némpa'o mérainka'a fasi'aén-ááí simásímíye wésewe. Ísu Káráísiti marapá'ó méronka'a faru úmai ména ímba aaisambó siyáintafe'a imáyáa é'a óraaka simátimune.
2 Kempá'ó kondá ímba óraaka sénae súmpo imáyáa é'a kempínkémbá tuwímbai kentáásáfésa karo'á sésa marará'-wáásítí áwáuma wéaraaiwaewemo sentáfé'a óraaka simátimenaumpo káráwiyoro.
3 Marapá'ó méraundasa namuro-wáási íyáákanae sésamo tíyáántemba ímba miyá éta marapá-sáwí-tántáá'á íyáákanae séta Maníkóní kísausa wémaumne.
4 Taáné paroiyé úmakesamo tiyé'a íyáákanae sésamo ontembá ímba miyá éta Maníkó fasi'aémbá símakaisata fí'o-fi'o-sawi-fasi'aenta wéiyaakaumne.
5 Kentáá sááisafesa karo'-ááíyémó sewí tááigomba kesááigosa wéiyaakaiye. Tuwímbai miwí túwí'a mósá marésa Maníkón-aai ísáafo sésa símai aambá fáí'maraawata aambó fáí'maraan-aai íyááketa kentáási imáyáago Ísu Káráísitin-aai isáínkwae símaeta wéiyune.
6 Kentáá sáái isáíwae séta timu'maréta mérauna'a miyá íyata tuwánéta kentáá sáái ímbo ísááwi sáwí-meyamba timénaumne.

7 Kembiwímó méraawini áwáuma imáyáan-oro. Kempínkémbá tuwímbai sésa érai'a Ísu Káráísitini waásisa úne sentembá kesááwárá'á Ísu Káráísitini waásisa úmpo mindásafe'a imáyáan-oro.
8 Maníkó fasi'aémbá siménasa kembiwí ímba sáwíta uwátinkanaumpo kentí imáyáa fasi'átínkáándasafenasa mifásí'áéntá símakaiye. Mifásí'áémbó símakaimbo simátíma'mae iyúnda-aai mindá érai'-aai isatá póta mifásí'áémbó símakaimbo simátíma'mae iyúndasa mindásafeta ímba sigaesáféta úne.
9 Aúfáímo agai-timúnda ímba maarán-ímáyáá é'a inkáísóro sénasa maanáúfái agaimái símíye sefó-ímáyáá é'a agáúmne.
10 Tuwímbai kentáfésa sésa aúfáífimba fasi'aén-ááí simásimenasa ááéma keséta taména aamoisaén-kwáási ména úwoi-aaisa simásímakaiye sewí
11 miwí maarán-ááí imáyáan-oro. Némpa'a méraunda póta aúfáífimbo simátimunda-aai kempá'ó wéta mimbórá-ááí póta kosimátimenaumne.

12 Kentáfésa miyán-ááímó sewí miwí túwí'a mósá marésa óraa'-waasisa úne sewatá ímba mimbórá-wáásíyáántá éta miwímó méraawini áwáuma awánéta kesáá méraundawini áwáusa ímba tuwinéta séta kawe'-úmaisa méraumne. Sáwí'a úmaisa méraumne séta ínta tuwinánaumne. Miwí moórá-mora-waasimo méraawini áwáu tuwánésa miwítí imáyáafinkemba sésa méraundawini áwáusa kawe'án-iye wésewe. Miyámó ombá sáwí-imayaafinkemba wéowe.
13 Kembiwífímbá Maníkómó símakainda-kisau-aai sénaumpo ímbo símakainda-aai ínta sénaumne.
14 Kembiwímó méraapa'a Maníkó ímba aambá faiyéna úwoi kesáái kosimátíméro simásímakaisata úwoisa Ísu Káráísitini ásé-aai kosimátímakaumne. Miyámó uráunda Maníkó ímba aambá fáíkaisata úwoisa kosimátímakaumne.
15 Maníkómó aambó fáísinkarain-kisausafeta fí'on-kwaasimo maiyáan-kisausafeta kesáá maiyáumne ímba séta kentáá súsa maimaé iyúne. Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba é'o fasi'ámai imáyáamo úmae iyíyamba timu'maréta méraumpo miyámó íyata áfááraumaisa túwa'nai ónaumne.

16 Miyámó íyata kanaám-póta tiyuwéta fí'o-fi'om-barafa'a Ísu Káráísitin-aai
simátíma'maeta nónaumne. Fí'owimo Ísu Káráísitin-aaimo simátímaken-aempa'a ímba
kométa karo séta kesáá simátímakaumne séta kentáá súsa maimaé iyónaumne.
17 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
miwítí kísausafesa ímba túwí'o mósá maráíyamba Fasi'aénkóní kísausafesa
wenáwí'a mósá máráaro
agaimaréna siyáiye.
18 Waási kesáfésa kawe'-wáásí únemo sembá Maníkón-aúranka'a ímba kawe'-wáásín-
ofo Fasi'aénkó kawe'-wáásín-owemo siwáí mindá Maníkón-aúranka'a kawe'-wáásín-owe.

11

Karo'-áántá-wáási táái.

1 Kesúma maimaé iyé'a kári'-aaimo sendá ímba aambá fáísinkaiya'a úwoi senó.
2 Kembiwí
sáwí-amba arááíwáéfo sénamo Maníkó káráwiyaintemba miyáumai kenká'á
káráwiyaumne. Kawe'-ínáá'árúmó moórá-waasigonka'o símáráantemba miyáumai kembá
tí'mae'a Ísu Káráísitimpa'a mátínkáana'a wesé'a ménaawe súne.
3 Naaófá'á iyaankafayaankó moórá-ininkon-awi'a Ífimba karo'á simánkowana
mináááísáféna érai'e siyáiye. Miyáumai tuwímbai kentí imáyáa sáwí'a uwátinkaiya'a Ísu
Káráísitintafe'a fasi'ámai imáyáamo ombá ifátúwááfaiye sé'a mindásafe'a óraa'-imayaa
úne.
4 Ááéma afora'á Ísu Káráísitin-aai kosimátimewana'a ísówana Maníkóní ámútanko
kesé'a mérowasa tuwímbai kempá'á wésa Ísu Káráísitin-aaigomba kaentaén-ááí
simátimesa Maníkóní ámútankontafesa karo'-ááí simátímúwa'a aamoí é'a minámbá
arááíwaenae siyáawe.

5 Minkwáásísáfé'a karo sé'a Maníkóní aantá-waasi pósa óraa'-waasin-owe sembánifo
minkwáási kembá ímba íyáákaraawe.
6 Aaimó wésimatimunanamo sóiko umbaimó wétaimba mindá ímba óraa-tantaa'an-ifo
Maníkón-aaigoni áwáuma kawe'-úmai ísaraunda mindá óraa-tantaa'an-iye. Sáwífa-kanaa
érai'-aai seyaafá simátimewana'a ísaraawe.

7 Maníkón-aaimo simátimewanda méyámbá ímba maiyé'a simátímakaumne. Miyámó
ówánda kentúwí'a maimaé iyé'a kesúwí'a sáwísankaamba uráumne. Miyámó
uráundasafe'a kentáfé sáwí'a uráiye sumbánifo ímba sáwí'a uráumne.
8 Kempímbá Maníkóní kísaumo maéwánda Maníkóní waási fí'o-fi'on-daopakewi
súwa'nai esa tuwímbai-tantaa'a símúwa'a kempímbá kísau maiyáumne. Miwí sésa
ánaaemba kentáá simíníye ímba sunkákémbá úwoi miwí tuwímbai-tantaa'a símúwa'a
kembiwífímbá kísau maiyáumne.
9 Kesé'o komaéwánda kesí óntamba tai'ówa'a súwa'nai oró ímba séwánda méraawanasa
Máséndóniyaa-marafakemba tuwímbai Maníkóní waási tésa ímbo makáawanda-tantaa'a
másúwa'nai uráawe. Minká'ó uráudantemba ánaaemba miyámó ondá umbai-tántáá'á
timúnafo sé'a súwa'nai oró ímba sénaumne.
10 Ísu Káráísitini érai'-aaimo simátimundawi úndantemba Maníkón-aai
simátímakaundarakemba kembiwí Ákáyaa-marafaken-kwaasifinkemba óntamba ímba
maiyáumne-aai símae íyónasa mináááísáfésa karo'-ááín-iye ímba sénááwe.
11 Miyámó únda sirumbá timú ína wétimuno. Sirumbá é'o timúnda Maníkó
wésuwanaiye.

12 Maníkóní aantá-waasi owémó kemó sen-kwáási miwí túma maimaé iyésa sésa
Póromo Maníkóní kísau maénamo kempákémbó óntambo máíntemba miyásá úne sefó sé'a
kempákémbá óntamba ímba maé'a miyá ónaumne.
13 Miwí mérowana Maníkó kesí aantá-waasin-owe ímba séna ti'mákaiye. Ísu Káráísitini
kísau-waasisa úne karo'á sésa wení kísau máúmne wésewe.
14 Miyán-kísáúmó máémba ímba sáá'a wéiye. Waántáwanko wíyómpakemba Maníkóní
kísau-waasigoni sáraamba wéiye.
15 Wení kísau-waasi wemó intembá ésa arupíse-waasiyaamba ésa waé'mai karo'á
wésewe. Mindásafena ímba sáá'a wéifo kembiwí ímba táá'a íno. Miwítí sáwí-
kisaurakemba sáwí-meyamba maénááwe.

Ísuni kísaumo maúndarakemba umbai-tántáá'á kempímbó tiyáin-aai.

16 Maarán-ááí aneka'ó súnda kentáfé'a sáwí-imayaawara'-waasi iyé-ááí ímba seró. Énifo
miyámó sé'o é'a ímba a'áo sé'a siyuwáíya'a kárika'a kesúma maimaé íyóno.
17 Kesúmo maimaé iyúnda Fasi'aénkó siyáintemba ímba é'a sáwí-imayaafinkeni'a úne.
18 Sáwífa'-waasi marapákén-tántáátáfésa imáyáa ésa miwí túma maimaé wéiyofo
kewárá'á kesú maimaé iyónaumne.
19 Kembiwí kesáfé'a karo sé'a kawe'-ímáyááwárá'-wáásísá únemo sembá sáwí-
imayaawara'-waasisafe'a kanaán-iye sé'a aamoí wéowe.
20 Tuwímbai kesé'a komésa kentí imáyáa tafisewa'á sentembá owasá kentí óntamba
karo'á simátinkesa wénesa kentúwí'a símai sáwí'a ésa sáwí-aai simátinkesa miyámó ombá
ímba a'áo sembá kanaán-iye wésewe.
21 Sáwí'o uwátínkáántemba kesé'a kométa kesáá ímba kanaa'á miyásá uwátínkaraumpo
sirunkó sáwí'a isa'á minááí súne.

Tuwímbai miwí túmo maimaé íyóntemba ímba sáá'a ína'a miyáumai kesú maimaé
iyónaumne. Miyámó ondá sáwí-imayaawara'-waasiyaamba ónaumne.
22 Miwí túmo maimaé íyówi sésa Ípúru-aaifinkemba súne sewa'á kewárá'á
minááífínkémbó súndawi úne. Miwí sésa Ísarerin-andafaken-kwaasi úne sewa'á kewárá'á
minándáfákén-kwáásí úne. Miwí sésa Émbaramun-aísaafitantambo uráundawi úne sewa'á
kewárá'á miyáumai wenaísaafitantambo uráundawi úne.
23 Miwí sésa Ísu Káráísitini kísau-waasi úne sewa'á kewárá'á miyáumai Ísu Káráísitini
kísau-waasi é'a miwí wéiyaakaumne. Miyán-ááímó súnda sáwí-imayaawarawiyaamba
súne-imayaa é'a Ísu Káráísitini kísau wémaunda óraa-kisau wémae'a miwítí kísau
wéiyaakaumne. Maníkón-aaimo simátimundarakemba ándáfa'o sínkáámba sáwífa'-i'an-ifo
miwímó ándáfa'o tínkáámba ímba sáwífa'an-iye. Sáwífa'-i'a sínkááwa'a púwóraantambo
úndanifo úwoi súnaraumne. Miyán-tántáá'á kempá'á sáwífa'-i'a tiyáifo miwífá'á ímba
sáwífa'-i'a tiyáiye.
24 Ísu Káráísitini kísaumo maúndarakemba Yúndaa-waasi séfataase-ika'a
áwíyandasambo súwiyonku'-nomba sáwífa'-i'a 39-i'a súwiyonku'-naraawe.
25 Ísu Káráísitini kísaumo maúndarakemba Rómu-kamani-waasi kaumbo-íká'á
kunánaantamba sínkankaawe. Moórá-kanaa kentáfésa puwínkwae sésa óntantamba
sínkamuwa'a marapá'á tanaa-faráumne. Kaumbo-íká'á nompín-táómpimba nówánana
mindómpín-táómba kúwáferombanifo kemá úwoi súnaraumne. Moórá-ika'a miyáumai
nompín-táómba kúwáferowa'a mindómpímbá ayáátááka'a moórá-no'waane moórá-
waawaiye mé'a ímbo puwówánda úwoi méraumne.
26 Ísu Káráísitini kísaumo maúnda fí'o-fi'om-barafa'o núnda piri'-nónkó
maé'máéraantamba isa'á aampa'á umén-kwáásí sínkamoraantamba owa'á kesí waási
Yúndaa-waasi sínkamoraantamba owa'á fí'onkaa-waasiwara'a miyá owa'á fí'o-fi'on-
oraa'-naopimpa'a núnasa sínkamoraantamba owa'á aampa'á fí'on-daopare'o kúnda
sínkamoraantamba owa'á óraa'-nompa'o táómpimbo núnda sínkamoraantamba owa'á
tuwímbai kentáfésa karo'á sésa ení waási úne sésa sínkamoraantamba owa'á miyámó
ombá úwoi súnaraumne.
27 Ísu Káráísitini kísaumo maúnda óraa-kisaumo maúnda suwesaraí isa'á minkísáú
wémae'a sáwífa'-no'waamba ímba sún-kwaé'a Ísu Káráísitini kísau wémae'a sáwífa'-i'a
sááimo taimbá noné tón-íyaine mé'a sáwífa'-i'a táwi'a síyáísa'a sáwí-unankwatoi uré'a
méraunana
28 ímba miyán-úmbáí-tántáá'-aantembanifo fí'o-fi'on-daopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o
káráwiyaunda-umbai-tantaako kempá'á aasiyaasí wétiye.
29 Fasi'aénkóní waásifinkembo tuwímbai ímbo fasi'ámaimo arááíwáémba sirumbá
uwátinkaunana minúmbáí-tántáákó kempá'á wétiye. Kawe'-ámbó arááíwáéwanamo
moóráwigo tafisisasamó sáwí'o ombá sirumbá uwátinkaunana minúmbáí-tántáákó
kempá'á wétiye.

30 Ímba moórá-amba wéraifo kesúmo maimaé iyúnda tuwímbai-tantaa'a kempá'á tisasá
suwánésa sésa aamoisaén-kwáásín-iye sen-ááímó simátíménda ísáaro.
31 Maníkó kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-afowan-awi'a mósá ma'maé iyónaumne.
Simátimunda-aai ímba karo'-ááín-ifo Maníkó ísaraiye. Tuwímbai-tantaa'a kempá'á tisasá
suwánésa sésa aamoisaén-kwáásín-iye sen-ááímó simátíménda ísáaro.
32 Moórá-oraa'-nao'-awi'a Támásikasifa'a méraawanana káráwiyowin-awi'a Árétási
wení kísau-waasi óraa'-waasigo kentáféna simátimena séna áí'mae'a ándáfa'a móauwaaro
súwasa mindáókoni sí'-óntárá'á káráwiyowasa

33 tuwímbai súwaˈnai esa kunánáan-unampimba fáítumai síˈ-afaapimba máápaˈa
túsúsinkesa ándáraˈa taˈótokowa kuméméˈa
marará'á kumówánasa siyúwówaˈa kóuraumne.

12

Fasiˈaénkó kaainkáán-úmaimo aráásímakain-aai.

1 Kesúmo maimaé iyúnda miyán-ááígó ímba kentáá súwaˈnai ínífo kentáféˈa Maníkóní
aantá-waasin-iye síyantafeˈa kempáˈó tiyáin-tantaakon-aaimo simátíménda ísáaro.
Fasiˈaénkó kaainkáán-úmaimo aráásímakaimba simátíménda ísáaro.
2 Ísu Káráísitini waási méraawanana Maníkó kusíˈmaena wíyómpaˈa sanaan-úrambo
iyúmba kesimankóná kunáíkai mútúˈ-waasiya kusíkaiyo ímba isáúmpo Maníkó aantemba
ísaraiye. Miyámó uráunda 14 aatai maisukáumne.
3 Maníkó kusíˈmaena wení kaweˈ-mápáˈó iyúmba kesimankóná kunáíkai mútúˈ-waasiya
kusíkaiyo ímba isáúmpo Maníkó aantemba ísaraiye.
4 Kusíˈmaena wení kaweˈ-mápáˈá mósinkowaˈa mifáˈ-méˈa tuwímbai-tantaakon-aai
ísaraumpo simátíméndamo éˈa sáwíˈa ónaumpo ímba kanaaˈá simátimenaumne.
5 Miyámó uráintafeˈa kesú maimaé iyéˈa kesí kísausafeˈa ímba kesú maimaé iyéˈa
tuwímbai-tantaaˈo kempáˈó tisasamó suwánésamo sésa aamoisaén-kwáásín-iyemo sen-
ááísáféˈa kesú maimaé wéiyune.
6 Kesúmo maimaé iyónae sékaa éraiˈ-aaisafeˈa kesú maimaé iyúnaˈa kentáféˈa sáwí-
imayaawaraˈ-waasin-iye ímba kanaa sewisinó. Énifo kesú ímba maimaé wéiyune. Aaimó
súndarakembo kesúmo maimaé iyúndarakaa minááí isésa tuwímbai kentáfésa sésa óraaˈ-
waasin-iye sewisinó. Mindá ímba siráái wétaiye. Kesí kísau awánéˈa simátimunda-aai
isé póˈa méraundawini áwáuma suwánaawana siráái wétaimba mindásafeˈa kesú ímba
maimaé iyúne.
7 Maníkó siyówaˈa fíˈoran-kawe-tantaaˈa sáwífaˈa awánááwánana Maníkó kentáféna
séna wenáú maimaé íyífo séna moórá-tantaaˈa síˈo í-tántááˈá súfimba faimarówana
mindásafena waántáwanko sáwíˈa uwásínkáísana kesú ímbo maimaé íyóndasafena
Maníkó miyá uwásínkaraiye.
8 Kaumbo-íkáˈá Fasiˈaénkó Ísu Káráísitimpaˈa inaí séˈa maantántááˈá maisiyúwénaˈa
kaweˈ-úmai méraano séwánana
9 minkáúmbó-íkáˈá séna ímbanifo miyá urénaˈa úwoi áwaˈnai ondá embá kanaán-
iye. Ímbo fasiˈámaimo méraanda kesí fasiˈaémbá áménana mifásíˈáénkó embá íyáákaina
méínone símaena iyáiye. Ísu Káráísitini fasiˈaénkó kenkáˈá káráwiyaimba póˈa
ímbo fasiˈámaimo méraundasafeˈa aamoí úne.
10 Ísu Káráísitintafeˈa imáyáamo únda ímbo fasiˈámaimo méraundawe símaimo sáwíˈo
uwásínkááne sáwí-aaimo simásínkááne umbai-tántááˈó wéraine sáwíˈo uwásínkááne
miyán-tántáátáféˈa ímbo imáyáa únda aamoí éˈa séˈa ímbo fasiˈámaimo méraunda Ísu
Káráísiti fasiˈaémbá símísaˈa fasiˈámai méraumne súne.

Kórinti-naoraa-waasi imáyáa arupísemo uwátínkarain-aai.

11 Miyán-ááímó simátimunda kesúraamba maimaé iyéˈa sáwí-imayaawaraˈ-
waasiyaamba úne. Kembiwí karoˈá séˈa Maníkóní aantá-waasin-owe sen-kwáásí
miwí kembá ímba íyáákaraawe. Kemá úwoi-waasi úndanifo miwí kembá ímba
íyáákaraawe. Póro Maníkóní aantá-waasi iyé-ááí kembiwí karoˈ-ááímó sen-kwáásísáféˈa
simátíméraamba ímba simátímakaafo kemá Maníkóní aantá-waasi úne-aai imáyáa
íyantafeˈa kempáˈó tiyáin-tantaakon-aai maanáúfáífímbá simátimune.
12 Maníkóní aantá-waasiti kísau maarán-iye.
Fíˈoran-kawe-kisau ímbo awánaraan-kisau Maníkóní fasiˈaéntámbá wémaewe.
Kempímbá koméˈa miyán-kísáú wémaeˈa ímba ifá tuwááwánaˈa suwánaraawe.
13 Nóra séra kentáfé séˈa Maníkóní waási fíˈo-fiˈon-daopaken-kwaasiyaˈa kaweˈ-
úmai káráwiyenawa kentáárá'á ímba miyáumai wégarawiyo sembá fíˈon-daopakewiyaˈo
káráwiyaundanten-úmai kembiwíyá'á káráwiyaumne. Fíˈo-fiˈon-daopaˈo Maníkóní
waásifimbo komaéwánda miwí súwaˈnai uráafo kempímbó komaéwánda súwaˈnai oró-
ááí ímba séwándarakemba miyán-úmbái-ááí ímba simátínkaraumne. Miyán-úmbái-ááímó
simátínkaraundarakaa kaweˈá ówána póˈa aamoí uwásínkaraawisino. Miyán-ímáyáámó
ombá ifátúwáaro.

14 Kaeˈ-íˈa kentópaˈa kuréˈa káféˈa wétoˈmayaan-eˈa aneká kónae séˈa úmpo kondá
umbai-tántááˈá ímba timéˈa kentí óntambo simíyantafena ímba wésinkaifo kentirumbó

simíyantafena wésinkaifo kónaumne. Iyámpói ímba tinófoiya'a káráwiyesa wétuwa'nai-ofo
tinófoi iyámpóíya'o káráwiyesa túwa'nai ontembá kemá miyá wéumpo
15 túwa'nai ondasáfé'a makáunda-tantaa'o túwa'nai úmaimo taí'ásuwe'o óraa-kisau
maé'o miyámó ondafímbó púwóndasafe'a aamoí úne. Kesirumbá óraa'a wétimumpo
kentirumbá kári'o wésimemba mindáwara'a taí'ááfainifo imáyáa úmai kawe'án-oro.
16 Súwa'nai oro ímba séwándarakemba umbai-tántáá'á ímba tímakaunda-aaisafe'a érai'-
aain-iye seró. Kempínkémbá tuwímbai kentáfésa karo'á sésa kentáási óntamba maénae
séna karo'á simásínkaraiye wésewe.
17 Nóra séra miyá uráumno. Ti'mákaundawiya kentí óntamba maimaésawa kembá
másímakaao.
18 Táításimba fasi'aén-ááí simáme'a ai'mákaunda moóráwigo Ísu Káráísitini waásiwara'a
ti'mákaundarai mindáraiya karo'á símai óntamba maimaé másímakaayo. Táítási ímba
miyá-sáwí'á uráiye-aai ísaraawe. Wesékai mimbórá-ímáyááfínkémbá kísau wémauye.

19 Kesí waásisono. Maanáúfáímó torausíyamba maarán-káró'-ímáyáá é'a kentáá
súranka'a Póro wenáái arupíse ónae séna maanáúfáí agaiyáiye sénááwe-imayaa úne. Ímba
miyán-ááísáfé'a agaé'a Ísu Káráísitiye'a kááísamai mé'a Maníkón-aúranka'a kentí imáyáa
túwa'nai ónae'a miyán-ááí wésimatimune.
20 Kentópa'o kondamó ímbo kawe'-úmaimo méwa'o kotuwáné'o ímbo aamoimó on-
dasáfé'a óraa'-imayaa úne. Kentópa'o kondamó óraa'-aaimo simátíméndamo isé'a ímba
aamoí íyantafe'a óraa'-imayaa úne. Kentópa'o kondá aaisambá sé'a kaoré'a aaisambá
sé'a tuwínkaa'-é'a símai sáwí'a uwátinke'a tíyo-aai sé'a kentúma maimaé iyé'a fí'o-fi'on-
aai sé'a miyá-sáwí'á íya'a kotuwánáúnafo sé'a mináái simátimune.
21 Kentópa'o kondá aare-úméné waai-úménémó on-ímáyáá ímba tínaaemba uwámake'a
sáwí-imayaasafe'a tirááísafe'o owímbá ímba tínaaemba uwámakenka'a kotuwánáúnafo
sé'a mináái simátimune. Kentópa'o kondá miyá-sáwí'ó íya'o é'a Maníkón-aúranka'a
kembiwísáfé'a sigaesáfé'a onaná sirunkó umbaí táíníye.

13

Ísun-aaisafe'a timankúnkúmbo ombá káráwiyon-aai.

1 Kae'-í'a kentópa'a kuráundanifo aneka'á kónaumne. Kaumbo-kae'-wáásímó mimbóráánká'ó síyan-aaimo éta minááígómbá arupísesa ónaumne.
2 Ímba aifa-kánáán-ifo ánaaenka'a kentópa'o komaéwánda sáwí'o uráawiye seyaafá'é
fasi'aén-ááí simátímakaumne. Káfé'a némpa'o méraunda mináái simátime'a súne.
Kentópa'o kondá sáwí'o uráantafe'a kowésimatime'a ímbo étínkáanda sáwí-meyamba
timénaumne súne.
3 Kentáfé sé'a Ísu Káráísiti simámísanawa wési wení imáyáafinkena wésiyo wésewe.
Kentópa'o kondá sáwí-meyambo tíméndara'a suwáné sé'a Ísu Káráísitimo simámíntemba
simásímíye sénááwe. Wemá Káráísiti kentirumpimbá kísau wémaena ímba aamoisaéwí
éna wení fasi'aéntámbá kísau wémaiye.
4 Ááéma wemá fasi'aémbá tuwéna aamoisaén-kwáásíyáámbá úwasa aaraa-táíyá'á
tufúwana Maníkó íyáfasinankowana Maníkóní fasi'aénká'á méraiye. Miyáumai
kesááwárá'á aamoisaén-kwáási úndanifo Ísu Káráísitiyeta kááíseta Maníkóní fasi'aénká'á
méta kembiwí wétuwa'nai-une.

5 Kembiwí Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúna wéeo ína wéeo imáyáan-oro. Ísu
Káráísiti kentirumpimbá mérai ína méraiyo imáyáan-oro. Méraina'o é'a Ísu Káráísitini
waásisa úne sé'a
6 kentáásáfé'a Maníkón-aai simásímewin-owe sénááwe-imayaa wéune.
7 Kentáásáfé sé'a Maníkón-aai simásímewin-owe síyantafeta ímba inaisá súmpo kembiwí
kawe'ó íyantafeta Maníkómpá'á inaimó súndasa Maníkóo túwa'nai inasá kawe'án-oro
súne. Ímba sáwí'a íyamba póta ímba sáwí-meyamba mátimenasasa tuwímbai kentáásáfésa
sésa ímba Maníkón-aai simásímewin-owe síyamba mindá ímba óraa-tantaa'an-ifo kem-
biwí kawe'-úmaimo méraiyamba mindá óraa-tantaa'an-iye.
8 Érai'-aaigo íyáákaino séta kísausa maéta wétuwa'nai-une.
9 Kentópa'o kondasá Maníkóntáfé'o fasi'ámaimo méraiyambo éta aamoisá ónaumne.
Miyámó íyambo éta ímba sáwí-meyamba timéta aamoisaén-kwáásíyáámbá éta
mindásafetaawara'a aamoí ónaumne. Sáwí'o ompínkémbá kawe'ó íyantafeta
Maníkómpá'á inaisá súne.

10 Kentópa'o kondá sáwí'o ontáfé'a fasi'aén-ááí kosimátimunafo sé'a némpa'a mé'a
maanáúfáí agai-timúne. Ímba sáwí'a uwátinke'a kentí imáyáa fasi'átínkáándasafena
Fasi'aénkó íyáfasisinkowa'a kenká'á káráwiye'a némpa'a mé'a maanáúfáí agai-timúmpo
torausé'a súndantemba oro.

11 Kesí waásisono. Kawe'-úmai mé'a kawe'-ámbá arááíwae'a súndantemba é'a
mimbórá-ímáyáá úmai mé'a faru úmai méraaro. Miyámó íyanamo éna Maníkó arumbá
tiména farumó uwátínkáíwai kembiwísé'a méíniye.

12 Maníkóní akúní'o ontáfé'a moórá-mora tiyáámba tíméro.
13 Maníkóní waási maanká'ó méraawi kembiwísáfésa kawe'-úmai méraaro wésewe.

14 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti úwoi túwa'nai isaná Maníkó arumbá tímísana wení Ufaen-
ámútánkó kembiwísé'a méraisa'a mimbóráí'a úmai méraantafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

Kárésíya

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai afa'mórae-aataiya'i afakaeté-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Kárésíyaa-marafa'-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáási agaimái mátímakaiye. Ímba Yúndaa-waasin-ofo fí'onkaa-waasifa'a Ísun-aai simátímapa'a kuwasá timankúnkúmba ésa Ísuni aampa'á kuráawe. Ánaaemba Póron-aai símai sáwí'a uwánkaron-kwaasi Kárésíyaa-marafa'a tésa sésa arupíse úmai méraawin-owe Maníkó sínkwae sésa Móseseni ámáámba arááíwáéro karo'á wésewe. Tuwímbai minkáró'-ááísáfésa éraie sésa pósa Ísuni aampa'á ímba kawe'-úmai arááíwakaawe. Póro iséna maarán-ááímá agaimaréna séna Ísun-aaisafesa éraie sésa wenká'á timankúnkúmba owí aantentafena Maníkó séna arupíse úmai méraawin-owe síníye. Minááísáfésa éraie sésa Ísuni aampa'á kawe'-úmai arááíwáéro séna maanáái agaimái Kárésíyaa-marafa'a méraan-kwaasi mátímakaiye.

1-2 Kemá Póro maanáúfái agai-timúmpo Fasi'aénkóní waási Kárésíyaa-marafa'a méraawi ísáaro. Kesétaamo Fasi'aénkóní waásimo kesé'o méraawiye kembiwísáféta séta kawe'-úmai méraaro wésune. Ísu Káráísitiye Maníkó kentáásifowama Ísumbo pukáimpinkembo íyáfasinankaraiwaiye kentáfésarai sésarai aantá-waasi-i'a éma kesáái kosimátíma'mae núwo sésarai si'mákaayamba ímba waási miwítí imáyáafinkemba si'mákaafo Maníkó
wení imáyáafinkemba si'mákaifo ísáaro.

3 Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai faru wéuwatinkaayantafe'a inaimá wésune.
4 Sáwí'o úmaimo méraampinke-fasi'aenko ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasaawe sáwítaamo wéundafinkemba maisiyuwáíndasafenasaawe Fasi'aénkó Ísu Káráísiti pukáiye. Maníkó kentáásifowan-imayaafinkemba miyá uráiye.
5 Maníkón-áwí'o aasiyaasimó óraa'o úmaimo waé'wae'o úmaenamo iyínda érai'-aain-iye.

Ásé-aai mimbórá-ááímó wérain-aai.
6 Ísu Káráísiti úwoi túwa'nai úwana Maníkó wení waási-i'a uwátinkaindasafena táántowa'a isé'a ááéma Maníkómbá wéauwe'a fí'on-aaima wéisaantafena mindásafena sáá'a wéiye.
7 Minááímá ímba kawe'-ásé-ááín-iye. Tuwímbai Ísu Káráísitini ásé-aai waé'mai karo'á wésesa kentí imáyáa wétafisewe.
8 Kesááwá'i wíyómpaken-kisau-waasiya'i ímbo simátímakaunda-aaisaamo fí'on-aaimo simátíménanasaamo éna Maníkó aaisambá séna sáwí-meyamba simíníye.
9 Siyáunda-aaima aneka'á sénaumpo ísáaro. Moóráwigomo ímbo simátímakaunda-aaimo fí'on-aaimo simátiminanamo éna Maníkó aaisambá séna sáwí-meyamba amíníye.

10 Waási aamoí uwásinkaiwae sé'a minááímá ímba wésumpo Maníkó kembá aamoí uwásinkainkwae sé'a minááímá wésune. Ááémo waásimo aamoí uwásinkaiwae sé'o uráundantemba káfé'a ímba miyá wéune. Káfé'o waásimo aamoí uwásinkaiwae sé'o miyán-kísáúmó wémaekaa Ísu Káráísitini kísauma ímba máúsino.

Póromba aantá-waasi-i'a úmaimo íyáfasinankarain-aai.
11 Kesí waási ísáaro. Ásé-aaimo simátímakaunda ímba waásiti imáyáafinkemban-iye.
12 Ísu Káráísiti paápé éna simásímakaifo ímba waási suwa'á ísaraumne.

13 Ááéma Yúndaa-waasiti áwáuma arááíwaewandara'a Ísuni aampa'ó wéaraaiwaewi tai'ánááwe sé'a áfááraumai sáwí'a uwátínkáfa'a kuráunda-aaima ísaraawe.
14 Kentáá síwá'námo uráantemba fasi'ámai arááíwae'a Yúndaa-waasiti áwáuma arááíwaewanda aaweyáá wée'a kesimantoísái íyáákaraumne.

15 Miyá uráumpo ímbo kesinómo masínkaronka'a Maníkó wemparí'a uwásinkena kendéwé siyáimba póna arumbá uwásinkena wení kísauma máéndasafena kembá wem-parí'a uwámakaimbaniye.
16 Maníkómó siyáin-kanaamo tiyáimba wenáániniko aráásimena séna fí'onkaa-waasi kesáái kosimátíma'mae núwo súwa'a isé'a minkánáá ímba waási kotísai e'a sé'a nóran-aaiya simátíma'maera nónaumno ímba sé'a

17 Yérúsaremu-naopaˈa ímba wéˈa Maníkóní aantá-waasi ímba kotísai eˈa aantá-waasiti
kísauraˈo kesí aifaríˈo uráan-kwaasiyaˈa
ímba kotísai uráumpo Árépiyaa-marafaˈa waásimo ímbo méraapaˈa koméˈa ánaaemba
anekaˈá Támásikasi-naopaˈa kuráumne.
18 Koméˈa kaumbo-áátáí maisuwéˈa Yérúsaremu-naopaˈa wéˈa Pítaampaˈa koméˈa
sísamaifakemba séfataase-noˈwaamba waéˈa
19 minkánáá Fasiˈaénkón-áfákon-awiˈa Yémísimba awánéˈa ímba fíˈon-aanta-waasi
tuwánaraumne.
20 Maníkón-aúrankaˈa wéagaunda-aaima ímba karoˈ-ááín-ifo éraiˈ-aain-iye.
21 Minkánáá ímba fíˈon-aanta-waasi tuwánéˈa Yérúsaremu-naopaˈa tuwéˈa Síriyaa-
marafaˈe Sírísiyaa-marafaˈe koméraawanasa
22 Ísu Káráísitini waási Yúndiyaa-marafaˈo mérowi ímba kembá suwánésa
23 kesáái aantemba isówasa tuwímbai sésa Ísuni aampaˈó wéaraaiwaiyawimo ésa
taiˈánááwe séna áfááraumai tínkambaena kuráiwai káféˈa Ísun-aai simátímaˈmaena wéniye
suwasá isésa
24 kentáfésa aamoí ésa Maníkón-áwíˈa mósá makáawe.

2

Pórowe fíˈon-aanta-waasiye mimbórá-ímáyáámó uráan-aai.

1 Maníkón-áwíˈa mósá mároówaˈa sísamaifakemba éíyain-aatai maisuwéˈa moóráwigo
Páánápáasiye keséˈa Yérúsaremu-naopaˈa wékai moóráwigomba Táításinkwaraˈa
áíˈmaekai wékai
2 Maníkó kentáféna siyáintafeˈa Yérúsaremu-naopaˈa koméˈa Ísuni waásiti óraaˈ-
waasi aantemba túwaandu éˈa fíˈonkaa-waasimo ásé-aaimo wésimatimundantemba
simátímakaumne. Ááémo simátímakaundawe káféˈo simátimundawe ásé-aai simátimunda-
kisaugo áú-iyain-kisaun-ifo séˈa simátimewanda ísaraawe.
3 Táítási keséˈa ména ímba Yúndaa-waasin-ifo Kíríki-waasigo keséˈa mérowasa áúma
kárámai araénáémba uwó-ááímá Ísuni óraaˈ-waasi ímba siyáawe.
4 Tuwímbai karoˈá sésa Káráísitini waási úne sésa miwíséˈa túwaandu uráawanasa
mindásafesa Ísuni óraaˈ-waasi minááímá siyáawe. Yúndaa-waasiti ámáánko
taˈótokaimpinkemba Ísu Káráísitin-aaigo faútínkáín-aai kotúfífaimai isánae
sésa keséta kotúwaandu ésa sésa Yúndaa-waasiti ámáámba aráááíwaesa túma kárámai
araénáémba oro sésa minááígó taˈótorainkwae sésa Ísu Káráísitin-aaigo ímba faútinkainiye
sumbánifo Ísuni óraaˈ-waasi miwí táái ímba isésa Táítási áúma kárámai araénáémba uwó-
ááímá ímba siyáawe.
5 Miwítí karoˈ-ááímá ímba aráááíwaundasa póna ásé-aai éraiˈ-aaima kempímbá fasiˈámai
waéˈwaeˈa íníye.
6 Minórááˈ-wáásísómbá kentáfésa sésa ásé-aaimo simátímakaanda-aai aantemba
simátimiyo siyáawe. Minórááˈ-wáásísáfésa tuwímbai sésa túwíˈwaraˈ-waasin-owe sewaná
Maníkó túwítafena ímba imáyáa wéintafena kewáráˈá ímba imáyáa éˈa séˈa túwíˈwaraˈ-
waasiyaˈo ína túwíˈa wérain-kwaasiyaˈo wésune. Minórááˈ-wáásísómbá kentáfésa moóráˈ-
aaiwaraˈa simátimiyo ímba sembá
7 maarán-ááímá sésa Maníkó Pítaantafena súwanamo Yúndaa-waasimo ásé-aai
wésimatimintemba Maníkó entáféna siyáisa fíˈonkaa-waasi ásé-aai wésimatimene
kentáfésa siyáawe.
8 Maníkó Pítaamba fasiˈaémbá amúwana Yúndaa-waasi ásé-aai wésimatimintemba
kewáráˈá fasiˈaémbá símakaisaˈa fíˈonkaa-waasi wésimatimune.
9 Yémísiye Pítaawe Yóniye Fasiˈaénkó Ísuni waásiyaˈo káráwiyaawi kentáfésa sésa
Maníkómó ámakainiˈa uwo sésa Páánápáasinte kentéˈa miwí tiyáámba símakaawe.
Maarán-ááísáféta mimbórá-ímáyáá éta keráí fíˈonkaa-waasi ásé-aai kosimátimeyauye.
Miwí Yúndaa-waasi wésimatimewe.
10 Ísuni óraaˈ-waasisomba mimbórá-ááímá simásimesa sésa óntaiyain-kwaasi túwaˈnai
oró-ááímá kosimátimiyo suwaˈá mindásafeˈa kewáráˈá éˈa
imáyáa wéeˈa aaweyáá uráumne.

Póro Pítaantafena séna sáwíˈa ónemo siyáin-aai.

11 Aaweyáá wéeˈa Ántíoku-naopaˈa koméraawanana ánaaemba Pítaa túwaˈa seyaafáˈ-
wáásítí túrankaˈa Pítaantafeˈa séˈa sáwíˈa uráane siyáumne.
12 Ááéma Pítaa fíˈonkaa-waasi Ísun-aaisafesa éraiˈemo sun-kwáásíséˈa tómbá wénowasa
tuwímbai-Yundaa-waasi Yémísimpakemba tésa sésa fíˈonkaa-waasi túma kárámai

araénáémba oro. Yúndaa-waasi fí'onkaa-waasise'a tómbá ímba naaró suntáféna Pítaa
áá'a úwana ifátuwena fí'onkaa-waasise'a ímba tómbá néna
13 póna kae'-ááíwárá'-wáásíyáání'a úwasa fí'on-Yundaa-waasi Ísun-aaisafesa érai'emo
sun-kwáási Pítaamo úmba awánésa miwíwárá'á miyá-sáwí'á uwaná miyá-sáwí-áwáúgó
Páánápáasini imáyáa tafisúmba wewárá'á miyá uráiye.
14 Miyámó ombá érai'-ase-aaigoni aampa'á ímba arupíse úmai kombá kemá Póro
tuwáné'a seyaafá'-wáási túranka'a Pítaantafe'a sé'a emá Yúndaa-waasigo éma fí'onkaa-
waasimo ontembá éma mindásafe fí'onkaa-waasisafe Yúndaa-waasimo ontembá oro
miyán-ááí sénafo ímba siyó
Pítaantafe'a siyáumne.

Ísumpa'a timankúnkúmbo owí Maníkó séna arupíse úmai méraawin-owemo sin-ááí.
15 Simásuwe'a Pítaantafe'a maarán-ááí
siyáumne. Kentáásinofoisa Yúndaa-waasi pósa kentáá masínkaraawata Yúndaa-waasisa
éta ímba fí'onkaa-waasi éta miwímó sáwí'o ontentá ínta wéumpo
16 Yúndaa-waasiti ámáántaamo wéaraaiwaundawisafenasa Maníkó ímba arupíse
úmai méraawin-owe sínífo Ísu Káráísitin-aaisafeta érai'emo séta simankúnkúmba
úndawisafenasa séna arupíse úmai méraawin-owe sisatá isáúmne. Maníkó kentáásáféna
séna arupíse úmai méraawin-owe síndasafeta Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúnta
wéune. Kentáási ámáámbo arááíwáénanasaamo éna Maníkó suwánénasa arupíse úmai
méraawin-owe ímba sínífo Ísu Káráísitin-aaisafeta érai'esaamo wésendawisafenasa
Maníkó arupíse úmai méraawin-owe síníye.
17 Káráísitiyetaamo kááísamaisaamo méraundasa Maníkó kentáásáféna séna arupíse
úmai méraawin-owe sisatá méraunda fí'onkaa-waasimo sáwí'o ontentá sáwí'a wéundasa
Káráísiti misáwí-ímáyáá símakaisata sáwí'a wéune ínta sénaumne.
18 Yúndaa-waasiti ámáámba tukáunda pó'a moórá-imayaamo é'o é'a sé'a Yúndaa-waasiti
ámáámba arááíwaenae. Minámáánkó arupíse uwásinkainkwaemo sékaa sáwí'a úsino.
19 Púwón-kwaasimo Yúndaa-waasiti ámáámba arááíwáénanamo éna minámáánkó
arupíse uwásinkainkwae-imayaamo ímbo ontembá miyáumai mé'a Maníkóntáfé'a imáyáa
wée'a wení kísau wémae'a méraumne.
20 Ísu Káráísitimba aaraa-táíyá'á tufúwana puwún-kanaara'a sáwí'o uráundawini
áwáuma taí'áraimba póna káfé'a Káráísiti kesé'a méraisa'a káfé'o méraunda ááéraani'a
ímba úmai méraumne. Marapá'á méraunda ímba úwoi mé'a Maníkón-ááninko kentáféna
imáyáa éna pukáiwain-aaisafe'a érai'emo sé'a simankúnkúmba úndasafe'a aúí'a úmai
méraumne.
21 Maníkómó símakain-amaambo arááíwáéwisafena Maníkó séna arupíse úmai
méraawin-owemo sinkakaa Ísu Káráísiti pukáimba úwoisafena pukáisino. Mindásafe'a
sé'a Maníkómó úwoi wétuwa'nai-imba ímba úwoisamban-iye wésune.

3

Ámáán-aai arááíwaesa timankúnkúmbo owasamó on-ááí.
1 Kárésíyaa-marafaken-kwaasi sáwí-imayaamo owí ísáaro. Ísu Káráísitimba tufúwana
pukáin-aaima afora'á simátimewana'a ísómba kentúrantankaan-úmai awáné'a kawe'-
úmai ísaraambanifo tuwímbai tésa kentí imáyáa tafisewa'á uwó-ímáyáá wéowe.
2 Maníkó wení ámútankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbéraiye. Moórá-aaima
tísai ónaumne. Ámáámbo arááíwakaantafenawa'i ásé-aai isé'a érai'emo sentáfénawa'iyo
mindásafena Maníkó wení ámútamba tímakaiye súndanifo
3 ímba kawe'-ímáyáá wéowe. Maníkóní ámútanko kentirumpimbá méraisa'a pó'a
aúí'o íyawini áwáuma ómbare'a káfé'a imáyáa ombá Yúndaa-waasiti ámáánko arupíse
uwásinkainiye-imayaa wée'a ímba kawe'-ímáyáá wéowe.
4 Kawe'-ámbó arááíwakaamba kentópa'a tiyáin-tantaa'a ímba sáwísamban-iye.
5 Maníkó wení ámútamba ai'marówana kentirumpimbá kumbéraisana Maníkó
kempímbá fí'o-fi'on-kisaumo ímbo awánaraan-kisau maiyáiye. Ámáámbo
arááíwakaantafena ímba miyá éna ásé-aai isé'a érai'emo sé'o timankúnkúmbo
uráantafena
miyá uráiye.

6 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna
séna Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'emo sénamo amankúnkúmbo uráintafena
Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáimba

7 miyáumai Émbaramu uráintemba Maníkón-aaisafesa érai'emo sewí Émbaramun-araa'marimban-owe.
8 Naaófá'á Maníkó imáyáa éna séna ánaaemba fí'onkaa-waasi kesááisafesa érai'emo sésamo timankúnkúmbo íyawisafe'a sé'a arupíse úmai méraawin-owe sénaumne. Maníkómó ímbo miyámó uráinka'a moóráwigo aúfáífimba ásé-aai agaimaréna séna Maníkó Émbaramuntafena séna en-ímáyáá é'a seyaafá'-máráfákén-kwáási kawe'á uwátinkanaumne Maníkó siyáiye agaimaréna siyáiye.
9 Mindásafena naaófá'á Maníkó Émbaramumba kawe'á uwánkaraintemba wenááisafesamo érai'emo sésamo timankúnkúmbo owí kawe'á wéuwatinkaiye.

10 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
agaimakáin-amaampinkemba seyaafá'-ámáámbá ímbo arááíwa'mae iyíyawi Maníkómpákémbá miwítí sáwí-meyamba maénááwe
agaimaréna siyáiye. Mindásafena ámáámba kawe'-úmai arááíwáénana Maníkó aamoí íníye sewí miwítí sáwí-meyamba wéraiye.
11 Naaófá'á aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkón-aaisafesa érai'emo sésamo timankúnkúmbo owísáféna Maníkó séna
arupíse úmai méraawe simbá pósa
aúí'a úmai méranaawe
agaimaréna siyáiye. Mindásafena ámáámbo arááíwaenaemo sewísáféna Maníkó ímba arupíse úmai méraawin-owe séna wenááisafesa érai'emo sewísáféna arupíse úmai méraawin-owe wésiye.
12 Moóráfa'a agaimaréna séna
ámáámba seyaafá'-ámáámbó
arááíwaiyawi miwí méranaawe
agaimaréna siyáiye. Mindásafesa ámáámbo arááíwaesamo Maníkón-aaisafesa érai'e sésamo timankúnkúmbo ombá ímba mimbórá-tántáá'án-ifo kae-tántáá'án-iye.

13 Moóráfa'a agaimaréna séna
aaraa-táíyá'ó tínkamowasamo púwón-kwaasi
sáwí-meyamba maésa puwónááwe
agaimaréna siyáiye. Minááísáféna seyaafá'-ámáámbó ímbo kanaa'á arááíwakaundasafenasa Maníkómpákémbá kentááfá'á sáwí-meyamba tifó séna Ísu Káráísiti faúsinkenasa misáwí-méyámbá we maéna pukáiye.
14 Maníkó Émbaramuntafena séna seyaafá'-máráfákén-kwáási kawe'á uwátinkanaumnemo siyáintemba fí'onkaa-waasi kawe'á uwátinkaindasafena Ísu Káráísiti kentáási sáwí-meyamba maéna pukáiye. Wenááisafeta simankúnkúmbo úndawisa Maníkómó siyáintemba wení ámútanko kentáásirumpimba méraindasafena Ísu Káráísiti faúsinkowana Maníkó kentáási sáwí-meyamba ímba siménasa Ísumba amúwana pukáiye.

Maníkó símai kááísamakain-aaiye Mósesembo simámakain-amaane minkáé'-ááí.
15 Kesí waásisono. Waásimo wéomba imáyáan-oro. Kae'nárai mimbórá-ááímá símai tarímaresarai agaimakááyamba moóráwigo minááímá ímba taraiséna fí'on-aaima áúwimai síníye.
16 Miyáumai naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena símai fasi'ámakain-aaima siyáinka'a Émbaramuntafenawe aísaafitafenawe éna ánaaembo paápé índawintafenawe siyáiye. Aúfáífimba agaimaréna séna aísaafitantambo íyawisafena ímba siyáifo aísaafitantambo índawintafena siyáiye. Aísaafitantambo íníyemo siyáiwai Ísu Káráísitin-iye.
17 Agaimaráúnda-aaigoni áwáuma maarán-iye. Aifa'á Maníkó Émbaramuntafena símai kááísamarena séna fasi'ámakaunda-aaima miyá ónaumne séna sáwífa'-aatai 430 aatai maisuwéna Mósesemba ámáámba ámakaiye. Énifo miyámó uráinka'a Maníkó Émbaramuntafenamo símaimo kááísamakain-aaigo ímba tai'éna waé'wae'a wéiye.
18 Maníkómó Mósesembo simámakain-amaambo arááíwaundasafenasa ímbanifo Maníkó kawe'á uwátinkanaumnemo ááémo óraaka'o siyáintafena kawetá wéuwasinkaiye. Maníkó Émbaramuntafena kawe'á uwánkanaumne óraaka'a siyáintafena kawe'á uwánkarena póna kentáá kawe'á wéuwasinkaiye.

19 Maarán-ááísáféna Maníkó Mósesemba ámáámba ámakaiye. Sáwí'o owí Maníkóní ámáámba isésa sésa sáwí'o wéunda káfé'a isáúmne síyantafena Maníkó Mósesemba ámáámba ámakaiye. Minámáámbá wérainana Émbaramun-aísaafiko

paápé índawintafenamo Maníkómó símaimo fasi'ámakaiwai paápé éna minámáámbá taí'ásuwainiye. Wíyómpaken-kisau-waasi Maníkóní ámáámba afufumpin-kwáásígón-áwí'a Mósesemba simámúwana simátímakaiye.
20 Énifo Maníkó Émbaramuntafenamo siyáimba wesáfénamo siyáiye. Kae'náraimo siyáamba afufumpin-kwáásígó ména wésimatimimbanifo Maníkó Émbaramuntafenamo siyáimba wesáféna siyáiye.

21 Ááémo Maníkómó símaimo tarímakain-aaima Maníkóní ámáánko ímba tararáíníye. Maníkó Mósesemba simámakain-amaankomo fasi'ámaimo wénamo waásimo aúí'o uwátínkáínkakaa minámáámbá wéaraaiwaewisafena Maníkó arupíse úmai méraawin-owe sisinó.
22 Énifo Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna sáwí-imayaago seyaafá'-wáási ta'ótokaiye siyáiye. Maníkó séna Ísu Káráísitin-aaisafesamo timankúnkúmbo íyawima kawe'á uwátinkanaumne símaimo fasi'ámakain-aaima siyáintemba Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúmba éta kentáási sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faúsínkáíye súndawisa kawe'á wéuwasinkaiye.

23 Ísu Káráísiti ímbo kunkónka'a ímba simankúnkúmba uráawandarata Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáá ta'ótokowana Káráísiti kumúnka'a simankúnkúmbo onda-ámbá Maníkó wéwisinkena ámáánko kentáá ta'ótokain-amba taí'ásinkaraiye.
24 Ísu Káráísiti ímbo kunkónka'a Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáá ta'ótokaiye. Maníkó séna miyámó ína'o é'a ánaaemba Ísu Káráísitin-aaisafesamo timankúnkúmbo íyawisafe'a arupíse úmai méraawin-owe sénaumne Maníkó siyáiye.
25 Káfé'a Ísu Káráísiti é'a kunkáinka'a wenááisafeta simankúnkúmba únanasa póna Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáá ímba aneka'á wéta'otoraiye.

26 Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba é'a wesé'a kááísamai méraawisafe'a Maníkóní iyámpóín-owe.
27 Kembiwí nombó máémba Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawi wenkáání'a wéowe.
28 Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawisafe'a mimbóráí'a úmai méraamba póna maarán-ááímá ímba óraa'-aain-iye. Tuwímbai Yúndaa-waasi owa'á tuwímbai fí'onkaa-waasi owa'á tuwímbai wayó-kísáúmó wémaewi owa'á tuwímbai úwoimo méraawi owa'á waaimá owa'á aaremá owa'á wéofo seyaafá'nánká mimbóráí'a úmai méraawe.
29 Ísu Káráísitini waásimo é'o é'a Émbaramumo uráintemba Maníkón-aaisafe'a érai'e wésemba pó'a Émbaramu aísaafi'a ombá póna Maníkó Émbaramuwe wení aísaafi'e kawe'á uwátinkainda-aaima símaimo tarímakaintemba
kawe'á uwátinkainiye.

4

1 Simátíménda-aaima ísáaro. Moóráwigo puwéna kesáánínko kesí moparáwímbá máíníye sínana wemá aanáfó póna iyámpói méraindasafena úwoi-waasiyaamba úmai mérainana
2 afowámó simámakainda-waasigo wení moparáwínká'é miníyámpóíyá'é káráwiyainana afowámó siyáintemba óraa'a éna mimbópáráwímbá máíníye.
3 Ááéma kesáá miyáumai iyámpóíyaamba úmai méta waántá-waasiti aambá wéaraaiwaewananasa minkwáántá-wáási tááigo kentáá ta'ótokowana
4 Maníkómó siyáin-kanaa túwana áánínkomba ai'marówana marapá'á kumúwana moórá-ininko ma'ánkarowana Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba wéaraaiwaena ména
5 minámáánkó kentáá ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasa Maníkóní iyámpói-ita uwásinkaindasafenasa marapá'á kunkáiye.

6 Maníkó kembiwí wení iyámpói-i'a ontáféna áánínkon-amutankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbéraimba pó'a Maníkóntáfé'a kesifowé wésemba
7 mindásafe'a waántá-waasi-taaigo ímba ta'ótokaiwai é'a Maníkón-áánini'a ombá póna áánintontafenamo to'mayaa úmakain-tantaa'a timíníye.

Póro Kárésíyaa-waasisafena óraa'-imayaamo uráin-aai.

8 Ááéma ímba Maníkónópa'a té'a ísaraamba karo-tántáá'é waántá-waasi-imayaawe mósá makáawana minímáyáágó kembiwí ta'ótokaimbanifo

9 káfé'a Maníkómpá'á tiyáawana kembiwí wemá wétuwanaisa'a nóra séra sáwísantantaa'e aamoimó tain-tántáá'é mifá'á tirumbá waeré'a minkwáántá-wáási-ímáyáá mósá
maré'a miwítí kísaumo wémaentafe'a ewé wéseo.
10 Énifo tuwímbai-kanaawe tuwímbai-wiyone tuwímbai-kanaamo tómbó wénaane
tuwímbai-aataiye mintántáákóntáfé'a karo'á sé'a óraa-kanaawe wése'a óraa'-imayaa
wéomba
11 kempímbá nófí'naafi'a wéowana'a káfé'a Maníkón-aaiwara sáwí-aaiwara'a
wéta'otoraawana póna kempímbá kesí kísaugo miwání anómba ímba paápé iyé-ímáyáá
wéunana sirunkó umbaí wétaiye.

12 Kesí waásisono. Óraaka'a simátíménda ísáaro. Kembó ta'ótokain-amba tuwé'a
kenkáámbá úmai méraumpo kembiwí kembó ta'ótokain-amba tuwé'a kenkáání'a oro.
Kempímbó komaéwánda ímba sáwí'a uwásínkaraawe.
13 Sí'a úmbanifo ímba tiyuwé'a kówanda mé'a ásé-aai simátimewana'a ísaraawe.
14 Sáwí-si'o úmba kesúma sáwí'a úwa'a miyá-sí'ó úwain-aaroi ímba inkaisé'a siyúmómba
kawe'-úmai káráwiyaawe. Wíyómpaken-kisau-waasiya'i Ísu Káráísitiya'iyo komérowa'o
káráwiyaantemba kenká'á miyáumai káráwiye'a
15 áwa'nai ónae sé'a kentí túrambo fi'máímo símakaankakaa kentí túramba fi'mái
símakaawisino. Kawe'-úmai káráwiye'a aamoí uwásínkaraambanifo káfé'a miyán-áámóí-
tántáá'á ímba wéraimba nóintafenawa'iyo.
16 Érai'-aaimo simátímakaundasafe'a kentáfé'a kesí namuro-wáási iyé-ímáyáá wéowe.

17 Ísu Káráísitini ásé-aaigombo karo'ó waé'wáé'ó owí miwí sáwí-imayaafinkemba
kentirumbá wéfaiyaresa sésa wenáái ísáafonifo kesááisa isáíwae sésa kentirumbá
wéfaiyaraawe.
18 Kawe'-ámpá'á métinkanae sésamo kentirumbó faiyaráíyambo éna mindá kawe'án-
iye. Kemó kempímbó maéwándawe moórá-naopa'o tamáúndawemo kawe'-ámpá'á
métinkanaemo síyanamo éna kawe'án-ifo miwí ásé-aaigomba karo'á waé'wáé'á ésa
kentirumbá wéfaiyaraawe.
19 Kesí iyámpóísono. Aaremó iyámpóímo matinkánaesamo umbaimó máéntemba kem-
biwísáfé'o imáyáamo únda sirunkó umbaí wétaifo Káráísitinkaani'o íyamba minúmbáí-
tántáá'á tai'áíníye.
20 Óraa'-imayaa é'a kempímbó komé'o aaimó simátíménda kawe'-úmai isáíyan-imayaa
wéunana sirunkó aamoí wéiye.

Ékaante Séraantetafena waé'mai-aaimo siyáin-aai.

21 Kempínkémbá tuwímbai sé'a Mósese
siyáin-amaamba arááíwaundasa Maníkó aamoí uwásinkainiyemo wésewi minámáánkóní
áwáuma ímba kawe'-úmai wéisaafo simátíménda ísáaro.
22 Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Émbaramu kae'-íyámpói
matinkómba moórá-iyampoi kísau-ininko ma'ánkarowana moórá-iyampoi aifa'-ínínkó
ma'ankówana
23 kísau-ininkoni iyámpói miwítí imáyáafinkemba ma'ánkaraifo aifa'-ínínkóntáféna
Maníkó séna iyámpói ma'ankáínone símai fasi'ámakonka'a ma'ánkaraiye.
24-25 Minááígómbó waé'maimo sendá ísáaro. Mindá kae'-ááí símai tarímakaiye. Moóra-
aaima Árépiyaa-marafa'a Sáínai-omapa'a Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba póna
moórá-ininkon-awi'a Éka kísau-inimba póna wenáráátomba kísau-waasi pósa ámáánko
ta'ótokaipa'a méraawe. Minááígóní áwáuma maarán-iye. Yérúsaremu-naopa'a marapá'á
wérain-daopa'a isasá mindáópaken-kwaasi ámáánko ta'ótokaipa'a méraawe.
26 Énifo moórá-aaima símai tarímakain-aaima maarán-iye. Aú-nao'a Yérúsaremufakaan-
dao'a wíyómpa'a wéraipa'a ámáánko waási ímba ta'ótokain-daopa'an-iye. Énifo
minááígóní áwáuma maarán-iye Maníkón-aaisafeta érai'e súndawisa kentáá
sinówaraamba uráiye.
27 Minááísáféna Áísáya
Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
age-ínínkó iyámpóímo ímbo matínkáín-ininkon-arunkó kawe'á íno. Waaigómó aúkain-
ininkon-araatomba sáwífa'a méraafo waaiwárá'-ínínkón-áráá'a sesimái méraamba
póna ímbo áí'o wéisanamo iyámpóímo ma'ánkáín-ininkon-arunkó kawe'á isaná
aamoí wéiye
agaimaréna siyáiye.

28 Kesí waásisono. Maníkó Áísáakimba ma'ankáínone símai fasi'ámakonka'a
ma'ánkaraintemba kembiwísáféna Maníkó símai fasi'ámakainka'a pó'a wení iyámpóín-
owe.
29 Naaófá'á anófoiti imáyáafinkemba ma'ánkaron-iyampoigo éna Maníkóní ámútankoni
imáyáafinkemba ma'ánkaron-iyampoigomba sáwí'a uwánkaraimba pósa miyán-kwáásí
mésa miyá-sáwí'á wéowe.
30 Naaófá'á aúfáífimba agaimaréna séna
kísau-ininkonte áániniinkonte'a ti'maraaó. Tifowámá puwínda aifa'-ínínkón-ááninko
wení moparáwímbá maíndanifo kísau-ininkon-ááninko ímba máíníye
agaimaréna siyáiye.
31 Kesí waásisono. Kesáámá ímba kísau-ininkon-araa'marinta úmpo aifa'-ínínkón-
áráá'marinta úne.

5

Ísu sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútínkaraindafa'a mé'a miyáumai méraaromo siyáin-aai.

1 Ísu Káráísiti séna sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinkanaumne séna
faúsínkaraimba pó'a kembiwí faútínkaraindafa'a mé'a aneka'á ta'ótorainda-ampa'a ímba
aráááwáéro.

2 Kemá Póro simátimumpo kawe'-úmai ísáaro. Arupíse úmai méraawin-owe Maníkó
síndasafe'a túma kárámai araénáémba oro wésemba mináááísáfé'o ewémó síyanamo éna
Ísu Káráísiti kembiwísáfénawe sénamo pukáin-anko ímba túwa'nai íníye.
3 Túma kárámai araénáémba orómó wésewisafe'a afora'á súmpo ísáaro. Yúndaa-waasiti
ámáámbo aráááwae'o túmo kárámaimo araénáémbo é'o é'a Yúndaa-waasiti ámáámba
seyaafá'á aráááwa'mae'a koró.
4 Kempínkémbá tuwímbai sé'a ámáámbo aráááwaunda Maníkó suwánéna arupíse úmai
méraawin-owe síníye-imayaa wéowi Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraamba ifátuwe'a
Maníkómó úwoimo wétuwa'nai-imba tínaaeni'a uwámakaawe.
5 Kembiwí miyá wéofo kesáá maará éta Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraunanasa
Maníkóní ámútanko súwa'nai imbá pónasa kentáásáféna séna arupíse úmai méraawin-
owe sínda amu'maréta méta séta érai'a miyá síníyesa wésune.
6 Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasa moóráwigomo áúmo kárámaimo araénáémbo
ínana ímbo áúmo kárámaimo araénáémbo ínanamo índa mindá ímba óraa-tantaa'an-ifo Ísu
Káráísitiye'o kááísamaimo méraundasa túwa'nai úmai méraundasa mindá óraa-tantaa'an-
iye.

7 Ísu Káráísitini aampa'á aamoí ésa wéaraaiwaemba moóráwigo minámbá fásítuwaisa'a
káfé'a Ísu Káráísitini érai'-aaima ímba wéaraaiwaewe.
8 Maníkó wemparí'o índasafena táántaraiwai minámbá ímba fáítukaifo waási
fáítukaawa'a ímba wéaraaiwaewe.
9 Waási maarán-ááimá wésewe. Kisaamó moórámo kawáá'isana seyaafá'á wégawaa'iye
wésefo kentúra'a káráwiyoro.
10 Kembiwíyé kesááwé Fasi'aénkóe'a kááísamaisa méraundasafeta óraaka'a simátime'a
súne. Kemó imáyáamo úndantemba miyán-ímáyáá íyata mimbórá-ímáyáásá ónaumnesa
wésunda póna karo'-ááimá séna kentirumbá wéfaiyaraiwai kemá ímba awánáúnda-waasi
wemá sáwí-meyamba máíníye-aaima wéisaumne.

11 Kesí waásisono. Tuwímbai kentáfésamo karo'á sésa arupíse úmai méraawin-owe
Maníkó síndasafe'a túma kárámai araénáémba oró-ááimá wésiyemo karo'ó wésemba
mináááimó paaimó wésundarakaa ímba sáwí'a uwásínkááwisino. Kemá simátime'a
súne. Ísu Káráísitimba aaraa-táíyá'á tufúwana kentáásáféna wé sena pukáiye-aaima
wésimatimunda-aaisafesa aaisambá wésefo túma kárámai araénáémba oró-ááimó
wésundarakaa ímba aaisambá síyówaisino.
12 Karo'-ááimó simátimesamo kentirumbó wéfaiyaraawi miwí túma kárámai sáwí'a
uwásuwaaro-imayaa wéune.

13 Kesí waásisono. Sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkembo faútinkaindasafena Maníkó
táántamai miyá uráimba pó'a é'a faútinkaisa'a méraantafe'a sáwí-tantaatafe'o tiráááísafe'o
wéomba ímba aráááwae'a wempá'-wempa'a tirumbá timé'a túwa'nai úmai méraaro.
14 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

kesáfé-ímáyáámó ontembá kentí
waási-imayaawaraˈa oro
agaimaréna siyáiye. Maníkómó siyáin-amaankoni áwáuma miyán-áwáún-iye.
15 Énifo kembiwí keíyái aaisan-aaisambó séˈa íyambo éˈa sáwíˈa úmai taiˈánááfo káráwiyoro.

Maníkómbó aráááimo tainíˈa ésa sáwí-imayaagomba tiráááísafesa ésamo on-ááí.
16 Simátíménda ísáaro. Maníkóní ámútanko sintembá miyáumai maéˈmaeˈa éˈa Maníkómbó aráááimo tainíˈo éˈo éˈa sáwí-tantaatafeˈo tiráááísafeˈo on-ámbó ímba aráááíwaiyamba mindá kanaán-ifo miyán-oro.
17 Sáwí-imayaasafeˈo tiráááísafeˈo ombá isaná Maníkóní ámútankombo aráááimo tainíˈo ombá isaná minkáéˈ-ímáyáágóráí wétiyaifo Maníkóní ámútankomo kentúraˈo káráwiyaimbo éˈa sáwí-tantaatafeˈo tiráááísafeˈo on-ámbá ímba aráááíwaenaawe.
18 Maníkóní ámútankomo sintembó miyámó éˈo éˈa séˈa Maníkóní ámútankomba aráááimo tainíˈa wéunana póna Yúndaa-waasiti ámáánko kembá ímba taˈótokaiye wésewe.
19 Waási miwítí imáyáafinkemba aforaˈá maará wéowe. Maaˈu-tántááˈ-íˈa ésa óraa-sawiˈa ésa sáwíˈo wéon-tantaatafesa ímba tigaesáfésa ésa
20 kísaumo uwándaan-tantaakon-awiˈa mósá marésa waántá-waasison-imayaa mósá marésa úwaaˈa wéfesa fintón-kwénesa tíyámba wéuwatinkesa aaisambá wésesa tirumbá sáwíˈa wéuwatinkesa aaisambá wétiyesa miwí tááigo íyáákainkwae sésa ímba taankarotámai kaweˈ-úmai mésa tuwínkaaˈ-úmai mésa
21 túrande-urande wéesa uwóíˈo on-dómbá wénesa uwóíˈa wéesa uwóíˈo on-dómbó náíyantafesa túwaandu urésa miyán-tántááˈá waásiti imáyáafinkemba wéowaˈa símai wákátimeˈa anekaˈá símai wákátimeˈa séˈa miyámó wéowi Maníkóní nombara ímba maénááfo káráwiyoro wésune.

22 Énifo Maníkóní ámútanko tirumpimbá méraiwai maará uwátínkáísasa méraawe. Tirumbá wétimesa tirunkó kaweˈá ésa faru úmai mésa fasiˈámai mésa ímba tuwesaraí ínasa mésa túwaˈnai úmai kaweˈá uwátinkesa miwítí kísau kaweˈ-úmai wémaesa
23 miwí túma ímba maimaé iyésa miwí túraˈa káráwimai kaweˈá ésa miyámó owíní áwáuma ímba aambá fáíkaiye.
24 Ísu Káráísitini waási sáwí-imayaasafesamo tiráááísafesamo wéon-imayaago kentáá taˈótoˈmai tafisifó sésa sáwí-imayaasafesamo tiráááísafesamo
on-ámbá tínaaeniˈa uwámesa tukáawe.

25 Maníkóní ámútanko aúíˈa uwásínkaraisata aúíˈa úmai méraundasa póta wení ámútankomo sintentá úmaisa aráááíwáéno.
26 Kentúma ímba maimaéˈa iyéˈa kesááigo íyáákainkwae ímba séˈa kawe-tántááˈó índasafeˈa ímba símai sáwíˈan-oro.

6

Umbai-tántááˈó wéraindawi túwaˈnai orómó siyáin-aai.
1 Kesí waásisono. Kempínkémbó tuwímbaimo sáwíˈo wéombo ésa wétuwanaamba pósa kempínkémbó Maníkóní ámútankomo sintembó miyámó wéowi wempaˈá arupíse uwátinkanaawe. Kembiwíwáráˈá miyá-sáwíˈá ónááfo káráwiyoro.
2 Umbai-tántááˈó wéraindawi túwaˈnai oro. Miyámó éˈo éˈa Ísu Káráísiti siyáintemba miyá ónááwe.
3 Úwoi-waasimo óraaˈ-waasi únemo síyamba minímáyáágó karoˈá simátinkainiye.
4 Kentí kísauwe fíˈowiti
kísauwe tuwínááfo kentí kísau tuwínkeˈa kawerá'i sáwíraˈiyompo awánaaro. Kentí kísau kaweˈó ínaˈo éˈa aamoí ónááwe.
5 Seyaafáˈ-wáásífáˈá umbai-tántááˈá tíndanifo ímba ifátuweˈa fasiˈámai méˈa moórá-mora-waasi túwaˈnai oro.

6 Maníkóní ásé-aai ísámae wéiyowi miwítí kawe-tántááˈá seyaafáˈá tuwínkaaˈ-úmai tuwímbai-tantaaˈa Maníkón-aai wésimatimewifaˈa tímaˈmaeˈa íyóro.

7 Ímba kanaaˈá Maníkómbá karoˈá simánkanaafo éraiˈ-aain-ifo ímba moórá-imayaan-oro. Kawe'-ánáúntúmbó úmárááwimo ombá kawe-tómbá wéfakaraafo sáwí-anauntumbo úmárááwimo ombá sáwí-tomba wéfakaraawe.

8 Miyámó ombá sáwí-tantaatafesa úmaesa wéiyowi miyámó wéowini anondááma puwésa Maníkóní ewaa'á ímba méranaafo némpa'a méranaawe. Énifo Maníkóní ámútankombo arááímo tainí'o úmaesamo wéiyowi miyámó wéowini anondááma aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
9 Mindásafeta kesáá kawe'á úmaeta wéiyundasa ímba suwesaraí ínata ifátúwáano. Kawe'ó úmaetaamo wéiyundasaamo ímbo suwesaraí ínataamo tuwétaamo éta ánaaen-kanaamo tínda kawe'-méyántá maéta ménaumne.
10 Mindásafeta túwa'nai onda-ámbó wéraimbo éta seyaafá'nánká kawe'-úmaisa túwa'nai onó. Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo wéowiseta mimbórá-ákúní'a úmai méta túwa'naisaamo ondasá mindá óraa-tantaa'an-iye.

11 Ayáíyá'á kemá Póro óraa'-aufaifimba agaimaráúmpo toráumai awáné'a we-nayáánaufi'an-iye seró.
12 Tuwímbai sésa suwánésa óraa'-waasin-owe síwae sewí kembiwísáfésa sésa túma kárámai araénáémba oro wésewana miwí tááigo kembiwí wétafisiye. Ísu Káráísiti kembiwísáfénawe séna aaraa-táíyá'á pukáiye-aai aantembo senkakaa tuwímbai ísámai sáwí'a uwátínkááwisino. Ímbo sáwí'o uwátinkaiyantafesa sésa túma kárámai araénáémba oró-ááíwárá'á wésewe.
13 Túma kárámai araénáémba orómó wésewi Mósesemo siyáin-amaamba ímba seyaafá'á wéaraaiwaewe. Kentúmo araénáémbo mósá úmaraiyantafesa túma kárámai araénáémba íwae wésewe.
14 Miwí miyá wésefo kemá Póro mimbórá-ááímá mósá maré'a Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna aaraa-táíyá'á pukáiye-aaima mósá wémaraumne. Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáintafe'a púwón-kwaasimo marapá-tántáátáfésamo ímbo imáyáamo ontembá marapá-tántáátáfé'a ímba imáyáa é'a sáwísamban-iye wésunda póna mintántáákó kembá ímba wétafisiye.
15 Moóráwigomo áúmo kárámaimo araénáémba ínanamo moóráwigomo ímbo kárámaimo araénáémbo índa mindá ímba óraa-tantaa'an-ifo Maníkó aú-waasiyaani'o uwásínkaraimba mindá óraa-tantaa'an-iye.
16 Simátimunda-aaimo arááíwa'mae iyíyanamo éna Maníkó faru úmai arumbá uwátinkena wení waási seyaafá'á miyá uwátinkainiye.

17 Ísun-aai simátimewandarakemba sínkamuwana afimá sine'á wéraintafe'a Ísu Káráísitini kísau-waasi óne wésefo moórá-umbai-tantaa'a ímba síméro.
18 Kesí waásisono. Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kembiwísé'a ména úwoi wétuwa'nai-isa'a érai'-aain-iye sé'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

Éfésási

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Éfésási-naoraa-waasi Ísuni aampa'ó kunkwáásífá'á agaimái amúwana Títíkaasi maimaéna mátímakaiye. Maanáái isésa fí'o-fi'ondaoraa tíméro séna agaiyáiye. Ísun-aaimo simátíma'mae iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkarowana ména maanáái agaimarówana mátímakaiye.

1 Kemá Póro maanáúfái agai-timúmpo ísáaro. Maníkó wení imáyáafinkemba kentáféna
séna aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaifo ísáaro.
Éfésási-naopakewi Fasi'aénkóní waási Ísu Káráísitiye'o kááísamai méraawi ímba ifátuwe'a
fasi'ámaimo méraawi ísáaro.
2 Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai faru
wéuwatinkaayantafe'a inaí súne.

Káráísitinte'a kááísasinkenasa wemparí'o úmakain-aai.

3 Maníkó Ísu Káráísitin-afowámá éna Ísu Káráísitinteta kááísasinkenasa wíyómpa'a
wenópakemba fasi'aémbá siménasa kawe'á uwásínkáísata póta wentáféta súwiyo súne.
4 Naaófá'á Maníkó maramá ímbo úmakonka'a Ísu Káráísitinteta kááísamaisa
méraandasafenasa wenaúranka'a wendé-í'a onanasá kentááfímbá ímba sáwí-aaimo
wéraindasafena wemparí'a úmakaiye.
5 Maníkó kentáásáféna imáyáa éna naaófá'á séna Ísu Káráísitini kísausafe'o é'a
kesáánintone kesiyáámúntoni'a ónááwe séna wení imáyáafinkemba aamoí éna miyán-
ááímá siyáimba póna miyá uráiye.
6 Áánínkomba arumbó ámakaiwainte'a kááísasinkenasa óraa-kawe'a uwásinkenasa úwoi
súwa'nai uwásínkaraimba póta wení áwáuma fí'oran-awauma mósá wémaraumne.

7-8 Pukáintafena sáwí-imayaasa maisiyuwénasa misáwí-ímáyáágó ta'ótokainta
faúsinkenasa kentáásáféna fí'oran-imayaa wéimba úwoi áfááraumai súwa'nai enasa
póna kentáási sáwí-imayaa maisíyukaiye.
9 Naaófá'á wení kawe'-ímáyáafínkémbá aúpá'á to'mayaa úmakaimba káfé'a wépaape-
isata wéawanaumne. Káráísiti ken-ímáyáá íníye siyáintemba póna
10 Maníkómó siyáin-kanaamo tínda seyaafá-tántáá'ó úmakaimba wíyómpakene
marapákéné komáétamae úmarainana Káráísiti óraako mindára'a káráwiyiniye.

11 Maníkó wení imáyáafinkembo to'mayaa úmakaimpinkemba miyá wéiye. Imáyáa
éna to'mayaa úmakaimba póna Yúndaa-waasi wení waási-i'o úndasafenasa Káráísitinte'a
kááísasinkenasa wemparíta uwásínkaraiye.
12 Aifa'á Káráísitimba amu'maréta méraundawisa wení áwáuma fí'oran-awauma isatá
mósá wémaraumne.

13 Miyáumai fí'onkaa-waasi érai'-aaima kawe'-ámpá'á métinkainiye minásé-ááímá isé'a
Ísu Káráísitin-aaisafe'o timankúnkúmbo ombá Maníkó kesí ámútankomba timénaumne
símai fasi'ámakaintemba miyá uráimba pó'a wení waási-i'a úmai mé'a ísaraawe.
14 Maníkóní Ufaen-ámútánkó keséta méraintafeta séta érai'a Maníkó wení waásisafena
símai fasi'ámakainta kesópata tíníye. Érai'a Maníkó wení waásisa ta'ótokaampinkemba
faúsinkainiyesa wéseta mindásafeta wení áwáuma fí'oran-awauma mósá wémaraumne.

15 Agaúnda érai'-aaima pó'a kembiwí Fasi'aénkó Ísumpa'a timankúnkúmba é'a Maníkóní
waási-imayaa é'a méraawe-aaima isé'a
16 Maníkómpá'á súwi símae iyé'a kembiwí túwa'nai úmai inaí súnda
17 Maníkómpá'á maarán-ááísáfé'a áísai une. Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-afowámá ken-
táásifowama fí'oran-awauma wéraiwai wemá wení ámútamba timínana kentí imáyáa
kawe'á uwátinkena Maníkóní áwáuma aráátimina'a pó'a kawe'-úmai awánánááwe.
18 Kentí imáyáa saagátinkena táántaraintafe'a wesé'o méraiyambo amu'maré'o
méraantafe'a mindásafe'a inaí súne. Wemá wení waási kawe'ó úmaimo méraiyamba
to'mayaa úmarena símai fasi'ámakaimbo awánáíyantafe'a inaí súne.
19-20 Wenáásafeta simankúnkúmba wéundawifinta wení fasi'aénkó kísauma
wémaimba mifásí'áémbá íyáákarai-fasi'aenko isa'á awánáíyantafe'a inaí súne. Maníkó
mifásí'áéntámbá Káráísitimba pukómpinkemba íyáfasinankena wenayáánúrapa'a

fasiˈaén-áémpáˈá wíyómpaˈa móankaraiye. Mifásíˈáémbá wenááisafeta simankúnkúmba
wéundawisa símakai-fasiˈaenta mimbórá-fásíˈáémbán-iye.
21 Káráísiti seyaafáˈ-wáásíyáˈá káráwiyena wíyómpaˈo káráwiyaawiyaˈe
fasiˈaénkwáráwíyáˈé aifarááwíyáˈé káféˈo túwíˈo wéraiwaiyaˈe ánaaembo túwíˈo
wéraindawiyaˈe káráwiyaiye.
22 Maníkó seyaafákáˈó káráwiyindasafena wembá íyáfasinankena wení waásisafena
imáyáa éna simámena séna íyáákae-Fasiˈaenko-iˈa uréma seyaafá-tántááká'á káráwiyuwo
siyáiye.
23 AˈnómpínkénÍmáyáágómó seyaafá-túráˈó káráwiyaintemba Maníkóní waásisa
Káráísitin-áúraamba únanasa wemá siˈnónkáántá éna káráwiyaiye. AˈnónkÓ weyáára'a
ímba méraisana áúwawaako ímba miyá uráifo mimbórá-túwawaaˈo wéraintemba
Káráísiti seyaafá-túwawaaˈa aaómíyamai-iˈa uwásinkenasa wewárá'á aaómíyamai-iˈa
úmai méraiye.

2

Maníkóní némpaˈo méraundafakenta aúíˈo úmaimo méraunda-ita uwásínkáín-aai.

1 Áááma sáwí-imayaa wéeˈa sáwíˈo urón-kanaafimba méraawini áwáuma Maníkóní
némpaˈa méˈa póˈa
2 marapákén-kwáásítí sáwí-amba aráááíwaeˈa waántáwanko waántá-waasiti óraakomba
aráááíwaeˈa wemá Maníkón-aai ímba ísámai kaweˈó wéowiyaˈa káráwiyaiwaimba
aráááíwakaawe.
3 Miyámó ontembá áááma miyásá uráunda sáwí-tantaatafeta siráááísafeta éta sáwí-
imayaa aráááíwaewananasa Maníkó sáwí-meyamba seyaafáˈnánkáˈó tímínten-úmai kanaaˈá
simíndasafenasa ifátuwenasa
4 arumbá áfááraumai uwásinkenasa kentáásáféna óraaˈ-imayaa éna póna
5 úwoi súwaˈnai enasa kaweˈ-ámpátá mésínkaraiye. Sáwítaamo étaamo méraawandawini
áwáuraˈa Maníkóní némpaˈa méraawandarata Ísu Káráísitimbo pukáimpinkembo
íyáfasinankaraintemba aúíˈo úmaimo méraanda-ita uwásinkenasa
6 Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankena wíyómpaˈa móankarena Ísu
Káráísitinteˈa kááísasinkenasa aúíˈa uwásínkaraisata Káráísitimo wíyómpaˈo ménamo
káráwiyaintemba wíyómpata imáyáa éta méraumne.
7 Maníkó Ísu Káráísitimba aiˈmarówana kumbéna kentáásáfénawe séna puwéna
kentáási sáwí-imayaa maisiyuwéna miyáumai óraa-kaweˈa uwásinkenasa úwoi óraaˈa
súwaˈnai uráisata póta wení kawe-kísáú awánamae íyóndasafenasa miyá uráiye.
8 Maníkó úwoi túwaˈnai úwaˈa wenááisafeˈa timankúnkúmba uwaná sáwí-imayaago
taˈótokaimpinkemba faútinkena kaweˈ-ámpáˈá métínkaraiye. Ímba kentí imáyáafinkemba
wenááisafeˈa timankúnkúmba uráafo Maníkó imáyáa timúwaˈa timankúnkúmba uráawe.
9 Túma maimaé iyésa sésa kaweˈá wéunda póta kaweˈ-ámpátá wégune sefó séna
ímba kawe-kísáúgóní méyámbánifo Maníkó úwoi túwaˈnai énasafena sáwí-imayaago
taˈótokaimpinkemba faútinkena kaweˈ-ámpáˈá métínkaraiye.
10 Maníkó kentáámó uráiwai séna
kawe-kísáú maimaé wéiyesa méranaawe siyáimba póna kawe-kísáú máéndasafenasa
úmakena Ísu Káráísitinteta kááísasinkaraiye.

Mimbórá-wáási-ítaamo uwásínkarain-aai.

11 Mindásafeˈa imáyáan-oro. Kentinófoi ímba Yúndaa-waasi ofo kembiwíwáráˈá
ímba Yúndaa-waasi owatá Yúndaa-waasisa Maníkóní waásisa úndasafeta súma kárámai
araénáénta wéeta kembiwísáféta úwoi-waasi owé-ímáyáá éta séta ímba túma kárámai
araénáémba owí owésá wésumpo mindásafeˈa imáyáan-oro.
12 Minkánááfímbá kembiwí Káráísitini némpaˈa méˈa fíˈowima éˈa ímba Maníkómó
wemparíˈo úmakain-kwaasi éˈa Maníkó símai fasiˈámarena kááísamakain-kwaasi ímba
éˈa marapáˈá mérowana Maníkó keséˈa ímba mérowaˈa weséˈo méraiyantafeˈa ímba
amuˈmaréˈa mérowana
13 áááma Maníkóní némpaˈo mérowi Ísu Káráísiti kembiwísáfénawe séna puwéna póna
tíˈmaena wení ewaaˈá tínkaraisaˈa póˈa weséˈa kááísamai méraawe.

14 Ísu Káráísiti puwúntafena Yúndaa-waasiye fíˈonkaa-waasiye kentáási afufumpimbó
wénamo tuwínkaaˈ-úmaimo namuro-wáási-íˈo uwásinkemonta maisiyuwéna mimbórá-
wáási-íˈa uwásinkenasa

15 Yúndaa-waasisa kentáási ámáámba tuwéna Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye
aúí'a úmai mimbórá-wáási-í'a uwásinkenasa wempá'á kááísasinkenasa póna faru
uwásinkaindasafena miyá uráiye.
16 Ísu Káráísiti aaraa-táíyá'ó pukáintafena síyámbo wéunda-tantaa'a taí'ásinkenasa
Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye mimbórá-wáási-í'a uwásinkenasa sí'maenasa
Maníkómpá'á mósinkenasa
17 miyá éna téna ásé-aai faru wéuwasinkain-aaisa simátimena kembiwí fí'onkaa-
waasi Maníkóní némpa'o méraawi tasimátimena kesáá Yúndaa-waasi Maníkóní ewaa'ó
méraundawisa tasimásimenasa
18 Ísu Káráísiti miyá uráintafena Maníkóní ámútanko súwa'nai isanasá Káráísiti kentáá
Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye sí'maenasa kentáásifowampa'a wéwisata wení ewaatá
méraumne.

19 Mindásafe'a ááéma wáau-waasiyaamba uré'a káfé'a ímba miyá ombá Maníkóní
waásiye kembiwíwárá'á Maníkóní waási-i'a úmai méraamba kesááwé kembiwíyé
Maníkóní akún-kwáási-íta úmaisa méraumne.
20 Maníkómó naankáámbó wéumaraimba Ísu Káráísiti áfonkaamba isasá Maníkóní aantá-
waasiye Maníkón-aai simátíméwiye naamayáánkaamba owa'á kembiwí naankáámbá
wéowe.
21 Áfonkomo seyaafá'-náánámímó kárá'uraintemba kesáá Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa
méraunda Maníkó wení ufaen-dámbá waási súsanta naankáámbá wéumaraiye.
22 Kembiwíyé kesááwé weséta kááísamaimo méraundasa Maníkóní ámútanko waási
súsanta naankáámbá wéumarena mimpímbá méraiye.

3

Póro fí'onkaa-waasifimba kísaumo maiyáin-aai.

1 Mindásafe'a kemá Póro fí'onkaa-waasi Ísu Káráísitin-aai simátimewandarakemba
aaisambá sésa ándáfa'a mósínkarowa'a Ísu Káráísitini kísau-waasi é'a kembiwísáfé'a inaí
súne.
2 Maníkómó úwoi túwa'nai índasafena minkísáú símakowana minkísáúgó kawe'ó
uwátínkáímba é'a ísaraawe.
3 Maníkómó to'mayaa úmaimo aúpá'ó makáimba aráásimuwa'a ááéma mináááfínkémbá
ampáán-ááí aúfáífimba agaimakáumne.
4 Ááéma Ísu Káráísitin-aai aúpá'ó makáimba simásimuwa'a ísaraumne. Maanáúfáímó
agaúnda ísámai kawe'án-oro.
5 Maníkó naaófá'ó mérowi mináááímá ímba simátimena káfé'a Maníkóní ámútanko wení
aantá-waasisaawe wenáái simátíméwiye simásímakaiye.
6 Minásé-ááí maarán-ááín-iye. Yúndaa-waasisaamo ásé-aaimo ísaraundanten-úmai
fí'onkaa-waasi ísaraantafena Maníkó kawe'á uwátínkáísasa fí'onkaa-waasiye Yúndaa-
waasiye mimbóráí'a úmaisa méraumne. Maníkó séna Ísu Káráísitini kísausafe'a
miyá ónaumne símai fasi'ámakaimba póna ímba Yúndaa-waasi aantembanifo fí'onkaa-
waasisafenawara'a símai fasi'ámakaiye.

7 Ásé-aaimo simátíméndasafena Maníkó úwoi súwa'nai ena wení fasi'aémbá siména
wení kísau-waasi-i'a uwásínkaraiye.
8 Maníkóní waási kembá íyáákaraawa'a kári-waasi pó'a fí'onkaa-waasi ásé-aai Ísu
Káráísitini kísau fí'on-kisau íyáákarain-kisau-aaimo simátíméndasafena íyáfasisinkaraiye.
9 Maníkó simásimena séna to'mayaa úmare'o aúpá'ó tuwé'o miyá ónaumne siyáunda-
aaima símai paápé uwátimiyo Maníkó simásímakaiye. Maníkó seyaafá-tántáá'ó úmakaiwai
aifa'á mináááímá aúpá'ó tukáimba waé'wae'o émáyáímba
10 káfé'a káráwiyaawiye fasi'aénkwáráwíyé wíyómpa'o méraawi Maníkóní waási
tuwánésa sésa Maníkó fí'oran-kawe'-imayaawarawin-iye wésewe.
11 Áwáura'a Maníkó imáyáa éna to'mayaa éna séna miyá ónaumne séna Ísu Káráísiti
kentáási Fasi'aénkómbá imáyáa amúwana miyá uráiye.
12 Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasafetaawe wenááisafeta simankúnkúmbo
wéundasafenawe ímba sáá'a isatá Maníkónópata úwoisa wégune.
13 Mindásafe'a simátime'a súne. Kembiwí ásé-aaimo simátimewandarakemba aaisambá
sésa sí'a úni'a uwásínkaraafo fasi'ámai mé'a ímba ifátúwáaro.
Umbai-tántáá'ó kesópa'o wéraimba kanaán-ifo úwoi
aamoín-oro.

Káráísiti aruntáámó símín-aai.
14 Minááísáfé'a imáyáa wée'a Maníkó kentáásifowan-aúranka'a kífae'a inaí súne.
15 Seyaafá'-ákúmbá marapá'ó méraawiye wíyómpa'o méraawiye miwítí áwáuma Maníkó
isa'á wenaúranka'a kífae'a mé'a maarán-ínáí súne.
16 Maníkóní ámútanko kentirumpimbá ména fí'oran-oraako póna fasi'aémbá timína'a
fasi'ámai mé'a
17 Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmbo ontáféna kentirumpimbá ména wemá
tirumbó wétimewini áwáuma isa'á wentáfé'a fasi'ámai tirumbá wéame'a méraiyantafe'a
inaí súne.
18 Káráísiti seyaafápímbá arumbá wétimimba óraa'a wétimiye. Káráísiti fasi'aémbá
timína'a kembiwíyé Maníkóní waásiye seyaafá'á sé'a Káráísiti kentááfimba arumbá
wésimimba óraa'a wésimimba póna ímba tai'áíníye síyantafe'a inaí súne.
19 Ísu Káráísiti seyaafápímbá arumbá wétimimba óraa'a wétimimba ínta kanaa'á úmaisa
awánasaraundasaanifo káfé'a kárika'a awáné'a ánaaemba awánamai kawe'ó íyantafe'a
inaí súne. Fasi'aémbá Maníkómpímbá óraa'a wéena kembiwífímbá óraa'a wéintafe'a inaí
súne.

20 Imáyáamo wéetaamo Maníkómbó wéaisai-undasa kári-tantaa'an-ifo wení
fasi'aéntámbó wésuwa'nai-enasaamo wéimba mindá íyáákarain-tantaa'an-iye.
21 Maníkóní waásisa Ísu Káráísitiyeta kááísamaisa méta káfétaamo méraunda-waasiye
ánaaembo paápé íyan-kwaasiye séta wenáwí'a óraa'a úmae wéiyimba
érai'-aaima iyésá símaeta iyónaumne.

4

Káráísiti áúwawaata únemo siyáin-aai.
1 Fasi'aénkóní kísau wémaundarakemba ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a maanááímá
wa'wisé'a simátimune. Maníkó táántena séna maarán-úmai méraaro siyáifo miyán-oro.
2 Kentúma ímba maimaé iyé'a aáno úmai mé'a imáyáa wée'a túwa'nai e'a sáwí'o
uwátínkáámbo é'a ímba imáyáamo íyamba úwoi túwa'nai oro.
3 Maníkóní ámútanko imáyáa tímísa'a mimbórá-ímáyáárá'á mé'a miyá é'a aáno úmae'o
iyíyantafe'a ímba ifátúwáaro.
4 Maníkóní ámútamba mimbórá méraisata kesáá mimbórá-súráámbá úmaisa
méraunanasa sáántaraimba póta wesétaamo méraandasafeta amu'maréta méta
mimbórá-tántáátáféta amu'maréta méranaumne.
5 Fasi'aénkó mimbóráwígó méraisana Maníkón-aaisafeta simankúnkúmbo wéunda-anta
mimbórá-ámbá isaná nombó maúndasa mimbórá-ámbá isaná
6 Maníkó mimbóráwígó ména seyaafá'-wáásísá kentáásifowama ména seyaafá'-
wáásíyá'á káráwiyena seyaafá'-wáásísá kawe'á uwásinkenasa wení waásifimba méraiye.

7 Maníkó méraisana Ísu Káráísiti wení imáyáafinkemba wení kísausaamo
máéndasafenasa wení fasi'aémpínkémbá moórá-mora-waasisa fasi'aéntá símakaiye.
8 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
sanaambó iyúnka'a ta'ótokowi tí'maena
iyéna waási aamoi-tántáá'á tímakaiye
agaimaréna siyáiye.
9 Iyúnka'o siyáin-aaigoni áwáuma maarán-iye. Aifa'á marapá'á kunkéna mara-aifa'-
úramba kunkéna
10 wíyómpa'o iyáimba mimbóráwígómá póna seyaafápímpá'á wení fasi'aémbá wéraiye.
11 Aamoi-tántáá'á tímakaiye
siyáin-aaigoni áwáuma maarán-iye. Wení kísauma maíyantafena fasi'aémbá waási
timúwasa tuwímbai-waasimo timú-fasi'aentamba aantá-waasiti kísau máúwasa
tuwímbai-waasimo timú-fasi'aentamba Maníkó simátímakain-aaima simátímúwasa
tuwímbai-waasimo timú-fasi'aentamba Maníkón-aai ímbo ísaron-kwaasi simátíma'maesa
kuwasá tuwímbai-waasimo timú-fasi'aentamba Maníkóní waásiya'a káráwiyuwasa
tuwímbai-waasimo timú-fasi'aentamba Maníkón-aai uwáítáí'-uwasá miyáumai Ísu
Káráísitini kísauma maiyáawe.
12 Maníkóní waásisa wení kísauma wémaeta moórá-mora-waasisa túwa'nai úmai
mimbóráí'a úmaisa méta fasi'átinkaundasafenasa fasi'aéntámbá miyá uráiye.
13 Mindásafeta méta Maníkón-áániníkon-aaisafeta simankúnkúmbo wéundasafetaawe
wembá awánamai kawe'á wéundasafetaawe mimbórá-ímáyáá éta kááísamai méta sáá'a
kaefaréta Káráísitinkaani'a úmaisa méranaumne.

14 Miyásáámó onasasáámó ésa iyámpóímo karoˈó simátiyuwaantemba kentáá ímba
miyán-kárótá simásiyuwanaawe. Miyám-baaran-aai ínta aráááíwaeta waási sáwí-
ampaˈa métinkanae sésa sáwí-imayaafinkembo wésiyan-aaima ímba iséta miyán-ááí ínta
aráááíwaenaumpo
15 éraiˈ-aai aantemba wéseta waási-imayaa wéeta seyaafá-tántááˈá sáákaefamai-waasi-
iˈa úmai méta Káráísitinkaaniˈa úmaisa méranaumne. Wemá kentááráˈá káráwiyaisata
16 kesáá Káráísiti áúwawaata únana kentáásiˈnonkaamba Káráísiti éna seyaafá-
súwawaakata káráwiyaiye. Tiyáámba tísamaima tínúnkoma taˈótokaisana tiˈnónkómó imbá
seyaafá-túwawaapaˈa imáyáa tímísana tiyáánko wení kísau máísana tísamaigo wení kísau
máísana miyámó wéenamo óraaˈo wéimba miyáumai Káráísiti wení waási imáyáa tímísasa
moórá-mora-waasi wétuwaˈnai-esa wéfasiˈatinkesa méraawe.

Káráísitinteˈa kááísatinkena aúíˈo uwátínkarain-aai.
17 Fasiˈaénkón-aúrankaˈa fasiˈámai simátimumpo ísáaro. Maníkóní aambó ímbo
aráááíwáéwimo méraantemba ímba miyán-oro. Miwí sáwí-imayaafimba mésa
18 ímba ísámai kaweˈá ésa Maníkón-aaisafesa tirumbá márááwana tiˈnómbá umbaí
taisasá méraantafesa miwítí imáyáago kumeuˈá isasá Maníkómó aúíˈo wéuwatinkain-
aempaˈa ímba mésa
19 sáwíˈo on-ímáyáá aantemba ésa fíˈo-fiˈon-tantaaˈo sáwíˈo ombá aamoí ésa miyámó
ontáfésa ímba tigaesáfésa wéowe.

20 Miwí miyá wéofo kembiwí Ísu Káráísitimpaˈa téˈa wení aampaˈá wéweˈa
21 wenáái iséˈa éraiˈe sumbá Ísumpakemba éraiˈ-aaima simátímaˈmaesa íyúwaˈa
ísaraawe.
22 Ááéraan-imayaagomo sáwí-tantaatafeˈo tiráááísafeˈo uwanamó karoˈó simátíyukaimba
ifátuweˈa
23 miyámó íyanamo éna Maníkó kentí imáyáa aúíˈa uwátinkena
24 wembó ráááímo táínda-iˈo íyantafena aúíˈa Maníkónkáániˈa uwátinkainaˈa éraiˈa
Maníkóntáféˈa imáyáa éˈa arupíse úmai méranaawe.

25 Mindásafeˈa karoˈ-ááímá tínaaemba uwámeˈa kentí waásifimba éraiˈ-aai aantemba
seró. Ísu Káráísitini akún-ándá póta mimbóráiˈa úmai méta póta miyásá onó.
26 Aaisambó síyamba ímba sáwíˈa éˈa ááéma aáno úmai méˈa aaisambá waéˈwaeˈa ifó
séˈa ifáˈá túwáaro.
27 Waántáwanko tafisínaˈa sáwíˈa únafo séˈa aaisambó síyamba ifáˈá túwáaro.
28 Umémbó íyawi maarán-oro. Ímba umémbá éˈa tuwímbai-tantaaˈo maíyantafeˈa kísau
wémaeˈa minkákémbá maiyéˈa ímbo makén-kwaasi túwaˈnai eˈa tíméro.
29 Sáwí-aaima ímba séˈa kaweˈó uwátinkainda-aai aantemba seró. Miyámó éˈo éˈa
minááímó isáíyan-kwaasi kaweˈá uwátinkaiyasa fasiˈámai méranaawe.
30 Maníkóní Ufaen-ámútánkó arumbá umbaí taifáínifo ímba sáwíˈan-oro. Maníkó
seyaafá-tántáápínkémbó faúsinkainda-kanaamo tínda Maníkóní Ufaen-ámútánkó ken-
tirumpimbá méraintafeˈa séˈa Maníkóní waási úne síyantafena Maníkóní Ufaen-ámútánkó
arumbá umbaí taifáínifo ímba sáwíˈan-oro.
31 Kempímpáˈá maarán-tántááˈó éˈa tínaaemba uwáméro. Kaoráí-tántááˈé tirumbó
sáwíˈo íyé aaisambó síyé símaimo sáwíˈo uwátínkáíye seyaafá-tántááˈó sáwíˈo íyé
32 ímba miyámó íyamba tirumbá uwátinkeˈa túwaˈnai eˈa Ísu Káráísitimo kentí sáwí-
imayaamo maitiyúwáísanamo Maníkómó ímbo anondáámo sáwí-meyambo tímíntemba
fíˈowimo sáwíˈo uwátínkémba ímba
imáyáa éˈa anondáá sáwí-imayaa uwátínkáaro.

5

Sámo kain-áémpáˈá méraaromo siyáin-aai.
1 Maníkó arumbá wétimisaˈa wení iyámpói ontáféˈa póˈa wemó intembá miyáumai
wéeˈa
2 moórá-mora-waasi kentirumbá wétimeˈa méraaro. Ísu Káráísitimo kentááfímbó
arumbó wésimenasaamo kentáásí sáwí-imayaamo maisiyuwáíndasafenasaamo
puwúwanamo Maníkómó aamoimó uráintemba moórá-mora-waasi kentirumbá tíméro.

3 Maníkóní waási ontáféˈa maaˈu-tántááˈé sáwíˈo íyé túraniyamba únafo séˈa miyán-
tántáákón-ááí ímba seró.

4 Sáwí-*aa*iye uwónao-*aa*iye karaánáá'-aaiye súnafo sé'o Maníkómpá'ó súwimo síyamba
mindá kawe'án-iye.
5 Érai'a maa'u-tántáá'ó owíyé sáwí'o owíyé túraniyambo owíyé miyámó on-kwáási Ísu
Káráísitiye Maníkóe'o káráwiyayapa'a ímba mésa túraniyambo owí marapá-tántáátáfésa
aamoí ésa ímba Maníkóntáfésa aamoí owí Káráísitiye Maníkóe'a káráwiyayapa'a ímba
méranaawe.

6 Miyá-sáwí'ó on-tántáátáfésamo síyamba karo'á simátíyúwáafainifo káráwiyoro.
Maníkón-*aa*i ísámai sáwí'o owí miyá-sáwí-ááímó sembá póna Maníkó aaisambá tiyínífo
káráwiyoro.
7 Miyámó síyawise'a ímba mé'a miwí ímba tiráááwáéro.
8 Ááéma kumeu'-áémpá'ó maé'ómbanifo káfé'a Fasi'aénkóní waási ontáfé'a sámo kain-
áémpá'á méraamba pó'a sáraan-kwaasiyaamba úmai méraaro.
9 Sámo kain-áémpá'ó mé'o é'a arupíse úmai kawe'-úmai mé'a érai'-aai wése'a mé'a
10 imáyáa é'a sé'a Fasi'aénkó aamoí ínkwae-i'a úne sé'a miyán-oro.
11-12 Kumeupá'ó méraawi ímba áúwara-kisau wémaefo ímba miwísé'a miyámó íyamba
afora'á simátime'a súne. Sáwí'a owé sé'a aúpá'ó ombó sé'o é'a tigaesáfé'a ónááfo afora'á
simátime'a súne. Sáwí'a owé sé'a
13 afora'á aráátimiyasa mintántáákóní áwáuma awánasuwesa kouwerésa
14 sámo kain-áémpá'á taméranaawe. Mindásafesa sésa
túmó waésamo pukésara úmaimo mémpinkemba íyáfasinewana Káráísiti sán-kátinkainiye
wésewe.
15 Mindásafe'a káráwiye'a sáwí-imayaamo aráááwáéwimo ontembá ímba íyamba kawe'-
ímáyáá wée'a méraaro.
16 Káfé'a kentááfá'á umbai-tántáá'ó wéraintafe'a Maníkómpá'á tíyantafe'a úwoi
máúnafo sé'a Maníkóní kísau máéro.
17 Mindásafe'a ímba sáwí-imayaa é'a Fasi'aénkómbó aráááimo táínda-i'a úmai méraaro.

18 Mindásafe'a sáwí'a ónááfo uwóí'o on-dómbá né'a uwóí'a únafo sé'a Maníkóní
ámútanko kentááfímbá óraa'a uwásinkainkwae sé'a méraaro.
19 Kempímbá Maníkón-*aa*i aúfáífimba agaimakáan-*aa*ima sé'a imá wése'a
Fasi'aénkóntáfé'a tirumpimbá aamoí wée'a imá seró.
20 Fasi'aénkó Ísu Káráísitini fasi'aéntáfé'a imáyáa wée'a seyaafá-tántáátáfé'a Maníkó
kentáásifowampa'a súwima símae'a íyóro.

Aarakwá-tááí.
21 Kembiwí Ísu Káráísitin-awi'a mósá wémare'a Ísun-akúní'a úmai mé'a minákúmpákén-
kwáási tááí ísáaro.
22 Aaresómbá ísáaro. Fasi'aénkón-*aa*imo wéisaanten-úmai kentuwaai-tááí ísáaro.
23 Ísu Káráísitimo wení waásiya'o káráwiyainten-úmai waaimá kentuwaainíntónká'á
káráwiyoro. Káráísiti wení waási kawe'-ámpá'á métínkaraiye.
24 Ísu Káráísitini waásimo wenááimo ísáánten-úmai aaremá seyaafá-tántáátáfé'a
kentuwaai-tááí ísáaro.

25 Ísu Káráísitimo wení waásimo arumbó timénamo miwísáfénawe sénamo pukáinten-
úmai miyáumai waaimá kentuwaainíntómbá tirumbá tíméro.
26 Ísu Káráísiti wení waási nontámbá kawe'á uwátinkena wenááisamba Maníkóndé-i'a
uwátinkaindasafena
27 wení waási kawe'á ésa miwífímbá sáwí-*aa*ima ímba wérainana fí'onka'ma'mai-sasa'o
uwátinkaindasafena pukáiye.
28 Miyáumai Ísu Káráísitimo wení waásimo arumbó tímíntemba waaimá ken-
tuwaainíntómbá tirumbá tíméro. Waási kentúsafesamo imáyáamo onten-úmai ken-
tuwaainíntón-ímáyáá oro. Tuwaainíntón-ímáyáámó onten-úmai kesáfé-ímáyááwárá'á
wéowe.
29-30 Waási kentúwawaatafesa ímba tíyántafesamo ombá kawe'-úmai káráwiyesa tómbá
námaesa wéiyowe. Kesáá Káráísitini waási-i'a éta wenáúwawaakaamba únanasa póna
wemá miyáumai kentáárá'á kawe'-úmai káráwiyaiye.
31 Naaófá'á Maníkón-*aa*i aúfáífimba agaimaréna séna
mindásafena waaigómó imbá anófowi
tiyuwéna awaainínkóe'a taankarotámai
mimbórá-túwawaa'a ma'maésarai méraaye siyáiye.

32 Minááífímbá moórá óraa'-aaimo wéraimba minááígóní áwáuma maarán-iye. Ísu
Káráísitiye wení waásiye moórái'a úmai méraawe siyáiye-imayaa wéune.
33 Ímba mindásafena aantemba siyáifo kembiwímó kesáfé-ímáyáámó ontembá kentuwaaininton-ímáyáá oro. Aaresómbá
kentuwaai-táái ísáaro.

6

Tinófoiye tíráá'marin-taai.

1 Iyámpóísomba ísáaro. Fasi'aénkóní iyámpói-i'o ontáfé'a kentinófoi-taai ísáaro.
Miyámó íyamba mindá kawe'án-iye.
2-3 Naaófá'á Maníkó ámáámba séna
kentinófoi-tuwi'a óraa'an-oro
aifa'á símai fasi'ámakaintafena séna
miyámó é'o é'a kawe'-úmai
ayáátááka'a marará'á méranaawe
siyáiye.

4 Iyámpói tifoísái ísáaro. Kentí iyámpóíya'a kawe'-úmai káráwiyewana miníyámpói
tirunkó ímba sáwí'a ína'a Fasi'aénkó Ísun-aai simátíma'mae'a wéiye'a arupíse
uwátinkaiyasa óraa'a ónááwe.

Kísau-waasiye miwítí kawáá-wáásíté-taai.

5 Wayó-kísáúmó máén-kwaasi ísáaro. Ísu Káráísitin-aaimo ísáánten-úmai kentí óraa'-
waasi-taai isé'a táátafe'a é'a tiyákáímó wétaamba kentí óraa'-waasiti kísausafe'a ímba
kae'-ímáyáámó íyamba miwí táái ísáaro.
6 Miwí túranka'a aamoí uwásinkaiwae aantentafe'a ímba miyán-káwé'ó íyamba úwoi-
kanaawara'a miyán-káwé'á wée'a Ísu Káráísitini kísau-waasi ontáfé'a Maníkómbó arááímo
táínda-i'a úmai kawe'án-oro.
7 Kesí óraa'-waasiti kísau aantemba ímbanifo Fasi'aénkóní kísau-waasisa úne sé'a
tirunkó kawe'á wéina'a kísau máéro.
8 Maanááímá imáyáan-oro. Wayó-kísáúmó máén-kwaasiye miwítí óraa'-waasiye kawe-
kísáúmó wémaentafena Fasi'aénkó kawe'-méyámbá timíníye.

9 Wayó-kísáúmó máén-kwaasiti óraa'-waasi ísáaro. Kentí wayó'ó wéon-kwaasiya'a
kawe'-úmai káráwiye'a ímba inkaisíyan-aaima wésimatime'a maarán-ímáyáán-oro.
Miwítí óraakowe kentí óraakowe mimbóráwígó éna wíyómpa'a ména ímba tuwínkaa'-
úmai-meyamba timínífo arupíse úmai-meyamba timíníye.

Fasi'aénkóní fasi'aénká'á méraaromo siyáin-aai.

10 Maanááímó simátíménda ísáaro. Fasi'aénkóe'o kááísamaimo méraamba wení
fasi'aémbá wétimisa'a fasi'ámai méraawe.
11 Waántáwanko tafisímai karo'á simátiyuwaifainifo fasi'ámai méraiyantafe'a tiyáí-
tántáá'ó Maníkómó tímímba máéro.
12 Ímba marapákén-dámúró-wáásísé'-aantemba tíyéwata kumeu'-áémpá'ó
káráwiyaawiye waántá-waasiye sáwí-fasi'aenkwarawiye miyá-sáwí'ó owíséta tíyáano.
13 Mindásafe'a tiyáí-tántáá'ó Maníkómó tímímba káfé'a maiyé'a sáwí-kanaamo tínda
fasi'ámai mé'a ímba waántáwankon-aaisafe'a ewé sé'a ímba inkaisé'o kóíyamba fasi'ámai
méraaro.

14 Miyáumai to'mayaa uré'a méraaro. Tú'wáánkaumo uráantemba érai'-aaima
tirumpimbá ta'ótóráaro. Wenómbó faféríye'o méraantemba arupíse úmai fasi'ásuwe
méraaro.
15 Tísamaimo ánáan-kwiye'o nóntemba ásé-aai tasí wéuwatinkain-aaima kosimátíméro.
16 Wenómbó faféríyaawanamo paroigómó túfimbo ímbo táféráíntemba Maníkón-aai
ta'ótokewana waántáwankon-aaigo ímba túfimba táferainiye.
17 Ti'nónká'ó kámo'o wimáímo káráwiyaanten-úmai kawe'-ámpá'á métinkena
wégarawiyiye. Paepáétambo túfimbo waantáfáénten-úmai Maníkóní ámútanko wenááimo
siyáimba kosimátimiyasa minááígó tirumbá faiyaráíníye. Miyáumai Maníkómó tímímba
maiyé'a to'mayaa úmai méraaro.
18 Maníkóní ámútankoni fasi'aéntámbá inaifínkémbá Maníkó wétuwa'nai-intafe'a áísai
úmae'a íyóro. Miyámó íyantafe'a ímba fí'o-fi'on-imayaa é'a Maníkóní waásisafe'a
seyaafá'á inaí símae iyé'a ímba ifátuwe'a

19 kentáfé'wara'a súwa'nai e'a inaí seró. Ásé-aaimo simátíménda Maníkó aaí
simínana ímba sáá'a ína'a afora'á simátime'a Maníkómó aúpá'ó makáin-aaima afora'á
simátimenaumpo mindásafe'a súwa'nai e'a inaí
seró.
20 Minááímó simátíméndasafena Maníkó íyáfasisinkowa'a simátimewandarakemba
aaisambá sésa ándáfa'a másínkaraawe. Ásé-aaimo simátimunda mindá kesí kísauman-ifo
mindásafe'a súwa'nai e'a inaí síyana ímba sáá'a ína'a simátíméno.

21 Kemó mé'o wéunda-aaima isáíyantafe'a moóráwigon-awi'a Tíkíkaasi kosimátiminiye.
Wemá kentáási waási Fasi'aénkóní kísau-waasi póna ímba tuwéna kawe'-úmai méraiye.
22 Tíkíkaasimba ai'maráúnana kentópa'a wémena kentáásáái kosimátimena kentí
imáyáa kofasi'átinkaina'a
fasi'ámai méranaawe.
23 Kesí waásisono. Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'a kááísamai
méraawi tirumbá wétimesarai faruaru wéuwatinkaayantafe'a
inaí súne.
24 Fasi'aénkó Ísu Káráísitimbo tirumbó wéamesamo ímbo aúwáán-kwaasi Maníkó úwoi
wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

Fírípái

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Fírípái-naoraa-waasifa'a agaimái tuwówana moóráwigo maéna mátímakaiye. Póro ásé-aai kosimátimuwasa isésa éraiʼe sésa Ísumpa'a timankúnkúmba uráawe. Mináái Aantá-waasi-taai-aufaifimba 16:11-40-fimba wéraiye. Póro fi'o-fi'on-daopa'a Ísun-aai simátíma'maena iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkarowana mérowasa Fírípái-naopaken-kwaasi Póromba áwa'nai esa tuwímbai-tantaa'a ámúwana súwiyo séna maanáái agaimarówana mátímakaiye.

1 Kemá Póro maanáái maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Tímóti kesé'a méraisakai
Ísu Káráísitini kísau-waasiyai úye. Fírípái-naopakewi Fasi'aénkóní waási Ísu Káráísitiye'a
kááísamai méraawiye kembiwíyá'ó káráwiyaawiye wétuwa'nai-owiye maanááímá ísáaro.
2 Maníkó kentáásifowae Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'a úwoi túwa'nai esarai
faru uwátinkaayantafe'a inaí súne.

3 Kembiwísáfé'a imáyáa únda-kanaa Maníkómpá'á súwi súne.
4 Kembiwísáfé'a Maníkómpá'á inaimó súnda-kanaa aasiyaasí sirunkó kawe'á wéiye.
5 Aifa'á Maníkóní ásé-aai simátimuna'a isé'a súwa'nai úmai wésimatima'mae wéiye'a
káfé'wara'a wésimatimentafe'a mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne.
6 Maníkó kentirumpimbá kawe-kísáúgóní áwáuma ómbarena maimaé iyéna káfé'wara'a
wéiyimba póna Ísu Káráísitimo kumínda-kanaara'a minkáwé-kísáú tai'áíníye. Minááímá
isáúmne.
7 Ísu Káráísitin-aaimo simátímakaundarakemba ándáfa'a sínkaraawa'a
méraundafakenkwara'a ásé-aai simátime'a miwí táái anondáá simátimunana Maníkó úwoi
wésuwa'nai-ena kembiwíwárá'á úwoi wétuwa'nai-isa'a pó'a Maníkó kentirumpimbá
kawe-kísáú maimaé wéiyiye-imayaamo únda mindá kawe'án-iye. Ken-ímáyáámó
wéundasafe'a miyán-ááí súne.
8 Imáyáamo tímakaunda ímba kesí imáyáafinken-aantembanifo Ísu Káráísitini
imáyáafinken-aaima tímakaunda érai'-aai isaná
Maníkó wésuwanaiye.

9 Maanááísáfé'a Maníkómpá'á inaí sénaumne. Imáyáa tíma'mae wéne'a kawe-tántáá'á
awáné'a kawe'-í'a é'a
10 seyaafá-tántáá'á tuwínkaa'-é'a kawe-tántáá'ó awáné'a kawe'-ámbá aráááwae'a Ísu
Káráísiti kumínda-kanaa kawe'-úmai méwana kentí sáwí-meyamba ímba wérainana
11 Ísu Káráísiti imáyáa timína'a kawe'-úramba úmai méwasa tuwánésa miyámó íyamba
Maníkón-áwí'a mósá marésa súwimo síyantafe'a mindásafe'a inaí súne.

12 Kesí waásisono ísáaro. Umbai-tántáá'á kesópa'o tiyáimba mindásafesa sáwífa'-waasi
ásé-aai ísaraawe.
13 Ísu Káráísitin-aaimo simátímakaundarakemba ándáfa'a sínkaraawasa kenká'ó
káráwiyaawiye tuwímbaiye Ísu Káráísitin-aai ísaraawe.
14 Ándáfa'o méraunda mindásafena Fasi'aénkó kentáási waási sáwífa'a fasi'aémbá
tímísana ímba táá'a isasá Maníkón-aai fasi'ámai simátíma'maesa wégowe.
15 Súwí'o wéraintafesa tuwímbai tirumbá sáwí'a ésa kentáfésa wenáwí'a kumíníye
sésa Ísu Káráísitin-aai wésimatimembanifo tuwímbai kawe'-ímáyáafínkémbá Káráísitin-aai
wésimatimewe.
16 Ásé-aai simátime'a
miwí táái anondáá sendasáféna Maníkó ewé sisasá ándáfa'a sínkaraawe. Ándáfa'o
méraunda-aaima tuwímbai isésa imáyáa uwásinkesa Ísu Káráísitin-aai wésimatimewe.
17 Tuwímbai ímba kawe'-ímáyáafínkémbán-ifo sáwí-imayaa tokésa sésa Ísu Káráísitin-
aaimo simátíméndamo ésa kesúsa maimaé iyónááwe sésa Ísu Káráísitin-aai wésimatimewe.
Kentáfésa sésa ándáfa'a ména isáínana arunkó umbaí táíníye sésa Káráísitin-aai
wésimatimewe.
18 Mindásafe'a ímba óraa'-imayaa wéune. Kawe'-ímáyáafínkémbá Káráísitin-aai
wésimatimewana sirunkó kawe'á wéifo sáwí-imayaa tokáawiwara'a Káráísitin-aai
wésimatimewana úwoi sirunkó kawe'á wéiye.

19 Maníkómpá'á inaí wésewana póna Ísu Káráísitini ámútanko wésuwa'nai-isasa
faúsinkaiyambo isáúnda sirunkó kawe'á wéiye.
20 Sínkamiyara puwónaum úwoiya méranaumno. Mindásafe'a timu'maké'a inaí wése'a
Ísu Káráísitintafe'a ímba sigaesáfé'a é'a ímba sáá'a ína'a fasi'ámai Ísu Káráísitin-awi'a
mósá maránaumne. Miyá úmae'o iyúndantemba Káráísitin-awi'a mósá maránaumne súne.
21 Marapá'ó méraundamo é'a Ísu Káráísitin-awi'a mósá maránae sé'o méraundanifo
puwé'o wíyómpa'o íyónda mindá marapá'ó mére'o úndawimba íyáákanaumne.
22 Marapá'ó úwoimo mé'o é'a áúwara-kisau maénaumne. Úwoimo méraandasafena siráái
táínana púwóndasafena siráái táínana miyá ína'a miyámó ondawímbá ímba isáúmne.
23 Minkáé'-ímáyáágó kembá wétafisiye. Puwé'a wíyómpa'a Káráísitiye'o
méraandasafena íyáákarain-tantaa'a póna siráái wétaifo
24 marapá'ó méraundamo é'a kawe'-úmai kembá túwa'nai únda póna kawe'á íníye.
25 Minááímá érai'-aaima isa'ó isáúnda pó'a marapá'á mé'a kembiwísé'o komáénda
túwa'nai ona'á Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba úmae iyíyana tirunkó kawe'ó índa
minááímá isáúmne.
26 Kembiwísé'a aneka'á koméraandasafe'a kentáfé'a imáyáa é'a
Ísu Káráísitin-awi'a mósá maránááwe.

27 Moórá-aaimo óraaka'o simátíménda ísáaro. Kawe'-úmai mé'a Ísu Káráísitini ásé-
aaima mósá maráíyasa tuwánánááwe. Miyámó wéiya'o é'a kentópa'o komé'o é'a
tuwánánaumne. Énifo maanká'ó mé'o é'a kentáái aantemba isánaumne. Maarán-ááímó
ísáándasafe'a súne. Mimbórá-ímáyáá wée'a fasi'ámai mé'a tiyáántán-kwiyé'a fasi'ámai
mé'a ásé-aai simátíma'mae'a wíyasa minááísáfésа tuwímbai timankúnkúmba ónááwe.
28 Kentí namuro-wáásí túranka'a ímba moórá-tantaatafena táá'a índa
pósa kembiwísáfésa sésa Maníkó wení aampa'á mótínkaraisasa méraawe-imayaa ésa
kesáfésa Maníkóní némpata maé'maeta wéune-imayaa ónááwe.
29 Maníkó imáyáa tímísa'a Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba wéowe. Maníkó ímba
tíyótaima isa'á kembiwí Ísu Káráísitini waási-i'a onkákémbá tí'o
iní'a wéuwatinkaawe.
30 Ááéma Ísu Káráísitini kísau siyáántán-kwimáímo maéwánda é'o suwánaraamba
káfé'wara'a miyámó únda wéise'a tiyáántán-kwimái méraawe.

2

Káráísiti Maníkón-aísamaifimba mérowana áwí'a óraa'o uwánkarain-aai.

1 Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraamba wemá áfomba wéfaiye. Maníkómó we-
narumbó tímímba fasi'aémbá wétimiye. Maníkóní ámútankomo arumbó wétimimba
mimbóráfímbá méraawe. Tirumbá uwátínkáfa'a wéne'a túwa'nai úmai méraawe.
Miyámó íya'o é'a
2 mimbórá-ímáyáá úmai mé'a moórá-tirumba ma'mái mé'a kentirumbó tíma'mae'o
níyamba mindá sirunkó óraa-kawe'a íníye.
3 Kísaumo wémaemba ímba kentúma maimaé iyé'a kesúwí'a maimaé iyíwae ímba sé'a
Maníkón-aísamaifimba mé'a fí'owisafe'a sé'a kentáá íyáákaraawe seró.
4 Ímba kesáfé aantembo túwa'nai íyamba seyaafá'nánká túwa'nai oro.
5 Ísu Káráísitimo imáyáamo intembá maarán-ímáyáán-oro.
6 Ísu Káráísiti Maníkóráámbá uréna wení fasi'aénkómó intembá uréna mifásí'áémbá
ifátuwena
7 umarankáání'a múra úwana moórá-ininko ma'ankówana óraa'a éna wayó'-wáásíyáámbá
éna
8 waásiyaamba úmai mérowasa awánowana Maníkón-aísamaifimba kífaena puwínda-
aaisafena ewé séna kátúfena ímba úwoi pukáifo sáwí'a ésa aaraa-táíyá'á tufúwana
pukáiye.
9 Miyámó uráintafena Maníkó pukáimpinkemba íyáfasinankena sanaan-úramba móankena
seyaafá'-wáásí túwíka'a wenáwí'a óraa'a uwánkowasa
10 pósa Ísun-awi'o síyambo ésa óraa'an-iye sésa seyaafá'-wáásí kífaesa wíyómpakewiye
marapákéwíyé waántáfakewiye kífaesa
11 afora'á Ísu Káráísitintafesa sésa Fasi'aénkón-iye sésa Maníkómbá kentáásifowan-awi'a
mósá maránááwe.

Waásifimba sáma kátinke'a méraaromo siyáin-aai.

12 Mindásafeˈa kesí waási ísáaro. Kembiwíséˈo méraawandaraˈa kesáái ísámaeˈo
iyáantemba káféˈa ímba kembiwíséˈa méraundaraˈa kesáái iséˈa Maníkómó sáwí-imayaago
taˈótokaimpinkemba faútinkena kaweˈ-ámpáˈó métínkarain-aai imáyáa éˈa wentáféˈa
wéeˈa wenáái tuwáúnafo séˈa táátafeˈa wéeˈa fasiˈámai wení kísau máéro.
13 Maníkó aamoimó wéin-kisau maénae séˈo wéontafena kentirumpimbá kísau maimaé
wéiyisaˈa póˈa táátafeˈa wéeˈa
kaweˈ-ámpáˈá arááíwaˈmae wégowe.

14 Ímba íˈai tinkéˈa ímba aaisambá tiyéˈa miyáumai méraaro.
15 Miyámó éˈa kaweˈ-úramba úmai méraiyana póna kentí sáwí-meyamba ímba
wéíniye. Marapáˈó sáwí-ambo arááíwaesamo kaetónáántó úmae nón-kwaasifimba kem-
biwí Maníkóní waási méˈa sáwí-imayaa kempímbá ímba wérainaˈa póˈa sáma kátinkeˈa
16 maéˈmaeˈo íyan-aaima kentirumpimbá fasiˈámai taˈótokewaˈa póˈa Ísu Káráísiti
kumíndaraˈa aamoí éˈa séˈa koméraawanda póˈa maéˈmaeˈo íyan-aaima tirumpimbá
fasiˈámai taˈótóráámba póˈa séˈa ímba áú-iyain-kisau wémaeˈa kesí fasiˈaémbá ímba úwoi
tukáumne sénaumne.

17 Maníkóní aamoi-tántááˈó áménteniˈa úmai wenkáˈá kááísamai méraawe.
Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo ándá-aran-dombo fatímaraanteniˈo úmai kembó
sínkamiyanamo kesí naaemó kumínaˈo púwónanamo éna ándá-aran-donkaamba kumíníye.
Miyámó ondamó éna kesirunkó kaweˈá ínana póna kentirunkówáráˈá kaweˈá íníye.
18 Miyáumai kesirunkómó kaweˈó índantemba kentirunkówáráˈá miyáumai kaweˈá
íníye.

Tímótiye Épafarotaitasinte-taai.

19 Ampáánkáˈá Tímótimba aiˈmáráanana kentópaˈa wíndasafeˈa Ísu Káráísitimpaˈa
inaifínkémbá wéaisai-unda póna kentópaˈa kuréna kouweréna kesópaˈo téna kentáái
másimasiminaˈa iséˈa aamoí ónaumne.
20 Wesé keráí aantemba kembiwísáfékai óraaˈ-imayaa ékai sékai kawerá úmaiya méraa
sáwíra úmaiya méraao wésufo
21 tuwímbai kesáfé-ímáyáá aantemba ésa Ísu Káráísitin-imayaa ímba wéowe.
22 Énifo ááninkomo afowání kísaumo áwaˈnai intembá ásé-aaisafena Tímóti kembá
wésuwaˈnai in-ááí ísaraawe.
23 Kesópaˈo tínda-tantaaˈa amuˈmaˈmái awánéˈa Tímótimba aiˈmáráanana kentópaˈa
wínaˈa
24 kemá ampáánkáˈá kentópaˈo kondasáféˈa Fasiˈaénkómpáˈá wéaisai-eˈa
wéamuˈmaraumne.

25 Imáyáa éˈa kesí waásigon-awiˈa Épafarotaitasi aiˈmáráanana kentópaˈa wíníye. Miyá
ónaumne súne. Aiˈmáráwana kesópaˈa téna kentáái másimasimena kesí umbai-kísáú
tasúwaˈnai ena keséˈa fasiˈaén-kísáú wémaisana
26 áíˈa isaˈá wenáái ísááwana wemá iséna óraaˈ-imayaa éna síˈo imbá asófasinkain-aaima
kosimátimenae simbá póˈa aiˈmáráanana wíníye.
27 Éraiˈa áíˈa isaná puwíndasafena wéisana Maníkó arumbá uwánkena asófankaraiye.
Umbai-tántááˈá kempímbó wérainkaˈa póna puwínana fíˈon-umbai-tantaaˈa tifó séna
Maníkó arumbá uwásinkena asófankaraiye.
28 Mindásafeˈo aiˈmáráanda aamoí únana kentópaˈa wínaˈo awánéˈa aamoí íyaˈa ímba
óraaˈ-imayaa ónaumne.
29 Kentópaˈa wínaˈa awánéˈa aamoí uwánkeˈa Fasiˈaénkómpáˈá súwiyo síyana tirunkó
óraa-kaweˈa íníye. Miyán-kwáásí táái mósá máráaro.
30 Ímba kanaaˈá tasúwaˈnai ontáféna kentí anondáá wemá téna kopuwúnafo ímba
simbá úwoi tasúwaˈnai ena Ísu Káráísitini kísau wémaimba puwíndasafena uráifo wembá
awánéˈa wenáái mósá máráaro.

3

Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo owí arupíse-waasin-owemo siyáin-aai.

1 Kesí waási senda-ááímá ísáaro. Fasiˈaénkóntáféna tirunkó kaweˈá íno. Siyáunda-aaimo
anekaˈó sendá ímba suwesaraí ínana mináááigó kembiwí túwaˈnai íníye.

2 Tuwímbai sésa túmo kárámaimo araénáémbo é'o é'a Maníkóní waási-i'a ónááwe wésefo
minááímá ímba ísáaro. Miwí iyánkáán-kwáási sáwí-kisaumo wémaen-kwaasi-taain-ifo
ímba ísáaro. Miwí túma kárámai araénáémba ésa Maníkóní waásisa úne sembánifo
3 kesáá ombá érai'a Maníkóní waási-úranta úne. Maníkóní ámútanko kentáá imáyáa
símakaintafeta Maníkón-ímáyáá éta wenáwíta mósá maréta Ísu Káráísitimba aamoí
uwánketa kentáási kísausafeta ínta aamoí wéeta séta kentáási kísaugo kentáási sáwí-
imayaa ímba kanaa'á taí'ásuwainifo Ísu Káráísiti kentáási sáwí-imayaa taí'ásuwainiye súne.
4 tuwímbai sésa kentáási kísaugo kentáási sáwí-imayaa kanaa'á taí'ásuwainiye wésewe.
minááímó érai'-aaimo inkakaa kemá kawe'á úsina. kesí imáyáafinken-kisau óraa-
kisauman-iye siyáunda
5 kesinó masinkówa'a afakaumboé-no'waamba maisuwááwánasa súma kárámai
araénáémba uráawe. Kemá Ísarerin-aísaafitantambo uráundawi é'a Pénisaminin-
andafakemba ówánasarai kesinófoi Ípúru-waasi-taaifinkemba wésuya'a minááífínkémbá
siyáumne. Yúndaa-waasiti ámáámba ámáán-kawaa-waasi fasi'ámai wéaraaiwaemba kemá
ámáán-kawaa-waasiti aambá arááíwakaumne.
6 Maníkó aamoí uwásinkainkwae karo'á sé'a Ísuni aampa'ó kun-kwáási sáwí'a
uwátínkaraumne. Seyaafá'-ámáámbó arááíwaewanda suwánésa sésa kawe'á wéiye
siyáawe.
7 Minkísáúsáfé'a kesí imáyáafinken-kisau óraa-kisaun-iye siyáundanifo minímáyáá
ifátuwe'a sé'a Ísu Káráísitin-aaisafe'a
érai'e súndasafe'a ááémo maiyáunda-kisausafe'a sáwísamban-iye súne.
8 Ísu Káráísiti kesí Fasi'aénkóe'a kááísamai méraunda pó'a sé'a mindá aifaráán-tántáá'á
éna seyaafá-tántáákómbá íyáákaraiye. Fí'on-tantaatafe'a sáwísamban-iye súne. Ísu
Káráísitintafe'a imáyáa é'a sé'a Káráísiti aifarááwí isa'á wesé'a kááísamai méraunda pó'a
ááémo óraa-kisaumo maiyáundasafe'a mindá sáwísamban-iye sé'a ifátukaumne.
9 Maníkómó Mósesembo simámakain-amaamba arááíwakaundasafe'a sé'a minááígó
kawe'á uwásinkainana Maníkó kentáféna arupíse-waasin-iye síníye miyá siyáundanifo
káfé'a minímáyáá ifátuwe'a sé'a Ísu Káráísitin-aaisafe'a simankúnkúmbo úndasafena
Maníkó kentáféna arupíse-waasin-iye wésiye súne. Miyán-ááígó siráááíma taisa'á
méraumne.
10 Ísu Káráísitintafe'a imáyáa únana miyán-ímáyáágó óraa'a isaná siráááíma taisa'á
méraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba íyáfasinena fasi'ámai méraimba pó'a kemá miyá
ónaumne-imayaamo únda siráááíma wétaiye. Ísu Káráísitimba áí'o úni'a uwánkaraamba
pósa kembó sí'o índa-i'o uwásinkaiya'o é'a wenááigoni áwáuma isánae sé'a wéunana
siráááíma wétaiye. Káráísitimo pukáimba kawe'-ímáyáá wéena pukówa'a miyán-ímáyáá
ónae sé'a wéunana siráááíma taiyé.
11 Púwóndafinkemba Maníkó íyáfasisinkainiye-imayaa únana siráááíma taisa'á
amu'maré'a méraumne.

Póro ayáántán-kwiyéna kísaumo maiyáin-aai.

12 Siráááímo taiyémó súnda-aaima Ísu Káráísitini áwáuma é'a isáúmne-imayaa ímba
wéune. Ísu Káráísiti wení waási-i'a uwásinkowa'a kanaa'á uráumne ímba súnda miyán-
kwáásímó uráandasafe'a fasi'ámai siyáántán-kwiyé'a kísau wémaumne.
13 Siráááímo taiyémó súnda-aaima é'a isáúmne-imayaa ímba wée'a maará úne. Seyaafá'-
wáásímó tuwaantantámae wéwesamo mimbórá-ímáyáámó arááíwáéntemba kemá miyá
wéune. Kesínaaempa'o wérain-tantaa'a ímba imáyáa é'a ánaaembo paápé índa-tantaa'-
aantemba wéaraaiwae'a
14 ayáíyá'ó
wéraim-beyamba maénae sé'a suwaantan-kwétaumne. Maníkó Ísu Káráísitini
kísausafena imáyáa éna
séna wíyómpa'o maé'mae'o íyamba mindá kentí méyámbániye siyáintafe'a mindásafe'a
siyáántán-kwiyé'a kísau wémaumne.

15 Miyán-ímáyáámó úndantemba sáákaefaen-kwaasisa mimbórá-ímáyáá íyataao.
Tuwímbai fí'on-imayaa owaná Maníkó afora'á miyámó owíní áwáuma aráátiminiye.
16 Maníkón-aai wéisaamba póna minááígó kentúra'a káráwiyina'a méraaro.

17 Kesí waásisono. Úndantemba miyán-oro. Kesáámó úndantembo on-kwáási tuwáné'a
miyán-oro.

18 Ááémo símaeˈo iyáunda-aaimo éˈa sirunkó umbaí taimbá póˈa anekaˈá simátimeˈa
súne. Ísu Káráísiti aaraa-táíyáˈó pukáin-aaima tuwímbai isésa ímba aamoí ésa na-
muroráániˈa wéowe.
19 Tómbó naí-tántáákó áúma mósá marésa tigaemó í-tántááˈá miwí ímba wéisasa aamoí
wéesa marapá-tántáátáfésa aantemba imáyáa wéiyana Maníkó miwí taíˈásuwainifo
20 kesáá wíyómpataamo iméraanda-waasi únanasa Fasiˈaénkó Ísu Káráísiti
wíyómpakemba kuména kusiyáíndasafeta mindásafeta amuˈmakáananasa
21 kuména mararákémbá aˈnú-súwawaakomba fíˈora-suwawaata faúsinkainiye.
Fasiˈaémbá tokéna seyaafá-tántááˈá kanaaˈó káráwiyai-fasiˈaentamba wení fíˈoran-
auwawaakaanta kentáásúwawaaˈa faúsinkainiye.

4

Kaweˈ-ímáyáá aantemba úmae íyóro-aai.

1 Kesí waásisono. Ken-ímáyáá wéunda-waasisomban-owe. Maníkón-aaimo
kosimátímakaundarakemba Maníkónópaˈa tiyáantafena sirunkó kaweˈá wéisaˈa
kotuwánánae séˈa wéune. Fasiˈaénkóeˈo kááísamaimo méraamba fasiˈámai méraaro.

2 Kemá Póro kaeˈ-ínínkáí túwíˈa Yúótiyaae Síntikite óraakaˈa simátimeˈa súne.
Fasiˈaénkóntáfékai imáyáa ékai aaisambá ifátuwekai mimbórá-ímáyáá okaiyó súne.
3 Keséˈo mimbórá-kísáúmó wémaindawi simáménda isaaó. Minkáéˈ-ínínkóráí ásé-
aaisafesarai súwaˈnai urááyamba po mininínkáí túwaˈnai inasaráí aaisambá ifátuwesarai
mimbórá-ímáyáá okaiyó súne. Mininínkáíyé moóráwigon-awiˈa Kérémentiye tuwímbaiye
ásé-aaisafesa keséˈa fasiˈaén-kísáú wémaesa aúíˈa úmai maéˈmaeˈo íyawi-tuwiˈa Maníkó
wení aúfáí-wandaaifimba agaimakáiye.
4 Fasiˈaénkóeˈo kááísamaimo méraamba aasiyaasí tirunkó aamoí íno. Anekaˈá minááímá
séˈa tirunkó aamoí íno súne.
5 Aáno úmai méˈo túwaˈnai íyamba seyaafáˈnánká tuwánánááwe. Fasiˈaénkó am-
páánkáˈá kumíníye.
6 Seyaafá-tántáátáféˈa ímba óraaˈ-imayaa éˈa Maníkómpáˈá áísai eˈa inaí séˈa súwi seró.
7 Miyámó íyanamo éna Maníkó faru uwátinkainiye. Maníkóní farugómá seyaafá-
fárúgómbá íyáákaraiye. Ísu Káráísitiyeˈo kááísamaimo méraamba mifárúgó tirumpiné
imáyáafine káráwiyiniye.

8 Kesí waásisono. Senda-ááímá ísáaro. Éraiˈ-aaiye aifa-tántááˈé arupíse-tantaaˈe kaweˈ-
aantembo
í-tántááˈé aamoimó wéon-tantaaˈe sásá-tántááˈé kaweˈ-ááímó wésen-tantaaˈe áwíˈo
mósá wémaraan-tantaaˈe miyáumai-tantaatafeˈa imáyáa úmaeˈa íyóro.
9 Simátímakaunda-aaima wéiseˈa taˈótoˈmai kaweˈá úmaeˈa íyóro. Kísaumo maiyáunda
suwánaraafo miyá úmaeˈa íyóro. Miyámó íyanamo éna Maníkó faru uwátinkena kem-
biwíséˈa mérainiye.

Súwaˈnai owe séna Póro súwiyomo siyáin-aai.

10 Ááéma kentáféˈa imáyáa uráamba súwaˈnai íyan-amba ímba waéˈéímbanifo
káféˈo wésuwaˈnai-on-amba wéraisaˈa wésuwaˈnai-owana sirunkó aamoí wéisaˈa
Fasiˈaénkómpáˈá súwiyo súne.
11 Ímbo makáunda-tantaatafena ímba sirunkó sáwíˈa wéiye. Sáwífa-tantaaˈo makáunda-
kanaa kanaaˈán-iye séˈa sáwífa-tantaaˈo ímbo makáunda-kanaa úwoima kanaán-iye súne.
12 Ímbo makáunda-tantaakoni aambá éˈa awíyéˈa makáunda-tantaakoni aambá éˈa
awíyéˈa wéunana Maníkó imáyáa símísana sirunkó kaweˈá isaˈá méraumne. Seyaafá-
tántááˈó kesópaˈo tiyáimba tuwímbai-kanaa tómbá wéneˈa tuwímbai-kanaa sáái taisaˈá
tuwímbai-kanaa sáwífa-tantaaˈa maréˈa tuwímbai-kanaa ímba sáwífa-tantaaˈa maréˈa
miyáumai méˈa kanaán-iye séˈa méraumne.
13 Ísu Káráísiti fasiˈaémbá símakaisaˈa seyaafá-tántááˈó kempáˈó tiyáimba
fasiˈaénkwáráˈá tokéˈa méraumne.
14 Énifo umbai-tántááˈó kempáˈó tiyáimba kembiwí súwaˈnaimo uráamba kaweˈá
uráawe.

15 Aifaˈá ásé-aai kosimátímaˈmaeˈa wéiyeˈa kentí maramá Máséndóniyaa-marama
tuwéˈa fíˈo-fiˈom-barafaˈa kosimátímaˈmaeˈa wénowanda-kanaafimba kembiwí Fírípái-
naopaken-kwaasi aantemba wésuwaˈnai-eˈa tuwímbai-tantaaˈa násímakaawe. Maníkóní
waási fíˈon-daopimpakewi ímba násímún-aaima ísaraawe.

16 Tésáróníkaa-naopa'o komaéwándara'a tuwímbai-ika'a kembiwífínkémbá tuwímbai
timé'a ti'márówasa mánásímakaawe.
17 Nááwiya mánásimenaa-imayaa ímba wéunda pó'a násimiyawi Maníkó kawe'-méyámbó
timínda-meyanko iyíníye-imayaa wéune.
18 Épafarotaitasimba amé'a ai'márówana másímakain-tantaa'a aráá'a makáumne.
Másímakain-tantaa'a Maníkómbá ámakaamba asaa-wiyúmbá iséna aamoí wéin-
tantaakaamba makáumne.
19 Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraantafena kesí Maníkó seyaafá-tántáákóní áwáuma
póna kembiwísáféna wembó arááímo tain-tántáá'á timíníye.
20 Maníkó kentáásifowa wení fí'oran-awaumo waé'wae'a índa érai'-aain-iye.

21 Maníkóní waási Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraan-kwaasisafe'a sé'a kawe'-úmai
méraaro súne. Maníkóní waási kesé'o méraan-kwaasi kembiwísáfésa sésa kawe'-úmai
méraaro wésewe.
22 Maníkóní waási Rómu-naopa'o méraawiye Rómu-kamani óraakoni waásiti kísau
wémaewi kembiwísáfésa sésa kawe'-úmai méraaro wésewe.

23 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kembiwísé'a ména úwoi wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

Kórósi

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimakáiye. Póro Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkarowana méropa'a moóráwigon-awi'a Épáfarasi téna séna Kórósi-naopa'a Ísuni aampa'ó kun-kwáásífímbá karo'-áái wésimatimewe siyáiye. Maarán-kárô'-áái sésa Maníkó isasá waási owasá afufumpimbá fasi'aéntómbá méraawi-tuwi'a mósá máráaro sésa Ísuntafesa ímba Fasi'aénkómá póna wíyómpaken-kisau-waasiyaamban-iye sésa tuwímbai-tontafesa ímba naaró sésa kentú-aoisaamba wíyóro símai miyán-áái wésewe kosúwana Póro iséna miyán-áái tuwáíwae séna maanáúfái agaimái tuwówasarai Tíkíkaasiye Ónísímasiye mátímakaaye.

1 Kemá Póro maanáái maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Moóráwigon-awi'a Tímóti kentáási waásigo kesé'a méraisa'a agai-timúmpo ísáaro. Maníkó wení imáyáafinkemba kentáféna séna aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaifo ísáaro.

2 Kórósi-naopakewi Maníkóní waási Ísu Káráísitiye'o káásamaimo méraawi wembá ímba aúwáámba fasi'ámaimo méraawi ísáaro. Maníkó kentáásifowa úwoi túwa'nai ena faru wéuwatinkaintafe'a inaí súne.

3 Kembiwísáfé'o imáyáamo é'o inaimó súnda Maníkó Ísu Káráísitin-afowámpá'á súwi súne.

4 Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmbo é'o Maníkóní waási seyaafá'-wáásífímbó kentirumbó wétimen-aaima isé'a mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne.

5 Aifa'á moóráwigon-awi'a Épáfarasi érai'-aai ásé-aai simátimuwa'a ísaraanka'a wíyómpa'o Maníkómó to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'o méraamba pó'a Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba é'a Maníkóní waásifimba kentirumbá wétimewe.

6 Aifa'á Maníkó úwoi túwa'nai in-ááímá simátimuwa'a isé'a sé'a érai'-aain-iye suwaná minááígo kawe'ó uwátínkaraintemba minásé-ááígó seyaafá'-máráfá'á wété éna kawe'á wéuwatinkaiye.

7 Épáfarasi minásé-ááímó simátíma'mae iyáiwai wembá sirumbó ámakaundawi keséta kawe-kísáú wémaiwai súwa'nai ena kembiwífímbá Ísu Káráísitini kísau kowémaena ímba ifátuwena

8 tasimásimena séna Maníkóní ámútanko Kórósi-waasi imáyáa tímísasa waási tirumbá timésa wétuwa'nai-owe siyáiye.

9 Súwa'a isé'a inaí símae wéiye'a inaifínkémbá maarán-ááí súne. Maníkó wembó aráááimo wétaisama sáma kátinkaina'a awánewana Maníkóní ámútanko kawe'-ímáyáá timína'a

10 Fasi'aénkómbó aráááimo wétaintemba íyana tuwánéna aamoí ína'a miyáumai mémpinkemba fí'o-fi'on-kawe-kisau wémae'a Maníkómbá kawe'-úmaimo wéawanaantafe'a inaí súne.

11 Maníkó wení fasi'aémbá fí'onka'ma'mai-fasi'aentamba fasi'átinkainana umbai-tántáá'ó kempá'ó tínda ímba mindásafe'a imáyáa é'a fasi'ámai méraiyantafena wení fasi'aémbá timínana

12 Maníkó wení waásisafena to'mayaa úmai sámo kain-áémpá'ó káráwiyain-aempa'a makáimba kawe'á uwátinkena to'mayaa úmakaimba timíníye. Mindásafena kentirunkó kawe'á ína'a Maníkó kentáásifowampa'a súwi síyantafe'a inaí súne.

Káráísitini áwáuwe wení kísaugon-aai.

13 Waántáwanko kumeu'ó in-áémpákéwíní fasi'aénkó ta'ótokaimpinkemba Maníkó siyénasa ááninko wen-ímáyáámó iwáí káráwiyaipa'a mósinkowanasa

14 ááninko sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkenta faúsinkenasa kentáási sáwí-imayaa maisíyukaiye.

15 Maníkón-ane'ó súrantantaamo ímbo awánáúndasa Maníkómó méraintemba Ísu Káráísiti méraiwaintaamo awánáúndasa mindá Maníkóntá wéawanaumne. Maníkó wíyóne marawémó ímbo úmakonka'a Ísu Káráísiti ména úmakon-tantaakomba seyaafá'á íyáákaraiye.

16 Maníkó súwana Ísu Káráísiti seyaafá-tántáá'á úmarena wíyómpa'o wérain-tantaa'e marapá'ó wérain-tantaa'e étaamo awánáúnda-tantaa'e íntaamo awánáúnda-tantaa'e wíyómpa'o káráwiyaawiye fasi'aénkwáráwíyé óraa'o méraawiye miyán-tántáá'á seyaafá'á

úmakaiye. Ááninkon-awiˈo mósá maráíyantafena Maníkó súwana ááninko miyán-tántááˈá seyaafáˈá úmakaiye.
17 Seyaafá-tántááˈó ímbo wéronkaˈa ááninko maéˈéímba isaná seyaafá-tántááˈó úmakaimba wení fasiˈaéntámbá taˈótokaisana wenamááramaaˈa wéraiye.
18 Aˈnómpínkén-ímáyáágó seyaafáˈ-áúráˈó kárâwiyaintemba Maníkóní waási Káráísitin-áúraamba owaná wemá tiˈnónkáámbá éna kárâwiyaiye. Wemá aifaríˈa éna seyaafáˈnánká íyáákaindasafena wení waásiyaˈo kárâwiyaiwai póna wení waási aúíˈa úmai méraawini áwáuma póna Maníkó pukáimpinkemba íyáfasinankaraiye. Mindásafena wemá úmakaintantaakomba seyaafáˈá íyáákaraiye.
19 Maníkóní imáyáafinkemba wení fasiˈaémbá seyaafáˈá Ísu Káráísitimpimba wéraisana
20 Maníkó imáyáa éna séna kesááninko aaraa-táíyáˈá puwínana wení naaemó kumínda seyaafáˈnánká faru uwátínkáanasa wíyómpaken-tantaaˈe marapákén-tántááˈé símai kááísatinkaanasa kesópaˈa faru úmai ménaawe séna sáwí-imayaagomo taˈótokaimpinkenta faúsínkaraiye.

21 Maníkó minááímá kembiwísáfénawaraˈa siyáiye. Ááéma sáwíˈa éˈa sáwí-imayaa wéeˈa póˈa Maníkóní némpaˈa méˈa wení namuro-wáásíyáámbá úmai maéˈómbanifo
22 áání nko marapáˈá kumbéna pukáimba póna mindásafena símai kááísatinkena Maníkóndé-iˈa uwátínkarainana sáwí-aaima kempímbá ímba wérainana aaifimbó maitinkáínda-aai ímba wérainana Maníkómpáˈó mótinkaindasafena pukáiye.
23 Ááninko miyá uráifo aifaˈá Ísu Káráísitin-aai ásé-aai ísaraankaˈa timankúnkúmbo éˈa Maníkómó toˈmayaa úmakaimba imáyáa éˈa amuˈmaréˈa méraamba póna minááímó fasiˈámaimo imáyáamo úmae iyéˈo ímbo kaeˈ-ímáyáámó éˈo wenkáˈó timankúnkúmbo íyanamo éna Maníkón-ááninko kembiwí Maníkómpáˈá mótinkainana kempímbá sáwí-aaima ímba wérainana aaifimbó maitinkáínda-aaima ímba wéíniye.

Fasiˈaénkóní waásimo túwaˈnai uráin-aai.

Kemá Póro minásé-ááígóní kísau-waasi únasa seyaafáˈ-máráfáˈá simátímaˈmaesa wété wéowe.
24 Wétuwaˈnai-unda síˈo iníˈa uwásínkáámbanifo sirunkó kaweˈá wéiye. Ísu Káráísiti kentáféna séna kesí waási kesúwawaakaamba úmai méraan-kwaasi wétuwaˈnai-indaraˈa áíˈo índa-iˈa uwánkanaawe siyáinkaˈa minúmbái-tántááˈá kempáˈá tiyáisaˈa minkísáú maúndanifo wétuwaˈnai-unda síˈo iníˈa uwásínkáámba sirunkó kaweˈá wéiye.
25 Maníkóní waásiyaˈa kísau maéˈa wenáái seyaafáˈá simátímaˈmae iyéˈa kaweˈá uwátinkeˈa túwaˈnai ondasáféna Maníkó íyáfasisinkaraiye.
26 Ááéma Maníkó minááímá aúpáˈó makáimba ááémo paápé urón-kwaasiye minkáˈó paápé uráan-kwaasiye ímba ísaraawana káféˈa Maníkó weni waási wéaraatimiye.
27 Maníkó toˈmayaa úmai aúpáˈá makáimba imáyáa éna séna seyaafáˈ-wáásísáféˈa fíˈoran-kawe-tantaaˈo toˈmayaa úmakaunda aráátimenaumne siyáiye. Toˈmayaa úmai aúpáˈó makáimba maarán-iye. Káráísiti kempímbá méraimba póˈa weséˈa fíˈora-samo kaipaˈá méranaawe. Maníkó miyán-ááímá isáíwae séna káféˈa wení waásisa wésimasimiye.
28 Mindásafeta seyaafátá Ísu Káráísitin-aaisa wésimatimune. Seyaafáˈá Ísu Káráísitiyeˈo kááísamaimo mésa táákaefaen-kwaasiyaamba úmai mésa Maníkón-aaisafesa fasiˈámai imáyáa wéesa méraiyantafeta Maníkómó símakain-kaweˈ-imayaasanta simátímaˈmaeta wéiyeta séta kárâwiyoro súne.
29 Minkísáú áúwara-kisau intáféˈa siyáántán-kwiyéˈa wémaumne. Ísu Káráísiti fíˈora-fasiˈaemba wésimisana mifásíˈáénkó kaweˈá uwásínkáísaˈa siyáántán-kwiyéˈa minkísáú wémaumne.

2

1 Maanááímó simátíménda ísáaro. Kembiwísé Réóndísiyaa-naopakewiye kembó ímbo suwánaraawiye óraaˈ-imayaa éˈa inaí séˈa kawerá úmaiya méraao-imayaa wéeˈa óraa-kisauraamba úmai wémaeˈa
2 kesé miwíséˈa fasiˈámai méraiyantafena siráááima wétaiye. Moórá-mora-waasi kentirumbá timéˈa mimbórá-ímáyáá éˈa Maníkón-aai ísámai kaweˈá éˈa ímba kaeˈ-ímáyáá éˈa fasiˈámaimo méraiyantafena siráááima wétaiye. Maníkómó aúpáˈó makénamo aráátímakaimba minááígóní áwáuma ísu Káráísiti isaná minááígómbó kaweˈ-úmaimo isáíyantafena siráááima wétaiye.
3 Maníkóní kaweˈ-ímáyááwé kaweˈ-ááíyé Káráísitimpimba wéraimba Káráísiti weyáá imáyáasa símísata wéisaumne. Minááímó isáíyantafeˈa wésimatimune.

Fasiˈaénkóeˈo takááísamaimo méˈa maéˈmaeˈa úmae íyóro-aai.
4 Tuwímbai karoˈ-ááímá kentirumbá faiyaráíyaˈa kaweˈ-ááín-iye séˈa arááíwáéfo séˈa
minááímá wésimatimune.
5 Kembiwíséˈa ímba méraumpo ándáfaˈa némpaˈa méraundanifo kembiwísáféˈa imáyáa
wéune. Ísu Káráísitin-aaisafeˈo fasiˈámai timankúnkúmbo éˈo mimbórá-ímáyáámó éˈo
méraantafeˈa kembiwísáféˈa imáyáa únana sirunkó kaweˈá wéiye.

6 Minááímá isáíyantafeˈa óraa-kisau maiyáunda póˈa Ísu Káráísitiyeˈa taméˈa séˈa
kentáási Fasiˈaénkón-iye sembá póˈa weséˈo takááísamaimo méˈa maéˈmaeˈa úmae íyóro.
7 Taaigó ánúˈo marafímbó kuménamo taaimó taˈótóráísanamo fasiˈámaimo wéraintemba
Ísu Káráísiti kembiwíséˈa méraina'a fasiˈámai méˈa wenááisafeˈa timankúnkúmba úmae
iyíyana kentirumpimbá óraaˈa íníye. Moóráwigon-awiˈa Épáfarasi Ísu Káráísitin-aai
simátimuwaˈa iséˈa fasiˈaén-ímáyáá wéeˈa aamoí úmae íyóro.
8 Tuwímbai karoˈ-ááímá simátimesa ááéraan-kwaasiti aambá arááíwaesa waántá-
waasiti aambá arááíwaesa mindá ímba Ísu Káráísitin-aaifinkemban-ifo waásiti
máyáafinkemba úwoi-aaima pósa karoˈá simátinkesa taˈótóráafo káráwiyoro.
9 Maníkóní fasiˈaémbá seyaafáˈá Káráísitimpimba wéraisana waási kunúkáisaˈa
10 weséˈa kááísamai méraawana fasiˈaémbá tímísaˈa mifásíˈáénkwáráˈá sásáˈ-íˈa úmai
méraawe. Wemá káráwiyaawiyaˈe fasiˈaénkwáráwíyáˈé seyaafákáˈé káráwiyena
fasiˈaémbá tímísaˈa sásáˈ-íˈa úmai méraafo tuwímbai karoˈá simátinkesa taˈótóráafo
séˈa káráwiyoro.

11 Yúndaa-waasisa Maníkóní waásisa úne séta súsa kárámaisa araénáénta wéumpo
kembiwí ímba miyá wéofo kembiwísáféna Ísu Káráísiti maará uráiye.
Kentí sáwí-imayaago taˈótokaimpinkemba faútinkena wenaneˈá mékááísatinkaimba póˈa
Maníkóní waásin-owe.
12 Ísu Káráísiti pukáisasa utámakaafo kembiwí nombó máémba púwówasamo
utámáráánteniˈa wéowe. Maníkó Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankowaˈa
mindásafeˈa séˈa éraiˈa fasiˈaémbá tokéna miyá uráiye séˈa Káráísitiyeˈa kááísamaimo
méraantafeˈa íyáfasintinkaanteniˈa wéiye.
13-14 Kembiwí fíˈonkaa-waasi ombá sáwíˈa wéeˈa sáwí-imayaasafeˈo tiráááísafeˈo
wéon-ambo arááíwakaantafeˈa Maníkóní némpaˈo máúmbanifo Maníkó Káráísitinteˈa
kááísatinkena aúíˈa uwátínkaraiye. Kesáá Maníkóní ámáámba ímba ísámai kawetá
wéowananasa kesáámó sáwíˈo ówándasa aúfáífimba agaimarówana kentáási sáwí-
meyamba kentááfáˈá ímbo tíndasafena Ísu Káráísiti aaraa-táíyáˈá pukáimba póna
kesáámó sáwíˈo ówándasaawe sáwí-imayaawe Maníkó maisiyuwénasa Ísu Káráísitimbo
pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba íyáfasisinkenasa aúíˈa uwásinkenasa kentáási
sáwí-imayaasafena ímba imáyáa úmae wéiyiye.
15 Ísu Káráísiti aaraa-táíyáˈó pukáinkaˈa waántáwankoni fasiˈaéné wení kísau-waasiti
fasiˈaéné maisuwéna íyáákaraimba tiyésamo waásimo tínkankesamo tiyáántámbo taan-
tembá Ísu Káráísiti miyáumai seyaafáˈ-wáási túrankaˈa íyáákaraiye.

16 Ísu Káráísitimo kembiwísáfénawe sénamo uráintafeˈa karoˈ-ááímá simátínkáafo
séˈa káráwiyoro. Tuwímbai-waasi tuwímbai-tomba aambá faiyésa óraa-kanaa aambá
faiyésa wíyómbo taeyain-kánáá aambá faiyésa sambaatiyáˈá aambá faiyésa miyán-
tántááˈá aambá fáíkaafo kembiwímó miyán-tántáákómbó ímbo arááíwaiyasamo aaifimbó
maitinkáíyamba ímba ísáaro.
17 Mintántááˈá ánaaembo paápé índa-tantaakoni waaméˈa úmai arááátímakaimba
mintántáákóní áwáuma Ísu Káráísiti éna éˈa paápé uráiye.

18 Tuwímbai karoˈá sésa waási sáwísamban-iye sésa wíyómpaken-kisau-waasi-imayaa
mósá maréˈa aamoín-oro karoˈó sembá miwí táái ímba ísáaro. Miwí kaainkáámbó
awánaan-aaima wésimatimesa sésa mindásafeta seyaafáˈá íyáákaraumne sésa miwítí
sáwí-imayaafinkemba karoˈ-ímáyáá wéesa miwí túma maimaé iyésa
19 Ísu Káráísiti kentááráˈó káráwiyaiwaimba ímbo taˈótóráámba áúkaawe. Aˈnónkó
seyaafáˈ-áúwáwáákáˈó káráwiyaisanamo ánúnkomo seyaafáˈ-áúfáˈó taˈótokaisanamo
óraaˈo intembá Káráísiti wení waásiyaˈa káráwimai taˈótokaisasa Maníkóní
imáyáafinkemba óraaˈa wéofo minkáróˈ-wáási Káráísiti kentááráˈó káráwiyaiwaimba
ímbo taˈótóráámba áúkaawe. Mindásafeˈa miwí táái ímba ísáaro.

Káráísitinteˈa kááísatinkena aúíˈo uwátínkarain-aai.

20-21 Ísu Káráísitimo pukáintemba kembiwí wemó uráintembo uráamba waántá-waasiti aambá arááíwauwana minánkó ta'ótokompinkemba Káráísiti faútínkaraiye. Marapákén-kwáásí aambó fáí'makaan-tontafesa sésa ímba né'a ímba uwá'namai awáné'a ímba ta'óto'mai awánaaro sen-ááímá nóra séra wéaraaiwaeo.
22 Minááímá waásiti imáyáafinken-aaima marapákén-tántáá'á póna náíyamba úwoi násuwanaawe.
23 Miyán-ááí sésa wíyómpaken-kisau-waasi-imayaa mósá marésa karo'á sésa waási sáwísamban-iye sésa kentú-aoisaamba wíyóro sewasá tuwímbai tuwánésa karo'á sésa kawe'-ímáyááwáráwín-owe sembánifo miyán-ámbó arááíwáémba sáwí-imayaasafesamo tiráááísafesamo ombá ímba kanaa'á maisuwáínana tai'áínífo úwoi waé'wae'a íníye. Mindásafe'a ímba kawe'-ímáyááwárá'-wáásín-owe seró.

3

1 Maníkó kembiwí íyáfasitinkena Ísu Káráísitinka'a kááísatinkena aúí'a uwátínkaraimba pó'a wíyómpaken-tantaatafe'a imáyáa é'a aamoí é'a Káráísiti Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mérain-aempaken-tantaatafe'a imáyáa é'a aamoín-oro.
2-3 Púwón-kwaasimo imáyáamo ímbo ontembá kembiwí miyáumai marapákén-tántáá'á ímba imáyáan-oro.

Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraamba Maníkó miyáumai wentáféna fasi'ámai méraiwae séna wégarawiyiye. Mindásafe'a marapákén-tántáátáfé'a ímba imáyáa é'a wíyómpaken-tantaatafe'a imáyáa úmae íyóro.
4 Ísu Káráísiti aúí'a úmai méraawini áwáugoma pó'a kumíndara'a wesé'a mé'a fí'ora-sagaen-aempa'a méranaawe.

Aúí'a uwátínkáfa'a wéiyiyemo siyáin-aai.
5 Mindásafe'a tai'áíndasafe'a sáwí-tantaatafe'o tiráááísafe'o wéowanamo wétafisin-tantaa'a túwáaro. Mindá maarán-tántáá'án-iye. Maa'u-tántáá'ó owíyé tigaesáfé'o owíyé sáwí-tantaatafe'o tiráááísafe'o

owíyé túrande-urandemo owíyé miyámó ombá túwáaro. Túrande-urandemo owí marapá-tántáátáfésa aamoí ésa Maníkóntáfésa ímba aamoimó wéomba túwáaro.
6 Maníkón-aai ímba ísámai kawe'ó ombá miyá-sáwí'á wéomba póna Maníkó aaisambá séna sáwí-meyamba timíníye.
7 Ááéma kewárá'á miyá-sáwí-ámbá arááíwae'a miyá uráawe.

8 Miyá umbánifo káfé'a tínaaemba uwáméro. Mindá maarán-iye. Aaisambó sewíyé tíyántafesamo owíyé sáwí-tirumbo márááwiye símaimo sáwí'o uwátínkááwiye sáwí-aaimo sewíyé miyán-tántáá'á tínaaemba uwáméro.
9-10 Sáwí-waasi mére'a miyá-sáwí'á uráambanifo é'a ifátuwe'a aúí'a úmai mé'a Maníkóní áwáumo kawe'-úmaimo awánáíyantafena wenkáání'a úmai aúí'a uwátinkena miyáumai aúí'a uwátínkáfa'a wéiyifo kempínkémbá karo'-ááímá ímba seró.
11 Maníkó miyá uráintafena maarán-ááímá ímba aifaráán-ááín-iye. Tuwímbai Yúndaa-waasi owasá tuwímbai fí'onkaa-waasi owasá túmo kárámaimo araénáémbo owí owasá tuwímbai ímbo túmo kárámaimo araénáémbo owí owasá óraa'-amo'nafaken-kwaasi owasá wayó-kísáúmó máén-kwaasi owasá úwoimo méraan-kwaasi owasá miyá wéofo minááímá ímba aifaráán-ááín-ifo Ísu Káráísiti aifarí'a éna wení waási seyaafápímpá'á méraiye-aai aifaráán-ááín-iye.
12 Maníkóní waási-i'a owaná arumbá tiména simámarena séna kemparí'a uráamba pó'a maará íyasa tuwánánááwe. Tiruntafé'a é'a kawe'á uwátinke'a kentúma ímba maimaé iyé'a faru uwátinke'a umbai-tántáá'ó wéraimpimba fasi'ámaimo méraamba ímba ifátuwe'a
13 ímba nóraraamba aaisambá sé'a tuwímbaimo sáwí'o uwátínkémba ímba imáyáa é'a anondáá miyán-oro. Fasi'aénkó kentí sáwí-imayaamo maitiyuwéna ímbo anondáámo sáwí-meyambo tímíntemba kembiwíwárá'á miyán-oro.
14 Miyámó ombá kembiwífímbá seyaafápímpá'á tirumbá wétime'a miyámó é'o é'a mimbórá-ímáyáá wée'a miséyááfá'-ááísáfé'a kawe'-úmai méranaawe.
15 Mimbórá-ákúní'a úmai mé'a aáno úmai méraiyantafena Maníkó simámakaimba pó'a Ísu Káráísitimo farumó uwátínkáímba kentáásirumpimba waé'wae'a ínkwae-imayaa é'a súwiyo seró.
16 Ísu Káráísitini fí'oka'ma'mai-aaigo kentirumpimbá óraa'a íno. Kembiwífímbá kawe'-ímáyááfínkémbá wenáái mósimam-besimamba úmae wéiye'a arupíse uwátinke'a Maníkómpá'á súwiyo wése'a Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakáan-aaima sé'a imá sé'a

Maníkóní ámútanko simátímakain-ima sé'a Maníkóntáfé'a tirumpin-áámóí wée'a imá seró.
17 Kísaumo wémae'o aaimó sembá Fasi'aénkó Ísuni fasi'aéntámbá miyá wée'a wemá kembiwísé'a méraintafe'a Maníkó kentáásifompa'a súwiyo seró.

Aarakwá'é tíráá'marine miwí táái.
18 Aresómbá ísáaro. Fasi'aénkóndén-ofo kentuwaai-táái ísáaro.
19 Waaimá ísáaro. Kentuwaainíntómbá tirumbá timé'a ímba sáwí'a uwátinke'a kawe'á uwátínkáaro.
20 Iyámpóí-inaamaru ísáaro. Seyaafá- tántáátáfé'a kentinófoi-taai ísáaro. Miyámó íyanamo éna Fasi'aénkó aamoí íníye.
21 Iyámpóí tifoísái ísáaro. Kentí iyámpóímo arupíse uwátinkanaemo sembá kentí iyámpói sáwí'a úmaesa íyófo-imayaamo é'a ímba sáwí-aaifinkemba síyasa miwí tíyámba oro.

22 Wayó-kísáúmó máén-kwaasi ísáaro. Seyaafá-tántáátáfé'a kentí óraa'-waasi-taai ísáaro. Miwí túranka'a aamoí uwásinkaiwae aantemba ímba miyán-káwé'á wée'a úwoi-kanaawara'a miyán-káwé'á é'a Fasi'aénkóntáfé'a táátafe-imayaa wée'a kentí óraa'-waasiti kísausafe'a ímba kae'-ímáyáá é'a kawe'-úmai máéro.
23 Kísaumo wémae'a sé'a ímba kesí óraa'-waasiti kísau aantembanifo Fasi'aénkóní kísau wémaumne sé'a kawe-kísáú wémae'a kawe'án-oro.
24 Miyámó wéomba maarán-ááí imáyáan-oro. Fasi'aénkó wení waásisafena to'mayaambó úmakaimba mimbéyámbá timíníye. Fasi'aénkó Káráísiti kentí óraako-úramba ména kentí méyámbá tiména
25 sáwí'o uráawi sáwí-meyamba timíníye. Ímba tuwínkaa'-úmai-meyamba timínífo arupíse úmai-meyamba timíníye.

4

1 Wayó'-wáásítí óraa'-waasi ísáaro. Kentí wayó-kísáú-wáásíyá'á arupíse úmai kawe'-úmai káráwiye'a maarán-ááí imáyáan-oro. Miwítí óraakoe kentí óraakoe mimbóráwígómá éna wíyómpa'a méraifo arupíse úmai káráwiyoro.

Inaí sésa arupíse ésamo on-ááí.
2 Seyaafá'-wáásí ísáaro. Inaí símae wéiye'a miyámó wéomba ímba fí'o-fi'on-imayaamo íyamba inaimó sen-ímáyáá é'a Maníkómpá'á súwiyo seró.
3 Inaimó wésemba kentáásáfé'wara'a súwa'nai e'a seró. Maníkómbá áísai íyana aambá wiyínata ásé-aaisa simátimenaumne. Minááímá aúpá'á makéna aráátímakaimba minááígóní áwáuma Ísu Káráísitin-iye. Aúpá'ó makéna aráátímakain-aaimo simátimewandarakemba aaisambá siyésa ándáfa'a mósínkaraawe.
4 Maníkó minkísáú símakowa'a maiyáundanifo wenáái afora'ó simátíméndasafe'a súwa'nai e'a inaí seró.

5 Maníkómpá'á ímbo taméraan-kwaasifimba
kawe'-ímáyááfínkémbá kawe'-úmai mé'a kanaamó wéraindara'a miwífímbá Maníkóní kísau maimaé íyóro.
6 Aaimó wésemba sásá-ááíye ásé-aai aantemba wésemba pósa tísai íyamba anondáámo simátimiyan-aaima ímba saafá é'a ásé-aai aantemba simátíméro.

7 Kentáási waásigon-awi'a Tíkíkaasi wen-ímáyáá wéundawi kentópa'a wémena kesáái seyaafá'á kosimátiminiye. Kesáámó úndantemba Fasi'aénkóní kísau-waasi ména minkísáú ímba ifátuwena kawe'-úmai wémaena
8 kentáásáái kosimátimena fasi'átinkaindasafe'a ai'maráúnana kentópa'a wémena wíníye.
9 Moóráwigo kentí naaópakewin-awi'a Ónísímasi wemá kentáási waásigo éna wen-ímáyáá wéundawi kawe-kísáú wémaiwai wesé'a wémesarai kentááfímbó paápé uráin-tantaakon-aai kosimátimeyaaye.

10-11 Moóráwigon-awi'a Árísítakasi kesé'o ándáfa'o méraiwai kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro sisaná Páánápáasi anááfáígon-awi'a Mááka kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro sisaná moóráwigon-awi'a Yósúwa moórá-awi'a Yásítasi kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro wésiye. Aneka'á maanááímá simátime'a súne. Máákaamo kentópa'o wémenamo wíndamo é'a kawe'á uwánkáaro súne. Yúndaa-waasi Ísu Káráísitiye'o

kááísamaimo méraampinkemba minkáúmbó-wáási aantemba kesé'a kísau wémaesa Maníkómó káráwiyaipa'o waásimo méraiyantafesa kesé'a
kísau wémaesa wéfasi'asinkaawe.

12 Moóráwigo kentí naaópakewi-awi'a Épáfarasi kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro séna wemá Ísu Káráísitini kísau-waasi éna kembiwí túwa'nai ena fasi'ámai inaí símae wéiyena Maníkómpá'á maarán-ááímá wésiye. Maníkón-aai fasi'ámai ta'óto'mai kawe'á é'a Maníkómbó arááímo táínda-i'a seyaafá'á wée'a táákaefaen-kwaasiyaamba úmai fasi'ámai méraiyantafena mindásafena inaí wésiye.
13 Kembiwí Kórósi-naopaken-kwaasiye Réóndísiyaa-naopaken-kwaasiye Írápórisi-naopaken-kwaasiye túwa'nai índasafena óraa-kisaumo wémaimba awáné'a simátimune.
14 Moóráwigon-awi'a Rúku wen-ímáyáá wéundawisa kentáásí tíyofain-kwaasi éna kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro sisaná moóráwigon-awi'a Tímasi kembiwísáféna séna
kawe'-úmai méraaro wésiye.

15 Maníkóní waási Réóndísiyaa-naopakewisafeta séta kawe'-úmai méraaro séta Maníkóní waási Nímpaani naaúmpa'o túwaandu owísáféta séta kawe'-úmai méraaro súnda kosimátíméro.
16 Maanáúfáífínkén-ááímá toráumai síya'a seyaafá'á ísásuwe'a ti'maráíyasa maimaésa Maníkóní waási Réóndísiyaa-naopa'o méraawi mátimiyasa toráumai ísáaro. Miwísáfé'o tímakaunda-aufai timíya'a mimpínkén-ááímá ísáaro.
17 Moóráwigo Ákípaasimba simáme'a súne. Fasi'aénkó ámakain-kisau fasi'ámai wémae tai'aaó siyé simáméro.

18 Ayáíyá'á kemá Póro agaimaráúmpo toráumai awíyé'a wenayáánaufi'an-ifo wenááin-iye sé'a ísáaro. Kemá Póro súne. Kawe'-úmai méraaro súne. Kemó ándáfa'o méraunda-imayaa wée'a Maníkómpá'á inaí símae íyóro.
Maníkó úwoimo wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai tai'áiye.

1 Tésáróníka

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanááímá agaimái Tésáróníkaa-naoraa-waasifa'a agaimái mátímakaiye. Póro ásé-aai kosimátimuwasa isésa érai'e sésa Ísumpa'a timankúnkúmba uráawe. Minááí Aantá-waasi-taai-aufaifimba 17:1-9-fimba wéraiye.

Ísun-aai Póro fí'o-fi'on-daopa'a kosimátimena Kórinti-naopa'a koméronka'a Tímóti Tésáróníkaa-naopaken-kwaasi-taai kosimátimena wéaisai-un-aaima kosimámuwana anondáá-aai agaimái timúwasa mátímakaawe.

1 Kemá Póro maanááí maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Moóráwigon-awi'a Sáírásiye moóráwigon-awi'a Tímótiye kesé'o méraayanka'a moórá-aai sénaumpo ísáaro. Tésáróníkaa-naopakewi Maníkóní waási ísáaro. Maníkó kentáásifowae'o kááísamaimo mé'o Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraawi ísáaro. Maníkó úwoi wétuwa'nai-ena faru wéuwatinkaintafe'a inaí súne.

Tésáróníkaafaken-kwaasi Maníkómpá'á timankúnkúmbo uráan-aai.

2 Inaimó súndarataamo únda kembiwísáféta imáyáama éta Maníkómpá'á aasiyaasí súwiyosa wésune.

3 Ísun-aaisafe'a timankúnkúmba é'a pó'a wení kísauma kawe'-úmai wémaewe. Maníkómbá tirumbó wéametafe'a pó'a kawe-kísáúmá fasi'ámai wémaewe. Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti érai'a kumíníye sentáfé'a pó'a fasi'ámai mé'a wéamu'maraawe. Miyáráán-úmai méraantafeta imáyáama éta Maníkó kentáásifowampa'a súwiyosa súne.

4 Maníkó arumbá tiména wení waási-i'o uwátínkaraimba éta tuwánaraumne.

5 Ímba kentáásí imáyáafinkemba úwoi-aaisa kosimátimewandanifo Maníkóní Ufaen-ámútánkó keséta mérowata Maníkóní fasi'aénkwárá'á ásé-aai kosimátimeta ásé-aaisafeta simankúnkúmba fasi'ámai uráundasa minásé-ááí kosimátimewanata ísaraawe. Ísówata séta Maníkóní waásin-owesa siyáumne. Kesétaamo maéwándarata wétuwa'nai-eta méraawana'a suwánaraawe.

6 Fasi'aénkómó úntenkwara kesáámó ówándantenkwara'a miyá uráawe. Miyámó umbá umbaí tiyómbanifo ímba ifátuwanae sumbá simátímakon-aaima méta'otokaawe. Maníkóní Ufaen-ámútánkó imáyáama timúwa'a tirumbá kawe'-úmai mé'a ásé-aai méta'otokaawe.

7 Miyáumai mérowasa pósa Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo on-kwáásímá Máséndóniyaafakene Ákáyaafakene miyáumai-naoken-kwaasi kembá tuwánésa kemó un-tembá miwí uráawe.

8 Fasi'aénkón-aai kentópakemba simátíma'maesa kuráawe. Ímba Máséndóniyaa-waasiwara Ákáyaa-waasiwara aantembanifo seyaafá'-áémpákén-kwáásíwárá'á ísaraawe. Maníkón-aaisafe'o timankúnkúmbo on-ááí seyaafá'-áémpákén-kwáásí ísaraawe. Maníkómpá'ó kááísamai méraan-aai é'a ísáámba póta ímba anekatá simátimenaumne.

9 Kempátáámó komaéwándara'a kawetáámó uwásínkarontafesawe sésa kawe'-ááí wésewe. Waántá-waasiti aambá tuwésa Maníkómpá'á tiyóntafesawe sésa kawe'-ááí wésewe. Maníkó fasi'aénkwáráwí érai-Fasi'aenko wení kísau wémaentafesawe sésa kawe'-ááí wésewe.

10 Aneka'á wíyómpakemba Maníkón-ááninko Ísu kumíníye sé'a wéamu'maraantafesawe sésa kawe'-ááí wésewe. Maníkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankowana sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faúsinkenasa kawepátá mósinkena séna Maníkó aaifimbó maitinkáíndara'a faútinkaundawi ímba maitinkáíníyemo siyáiwaimba amu'máráantafesawe sésa kawe'-ááí wésewe.

2

Tésáróníkaafa'a Póro kísaumo maiyáin-aai.

1 Kentáásí waásisono. Kesé'o komaéwándarata áúwara-kisaumo maéwándasa éta suwánaraawe.

2 Ímbo kentópa'o kówánda-kanaafinta Fírípái-naopa'a komaéwánasasa suwánésa sínkamesasa sáwítaamo uwásínkón-aai é'a ísaraawe. Maníkó wení fasi'aémbá símakowanasa póna ímba sáá'a úwata ímba tiyawembá ówándasa Tésáróníkaafata kentáá Maníkóní ásé-aaisa kosimátímakaumne. Sáwí'o uwásínkówisa umbaisá siyómbanifo ímba tuwááwándasa

3 ímba karo'-ímáyááfínkémbá simátimeta ímba aare-úmén-ímáyááfínkémbá simátimeta
ímba waé'wáé-ááífínkémbá simátimewandasaanifo
4 Maníkó kentáásáféna séna kesí waási ontáfé'a ásé-aai kosimátíma'mae'a koró
súwata simásímakain-aai kosimátíma'maeta kuráumne. Maníkó wen-ísarena kesiruntá
tuwináínda póta kísau wémaeta séta waásimo suwánésasaamo ésa tuwímbai aamoí íyasa
tuwímbai ímba aamoí íyamba póna Maníkó suwánénasa aamoí íníye-imayaa éta kísau
wémaeta
5 kentópa'a ásé-aai kosimátimeta ímba tirunkáámbá kofaiyá'mai-aaifinkemba
kosimátimewandasa ísaraawe. Ímba símai
fí'owani moparáwíntáféta súraniyamba wéeta kosimátimewandasa Maníkó
suwánaraiye.
6 Ímba símaimo kembiwíwárá fí'on-kwaasiwara'a kesúwíta óraa'a ónae-imayaan-
ofo séta kosimátímakaumne. Kesé'o maéwándarata Ísu Káráísiti si'marón-kwaasisa
ówándanifo ímba óraa'-waasi-ita úmai méta
7 wempatá úmai méta aaregómó wení iyámpóímo káráwiyintenta uráumne.
8 Kembiwí kesiruntá tímaketa Maníkóní ásé-aai kosimátimeta sínkamiyata puwúnafo-
imayaa ínta ówándasa Maníkóní ásé-aaisa kosimátímakaumne.

9 Kentáási waásisono. Kesé'o maéwándarataamo fasi'aén-kísáúmó maéwánda tááka'a
makáawe. Maníkóní ásé-aaimo simátimewandasa aafáyáara'e fenómpinka'e nó'waane
kísausa maiyáumne. Tómbá ímba úwoi simíwae séwándasa tómbá méyánúmai wéneta
maiyáumne.
10 Kembiwí Maníkómpá'á timankúnkúmba uráawise'a maéwándarata kawe'-úmai
arupíse úmai méta ímba sáwí'a ówándasa maéwána'a suwánontemba Maníkówárátá
suwánaraiye.
11-12 Tifoísáímo kentí iyámpóímo káráwiyonten-úmai moórá-mora kesáámá káráwiyeta
méta faru uwátinketa Maníkón-aai kawe'-ááímá wésimatimeta séta miyáráámbá
íyantafe'a Maníkómbá aráái wáíyana Maníkó aamoí íníyesa siyáumne. Maníkó wésimba
pó'a wemó kawáánipa'o wení sámo kaipa'á táméranaawe. Miyámó íyantafe'a Maníkómbá
aráái wáíyana wemá aamoí íníye.

13 Maarán-ááíwárátá Maníkómpá'á aasiyaasí súwisa súne. Maníkón-aai
simátimewandarata kembiwí sé'a waási-taain-iye ímba sumbá Maníkón-aain-iye sé'a
tirumpimbá fasi'ámai méta'otokaawe. Simátímakaunda-aai érai'a Maníkón-aain-iye.
Simátímakaunda-aaisafeta timankúnkúmba ombá póna minááígó wétuwa'nai-iye.
Mindásafeta iséta Maníkómpá'á aasiyaasí súwiyosa súne.

14 Kentáási waásisono. Yúndaa-aempaken-kwaasi Fasi'aénkóní waási Ísu Káráísitiye'o
kááísamaimo méraan-kwaasifa'o paápé uráintemba kembiwíwárá'á miyá uráiye.
Yúndaa-aempaken-kwaasimo miwífínkémbá Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba
wéompinkemba sáwí'o uwátínkaraantemba kentí waási kembá sáwí'a uwátínkaraawe.
15 MinYúndáá-wáási tíwá'náma naaófá'á Maníkón-aai simátímakowi tínkanto'naamai
úmae wéiyuwasa putásowasa maimaé wéiyesa matínkámae íyówasa miwí tísaafitantamba
ésa káfé'o méraawi Fasi'aénkómbá Ísumba tufúwana puwúwasa kentáámá sáwí'a
uwásinkesa arááíwakaawe. Miyámó untáféna Maníkó ímba aamoí uwátínkaraiye. Miwí
seyaafá'-wáásítí namuro-wáásíyáámbán-owe.
16 Maníkó sáwí-ampakemba kawe'-ámpá'ó métinkaindasafeta fí'onkaa-waasisafeta
Maníkón-aai simátíma'maeta wégundasa Yúndaa-waasi aambá fáísinkesasa seyaafá'-
wáásítí namuro-wáásíyáámbá wéowe. Tíwá'náti sáwí-kisauwara'a káfé'o méraan-kwaasi
maimaé wéiyowana káfé'a Maníkó aaisambá wétiyiye.

Póro aneka'á kotuwánánaemo siyáin-aai.

17 Kentáási waásisono. Kembá tiyuwéta maanká'á ampáánká'á taméta kembiwísáféta
imáyáa áfááraumai wéeta kembó kotuwánaanda-antafeta wésaafa-eta
18 aneka'á kotuwánánae séta kemá Póro sé'a aneka'á kotuwánánae símasima'a wéunana
waántáwanko aambá fáísinkaraiye.
19 Ánaaemba Fasi'aénkó Ísumo kumínda aúranka'a kométa nóintafetaawa
amu'maránaum nóintafetaawa aamoisá ónaumno. Kembiwísáféta imáyáa éta aamoisá
ona'á
20 kentáá súwí'a mósá maráíyana sirunkósá aamoí íníye.

3

1 Kentáfékai óraa'-imayaa wéekainifo maankákáí maékai kembiwí fí'opa'o
méraantafekai Áténisi-naopa'a keráí maékai
2 Tímótimba ai'marááwáyana kentópa'a kuráiye. Tímóti kentáási kawe'-wáási póna
wesé keséta Maníkóní kísausa wémaunanasa póna Ísu Káráísitini ásé-aai simátíma'maena
wéwiye. Koáfomba faiyáína'a Maníkómpá'á timankúnkúmba fasi'ámai íwae sé'a
Tímótimba ai'marááwánana kuráiye.
3 Maníkón-aai ímbo ísááwi sáwí'a uwátinkaiya'a Maníkómbá aúwáafo sé'a Tímótimba
ai'marááwánana kuráiye. Maníkó séna kesááimo ímbo ísááwi sáwí'a uwátinkanaawe
siyáimba pósa kentáá sáwí'o wéuwasinkaamba é'a ísaraawe.
4 Kesé'o maéwándarata séta sáwí'a uwásinkanaawemo siyáundasa káfé'a mápaape-isa'a
wéawanaawe.
5 Kemá imáyáa é'a waántáwanko séna Maníkómbá auwésa kesáái isáíwae sintáfé'a
miyá uráawe. Maníkómpá'á timankúnkúmba wéoo sé'a kentáái isánae sé'a Tímótimba
ai'marááwánana kentópa'a kuráiye. Kentópa'a kísaumo komaéwánda áúwara-kisauma
maiyáunda káfé'a minkísáúgón-áúma áwiyo'wifo sé'a Tímótimba ai'marááwánana
kuráiye.

6 Tímóti kentópa'a koména kouweréna kesópata téna kembiwísaféna séna Maníkómpá'á
tirumbá timésa wenká'á timankúnkúmba fasi'ámai owé séna ásé-aaisa tasimásímakaiye.
Kembiwí kentáfé'o sé'o kawe'-ááí siyémó senkwárá'á tasimásímakaiye. Kesáámó
sétaamo kembiwí kotuwánánaemo súna'o kentáásáfé'o tatuwánanaemo senkwárátá
tasimásímakaiye.
7 Maníkón-aai simátimundarakemba tuwímbai sáwíta uwásínkáánka'a Maníkón-
aaisafesa timankúnkúmba fasi'ámai on-ááí tasimásímakaimba póna áfombo faiyáín-aai
tasimásímakaiye.
8 Fasi'aénkómpá'ó kááísamaimo fasi'ámaimo méraan-aai iséta póta kawetá úmai
méraumne.
9 Maníkómpá'á fasi'ámai méraawata póta Maníkónópata kentáásirunko kawe'á wéisata
Maníkómpátá súwi súne.
10 Kentópataamo konda-ámbá Maníkó wi'maráíndasafeta fénáímpinka'e aafáyáara'e
Maníkómpátá fasi'ámai áísai úmae wéiyune. Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba ombánifo
moóráfa'a wétuwaantafeta kotúwa'nai ónae séta Maníkómpá'á fasi'ámaisa súne.

11 Inaí súndasa pósarai Maníkó kentáásifowae Ísu kentáási Fasi'aénkóe úmai
kentópataamo konda-ámbá wisinkáyááye.
12 Inaí súndasa póna kesiruntá áfááraumai tímakaundanten-úmai Fasi'aénkómá imáyáa
timína'a moórá-mora kentirumbá timé'a seyaafá'-wáási kentirumbá timé'a ménaawe.
13 Miyá íyana Maníkó kentirunkómbá fasi'átinkaina'a Ísu kentáási Fasi'aénkómó wení
waásise'o kumíndara'a Maníkó kentáásifowan-aúranka'a kawe'-úmai méraiyana sáwí-aai
kempímbá ímba wéraindasafeta inaí súne.

4

Miyásáámó wéunanasaamo Maníkómó aamoisáámó wéuwasinkain-aai.

1 Kentáási waásisono. Moórá-aaiwara'a ísáaro. Fasi'aénkó Ísuwe'o kááísamaimo
méraundasafeta wa'wiséta óraaka'a simátimeta séta Maníkómbó aráááimo taiwáíní
áwáumo aráátimundasa aráááiwa'mae'a wéwiyana Maníkó tuwánéna aamoí uwátinkainiye.
Minááígóní áwáuma é'a wéaraaiwaefo miyáumai aráááiwa'mae'a koró.
2 Fasi'aénkó Ísu simásímakain-amaanta simátimewanda é'a isé'a wéaraaiwaewe.
3 Maníkó maarámó íyantafena aráái wétaiye. Kembiwí Maníkómpá'á té'a wendé-í'a
taúráaro. Aare-úméné inaamaru-úméné aséráaro.
4 Waaimó é'a aaremó maíyamba arupíse úmai máéro. Miyámó íyamba Maníkó miyámó
íyantafena aráái wétaiye.
5 Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasimo ontembá ímba miyán-oro. Pói-iyankomo waafán-
ínímbó máéntemba ímba miyán-oro.
6 Maníkóní ámáámba miyáumai wéraintafe'a aaremó maíyamba kentí waási ímba sáwí'a
uwátínkáaro. Ááéma óraaka'a simátimeta séta miyá-sáwí-ámpá'ó wíyanamo éna Maníkó
umbai-méyámbá timíníye.
7 Maníkómó wení waási-i'o uwásínkáinta kawe'ó úmaimo méraandasafenasa
wéuwasinkaiye. Ímbo sáwí'o úmaimo méraan-ita wéuwasinkaiye.

8 Mindásafesa súnda-aai isésa tínaaeni'o uwátimiyawima ímba waási aantemba
tínaaeni'a uwátimenaafo Maníkó wení Ufaen-ámútámbó tímiwainkwara'a tínaaeni'a
uwámenaawe.

9 Kembiwí kentí waási Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmbo on-kwáási moórá-mora ken-
tirumbó tímén-aai Maníkó aráátímakaimba pó'a é'a miyá wéofo moórá-mora kentirumbó
tímén-aai maankwándááífímbá ímba agaénaumne.
10 Kembiwí Máséndóniyaa-aempaken-kwaasi Maníkóní waási é'a kentirumbá
tímakaawe. Óraaka'a séta moórá-mora kentirumbá tíma'mae'a íyóro súmpo
11 fasi'ámai imáyáa wée'a faru úmai mé'a kentúra'a káráwiye'a tómbó maíyantafe'a
kísau máéro. Minááímá éta simátímakaunda
12 miyá é'a kísau maíya'a Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasi tuwánésa kembiwísáfésa
kawe'-wáási owémá sénááwe.
Miyá é'a kísau maíyana ímba táái táíníye.

Fasi'aénkómó kumínda-aai.
13 Kentáási waásisono. Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo un-kwáásímó
púwówasamo utámakaan-kwaasisafe'a tirunkó sáwí'an-ifo séta
érai'-aaimo simátíménda ísáaro. Maníkómpá'ó ímbo kááísamaimo mésamo Ísu
kumíndara'o pukáampinkembo íyáfasinaiyantafesamo ímbo amu'máráan-kwaasi tirunkó
sáwí'a wéifo kembiwí miyán-ofo séta senda-ááísá ísáaro.
14 Ísu pukáimpinkemba íyáfasinkaintafeta érai'esa súmpo Ísun-aaisafesamo
timankúnkúmbo ésamo pukáan-kwaasi Maníkó miwíwárá Ísunkwara'o tiyáínda-aaisafeta
érai'esa súne.
15 Simátíménda-aaima Fasi'aénkómá siyáin-aain-iye. Fasi'aénkómó kumíndara'a úwoimo
túmó aráan-kwaasi pukéwi aifa'á ímba íyáákanaawe.
16 Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi aaí sínana Maníkóní uwíyenko óraaka'a aaí
sínana Fasi'aénkó óraaka'a wésindafinkemba wíyómpakembo kumínda Ísu Káráísitin-
aaisafesamo timankúnkúmbo ésamo pukáan-kwaasi aifa'á íyáfasinaiyata
17 Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúmbo étaamo úwoimo súmó aráandawisa ku-
farámbainata ainámpímbá aifa'ó iyáawise'a itúwaandu éta Fasi'aénkómbá iawánéta
miyáumai aasiyaasí Fasi'aénkóe'a maé'mae'a ónaumne.
18 Mindásafe'a simáti-simati wée'a fasi'átinke'a méraaro.

5

Fasi'aénkó kumíndasafetaamo to'mayaa onda-ááí.
1 Kentáási waásisono. Fasi'aénkó Ísumo kumínda-kanaa ímba ísare'a
maankwándááífímbá ímba agaiyáumne.
2 Kemá ísaraawe. Nó'waamba umén-kwáásímó kafífímbó tentenkáán-úmai Fasi'aénkó
Ísumo éna miyáumai kumíníye.
3 Waásimo maarámó sentembá káfé'a kawe-kánááfímbá aáno úmai méraumne
síyambanifo minúwóíyáámbó éna sáwí-kanaago téna tasáwí'a uwátinkainiye. Aaregóní
kanaamó tisanamó imbá iyámpói wéma'ankaiye. Miyámó ontembá misáwí-kánáágómó
éna ímbo asétinkainda seyaafá'nánká ta'ótorainiye.
4 Kentáási waásisono. Umén-kwáásígómó kentí moparáwímbó tamaimaiyáina'o
awáné'o é'a táátafe'a íyambanifo ímba kumeupá'á méraamba póna Fasi'aénkó Ísumo
kumínda ímba táátafe'a ónááwe.
5 Kembiwí sámo kaiwáín-áráátomba owatá kesááwárá'á ímba kumeukóndésá úmpo
sámo kaiwáíndésá úne. Ímba sáátafeta ónaumne.
6 Tuwímbaimo ombá Ísumo kumínda-imayaa ímbo ombá káátumo wáéntenkaamba wéofo
kesáá ínta miyásá éta káráwimaisa kawe'-ímáyáásá úmaisa ménaumne.
7 Waási nó'waamba tún-kwáéwasa uwóí'o on-dómbó naan-kwáási nó'waamba nésa
uwóí'a ónááfo
8 kesáá sámo kaiwáín-áráátomba póta ímba miyáráántá ondasá kawe'-ímáyáá úmaisa
ménaumne. Miyáumai méta wenókáámbó faférimaisaamo méraundantemba Maníkómpá'á
simankúnkúmba éta waásisomba siruntá wétimeta méraumne. Wenótámbó súsaamo
fáítuwaundantemba Ísu Káráísiti kusiyáíndasafeta amu'maréta méranaumne.
9 Maníkó wení waási-ita uwásínkaraimba kentáási sáwí-kisaurakemba Maníkó ímba
áyánta uwásinkainifo Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kentáási
sáwí-kisaugomo ta'ótokaimpinkemba faúsinkenasa kawepátá mósinkaindasafena Maníkó
wení waási-ita uwásínkaraiye.

10 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáimba póta kumínataamo éta
úwoisaamo méraunda-waasiwara pukáan-kwaasiwara'o éta weséta ménaumne.
11 Mindásafe'a moórá-mora túwa'nai e'a kawe'-ááí símasima'o íyamba pó'a fasi'ámai
ménaawe. É'a wéomba pó'a miyá úmae iyónááwe.

12 Kentáási waásisono. Moórá-aaimo óraaka'o simátíménda ísáaro. Kempímbá kísau
maésa kawe'-ááí simátimesa fasi'ámai arupíse uwátinkaiyantafena Fasi'aénkó miwí
íyáfasintinkarain-kwaasi-taai taawiyáfóro.
13 Kembiwífímbá miwí kísau wémaentafe'a pó'a miwí táái mósá maré'a kentirumbá
wétime'a méraaro. Kembiwísé'a faru úmai méraaro.

14 Kentáási waásisono. Óraaka'o súndasa kafóná-waasisafe'a óraaka sé'a arupíse
uwátínkáaro. Táátafesamo íyan-kwaasi tirumbá fasi'átínkáaro. Aamoisaén-kwáásíwárá'á
túwa'nai oro. Seyaafá'-wáási wempa'á aáno úmai méraaro.
15 Kembó sáwí'o uwátínkéwa'a anondáá miwí sáwí'a uwátínkáafo sé'a aambá
fáítinkaaro. Aasiyaasí miyáumai kembiwísé úmai fí'on-kwaasiwara'a kawe'á
uwátínkáaro.

16 Aasiyaasí tirunkó aamoí ína'a mé'a
17 Maníkómpá'á inaí símae wéiye'a ímba saagaaró.
18 Kentópa'a fí'o-fi'on-tantaa'a kawe-tántáá'é umbai-tántáá'wárá'ó tínda Maníkómpá'á
súwi seró. Miyámó íyamba Maníkó miyámó íyantafena wéankaiye. Ísu Káráísitiye'a
kááísamai mé'a Maníkómpá'á seyaafá-tántáátáfé'a súwimo wésemba Maníkó miyámó
íyantafena wéankaiye.

19 Maníkóní ámútankomba ímba aambá fáí'anke'a
20 Maníkóní ámútankomo simátímakain-aai wésimatimiya'a minááí ímba tínaaemba
uwáméro.
21 Seyaafá-tántáá'á tuwíntuwe'a kawe-tántááká'á fasi'ámai méta'otoraaro.
22 Seyaafá'á fí'o-fi'o-
sawi-tantaatafe'a aséráaro.

23 Maníkó faru wéuwatinkaiwaini áwáun-iye. Wemá kembiwí wefárí'o índasafeta
inaí súne. Maníkó kentí imáyáara'e túwawaaka'e timanka'é káráwiyina'a kawe'-
úmai méraiyamba Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kumíndara'a ímba sáwí-aai kempímbá
wéraindasafeta inaisá súne.
24 Maníkó éraikoni áwáuma póna wení waási-i'a uwátinkaindasafena táántaraiwai wemó
siyáintemba miyá uwátinkainiye.

25 Kentáási waásisono. Maníkómpá'á kentáásáfé'a súwa'nai e'a inaí seró.
26 Maníkóní akúmbá tiyáámba tíméro súne.
27 Fasi'aénkó simásímakaintafe'a óraaka'a simátime'a súne. Maankwándááífínkén-ááí
toráumai Maníkóní akúmbá seyaafá'nánká simátíméro.

28 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti aasiyaasí úwoi wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

2 Tésaróníka

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanááímá agaimái Tésaróníkaa-naoraa-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáásífá'á agaimái tuwówana moóráwigo mátímakaiye.

1 Kemá Póro maanááí maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Moóráwigon-awi'a Sáírásiye moóráwigon-awi'a Tímótiye kesé'a méraayanka'a moórá-aai sénaumpo ísáaro. Tésaróníkaa-naopakewi Fasi'aénkóní waási ísáaro. Maníkó kentáásifowae'a kááísamai Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraawi ísáaro.
2 Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'a úwoi wétuwa'nai-esarai faru uwátinkaayantafe'a inaí súne.

3 Kentáási waásisono. Áááma Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba é'a káfé'a fasi'ámai Maníkóe'a kááísamai méraawe. Áááma moórá-mora kentirumbá tímakaamba isa'á káfé'a kentirumbá tíma'mae'a wégowe. Miyámó wéomba mindásafeta Maníkómpá'á súwisa símae wéiyeta inaisá súndasa kawetá úne.
4 Ísu Káráísitini waási ontáfésa sáwí'a uwátinkesa tí'a iní'o uwátínkáámba Maníkómpá'á timankúnkúmba é'a ímbo aúwémba wentáfé'a ísámai fasi'ámai méraamba póta Maníkóní waási moórá-mora-naopimpa'o méraanta simátimeta kentúwíta mósá makáumne.
5 Miyáumai fasi'ámai méraamba pósa tí'a iní'o uwátínkáámba iséta séta Maníkó arupíse-meyamba timínda póna kawetóní'a uwátinkena wégarawiyiye súne.
6 Maníkó arupíse úmai méraiwai sáwí'o wéuwatinkaawi sáwí-meyamba tiména
7 kentí umbai-tántáá'é kentáási umbai-tántáá'ésá taí'ásiyuwainiye. Fasi'aénkó Ísu wíyómpakembo kumíndara'a wení fasi'aén-kísáú-wáásíwárá'á iyaráámbó kúra'mae kumíndara'a kentí umbai-tántáá'é kentáási umbai-tántáá'é Maníkó taí'ásiyuwenasa
8 Maníkómpá'ó ímbo tésamo nénka'o méraawi sáwí-meyamba tiména Fasi'aénkó Ísuni ásé-aai ímbo taawiyafíyawi sáwí-meyamba timíníye.
9 Miwítí sáwí-meyamba maarán-iye. Sáwí-meyambo waé'wae'o índa-aempa'a aasiyaasí maé'mae'a íyana Fasi'aénkó aambá fáítinkainasa wenópa'a ímbo iyíyamba wení fí'ora-fasi'aemba ímba awánánááwe.
10 Minkánáá kumíndara'a wení waási wenááisafesa timankúnkúmbo owí wenáwí'a óraa'a uwánkesa áwí'a mósá marésa aamoí ónááwe. Ísun-aai simátimewanata kem-biwíwárá'á érai'e sé'a wempá'á timankúnkúmba uráamba pó'a miyá ónááwe.

11 Mindásafeta kembiwí túwa'nai eta maarán-ááí inaisá símae wéiyune. Maníkó wení waási-i'a uwátinkaindasafena táántena kawetóní'o uwátinkaindasafeta inaisá súne. Maníkó fasi'aémbá timína'a kentí imáyáafinkemba kawe-kísáú maimaé iyíyantafeta inaisá súne. Maníkó fasi'aémbá timína'a wempá'á timankúnkúmba fasi'ámai íyamba pó'a kawe-kísáú maíyantafeta inaisá súndasa pó'a
12 kembiwífímbá Fasi'aénkó Ísun-awi'a óraa'a íyana Ísu wení waási-i'a ontáféna kentúwí'a maimaéna iyíníye. Kentáási Maníkóe Fasi'aénkó Ísuwe'a úwoi túwa'nai íyamba pó'a Fasi'aénkó Ísun-awi'o mósá maráíyantafeta inaisá súne.

2

Sáwí-kisaugombo afowáí'o owín-ááí.

1 Kentáási waásisono. Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kuména kuntúwaandu uwásinkainata weséta méraanda-aaisa aforatá simátimenaumne.
2 Tuwímbai sésa Fasi'aénkó Ísuni kanaamá é'a paápé uráiyemo siyáan-aai ímba óraa'-imayaa íyana tirunkó sáwí'a íno. Minááímó simátímakaawi kentí imáyáafinkena siyáa miyámó sembá Maníkó simásímakaiyewa siyáa kentáfésa aúfáífinkemba simásímakaiyewa siyáa nááfaken-aaiyewa siyáao.
3 Minkáró'-ááí simátíméwa'a érai'a siyé sefáímpó'a maanááímá afora'á simátimenaumpo ísáaro. Fasi'aénkó Ísu kumínda-kanaa ímba úwoi kumínífo aifa'á sáwífa'nanka Maníkómbá tínaaemba uwámiyana sáwí-kisaugomba afowáí'o uráiwai sáwí-marupa'o iyamó kámakama'o wéipa'o kumbéndawinonkaamba paápé íníye.
4 Tuwímbai-tantaatafesamo waásimo sésa kesí maníkón-iye sésa mintántáákón-ímáyáá mósá wémaraambo éna aambá faiyéna séna sáwísamban-ifo keyáá óraa'a úne séna Maníkóní ámáán-daumpa'a iména karo'á séna kemá Maníkó úne síníye.

5 Kesé'o maéwándara'a mináái simátímakaunda ímbo tuwinkaráámbá isa'á tuwinkaráawe.
6 Káfé'a sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwaimba aambá fái'ankaraimba wéisaawe. Maníkó séna sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwaini kanaamá wétiye sínda-kanaa miwá paápé íníye.
7 Káfé'a sáwísáwí-kisau aúpá'á wémaewana sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwaimba aambá tawísíyankainana paápé índara'a sáwísáwí-kisau afora'á paápé ínana
8 sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwaiwara'a paápé ínana Fasi'aénkó Ísu sámo kainkwárá'á kuména ááma áútinkena tufuwéna wení fasi'aémbá maisuwáíníye.
9 Sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwai paápé índara'a waántáwankoni fasi'aénkwárá'á paápé éna fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaraan-kisau karo-kísáú wémaena
10 fí'o-fi'on-tantaatafena karo'-ááí simátiminasa sáwí-meyambo waé'wae'o índa-aempa'o koméraiyan-kwaasi mináááísáfésa érai'e sénááwe. Érai'-aaisafesa
ímba aamoí íyamba Maníkó sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútínkáíwain-aaisafesa ímba aamoí íyamba póna Maníkó ímba kawe'-ámpá'á métinkainiye.
11 Miyá-sáwí-wáási pósa minkáró'-ááísáfésa érai'e sénááwe. Miyá-sáwí-wáási póna Maníkó étinkainana karo'-ááígó miwí fasi'ámai ta'ótorainasa karo'-ááísáfésa érai'-aainiye sénááwe.
12 Miyáumai érai'-aaisafesa karo'-ááíyé sésa sáwí'o wéontafesa aamoimó íyawi sáwí-meyamba timíníye. Kemá Póro súne. Aifa'á sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwai paápé ínana Fasi'aénkó Ísu kuména tufuwéna wení fasi'aémbá maisuwáíníye.

Fasi'ámaimo méraan-aai.
13 Kentáási waásisono. Fasi'aénkó arumbá wétimiye. Aifa'á Maníkó kembiwísáféna séna sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinke'a kawe'-ámpá'á métinkanaumne séna wení Ufaen-ámútámbá ai'marówana Maníkóní waási-i'a kunuwátinkowa'a érai'-aaisafe'a timankúnkúmbo uráantafeta
aasiyaasí Maníkómpá'á súwisa súne.
14 Ásé-aai kosimátimewananasa wení waási-i'a uwátinkaina'a Fasi'aénkó Ísu Káráísiti sámo kainkwárá'ó méraipa'a iméraiyantafena Maníkó táántaraiye.
15 Mindásafe'a fasi'ámai mé'a kosimátímakaunda-aaiye aúfáífimbo agaiyáunda-aaiye tirumpimbá ta'ótóráaro.

16 Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye Maníkó kentáásifowawe kentáá-ímáyáá ésarai úwoi súwa'nai esarai aasiyaasí kentáá-ímáyáá kawe'á wéuwasinkaayata Ísu Káráísitiye'o méraandasafeta wéamu'maraumne.
17 Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye Maníkó kentáásifowawe kentí imáyáa kawe'á uwátinkesarai fasi'átinkaiyamba póna kentí kísauwe kentááiye kawe'ó índasafeta inaí súne.

3

Súwa'nai e'a inaí serómó siyáin-aai.
1 Kentáási waásisono. Moórá-aai simátimenaumpo ísáaro. Kentáá súwa'nai e'a Maníkómpá'á inaí seró. Fasi'aénkón-aai simátíménana seyaafá'-áémpá'á minúwóíyáámbá wété ínasa mináááímó ta'ótoraiyantafe'a Maníkómpá'á inaí seró. Kembiwífímbá Fasi'aénkón-aaigo é'a miyán-úmai ta'ótokaiye.
2 Moórá-tantaatafe'a Maníkómpá'á inaí seró. Tuwímbai Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba owasá tuwímbai karo'é wésesa miwífínkémbá sáwí-waasi sáwí-kisaumo wémaewi sínkamofainifo kentáá súwa'nai e'a Maníkómpá'á inaí seró.

3 Waántáwanko ta'ótoraifo séna Fasi'aénkó
wemó sintembó miyámó iwáí póna káráwimai fasi'átinkainiye.
4 Kembiwísáféta óraaka séta Fasi'aénkóe'a kááísamai méraamba pó'a simátimunda-aaisa taawiyafé'a miyá úmae'a iyónááwe súne.
5 Fasi'aénkó imáyáa timína'a sé'a Maníkó arumbá wésimiye sé'a méraiyantafeta inaisá súne. Ísu Káráísiti imáyáa timína'a wemó fasi'ámaimo méraisanamo ímbo awesaraimó intembá kemá miyámó íyantafeta inaisá súne.

Kísau máéromo siyáin-aai.
6 Kentáási waásisono. Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísausa wémaundasafeta óraaka'a simátimeta séta kembiwífínkémbá tuwímbai Ísu Káráísitini waási simátímakaunda-aaisa

ímba aráááíwaesa kafóná-waasiyaamba úmai méraawata séta tiyuwé'a miwísé'a ímba méraaro súne.
7 Kesé'o maéwándarata kafóná-waasiyaamba ímba úmai maéwánata suwánaraamba
kesáámó uráundantemba miyán-oro.
8 Kentí tómbá ímba úwoi nááwándasa méyánuwasuweta wéneta aafáyáara'e
fenómpinka'e nó'waane siyáántán-kwiyéta kísausa wémaeta minkísáúfínkén-tóntá
maiyáumne. Kembiwí nófí'a uwátinkaunafo séta tómbá síméro ímba séwándasa
kísaufinken-ontantanta maiyáumne.
9 Maníkóní ásé-aai kosimátímakaunda-anondaa tísai úmaimo tómbó maiyékaa kawe'á
éta úsina ímba tísai ówándasa maiyáumne. Kísaumo fasi'ámaimo maéwándasa suwáné'a
kembiwíwárá'á miyá íyantafeta kosimátímakaunda-anondaa ínta úwoi maiyáumpo
méyámbakaumne.
10 Kesé'o maéwándarata maarán-ááí simátimeta séta kafóná-waasi kísaumo ímbo
wémaen-kwaasi tómbá ímba tímérosa simátímakaumne.

11 Kembiwífínkémbá tuwímbai kafóná-waasi kísau ímbo máémba tíyo-aai símae
wénowata ísaraumpo
12 miwísáféta óraaka simátimeta séta Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau wémaundasafeta
séta ifátuwe'a kawe'-úmai mé'a kísau wémae'a kentí kísaufinkemba tómbá naarósá súne.

13 Kentáási waásisono. Kawe-kísáú wémaemba
ímba tuwesaraí ína'a miyán-káwé-kísáú máéro.
14 Maanáúfáífímbó agaimaráúnda-aaisa tuwímbai ísámai tínaaembo uwásúwéwi
tuwáné'a miwítí nénka'a méwasa imáyáa ésa tigaesáfésa ésa kouwerésa teró.
15 Namuro-wáásímó ontembá miyá ímbo íyamba kentí waásimo ontembá minááí símai
sáma katíméro.

16 Fasi'aénkó faru wéuwatinkaiwaini áwáun-iye. Wemá kawe-kánááwé sáwí-kanaawe
faru uwátínkámaena iyíndasafe'a inaí súne. Kembiwísé'a Fasi'aénkó méraindasafe'a inaí
súne.
17 Ayáíyá'á
kemá Póro agaimaráúmpo toráumai awáné'a wenayáánaufi'an-ifo wenááin-iye sé'a
ísáaro.
Seyaafá'-áúfáífímbá miyáumai wéagaumne.
18 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti úwoi
wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

1 Tímóti

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba afa'mórae-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Tímótin-imayaa éna maanááí agaimái tuwówana wenópa'a kuráiye. Ísun-aai simátíma'maena iyúnkakemba ándáfa'a ánkarowana ména Tímóti Éfésási-naopa'o Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyontafena imáyáa éna maanááí agaimaráwana wenópa'a kuráiye.

1 Tímótiyo kemá Póro maanááí maanáúfáífímbá agaimaráúmpo isaaó. Maníkó kentáási sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkembo faúsínkáíwaiye Ísu Káráísiti kumíníye sé'a amu'maráúndawiye kentáfésarai sésarai aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo sésarai si'mákaaifo
2 Tímótiyo Ísu Káráísitimpa'a amankúnkúmbo óndawi érai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Maníkó kentáásifowawe Ísu Káráísiti kentáási Fasi'aénkóe úwoi áwa'nai esarai tirumbá uwánkesarai faru uwánkaayantafe'a inaí súne.

3 Ááéma Máséndóniyaa-marafa'o kónae séwánda-kanaa entáfé'a óraaka sé'a Éfésási-naopa'a úwoi méraao. Maníkón-aaigomba waé'wáé'-ááímó wésewisafe ímba miyán-ááí seró simátimiyo.
4 Aasiyaasí ímba imáyáa úmai maní'-ááíyé tíwá'náwe tinááfúísáiye túwí'wara'a ímba seró simátimiyo simámakaumne. Miyán-ááímó sembá waásiti imáyáa tafiséna ímba túwa'nai ínasa pósa Maníkómpá'á ímba timankúnkúmba úmaesa iyónááwe.
5 Énifo simámunda-aaimo seyaafá'-wáásímó aráááíwaiyanamo éna miwítí tirunkó kawe'á ínasa aáno úmai mésa Ísumpa'a timankúnkúmba fasi'ámai ésa miyámó íyawi tirumbá timénááwe.
6 Tuwímbai mináááí ifátuwesa úwoi-aai símae wénesa
7 Maníkóní ámáámba simátimenae sésa ombánifo minámáámbá ímba kawe'-úmai isésa óraaka'o sen-ááígóní áwáuma ímba ísááwe.

8 Ámáámba kawe-tántáá'á póna mindámo wéaraaiwaen-kwaasi ámáánko wétuwa'nai-imba isáúmne.
9 Kesí ámáámba aráááíwáéro séna ámáámba tiména sáwí'o uráan-kwaasi kawe'-ámpá'ó wíyantafena ámáámba tímakaiye. Ámáámbo taráísón-kwaasiye aaimó ímbo ísáán-kwaasiye Maníkóntáfésamo ímbo imáyáamo on-kwáásíyé sáwí'o on-kwáásíyé Maníkón-aaisafesa kosaambaimó on-kwáásíyé tinófoi tínkamowasamo púwón-kwaasiye tuwímbai tínkamowasamo púwón-kwaasiye
10 aare-úmémbó on-kwáásíyé waai-úmémbó on-íníné umén-ánká'ó nón-kwaasiye iyámpói-umembo on-kwáásíyé karo'-ááímó sen-kwáásíyé karo'-ááímó simátínkáán-kwaasiye Maníkóní érai'-aaimo taráísón-kwaasiye miyámó
on-kwáásímó kawe'-ámpá'ó wíyantafena ámáámba tímakaisata isáúmne.
11 Mináááimá ásé-aaifimba wéna Maníkó kawe'-aantembo iwáí wení áwáuma fí'oran-awauwarawini érai'-aain-iye. Kembá Póromba simásimena séna mináááí simátíma'mae núwo
siyáiye.

Maníkó arumbá uwásínkaraiyemo siyáin-aai.

12 Ísu Káráísiti kentáási Fasi'aénkó simásimena
séna kesí kísau kawe'-úmai maimaé núwo séna minkísáúmó máéndasafena fasi'aémbá símísa'a súwi simánkaumne.
13 Énifo minkísáú ímbo maiyáawandara'a wenáwí'a símai sáwí'a uwánke'a wení kísau-waasi sáwí'a uwátinke'a wembá símai sáwí'a uwánkaraumne. Minkánáárá'á Ísuma Fasi'aénkómá iyé-ááísáfé'a ímba érai'e sé'a ímba ísámai kawe'á é'a pó'a sáwí'o uráunda mindásafena arumbá uwásinkena
14 Fasi'aénkó úwoi súwa'nai úmaena íyísa'a Ísu Káráísitiye'a kááísamai mé'a wenááisafe'a simankúnkúmba é'a wen-ímáyáá wéune.
15 Sáwí'o on-kwáási sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba Ísu Káráísiti faútinkaindasafena marapá'á kunkáiye siyáifo mináááí érai'-aain-ifo isé'a tirumpimbá fasi'ámai ta'ótóráaro. Kemó Póromo sáwí'o uráundawi seyaafá'nánká'ó sáwí'o uráamba íyáákaraumne.

16 Miyámó uráundasafena arumbá uwásinkena ayáátááka'a simu'marómba waási
mindá awánésa wenááisafesa timankúnkúmba ésa aúí'a úmai maé'mae'o íyantafena ímba
sínkamimba simu'maréna ména arumbá uwásínkaraiye.
17 Maníkó káráwiyaiwai maé'mae'a éna ímbo puwíndawi éna wembá ane'á súrantamba
ímbo awánáúndawi weyáá Fasi'aénkómá éna wení áwáuma fí'oran-awauma waé'wae'a
isaná wenáwí'a óraa'a waé'wae'a wéiye.

18-19 Tímótiyo kesááninko maanááí óraaka simámenaumpo isaaó. Áááma Fasi'aénkóní
kísau máínda-aai entá simámakaundasaama isa'á imáyáa é'a pó'a óraaka simáme'a
súne. Minááísáfé imáyáa úmai aráááwaema Fasi'aénkómpá'á amankúnkúmba éma
arumpinkémbá érai'-aai isé méma i-wáásímó tiyáántán-kwimáímo fasi'aén-kísáúmó
maésamo máéntemba Maníkón-aaisafe ayáántán-kwimái fasi'aén-kísáú wémae méraao
súne. Tuwímbai tirumpinkémbá érai'-aai tínaaemba uwámesa pósa Fasi'aénkón-aai
tínaaemba uwámesa méraawe.
20 Miwífínkémbá kae'nárai-tuwi'a moóráwigon-awi'a Áíméniyasi isaná moóráwigon-
awi'a Árékísanda isa'á ti'maráúnana waántáwanko ta'ótokaiye. Maníkómpá'á sáwí-aai
símai tuwáyááye sé'a ti'maráúnana waántáwanko ta'ótokaiye.

2

Maníkómpá'á inaimó sen-ááí.

1 Maarán-ááí simátimiyo sé'a simámune. Maníkómpá'ó inaimó sembá óraa-tantaa'an-
iye. Mindásafesa inaimó sembá Maníkó seyaafá'-wáásí túwa'nai ínkwae sésa áísai esa
súwi wésewe.
2 Maníkó óraa'-waasiye kenká'ó káráwiyaan-kwaasiye túwa'nai ínasa inaí síyamba faru
úmaisa moóráfinta méta Maníkóntáféta imáyáa éta arupíse úmaisa méranaumne.
3 Miyán-ináímó sembá Maníkón-aúranka'a kawe'-úmai sewaná póna aamoí éna wemá
sáwí-imayaafinkembo faúsínkáiwaisa póna aamoí wéiye.
4 Maníkó seyaafá'nánká sáwí-imayaafinkemba faútinkainasa wení érai'-aaimo
isáíyantafena aráái wétaiye. Miyásáfésamo seyaafá'-wáásísáfésamo imáyáa ésamo
Maníkómpá'ó inaimó sembá kawe'án-iye.
5 Maníkó mimbóráwígó méraisana Maníkówé wení waásiseti afufumpimbó méraimba
mimbóráwígó ména minkwáásígón-áwí'a Ísu Káráísiti ména waási Maníkónté'a
kááísatinkena
6 seyaafá'-wáásí sáwí-imayaafinkemba faútinkanaumne séna aaraa-táíyá'á pukáiye.
Maníkó seyaafá'-wáásí kentí sáwí-imayaafinkemba faútinkanaumne séna miyán-kánáá
tíníye siyáimba póna Ísu Káráísitimba ai'marówana kumpukáiye.
7 Miyáumai Maníkó simásimena séna aantá-waasi-i'a éma fí'onkaa-waasi simátíma'mae
núwo séna si'marówa'a wení érai'-aaisafesa timankúnkúmba íyantafe'a simátíma'mae'a
iyúne. Minááímó súnda ímba karo'-ááí súmpo érai'a súne.

8 Naaó'-naoken-kwaasi túwaandu ésa Maníkóntáfésa imáyáa ésa ímba aaisambá sésa
ímba mósimesi-aai síyamba inaimó síyantafe'a miyán-oro súne.
9 Túwaandu ésamo Maníkón-ímáyáámó mósá maráíyamba aaremá maarámó íyantafena
siráááma wétaiye. Ímba túma maimaé iyésa kawe'-úmai unáánkwátói ésa waási súfífáefo
sésa ímba to'waaí ésa
10 ímba miyá-sáwí'ó íyamba kawe-kísáú aantemba maíyasa tuwánánááwe. Aaremó
kesáfésamo sésa Maníkóntáfé'a imáyáa úne sen-ínímbó kawe-kísáúmó máéntemba miyán-
oro.
11 Aaré ímba túma maimaé iyésa aáno úmai mésa Maníkón-aaimo sen-kwáásí táái
isánááwe.
12 Aaremá ímba waaiyá'á káráwiyaawi mésa waai túranka'a ímba komésa aaimó
simátimiyamba aáno úmai méranaawe súne.
13 Naaófá'á Maníkó Ándámumba aifa'á úmarena ánaaemba awaaininkómbá Ífimbo
úmakaintafe'a mináái súne.
14 Waántáwanko ímba Ándámuntafena siyáifo Ífintafena karo'-ááí simámuwana érai'e
séna aifa'á Maníkón-aai taráíyaiye.
15 Énifo aaremá iyámpóímo matinkáíyambo éna sáwí'a úmai méraampinkemba Maníkó
tiyáíníye. Aaremó Maníkómpá'ó timankúnkúmbo ésamo wen-ímáyáámó ésamo arupíse
úmaimo aáno úmaimo maé'mae'o úmae iyésamo miyámó íyanamo éna Maníkó sáwí'o
úmaimo méraampinkemba tiyáíníye.

3

Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaawi-taai.

1 Tuwímbaimo Maníkóní waásiya'o káráwiyiyan-kisau maénae síyawimo ésa tirááímo
táínda-kisau kawe-kísáún-iye siyáamba mináái érai'-aain-iye.
2 Maníkóní waásiya'o káráwiyowiti kísaumo máéwi maarán-kwáásín-owe. Miwífímbá
ímba sáwí-aaimo wéraiwai ésa kímbora-inimba mapá kuráawi ésa arupíse úmai kawe'-
ímáyáá aantembo owí ésa miwí túwí'o mósá maréwi ésa namu'-waasí naambá timésa
tómbá timésa owí ésa Maníkón-aai kawe'-úmai simátíma'maesa wéiyowi ésa
3 ímba uwóí'o on-dómbá námae nésa uwóí'a owí ésa ímba aaisambá sésa aáno úmaimo
méraawi ésa ímba óntantafesa túrande-urande owí ésa
4 miwítí naaúmpa'o méraan-kwaasiya'a kawe'-úmai káráwiyowi ésa miwítí iyámpói
tifoísáísafesa ésa miwí táái wéisaiyawi ésa miyán-kwáásímó ésa Maníkóní waásiya'o
káráwiyowiti kísau maénááwe.
5 Aare-iyámpóíya'o ímbo kawe'-úmaimo káráwiyowimo ésa Maníkóní waásiya'a ímba
kanaa'á káráwiyonaawe.
6 Káfé'o Maníkóntáfésamo ísámaimo tíyawimo ésa Maníkóní waásiya'a káráwiyowiti
kísau ímba maénááwe. Miyán-kwáásímó minkísáúmó maésamo ésa túma maimaésa
iyíyana waántáwankomo sáwí-meyambo maiyáintemba miyá ónááwe.
7 Símai sáwí'a uwátínkáafo waántáwanko tamaimái wempari'a ifáínifo Maníkómpá'ó
ímbo tiyáan-kwaasiwara'o sésamo kawe'-aantemba úmai méraawin-owe síyan-kwaasimo
ésa miyán-kwáási aantemba Maníkóní waásiya'o káráwiyowiti kísau maénááwe.
8 Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi wétuwa'nai-owi maarán-kwáásín-owe. Arupíse
úmaimo mérewi ésa ímbo kaumbo-kae'-ímáyáámó tokéwi ésa ímbo uwóí'o on-dómbó
námae níyawi ésa ímbo óntantafesa túrande-urande wéiyawi ésa
9 tirumpinkémbó érai'-aaimo isésamo ombá Maníkóní érai'-aaigoni áwáuma ta'ótóráawi
ésa
10 miyán-kwáási ésa Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi wétuwa'nai-owiti kísau maénááfo
aifa'á miwítí kísau tuwánewasamo kawe'ó íya'o é'a minkísáú tíméro.
11 Miyá íyasamo ésa miwí tuwaaininíntómbá maarán-ínímbán-owe. Kawe'-úmaimo
méraiyawi ésa ímba tíyo-aai sen-ínímbá pósa arupíse úmai mésa seyaafá-kísáú kawe'-úmai
wémaewe.
12 Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi wétuwa'nai-on-kisau wémaewi maarán-kwáásín-
owe. Kímbora-inimbo ma'maé kuráawi ésa miwítí iyámpóíya'e miwítí naaúmpa'o
méraan-kwaasiya'e kawe'-úmaimo káráwiyaawi ésa miyán-kwáásímó Maníkóní waásiya'o
káráwiyaawi wétuwa'nai-on-kisau maénááwe.
13 Minkísáúmó kawe'ó úmaimo maíyawi ésa Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraan-aai
fasi'ámai simátimiyasa isésa miwí túwí'a mósá maránááwe.

Maníkóní áwáu-aaigoni áwáu-aai.

14 Tímótiyo kemá Póro ampáánká'á embá koawánanae sé'a wée'a maanáúfáí agaimái
tuwáúmpo toráumai isaaó.
15 Empá'á kónae sé'o onda-ámbó faiyínamo e maanáúfáí toráumai isé sé kesáá Maníkóní
akúntá únanasa agaimái símakaimba póta miyásá ónaumne sínone. Áfonkomo taaimó
farámíntemba kesáá Maníkó méraiwaini waásisa
éta wení érai'-aaisa taawiyafónaumne.
16 Érai'a Maníkóní áwáu-aaigoni áwáuma paápé úwana óraa'-waasigo éna maarán-iye.
Ísu Káráísiti marapá'á waási-i'a úmai paápé úwana Maníkóní ámútanko wentáféna
séna arupíse úmai méraiwain-iye súwasa Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi
awánowasa waási fí'o-fi'om-barafakewi wenáái simátíma'mae kuwasá
wenááisafesa timankúnkúmba uwaná Maníkó kunái'maena wíyómpa'a
móankaraiye.
Minááí Maníkóní áwáu-aaigoni áwáun-iye.

4

Karo'-ááímó simátimiyan-kwaasimo paápé íyan-aai.

1 Maníkóní ámútanko afora'á séna ánaaen-kanaa tínasa tuwímbai Ísu Káráísitimba
tínaaemba uwámesa waántáwankowe wení kísau-waasiyemo síyan-aai isésa karo'-ááímó
síyamba arááíwaenaawe siyáiye.
2 minkáró'-wáási miwítí sáwí-tirumpinken-karo'-aai simátinkesa érai'e síwae sésa
miwítí sáwí-awau ímba awánésa karo'á sésa

3 aarewé waaiyémó maíyamba aaraa matinkésa tuwímbai-tomba aaraa matinkésa
miyán-káró'-ááí síyasa ánaaen-kanaa tínasa tuwímbai miyán-ámbá aráááíwaenaawe.
Mintóntáféna Maníkó wení érai'-aaisafesa timankúnkúmbo íyawisafena séna miyán-
tómbá uwátinkaunda wéne'a súwi síwae sé'a uwátínkaraumne Maníkó siyáiye.
4 Seyaafá-tántáá'ó Maníkómó úmakaimba kawe-tántáá'án-ifo aaraa matínkááfonifo úwoi
wéne'a Maníkóntáfé'a súwi seró.
5 Inaisá súndanifo Maníkó kawe'án-iye siyáimba pósa mintómbá aaraa matínkááfonifo.

Ísuni kawe-kísáú-wáási ónemo siyáin-aai.

6 Tímótiyo simáménda-aaimo Maníkóní waásimo simátímínda Ísu Káráísitini kísau-
waasi-i'a éma po kawe'-wáási uráínone. Tómbó nésamo fasi'ámaimo méraantemba Ísu
Káráísitini érai'-aai aráááíwae kawe'-úmai simátíma'mae íyínana mináááígó fasi'ánkainiye.
7 Úwoimo maní'ó sen-ááí ímba Maníkón-aain-ifo úwoi-aain-ifo ánaaeni'a uwámuwo. Emá
ayáántán-kwiye Maníkóní áwáuma aráááíwae enáúma káráwiyuwo.
8 Súgomo kawe'ó ínkwae-imayaamo ésamo ésa tiyáántán-kwiyésamo kísaumo maíyamba
mindá kawe'án-ifo Maníkóní áwáuma aráááíwaenae sésamo imáyáamo ésa tiyáántán-
kwiyésa Maníkóní kísaumo maíyamba mindá óraa-kawe'an-iye. Miyámó ésamo ésa
káfé'wara ánaaenkwara'a méraiyan-aempa'a minkísáúgó túwa'nai iye.
9 Mináááí érai'an-ifo ísámai tirumpimbá ta'ótóráaro.
10 Maníkó fasi'aénkwáráwí póna seyaafá'-wáásíyá'ó káráwiyaiwai éna wenááisafeta
simankúnkúmbo úndawisa sáwí-imayaafinkembo faúsínkáíwaimba amu'maréta póta
siyáántán-kwiyéta kísausa maénaumne.

11 Tímótiyo mináááí simátime sé miyán-oro siyó.
12 Ifó'-wáási óndasafesa úwoi-waasi óne sésa sáwí'a uwánkáafonifo kawe'-úmai mé
kawe'-ááí sé imáyáa timé arupíse úmai mé kawe'-aantemba wéinasa Maníkón-aaisafesa
timankúnkúmbo owí awánésa indantembá miyán-oro.
13 Empá'ó ímbo kondará'ó éma waási túranka'a Maníkóní aúfáífinken-aai toráumai
simátíma'mae wéiye aráátimiyo.
14 Ááéma entáféna Maníkómó siyáin-aai simátímúwasa Maníkóní waásiti óraa'-waasi
tiyáámba enane'á ta'ótoresa sésa Maníkóní kísau mauwó suwamá minkísáú maéndasafe
ónana Maníkó fasi'aémbá ámakaifo ímbo túwénda fasi'ámai maimaé iyuwó.
15 Simámunda-aai aantemba imáyáa é miyá úmae íyínasa seyaafá'á awánésa sésa
Maníkóntáféna fasi'ámai méraimba póna mifási'áénkó iyíníye sénááwe.
16 Enáúma káráwiye méma simátímínda-aai imáyáa úmai kawe'-úmai simátimiyo.
Miyámó ónda kawe'-ámpá'á kónasa enááimo
ísáán-kwaasi kawe'-ámpá'á wégowe.

5

Fasi'aénkóní waásiti imáyáa arupíse uwátinkaaomo siyáin-aai.

1 Tímótiyo waurántómbá iyafákémbá ímbo sindá enafontáfémo aáno úmaimo
séndantemba miyáumai simátimiyo. Enáfámarimbo óndantemba
ifó'-wáási miyá uwátinkaao.
2 Enanóisaimo óndantemba áráankantomba miyá uwátinkaao. Enáúmbarimbo
óndantemba aú-inintomba miyá kawe'-aantemba uwátinkaao.

3 Keto'-ínintí tíráá'maarina'i tinááwaina'i mésamo ésa miwí túwa'nai oro. Énifo keto'-
ínímbó timááraamo ímbo méren-inimba túwa'nai uwo.
4 Énifo keto'-ínintí tíráá'maarina'i tinááwaina'i mésamo ésa miwí túwa'nai oro. Miwítí
aifaráán-kísáú miwí tinófoi túwa'nai oro. Miyámó íyambo ésa káráwimaesamo iyáam-
beyambo timíyamba Maníkó aamoí íníye.
5 Keto'-ínímbá timáára ímba méraan-inimbo ésa sésa Maníkó kenká'á káráwiyiniye sésa
Maníkómpá'á inaí símae wéiyesa súwa'nai ínkwae sésa inaí wésewe.
6 Énifo keto'-ínímbó marapá-tántáátáfésamo tiráásafesamo ésamo ombá Maníkóní
némpa'a méraawe.
7 Keto'-ínintáfésa sésa sáwí'a úmai méraawe sefáínifo simámunda-aai simátimiyo.
8 Maníkón-aaisafesamo karo'émó sembá mindá sáwí'a ombánifo tuwímbaimo ésamo
miwítí akúnká'é miwí timáára'emo ímbo kawe'-úmaimo káráwiyombo ésa Maníkón-aai
tínaaemba uwámakaamba mindá óraa-sawi'a wéowe.

9 Ketoˈ-ínímbó Maníkóní kísaumo máén-inimba saafá úmai túwíˈa agauwó. Mindá
maarán-ínímbán-owe. Áráankamba késa 60 aatai maisukáan-inimba ésa kímbora-wambo
maimaé kuráan-inintomba ésa
10 mininíntóntáfésa kawe-kísáú wémaewe sen-ínímbá ésa miwí tírááˈmarinkaˈa kaweˈ-
úmaimo káráwiyaan-inimba ésa namuˈ-waasí tómbó tímén-inimba ésa Maníkóní waási
kaweˈó uwátínkáán-inimba ésa umbai-tántááˈó makáan-kwaasi túwaˈnai on-ínímbá ésa
miyán-káwé-kísáúmó wémaen-ketoˈ-inin-tuwiˈa agauwó.
11 Aú-ketoˈ-inin-tuwiˈa ímba agauwó. Miwí Maníkóní kísau wémaesa ánaaemba waaí
maénae-imayaamo ésa Ísu Káráísitinkaˈo fasiˈaén-ááímó símaresa ímba imáyáa ésa waaí
maíyasa
12 tuwímbai tuwánésa sésa Ísu Káráísitinkaˈo fasiˈaén-ááímó símakaan-aaima taraisésa
sáwíˈa uráawe sénááwe.
13 Miyáumai maaráwáráˈá ésa ímba kísau maésa nambáˈ-aantemba nésa ímba kísau
wémaesa tíyo-aai símae wénesa moparáwíntáfésa wendé wenden-iyé-ááí simátímaˈmae
nésa aanáfómó ímbo siyénkaˈa ke simásuwesa sénááwe.
14 Mindásafeˈa simámeˈa súne. Aú-ketoˈ-inimba waaí maésa iyámpói matinkésa
kaweˈ-úmai káráwiyesa miyámó íyamba kesáámá ímba sáwíˈa úmaisa méraunda pósa
Maníkóntáfésamo ímbo aamoimó íyawi kentáási áwáumo saafá ésamo ésa ímba símai
sáwíta uwásinkanaawe.
15 Tuwímbai-ketoˈ-inimba kaweˈ-ámbá éˈa ifátuwesa waántáwankoni sáwí-ampaˈo
wéaraaiwaentafeˈa súnda-aai simámune.
16 Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo on-ínímbá miwí timááraafinkembo ketoˈ-
ínímbó méraamba túwaˈnai oro. Maníkóní waási ketoˈ-ínímbá timááraamo méraan-inimba
Maníkóní kísauraˈo tukáan-ontantamba túwaˈnai ofáínifo ketoˈ-ínímbá timááraamo ímbo
méren-inimba minóntántámbá túwaˈnai oro.

17 Maníkóní waási miwítí óraaˈ-waasi kaweˈ-úmai káráwiyaawisafesa imáyáa ésa miwítí
méyámbá mósá maˈmái tíméro. Minórááˈ-wáásífínkémbá tuwímbai Maníkón-aai fasiˈámai
simátimesa óraa-kisau wémaewisafesa imáyáa ésa miwítí méyámbá mósá maˈmái óraaˈa
tíméro.
18 Minááísáféna naaófáˈá Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna purumakagóní
kísauraˈ-meyantafena séna
waásiti tómbá wíti-aramba ásima piyíndasafena purumakagón-aísamai támai tafandaafá
úmai ásima ufítúwáínkaˈa purumakagón-óikaˈa ímba káráˈesa ifátúwéwana úwoi
ména tuwímbai náíníye
agaimaréna siyáiye. Moóráfaˈa agaimaréna séna
kísaumo máéwi méyámbá máéro
agaimaréna siyáiye. Maníkóní waási mináááimá imáyáa ésa miwítí óraaˈ-waasiti
méyámbá tíméro.
19 Maníkóní waásiti óraaˈ-waasi tíyoˈo fáíyan-aai ímba isaaó.
Énifo kaumbo-kaeˈ-wáásímó tésamo síyan-aai miwí táái isaaó.
20 Sáwíˈo úmae íyówisafe seyaafáˈ-wáási túrankaˈa fasiˈaén-ááí simátimiyo. Miyámó
inasamó ésa seyaafáˈ-wáási táátafesa ésa miwí túma káráwiyonaawe.

21 Maníkón-aúrankaˈe Ísu Káráísitin-aúrankaˈe Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi
túrankaˈe óraakaˈa simámeˈa súne. Simámundantemba uwo súne. Aaigóní áwáumo ímbo
ísarendarakembo e ímba aaí simátiminone. Aaigóní áwáumo ísarendarakembo e kaweˈ-
úmai simátiminone. Ímba waási tuwínkaaˈ-uré sindá seyaafáˈ-ááímá aforaˈ-aantemba
simátimiyo.
22 Moóráwigomo Maníkóní kísau maínkwae sémo e ímba áááma íyáfasinankenda
awánasuwe ánaaemba íyáfasinankaao. Sáwíˈo wéiya ímba ewáráˈá tiráái wáínda kaweˈ-
úmai káráwimai kaweˈán-uwo.

23 Tímótiyo enarumpinkémbó áíˈo énamo tuwímbai-kanaamo áúfaˈo wínamo e non-úran-
aantemba ímba nendá taaérampinken-domba naaó súne.
24 Tuwímbaimo sáwíˈo ombá tuwánaawasa sáwí-meyamba wémaefo tuwímbaimo sáwíˈo
ombá miwítí áwáuma ánaaemba paápé íníye.
25 Miyáumai tuwímbaimo kawe-kísáúmó máémba tuwánaawasa tuwímbaimo kawe-
kísáúmó máémba ímba tuwánaamba miyámó owítí áwáuma ánaaemba paápé íníye.

6

1 Wayó-kísáúmó máén-kwaasi Maníkóní waásisafe maanááí simátimiyo. Káráwiyaan-
kwaasi-tuwi'a óraa'a uwátinke'a miwítí kísau kawe'-úmai máéro simátimiyo. Miyámó
íyasamo ésa Maníkón-áwí'e Maníkón-aaiye ímba símai sáwí'a ónááwe.
2 Káráwiyaan-kwaasi Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owísáfésa miwítí wayó-kísáú-
wáási sésa Ísu Káráísitini waásimo úndantemba miwíwárá'á Ísu Káráísitini waási póta
miwí túwí'a ímba óraa'a uwátinkanaumne sefáínifo maarán-ááí seró. Maníkón-aaisafe'o
simankúnkúmbo úndantemba miwíwárá'á Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba wéowa'a
sirumbá timé'a pó'a miwítí kísau kawe'-úmaimo máénda minkísáúfínkémbá kawe-
tántáá'á maénááwe sé
wayó-kísáú-wáásísáfé minááí simátimiyo.

Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo méraamba óraa-tantaari'o on-ááí.

Tímótiyo simámunda-aai óraaka simátimiyo.
3 Tuwímbaimo fí'on-aaimo simátimesamo kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-aaimo
kawe'-ááímó ímbo arááíwaesamo Maníkóní áwáu-aaimo ímbo wéaraaiwaewi
4 miwí túma maimaé wéiyesa seyaafá-tántáákóní áwáuma ímba ísaraawe. Miwífímbá
sáwí-imayaa wéraisasa aaigóní áwáusafesa sáwífa'-aai sésa kesááigo íyáákainkwae-aai
sewasá miyá-sáwí-ááífínkémbá tirumbá sáwí'a uwátinkesa aaisambá sésa túwí'a símai
sáwí'a uwátinkesa sáwí-imayaa uwátinkesa
5 aaisambá símae wénowe. Miyámó on-kwáási miwítí imáyáa símai sáwí'a ésa érai'-
aai ifátuwesa karo'-ímáyáá ésa sésa sáwífa'-ontama maénae sésa Maníkóní aambá
wéaraaiwaewe-karo'-imayaa wéowe.

6 Miyán-káró'-ímáyáámó ombánifo Maníkóní aambó érai'o arááíwáéwi imáyáa ésa sésa
Maníkóntáfé'o imáyáamo é'o méraunda óraa-tantaa'an-ifo makáunda-ontama mindá
kanaán-iye wésewe.
7 Kesinóisaisa óntaiyainta masínkaraawe. Púwóndasa ínta óntawarata maimaéta
kónaumne.
8 Unáánkwátóiye tóné makétaamo éta mindá kanaán-iyesa sénaumne.
9 Óntasafe-imayaamo owí misáwí-ímáyáágó tafisínana sáwí-tantaatafesamo
tirááísafesamo íyan-tantaako miwí ta'ótorainasa sáwí'a úmai tai'ánááwe.
10 Fí'o-fi'o-sawi-imayaagoni áwáuma óntamba maénae-imayaasafesa aamoí wéowe.
Tuwímbai óntamba maénae-imayaa aantemba wéesa Maníkón-aai ifátuwesa umbai-
tántáá'á maésa tirunkó umbaí taisasá méraawe.

Maníkón-aúranka'a arupíse úmai méraaomo siyáin-aai.

11 Tímótiyo emá Maníkóní waási éma miyán-tántáákómbá ánaaemba uwáme Maníkón-
aúranka'a arupíse úmai mére wentáfé-ímáyáá wéema seyaafá-kísáú kawe'-úmai wémae
imáyáa wétime Maníkóntáfé fasi'ámai aáno úmai mére miyán-tántáátáfé ayáántán-kwiye
méraao.
12 Waásimo méyámbó maénaesamo tuwaantantésamo kontembá emá Maníkón-aaisafe
amankúnkúmba e ayáántán-kwiye minámbá arááíwa'mae aúí'a úmai maé'mae'o inda-
ámbá arááíwa'mae iyuwó. Ááéma sáwífa'-waasi túranka'a paápééma séma Maníkón-
aai érai'-aai pó'a wenká'á kááísamai méraumne sundará'á Maníkó entáféna aúí'a úmai
maé'mae'a wéone siyáiye.
13 Maníkó seyaafá'ó méraawiti áwáugon-iye. Ísu Káráísiti aaimó sí-náúmpá'á óraa'-
waasigon-awi'a Póntiyasi-Páíratimba kawe'-ááímó simámakaiwain-iye. Minkáé'nárai
túranka'a embá óraaka simáme'a súne.
14 Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti marapá'ó ímbo kunkáindara'a wemó siyáin-aai
arááíwa'mae wéiye kawe'-aantemba wéinasa awánésa sésa minááí érai'-aain-iye sénááwe
súne.
15 Maníkó Ísu Káráísitintafena séna kumuwómó sínda-kanaa kumíníye. Maníkó kawe'-
aantembo iwáí éna weyáá seyaafá'nánká káráwiyaiwai éna seyaafá-fásí'áénkwárá'-wáási
wení fasi'aénkó íyáákaraiwai éna seyaafá-káwáá-wáásíyá'á kawáán-uráiwai éna
16 weyáá ímba puwíndawi éna fí'ora-sara'o méraiwai isasá miyá-sárá'á ímba waási
kanaa'á koméranaawe. Maníkómbá seyaafá'-wáási ímba túrantamba wéawanesa ímba
kanaa'á túrantamba awánánááwe. Wenáwí'a óraa'a waé'wae'a isaná wení fasi'aémbá
waé'wae'o imbá mindá érai'-aain-iye.

17 Tímótiyo moparáwínkwárá'-wáásísáfé óraaka simátime sé ímba túma maimaé iyé'a
ímba moparáwíntáfé'a aamoín-oro. Mindá tai'áínda-tantaa'an-ifo ímba amu'márémba
Maníkó seyaafá-tántáátáámó wésimiwaintafe'a amu'maré'a mé'a aamoín-oro simátimiyo.
18 Moórá-aai moparáwínkwárá'-wáásí simátime sé kawe-kísáú wémae'a túwa'nai úmae
wéiye'a moparáwímbá tuwínkaa'-úmai tíma'mae íyóro.
19 Miyámó é'o é'a miyámó íyan-tantaatafe'a ánaaemba kembiwímó túwa'nai índa-
tantaa'a wéraina'a miyámó é'a kawe'-úmai méranaawe simátimiyo.

20 Tímótiyo Maníkó simámakain-aaiye aráánámakain-aaiye káráwimai kawe'án-uwo.
Maníkómbó ímbo arááíwáén-kwaasi úwoi-aai wésefo mináái ánaaemba uwátimiyo. Karo'á
sésa seyaafá-tántáá'á ísaraumnemo mósimesi-aaimo síyamba ánaaemba uwátimiyo.
21 Tuwímbai sésa seyaafá-tántáá'á ísaraumne sésa pósa Maníkómpá'ó timankúnkúmbo
on-ámbá ifátukaawe.

Maníkó seyaafá'-wáásí úwoimo wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

2 Tímóti

Ísu wíyómpa'a ỳyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba afakaeté-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Tímótin-imayaa éna maanáái agaimái tuwówana wenópa'a kuráiye. Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkarowana ména Tímóti Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyontafena imáyáa éna maanáái agaimarówana wenópa'a kuráiye.

1 Tímótiyo kemá Póro maanáái maanáúfáífímbá agaimaráúmpo isaaó. Maníkó wení
imáyáafinkemba kentáféna séna aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae
núwo séna si'mákaiye. Maníkó óraaka'a séna Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraamba pó'a
aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe siyáin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaiye.
2 Tímótiyo kesáánimba óna'a sirumbó wéamundawi ómpo maanáái maanáúfáífímbá
agaimaráúmpo isaaó. Maníkó kentáásifowawe Ísu Káráísiti kentáási Fasi'aénkóe úwoi
áwa'nai esarai tirumbá uwánkesarai faru uwánkaayantafe'a inaí súne.

3 Kesíwá'námo Maníkómbó arááíwakaantemba kemá miyá únana mindásafena ke-
sirumpimbá ímba aaí wéraiye. Maníkómpá'ó inaimó súnda entáfé'a imáyáa é'a aasiyaasí
áísai e'a súwi simánkaumne.
4 Ifi'ó tasínkaraanda imáyáa é'a aneka'á awánánae-imayaa úmae wéiye'a embó
awánaanda sirunkó óraa-kawe'a íníye.
5 Ísu Káráísitin-aaisafemo amankúnkúmbo ónda ímbo óikakembo óndamo arumpinkémbó
óndasafe'a imáyáa úne. Aifa'á enaráárán-áwí'a Róísi Maníkón-aaisafena amankúnkúmba
úwana minkákémbá enanón-áwí'a Yúnísi Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo uráimba
ewárá'á miyá wée Maníkómpá'ó amankúnkúmbo ónda érai'a mindá ísaraumne.
6 Mindásafe'a simáme'a súne. Maníkómó fasi'aémbó ámakaimba ta'ótoke wení kísau
mauwó. Maníkóní kísaumo máíndasafe'a siyáámba ane'á ta'ótoraawanana Maníkó
fasi'aémbá ámakaiye.
7 Maníkó imáyáasa símakowata fasi'ámaisa méta ínta sáátafeta éta imáyáasa wétimeta
kesúrata káráwimai kawe'á uréta úndasa po Maníkómó fasi'aémbó ámakaimba ta'ótoke
wení kísau mauwó.

8 Mindásafe kentáásí Fasi'aénkó siyáin-aaimo simátimendasafena ímba áá'a íno.
Fasi'aénkóní
waási-i'o úndarakemba ándáfa'a sínkaraawa'o méraundasafena ímba áá'a íno. Maníkó
fasi'aémbá ámímba po ásé-aai simátímínasamo áí'o índa-i'o uwánkaiyamba sí'o úni'o
uwásínkaraantembo uwánkaiyamba ímba imáyáamo indá fasi'ámai méraao.
9 Maníkó séna sáwí-imayaafinkemba faútínkáana'a kawe'-aantemba úmai méraaro
siyáiye. Kesáá
kawe-kísáúmó maúndasafenasa ímbanifo wení imáyáafinkemba séna úwoi túwa'nai
ónaumne siyáimba póna kentáási sáwí-imayaafinkemba faúsinkenasa séna kawe'-
aantemba úmai méraaro siyáiye. Áwáura'a Maníkó maramá ímbo úmakonka'a Ísu
Káráísitini kísausafena imáyáa éna séna úwoi túwa'nai ónae'a to'mayaa úne siyáiye.
10 Maníkó kentáásáfénawe séna to'mayaa úmakaimba paápé úwana Ísu Káráísiti
marapá'á kuména kentáási sáwí-imayaafinkemba wéfausinkaiye. Waási púwówini áwáuma
wemá íyáákena taí'ásuwowasa wíyómpa'a aúí'a úmai maé'mae'a ésa ímba puwónááwe.
Minásé-ááí paápé úwata ísaraumne.

11 Minásé-ááímó simátíméndasafena Maníkó simásimena séna aantá-waasi-i'a éma
ai'máráana maanásé-ááí simátíma'mae núwo súwa'a
12 miyámó ówándarakemba sí'o úni'a úmai ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a ímba sigaesáfé'a
úne. Moóráwigon-aaisafe'o érai'emo sé'a wenká'ó simankúnkúmbo úndawimba awáné'a
símakain-kisau káráwisa'a mináái érai'-aain-iye súnda pó'a ímba sigaesáfé'a úne.
Maníkó waásimo méraawini áwáuma tísai índa-kanaa ímbo tiyáindara'a símakain-kisau
wégarawiye.
13 Tímótiyo érai'-aaimo simámakaunda arumpimbá ta'ótore arááíwae Ísu Káráísitiye'a
kááísamai mé wenááisafe amankúnkúmba wée wembá arumbá amé miyá úmae iyuwó.
14 Maníkó érai'-aaimo simámakaimba Maníkóní Ufaen-ámútánkó kentáásirumpimba
méraimba po wení fasi'aéntámbá minéráí'-ááí káráwiyuwo.

15 Ésiyaa-marafaken-kwaasi seyaafáˈá tínaaeniˈo uwásiyukaampinkemba kaeˈ-wáási
moóráwigon-awiˈa Físérasi isaná moóráwigon-awiˈa Émósénisi isamá mináái ísaraane.
16 Moóráwigon-awiˈa Ónésíforasi kesópaˈa tóso éna kaweˈ-ááí simásimena kesí imáyáa
aúíˈa uwásinkena ándáfaˈo méraunda ímba aigaesáféna isaˈá mindásafeˈa Fasiˈaénkómpáˈá
inaí súnda Ónésíforasi wení naaúmpaˈo méraan-kwaasiye kaweˈá uwátinkainkwae séˈa
inaí súne.
17 Wemá Rómu-naopaˈa taména siyaafáí émena ándáfaˈo méraunda tasuwánéna kesí
imáyáa aúíˈa uwásínkaraiye.
18 Áááma Éfésási-naopaˈa koméraawanana sáwífa-kanaa wemá súwaˈnai úwa éˈa
awánaraane. Miyámó uráintafeˈa súne. Fasiˈaénkó waásimo méraawini áwáumo tísai índa-
kanaa tínana Fasiˈaénkó wentáféna arumbá uwánkainiye súne.

2

I-wáásímó fasiˈámaimo méraantemba miyáumai fasiˈámai méraaomo siyáin-aai.

1 Kesáininkoo Ísu Káráísiti úwoi wéawaˈnai-ifo fasiˈámai méraao.
2 Sáwífaˈ-waasi túrankaˈo simátimewanda-aai isé kaweˈ-ímáyááwáráˈ-wáási fasiˈámaimo
méraawi kaweˈ-úmaimo simátimiyawi simátímínasa miwíwáráˈá taˈótokesa simátíméro.

3 I-wáásímó umbai-tántááˈó tímémbo fasiˈámaimo máéntemba Ísu Káráísitini waási-iˈa
óndarakemba embá umbai-tántááˈá ámémbanifo fasiˈámai méraao.
4 I-wáási miwítí óraako aamoí ínkwae sésa wenáái wéaraaiwaesa ímba fíˈo-fiˈon-
tantaatafesa imáyáamo íyamba óraakoni kísausafesa imáyáa wéowe.
5 Moórá-aai isaaó. Tuwaantantésamo kontembá moóráwigomo wení óraakon-aaimo
isénamo awaantanténamo iyénamo éna méyámbá máíníye.
6 Moórá-aai isaaó. Kísaumo fasiˈámaimo owímó ombá tómbó fakaráán-kanaamo tisasá
aifaˈá fákáˈmai wénaawe. Mináái imáyáa é Ísu Káráísitiyeˈa fasiˈámai méraao.
7 Simámunda-aai imáyáa inaná Fasiˈaénkó imáyáa amína minááígóní áwáuma isáínone.

8 Ísu Káráísiti Téfítin-aísaafitantambo uráiwai puwénamo íyáfasinkaiwaintafe imáyáan-
uwo. Mináái ásé-aai simátímakaunda-aain-iye.
9 Minásé-ááímó simátimewandarakemba ándáfaˈa másinkesa sáwíˈo owímó tíyayaankaˈo
káráˈumaesamo mátinkaantemba kembá síyayaankaˈa káráˈumaesa síˈo iníˈa úmai
ándáfaˈa másínkaraafo kemá úwoi ménaumpo Maníkón-aaigo wété ínasa ísáaro.
10 Mindásafeˈa Maníkómó wemparíˈo úmáráín-kwaasisafeˈa imáyáa éˈa póˈa umbai-
tántáátáféˈa ímba imáyáa éˈa méraumne. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaafinkemba
tíˈmaena kawepáˈá métinkainasa sámo kain-áémpáˈá maéˈmaeˈo íyantafeˈa umbai-
tántáátáféˈa ímba imáyáamo únda fasiˈámai méraumne.

11 Maanááí éraiˈ-aain-iye.
Ísu Káráísitiyeˈa kááísamaisa méraundasa póta puwétaamo éta weséta méranaumne.
12 Umbai-tántááˈó ímbo imáyáamo éta fasiˈámaimo métaamo éta waásiyaˈo
káráwiyintemba kesááwáráˈá miyásá ónaumne. Sínaaembo uwámenanasaamo éna
kentááwáráˈá miyá íníye.
13 Wenááisafetaamo simankúnkúmbo urétaamo ifátúwáananasaamo éna wemó sintembó
miyámó éna ímba kanaaˈá tuwéna fíˈon-aai síníye.
Mináái éraiˈ-aain-iye.

Maníkóní kísau arupíse úmai maínana aamoí uwánkainomo siyáin-aai.

14 Tímótiyo Maníkón-aúrankaˈa maanááí símai tááka-tinke óraaka simátímaˈmae iyé
sé maanááí imáyáan-oro. Úwoi-aaisafeˈa sáwífaˈ-aai séˈa aaisambá wésefo mináái
ifátúwáaro. Minááímó isáíyanamo éna minááígó ímba kaweˈá uwátinkainaˈa sáwíˈa ónááfo
súnda-aai simátímaˈmae iyuwó.
15 Maarán-kwáási-íˈo ónae sé maarán-uwo. Éraiˈ-aaimo arupíse úmai simátímíndawima
éma Maníkóní kísau-waasi éma ení kísausafe ímba aigaesáfé indawí éma miyámó émo e
Maníkón-aúrankaˈo ménda simámena séna kaweˈ-úmai méraane síníye.
16 Úwoi-aai Maníkómbó ímbo arááíwáén-kwaasimo sen-ááí ánaaemba uwámuwo. Miyán-
ááímó sen-kwáási ímba Maníkóntáfésa imáyáa ésa sáwísáwíˈa úmae wéiyowe.
17 Sowáéfitambo énamo seyaafá-túfáˈó intembá miwí tááigo wété imbá pósa
sáwíˈa ónááwe. Miwífínkémbá kaeˈ-wáási túwíˈa moóráwigon-awiˈa Ááméniyasi isaná
moóráwigon-awiˈa Fáírítasi

18 minkáeˈnárai éraiˈ-aai ifátuwesarai sésarai pukáundafinkenta éˈa íyáfasinkaunda póta
ánaaemba anekaˈá ínta íyáfasinanaumne séyasa isésa tuwímbai Ísu Káráísitin-aaisafesa
kaeˈ-ímáyáá wéowe.
19 Áfombo fasiˈámaimo faimáráántemba Maníkó áfonkaan-tantaaˈa fasiˈámai faimaréna
minkáˈá aúfái agaimaréna séna Fasiˈaénkó wení waási éˈa tuwánaraiye séna moóráaai agaimaréna séna Fasiˈaénkóní waási únemo sewí sáwíˈo ombá tínaaemba uwáméro
agaimaréna siyáiye.

20 Moórá-aaimo simáménda isaaó. Óraaˈ-naumpaˈa tuwímbai-taufaˈa marésa tuwímbai
korí-óntántámbó úmakaan-taufaˈa marésa tuwímbai taaisambó úmakaan-taufaˈa marésa
tuwímbai agariˈ-márásámbó úmakaan-taufaˈa marésa óraa-kanaa aantemba korí-táúfápínkémbá nésa úwoi-kanaa taai-taufápínkémbá wénaawe.
21 Simátímakaunda-sawi-kisaugombo tínaaembo uwámesamo kaweˈ-úmaimo méraawi
kawe-táúfákáámbá úmai mésa Maníkóntáfésa imáyáa wéesa Maníkómó kawe-kísáú
timíndasafesa toˈmayaa úmai méraawe.
22 Ifóˈ-wáásímó sáwí-tantaatafesamo tiráásafesamo ombá ánaaeniˈa uwátime arupíse
úmai mérenda-imayaa é Maníkón-aaisafe amankúnkúmbo úmae iyí-ímáyáá wétime faru
úmai mé tirumpimbó kaweˈ-aantembo imáyáamo ésamo Fasiˈaénkómpáˈó áísai esamo
súwaˈnai ínkwae sésamo ontembá miyán-uwo.
23 Úwoi-aaisafesamo sáwífaˈ-aaimo sembá minááíyákémbá aaisambó sembá ísaraampo
ánaaeniˈa uwátimiyo.
24 Fasiˈaénkóní kísau-waasi ímba aaisambá sésa faru uwátinkesa kanaaˈá aráátimesa
aaisambó sembá tasí uwátinkesa
25 wempaˈá mésa miwímó kentááimo taráísón-kwaasiti imáyáa kaweˈá uwátinkesa
miyámó íyanamo éna Maníkó imáyáa timínasawa Maníkómpáˈá tésawa éraiˈ-aaisafesa
éraiˈe sénáá ína sénááo. Mindásafesa Fasiˈaénkóní kísau-waasi amuˈmarésa méranaawe.
26 Waántáwanko ken-ímáyáá íwae séna miwí taˈótokaiye. Éraiˈ-aaisafesamo éraiˈemo
sésamo ésa kaweˈ-ímáyáá ésa waántáwankomo taˈótotuwenamo méraimpinkemba
tufíntuwesa Maníkómpáˈá ténááwe.

3

Ánaaen-kanaagon-aai.

1 Tímótiyo ánaaen-kanaamo tíndamo umbai-tántááˈó paápé índasafe imáyáan-uwo.
2 Minkánáárá'á waási maará íyamba kesáfésa aantemba aamoí ésa óntantafesa aamoí
ésa kesáfésa kaweˈ-wáásí úne sésa kentúma maimaé wéiyesa tuwímbai símai sáwíˈa
uwátinkesa tinófoi-taai taraisésa túwaˈnai owísáfésa ímba súwi sésa Maníkóntáfésa ímba
imáyáa ésa
3 miwítí waási ímba imáyáa timésa tiˈó kaótuwe méraamba ímba aaweyáá ésa karoˈ-
ááí simátinkesa miwí túraˈa ímba káráwiyesa tiyésa kawe-tántáátáfésa tíyántafesa
uwátinkesa
4 namuro-wáásísáfésa miwítí waási pintaruˈá ésa sáwíˈa uwátínkáaro sésa sáwí-amba
áááma aráááwaesa miwí túma mósá marésa sáwí-tantaatafesa tiráásafesa ésa aamoí ésa
Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa
5 waási túrankaˈa Maníkóní waási úne karoˈá sésa Maníkóní fasiˈaémbá tínaaeniˈa
wéuwamefo miyámó on-kwáásí ánaaemba uwátimiyo.
6 Miwífínkémbá tuwímbai fíˈo-fiˈon-daumpaˈa iyésa ímbo kaweˈ-ímáyáámó on-ínintáfésa
karoˈ-ááí sewasá isésa miwí tááisafesa éraiˈe wésewe. Minínímbá aoisaambá owaná
óraaˈ-iˈa isasá miyá-sáwí-tántááˈá tiráásafesa owaná misáwí-tántáákó mininíntómbá
taˈótokaiye.
7 Minínintómbá seyaafáˈ-wáásí tááí isésa ímba kanaaˈá tuwímbai isésa éraiˈ-aai
taˈótokaawe. Mindásafesa miyán-káróˈ-wáásí tááisafesa éraiˈe wésewe.
8 Naaófáˈá Mósesemo méronkaˈa kaeˈnárai-tuwiˈa moóráwigon-awiˈa Yánísi úwana
moóráwigon-awiˈa Yámbírísiyeˈo Mósesen-aaimo taráíyaayantemba minkáróˈ-wáásí
miyáumai éraiˈ-aai taraisésa imáyáa sáwíˈa ésa tóikakemba Maníkón-aaisafesa éraiˈe
wésefo
9 ímba óraakaˈa miyá ónááwe. Miwí karoˈ-ááí sésa méraamba tuwánésa sésa karoˈ-
wáásín-owe sésa miwí tááí ímba aráááwaenaawe. Naaófáˈó Yánísiye Yámbírísiyeˈo
sirááyan-karoˈ-aaisafesa miyá siyáawe.

Éraiˈ-aai taˈótore méraaomo siyáin-aai.

10 Miwí miyá wéofo emá ímba miyá uráampo naaóˈ-naoken-kwaasi simátimunda-aai
isé kemó méraundawini áwáuma suwáné kemó wénundawini áwáuma suwáné uréma po
mináái wéaraaiwaene. Maníkómpáˈá simankúnkúmba éˈa faru úmai méˈa imáyáa timéˈa
umbai-tántáápímbó fasiˈámaimo méraunda-aai ísaraane.
11 Ántíoku-naopaˈe Áíkóníyamu-naopaˈe Rísítara-naopaˈemo maéwándaraˈa umbai-
tántááˈá simésa síˈo úniˈa uwásínkówaˈa ímba imáyáa éˈo fasiˈámaimo maéwánda
suwánaraane. Kempímbá óraaˈ-umbai-tantaaˈa úmbanifo Fasiˈaénkó mimpínkémbá
síkaiye.
12 Ímba ken-aantemba sáwíˈa uwásínkaraafo maarán-kwáásíwáráˈá sáwíˈa
uwátinkanaawe. Ísu Káráísitiyeˈo kááísamai méˈa wentáféˈo imáyáa éˈo méˈa miyá
ónaemo sewí umbaí timénááwe.
13 Sáwí-waasi karoˈ-ááí sésa fíˈowiti imáyáa kotafisewí sáwíˈa úmae iyésa tuwímbai
karoˈá simátinkesa miwí karoˈá simátiyuwanaawe.
14 Emá ímba miyá indá simátímakaunda-aaisafe éraiˈe fasiˈámai sé mináái fasiˈámai
taˈótoraao. Minéráiˈ-ááímó simátímakaundawisa kaweˈ-úmai suwánaraanda po mináái
fasiˈámai taˈótoraao.
15 Emá iyámpói mérondaraˈa Maníkón-aai aúfáífinken-aai simátímaˈmae íyúmba
ísaraanda káféˈwaraˈa wéisaane. Maníkón-aai aúfáífinken-aai toráumaimo awánaawi
kaweˈ-ímáyáá ésa Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba owaná Maníkó sáwí-
imayaafinkemba wéfautinkaiye.
16 Maníkó imáyáa timúwasa Maníkón-aai aúfáífimba seyaafáˈ-ááí agaimakáamba
pósa mináúfáífínkén-ááísámbá Maníkóní aambá aráátímewasa aoisaambó uráantafesa
óraaka sésa sáwí-imayaa arupíse uwátinkesa kaweˈ-aantemba úmai méraiyan-amba
wéaraatimewe.
17 Maníkóní kísau-waasimo Maníkón-aai aúfáífinken-aaimo ísámaimo kaweˈó íyanamo
éna minááígó kawe-kísáú-wáásí-íˈa uwátinkainasa Maníkómó kawe-kísáúmó timínda-
kisau fasiˈámai kaweˈ-úmai maénááwe.

4

1 Tímótiyo Maníkón-aúrankaˈe Ísu Káráísiti pukáan-kwaasiye túnaraan-kwaasiye miwítí
áwáumo tísai índawin-aúrankaˈe óraaka simámeˈa súne. Ísu Káráísiti marapáˈó kumínda-
imayaa éˈa wení waásiyaˈo kawáánínda-imayaa éˈa óraaka simámeˈa súne.
2 Seyaafá-kánáá Maníkón-aai óraaka simátime kawe-kánáámó índa simátime sáwí-
kanaamo índa úwoi mindáwaraˈa simátime wempakémbá simátímínana minááígó tirumbá
waeráínasa isáíyamba miwítí imáyáa arupíse úmai fasiˈátinke simátímaˈmae wéiye ímba
ifátuwaao.
3 Ánaaemba moórá-kanaa tínasa éraiˈ-aai ímba ísámae iyónááfo káféˈa éraiˈ-aai
simátímaˈmae iyuwó. Ánaaemba moórá-kanaa tínasa sáwí-tantaatafesa tiráááísafesa ésa
aamoí íyan-aai simátimiyan-kwaasisafesa tiyaafáí ésa miwí táái aantemba isésa
4 éraiˈ-aai tínaaemba uwámesa maníˈ-ááí isáíyambanifo
5 emá fasiˈámai ménana umbai-tántááˈó empáˈó tínda fasiˈámai méma Maníkón-aai
simátímaˈmae wéiye wení kísau maimái taiˈaaó.

6 Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo nombó fatíyóntemba kárikaˈa kembá Póromba
sínkamiyana kesí naaegó miyáumai kumínaˈa puwónaumne.
7 Tuwaantantésamo kontembá kaweˈ-úmai wéˈa ayáíyáˈá koméˈa Maníkóní éraiˈ-aai
taˈótokeˈa simátímakaunda
8 Fasiˈaénkó kesí méyámbá tokáimba póna arupíse úmaimo méraunda-anondaa simíníye.
Ánaaemba Fasiˈaénkó arupíse úmai-meyambo timíndawi siména ímba ken-aantemba
simínífo kumíndasafesamo aamoimó ésamo amuˈmakáawiwaraˈa wétimena simíníye.

9 Tímótiyo úwoiyaambo kesópaˈo tinda-ímáyáá
wée méraao.
10 Moóráwigon-awiˈa Tímasi marapá-tántáátáféna aamoí éna póna siyuwéna
Tésárónikaa-naopaˈa kóísana moóráwigon-awiˈa Kérésénisi Kárésíyaa-marafaˈa kóísana
moóráwigo Táítási Tárímésiyaa-marafaˈa kóísana
11 Rúku weyáá keséˈa méraifo Máákaamba koáiˈmae tekaiyó. Mááka tasúwaˈnai éna
Maníkóní kísau tamáíno.
12 Moóráma Tíkíkaasimba aiˈmaráúnana Éfésási-naopaˈa kóuraiye.
13 Ááéma Tóróasi-naopaˈa kesí wááˈa tuwááwánana Kápási káráwiyaifo maimaé téma
aúfáí-wandaaiwaraˈa aifaráán-tántááˈá káriˈ-aufaiwaraˈa maimaé tiyó.

14 Moóráwigon-awiˈa Árékísanda wení kísau kópaa-ontantambo tuwímbai-tantaaˈo iwáí
óraa-sawiˈa uwásínkáímba póna Fasiˈaénkó anondáá sáwí-meyamba amíníye.
15 Maníkón-aaimo simátimewanda wemá símai taráísukaifo wembá káráwiyuwo.

16 Aifaríˈeˈo aaimó simásínkáámbo minááímó sénaeˈo únda seyaafáˈ-wáásí ímba sáéfo
tésa súwaˈnai uwaˈá Maníkóntáféˈa ímba anondáá sáwíˈa uwátinkaao súne.
17 Miwí ímba súwaˈnai uwaná Fasiˈaénkó súwaˈnai ena fasiˈaémbá símísaˈa Maníkón-
aai seyaafáˈ-ááímó simátímakaunda ímba Yúndaa-waasin-ifo fíˈonkaa-waasi siyáunda
ísaraawe. Áwáífiyaamo in-íyánkón-óipinkembo maiyauwénamo kawepáˈó móánkáíntemba
Fasiˈaénkó aaifimbó maisínkáámpinkemba síkena
18 sáwíˈo uwásínkémpinkembo éna síˈmai wíyómpaˈo wemó kawáánipaˈa kaweˈ-úmai
mósinkainiye. Wení sámo kaimbó waéˈwaeˈo índa éraiˈ-aain-iye.

19 Pírísikaante Ákwíraante simátime sé kaweˈ-úmai méraakaiyo siyó. Ónésíforasinte
wení naaúmpaˈo méraan-kwaasiye simátime sé kaweˈ-úmai méraaro siyó.
20 Érásítasi Kórinti-naopaˈa méraisana Tórófímasi áíˈa úwaˈa Máíritasi-naopaˈa auwéˈa
tiyáumne.
21 Áúˈo sin-kánáámó ímbo tiyáindaraˈa imáyáa é úwoiyaamba tiyó. Yúpíyúrasiye
Píyúténisiye Ráínásiye Kíróndiyawe seyaafáˈá Maníkóní waásiye entáfésa sésa kaweˈ-úmai
méraao sewé.

22 Fasiˈaénkó kembiwíséˈa ména úwoimo wétuwaˈnai-intafeˈa inaí súne.
Kemá Póromo súnda-aai taíˈáiye.

Táítási

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba afa'mórae-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna Táításin-imayaa éna maanááí agaimái tuwówana wenópa'a kuráiye. Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba ándáfa'a ánkarowana ména Táítási Kíríti-marafa'o Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyontafena imáyáa éna maanááí agaimái tuwówana wenópa'a kuráiye.

1 Táításiyo kemá Póro moórá-aai sénaumpo isaaó. Kemá Maníkóní kísau-waasi é'a Ísu Káráísitini aantá-waasi-i'a uwásinkena si'mákaiwai úne. Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi timankúnkúmba úmae wéiyesa érai'-aai ísámae wéiyesa Maníkóní aampa'ó wéiyontafena Ísu Káráísiti minááí simátimiyo séna si'mákaiye.

2 Naaófá'á Maníkó ímbo karo'ó siwáí érai'-aai aantembo siwáí óraaka séna kemparí'o úmaraunda-waasi aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe súwata érai'-aain-iye séta méraumne.

3 Maníkómó imáyáamo urón-kanaa tínena úwana Ísu Káráísiti wenááí simátimuwana Maníkó simásimena séna kesááí simátíma'mae iyuwó séna kentáásí sáwí-imayaafinkentaamo faúsínkáíwaisa minááí siyáiye.

4 Táításiyo maanááímá maanáúfáífímbá agaimaráúmpo isaaó. Ísu Káráísitinka'o simankúnkúntaamo úndantemba emá miyá éma érai'a kesáánink**aa**mba ómpo isaaó. Maníkó kentáásifowawe Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaafinkentaamo faúsínkáíwaiye úwoi áwa'nai esarai faru uwánkaayantafe'a inaí súne.

Táítási Kíríti-marafa'a koména kísaumo maiyáin-aai.

5 Esékaima Kíríti-marafa'a komékai embá auwé'a kenkáísí kísau ímba taí'áronka'a embá auwé'a tiyáumne. Minkísáú kawe'ó indasáfé'a embá auwé'a simáme sé'a seyaafá'-náópa'a Maníkóní waásiti óraa'-waasi íyáfasintinkafa'a wínone sé'a auwé'a tiyáumne.

6 Íyáfasintinkaan-kwaasi maarán-kwáásín-owe. Miwífímbá ímba sáwí-aaimo wéraiwai ésa kímbora-inimba mapá kuráawi owasá miwítí iyámpói maarán-íyámpóín-owe. Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba íyasa kawe'-íyámpóín-owe sen-íyámpói ésa tinófoi-taai ísááwin-owe.

7 Maníkóní waásiya'o káráwiyowi Maníkóní kísaura'a káráwiyomba pósa maarán-kwáásín-owe. Miwífímbá ímba sáwí-aai wéraiwai ésa kesááí íyáákainkwae ímba sewí ésa ímba ááéma aaisambó sewí ésa ímba uwói'o on-dómbá námae nésa uwói'a owí ésa ímba aaisambó sewí ésa óntantafesa ímba túrande-urande owí ésa

8 namu'-waasí naané tóné timésa owí ésa seyaafá-káwé-tántáátáfésa aamoí owí ésa kawe'-ímáyáá owí ésa arupíse úmai méraawi ésa Maníkón-aráááimo wéwaewi ésa miwí túma kawe'-úmai káráwiyowi ésa Maníkóní waásiya'o káráwiyowi miyán-kwáásín-owe.

9 Maníkóní érai'-aaimo simámakaunda-aai fasi'ámai ta'óto'maesa íyóro. Miyámó ésamo ésa érai'-aai kanaa'á simátimesa fasi'átinkanaafo miwí tááisafesa

karo'-ááín-iye sewí-tááigomba íyáákanaawe.

10 Sáwífa'-waasi kawe'-ááí ímba wéaraaiwaesa úwoi sáwífa'-aai símae wénesa miwífínkémbá Yúndaa-waasi sáwífa'-waasi miyá ésa karo'á simátinkesa

11 óntamba maénae sésa karo'-ááí simátimesa tuwímbai-akumba sáwí'a uwátinkesa sáwí'a wéofo minááí aambá fáítinkaao.

12 Kíríti-waasifinkemba moóráwigo kawe'-ááímó siwáí séna Kíríti-waasi aasiyaasí karo'-ááí sésa afáá'-wáí-wáámbó ontembá sáwí'a úmai kafóná-í'a úmai mésa sáwífa-tomba náma'nama'a wéowe siyáiye.

13 Siyáin-aai érai'-aain-iye. Mindásafe miwí-ímáyáá fasi'ámai arupíse uwátínkénasa Maníkón-aai kawe'-úmai aráááíwaesa

14 Yúndaa-waasiti maní'-ááí ímba isésa érai'-aaimo taráíyaawi-taai ímbo isáíyamba ifátúwáaro. Miyá íyantafe miwítí imáyáa arupíse uwátinkaao.

15 Imáyáa kawe'-aantembo owí seyaafá-tántáátáfésa imáyáa ombá kawe'-ímáyáá aantemba wéofo imáyáamo sáwí'o owí Maníkón-aaimo taráísón-kwaasi miwítí imáyáago sáwí'a isaná tirumpimbá karo'-ááí wéraisasa pósa seyaafá-tántáátáfésamo imáyáamo ombá ímba moórá kawe'-ímáyáá wéowe.

16 Miwí tóikakemba karo'á sésa Maníkón-aai aráááíwaumne wésefo sáwí'-aantemba ésa kawe'-ááí taraisésa ímba kanaa'á kawe'ó ombá miyáumai méraawini áwáuma Maníkómbá tínaaeni'a wéowe.

2

Ásé-aai arupíse úmai simátíma'mae iyuwómó siyáin-aai.

1 Táításiyo ásé-aaigoni áwáuma érai'-aaimo simámakaunda simátíma'mae iyuwó.
2 Waurántómbá simátime sé ímba uwói'o on-dómbá námae wéne'a uwói'a wée'a arupíse úmai mé'a kentúra'a káráwimai kawe'á é'a Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba é'a fasi'ámai mé'a imáyáa timé'a fasi'ámai méraiyana ímba tuwesaraí íno simátimiyo.
3 Áráankantomba simátime sé Maníkóntáfé'a imáyáa é'a ímba tíyo-aai wése'a ímba uwói'o on-dómbá námae wéne'a uwói'a é'a aú-inimba kawe'-ámbá aráátíméro simátimiyo.
4 Miyámó íyasamo ésa aú-inimba minkáwé'-ámpá'á wésa tuwaai'wainé tíráá'marine tirumbá timésa
5 túra'a káráwimai
kawe'á ésa kawe'-aantemba ésa tuwaai'wainká'é tiráá'marinka'e naanka'é kawe'-úmai káráwiyesa tuwaai'wain-táái isánááwe. Miyámó íyasamo ésa tuwánésa sésa Maníkón-aai kawe'-ááín-iye sénááwe.

6 Ifó'-wáásísómbá óraaka simátime sé kentúra'a káráwimai kawe'án-oro siyó.
7 Seyaafá-tántáá'á kawe'á inasá awánésa emó indantembá miwí miyá íya simátíma'maemo íyínda ímba óikaken-aantembo simátímínda arumpinkénkwárá'á simátimiyo.
8 Kawe'-áái aantemba simátímínasa karo'-ááín-iye sésamo karo'-ááímó saafá íyanamo éna ímba wérainasa tigaesáfésa ésa ímba símai sáwíta uwásinkanaawe.

9 Wayó-kísáúmó máén-kwaasisafe maanáái simátimiyo. Káráwiyaan-kwaasi-taai isé'a aamoí uwásinkaiwae sé'a kawe-kísáú wémae'a miwísáfé'a ímba anondáá seró.
10 Miwítí moparáwímbá ímba umémbá é'a kawe'-aantembo íyamba tuwánánááwe sé miyán-áái simátimiyo. Miyámó íyanamo éna Maníkón-aai kentáási sáwí-imayaafinkembo faúsínkáín-aaigo óraa'a íníye.

11 Maníkó úwoi súwa'nai enasa Ísu Káráísitimba ai'marówana fí'o-fi'on-kwaasi miwítí sáwí-imayaafinkemba faútinkaindasafena marapá'á kunkáimba póna
12 Maníkó úwoi súwa'nai enasa kawe'-ámpá'ó konda-ántá aráásímakaiye. Minánkó maarán-iye. Maníkóntáfésa ímba imáyáa owí sáwí'o ombá sínaaeni'a uwátimeta marapá-tántáátáfeta siráááisafeta úndasa sínaaeni'a uwámeta marapátáámó méraundara'a kesúrata káráwiyeta arupíse úmai méta Maníkóntáfeta imáyáa éta méta
13 amu'maréta Maníkó fasi'aénkwáráwíyé Ísu Káráísiti kentáási sáwí-imayaafinkembo faúsínkáíwaiye sáwara'o paápé íyantafeta timu'maréta méta paápé íyan-kanaa sirunkósá kawe'á íníye.
14 Ísu kentáási sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faúsinkenasa kawe'-wáási-í'a uwásinkenasa wení waási-i'a uwásínkáíwaisa méta kawe-kísáú maénae séta méraundasafenasa mindásafenawe séna Ísu Káráísiti pukáiye.

15 Táításiyo minááí simátime Maníkóní fasi'aéntámbá miwítí imáyáa kawe'á uwátínkénana aaí ímbo isáíyawi minááígó tirumbá waeráínasa aaí ísáaro. Sinda-ááí ímba ísáafainifo óraaka simátimiyo.

3

Maníkóntáfé'a imáyáa é'a arupíse úmai méraaro simátimiyomo siyáin-aai.

1 Táításiyo Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaandawi ómpo maarán-ááí simátimiyo. Marapá-kísáúrá'ó káráwiyaan-oraa'-waasi tísamaifimba mé'a miwí táái isé'a kawe-kísáúsáfé'a to'mayaa úmai amu'maré'a mé'a
2 ímba karo'á símai sáwí'a uwátinke'a ímba aaisambá sé'a faru úmai mé'a seyaafá'-wáási kawe'-ááí aantemba sé'a méraaro.
3 Áááma sáwí-imayaawara'-waasisa méta aaí ímba iséta sáwí-ampa'a wéweta sáwí-tantaatafeta siráááisafeta éta méraawananasa misáwí-tántáákó ta'ótorowata sáwí-imayaasafeta siráááisafeta éta sáwí'a úmai méta
fí'owiti moparáwíntáféta súraniyamba éta síyánta uwátinkaawanasa kentáá tíyámba uwásínkaraawe.
4 Énifo Maníkó kentáási sáwí-imayaafinkemba faúsínkáíwaisa séna sirumbá uwátinkaunda pó'a túwa'nai ondá aráátimenaumne siyónka'a Ísu Káráísitimba ai'marówana marapá'á kumúwana

5 Maníkó kawe'-ámpátá mésínkaraiye. Kesáámó kawe'ó úndasafenasa ímba
kawe'-ámpátá mésínkaraifo arumbá uwásinkenasa kawe'-ámpátá mésínkaraiye.
Nombá maisinkénasa aúí'a úmai méraawananasa Maníkóní Ufaen-ámútánkó aúíta
uwásinkontafena kawe'-ámpátá mésínkaraiye.
6 Ísu Káráísiti sáwí-imayaafinkenta faúsínkáíntafena Maníkó imáyáa éna wení Ufaen-
ámútánkó kentááfímbá úwoi óraa'a uwásínkáínta
7 póna úwoi súwa'nai uwásinkenasa séna arupíse-waasin-owe. Érai'a aúí'a úmai
maé'mae'o íyani'a uwátinkanaumne sisatá amu'maréta méraumne.
8 Minááí érai'-aain-iye. Miyáumai káráwiyaan-kwaasi-taai isésa kawe-kísáú wémaesa
méraaro.

Táításiyo minááímó óraaka'o simátímínda siráái wétaiye. Miyámó inasamó ésa
Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owí fasi'aén-ímáyáá ésa kawe-kísáú maénááwe.
Minááí kawe'-ááígó póna waási túwa'nai íníye.
9 Énifo úwoi-aaisafesa sáwífa'-aai sésa tíwá'náwe tinááfúísái túwí'wara'a sésa aaisambá
sésa Mósesemo siyón-amaantafesa aaisambó sembá miyán-ááí úwoi-aaigoma póna ímba
túwa'nai ínífo ánaaemba uwátimiyo.
10 Tuwímbaimo sáwí-aaimo símaimo tuwínkaa'-uwátínkááwimba kaumbo-kae-kánáá
óraaka simátímínasamo ímbo isáíyamo e ánaaemba uwátimiyo.
11 Miyán-kwáásí kaéntámaimo méraawi ésa sáwí'o ombá kewárá'á tuwánaawata
kesááwárá'á wétuwanaumne.

12 Moóráwigon-awi'a Átémásina'i moóráwigo Tíkíkaasina'iyo. Moóráwigomba
ai'máráanana empá'ó wíndara'a imáyáa é Níkópórisi-naopa'a kempá'á tiyó. Áú'o
sínda-kanaa Níkópórisi-naopa'a méraana tiyó.
13 Moóráwigon-awi'a Sínási aaimó isáí-wáásígóe moóráwigo Ápórosiye emá túwa'nai
inasaráí Maníkóní kísau maimaésarai nóyááye.
14 Maníkóní waási súnda-aai simátímínasa kawe'-ímáyáá ésa kísau wémaesa umbai-
tántáá'ó wérainda-waasi túwa'nai esa pósa ímba úwoi-kisau maésa méranaawe.

15 Seyaafá'ó kesé'o méraawi entáfésa sésa kawe'-úmai méraao wésewe. Kentáásí waási
Maníkómpá'ó timankúnkúmbo owí esé'a méraawi kawe'-úmai méraaro simátimiyo.

Maníkó seyaafá'-wáásí úwoi wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro súnda-aai taí'áiye.

Fírímóni

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna Fírímónin-imayaa éna maanáái agaimái tuwówana wenópa'a kuráiye. Ááéma Fírímóni kesí kísau maínkwae séna Ónísímasimba méyámba'mai máánkarowana ména minkísáúgón-áároi inkaiséna fí'on-daopa'a koména Ísun-aai ísópa'a téna Póro ándáfa'o méropa'a wéawa'nai-uwana Póro séna Ónísímasi tauweráínana Fírímóni aiyáínkwae sé'a maanáúfáí agaimái amúne séna agaimái tuwówana Fírímónimpa'a kuráiye.

1-2 Fírímóniyo kemá Póro maanáúfáí agáúmne. Kesí waási po kesé'a ankarotaré kísau wémaendawi isaaó. Fasi'aénkóní waási ení naaúmpa'o túwaandu owí ísáaro. Ápíyaao kentáá símánaakowara'a isaaó. Ákípaasiyo keséta taankarotaré fasi'ámai kísau wémaendawi ewárá'á isaaó. Ísu Káráísitin-aai simátimewandarakemba ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a maanáúfáí agai-amúne. Kenkáí sífáko Tímóti kesé'a méraiye.
3 Kentáásifowa Maníkóe kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai faru uwátinkaayantafe'a inaí súne.

4-5 Fírímóniyo kentáási Fasi'aénkó Ísumpa'a amankúnkúmba e Maníkóní waási arumbá timé méraanda-aai isé'a pó'a Maníkómpá'ó inaimó súnda entáfé'a imáyáa é'a súwi súne.
6 Kenkáísí kísaugo moórá-i'a isatá méta Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasafenasa wemá kawetá uwásínkáísa awánendasafe'a inaifínkémbá Maníkómbá áísai une.
7 Fírímóniyo kesífáko po Fasi'aénkóní waási arumbá timé túwa'nai ónasa aúí'o úmaimo méraan-aai isé'a aamoí uwánkaunana sirunkó kawe'á isa'á áwa'nai e'a inaí súne.

8 Ísu Káráísiti fasi'aémbá símakaimba pó'a ímba inkaisé'a súne. Emá moórá-i'a uwo sé'a súndanifo miyán-ááí ímba sénaumpo
9 aáno úmai wempakémbá áísai e'a súne. Sendantembá miyá ínone sénaumne. Emá arumbá siména'a kemá sirumbá wéamunda pó'a aáno úmai wempakémbó simáméndantemba miyá ínone súne. Kemá Póro Ísu Káráísiti wení kísaumo símakaimba wémae'a waurámbá káúnasa ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a
10 moóráwigon-awi'a Ónísímasintafe'a súne. Ándáfa'a mé'a Fasi'aénkón-aai simámunana iséna Fasi'aénkómpá'á tisa'á sé'a kesí iyámpóíyaamba óne sé'a wentáfé'a súne.
11 Ááéma ení kísau ímba kawe'-úmai maúmba kísaugon-áároi inkaiséna kóuraimbanifo káfé'a kesí kísau kawe'-úmai maéna ení kísau kawe'-úmai máíníye.
12 Káfé'a ai'máráanana empá'á wínama kesáánínkaan-úmai aiyáínone.
13 Ónísímasimba ta'ótokaanana súwa'nai ínkwae sé'a únda isa'á úwoi miyán-ímáyáá úne. Ísu Káráísitin-aai simátimewandarakemba ándáfa'a mósínkááwa'a méraunda enanondáá Ónísímasi súwa'nai íníye óndanifo
14 némpa'a mémpo ímba ewé sindasáfé'a pó'a ímba úwoi ta'ótóráanda póna kesé'a ména súwa'nai íníye. Ímba súwa'nai ónae sindá súwa'nai ónafainifo ení imáyáafinkemba súwa'nai ínone.

15 Ónísímasi kísaugon-áároi inkaiséna embá auwéna kárika'a fí'on-daopa'a taméraifo empá'á wéna aasiyaasí komérainiye-imayaa úne.
16 Fasi'aénkóní waásigomo óndantemba wemá miyá éna enáfákaamba póna ímba ení kísau wémaiwai aantembanifo enáfákoraamba éna empá'á wíníye. Kemá wembá sirumbó amúndantemba ewárá'á arumbá wembá améma kesífá'an-iye sínone.

17 Fasi'aénkóní kísaugo kenkáísí kísaugo mimbórá-í'a wéimba po kentáfé kesí naaúmpa'a iyuwómó séndantemba Ónísímasintafe miyá siyó.
18 Embó
sáwí'o uwánkenamo moórá-tantaa'o maiyénamo ímbo amínamo e ímba wenópa'a té kesópa'a tina'á kemá méyánónaumne.
19 Kemá Póro kesiyáántamba agaé'a mimbéyámbá aménaumne súne. Ísu Káráísitin-aai simámewana érai'e siyáanda maé'mae'o inda-méyámbá kempá'á wéraimba po ímba kanaa'á méyáninda-aain-iye.
20 Kesífákoo Fasi'aénkóní waási ómpo áísai úndantemba miyá ina'á Fasi'aénkón-aúranka'a aúí'a úmai méraano.

21 Maanáúfáímó agaúnda imáyáa é'a sé'a kesáái isé áísai úndantemba miyá ínone. Emó
indawí kemó áísai úndawimba íyáákainone.
22 Empá'á ke kondasáfé kesí máararu'a to'mayaa uwásinkaao. Ándáfakemba
faúsinkaiya'a ení naaúmpa'a kondasáfé Maníkómpá'á inaí simásinke moórá-maararu'a
to'mayaa uwásinkaao.
23 Moóráwigon-awi'a Épáfarasi Ísu Káráísitin-aaimo simátimunkakemba ándáfa'a
ánkaraawana kesé'a ména kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro wésiye.
24 Kesé'a kísaumo máéwi-tuwi'a moóráwigo Máákaani moóráwigo Árísítakasini
moóráwigo Tímasini moóráwigo Rúku miwí sésa kawe'-úmai méraaro wésewe.
25 Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kesé'a ména úwoi wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kemá Póro minááí símai tai'áúmne.

Ípúru

Ísu wíyómpa'a iyówana moóráwigon-awi'a ímbo agaimakáiwai moórá-waai úmai sísamaifakemba afakaeté-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Yúndaa-waasi moórá-awi'a Ípúru-waasi Ísun-aai isésa wení aampa'ó kuntáfésa tuwíyáái ésa sáwí'a uwátínkówasa minámbá ifátuwesa ááéraan-amaan-amba aneka'á arááíwáéfo séna maarán-ááí agaimái mátímakaiye.

Ísu Maníkón-áániníkoma Mósesemba íyáákaraiye. Ísu aifa'-ámáán-káwáágómá ámáán-kisau-waasi íyáákaraiye. Pói tufú'mai Maníkómbá ámakaamba aifa'-ámáán-ámbá isaná Ísu marapá'á kumbéna kentáási sáwí-imayaa maisiyuwáíndasafena puwéna wenáúma Maníkómbá ámakaimba póna kentáási ámáán-amba wikáimba pó'a Ísumba ímbo aúwémba fasi'ámai méraaro séna agaimái mátímakaiye.

Maníkón-áániníkon-awikoma wíyómpaken-kisau-waasi-tuwi'o íyáákarain-aai.

1 Naaófá'á moórá-mora-kanaa Maníkó wenáái simátímakowisafena súwasa miwí
Maníkó siyáin-aai miyám-biyan-aai kentáá síwá'násomba simátíma'maena tiyáimba isaná
2 káfé'a ánaaen-kanaafimba Maníkón-áániníko Maníkón-aaisa simásímakaiye. Naaófá'á
wíyóne marawé ímbo wéronka'a Maníkó súwana áániníko wíyóne marawé úmakena
ánaaemba seyaafá-tántáákká'á káráwiyiniye.
3 Maníkóní sámo kainkó áániníkompinkemba sáma kaisaná Maníkómó méraintemba
miyáumai ména miyáumaimo méraiwai kentáá aráásímísana wení fasi'aén-ááígómó
intáféna wíyóne marawé waé'wae'a wéiye. Wemó pukáintafena kentáási sáwí-
imayaa maisiyuwéna pukáimpinkemba íyáfasinena wíyómpa'a iyéna Maníkó fasi'aémbó
íyáákaraiwain-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á ména
4 wenáwí'a Maníkón-áániníkon-awiko Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi-tuwikomba
íyáákaraiye.

5 Maníkó wení wíyómpaken-kisau-waasisafena
ímba siyáifo áániníkontafena séna
emá kesáánimba óna'a
kesí kísaura'a ankáúmne
Maníkó séna moórá-aaiwara'a séna
kemá afowámá onaná wemá
kesáánimba íníye
séna wíyómpaken-kisau-waasisafena ímba
siyáifo áániníkontafena séna
6 Maníkó wenáániníko íyáákaraiwaimba ai'marówana kunkáinka'a
séna
Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi
wen-ímáyáá mósá maránááwe
wenáániníkontafena siyáimbanifo
7 wení wíyómpaken-kisau-waasisafena súwana Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna
séna
kemá súnasa kesí wíyómpaken-kisau-waasi fiyúndáraamba to'maésa wénowe. Kemá
súnasa
kesí kísau-waasi iyagómó intenkáán-kísáú wémaewe
siyáifo
8 Maníkó wenáániníkontafena séna
Maníkóo waásiya'o káráwimaemo íyínda ímba tai'áíníye. Káráwiyonda arupíse úmai
wégarawiyone.
9 Kawe-tántáátáfé aamoí é sáwí-tantaatafe áyámba wéone. Mindásafena Maníkó ení
Fasi'aénkó embá íyáfasinankaraisa
seyaafá'-wáási íyáákaraanana enarumbá
kawe'á uwánkaraiye
séna
10 áániníkontafena moórá-aai séna
Fasi'aénkóo áwáura'a maramá úmare enayáántamba wíyómbo úmakaanda
11 mintántáá'á tai'áína emá maé'mae'a ínone. Unáánkwátóimo aúsú kénamo taí'áíntemba
wíyóne marawé miyáumai tai'áíníye.

12 Wátóimo usisi fámáráántemba wíyóne marawé miyá ínone. Unáánkwátóimo aúmo ontembá wíyóne marawé miyá éma káfé'o méraanten-úmai maé'mae'a éma ímba puwínone siyáiye.
13 Maníkó maanááí ímba wíyómpaken-kisau-waasisafena siyáifo ááninkontafena séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'-iména'a ení namuro-wáási tínkamona emá íyáákainone siyáiye.

14 Minááí siyáifo Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi nórawa'iyo. Miwí ímba túma wéraiwai timan-aantembo wéraiwai ésa Maníkómó sintembá miyá owaná Maníkó simátimena séna kawe'-ámpá'ó métinkaunda-waasi kuntúwa'nai oro séna wéti'maraiye. Mindásafena Maníkón-ááninkon-awiko wíyómpaken-kisau-waasi-tuwikomba íyáákaraiye.

2

Sáwí'o úmaimo méraundafinkenta Ísuma kawe'-ámpátáámó mésínkáíwain-aai.

1 Maníkón-ááninko wíyómpaken-kisau-waasi íyáákaraintafeta érai'-aaisaamo ísaraunda-aai fasi'ámai ta'ótoreta minááí ifátuwaunafosaanifo imáyáasa úmaeta iyónaumne.
2 Maníkóní ámáámba wíyómpaken-kisau-waasi siyáan-amaamba érai'-aai póna taráíyaawiye ímbo arááíwakaawiye sáwí-meyamba arupíse úmai tímakaiye.
3 Énifo Maníkó séna sáwí-imayaafinkemba kawe'-ámpá'á métinkanae séna minóráá-kísáúsáféna ááninko kentáási Fasi'aénkómbá ai'marówana marapá'á kunkáiye. Minóráá'-ááímó ísámaimo ifátuwetaamo éta érai'a sáwí-meyamba kentááfá'ó tínda ínta aseránaumne. Aifa'á Fasi'aénkó minóráá'-ááí simátimuwasa ísaraan-kwaasi simásímúwata
4 minááí érai'-aain-iye sendasáfénasa póna Maníkó fasi'aémbá timúwasa fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaraunda-kisau sáá'o ún-kisau máúwana Maníkó wení imáyáafinkemba wení Ufaen-ámútánkó túwa'nai úwasa miyán-kísáú maiyáawe.

5 Méraiyan-kwaasisafe'a súne. Ímba wíyómpaken-kisau-waasin-ifo wenááninkomba íyáfasinankaraimba póna wemá waásiya'a káráwiyaiye.
6 Minááísáféná moóráwigo Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkóo waási sáwísamba owá nóra séwa miwísáfé imáyáa éwa waási sáwísamban-ofo nóra séwa miwíyá'á wégarawiyono.
7 Wíyómpaken-kisau-waasi tínaaempa'a
waási mótinkaanasa kárika'a mifá'á
méraafo káfé'a óraa'a uwátinkaanana
túwíko óraa'a isá
8 íyáfasintinkaraanasa
seyaafá-tántááká'á wégarawiyowe
agaimaréna séna Maníkóo íyáfasintinkaraanasa seyaafá-tántááká'á wégarawiyowe siyáimba ímba moóra-tantaa'a ifátuwesa seyaafá-tántááká'á kanaa'ó wégarawiyonta káféta ínta wétuwanaumne.
9 Énifo Ísuni áwáusa awánaraumne. Maníkó kárika'a wíyómpaken-kisau-waasi tínaaempa'a Ísumba móankarena ai'marówana marapá'á kumbéna seyaafá'-wáásísáféna imáyáa úwasa áí'o úni'a uwánkówana puwúwana mindásafena Maníkó óraa'-awi'a simánkena áwí'a óraa'a uwánkaraiye. Maníkó úwoi túwa'nai ónae séna Ísumba ai'marówana marapá'á kumbéna seyaafá'-wáásísáféna imáyáa éna pukáiye.

10 Ísumba áí'o úni'a uwánkóntafe'a imáyáa é'a sé'a Maníkó seyaafá-tántááákóní áwáugoma póna seyaafá-tántáá'á úmarena séna sámo kain-áémpá'á sáwífa'-waasi méraiwae séna sáwí-imayaafinkemba faútinkena sámo kain-áémpá'á métinkaindawisafena Maníkó kanaán-iye súwasa Ísumba áí'a úni'o uwánkómba mindásafena sásá'-í'a uráiye. Maníkó miyámó uráimba kawe'á uráiye súne.

11 Ísu waásisa Maníkóndé-i'o uwásínkáíwaisaawe Maníkóndé-i'a uwásínkáíwaiye Maníkó mimbórá tifowámá intáféna Ísu séna kesúnafaraawimban-owe siyáin-aai ímba sáwí-imayaa éna kawe'-ímáyáá wéiye.
12 Mindásafena moóráwigo Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkóo enáái kesúnafaraawimba simátime'a túwaandu íyanka'a imó sendará'á enáwí'a mósá maránaumne

séna
13 moórá́fa'a agaimaréna séna
kewárá'á Maníkómpá'á
simankúnkúmba ónaumne
séna moórá́fa'a agaimaréna séna
Maníkómó símakain-iyampoi kesé'a méraawe
agaimaréna siyáiye.

14 Maníkómó ámakain-iyampoisafenamo siyáimba mararákén-kwáásímó onten-
áúwawaawara'a Ísu ména séna waántáwanko waásimo puwíya-fasi'aembo tokáimba
taí'ásuwanaumne.
15 Aasiyaasí puwónaumne-imayaamo ésamo táátafesamo owanamó ta'ótokain-imayaa
faútinkanaumne séna puwéna íyáfasinena waántáwankomba íyáákaraiye.
16 Érai'a ímba wíyómpaken-kisau-waasisafenanifo Émbaramumo Maníkón-aaisafenamo
amankúnkúmbo uráintemba kesáámó miyámó úndawisafena súwa'nai índasafenasa
miyáumai pukáiye.
17 Kentáási aifa'-ámáán-káwáágó éna kentáásáféna imáyáa éna Maníkómpá'á aaí
símai kawe'á éna aruntá uwásinkenasa kentáási sáwí-imayaa maisiyuwénasa miyámó
índasafena marapá'á kuména waási áúwawaawara'a ména wenáúnafaraawinte kesáámó
úndantenta miyáumai ména súwa'nai índa-amba mimbórá-ámbó wéraintafena miyá
uráiye.
18 Ááémo marapá'ó méronka'a sáwí-aaimo sínda ísare'a áí'o índa-i'a uwánkanae sésa
áísai úmaesa wéiyesa áí'o úni'a uwánkaraamba ímba sáwí-ampa'a kuráimba pósa ken-
táásáfésa sáwí-aaimo síyamba isánae sésamo ombá kanaa'á wésuwa'nai-iye.

3

Ísun-awikoma Mósesen-awi'o íyáákarain-aai.

1 Kesí waásisono. Súnda-aaisafe'a Ísumpa'a imáyáa úmae íyóro. Maníkó kembiwí
wendé-í'o uwátínkarain-kwaasisafena séna wíyómpa'a kesé'a ménaawe súmba ísaraafo
Ísuntafe'a imáyáa úmae íyóro. Maníkó wembá ai'marówana marapá'á kumbéna érai'-
aaisafetaamo simankúnkúntaamo índa-aaiyata káráwiyaiwai éna aifa'-ámáán-káwáágó
isa'á wentáfé'a imáyáa úmae'a íyóro. Aifa'-ámáán-kísáúmó
2 maíndasafena Maníkó Ísumba íyáfasinankowana ímba ifátuwena minkísáú kawe'-úmai
wémaiye. Naaófá'ó Mósesemo Maníkóní waásifimbo kísaumo ímbo tuwénamo kawe'-
úmaimo maiyáintemba Ísu miyá uráiye.
3 Naambá kawe'-námbán-iye siyáafo mindámbó uráin-kwaasigon-awi'o mósá
wémaraantemba Mósese kawe-kísáú-wáásín-ifo Ísun-awi'o mósá maráúndasa
wéiyaakaiye.
4 Seyaafá'-námbó waásimo ombá mindáwara waásiwara seyaafá-tántáá'wárá'á Maníkó
úmakaiye.
5 Mósese Maníkóní kísau-waasigo éna Maníkóní waásifimba minkísáú ímba tuwéna
kawe'-úmai wémaena Maníkómó sínda-tantaa'o paápé índa simátímakaiye.
6 Mósese miyámó uráimbanifo Ísu Káráísiti ímba kísau-waasigon-ifo Maníkón-
áániniko-úramba póna Maníkóní waásiya'a káráwiyimba ímba ifá'ó túwáímba kawe'á
wéiye. Maníkón-aaisafetaamo simankúnkúmbo étaamo aamoimó étaamo fasi'ámaimo
amu'marétaamo métaamo éta Maníkóní waási-ita ónaumne.

Maníkóní waási wenópa'o kosaagáíyan-aai.

7 Mindásafena naaófá'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó kentáá síwá'násontafena siyáin-aai
imáyáan-oro.
Maará siyáiye.
Káfé'o Maníkómó simátímín-aai ísáaro.
8 Naaófá'ó Maníkón-aaimo taráísúmbo tirunté'o makáantemba kemá miyá ofáínifo wenáái
ísáaro. Máásai-marafa'a mésa kentíwá'náma
miyá wéesa Maníkómbá totuwiyésa sáwí-kisau maésa wenáái taráíyaawe.
9 Ayáátááka'a 40 aatai kentíwá'náma túwa'nai uráunda-kisau awánaraambanifo kesáái
taraisésa totuwiyésa sáwí'o uwásínkáántafe'a
10 aaisambá tiyé'a sé'a miwítí imáyáa sáwí'a úmae iyésa aráátimunda-amba ímba
arááíwáéwe sé'a
11 aaisambó tiyúnda óraaka súne. Kesópa'a ímba tésa kesé'a tasaagánááwe siyáumne
Maníkóní

Ufaen-ámútánkó siyáiye.

12 Kesí waásisono. Maníkóní Ufaen-ámútánkó minááímó siyáintafe'a káráwimai
kawe'án-oro. Kempínkémbá tuwímbai sáwí-imayaa ésa Maníkón-aaisafesa ímba
timankúnkúmba ésa Maníkó fasi'aénkwáráwímbá tínaaemba uwáméfainifo káráwimai
kawe'án-oro.
13 Kempínkémbá tuwímbai sáwí-imayaa íyana minímáyáágó karo'á simátiyuwainasa
Maníkóntáfésa ímba imáyáa ésa tirunté'a máráafainifo moórá-mora-waasi kentí imáyáa
fasi'átínkáaro. Kentí kanaamó wérainka'a miyán-oro.
14 Aifa'á Maníkómpátá simankúnkúntaamo ówándara'a kentáási imáyáa fasi'ámai
miyáumaimo simankúnkúntaamo étaamo éta Ísu Káráísitiye'a kááísamai méta marapá'ó
méraunda-kanaasaamo tai'áíndara'a fasi'ámaisa méranaumne.
15 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
káfé'o Maníkómó simátímín-aai ísáaro.
Naaófá'ó Maníkón-aaimo taráísúmbo tirunté'o makáantemba kemá miyá ofáínifo wenáái
ísáaro
agaimaréna siyáiye.
16 Súnda-waasi nááwiya Maníkón-aai wéisesawa taráíyaana'iyo. Kentáá síwá'náma
Ísípi-marafakemba Mósese faútiyuwena tí'maenamo tiyáiwai miwí Maníkón-aai wéisesa
taráíyaawe.
17 Nááwiya ayáátááka'a 40 aataiya'a Maníkó aaisambá tíkaiyo. Máásai-marafa'o
mésamo sáwí'o ésamo pukáawi miwísáféna aaisambá tíkaiye.
18 Nááwisafenawa óraaka séna kesópa'a ímba tésa kesé'a tasaagánááwe siyáiyo.
Wenááimo ímbo ísámaimo kawe'ó uráawisafena siyáiye.
19 Wenááisafesa ímba timankúnkúmba uráamba pósa ímba kanaa'á wenópa'a wésa
wesé'a kosaagaráan-aaisa ísaraumne.

4

1 Kentáásáféna Maníkó séna kempá'á tasaagánááwe símai kááísamakain-aai wéraimba
pó'a kempínkémbá tuwímbai sé'a wempá'á wé'a wesé'a kosaagánaumne-kanaa tuké'a
paráfasuwaafainifo káráwimai kawe'án-oro.
2 Maníkóní kawe'-ááímó ísaraundantemba ááéma kentáá síwá'náma ísaraambanifo úwoi
táá'-aantemba isésa ímba timankúnkúmba ésa tirumpimbá ta'ótórówana póna mináááígó
ímba túwa'nai uráiye. Mindásafe'a kempínkémbá tuwímbai sé'a Maníkómpá'á wé'a
wesé'a kosaagánaumne-kanaa tuké'a paráfasuwaafainifo káráwimai kawe'án-oro.
3 Naaófá'á Maníkó wíyóne marawé úmai tai'éna saagaráin-kanaa wéraifo wenááisafesa
ímba timankúnkúmbo uráawisafena séna
aaisambó tiyúnda óraaka súne. Kempá'á
ímba tésa kesé'a tasaagánááwe
siyáimbanifo wenááisafeta simankúnkúmbo úndawisa wempá'á wéta weséta
kosaagánaumne.
4 Maníkón-aai aúfáífimba wesé'o kosaagaandasáfénasa agaimaréna séna
Maníkó afa'mórae-kanaa kísau maimái
taí'ásuwena afakaeté-kanaa saagaráiye
agaimaréna siyáimba póna saagaan-kánáá wéraifo
5 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
kempá'á ímba tésa kesé'a tasaagánááwe
siyáimba póna
6 saagaan-kánáá to'mayaa úmakaimba pósa tuwímbai-waasi wempá'á wésa wesé'a
kosaagánááwe. Aifa'á Maníkón-aaimo ísaraawi ímba timankúnkúmba uráamba pósa
wempá'á ímba wésa wesé'a saagaráawe.
7 Sáwífa'-aatai maisuwéna Maníkó moórá-kanaa maréna séna minkánáá tíníye séna
Téfítimba simámuwana Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
káfé'o Maníkómó simátímín-aai ísáaro.
Tirumbó makáanteni'a ímba é'a wenáái ísáaro
agaimaréna siyáin-aai kae'-í'a mináái agaimái simátimumpo ísáaro.

8 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Yósúwa tí'maena kawe'-áémpá'ó mátinkomba
mináémpá'ó Maníkómpá'ó saagáíyan-aempa'o wéronkakaa ánaaemba Maníkó ímba
moórá-kanaa maréna séna saagáíyan-kanaa tíníye ímba siyáisino.
9 Maníkó wení kísau taí'ásuwena saagaan-kánáá makáimba wení waásimo saagaan-
kánáá wéraiye.

10 Maníkómó wení kísaumo taí'ásuwenamo saagaráintemba Maníkómpá'á wésa wesé'a
saagaawí miwíwárá'á kísau taí'ásuwesa saagánááwe.
11 Mindásafeta Maníkómpá'á wéta wesé'o saagaandasáféta siyáántán-kwimáísa kísausa
maúndasa miyásá onó. Kentáá síwá'námo uráantemba miyá-sáwí'á únafosaanifo wenááí
ísámai kawe'á éta káráwimai kawe'-íyataao.
12 Maníkó méraisana wenááigo kísau wémaiye. Séfasefa'-aempa'a áwááimo wétaim-
paepaetambo póímo tusákaa ontembá Maníkón-aaigo kentáásirumpinken-imayaa
sáwí-imayaawe kawe'-ímáyááwé tuwínkaa'-isatá wéawanaumne. Siráááimo tain-
tántáá'é súnanasa Maníkón-aaigo tuwínkaa'-úmáráísata sáwí-tantaa'e kawe-tántáá'ésá
wéawanaumne.
13 Wíyómpa'e marapá'é seyaafá-tántáá'á Maníkón-aúranka'a ímba áwiyoraifo
wíyómpa'e marapá'é seyaafá-tántáá'á afora'á wéraisana wéawanaiye. Wemá miyámó
iwái póna kesáámó méraundawini áwáusa sísai ínata simámenaumne. Maníkón-aai
aúfáífimba súnda-aai miyán-ááí wéraintafeta kentáá síwá'námo uráantemba miyá-sáwí'á
únafaisaanifo wenááí ísámai kawe'á éta káráwimai kawe'-íyataao.

Ísu aifa'-ámáán-káwáágón-aai.

14 Ísu Maníkón-ááninko kentáásí óraako éna aifa'-ámáán-káwáágó póna wíyómpa'a
Maníkóe'a iména kentáá súwa'nai enasa áísai imbá póta wenááisafeta simankúnkúmbo
uráundasafeta káféta minááísá fasi'ámaisa ta'ótóráano.
15 Kentáásí aifa'-ámáán-káwáágó marapá'ó méronka'a seyaafá-tántáátáfésa sáwí-aaimo
sínda isánae sésa áísai úmaesa íyúmbanifo ímba sáwí'a uráimba póna kentáásáfésamo
sáwí-aaimo síyambo isánae sésamo ombá kentááfímbá ímba fasi'aémbá wéraisana wemá
suwánénasa aruntá wéuwasinkaiye.
16 Mindásafena kentááfímbá umbai-tántáá'á wéraindara'a ímba sáátafeta onanasá
Maníkó úwoisa súwa'nai iwáímpá'á konanasá aruntá uwásinkenasa úwoisa súwa'nai
íníye.

5

1 Aifa'-ámáán-káwáá-kísáúmó maíyantafesa Yúndaa-waasifinkemba moórá-morawigo
íyáfasintinkaawasa wépukowasa fí'omba íyáfasintinkaawasa waásisafesa ísámai
Maníkómpá'á áísai esa waásimo sáwí'o ontáfésa pói tufú'mai Maníkómbá amésa
tuwímbai-tantaa'wara'a wéamewe.
2 Miwí waási pósa ímba fasi'aénkwáráwí ésa mindásafesa ímbo kawe'-úmaimo isésamo
sáwí'o on-kwáásísáfésa kanaa'á kawe'-úmai tirumbá uwátinkesa
3 ímba kawe'-úmai fasi'ámai mésa sáwí'o ontáfésa pói tufú'mai Maníkómbá wéamewe.
Seyaafá'-wáásítí sáwí-awausafesa sésa pói tufú'mai Maníkómbá amésa miwítí sáwí-
awausafesawara'a wéamewe.
4 Tuwímbai ímba imáyáa ésa sésa óraako pó'a aifa'-ámáán-káwáá-kísáú maénae-
imayaa ésa miyán-kísáú wémaefo naaófá'ó Maníkómó moóráwigon-awi'o Éronimba
íyáfasinankowana miyán-kísáúmó maiyáintemba Maníkó íyáfasintinkaraiwai aantemba
minkísáú wémaewe.

5 Miyáumai Ísu Káráísiti ímba imáyáa éna séna óraako pó'a aifa'-ámáán-káwáánónae
ímba siyáifo Maníkó íyáfasinankena aifa'-ámáán-káwáá-kísáú aména séna
emá kesáánimba óna'a
kesí kísaura'a ánkaraumne
séna
6 moórá-aaiwara'a súwana agaimaréna séna
moóráwigon-awi'o Méríkíséteki
óraa'-amaan-kawaago uráintemba
emá miyán-kísáú maimaé iyínone
Ísu Káráísitintafena siyáiye.

7 Ísu Káráísiti marapá'ó méronka'a sésé'á éna ifi'á ténа inaí séna puwíndasafena
Maníkómpá'á áísai ena puwíndamo kanaa'ó áwa'nai índawintafena súwa'nai uwo séna
Maníkón-ímáyáá arááíwakaimba póna áwa'nai uráiye.
8 Ísu érai'a Maníkón-ááninko úwana umbai-tántáá'ó wempá'ó túmba ímba mindásafena
imáyáa éna Maníkón-ímáyáá éna
9 sásá'-í'a éna wenááisa taawiyafúndawisa sáwí-imayaafinkemba faúsínkáísata aúí'a
úmaisa maé'maeta wéune. Ísu mintántáákóní áwáugoma póna

10 Méríkísétekimo ámáán-kawaamo uráintemba aifaˈ-ámáán-káwáámó índasafena Maníkó Ísumba íyáfasinankaraiye.

Ísuni aampaˈá arááíwaeˈmai ifáˈá túwáafomo siyáin-aai.

11 Simátimunda-aaifimba sáwífaˈ-aai wéraimbanifo ímba ísámai kaweˈá ontáféna aráátimunda-kisaugo umbaí wétaiye.

12 Áááma Ísu Káráísitin-aai iséˈa ayáátáá-kanaa maisukáafo nóra séra ímba simátímaˈmae wéiyo. Maníkón-aaima aforaˈ-ááí ímba ísámai kaweˈá éˈa moóráwigo anekaˈá simásiminkwae sefó umarambó náámbo nésamo fasiˈaén-tómbó ímbo naantenkáámbá éˈa póˈa Maníkón-aai ímba kanaaˈá simátímakaawe.

13 Umarambó náámbo nésamo ímbo kaweˈ-úmaimo aaimó ísáántemba miyáráán-úmai kaweˈ-úmaimo méraiye sáwíˈo úmaimo méraiye miwání áwáuma ímba ísámai kaweˈá wéowe.

14 Tinón-ésamo fasiˈaén-tómbó naantembá kaweˈ-ímáyáámó owí seyaafáˈ-ímáyáá tuwímbai wéisaawe.

6

1 Mindásafeta Ísu Káráísitin-aai paákákén-ááí aantemba ímba iséta fasiˈaén-ááímó arumpimbó wérain-aaiwarata iséta sáákaefaen-kwaasiyaanta íyataao. Ísu Káráísitin-aai paákákén-ááí éˈa simátímakaunda póˈa ímba anekaˈá simátímaˈmae iyónaumne. Simátímakaunda-aai maarán-ááín-iye. Úwoi-kisausafeˈa tínaaemba uwámeˈa Maníkón-aaisafeˈa timankúnkúmba wéowe.

2 Nombó maitínkáán-aai simátimeˈa Maníkóní kísau maíwae sésa íyáfasintinkesa tineˈá tiyáámba taˈótóráán-aai simátimeˈa waásimo pukémpinkembo íyáfasinaiyan-aai simátimeˈa Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai ena timínana mimbéyámbá waéˈwaeˈa índa-aai simátímakaunda minááímó éˈo simátímakaunda-aai ísaraafo fasiˈaén-ááí arumpimbó wérain-aai ísáaro.

3 Maníkómó súwaˈnai ínataamo éta iséta sáákaefaen-kwaasiyaanta ónaumne.

4 Maníkóní aambá arááíwaeˈmai ifátukaawi kotafisíyasa aanekaˈá kouwerésa kaweˈ-ámpáˈá tíyambanifo ímba ténááwe. Miwí Maníkó sámo kátínkarain-aempaˈa mérowana túwaˈnai ena wení Ufaen-ámútánkó miwíséˈa mérowasa

5 miyáumai mésa sésa Maníkón-aai kaweˈ-ááín-iye sésa Maníkóní fasiˈaémbá tuwímbai awánaraawe. Ánaaemba Maníkóní fasiˈaémbá seyaafáˈá paápé ínasa mifásíˈáémbá tuwímbai awánamai

6 ifátuwesa ímba anekaˈá kouwerésa Maníkómpáˈá ténááwe. Miyámó on-kwáási maará wéowe. Maníkón-ááninkombo aaraa-táíyáˈó tufúwanamo pukáintemba miwí miyá owasá tuwánésa Ísumba símai sáwíˈa uwánkááwasa miyámó ontáfésa ímba kanaaˈá kouwerésa Maníkómpáˈá ténááwe.

7 Miyámó on-kwáási maarán-kwáásín-owe. Moórá-mora-kanaa aaˈá tisaná maramá kaweˈá isaná kísau óraaˈa isasá waási naawaná Maníkó miyám-bárámá kaweˈá wéuwatinkaiye.

8 Énifo moórá-aempaˈ-marama karaan-tantááˈé námáiye wéraim-barama úwoi-marama isaná ampáánkáˈá Maníkó iyafímbá agaisuwáíníye. Miyáumai Maníkóní aampaˈá arááíwaeˈmai ifátukaawi ímba kanaaˈá kouwerésa Maníkómpáˈá ténááwe. Mindásafeˈa Ísu Káráísitin-aai paákákén-ááí ímba anekaˈá simátimenaumne.

9 Kesí waásisono. Miyán-ááímó súndanifo kembiwí ímba sáwí-mararaan-kwaasin-ofo kaweˈ-máráráán-kwáási owaná Maníkó kaweˈ-ámpáˈá méwátinkaiye súne.

10 Maníkóntáféˈa imáyáa ontáféˈa wení waási túwaˈnai eˈa káféˈwaraˈa miyá owaná Maníkó arupíse úmaimo méraiwai minkísáúsáféna ímba wéawinkaiye.

11 Maarásáféna siráááisa wétaiye. Moórá-morawigo Maníkóntáféˈa imáyáa éˈa aaweyáá éˈa ímba ifátuweˈa ánaaembo méraiyambo paápé índasafeˈa amuˈmaréˈa méˈa

12 ímba tuwesaraí ínaˈa ímba ifátuweˈa Maníkómpáˈó timankúnkúmbo ésamo Maníkómó timénaumne siyáintafesamo amuˈmarésamo méraan-kwaasiyaaniˈa oro. Miyán-kwáásíyáániˈo ombá

siráááisa wétaiye.

Maníkó símaimo kááísamakain-aai.

13 Naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena siyáimba símai kááísamakonka'a póna wembó íyáákaraawai ímba méraantafena Maníkó séna seyaafá'nánká íyáákaraundawi mé'a kesúranka'a sé'a kemó súnda-aai érai'a ónaumne séna símai kááísamarena
14 Émbaramuntafena séna érai'a kawe'á uwánkaumpo enaísaafitantambo íyamba sáwífa'a paápé ónááwe súwana
15 Émbaramu érai'e séna fasi'ámai ména ímba ifátuwomba amu'maréna ména Maníkómó símaimo kááísamakaintemba uráiye.
16 Yúndaa-waasi tiká'ó máráámba maará wéowe. Tuwímbai miyá ónaumnemo sembó ombá íyáákaraiwain-aúranka'a sésa miyá ónaumpo ímbo miyámó onanamó éna sáwí-meyamba simíníye wésewe. Miyámó sésamo ombá fí'owi fí'on-aai ímba mimpímbá sembá maará sésa kemó sentení'a owé sénááwe.
17-18 Miyáumai Maníkó kawe'ó uwátinkaindawisafena imáyáa éna séna miyá ónaumne símai kááísamakaimba póna Maníkó séna waási kentáfésa sésa siyáintemba ímba éna fí'oni'a íníye sefáímpó'a seyaafá'ó íyáákaraundawi é'a kesúranka'a sé'a miyá ónaumpo ímbo miyámó onanamó éna sáwí-tantaa'a paápé íníye Maníkó símai kááísamakaimba miyáumai aanáfó wenaúranka'a símai kááísamakaimba póna ímba taraisíníye. Miyámó siyáintafeta kesáá wempátáámó méraundasa wenónkáámbá faisínkaraisata minándámpá'á méta óraaka séta siyáinteni'a íníye séta fasi'ámai méta wéamu'maraumne.
19-20 Naambó ésamo áfombo faimakáawanamo fasi'ámaimo intembá Maníkómó siyáintemba kawe'á uwátinkanaumnemo siyáin-aaigo kentáá fasi'ásínkáísata Maníkómó wíyómpa'o méraiwaintafeta imáyáa éta amu'maréta méraumne. Ísu kentáási aifa'á wíyómpa'a iyéna ámáán-dankomba Maníkóní ufaen-dáúmpá'á ontamó uwásukaan-ampantama tarurúwa'marena iyéna kentáásáféna imáyáa éna miyá uráimba póta fasi'ámaisa méraumne. Méríkísétekimo uráintemba wíyómpa'a Ísu kentáási aifa'-ámáán-káwáágó éna miyán-kísáú maimaéna wéiyisata fasi'ámaisa méraundasa póta Maníkóntáfé'a imáyáa é'a aaweyáá é'a ímba ifátuwe'a ánaaembo méraiyambo paápé índasafe'a amu'maré'a méraaro.

Ámáán-kawaago Méríkísétekin-aai.

7

1 Minkwáásígó Méríkíséteki wemá Sérémi-naopaken-kwaasiti kawáágó éna Maníkó íyáákaraiwaini ámáán-kawaago úwana naaófá'á Émbaramu namuro-wáásítí óraa'-waasise tiyéna íyáákaron-aempakemba túwana Méríkíséteki Émbaramumba aampa'á awánéna kawe'á uwánkowana
2 Émbaramu namuro-wáásítí moparáwímbó maiyómba siyáánkaiya'a tuwínkena Méríkísétekimba moórá-unkwima ámakaiye. Méríkísétekintafesa mináwíkóní áwáuma kawe-káwáágón-iye sésa waé'mai wésewe. Wemá Sérémi-naopaken-kwaasiti kawáágón-áwíkoni áwáuma faru-káwáágón-iye sésa waé'mai wésewe.
3 Méríkísétekin-aíwá'ná túwí'wara anófoi túwí'wara'a ímba agaimakáamba wéraisana wembó ma'ánkarain-kanaawe pukáin-kanaawe ímba agaimakáamba wéraiye. Wenáái miyán-ááí ímbo wéraintafena Maníkón-áánínkoraamba uréna ámáán-kawaa-i'a
úmai maé'mae'a íníye.

4 Maanááí imáyáan-oro. Kentáá síwá'náma Émbaramu óraa'-waasi úmbanifo wemá Méríkísétekimba namuro-wáásítí moparáwímpínkémbá moórá-unkwima ámakaimba póta mindásafeta séta Méríkísétekima Émbaramumba íyáákaraiye súne.
5 Moóráwigo Émbaramun-aísaafitantambo uráiwain-awi'a Rífái wenándáfaken-kwaasifinkemba tuwímbai ámáán-kisaura'a íyáfasintinkaraiye. Maníkóní ámáámpinkemba moórá-amaanko séna Ísareri-waasisono. Kentí moparáwímbó wémaempinkemba aasiyaasí siyáánkaiya'a tuwímbarempinkemba moórá-unkwima kentí waási Rífáin-andafaken-kwaasi tíméro siyáiye.
6 Méríkísétekimo Rífáin-andafaken-kwaasigomo uráinkakaa séta Émbaramu wembá moórá-unkwima ámakaimba ámáánkomo siyáintemba uráiye súsino. Énifo Méríkíséteki ímba Rífáin-andafaken-kwaasigon-ifo Émbaramumo siyáánkai-unkwimo makáimpinkemba moórá-unkwima úwoi maimaéna kawe'á uwánkena Maníkómó Émbaramuntafena kawe'á uwánkanaumnemo símaimo kááísamakaiwaimba kawe'á uwánkaraiye.
7 Óraa'-waasigo kári'-waasigomba kawe'ó uwánkáímba minááí iséta póta Méríkíséteki Émbaramumba íyáákaraiye súne.

8 Rífáin-andafaken-kwaasi siyáánkai-unkwifinkemba moórá-unkwimo wémaewai
wépuwon-kwaasin-ofo Méríkísétekí siyáánkai-unkwifinkemba moórá-unkwima
maiyáiwaintafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna wemá aúnarena úwoi
méraiye sisaná póna wemá Rífáin-andafaken-kwaasi íyáákaraiye.
9 Imáyáa é'a sé'a Émbaramu Méríkísétekimba moórá-unkwi ámakonka'a Rífáiwara'o
ámakaintemba éna wemá moórá-unkwima wémaiwai ámakaintenkaamba uráiye.
10 Émbaramu Méríkísétekimba awánéna moórá-unkwimo ámakonka'a Rífái ímba paápé
uréna aíwá'nágo arumpimbó méronka'a uráintafe'a mindásafe'a súne. Rífáiwara'a
Méríkísétekimba ámakaintemba uráiye súne.

11 Naaófá'á Maníkó ámáámbo simátímakonka'a Rífáin-andafaken-kwaasi ámáán-
kisau maésa pói tufú'mai Maníkómbá amíyantafena Maníkó íyáfasintinkena Éronimba
aifa'-ámáán-káwáá íyáfasinankaraiye. Rífáin-andafaken-kwaasiti kísaumo arupíse
uwátínkáínkakaa Maníkó ímba aneka'á aifa'-ámáán-káwáá íyáfasinankaisino. Ímba
Éroninkaan-kwaasin-ifo Méríkísétekinkaan-kwaasi íyáfasinankaraiye.
12 Maníkó séna aú-aifa'-amaan-kawaama íyáfasinankanae súmba póna ááéraan-
amaamba ámáán-kisau-waasi Maníkóntáfésa ísámai pói tufú'mai ámén-amaamba
ifátuwena aú-amaamba simásimuwata ísaraumne.
13-14 Minááí Fasi'aénkó Ísu Káráísitintafena séna ímba Rífáin-andafakemban-ifo moóra-
anda Yúndaan-andafakemba paápé uráiye. Naaófá'á Mósese ámáán-kisau-waasisafena
siyónka'a ímba Yúndaan-andafaken-kwaasisafena siyáiye. Ímba Yúndaan-andafaken-
kwaasin-ofo Rífáin-andafaken-kwaasi Maníkóntáfésa imáyáa ésa pói tufú'mai óntan-
taarera'o agaiyáamba ísaraumne.

Ísu Méríkísétekiyaam-amaan-kawaagon-aai.
15 Minááígóní áwáuma maarán-iye. Maníkó aú-amba aráátimena aú-aifa'-amaan-
kawaago Méríkísétekinkaan-kwaasi íyáfasinankaraiye.
16 Ímba Rífáin-andafakemban-ifo fasi'aémpínkémbá maé'mae'a éna ímba tai'áíndawi
aifa'-ámáán-káwáá-í'a úmai íyáfasinankaraiye.
17 Mindásafena Maníkón-aai aúfáí-wandaaifimba agaimaréna séna
moóráwigon-awi'a Méríkísétekí
óraa'-amaan-kawaago uráintemba
emá miyán-kísáú maimaé iyínone
Ísu Káráísitintafena siyáiye.
18-19 Ááéraan-amba
Rífáin-andafaken-kwaasiti ámáán-kisaugo ímba fasi'ámai wérontafena ímba túwa'nai
úmai arupíse uwátinkowana Maníkó ááéraan-amba ifátuwena moóra-amba kawe'-ámbá
aráásimuwata érai'e séta fasi'ámai méta Maníkómpátá wégune.

20-21 Rífáin-andafakemba ámáán-kisau-waasi íyáfasintinkonka'a úwoi íyáfasintinkesa
ímba aaí símai kááísamakaambanifo Maníkó Ísu Káráísitimba aifa'-ámáán-káwáágómbó
íyáfasinankonka'a aaí símai kááísamakaiye. Mindásafena agaimaréna séna
Fasi'aénkó séna emá ámáán-kawaago éma
maé'mae'a ínone séna minááí ímba taraisíníye
Maníkó wenáánínkontafena símai kááísamakaiye.
22 Minááígó ááéraan-aai íyáákowana Maníkó símai kááísamakontafena Ísu Káráísiti séna
minááí
érai'-aai waé'wae'a íníye siyáiye.

23 Moóra-aai ísáaro. Ááéma ámáán-kisau-waasi sáwífa'a mésa pósa púwúntemba
anondáára'a fí'owima minkísáú maimaésa iyáambanifo
24 Ísu Káráísiti maé'mae'a éna ímbo puwíndawi aifa'-ámáán-káwáá-kísáú maimaéna
iyéna
25 maé'mae'a éna kentáásáféna imáyáa éna Maníkómpá'á áísai úmae iyéna póna
kanaa'á sáwí-imayaafinkenta wéfausinkaiye. Ísu Káráísitinka'a kááísamaisa méta
Maníkómpátáámó kúnda-waasisa sáwí-imayaafinkenta wéfausinkaiye.

26 Ísu Káráísiti aifa'-ámáán-káwáágó éna Maníkóntáféna imáyáa éna sáwí-aai wempímbá
ímba wéraisana kawe'-aantemba úmai ména marapá'á sáwí-waasifimbo maúnka'a ímba

sáwí'a uréna wíyómpa'a fasi'aén-áémpá'á iména miyán-áífá'-ámáán-káwáágó ména kanaatá seyaafá-tántáá'á wésuwa'nai-iye.
27 Waásimo sáwí'o untáfésawe miwímó sáwí'o untáfésawe Rífáin-andafaken-kwaasi aifa'-ámáán-kwáási pói tufú'mai Maníkómbá áma'mae iyáambanifo Ísu Káráísiti sáwí'o í-ááí wempímbá ímba wérowana póna miwímó uráantemba ímba pói tufú'mai Maníkómbá áma'mae iyéna waásimo sáwí'o ontáfénawe séna mimbórá-kanaa puwéna minkísáú tai'ásukaiye.
28 Ámáán-aaifinkemba aifa'-ámáán-kwáási íyáfasintinkowasa mararákén-kwáási pósa sáwí'a uráambanifo minámáánkó ánaaemba Maníkó símai kááísamarena séna miyá ónaumne séna wenáánimba sásákómbá íyáfasinankowana aifa'-ámáán-káwáá-í'a úmai maé'mae'a wéiye.

8

Ísuma kentáási aifa'-ámáán-káwáágón-aai.

1 Súnda-aaigoni áwáuma maarán-iye. Miyán-áífá'-ámáán-káwáágó kentáási ámáán-kawaago wíyómpa'a ména íyáákamaimo kawáán-uráiwai ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á méraiye.
2 Waásimo naambó ésamo Maníkóntáfésa mindáúmpá'á imáyáa ombánifo wíyómpa'a Fasi'aénkó naan-úramba úmakowana Ísu Káráísiti mimpímbá Maníkóní ufaen-dáúmpá'á iména aifa'-ámáán-káwáá-kísáú wémaiye.

3 Marapá'-áífá'-ámáán-káwáá pói tufuwésa tómbá maésa úmai Maníkómbó amíyantafesa íyáfasintinkaraafo Ísu Káráísiti kentáási aifa'-ámáán-káwáágó moórá-tantaa'o Maníkómbó ámakaimba mindá puwéna wenáúma ámakaiye.
4 Waásimo sáwí'o untáfésa ámáánkomo siyáintemba póímo tufú'maimo Maníkómbó ámén-kisau wémaen-kwaasi méraafo Ísu Káráísiti marapá'ó ménaraa ímba pói tufú'mai Maníkómbá amísino.
5 Wíyómpa'o naan-úrambo úmakaiwaini waé'maiyaan-damba marapá'á wéraisasa mindáúmpá'á ámáán-kisau wémaewe. Miyáumai naaófá'á Mósese aifa'-ámáán-dámbó índasafena úwana Maníkó simámena séna Sáínai-omapa'a aráánamunda-namba miyán-dámbá uwó súwana Mósese wíyómpa'o wérain-dankoni waé'maiyaan-damba úmakaiye.
6 Wíyómpa'a Ísu ámáán-kisaumo wémain-kisaugo marapá'ó ámáán-kisaumo wémaen-kisau íyáákaraiye. Maníkó séna kawe'á uwátinkanaumne símai kááísamakain-aai Ísu Káráísitimo aráásímímba minááígó ááémo símaimo kááísamakain-aaigomba íyáákaraiye.
7 Ááémo símaimo kááísamakain-aaigomo waásimo arupísemo uwátínkarainkakaa Maníkó ímba aú-aai símai kááísamakaisino.

8 Maníkó wení waási tuwánómba sáwí'a uwaná mindásafena aaisambá séna maarán-ááí súwana Maníkón-aai aúfáí-wandaaifimba agaimaréna séna

Fasi'aénkó séna ánaaemba moórá-kanaa tína'a aú-aai símai kááísamare'a Ísareri-waasiye Yúndaa-waasiye aú-aai símai kááísatinkanaumne.
9 Ísípi-marafakemba miwí tíwá'náma faútinke'a tí'mae'o téwándara'a aaí símai kááísamakaundanifo mináái taráísúwa'a sínaaemba uwátímakaumne. Aú-aai símai kááísamare'a ímba ááéraan-aaiyaamban-ifo aú-aain-iye Fasi'aénkó séna
10 moórá-aaiwara'a séna moórá-kanaa tína'a Ísareri-waasisafe'a aú-aai símaimo kááísatinkaandara'a kesí ámáámba tirumpiné imáyáafine timé'a miwítí Maníkó méraanasa kesí waási-i'a úmai ménaawe.
11 Minkánáá tínasa miwítí waásiye fí'on-kwaasiye ímba táántesa sésa Maníkómpá'á teró sénááwe. Óraa'-waasiye úwoi-waasiye seyaafá'á é'a tiyáamba pósa ímba aneka'á táántanaawe.
12 Sirumbá uwátinke'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a misáwí-ímáyáásáfé'a ímba imáyáa úmae iyónaumne Fasi'aénkó siyáiye

agaimaréna siyáiye.
13 Maníkó aú-aai símai kááísamaranaumne siyáimba póna aifa'ó símaimo kááísamakain-aai ááéraan-aai isaná ááéraan-tantaa'a kárika'a wéna tai'áínífo ááéraan-aaimo éna kárika'a tai'áíníye.

9

Naaófá'á aifa'-ámáán-káwáágó purumakagóní naaemá Maníkómbá áma'mae iyúwana Ísu wení naaemá ámakain-aai.

1 Naaófá'á Maníkó aifa'á símai kááísamakain-aaimo wérompinkemba Maníkón-ímáyáá
mósá wémaron-aai wérowasa Maníkón-ímáyáámó mósá maráíyan-damba úmakaawe.
2 Ampanta-námbá úmakesa moórá-ampanta afufumpimbá imakésa mósá
fáítukopatafesa Maníkóní ufaen-úran-amaapa'e sésa múra fáítukopatafesa ufaen-
dáúmpá'é sésa mimpímbá ómbá kúra'mai marésa taaré úmakesa mintáárérá'á Maníkóní
péréti-tomba marésa
3 mósá fáítukon-daumpatafesa Maníkóní ufaen-úran-amaapa'e sésa
4 mimpímbá korí-óntántámbá úmakaan-taare marésa mintáárérá'á asaa-wiyúmbó ún-
kana wéagaesa kawe-táwáámá úmaresa korí-óntán-kwándáásámbá mintáwáámá ánáan-
kwimaresa mimpímbá korí-óntántámbá úmakaan-tawaafimba naaófá'á wíyómpakembo
marapá'ó kunkáin-tonkon-awi'a máána-tomba mintáwááfímbá ma'mái minkáwé-
táwááfímbá marésa naaófá'á Maníkó wení kísaura'a Éronimba íyáfasinankowana
wení táúnkakemba árumo wíkáin-taumba mintáwááfímbá marésa naaófá'á Maníkómó
Mósesembo simámakain-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaiya'o agaimakón-
kwandaai kae'-wándáái mintáwááfímbá marésa
5 kae-tántáá'á ayóíwárá-tántáákái óraa-kawe'a úmaresa sésa Maníkóní áwáuma fí'oran-
awaugo póna sáma kaiyé suwaná mintántáákáígó ayóígóráámbá mintáwáámá káátena
Maníkómó miwítí sáwí-imayaamo maitiyúwón-tawaama káátaraiye. Mindásafe'a káfé'a
ímba ayáátáá'-aai agáúmne.

6 Miyá úmakesa aasiyaasi-kánáá ámáán-kisau-waasi minámáán-dánkómbá múra
fáítukon-aempa'a iyésa kísau máúmbanifo
7 moórá-mora-aataiya'a moórá-kanaa Maníkóní ufaen-úran-amaapa'a aifa'-ámáán-
káwáágó iyéna póígoni naaemá maimaéna iyéna wemó sáwí'o úntafenawe waásimo ímbo
táá'o isésamo sáwí'o untáfénawe miyá-sáwí'ó ombá maitiyuwáíndasafena mindááémá
Maníkómbá ámakaiye.
8 Miyá éna Maníkóní Ufaen-ámútánkó maarán-úmaisa wéaraasimiye. Ámáán-dankombo
múra fáítukaapa'o wéromba Maníkóní ufaen-dáúmpá'á wempá'á iyíyan-amba ímba
afora'á wéraiye.
9 Mintántáá'á aiyowáí'a úmai káfétaamo méraunda-waasisa wéaraasiminta maarán-iye.
Maníkón-ímáyáámó mósá makón-kwaasi pói tufuwésa tómbá fakarésa úmai Maníkómbá
ámakaambanifo miwí tirumpinkén-ímáyáá ímba sásá'-í'a uwátínkaraiye.
10 Miyáumai minámpá'á tóné noné nésa nombó perésamo ombá túsafesawe sésa miyá
úwana Maníkó aú-amba aráátimuwana ááéraan-amba taí'áraiye.

11 Miyámó uráambanifo Ísu Káráísiti aifa'-ámáán-káwáágó káfé'o wérain-amba kawe'-
ámbá aráásimena ámáán-kisau wémain-daumpa'a mindámbá ímba marapá'ó waásimo
úmakaan-damban-ifo íyáákarain-damba sásá'-námbán-iye.
12 Mimbórá-kánáá Ísu Káráísiti Maníkóní ufaen-dáúmpá'á wíyómpa'a Maníkó méropa'a
iyúmba ámáán-kisau-waasigomo mémegoni naaewé purumaka-áráákoni naaewé
maimaénamo iyáintemba ímba miyá uráifo wení naaemá maimaéna iyéna sáwí'o
úmaisaamo méraundafinkenta siyáínata aúí'a úmaisa maé'mae'o ondasáfénasa miyá
éna pukáiye.
13 Mémegoni naaewé purumakagóní naaewé anááé-áráá'a purumaka-áráá'o
agaisukáampinken-kanawe Maníkón-aúranka'o sáwí'o uráan-kwaasi tinepaká'á tufimpín-
kwéesa miwí túma kawe'á uwátínkówana Maníkó tuwánéna séna kawe'án-iye siyáiye.
14 Mémegoni naaesáné purumakagóní naaesáné miyá uráambanifo Ísu Káráísitini
naaegómá íyáákaraiye. Wempímbá ímba sáwí-aai wéraiwai Maníkóní ámútanko
maé'mae'o iwáí wesé'a méraintafena wení naaemá kumúwana wenáúma Maníkómbá
ámakaiye. Sáwí'o wéowini áwáugo ta'ótokaimpinkemba faúsinkainanasa kentáásirumpimba
ímba aaí wérainata Maníkóní kísau máéndasafenasa wení naaemá kumúwana wenáúma
Maníkómbá ámakaiye.

15 Mindásafena ááéraan-aai símai kááísamakonka'a sáwí'o uráampinkembo
faútinkaindasafena Ísu Káráísiti pukáiye. Mindásafena Ísu Káráísiti aú-aai símai
kááísamakaimba póna Maníkómó óraaka'o séna kawe'ó uwátínkáanda waé'wae'a íníyemo
siyáimba Maníkómó wétaantain-kwaasi maénááwe.

16-17 Wépuwesamo ombá miwítí moparáwímbá tuwíntinkesa símai kááísamaresa
wépuwowe. Moórá̈wigo puwíndasafena éna wení moparáwímbó maíyan-aai wésifo
úwoimo méraindara'a ímba maénááfo puwínasa érai'a púwiye sésa maénááwe.
18 Miyáumai naaófá'á Maníkó aifa'-ááí símai kááísamakonka'a Mósese pói tufúwana
mimpóígóní naaemó kunkáintafena Maníkó símai kááísamakonka'a
19 aifa'á Mósese seyaafá'-wáásífímbá Maníkóní ámáámba seyaafá'á simátimena
purumaka-áráákoni naaefímbá non-úramba fatímakena méme-ayauma taemóka'a
úsúmarena mindááéfímbá tántámai Maníkón-aai agaimái makáan-aufai-wandaaiya'a
tufimpín-úmarena waási tinepa'á miyá uwásuwena
20 séna maandááémá aiyowáí'a úmai aráátimumpo Maníkómó símaimo kááísamakain-aai
fasi'aén-ááí wéraifo ísámai kawe'án-oro séna
21 miyáumai mindááémá Maníkón-ímáyáámó mósá wémaron-danka'a tufimpín-úmarena
mindáúmpá'ó wéron-tantaaka'a miyá úmakaiye.
22 Érai'a Maníkóní ámáánkoni áwáufa'a naaegó seyaafá-tántáá'á kawe'á uwátínkáísana
moórá̈wigowa'i póíya'i ímbo púwísanamo wení naaemó ímbo kúmínkakaa Maníkó sáwí-
imayaa ínta maisiyúwáísino. Naaemá kunkáimba póna Maníkó kentáási sáwí-imayaasa
wémaisiyuwaiye.

Ísu sáwí-imayaasa maisiyuwáíndasafenamo pukáin-aai.

23 Maníkón-ímáyáá mósá makáan-dane mindáúmpá'ó wéron-tantaa'e maarán-iye.
Wíyómpa'o wérain-dane mindáúmpá'ó wérain-tantaa'e miwání waé'maiyaan-damban-
iye. Mintántáá'ó marapá'ó wéron-tantaaka'a póígoni naaesámbá kawe'á uwátínkówana
mindá kawe'á uráambanifo wíyómpaken-tantaaka'a ímba póígoni naaesámbán-ifo
íyáákaraiwaini naaesámbá kawe'á wéuwatinkaiye.
24 Miyáumai Ísu Káráísiti wíyómpa'a iyéna Maníkón-aúranka'a iména kentáásáfénasa
imáyáa éna Maníkómbá wéaisai-iye. Úmakaan-damba naan-úrankoni waé'maiyaan-
damba ímba iméraifo wíyómpa'a iména kentáásáfénasa imáyáa éna Maníkómbá wéaisai-
iye.
25 Moórá-mora-aataiya'a moórá-kanaa Maníkóní ufaen-dáúmpá'á
aifa'-ámáán-káwáágó póígoni naaemá maimaéna íyóiyo uráintemba Ísu Káráísiti ímba
miyá uráifo mimbórá-kánáá wení naaemá maimaéna móamakaiye.
26 Ísu Káráísitimo miyáumaimo maimaé íyóiyo urénaraa wíyóne marawé
úmaronkakemba moórá-mora-aataiya'a moórá-mora-kanaa pu'mapu'ma'á úmaena
íyísino. Ímba miyá éna ááéraan-kanaa kárika'a tai'ónka'a marapá'á kuména sáwí-
imayaasaamo maisiyuwáíndasafenasa mimbórá-kánáá pukáiye.
27 Kentáási kanaamó tínataamo púwóndasa kesáámó méraundawini áwáusafenasa sísai
íníye.
28 Miyáumai sáwífa'-waasiti sáwí-imayaa maitiyuwáíndasafena mimbórá-kánáá Ísu
Káráísiti puwéna Maníkómbá wenáúma aména aneka'á kuména ímba sáwí-imayaamo
maitiyuwáíndasafena kumínífo wéamu'maraan-kwaasimo kuntiyáíndasafena kumíníye.

10

1 Mósesemo siyáin-amaankoni aambá ímba aan-úramban-ifo Ísu Káráísiti kawe'ó
uwátínkáíwaini aankóní waé'maiyaan-amban-iye. Miyáumai moórá-mora-aataiya'a
ámáán-kisau-waasi pói tufú'mai Maníkómbó ámakaamba miyán-kísáúgó Maníkómpá'ó
tiyáan-kwaasi ímba arupíse uwátínkaraiye.
2 Póímo tufú'maimo Maníkómbó ámakaan-anko kawe'ó uwátínkarainkakaa Maníkón-
ímáyáámó mósá makáawi miwífímbá aoisaambá ímba wérowasa sáwí-tantaatafesa ímba
umbaí tésa ímba pói tufú'mai Maníkómbá áma'maesa íyówisino.
3-4 Énifo maará wéowe. Purumakagóní naaegówé mémegoni naaegówé ímba
kanaa'á sáwí-imayaa maitíyukaimba pósa moórá-mora-aataiya'a pói tufú'mai Maníkómbó
ámakonka'a miwítí aoisaantáfésa imáyáa uráawe.
5 Miyáumai Ísu Káráísiti marapá'ó kumíndasafena éna Maníkóntáféna séna
póímo tufú'maimo embó ámakaane tómbó ámakaane ímba embá arááíma wétaifo kemá
embá arááíma táínda-i'o ondasáfé súma to'mayaa uwásínkaraane.
6 Póímo agaisukáantafe ímba aamoí wéone. Sáwí'o uráantafesamo póímo tufú'maimo
ámakaamba mindásafe ímba aamoí wéone
7 súnda maará súne. Enáái aúfáí-wandaaifimba kentáféna símai agaimaréna séna Maníkóo
kemá mé'a embá arááímo táínda-i'a úmai ménaumne símai agaimakáintemba wéune súne
Maníkóntáféna Ísu siyáiye.

8 Aifa'á Ísu Káráísiti séna ámáámbo siyáinten-úmai pói tufú'mai ámakaane tómbá maimái
ámakaane pói agaisukáane sáwí'o uráantafesa pói tufú'mai ámakaambanifo minánkó ímba
arááíma wétaisa aamoí ímba wéone
9 simásuwena séna Maníkóo kemá mé'a embá arááímo táínda-i'a úmai ménaumne
siyáiye. Mindásafena Ísu Káráísiti póímo tufú'maimo Maníkómbó ámakaunda-
anta ifátuwena aú-amba Maníkómbó arááímo táínda-imayaamo arááíwaunda-anta
arráásímakaiye.
10 Ísu Káráísiti Maníkón-ímáyáá arááíwaena Maníkómbá wenáúma aména mimbórá-
kánáá pukáimba póna sáwí-imayaasa maisiyuwénasa Maníkóndé-ita uwásínkaraiye.

11 Aasiyaasi-kánáá ámáán-kisau-waasi íyáfasinesa mimbórá-kísáú maésa pói tufú'mai
Maníkómbó ámakaamba minkísáúgó ímba kanaa'á sáwí-imayaa maitíyukaimbanifo
12 Ísu Káráísiti mimbórá-kánáá Maníkómbá wenáúma aména pukáiye. Sáwí'o
uráantafenawe sáwí'o ondasáfénasaawe puwéna minkísáú taí'ásuwena Maníkón-
ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á iména
13 Maníkómó wení namuro-wáásímó tínkaminanamo wemó íyáákaindasafena
amu'maréna iméraiye.
14 Miyáumai Maníkómbá wenáúma ámakaimba pósa Maníkóndé-i'o uwátínkáín-kwaasi
sásá'-í'a úmae iyónááwe.

15 Minááísáféna Maníkóní Ufaen-ámútánkó aforatá simásimuwana Maníkón-aai
aúfáífimba agaimaréna séna
16 Fasi'aénkó séna moórá-kanaa tína'a aú-aai
símai kááísatinkaandara'a kesí ámáámba tirumpiné imáyáafine timénaumne siyáiye.
17 Moórá-aaiwara'a séna
miwítí aoisaané ámáánemo taráíyaamba ímba mindásafe'a imáyáa úmae iyónaumne
siyáiye
agaimaréna siyáiye.
18 Maníkó miwítí aoisaambá maitiyuwéna ímba imáyáa úmae íyísana póna sáwí'o
uráantafesamo póímo tufú'maimo Maníkómbó ámakaan-amba taí'áiye.

Maníkónópata íyónomo siyáin-aai.

19 Miyá isaná kesí waásisono. Ísu Káráísiti puwúwana wení naaemá kumúwana kentáási
aambá wikáimba póta ímba sáátafeta éta Maníkóní ufaen-dáúmpátá wéiyune.
20 Puwéna Maníkómbá wenáúmo ámakaintafena aú-amba waé'wae'o índa-amba
arráásimena Maníkóní ufaen-dáúmpá'á mósá fáítukon-ampanta fawásámai aambá wi'mái
Maníkómpátá íyónda-amba arráásímakaimba mindásafetaawe
21 wemá óraa'-amaan-kisau-waasigo Maníkóní waásiya'a káráwiyaimba mindásafeta
22 Maníkómpátá íyóno. Kentáási sáwí-imayaasa maisiyúwáísanasa kentáásirumpinta
ímba aaí wéraisata kawe'-nóntá pésínkáísata wenááigonta sirumpintá ta'ótoreta
Maníkómpátá simankúnkúmba éta Maníkómpátá íyóno.
23 Maníkón-aai érai'-aain-iye séta póta fasi'ámaisa ta'ótoreta ínta ifátuweta Maníkómó
kawe'á uwátinkanaumne siyáintemba miyá índa póta wenáái fasi'ámaisa ta'ótoreta
amu'maréta méta miyásá onó.
24 Kesáá imáyáasa éta moórá-mora-waasi túwa'nai úmai fasi'aéné imáyáawe timéta
kawe-kísáúsá wémaeta miyásá onó.
25 Maníkóntáféta imáyáa éta túwaandu úmae iyéta tuwímbaimo túwaandu úmaimo
tukáantemba kesáá ímba miyá éta túwaandu úmae iyéta moórá-mora-waasisa
fasi'átinkanaumne. Ísu Káráísitimo kumínda kári-kanaa wéraintafeta moórá-mora-
waasisa fasi'átinketa miyásá onó.

26 Ísáaro. Maníkóní érai'-aai iséta ta'ótoketa kentáási imáyáafinkembo wembó
sínaaembo uwámetaamo sáwí'o úmaetaamo íyónanasaamo éna Maníkó sáwí-imayaasaamo
maisiyuwáíndasa fí'on-amba ímba wéraifo
27 sáátafeta onanamó Maníkómbó tínaaembo uwámiyantafenamo sáwí-meyambo
timínasa óraa'-iyafimbo káwíyantafeta amu'maréta ménaumne.
28 Mósese timún-amaambo taráíyaawi aaifimbá íyáfasintinkaresa kaumbo-kae'-wáásímó
tuwánésamo sésa érai'a miyá wéowe sésamo ésa ímba tirumbá uwátinkaiyamba
tínkamiyasamo puwíyamba
29 mindá umbai-tántáá'án-ifo Maníkón-ááninkomba tínaaembo uwámémba mindá óraa'-
umbai-tantaa'an-ifo Maníkó símai kááísamakonka'a Ísu Káráísitini naaemá kumúwasa

sáwí'o umbá maitíyukaimba mindásafesa sésa sáwísamban-iye síyawi óraa'a sáwí-meyamba maénááwe. Maníkóní ámútanko úwoimo súwa'nai iwáíntáfésa símai sáwí'a uwánkaraawi óraa'a sáwí-meyamba maénááwe.
30 Maarán-ááímó siyáimba mindá Maníkó póna maará siyáiye.
Sáwí'o íyawini anondáá-meyambo tíménda mindá kendén-iye. Sáwí-kisausafe'a
méyámbá timénaumne
séna moórá-aaiwara'a séna
Fasi'aénkó wení waási tísai úmai iséna
tuwínkaa'a úmai-meyamba timíníye
siyáiye.
31 Maníkó fasi'aénkwáráwí póna tíkena sáwí-meyambo timínda mindá óraa'a táátafesa ónááfo Maníkóntáfé'a imáyáa é'a túwaandu úmae iyé'a moórá-mora-waasi fasi'átinkanaawe.

32 Áááma Maníkó kembiwísáféna sámo kátinkonka'a umbai-tántáá'á tímúwa'a ímba ifá'á túwómba fasi'ámai méraafo mindásafe'a imáyáan-oro.
33 Moórá-mora-kanaa seyaafá'-wáási túranka'a sáwí'a uwátinkesa símai sáwí'a uwátínkómbanifo fasi'ámai mé'a moórá-mora-kanaa kentí waásimo sáwí'o uwátínkómba túwa'nai úmae íyúwasa kembiwíwárá'á sáwí'o uwátínkómba fasi'aráawe.
34 Maníkóní waási-i'o unkákémbá kempínkémbá tuwímbai ándáfa'o mótínkómba tiruntafé'a uwátínkówasa kentí moparáwímbó tafíyúmba ímba imáyáa é'a sé'a íyáákarain-tantaa'a wíyómpa'a wéraimba póna waé'wae'a íníye suwaná tirunkó kawe'á uráiye.

35 Miyá uráafo Maníkóntáfé'a fasi'ámai mé'a kawe'-méyámbá wémaewe.
36 Maníkóní imáyáafinkeni'a é'a wemó miyá uwátinkanaumnemo siyáin-tantaa'o maíyantafe'a fasi'ámae iyíyana ímba tuwesaraí íno.
37 Miyáumai naaófá'á Áísáya Ísu Káráísitimo kumínda amu'maréna ména Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
ampáán-kánáá wéraimba póna
tíndawi ímbo amu'maráínda é'a tíníye
agaimaréna siyáiye. Moóráfa'a agaimaréna séna
38 kesí waásigo arupíse úmai méraiwai kesááisafenamo érai'emo sénamo amankúnkúmbo
imbá póna aúí'a úmai méraimba póna inkaisénamo siyuwé kóína'o
é'a ímba aamoí uwánkanaumne siyáiye
agaimaréna siyáiye.

39 Minááímó siyáimbanifo kesáámá ímba miyán-kwáásísá úne. Inkaisésamo auwé kówésamo sáwí-aempa'o méraan-kwaasiyaanta kesáá ímba úndasa Maníkón-aaisafeta simankúnkúmba éta kawe'á úmaisa maé'maeta ónaumne.

11

Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo on-ááí.
1 Maníkón-aaisafesa érai'e sésa wenká'á timankúnkúmbo on-ámbá maarán-ámbán-iye. Maníkómó to'mayaa uráin-tantaatafeta séta éraika-tantaa'an-iye séta amu'maréta méta súrantantaamo ímbo awánáúnda-tantaatafeta séta érai'a wéraiye súne.
2 Kentáá síwá'náma Maníkón-aaisafesa érai'e sésa wenká'á timankúnkúmbo untáféna Maníkó séna kawe'án-owe siyáiye.
3 Naaófá'á Maníkó séna wíyóne marawé paápé uwó súwana paápé uráisata mináááisáféta érai'e séta wéisaumne. Ímbo awánáúnda-tantaapinken-tantaatamba awánáúnda-tantaa'a Maníkó úmakaiye.
4 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Éperi Maníkón-aaisafena érai'e séna pói tufú'mai agaimái Maníkómbá ámakowana awaaón-áwí'a Kéni wemá tómbá fáká'mai Maníkómbá amúwana Éperi Maníkómó siyóntembo úntafena Kénimo ámakowaimba íyáákaraiye. Éperi Maníkón-aaisafena érai'e séna wenká'á amankúnkúmbo úntafena Maníkó ámakon-tantaa'a awánéna kawe'án-iye séna wembá awánéna arupíse úmai méraandawi óne siyáiye. Naaófá'á Éperi pukówasa wentáfésa sésa Maníkón-aaisafena érai'e séna wenká'á amankúnkúmba
ún-kwaasin-iye sewatá wéisaumne.

5 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Ínóki Maníkón-aaisafena amankúnkúmba úntafena Maníkó púwifo séna kunáí'maena wíyómpa'a móankarowasa ayaafáí uwááesa

túwómbanifo Maníkómó áíkomba ímba awánaraawe. Ínókimba Maníkómó ímbo kunáíkonka'a moóráwigo Ínókin-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó aamoí ínkwae-i'a úmae iyáiye agaimaréna siyáin-aaisafeta séta Ínóki Maníkón-aaisafena amankúnkúmba uráiye súne.
6 Maníkómpá'ó tewí Maníkó ména wembó saafá íyan-kwaasi kawe'ó uwátínkáín-aaisafesa aifa'á sésa érai'-aain-iye
sésa wempá'á wétewe. Ímbo érai'-aain-iyemo sésamo ésa ímba wempá'á ténááwe. Miyáumai Maníkón-aaisafesamo ímbo érai'e sésamo wenká'ó ímbo timankúnkúmbo íyawi Maníkó ímba aamoí uwátinkainiye.

7 Naaófá'á Maníkó Nówaamba simámena séna ánaaemba nonkó fiyéna waási tínkaminiye simámuwana iséna séna érai'e séna non-afófora'o nínda-taomba úmarena wení aare-iyámpóíye wenanááfú'e imérowana nonkó miwí ímba nawíkaraiye. Nówaa Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmbo úntafena Maníkó Nówaantafena séna arupíse úmai méraane súwana Maníkómó marapá'-wáásímó sáwí-meyambo timínda-aai iséna simátímakaiye.

8 Naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena séna ení maramá tuwé áménda-marafa'a waaó súwana érai'e séna wení maramá tuwéna ímbo awánóm-barafa'a Maníkómó amúpa'a kuréna
9 Maníkómó aménaumne siyóm-barafa'a koména minááísáféna érai'e séna fí'om-barafaken-kwaasigoraamba wáau-namba úmarena maé'éímbaniye. Mimbárá Émbaramuntafenamo siyóntemba ááninko Áísáakinte anáwainko Yékopuntetafenawara'a timénaumne siyóm-barafa'a Émbaramu-iyaise mésa wáau-namba úmaresa méraawe.
10 Émbaramu miyáumai ména moórá-naopatafena imáyáa éna Maníkómó wíyómpa'o to'mayaa úmakain-daopa'a fasi'aén-áfómbá
waé'wae'o índa-naopatafena imáyáa éna
amu'maréna maé'éímbaniye.

11 Émbaramu awaaininkón-áwí'a Séraa Maníkón-aaisafena érai'e siyáiye. Maníkó simámena séna iyámpói ma'ankáínone súwana érai'a wemó sintembó owín-iye séna iyámpóímo ma'ánkáánda-kanaa taí'áraiye séna ímba imáyáa úwana fasi'aémbá amúwana ámú'a kauréna iyámpói ma'ánkaraiye.
12 Miyáumai Émbaramu iyámpói ma'ankómba waurámbó kómpinkemba sáwífa'-waasi aísaafitantambo íyawisafena wíyómpa'o o'ó sáwífa'o wéraisanamo nompá'ó nonáámááímo sáwífa'o wéraintemba
miyán-kwáási uwasá ímba kanaa'á toráúraawe.
13 Maanáúfáífímbó túwí'o agaimaráúnda-waasi Maníkón-aaisafesa érai'e símae iyésa wenká'á timankúnkúmba úmae iyésa pukáawe. Maníkó óraaka séna miyá uwátinkanaumnemo siyáin-tantaa'a ímbo máúmba némpa'a wérowasa úwoi aaí isésa aamoí ésa sésa marapátáámó méraundasa fí'om-barafaken-kwaasiyaamba úmaisa ampáánká'á méranaumne símae iyésa pukáawe.
14 Miyán-ááímó sen-kwáási miwítí mara-úrapa'a imáyáa uwatá ísaraumne.
15 Miwímó tukóm-barasafesamo imáyáamo urésaraa kouweráíyan-amba wérowasa pósa awánaawisino.
16 Ímba miyá ésa wíyómpa'o íyáákarain-aempa'a imáyáa uráawe. Mindásafena Maníkó aamoí éna séna kesí waásin-owe séna póna miwítí maru'á to'mayaa uráiye.

17-18 Maníkó Émbaramuntafena óraaka séna enááninko Áísáakimpinkemba enaísaafitantambo íyawi paápé ónááwe siyéna ánaaemba moórá-aai áísai úmai isánae séna enááninba Áísáakimba tufú-simiyo súwana Émbaramu séna Maníkó simásimena séna enááninko Áísáakimpinkemba enaísaafitantamba ónááwe siyáimba érai'a miyáumai paápé uwásinkainiye séna Áísáaki mimbórá-íyámpói úwana ímbo ta'ótoromba áí'maena tufuwíndasafena éna
19 imáyáa éna séna Maníkó kanaa'á puwíndafinkemba íyáfasinankainiye séna tu-fuwíndasafena úwana Maníkó séna étuwaao súwana ifátuwena ááninkomba tufúwana púwóraampinkemba áíkaiye.

20 Áísáaki Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo úntafena Maníkómó ánaaembo paápé índa-tantaatafenamo siyón-aaisafena ááninkai Yékopunte Ísonte aasumí'a tímakaiye.

21 Ánaaemba Yékopu waurámbá kéna puwíndasafena éna táúmba faiyéna kífaena
Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo úntafena Maníkón-ímáyáá mósá maréna ánaaembo
paápé índa-tantaatafenamo siyón-aaisafena Yósepin-áánínkai aasumí'a tímakaiye.
22 Ánaaemba Yósepi waurámbá kéna puwíndasafena éna Maníkón-aaisafena
amankúnkúmbo úntafena simátimena séna Maníkó kentáási waási Ísareri-waasi Ísípi-
marafakemba
faú'mai tí'maena kentáási marafá'ó mótinkaindara'a kesiyáántámba maimaésa
máútaaro Yósepi siyáiye.

23 Ánaaemba Mósesen-anófoi wembá ma'ánkaresarai awánésarai kawe'-íyámpóín-iye
sésarai Maníkón-aaisafesarai timankúnkúmba uyantáfésarai
Ísípi-marafaken-oraa'-waasigo iyámpóísomba tínkantuwaaromo siyón-aaisafesarai ímba
táátafesaraimo uyambá mináái taraisésarai Mósesemba aúpá'á ánkaroyana kaumbo-
wíyómbá maisuwówana minóráá'-wáásígón-ayáámúnko ái'maena wení naaúmpa'a
móankarowana
24 ánaaemba Mósese óraa'a úwasa awánésa sésa Ísípifaken-oraa'-waasigon-
ayáámúnkon-áánínkon-iye suwaná Mósese Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo úntafena
miyámó sun-áái ánaaemba uwátimena séna kemá ímba wenáánimba úne siyáiye.
25 Ísípifaken-kwaasi sáwífa'-moparawimba marésa sáwí'o untáfésa aamoí umbá
Mósese mindá áámo tai'áínda-tantaatafena ímba aráááma tówana séna umbai-tántáá'ó
simíyambo éna kanaán-iye séna Maníkóní waási wení waási póna méron-aempa'a koména
26 imáyáa éna séna Maníkó kentáásáféna tiyáíndawiye séna íyáfasinankaraiwaini kísau
máénda póna umbai-tántáá'ó kempá'ó tínda minánkó Ísípi-waasiti sáwífa'-moparawimbo
máénda-ankomba íyáákaraiye séna Maníkó kawe'-méyámbá simíníye-imayaa éna miyá
uráiye.

27 Ánaaemba Mósese Ísípi-marafa'a tuwé'a kónaumne siyónka'a óraa'-waasi aaisambá
áúwana Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo úntafena wenáároi ímba inkaiséna úwoi
kówéna Maníkómbá ímba túrantamba awánaawimba imáyáafinkemba awánaantafena úwoi
kóuraiye.
28 Ánaaemba Ísípifa'a Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi moórá-mora-
naumpimpakemba aifaráán-íyámpói tínkamindasafena úwana Mósese Maníkón-aaisafena
érai'e siyóntafena Ísareri-waasiti aifaráán-íyámpói ímba tínkaminkwae séna Ísareri-
waasisafena pói tufúké'a onta-táíyá'á naaemá a'maré'a mimpói kemá naaró súwasa
miyá uráawe. Mindásafesa áwí'a sésa paasofa-tánóné siyáamba mindá tíyótaimo í-tánóné
siyáawe.

29 Ánaaemba Ísípi-marafa'a Ísareri-waasi tuwésa tésa óraa'-nonkon-awi'a naae-nóné
supa'á tésa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba untáféna mindónkó tuwínkaa'-úwasa
nonáámááíyafamba kofatowasá Ísípifaken-kwaasi wa'maésa tésa mindómpímbá tuwaná
mindónkó kúwátawisena minkwáási tínkantasaraiye.

30 Ánaaemba Ísareri-waasi sésa Yéríko-naopaken-kwaasi kotínkantuweta mimbáráfá'á
koménae sésa kumbá Maníkó miyán-oro siyómba érai'e siyóntafesa mindáó'a óntantambo
sí'ó úmakopa'a kóukutauku uwááesa tóso émesa afa'móráera'a miyá ésa afakaetégomba
komiyá uwaná weyááríka'a misí'á tawísímaena marapá'á kumúwasa Yéríko-waasi
tínkantuwesa komaé'ómbaniye.
31 Ísareri-waasi Yéríko-naopa'a ímbo kurónka'a kae'nárai ti'márówasarai mindáópa'a
koawánamaranae sésarai kuyambá moórá-ininkon-awi'a Ré'ápi sáwí-anka'o nún-ininkoni
naaúmpa'a kuyaná Maníkón-aaisafena érai'e séna minkáé'nárai aúpá'á tiyuwówasarai
tiyááye. Ísareri-waasi Yéríko-naoapaken-kwaasi kotínkantuwe'a koménae sésa kurónka'a
Yéríko-waasi Maníkón-aaisafesa ímba timankúnkúmbo urówi tínkamesa Ré'ápi Maníkón-
aaisafena amankúnkúmbo ún-inimba ímba tufúkáawe.

32 Seyaafá'-wáási tááimo agáénda ayáátáá'-aai imbá pó'a seyaafá'-wáási táái ímba
agaénaumne. Miwí túwí'a Kíndíyoni úwana Péréki úwana Sámúsoni úwana Yépéta úwana
Téfíti úwana Sámúwéri úwasa Maníkón-aai simátímakowiye miyáumai-waasi ésa
33 Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáfésa pósa miwífínkémbá tuwímbai namuro-
wáási íyáákesa arupíse úmai miwítí waásiya'a káráwiyesa Maníkómó óraaka'o séna

miyámó ónaumnemo siyóntemba úmai mérowana Maníkó afáá'-íyán-tóika'a awáá urówana ímba unkutúwasa mésa
34 miwífínkémbá tuwímbai óraa'-iya pisíntukowasa miwítí namuro-wáási tínkamonae uwaná Maníkó tíyótai úwasa kawe'-úmai mésa ímba fasi'ámai mérowana Maníkó fasi'átinkowasa mésa miwítí namuro-wáási tínkantuwesa maé'ómbaniye.
35 Tuwímbai-inimba Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáféna miwí timááraamo pukómpinkemba Maníkó íyáfasintinkaraiye.
Namuro-wáási tuwímbai ta'ótoresa sésa Maníkómbó tínaaembo uwámiyataamo éta ínta tínkameta étinkanaumpo Maníkómbó tínaaembo ímbo uwámiyataamo éta tínkamonaumne suwasá Maníkómbá ímba sínaaemba uwámenaumne sésa imáyáa ésa púwónana Maníkó súwa'nai ínata wíyómpata maé'maeta ónaumne suwasá tí'o úni'a uwátínkówasa pukáawe.
36 Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáfésa miwítí namuro-wáási tuwímbaisafesa tuwíyáái ésa tínkambae iyésa tuwímbai tíyayaanka'a kárá'umai tí'maesa ándáfa'a máwétiyuwesa
37 tuwímbai óntantamba tínkamuwasa púwúwasa tuwímbai paepáétamba karánaara uwásuwesa tuwímbai paepáétamba túfimba faiya'naiya uwasá púwúwasa tuwímbai ímba kawe'-únánkwátói urésa sipisípi-ayau-unankwatoi uwasá tuwímbai méme-ayau-unankwatoi urésa ímba kawe'-náúmpímpá'á waésa úwoifaka'a kowáísáwai ésa ímba tómbá makówasa sáwí'a uwátinkesa umbai-tántáá'-í'a uwátinkesa
38 kawe'-wáási-í'a úmai mérontafesa ti'mátuwowasa waásimo ímbo méropa'a nésa omápa'a mésa maipíné óntan-aifine waésa miyáumai mésa kawe'-wáási pósa sáwí'o uwátínkówifimba ímbo máúmba keyáára'a maé'ómbaniye.

39 Miyán-kwáási Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáféna Maníkó séna kawe'án-owe siyáifo marapá'ó méronka'a Maníkómó miyá uwátinkanaumnemo siyáin-tantaa'a ímba awánowana
40 Maníkó miwísáféna amu'máráaro séna ánaaembo kesétaamo méraiyan-kwaasisafena imáyáa éna kawe'-ámbá kentááwé miwíyé sásá'-í'o uwásinkainda-anta wisínkaraiye. Mindásafesa marapá'ó méronka'a ímba awánaraawe.

12

Maníkó kentáásifowai-i'o wéin-aai.
1 Miwí miyáumai maé'ómbanifo kesáá maarásá ónaumne. Miwí Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba uráawi túwaandu ompímbá kesáá afufumpinkáántá méraunasaraanta Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba on-ámbá aráásíméwata mindásafeta umbai-tántáá'á ifátuweta kentáámó sáwí-imayaagomo ta'ótokaimba ifátuweta waásimo tuwaantantésamo mimbórá-ímáyáámó arááíwáéntemba Maníkómó aráásímakain-ampata ímba suwesaraí ínata fasi'ámaisa kónaumne.
2 Waásimo tuwaantantésamo ayáíyá'ó wéraim-beyantafesamo imáyáamo ontembá Ísuntafeta aantemba imáyáasa onó. Ísu imáyáasa símakaisata Maníkón-aaisafeta simankúnkúnta únanasa imáyáasa símímba póta Maníkómpátá kááísamai maé'maeta úmaeta iyónaumne. Ísu ánaaemba arunkó aamoí índa-imayaa éna póna aaraa-táíyá'ó puwíndasafena ímba a'áo séna aaraa-táíyá'ó púwón-antafesamo tigaesáfésamo ombá ímba imáyáa éna póna Maníkó kawáán-uráiwain-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á
mara'á méraiye.

3 Ísuntafe'a imáyáan-oro. Marapá'ó méronka'o sáwí-waasi sáwí'o uwánkáfa'o íyúwanamo fasi'ámaimo maé'éíntemba imáyáa é'a ímba tuwesaraí ína'a ímba ifátuwemba fasi'ámai méraaro.
4 Aoisaambá ayaawaiyé'a fasi'ámai méraampinkemba ímba tínkamowa'a pukáawe.
5-6 Maníkó fasi'átinkaindasafena séna kesiyáámúntone kesáánintone ísáaro súwana agaimaréna siyáin-aai imáyáan-oro. Maarán-ááí siyáiye.
Fasi'aénkó arumbó tímakaiwai arupíse uwátinkena kesáánimba owémó siwáísáféna kesáái isáíwae séna wétinkamiye. Mindásafena kesáániniko Fasi'aénkó arupíse uwánkáímba ímba sáwísamban-iye-imayaa éma sáwí'o uráanda óraaka'o simámakaimba enarunkó
ímba sáwí'a íno
agaimaréna siyáiye.
7 Umbai-tántáá'ó kempá'ó timbá Maníkó kawe'á uwátinkena wení iyámpói owaná póna miyá wéuwatinkaiye. Seyaafá'-íyámpói kawe'ó íyantafesa miwí tinófoi arupíse wéuwatinkaawe.

8 Maníkó seyaafá'á wení iyámpói umbai-tántáápínkémbá arupíse uwátínkáímba umbai-tántáá'ó wéraiwai Maníkóní iyámpóín-ofo umbai-tántáá'ó ímbo wéraiwai megusáí-íyámpóín-owe.
9 Moórá-aaiwara'o súnda ísáaro. Marapákén-késífóisaisa arupíse uwásínkaraawata miwí táái iséta miyáumai wíyómpaken-kentaasifowan-aai iséta kawe'-úmai méta minóráá'-ááísá miyásá onó.
10 Kári-kanaa marapákén-késífóisaisa miwítí imáyáafinkemba arupísesa uwásinkanaafo Maníkó kawe'á uwátinkanae séna kawe'-aantemba úmaisa méraandasafenasa wemó kawe'ó úmaimo méraintemba miyásá ondasáfénasa arupísesa wéuwasinkaiye.
11 Arupíse uwásinkaindarata sirunkó umbaí táínata ínta aamoí éta ánaaemba minúmbáí-tántáákó kawe'ó uwásinkaindarata minúmbáí-tántáákóní anondáá kentáásirunko aáno úmaisa wérainata kawe'-úmaisa méranaumne.

Miyám-baaran-oromo siyáin-aai.
12 Miyáumai káráwiye'a tiyáántán-kwiyé'a
13 arupíse-amba imáyáa úmai aráááíwáéro. Kempínkémbá tuwímbai tuwánésa sáwí-amba aráááíwáéfo sé'a
kawe'-úmai mé'a arupíse-amba aráááíwáéro.

14 Tiyáántán-kwiyé'a seyaafá'-wáásísé'a faru úmai méraaro. Ímbo kawe'-aantembo úmaimo méraawi Fasi'aénkómbá ímba awánánááfo kawe'-aantemba úmai méraaro.
15 Kempínkémbá tuwímbai Maníkó úwoi túwa'nai iwáímbá auwáúnafo sé'a káráwiyoro. Kempínkémbá tuwímbai tirunkó sáwí'o índarakemba misáwí-ímáyáágó seyaafá'-wáásífímbá wété ifáínifo káráwiyoro.
16 Sáwí-tantaatafe'a tiráááísafe'a ofáínifo káráwiyoro. Naaófá'á moóráwigon-awi'a Íso Maníkóntáféna ímba imáyáa éna sáwí'o uráintemba kempínkémbá tuwímbai miyá ofáínifo káráwiyoro. Wemá Maníkóntáféna ímba imáyáa úwaimba moórá-kanaa áái tówana áfákontafena séna ení tómbá nasímínana mintónkón-ánóndáá emá aifaráán-íyámpói úrénana kenkáísifowa kawe'-áásúmí'á amíníye séna
17 ména ánaaemba moórá-imayaa éna kesifo kawe'-áásúmí'á simínkwae séna óraa'-ifi'a tówana afowámá áfákomba kawe'-áásúmí'á aména póna wembá ímba amúwana ááémo sáwí'o uráin-tantaako afowámá kawe'-áásúmí'ó amínda-amba fáíkaiye. Kempínkémbá tuwímbai miyá-sáwí'á ofáínifo káráwiyoro.

18 Naaófá'á Ísareri-waasi Sáínai-oma'-aefempa'a komérowana óraa'-iyama kéna tinepái kówasa uwaná óraa'a kumeu'á úwana óraa-fiyunda torówana
19-20 uwíyemba óraaka'a tufúwana aaigó aantemba séna waásiye póíye maanómáká'ó tíya'o é'a óntantamba tínkamiyasa puwónááwe súwasa minááímó ísón-kwaasi táátafesa ésa sésa aneka'á moórá-aai ímba sínata ísáano sésa táátafesa ésa
21 awánon-tantaa'a óraa-taatafesa uwaná Mósese séna sááte'a isa'á tata'á úne siyáiye. Naaófá'á Ísareri-waasi miyán-tántáá'á koawánaraafo kembiwí miyán-tántáá'á ímba kowéawanaawe.

22 Ímba miyá é'a Maníkómpá'ó tiyáamba maaráráámbá wéowe. Moórá-omakon-awi'a Sáíyóni-omapa'a té'a Maníkó fasi'aénkwáráwíní naaópa'a té'a wíyómpa'a aú-nao'a Yérúsaremufakaan-daopa'a té'a wíyómpaken-kisau-waasimo sáwífa'o túwaandu úmaresamo Maníkón-áwí'o mósá marésamo aamoimó opa'á té'a
23 aifa'ó Maníkómpá'ó tésamo wení waási-i'a úmai méraapa'a tiyáawe. Wíyómpa'a aúfáífimba miwí túwí'a agaimakáiye. Maníkó seyaafá'nánká miwímó méraawini áwáusafena tísai índawimpa'a té'a marapá'ó arupíse úmaimo méraawanamo Maníkómó sásá'-í'o uwátínkaraiwai wíyómpa'o miwí timantómbó méraapa'a té'a
24 Ísumpa'a Maníkó aú-aai símaimo
kááísamakaimba aráásímíwaimpa'a tiyáawe. Naaófá'á Kéni áfákomba Éperimba tufúwana puwúwana wení naaemá kumúwana mindásafena anondáá sáwí-meyamba amínkwae siyáimbanifo Ísuni naaemó kunkáimba waási kawe'á uwátínkáímba wempá'á tiyáawe.

25 Maníkó kembiwísáfénamo aaimó sínda-aai ímba taraisé'a káráwiyoro. Naaófá'á Mósese marapá'á ména Maníkón-aai simátimuwasa taráíyaawi sáwí-meyamba maiyáawe. Miyáumaimo wíyómpakewimo simátiminda-aaimo taraisíyawi érai'a sáwí-meyamba maénááfo káráwiyoro.

26 Naaófá'á Maníkó Sáínai-omapakemba aaí súwana óraa'-marima taráímbanifo káfé'a
óraaka séna moórá-kanaamo tínda aneka'á óraa'-marima taaó senaná wíyónkowe
maragówé óraa'-marima táíníye siyáiye.
27 Aneka'ó óraa'-marima taaó sénaumnemo siyáin-aaigoni áwáuma maarán-iye. Marímo
táínda-tantaa'a naaófá'ó úmakain-tantaa'a póna tai'áínífo maríma ímbo kanaa'ó táínda-
tantaa'a waé'wae'a íníye.

28 Miyáumai marímo táínda Maníkó kentáárá'á káráwiyaimba póna ínta siyuwáínda póta
sirunkó kawe'á ínata aamoí éta wentáféta éta wenáwí'a mósá maréta wen-ímáyáá mósá
máráandasafenasa aamoí íníye.
29 Kankambó tiyú'maimo iyafímbó agaisúwáantemba Maníkó miyá ínata póta
wen-ímáyáá mósá maréta ménaumne.

13

Maníkó aamoí ínkwae-i'a orómó siyáin-aai.

1 Ísu Káráísitiye'a kááísamaimo méraawi Maníkóní akúní'a uráamba pó'a moórá-mora-
waasi kentirumbá timé'a ímba ifátúwáaro.
2 Namu'-waasímó tíya'o é'a tóné naané timé'a ímba ifá'á tiyúwáaro. Tuwímbaimo
miyámó uráamba ímba marapá'-wáásí kawe'á uwátínkaraafo wíyómpaken-kisau-waasi
miyá uwátínkaraafo ímba wíyómpakewi owé-ímáyáá uráafo marapákén-kwáásí owé-
ímáyáá uráawe. Mindásafe'a namu'-waasí túwa'nai oro.
3 Maníkóní waásifinkemba wení waási onkákémbá tuwímbai tí'maesa ándáfa'o
mótínkáámba miwísé'a ándáfakaan-úmai méraafo mindásafe'a imáyáa é'a túwa'nai
oro. Umbai-tántáá'á miwífímbó wérain-kwaasi kembiwífínkwárá'á miyáumai umbai-
tántáákáámbá wéraiwain-ofo imáyáa é'a túwa'nai oro.

4 Aaremó waaimó máéwasa waaimó aaremó máéwasamo on-ámbá kawe'-ámbán-ifo
aaré ímba sáwí-anka'a níyasa waaí ímba sáwí-anka'a níyasa miyáumai méraafo aare-
úméné waai-úméné ímba oro. Miyá íyanamo éna Maníkó sáwí-meyamba timíníye.

5-6 Maníkó séna
ímba tiyuwé'a túwa'nai ónaumne
minááímó siyáintafeta fasi'ámai méta séta
Fasi'aénkó súwa'nai imbá pó'a waásimo
sáwí'o uwásinkaiyamba ímba sáá'a íníye
séna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna siyáimba pó'a óntantafe'a ímba óraa'-imayaa
é'a miyán-tántáákó kembá ta'ótoraina'a sáwí'a ofáínifo
makáan-tantaatafe'a sé'a mindá kanaán-iye seró.

7 Ááémo kentí óraa'-waasi Maníkón-aaimo simátímakaawisafe'a imáyáan-oro. Miwímó
maé'ón-awauwe pukáan-awauwe imáyáa é'a Maníkóe'o kááísamaimo maé'mae'o
é'óntemba miyán-oro.
8 Ísu Káráísiti naaófá'ó uráintene káfé'wara'o miyámó wéintene ánaaenkwara'o miyámó
índawe. Mindásafe'a
9 tómbá aambó fáí'makaan-amba arááíwaiyamba ímba túwa'nai ínífo Maníkó úwoi
súwa'nai úmaisa wéfasi'asinkaifo fí'o-fi'on-aai karo'-ááí
isé'a arááíwáéfainifo káráwiyoro.

10 Ísu Káráísitimo puwénamo wenáú Maníkómbó ámakaintafenasa súwa'nai imbánifo
ámáán-daumpa'o ámáán-kisau-waasimo pói tufú'maimo Maníkómbó ámén-kwaasi ímba
kanaa'á wétuwa'nai-iye.
11 Aifa'-ámáán-káwáágó waásiti aoisaantáféna pói tufúkéna naaemá umaéna Maníkóní
ufaen-dáúmpá'á iyéna mindáááémá tufimpín-úmáráísasa mimpói mindáókoni aumépa'a
ímbo nombá agaisukáawe.

12 Miyáumai Ísu Káráísiti kentáásáféna imáyáa éna sáwí-imayaa maitiyuwánae séna
ímba a'áo súwasa áí'maesa mindáókoni aumépa'a móankesa tufúwana puwúwana wení
naaemá kunkáiye. Miyámó uráimba póímo tufú'maimo Maníkómbó ámén-kwaasi ímba
kanaa'á wétuwa'nai-ifo kentáá wésuwa'nai-iye.
13 Ísumba áí'maesa mindáókoni aumépa'a móankaresa tufúwana pukáimba miyáumai
ámáán-daumpa'o pói tufú'maimo Maníkómbó ámén-amba tuwáúnasasa wembó símai

sáwí'o uwánkaraantemba kentááwárá'á símai sáwí'a uwásínkáámba póta ínta wentá auwánaumne.
14 Marapá'ó waé'wae'o índa-nao'a ímba wéraintafeta wíyómpa'o maé'maetaamo onda-náópata imáyáasa éta póta ínta wentá auwánaumne.

15 Maníkómbó póímo áméntemba Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáintafeta Maníkóní waási úne súndawisa aamoí uwánkámae iyéta wenáwí'a mósá maréta ínta túwáano.
16 Kawe'á uwátinketa túwa'nai eta íntaamo túwáandasafena Maníkó aamoí íníye.
17 Kentí óraa'-waasi-taai isé'a síyantemba miyán-oro. Kembiwíyá'á kawe'-úmai káráwimae iyésa ánaaemba Maníkómbá minkísáúsáfé'a simámenaawe. Miwí tááimo ísámai kawe'ó íyasamo ésa aamoí íya'a mindásafe'a kawe'-úmai ménaawe. Miwí tááimo ímbo ísámai kawe'ó íyasamo ésa miwítí kísau umbaí táína'a mindásafe'a ímba kawe'-úmai ménaawe.

18 Imáyáa éta kentáásirumpinta ímba aaí wéraisata seyaafá-tántáátáféta arupísesa ónaesa súmpo kentáásáfé'a Maníkómpá'á inaí símae íyóro.
19 Óraaka simátime'a súne. Aneka'á kentópa'a kárika'o konda-ámbá Maníkó paápé índasafe'a inaí seró súne.

Inaimó siyáin-aai.
20 Maníkó faru wéuwatinkaiwaini áwáugo éna Fasi'aénkó Ísu pukáimpinkemba íyáfasinankarowana puwúwanamo wení naaemó kunkáintafena póna símai kááísamakain-aai waé'wae'a ínana sipisípiya'o káráwiyaiwaimo intembá Fasi'aénkó Ísu kentáárá'á wégarawiyiye.
21 Maníkóní imáyáafinkembo íyantafena Maníkó fasi'aémbó timíndasafe'a inaí súne. Maníkó kentáásirumpinta kísau wémaimba Ísu Káráísitini fasi'aéntámbá wembó arááímo tain-kísáú Maníkó maíndasafe'a inaí súne. Ísu Káráísitin-awi'a aasiyaasí óraa'a waé'wae'o imbá érai'-aai intáfé'a inaí súne.

22 Kesí waásisono. Óraaka simátime'a súne. Fasi'átínkáándasafe'a maanáúfái agaimái timúnda ímba ayáátáá'-aain-ifo aáno mé'a ísáaro.
23 Moórá-aai ísáaro. Moóráwigon-awi'a Tímóti ándáfakemba faú'ánkáámba póna ááémo tína'o é'a kentópa'o kondará'á áí'mae'a kónaumne.

24 Kentí óraa'-waasisafetaawe Maníkóní waási seyaafá'-wáásísáfétaawe simátime'a sé'a kawe'-úmai méraaro súne. Maníkóní waási Ítáári-marafakewi simátimesa sésa kawe'-úmai méraaro wésewe.
25 Maníkó úwoimo wétuwa'nai-intafe'a inaí súne.
Kesáái taí'áiye.

Yémísi

Ísu wíyómpa'a iyówana Yémísi Ísun-áfáko éna Yérúsaremufa'a ména Fasi'aénkóní waásiya'a káráwiyaiwai moórá-waai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanááí agaimái Yúndaa-waasi Ísuni aampa'ó kuwáí agaimái mátímakaiye.

1 Kemá Yémísi maanáúfáí agaimái timúne. Maníkóní kísauwe Ísu Káráísitini kísauwe maúndawi maanáúfáí agai-timúmpo Ísarerin-áánintomba sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi tísaafitantambo uráawi fí'o-fi'om-barafa'a wété úmaimo méraawi ísáaro.

Fasi'átínkáín-aai.

2 Kesí waásisono. Umbai-tántáá'á fí'o-fi'on-tantaa'a kempá'á wétifo tirumbá fetóí úmai méraaro.

3 Umbai-tántáá'á kempá'ó timbá Fasi'aénkó Ísuwe kááísamaimo mé'o ímbo auwé'o é'a fasi'ámai ménaawe. Mindásafe'a ísaraamba póna umbai-tántáá'á kempá'á wétifo tirumbá fetóí úmai méraaro.

4 Fasi'ámai maé'mae'a úmae'a iyíyana ímba tuwesaraí ína'a miyán-káwé'-ímáyáá úmae iyíyana Maníkóní kawe-tántáátáféna ímba táái táíníye.

5 Kawe'-ímáyáá maénae síyawi Maníkómpá'ó áísai íyanamo éna timíníye. Maníkó nóintafera sísai-oo ímbo sínda ímba ta'ótorainifo úwoi timíníye.

6 Maníkómpá'ó áísai íyamba ímba kae'-ímáyáá é'a úwoi kesáái isáíníye seró. Kaumbokae'-ímáyáámó tokáiyawimo ésa kafóná-waasi pósa afufumpin-kwáási mésa kowaétuwe tawaétuwe-waasiyaamban-owe.

7-8 Miyámó owí kaumbo-kae'-ímáyáá ésa ímba mimbórá-ímáyáá úmai arááíwaesa kawekísáú wémaefo sáwí-imayaa arááíwaesa miyámó owí Maníkómpá'ó áísai
íyan-tantaa'a simíníye-imayaan-ofo.

Óntaiyain-kwaasiye óntawara'-waasi-taai.

9 Óntaiyain-kwaasi Ísu Káráísitin-aaisafesa
érai'emo sewanamó imbá Maníkó séna kesí waásin-owe simbánifo tirunkó kawe'á wéifo

10 óntawara'-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa érai'emo sewanamó imbá Maníkó séna kentí óntama ímba aifaráán-tántáá'án-iye simbánifo miwíwárá'á tirunkó kawe'á wéiye. Kawe-tántáá'ó mowáán-arambo wénamo aáémbo kaintembá óntama aifaráán-tántáá'á iyé-ímáyáámó on-kwáási miyáráán-úmai tai'ánááwe.

11 Aafáúmá íyáúsena aa'á kaisaná mowáán-arambo aáénkénamo minkáwé-tántáá'ó aáénkaambo kaintembá óntama aifaráán-tántáá'á iyé-ímáyáámo on-kwáási kísaumo máémba miyáráán-úmai tai'ánááwe.

Sáwí-imayaamo kempá'ó tína'a a'áo seró-ááí.

12 Ísu Káráísitin-aaisafesamo érai'emo sewanamó imbá miwífá sáwí-tantaa'o tíndamo ésa a'áomo síyanamo éna tirunkó kawe'á íníye. Miyáumai fasi'ámaimo maé'mae'o íyanamo éna Maníkó timénaumne siyáin-tantaa'a timíníye. Ááéma Maníkó séna tirumbó símén-kwaasi aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe siyáintemba miyá uwátinkainiye.

13 Sáwí'o
í-tántáá'ó kentópa'o tína'a sáwí'a ónaumne-imayaamo é'o é'a Maníkóntáfé'a sáwí-imayaa símakaiye sefó. Maníkó ímba sáwí'a í-ímáyáá tiména ímba wení imáyáafinkemba sáwí-imayaa tafisímai mémarainiye.

14 Kentáá sáwí-imayaasafena sinkáínda misáwí-ímáyáágó kentáá tafisínata arááíwáénanasa

15 misáwí-ímáyáágó ta'ótorainata sáwíta ónaumne. Sáwítaamo úmae íyónanasaamo éna misáwí-ímáyáágó anondáá méraundawini áwáuma Maníkóní némpata méranaumne. Mindásafe'a Maníkóntáfé'a sáwí-imayaa símíye sénááfo imáyáa úmai kawe'án-oro.

16 Kesí waásisono. Mindásafe'a karo'-ááísáfé'a érai'e sefónifo kawe'-úmai ísáaro.

17 Seyaafá'á érai-tantaa kawe-tántáá'á kentááfátá kentáásifowama Maníkónópakemba wégumiye. Aafáúwé wíyóne o'é úmakowana aafáúmá kúwáfekena siyaréna wéifo Maníkó ímba miyá wéifo aasiyaasí sáma kásinkena ímba fí'o-fi'on-imayaa wéiye.

18 Maníkó wení imáyáa arááíwaena érai'-aai simásimenasa minéráí'-ááísáféna aúwaasiyaanta uwásínkáísata aifa'á wení waási-ita uráanasasa ánaaemba fí'o-fi'on-kwaasi miyá ónááwe.

Maníkón-aai isésa miyámó on-ááí.

19 Kesí waási ken-ímáyáámó únda-waasi ísáaro. Maníkón-aai ísámai kawe'á é'a imáyáa
uré'a aaí sé'a ímba áááma aaisambá seró.
20 Aaisambó sen-ámbá Maníkóní kawe'-ámpá'á ímba aaisambá sen-ámbán-iye.
21 Mindásafe'a sáwí-imayaawe sáwí'o on-tántáá'é watuwé'a kumé'a Maníkón-aai
tirumpimbó makáan-aai ísámai kawe'-íyana mináááigó kawe'-ámpá'á métinkainiye.

22 Maníkón-aai táá'-aantembo isé'o Maníkón-aai isáúnda é'a isáúmne sé'o é'a kesáfé'a
karo'á sefó Maníkón-aai ímba táá'-aantemba isé'a wemó siyáintemba oro.
23 Maníkón-aai isésa wemó siyáintemba ímbo íyawi
24 nonkwaaúmpímbá tói'a awánasuwesa kówasa miyámó ombá áááma wétuwinkawimba
miyámó owí Maníkón-aai isésa wemó siyáintemba miyá ímba wéowe.
25 Maníkón-aai sásá'-áááigó póna mináááigó sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba
faútinkainiye. Maníkón-aai isésa wemó siyáintembo íyawi isésa ímba tuwinkáínda miyá
úmaesa iyíyana mináááigó tirumpimbá kawe'á uwátinkainiye.

26 Nom-báí-wáási úne sembánifo sen-ááíyá'ó ímbo káráwiyombo ésa kentí imáyáagomba
karo'á simásuwesa tóikaken-aantemba sésa nom-báí-wáási úne wésewe.
27 Keto'-ínínká'é áwíyaraa'-iyampoiya'e umbai-tántáá'ó wéraiwaiya'e káráwiyesa
marapá'-wáásítí sáwí-ampa'a tínaaemba uwásúwááwi Maníkón-aai ísámai kawe'á ésa
Maníkó kentáásifowan-aúranka'a érai'-nom-bai-waasi mésa Maníkón-aráái aantemba
wéwaewe.

2

Mimbórá-ímáyáán-oro-aai.

1 Kesí waásisono. Fasi'aénkó Ísu Káráísiti fí'oran-aai wéraiwaini aaisáfé'a érai'e sé'a
wenká'á timankúnkúmba ofo túwí'o wérainda-waasi kawe'á uwátinke'a túwí'o ímbo
wérainda-waasi tínaaemba uwátímémba mindá sáwí'a ofo
2-3 káráwiyoro. Túwaandu ompímbó moóráwigomo óntawara'-waasigo éna
kawe'-únánkwátói úmaena tisanamó óntaiyain-kwaasigo éna sáwí-unankwatoi
úmaena tisa'ó kawe'-únánkwátóiwarawintafe'a simándára'a tamauwó sé'o sáwí-
unankwatoiwarawintafe'o nénka'a tamauwómó sembá mindá sáwí'a wéowe.
4 Miyámó sembá kempínkémbá tuwímbai túma maimaé'a iyé'a tuwímbai símai sáwí'a
é'a sáwí-imayaasamba tuwínkaa'a wéowe.

5 Kesí waási ken-ímáyáámó únda-waasi ísáaro. Marapá'á méraan-kwaasi óntaiyain-
kwaasi tuwánésa sésa úwoi-waasin-owe sefó Maníkó óntaiyain-kwaasi wesé'a kááísamai
fasi'ámai méraan-kwaasi tuwánéna séna kesí waásin-owe wésiye. Áááma Maníkó séna
tirumbó símén-kwaasi kawáánúndafa'a ménaawe siyáimba
6 óntaiyain-kwaasisafena miyá siyáimba pó'a múra tiyúwáafo. Óntawara'-waasi túma
ímba maimaé'a íyóro. Óntawara'-waasi kembiwí sáwí'a uwátinkesa aaimá simátinkesa
7 Ísu Káráísitin-awi'a íyáákarain-awi'a kentí óraakon-awi'a símai sáwí'a uwánkáámba
pó'a miwí túma maimaé'a íyófo.

8 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
esáfé-ímáyáámó óndantemba
fí'owi-imayaawara'a oro
siyáimba pó'a minkáwé'-ámáámbó fasi'aén-ámáámbó arááíwae'o é'a kawe'á íyambanifo
9 óntawara'-waasi túmo maimaé iyé'o óntaiyain-kwaasi tiyuwé'o é'a sáwí'a ónááwe.
Miyámó é'o é'a kawe'-ámáámbá taraisíyana Maníkó aaimá simátinkainiye.
10 Seyaafá'-ámáámbó arááíwaesamo moórá-amaambo taraisíyambo éna aaimá
simátinkena séna seyaafá'-ámáánkómbá taráísówin-owe síníye.
11 Maníkó séna ímba aare-úméné waai-úméné oro séna moórá-aaiwara'a séna ímba
waási tínkamiyasa púwóro siyáiye. Ímbo aare-úméné waai-úménémó ombánifo waási
tínkamiyasamo puwíyamba ámáámba wétaraisowe.
12 Maníkón-aai sásá'-ááígó póna mináááigó sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba
faútinkainiye. Maníkó wenáái arááíwáéwiye taráísówiye tuwánéna tísai índa pó'a imáyáa
é'a kentóika'e kentúra'e káráwiyoro.
13 Maníkó aaifimbá maitinkáíndara'a tirumbó ímbo uwátínkaraawi Maníkó wenarumbá
ímba uwátinkainiye. Maníkó aaifimbá maitinkáíndara'a tirumbó uwátínkaraawi ímba
táá'a ínana Maníkó aruntaféna uwátinkainiye.

Timankúnkúne kawe-kísáúwémó máén-aai.

14 Kesí waásisono. Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo ésamo ímbo kawe-kísáúmó maésamo ésa miwí tááí úwoi tóikaken-aai wésewe. Minááí tóikaken-aantemba sembá póna Maníkó ímba kawe'-ámpá'á métinkainiye.
15 Maníkóní waásifinkembo moóráwigomo ménamo unáánkwátóiye tóné ímbo makáindawintafe'o
16 kembiwímó sé'o tómbá nenaná ámú'a fáínama unáánkwátói ane'á márénana koko'á ínama waaó sé'o tóné unáánkwátóiyemo ímbo amé'o é'a kentáái úwoi tóikaken-aai wésewe.
17 Mindásafe'a Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba ombánifo ímbo kawe-kísáúmó máémbo é'a timankúnkúmbo on-ááí tóikaken-aantemba sefó tirumpinkémbá ímba wésewe.

18 Tuwímbaimo sésa Maníkón-aaisafe'a simankúnkúmba únda pó'a Maníkóní waási únemo sewasamó tuwímbaimo sésa kawe-kísáúmó maúnda pó'a Maníkóní waási únemo sembá kemá Yémísi súne. Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba ombánifo kawe-kísáú ímba máémba pó'a Maníkóní waásiya'o ímba tuwánáúmne. Kemá kawe-kísáúmó maúnda suwáné sé'a Maníkón-aaisafe'a amankúnkúmba óne sénááwe kemá Yémísi súne.
19 Maníkó kímborawigo méraiye sé'o érai'emo sembá kawe'-ááí sembánifo miyá aantemba sembánifo Maníkó kawe'-ámpá'á ímba métinkainiye. Waántáwankoni kísau-waasiwara'o miyámó sembá kantúmba matuwésa sembá póna Maníkó ímba kawe'-ámpá'á métinkainiye.

20 Ímba kawe'-ímáyááwárá'-wáásín-owe. Ísun-aaisafe'a timankúnkúmbo ombá ímba kawe-kísáúmó máémba úwoi-aaiyaamba sembá pó'a miwání áwáumo simátíménda ísáaro.
21 Naaófá'á kentáá síwá'náma Émbaramu Maníkó simámakaintembo índasafena áánínkon-awi'a Áísáakimba óntan-taarera'a mósá ánkarena tufínena úwana Maníkó séna a'áo siyáiye. Émbaramu miyá uráintafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáiye.
22 Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmba éna ímba miyá aantemba uráifo simámakaintemba uráimba Maníkón-aaisafena fasi'ámai érai'e siyáimba é'a ísaraawe.
23 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmba úntafena Maníkó séna arupíse úmai méraanemo siyáimba mináááígóní áwáuma Émbaramu Áísáakimba tufuwíndasafena uráinka'a afora'á paápé uráiye. Ánaaemba Émbaramuntafesa sésa Maníkóní waásin-iye siyáawe.
24 Maníkón-aaisafesa érai'e sésa timankúnkúmba ésa kawe-kísáú wémaewisafena Maníkó séna arupíse úmai méraawe sifó Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa ímba kawe-kísáú wémaewisafena arupíse úmai méraawe Maníkó ímba síníye. Mináááí káfé'a wéisaawe.
25 Maníkón-aai aúfáífimba naaófá'á agaimaréna moórá-ininko aankaró'-ánká'ó nún-ininkon-awi'a Ré'api fí'onkaa-ininkon-aai siyáiye. Yósúwa
maramá aúpá'á koawánaakaiyo séna ti'marówasarai mininínkóní naaúmpa'a tuyaná mindárai-taai iséna érai'e séna wenamáára tínkamofo séna moórá-aamba aráátimuwasarai kuráaye. Mininínkó miyá úntafena Maníkó séna arupíse úmai mérain-inimban-iye siyáiye.
26 Timambó kóísasamo waásimo púwóntemba Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa ímba kawe-kísáú wémaewi miyáráán-úmai ímba tirunkakémbá timankúnkúmba ofo tóikakemba wésewe.

3

Tói-kawaan-oro-aai.

1 Kesí waásisono. Maníkóní kísau uwáítáí'-íyan-kisau ímba sáwífa'nanka maénááfo moórá-morawigo maénááwe. Uwáítáí'-íyan-kisausa maúndawisa Maníkó fasi'ámaisa sísai índarakemba éfo úwoi-waasi miwítí kísausafena aáno úmai tísai íníye. Mindásafe'a ímba sáwífa'nanka sé'a uwáítáí'-íyan-kisau maénae sénááwe.
2 Seyaafá'nánkátá tuwímbai-tantaa'a sáwítaamo úndasaawe. Tói-kawaanesa kawe'-ááí-aantembo sewí érai'a kawe'-wáásí mésa túra'a seyaafá-tántááká'á kanaa'á wégarawiyowe.

3 Moórá-aai imáyáan-oro. Óraa-poigon-awi'a ósi waási kentí imáyáagomo win-ámpá'ó kónaesamo ombá óipimba ampáá-fásí'áén-taemo'a fáá'ankesa séfasefa'-ayaiya'a ándáma fárí'wimai tiyáámpimba tokésa kentí imáyáagomo win-ámpá'á moórá-aempa'-anda tafise-waná minóráá-póígó wéwiye.

4 Nompín-táónkwara'a imáyáan-oro. Mindá óraa-tantaa'a isaná fiyúndágoma famé'mai
fí'opa'a tuwánae isanánifo fafúsúmaenamo nín-tamba ímba óraa-tamban-ifo kári-tamba
wemó kónae sipa'á mintámbá waéráísana minóráá'-nómpín-táónko wéwiye.
5 Maaráwárá'á imáyáan-oro. Waásisa óraa-tantaa'a únanasa sóikoma kári-tantaako
sáwífa'-aai séna súsaama maimaéna wéiyimba imáyáan-oro.

Aifa'á kári'-iyama karéna kámaena óraa'-amo'na wégauwiye.
6 Iyamó kénamo óraa'-amo'namo sáwí'o intembá sáwí-aaigo miyá éna seyaafá
súwawaata sáwí'a úmaena wéwiye. Sáwí-aaigoni kísaugo seyaafá'-áémpá'á seyaafá-sáwí-
kísáúgómbá wéiyaakaiye. Misáwí-tántáákóní áwáuma waántáwankoma éna kentáási kísau
tasáwí'a
éna seyaafá'-áémpá'á wété wéiye.

7 Afáá'-wái-wááné numawé iyaankafayaané mófáá'e amí'mí'-úmai káráwiyombanifo
8 sáwí-aaigo íyáákarain-tantaa'a pósa waási ímba kanaa'á wégarawiyowe.
Waaifainkómó waásimo unkútísanamo sáwí'o intembá sáwí-aaigo miyá wéiye.

9 Kentáá sááisamba kentáásifowama Fasi'aénkón-áwí'a mósá maréta Maníkó weráání'a
úmakain-kwaasi símai sáwíta úne.
10 Mimbórá-sóípínkéntá kawe'-ááí séta sáwí-aai séta wéune. Kesí waásisono. Miyán-
ááígó sáwí'a wéiye.
11 Nonaumpinkémbá ímba kawe'-nóné sáwí-none wégumiye.
12 Inagómá ímba fe'arambá íyáísana kúsigoma kondói-aramba ímba wéiyaiye.
Uwí-nónkó ímba kawe'-nómbá uráínasa waási nánááwe. Mindásafena mimbórá-
wáásígómpínkémbá kawe'-ááíyé sáwí-aaiye sisaná miyán-ááígó sáwí'a wéiye.

Kawe'-ímáyáá Maníkómpákémbó kúmín-aai.
13 Kempínkémbá tuwímbai kawe'-ímáyáá torésa ísáán-kwaasi mésa kawe'-ímáyááwárá'-
wáási pósa ímba túma maimaé iyésa kawe-kísáú maésa kawe'-úmai méwa'a tuwáné'a sé'a
kawe'-ímáyááwárá'-wáásín-owe sefó
14 kempínkémbó tuwímbaimo miwítí waási tirumbá sáwí'a uwátinkesa sésa óraa'-waasi-
i'a ofó sésa keyáá óraa'-waasi-i'a úmai méranaumnemo síyambo ésa miwí túma maimaé
iyésa kesáfé'a karo'á sésa kawe'-ímáyááwárá'-wáási úne sefónifo.
15 Miyán-ímáyáá ímba Maníkómpákémbán-ifo marapákémbá waásiti imáyáa
waántáwankoni imáyáafinkemba wésewe.
16 Tuwímbaimo miwítí waásimo tirumbó sáwí'o uwátinkesamo sésa óraa'-waasi-i'a ofó
sésa keyáá óraa'-waasi-i'a úmai méranaumne síyambo ésa ímba moóráfa'a taankarotámai
mésa fí'o-fi'on-tantaa'a sáwí'a úmae iyíyamba mindá marapákémbá waásiti imáyáa
waántáwankoni imáyáafinkemba ofo
17 Maníkómpákémbá kawe'-ímáyáámó tokáawi kawe'-aantemba ésa ímba sáwí'wara'a
ombá aaweyáá ésa ímba aaisampínkémbá sésa fí'on-kwaasi-taai kawe'-úmai isésa
tirumbá uwátinkesa umbaimó máén-kwaasi túwa'nai esa ímba kaumbo-kae'-ááí sésa ímba
tuwínkaa'-úmai kawe'á uwátinkesa sáwí'a uwátinkesa ofo seyaafá'á kawe'-aantemba
wéuwatinkaawe.
18 Aáno úmai méranae síyawi aaweyáá uwátinkaiyasa tuwánésa miyáumai aaweyáá úmai
méranaawe.

4

Marapá-tántáátáfésa imáyáamo on-ááí.
1 Kempínkémbó aaisambó sé'o áwáá'o sé'o miyámó ombá miwání áwáuma maarán-iye.
Sáwí-tantaakomo tirááímo taintáfé'a imáyáa owaná minímáyáágó ta'ótóráísana aaisambó
síyan-aai wépaa'iye.
2 Tiráááimo tain-tántáá'ó makáawa'o ombá tufúwónana puwína'a kemá maénae-imayaa
wéowe. Fí'owiti moparáwímbá túraniyamba é'a ímba kanaa'á maíyantafe'a aaisambá
tiyé'a áwáá'a wésewe. Tiráááimo tain-tántáátáfé'a Maníkómpá'á ímba áísai owaná póna
ímba wétimiye.
3 Maníkómpá'ó áísai ombá áísai on-tántáá'á ímba wétimiye. Siráááimo tain-tántáá'á
kesáfé'a maénae sé'a Maníkómpá'á áísai ombá misáwí-ímáyáá tokáantafena ímba
wétimiye.
4 Aaremó waaiyakémbó tiyuwésamo fí'on-kwambo máéntemba Maníkómbó aúwáán-
kwaasi ísáaro. Marapá-tántáá'ó imáyáamo éme'o é'a Maníkóní namuro-wáásíyáámbá

ofo mináái imáyáan-oro. Marapá-tántáá'á maénae símae'o iyíyawi Maníkóní namuro-
wáásíyáámbán-owe.
5 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó séna kesí ámútamba kempímbá maráúnda sáwí'a ofó sé'a fasi'ámai wégarawiyune
siyáiye
agaimaréna siyáimba mináái ímba úwoi-aain-ifo
érai'-aain-ifo imáyáan-oro.
6 Énifo Maníkón-ímáyáá úndasafenasa súwa'nai úmaisa wéfasi'asinkaiye. Maníkón-aai
aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó kentúmo maimaé íyówi wéfametiyuwaifo wenaísamaifimbo máéwi wétuwa'nai-iye
agaimaréna siyáimba póna Maníkó súwa'nai úmaisa wéfasi'asinkaiye.

7 Mindásafe'a Maníkón-aai isé'a wenaísamaifimba méraambanifo waántáwankon-
aaisafe'a a'áo síyanamo éna áááma tiyuwéna kóína'a
8 Maníkóní ewaa'ó méwanamo éna Maníkó kesé'a mérainiye. Sáwí'o owí kawe'ó úmaimo
méraiyantafe'a imáyáa é'a misáwí-tántáá'á túwáaro. Maníkón-ímáyááwé mararákén-
ímáyááwémó tokáawi sáwí-imayaa tuwé'a kawe'-ímáyáán-oro.
9 Sáwí'o ontáfé'a ímba aamoí é'a ti'á kaótuwe'a méraaro. Sáwí'o wéontafe'a ímba
wíyááima íyamba ti'á kaótuwe'a méraaro. Sáwí'o wéontafe'a tirunkó ímba kawe'á éna
sáwí'a ína'a méraaro.
10 Fasi'aénkón-aai isé'a wenaísamaifimba méwana wemá mósá tinkáíníye.

11 Kesí waásisono. Kentí waásisafe'a ímba sáwí-aai simátínkáaro. Maníkó ámáán-
aaifimba séna ímba miyán-oro siyáimba pó'a miyámó ombá Maníkóní ámáámba símai
sáwí'a uwánke'a sé'a sáwí-amaamban-iye sembá mindá karo'á wésewe. Maníkóní
ámáámbo tuwínkaa'-uré'o sé'o kári'-amaane óraa'-amaane sé'a minámáámbá ímba kawe'-
úmai arááíwae'a wétaraisuwaawe.
12 Maníkó weyáá ámáámba siménasa waási tuwínkaa'-éna kanaa weyáá kawe'-ámpá'á
métinkena weyáá waási taí'ásuwainiye. Mindásafe'a waási keyáárika'a ímba tuwínkaa'-
ónááfo Maníkóní kísaun-iye.

Ímbo túmo maimaé iyíyan-aai.

13 Kembiwí imáyáa é'a sé'a káféra'i aafáyáawa'i óraa'-naopa'a komé'a kísau wémae'a
moórá-aatai maisuwé'a sáwífa'-ontamba maénaumne. Miyán-ááímó sewí ísáaro.
14 Aafáyáara'o ainámbó kárika'o wénamo áááemo turá'wintemba kembiwímó méraamba
miyáráán-úmai áááma tai'ánááwe. Aafáyáa kentópa'o tínda-tantaa'a ímba ísaraawe.
15 Mindásafe'a sen-ááí ímba aneka'ó síyamba maará seró. Fasi'aénkómó ewémó sína'o
é'a miyá ónaumpo ímbo ewémó sína'o é'a ímba miyá ónaumne seró.
16 Miyán-ááí sé'a kentí imáyáafinkemba kentúma maimaé iyé'a óraa'-i'a úmai
méranaemo sembá miyán-ímáyáá sáwí-imayaan-iye.
17 Miyáumai ísáaro. Kawe'ó íyawini áwáuma ísámai ifátuwesa miyámó íyamba sáwí'a
ónááwe.

5

Óntawara'-waasi-taai.
1 Óntawara'-waasisono. Senda-ááí ísáaro. Kentópa'o umbai-tántáá'ó tínda óraa'-
imayaa é'a ti'á kaoré'a méranaawe.
2 Sáwífa'-ontama makáamba taúkaa'a isaná sáwífa'-unankwatoi waígo ánáamba
kárásuwaisana
3 óntamba makáamba taúkaa'a isasá waási awánésa sésa ímba túwa'nai ombá
makáawana taúkawiye síyamba iyamó ane'ó kainten-úmai sáwí-meyamba kentópa'a tíníye.
Sáwífa'-ontama makáambanifo Maníkó waásimo méraawini áwáuma tísai índa-kanaa
tíníye.
4 Kentí kísaumo máén-kwaasiti méyámbá ímba kawe'-úmai timé'a sáwí'o ombá Maníkó
awánaraiye. Minkwáási óraaka'-oraaka'a sewaná Maníkó fasi'aénkwáráwí wéisaiye.
5-6 Marapá'ó méraanka'a sáwífa'-ontama maré'a kentí imáyáafinkemba kembó tínkáín-
kisau wémaewe. Ímbo sáwí'o uráan-kwaasi aaifimbá maitínkówa'a ímba anondáá aaí
suwa'á tínkamuwasa pukáawe. Póímo tómbó tíméwanamo óraa'a isasamó tufú'naantemba
kembó tínkáísa'o miyámó ombá Maníkó sáwí-meyamba timíníye.

Fasi'ámai mésa inaí seró-ááí.

7 Mindásafeˈa fasiˈámai maimaé iyéˈa Fasiˈaénkó anekaˈó kumínda amuˈmáráaro.
Kísaugoni afowámá kísau úmakena amuˈmaréna séna kaeˈ-íˈa aaˈá téna kísau óraaˈa ínaˈa
nánae séna amuˈmaráíntemba
8 miyáráán-úmai Fasiˈaénkómbá amuˈmakéwana kumíníye. Fasiˈaénkó kárikaˈa
kumínda póˈa fasiˈámai aáno úmai méraaro.
9 Maníkó aaifimbá maitinkáínífo kentí waási ímba íˈai tínkáaro. Maníkó aaifimbá
maitinkáínda-kanaa kárikaˈa tíníye.

10 Kesí waásisono. Naaófáˈá Maníkón-aai simátímakowimo uráamba imáyáan-oro.
Fasiˈaénkó simátímakon-aai simátímaˈmae iyúwasa ímba ísówana umbai-tántááˈá sáwífaˈa
miwífáˈá túwasa Maníkón-aai ímba ifátuwesa fasiˈámaimo mésamo uráantemba miyáumai
méraaro.
11 Naaófáˈá Maníkón-ímáyáá ésa fasiˈámai méron-kwaasisafeta séta Maníkó kaweˈá
uwátínkarain-kwaasin-owe wésune. Naaófáˈá moórá-waasigon-awiˈa Yópuma uráin-aai
imáyáan-oro. Umbai-tántááˈá sáwífaˈa wempáˈá túwana Fasiˈaénkóntáféna fasiˈámai
maéˈmaeˈa úmaena iyúwana ánaaemba Fasiˈaénkó kawe-tántááˈá ámakaiye. Miyáumai
Fasiˈaénkó óraaˈ-arumba uwásinkenasa
wésuwaˈnai-iye.

12 Kesí waásisono. Óraaˈ-aai ísáaro. Wíyómpaˈo méraiwain-aúrankaˈa éraiˈa súne ímba
séˈa marapáˈ-wáásí túrankaˈa éraiˈa súne ímba seró. Énifo ewémó séˈo éˈa úwoi ewé séˈa
ímba tikáˈá maréˈa seró. Aˈáomo séˈo éˈa úwoi aˈáo séˈa ímba tikáˈá maréˈa seró. Miyámó
síyanamo éna Maníkó minááísáféna ímba sáwí-meyamba timíníye.

13 Kempínkémbó umbai-tántááˈó maíyawi Maníkónkáˈá inaí seró. Kempínkémbó tirunkó
aamoimó índawi imá sésa Maníkón-áwíˈa mósá máráaro.
14 Kempínkémbó tíˈo índawi Fasiˈaénkóní waásiti óraaˈ-waasi táántaiyasa tésa
Fasiˈaénkóní fasiˈaémbá imáyáa ésa masawémba túraˈa atinkésa inaí simátínkáaro.
15 Maníkómó siyáintemba íníye
sésa inaí sembá póna Maníkó minkwáásí kaweˈá uwátinkena íyáfasintinkena
minkwáásímó sáwíˈo uráiyanamo éna miwífínkémbá maitiyuwáíníye.
16 Mindásafeˈa kentí waási sáwíˈo ombá aforaˈá símai kufímareˈa inaí símai túwaˈnai oro.
Miyámó íyanamo éna tíˈo índamo éna Maníkó asófatinkainiye. Arupíse úmai méraawimo
inaí sembá Maníkó iséna fasiˈámai wétuwaˈnai-iye.

17 Naaófáˈá Maníkón-aai simátímakowin-awiˈa
Íráiyaa ména wemá kesáámó úndanten-kwaasigo éna Maníkómpáˈá fasiˈámai in-
aifínkémbá séna aaˈá ímba tíno súwana ímba aaˈá téna kaumbo-áátáí úmai afaˈmóráe-
wiyomba maisuwówana ímba aaˈá túwana
18 minkákémbá ánaaemba inaifínkémbá aaˈá tíno súwana aaˈá túwana kísaufaˈa seyaafá-
tómbá kaweˈá uráiye. Miyáumai arupíse úmai méraawimo inaimó sembá Maníkó iséna
fasiˈámai wétuwaˈnai-iye.

19 Kesí waásisono. Kempínkémbó tuwímbaimo kaweˈ-ámpáˈó tuwáíyaˈo éˈa
métafisiyasamo tésamo kaweˈ-ámpáˈó tíyaˈo éˈa kaweˈá uwátinkanaawe.
20 Sáwíˈo uráiyawimo métafisiyasamo sáwí-ampaˈo tuwésamo Maníkómpáˈó tíyanamo
éna Maníkó misáwí-tántááˈá sáwífaˈa maitiyuwáínasa Maníkóní némpaˈo iyamó
káíndafaˈa ímba kónááwe. Minááí imáyáan-oro.
Kemá Yémísimo súnda-aai taíˈáiye.

1 Pítaa

Ísu wíyómpa'a iyówana Pítaa Ísuni kísau-waasi moórá-waai úmai sísamaifakemba éíyain-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanááí agaimái mátímakaiye. Ísuni aampa'ó kun-kwáásísáfésa karaánáá'a símai sáwí'a wéuwatinkomba miwítí imáyáa fasi'átinkanae séna Ísuntafesa ísámai fasi'ámai méraaro séna Pítaa maanááí agaimái mátímakaiye.

1 Kemá Pítaa maanááí maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Kemá Ísu Káráísitini aantá-waasi úndanifo Maníkómó séna kesí waási owémó siyáin-kwaasi ísáaro. Watúwówa'o kentí maramá tuwé'o wété é'a Póntási-marafa'e Kárésíyaa-marafa'e Kápátósiyaa-marafa'e Ésiyaa-marafa'e Pítíniyaa-marafa'e miyáumai-marafa'o wété uráawi ísáaro.
2 Naaófá'á Maníkó kentáásifowa kembiwísáféna séna kemparí'a uwámáráanasa kesí waási-i'a ónááwe súwana Ísu Káráísiti puwúwana wení naaemá kumúwana kembiwí kawe'á uwátinkaina'a wenáái taawiyafíyantafena Maníkóní ámútanko Maníkóndé-i'a uwátínkaraiye. Maníkó úwoi túwa'nai úmae iyéna aáno uwátínkáfa'a iyína'a méranaawe.

Maníkómó to'mayaa uwásínkarain-aai.

3 Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-afowama Maníkó wenáwíta mósá maráúmne. Kentáásáféna óraa'a arumbá uwásinkenasa Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankaraintafena aúí'o úmaisamo méraunda-i'a uwásínkaraimba póta ánaaentaamo méraandasafeta amu'maréta méraumne.
4 Wíyómpa'o iméraandasa Maníkó to'mayaa uwásínkarainta ímba sáwí'a éna tai'áínda waé'wae'a íníye.
5 Maníkón-aaisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmba íyantafena wení fasi'aéntámbá wenónkáámbá úmai tíyotai uwátinkena Ísu Káráísitimo kumíndara'a
sáwí'o úmaimo méraampinkemba kuntí'mai to'mayaa uwátínkaraimba aráátiminiye.

6 Mindásafena kentirunkó kawe'á íno. Káfé'a fí'o-fi'on-umbai-tantaa'a kentópa'a wénamo umbaimó taimbá kárika'a wéna ánaaemba tai'áínana kentirunkó kawe'á íníye.
7 Umbai-tántáá'á kentópa'o wérainka'a Maníkóe'o fasi'ámaimo méraiyamba tuwánésa sésa érai'a Maníkóe'a kááísamai méraawe sénááwe. Moórá-ontankon-awi'a korí-óntámbá aamoí on-tántáá'á ombánifo kári-tantaa'an-ifo Maníkóe'o kááísamaimo méraamba mindá óraa-tantaa'an-iye. Minóntámbá iyafímbá káwisana sáwí-tantaa'a taí'áísana korí-óntán-úramba tú'mai wéwaiye. Miyáumai umbai-tántáá'á kentópa'a tisa'á Maníkóe'a fasi'ámai mé'a wesé'a kááísamai méwana Ísu Káráísiti kumíndara'a kentúwí'a óraa'a uwátinkena aamoí uwátinkainiye.
8-9 Ísu Káráísitimba ímba túrantamba awánaraafo úwoi kentirumbá wéamewe. Ímba túrantamba wéawanaafo wenááisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmba uráawe. Wenááisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmbo ontáféna sáwí'o úmaimo méraampinkemba wéfautinkaiye. Mindásafe'a óraa'-aamoi é'a mindásafe'a aaí símae iyíyana miyán-ááí ímba tai'áína'a óraa'-aamoi ónááwe.
10 Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowi Maníkó kembiwí úwoi túwa'nai in-ááí siyáawe. Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba faútinkainda-aaisafesa sésa minááígóní áwáuma nóran-aaiya'iyo sésa Maníkón-aai aúfáí-wandaaifimba toráumai awánamaesa iyáawe.
11 Káráísitini ámútanko miwífímbá ména Káráísitimbo áí'o índa-i'o uwánkaiyanamo ánaaembo sámo kaimbó paápé índa-aai simátímakowasa miwí keáímbá sésa minááí nááwantafenawa simbá póna nóin-kanaawa paápé íníyo sésa Maníkón-aai aúfáí-wandaaifimba toráumai awánamaesa iyáawe.
12 Miwítí kísaugowe simátímakon-aaigowe ímba miwí túwa'nai ena kembiwí ánaaembo paápé íyan-kwaasi túwa'nai índa mindá Maníkó aráátímakaiye. Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá ai'marówana wíyómpakemba kuména naaófá'ó aráátímakon-aai simátímakowasa minásé-ááí simátíma'maesa kuwa'á ísaraawe. Wíyómpaken-kisau-waasi mintántáá'á awánánae sésa ombá miwífímbá ímba sáwí-tantaa'a wéraisana Maníkó faútínkáísasa pósa ímba kanaa'á wéawanaawe.

Arupíse úmai méraaro-aai.

13 Mindásafe'a arupíse-imayaa é'a káráwiyoro. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawe'á uwátinkaindasafe'a amu'maré'a fasi'ámai méraaro.

14 Maníkón-aai ísámai kawe'án-oro. Maníkón-aaimo ímbo ísaronka'o sáwí-imayaasafe'o
tiráááísafe'o uráantemba ímba miyá é'a Maníkón-aai ísámai kawe'án-oro.
15 Maníkómó táántaraiwaimo kawe'-aantembo intembá seyaafá-tántáá'á kawe'-
aantemba oro.
16 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
kemó kawe'-aantembo úmaimo
méraudantemba miyán-oro
Maníkómó siyáimbanifo kawe'-aantemba oro.
17 Maníkó arupíse úmai sáwí'o urówi sáwí-meyamba tiména kawe'ó urówi kawe'-
méyámbá timíndasafe'a inaifínkémbá sé'a kesifomán-iye sé'a pó'a marapá'ó wááumo
méraanka'a óraakon-iye sé'a wen-ímáyáá úmae íyóro.
18 Kentíwá'náma úwoi-kisau-amba arááíwáúwana Maníkó kembiwísáféna miyán-ámbá
arááíwáéfo séna méyámba'mai faútínkaraiye.
Kentí méyámbá ímba korí-óntámbó tai'áínda-tantaakaambanifo
19 Ísu Káráísitini naaegómá íyáákarain-daaegon-iye. Sáwí'o uráampinkemba ímba
sáwí-meyamba maíyantafesa sipisípi-araa'a tufú'mai Maníkómbá ámakaantemba sáwí'o
uráundafinkemba faúsinkaindasafena Ísu Káráísiti ímbo sáwí'o urówi puwúwana wení
naaemá kunkáiye.
20 Maníkó wíyóne marawémó ímbo úmakonka'a minkísáú maíndasafena Ísu Káráísitimba
wemparí'a úmakaimba póna ánaaen-kanaa kembiwí túwa'nai íníye séna marapá'á
kumbéna
21 pukáimba pó'a Maníkómpá'á timankúnkúmba wéowe. Maníkóe'a kááísamai mé'a sé'a
érai'a wesé'a iménaumne síyantafena Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankena
áí'maena sámo kain-áémpá'á móankaraiye.

22 Érai'-aaimo taawiyáfóntafena mináááígó kentirumbá kawe'á uwátínkaraisa'a mé'a
Maníkóní waási kentí waási owa'á moórá-mora-waasi kentirumbá timé'a fasi'ámai miyá
úmae íyóro.
23 Maníkón-aai waé'wae'a índa-aai ísaraamba mináááígó aúí'a úmai méraani'a
uwátínkaraiye. Marapá-kéntínófói matínkaraawa'a méraambanifo Maníkó maé'mae'a
iwáí aúí'a uwátínkaraisa'a aúí'a úmai méraawe.
24 Miyán-ááí Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
karaan-tantáá'é kanaagunéwe aáénkamaenamo
marapá'ó kúmíntemba waásiye miwítí kawe-kísáúwé miyáumai tai'áínífo
25 Fasi'aénkón-aai waé'wae'a wéiye
agaimaréna siyáiye. Mináááí ásé-aai simátímakaan-aai ísaraamba mináááígó aúí'a úmai
méraani'a uwátínkaraiye.

2

Ísu áfon-ontankaambo uráiwain-aai.

1 Aúí'a úmai méraamba pó'a sáwí-tantaakomba tínaaemba uwásuwe'a ímba karo'á sé'a
ímba kaumbo-kae'-ímáyáá é'a kawe-kísáúmó máéntafena kentirunkó ímba símai sáwí'a
uwátinkaina'a túwí'wara'a ímba símai sáwí'a uwátinke'a méraaro.
2 Umarambó náántafenamo tínkáíntemba Maníkóní kawe'-ááísáfésa miyán-úmai tiráái
táíno. Maníkón-aai tónkáámbá né'a táákaefaen-kwaasiyaamba úmai mé'a Maníkóní aambá
arááíwa'mae'a íyóro.
3 Fasi'aénkó kawe'á uwátínkaraina'a miyáumai mé'a Maníkóní aambá arááíwa'mae'a
íyóro.

4 Naaófá'á óraa'-amaan-damba óntantamba urónka'a áfonkaan-ontamba awánésa úwoi-
ontamban-iye sésa tukáawe. Miyáumai Maníkó Ísumba kawekón-iye séna íyáákaraimba
awánésa áúkaawe. Wemá áfon-ontankaamban-ifo wempá'á teró.
5 Óntantambo naambó ontembá Maníkó kembiwí wemparí'a uwátinkena wení
naankáámbá úmarena kembiwísé'a mérainiye. Wení kísau-waasi é'a wení kísau aan-
temba maíyana Ísu Káráísiti túwa'nai índa póna Maníkó kentí kísausafena aamoí íníye.
6 Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó séna kawe'-óntámbá íyáákare'a naambó fasi'ámaimo waé'wae'o índasafe'a
Sáíyóni-naopa'a áfonkaan-ontamba makáumne. Óntantafenamo siyáintembo
índawimpa'o kááísamaimo méraiyawi ímba tigaesáfésa ónááwe siyáiye
mináááí Ísu Káráísitintafena símai agaimakáiye.

7 Maníkón-aaisafeˈa érai ˈe séˈa timankúnkúmbo owí minóntánkó óraaˈan-iye wésefo
Maníkón-aaisafesa ímba érai ˈe sésa timankúnkúmbo owí minóntánkóntáfésa ímba miyán-
ááí wésewe. Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
óntan-damba on-kwáási moórá-ontantafesa sáwíˈa wéiye sésa maisukáawe. Ánaaemba
minóntánkó áfonkaamba uráiye
agaimaréna siyáiye.
8 Moórafaˈa agaimaréna séna
minóntánkáˈá tísamaima
turarésa tanaambá fánááwe
agaimaréna siyáiye. Tanaambó faantembá Maníkón-aai taraisésa miyáumai tanaambá
wéfaawe. Ááéma ímba miyá urónkaˈa Maníkó séna miyá ónááwe siyónkaˈa pósa miyáumai
tanaambá wéfaawe.

9 Miwí Maníkón-aai taráíyaafo ímba miyá éˈa mimbórá-ándá-wáásíyáámbá éˈa
Maníkó wemparíˈa úmakain-kwaasi éˈa óraakoni ámáán-kisau-waasi éˈa Maníkóndé-
iˈa uwátínkarain-kwaasi owaná Maníkó kumeupákémbá wení sámo kain-áémpáˈá
métínkáísaˈa fíˈoran-kawe-kisau maíyan-aai kosimátímaˈmaeˈo níyantafena wemparíˈa
úmakaiye.
10 Ááéma ímba Maníkóní waási-iˈa uráafo káféˈa wení waási-iˈa owaná ááéma ímba
arumbá uwátínkaraifo káféˈa arumbá wéuwatinkaiye.

Maníkóní kísau-waasi-taai.
11 Kesí waásisono. Fíˈom-barafaken-kwaasi póˈa marapáˈá wááu méˈa mindásafeˈa
marapá-tántáátáfésa tiráááísafesamo ombá tínaaemba uwátimeˈa ímbo tínaaembo
uwátimiyanamo éna mintántáákó tafisímai kentí imáyáa sáwíˈa uwátinkainiye.
12 Maníkómpáˈó ímbo tiyáan-kwaasifimba méˈa kaweˈ-aantemba úmae iyíyasa sáwíˈa
wéowe sefó kentí kawe-kísáú tuwánésa pósa Maníkómó marapáˈ-wáásísáfénamo
imáyáamo índa-kanaaraˈa kowaerésa wenáwíˈa mósá maránááwe.

13 Fasiˈaénkóntáféˈa imáyáa éˈa marapáˈó káráwiyaan-oraaˈ-waasiti ámáámba iséˈa
aifaˈó káráwiyaiwaini ámáámba iséˈa
14 wemó íyáfasintinkaraiwaiti ámáánkwaraˈa ísáaro. Sáwíˈo
owí sáwí-meyamba timésa kaweˈó owí kaweˈ-ááí simátimiyantafena íyáfasintinkaraiwai
mindásafeˈa miwítí ámáánkwaraˈa ísáaro.
15 Maníkó maarámó íyantafena aráááíma wétaiye. Tuwímbai sáwí-imayaafinkemba úwoi-
aai sewaˈá póˈa kembiwí kaweˈó íyanamo éna kentáái go miwí táái íyáákainiye.
16 Kentí sáwí-imayaago taˈótokaimpinkemba Maníkó faútínkaraisana póna ímba
taˈótokaisaˈa méˈa miyáumaimo méraamba ímba aúpáˈá sáwíˈa éˈa Maníkóní kísau-waasi
póˈa wemó sintembá éˈa
17 seyaafátáféˈa imáyáa éˈa Maníkóní waási kentí waásifimba kentirumbá timéˈa
Maníkón-áároi inkaiséˈa méˈa marapáˈó káráwiyaiwain-aai mósá máráaro.

Ísumo uráintemba miyán-oro-aai.
18 Kísau-waasisono. Kentí óraaˈ-waasi-taai iséˈa síyantemba miyán-oro. Ímba kaweˈ-
órááˈ-wáási táái aantemba iséˈa iyaagagaiséˈo íyan-oraaˈ-waasi-taaiwaraˈa ísáaro.
19 Kembiwímó ímbo sáwíˈo íyasamo umbai-tántááˈó úwoimo timíyaˈo Maníkóntáféˈa
imáyáa éˈa fasiˈámaimo méwanamo éna Maníkó kaweˈá uwátinkainiye.
20 Énifo sáwíˈo íyasamo tínkamiyambo aáno úmaimo méwanamo éna Maníkó kentúwíˈa
ímba mósá maráíníye. Énifo kaweˈó íyasamo tínkamiyaˈo fasiˈámaimo méwanamo éna
Maníkó kaweˈá uwátinkainiye.
21 Ísu Káráísitimba áíˈo úniˈo uwánkaraamba kembiwísáféna imáyáa éna fasiˈámai ména
miyán-ámbá aráátímakaimba póˈa miyán-oro. Miyámó íyantafena Maníkó táántaraiye.
22 Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
ímba karoˈ-ááí séna ímba
sáwí-aai simbá ísaraawe
Ísuntafena mináái agaimaréna siyáiye.
23 Símai sáwíˈa uwánkówana anondáá ímba sáwíˈa uwátinkowasa áíˈo úniˈa uwánkówana
anondáá sáwí-meyamba maénááwe ímba simátimena arupíse úmai-meyambo timíndawin-
imayaa fasiˈámai uráiye.
24 Ísu Káráísiti sáwítaamo uráunda-meyamba maimaéna aaraa-táíyáˈá pukáiye. Sáwíˈo
úndasa sínaaemba uwámeta arupíse úmaisa méraadasafenasa pukáiye. Wenáúmo sáwíˈo
uwánkaraantafena póna kentáá kaweˈá uwásínkaraiye.

25 Kembiwí uwófáguraawana tí'maena tisa'á kembiwíyá'á káráwiyaiwaini aampa'á
wéaraaiwaewe.

3

Aarakwá-táái.
1-2 Aaresónó maarán-oro. Kentuwaai-táái ísáaro. Kentuwaaipínkémbá tuwímbai
Maníkón-aaisafesa ímba timankúnkúmbo owí kembá tuwánésa Maníkómpá'á tíyantafe'a
kawe'-úmai méwasa tuwánésa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba ónááwe. Ímba
ayáátáá'-aai sé'a Maníkóntáfé'a imáyáa é'a kawe'-úmai méwasa tuwánésa Maníkón-
aaisafesa timankúnkúmba ónááwe.
3 Waási káá'a súfífáefo sé'a ímba to'waaí é'a kawe'-únánkwátói to'waaisáfé'a ímba óraa'-
imayaa é'a
4 aáno úmai kentirunkó kawe'ó índa ímba áááma tai'áínana mindá Maníkón-aúranka'a
kawe'án-iye.
5 Naaófá'á aaré Maníkóntáfésa imáyáa ésa wemó to'mayaambó uwátinkon-tantaa'a
amu'marésa méron-inimba miwí tuwai-táái isésa kawe'-úmai maé'ómbaniye.
6 Mininímpínkémbá moórá-ininkon-awi'a Séraa awaaikó Émbaramun-aai iséna kesí
óraakoma óne siyáiye. Kawe'ó é'o ímbo seyaafá-tántáátáfé'o táátafe'o é'o é'a we-
nayáámúni'a ónááwe.

7 Miyáumai waaimó é'a maarán-oro. Kentuwaainintómbá kawe'á uwátinke'a miwí
túma ímba fasi'aráíntafe'a imáyáa é'a túwa'nai oro. Kembiwíyé kentuwaainintóné
aúí'a úmai méraiyantafena Maníkó kawe'á uwátínkáífo mindásafe'a kawe'á uwátínkáaro.
Miyámó íyanamo éna moórá-umbai-tantaako kentí inai-ámpímbá ímba faiyíníye.

Mimbórá-ímáyáárá'á méraaromo siyáin-aai.
8 Moórá-aai ísáaro. Kentúma ímba maimaé iyé'a mimbórá-ímáyáá é'a
keáfáráwáínóndaamo imáyáamo ontembá moórá-mora-waasi miyán-imayaa é'a túwa'nai
oro.
9 Sáwí'o uwátinkaiya'o é'a anondáá ímba sáwí'a uwátínkáaro. Sáwí-aaimo
simátinkaiya'o é'a anondáá ímba sáwí-aai simátínkáaro. Sáwí'o íyawi anondáá
kawe'á uwátínkáaro. Maníkó táántonka'a kawe'á uwátinkaumne siyáimba pó'a kawe'á
uwátínkáaro.
10 Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba
agaimaréna séna
tuwímbai ayáátááka'a sirunkó kawe'á ína'a ménae sésamo ésa karo'-ááíyé sáwí-aaiye
11 sáwí'o on-tántáá'é tínaaemba uwámesa kawe'á ésa aáno úmai méraiyantafesa minámbá
aráááíwáéro.
12 Fasi'aénkó arupíse úmaimo méraawiya'a káráwiyena miwítí inaí iséna túwa'nai ena
sáwí'o owí ánaaeni'a wéuwatimiye
agaimaréna siyáiye.

13 Kemá fasi'é'a kawe'á ombá pósa ímba sáwí'a uwátinkanaafo
14 arupíse úmai méraambo umbai-tántáá'ó timíyanamo éna Maníkó kawe'á
uwátinkainifo minúmbáí-tántáátáfé'a ímba óraa'-imayaa é'a minúmbáí-tántáá'ó timínda-
waasisafe'a ímba táátafe'a é'a
15 Ísu Káráísitintafe'a kawe'-ímáyáá é'a wentáfé'a sé'a weyáá Fasi'aénkón-iye síyasa
tísai esamo sésa Maníkóntáfé'o imáyáamo ombá nóra símaiya wéoo síya'o é'a kawe'-ááí
simátimiyantafe'a to'mayaa uré'a
16 kawe'-úmai wempakémbá simátíméro. Kentirunkó ímba waé'wáé'á índa arupíya
wéraina'a Ísu Káráísitimpa'a kááísamai arupíse úmai méraiyasa tuwímbaimo símaimo
sáwí'o uwátinkaiyambo ésa miwí tááigo tosé'mai tigaemá íníye. Miyá íyantafe'a
káráwiyoro.
17 Kawe'ó ombó Maníkómó ímbo aambó fáí'makainasamo ésa umbai-tántáá'ó
timíyamba mindá Maníkóndén-iye. Énifo sáwí'o ombó umbai-tántáá'ó timíyamba mindá
kentí áwáugon-iye.
18 Miyáumai ímbo arupíse úmaimo méraawi Maníkómpá'á wíyantafena Ísu Káráísiti
arupíse úmai méraiwai mimbórá-kánáá puwéna minkísáú taí'áraiye. Wenáúgo pukówana
amankó úwoi méraiye.
19 Wenamankó tuwímbai timankó ándáraambo kárá'umakomba wenáái
kosimátímakaiye.

20 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Nówaa ména non-afófora'o wínda-taomba úmakonka'a
Maníkó kesáái ísáaro séna timu'marówasa wenáái taráísúntafesa pukáafo afakaumboé-
waasi non-afófora'o wínda-taompa'a imérowana miwí nonkó ímba nawíkowasa ímbo
púwúmba kawe'-úmai maé'ómbaniye.
21 Mindónkómó uráinteni'a nombá maitínkáawana Maníkó tí'mai kawepá'á
méwétinkaiye. Nombó maitínkáámba paáká-túrákémbá ímba wéwiyofo Maníkómbá
áísai owaná tirumpimbá ímba aaí wéraindasafena sáwí-imayaa maitiyuwáíníye.

Ísu Káráísiti pukáimpinkemba íyáfasinkaintafena
sáwí'o úmaimo méraampinkemba tí'mai kawepá'á méwétinkaiye.

22 Ísu Káráísiti pukáimpinkemba íyáfasinena Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á
iména wíyómpaken-kisau-waasiye óraa'-waasiye fasi'aéntóné miséyááfá-tántáká'á
káráwiyaiye.

4

Maníkóní imáyáafinkeni'a oró-ááí.

1 Ísu Káráísiti áí'o úni'a uwánkówana fasi'ámaimo imáyáamo uráintemba kembiwíwárá'á
fasi'ámai imáyáan-oro. Túra'o tí'o úni'o uwátínkówi miwímó sáwí'o íyan-imayaago ímba
ta'ótokaiye.
2 Marapá'ó méraamba sáwí-imayaasafe'a tiráááísafe'a ímba é'a Maníkóní imáyáafinkeni'a
oro.
3 Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasimo ontembá kembiwíwárá'á miyá uráafo káfé'a ímba
miyá wéowe. Ááéma maará uráawe. Maa'u-tántáá'á wée'a sáwí-imayaasafe'a tiráááísafe'a
wée'a uwóí'o on-dómbá né'a uwóí'a wée'a tómbá námae iyé'a uwóí'o on-dómbó wéne'o
uwóí'o íyantafe'a túwaandu uré'a kísau ámi-aimba mósá maré'a waántá-waasi-imayaa
mósá maré'a miyá uráambanifo
4 káfé'a ímba miwísé'a túwaandu uré'a miyá-sáwí-tántáá'á ímba owasá tuwánésa sésa
káfé'a nóra séra ímba miyá wéoo símai sáwí'a wéuwatinkaawe.
5 Maníkó to'mayaa úmai ména pukén-kwaasiwara túmó arén-kwaasiwara'a miwímó
méraawini áwáuma tísai ínasa simámiyana miwítí méyámbá timíníye.
6 Marapá'ó méronka'o uráam-beyamba maiyésamo pukáawi Maníkómó méraintemba
miwí timankómó miyámó íyantafena ásé-aai simátímakaiye.

Maníkó kísaugoni fasi'aémbó tímakain-aai.

7 Seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-kanaa kárika'a tínda pó'a inaí símae'a íyón-aaifimba kawe'-
ímáyáá úmai káráwiyoro.
8 Moóra-mora kentirumbá timé'a miyámó é'o é'a sáwí'o uwátinkaiyamba miyá-sáwí-
tántáátáfé'a ímba anondáá ónae-imayaa é'a
9 namu'-waasímó tíyamba naané tóné timé'a ímba í'ai simátínkáaro.
10 Kawe'á uwátinkaiyantafena Maníkó moóra-mora-waasi fí'o-fi'on-kisaugoni
fasi'aémbá tímakaimba pó'a ímba úwoi maé'a mifásí'áéntámbá moóra-mora-waasi
túwa'nai oro.
11 Maníkón-aaimo simátíméwi minááí-úramba arupíse úmai simátíméro. Wétuwa'nai-
owi Maníkómó tímí-fasi'aentamba túwa'nai oro. Ísu Káráísiti túwa'nai isa'á miyá é'a
mindásafe'a seyaafá-tántáátáfé'a Maníkón-áwí'a mósá wémaraawe. Maníkón-áwí'a
óraa'a waé'wae'a isaná wení fasi'aénkó miyámó wéimba mindá érai'-aain-iye.

Ísumbo uwánkaraantemba kembá tí'a índa-i'o íyan-aai.

12 Kesí waási ken-ímáyáá únda-waasi owaná kentópa'a óraa'-umbai-tantaa'a timbá
minúmbáí- tántáápímbá mé'a mindásafe'a ímba táátafe'a é'a sé'a fí'oran-tantaa'a
kesópa'a tiyáiye ímba seró. Maníkóe'a fasi'ámaiya méraantafenawa'i ína fasi'ámaiya
méraantafenawa'iyo. Minúmbáí-tántáá'á kentópa'a wétiye.
13 Ísu Káráísitimbo áí'o úni'o uwánkóntemba kembiwíwárá'á tí'a úni'a uwátínkaraamba
póna kentirunkó kawe'á ínana Ísu Káráísiti sámo kainkwárá'ó kumíndara'a kentirunkó
óraa-kawe'a íníye.
14 Ísu Káráísitini waási ontáfésamo símaimo sáwí'o uwátinkaiyambo é'a ímba imáyáa
íyana kentirunkó kawe'á éna Maníkóní ámútanko fí'onka'ma'mai-amutanko kembiwísé'a
méraintafena kentirunkó kawe'á íníye.
15 Kembiwí ímba waási tínkamowasa púwówasamo ombá ímba umémbá ésa ímba fí'o-
fi'on-tantaa'a sáwí'a ésa ímba aoisaambá wiyésa miyámó íyawimo ésa sáwí-meyamba
maénááfo

16 Ísu Káráísitini waási-iˈo onkákémbó umbai-tántááˈó timíyaˈo éˈa ímba táátafeˈa oro.
Miwí tirunkómó sáwíˈo ínasamo Káráísitini waási owémó síyamba Maníkómpáˈá súwiyo
seró.

17 Maníkó seyaafáˈ-wáásímó méraawini áwáumo tísai índa-kanaamo tínda aifaˈá wení
waásisa sísai ena kentáámó umbai-tántááˈó siménamo énasa wení ásé-aaimo taráíyaan-
kwaasi óraaˈ-umbai-tantaaˈa timíníye.
18 Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó arupíse úmai méraawi sáwí-imayaafinkemba tíˈmai kawepáˈá métínkáímba mindá
umbai-kísáún-ifo Maníkóntáfésamo ímbo aamoimó ésamo sáwíˈo owí miwí sáwíˈo
úmaimo méraampimba miyáumai sáwíˈa úmai méranaawe agaimaréna siyáiye.
19 Miyáumai Maníkó wení imáyáafinkemba séna umbai-tántááˈá kentópaˈa tíníye siyáin-
kwaasi kaweˈá úmae wéiyeˈa Maníkómpáˈá kááísamai méraaro. Maníkómó kentáá
úmakaiwai éna sintembó iwáí wégarawiyifo wempáˈá kááísamai méraaro.

5

Maníkóní waásiyaˈa káráwiyoromo siyáin-aai.

1 Kemá Fasiˈaénkóní waásiyaˈa káráwiyaundawi únaˈa kembiwíséˈa Fasiˈaénkóní waásiti
óraaˈ-waasi simátíménda ísáaro. Ísu Káráísitimbo áíˈo
úníˈo uwánkaraamba kesúrantamba awánéˈa wemó sámo kainkwáráˈó kumíndaraˈa
misámó kaimpímbá méranaumpo
2 simátíménda ísáaro. Sipisípiyaˈo káráwiyaawimo kaweˈó ontembá miyáráán-úmai
Maníkómó wení waásimo tímakaiwiyaˈa káráwiyoro. Ímba káráwiyonae síyampinkembo
káráwiyeˈa Maníkómbá arááíma táínda-iˈa úmai káráwiyoro. Óntamba maénae-imayaa
ímba éˈa túwaˈnai ónae-imayaa éˈa minkísáúráˈá káráwiyoro.
3 Maníkómó tímakain-kwaasiyaˈa káráwiyomba ímba múra tiyuwéˈa kaweˈó úmaimo
méraiyamba tuwánésa kembiwímó ontembá miyá ónááwe.
4 Aifaˈó káráwiyaiwaimo wíyómpakembo kumíndaraˈa kembiwí íyáákaraawiti fíˈoran-
kaweˈ-meyamba timínana ímba taiˈáínda waéˈwaeˈa íníye.

5 Ifóˈ-wáásí kentí óraaˈ-waasi-taai ísáaro. Kentúma ímba maimaé iyéˈa moórá-mora
túwaˈnai eˈa méraaro. Mindásafena Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna
Maníkó kentúmo maimaé íyówi wéfametuwaifo wenaísamaifimbo méraawi wétuwaˈnai-iye
agaimaréna siyáiye.
6 Mindásafeˈa Maníkó fasiˈaéwín-aúrankaˈa kentúma ímba maimaé iyíyana wemó
imáyáamo índa-kanaa kentúwíˈa mósá maráíníye.
7 Maníkó kembiwí túwaˈnai ena káráwiyaifo umbai-tántáákóní imáyáa wempáˈá tuwéˈa
méraaro.

8 Áwáífiyaamo in-íyánkómó póíye waásiyemo faintembá waántáwanko waásimo wefáríˈo
índasafenanifo táátafeˈa éˈa káráwiyoro.
9 Maníkón-aaisafeˈa fasiˈámai imáyáa éˈa waántáwankon-aai aˈáo seró. Seyaafáˈ-
máráfákéwímó Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo owífáˈá miyán-úmbáí-tántááˈá
wétifo imáyáa éˈa waántáwankon-aai aˈáo seró.
10 Umbai-tántááˈá kentópaˈa kárikaˈo wéraimba Maníkó sásáˈ-íˈa uwátinkena áfomba
faitinkáínaˈa fasiˈámai méranaawe. Maníkó úwoi túwaˈnai úmae iyéna Káráísitiyeˈa
kááísatinkena séna kesí sámo kain-áémpáˈá sámo kaimbó ímbo taiˈáínda-aempaˈa
métinkanaumne siyáiwai miyá íníye.
11 Wení fasiˈaénkó waéˈwaeˈa
éna ímba taiˈáínda mindá éraiˈ-aain-iye.

12 Moóráwigon-awiˈa Sírífénesi súwaˈnai isaˈá kínampaan-aai agáúmne. Wemá Maníkóní
waási éna kesí kísau kaweˈ-úmai wémaiye. Fasiˈátínkáándasafeˈa maanáúfáí agáúmpo
éraiˈa Maníkó úwoi súwaˈnai
in-ááí simátimunda tirumpimbá fasiˈámai taˈótoreˈa méraaro.

13 Maníkóní waási Pépíróni-naopaˈa méraawi Maníkómó kembiwímó wemparíˈo
úmakaintemba miwí wemparíˈa úmakaiwai kembiwísáfésa sésa kaweˈ-úmai méraaro
sewaná kesááninkon-awiˈa Máákaawaraˈa séna kaweˈ-úmai méraaro wésiye.
14 Ísu Káráísitini waásin-ofo moórá-mora kentirumbá timéˈa tiyáámba tíméro. Káráísiti
wení waási aánoˈo uwátínkáíntafeˈa inaí súne.

Kemá Pítaamo súnda-aai taí'áwiye.

2 Pítaa

karoˈ-wáásí Ísun-aaigomba waéˈwáéˈ-úmai simátímún-aai Pítaa iséna Ísuni éraiˈ-aai taˈótoraiwae séna maanáái agaimái mátímakaiye. Ísumba awánéta wemó siyón-aai isááwándawi éˈa simátímaˈmae iyówánda-aai taˈótoraiwae séna maanáái agaimái mátímakaiye.

1 Kemá Sáímoni Pítaa maanáái maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Kemá
Ísu Káráísitini aantá-waasi úndanifo kesáámó úndantembo Maníkón-aaisafeˈo
timankúnkúmbo owí ísáaro. Kentáási Maníkóe Ísu Káráísiti sáwí-imayaafinkembo
faúsínkáíwaiye arupíse úmai mésarai kaweˈ-ímáyáá símakaayata mindáraiseˈa
kááísamaisa kaweˈ-úmaisa méraumne.
2 Maníkóe kentáási Fasiˈaénkó Ísuntepaˈa téˈa kaweˈ-ímáyáá tamaéˈa miyámó úmae
íyómba úwoi túwaˈnai úmae iyésarai aáno uwátínkáfaˈa
iyíyaˈa méranaawe.

Maníkó kentáámá wemparíˈo uwásínkarain-aai.

3-4 Ísu Káráísiti sáántowana wení sámo kainkó wení fíˈoran-kawe-kisaugo tafisúwata
wempátá téta kaweˈ-ímáyáá taísaraumne. Ísu Káráísiti miyán-kwáásígó póna wemó
kaweˈá uwátinkanaumnemo siyáin-aaimo éna miyá índa póna wení fasiˈaémbá símísata
Maníkóntáféta aamoí éta arupíse úmai méta wenáái simátímakaundasa póna marapáké-
sáwí-fásíˈáénkómó waásimo sáwíˈo iwáí kembiwí tineˈá ímba taˈótorainaˈa tufíntuweˈa
Maníkóeˈa kááísamai méranaawe.
5 Mindásafeˈa imáyáa éˈa maarámó íyantafeˈa fasiˈámai kísau máéro. Maníkón-aaisafeˈa
éraiˈe
séˈa timankúnkúmba ombá kaweˈ-áwáúmá maréˈa minkákémbá kaweˈ-ímáyáá éˈa
minkákémbá
6 kentúraˈa káráwiyeˈa minkákémbá fasiˈámai méˈa ímba tuwesaraí ínaˈa Maníkóntáféˈa
aamoí éˈa
7 Maníkóní akúmbó méraantafeˈa túwaˈnai úmae iyéˈa kentirumbá timéˈa
8 miyán-oro. Miyámó úmae iyéˈo éˈa Fasiˈaénkó Ísu Káráísitini kaweˈ-ímáyáá iséˈa óraaˈ-
iˈa úmai méˈa kentí kísau áúwara-kisau maénááwe.
9 Miyán-káwé-kísáúmó ímbo máéwi Maníkómó sáwí-imayaamo maitíyukaimba
tuwinkásuwesa tááˈo káúnkaiwaiyaamba wéowe.

10 Kesí waásisono. Maníkó kembiwí táántamai wemparíˈa úmakaifo imáyáa éˈa weséˈa
fasiˈámai méraaro. Miyámó éˈo éˈa sáwí-amba ímba arááíwaenaawe.
11 Miyáumaimo méwanamo éna kentáási Fasiˈaénkó Ísu Káráísiti sáwí-imayaafinkenta
faúsínkáíwai kembiwísáfénawe séna tíyaˈa káráwiyaanaˈa kempáˈá maéˈmaeˈa úmae
iyónááwe síníye.

12 Minéráíˈ-ááí éˈa ísareˈa fasiˈámai arááíwáémba póˈa simátímaˈmae íyónaˈa imáyáa
úmae iyónááwe.
13 Marapáˈó méraundaraˈa simátímaˈmae íyónaˈa imáyáa úmae iyónááwe. Miyámó ondá
kaweˈ-íˈa ónaumne.
14 Ááéma kentáási Fasiˈaénkó Ísu Káráísiti simásimena séna puwínone siyáimba póˈa
ampáánkáˈá puwéˈa ímba marapáˈá méranaumpo
15 mináái agaimaréˈo púwónda awánéˈa minááísáféˈa imáyáa úmae iyónááwe.

Ísuni sámo kaimbá awánáúmnemo siyáin-aai.

16 Kentáási Fasiˈaénkó Ísu Káráísiti fasiˈaénkwáráˈá kumíníye-aai ímba úwoi-aaisa
simátímakaundanifo súrantanta wení íyáákai-sagaenta awánaraundasafeta éraiˈ-aai
simátímakaumne.
17-18 Maníkómó imáyáamo makáin-omakaˈa Ísuweˈa méraawananasa Maníkó
kentáásifowa Ísun-awiˈa óraaˈa éna íyáákai-sagaempinkemba séna kesááninko ónana
áfááraumai entáféna sínkáísaˈa áfááraumai aamoí uwánkaumne wíyómpakemba súwata
ísaraumne.

19 Ísaraundasafeta óraaka séta naaófáˈá Maníkón-aai simátímakon-aai éraiˈ-aain-iye.
Súndasa mináái imáyáan-oro. Kumeuˈó in-áémpáˈá sámo kain-ááín-ifo mináái aúfáífimba

awánáíyana aafáúmó íyáúsenamo sámo kaintembá kentí imáyáafinkemba miyáumai sáma káínana Ísu Káráísiti aa'ó siyáráísanamo wérain-okoraamba úmai sáma kátinkainiye.
20 Simátíménda-aai ísámai kawe'án-oro. Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowi aúfáí-wandaaifimba agaimakón-aaigoni áwáuma kemá waási kentáási imáyáafinkemba ímba kanaasá isánaumne.
21 Ímba miwítí imáyáafinkemba símai agaimakáafo Maníkóní Ufaen-ámútánkó wenáái simátimuwasa agaimakómba Maníkóní ámútanko mináááígóní áwáuma wésuwa'nai-isata wéisaumne.

2

Maníkón-aai waé'náé'á úmaimo síyan-aai.
1 Naaófá'á Maníkóní waásifimba Maníkón-aai karo'á waé'wáé'á úmai simátímakowi paápé uráantemba kempímbá miyán-kwáási paápé ésa karo'-ááí simátimesa Maníkóní waásimo sáwí'o íyan-aai simátimesa óraako sáwí-imayaafinkemba faútínkaraiwaimba tínaaemba uwámiyana ánaaemba Maníkó minúwóíyáámbá tínkaminiye.
2 Sáwífa'nanka miwítí aambá waásimo sáwí'o on-ámbá aráááíwaesa miyá íyasa tuwánésa sésa Maníkóní waási sáwí'an-owe mináái símai érai'-amba sáwí'a ónááwe.
3 Óntamba maénae sésa aamoí ésa kentí imáyáa tafisénae sésa karo'-ááí simátimenaawe. Sáwí-meyamba timíndawi naaófá'á to'mayaa úmai ména tínkamindasafena timu'maréna méraiye.

4 Wíyómpaken-kisau-waasi sáwí'o untáféna Maníkó ímba étinkomba sáwí-aempa'a mótinkowasa kumeu'-áémpá'á ándáfa'a mésa sáwí-meyambo maíyantafesa amu'marésa méraawe.
5 Naaófá'á Nówaa maúnka'a Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa sáwí'a untáféna Maníkó ímba étinkomba nonkóntáféna seyaafá'-márámá nawíkaao súwana nawíkowasa putásowana mimpínkémbá Maníkó Nówaawe wení akúmbá afakaeté-waasiye tíyótai uwátinkowasa túnaresa maé'ómbaniye. Nówaa Maníkón-aai arupíse úmaimo méraiyan-aai simátimuwasa ímba ísónkakemba putásaraawe.
6 Naaófá'á Sóndómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiye sáwí'o untáféna Maníkó ímba étinkomba iyá agaisukáifo Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa sáwí'a owí mináái isésa sésa sáwítaamo úndamo ímbo ifátúwáananasaamo éna kentááwárá'á miyáumai sínkamindasa póta ifátáámó túwáananamo éna ímba sínkaminiye sénááwe.
7 Moóráwigon-awi'a Róti Maníkó wentáféna púwifo séna ímba auwómba áíkaiye. Wemá arupíse-waasi éna sáwí-waasimo maa'u-tántáá'ó untáféna arunkó umbaí taráiye.
8 Miwífímbá ména aasiyaasi-kánáá miwítí sáwí-aai iséna miwítí sáwí-awau awánówana arunkó áfááraumai umbaí tómbanifo wemá arupíse úmai mérontafena Maníkó ímba auwómba áíkaiye.
9 Miyáumai Maníkóntáfésa aamoí owí umbai-tántáápínkémbá Fasi'aénkó kawe'-úmai tíyótai éna sáwí'o owítí sáwí-meyamba toréna waásimo méraawini áwáumo tísai índa-kanaamo tíndara'a sáwí-meyamba timíníye.
10 Maa'u-tántáárí'o owí Maníkómó kawáánimba tínaaeni'a uwánkááwi óraa-sawi-meyamba timíníye.

Minkáró'-wáási miwí túma mósá marésa kesááigo íyáákainkwae sésa kawe'-násomba wíyómpakewisafesa sáwí-aai simátínkáántafena ímba táá'a isasá úwoi sáwí-aai simátínkááwe.
11 Wíyómpaken-kisau-waasi miwítí fasi'aénkó minkáró'-wáásítí fasi'aénkómbá íyáákaraimbanifo minkwíyómpákéwí Fasi'aénkón-aúranka'a ímba aaí simátinkesa ímba sáwí-aai wésewe.
12 Waí-waambo tufú'naan-tantaakomo seyaafá'-áwáúmó ímbo awánaantemba minkáró'-wáási miyá ésa tuwímbai-tantaakoni áwáuma ímba awánaraantafesa sáwí-aai simátínkáámba pósa waí-waambo taí'áíntemba miwí miyáumai tai'ánááwe.
13 Miwí umbai-tántáári'a uwátínkáámba pósa anondáá umbai-tántáá'á maénááwe. Miwí sáwí-imayaasafesa tiráááísafesa afora'á ésa aamoí ésa kembiwísé'o tómbó náíyantafesa túwaandu ésa sáwí'a uwátinkesa kentí imáyáa tafisésa sáwí-ampa'o mówétinkaantafesa aamoí ésa
14 aaresáfésa túraniyamba tuwésa aamoisaén-kwáási tafisímai sáwí-ampa'a mótinkesa túraniyambo owí tíráá'a póna Maníkó sáwí-meyamba timíníye.
15 Arupíse-amba tuwésa sáwí-amba aráááíwáéwe. Naaófá'á Péon-áánínkon-awi'a Péramu wemá Maníkón-aai simátímakowi éna sáwí'o uráimpinkemba óntamba máínenamo aamoí uráintemba miwí miyán-ámbá aráááíwáéwe.

16 Énifo Péramu sáwí'a uráintafena Maníkó aaisambá séna wení póígon-awi'a
tónkigomba waási amóísáúnkaamba uwánkowana aaí súwana Péramu iséna wení sáwí-
amba tukáiye.

17 Minkáró'-wáási ímba túwa'nai on-kwáási méraawe. Nonaumpinkémbó nombó
ímbo íyáúsenamo kúmíntenkaan-kwaasima owaná póna Maníkó miwísáféna kumeu'ó in-
áémpá'ó to'mayaa uwátínkaraimba pósa mifá'á komaé'mae'a ónááwe.
18 Miwí sáwí'o úmaimo méraapinkembo kawepá'ó tewí kefárí'a méónae sésa maa'u-
tántáákón-áúma mósá marésa karo'-ááí simátimesa
19 kentí imáyáafinkeni'o íyanamo éna misáwí-tántáákó ímba ta'ótorainiye sembánifo
miwí sáwí'o on-tántáákó ta'ótokaimba pósa misáwí-tántáápímbá mésa taí'ágonaawe.
Moórá-tantaako waásimo íyáákaimba minímáyáágó wefárí'a úmai ta'ótokaisasa wenaráái
wéwaewe.
20 Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti sáwí-imayaafinkemba faúsínkáíwaimpa'a tésa sáwí'o
on-kísáú ifátuwesamo tínaaembo uwásukaawi miwí aneka'ó sáwí-ambo arááíwaiyanamo
misáwí-kísáúgómó ta'ótorainasamo ésa ááémo sáwí'o uráamba mindá kárika'an-ifo
ánaaembo sáwí'o íyamba mindá óraa-sawi'a úmai méranaawe.
21 Arupísemo on-ámbó ímbo arááíwakesaraa sáwí'a uráawaisino. Énifo arupísemo on-
ámbá arááíwakesa ifátuwesa Maníkóní kawe'-ámáámbá tínaaemba uwáméntafesa pósa
áfááraumai sáwí'a wéowe.
22 Maarámó sen-ááí érai'-aain-iye. Iyánkómó mímó wi'makénamo imbá aneka'á wénaiye
sésa moórá-aai sésa póígomo nombó pékénamo imbá toifímbá waé'wáé'á wéiye wésewe.
Iyánkó póígomo intembá minkáró'-wáási miyá-sáwí'á wéowe.

3

Ísu aneka'ó kumínda-aai.

1 Kesí waási arupíse-imayaa íwae sé'a moórá-aufai agaimái tímake'a maanáúfáíwárá'á
agáúmne.
2 Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowi siyón-aai isé'a Fasi'aénkó sáwí-imayaafinkemba
faúsínkáíwaisa siyáin-aai wení aantá-waasisa simátímakaunda-aai imáyáan-oro.
3 Simátíménda imáyáan-oro. Ánaaen-kanaamo tínda sáwí-imayaasafesamo
tirááísafesamo ésa aamoí íyan-kwaasi tésa kentuwíyáái ésa
4 Ísumo sénamo marapá'á kumónaumnemo siyáimba nááfara méraiyo. Naaófá'á wíyóne
marawémó úmaronka'a wérain-tantaa'a ímba fí'on-tantaa'a paápé isatá awánáúmpo
kesifoísáísa é'a pukuráawana ímba fí'on-tantaa'a paápé iye sénááwe.
5 Miwí maarán-ímáyáá ónae ímba wésewe. Naaófá'á Maníkó súwana wíyóne marawé
paápé úwana nompínkémbá maramá iyéna nonafufuntambá maramá wéraiye.
6 Ánaaemba Maníkó nonkóntáféna súwana marapá'-wáási tai'ásukaiye.
7 Maníkó sisaná wíyóne marawémó wéraimba póna waásimo méraawini áwáuma tísai
índa-kanaamo tíndara'a Maníkó wentáfésamo ímbo aamoimó ésamo sáwí'o owí sáwí-
meyamba tiména wíyóne marawé iyafímbá agaisuwáíníye.

8 Kesí waásisono. Maarán-ímáyáán-oro. Aatáísa toráumaisa wéawanaumpo Maníkó
ímba miyá imbá seyaafá-kánáá mimbórá-kánáárráámbá aamú-úmarena sáwífa'-aatai 1,000
aatai éna mimbórá-kánáárráámbán-iye siyáifo
9 wemó marapá'ó kumónaumnemo siyáin-aai ímba tukáisasa tuwímbai mináái ifá'á
tukáiye-imayaa wéowe. Fasi'aénkó séna kesí némpa'a maé'mae'a ésa sáwí-aempa'a kofó
séna sáwí-imayaa tuwésa kempá'ó tíyantafenawe séna timu'maréna mérena ímba ááéma
marapá'á kunkáiye.
10 Umén-kwáásígómó kafífímbó tintenkáán-úmai Fasi'aénkó miyáráán-úmai kumíníye.
Minkánáá óraaka'a nonkáánkaamba síndafinkemba wíyómba áwiyo'winana wíyóne o'é
aafáúwé iyá káwínana marapá'ó seyaafá-tántáá'ó wéraine marawé iyá káwíníye.
11 Miyáumai seyaafá-tántáá'á tai'áíndasafeta kesáámó méraundasafeta imáyáa éta
Maníkóntáféta aamoí éta arupíse úmai méreta
12 Ísumo marapá'ó kumíndasafena siráái wétainata amu'maréta méreta ááémo
kumíndawe séta fasi'ámai Maníkóní kísau maúndasa póna minkánáá paápé ínana
wíyómba iyá káwínana o'é wíyóne aafáúwé óraa'-iya káwínana nonkáámbá uwáwíníye.
13 Énifo Maníkó óraaka séna aú-wiyone
aú-marawe úmáráanana arupísemo í-tántáá'-aantemba wéíniye siyáinta amu'maréta
méraumne.

14 Kesí waásisono. Miyán-kánáásáfé'a amu'maré'a méraamba Maníkón-aúranka'a
kawe'-aantemba úmai mé'a kempímbá ímba sáwí-aai wéraina'a aáno úmai méraiyantafe'a
fasi'ámai kísau máéro.
15 Kentáásí Fasi'aénkó séna sáwí'o úmaimo méraampinkemba faútinkanaumne séna
wempá'ó tíyantafena timu'maréna ména ímbo kunkáimba imáyáan-oro. Kentáásí
waásigon-awi'a Póro Maníkó kawe'-ímáyáá wembá ámakaimpinkemba kembiwísáféna
imáyáa éna mináái agaimakáiye.
16 Póro minááímó agaimakáimba seyaafá'-áúfáífímbá miyán-ááímó símaimo
agaimakáin-aaisompimba tuwímbai-aai umbaí taisasá ímbo ísámaimo kawe'ó ésamo
ímbo fasi'ámaimo méraawi minááígóní áwáuma waé'mai karo'-ááí wésewe. Maníkón-aai
aúfáífinkemba seyaafá'-ááísáfésa
miyá ésa miyámó sentáfésa áfááraumai sáwí'a
úmai méranaawe.

17 Miwí miyá wéofo ímbo kunkáinka'a simátimumpo káráwiyoro. Sáwí'o owí kembiwí
Maníkóe'o fasi'ámaimo méraampinkembo tafisíyanesa ofo káráwiyoro.
18 Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaafinkemba faúsínkáíwaisa úwoi
túwa'nai úmae iyína'a wempá'á óraa'-imayaa é'a méraaro. Wenáwí'o aasiyaasimó óraa'o
úmaimo waé'wae'o úmaenamo iyínda érai'-aain-iye.
Kemá Pítaamo súnda-aai taí'áwiye.

1 Yóni

Ísu wíyómpa'a iyówana Yóni Ísuni kísau-waasi kaumbo-wáái-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái tímakaiye. Tuwímbai karo'-ááí simátimesa sésa Ísu Maníkón-ááninko póna waási-úramba ímba ú'mai méraiye sésa fí'on-karo'-aaiwara'a simátíma'maesa núwana Yóni iséna miwítí imáyáa arupíse uwátinkanae séna maanáái agaimái mátímakaiye.

Maníkóní imáyáamo aráásímíwain-aai.

1 Ísu Káráísiti Maníkóní imáyáa aráásímíwaisaama póna waási aúí'a úmai maé'mae'a íyawini áwáugon-iye. Minááísáfé'a maanáúfáí agaimái kentópa'a tuwáúnana wéwiye. Áwáura'a maramá ímba wéronka'a wemá maé'éímba ánaaenka'a marapá'á kuména keséta mérowata súranta awánamai kawe'á éta wenáái iséta siyáántamba anetá ta'ótokaumne.

2 Aúí'a úmai maé'mae'a íyawini áwáugo afowámpá'á maé'éímba marapá'á kuména keséta mérowata awánareta póta minááísá wésimatimune.

3 Kesáá Maníkóe ááninko Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraumne. Awánaraundawe ísaraundawe kembiwíwárá'á simátimunda póta Maníkóe ááninkoe'a kááísamaisa méraundantemba kembiwí miyá ónááwe.

4 Kentáásirumba kawe'-úmai óraa'a uwásinkaindasafe'a maanáúfáí agai-timúne.

Maníkó sámo kaiwáíní áwáugon-aai.

5 Maníkón-ááninko simásímakain-aaisa simátimeta séta Maníkó sámo kaiwáíní áwáuma póna kumeu'ó in-tántáá'á wempímbá ímba wéraiye.

6 Miyáumai kumeu'ó in-áémpá'á méraamba Maníkóe'a kááísamaisa méraumnemo sewí karo'á sésa érai'-aaigoni áwáufimba ímba méraawe.

7 Énifo Maníkó sámo kain-áémpá'ó méraintemba miyáumai sámo kain-áémpá'ó méraundasa wení waásiseta kááísamaisa méraumne. Miyáumai Maníkón-ááninko Ísuma kentáásáféna imáyáa éna kumpuwúwana wení naaegó kuména póna kentáási sáwí-imayaa maisíyu'maenasa wéiyiye.

8 Kempíntá sáwí-imayaa ímba wéraiyesaamo súndasa kesirumpin-káró'-ááísá súnanasa Maníkóní érai'-aaigo kesirumpintá ímba wéraiye.

9 Afora'ó Maníkómpátáámó sáwí-imayaasafetaamo simáménanasaamo éna Maníkó kentáási sáwí-imayaa maisiyuwénasa seyaafá-sáwí-ímáyáá arupísesa uwásinkainiye. Maníkó wemó siyáintemba miyá éna miyáumai kawe'-aantemba éna póna sáwí-imayaa maisiyuwénasa arupísesa wéuwasinkaiye.

10 Maníkó séna seyaafá'nánká sáwí'a uráawemo simbánifo kesáámá séta ímba sáwí'a úne séta Maníkó karo'-ááí siyé súnana Maníkóní ásé-aaigo ímba sirumpintá wéwaiye.

2

Káráísiti seyaafá'nánká áfombo faisínkáin-aai.

1 Kesí iyámpóísono. Ímba sáwí'a íyantafe'a maanáái aúfáífimba agai-timúne. Énifo sáwí'o íyanamo éna áfombo faisínkáíwaisa ména kesifompátá áísai íníye. Wemá Ísu Káráísiti arupísemo iwáísá kesifompátá áísai íníye.

2 Sáwítaamo uráunda-meyamba kentááfá'á ímba tíno séna maimaéna pukáiye. Ímba kentáási sáwí-meyan-aantembanifo seyaafá'-wáásítí sáwí-meyankwara'a maitiyuwáíndasafena pukáiye.

3 Maníkón-aaimo taawiyafétaamo únda érai'a weséta kááísamaisa méraumnesa súne.

4 Maníkón-aaimo ímbo taawiyáfónka'o ombá Maníkóe'a kááísamai méraumnemo sembá karo'á sewaná miwífímbá Maníkóní érai'-aai ímba wéraiye.

5-6 Énifo Maníkón-aaimo taawiyáfówi Maníkómpá'á tirumbá áma'mai kawe'á wéowe. Kesáámó Maníkóe'a kááísamaisa méraumnesaamo súndawisa Ísu Káráísitimo méraintemba kesáá miyásá úmaisa ménaumne. Miyásáámó únda érai'a Maníkóe'a kááísamaisa méraumnesa súne.

Ááéraan-amaankoma aúí'o uráin-aai.

7 Kesí waási ísáaro. Kemó agaúnda ímba aú-amaamban-ifo ááéraan-amaamba agai-timúne. Aifa'ó simátímakaamba é'a ísaraan-amaamba agai-timúne.

8 Énifo kumeuˈó in-tántááˈá áwiyoˈwisana éraiˈa sámo kain-tántááˈá wépaape-imba póna
ááéraan-amaamba aúíˈa úmai wépaape-iye. Ísu Káráísitini kísaufinkemba minámáámbá
paápé uréna kempínkwáráˈá minámáámbá wépaape-iye.

9 Kentí waásimo tíyámbo uwátínkáámbanifo sámo kain-áémpáˈá méraumnemo sembá
sámo kain-áémpáˈá ímba méraafo kumeuˈó in-áémpáˈá paaí méraawe.
10 Énifo kentí waásimo tirumbó tíméwi sámo kain-áémpáˈá méraamba pósa miwífímbá
sáwí-tantaaˈa ímba wéraimba pósa fíˈowi tuwánésa sáwí-ampaˈa ímba wégowe.
11 Énifo kentí waásisafesamo tíyámbo uwátínkááwi miwí kumeuˈó in-áémpáˈá
méraawana kumeuˈó in-tántáákó túrampaˈa kumeuˈá uwáwisasa múguˈmaaguˈa úmaesa
wégowe.

12 Kesí iyámpóísono. Kembiwísáféna Ísu Káráísiti pukáimba póna Maníkó kentí sáwí-
imayaa maitíyukaintafeˈa kemá maanáúfáí agai-timúne.
13 Óraaˈ-waasisono. Áwáuraˈa maramá ímba wérowana moóráwigo maéˈéímba wemá
káféˈwaraˈa méraisaˈa wení áwáuma ísáántafeˈa maanáúfáí agai-timúne. Ifótóno.
Waántáwankomba íyáákaraantafeˈa maanáúfáí agai-timúne.
14 Iyámpóísono. Maníkó kentifo isaˈá wempáˈá tiyáantafeˈa maanáúfáí agai-timúne.
Óraaˈ-waasisono. Áwáuraˈa moóráwigo maéˈéímba wemá káféˈwaraˈa méraisaˈa wení
áwáuma ísáántafeˈa maanáúfáí agai-timúne. Ifótóno. Fasiˈámai méˈa Maníkón-aai
tirumpimbá taˈótoreˈa waántáwankomba íyáákaraantafeˈa maanáúfáí agai-timúne.

15 Maníkómpáˈó ímbo tewímó ontembá mindásafeˈa ímba aamoín-oro. Mararákén-
tántáátáféˈa ímba aamoín-oro. Mararákén-tántáátáfésamo aamoimó owí Maníkóntáfésa
ímba aamoín-owe.
16 Mararákén-kwáásímó owíní áwáuma ímba Maníkómpákémbá owe. Waási kentí
imáyáafinkemba ésa fíˈowiti moparáwímbá túraniyamba tuwésa túwíˈa maimaé iyésamo
ombá ímba Maníkómpákémbá ofo mararákén-ámbá wéaraaiwaewe.
17 Mararákén-tántááˈó tiráááímo tain-tántááˈá maambáráráˈá taiˈáwinasa Maníkómbó
aráááímo táínda-iˈo on-kwáásí aasiyaasí maéˈmaeˈa ónááwe.

Káráísitini namuro-wáásí tááí.
18 Kesí iyámpóísono. Ánaaen-kanaa maramó taiˈáínda-kanaa ampáánkáˈá tíníye.
Ánaaemba Ísu Káráísitini namuro-wáásígó tíníyema suwaˈá ísaraawe. Káráísitini namuro-
wáásí sáwífaˈa éˈa paápé uráamba póta mindásafeta ánaaen-kanaa ampáánkáˈá tíníyema
súne.
19 Kentááfínkémbá Káráísitini namuro-wáásí moórá-mora méresa pósa íyáfasinesa
paápé ésa siyuwésasa kóuraawe. Éraiˈo kentáásí waásimo méronkakaa úwoi
méraawaisino. Siyuwésasa kóuraantafeta ímba kentáásí waásin-owe súne.

20 Ísu Káráísiti Maníkóní ámútankomba aiˈmarówana kuména kentirumpimbá méraisaˈa
póˈa éraiˈ-aai wéisaawe.
21 Éraiˈ-aai ímba ísáántafeˈa séˈa ímbanifo éraiˈ-aai ísáántafeˈa maanáúfáí agáúmne.
Éraiˈ-aaifinkemba karoˈ-ááí ímba paápé isaˈá ísáántafeˈa maanáúfáí agai-timúne.

22 Óraa-karoˈo sen-kwáásí maarán-kwáásín-owe. Ísu Káráísitintafesa Maníkó ímba
íyáfasinankaraiwain-iye sen-kwáásí ésa Ísu Káráísitini namuro-wáásí-íˈa ésa Maníkónté
áániinkonteˈa tínaaeniˈa wéuwatimewe.
23 Maníkón-áániinkomba tínaaeniˈa uwámewi afowánkwáráˈá miyá ombánifo Ísu
Káráísitintafesa Maníkón-áániinkon-iye sewí áániinkonte afowántépaˈa kááísamai
méraawe.

24 Ísun-aaimo aifaˈó ísaraan-aai tirumpimbá fasiˈámai taˈótóráámba ímba ifátuweˈa
miyáumai Maníkónté áániinkontepaˈa kááísamai maéˈmaeˈa oro.
25 Maarán-ááí Ísu Káráísiti óraaka simásimenasa séna aúíˈa úmai maéˈmaeˈa íyaniˈa
uwátinkaumnesa simásímakaiye.
26 Karoˈ-ááí simátínkáafo séˈa maanáúfáí agaimái timúne.
27 Karoˈ-ááí simátiyuwaawi ombánifo Ísu Káráísiti Maníkóní ámútamba tirumpimbá
tínkaraimba póna maéˈmaeˈa éna ímba karoˈ-ááí simátimena éraiˈ-aai wésimatimiye.

Miyámó simátímísa'o ombá érai'-aaiye karo'-ááíyé tuwínkaa'a owe. Simátímíntemba miyá é'a Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawe.

28 Kesí iyámpóísono. Wesé'a kááísamai méraamba pó'a Ísu Káráísiti kumíndara'a wenaúranka'a ímba tigaesáfé'a é'a úwoi fasi'ámai ménaawe.
29 Ísu Káráísiti arupíse úmai mérain-aai é'a ísaraawe. Moórá-aaiwara'a ísáaro. Miyáumai arupíse úmai méraawi érai'a Maníkóní iyámpóín-owe.

3

Maníkóní iyámpói-táái.
1 Maníkó arumbá óraaka'á wésimiye. Mindásafe'a imáyáan-oro. Maníkó aruntá siménasaam-pona kentáásáféna kesí iyámpóín-owe wésiye. Kesáá érai'a wení iyámpóísa úne. Maníkómpá'á ímba tiyáawi Maníkóní áwáuma ímba awánésa kentáási áwáuwara'a ímba suwánaawe.
2 Kesí waásisono. Káfé'a Maníkóní iyámpói-i'a úmaisa méraundasa ánaaemba nóra waásisaawa ménaumno. Mináái ímba ísaraundanifo moórá-aaimo ísaraunda simátimenaumne. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawe'-úmai awánaandasa póta wenkáániíta úmaisa ménaumne. Miyán-ááí ísaraumne.
3 Mináái isésamo amu'máráawi Káráísiti arupísemo úmaimo méraintemba arupíse úmai méraafo káráwiyoro.
4 Sáwí-imayaamo ombá isaná ámáámbo taráísómba isaná minkáé-tántáákó mimbóráí'a iye. Miyáumai
sáwí-imayaamo owí Maníkóní ámáámba tínaaeni'a uwámesa taráísómba póna miyámó on-ánóndáá miwífímbá wéíniye.
5 Ísu Káráísiti waásiti sáwí-imayaa maitiyuwáíndasafena marapá'á kunkáimba wempímbá sáwí-imayaa ímba wéraiye-aai é'a ísaraawe.
6 Miyáumai Ísu Káráísitiye'o kááísamai méraawi miwífímbá ímba sáwí-imayaa waé'wae'a ifo sáwí-imayaa waé'wae'a iwáí Káráísitimpa'a ímba tésa wenáái ímba ísááwe.

7 Kesí iyámpóísono. Karo'-ááí simátínkáafo sé'a káráwiyoro. Káráísiti arupíse úmai méraiwai wemó intembó miyámó úmae'o íyówi arupísemo on-kwáásín-owe.
8 Áwáura'a waántáwanko sáwí'a uréna miyá úmae iyéna káfé'wara'a miyá wéiye. Sáwí'o úmaesamo íyówi waántáwankoni waásin-owe. Waántáwankoni kísau taí'ásuwainkwae séna Maníkó áánínkomba ai'marówana marapá'á kunkáiye.

9 Maníkóní iyámpói pósa Maníkóní fasi'aénkó miwífímbá wéraintafesa pósa ímba sáwí'a úmaesa wéiyowe. Maníkóní fasi'aén-íyámpóísómbá pósa ímba sáwí'a úmaesa wéiyowe.
10 Ímbo arupísemo úmaimo méraawi ímba Maníkóní iyámpóín-owe. Kentí waásimo tirumbó ímbo tímewi ímba Maníkóní iyámpóín-owe. Miyáumaisa Maníkóní waásiye waántáwankoni waásiye tuwímbaisa ísaraumne.

Moórá-mora tirumbó tímén-aai.
11 Moórá-mora tirumbá tíméro-aai ááéma ísaraawe.
12 Ándámun-ááninkon-awi'a Kénimo uráintemba ímba miyán-oro. Kéni waántáwankon-áráá'a póna áfákomba tufúwana pukáimba maarásáféna tufúwana pukáiye. Áfáko kawe'-ímáyáá mérowana Kéni sáwí-imayaa úmai ména póna áfákomba tufúwana pukáiye.

13 Miyáráán-úmai Maníkómpá'á ímbo tiyáawi kempímbá tirumbá sáwí'a uwátinkaiyantafena ímba táá'a íno.
14 Maníkóni akúmbá sirumbá timúndasafeta séta Maníkóní némpa'a méraandasaawini áwáuma tuwéta kawe'-úmaimo méraandasaawini áwáura'a taméraumnesa súne. Kentí waási tirumbá ímbo tímewi Maníkóní némpa'a paaí méraawe.
15 Kentí waásimo tíyámbo uwátínkáán-kwaasi tínkamiyasa puwíyan-kwaasin-owe. Miyámó owí aúí'o úmaimo maé'mae'o owíní áwáura'a ímba méraawe.
16 Ísu Káráísiti arumbá siménasa ímba úwoi méraimba súwa'nai índasafena kentáásáfénawe séna pukáiye. Miyámó uráintafeta arumbá símakaiyesa súne. Maníkóní akúmbá túwa'nai eta puwúnafo ímba sendasá úwoi túwa'naisa ónaumne.
17 Óntawara'-waasi kentí waási tómbó ímbo makáawi tuwánésa ímba túwa'nai ombá sésa Maníkómbá sirumbá amúne sembá karo'á sewé.

18 Kesí iyámpóísono. Sirumbá timúnemo sembá ímba tóikakemba sé'a érai'a tirumpinkémbá sé'a
túwa'nai oro.

Maníkómpá'á fasi'ámaisaamo méraunda-aai.
19 Sirumbá timétaamo túwa'nai úndasa miyámó únda-waasisa arupíse úmaisa méraumne. Miyámó únda Maníkón-aúrankata fasi'ámaisa méraumne.
20 Énifo kesáá sáwí'o úndasafenasa kentáásirunko umbaí taifo Maníkó seyaafá-tántáá'á awánéna minúmbáí-tántáákómbá íyáákaisata Maníkón-aúrankata fasi'ámaisa méraumne.
21 Kesí waásisono. Mindásafeta imáyáa úndasa kentáásirunko ímba umbaí taisatá Maníkón-aúrankata fasi'ámaisa méraumne.
22 Wenáái taawiyafétaawe wemó aamoimó índa-i'a úndasafetaawe áísai únda-tantaa'a úwoisa wésimiye.
23 Maníkó óraaka séna kesáánínko Ísu Káráísitin-awika'a timankúnkúmba é'a seyaafá'-wáásífímbá tirumbá timé'a méraaro siyáimba minááí Ísu Káráísiti óraaka simásímakaiye.
24 Maníkón-aai taawiyáfówi Maníkóe'a kááísamai méraawana miwísé'a kááísamai méraiye. Maníkó wení ámútamba ai'marówana sirumpintá kumbéna simásimenasa séna Maníkó kesé'a kááísamai méraiye sisatá wéisaumne.

4

Érai'-amutankonte karo'-ámútánkónté-taai.
1 Kesí waásisono. Sáwífa'-waasi karo'-ámáámbá simátíma'maesa nésa Maníkóní ámútanko kesirumpimbá méraiyemo sembá ímba ááéma érai'e seró. Miyámó sentáfé'a miwí tirumpimbá mérain-amutamba Maníkóní ámútana'i fí'owani ámútana'iyo mindá awáné'a minááí ísáaro.
2 Ísu Káráísiti Maníkóe ména marapá'á waási kunúkáiye sewí miwí tirumpimbá Maníkóní ámútanko méraiye. Minááímó sewa'ó ísáámba Maníkóní ámútankoma miwífímbá méraiye seró.
3 Ísu Káráísitintafesa minááímó ímbo sewí miwí tirumpimbá mérain-amutanko ímba Maníkóní ámútankon-ifo mindá Káráísitini namuro-wáásígóní ámútankon-iye. Káráísitini namuro-wáásígó tínda-aai ísaraamba isaná marapá'á méraiye.

4 Kesí iyámpóísono. Maníkón-áráá'a é'a karo'-ámáámbó simátímewi íyáákaraawe. Maníkóní ámútanko kentirumpimbá méraifo Maníkómpá'ó ímbo tiyáawi miwí tirumpimbá fí'on-amutanko méraiye. Maníkóní ámútanko minámútánkómbá íyáákaraiye.
5 Karo'-ámáámbó simátímewi Maníkómpá'á ímbo tembá marapá'ó wérain-aai simátímewasa marapá'-wáási miwí táái wéisaawe.
6 Kesáá Maníkóní waásisa únasasa Maníkóní waási kesááisa ísááfo fí'on-kwaasi ímba Maníkóní waási pósa kesááisa ímba wéisaawe. Miyáumaisa érai'-aaimo sí-ámútánkó miwífímbá mérain-kwaasiye karo'-ááímó sí-ámútánkó mérain-kwaasiye tuwínkaa'-úmaeta wéiyune.

Maníkó arumbó tímín-aai.
7 Kesí waásisono. Tirumbó tímewini áwáuma wemá Maníkó póta Maníkóní akúmbá siruntá tíméno. Tirumbá tímewi Maníkómpá'á tésa wení waási-i'a wéowe.
8 Maníkó tirumbá tímewini áwáuma pósa tirumbá ímba tímén-kwaasi Maníkómpá'á ímba wétewe.
9 Maníkó mimbórá-áánínkómbá ai'marówana marapá'á kumbéna kentáásáfénawe séna puwéna aúí'a úmai maé'mae'o ondasáfénasa puwéna arumbá símakainta póna miyá uráiye.
10 Maníkómbá siruntáámó amúndasa ímba óraata ámakaumne. Maníkó arumbá siménasa wenáánínkomba ai'marówana marapá'á kumbéna sáwí-awausaamo únda-meyamba maisiyuwáínana kentááfá'á ímba tínkwae séna pukáiye. Miyámó uráimba Maníkó
óraa'-arumba símakaiye.
11 Kesí waásisono. Maníkó miyáumai arumbá símínta póta kentáási waási miyáumai siruntá tíméno.
12 Waási Maníkón-ane'á ímba awánaawe. Kentáási waási siruntá timúndasa Maníkó keséta méraisata érai'a siruntá Maníkómbá amúne.
13 Maníkóní ámútanko kentáásirumpimba méraintafeta séta kesáá Maníkóe'a kááísamai méraunanasa Maníkó keséta kááísamai méraiyesa súne.

14 Kentáásifowa áániniko̱mba ai'maró̱wana sáwí'o úmaimo méra̱ampinkemba
faútinkaindasafena marapá'á kumúwata awánaraundasa simátimune.
15 Ísuntafesamo Maníkón-áániniko̱n-iyemo sewí Maníkóe'a kááísamai méra̱awana
Maníkó miwísé'a kááísamai méraiye.
16 Maníkó arumbá símísata mindásafeta érai'esa súne.

Maníkó tirumbó tímé̱wini áwáuma Maníkó isasá pósa tirumbó tímé̱wi Maníkóe'a
kááísamai méra̱awana Maníkó miwísé'a méraiye.
17 Maníkó kentáá imáyáa símakaisata siruntá Maníkómbá amé̱ta póta méraundawini
áwáumo sísai índa-kanaamo tíndara'a fasi'ámaisa ménaumne. Ísu Káráísiti wenarumbó
símíntenta marapá'ó méraundarata siruntá timúndasa póta sísai índa-kanaamo tíndara'a
fasi'ámaisa ménaumne.
18 Maníkómbó tirumbó ámé̱wi ímba inkáísówe. Érai'a Maníkómbó tirumbó ámé̱wi
miwífínkémbá inkaisí-ímáyáá ímba wéraiye. Sáwí'o uráam-beyantafesamo inkáísówi
Maníkómbá ímba érai'a tirumbá ámé̱we.

19 Aifa'á Maníkó arumbó símakaintafeta póta
siruntá amúne.
20 Miwítí waásisafesa tirumbó sáwí'o uwátínkááwa'o ombá Maníkómbá sirumbá
amúnemo sembá karo'á sewé. Miwítí waási tine'á tuwánésa tirumbá ímba tímakaawi pósa
Maníkón-ane'á ímba awánaawi ímba kanaa'á tirumbá ámé̱we.
21 Ísu Káráísiti óraaka séna Maníkómbá tirumbó ámé̱wi miwítí waásiwara'a tirumbá
tíméro siyáiye.

5

Marapá-sáwí-kísáúgómbó íyáákaan-aai.

1 Ísuntafesa sésa Maníkó íyáfasinankaraiwai iyémó sen-ááísáfésa érai'emo sewí
Maníkóní iyámpóín-owe. Afowámbá tirumbá amé̱wi ésa wení iyámpóíwara'a tirumbá
ámé̱we.
2 Maníkómbá siruntá amé̱ta wenááí taawiyaféta póta miyá úndasafeta séta Maníkóní
iyámpóíwara'a siruntá timúne.
3 Maníkón-aai taawiyafúndasa mindá Maníkómbá siruntá amúnanasa wenááigosa ínta
umbaisá síyáísata póta taawiyafúne.
4 Ísumpa'a fasi'ámai kááísamai méraundasa póta marapá-sáwí-ímáyáágóntá
íyáákaumne. Maníkóní iyámpói seyaafá'á kanaa'á marapá-sáwí-ímáyáágómbá
íyáákaamba póna Maníkón-aaigoma ímba umbaí taiyé.
5 Maarán-kwáásí marapá-sáwí-ímáyáágómbá íyáákaawe. Ísuntafesa Maníkón-
áániniko̱n-iye sésa timankúnkúmba owí marapá-sáwí-ímáyáágómbá íyáákaawe.

Maníkó Ísu Káráísitimbo aráátímakain-aai.

6 Ísu Káráísiti marapá'á kumbéna nombá maiyéna puwúwana wení naaemá kunkáiye.
Nombó maíndasafena aantemba ímba kunkáiye. Nombá maiyéna puwínana wení naaemá
kumíndasafena kunkáiye. Maníkóní ámútanko érai'-aaigoni áwáugo póna séna érai'e Ísu
Maníkón-áániniko̱n-iye wésiye.
7-8 Maníkóní ámútanko siyáin-aaisafeta nombó maiyáintafeta puwúwana wení naaemá
kunkáintafeta séta Ísu Maníkón-áániniko̱n-iye súne. Minkáúmbó-tántáá'á paápé
uráintafeta mimbórá-ááí séta Ísu Maníkón-áániniko̱n-iye súne.
9 Waásimo simátímén-aai sewatá iséta érai'e súndasaanifo Maníkón-aaigo waási-taai
íyáákaraimba póta Maníkó áániniko̱ntafena siyáin-aaisa ísáano.
10 Maníkón-áániniko̱ntafesa timankúnkúmbo owí sésa Maníkó siyáintemba érai'e Ísu
Maníkón-áániniko̱n-iyesa súne. Maníkóntáfésa ímbo timankúnkúmbo owí sésa Maníkó
karo'-ááí siyáiye wésewe. Wemá Maníkó áániniko̱ntafena siyáin-aaisafesa ímba érai'e
senkákémbá Maníkó karo'-ááí siyáiyema wésewe.
11 Maníkón-áániniko̱ma aúí'a úmai maé'mae'a owíní áwáuman-iye. Maníkó imáyáasa
símísata aúí'a úmai maé'mae'a wéune. Minááísá Maníkó simásímakaiye.
12 Maníkón-áániniko̱e'a kááísamai méra̱awi aúí'a úmai maé'mae'a ofo Maníkón-
áániniko̱e'o ímbo kááísamai méra̱awi
ímba aúí'a úmai maé'mae'a wéowe.

Aúí'a úmai maé'mae'o on-ááí.

13 Maníkón-ááninkon-awitafeˈa timankúnkúmbo on-kwáásí kembiwí maanáúfáí agai-
timúne. Aúíˈa úmai maéˈmaeˈa on-ááísáféˈa éraiˈe síwae séˈa maanáúfáí agai-timúne.
14 Maníkómbó arááímo táínda-iˈo étaamo inaifínkémbó áísai úndasa kesááisa wéisaiye.
Mindásafeta wenaúrankaˈa fasiˈámaisa méraumne.
15 Inaí súndasa ísáín-aaisafeta éraiˈ-aain-iyemo
súndasa maarán-ááísáféˈwaraˈa éraiˈ-aai inaifínkémbá súnda-tantaaˈa úwoisa símíyesa
súne.

16 Kentí waásimo sáwíˈo íyaˈo tuwánéˈo éˈa Maníkómpáˈá áísai íyana túwaˈnai ínasa
Maníkóní némpaˈa sáwí-aempaˈa maéˈmaeˈa íyampaˈa ímba kónááwe. Tuwímbai-sawiˈo
owíní anondáá-meyamba Maníkóní némpaˈa sáwí-aempaˈa maéˈmaeˈa íyampaˈa wíyamba
mindásafeˈa Maníkómpáˈá áísai oro ímba súne. Tuwímbai-sawiˈo owíní anondáá-
meyamba ímba Maníkóní némpaˈa wíyamba mindásafeˈa séˈa Maníkómpáˈá áísai oro súne.
17 Seyaafá-sáwíˈó owíní anondáá-meyamba wéraifo tuwímbai-sawiˈo owíní anondáá-
meyamba Maníkó maitiyuwáínasa wení némpaˈa sáwí-aempaˈa maéˈmaeˈo íyampaˈa ímba
miyá-sáwíˈó íyaˈo tuwánéˈo éˈa Maníkómpáˈá áísai íyana túwaˈnai ínasa Maníkóní némpaˈa
sáwí-aempaˈa maéˈmaeˈo íyampaˈa ímba kónááwe.

18 Maníkóní iyámpói ésa ímba sáwíˈa úmaesa íyówe. Maníkón-ááninko káráwiyaisana
póna waántáwanko ímba taˈótóráísasa pósa ímba sáwíˈa úmae íyówata minááísá
wéisaumne.
19 Waántáwanko marapáˈ-wáásítí óraakon-ifo
kesáá Maníkóní waási éta minááísá isáúmne.
20 Maníkón-ááninko kuména imáyáa símísata érai-Fasiˈaenko-úramba isatá awánáúmne.
Maníkón-ááninko Ísu Káráísitiyeˈa kááísamaisa méraundasafeta érai-Fasiˈaenkonkaˈa
kááísamaisa méta isáúmne. Érai-Fasiˈaenko-úranko éna waásisa aúíˈa úmaisa maéˈmaeˈa
úndawin-ááninkon-iye.
21 Kesí iyámpóísono. Karoˈ-máníkómbá seyaafáˈá tínaaemba uwátíméro.
Kemá Yóni kesáái taíˈáiye.

2 Yóni

Ísu wíyómpa'a iyówana Yóni Ísuni kísau-waasi kaumbo-wáái-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái tímakaiye. Tuwímbai sésa aaresáfé-áúfái agaimái ámakaiye sewasá tuwímbai sésa Fasi'aénkóní waási mimbórâfá'á túwaandu úmaimo máépa'a agaimái tímakaiye wésewe.

1 Kemá Fasi'aénkóní waásiya'a káráwiyaundawi
é'a maanáúfái agai-timúne. Embá kendé-í'a úne
séna Maníkómó áántarain-ininkoma ómpo ení iyámpóísonte'a awánaaro sé'a maanáúfái agai-timúne. Fasi'aénkóní érai'-aai ísaraundasafe'a sirumbá timúne. Ímba keyáánifo Fasi'aénkóní érai'-aai ísááwiwara'a tirumbá wétimewe.
2 Kentááfímbá érai'-aai waé'wae'a éna ímba tai'áíndasafeta kentáásirumba timúne.

3 Maníkó kentáásifowawe ááninko Ísu Káráísitiye'a úwoi súwa'nai esarai tirumbá uwásinkesarai aáno'a uwásinkaayata póta érai'-aaisa séta kentáásirumba timúndasafe'a Maníkómpá'á inaí súne.

4 Tuwímbai ení iyámpói kentáásifowa simásímakaintemba miyáumai érai'-ampa'o konáái isáúnana sirunkó kawe'á wéiye.
5 Aaregóo embá simáme'a súne. Fasi'aénkóní waási moórá-mora kentirumbá timé'a méraaro. Mináái ímba aú-amaamba simátimumpo ááéwara káfé'wara'a ísaraan-aai simátimune.
6 Maníkón-aaisaamo taawiyafúndasa mindá Maníkómbá sirumbá amúndasafeta wenáái wétaawiyafune. Maníkónkwárá waásiwara'a tirumbá timé'a méraaro Maníkó siyáimba ááéwara káfé'wara'a wéisaawe.

7 Sáwífa'-waasi karo'ó sen-kwáási marapá'á wénowe. Miwí Ísu Káráísitintafesa sésa ímba waásiyaani'a úmai kunkáiye wésewe. Miwí Káráísitini namuro-wáási pósa sáwí-ampa'a wíwae sésa minkáró'-ááí sefó káráwiyoro.
8 Maníkóní kísaumo máém-beyamba ímba máéfonifo kawe'-úmai káráwiye'a seyaafá'-méyámbá kawe'-méyámbó maíyantafe'a káráwiyoro.

9 Ísu Káráísitin-aai ímba ta'ótóráámba mináái tuwésa fí'on-ampa'o kowí ímba Maníkóe'a kááísamai méraawe. Ísu Káráísitin-aai ta'ótokaawi kentáásifowawe wenáánínkoe'a kááísamai méraawe.
10 Miyáumai kentópa'o tésamo minááímó ímbo simátimesamo fí'on-aaimo simátimiya'o é'a ímba tiyáámba timé'a ímba kentí naaúmpa'a mósá tínkáaro.
11 Miyán-kwáási tiyáámbo timé'o é'a minkwáásití
sáwí-kisau túwa'nai ónááwe.

12 Ayáátáá'-aai simátimenae'a maanáúfáífímbá ímba agáúmpo kentópa'a wé'a kentúranka'a komé'a kosimátíménana kentáásirunkosa áfááraumai kawe'á íníye.
13 Enanaanontáféna kendé-í'a úne séna Maníkó áántarain-ininkoe wení iyámpóísonte'a kembiwísáfésa sésa kawe'-úmai méraaro wésewe.
Kemá Yóni kesáái taí'áiye.

3 Yóni

Ísu wíyómpa'a iyówana Yóni Ísuni kísau-waasi kaumbo-wáái-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái moóráwigon-awi'a Káyásimba ámakaiye.

1 Kemá Fasi'aénkóní waásiya'a káráwiyaundawi é'a maanáúfáí agai-amúne. Káyásiyo maanáúfáí toráumai awánaao. Fasi'aénkóní érai'-aai ísaraundasafe'a sirumbá amúne.
2 Kesí waási óna'a sirumbá amúne. Ísu Káráísitini aampa'á kawe'-úmaimo kónda-aai ísaraumne. Miyáumai kawe'-úmai ménana ímba áí'a índasafe'a Maníkómpá'á inaí súne. Ení kísau kawe'á óndasafe'a Maníkómpá'á inaí súne.
3 Fasi'aénkóní waási tuwímbai empákémbá kempá'á tésa entáfésa tasésa enarumpimbá érai'-aai ta'ótore méraane sewa'á isáúnana kesirunkó kawe'án-iye. Miyáumai érai'a arupíse-ampa'a wéwe méraane.
4 Kesí iyámpói érai'a arupíse-ampa'a kowé-ááí isé'a aamoí únda póna mináámóígó tuwímbai-tantaatafe'o aamoimó únda-aamoigomba íyáákaraiye.

5 Kesí waásigompo Fasi'aénkóní waási empá'ó kuráamba túwa'nai ema kawe-kísáú maiyáanasa minkwáásífínkémbá fí'om-bapaken-kwaasi empá'ó kuráamba miwíwárá'á túwa'nai ema kawe-kísáú maiyáane.
6 Miwí maanká'á Fasi'aénkóní waásisa tasimásimesa sésa emá arumbá tímakaandawi tasimásímakaawe. Fí'om-bapa'a Maníkóní kísau komaénae sewí emá aampa'ó wíyan-tantaa'o túwa'nai ónda mindá kawe'á óne.
7 Miwí Ísu Káráísitini kísau maimaé nésa Ísu Káráísitimpa'o ímbo tiyáan-kwaasiyakemba méyámbá ímba wémaewe.
8 Mindásafeta Ísu Káráísitimpa'o tiyáunda-waasisa miwísá túwa'naisa onó. Miyáumai taankarotámaisa méraundasa pósa érai'-aai isánááwe.

9 Ampáán-áúfáí agaimái tuwááwánana Fasi'aénkóní waásifa'a kúwana moóráwigon-awi'a Táyóterefisi kentáfésa óraakon-iye síwae séna mináúfáífínkén-ááí iséna ímba ísámai kawe'á uráimba pó'a
10 empá'á wé'a waási túranka'a Táyóterefisimo uráin-aai kosimátimenaumne. Táyóterefisi kentáá sáwí'a uwásinkenasa karo'-ááísá simásínkaraiye. Ímba mináái aantembanifo Fasi'aénkóní waási wempá'ó kuráamba wení naaúmpa'a ímba mósá tínkaraiye. Tuwímbai kentí naaúmpa'a mósá tinkánae suwaná ímba miyán-oro séna Maníkóní waásifinkemba ti'mátukaiye.

11 Kesí waásiyo. Sáwí'o ontembá ímba miyá indá kawe'ó ontembá miyán-uwo. Kawe'ó úmae íyówi Maníkómpá'á tésa wení waásin-ofo sáwí'o úmae
íyówi Maníkómpá'á ímba wétewe.

12 Seyaafá'nánká Témítiriyaasintafesa kawekón-iye wésewe. Wení kísau awánésa sésa érai'a kawe-kísáú wémaiye wésewe. Kesááwárá'á miyásá súne. Súnda-aaisa érai'-aai ísaraawe.

13 Ayáátáá'-aai simámenae'a maanáúfáífímbá ímba agáúmpo
14 ampááká'á empá'á wé'a enaúranka'a komé'a kosimámenaumne.
15 Aáno úmai méraantafe'a Maníkómpá'á inaí súne. Ení waási kesé'o méraawi sésa kawe'-úmai ménaro sewé. Kentáási waási esé'a méraantafeta séta kawe'-úmai méraarosa súmpo moórá-mora-waasi simátimiyo.
Kemá Yóni kesáái taí'áiye.

Yúti

Ísu wíyómpa'a iyówana Yúti Ísun-áfáko kae'-wáái-áátáíyá'í kae'-wáái úmai siyáánkai-aataiya'iyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái tímakaiye.

1 Kemá Yúti Ísu Káráísitini kísau-waasi Yémísin-áfáko é'a maanáái maanáúfáífímbá agai-timúmpo ísáaro. Maníkó kentáásifowa arumbá tiména táántaraiwai Ísu Káráísitimo kawáán-uráiwai ísáaro.
2 Maníkó arumbá uwátinkena imáyáa tiména aáno úmai kawe'-aantemba uwátínkáíntafe'a Maníkómpá'á inaí súne.

3 Kesí waásisono. Maníkó kembiwíyé kené sáwí'o úmaimo méraundafinkemba faúsínkáíntafe'a maanáúfáífímbá agaénae únana Maníkó simásimena séna moórá óraa'-aai simáména agauwó simbá pó'a mináái agaénaumne. Áááma Maníkó wení waási imáyáa timúwasa Ísu Káráísitin-aaisafesa érai'e sésa timankúnkúmba on-ááí ísare'a mináái fasi'ámai tirumpimbá ta'ótore'o méraamba tuwáúnafo sé'a káráwiyoro. Ísu Káráísitin-aaisafesa sáwí-aaimo sewí tááigon-anondaa Ísu Káráísitini érai'-aai simátíméro.
4 Tuwímbai karo'-ámáámbó sen-kwáási Maníkón-aai ímbo arááíwáéwi kentí imáyáa tafisíyantafesa koméśa tirumpin-ímáyáá ésa sésa Maníkó úwoi súwa'nai enasa ímba sínkaminifo kentáási imáyáafinkenita ónaumne sésa sáwísáwí esa Fasi'aénkó Ísu Káráísiti weyáá kentáási óraakomba tínaaeni'a uwámakaawe. Naaófá'á Maníkó miyá-sáwí-kísáúgóní sáwí-meyamba timénaumne siyáiye. Miyán-káró'-wáási kembiwíse'o koméraantafe'a maanáái simátimune.

5 Maanáái é'a simátímúmba ísaraambanifo aneka'á simátimenaumpo ísáaro. Naaófá'á Maníkóní waásisomba Ísípi-marafa'a ta'ótokowana Maníkó faútiyuwena tí'mae téna wenááisafesamo ímbo timankúnkúmbo uwáí Maníkó tínkamuwasa pukáawe.
6 Moórá-aai imáyáan-oro. Naaófá'á Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi miwítí kawáá-kísáú tuwésa miwítí kawe'-náópa'a túwówi Maníkó tíyayaanka'a kárá'umarena kumeu'ó in-áémpá'á sáwí-mapa'a tiyuwówasa maé'mae'a ésa ánaaembo Maníkó sáwí-meyambo timínda-kanaa amu'marésa méraawe.
7 Moórá-aai imáyáan-oro. Naaófá'á Sóndómu-naopakewiye Kómóraa-naopakewiye mindáó'-ewaa'-naopakewiye sáwí'a úmae iyésa aare-úméné waai-úméné miyá úmaesa íyúwana Maníkó tínkambai iyamó kaipa'á tínkamuwasa iyamó kámakama'o ipa'á maé'mae'a wéowe. Kentááwárá'á miyá ofó sé'a káráwiyoro.

8 Naaófá'ó miyámó uráantemba káfé'a karo'-ámáámbó sen-kwáási kentí imáyáa tafisénae sewí miyá ésa miwítí sáwí-imayaafinkemba maa'u-tántáá'á ésa Maníkómó kawáánimba tínaaemba uwámesa sáwí'a ésa wíyómpaken-kawe'-waasisafesa sáwí-aai simátínkaraawe.
9 Énifo Mósese pukówana wíyómpaken-kawaagon-awi'a Máíkéri séna Mósesen-auma maénae súwana waántáwanko séna kemá maénae súwasarai miyáumai fasi'ámai suyaná Máíkéri waántáwankontafena ímba sáwí-aai súmba kemá ímba aaí simánkanaumpo Fasi'aénkó aaí simánkainiye siyáiye.
10 Énifo karo'-ámáámbó sen-kwáási kentí imáyáa tafisénae sewí tuwímbai-tantaakoni áwáuma ímba awánaraantafesa sáwí-aai simátinkesa waí-waambo seyaafá-tántáákóní áwáumo ímbo awánésamo ontembá miwí miyá owaná miwítí sáwí-imayaago ta'ótorena miwí sáwí'a uwátínkáíye.
11 Naaófá'á moóráwigon-awi'a Kéni sáwí-amba arááíwakaintemba miwíwárá'á miyá wéowe. Naaófá'á moóráwigon-awi'a Péramu óntan-aamoimo uráintemba miwíwárá'á miyá wéowe. Naaófá'á moóráwigon-awi'a Kóra Maníkón-aai taraiséna kawáá-wáási táái taraisénamo pukáintemba minkáró'-ámáámbó sen-kwáási miyá ombá pósa miwí sáwí-meyamba maénááwe.
12 Kembiwí Maníkóní waási wen-ímáyáá é'a tómbá né'o túwaandu ontembá kesé'a miwí koméśa sáwí'a uwátinkesa kesáfé-ímáyáá úmai náma'nama'a ésa ímba tigaén-iye. Miwí karo'-ámáámbó sen-kwáási ésa ímba túwa'nai on-kwáási méraawe. Miwí taaérambo íyáín-kanaamo arambó ímbo íyáín-taeraankaan-kwaasi méraawe. Fiyúndágomo taaimó taawítúwáísanamo aáénkaintenkaan-kwaasi méraawe.

13 Piriˈ-nómbó kúmísanamo non-awiyááímo aforaˈó intembá miwítí sáwí-kisau aforaˈá
wéraiye. Miwí kentí imáyáa tafisímai sáwí-ampaˈa métinkanae sen-kwáásín-owe. Maníkó
miwí kumeuˈó in-áémpáˈó toˈmayaa uwátínkaraimba pósa mifáˈá komaéˈmaeˈa ónááwe.

14 Aifaráán-kwáásígón-áwíˈa Ándámu ména Sétimba maˈankówana Sétima Ínósimba
maˈankówana Ínósima Kénaanimba maˈankówana Kénaanima Máˈárareomba
maˈankówana Máˈárareoma Yárétimba maˈankówana Yárétima Ínókimba maˈankówana
Ínóki miyán-káróˈ-ámáámbó sen-kwáásísáféna imáyáa éna séna ísáaro. Fasiˈaénkó wení
kaweˈ-wáási sáwífaˈ-waasiseˈa téna
15 sáwíˈo uráawimo seyaafáˈó sáwí-meyambo timíndasafena téna Maníkóntáfésamo
aamoimó ímbo ésamo sáwíˈo uráawisafena aaifimbá maitinkáíndasafena téna
Maníkóntáfésamo aamoimó ímbo ésamo símaimo sáwíˈo uwánkaraawisafena aaifimbá
maitinkáíndasafena tiyé Ínóki siyáiye.
16 Kentí imáyáa tafisénae sewí íˈai simátínkáfaˈa iyésa seyaafá-tántááˈó miwífáˈó
tiyáimba tirunkó sáwíˈa isasá sáwí-imayaa aantemba aráááwaesa túma mósá marésa
tiráááimo tain-tántááˈá maénae sésa símai tirumbá wéfaiyaraawe.

17 Kesí waásisono. Miwí miyá-sáwíˈá ombánifo kembiwí maarán-oro. Kentáásí
Fasiˈaénkó Ísu Káráísitini aantá-waasi siyáan-aai imáyáan-oro.
18 Miwí simátimesa sésa ánaaen-kanaamo tínda Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa sáwí-
imayaasafesamo tiráááisafesamo ésa aamoí íyan-kwaasi kentuwíyáái ónááwe mináántá-
wáási siyáawe.
19 Miwí tirumpimbá Maníkóní ámútanko ímba méraisasa miwítí marapáˈ-ímáyáá
aráááwaesa karoˈ-ámáámbá símai Maníkóní waási wétuwinaawe.

20 Miwí miyá ombánifo kembiwí Maníkóní kaweˈ-ááí aasiyaasí séˈa wempáˈá
timankúnkúmba éˈa moórá-mora fasiˈátinkeˈa Maníkóní Ufaen-ámútánkóní
fasiˈaénkóntáféˈa inaí seró.
21 Maníkó arumbá tímakaimba póˈa arupíse úmai méˈa Fasiˈaénkó Ísu Káráísiti arumbá
uwátinkainaˈa wíyómpaˈa aúíˈa úmai maéˈmaeˈa íyantafeˈa amuˈmáráaro.
22 Maníkón-aaisafesa kaeˈ-ímáyáá tokáawi tirumbá uwátinkeˈa fasiˈátínkáaro.
23 Iyamó kaipaˈá kofáínifo Maníkón-aai simátimiyana Maníkó tafisímai kaweˈ-ámpáˈá
métinkainiye. Tuwímbaisafeˈa tirumbá uwátinkaiyasa minkwáási tafisíyaˈa sáwíˈa únafo
séˈa miwítí sáwí-awausafena tááˈa ínaˈa kentúma káráwiyoro.

24 Maníkó kanaaˈá túwaˈnai ínaˈa ímba tínaaemba uwámiyantafeˈa éraiˈ-aai súne.
Maníkó tíˈmaena wení sámo kain-áémpáˈá métinkainaˈa kentí sáwí-aai ímba wérainana
tirunkó óraa-kaweˈa índasafeˈa éraiˈ-aai súne.
25 Maníkó fasiˈaénkwáráwí mimbóráwígó ména kentáási Fasiˈaénkó Ísu Káráísitini
kísausafena imáyáa éna sáwíˈo úmaisaamo méraundafinkemba faúsínkáíntafeˈa éraiˈ-aai
súne. Wení fíˈonkaˈmaˈmai-awauma wéraisana wenáwíˈa óraaˈa isaná wení fasiˈaénkó
íyáákaisana seyaafá-tántáákáˈá káráwiyaiye. Naaófáˈá wíyóne marawé ímbo úmakonkaˈa
wemá ménama káféˈwaraˈa ména maéˈmaeˈa intáféna
éraiˈ-aain-iye súne.
Kemá Yúti súnda-aai taíˈáiye.

Paápé uráin-aai

Ísu wíyómpa'a iyówana Yóni kaumbo-wáái-áátáíyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maarán-áái agaimakáiye. Agaimarónka'a Ísuni aampa'ó kun-kwáásísáfésa karaánáá'a símai sáwí'a uwátínkaraawe. Ísuntafesa isésa fasi'ámai méraiwae séna maanáái agaimakáiye. Ísu Káráísitini kísausafena Maníkó wení namuro-wáásíyé waántáwankone íyáákena wení waási wembó ímbo auwésamo wéaraaiwaen-kwaasi kawe'á uwátinkainiye. Yóni miyán-áái agaimakáiye.

1 Maníkó Ísu Káráísitintafena séna kárika'o paápé índa-tantaa'a isáíwae sé'a kesí kísau-
waasi simátimuwo súwana Ísu Káráísiti wíyómpaken-kisau-waasi ai'marówana kuména Ísu
Káráísitini kísau-waasigon-awi'a Yónimba kusimámakaiye.
2 Yóni Maníkóní ásé-aaiwara Ísu Káráísiti mináááísáféna siyáin-aaiwara seyaafá-tántáá'ó
awánarainkwara'a simátimena maanáúfáífímbá agaimakáiye.
3 Paápé
índa-tantaa'a kárika'a paápé índa póna Maníkó maanáúfáífínkén-ááímó toráumai
awánáíyan-kwaasiye maanááímó isésamo taawiyafíyan-kwaasiye kawe'á uwátinkainana
tirunkó kawe'á íníye.

4 Kemá Yóni maanáúfáí agáúmpo Ésiyaa-marafa'a afakaeté-naopa'o Fasi'aénkóní
waásimo méraawi ísáaro. Maníkó áááma ména kífé'wara'a ména aasiyaasí maé'mae'o
índawi úwoi túwa'nai ena faru uwátinkaina'a méraaro. Maníkóní ámútanko afakaeté-
fasi'aembo tokáiwai Maníkómó kawáánin-aempa'a ména úwoi túwa'nai ena faru
uwátinkaina'a méraaro.
5 Ísu Káráísiti Maníkón-aai arupíse úmai simátímíwai úwoi túwa'nai ena faru
uwátinkaina'a méraaro. Wemá aifa'á pukáimpinkembo íyáfasinkaiwai marapá-káwáá-
wáásíyá'á káráwiyaiye. Ísu Káráísiti kentáá-ímáyáá
éna kentáásáféna puwéna kentáási sáwí-imayaa faúsínkaraiye.
6 Kawáán-uwásínkáísata Ísu afowámá Maníkóní kísausa wémaumne. Wení fí'oran-
awauma waé'wae'a isaná kentáárá'á kawáánúmaena iyíníye. Érai'-aain-iye.

7 Ísáaro. Ísu ainánká'á kumínasa seyaafá'-wáási tufúkáan-kwaasiwara'a awánáíyana
aaifimbó maitinkáíndasafena tirunkó sáwí'a ínana umbaí táíníye. Miyáumai paápé índa
mindá érai'-aain-iye.
8 Fasi'aénkó Maníkó séna seyaafá-tántáákóní áwáugo pó'a ánaaembo seyaafá-tántáá'ó
tai'áíndara'a kemá úwoi méranaumne. Áááma mé'a káfé'wara'a mé'a maé'mae'a
ónaumne. Seyaafá-fásí'áénkwáráwí úne siyáiye.

Yóni Káráísitimbo awánarain-aai.

9 Kemá Yóni kentuwáámá úne. Kembiwíséta Ísumpa'a kááísamai mé'a kembiwísé'a
Maníkó kawáánipa kesé'a mé'a kembiwíséta umbai-tántáápímbá fasi'ámai mé'a
wéamu'maraumne. Maníkón-aai simátime'a Ísu siyáin-aaiwara'o simátimundarakemba
aaisambá siyésa ta'óto'mai sí'maesa nonafufumpa'-máráfá'-áwí'a Pátimosifa'a
másínkówa'a méraawanana
10 sondaará'á Maníkóní ámútanko kempímbá óraa'a uwásinkowa'a Maníkón-ímáyáá
aantemba ówánana kesínaaempakemba minúwóíyáámbá aaigó uwíyenkaamba óraaka
11 séna awánenda-tantaa'a aúfáí-wandaaifimba agaimaré túwénasa Fasi'aénkóní
waási afakaeté-naopa'o méraawi ísáaro. Mindáó'-awi'a Éfésási-naopa'e Séménaa-
naopa'e Pégámamu-naopa'e Táyátáiraa-naopa'e Sáándisi-naopa'e Fírándéfiyaa-naopa'e
Réóndísiyaa-naopa'e miyáumai-naoken-kwaasi ísáaro siyáiye.
12 Súwa'a nááwa síyó sé'a waé'mai awánááwánda afakaeté-omba óntankon-awi'a korí-
óntámbá úmakaampimba minómbá kúra'makowa'o ts wánááwánda
13 minónkóní afufumpimbá moóráwigo waásiyaamba ména ayáátáá'-ampanta uréna
áyaafaiya'a uriyon-á'wáánkáú uréna
14 a'nónkóe ayáárankoe'a waéní'a kówana súgáyáagaya úwana ména aúranko iyaráámbá
kówana
15 aísamaima óntambo agaimakáawanamo énembo intembá aísamaigo miyáráámbá
úwana aaigómá noniyasáúrakenkaamba óraaka séna

16 ayáánúrapaˈa afakaeté-oˈa toréna óipinkemba paepáéˈa séfasefaˈ-aempaˈa áwááima wérowana óikakemba aafáúmó íyáúsenamo intembá uráiye.

17 Úwaˈa awánéˈa áfáára sááˈa úwaˈa wenaísamaifimba kumbéˈa púwóraantamba ówánana ayáánúrapaken-ayaantamba sineˈá taˈótorena séna ímba ááˈa íno. Aifaˈé ánaaenkoni áwáuma kemá úne.
18 Pukáundafinkemba íyáfasineˈa aasiyaasí maéˈmaeˈo úndawi súnareˈa méraundawi úne. Púwón-aemapaˈe waási timankaˈé káráwiyaundawi úne.
19 Miyáumai awánáánda-tantaaˈa aúfáífimba agauwó. Káféˈo wérain-tantaaˈe ánaaembo paápé índawe aúfáífimba agauwó.
20 Siyáánúrapaˈa afakaeté-oˈa toréˈa afakaeté-ombo kúratoraunda awánáánda mintántáákóní áwáu ímbo paápé uráindaraˈa simáménda isaaó. Mináfákáété-omba Fasiˈaénkóní waási mináfákáété-naopaˈo méraawi owaná mináfákáété-oˈa Fasiˈaénkóní waásiyaˈo káráwiyaawin-owe Ísu simásímakaiye.

2

Mináái Éfésási-naopaˈo simátímakain-aai.

1 Ísu simásimena séna Éfésási-naopaˈa Fasiˈaénkóní waásiyaˈo káráwiyaindawimba maanáái agaimái túwénana awánáíno. Afakaeté-oˈa siyáánúrapaˈa toréˈa afakaeté-onkoni afufumpimbó núndawi maanáái simámumpo Éfésási-naopaˈa Fasiˈaénkóní waásiyaˈo káráwiyaindawimba simámuwo.
2 Miyá úndawi póˈa kemó ombá éˈa tuwánaraumne. Ímba ifátúwáámba tiyáántán-kwimáímo méraamba tuwánaraumne. Sáwíˈo úmaimo méraan-kwaasiti kísausafenamo ímbo tirááímo taimbá tuwánaraumne. Tuwímbai karoˈá sésa Maníkóní aantá-waasisa únemo sembá kembiwí miwí táái iséˈa miwítí kísau awáneˈa miwísáféˈa karoˈá sewémó sembá tuwánaraumne.
3 Kesí waási onkákémbá umbai-tántááˈó tímémba kembá ímba siyuwéˈa kentáféˈa ísámai fasiˈámai méraamba tuwánaraumne.

4 Miyán-káwéˈó ombá tuwánaraumpo moórá-tantaaˈo ontáféˈa ímba aamoí uwátinkaumne. Aifaˈá kentáféˈa áfááraumai imáyáa uráambanifo tuwéˈa káféˈa ímba miyá wéofo
5 aifaˈó kaweˈó éˈówini áwáuma imáyáan-oro. Káféˈa ímba miyáráámbá éˈa tuwéˈa aifaˈó kaweˈó uráantemba miyán-oro. Ímbo miyámó éˈo kempáˈó tíyaˈo éˈa kentópaˈa wéˈa kentí ómbá maisúwáanaˈa úwoi-waasiyaamba ónááwe.
6 Énifo Níkórási-waasiti kísausafeˈa tíyámba uwátínkááwaˈa kewáráˈá síyámba uwátinkaunaˈa mindásafe kaweˈá wéowe.

7 Ísáán-kwaasi póˈa Maníkóní ámútanko Fasiˈaénkóní waási seyaafáˈó simátímín-aai ísámai kaweˈán-oro. Aaí senasá sáwí-tantaakombo íyáákaawi Maníkóní kaweˈ-áémpáˈó wérain-taeramba nésa maéˈmaeˈa ónááwe. Mináái aúfáífimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Mináái Séménaa-naopaˈo simátímakain-aai.

8 Ísu simásimena séna Séménaa-naopaˈa Fasiˈaénkóní waásiyaˈo káráwiyaindawimba maanáái agaimái túwénana awánáíno. Aifaˈé ánaaene miwání áwáuma éˈa pukáundafinkemba íyáfasineˈa súnaraundawi maanáái simámumpo simámuwo.
9 Umbai-tántááˈá tíméwaˈo sáwísan-kwaasiyaambo ombá tuwánaraumne. Sáwísan-kwaasiyaambo ombánifo Maníkómpákémbá sáwífa-tantaaˈa maiyáawe. Tuwímbai karoˈá sésa Yúndaa-waasisa úne sembánifo waántáwankon-aráái waésa símai sáwíˈo uwátínkáámba tuwánaraumne.
10 Tíˈa índa-iˈo uwátinkaiyamba ímba tááˈa íno. Maanáái ísáaro. Waántáwanko imáyáa timínasa kembá tísai úmai isánae sésa tatíˈmaesa ándáfaˈa mátinkesa siyáánkai-iˈa sáwíˈa uwátinkanaawe. Kentáféˈa fasiˈámai méwasa tuwímbai tínkamonasasa puwíwae síyambanifo kentáféˈa fasiˈámai méwaˈa imáyáa tíménaˈa wíyómpaˈa maéˈmaeˈo íyamba mindá kentí kaweˈ-méyámbániye.

11 Ísáán-kwaasi póˈa Maníkóní ámútanko Fasiˈaénkóní waási seyaafáˈó simátímín-aai ísámai kaweˈán-oro. Sáwí-tantaakombo íyáákaawi sáwí-marupaˈo iyamó kámakama ipaˈá ímba maéˈmaeˈa ónááwe. Mináái aúfáífimba agaimái simátimiyo
Ísu simásímakaiye.

Mináái Pégámamu-naopa'o simátímakain-aai.

12 Ísu simásimena séna Pégámamu-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba maanáái agaimái túwénana awánáíno. Sóipimba paepáé'a séfasefa'-awaaimo wéraiwai maanáái simámumpo simámuwo.

13 Kemó méraapa'a é'a tuwánaraumne. Waántáwanko káráwiyaipa'a méraafo kentáfé'a imáyáa é'a arupíse úmaimo méraamba tuwánaraumne. Áááma moóráwigon-awi'a Ántípási kentí naaópa'a waántáwanko méraipa'a ména kesáái arupíse úmai simátíma'mae iyúwasa tufúwana puwún-kanaara'a ímba kembó siyúwáámba kesé'a kááísamai méraawe.

14 Miyán-káwé'ó ombá wétuwanaumpo kaumbo-kae-tántáá'ó tokáantafe'a ímba aamoí uwátinkaumne. Naaófá'á moóráwigon-awi'a Péramu sáwí'o uráintemba kempínkémbá tuwímbai miyá wéowe. Péramu moóráwigon-awi'a Pérékumba aráánamuwana wemá Ísareri-waasi sáwí-amba aráátimuwasa karo'-mánikómpá'á pói tufúkésa kúfu'uwandesa fí'owa fí'owa awaainínkóe awaaikóe'a aoisaambá uráawe. Kempínkémbá tuwímbai miyá-sáwí-ámbá wéaraatimewe.

15 Miyáumai kempínkémbá tuwímbai Níkórási-waasiti sáwí-amba wéaraatimewe.

16 Mindásafe'a misáwí-ámpá tuwé'a kempá'á teró. Ímbo miyámó íya'o é'a kárika'a kempá'á kumé'a paepáétambo káráantemba sóipinkem-paepaetamba minkwáási karánaumne.

17 Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aai ísámai kawe'án-oro. Sáwí-tantaakombo íyáákaawi wíyómpaken-tomba timé'a waén-óntámbá minóntánká'á aú-awi'o agaimakáin-ontamba timénaumne. Maíyawi aantemba mináwí'á awánánááwe. Mináámá aúfáífimba agaimái

simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Mináái Táyátáiraa-naopa'o simátímakain-aai.

18 Ísu simásimena séna Táyátáiraa-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba maanáái agaimái túwénana awánáíno. Maníkón-áániko súranko iyaráámbá kaisaná sísamai óntambo agaimakáawanamo kaúfíntemba sísamaigo miyáráámbá uráisa'a maanáái simámumpo simámuwo.

19 Kemó ombá é'a tuwánaraumne. Kentáfé'a imáyáa é'o kesé'a kááísamai mé'o fí'owi túwa'nai e'a ímba kembá siyuwé'o fasi'ámai méraamba tuwánaraumne. Káfé'o máén-kisaugo aifa'ó maiyáan-kisaugombo íyáákaimba tuwánaraumne.

20 Énifo moóra-tantaa'o ontáfé'a ímba aamoí uwátinkaumne. Naaófá'á moóra-ininkon-awi'a Yéséperi sáwí'o uráintemba kempínkémbá moóra-ininko karo'á séna Maníkón-aaimo simátimundawi únemo simbá ímba tínaaemba uwáméwana kesí kísau-waasi sáwí-amba aráátimena tí'maena wisasá karo'-mánikómpá'á pói tufúkésa kúfu'uwandesa fí'owa fí'owa awaainínkóe awaaikóe'a aoisaambá owa'á ímba símai aambá fáíkaawe.

21 Mininínkómbá simáme'a tuwáíniyai sé'a amu'makáunana ímba túwáímba úwoi tokáiye.

22 Mindásafe sé'a wenkwárá wesé'a sáwí'o owíwárá'á óraa-ti'o índa-i'a uwátinkanaumne súne. Sáwí'o ombó ímbo tuwésamo kempá'ó tíya'o é'a súndantemba uwátinkanaumne.

23 Wenáráá'marimbo tínkamonasamo puwíyasa Fasi'aénkóní waási seyaafá'-áémpá'ó méraawi mináái isésa kentáfésa sésa waási sirumpiné imáyáafine suwánaraiwaisa póna kawe'ó ondawísá kawe'-méyámbá siménasa sáwí'o íyawi sáwí-meyamba timíníye sénááwe.

24 Kembiwí Táyátáiraa-naopaken-kwaasifinkemba Yéséperin-aai ímba taawiyafé'a waántáwankoni aúpá'-ááí ímbo taawiyafíyawi ímba moóra-umbai-tantaa'a timénaumne.

25 Maníkóní érai'-aai tirumpimbá ta'ótoke'a kúmónda simu'máráaro.

26 Sáwí-tantaakomba íyáákesa kúmóndara'o simátímakaundantembo íyawisafe sé'a marapá'-wáásíyá'á kawáánoro.

27 Kesifo kentáféna séna waásiya'a kawáánuwomo siyáintemba marapá'-wáásíyá'á kawáánoro sénaumne. Fasi'aén-tántáátámbó sawemó tufántuwaawanamo sáwífasemo intembá miyámó ésa fasi'ámai kawáán-urésa tínkamonaawe.

28 Minkwáási sáwí-tantaakombo íyáákaawi moóra-o'a timénaumne. Aafáúmó íyáúsisanamo wérain-o'a timénaumne Ísumo siyáimba mináái wesáféna siyáiye.

29 Ísu simásimena séna ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aai ísámai kawe'án-oro. Mináái aúfáífimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

3

Mináái Sáándisi-naopa'o simátímakain-aai.

1 Ísu simásimena séna Sáándisi-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba
maanáái agaimái túwénana awánáíno. Maníkón-amamba afakaeté-fasi'aen-amamba
toré'a afakaeté-o'o tokáundawi maanáái simámumpo simámuwo. Miyámó úndawi pó'a
kemó ombá é'a tuwánaraumne. Kentáfésa sésa Maníkóní waásin-owe sembánifo
méraawini áwáuma tuwánaraumne. Maníkón-aai tóikaken-aantemba sé'a méraawini
áwáuma Maníkóní némpa'a méraafo
2 kentúra'a káráwiyoro. Maníkón-aai tuwáúnafo sé'a ta'óto'mai kawe'án-oro. Maníkón-
aúranka'a kentí kísau ímba arupíse-kisaun-ifo kentúra'a káráwiyoro.
3 Maníkón-aai ísámai ta'ótokaan-aai imáyáa é'a kempá'á té'a mináái taawiyafé'a
méraaro. Ímbo miyámó íya'o é'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumpo umén-kwáásímó
kafífímbó tentenkáán-úmai ímbo ísarenka'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumne.

4 Énifo kembiwí Sáándisi-naopaken-kwaasifinkemba tuwímbai ímba sáwí'a é'o kawe'-
úmaimo méraan-kwaasi waén-únánkwátóiyaamba ombá pó'a kesé'a ménaawe.
5 Sáwí-tantaakombo íyáákaraiyawi miyáumai waén-únánkwátói urésa ménaawe.
Maníkón-aúranka'e wíyómpaken-kisau-waasi túranka'e miwí túwí'a sé'a kesí waásiye
sé'a miwí túwí'a ímba tuwígáúfaranaumne. Aúí'a úmai maé'mae'o íyan-kwaasi-tuwi'o
agaimakáin-aufai-wandaaifinkemba
ímba tuwígáúfaranaumne.
6 Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aai
ísámai kawe'án-oro. Mináái aúfáífimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Mináái Fírándéfíyaa-naopa'o simátímakain-aai.

7 Ísu simásimena séna Fírándéfíyaa-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba
maanáái agaimái túwénana awánáíno. Ufaen-kwáási é'a érai'-aai aantembo súndawi úne.
Téfítimo káráwiyainten-úmai káráwiye'a ontarákén-kíyá'á káráwiyaumpo íyáferaaromo
senda-wáásímó ésa íyáferanaawe. Ímba íyáferaaromo sendawímó ésa ímba íyáferanaawa'a
maanáái simámumpo simámuwo.
8 Miyámó úndawi pó'a kemó ombá é'a tuwánaraumne. Ísáaro. Aambá witinkáúmpo
ímba aambá fáítinkanaawe. Kári-fasi'aemba maiyé'a méraambanifo kesáái ímbo
túwáámba taawiyafé'a waási túranka'o Ísuni waási únemo sembá tuwánaraumne.
9 Tuwímbai karo'á sésa Yúndaa-waasisa úne sembánifo waántáwankon-arááímo wáéwi
imáyáa tíménasa kempá'á tésa kífaesa kentáfésa sésa Ísu arumbó tímakaiwain-owe
sénááwe.
10 Kemá sé'a fasi'ámai mé'a simu'máráaro siyáumpo miyán-owe. Seyaafá'-
máráfá'ó méraan-kwaasifa'a umbai-tántáá'á téna sáwí'o uwátinkainda fasi'ámai mé'o
simu'máráántafe'a kemá káráwiyonaumne.
11 Kárika'a kumónaumpo kesí imáyáa tafisímai sáwí'o uwásinkaiyata kawe'-méyámbá
ímba máúnafo sé'a kesáái tirumpimbá ta'óto'mai kawe'án-oro.

12 Naambó ésamo naamayáámbo fáéntemba sáwí-tantaakombo íyáákaawi kesifo
Maníkóní ámáán-daumpa'a naamayáánkaamba faitínkáánasa aasiyaasí maé'mae'a
ónááwe. Sáwí-tantaakombo íyáákaawi tine'á Maníkón-áwí'a agaé'a kesí aú-suwi'a agaé'a
Maníkóní naaó'-awi'a agaé'a ónaumne. Mindáó'a ímba Yérúsaremufakaan-dao'an-ifo
aú-nao'a wíyómpakemba Maníkómpákémbá kumínda-nao'-awi'a tine'á agaénaumne.
13 Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aai
ísámai kawe'án-oro. Mináái aúfáífimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Mináái Réóndísiyaa-naopa'o simátímakain-aai.

14 Ísu simásimena séna Réóndísiyaa-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba
maanáái agaimái túwénana awánáíno. Érai'-aaigoni áwáu kemá é'a Maníkón-aai arupíse
úmai simátime'a Maníkómó úmakain-tantaakoni áwáugo maanáái simámune.
15 Miyámó úndawi pó'a kemó ombá é'a tuwánaraumne. Kesáái ímba síyukaafo
tirumpimbá ímba fasi'ámai ta'ótokaawe. Kesááimo tínaaembo uwásiyuwaankakaa miyán-
kwáásín-ofo kanaán-iye súsino. Kesááimo tirumpimbó fasi'ámaimo ta'ótokaankakaa
miyán-kwáásín-ofo kawe'án-iye súsino.
16 Kesáái ímba siyuwé'a kárika'a ta'ótokaafo ímba óraaka'a ta'ótokaafo kempákémbá
ti'maránaumne.

17 Kembiwí karo'á sé'a kawe'-úmai mé'a ímba moórá-tantaa'a aáfáán-tukáumne sefó
kesúranka'a sáwí'a é'a óntaiyain-kwaasiyaamba é'a unáánkwátói-iyain-kwaasiyaamba é'a
túran-kafitan-kwaasiyaamba é'a ímba awánamai kawe'á owaná sirumbá wéiye.
18 Kawe'-ááímó simátíménda ísáaro. Kempá'á té'a kempákén-tántáá'ó maíyantafe'a
moórá-ontankon-awi'a korí agaimáímo kawe'ó úmakaan-ontamba méyámbaranaawe.
Unáánkwátói-iyain-kwaasi tigaeráámbá iyé sé'a kempákémbá waén-únánkwátói
méyámbaranaawe. Túramba awánamai kawe'ó íyantafe'a kempákémbá túrankoni
masawémba méyámbaranaawe.
19 Kesirumbó timúnda-waasi kesáái kawe'-úmai isáíwae sé'a aaisan-tímai arupíse
uwátinkanaumne. Mindásafe'a sáwí-imayaa tuwé'a kempá'á teró.
20 Ísáaro. Kembiwísé'a ménae sé'a táánte'a wétimu'maraumne. Kesimóísáúmba isé'a
ontá tisinké'a iyuwómó síyawi kemá kesé'a mé'a tómbá naana'á kesé'a mé'a tómbá
nánááwe.
21 Sáwí-tantaakombo íyáákaiyawisafe'a sé'a kesé'a waásiya'a kawáánónááwe sénaumne.
Sáwí-tantaakomba íyáákare'a kesifoé'a waásiya'a kawáánúyantemba íyáákaiyawi kesé'a
kawáánónááwe.
22 Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-
aai ísámai kawe'án-oro. Mináái aúfáífimba agaimái simátimiyo afakaeté-onkoni afu-
fumpimbó mérowi mináái simásímakaiye.

4

Maníkón-áwí'o mósá makáan-aai.

1 Ísu simásimuwa'o awánááwánda wíyómpa'a ontá tigurówana aifa'ó uwíyenkaambo
óraaka'o súwai simásimena séna kemó méraundafa'a íyína'a ánaaembo paápé índa-
tantaa'a aráánamenaumne.
2 Minúwóíyáámbá Maníkóní ámútanko kempímbá óraa'a uwásinkowa'a awánááwánda
wíyómpa'o kawáániwaini ayáí-afama wérowana minká'á moóráwigo mérowa'a
awánááwánda
3 anekembá sáma kówana taaéná-wisiyamba úwana naaeráámbá úwana mináfárá'á
oisámbá taaéná-wisiyamba úkúraa'-úwana kawáániwaimo mérain-aempa'a afufumpimbá
wérowasa
4 moórá-waai úmai éíyain-kwaasi kawáánuwaiti tiyáí-afama úkúrowasa minká'á moóra-
waai úmai éíyain-oraa'-waasi mésa waén-únánkwátói urésa mara'-mésa óraa'-waasiti
kámo'a óntankon-awi'a korísámbó úmakaan-kamo'a ti'nómpímbá wiyáawe.
5 Afufumpimbá kawáániwaini ayáí-afarakemba aafáyáuma torówana wíyónaai súwana
káúgau súwana mináyáí-áfágón-aúrampa'a afakaeté-omba kéna minómbá Maníkóní
ámútanko afakaeté-fasi'aen-amutankon-iye.
6 Kawáániwaini ayáí-afagon-aúranka'a waaúmbá sámo kain-dómbá wérowasa éíyain-
a'wampa'a éíyaimbo túnarowi mésa tínaaempa'e túrampa'e sáwífa-turambo wérowi mésa
7 moóráwigo seyaafá-fásí'áémbó íyáákarowi óraa'-iyankaamba úwana moóráwigo
purumakaráámbá úwana moóráwigo waási óikaamba úwana moóráwigo óraa'-
embontaankaamba éna ayóísántámbá túwana
8 minéíyáímbó túnarowi afa'mórae-ayoima wérowana seyaafá-túrá'é ayói-ándámpá'é
túramba wérowasa aasiyaasí aafáyáara'e fenómpinka'e nó'waane
maarán-ímá símae iyésa sésa
Fasi'aénkó Maníkó seyaafá-fásí'áénkwáráwí
fí'oran-kawe'an-iye. Aifa'á ména
káfé'wara'a ména maé'mae'a íníye
sésa minímá símaesa iyáawe.
9 Minéíyáímbó túnarowi kawáániwaini ayáí-afara'a ména aasiyaasí maé'mae'o índawin-
awi'a mósá marésa súwi sésa fí'oran-awaun-iye sumbá miyá unká'á énifo
10 moórá-waai úmai éíyain-oraa'-waasi kawáániwaini ayáí-afara'a ména aasiyaasí
maé'mae'o índawi aísamaifimba kífaesa áwí'a mósá marésa óraakon-iye sésa ti'nónkáén-
kámó'á faú'mai aísamaifimba marésa
11 maarán-ímá siyáawe.
Kentáási Fasi'aénkó Maníkó kawekó-úramba éma seyaafá-tántáá'á úmakaane. Imáyáa
éma seyaafá-tántáá'ó úmakaandasafeta kesáá méraunanasa seyaafá-tántáá'wárá'á
wéraiye.
Mindásafeta enáwí'a mósá maréta séta waási ení fí'oran-awau awánáíyama
fasi'aénkwárá'á méínone súne
sésa minímá siyáawe.

5

Owepámakaan-kwandaaigon-aai.

1 Miyá suwa'ó awánááwánda kawáániwaini ayáí-afara'o mérowin-ayáánúrapa'a
owepámakaan-kwandaaima séfasefa'-aempa'a aúfáímo wéron-kwandaai tokéna ímba
awánáíwae séna afakaeté-senomba minkwándááíyá'á tásuwena tokówa'a
2 wíyómpaken-kisau-waasi fasi'aéwímbá awánááwánana óraaka séna nááwa kawe'-
wáásígówá misénómbá kanaa'á tátuwena faríyámai awánáíniyo súwana
3 wíyómpakewiye marapákéwíyé waántá-marupakewiye seyaafá'nánká misénómbó
tátuwesamo awánáíyamba uwófí'a ónááwe.
4 Kawe'-úmai mésa misénómbá ímba tátuwaiyan-kwaasi mérontafe'a ifi'á
wétasuwaawanana
5 minóráá'-wáásífínkémbá moóráwigo simásimena séna ifi'á táánafo awánaao.
Moóráwigo Yúndaan-andafakewi íyáákaraiwai Téfítin-aísaafitantambo uráiwai sáwí-
tantaakomba íyáákaraimba póna kanaa'á misénómbá tátuwena minkwándááí fariyáíníye
siyáiye.

6 Súwa'o awánááwánda minéíyáímbó túnarowiye minóráá'-wáásíyé kawáániwaini
ayáí-afara'a úkúrowana moóráwigo sipisípi-araakaawi kawáániwaini ayáí-afara'a ména
tufúwana puwéna íyáfasinkaiwaiyaamba ména a'nómpínkémbá afakaeté-taanaimba
wérowana afakaeté-auramba wérowana mináúránkóní áwáuma Maníkóní ámútanko
afakaeté-fasi'aen-amutamba uráisana Maníkó wembá ai'máráísana seyaafá'-máráfá'á
kunkwéniye.
7 Misípísípí-áráákaawi kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai téna kawáániwaini ayáí-
afara'o mérowin-ayáánúrapakemba tafú úmakaan-kwandaai maiyéna
8 minéíyáímbó túnarowiye moórá-waai úmai éíyain-oraa'-waasiye sipisípi-araakaawi
aísamaifimba kífaesa uwíyemba tokésa óntankon-awi'a korí-óntántámbó úmakaan-
taufa'a ta'ótorowana mimpímbá asaa-wiyúmbó ún-kanama wérowana minkánágóní áwáu
Maníkóní waási wempá'ó inaimó sembá minásáá-wíyúmbó isáíntemba inaimó sembá
wéisaiye.
9 Aú-ima maarán-ímá siyáawe.
Embá tufúwa puwémo íyáfasinkaanda mindásafe sáwí'o ompínkémbá tí'mai Maníkóndé-
i'a uwátínkaraane. Seyaafá'-ándáfákémbá tuwímbai wétiye fí'o-fi'on-aaimo
sen-kwáásífínkémbá tuwímbai wétiye fí'o-fi'on-tuwara'-waasifinkemba tuwímbai
wétiye seyaafá'-máráfákémbá tuwímbai wétiye miyámó óndasafe kawekó-úramba
po kanaa'á misénómbá tátuwe wandaaimá fariyáínone.
10 Kawáá-í'a uwátínkaraanasa Maníkó kentáási Fasi'aénkóní kísau maésa marapá'á mésa
waásiya'a kawáánónááwe. Mindásafe misénómbá tátuwe wandaaimá fariyáínone
sésa minímá siyáawe.

11 Suwa'ó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasi áfááraumai sáwífa uwa'á ímba
kanaa'ó toráúsóraan-kwaasi mésa kawáániwaini ayáí-afara'a minéíyáímbó túnarowiye
úkúresa
12 maarán-ímá óraaka siyáawe.
Sipisípi-araakaawimba tufúwana puwéna íyáfasinkaiwai kawekó-úramban-iye.
Mindásafena póna wení fasi'aénkó waé'wae'a isaná kawe-tántáá'á máráísana
wení kawe'-ímáyáágó waé'wae'a isaná waásiya'a kawáánúmae íyísana
wenáwíko óraa'a isaná wení fí'oran-awau waé'wae'a isatá wenáwíta mósá maráúmne
sésa miyán-ímá suwa'á ísaraumne.

13 Minkákémbá wíyómpakewiye marapákéwíyé waántá-marupakewiye uwí-
nómpínkéwíyé maarán-ímá siyáawe.
Kawáániwaini ayáí-afara'o méraiwaine sipisípi-araakaawi kentáási sáwí-meyambo
maiyáiwaine túwí'a mósá maréta túwí'a óraa'an-iye súnanasa kentí fí'oran-awau
waé'wae'a ínana kentí fasi'aémbá waé'wae'a íníye
sésa miyán-ímá suwa'á isááwánasa
14 minéíyáímbó túnarowi sésa érai'-aain-iye suwasá minóráá'-wáásísómbá aísamaifimba
kífaesa wen-ímáyáá ésa áwí'a mósá makáawe.

6

Ísu misénómbó tátukain-aai.

1 Wen-ímáyáá mósá márówa'o awánááwánda sipisípi-araakaawi kentáási sáwí-meyambo
maiyáiwai aifa-sénómbá tátuwowana minéíyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo óraaka'a
wíyónaaiyaamba séna tiyó súwa'a isé'a
2 awánááwánda moórá-poigon-awi'a ósi waén-ósígó moóráwigomba ayáá'maena
túwana imá ayáámpimba tokówana moóráwigo íyáákaraiwaini kámo'a ámakowana
íyáákaraiwai namuro-wáási íyáákanae séna kúwa'a awánaraumne.

3 Minkákémbá kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá tátuwowana
minéíyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo séna tiyó súwa'a isááwánana
4 moórá-poigon-awi'a ósi naae-ósígó moóráwigomba ayáá'maena túwana paepáé'a
aména fasi'aémbá amúwana taumó karáíyan-tantaa'a ifátuwowasa tiyésa tínkankaawe.

5 Minkákémbá kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá tátuwowana
minéíyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo séna tiyó súwa'a isé'a awánááwánda moórá-
poigon-awi'a ósi fafután-ósígó moóráwigomba ayáá'maena túwana tuwináíyan-tantaa'a
tokówana
6 minéíyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo aawaí táínana kári-tomba wéraintafena
séna moórá-kanaa-kisaugoni méyán-tómbá kári-tomba maésa moórá-mora maénááwe.
Masawémbo fatíyón-taeramba mintáímá ímba sáwí'a ínone. Ándágo arampinkémbá
anombó naan-kísáú ímba sáwí'a
ínone siyáiye.

7 Minkákémbá kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá tátuwowana
minéíyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo séna tiyó súwa'a isé'a
8 awánááwánda moórá-poigon-awi'a ósi uriyon-ósígó moóráwigomba ayáá'maena
túwasa minkwáásígón-áwí'a puwíyé suwaná wenánaaembo túwain-awi'a puwí-áémpá'é
siyáawe. Seyaafá'-márámá éíyainka'a tuwínkaa'-éna fasi'aémbá timúwasarai moóráfa'a
wéwesarai tínkambae kuyasá púwúwana aawaí tówana tómbá ímba úwasa púwúwana tí'a
úwasa púwúwana afáá-póísónkó waási fówasa púwúmba tuwánaraumne.

9 Minkákémbá kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá tátuwowa'o
awánááwánda Maníkóntáfésa ísámai pói tufú'maimo agáún-ontan-taaregoni
améndaampa'a waási timankó méraawe. Minkwáásísómbá Maníkón-aai simátíma'maesa
íyúwasa aaisambá tiyésa tínkamuwasa pukésa
10 óraaka sésa Fasi'aénkóo fasi'aén-úramba mé fí'oran-kawe'a e érai'-aaigoni áwáugo po
marapá'-wáásímó sínkankaawi nóran-kanaawa anondáá aaí simátinkewa sáwí-meyamba
timínono suwaná
11 moóráwigo waén-únákwátói moórá-mora tiména séna kárika'a timu'máréwasa kem-
biwímó Maníkóní kísaumo maiyáantemba Maníkóní waási miyámó ombá tínkamiyasa
puwíyana tai'áína'a miwítí
sáwí-meyamba timénaumne siyáiye.

12 Minkákémbá kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá tátuwowa'o
awánááwánda óraa'-marima tówana aafáú fafuwéna fafután-ámpántáráámbá úwana
wíyómba naaeríri'a úwana
13 óraa-fiyunda torówana taaéramba ímbo áfumo karón-taeramba kunténa marapá'ó
kúmíntenkaamba o'á káísuwena marapá'á kunkáiye.
14 Wátóimo usisi fámáráántemba sokón-tawaai usisi fámarena áwiyokuwana seyaafá'-
ómá'é nonafufumpa'-máráwé moóráfa'-morafata uráiye.
15 Marapá'-wáásíyá'ó kawáán-uráawiye óraa'-waasiye i-wáásítí óraa'-waasiye
óntawara'-waasiye fasi'aénkwárá'-wáásíyé wayó-kísáúmó máéwiye úwoimo nón-kwaasiye
seyaafá'-wáásíyé ompáine óntampine óntan-aifine aúpá'á
mésa
16 omákontafesawe óntankontafesawe sésa kawáániwaini ayái-afara'o méraiwaiye sip-
isípi-araakaawiye suwánésarai tíyámba uwásínkáafainifo faiwí'wé káátaaro.
17 Tíyámbo uwásinkaiyan-kanaa tisatá ínta aseránaumpo faiwí'wé káátaaro sumbá
ísaraumne.

7

Ísareri-waasi 144,000 waasimo méraan-aai.

1 Isé'a minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasi éíyaimba mésa seyaafá'-márágóní éíyain-aempa'a mésa marará'é taaiya'é uwí-nónká'é fiyúndá toráífo sésa ta'ótokowa'o
2 awánááwánda wíyómpakemba moórá-kisau-waasigo aafáúmó íyáúsunkakemba ténа agáén-tantaa'a Maníkó fasi'aénkwáráwíndé toréna minéíyáíndárau táántena Maníkómó marawé uwí-nóne sáwí'a íya-fasi'aembo tímakon-eiyaindarau táántena
3 óraaka séna marawé taaiyé uwí-nóné ímba sáwí'o íyamba amu'makéwata Maníkóní kísau-waasi túwayaanka'a aúfái agaimáráanata kembiwí ánaaemba marawé taaiyé uwí-nóné sáwí'an-oro súwa'a isááwánana
4 séna Ísarerin-ááninton-tísaifitantambo uráawi túwayaanka'a Maníkóní aúfái agaimakáawi torauséna séna 144,000 waasin-owe.
5 Minkwáási Yúndaan-andafaken-kwaasi 12,000 uwasá Rúpenin-andafakemba 12,000 uwasá Kátin-andafakemba 12,000 uwasá
6 Ásan-andafakemba 12,000 uwasá Náfatarain-andafakemba 12,000 uwasá Mánásaan-andafakemba 12,000 uwasá
7 Símiyonin-andafakemba 12,000 uwasá Rífáin-andafakemba 12,000 uwasá Ísákaan-andafakemba 12,000 uwasá
8 Sépiyuraanin-andafakemba 12,000 uwasá Yósepin-andafakemba 12,000 uwasá Pénisaminin-andafakemba 12,000 uwasá miyáumai-waasi Maníkóní aúfái túwayaanka'a agaimakáawe súwa'a ísaraumne.

Ísu Káráísitini waási-taai.
9 Isé'a minkákémbó awánááwánda sáwífa'-waasi ímbo kanaa'ó toráúsóraan-kwaasi mésa seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé seyaafá'-ándáfákén-kwáásíyé fí'o- fi'on-tuwara'-waasiye fí'o-fi'on-aaimo sun-kwáásíyé mésa kawáániwaini ayáí-afagon-aúrampa'a mésa kentáási sáwí-meyambo maiyáiwain-aúranka'a mésa waén-únánkwátói urésa aamoí untáfésawe sésa písói-anama tokésa
10 óraaka sésa Maníkó kentáási Fasi'aénkó kawáániwaini ayáí-afara'o méraiwaiye kentáási sáwí-meyambo maiyáiwaiye sáwí'o úndafinkemba kawe'-ámpátá méwésinkaaye suwasá
11 wíyómpaken-kisau-waasi seyaafá'á kawáániwaimo mérain-aempa'e óraa'-waasiye éíyaimbo túnarowiye úkúresa mésa kífaesa Maníkón-ímáyáá ésa áwí'a mósá marésa
12 sésa érai'-aain-iye séta Maníkón-áwí'a mósá maráúnanasa wení fí'oran-awauma waé'wae'a isaná wení kawe'-ímáyáágó waé'wae'a isatá wentáféta súwisa súnana wenáwí'a óraa'a isaná wení fasi'aénkó waé'wae'a isaná waásiya'a kawáánúmae íyísata érai'-aai iyésá súne siyáawe.

13 Minkákémbá óraa'-waasifinkemba moóráwigo sísai ena séna waén-únánkwátóimo uráan-kwaasi nááfakena nááwiya'o súwa'a
14 kemá sé'a óraakoo ken-ímba isáúmpo emá ísaraane séwánana wemá séna miwí óraa'-umbaima tíméwasa Maníkómbá ímba auwésa fasi'ámai méraawe. Unáánkwátóimo non-kwíyówanamo kawe'ó intembá miwí kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai puwúwana naaemó kunkáimba pósa waén-únánkwátóiyaamba úmaresa kawe'-úmai méraawe.
15 Mindásafesa Maníkó kawáániwaini ayáí-afagon-aúrampa'a mésa aafáyáara'e fénáímpinka'e nó'waane wempá'á wení kísau maima'maima'á wéowe. Kawáániwaini ayáí-afara'o méraiwai miwí tapáínana
16 ímba aneka'á tááin-téna nontáfénawara'a ímba tinkáínana miwí tine'á ímba aa'á kéna ímba koko'á ínasa kawe'-úmai méranaawe.
17 Kentáási
sáwí-meyambo maiyáiwai kawáániwaini ayáí-afagoni afufumpimbá méraimba póna miwíyá'á káráwiyena tí'maena kawe'-nómpá'á mótinkainasa minkáwé'-nómbá nésa maé'mae'a ónááwe. Maníkó miwí ti'nimá uwátiyuwainasa ímba ifi'á táíyana moórá-tantaa'a ímbo aáfáán-tuwáíyamba kawe'-úmai méranaawe óraa'-waasifinkemba moóráwigo simásímakaiye.

8

Ánaae-senombo tátukain-aai.
1 Simásimuwana sipisípi-araakaawi kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai ánaae-senomba tátuwowana wíyómpa ampáánká'á ímba aaí sésa ímba káúgau suwa'á
2 awánááwánda Maníkón-aúranka'a wíyómpaken-kisau-waasi afakaeté mérowana moóráwigo afakaeté-uwiyemba timúwasa maisokówana

3 moóráwigo wíyómpaken-kisau-waasi kawáániwaini ayáí-afagoni ewaaˈá taména asaa-
wiyúmbó ún-kanama agáún-taarera'a taména óntankon-awi'a korí-óntántámbó úmakon-
taufa'a torówana asaa-wiyúmbó ún-kanama agáínkwae séna sáwífa-kanama aména séna
Maníkóní waási wempá'ó inaimó sen-ááíwárá'á wéisaiye súwana
4 ta'ótokon-taufapimba agaimarówana úmúmba iyúwana Maníkó iséna wení waási
inaimó sun-ááíwárá'á isówana
5 minkákémbá mintáúfá'á maiyéna taarerákémbá iyáámba maimái mintáúfápímbá
marówana iyamá kówana marapá'á tuwówana wíyónaai súwana káúgau súwana
aafáyáuma
torówana óraa'-marima taráiye.

Afakaeté-uwiyenkon-aai.
6 Maríma tówasa minkákémbá mináfákáété-kisau-waasi wíyómpakewi uwíyembo
tufíyanesa to'mayaa uwaná
7 aifarááwí uwíyemba tufúwana kaaíyarankwara iyawárá naaewárá'á tuwówana
marapá'á kuména moórá-aempa'a marawárá taaiwará seyaafá'á owáíwárá'á iyamá
kagúwana kae'-áémpá'á
taaiwará marawárá'á kawe'á uráiye.
8 Úwana miwá ánaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwana óraa-tantaa'a omákaan-
tantaa'a iyamá
kámai kará'maena uwí-nómpímbá kumúwana kae'-áémpá kawe'á úwana moóra-
aempa'-nomba naaeráámbá úwana
9 mináémpá'ó mérowi seyaafá'á púwúwana nompín-táómba seyaafá'á tawísímai
tai'ásukaiye.

10-11 Taí'ásuwowana minkáé'nárai tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwana ómbó
kúráráántemba óraa'-okon-awi'a ikamó fain-ó'án-iye suwaná wíyómpakemba káísúmaena
nompá'wárá nonaumpinkwárá'á kumúwana mindómbá ikamá fówana kae'-áémpá'ó
nombá kawe'á úwana moórá-aempa'o nombá ikamá fówasa sáwífa'-waasi nésa pukáawe.
12 Púwúwana minkáúmbónárau tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwana aafáúwé
wíyóne o'é kae'-áémpá'á kawe'á úwana moórá-aempa'a kumeu'á úwana aafáyáarakemba
sán-karéna aafáúmó taenónka'a kumeu'á éna nó'waan-afufuntamba sán-karéna
fénáímpinka'a kumeu'á éna miyá úwa'o
13 awánááwánda óraa'-embontaanko sanaan-úramba farafámae wénena óraaka séna
kaumbo-sáwí-méyámbá marapá'-wáásífá'á kuména wíyómpakemba kaumbonárau úwoi
méraamba pósa mindáraumo uwíyembo tufíyana marapá'-wáásífá'á sáwí-meyamba
kumíníye súwa'a ísaraumne.

9

1 Isááwánana minéíyáíndárau tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwa'o awánááwánda
wíyómpakemba moórá-o'a káísúmaena marapá'ó kunkón-okomba moóráwigo kíma aména
maipímbá aféúmbá ímbo wérom-baipinken-kima amúwana maimaéna
2 mimbáíkóní ontá tisuwówana kísaumo ésamo agáéwanamo óraa'-umumbo intembá
mimbáípínkémbá iyéna aafáúwárá wíyónkwara'a mófaituwowana
3 minúmúmpínkémbá fa'nóríntónkó marapá'á kuména taaikáú'ó kafúwówanamo títe'o
intembá mifá'nóríntónkó miyá-fásí'áémbá torówana
4 mifá'nóríntóntáféna moóráwigo simátimena séna taaiwará owáíwárá karaan-
tantáá'wárá'á ímbo nembá Maníkóní aúfái túwayaanka'a agaimakáan-kwaasi ímbo
tíyémba Maníkóní aúfái túwayaanka'a ímbo agaimakáan-kwaasi tíyáaro.
5 Ímba puwíwáífo ímba óraaka'a tiyé'a séfataase-wiyonka'a tiyáíyana tí'a íno. Taaikáú'ó
kafúwówanamo títe'o intembá miyán-tí'á íno.
6 Minkánááfímbá títe ínasa puwónaumne síyambanifo puwíyan-amba saafá uwááesa
túnaresa ménaawe siyáiye.

7 Súwa'o awánááwánda mifá'nóríntónkó moórá-poigon-awi'a ósiyaa-fa'norintomba
mésa tiyáíyanesa to'mayaa ésa waási-toikaan-urésa ti'nómpímpá'á óntankon-awi'a
korísámbó úmakon-kamo'a wiyówana
8 miwí ti'nóntáu ayáátáá'a aare ti'nóntáuraamba úwana miwí túwááyaamba fasi'aémbá
óraa'-iyanti túwááyaankaamba úwasa
9 tíyaafaiya'a fasi'aén-kwénómbá faféríyesa tiyánaesamo tiyáántámbo taantembá
mifá'nóríntónkó tiyóísántámbá tésa

10 miwí timéraampa'a waifain-áwááyaankaamba ésa waásimo faawanamó títe'o intembá séfataase-wiyonka'a miyá-fási'áémbá tokáawe.
11 Miwítí óraako aféúníyaim-baika'o káráwiyowin-awi'a Yúndaa-waasi-taaifinkemba Ípúru-aaimpinkemba Ápátoni suwasá Kíríki-waasi-taaifinkemba Ápóriyoni suwaná mináwíkóní áwáuma sáwí'o uwásúwáíwain-iye siyáawe.

12 Kemá Yóni awáné sé'a aifa-sáwí-méyámbá taí'áímba póna kae-sáwí-méyámbá wéraifo paápé
íníye kemá Yóni súne.
13 Wíyómpakewi séfataasenarau uwíyemba tufúkówana miwí tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwana Maníkón-aúranka'a korí-óntántámbó úmakon-taarera'a séfasefa'-ayaiyakemba aaigó aantemba súwa'a isááwánana
14 minkwíyómpákén-kísáú-wáási uwíyembo tokówintafena séna óraa'-nonkon-awi'a Yúférétísi-nompa'a wíyómpaken-kisau-waasi éíyaimba ándáfakemba faútinkaao súwasa
15 amu'ma'maésa íyúwana minkánáá túwana faútinkowasa kae'-áémpá'ó méron-kwaasi tiyuwésa moórá-aempa'o méron-kwaasi tínkamonasasa puwíwae sésa kuwasá
16 tiyáíyan-kwaasi ósifimbo kun-kwáásímó toráúsúmba sáwífa'a 200,000,000 waasin-owe isé'a
17 kaainkáámbó awánááwánda sáwífa'-osifimbo méron-kwaasi tíyaafaiya'-wenomba naaewé sokóne uriyoné miyán-kwénótómbá faféríyowa'a awánááwánasa ósi-ti'nontomba óraa'-iyan-a'nonkaamba fasi'aén-tí'nóntómbá wérowana tóipinkemba iyamá kéna úmúmba éna sáwí-wiyumba éna miyá úwasa
18 kae'-áémpá'ó méron-kwaasi tiyuwésa moórá-aempa'o méron-kwaasi tóipinken-tantaatamba tínkamuwasa pukáawe.
19 Minósísómbá ímba tóipin-aantemba fasi'aémbá tokáafo timéraanka'wara'a iyaankafayaan-á'nónkáámbá fasi'aémbá tokésa waási fowasá pukáawe.

20 Fowasá púwúmbanifo túnaron-kwaasi miwítí
sáwí-awau ímbo túwómba waántá-waasi-imayaa mósá marésa fí'o-fi'on-ontantane taaisanémó úmakon-tantaatafesa kesí maníkówé sésa ímba aúramba awánéna ímba aaí iséna ímba wénin-tantaakontafesa kesí maníkówé sésa imáyáa mósá ma'maé iyésa
21 miwítí sáwí-awau ímba tuwésa tínkamuwasa púwúwasa fintón-kwénesa úwaa'a wéfesa aare-úméné waai-úméné fí'o-fi'on-umene ésa miyá úmae iyáawe.

10

Kári'-wandaaigon-aai.
1 Miyá úmae iyúwa'a minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigo fasi'aéwí wíyómpakemba kuména ainánkó káátarowana a'nónká'á oisámbá tawentói úwana aafáúmó kúwáferenamo awairáára'o intembá óikakemba miyá úwana naamayáánkakembo iyamó kaintembá miyán-áísámáí úwana
2 kári'-aufai-wandaai faríyámai ayáámpimba tokéna ayáánúrapa'-aisamai uwí-nómpímbá taréna ayáánáépa'-aisamai marará taréna
3 waásimo inkáísóraan-kwa'a túwana wíyónaai afakaeté-i'a súwa'a
4 afakaeté-i'o wíyónaaimo
sún-aai aúfáífimba agaénae ówánana moóráwigo wíyómpakemba simásimena séna mináái aúpá'á wéraifo ímba aúfáífimba agauwó súwa'a
5 minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigo moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai
uwí-nómpímbá ténamo úwai ayáámba mósá tuwéna
6 Maníkó aasiyaasí maé'mae'o índawin-aúranka'a wíyóne mifá'ó wérain-tantaa'e marawé mifá'ó wérain-tantaa'e uwí-nóné miwán-arumpimbo wérain-tantaa'e úmakowin-aúranka'a óraaka séna ímba anekatá amu'máráananasa paápé índa-kanaa wétiye.
7 Naaófá'á Maníkó wení kísau-waasi wenááimo simátímakowisafena séna aúpá'ó tukáunda-aai paápé íníye siyáimba wíyómpakemba afa'móráenarau uwíyemba é'a tufúmba póna tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufínana mináái paápé íníye siyáiye.

8 Minkákémbá wíyómpakewi simásímakowi simásimena séna moórá-aisamai marará téna
moórá-aisamai táá'mai uwí-nómpímbá ténamo iwái ayáámpinkemba kári'-aufai-wandaai faríyásokaimba komauwó súwa'a
9 wempá'á wé'a sé'a kári'-aufai-wandaai simiyó séwánana séna maimái naaó. Enóipimba taakáámbá ínana enarumpimbá ikamá fáíníye súwa'a

10 minkwándáái maimái násuwaawanana sóipinkemba taakáámbá úwana
sirumpinkémbá ikamá fówana
11 minkákémbá simásimena séna aneka'á Maníkón-aai simátiminone. Fí'o-fi'on-tuwara'-
waasiye seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé fí'o-fi'on-aaimo sen-kwáásíyé kawáá-wáásíwára'é
Maníkómó índa-aai simátiminone simásímakaiye.

11

Maníkón-aaimo simátímakaayan-aai.

1 Simásimuwana moóráwigo naambó awaiya'matuwésamo on-ándámá siména
séna Maníkóní ámáán-damba koawaiya'maré póimo tufú'maimo agáén-ontan-taare
koawaiya'maré Maníkón-ímáyáámó on-kwáásí torausé
2 énifo naamaáífa'a ímbo awaiya'márénda ifátúwénasa úwoi-waasi ímba Maníkóní waási
tésa minkáwé'-náópa'a sáwí'o úmae iyíyamba kaumbo-áátáí úmai afa'mórae-wiyomba
maisuwésamo tai'áíyamba mindásafe naamaáífa'a ímba awaiya'maraaó.
3 Kae'nárai fasi'aémbá timé'a ti'máráanasarai wésarai tirumbó óyantafesarai fa-
fután-únánkwátói urésarai 1,260 kanaara'a kesáái érai'a simátíma'maesarai iyóyááye
simásímakaiye.
4 Fasi'aénkó marará'ó káráwiyaiwain-aúranka'a kae-táímá mintáígó arampinkémbá ma-
sawémbo fatíyón-taima wéraisana mintáígóní áwáuma minkwáásíyáí óye. Fasi'aénkón-
aúranka'a kae'-ómbá kúra'maraisana wéraisana minónkóní áwáuma minkwáásíyáí óye.
5 Minkwáásíyáísáfésa sésamo sáwí'a uwátinkanae síyanamo éna mindárai tóipinkemba
iyoronkó mindáraiti namuro-wáási káwíníye. Minkwáásíyáí sáwí'a uwátinkanae síyawi
miyámó íyamba kawíyasa puwónááwe.
6 Maníkó mindárai fasi'aémbá timúwasarai ímba aa'á tíno síyanaraimo éna Maníkón-
aaimo simátimiyan-kanaara'a ímba aa'á tíníye. Nonkóntáfésaraimo naae-nómbá uraaómó
síyanaraimo éna miyá íníye. Tí'a ínomo sésarai seyaafá'-úmbáí-tántáá'á waásifa'a
tíno-aaimo síyanaraimo éna miyá íníye.

7 Miyá ínasarai mindárai Maníkón-aai simátímakaiyana aféúmbó ímbo wéraim-
baipinkewi ténа tiyéna íyáákainasarai puwíyana
8 óraa'-naopa'-marupa'a mindárai túma wéíniye. Kentí Fasi'aénkó aaraa-táíyá'ó
pukáipa'a mindáókon-awi'a waé'mai-awi'a Sóndómu-naopa'e Ísípifa'e mifá'á mindárai
túma wérainasa
9 fí'o-fi'on-tuwara'-waasiye seyaafá'-ándáfákén-kwáásíyé fí'o-fi'on-aaimo sen-kwáásíyé
seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé tóso esa mindárai túma taawánésa sésa ímba utaaró síyana
kaumbo-kánáá úmai éíyainkomba wááwái íníye.
10 Maníkón-aaimo simátímakaayandarai marapá'-wáásísáfésarai sáwí'a owé séyááyan-
aaigo tirunkó sáwí'a íníye. Mindásafena mindáraimo puwíyantafena tirunkó kawe'á ínasa
aamoí ésa seyaafá-tántáá'á wenáma'-wenama'a ónááwe.
11 Minkáúmbó-kánáá úmai éíyainkomba wááwái Maníkó mindárai tááma timínasarai
íyáfasinesarai méyasa tuwánésa táátafesa íyana
12 wíyómpakemba moóráwigo óraaka simátimena séna maafá'á íyókaiyo sínasarai
ainánká'á iyíyasa kentí namuro-wáási tuwánáíyana
13 miyá íyan-kanaa óraa'-marimo táínda óraa'-naopa'a afa'éíyain-aempa'a úwoi
méraiyasa moórá-aempa'a naambá tawisínaawisi úmai sáwífa'-waasi 7,000 waasi
puwíyasa úwoimo túnaraiyan-kwaasi tata'á ínasa táátafesa ésa Maníkóntáfésa wení
áwáuma fí'oran-awaun-iye sénááwe.

14 Kemá Yóni miyán-kááínkáámbá awáné sé'a miyá umbá póna kae-sáwí-méyámbá
tai'ówana ánaae-sawi-meyamba kárika'a tíníye súne.

Ánaaen-uwiyembo tufúkáin-aai.

15 Minkákémbá wíyómpakewi afa'móráenarau uwíyemba tufúkówana miwí tínaaemba
moóráwigo uwíyemba tufúwa'a isááwánasa wíyómpa'a sáwífa'nanka sésa
marapá'-wáásíyá'ó kawáán-uráawi taí'ááwasarai kentáási Fasi'aénkóe
íyáfasinankaiwaiye'a aasiyaasí kawáánúmae iyóyááye
16 suwasá moórá-waai úmai éíyain-oraa'-waasi Maníkóní ewaa'á kawáánuwai méron-
aempa'a mésa aísamaifimba kífaesa wen-ímáyáá ésa áwí'a mósá marésa
17 sésa
Maníkó Fasi'aénkóo seyaafá-fásí'áémbó tokáandawi aifa'á mé káfé'wara'o méraandawi e
sáwífa-fasi'aemba toké waásiya'a ómbare kawáánónda póta súwisa súne.

18 Seyaafá'-máráfákén-kwáási embá aaisambá aééwa káfé'a miwímó aaisambó tíyínda-
kanaan-iye. Pukáan-kwaasi miwí táái tísai úmai isé ení kísau-waasi enááimo
simátímakaawiye óraa'-waasiye úwoi-waasiye miwí en-ímáyáá mósá marésa enáwí'o
mósá márááwiye kawe'-méyámbá timé marapá'á sáwí-kisaumo maiyáawi sáwí-meyamba
timínone
siyáawe.
19 Suwaná minkákémbá wíyómpa'a Maníkóní ámáán-dankoni ontá tigúwa'o
awánááwánda minámáán-dáúmpá'á tawaá wérowana naaófá'ó Maníkó Mósesembo
simámakon-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaiya'o agaimái mimpímbó
makón-tawaama awánááwánana wíyónaai súwana aafáyáu torówana óraa-kaugau súwana
óraa'-marima tówana óraa-kaiyaramba kumúwana miyá úwa'a awánaraumne.

12

Aaregónté arááínkónté-taai.

1 Awánááwánda wíyómpa'a aiyowái'a éna waásimo aráátímín-aiyowai'a maarán-
áíyówái'a uráiye. Moórá-ininko mérowana aafáúgó wení unáánkwátóiyaamba
éna áúgomba ánáan-kwiyowana mérowana wíyónko aísamai-andampa'a wérowana
a'nómpímbá kámo'a wérowana minkámópímbá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-o'a
wérowana
2 ámúkwa'a mérowana wení kanaamá túwana iyámpóímo ma'ankáíndasafena áí'a
úwana wáá'a túwana
3 minkákémbá wíyómpa'a moórá-aiyowai'wara'a éna waásimo aráátímín-aiyowai'a
maará uráiye. Óraa'-araaimba ména naae-áúwárá'á éna afakaeté-a'nomba wérowana
a'nómpínkémbá siyáánkai-taanaimba wérowana íyáákaraiwaini kámo'a afakaeté-kamo'a
a'nómpímbá wérowana
4 kae'-áémpákén-ó'á étuwena moórá-aempaken-o'a améraantamba wiyúsuwowana
marapá'á kumúwana iyámpóímo ma'ankáínda-ininkoni ewaa'á ména ma'ankáína'a tufú'-
nasuwánae séna mérowana
5 waai-iyámpói ma'ankówana óraa'a éna seyaafá'-máráfákén-kwáásíyá'ó fasi'ámai
kawáánínda-iyampoi ma'ankówana Maníkó káráwindasafena miníyámpói ááéma mósá
tafímarena wemá kawáániwaini ayái-afara'a móankowana
6 minininkó inkaiséna máásai-marafa'a wéna Maníkó wentáfé'a to'mayaa
uwánkanaumne siyópa'a koména ayáátááka'a 1,260 kanaa komérowana Maníkó
kawáán-uráiye.

7 Kawáánúwasa wíyómpa'a tiyésa Maníkóní kísau-waasiya'o káráwiyowin-awi'a Máíkéri
wení kísau-waasiye arááínkówé wení kísau-waasiye tíyówasa
8 Máíkériye wení kísau-waasiye íyáákesa wíyómpakemba arááínkóné wení kísau-waasiye
watuwésa
9 óraa'-araainkomba famétukaawe. Naaófá'á marapá'á iyaankafayaambá úkéna
wenáwí'a waántáwanko póna marapá'-wáási karo'-áái simátíma'maena íyísasa érai'a siyé
sewaná waási símai sáwí'a wéuwatinkaiye. Wenté wení kísau-waasise'a famétuwowasa
marapá'á kunkáawe.

10 Kúmúwa'o isááwánda wíyómpa'a moóráwigo óraaka séna
Maníkón-aúranka'a ména kentáási waásisafena sáwí-waasin-owe karo'ó símae
iyáiwaimba famétúwáísana marapá'á kúmísana póna Maníkó waántáwankomo
ta'ótokaimpinkemba kentáá méwésiyaiye. Kentáárá'á kawáánéna fasi'aén-úranko
póna méwésiyaisata awánaraumne. Maníkó ai'marówana marapá'ó kunkáiwaini
fasi'aéntá awánaraumne.
11 Ísu sipisípi-araakaawi miwítí sáwí-meyambo maiyáiwai puwúwana wení naaemá
kunkáimba pósa Maníkón-aai arupíse úmai simátíma'maesa iyésa sínkamiyata puwúnafo-
imayaa ímba umbá fasi'arésa waántáwankomba íyáákaraawe.
12 Kembiwí
wíyómpa'o méraawi minááísáfé'a imáyáa é'a aamoín-oro. Énifo marapá'é uwí-
nómpá'émó méraan-kwaasi óraa'-umbai-tantaa'a kempá'á tínífo káráwiyoro.
Maníkó waántáwankomba tufuwínda-kanaa ampáámbá isaná póna waántáwanko
iséna áyánte'a wéifo káráwiyoro
wíyómpakewi siyáiye.

13 Súwana minárááínkón-áwí'a waántáwanko imáyáa éna wíyómpakemba kembá
famétúwáísa'a marapá'á kumbéraumne séna waai-iyámpóímo ma'ánkaron-ininkomba
wa'maéna kúwana
14 aráááínkó minininkómbá tufúwífo séna Maníkó óraa'-embontaanko ayóíyáámbá kae'á
amúwana farafámaena máásai-marafa'a wentáfénamo to'mayaa uwánkaropa'a kúwana
Maníkó kaumbo-áátáí úmai afa'mórae-wiyomba káráwiyaiye.
15 Aráááínkó minininkómbá wa'maéna ói'a káá'maena nombá umpíyankaanana
mae'maéna kóínkwae séna wa'maéna kúwana
16 maragó áwa'nai ena weyáárika'a maramá karaisúwana wenóipinken-donko
mimpímbá kumúwana
17-18 aráááínkó minininkómbá áyántafena uwánkena imáyáa éna séna wenáráá'marinte'o
é'a tiyánaumne-imayaa uráiye. Wenáráá'marimba miwí Maníkón-aai ísámai kawe'á ésa
Ísu siyáin-aaimo simátíméwin-owe. Tiyánaumne séna uwí-nónáwáífa'a to'mayaa uréna
méraiye.

13

Óraa'-afaa-poigon-aai.

1 Mérowana awánááwánda moórá óraa'-afaa-poigo uwí-nómpínkémbá iyéna afakaeté-
a'nomba wérowana taánáímba a'nómpínkémbá siyáánkai iyówana íyáákaraiwaini kámo'a
siyáánkai mintáánáímpímbá wérowana Maníkóntáfésa símai sáwí'o uwánkaron-aai
a'nómpínká'á agaimái makówana
2-3 wemá óraa'-afaa'-iyankaamba ména aísamaima óraa'-iyanko aísamaiyaamba úwana
ói'a afáá'-íyán-óikaamba wérowa'a awánááwánana ááéma moóráwigo puwínkwae séna
tufúkón-afima kawáúgun-afima wérowana tufúwana ímbo puwúmba úwoi mérowana
aráááínkó wení fasi'aémbá aména simámena séna marará'ó kawáánúndafa'a kawáánuwo
súwasa seyaafá'-máráfákén-kwáásí awánésa táátafesa ésa kentáásí óraakon-iye sésa
wenaráááíma waésa
4 aráááínkó óraa'-afaa-poigomba fasi'aémbó ámakontafesa aráááínkón-ímáyááwárá'á
mósá marésa óraa'-afaa-poigon-imayaa mósá marésa sésa óraa'-afaa-poigo íyáákaraimba
pósa ímba kanaa'á tiyánkanaawe siyáawe.

5 Suwaná Maníkó mináfáá-pói é'ankowana ména wenáúma maimaé iyéna Maníkómbá
símai sáwí'a uwánkowana kaumbo-áátáí úmai afa'mórae-wiyomba Maníkó é'ankowana
ména
6 Maníkómbá símai sáwí'a uwánkena wenáwí'a símai sáwí'a éna Maníkómó méraipa'a
símai sáwí'a éna wíyómpa'o méraawi símai sáwí'o uwátinkomba isááwánana
7 Maníkó é'ankowana ména Maníkóní waásise tiyéna miwí íyáákena seyaafá'-
ándáfákén-kwáásíyé fí'o-fi'on-tuwara'-waasiye fí'o-fi'on-aaimo sun-kwáásíyé seyaafá'-
máráfákén-kwáásíyá'é kawáánúwasa
8 seyaafá'-máráfá'ó méron-kwaasi óraa'-afaa-poigon-imayaa mósá makáawe. Maníkó
maramá ímbo úmakonka'a sipisípi-araakaawi kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai pukáiwai
wení aúfáífimba maé'mae'o íyan-kwaasi-tuwi'a agaimakáífo mináúfáífímbá túwí'a ímbo
agaiyáin-kwaasi óraa'-afaa-poigon-imayaa mósá makáawe.

9 Kemá Yóni súnda ísáán-kwaasi pó'a mináái ísámai kawe'án-oro.
10 Ándáfa'o mótinkanae sésamo ésa miyá ónááwe. Tínkamonasa puwíwae sésamo
ésa miyá ónááwe. Mindásafesa Maníkóní waási ímba Maníkómbá aúwémba wenká'á
timankúnkúmba fasi'ámai oro kemá Yóni súne.

11 Minkákémbó awánááwánda moórá-afaa-poigo marafínkémbá iyéna sipisípi-
araakaamba éna a'nómpínkémbá kae-táánáímbá wérowana amóísáúmba aráááínkó
amóísáúnkaamba éna
12 aifa'ó iyún-afaa-poigon-aúranka'a ména fasi'aémbá wenkákémbá maéna kísauma
wémaena seyaafá'-máráfákén-kwáásísáféna séna óraa'-afaa-poigon-imayaa mósá
máráaro séna ááémo moóráwigomo puwínkwae séna tufúwana úwoimo mérowintafena
aifa'ó iyún-afaa-poigontafena mináái séna
13 fí'o-fi'on-kisau
ímbo awánaron-kisau maéna séna wíyómpakemba iyamá kumuwó súwana waási
túranka'a kumúwana
14 Maníkó é'ankowana ména aifa'ó iyún-afaa-poigon-aúranka'a fí'o-fi'on-kisau
ímbo awánaron-kisau maéna marapá'-wáásí sáwí-ampa'a tafisímai méwétiyuwena

simátimena séna óraa'-afaa-poigo áúraambo úmaraiyana wenáwí'a óraa'a íno séna
ááémo moóráwigomo puwínkwae séna tufúwana úwoimo mérowintafena mináái súwasa
isésa miyá uwaná
15 Maníkó é'ankowana ména aifa'ó iyún-afaa-poigo áúraambo úmárówimba ááma
amúwana aaí séna ken-ímáyáá ímbo mósá makáawi tínkamiyasa púwóro súwasa miyá
uwaná
16 marafínkémbó iyáiwai óraaka súwasa óraa'-waasiye úwoi-waasiye óntawara'-waasiye
óntaiyain-kwaasiye úwoimo nún-kwaasiye wayó-kísáúmó máén-kwaasiye miyáumai-
waasi óraa'-afaa-poigoni aúfái agaésa tuwímbai túwayaanka'a agáúwasa tuwímbai
tiyáánúrapa'a agáúwasa
17 tuwímbai mináfáá-póígón-áwí'a agáúwasa tuwímbai nambá agaésa mindámbágóní
áwáuma wenáwí'o agaimárón-kwaasi tómbá méyánuwasa ímbo miyán-áúfáímó
agaimárón-kwaasi ímba tómbá méyánuraawe.

18 Kemá Yóni súmpo mináái kawe'-úmai imáyáan-oro. Kawe'-ímáyááwárá'-wáási
mindámbágóní áwáuma isánááwe. Wenáwíkaken-aufaigoni nambamó torausíyamba 666
íníye kemá Yóni súne.

14

Aú-imo siyáan-aai.
1 Minkákémbó awánááwánda kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai moórá-omapa'a
minómákón-áwí'a Sáíyóni-omapa'a mérowasa wesé'a sáwífa'-waasi mésa wenáwí'e
afowán-áwí'e túwayaanka'o agaimakón-kwaasi 144,000 waasi mérowa'a
2 isááwánda wíyómpakemba noniyasáúrakembo sintenkáámbá súwana wíyónaai sin-
tenkáámbá súwana sáwífa'-waasimo uwíyembo tufúwówanamo sintenkáámbá súwa'a
isááwánasa
3 kawáániwaini ayái-afagon-aúrampa'a mésa éíyaimbo túnarowi túranka'e óraa'-waasi
túranka'e mésa aú-ima sésa marapá'-wáásífínkémbá Maníkó méyámbakain-kwaasi aan-
temba mi-144,000-wáási minímá kanaa'á sésa
4 miwí ímba aare-úmémbá ésa arupíse úmai mésa kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai
aráái wáúwana wemá waásifinkemba méyámbarena Maníkóntáféna séna miwí kesí waási
ésa ení waásiwara'a ombá pósa ánaaemba fí'o-fi'on-kwaasi miyá ónááwe súwasa
5 miwí ímba karo'-ááí sésa miwífímbá ímba sáwí-aai wérowi mináú-ímá suwa'á
ísaraumne.

Wíyómpaken-kisau-waasiyau-taai.
6 Minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigo sanaan-úramba farafámaena
ásé-aai waé'wae'o índa-aai marapá'ó méron-kwaasisafena seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé
seyaafá'-ándáfákén-kwáásíyé fí'o-fi'on-aaimo sun-kwáásíyé fí'o-fi'on-tuwara'-waasiye
miyáumai-waasisafena simátimindasafena farafámae wénena
7 óraaka séna Maníkó aaifimbó maitinkáínda-kanaa tifo Maníkón-áároi inkaisé'a
wentáfé'a wení áwáuma fí'oran-awaun-iye seró. Wíyóne marawé uwí-nóné non-úrane
úmakaiwain-imayaa é'a áwí'a mósá máráaro wíyómpaken-kisau-waasigo siyáiye.

8 Súwana wenánaaembo wíyómpaken-kisau-waasigo túwai séna óraa'-naokon-awi'a
Pépíróni-nao'a tawisínaawisi uwáguraiye. Miyá úwasa mindáópaken-kwaasi seyaafá'-
máráfákén-kwáási sáwí-ampa'a tafisímai métínkówasa fí'o-fi'on-tantaa'a sáwísáwí'a
uráawe minkwíyómpákén-kísáú-wáásígó siyáiye.

9-10 Súwana minkáé'nárai tínaaembo wíyómpaken-kisau-waasigo túwai óraaka séna
waásimo óraa'-afaa-poigon-imayaawe wenáúraambo úmárówin-imayaawe mósá máráán-
kwaasi Maníkó aaisambá tiyíníye. Mináfáá-póígóní aúfái túwayaanka'e tiyáánka'e
agaimakáan-kwaasi Maníkó aaisambá tiyéna ímba kári'-aisamba tiyínífo óraa'-aisamba
tiyínasa wíyómpakemba kawe-kísáú-wáási túranka'e kentáási sáwí-meyambo maiyáiwain-
aúranka'e iyamó wégaipa'a sáwí-wiyumbo ún-ontamba agaimakáipa'a mésa títe'a ínasa
ménaawe.
11 Iyafínkémbó úmúmbo iyíntemba aasiyaasí títe'a úmae iyíníye. Óraa'-afaa-poigon-
imayaawe wenáúraambo úmárówin-imayaawe mósá márááwi mináfáá-póígóní aúfái
tine'ó agaimakáawi ímba saagésa aasiyaasí títe'a úmaena iyíníye.

12 Kemá Yóni súmpo Maníkóní waási ísáaro. Maníkón-aai wétawiyafe'a Ísuwe'o
kááísamai

méraawi fasi'ámai méraaro kemá Yóni súne.

13 Minkákémbó isááwánda moóráwigo wíyómpakemba simásimena séna maanááí aúfáí-
wandaaifimba agauwó. Káfé'wara ánaaenkwara'a Fasi'aénkóe'o kááísamai méraawi
puwíyanamo éna Maníkó kawe'á uwátinkainiye. Maníkóní ámútanko simásimena séna
minááí érai'-aain-iye. Káfé'a kísau maésa ánaaemba saagésa miwítí kísaufinkembo paápé
índa-tantaa'a miwífá'á wérainiye simásímakaiye siyáiye.

Waásisafena waé'mai-aaimo siyáin-aai.

14 Súwa'o awánááwánda moóráwigo waási-úrankoraawi waén-áínánká'á ména
a'nómpímbá íyáákaraiwaini kámo'a korí-óntántámbó úmakon-kamo'a wérowana
ayáámpimba áwááise'o tómba taéfaem-paepae'a tokówana

15 minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo wíyómpa'-amaan-daumpakemba
kúwákárúwena ainánká'ó mérowintafena óraaka séna marapá-tómbá fasi'aráífo tómbó
fakárénda-kanaan-ifo taéfaem-paepae'a toké fakaraaó súwana

16 ainánká'ó mérowi wení taéfaem-paepae'a tokéna mintómbá fákákaiye.

17 Fakarówana minámáán-dáúmpákémbá ánaaembo kúwákárúwowi wewárá'á áwááise'o
tóm-paepae'a taéfaem-paepae'a tokówana

18 moóráwigo wenánaaemba wíyómapaken-kisau-waasigo iyará'ó káráwiyowi póímo
tufú'maimo agáén-ontan-taarerakemba kúwákárúwena áwááise'o tómba taéfaem-
paepae'a tokówintafena óraaka séna marapá'á ándá-aramba áfun-kaifo ení taéfaem-
paepae'a toké minándá-árámbá fakaraaó súwana

19 iséna minándá-árámbá fáká'makaiye. Tísamaifimbo makésamo mapamíyanamo
anombó kumínasamo uwíyan-aempa'a makáiye. Minándá-áránkóní áwáuma sáwí-
waasimo

éna Maníkó óraa'-aisamba tiyéna ándá-arambo mapamíyantemba miyá éna

20 ándá-arambo mapamíyan-aempa'a óraa'-naokoni awáífá'á mináémpákáámbá waási
tufúkáiye. Ándá-aran-anombo kúmíntemba miwítí naaemá kuména piri'-nónkáámbá
kumémena waási maamíntena ayáátááka'a kunkáiye.

15

Afakaeté-sawi-meyankon-aai.

1 Kumúwa'o awánááwánda wíyómpa'a aiyowáí'a éna waásimo aráátimiyan-i'a úwana
sáá'a úwana afakaeté-sawi-tantaa'a wérowasa wíyómpakemba afakaeté-kisau-waasi
mésa misáwí-tántáá'ó timíyanesa ésa mináfákáété-sawi-meyamba timíyanamo misáwí-
méyámbó tai'áínanamo éna Maníkóní aaisambá tai'áínda awánaraumne.

2 Awánááwánda waaúnkáámbá sámo kaimbá wérowana tuwímbai iyaráámbá
kówasa mindón-áwáífa'a waási mésa ímba óraa'-afaa-poigon-imayaawe wenáúraambo
úmárówin-imayaawe ímbo mósá márááwi wení nambamá tine'á ímbo agaimakáawi
óraa'-afaa-poigombo íyáákarowi mérowana Maníkó uwíyemba tímakowasa tokésa

3 imá sésa Maníkóní kísau-waasigon-awi'a Mósesente kentáási sáwí-meyambo
maiyáiwainte'a imá simátinkesa maará siyáawe.

Emá Fasi'aénkó Maníkó seyaafá-fási'áémbó tokáandawi ení kísau fí'oran-kisaumo máénda
awánéta sáátafeta únasa emá seyaafá'-máráfákén-kwáásíyá'ó kawáán-uráandawi
ení kísau arupíse úmai kawe'-úmai wémaene.

4 Fasi'aénkóo e aantemba fí'oran-kawe'a úmai fí'onka'o méraandawimba pósa seyaafá'-
wáási enáároi inkaisésa ení áwáu fí'oran-awaun-iye sénááwe. Ení kawe-kísáú aantembo
máénda paápé uráisasa awánésa seyaafá'-máráfákén-kwáási empá'á tésa en-ímáyáá ésa
enáwí'a mósá maránááwe

nonáwáífa'o mérowi minímá siyáawe.

5 Suwa'á minkákémbó awánááwánda wíyómpa'a ámáán-daumpa'a Maníkóní ufaen-
úran-daumpa'a ontá tigurówasa

6 wíyómpakemba afakaeté-kisau-waasi afakaeté-sawi-meyambo timíyawi minámáán-
dáúmpákémbá kúwákárúwesa waén-únánkwátói súgáyáagayaamo ún-unankwatoi urésa
tíyaafaiya'a uriyon-tú'wáánkáú urówasa

7 éíyaimbo túnarowifinkemba moóráwigo afakaeté-taufa'a timúwasa mintáúfápímbá
Maníkó aasiyaasí maé'mae'o índawimo aaisambó sínda-tantaa'a wérowana

8 naaúmpa'o úmúnte'o intembá Maníkóní ámáán-daumpa'a wení fasi'aénkóe wení
fí'oran-awaugoni ságoe'a óraa'a úwasa waási ímba kanaa'á mindáúmpá'á iyésa afakaeté-
kisau-waasi afakaeté-sawi-meyamba tímatuwe'e sésa mindáúmpá'á ímba iyáawe.

16

Maníkó aaisambó tíkain-aai.

1 Minkákémbó isááwánda ámáán-daumpakemba moóráwigo mináfákáétéwisafena
óraaka séna afakaeté-taufapinkemba Maníkó aaisambó tiyínda-tantaa'a marapá'á
fayáúsu'maraaro súwana
2 mináfákáétéwifinkemba aifarááwí wení táúfapinkemba marapá'á fayáúsuwowasa
óraa'-afaa-poigoni aúfái tine'á agaimakésa wenáúraambo úmárówin-imayaa mósá
makáawifa'a óraa'-namontomba túwawaapimpa'a kówana títe'a uráiye.

3 Úwana wenánaaembo mérowi wení táúfapinkemba uwí-nómpá'á fayáúsuwowana uwí-
nónkó púwón-kwaasiti naaeráámbá úwana uwí-nómpínkén-kwámbá putásaraiye.

4 Putásowana minkáé'nárai tínaaembo mérowi wení táúfapinkemba nonaumpimpá'á
fayáúsuwowana naae-nómbá úkúwa'a
5 minkákémbá isááwánda wíyómpaken-kisau-waasigo nonká'ó káráwiyowi séna
emá kawe'-úramba úmai méraandawi aifa'á
mé káfé'wara'o méraandawi misáwí-méyámbó tímakaanda kawe'-úmai arupíse uráane.
6 Ení waásiye enááimo simátímakaawiye tínkamuwasa pukáantafe naae-nómbá
útínkaraane. Mindásafe kawe'á wée miwítí sáwí-kisaugon-anondáá tímakaane nonká'ó
káráwiyowi súwa'o
7 isááwánda moóráwigo póímo tufú'maimo agáén-ontan-taarerakemba séna
Maníkó Fasi'aénkó seyaafá-fásí'áémbó tokáandawi misáwí-méyámbó tímakaanda
kawe'-úmai arupíse uráane
siyáiye.

8 Súwana minkáúmbónárau tínaaembo mérowi wení táúfapinkemba aafáúrá'á
fayáúsuwowana Maníkó é'ankowana waási tine'ó iyamó kaintembá aa'á kéna tinepái
fí'oraumai kówana
9 títe'a úwasa Maníkómbá símai sáwí'a uwánkesa Maníkómpákémbá misáwí-méyámbá
wétiye sumbánifo miwítí sáwí-kisau ímba tuwésa Maníkómpá'á tésa wení áwáu fí'oran-
awaun-iye ímba siyáawe.

10 Ímba suwaná minéíyáíndárau tínaaembo mérowi wení táúfapinkemba óraa'-afaa-
poigo waásiya'o kawáán-urópa'a fayáúsuwowana kumeu'á úwasa wemó kawáán-urówi
kumeu'-áémpá'á mésa títe'a úwasa wáá'a tésa tinááfí wéunkutesa
11 títe'a úwana námomba kóntafesa Maníkó wíyómpakewimba símai sáwí'a
uwánkómbanifo ímba sáwí-kisau tuwésa wempá'á tiyáawe.

12 Ímba tuwaná miséfátáásénárau tínaaembo mérowi wení táúfapinkemba óraa'-nonkon-
awi'a Yúférétísi-nompa'a fayáúsuwowana mindómbá kará'náguwasa aafáúmó íyáúsun-
aempa'-marafa'a kawáán-urówiti aambá wíyúntafena mindómbá kará'náguraiye.

13-14 Mindómbá kará'náguwa'o awánááwánda arááínkón-óipinkemba sawaímá túwana
óraa'-afaa-poigon-óipinkemba sawaímá túwana karo'-ááímó simátímakowin-óipinkemba
sawaímá túwasa minkáúmbó-sáwáígó tirumpimbá kaumbo-sáwí-ámútámbá mésa fí'o-
fi'on-kisau ímbo awánaron-kisau maésa Maníkóe'o tíyénesa seyaafá'-máráfá'á wénesa
kawáá-wáásí tí'maesa Maníkó seyaafá-fásí'áémbó tokáiwaini óraa-kanaa tíyénesa
tiyáawe.
15 Kemá Yóni simátime'a súne. Ísu séna umén-kwáásímó kafífímbó tentembá ímba
ísarenka'o kúmónda simu'marésa unáánkwátói úmaresa méraiyawi ímba unáánkwátói-
iyaintafesa tigaemá ónááwe Ísu siyáiye kemá Yóni súne. Awánááwánda
16 minkákémbá kawáá-wáásí tí'maesa moórá-aempa'a máúpa'a Yúndaa-waasi-
taaifinkemba Ípúru-aaifinkemba Áámágétoni-marafa'e sésa túwaandu uráawe.

17 Uwaná mináfá'móráénarau tínaaembo mérowi wení táúfapinkemba fiyúndámo
torópa'a fayáúsuwowana moóráwigo ámáán-daumpa'o kawáániwaini ayái-afarakemba
óraaka séna seyaafá-kísáú taí'áwiye súwana

18 wíyónaai súwana káúgau súwana aafáyáu torówana óraa'-marima téna marapá'á
waási ááémo méronkakene káfé'wara'o méraanka'e miyám-bárímá ímba wétaiye.
19 Óraa'-naopa kaumborá'á maramá karuména tawákaa'-úwana seyaafá'-máráfá'á
óraa'-naopimpa'a tawisínaawisi úwana Maníkó Pépíróni-oraa'-naopaken-kwaasi sáwí'o
umbá Maníkó imáyáa éna aaisambá tiyéna miwítí sáwí-meyamba óraa'a timúwana
20 nonafufumpa'-márámá seyaafá'á maamíntasuwowana omátomba arúwáísé
uwágúwana
21 wíyómpakemba óraa'-umbaimo tain-óntánkáán-kááíyaramba kuména waási
tínkamuwasa Maníkómbá símai sáwí'a uwánkaraawe. Óraa-kaaiyaramba óraa'a sáwí-
meyambo timúntafesa Maníkómbá símai sáwí'a uwánkaraawe.

17

Pépíróni-waasi waé'mai-aaimo siyáin-aai.

1 Sáwí'a uwánkówana wíyómpakemba afakaeté-kisau-waasi afakaeté-taufa'o
tokówifinkemba moóráwigo simásimena séna tina'á aankaró'-ánká'ó nín-ininkomba sáwí-
meyambo maínda aráánáméno. Mininínkóní áwáuma óraa'-naopa'a sáwífa'-nonawaifa'-
naopa'an-iye.
2 Mindáópaken-kwaasimo fí'o-fi'on-tantaa'o sáwí'o ombá seyaafá'-máráfákén-káwáá-
wáási miyá uráawe. Uwóí'o on-dómbó nésamo uwói'o ontembá mindáópaken-kwaasi
sáwí'o ombá fí'o-
fi'om-barafaken-kwaasi tuwánésa miyá uráawe simásímakaiye.

3 Simásimuwana Maníkóní ámútanko kempímbá óraa'a uwásinkowana
minkwíyómpákéwí sí'maena máásai-marafa'a mósinkowa'o awánááwánda moóra-
oraa'-afaa-poigo moórá-inimba ayáátuwena ména áúwawaa'a naae-áúmá úwana
Maníkómbá símai sáwí'a uwánkaron-aai ane'á agaimakówana afakaeté-a'nomba úwana
miná'nómpímbá taánáímba siyáánkai íyáúsurowana
4 mininínkóní unáánkwátói tuwímbai naae-únánkwátói úwana tuwímbai sokón-
unankwatoi uréna wení to'waai-tántáá'á sáwífa'-ontamba tuwéna maimái uwásokena
korí-óntántámbó úmakon-don-anama ayáámpimba tokéna mindón-ánáfímbá sáwí-tantaa'-
aantemba ówitena waási sáwísáwí'o uwáíní áwáuma mindón-ánáfímbá wérowana
5 aúwayaanka'a agaimaréna séna óraa'-naopa'-awi'a Pépíróni-naopa'a aankaró'-ánká'ó
nówi tinówa é'a marapá'ó sáwísáwí'o owí tinówa úne agaimaréna súwana
6 Maníkóní waásiye Ísun-aai simátímakowiye tínkamuwasa púwúwana uwói'o on-dómbó
nésamo uwói'o ontembá mininínkó tínkamena uwói'a úwa'o awánááwánda sáá'a úwana
7 wíyómpakewi simásimena séna ímba áá'a íno. Mináfáá-póígó mininínkómbó
ayáákaimba afakaeté-a'nomba iyáísana siyáánkai-taanaimbo wéraiwaiye mininínkónté
miwítí áwáuma simámenaumne.
8 Awánáánda-afaa-poigoni áwáuma ááéma ména pukáimba póna aféúníyaim-
baipinkemba íyáfasinainana Maníkó taí'ásuwainiye. Maníkó maramá ímbo úmakonka'a
maé'mae'o íyan-kwaasi-tuwi'a agaimaréna ímbo túwí'o agaiyáin-kwaasi mináfáá-pói
íyáfasinainda awánésa táátafesa ónááwe. Ááéma ménamo pukáimba íyáfasinaindasafesa
táátafesa ónááwe wíyómpaken-kisau-waasigo simásímakaiye.

9 Simásimena séna kawe'-ímáyááwáráwí minááígóní áwáuma isánááwe. Mináfákáété-
a'nonkoni áwáuma afakaeté-omapa'a mininínkó méraipa'an-iye. Miná'nónkóní
áwáuwara'a afakaeté-kawaa-waasin-owe.
10 Mináfákáété-kawaa-waasifinkemba séfataase kawáán-urésa púwúwana moóráwigo
méraimba póna moóráwigo ánaaemba paápé éna kárika'a méíniye.
11 Mináfáá-póígó ááémo ménamo pukáiwaini áwáuma mináfákáété-kawaa-waasi
tínaaemba kawáánindawi éna mináfákáété-kawaaraamba miyá ínana Maníkó
taí'ásuwainiye.
12 Siyáánkai-taanaimbo wéraiwaini áwáuma siyáánkai-kawaa-waasi kawáá-kísáú ímba
maiyésa ánaaemba óraa'-afaa-poigoni fasi'aémbá maiyésa ampáánká'á kawáánónááwe.
13 Miwítí fasi'aémbá waásiya'o kawáán-íyantafesa mimbórá-ímáyáá ésa óraa'-afaa-
poigon-imayaa ésa
14 kentáási sáwí-meyambo maiyáiwaimba tiyáíyana wemá íyáákena seyaafá-
fási'áénkwárá'-wáási wení fasi'aénkó íyáákaraiwai póna seyaafá-káwáá-wáásíyá'á
kawáán-uráiwai póna íyáákainiye. Táántena kesí waásin-owe siyáisasa wembá ímba
auwésa wenaráámo wáéwi íyáákaindara'a wesé'a méranaawe wíyómpaken-kisau-
waasigo simásímakaiye.

15 Simásimena séna awánáánda-nonkoni áwáuma aankaró'-ánká'ó nín-ininkomo méraindonkoni áwáuma sáwífa'-waasi seyaafá'-máráfákémbá fí'o-fi'on-tuwara'-waasi fí'o-fi'on-aaimo sen-kwáásín-owe.
16 Afáá-póígóe siyáánkai-taanainkwara'o awánáándawi aankaró'-ánká'ó nín-ininkomba tíyántafesa uwánkesa sáwí'a uwánkesa unáánkwátói faú'máéwana unáánkwátói-iyaimba mérainasa ama'á násuwesa ayáántámba agaisuwánááwe.
17 Maníkó misáwí-wáási imáyáa timúwasa mimbórá-ímáyáá ésa waásiya'o kawáání-fási'áémbá óraa'-afaa-poigomba amésa pósa Maníkóní imáyáafinkeni'a íyana Maníkómó siyáin-aai paápé íníye.
18 Minínímbó awánáánda-ininkoni áwáuma óraa'-naopakewi seyaafá'-máráfákén-káwáá-wáásíyá'ó kawáánowin-owe wíyómpaken-kisau-waasigo simásímakaiye.

18

Pépíróni-naopa'o tawisínaawisi uráin-aai.

1 Simásimuwa'o awánááwánda moórá-kisau-waasigo wíyómapakemba kuména óraafasi'aemba tokéna wenanekembá marará'á kusán-kwégowana
2 óraaka séna tawisínaawisi uráimba óraa'-naopa'-awi'a Pépírónifa'a tawisínaawisi uwáwisana sáwí-amutantone fí'o-fi'o-sawi-tantaa'e mindáópa'a méraisana sáwí-numawe inkáísón-dumawe mifá'á méraiye.
3 Pépíróni-naopaken-kwaasi fí'o-fi'on-tantaa'o sáwísáwí'o umbá seyaafá'-máráfákén-kwáási tuwánésa miyá uráawe. Seyaafá'-máráfákén-káwáá-wáási Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba aráááwakaawe. Seyaafá'-máráfákén-kwáási óntamo tíma'maesa
nún-kwaasi óraa'-ontamba maénae sésa Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba aráááwakaawe. Mindásafena Pépíróni-naopa'a tawisínaawisi uwágúwana waási taí'águraawe siyáiye.

4 Minkákémbó isááwánda wíyómpakemba moóráwigo séna
kesí waásisono. Sáwí'o ontembá miyá ofáínifo mindáópa'a túwáaro. Miwítí sáwí-meyamba máéfainifo mindáópa'a túwáaro.
5 Pépíróni-naopaken-kwaasi sáwí'o úmae iyáamba Maníkó misáwí-tántáá'á imáyáa éna sáwí-meyamba wétimifo mindáópa'a túwáaro.
6 Maníkóo mindáópaken-kwaasi sáwí'o ontáfé sáwí'a uwátinkaao. Sáwífa'-i'a sáwí'o ontáfé kaesá-úmai sáwí-meyamba tíma'mae iyuwó.
7 Tiráááimo tain-kísáúmó maésamo sésa kawe-kísáúsá wémaumne sentembá títe'o índa-i'a uwátinke tirumbá sáwí'a uwátinkaao. Miwí túma maimaé iyésa sésa seyaafá'-máráfákén-kwáásíyá'á kawáánúndampo ímba keto'-ínínkáántá éta ifi'á tánaumne siyáawe.
8 Maníkó Fasi'aénkó aaifimbá maitínkáíwai seyaafá-fási'áémbó tokáimba póna mimbórá-kánáá sáwí-meyamba timínasa tuwímbai puwíyasa ifi'á táíyana aawaimá
táínasa puwíyana mindáópa'a iyamá káwíníye
siyáiye.
9 Simásuwena séna seyaafá'-máráfákén-káwáá-wáásísómbá Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba aráááwaesa fí'o-fi'on-tantaa'a sáwí'o owí mindáópa'a iyamó káínda-umumba awánésa toikafó-í'a urésa ifi'á tánááwe.
10 Miwítí sáwí-meyamba awánésa tata'á ínasa táátafesa ésa némpa mésa sésé'á ésa sésa óraa'-naopa'a Pépíróni-naopa'o awánáúndasa siruntá wéiye. Fasi'aén-dáópa'a isaná mimbórá-kánáá sáwí-meyamba tiyáiye sénááwe.

11 Síyasa Pépíróni-naopaken-kwaasi óntama ímbo méyánuronka'a pukáantafesa mindásafesa seyaafá'-máráfá'á óntamo tíma'mae nón-kwaasi ifi'á tánááwe.
12 Miwítí óntama tíma'mae nón-ontama óraa'-ontamba tuwésa kawe'-óntámbá fí'o-fi'on-ontamba méyánuraan-ontane kawe'-únánkwátói tuwímbai sokón-unankwatoiye tuwímbai naae-únánkwátóiye taaimá kawe'-wíyúmbó in-tááíyé tuwímbai-tantaa'a pói áwááyaantamba ésa taaisambá ésa naae-óntántámbá ésa fasi'aén-óntántámbá ésa aúfáíwara'-ontantambo úmakaan-tantaa'e
13 asaa-wiyún-kánámá tómpímbó uwándaan-kanawe asaa-wiyúmbó ún-kanawe asaa-wiyúmbó úm-basawene ándá-aran-done masawéne kanaráán-tóné antiríyáán-tóné póíma tuwímbai purumakawé sipisípiye ósiye póímo maimaé nón-taone wayó-kísáúmó máén-kwaasiye miyám-baaran-tantaa'a Pépíróni-naopaken-kwaasi ímba méyámbaresa pukáantafesa ifi'á tésa
14 sésa tiráááimo tain-tántáá'á taí'áímba miwítí óntawe miwítí to'waaiyé taí'áímba póna ímba aneka'á paápé íníye sésa

15 óntamo tíma'mae nón-kwaasi miyán-tántáá'á timésa óraa'-ontambo máén-kwaasi
Pépíróni-naopa'o sáwí-meyambo máémba awánésa tata'á ínasa táátafesa ésa némpa'a
mésa toikafó-í'a urésa ifi'á tésa
16 sésé'á ésa sésa óraa'-naopa'a Pépíróni-naopa'o awánáúndasa siruntáán-iye. Miwí
kawe'-únánkwátói naae-únánkwátóiye sokón-unankwatoiye urésa miwítí to'waaí óraa'-
ontamba tuwésa maimái uwásokaawe.
17-18 Mimbórá-kánáá miwítí óraa'-ontama sáwí'a uwásukaiye sénááwe. Nompín-
táónkoni tifoísáíye nompín-táómpimbo kísau máéwiye nompín-táómpimbo úwoimo nówiye
nompín-táómpimbo óntamo tíma'mae nówiye miyáumai-waasi mindáópa'a iyamó kain-
úmúmbá awánésa némpa mésa sésa mindáókoma seyaafá'-náókomba íyáákarain-daokon-
iye sésa
19 tirunkó sáwí'a ínasa ofaimá káúmai ti'nómpá'á tuwésa toikafó-í'a urésa ifi'á
tésa sésé'á ésa sésa óraa'-naopa'a Pépíróni-naopa'o awánáúndasa siruntáán-iye.
Mindáópaken-kwaasi sáwífa'-ontama makáamba pósa nompín-táómpimbo nón-kwaasi
seyaafá'nánká sáwífa'-ontamba maiyáawe. Mimbórá-kánáá mindáó'a sáwí'a uwásukaiye
sénááwe.

20 Kemá Yóni súnda kembiwí wíyómpa'o méraawiye Maníkóní waásiye Ísuni aantá-
waasiye Maníkón-aaimo simátímakaawiye tirunkó kawe'á íníye. Pépíróni-naopaken-
kwaasi kembiwí sáwí'a uwátínkáámba póna Maníkó anondáá sáwí-meyamba timínana
póna tirunkó kawe'á íníye kemá Yóni súne.

21 Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo fasi'aéwí óraa'-ontamba umbaisé'o tón-
ontamba maimaéna
uwí-nómpá'á mámetuwena séna minúmbáí-óntámbó mámetuwáúndamo nompímbó
kúwáfe'wintemba minóráá'-náóko Pépíróni-naokomba fasi'ámai sáwí'a uwásuwaanasa
ímba aneka'á ónááwe.
22 Mindáópa'a waási ímba aneka'á uwíyemba tufuwésa kámemba tésa tayoíntésá imá
sésa ímba miyá síyasa isánááwe. Seyaafá-tántáá'á ímba íyasa awánánááwe. Tómbá ímba
agaíyamba awánánááwe.
23 Ómbá ímba kúra'mae níyamba awánánááwe. Aarewé waaiyé to'waaí ésamo síyamba
ímba isánááwe. Mindáópaken-kwaasi óntamo tíma'mae nón-kwaasi seyaafá'-máráfá'ó
tíma'mae
nón-kwaasi íyáákaraawe. Fintómó naambá seyaafá'-máráfákén-kwáásí tuwánésa
karo'á sésa kawe'án-owe sésa misáwí-ámbá arááíwakaawe.
24 Mindáópaken-kwaasi imáyáa tímúwasa Maníkón-aaimo simátímakaawiye Maníkóní
waásiye tínkamuwasa pukáamba póna Maníkó anondáá sáwí-meyamba tímakaiye siyáiye.

19

Wíyómpa'a imó siyáan-aai.

1 Simásuwowasa wíyómpakemba sáwífa'-waasimo sentembá suwa'á isááwánasa sésa
Maníkón-áwíta mósá maráúmne. Kentáásí Maníkó seyaafá-tántáá'á íyáákarena wení
áwáuma fí'oran-awauma isaná fasi'aénkwáráwí éna
2 mindásafena misáwí-méyámbó tímakaimba kawe'-úmai arupíse uráiye. Mindáópaken-
kwaasi seyaafá'-máráfákén-kwáásí sáwí-ampa'a tafisímai métínkówasa fí'o-fi'on-tantaa'a
sáwí'o uráamba póna sáwí-meyamba tímakaiye. Mindáópaken-kwaasi Maníkóní kísau-
waasi tínkamuwasa pukáamba isaná anondáá sáwí-meyamba tímakaiye
simásuwesa
3 aneká sésa
Maníkón-áwíta mósá maráúmne. Mindáópa'a iyamá kéna úmúmba úmae iyéna ímba
tai'áíníye
suwasá
4 moórá-waai úmai éíyain-oraa'-waasiye éíyaimbo túnarowiye Maníkó kawáániwaini
ayáí-afara'o mérowin-aúranka'a kífaesa wen-ímáyáá mósá marésa sésa érai'-aai isatá
Maníkón-áwíta mósá maráúmne siyáawe.

5 Suwaná minkákémbá kawáániwaini ayáí-afarakemba aaigó aantemba séna kembiwí
óraa'-waasifinkene úwoi-waasifinkene Maníkóní kísau-waasi wenaísamaifimbo méraawi
seyaafá'á wenáwí'a mósá máráaro siyáiye.

Ísu wení waásimo tíyáín-aai.

6 Simásuwowasa sáwífaˈ-waasimo sentembá súwana noniyasáúrakembo sintenkáámbá
súwana wíyónaaimo sintenkáámbá súwaˈa isááwánasa óraaka sésa
kentáási Fasiˈaénkó Maníkó seyaafá-fásíˈáémbó tokáiwai kawáánisata póta wenáwíta
mósá maráúmne.
7 Aú-inimbo tuwaaiˈwaimpáˈó wíwae sésamo toˈwaai ontembá kentáási sáwí-meyambo
maiyáiwai kuntiyáínda-kanaa amuˈmarésa méraiyan-kanaa tisaná póna sirunkósá
aamoisá isatá wení áwáuma fíˈoran-awaun-iye súne.
8 Maníkó Ísumo kuntiyáínda-kwaasi kaweˈ-únánkwátói waén-únánkwátói uwátínkáísasa
méraawe siyáawe.
minúnánkwátóigoni áwáuma Maníkóní waási
arupíse-kisau wémaewe.

9 Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owísáféna
imáyáa éna kembá Yónimba simásimena séna maanááímó simáménda aúfáífimba agauwó.
Kentí sáwí-meyambo maiyáiwaini aaremó toˈwaai on-tánómbó náíyantafena Maníkó
táántain-kwaasi tirunkó aamoí wéiye simásimena séna Maníkó mináái érai'a siyé
wíyómpaken-kisau-waasigo simásimuwaˈa
10 wen-ímáyáá mósá maránae séˈa aísamaifimba kífaewanana simásimena séna
ímba miyán-uwo. Emó ení waásiseˈo Maníkóní kísau-waasimo éˈo Ísumo siyáimbo
taawiyáfóntemba kewáráˈá Maníkóní kísau-waasigo úmpo ken-ímáyáá ímbo mósá
márénda Maníkón-ímáyáá aantemba mósá maraaó simásímakaiye. Maníkón-aai
simátíméwimo sembá Ísuntafesa wésewe.

Ísuntafena waéˈmai-aaimo siyáin-aai.
11 Minkákémbó awánááwánda wíyómpaˈa ontá tigúwana moórá-poigon-awiˈa ósi ména
moóráwigomba ayáákowin-awiˈa éraikoma éna arupíse iwáí póna aaifimbó maitínkáímba
arupíse éna tíyáímba arupíse éna
12 aúranko iyaráámbá kówana aˈnómpímbá íyáákaraiwaini kámoˈa sáwífaˈa wiyéna
wenaneˈá moórá-awiˈa agaimakówana mináwíkóní áwáuma fíˈowi ímba ísááwana we
aantemba iséna
13 wení unáánkwátói naaefímbá tuˈmái uwásokowasa wenáwíˈa Maníkón-ímáyáá
aráátímíwai Maníkón-aaigon-iye suwasá
14 wíyómpakewi tiyáíyawi waén-ósíyáˈá mésa kaweˈ-únánkwátói waén-únánkwátói
urésa wembá arááíwáúwana
15 wenóipinkemba áwááiwara-paepaeˈa wérowana seyaafáˈ-máráfákén-kwáási karáínda-
paepaeˈa wérowana fasiˈaén-táemoˈa tokéna fasiˈámai kawáání́níye. Maníkó seyaafá-
fásíˈáénkwáráwí wení namuro-wáásísáféna óraaˈ-aisamba tiyínana fasiˈaén-táemoˈo
tokáiwai sáwí-meyamba timínana ándá-arambo mapámówanamo anombó kúmíntemba
miyá-sáwí-méyámbá timíníye.
16 Wení unáánkwátóiyaˈe amúntánkáˈé áwíˈa agaimaréna séna seyaafá-fásíˈáénkwáráˈ-
wáási wení fasiˈaénkó íyáákaraiwai éna seyaafá-káwáá-wáásíyáˈó kawáán-uráiwain-iye
séna agaimakáiye.

17 Agaimarówaˈo awánááwánda moóráwigo wíyómpaken-kisau-waasigo aafáúmó
wéronkaˈa ména sanaan-úrambo farafámaenamo nín-dumagontafena óraaka séna Maníkó
óraa-tomba waási timakáán-tómbá timínda pósa túwaandu ónááwe.
18 Kawáá-wáási timaˈé i-wáásítí óraaˈ-waasi timaˈé fasiˈaén-kwáási timaˈé ósison-
timaˈe tiyááˈmaesamo nón-kwaasi timaˈé seyaafáˈ-wáási timaˈé úwoimo nón-kwaasi timaˈé
wayó-kísáúmó máén-kwaasi timaˈé óraaˈ-waasi timaˈé úwoi-waasi timaˈé miyáumai-
waasison-timaˈe tamandaaró siyáiye.

19 Súwaˈo awánááwánda óraaˈ-afaa-poigoe seyaafáˈ-máráfákén-káwáá-wáásíyé miwítí
i-wáásíyé túwaandu ésa ósifimbo mérowiye wení waásiye tiyáíyanesa túwaandu uwasá
20 ósifimbo mérowi óraaˈ-afaa-poigomba taˈótoresa karoˈ-ááímó simátímakowimba
taˈótokowana wemá ááéma óraaˈ-afaa-poigon-aúrankaˈa fíˈo-fiˈon-kisau ímbo awánaron-
kisaumo maéna óraaˈ-afaa-poigoni aúfáímo tineˈó agaimakáan-kwaasi wenáúraambo
úmárówin-imayaamo mósá makáan-kwaasi sáwí-ampaˈa tafisímai métínkarowinte óraaˈ-
afaa-poigonte mindárai taˈótokesa úwoi mérowasa sáwí-marupaˈo iyamá kámakama éna
sáwí-wiyumbo úpaˈa túwówana
21 ósifimbo mérowi minkáéˈnáraiti waási óipinkem-paeˈpaetamba
karówasa putowaná numasónkó timaˈá fáínaraiye.

20

Ayáátááka'a 1,000 aataimo maíyan-aai.

1 Miyá uwa'ó awánááwánda wíyómpakemba moórá-kisau-waasigo kuména aféúníyaim-baipinken-kima tokéna fasi'aén-ándá umbaimó tón-andama tokéna
2 aráááínkómbá kunta'ótokena naaófá'á marapá'á iyaankafayaambá úkéna marapá'-wáási karo'-ááí simátíma'maena iyáiwain-awi'a waántáwankomba kunta'óto'mai 1,000 aatai úwoimo méraindasafena kárá'umarena
3 aféúníyaim-baipimba famétuwena óika'a awáááúmai senómbá támakaimba 1,000 aatai mimpímbá ména seyaafá'-máráfákén-kwáási karo'-ááí simátiminasa érai'a siyé se-fáímpóna mimpímbá ména 1,000 aatai tai'áínana faú'ankainana ampáánká'á níníye.

4 Minkákémbó awánááwánda kawáánuwaiti tiyáí-afama wérowasa minkáfámbá waási mérowana Maníkón-ímáyáá timúwasa waásiti áwáumo tísai úmai isáíyamba awánááwánda waási timambó wérowi Maníkón-aai Ísumo siyáimba simátímúwasa tinuwarambá kambísówasa pukáawi miwí óraa'-afaa-poigon-imayaawe wenáúraambo úmárówin-imayaawe ímbo mósá makówi óraa'-afaa-poigoni aúfái túwayaanka'e tiyáánka'e ímbo agaimakówi miwí pukáampinkemba íyáfasinesa Ísu Káráísitiye'a kawáánésa 1,000 aatai ménaawe.
5 Minkánáá waási pukémpinkemba íyáfasinaiyan-kanaa aifa-kánáá ínasa 1,000 aatai maisuwésa fí'on-kwaasi pukémpinkemba íyáfasinanaawe.
6 Pukémpinkembo aifa'ó íyáfasinaiyawi tirunkó kawe'á ínasa aamoí ésa sáwí-marupa'o iyamó kaim-bárúpátáfésa ímba táátafesa ésa Maníkóní kísau Ísu Káráísitini kísau maésa Káráísitiye'a kawáá-kísáú maésa 1,000 aataifimba miyá ónááwe.

Waántáwankombo íyáákain-aai.

7 1,000 aatai maisuwéna waántáwankomba faú'ankainana
8 seyaafá'-máráfá'á wénena seyaafá'-wáási karo'-ááí simátíma'mae wénena Kóki-waasiye Mékoki-waasiye tiyáíndasafena tí'maena sáwífa'-waasi ímba kanaa'ó torausówánda-waasi mésa
9 seyaafá'-áémpá'á waásisomba tésa Maníkóní waási méropa'a Maníkó mindáópa'a imáyáamo in-dáópa'a taúkúrowana wíyómpakemba iyamá kuména minkwáási ku-gafútuwowana
10 Maníkó karo'-ááímó simátímakowimba waántáwankomba ta'óto'mai sáwí-marupa'o iyamá kámakama éna sáwí-wiyumbo
úm-barupa'a famétuwena óraa'-afaa-poiye karo'-ááímó simátímakowine famétukaim-baipimba famétuwowana tí'a úmae iyéna ímba tai'áíníye.

Púwón-kwaasimo tísai índa-aai.

11 Minkákémbó awánááwánda kawáániwaini ayáí-afama óraa'a waé-áfámá wérowana moóráwigo minká'á mérowana wempákémbá marawé wíyóm-baru'e tuwínkaa'-uréna áwiyokuwa'o
12 awánááwánda pukáan-kwaasi óraa'-waasiye úwoi-waasiye kawáániwaini ayáí-afagon-aúranka'a mérowana Maníkó aúfáí-wandaaisomba fawaséna moórá-wandaaifimba waási aúí'a úmai maé'mae'o íyawi-tuwi'a wérowana tuwímbai-wandaaifimba waási marapá'ó uráan-aai wérowana Maníkó mináúfáí awánéna miwítí áwáu tísai úmai iséna aaifimbá maitínkaraiye.
13 Uwí-nómpímbó pukáan-kwaasi íyáfasinowasa marafá'ó pukáan-kwaasi íyáfasinowasa pukáan-aempakemba íyáfasinowana Maníkó moórá-mora-waasi miwítí áwáu tuwánéna aaifimbá maitinkéna
14-15 waási aúí'a úmai maé'mae'o íyawi-tuwi'a agaimakón-kwandaaifimba awánómba ímbo túwí'o wérowi Maníkó sáwí-marupa'o iyamá kámakama úm-barupa'a famétuwowana púwón-aempa'a tai'ówasa waási ímba aneka'á púwúwa'a awánaraumne.

21

Aú-marawe aú-wiyom-barukon-aai.

1 Minkákémbó awánááwánda marawé wíyóm-baru'e taí'águwana aú-marawe aú-wiyom-baru'e wérowana marará'á uwí-nómbá ímba wérowa'a
2 awánááwánda aú-nao'a kawe'-náó'-úramba
wíyómpa'a paápé uréna Maníkómpákémbá kuména Yérúsaremufakaan-dao'a úmbanifo aú-nao'a úwana aú-ininko aú-unankwatoi to'waai urénamo awaaikómpá'ó wintembá mindáó'a to'waaí úmakowana

3 kawáániwaini ayáí-afarakemba moóráwigo óraaka séna káfé'a Maníkómó mérainda waásifimba ména miwísé'a mérainasa miwí wení waási-i'a íyana miwísé'a ména ímbo tiyuwáínda
4 miwí ti'nimá uwátiyuwainana ááéraan-tantaa'a seyaafá taí'ásuwainasa pósa ímba puwésa ímba toikafó-í'a ésa ímba ifi'á tésa ímba tí'a éna miyá íníye siyáiye.

5 Súwana kawáániwaini ayáí-afara'o mérowi séna seyaafá-tántáá'á aúma úne simásuwena séna maanááímó simámunda aúfáífimba agauwó. Minááí érai'-aai póna paápé íníye simásimena
6 séna seyaafá-kísáú taí'áwiye. Aifa'é ánaaenkoni áwáuma kemá úne. Ááéma mé'a kífé'wara'a mé'a maé'mae'a ónaumne. Seyaafá-tántáákóní áwáuma kemá úne. Nontáfénamo tinkáíndawi nombá tíménasa ímbo méyámbaraiyamba úwoi tíménasa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe.
7 Sáwí-tantaakombo íyáákaawi kempákémbá kawe-tántáá'á seyaafá'ó tíménda miwítí Fasi'aénkó onasá kesí iyámpói-i'a ónááwe.
8 Énifo ímbo fasi'ámaimo kesé'o méraawiye ímbo kesé'o kááísamaimo méraawiye sáwí'o owíyé waásimo tínkamowasamo púwówiye aare-úméné waai-úménémó owíyé fintómó naawíyé úwaa'o owíyé karo'-mániké waántá-waasiye-imayaamo mósá márááwiye karo'-ááímó sewíyé miyámó on-kwáási sáwí-marupa'a iyamá kámakama éna sáwí-wiyumbo im-bárúpá'á Maníkóní némpa'a mésa maé'mae'a ónááwe siyáiye.

9 Súwana wíyómpakemba afakaeté-kisau-waasi afakaeté-taufa'a tokésa afakaeté-sawi-meyambo tímakowifinkemba moóráwigo simásimena séna tina'á Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owí kentí sáwí-meyambo maiyáiwaini aú-ininkaambo on-kwáási aráánáméno súwana
10 Maníkóní ámútanko kempímbá óraa'a uwásinkowana sí'maena óraa'a ayáátáá'-omapimba mósinkena awánaao súwa'o awánááwánda kawe'-náó'-úramba Yérúsaremufakaamba wíyómpakemba Maníkómpákémbá kumúwana
11 Maníkóní sámo kaimbá mindáópa'a wérontafena mindáó'a sán-kówasa óraa'-ontambo tuwésamo maiyáan-ontambo taaéná-wisiyan-ontambo makáawana sámo kaintembá mindáó'a miyá éna sán-kwégowasa
12 sí'á óntantamba sanaan-úramba úmakowana misípímbá ontá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-ontama wérowasa minóntárá'á wíyómpaken-kisau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi káráwiyesa mérowana Ísarerin-áániniton-tuwi'a sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi-tuwi'a minóntárá'á agaimakówana
13 aafáúmó íyáúsun-aempa'a kaumbo-óntá úwana aafáúmó kúwáferon-aempa'a kaumbo-óntá úwana séfasefa'-aempa'a kaumbo kaumbó úwasa
14 óntamba sísamaifakemba kae'á kumbaimái-ontamba marésa minóntánká'á sí'á úmakowasa minóntánká'á kentáási sáwí-meyambo maiyáiwaini aantá-waasi-tuwi'a agaimakówa'a awánaraumne.

15 Awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigomo simásímakaiwai ayáámpimba moóra-taemo'a korí-óntántámbó úmakon-taemo'a tokéna mindáó'e minóntáwé misí'émó awaiya'maráínda-taemo'a tokéna
16 mindáópa'a wení taemótamba séfasefa'-aempa'a awaiya'maréna toráúfa'a awaiya'marówana seyaafá'-áémpá'á awaiyarí'a éna ayáátáá'a 12,000 úwana
17 síkóní a'nónká'ó awaiya'marómba 144 úwana waásimo torausúmba miyá úwana
18 misí'á taaéná-wisiyan-ontantamba úmakesa mindáó'a korí-óntántámbá úmakowana sámo kaintembá úwasa
19 sí'ó úmakon-ontanka'a to'waaí úmakesa kawe'-óntántámbá to'waaí úmakesa aifa'á taaéná-wisiyan-ontamba makésa miwá afófora'a sokón-ontamba fasi'aén-óntámbá marésa miwá afófora'a waén-óntámbá marésa miwá afófora'a taaéná-wisiyan-ontamba marésa
20 miwá afófora'a fafután-óntámbá marésa miwá afófora'a naae-óntámbá marésa miwá afófora'a uriyon-óntámbá marésa miwá afófora'a taaéná-wisiyan-ontamba fasi'aén-óntámbá marésa miwá afófora'a uriyon-óntámbá marésa miwá afófora'a taaéná-wisiyan-ontamba marésa miwá afófora'a sokón-ontamba marésa miwá afófora'a naae-óntámbá marésa miyáumai-ontamba to'waaí úmaresa
21 moóra-ontara'a súwáásuwaakisamba úmakesa sísamaifakemba kae'á kumbaimái-ontara'a sísamaifakemba kae'á kumbaimái-suwaasuwaakisamba minóntáráfámbá úmakesa aambá korí-óntántámbá akwí'makowana sámo kaintembá uráiye.

22 Sámo kaintembá úwana Fasi'aénkó Maníkó seyaafá-fási'áénkwáráwíyé kentáási sáwí-meyambo maiyáiwaiye méroyana póna ámáán-damba ímba wérowa'a awánááwánana
23 mindáópa'a Maníkóní sámo kainkó sáma kátinkowana kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai miyá úwana póna aafáúwé wíyóne mindáópa'a ímba wérowa'a awánááwánana
24 mindáópa'o sámo kátínkáíwai seyaafá'-máráfákén-kwáási sáma kátinkainasa seyaafá'-máráfákén-káwáá-wáási túwí'o wéraindawi mindáópa'a koméraiyana
25 mindáópa'a nó'waamba ímba ínasa pósa sí'-óntámá ímba úmaresa úwoi tisúwéwana wérainasa
26 seyaafá'-máráfákén-kwáási túwí'o wéraindawi miwítí kawe-tántáá'á maimaésa mindáópa'a koméraiyana
27 mindáópa'a sáwí-tantaa'a ímba wérainasa sáwí'o íyawiye karo'-ááímó síyawiye ímba iméraiyasa kentáási sáwí-meyambo maiyáiwaini aúfáí-wandaaifimba aúí'a úmai maé'mae'o íyawi-tuwi'a agaimakáinda-waasi aantemba mindáópa'a koménaawe.

22

1 Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo moórá-nomba aráásimuwana mindómbá sámo kón-domba úwasa waási nésa maé'mae'o íyan-domba Maníkóe kentáási sáwí-meyambo maiyáiwainte
tiyáí-afarakembo kumúmba
2 mindáókoni aampimbá kumúwana séfasefa'-aipa'a taaimá wéna arambá iyówana waási nésa maé'mae'o íyan-taeramba moórá-wiyonka moórá-wiyonka'a arambá wéiyena úwana mintáénáma seyaafá'-wáási newaná ímba tí'a éna tai'áínana
3 Maníkómó sáwí'a ofo túwáaromo sínda-tantaa'a ímba wérainana Maníkóe kentáási sáwí-meyambo maiyáiwainte tiyáí-afama wérainasa wení kísau-waasi wen-ímáyáá mósá marésa
4 wenói'a awánésa wenáwí'a túwayaanka'a agaimaráíyana
5 nó'waamba ímba ínana aa'á ímba káínana Fasi'aénkó Maníkó sáma kátinkainasa pósa ómbá ímbo kúrárémba kawáá-kísáú maimaé iyésa ménaawe.

6 Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo simásimena séna minááí érai'-aai póna paápé íníye. Fasi'aénkó Maníkó wenáái simátímówi wení ámútambo tímíwai wení kísau-waasigomba wíyómpakemba ai'maréna séna kárika'o paápé índa-tantaa'a kesí kísau-waasi aráátimiyo siyáiye súwana
7 Ísu séna isaaó. Kárika'a kumónaumne. Mináúfáífímbó wérain-aaimo kárika'o paápé índa-aaimo isésamo taawiyafíyawi tirunkó aamoí íníye Ísu siyáiye.

8 Súwa'a kemá Yóni mináái isé'a awáné'a wíyómpakewi aráásímakaiwai aísamaifimba kífae'a wen-ímáyáá mósá maránae sé'a ówánana
9 simásimena séna ímba miyán-uwo. Emó ení waásimo Maníkón-aaimo simátímakaandawiyemo maanáúfáífínkén-ááímó taawiyáfón-kwaasiyemo Maníkóní kísau-waasimo ontembá kewárá'á Maníkóní kísau-waasi úmpo ken-ímáyáá ímba mósá maré Maníkón-ímáyáá aantemba mósá maraaó siyáiye.

10 Simásimena séna maanáúfáífínkén-ááímó paápé índa-tantaa'a kárika paápé ínífo ímba aúpá'ó márénda afora'á maraaó.
11 Minkánáámó tínda sáwí'o íyawi sáwí'a íyasa sáwí'o úmaimo méraiyawi sáwí'a úmai mérewasa kawe'ó íyawi kawe'á íyasa kawe'ó úmaimo méraiyawi kawe'-úmai ménaawe siyáiye.
12 Súwana Ísu séna ísáaro. Kárika'a kumónaumne. Kemó máén-kisaugoni méyámbá maimaé'a kumónaumne.
13 Aifa'é ánaaenkoni áwáu kemá úne. Ááéma mé'a kíféwara'a mé'a maé'mae'a ónaumne Ísu siyáiye.

14 Súwasa mindáókoni ontará'á iyésa taaéramba nésa maé'mae'o íyantafesa unáánkwátóimo non-kwíyówanamo kawe'ó intembá miwí kawe'-úmai méraawana tirunkó aamoí wéiye.
15 Sáwí'o owíyé fintómó naawíyé úwaa'o owíyé aare-úméné waai-úménémó owíyé waásimo tínkamowasa púwówiye karo'-mánikóné waántá-waasi-imayaamo mósá márááwiye karo'-ááísáfésa aamoimó owíyé miyámó úmaesamo kowí mindáópa'a ímba iyónááwe.

16 Ísu séna kemá Ísu wíyómpakemba kesí kísau-waasigomba ai'maráúnana kentópa'a
kuména mináái Fasi'aénkóní waási isáíwae séna kusimátímakaiye. Kemá Téfítin-
aísaafitantambo uráundawi é'a aafáúmó íyáúsisanamo wérain-o'a kemá úne Ísu siyáiye.

17 Súwasa Maníkóní ámútankoe kentáási sáwí-meyambo maiyáiwaini aú-ininkaambo on-
kwáásíyé sésa Maníkómpá'á teró síyasa minááímó ísááwi Maníkómpá'á teró sénááwe.
Nontáfénamo tinkáíndawi Maníkómpá'á teró. Maníkómpá'á kónae síyawi tíyana Maníkó
maé'mae'o íyan-domba úwoi timínasa nésa maé'mae'a ónááwe.
18 Kemá Yóni paápé índa-tantaa'a maanáúfáífímbá agaimaré'a maanáúfáífínkén-
ááímó isáíyan-kwaasisafe'a óraaka sé'a maanáááífímbó tuwímbaimo kentí imáyáafinken-
aaiwara'o síyanamo éna Maníkó sáwí-meyambo timínda agaimaré'o simátimunda-sawi-
meyamba timíníye.
19 Tuwímbaimo maanáááífínkémbó paápé índa-tantaa'o tínaaembo uwámiyanamo éna
Maníkó minkwáásísáféna séna minkáwé'-náópa'a ímba iyé'a maé'mae'o íyan-taeramba
ímba nánááwe. Maanáúfáífímbó simátimunda-aaisafena síníye kemá Yóni súne.

20 Mináái érai'-aain-iye siwái kárika'a kumónaumne sisa'á érai'-aain-ifo Fasi'aénkó Ísu
érai'a úwoi kumuwó súne.
21 Fasi'aénkó Ísu Maníkóní waási úwoi túwa'nai ína'a méraaro. Mináái érai'-aain-iye.
Mináái taí'áiye.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Mátíyu 1:1–2:12
2	Mátíyu 2:13–3:6
3	Mátíyu 3:7–4:11
4	Mátíyu 4:12-25
5	Mátíyu 5:1-26
6	Mátíyu 5:27-48
7	Mátíyu 6:1-24
8	Mátíyu 6:25–7:14
9	Mátíyu 7:15-29
10	Mátíyu 8:1-17
11	Mátíyu 8:18-34
12	Mátíyu 9:1-17
13	Mátíyu 9:18-38
14	Mátíyu 10:1-23
15	Mátíyu 10:24–11:6
16	Mátíyu 11:7-30
17	Mátíyu 12:1-21
18	Mátíyu 12:22-45
19	Mátíyu 12:46–13:23
20	Mátíyu 13:24-46
21	Mátíyu 13:47–14:12
22	Mátíyu 14:13-36
23	Mátíyu 15:1-28
24	Mátíyu 15:29–16:12
25	Mátíyu 16:13–17:9
26	Mátíyu 17:10-27
27	Mátíyu 18:1-22
28	Mátíyu 18:23–19:12
29	Mátíyu 19:13-30
30	Mátíyu 20:1-28
31	Mátíyu 20:29–21:22

February

date	Scripture
1	Mátíyu 21:23-46
2	Mátíyu 22:1-33
3	Mátíyu 22:34–23:12
4	Mátíyu 23:13-39
5	Mátíyu 24:1-28
6	Mátíyu 24:29-51
7	Mátíyu 25:1-30
8	Mátíyu 25:31–26:13
9	Mátíyu 26:14-46
10	Mátíyu 26:47-68
11	Mátíyu 26:69–27:14
12	Mátíyu 27:15-31
13	Mátíyu 27:32-66
14	Mátíyu 28:1-20
15	Mááka 1:1-28
16	Mááka 1:29–2:12
17	Mááka 2:13–3:6
18	Mááka 3:7-30
19	Mááka 3:31–4:25
20	Mááka 4:26–5:20
21	Mááka 5:21-43
22	Mááka 6:1-29
23	Mááka 6:30-56
24	Mááka 7:1-23
25	Mááka 7:24–8:10
26	Mááka 8:11–9:1
27	Mááka 9:2-29
28	Mááka 9:30–10:12

date	Scripture
1	Mááka 10:13-31
2	Mááka 10:32-52
3	Mááka 11:1-26
4	Mááka 11:27–12:17
5	Mááka 12:18-37
6	Mááka 12:38–13:13
7	Mááka 13:14-37
8	Mááka 14:1-21
9	Mááka 14:22-52
10	Mááka 14:53-72
11	Mááka 15:1-47
12	Mááka 16:1-20
13	Rúku 1:1-25
14	Rúku 1:26-56
15	Rúku 1:57-80
16	Rúku 2:1-35
17	Rúku 2:36-52
18	Rúku 3:1-22
19	Rúku 3:23-38
20	Rúku 4:1-30
21	Rúku 4:31–5:11
22	Rúku 5:12-28
23	Rúku 5:29–6:11
24	Rúku 6:12-38
25	Rúku 6:39–7:10
26	Rúku 7:11-35
27	Rúku 7:36–8:3
28	Rúku 8:4-21
29	Rúku 8:22-39
30	Rúku 8:40–9:6
31	Rúku 9:7-27

date	Scripture
1	Rúku 9:28-50
2	Rúku 9:51–10:12
3	Rúku 10:13-37
4	Rúku 10:38–11:13
5	Rúku 11:14-36
6	Rúku 11:37–12:7
7	Rúku 12:8-34
8	Rúku 12:35-59
9	Rúku 13:1-21
10	Rúku 13:22–14:6
11	Rúku 14:7-35
12	Rúku 15:1-32
13	Rúku 16:1-18
14	Rúku 16:19–17:10
15	Rúku 17:11-37
16	Rúku 18:1-17
17	Rúku 18:18-43
18	Rúku 19:1-27
19	Rúku 19:28-48
20	Rúku 20:1-26
21	Rúku 20:27-47
22	Rúku 21:1-28
23	Rúku 21:29–22:13
24	Rúku 22:14-34
25	Rúku 22:35-53
26	Rúku 22:54–23:12
27	Rúku 23:13-43
28	Rúku 23:44–24:12
29	Rúku 24:13-53
30	Yóni 1:1-28

date	Scripture
1	Yóni 1:29-51
2	Yóni 2:1-25
3	Yóni 3:1-21
4	Yóni 3:22–4:3
5	Yóni 4:4-42
6	Yóni 4:43-54
7	Yóni 5:1-23
8	Yóni 5:24-47
9	Yóni 6:1-21
10	Yóni 6:22-40
11	Yóni 6:41-71
12	Yóni 7:1-29
13	Yóni 7:30-52
14	Yóni 7:53–8:20
15	Yóni 8:21-30
16	Yóni 8:31-59
17	Yóni 9:1-41
18	Yóni 10:1-21
19	Yóni 10:22-42
20	Yóni 11:1-53
21	Yóni 11:54–12:19
22	Yóni 12:20-50
23	Yóni 13:1-30
24	Yóni 13:31–14:14
25	Yóni 14:15-31
26	Yóni 15:1-27
27	Yóni 16:1-33
28	Yóni 17:1-26
29	Yóni 18:1-24
30	Yóni 18:25–19:22
31	Yóni 19:23-42

date	Scripture
1	Yóni 20:1-31
2	Yóni 21:1-25
3	Aantá-w*aa*si 1:1-26
4	Aantá-w*aa*si 2:1-47
5	Aantá-w*aa*si 3:1-26
6	Aantá-w*aa*si 4:1-37
7	Aantá-w*aa*si 5:1-42
8	Aantá-w*aa*si 6:1-15
9	Aantá-w*aa*si 7:1-29
10	Aantá-w*aa*si 7:30-50
11	Aantá-w*aa*si 7:51–8:13
12	Aantá-w*aa*si 8:14-40
13	Aantá-w*aa*si 9:1-25
14	Aantá-w*aa*si 9:26-43
15	Aantá-w*aa*si 10:1-33
16	Aantá-w*aa*si 10:34-48
17	Aantá-w*aa*si 11:1-30
18	Aantá-w*aa*si 12:1-23
19	Aantá-w*aa*si 12:24–13:12
20	Aantá-w*aa*si 13:13-41
21	Aantá-w*aa*si 13:42–14:7
22	Aantá-w*aa*si 14:8-28
23	Aantá-w*aa*si 15:1-35
24	Aantá-w*aa*si 15:36–16:15
25	Aantá-w*aa*si 16:16-40
26	Aantá-w*aa*si 17:1-34
27	Aantá-w*aa*si 18:1-21
28	Aantá-w*aa*si 18:22–19:12
29	Aantá-w*aa*si 19:13-41
30	Aantá-w*aa*si 20:1-38

date	Scripture
1	Aantá-w*aa*si 21:1-16
2	Aantá-w*aa*si 21:17-36
3	Aantá-w*aa*si 21:37–22:16
4	Aantá-w*aa*si 22:17–23:10
5	Aantá-w*aa*si 23:11-35
6	Aantá-w*aa*si 24:1-27
7	Aantá-w*aa*si 25:1-27
8	Aantá-w*aa*si 26:1-32
9	Aantá-w*aa*si 27:1-20
10	Aantá-w*aa*si 27:21-44
11	Aantá-w*aa*si 28:1-31
12	Rómu 1:1-17
13	Rómu 1:18-32
14	Rómu 2:1-24
15	Rómu 2:25–3:8
16	Rómu 3:9-31
17	Rómu 4:1-12
18	Rómu 4:13–5:5
19	Rómu 5:6-21
20	Rómu 6:1-23
21	Rómu 7:1-14
22	Rómu 7:15–8:6
23	Rómu 8:7-21
24	Rómu 8:22-39
25	Rómu 9:1-21
26	Rómu 9:22–10:13
27	Rómu 10:14–11:12
28	Rómu 11:13-36
29	Rómu 12:1-21
30	Rómu 13:1-14
31	Rómu 14:1-23

date	Scripture
1	Rómu 15:1-21
2	Rómu 15:22–16:7
3	Rómu 16:8-27
4	1 Kórinti 1:1-17
5	1 Kórinti 1:18–2:5
6	1 Kórinti 2:6–3:4
7	1 Kórinti 3:5-23
8	1 Kórinti 4:1-21
9	1 Kórinti 5:1-13
10	1 Kórinti 6:1-20
11	1 Kórinti 7:1-24
12	1 Kórinti 7:25-40
13	1 Kórinti 8:1-13
14	1 Kórinti 9:1-18
15	1 Kórinti 9:19–10:13
16	1 Kórinti 10:14–11:1
17	1 Kórinti 11:2-16
18	1 Kórinti 11:17-34
19	1 Kórinti 12:1-26
20	1 Kórinti 12:27–13:13
21	1 Kórinti 14:1-17
22	1 Kórinti 14:18-40
23	1 Kórinti 15:1-28
24	1 Kórinti 15:29-58
25	1 Kórinti 16:1-24
26	2 Kórinti 1:1-11
27	2 Kórinti 1:12–2:11
28	2 Kórinti 2:12-17
29	2 Kórinti 3:1-18
30	2 Kórinti 4:1-12
31	2 Kórinti 4:13–5:10

date	Scripture
1	2 Kórinti 5:11-21
2	2 Kórinti 6:1-13
3	2 Kórinti 6:14–7:7
4	2 Kórinti 7:8-16
5	2 Kórinti 8:1-15
6	2 Kórinti 8:16-24
7	2 Kórinti 9:1-15
8	2 Kórinti 10:1-18
9	2 Kórinti 11:1-15
10	2 Kórinti 11:16-33
11	2 Kórinti 12:1-10
12	2 Kórinti 12:11-21
13	2 Kórinti 13:1-14
14	Kárésíya 1:1-24
15	Kárésíya 2:1-16
16	Kárésíya 2:17–3:9
17	Kárésíya 3:10-22
18	Kárésíya 3:23–4:20
19	Kárésíya 4:21–5:12
20	Kárésíya 5:13-26
21	Kárésíya 6:1-18
22	Éfésási 1:1-23
23	Éfésási 2:1-22
24	Éfésási 3:1-21
25	Éfésási 4:1-16
26	Éfésási 4:17–5:2
27	Éfésási 5:3-33
28	Éfésási 6:1-24
29	Fírípái 1:1-26
30	Fírípái 1:27–2:18

date	Scripture
1	Fírípái 2:19–3:6
2	Fírípái 3:7–4:1
3	Fírípái 4:2-23
4	Kórósi 1:1-20
5	Kórósi 1:21–2:7
6	Kórósi 2:8-23
7	Kórósi 3:1-17
8	Kórósi 3:18–4:18
9	1 Tésáróníka 1:1–2:9
10	1 Tésáróníka 2:10–3:13
11	1 Tésáróníka 4:1–5:3
12	1 Tésáróníka 5:4-28
13	2 Tésáróníka 1:1-12
14	2 Tésáróníka 2:1-17
15	2 Tésáróníka 3:1-18
16	1 Tímóti 1:1-20
17	1 Tímóti 2:1-15
18	1 Tímóti 3:1-16
19	1 Tímóti 4:1-16
20	1 Tímóti 5:1-25
21	1 Tímóti 6:1-21
22	2 Tímóti 1:1-18
23	2 Tímóti 2:1-21
24	2 Tímóti 2:22–3:17
25	2 Tímóti 4:1-22
26	Táítási 1:1-16
27	Táítási 2:1-14
28	Táítási 2:15–3:15
29	Fírímóni 1:1-25
30	Ípúru 1:1-14
31	Ípúru 2:1-18

date	Scripture
1	Ípúru 3:1-19
2	Ípúru 4:1-13
3	Ípúru 4:14–5:14
4	Ípúru 6:1-20
5	Ípúru 7:1-19
6	Ípúru 7:20-28
7	Ípúru 8:1-13
8	Ípúru 9:1-10
9	Ípúru 9:11-28
10	Ípúru 10:1-18
11	Ípúru 10:19-39
12	Ípúru 11:1-16
13	Ípúru 11:17-31
14	Ípúru 11:32–12:13
15	Ípúru 12:14-29
16	Ípúru 13:1-25
17	Yémísi 1:1-18
18	Yémísi 1:19–2:17
19	Yémísi 2:18–3:18
20	Yémísi 4:1-17
21	Yémísi 5:1-20
22	1 Pítaa 1:1-12
23	1 Pítaa 1:13–2:10
24	1 Pítaa 2:11–3:7
25	1 Pítaa 3:8–4:6
26	1 Pítaa 4:7–5:14
27	2 Pítaa 1:1-21
28	2 Pítaa 2:1-22
29	2 Pítaa 3:1-18
30	1 Yóni 1:1-10

date	Scripture
1	1 Yóni 2:1-17
2	1 Yóni 2:18–3:2
3	1 Yóni 3:3-24
4	1 Yóni 4:1-21
5	1 Yóni 5:1-21
6	2 Yóni 1:1-13
7	3 Yóni 1:1-14
8	Yúti 1:1-25
9	Paápé uráin-*aai* 1:1-20
10	Paápé uráin-*aai* 2:1-17
11	Paápé uráin-*aai* 2:18–3:6
12	Paápé uráin-*aai* 3:7-22
13	Paápé uráin-*aai* 4:1-11
14	Paápé uráin-*aai* 5:1-14
15	Paápé uráin-*aai* 6:1-17
16	Paápé uráin-*aai* 7:1-17
17	Paápé uráin-*aai* 8:1-13
18	Paápé uráin-*aai* 9:1-21
19	Paápé uráin-*aai* 10:1-11
20	Paápé uráin-*aai* 11:1-19
21	Paápé uráin-*aai* 12:1-18
22	Paápé uráin-*aai* 13:1-18
23	Paápé uráin-*aai* 14:1-20
24	Paápé uráin-*aai* 15:1-8
25	Paápé uráin-*aai* 16:1-21
26	Paápé uráin-*aai* 17:1-18
27	Paápé uráin-*aai* 18:1-24
28	Paápé uráin-*aai* 19:1-21
29	Paápé uráin-*aai* 20:1-15
30	Paápé uráin-*aai* 21:1-27
31	Paápé uráin-*aai* 22:1-21

Tuwímbai-aaigoni áwáu maarán-iye

Tuwímbai-aaigoni áwáu maarán-iye.

Aantá-waasi
Mátíyu 10:2
Aantá-waasi 14:13
Ísu kesáái simátíma'mae nóro séna simátímakain-kwaasisafesa numa-áímpínkémbá aposeliye wésefo kentáásááifimba aantá-waasiyesa wésune. Íumba Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi aantembanifo tuwímbai-waasi-tuwi'a Pórowe Páánápáasiye Sáírásiye fí'o-fi'on-kwaasisafesawara'a aantá-waasiye wésewe.

Aarakwá tááiye awá'-wáásí tááiye iyámpói tááiye miyán-ááí
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 5:27-32 .. 19:3-9
Mááka 7:10 .. 10:2-12
Rómu 7:2-3
1 Kórinti 6:9-11 .. 7:1-16 .. 7:25-40
2 Kórinti 6:14
Éfásási 5:21-33 .. 6:1-4
Kórósi 3:18-21
1 Tímóti 3:4
Ípúru 12:7-11 .. 13:4
1 Pítaa 3:1-7

Aare ti'nónká'ó káátaraan-aai.
1 Kórinti 11:2-16
Naaófá'á aare táái ti'nómbó ímbo ánáan-kwimaimo kámo'o wíyún-inintafesa sáwí-imayaawara'-inine siyáawe.

Ámáán-kawaa-waasi
Mátíyu 3:7
Aantá-waasi 4:1 .. 5:17
Yúndaa-waasiti óraa'-waasi kaeká'-unkwima'mai mésa moórá-unkwimo ombá Móseseni ámááne miwítí ámááne wésimatimewisafesa numa-áímpínkémbá Ferisi-waasiye wésefo kentáásááifimba ámáán-kawaa-waasiyesa wésune. Moórá-unkwimo ombá sésa púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawe sésa púwón-kwaasi timambá ímba wéraiye sésa Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi ímba méraawe sen-kwáásí túwí'a Sátúsi-amaan-aaimo sen-kwáásíyé.

Ámáán-kisau-waasi
Mátíyu 8:4 .. 12:5
Ámáán-kisau-waasi Maníkóní óraa'-amaan-daumpa'a kísau maésa Móseseni ámáámba arááíwaesa waásiti sáwí-imayaa maitiyuwáínana miwífá'á sáwí-meyamba ímba tínkwae sésa pói tufú'mai óntan-taarera'a agaimái Maníkómbá áma'mae iyáawe. Miyámó uráan-kwaasisontafesa numa-áímpínkémbá pris-waasiye wésefo kentáásááifimba ámáán-kisau-waasiyesa wésune.

Ándá-aran-domba
Numa-áímpínkémbá wain-iye wésefo kentáásááifinkemba ándá-aran-done wésewe. Maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 9:14-17 .. 21:33-46 .. 26:26-30
Rómu 14:19-23
1 Kórinti 10:14-22 .. 11:23-32

Aráá-tonkon-aai
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 26:26-30
Mááka 14:22-26
Rúku 22:15-20

1 Kórinti 10:14-22 .. 11:17-34

Ísípi-marafaken-kawaago
Aantá-waasi 7:10
Ísípi-marafaken-kawaagowemo sembá miwí tááifinkene numa-áímpínkéné Ferowe wésewe.
Ísu aúí'a úmai maé'mae'o íyawini áwáun-iye. Aúí'a úmai maé'mae'o íyawini áwáu-aai
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Yóni 3:16 .. 3:36 .. 5:24 .. 5:39-40 .. 6:47
Yóni 6:66-69 .. 10:27-30 .. 14:6 .. 17:1-5
Rómu 6:22-23
1 Yóni 5:11-15

Ísu Káráísitini waásiye
sésa numa-áímpínkémbá Kristeniye wésewe.
Aantá-waasi 11:26

Ísu marapá'á kumíndasafesa imáyáa ésamo to'mayaa on-ááí
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 16:24-28 .. 24:36-44 .. 25:31-46
Mááka 8:34-38 .. 13:32-37
Rúku 12:35-40 .. 19:11-27 .. 21:34-36
Yóni 14:1-3
Aantá-waasi 1:9-11
1 Kórinti 1:4-9 .. 3:10-15 .. 4:5
Fírípai 1:3-6 .. 3:20-21
Kórósi 3:1-4
1 Tésárónika 3:11-13 .. 4:13-18 .. 5:23-24
2 Tésárónika 1:5-12
1 Tímóti 6:11-16
2 Tímóti 4:1-8
Táítási 2:11-14
Ípúru 9:27-28
Yémísi 5:7-9
1 Pítaa 1:13
2 Pítaa 3:1-14
1 Yóni 2:28 - 3:3
Yúti 14-24
Paápé uráin-aai 1:7 .. 16:15 .. 20:11-15 .. 22:20

Ísuni fasi'aénkó seyaafá-fásí'áénkómbá íyáákarain-aai
maampímbá wéraifo toráumi ísáaro.
Waántáwankomba íyáákaraiye.
Mátíyu 4:1-11
1 Yóni 3:8
Tí'o ún-kwaasi asófatinkena pukómpinkemba íyáfasintinkaraiye.
Mátíyu 4:24 .. 8:1-4 .. 9:1-8 .. 9:18-26
Mááka 2:1-12 .. 5:24-34 .. 7:31-37
Rúku 7:11-17
Yóni 9:1-41 .. 11:1-44
Aantá-waasi 3:1-16 .. 9:36-42
Yémísi 5:14-16
Sáwí-amutamba tirumpinkémbá maitíyukaiye.
Mátíyu 8:28-34
Mááka 1:21-28 .. 6:7 .. 7:25-30
Rúku 9:37:43
Kári-tomban-ifo sáwífa-tomba úkáiye.
Mátíyu 14:13-21 .. 15:32-38
Óraa-fiyunda torówana mafaimakáiye.
Mátíyu 8:23-27
Non-afófora'a kuráiye.

Mátíyu 14:22-33
Waántáwanko waásimo puwíya-fasi'aembo tokáimba Ísu taí'ásuwainiye.
Ípúru 2:14-15
Ísu aúí'a úmai maé'mae'o uwátínkáí-fasi'aemba tokáiwain-iye.
Yóni 17:1-3
Ísu waásiti sáwí-imayaa wémaitiyuwai-fasi'aemba tokáiwain-iye.
Mátíyu 9:1-8
Rúku 7:47-50

Ísuni kísau-waasi
Mátíyu 10:1
Ísu séna Maníkón-aai simátíména'a kembá súwa'nai e'a kesé'a níwae séna sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi íyáfasintinkain-kwaasisafena numa-áímpínkémbá disaipeliye wésefo kentáásááifimba Ísuni kísau-waasiyesa wésune.

Ísuni waásifimba umbai-tántáá'á tínda-aaiye fasi'átínkáín-aaiye maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 5:10-11 .. 6:25-33 .. 10:16-25
Mátíyu 11:28-30 .. 26:40-41
Rúku 17:1-4 .. 8:13
Yóni 14:1-3
Aantá-waasi 5:40-42 .. 9:15-16
Rómu 5:1-5 .. 8:17-18 .. 8:31-39 .. 12:12-18
1 Kórinti 10:6-13
2 Kórinti 1:3-7 .. 4:16-18 .. 12:7-10 .. 15:56-58
Kárésíya 6:1-2
Éfésási 4:25-32
Fírípai 4:4-7
1 Tésárónika 3:1-5
2 Tésárónika 3:1-5
1 Tímóti 1:7
2 Tímóti 2:14-15
Ípúru 2:18 .. 4:14-16 .. 12:7-11 .. 12:14
Yémísi 1:2-4 .. 1:12-15
1 Pítaa 1:3-9 .. 2:19-21 .. 3:13-18
1 Pítaa 4:12-19 .. 5:6-11
2 Pitaa 2:9
1 Yóni 2:7-11 .. 4:18
Yúti 24

Máána-tomba
Yóni 6:31
Yúndaa-waasi Ísípi-marafa'a ándáfakaamba mérowana Mósese séna Maníkó Émbaramuwara wenaísaafitantambo íyawiwara'a timénaumne siyóm-barafa'a kónae séna tí'maena kúmba afufumpim-bárámá máásai-marafa'a wéwesa 40 aatai maisukáawe. Maníkó tómbá tuwówasa mi-40-áátáígón-arumpimba námae iyáawe. Mintómbá aifa-kánáá awánésa miwí tááifinkemba sésa maanaawemo sumbá nóin-tantaara'iyo sésa siyáawe.

Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai índa-kanaa tínda-aai maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 11:20-24 .. 12:36-37 .. 16:27 .. 21:33-44
Yóni 3:18-21 .. 8:24 .. 12:47-48
Rómu 6:22-23 .. 14:12
Ípúru 10:26-31

Maníkó wení waásiya'a wégawaaniye.
Mátíyu 3:2
Ísu marapá'ó méronka'a Yúndaa-waasiti marafá'á Rómu-kamani-waasi kawáánurowasa Yúndaa-waasi sésa Rómu-waasi kóíyanamo éna Maníkó kenkátá kawáánuwasinkena kentáási Fasi'aénkó-i'a íníye sésa amu'marésa méraawe. Marapá'á

méraanka'a waántáwanko tafisisasá wenáái*safesa* ewémó sewí waántáwanko miwítí fasi'aénkó-i'a wéifo Ísun-*aaisafesa* ewémó sewí Maníkó miwítí Fasi'aénkó-i'a éna miwíyá'á wégawaaniye. Miyámó wéofo ánaaembo éna Maníkó aantemba Fasi'aéni'a éna waásiya'e marará'é wíyómpa'e weyáá kawáániníye. Maníkó wení waásiya'a wégawaaniye sésa numa-áímpínkémbá kingdomuwe wésefo maampímbá wéraifo ísáaro.
Mátíyu 3:2 .. 6:10 .. 6:30-33 .. 7:21-23
Mátíyu 13:24-52 .. 18:1-4 .. 18:23-35 .. 19:13-15
Mátíyu 20:1-16 .. 22:1-14 .. 25:1-13
Rúku 13:18-21 .. 17:20-21 .. 18:24-30 .. 23:42-43
Yóni 18:36
1 Kórinti 6:9-10

Maníkómó íyáfasinankaiwai
Mátíyu 11:2 .. 16:16
Yóni 6:14-15
Yúndaa-waasi kentáásí óraa'-waasi-i'a ínkwáe sésamo ombá masawémba ti'nómpímbá atinké'ómbaniye. Miyámó é'óntafesa Yúndaa-waasi-taaifinkemba Mésiyaawe wésefo Kíriki-waasi-taaifinkemba
Káráísitiyemo sembá mináái*gó*ní áwáu Maníkómó íyáfasinankaiwain-iye wésewe. Maníkó kesáánínko kesí kísau máínkwae séna íyáfasinankaundawi paápé íníye súwana Yúndaa-waasiti marafá'á Ísu paápé uráiye. Yúndaa-waasiti marafá'á Rómu-kamani-waasi kawáánuronka'a Yúndaa-waasi sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai paápé éna Rómu-waasi timátuwena wemá kawáániníye sumbá Ísu ímba miyá úntafesa Maníkómó íyáfasinankaraiwaiye ímba siyáawe.

Maníkómpá'á inaimó sen-áái maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 6:5-15 .. 18:19-20 .. 21:21-22 .. 26:36-46
Mááka 11:24-26
Rúku 6:12 .. 10:2 .. 18:1-8 .. 22:39-46
Yóni 11:21-22 .. 14:12-14 .. 15:7 .. 16:24
Aantá-waasi 7:60 .. 9:40 .. 16:25-26
Rómu 8:26
Éfésási 6:18-19
1 Tésárónika 5:17-18
1 Tímóti 2:1-8
Ípúru 7:23-25
Yémísi 1:5-8 .. 4:3 .. 5:13-16
1 Yóni 3:22-24 .. 5:13-15

Maníkón-aai maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 13:3-25 .. 24:35
Rúku 21:33
Yóni 8:31-32 .. 15:7-11 .. 17:13-19 .. 20:30-31
Aantá-waasi 17:11
Rómu 1:16-17 .. 15:4-6
Éfésási 6:13-20
Kórósi 3:12-17
1 Tésárónika 2:13
2 Tímóti 3:14-17
Ípúru 4:12-13
1 Pítaa 1:25
1 Yóni 5:13

Maníkón-aai simátímakowi
Mátíyu 1:22
Ísu ímba marapá'á kunkónka'a Maníkón-aai isésa simátíma'maesa iyáawi mésa Maníkómó íyáfasinankaiwai paápé íníye-aai aúfáífimba agaimakáanka'a póna Ísu marapá'á kunkáiye. Miyámó uráan-kwaasisontafesa numa-áímpínkémbá profeti-waasiye wésefo kentáásáái*fimba* Maníkón-aai simátímakaawiyesa wésune.

Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba wéowe.

Mátíyu 9:2

Numa-áímpínkémbó sésamo bilipiyemo sembá kentáásááifimba Ísun-aaisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmba oro. Ísu Manínkón-ááninko marapá'á kumbéna Maníkón-aai simátimena tí'o ún-kwaasi túwa'nai ena sáwí'o úmaimo méraampinkemba fautinkánae séna aaraa-táíyá'á pukáintafe'a Ísun-aaisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmba oro wésefo maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.

Mátíyu 9:2 .. 9:22 .. 9:28 .. 15:28
Mátíyu 17:20 .. 21:22 .. 27:42
Rúku 17:5-6
Yóni 3:16 .. 5:24 .. 6:47 .. 6:69 .. 20:31
Aantá-waasi 10:43 .. 11:21 .. 13:48
Rómu 1:17 .. 4:2-3 .. 5:1 .. 10:9
1 Kórinti 1:21 .. 15:2
2 Kórinti 13:5
Kárésíya 2:16 .. 5:5
Éfésási 2:8 .. 3:17
Kórósi 1:23
Ípúru 11:1 .. 11:6
Yémísi 5:15
1 Pítaa 1:7
1 Yóni 3:23 .. 5:1-5 .. 5:10-13

Maníkóní ámáámba

Mátíyu 5:17

Maníkóní ámáámba maarán-iye. Maníkómó Mósesembo simámakain-amaamba siyáánkai-amaamba óntan-kwandaaiya'a agaimakón-amaane Maníkó fí'o-fi'on-aai siyáin-amaane naaófá'ó Maníkómó Émbaramuntafena séna túma kárámai araénáémbo úmaraiyan-kwaasi kesí waási-i'a oro siyáin-amaane miyán-ámáámbá Maníkóní ámáámban-iye. Yúndaa-waasiti óraa'-waasi Maníkóní ámáámpimba tuwímbai-aai áúwimai ayáátáése úmaresa arááíwakaawe. Ámáán-aai maampímba wéraifo toráumai ísáaro.

Mátíyu 5:17 .. 7:12 .. 23:23
Aantá-waasi 13:38-39
Rómu 3:28 .. 7:21 - 8:8 .. 10:4-5
Kárésíya 3:2-5 .. 3:23-29
Ípúru 9:18-28

Manínkóní Ufaen-ámútánkó

Mátíyu 1:18

Numa-áímpínkémbá Holi Spiritiye wésefo kentáásááifimba Maníkóní Ufaen-ámútánkón-iyesa wésune. Ísuni waási tirumpimbá Maníkóní Ufaen-

ámútánkó méraiye-aai maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.

Mátíyu 1:18-21 .. 3:11 .. 12:32 .. 28:18-20
Mááka 13:11
Rúku 4:1
Yóni 1:29-34 .. 14:15-19 .. 14:25-26 .. 16:12-15
Aantá-waasi 1:8 .. 2:1-42 .. 10:44-48
Rómu 5:5 .. 8:12-17 .. 8:26-27 .. 15:13
1 Kórinti 3:16-17
Kárésíya 5:16-18
Éfésási 1:11-14
1 Tésárónika 1:5-6
2 Tímóti 1:13-14
2 Pítaa 1:20-21

Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi-taai

maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.

1 Tímóti 3:1-12
Táítási 1:5-9
Yémísi 5:14-16
1 Pítaa 5:1-5

Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi
Mátíyu 1:20
Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasisafesa numa-áímpínkémbá enseliman-owe wésewe.

Nombó maitínkáán-aai.
Mátíyu 3:11
Aantá-waasi 2:38
Kórósi 2:12
Waási sáwí-imayaawe aoisaané tuwésa Maníkómpá'á tun-kwáásí Yóni nombá maitínkaraiye. Ánaaemba Ísu
ukáimpinkemba íyáfasinena wíyómpa'a iyónka'a Ísun-aaisafesa érai'e sésa timankúnkúmbo un-kwáásí sésa suwánésa Ísuni aampa'á wégon-kwaasin-owe síwae sésa nombá maiyáawe.

Óntankon-aai maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 6:24 .. 13:22 .. 19:16-30
Mááka 8:34-38 .. 14:3-9
Rúku 12:13-21 .. 12:32-34 .. 16:10-13
Fírípai 4:10-13
Kórósi 3:1-2
2 Tímóti 3:1-5
Ípúru 13:5
Yémísi 1:9-11 .. 4:13-14
1 Yóni 2:15-17

Póímo wénaan-aai.
Naaófá'á Yúndaa-waasi póíma ímbo naráan-aaiye kísaufaken-ton-aantemba nésa póí-ama'wara'a naráan-aaiye maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mááka 7:17-23
Aantá-waasi 10:9-16 .. 15:19-29
Rómu 14:1-4 .. 14:13-23
1 Kórinti 8:1-13 .. 10:14-32
1 Tímóti 4:1-5

Puwíyampinkembo íyáfasinaiyan-aai
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 22:23-33
Yóni 5:25-29 .. 6:35-40 .. 11:21-27
Aantá-waasi 2:29-33 .. 4:32-33
1 Kórinti 15:3-7 .. 15:12-58
Fírípai 3:7-11
1 Tésárónika 4:13-18

Rómu-kamani-aifa-kawaago
Mátíyu 22:21
Rómu-kamani-aifa-kawaagowemo sembá Rómu-waasi-taaifinkene numa-áímpínkéné Sisaawe wésewe.

Sambaatigón-áái
Yúndaa-waasi saagon-kánáá ámáán-aai ísón-kanaasafesa Yúndaa-waasi-taaifine numa-áímpínkéné sambaatiyé wésefo maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 12:1-14
Mááka 2:23-3:6
Rúku 4:16-37 .. 6:2-11 .. 13:10-17 .. 14:1-6
Yóni 5:2-18 .. 7:14-24 .. 9:1-14

Sáwí'o uwátinkaiya'o ímbo anondáámo íyan-aai
maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 6:7-15 .. 18:15-35
Mááka 11:25-26
Rúku 6:27-38 .. 11:4 .. 17:3-4 .. 23:33-34

Aantá-waasi 7:59-60
Rómu 12:14-21
Éfésási 4:31-32
Kórósi 3:31
1 Tésárónika 5:15
1 Pítaa 2:23

Taakisi-óntánkón-ááí.
Mátíyu 5:46
Rómu-kamani-waasi Yúndaa-waasisafesa taakisi-
óntámbá síméro sésa tuwímbai-Yundaa-waasi minkísáú tímúwasa taakisi-óntámbá maimaésa nómba kesáfé-óntánkwárá'á maimaésa taakisi-óntámbá Rómu-kamani-waasi mátimesa umén-óntámbá kesáfésa maiyésa minóntánkákémbá óntawara'-waasi-i'a uwasá fí'on-Yundaa-waasi tíyámba uwátínkaraawe.

Waántáwanko Ísuntafena sáwí'a ínkwae séna ma'máímo awánarain-aai maampímbá wéraifo toráumai ísáaro.
Mátíyu 4:1-11
Mááka 1:12-13
Rúku 4:1-13

Wayó-kísáúmó máén-kwaasi
1 Kórinti 7:21
Kórósi 3:22
Póíye iyánémó kesáfésamo méyánontemba naaófá'á waási méyánúmai métínkówasa miwítí wayó-kísáú máúwasa ímba méyámbá tímúwasa ándá-waasiyaamba úwoi-kisau maé'ómbaniye. Minááí numa-áímpínkémbá sleviye wésewe.